

13
5 H
19

PSEVDO-ISIDORVS
ET
TVRRIANVS
VAPVLANTES:

Seu

EDITIO ET CENSVRA NOVA
Epistolarum omnium, quas piissimis Vrbis Romæ Præsulibus
à B. CLEMENTE *ad* SIRICIVM, *&c.*
nefando ausu, infelici euentu,

ISIDORVS COGNOMENTO MERCATOR
Supposuit,

FRANCISCVS TVRRIANVS IESVITA,
aduersus Magdeburgensium ἐλέγχους, aculeato stylo
defendere conatus est.

RECENSVIT, NOTIS ILLVSTRAVIT, BONO Ecclesiæ dicauit, DAVID BLONDELLVS *Catalaunensis.*

GENEVÆ,
Ex Typographia Petri Chouët.
M. DC. XXVIII.

REVERENDIS
IN CHRISTO PATRIBVS,
VIRIS CLARISSIMIS,
Symmyſtis obſeruandis purioris Eccleſiæ Gallicanæ delegatis.

CASTRI TECTOSAGVM VOLCARVM Chriſtianiſſimi Regis nutu Συνηχεστημένοις

DAVID BLONDELLVS δ᾽χαίρειν.

VOD olim, Reuerendi Patres, de toto genere Græcorum, Domina gentium Roma iudicium tulit, id hodie Domini hæreditas, Cœlorum hæres, Eccleſia, de Romani proſtibuli mangonibus, quorum Calliditas Graia, atque aſtus pollentior omnis,*iure meritoq́ ferat:* : tribuendæ illis literæ, danda multarum artium diſciplina, non adimendus ſermonis lepor, ingeniorum acumen, dicendi copia : denique etiam ſi qua ſibi alia ſumunt, non repugnandum. At teſtimoniorum

Cicero pro Flacco.

religionem & fidem nunquam istam nationem coluisse, totiusque huiusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, *semper* ignorasse *palam est, cum ea iamdudum voluntate processerit vt læderet, non iurisiurandi sed lædendi verba hactenus meditata est; vinci, refelli, coargui etiam nunc putat esse turpissimum; ad id se parat, nihil aliud curat, non optimus quisque nec grauissimus, sed impudentissimus loquacissimusque deligitur. Exemplum è multis vnus* Turrianus *esto. Erepserat ante* 800. *annos è solo Iberico, lumbricus nescio quis* Isidori Hispalensis *larua tectus, qui vilissimas fæces, pretiosissimis antiquiorum Vrbis Episcoporum titulis appositis, sempiterna gloria (si diuina prouidentia pateretur) commendaret: octo propemodum seculorum decucurrit ordo, tantisperdum Latinorum omnium patientia abuteretur, excæcatique orbis oculum suis sublineret offucijs, ingenio hebes, vita turpis, existimatione damnatus, impudentia atque audacia, super quam quod dici potest, fretus, proiecta nequitia rabula. In ipsa scilicet mortis vmbra iacentibus, caliginem*
Esai. 5. 20. *in dies nouam offundere*, lucem tenebras, tenebras lucem *coram scotomate percussis* ponere, *facillimum fuit: At nunc in media luce constitutos penitus excæcare, lucem ipsam φερέσβιον extinguere, vigilantes piorum oculos fodicare maioris molis opus est. Id tamen sacrilego conatu, labore indefesso,*

industria

industriæ summa vi, impudentia pari, & patrum nostrorum memoria aggressa est, & hodie aggreditur, & in posterum aggressura videtur hostilis pontificiorum cohors. Simulac discusso teterrimæ caliginis horrore, redaccensa Euangelicæ veritatis fax salutare lumen intulit terris, totóque Occidente resplenduit, vidit & ingemuit; magnus* *que in ipsa lucifugarum colluuie* librorum helluo *Turrianus*, Lumina in terram dedit, compressit oculos, & diem inuisum expulit. *Hic inter omnes delectus est, qui* prospectum *imperitis* eripiens, *miseram turbam fascinaret, Magdeburgenses iniquissima censura vexaret; nebulonis perditissimi, eorum omnium qui scientiam ex conscientiæ puritate æstimant, cauterio inusti, defensionem susciperet; dignum se, hoc ipso nomine, sodalem præstaret blasphemæ Societatis cui iusiurandum iocus, testimonium ludus, Ecclesiæ existimatio tenebræ, laus, merces, gratia, gratulatio posita est omnis in impudenti mendacio. Huius dum pessimam fidem, pernicaciam intolerandam, crassissimos errores Christiano orbi testatos facio; eademque opera Romanæ* πόρνης *pudenda reuelo, &* Mercatoris *vafri, quem ab vltima Hesperia* * cum mendaciorum suorum merce *in Gallias nostras nauigasse volunt, furta detego; fauete, Sanctissimi, quantulascunque has nostri pro Christo Christique vobis demandato grege, laboris primitias, sinu paterno fo-*

* sic eum vocant Espencæus de continentia cap. 2. lib 1. & Ribadeneira in Catal. scriptorum Societ. Iesu.

* Cyprian. lib. 1.

*uete; Ecclesiæ homines non solùm sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo ad** bonum certamen *armate, victriciaque arma spiritus in confertos aduersantium cuneos stringite. Sic ipse qui redintegrationem Ecclesiæ suæ, securitatem salutis nostræ, post pluuias serenitatem, post tenebras lucem, post procellas & turbines placidam lenitatem ostendere dignatur Dominus, pia paternæ dilectionis auxilia, & diuinæ Maiestatis solita magnalia ostendere pergat, quibus & furentium χειστομάχων blasphemia retundatur, & lapsorum pœnitentia reformetur, & fortis & stabilis perseuerantium fiducia glorietur, & vestra pietas ex animo gaudeat. Opto vos, Patres Venerandi, semper bene valere. Dabam anno Christianæ æræ*

CIƆ IƆ CXXVI. 8. *Kal. Octob.*

* 1. Tim. 6. 11. 2. Tim. 4. 7. Heb. 12. 1.

PRO-

PROLEGOMENA.

CAPVT PRIMVM, *siue ingressus in hunc sermonem.*

IAMDVDVM veteris prouerbij fidem probauit Sophistarum factio, *Similes habuere labra lactucas.* Hiberas Pseudo-Isidori nænias, Hiberus ipse præco laudauit Turrianus; Turriani [illegible] non probarunt modo, sed plenis buccis prædicarunt, imo etiamnũ mirantur, quorquot culinæ pontificiæ inescauit nidor, aut cæcus transuersos abripuit affectus.[a] *Fortissimam* (eorum iudicio) *defensionem scripsit:* [b] *solidissimam,* [c] *in qua acquiescant eruditi:* [d] *quæ in concussa persistit per tot annos.* Is vero [e] *sanctissimas atque omni sapientia & grauitate sententiarum ac decretorum salutarium refertas, Apostolicorum pontificum Epistolas* suo patrocinio tutatus est, *vt* Magdeburgensium *non solum leuitas, imo vanitas coarguatur: sed grauitas, antiquitas, & vera ac solida auctoritas epistolarum demonstretur.* Ideò miratur [f] *quid in* protestantium *mentem venerit, vt has negarent, antiquitate sua, & totius mundi reuerentia consecratas, omni grauitate, doctrina, & sanctitate refertas, & testimonio ac vsu posteritatis omnium seculorum confirmatas* Epistolas: præsertim cum è Iesuitico sodalitio alter OEdipus nihil obscurum reliquerit, [g] *nihil prætermiserit, nihil dissimulauerit, quin omnes* aduersariorum *quæstiones explicaret, siue ex temporum ratione & historiarum fide, siue ex argumentorum demonstratione, siue ex scripturarum scientia, siue ex Apostolicæ traditionis disciplina, & rationis patrocinio, siue ex correctione veterum exemplarium, siue ex testium auctoritate penderent; ita vt omnia quibus vel minus quidem cauti vel parum intelligentes, capi, & irretiri deinceps possent, expedita iam eis sint; iis vero qui adhuc ab ijs decepti sunt & vulnus acceperunt, medicina parata sit ad sanandum:* nec tantum parata medicina ad sanandum, sed propinatum aduersus omnem quæcunque contingere potest inualetudinem Antidotum: Siquidem *non solum quæ opposuerunt* centuriarum scriptores, [h] *sed illa etiam quæ simili studio calumniandi si eis occurrisset, opponere potuerunt,* refutata sunt. *Quid dignum tanto tulit hic promissor hiatu?* ventosas *proiecit ampullas,* libros auctoresque ineditos, qui nec ad manus sunt, nec esse possunt, Eusebij (si Deo placet) Alexandrini [i] *sermones,* Eusebium [k] Cæsariensem *aduersus Marcellum,* Hippolytos [l] martyrem & Thebanum, Magnetem [m] *aduersus Theosthenem,* Theodotum [n] Ancyranum, Seuerianum [o] Gabalonensem *in 1. ad Corinthios,* Apollinarem [q] *in Numeros,* Leontium [r] *in Matthæum,* Eustrarium Constantinopolitanum [s] *de operatione animæ,* Damascenum [t] *de ieiunijs, & de communione corporis,* Theodorum [u] Anthiochenum, illum scil. qui Mopsuestenam Ecclesiam rexit, Theophanem [x] *in Symphonia Veteris & Noui Testamenti,* Constantinum [y] τῶν χολα-σικῶν, Photij [z] *Lexicon, quæstiones ad Amphilochium, Commentarios in Epistolas,*

a Baron. ad A.D.102.§.12
b Binius in notis ad Epistolas.
c Staplet. princip. doctrin. lib. 6. cap.15. Hartus collat. capit. 8.
d Gretser. defens. Bellarmini cõtrou. 1.lib. 3. cap.5. col 1290.
e Turrian. initio libb. pro Epist in epistola ad Hosium Card.
f præf. lib.2.
g præf lib.4.
h Idem lib.5. pro epist cap. 21.
i lib.1. pro epist.c 21.lib.2. cap.6.& 12.& 20. lib.4. cap 14.lib.5.c.17.
k lib.5.cap 7.
l lib.2.cap 18.
m lib.1. ca 5. lib.2. c. .& 13 lib.4. cap.7.
n lib.2 c.14.
o lib 5 cap 3.
q lib.4. c 14.
r lib.4. c.10.
s lib.4.c.14.
t lib.5 c 8. & 18.lib.4.c.1.
u lib.2. c.20. lib.4. cap.8 & lib 5.cap.6.
x lib 2. cap. 18.& lib.4.cap.13.
y lib.1.cap.28.
z lib.3.c.11. & 12.lib.5.cap.18. lib.2.c.13. lib.4.c.12.

Nilum [a] *in Lucam*, Pamphili [b] *Canones*, & cæt. cita iit, plurimæ sane lectionis, sed frontis perfrictissimæ, iudiciiq; tenuissimi, homo *asper & improbus ira*, gloriæ animal, Pyrgopolinices alter, qui Hincmarū Rhemensis Ecclesiæ in Gallia Belgica Præsulem, [c] *Germanicæ nationis Episcopum* fuisse scribit; qui [d] infamem illum Theodorum, quem 126. post obitum annis quinta Synodus anathemate percussit, & [e] Sixti vel secūdi vel tertij titulos inuadentē scriptorem, Pelagianę lepræ tabo fluentem, & nigro theta notatum testes laudat; Qui Synodum [f] Eliberitanā quam A.D. 305. Marcello sedente celebratam cōstat, sub Syluestro coactam vult; Qui [g] Theodosium maiorem A.D. 395. mortuum, Chrysostomi Anno 407. defuncti reliquias Constantinopolim anno 438. transtulisse credit: Qui [h] Lirinenses Episcopatus in Gallia, Paschasios [i] Romæ, Eusebios [k] Alexandriæ Episcopos, Pictauorum [l] in Britannia reges, & [m] Ecclesiam siue Garolitanam, siue Garopolitanam à Canonicis regularibus, ad hanc vsque diem administratam in Scotia comminiscitur; Qui [n] Ruffinum primæ Clementinæ interpretem fuisse, modo ait, modo negat; Qui Victorem [o], quem ad A. D. 203. peruenisse volunt aduersarij, 230. amplius annis ante Synodum Nicænam A.D. 325. congregatam sedisse, Rabanum [p] A. D. 856. mortuum ante annos 900. vixisse; Germanum [q], quem diem vltimum A. D. 730. clausisse scribit Baronius, ante annos 900. obiisse, Henricum [r] Kaltheysen quem Papalis primum palatij Magistrum, deinde Nidrosiensi & Cæsariensi archiepiscopatu auctum, & Basiliensi Concilio interfuisse docent Bernardus [s] de Luxemburgo, & appendix ad Concil. Basil. *ignotum hominem*, & *annis sexaginta*, Dominicæ ærę anno 1573. quo scripta est pro Decretalibus Epistolis defensio, superiorem fuisse opinatur. Quid memorem fœdos perpetuosque sommiculosi sed φλυαρῶντος theologi paralogismos, & frequentia ἀσχήματα iactabundi Critici, quem nihil præter nouas Lectiones, manuscriptos Codices, Bibliothecas, *Vaticanam*, *Florentinam*, *Sancti Marci*, *Crypta ferrata*, cum incredibili antagonistarum, diuinęque, quam vel renitente conscientia vellicat, Veritatis contemptu, crepare audias?

Ad tantam streperarum censurarum pompam, nouique Goliæ aduersus [t] *Dominicos exercitus* plusquam giganteos insultus, crederes non modo Magdeburgensium (quos infesto mucrone adortus est) animos concidisse sed *totius Israëlis* corda colliquescere debere. At quæ laborare potest, non vinci Veritas, emergit tandem; quæque persecutionibus & procellis crescere solet Ecclesia, continuis admotarum quotidie machinarum pulsibus quassata nūquam subuertenda perstat; *Omne enim vas* [u] *quod contra eam fictum est, non dirigetur*. Cum perditurus sit *Dominus* [x] *loquentes mendacium*, vt ad fumi modum deficiant impij, & [y] *sicut tabescit cera à facie ignis sic* pereant eorum molimina. Nemo igitur miretur si insana Pseudo-Isidori μηχανήματα, post annorum, ad minimum, octingentorum ἀνθοῦ δίκης *mole ruant sua*; & (Domino in dies [z] *occulta tenebrarum* retegente) impuris mendaciis innixus Turrianus [a], *ventos pauisse* demonstretur. Multi multa hactenus ad vtriusque ῥᾳδιουργίας καὶ ψευδοθεσίας πλάνης reuincendas attulerunt; Nos

a lib. 5. cap. 6.
b lib. 2. c. 25
c lib. 1. c. 15. & lib. 3. c. 3.
d lib. 2. c. 20 & c.
e lib. 2. c. 15. lib. 3. cap. 16 & 18. lib. 5. ca. 12. & 16.
f lib. 5 c. 10.
g lib. 2. c. 13.
h Ibid. & c. 9.
i lib. 5 c. 2.
k lib. 1. c. 21. & c.
l lib. 5. c. 19.
m lib. 5. c. 2.
n lib. 2. c. 13. & lib. 5. c. 24.
o lib 5. c. 17.
p lib. 5. c 19.
q lib. 5. cap. eod.
r lib. 5. c. 20. & 23.
s in catal. hęret. Ibid. vocatur *inquisitor hæreticæ prauitatis, professor sacræ theologiæ in celeberrima Colon. Academia.* orat. habuit coram Concil. Basil. *de libera prædicatione verbi Dei* aduersus Vdabricū orphanorum presb. A. D. 1433. per tres dies hebdomadis pœnosæ: de eodem vide Bellarm. *de script. Eccl. & Possenin. in apparatu.*
t 1. Sam. 17. 45.
u Esai. 54. 17.
x Psalm. 5. 7.
y Psalm. 68. 3.
z 1. Corinth. 4. 5.
a Prouerb. 10. 4.

prio-

priorum lampada tradentiũ vestigiis (licet *non passibus æquis*) institimus, eorumque exemplo, pro donationis Christi mensura, paucula obseruauimus. Tu quicunq; legis, siue [a] *noster es* siue *aduersariorum*, singula in timore Domini expende, nosque sicubi caligauimus, accensa face, veriora doce; sicubi cespitauimus, porrecta christianę charitatis manu, erige; vt enim *nihil à* nobis *humani alienum* putemus, facit ingenitæ infirmitatis conscientia; vt aduersus compertę Veritatis stimulos nunquam calcitremus, dabit propitius Deus; *moniti meliora sequemur*. faxit modo Veritatis vindex, misericordiarum pater, vt nostra qualiscunque opera si non piorum studia promouere, saltem diligentiam acuere & prouocare queat; sitque tandem *melior* [b] *racematio Ephraim vindemiâ Abiezer*: tu interim lector, quam nauseæ molestiam in eruendo, & stercoribus infrunitissimi mendicabuli, Veterum auro, & auetruncando priscorum vrbis Episcoporum dedecore, suscepimus, æqui bonique consule, & piis pro veritatis causa conatibus faue.

a Iosue 5.12.
b Iudic. 8. 2.

Isidorus Hispalensis Decretalium collector non fuit.

Cap. II.

QVo facilius de seculi iam tenebrescentis stupore securus, non rudi modo plebeculæ, sed doctiorum Hincmari [c], Iuonis & aliorum simplicitati & εὐηθείᾳ illuderit, eam quam collectioni seu verius colluuiei suæ præfixit præfationem. Isidori titulo consignauit, Epistolarum (si Deo placet) Decretalium totus ad fallendum comparatus artifex, de quo Terentianum illud merito quis pronunciet, *Poëta cum primum animum ad scribendum appulit, Id sibi negotij credidit solum dari Populo vt placerent quas fecisset fabulas:* Ne tamen vel pudendæ vestigia fraudis, in ipsos lipporum oculos incurrerent, vel asini sub leonina delitescentis, prominentes aures suspicionem mouerent: *Isidorus*, non *Episcopus*, non *Hispalensis metropolis antistes*, quod totis votis ambiebat, sed *peccator*, vel certe (si [d] manuscriptis quibusdam codicibus fides habenda sit) *Mercator* dici affectauit. Cur *Mercator*, non adeo clarum: cur vero *peccator* hæc causa esse potest. Sæpius exquisitis phrasibus peccata deplorauisse pœnitentem Isidorum compererat: is enim se [e] *valde languere & infirmitatibus carnis & culpa mentis*, ad Braulionem Cæsarauguftanum scripserat; à quo & petierat, vt [f] *pro peccatis* suis *ad Dominum intercessor existere dignaretur*. Mentis ad diuini iudicij expectationem exhorrescentis anxietatem his verborum formulis descripserat idem, *vbi tunc* [g] *ego parebo, peccator & impius?* & paulo post, *Placeat Christe, damnatum reparare naufragum*. Item, *Quomodo securus ero qui principalia mala commisi?* Ibidem [h] *omnibus impiis* se *nequiorem*, *nullius sceleris peccatorum*, *nullius facinoris*, *cuius se sordibus non coinquinauisset vitium defuisse* confessus erat, & paucis ante obitum diebus à Clero & plebe enixius postulauerat, vt [i] *pro se infelici & pleno omni sorde peccati, ad Dominum eorum porrigeretur oratio*. Audiuerat prętereà impostor, Concilio 6. Toletano, *Siluam*: Septimo, *Basconium*, *Gotomarum*, *Farum*, *Sonam*. Duo-

c Hincmar. epist. 7. cap. 22. & libri capitum 55. cap. 24. Iuo decreti parte 4. c. 107.
d sic Ms. codex Sedanensis bibliothecæ.
e præfat. Synonymi.
f initio operis etymol.
g lament. pœnit.
h orat. pro correpti vitæ.
i Redempti de obitu Isidori relatio.

decimo, *Iulianum*, & *Liubam*. Decimotertio, *Iulianum*. Decimosexto *Felicem, Faustum, Maximum, Veram*: Emeritensi, *Almarium*, sumpto *indigni Episcopi* cognomento subscripsisse; Et in Turonensi primo, *Thalassium Episcopum Andegauensem*; in Parisiensi tertio vndecim alios; in Turonensi secundo, octo; in Matisconensi primo, *Euantium, peccatores* vocari voluisse. Quidni igitur *peccator* qui tammulta peccauit, cui ludus iocusque fuit Dei & hominum patientiam tentare? Quidni *Mercator* qui tot scorias conquisiuit, quas specioso titulorum augustiorum velamine circumtectas Christianis venales obtruderet; & callidiorum quos prisca tulit ætas furum vota nuncupare, è re sua duxisse videtur *Sancta Lauerna, da mihi fallere, da sanctum iustumque videri?* At quisquis is est, quibuscunque eum seu nominibus, seu cognominibus *Isidori, peccatoris, Mercatoris*, insignire placeat, Isidorus ille Hispalensis Ecclesiæ præses esse non potest: Siquidem sub Recaredo, Liubane, Witterico, Gundemaro, Sisebutho, Suinthilano, Sisenando, id est toto illorum tempore, vixisse eum Hildephonsus[a] auctor est; fatis vero concessisse certum est, vel A.D. 647. vt Vasæus[b] autumat, vel æra 681. seu A. D. 643. vt Rodericus[c] Toletanus; vel Anno 635. vt officium proprium Sanctorum Hispaniæ; vel certe æra 674. anno D. 636. Cinthila regnum ineunte, Heraclij Augusti anno 26. vt Redemptus Diaconus[d] testis *auritus*, Braulio[e] Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, Lucas[f] Tudensis Antistes, Baronius ad hunc annum, Mariana[g], Grialus[h] & alij, quorum sententiæ fauet. Characterismus Paschatis à Redempto, ex ipsis Isidori verbis, notatus; cum enim Isidorum *pridie nonas Aprilis* diem clausisse constanter scribant omnes, moneat autem Redemptus, eundem *post quatriduum pœnitentiæ* in ipsa[i] baptismi solennis die susceptæ obdormiisse; anno mortis Isidori Paschalem festiuitatem pridie Kal. Aprilis contigisse oportet: id autem conuenit anno D. 636. Cinthilæ primo, vt Isidorum anni huius initio, *Aprilis die 4. feria* 5. obiisse necesse sit. Eandem sententiam firmant Concilij 5. Toletani subscriptiones, cum enim Tudensis testetur Isidorum anno Cinthilę primo *ad Synodum Episcopos conuocasse*: cui nec ipse nec alius Bæticæ Episcopus subscripsit,[k] annon coniectura assequi licet tunc temporis virum clarissimum viuere desiisse, prouinciales vero ob Metropolitæ obitum capite carentes domi se continuisse? His adde, ex Concilij Toletani 6. anno 638. congregati subscriptionibus manifestum fieri Isidorum vltra anni 636. metas vitam producere vix potuisse, cum throno eius Theodiscum insedisse ex Luca Tudensi constet, Honorati vero qui, Theodisco fidei perduelle ob scelera amoto, in eius locum suffectus est, nomen ad finem Concilij huius appositum reperiatur. Hinc patet decretalium Epistolarum, (quisquis tandem ille fuit) parentem, ab Isidoro Hispalensis Ecclesiæ Episcopo longè alium fuisse, qui nō modo Concilij Toletani vndecimi A.D. 675. ab Isidori obitu

a ad finem libri Isidori de viris illustribus.

b in Chronico.

c lib. 2. hist. cap. 18.

d de obitu Isidori

e in Catalogo operum Isidori

f lib. 3.

g lib. 6. c. 7.

h annot. in hist. Redempti narrationem.

i Verba Isidori à Redēpto recitata hæc sunt. *Sacri fontis vnda quam hodie deuotus est populus percepturus sit ... in remissionē peccatorum*, &c.

k hanc coniecturā probat Baron. ad A. D. 636. 7: videtur autē eadem ipsius Isidori testimonio ex epist. ad Braulionem, cum iā morbo grauatus decumberet scripta, persuaderi: *Cum enim Concilium Isidorus ei... cum aliis condicibus deciderem transmisit, & licet inemenda ... præ inualetudine, tamen tibi modo ad emendandum statueram offerre si ad destinatum Concilij locum peruenissem*: retraxit ergo eum morbi vis, & domum repetere coegit, abiecta spe Toletum perueniendi l hæc falsi indicia notarunt Baron. in not. ad 4. April. & Rainold. Collat. cum Harto cap. 8. Sect. 3. & Censuræ de libris apocr. prælect. 179.

39. con-

39. congregati, & sexti Oecumenici A.D.681. mense Nouembri, 46. ab eodem obitu collecti meminerit; sed Gregoriorum, secundi & tertij, Zachariæ, Bonifacij Moguntini (quem anno 755. obtruncatum vult Baronius) forte etiam Adriani I. qui ad A.D. 796. peruenit, verbis per summum nefas adulteratis abusus fuerit; *Hunc tamen Hispalensem (de quo locuti sumus) fuisse, plura* Posseuino [a] *videntur euincere*, quæ breuiter refellemus. [*Primum quod multa verba, quæ in præfatione Collectionis huius leguntur, extant in libro quinto etymologiarum Isidori Hispalensis.* At id, meo iudicio, aptius est ad euincendum, præfationem illam Isidori fœtum non esse. Quis enim probæ notæ scriptor *recoctam crambem* lectoribus apponere, & quæ semel scripsit (nulla cogente necessitate) ad verbum repetere solet? Deinde cum libros Etymologiarum non ab Isidoro sed à Braulione post Isidori obitum editos, doceant nos [b] Hildephonsus & Braulio [c]: quis dubitet Isidoro posteriorem fuisse quisquis libros illos deflorauit? 3. Nemini mirum esse debet, si is qui Isidori nomen sumpsit, & ex ligno quolibet Mercurium suum finxit, Isidori, sub cuius larua delitescebat, verbis mendacia sua incrustauisse dicatur. *Secundum* Posseuini argumentum, *Quod non solum perantiquus est hic Isidorus, qui* Mercator *dicitur, cuius collectio protenditur à Canonibus Apostolorum vsque ad Concilium Hispalense secundum, habeturque in duobus Codicibus Vaticanæ Bibliothecæ, & vno monasterij Dominicani S. Mariæ supra Mineruam; verumetiam quod eidem ipsi Concilio Hispalensi interfuit, ac primas partes tenuit Isidorus Hispalensis.* Resp. Si quid hæc probant, id tantum probare videntur, Decretalium compilatorem, non Hispanicæ sed alterius gentis hominem fuisse, qui (quoniam ad manum non erant) Hispanicorum Conciliorum Catalogum ad sua tempora pertexere non potuit: vt igitur demus Posseuinum in antiquissima collectionis Mercatoris nostri exemplaria incidisse, id semper fauentibus φιλαλήθων omnium iudiciis obtinebimus, antiquitatem illam annum Domini 800 non superare, nec ad Isidori ætatem pertingere posse; cum ex vetustissimorum Collectionis huius codicum inspectione idem ille qui vltra secundæ Synodi Hispalensis tempora gradum non promouisse dicitur, eorum [d] qui post annum 700. vixerunt Epistolas antiquioribus monumentis siue prudens siue imprudens attexuisse conuincatur. *Tertium* argumentum, *Quod constans ferme fama per omnia tempora percrebuit, auctorem eius collectionis fuisse Isidorum Hispalensem. Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, in libro de Synodis, Ioannes Gerson, Trithemius testantur ab eodem Isidoro Hispalensi librum Decretorum fuisse conscriptum.* Resp. *Fama malum quo non aliud velocius vllum: Cur vero malum,* (vt Tertulliani [e] verbis vtar) *si vera semper sit, non mendax plurimum, quæ ne tum quidem cum vera defert, à libidine mendacij cessat? Si nemo famam nominat nisi incertus, quia nemo fit fama sed conscientia certus, nemo vero fama credit nisi stultus, quia sapiens non credit incerto:* non debuit Posseuinus ad famæ, non *omnium ferme temporum*, sed circa annum Domini 800. ore mendaci seminatæ patrocinium recurrere, sed ad eius fidem explorandam [f], Baronium & alios monitores audire, nec clausis oculis errantes sequi. *Quartum*, ar-

[a] in verbo *Isidorus Hisp.* notat is tamē eundem in verbo *Burchardus*, contrariam sententiam tueri: n. eos *errare qui hanc* compilatorū Canonum, *laudem S. Isidoro Hispal. tribuunt*: sic sibi constat Iesuita.

[b] ad finem libri Isidori de viris illustribus.

[c] in Catalogo operum Isidori. id etiā colligi potest ex Isidori ipsius epistola ad Braulionē libris originū præfixa, de qua supra.

[d] inseruit enim Collectioni suæ Gregorij 2. & 3. & Zachariæ epistolas.

[e] ad nationes lib.1. cap.7.

[f] vide infra.

gumentum, *quod expurgatores, atque emendatores Decreti ac Decretalium, Gregorij 13. pont. max. iussu, editorum, in hanc ipsam videntur sat liquido propendere sententiam, sicut initio ante corpus Decreti significarunt. Quamobrem & collector siue* Compilator *est dictus*: Resp. Poterat Posseuinus & alios in hanc ipsam sententiam propendentes laudare Pighium[a], Coccium[b], Bellarminum[c], Turrianum[d], Pamelium[e] &c. quos vel falli vel fallere certum est. Sed hic locum habet quod suo tempore deplorauit Hilarius, *Grauis[f] & periculosus est error in plurimis, & multorum lapsus, etiamsi se intelligat, tamen exurgendi pudore auctoritatem sibi praesumit, ex numero hoc habens impudentiae, vt quod errat prudentiam velit existimari, & quod cum multis errat, intelligentiam esse asserat veritatis, dum minus erroris esse existimatur in multis*: id certe deuios in viam reuocare, erroris que arguere poterat, quod in Braulionis & Hildephonsi (qui cum Isidoro vixerunt, operumque eius catalogos reliquerunt) scriptis, nulla Collectionis Canonum ab eo concinnatę habeatur mentio; sed tanti non fuit veritatis amor, quanti Romanorum pontificum, quorum à multis iam seculis formidolosa potestas fuit, gratia, & pręconcepta de iis qui libendi initium fecerunt opinio.

a Hierarch. Eccl. lib. 6. c. 6
b thesauri Cathol. Tom. 1. lib. 7. art. 6.
c de Rom. pont. lib. 2. c. 14.
d pro epist. lib. 5. c. 23.
e in Tertull de pudicit. cap. 1.
f Hilar. de trinit. lib. 6. ab initio.

Hispalensis Episcopus non fuit Decretalium collector ante A.D. 760.

Cap. III.

Isidorum Mercatorem, ab Isidoro illo Hispalensi quem A.D. 636. vita functum scripsimus, alium fuisse demonstrauimus: Nunc, vt doceamus nullum ab A D. 636. ad 700. & quod excurrit, in Hispalensi cathedra Isidorum[g] sedisse; Episcoporum Hispalēsium seriem ex Ecclesiæ monumentis eruemus, ac velut in tabella lineam ducemus ad quam collimantes in ipsa veritatis adyta deducamur.

g ad finem Cōcilij 3. Bracarensis subscriptus reperitur *Isidorus Asturicensis*; & ad finem Conciliorum Toletanorū 12. 15. & 16. *Isidorus Setabiensis*, sed neuter Collectionis decretaliū (cuius auctor posterior fuit anno Domini 760) compilator esse potest; nullius alius Hispaniarum Episcopi qui Isidorus dictus fit seculo 7. 8. & 9. vspiam (quod sciam) extat memoria.

Isidorus. quem A.D. 636. obiisse diximus.

Theodiscus. hic libros Isidori corrupit, resecans vera, & inserens falsa, atque per quendam Arabem nomine Auicennam de Latino in Arabem transtulit. hic in iis & aliis pluribus infidelis inuētus & erroneus in articulis fidei comprobatus, per Synodum ab Archiepiscopali dignitate degradatus est, asserebat enim Dominum nostrum Jesum Christum cum patre & Spiritu S^to^ non esse vnum Deum, sed potius adoptiuum. Hic (vt dictum est) priuatus honore sacerdotij ad Arabes transiit, & sectæ pseudoprophetæ Mahometæ adhæsit, & plura docuit detestanda sub Imp. Heraclio. *hactenus Tudensis.*

Honoratus. hic 6. Concilio Toletano subscripsit Æra 676. seu A. D. 638.

Anto-

Antonius. hic A.D.646. subscripsit Concilio 7. Toletano, & A.D. 653. Concilio 8.

Fugitiuus. hic concilio Toletano x. subscripsit Æra 694. A.D.656.

Iulianus. hic Concilio 3. Bracar. subscripsit A.D.675. & Toletano 12. A.D.681.

Florescindus. hic Concil. 13. Toletano subscripsit, Æra 721. seu A.D. 683. Concilio Toletano 15. A.D. 688. & Concilio 14. per Gaudentium abbatem Vicarium A.D.684.

Felix. hic abdicato Sisberto Toletano læsæ Maiestatis reo, de Hispalensi sede in Toletanam traductus est Synodi 16. Toletanæ, cui etiam subscripsit A.D.693.

Faustinus. hic ex Ecclesiæ Bracarensis Episcopo, iubente eadem Synodo, Hispalensis Ecclesiæ præses factus est, quoto vero Episcopatus viuere desierit, latet.

Oppa. hic à Witiza patre Archiepiscopatu Hispalensi auctus, *postea in exilium misso Toletanæ Ecclesiæ Episcopo, vtrique Ecclesiæ præfectus est (*Lucas Tudensis*, & *Rodericus Tolet. lib. 3. cap.* 18.) quo id anno præcise factum id sit nescimus: hoc vnum certum est Witizam A.D. 710. obiisse; anno vero 718. Oppam à Pelagio duce captum fuisse.

* loquitur quasi id contigisse velit Lucas Æra 733. id est A. D. 695. quo simul cũ patre Egicane regnare cœpit Vvitisa.

Ioannes. - hic eodem tempore sedit Hispali, quo Urbanus, Oppæ intruso oppositus Ecclesiam Toletanam rexit. *Roderic. Tolet. lib. 4. cap.* 3. regnante Abdulazi A. D. 717. *Vasæus in Chron.* vide *Marian. hist. lib. 7. cap.* 3.

Verus. hic Episcopatum administrauit Pipino regnante. *Trithem.* sub Froila Alphonsi Æra 795. seu A.D.754. mortui filio, circa A.D.760. aut 61. *Vasæus in Chronico*, & *Mariana lib. 7. cap.* 6.

Hinc patere potest, illi, qui *Isidorus* siue *Mercator*, siue *peccator* dici voluit, in Hispalensium Episcoporum serie, ad A. D. 760. quo forte nondum natus erat, locum nullum esse posse.

Decretalium collectorem Hispanum fuisse verisimile non est.

Cap. IV.

NOn equidem is sum qui post Verum, Sarracenis rerum iam potientibus, circa A. D. 760. Hispalensi sedi præfectum, Ecclesiastici regiminis clauum, Episcopos alios tenuisse negem. Paternarũ enim miserationum, etiam dum [a] spargeret iram, memor Dominus, vltionis tremendæ *diem* [b] noluit, *quasi caminum succendi* qui miseris po-

a Habac. 3. 2.
b Malac. 4. 1.

pulis, *nec radicem relinqueret, nec ramum*: in lamentabili Hispaniæ totius strage, & ineluctabili Gothicæ reipub. ruina, flebiles manserunt Ecclesiarum afflictarum reliquiæ, [a] *velut vmbraculum in vinea, & tugurium in cucumerario*, nec dira Sarracenorum immanitas hristianis gregibus pastores, aut pastoribus omnem * conueniendi potestatem ademit: fœdo tamen squalore obseptam Hispanicæ Ecclesiæ faciem miserandamque piorum omnium sub Mahumetano iugo conditionem fuisse, vltro fatetur Mariana hist. lib. 7. cap. 8. *In tantis* (ait ille) *tenebris tantaque malorum omnium colluuie, non offendere, non fædari miraculi instar esset. Quis enim in grauissima seruitute literis locus, cum oppressi vectigalibus vitæ necessaria subsidia comparare cogebantur: silebant Ecclesiæ Concilia, quibus disciplinam Ecclesiasticam adstringere, & reip. vulnera sanare Veteri instituto susceptum erat; Proceres & populus pro se quisque vt collibitum erat, ita vitam instituebant, atque de rebus diuinis nullo prohibente, pro voluntate proque arbitratu singuli sentiebant, quæ magna pernicies est.* Jacuisset plane sub immani ruinarum mole sepulta Ecclesiæ Hispanicæ ad A. D. 850. memoria, nisi nos famosus auctor Elipandus [b], in epistola ad *Fidelem* Abbatem scripta, non modo se ab *Ascarico* Episcopo (cuius meminit Indiculus Epistolarum Adriani I.) consultum; sed se etiam, *cæterosque fratres* suos *in Hispalitanis dijudicasse, & (Deo auxiliante) tam in festis Paschalium, quam in cæteris erroribus Migetianorum* [c] *hæresim emendauisse*, monuisset; quod per Synodi *Hispali conuocati* Decretum Vasquez [d], alij (inter quos [e] Garsias) per libellum non ab Elipando, sed à Petro cognomento *pulchro* ad Verum Hispalensem scriptum, factum putant; Monet nos etiam Epistolarum Adriani I. Indiculus, scriptam ab eo ad Egilam Hispanum Episcopum Epistolam, cuius summa ibidem recitatur. Motâ præterea à Felice Urgelitano & Elipando Toletano *de Domini nostri Iesu Christi secundum humanam naturam filiatione*, controuersiâ, Nestorianam sententiam & viua voce & scriptis editis propugnauit Elipandus, quam Beatus presbyter, & Eterius Uxamensis Episcopus (apud Astures [f] cum aliis multis Episcopis Maurorum tyrannidem fugientibus exulans) contrario scripto [g] confutarunt: damnarunt vero Germaniæ & Galliæ Episcopi [h] Ratisbonæ A.D. 792. Itali Foroiulij A.D. 795. & Romæ A.D. 792. Concilio denique occidentis totius Francofurti coacto A.D. 794. Latini omnes.

Hinc de Ecclesiasticis apud Hispanos rebus altum vbique silentium ad A.D. 851. quo spissas infelicis seculi tenebras scriptiunculæ perbreuis tenui radio leuiter discussisse videtur Eulogius Ecclesiæ Cordubensis presbyter, à Mauris anno D. 859. cæsus antequam Toletanæ Ecclesiæ post Wiestrimiri dormitionem, curam capessere potuisset; is in epist. ad Willesindum Pampelonensem sub Christianorum principum vmbra quiescentem, refert, se circa A.D. 827. solum vertere coactum Pampilonæ diuertisse, in reditu Seniori Cæsaraugustano, Sisemundo Seguntiensi, Venerio [i] Complutensi, & Wiestrimiro Toletano innotuisse, tandem vero *æra* 889. *exarsisse* [k] *sæuum aduersus Dei Ecclesiam furorem tyrannicum*; qui, *omnia subuertit, omnia vastauit, vniuer-*

a Esai. 1. 8.

* ea lege toleratos à Mauris Christianos fuisse, vt Mahometanę sectę non detraherent, ex libro Ms. cuius titulus *Indiculus luminosus*, colligit Amb. Morales ad librum 1. Eulogij: idem nos Eulogius ipse docet, vt mox liquidius constabit.

b Vide librũ Beati & Fererij aduersus Elipandum.

c qui fuerint illi Migetiani dicat qui potest.

d Vasquez Tomo 1. in 3. p. Thomæ disp. 89. cap. 1.

e Garsias in notis ad decretum Gundemari.

f Vide Vasq. loco citato.

g æra 823. id est A. D. 785.

h Vide Annales anonymos à Pithœo editos, Fuldenses, Rheginonem Adonem &c.

i eius meminit lib. 2. memorialis SS. cap. 7.

k Idem in documento martyrij repleta sunt penetralia car-

vniuersa dispersit, retrudens carcere Episcopos, presbyteros, Abbates, Leuitas & omnem Clerum, adeo vt *Ecclesiâ-- viduatâ-- sacro ministerio, priuatâ-- oraculo, alienatâ-- officio*, Hispanis *neque oblatio, neque sacrificium, neque incensum, neque primitiarum* locus fuerit: Idem Episcopi Cordubensis [a] cuius tamen præterit [b] Spera in Deo [c], Frugelli [d], Martini archimandritarum, aliorumque nempe [e] Saluatoris S. Felicis [f]; Felicis Pinnæ Mellariæ; [g] Odoarij Legerensis; Odoarij Serasiensis; Athilij Cellariensis; Scemeni Igalensis; Dadilanis Hurdaspalensis, & Cœnobiorum [h] Tabanensis [i], Cuteclarensis, Sanctorum [k] Iusti & Pastoris, Sancti [l] Saluatoris, Sancti [m] Genesij, Basilicarum denique [n] Acisculi, Zoili [o], Christophori [p], Cypriani [q], Cosmæ & Damiani [r] &c. meminit: id vero maxima admiratione dignum videtur, quod cum summo studio eorum omnium qui sæuiente-- persecutionis procella martyrium fecerunt catalogum scripserit, & locorum omnium vnde singuli prodierunt nomina in numeros retulerit, verbi gratia [s] Acci [t], Albigæ Aquitanicæ [u], Astigis [x], Bethlehemi, [y] Boscæ Compluti, [z] Cordubæ [a] Egabræ [b], Eliberis [c], Illipulæ [d], Italicæ [e], Ossariæ [f], Pacis Iuliæ [g], Toleti [h], Tucci [i], Imo & viculorum minimorum, Tabanorum [k], Cuteclaræ [l], Froniani [m], Ausinianorum [n], Fragæ [o], Leiulæ [p], Palmæ [q], Parapandæ [r] Roianæ [s], Tertiorum [t], memoriam recoluerit; nunquam vel Ecclesiæ, vel Episcopi, vel fidelium Hispalensium, semel tantum [u] *Hispalensis prouinciæ* semel *oppidi* [x] mentionem fecerit, ac si tum eiurata Christianismi professione, abominandis infidelium βδελύγμασι polluti Hispalitani ad impios eorum ritus penitus defecissent.

Silentij huius causa esse non potest, quod Eulogius, de solis Cordubensis prouinciæ martyribus libellum memorialem scribere instituerit; cum enim tres Maurorum in Hispania regias fuisse constet, Hispalim A. D. 717. [y] regnante Abdulazi subactam, Cordubam post A. D. 821. regni caput effectam, & Carthaginem nouam: Abdaragmanis imperium agnouisse omnes; [z] Eulogiumque non modo Martyrum è Cordubæ vicinia oriundorum, aut Eliberitanorum, & Accitanorũ, Carthagini; aut Italicẽsium & Tuccitanorum Hispali viciniorum, sed Pacensiũ [a], Lusitanorum, & exterorum, Bethlehemitæ, Galli, Getuli [b] passiones descripsisse palam est. Cur de Hispalẽsibus siluerit causa hæc verisimilior, quod eorũ nemo Mauros Dominos, occasione sæuiendi data, prouocare ausus fuerit; cum iam apud Hispanos [c] plurimi, eorum qui (præpostero pro Christiana fide zelo accensi) tyrannorum aduersus pios omnes gladios acuebant, ardorem improbandum ducerent, & congregati, iussu regis, Episcopi Concilio facto vetuissent: ne quis vlterius ad hanc palæstram sponte sua curreret: agnoscit id

ceris clericorũ cateruis, viduata est ecclesia sacra præsulum & sacerdotũ officio. horrent diuina tabernacula squalidam solitudinem, aranea texit tẽplum, tenent cuncta silentium.
a memorialis lib. 3. c. 7. & in apolog. 55.
b lib. 1. & lib. 2. c. 8.
c lib 2. c. 4.
d lib. 2. ca. 2. &c.
e lib. 2. c. 8.
f lib. 3. c. 11. 13.
g epist. ad Vvillesindũ.
h in præfat. memorialis & lib. 2. c 10. & lib. 3. c. 7. 10
i lib. 2. cap. 8. lib 3. c. 17.
k ibid.
l lib. 3. c. 7. 11.
m apologet.
n lib. 2. c. 1. 8.
lib. 3. cap. 8.
o lib. 2. c. 6.
p lib. 2. c. 10.
q lib. 2. c. 12.
lib. 3. cap. 10.
r apolog. ad finem.
s memor li. 3 c. 7.
t lib. 2. c. 3.
u lib. 2. c. 4.
x lib. 2. c. 10.

y lib. 2. c. 7. z lib. 3. c. 8. a vbique fere. b lib. 3. c. 14. & in apol. c lib. 3. cap. 11. & 13. d lib. 2. c. 4. & 8. e lib. 3. c. 15. f lib. 2. c 8. g lib. 2. c. 5. h lib. 2. c. 9. i lib. 3. cap. 13. k lib. 2. c. 2. l lib. 2. c. 4. m lib. 2. c. 4. & 8. n lib. 2. c 8. o lib. 2. c. 11. p Ibid. q lib. 2 c 13. r lib. 3. c. 13. s lib. 2. c. 11. t lib. apolog. u lib. 3 cap. 17. x lib. 2. cap. 8. y Vasæi Chron. z Eulog. memor. lib. 2 c. 1. a lib. 3. c. 15. b lib. 3. c. 8. c inter sententiæ huius propugnatores vehementior fuisse videtur Hostigesius Malacitanus Episcopus, aduersus quem Samson S. Zoili abbas apolog. scripsisse dicitur, eo quod in Concilio Cordubensi Hosti-

Eulogius memorialis sanctorum lib.2. cap.15. licet ambiguis verborum anfractibus obscuratum & per simulationem editum decretum Synodicum fuisse sentiat. *Quidam* (inquit ille) *publicæ rei exceptor, præpotens vitiis & diuitiis, solo Christianismi nomine denotatus, operibus autem Deo & angelis eius ignotus, à principio certaminibus beatorum infensus detractor, derogator & infamator eorum, iniquus, tumidus, elatus, superbus & improbus, quodam die (præsente Concilio Episcoporum) multas aduersum me linguam commouens, exaggerauit contumelias. Anathematizare sanctos decernit talia meditantes, maledicere imperat, persequi stylo iubet electos: Verens infelicißimus omnium, ne iacturam honoris patiatur, qui non solum nullam reuerentiam sanctis exhibere studuit, verumetiam prædicare sinistrum esse quod agunt in populis præcepit. Et* [a] *quanquam metu compulsi & Metropolitanorum iudicio, qui ob eandem causam tunc è diuersis prouinciis à rege fuerant adunati aliquid commentarentur, quod ad ipsius tyranni ac populorum serperet aures: inhibitum esse martyrium, nec licere cuiquam deinceps ad palæstram profeßionis discurrere, præmisso pontificali decreto ipsa litera nuntiarunt: Eademque scheda minime decedentium agonem impugnans, quod futuros laudabiliter extolleret milites percipitur; verumtamen allegorice edita nisi à prudentibus aduerti non poterat: Non tamen inculpabile illud fuisse putamus simulationis consultum, quod aliud gestans & aliud sonans, quasi à discursu martyriali plebem compescere videbatur; Quinimo, nisi legitima satisfactione, saltem pro plebe, nullatenus remittendum esse confitemur.*

At qualis qualis fuisse dicatur Concilij sententia, id tandem maximo Ecclesiarum dispendio, luctuosa experientia comprobauit, Eulogio consentientes iam plus satis ad sæuitiem procliues Maurorum animos in apertum furorem propulisse, *ex illo* enim in peius *ruere & retro sublapsa referri* fidelium res apud Hispanos cœpit: Antea forte exactionibus grauati *lunariter* [b] *soluere* cogebantur *graui cum mœrore tributum, tactu indumentorum suorum indigni* ab infidelibus iudicabantur; falsorum fratrum iniuriis obnoxij erant [c], qui *importabili census onere colla miserorum aggrauabant*, vtut [d] *contumelijs obruti*, & mordacibus petulcorum Mahumetanorum dicteriis impetiti pij, maxime Clerici; viuebant tamen, liberè, publicè, etiam [e] signo dato, & ad campanarum pulsum conueniebant; at postquam eorum quidam infelici ausu ignem gladio fodicarunt, *omnibus* [f] *imminens interitus multos errare compulit:* palatini omnes abdicati, tributarij facti [g], *noua basilica destructa, antiquis nuper adiecta* ornamenta ablata; rebellantes armis coerciti, interrupta Præsulum successio, diuina humanaque iura omnia violata sunt; hinc Toletum regia olim ciuitas [h] *per annos 150. pastore* destitutum [i], *abscondito Dei iudicio 366. annos à Mauris possessum, Christiani pontificij dignitate* caruisse dicitur, donec [k] Æra 1133. vel 1123. vel 1121. ab Alphonso 6. Mauris est ereptum. Quis meliora sibi spondeat de Corduba? quis de Hispali, quam primus Sarracenorum impetus sub iugū miserat, vt

giesius ipsum hæretici dixisset. Vide Ambrosij Moralis notas in lib.1. Eulogij & Garsiam in decretū Gundemari.

a an hæc Episcoporum mens fuerit, iudicet lector: videtur enim idem de iis qui infideles advim inferendā cogerēt statuisse: ac de iis qui Idola frāgendo mortem passi erāt A.D.305. statuerant Eliberitani patres can. 60. Viderit etiā an Mariana fidelis Concilij Cordubensis interpres dici mereatur: dum lib. 7.c 15. scribit, *patrum* A.D. 851. Cordubæ congregatorum, *sententia iniuriarū damnatos, quicunque ipsi olim cum Mauris fœderis cōditiones violassent.*

b memorial. lib.1.p.651.

c lib.3.cap.5.

d vide *indicu luminosi* verba ab Ambrosio Morale citata in 1. lib. memorial.

e lib.1.p.651. f lib.2. memor. cap.16. g lib.3. cap.13.4 h Garsias in decretum Gundemari. i Verba Vrbani Papæ & Alphonsi ab eod. citata. k sic Roderic. Tolet. lib.6. cap.23. & alij.

longissi-

longissimam 500. ad minimum annorum seruitutem seruiret, ad annum nimirum [a] 1216. vel [b] 1217. vel [c] 1247. quo Ferdinandus III. Castellæ & Legionis rex seruile iugum à nobilissimæ vrbis ceruicibus deiecit? Obtestor tuam fidem, lector, possis ne in animum inducere, eos quos immensa miseriarum voragine imóque malorum omnium gurgite per tot secula demersos audisti, adeo *induruisse malis*, vt illo ipso tempore, quo vix se à pauore recipere, vix respirare ipsis licuit opportunum ducerent, non iniurias quoquo modo propulsare non animos ex ipso periculi imminentis intuitu sumere, sed *λήρους ληρεῖν*, & in mendaciorum plaustris conuehendis malam operam male locare, vt diuino oraculo sua fides constaret [d], *dens putrida dimotusque pes est mendacis fiducia in die angustiæ?* Si (vt sapienter monet [e] Siracides) *musica in luctu intempestiua est*, imo si Salomonicam parœmiam non modo Dei loquentis auctoritas sed experientia ipsa indubitatam fecit; [f] eum *qui carminibus constat super corde afflicto, parantis sericum in die frigoris, & acetum* fundenti *super saponem similem* esse; quis triumphatos à Sarracenis Hispanos in fabulis comminiscendis animos oblectasse, dicam amplius, quis eos fabularum anilium portenta & nænias audire patierer potuisse sibi persuadeat, quas non ingenij ærumnosi, anxij, *ἐξαπορουμένου*, sed lasciuientis in nimia pace, adeóque otio abutentis fœtus esse constat? iis certe quibus (vt cum Paulo [g] loquar) *ἔξωθεν μάχαι ἔσωθεν φόβοι* nugari ex professo non vacat; quosque variis ac tenacibus angustiarum vndique prementium doloribus conflictatos scimus, incredibile est in ipso malorum sensu, quando gemitus exprimit ipsa incumbentium calamitatum grauitas, simplicioribus tendiculas, dolósque nectere vt in errorem fœdum prolapsi, ea vera, sancta, veneranda putent, quæ *non sani esse hominis non sanus iuret Orestes.*

a L. Marinæus de reb. Hispan. lib. 7. Roderic. Sancius hist. parte 3. cap. 39.
b vide Roderic. Toler. in hist. Arab. Frãcisc. Taraphã in Ferdinando III.
c Mariana Hispalim tributum pendere coactam vult A. D. 1246. obsessam Anno 1247. Augusti 20. captã, eod. anno Ferdinandum triũphantem admisisse Decemb. 20. lib. 13. cap. 5. & 7.
d Prou. 25. 19.
e Eccles. 22. 6.
f Prouerb. 25. 20.
g 2. Cor. 7. 5.

Eorum igitur opinioni assentiri nondum possum, qui Hispanum decretalium Epistolarum siue Collectorem siue auctorem fuisse volunt; cum Bæticos, Carthaginenses, Lusitanos sub Maurorum tyrannide miserrimam vitam traxisse, Gallæcos, Astures, Cantabros, Tarraconenses, Gallorum auxiliis, vix sustentatos quotidie in procinctu esse, quotidie pro vita, fide, libertate, pugnare ad annum Domini 900. coactos fuisse videam: oportet itaque (mea sententia) vt qui Hispanum tot somniorum patrem quærunt, eum in alieno solo, extra omnem periculi aleam constitutum, non dicam vixisse, sed vigilantem somniasse statuant; quã de re infrà videbimus. Quicquid sit neminem negaturum confido, Hispanos in eo rerum statu, librorum præsidiis, pacis artibus, literariis ingeniorum exercitamentis destitutos, aciem mentis obtusa fœdam rubiginem contraxisse, qua obducti ad errandum quam ad fallendum procliuiores fuerint; Præterea *cui bono* finxissent, quæ à delirante planô scripta Deo fauente demonstraturi sumus? Qua spe, quo præmio illectos putabimus vt Ecclesiastici regiminis antiquam formam pessundarent, Romanósque Episcopos cunctipotentes pronuntiarent? Quid ad excutiendum vel saltem subleuandum Mahumetanorum iugum opis sibi ab illis polliceri poterant, qui

Romam à Longobardorum & Saracenorum incursionibus alienis viribus ægre tutati Italiæ trientem, Siciliam totam Christianis eripi passi sunt? Id etiam me mouet, quod cum plurimas ad Gallos [a], Italosque à priscis vrbis Episcopis epistolas dictatas mentiatur ὑποβολεὺς, bis tantum Hispaniæ [b], bis Bæticæ [c], semel Cordubensis [d] prouinciæ meminerit: quod opinor non fecisset Hispanus de patriæ gloria etiam ex pseudepigraphis scriptionibus paranda sollicitus. Id denique suspicionem auget, quod in lutulenta epistolarum decretalium congerie multi Gallofrancorum & Longobardorum idiotismi legantur; Hispanorum,[e] quales ex Eterij, & Eulogij scriptis annotari possunt à curiosis, nulli; quis enim credat in tanta seculi barbarie impolitissimum, sed cuius impudentia omnem fidem superat scriptorem alienam balbutiem ita perpetuo affectare potuisse, vt à natiua semper abstineret; nec sibi, vel imprudenti, verbulum excidere pateretur, vnde cuias esset, deprehenderet emunctæ naris lector? Iudicent φιλαλήθεις.

a vide infrà.
b Pseudo-Sixtus II. epist. 2. & Pseudo-Melchiades.
c Pseudo-Anterus & Pseudo-Eutychianus epist. 1.
d Pseudo-Dionys. epist. 2.
e *Verbi gratia* in ante, in amplius, gloriositer, deicola, itus, &c., itum *pro itinere*, adepsit *pro adeptus est*; metallulum, *pro spatio*, victoriare, oramen, ardoritas, vindicium, deliquiū *pro peccato*, multiplicus *pro multiplex*, sol *pro die* &c.

Decretalium Epistolarum collectorem Germanofrancum vel Gallofrancum fuisse verisimile est.

Cap. V.

Diximus ex ipsa corniculæ furacis crocitatione & vitiosi sermonis charactere, ætatem eius nidumque deprehendi posse; licet enim nullum adeo barbarum scriptorem à Caroli magni & posterorum æuo natum videamus, qui Epistolarum decretalium artificis impuritatem æquauerit; in tammultis tamen ingenium & soli quod Carolus calcauit, & seculi quo vixit refert, vt nemo, nisi qui sibi sponte oculos eruerit negare id audeat: præsertim si (vel in transcursu) Stephani III. & IV. Adriani I. Leonis III. & successorum epistolas, Anastasij bibliothecarij scripta, Germanofrancica sub Pipino, Carolo, & Ludouico pio congregata Concilia, & Capitularium Caroli M. Ludouici pij, & Caroli Calui libros legerit. Nec vero si spurcissimi sermonis vitia à bipedum omnium nequissimo abessent, cum Caroli magni ætate superiorem dici paterentur absurdissima illa commenta quæ imperitissimum historiæ politiæque non modo primitiuæ Ecclesiæ, sed etiam Veteris Romanorum reip. nebulonem produnt. Unde enim portentosa ab eo conficta priscorum apud Ethnicos Magistratuum nomina *, *Archiflamines, Primiflamines, Primates legis seculi, primi legis seculi Doctores*: vnde *Primates, Archiepiscopi, Patriarchæ* etiam *vniuersales*, in Ecclesia ante 4. seculum? vnde appellationes ex toto orbe ad Romanum Papam? vnde paradoxa vix opinabilia, *Non licere populis, imo nulli fas esse Episcopos accusare; Illa sola Concilia rata esse quæ Romanus Antistes rata habuerit; licere quidem Metropolitis Episcoporum causas audire, at solus Papa esse sententiam definitiuam pronuntiare?* &c. vnde inquam illa omnia præterquam ex summa impudentissimi saperdæ cæcitate, qui quicquid in buccam venit in chartam despuit, & quæ suo forte tempore patronos

* vide 1. Pseudo-Clem. epist.

pr imum

primum nanciscebantur *κυρίας δόξας* primis Ecclesiæ toto orbe celeberrimæ Episcopis adscribere non est veritus? Germanofrancum autem fuisse id (præter styli barbariem) insinuare videtur, quod cum [a] ad Hispanos nonnisi quinque Epistolas; ad [b] Italos & [c] Campanos octo, ad [d] Ægyptios tres, ad [e] Afros & Mauros duas, ad [f] Orientales 5. scriptas finxerit ad Gallos [g]; Germanosque à veteribus vrbis Episcopis datas decem populo persuasum voluerit: hac forte opinione sibi blanditus, Gallicanam [h] Diœcesim iam per se satis nobilem, eo quod veræ fidei inter omnes Occidentales tenax fuisset, [i] monstrisque (vt cum Hieronymo loquar) *caruisset*, inde nobilitari posse si priscis Ecclesiæ Romanæ præsulibus charissima fuisse videretur.

Addenda etiam duo quæ idipsum non modo insinuent, sed, vel ab inuitis, propemodum extorqueant: alterum, quod maleferiatus impostor inter alia plurima post A.D. 700. edita scripta, Bonifacij Moguntini ad Ethibaldum [k] regem epistolam post A. D. 744. datam, & Cangith abbatissæ epist. aliam post Annum 720. ad eundem Bonifacium scriptam deflorauit. Vnde enim, cuius ope, qua via, in Hispanorum vix tunc animam trahentium manus venissent familiares hæ, præsertim muliebres, epistolæ? at nemo mirabitur easdem sub Germanofrancorum manu fuisse, inter quos ab A.D. 719. ad 754. vixit Bonifacius, quosque & infularum & schedarum & eorum omnium quæ domi recondita habuit, hæredes reliquit. Alterum, quod primi omnium Moguntini, Epistolarum Romanis antistitibus suppositarum collectionem in medium protraxerunt, & per totum orbem disseminauerunt, vt eam ab hoc fonte ad hominum famam profluxisse, & à Germanofrancis ad cæteras nationes dimanasse constet: Cum igitur leges [l] *eum qui famosi libelli vim manifestauerit, quasi auctorem delicti, capitali sententia subiugandum* pronuntient, quis immensam chartarum *in* sanctissimorum piissimorumque Christi martyrum & confessorum *iniuriam vel infamiam* à sceleratissimo impostore *propositam* congeriem à Moguntinis asseruari, legi, offerri, publicari audierit, eosque vel vt *criminis auctores*, vel vt culpæ affines, *ex lege (donec auctorem prodiderint) retinendos* esse dubitauerit? Testes in atrocissimi criminis accusatione expectas, benigne lector: at præsto sunt, ijque fide dignissimi; & propter patriam, Francus enim vterque fuit; & propter dignitatem, vterque enim è Clero; & propter ætatem, eodem enim vterque seculo vixit, quo primum prodierunt confictæ in Ecclesiæ Christianæ dispendium decretales epistolæ: & propter studium, vterque enim eas citauit: alter forte è numero planorum qui eas supposuerunt; alter initio deceptus, sed qui, errore agnito, inter monitores locum obtinere mereatur, vt suo loco dicemus.

a vide supra. b Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Pius epist. 2. Pseudo-Soter epist. 2. Pseudo-Damasus epist. 7. Pseudo-Ioan. 1. ep. 2. c Pseudo-Soter epist. 1. Pseudo Euseb. epist. 3. Pseudo-Pelag. II. epist. d Pseudo-Euarist. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 2. Pseudo Zepher. epist. 2. e Pseudo-Victor epist. 2. & Pseudo-Damas. epist. 4. f Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist. 2. Pseudo-Iulius epist. 1. & 2. Pseudo Sixt. III. epist. 2. g Pseudo-Anicetus epist. vnica. Pseudo-Eleuther epist. vnica. Pseudo-Callist. epist. 2. Pseudo-Lucius epist. vnica Pseudo-Felix I epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1. Pseudo-Anastas. I. epist. 1. Pseudo-Leo epist. 89. Pseudo-Ioãnes III. epist. vnic. Pseudo-Pelag. II. epist. 9.

h inter Gallicanæ Diœceseos prouincias 17. fuere, *Germania* 1. sub Moguntiaco, & *Germania* 2. sub Colonia Agrippina metropoli: vtraque etiam sub Gallofrancorum imperio fuit. i Hieron. aduers. Vigilantium. k Vide epist 1. Pseudo-Anacleti. l Cod. Iustin. lib. 9. tit 36. c. vnica. Theod. lib. 9. tit. 34. c 9. 10. cum Aniani interpret.

Primus nominandus venit librorum 5.6. & 7. Capitularium, post Ansegisum Lobiensem Abbatem, collector Benedictus Ecclesię Moguntinæ Leuita, is enim in præfatione quam farragini à se compilatorum Canonum præposuit, asserit, ea *quæ sub sequentibus tribus libellis ipse coadunare studuit, in diuersis locis*[a], *& in diuersis schedulis, sicuti in diuersis Synodis, ac placitis generalibus edita erant, sparsim inuenimus: maxime in S. Maguntiacensis Metropolis Ecclesiæ scrinio à Riculpho eiusdem S. sedis Metropolitano recondita, & demum ab Autcario secundo eius successore atque consanguineo inuenta reperimus quæ in hoc opusculo tenore suprascripto inserere maluimus:* Benedicti testimonium confirmat Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus libri aduersus Hincmarum Laudunensem post A.D.[b] 870. scripti cap. 24. *Quia* (inquit) *forte putasti neminem alium easdem sententias vel ipsas Epistolas præter te habere, & idcirco talia libere te existimasti posse colligere, res mira est, cum de ipsis sententiis plena sit ista terra; sicut & de libro collectarum Epistolarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in huiusmodi, sicut & in capitulis regijs*[c], studiosus *obtinuit, & istas regiones ex illo repleri fecit.* In eandem sententiam incertus auctor de Benedicto Leuita verba faciēs, hæc[d] habet, *Benedictus Moguntiacensis Ecclesiæ Leuita, capitula quadam regalia, Synodalia, & alia collegit, ex ijs quæ in scrinijs eiusdem Metropolis reperiri fecerant Ricolphus Archiepiscopus qui monasterium S. Albani renouauit, & Moguntinæ Synodo sub D. Carolo præfuit, & Otgarius eius consanguineus & secundus post Aistulphum successor* &c.

Ex trium horum (quos velut vno ore loquentes audiuisti) testificatione, habes lector, scrinia Moguntina decretalium (si Deo placet) Epistolarum vel officinam vel emporium fuisse, & Moguntiaci si non officinatorem, saltem tabernarium qui promercales nænias venditaret egisse Ricolphum Moguntinorum Episcopum, quem refertam decretalium penum habuisse vel inde constare potest, quod Capitularium lib. 7. cap. 205. *Gregorij Papæ epistolam Wormatiæ* dicitur *attulisse,* cuius nulla necante fuerat, nec post fuit memoria. Is *Lullo*, quem *in Cathedra Bonifacij annos 32. sedisse volunt, defuncto successit*[e] A.D. 786. vel certe (ne de re nihili cum quoquam litem moueamus)[f] Anno 787. circa finem Octobris. Eodemque tempore, nempe Indictione[g] 9. Septembris 19. ab Hadriano I. promulgata dicitur[h] 80. vel 72.[i] Canonum farrago hoc titulo, *E Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis atque Decretis præsulum ac*[k] *principum Romanorum, hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingelramno*[l] *Mediomatricæ vrbis Episcopo, Romæ à B. Papa Hadriano data sub die 13. Kalend. Octobris, quando*[m] *sui negotij causa agebatur* hanc collectionem quæ postea[n] Hincmari nec suspicionem effugit

a nota, lector, Benedictum hunc *sparsim edita* inuenisse quę descripsit, nō ex aliqua collectione deprompsisse: vt tandem aliquando aduertas, compilationem eam qua tam multa mutuatus est, vel nondum in vnum corpus coaluisse, vel adeo ab incude recentem fuisse, vt eam nominare ausus non fuerit: en pietatem & fidem hominis.

b post Attiniacēsem Synodum vt legere est ad finem c. 55.

c noluit lectionem mutare licet non desint, qui in Mss. *curiosus* non *studiosus* legi moneāt.

d Vide initio libri Capitul.

e Annal. à Pithœo editi, Vrsperg. Sigebert. Herman. Contract.

f Baron. ad diem 18. Octob. ex Mariano, Scoto & Breuiario Moguntino. Vide & Chron. Quedelburg.

g indictio Cæsarea cœpit Anni 785. Septembri; pontificia anno 786. ab initio.

h Sic Baron. A.D. 786. §. 6.

i Sic Tomi Concil. 3. partis 1 Sect. 1.

k Hincmar. *Ducum.*

l Idem *Engelramno*, sedisse autem videtur Engelramnus, *ab A.D. 775. ad* 797.

m Idem *pro sui* forte *proprij.*

n Hincmarus libri aduersus Hincmarum nepotem scripti cap. 24. de huius collectionis auctore dubitanter loquitur; *de sententiis* inquit, *quæ dicuntur collectæ* &c. forte quia, indigna videbatur Adriano I. earum collectio, vtpote vt in qua *dissona inter se habebantur* & *diuersa à sacris Canonibus, & à iudiciis Ecclesiasticis discrepantia.*

nec cen-

nec censuram, tanti fecisse videntur quicunque priscis vrbis Episcopis pudenda deliramenta supposuerunt, vt ex ea plusquam sexaginta capitula vel ad verbum (nec id semel) descripserint, vel additamentis aucta, insulsis nugis attexuerint; vel, sensu seruato, aliis verbis expresserint: vel saltem insinuauerint; vbique crambe hac recoctâ, vbique (neglectâ lectorum nauseâ) apposita vere patribus cum Paulo exclamare licuit, [a] *μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ.* Quid enim epistolæ? annon conspersio Hadrianæorum axiomatum acore fermentata; amara de venenato seminario translata plantaria; è solo licet infelici luxuriosa seges? Quid è contra Hadriani collectio, nisi corporis epistolarum *στηλιτὴς*, vanissimæ structuræ basis, sementis in culmos & aristas steriles excrescens, vtpote nacta solum idoneum, cultorésque quidlibet ex quolibet exsculpere, & Anaxagoræum *μίγμα* conflare doctos? Non credent, quos præconcepta hactenus de Epistolarum veritate & antiquitate fefellit opinio, multos enim ne nuperum delitium auersari, & [b] *abominationem loco sancto* exturbare cogantur, fronte caperata pronuntiare audias, non esse in Epistolas translata Hadriani capitula; sed Epistolis, Hadriani collectionem maxime ex parte natales suos debere. At quamplurimis (eorum pace dictum velim) sententiam hanc incommodis obrui, pauca hæc planum facient. 1. Si Epistolæ eorum sunt quorum titulis ornantur, annon prorsus hebes, imo in Patres iniurius dicendus Hadrianus, qui quod è sanctissimorum martyrum penu reuera hausit, *Romanis Ducibus, Synodis, Canonibus* tum *Græcis* tum *Latinis* acceptum tulit? annon vel pedibus in sententiam nostram concedendum, vt titulo sua veritas maneat, vel falsi titulus arguendus, vt *Canonibus, Synodis, principibus*, nihil; Epistolis omnia debeantur?

[a] 1.Cor.5.6.

[b] Math.24.15.

2. Si ex epistolis Capitula sua mutuatus est Hadrianus, quo casu factum, vt capitulorum illorum verba quibusdam sæpe, quasi furcillis, in Epistolarum textum intrusa, videantur, vt *nescias quid cui cohæreat*, totáque sermonis series *omni materiæ conuenire* videatur, *quia nulli conuenit?* expende lector & iudica. 3. Si, vt postea ad oculum (Deo propitio) demonstrabimus, Epistolarum artifices plurimorum qui eorum ætatem [c] præcesserunt, scripta incredibili audacia interpolarunt; verbi causa Ambrosij, Augustini, Benedicti, Celestini, Damasi, Ennodij, Hieronymi &c. qua cautione negabimus, nihil à diris illis Harpyis in Hadriani primi collectionem attentatum fuisse? 4. Si ex epistolarum fonte Hadrianiriuus profluxisse credendus est, quo fato euenit, vt eadem verba ab iis qui ante Nicæni Concilij tempora Epistolas dictasse feruntur, Apostolorum de quibus nihil Hadrianus dixit; ab iis, qui post A.D.325. scripsisse creduntur, Nicænæ Synodi decreta dicerentur? an verisimile est, vel Nicænos Patres, inter quos nonnulli [d] quosdam vrbis antistites ne de nomine nouerant ex Ecclesiæ Romanæ scriniis, & Latinorum abditissimis *κειμηλίοις* canones suos eruisse; vel Julium, Felicem & alios posteriores, adeò desipuisse, vt ea quæ ab Apostolis statuta fuisse ex prædecessorum Epistolis didicerant, Nicænæ Synodo adscriberent, mallentque Synodi auctoritate quam

[c] dico præcessisse quia absurdissimũ foret credere eos diuinare potuisse quæ postea à posteris *αὐτολεξεὶ* erant conscribenda.

[d] exemplo sit inter alios hist. pater Eusebius, cui Marcellus, & Cletus ignoti planè fuerũt.

Apoſtolica niti? Hæc ad ſpecimen, vt qui hactenus oſcitantes hallucinati ſunt, errore depoſito, tandem ſtatuant Pſeudo-Iſidori merces nonniſi poſt annum Domini 786. ſiue Ricolphi, ſiue (quod magis probamus) aliorum qui Ricolpho ſuperuixere arte conquiſitas fuiſſe. Non ſane nego quos ſupra citaui teſtes in ea ſententia eſſe Epiſtolas ſub Ricolpho innoteſcere cœpiſſe: nec diffiteor Hincmaro perſuaſum fuiſſe eas de *Hiſpania allatas, à Ricolpho* in vulgus ſparſas &c. non deniq; abnuo eaſdem annorum aliquot interpoſità ab editione Collectionis Engilranmo datæ morâ, expectatoque Hadriani [a] primi obitu prodire potuiſſe; ſufficiebat enim plena annorum teſſara adeo, quam ab A.D.800. ad Ricolphi dormitionem [b] efflaxiſſe cōſtat, diſſeminandis huiuſmodi quiſquiliis vt tandem Gallicanas regiones replerent: non tamen deſunt argumenta quæ ſuadeant Ricolpho vel integram *pſeudoli mercatoris* collectionem, vel ſaltem epiſtolas aliquot quales nunc habemus incognitas fuiſſe: Hiſpanos eidem nihil contuliſſe, Hincmarum vero (quod ad ſuſpicionem fraudis amoliendam, repetendamque altius nuperæ farraginis originem vulgo iactatum fuit) vlteriore veritatis inquiſitione inſuper habitâ, credidiſſe: Quid nos ad Hiſpanos à falſi crimine liberandos impellat, iam ſupra diximus; noſtras mox ſuper ementito Iſidori mercatoris titulo coniecturas allaturi, vnum hic addemus, non facile fidem inuenturos quicunque Hadriani collectionem (ex qua in tanta collapſæ reip. & diſciplinæ Chriſtianæ ruina nihil propemodum commodi haurire poterant Hiſpani, cum nulla inter eos appellandi Papæ poteſtas, nulla Cleri priuilegia illibata eſſent) Româ in Hiſpaniam poſt A. D. 786. perlatam; ac demum ex Hiſpaniis in Germaniam pauciſſimis annis exactis numeroſam epiſtolarum ſegetem aduectam contra omnem veri ſpeciem aſſerere maluerint, quam (quod ipſa rei euidentia in dubium reuocari non patitur) confiteri collectionem illam Gallofranco Engelramno primum datam, ad Moguntinos finitimos poſtea delatam fuiſſe, qui ea abuſi, quicquid libuit finxerunt, & Vigilantium ſomnia Iſidoro, & aliis à tanta mentiendi libidine alieniſſimis, affinxerunt.

Porro ne quis vel Pſeudo-Iſidorianæ compilationis, vel Epiſtolarum omnium, quas hodie farrago illa complectitur, ſiue auctorem, ſiue collectorem Ricolphum fuiſſe ſuſpicetur, quod poſt Hincmarum alij crediderunt; clariſſimo, & quod arte nullâ eludi queat argumento, fieri id non poſſe probamus: Quod ſcilicet, cum abſurditate non careat Ricolphum anno Domini 814. vita functum, Centones ex ſcriptis toto quatuordecimo poſt editis conſarcinatos, vel farciuiſſe vel nouiſſe, Epiſtolas quaſdam, verbi cauſa, Pſeudo-Urbani & Pſeudo-Joannis 3. in quibus Concilij Pariſiis ſub Ludouico pio A.D. 829.[c] coacti, ſententiæ ad verbū leguntur; vel penitùs, vel quales hodie ſunt, ignotas Ricolpho fuiſſe nemo iure dubitare poſſit: meminerit præterea lector, illā ipſam de qua nobis ſermo eſt, Pſeudo-Urbani epiſtolam, aliis olim verbis conceptam fuiſſe quam nunc legatur; vbi enim ante annos 770.[d] Hincmarus & Carolus Caluus in epiſt. ad Patres Cōcilij in Cha-

a obiit Hadrianus A. D. 795. 7. Kal. Ianuarij.

b Ricolphum Anno 814 viuere deſiiſſe ſcribūt, Lambertus Schaffnaburg. Marianus Scotus, Trithem. in Chron. Hirſaug. at Serarius hiſt. Mogunt. lib. 4. *anno* 814. *vel certe* 815.

c annus Domini 829. eſt 15. à Ricolphi obitu, & 3. ab Aiſtulphi qui Ricolpho ſucceſſit dormitione.

d Hincmar. epiſt. 8. c. 3.

in Charissiaco [a] cógregati legebát, *Res & facultates Ecclesiasticæ oblationes appellantur, quia Domino offerũtur, & vota sunt fidelium, ac pretia peccatorum, & patrocinia pauperum: si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet huiusmodi tradere Satanæ, vt spiritus saluus fiat in die Domini*: in codicibus nostris hæc longe diuersa habemus, *Ipsæ res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vsibus quam Ecclesiasticis, & prædictorum Christianorum fratrum vel indigẽtium conuerti; quia* [b] *vota sunt fidelium, & pretia peccatorum ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum Domino tradita. Si quis autem (quod absit) secus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat*: ac post lineas 41. partim ex Scriptura [c] partim ex [d] Codice Theodosiano, partim ex ipsa impostoris mantissa petitas tandem subduntur hæc verba, *quoniam* [e] *iuxta Apostolum tradere oportet huiusmodi hominem Satanæ, vt spiritus saluus sit in die Domini*. Id etiam obiter moneo, de secunda Pseudo-Ioannis primi epistola dici posse, eandem eius ac epistolarum Pseudo-Urbani & Pseudo-Ioannis tertij rationem esse debere, quandoquidem in ea notari possunt imitationes quædam phraseon quibus vsus est Ionas Aurelianensis in epistola ad Carolum Caluum, quem regnare cœpisse anno [f] à Ricolphi obitu 25. nemo negauerit: idem forte in aliis Epistolis alij obseruaturi sunt; sed hæc in transcursu.

Postquam Ricolphum si non ex toto, saltem ex parte à culpa exemimus, alium qui post ipsius obitum vixerit, Epistolarum vel conscriptorem vel mangonem quæramus necesse est; is autem non longe quærendus videtur, sese enim quodammodo offert in quem Imposturæ suspicio meritò cadat, ille ipse qui modo de Ricolpho testimonium tulit Benedictus Diaconus; is enim omnium primus epistolas in partes secuit, quas insigni temeritate sed non omni pudore decocto (titulos enim omisit) regiis Capitulis admisceret [g]: ipsum etiam, sed frustra, toto aduersus [h] Chorepiscoporum munus impetu, vt ecclesiæ noxium persuaderet, debacchatum opinor; licet enim circa eos sub Leone III. (ad quem Arno Iuuauiensis [i] Episcopus à Germanofrancis missus legitur) aliquid attentatum videatur: nemo tamen Chorepiscopatum illicitum aut ante quadringentos annos à Damaso prohibitum, aut à Leone I. & Ioanne III. penitus improbatum fuisse vel pronuntiauit vel credidit: habuere semper Chorepiscopos [k] suos Ecclesiæ Gallicanum imperium agnoscentes; siquidem paulo post A.D. 814. Agobardus [l] *Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopus* in locum Leidradi monasticam profitentis est subrogatus, & post A.D. 835. Theganus Treuirensis Ecclesiæ Chorepiscopus *de Ludouici pij gestis* libellum scripsit, & Gallicanæ Ecclesiæ Synodus A.D. 820. Parisiis [m] congregata, Hispalensis Concilij secundi [n] vestigiis insistens, Chorepiscoporum munus arctis limitibus circumscribendum non abolendum censuit: quod dissimulans Benedictus Leuita, à quo scriptas sub Damasi Leonis, & Ioannis pontificum nominibus epistolas & defloratam Parisinam Synodum suspicor, Chorepiscopatum, & ab antiquis, & suo tempore à Germanofrancis abrogatum falsò asseruit; cum Rigboldus

a Concil. illud congregatum est A.D. 856 locus autem hodie dicitur *Cressi sur Serre*.

b hæc verba deprompta diximus ex Prospero.

c describit impostor ca. 5. Actorum ad versum 12.

d lib. 16. tit. 2. c. 40.

e 1. Cor. 5. 5.

f A.D. 840. obiit enim Ludouicus pius 12. Kal. Iulij hoc anno.

g Vide capitular. lib. 6. cap. 119.

h Vide capitul. lib. 7. cap. 187. 318. 320. 323. & 329.

i Iuuauia hodie Salisburgum.

k Vide capitular. lib. 1. cap. 9.

l A.lo in Chron

m Concil. Paris. cap. 27. lib. 1. Vide & Cõcil Meldensis A.D. 845. habiti cap. 44.

n Concil. 2. Hispal. cap. 7.

Rhemensis Ecclesię Chorepiscopus [a] Synodo Suessionensi sub Hincmaro interfuisse A. D. 853. & Nicolaus I. post A. D. 858. ad Rudolphum Bituricensem scribens [b] Chorepiscopale munus probauisse legatur. Aduersus Benedictum eundem suspicionem augere potest, editum ab eo, in ipsa quam suo nomine euulgauit, capitularium collectione, malæ fidei specimen. Audierat [c] circa A. D 787. sub Paulini Aquilegiensis patriarchæ Romanæ sedis legatione fungentis auspiciis primam Capitulorum collectionem Aquisgrani prodiisse; & [d] *Carolum regem anno 802. legatos per imperium misisse, & 24. capitula constituisse:* ac tandem Ansegisum Abbatem [e] A. D. 827. quæcunque repererat capitula magna cum laude digessisse: huius Miltiadis tropæis à somno excitatus Benedictus parisque adoreæ consequendæ ardore inflammatus, quæcunque vel inuenit primus vel ab aliis inuenta interpolauit, studiosissime conuasauit: ne cui autem mirum videretur post Ansegisi laborem tantam capitulorum è tenebris nescio quibus erepentium scaturiginem momento velut è terra nasci; finxit *ab Ansegiso nec media inuenta forsitan fuisse vel collecta*, necesse fuisse [f] *vt à fidelibus vbicunque inueniri potuissent quærerentur.* Ideo *ea se quæ ille aut* [g] *inuenire nequiuit, aut* [h] *inserere fortasse noluit, & illa quæ postulans à fidelibus S. Dei Ecclesiæ, & Pipini ac Caroli atque Ludouici didicit* [i] *in iam dictis libellis minime esse inserta*, [k] *pro Dei omnipotentis amore, & S. Dei Ecclesiæ ac seruorum eius atque totius populi vtilitate fideliter inuestigare curauisse, & in tribus libellis distincte cum titulis suis coadunare* [l] *ac Ludouico, Lotharioque, atque Carolo nobilissimis regibus filiis videlicet Ludouici pijssimi Imperatoris habenda & omnium Christianorum fidelibus tradenda scribere non distulisse.* En hominis in re seria ludentis, technas: *Virtutis vera custos rigidúsque satelles, Tertius è cœlo cecidit Cato*, cui *populi salus suprema lex* esse videatur: at quisquis penitiùs in omnes operis ab ipso publicati partes introspexerit, is vel infulsa mendacia, vel centones πολυποικίλους, vel certe Canones maxima ex parte interpolatos sæpissimè deprehendet; ac si inter libros tres postremos capitularium & priores quatuor in quibus etsi forte non omnia purissima, nihil adeo portentosum aut adulterinum occurrit, comparationem instituerit facilè comperiet quantum distent æra lupinis. Conferantur (si placet) [m] Concilij Paris. A. D. 829. celebrati lib. 1. cap. 1. 2. 3. 4. 6. 9. 10. 16. 20. 27. 33. 40. 41 42. 43. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 53. cum cap. 164. & 165. lib. 5. Capitularium, cap. 160. lib. 6. capitibus 166. 167. 163. lib. 5. cap. 1. 3. 4. addit. 2. ad 7 capitular. cap. 175. 174. 168. & 169. lib. 5. cap. 6. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 10. 7. 8. 9. 17. addit. 2. ad 7. librum Concilij Paris. lib. 2. partis 1. cap. 4. & 12. cum cap. 2. addit. 2. ad finem lib. 7. capitul. Epistola Episcoporum ad finem lib. 2. partis 1. Concilij Paris. & cap. 2. eiusdem partis; cum cap. 22. additionis iam dictæ. Concilij Paris. lib. 2. part. 2. cap. 2. 3. 22. 23. 24. 25. 26. 27. cum capp. 18. 17. 23. 24. 25. eiusdem additionis. Concilij eiusdem lib. 2. part. 2. cap. 8. 9. 14. 17. 18. cum capp. 163. 179. 180. 181. lib. 5. Capitularium Cō-

a apud Frodoardū hist. Rhem. lib. 3. cap. 11.
b Vide epistolam, ad finem partis 2. Tomi 3. Conciliorum.
c Vide capitul. lib. 1. ad cap 82.
d Sigebert. in Chron.
e Sigebert. ibid. Ansegisus ipse idem testatur initio præfat. his verbis, *Anno incarnationis ipsius 827. Indict. 5. anno vero 13. imperij gloriosissimorum principum D. Ludouici Augusti Christianæ religionis magni propagatoris; & Lotharij Cæsaris filij ipsius Ansegisus &c. hæc subter descripta adunauī capitula.*
f Vide præf. Benedicti.
g quæ scilicet nondum erant aut adhuc latebant.
h cur inserere ea noluit nisi quia si iā tum erāt, suspecta videbantur?
i didicit forte à parasitis Paparū: forte cōmētus est.
k scil. centones farciuit pro Dei, Ecclesiæ, populi amore quis credat? l egregiā vero laudem fabulas regibus & plebibus obtrudere. m hæc pauca ad specimen, plura obseruabūtur ab aliis.

cilij Aquisgran. [a] sub Greg.4.part.1. cap.6.7.8. cum cap.171.172.173. libri 5. eorundem capitul. eiusdem Concilij part.2. cap.1. 2.3. 4. cum cap.21.& 22. additionis 2. ad librum 7.capitul.Concilij [b] Cabilonensis sub Leone III. cap.25. 26.27. 30. 32. 33.34.35.36.38. 42. 43.47.48. 49.cum capp.23.25. 26.28.29.31.32.33.34.35.36.37.38.39.41.additionis 3.ad lib.7.eorundem capitul.

a A. D. 817. coacti.

b A.D. 813. habiti.

Quo tempore,quo monitore ad opus se accinxerit Benedictus,iam supra ex eiusdem præfatione & incerti auctoris de eodem elogio didicimus;ne tamen nos incautos obliuio caperet,monuit ipse rursus in carmine præfationi addito,vbi hæc inter alia,

Autgario demum,quem tunc Moguntia summum
Pontificem tenuit,præcipiente pio,
Post Ansegisum scil.*Benedictus ego ternos Leuita libellos*
Adnexi legis queis recitatur opus.
Quos patet inuentos,præfatio pandit vt ipsa,
Distinctim titulis suppositosque suis.

Cum igitur Autgarium secundum Aistulphum ab [c] A.D. 825.vel 826.ad 847. Episcopatum Moguntinum administrasse testentur Annales à Pithœo editi, incertus auctor initio Capitularium, Hermãnus Cõtractus, Lambertus Schaffnaburgensis, Marianus Scotus, Auentinus lib. 4. Gaspar Bruschius *in epitome episcopatuum Germaniæ*, Serarius *Mogunt.*lib.3. & *in epist.Bonifacij* epist.116. constet autem Benedictum Lothario & fratribus post Ludouici pij mortem in regni possessionem A.D.839.vocatis, collectionem suam dedicasse, ad cuius finem adiecta est vltima appendix *ex Decretis* Wenilonis Senonensis *& Hincmari* Rhemensis deprompta,*anno Caroli* Calui *vndecimo*,seu A.D. 849. Capitularium postremos libellos tres inter annum 847. [d] & 850. vel certe 855. prodiisse oportet;quo tempore vel ab ipso Benedicto confictæ, vel ab eodem sub incudem reuocatæ ac tandem in vnum corpus redactæ videntur Decretales Epistolæ: vnam enim eandémque beluam, informem, quemque alia forte abegerat, partum lambendo paulatim figurasse, præter ea quæ supra adnotauimus, stylique identitatem,& phraseon sordes, & periodorum inconcinnam struem, hæc etiam insinuant; 1. Paginæ integræ ex epistolis in epistolas translatæ sæpissime leguntur; 2. Quos locos ex Bibliis & scriptis Veterum depromptos,siue studio siue casu, mendosum exemplar nactus, adulterauit ψευδολεὸς, (adulterat autem fere omnes)eosdem corruptelis iisdem infectos in posterioribus epistolis sæpius repetit. 3. Nec alienis solum verbis sæpius abutitur, sed illis ipsis phrasibus, quarum ope aliena suis connexuerat. 4. Si quando ipsum spiritus deficit, aut hærere in vado cogitur, solennes habet formulas quibus quasi contis subigat orationem & ad vlteriora sæpe ἀπροσδιόνυσα propellat; hanc exempli causa in quam aliquoties incurras, *Hæc, fratres, valde timenda sunt* &c.

c eũdem fedisse A. D. 827. colligimus ex epist. Ludouici pij Concilio Paris. præfixa.

d Baron. ad A.D.845.post A.D.854.promulgata fuisse asserit. vide §.38.

Quo vero fine tam multa in Romanæ sedis gratiam commenti sunt,siue *Autgario præcipiente* Benedictus, siue Ricolpho hortante alij

priores? Meminerit primum, lector, Bonifacium, sub quo Moguntia cum ad primæ sedis honorem A. D. 745. euectum est, ad promerendam pontificum gratiam crebro Romam commeauisse; Anno videlicet 719. quando Germanorum Apostolus & Rom. sedis legatus factus est: Anno 723. quando Episcopali dignitate auctus est: Anno 738. quando Gregorium III. inuisit; Anno 751. (si Egiluardo [a] fides habenda sit) quando Burchardus Wirceburgensis episcopus creatus est. 2. Eundem crebro legatos ad vrbicos papas misisse, nempe A. D. 731. clericos aliquot quorum nomen excidit; Anno 726. Denual; Anno 742. & 745. Denéardum: Anno 748. Burchardum: Anno 751. Lullum, quem postea successorem habuit. 3. Eundem iureiurando præstito Gregorio II. [b] pollicitum fuisse se *fidem, puritatem atque concursum Petro, & vtilitatibus Ecclesiæ Romanæ, cui à Domino Deo potestas ligandi soluendique data est, & eius Vicario atque successoribus eius per omnia exhibere.* Gregorio III. (à quo pallium [c] obtinuit) A. D. 731. se *omnem debitam obedientiam* redditurum: Zachariæ, se [d] *seruum, subditum & discipulum, quantoscunque obedientes vel discipulos donauerit Deus ad obedientiam Apostolicæ sedis inuitare atque inclinare non cessaturum*; & Stephano [e] III. se *sedi Rom. seruiendo seruum fidelem & deuotum permansurum.* 4. Eundem [f] à Zacharia delectum qui abdicato Childerico Pipinum regnum Francorum inuadentem vngeret. 5 Eundem denique horrendi huius pronuntiati quod Gratianus in Decretorum [g] codicem retulit nouitate commendatum fuisse; *Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus:* [h] *Huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi* [i] reprehendatur *à fide deuius.* Quid non sibi capitale magnúmque spondere pontifices debuerunt de viro cui talia ac tanta portenta excidere potuere? Bonifacij muneri, vicarij ordine successerunt, Lullus sanguine Bonifacio iunctus, Ricolphus [k] Caroli magni Archicapellanus; Aistulphus; Autgarius Ricolphi consanguineus &c. quorum vtut obscura mansit memoria, propensior tamen in Romanos Pontifices affectus latere non potuit; extant enim [l] Lulli, coætanei Papæ opem expectantis, literæ; extant [m] Leonis III. & Gregorij IV. ad Ricolphum & Autgarium Eucharistica epistolia, in quorum altero Autgario gratulantem audias Gregorium, quia *se totum erga sedis Apostolicæ præsulem, vt condecebat, impendere curauit*: extat denique incerti auctoris initio collectionis Benedicti de Ricolpho & Autgario testimonium; *vterque* (inquit) *huiusmodi capitulorum percuriosus fuit, & erga sanctam sedem Romanam valde deuotus, adeo vt Autgario etiam Apostolicus Gregorius suas vices in Germania aliquando commiserit: Hic Hludouici Imperatoris filius contra patrem fauit, sed postea reconciliatus est, &c.*

Cum itaque Bonifacium proximósque eius successores Romanæ sedis, cuius fauore subleuati ad summam dignitatem excreuerãt, compendia studiosissime sectatos fuisse constet; quis vel deuinctissimos clien-

a vitæ Burchardi lib. 1. cap. 7.

b A.D. 723.

c A.D. 732.

d A.D. 741

e A.D. 752.

f anno 751.

g dist 40. c. si Papa.

h Deusdedit. Card. lib. 1. cap 231. *Cuius* &c.

i Deusdedit *nisi forte deprehendatur.*

k vide Reginonem lib. 2. & Auentinum lib. 3.

l vide inter epistolas Bonifacij.

m Ibid.

clientes patronorum quorum gratiæ omnia propemodum debebant, commodis inuigilauisse dubitet: vel Moguntiacensem agrum à mancipiis Papalibus excultum, fabularum in Episcoporum vrbis gratiam effictarum feracem fuisse miretur: vel in tanta mancipiorum turba aliquem fuisse cui graue non esset deuotum caput famámque Romanæ Ecclesiæ vtilitati, etiam per nefas parandæ, offerre, neget: vel ab eo qui filiorum aduersus piissimum patrem rebellantium prope parricidiales animos improbo consilio incendit, falsi crimine teneri, fásque omne proculcare stupeat: vel denique ab vrbici Papæ iamdudum ad tyrannidem anhelantis legato, regibus honorifica, Ecclesiæ salutaria, veritati consona expectet? Ad hanc quam Autgarius gessit legationem respicere videtur Capitulariũ collector Benedictus, cùm scribit,[a] *agnoscendum esse: omnia hæc* quæ in vnũ corpus redegit *capitula maxime Apostolica auctoritate fore firmata*: Ludouici *capitula* [b] *Apostolica auctoritate & Synodali sanctione decreta* fuisse: *triũ* [c] *vlteriorum librorum capitula Apostolica esse cuncta auctoritate roborata: quia his cudendis maxime Apostolica interfuit legatio*, suscepta nempe ab Autgario: quo præsente, imò *præcipiente* (vt supra à Benedicto ipso audiuimus) Moguntiaci cusa sunt Capitularia, & inuestigatæ eorum fodinæ: *firmata* ergo *Apostolica auctoritate* dicuntur, quia Autgarius Romanæ sedis legatus, Gregorij IV. consiliis & auctoritate fretus eadem conscribi iussit, & postea probauit.

a vide præfat. Benedicti

b lib. 6. cap. 96.

c ad finem libri 7.

Cæterum ne quis quod de Ricolpho scripsit Hincmarus *Capitularium curiosum* eum fuisse, frustra de Autgario ab Incerto auctore dictum suspicetur; moneo Autgarium hunc, contra [d] Veterum Canonum statuta, fuisse in comitatu principis assiduum, aulicisque turbis adeo implicitum vt necesse fuerit [e] Moguntinum clerum plebémque porrecto libello missionem eius à Ludouico efflagitare, ne semper à grege abesse cogeretur. Videri scil. volebat Autgarius; vt libelli verbis vtar, Imperatori *in omnibus fidelis, beneuolus, humiliter subiectus, rite benignus, & in eo maxime, libenterq; laboraturus, quo valeret bene piissima* Augusti *Excellentia illæsa existere, & in æterna beatitudine cum sanctis omnibus triumphata in cœlo gaudere*. At hoc prætextu reip. gubernaculis assidens Ludouicum plus satis (pro innata pietate) ad fauorem Clero impertiendum propensum magis ac magis deliniebat, Episcoporum iam tunc [f] ad maiora assurgentium (depressa politici magistratus auctoritate) spes exigebat: leges, si non figere ac refigere pro arbitrio, at certe inflectere, addendo & suggerendo quæcunque videbantur opportuna conabatur: hinc enim Benedictinam Capitularium, vtplurimum, centonibus refertam collectionem originem ducere probabile est. Supremam denique Gallofrancicorum principum potestatem, ipsúmque dignitatis tunc temporis vrbis Episcopis formidolosæ, florem paulatim infringebat; cum enim Carolus acceptis [g] *patricij* & [h] *Augusti* titulis, vrbis Dominus euasisset, abdicatorúmque Græcorum exarcharum & Imperatorum iura omnia sibi vendicasset: Summam nascentis Imperij maiestatem reuereri coacti Papæ, principum religiosissimorum per emissarios quoscunque, maxime per legatos à latere, inter quos Aut-

d Vide Concil. Antioch. c. 11. Sardic. c. 7. &c.

e Vide inter Epist. Bonifacij epist. 117.

f Vide Concil. Arelat. sub Carolo M. c. 15. Moguntin. cap. 8. Turon. cap. 33.

g A. D. 774.

h A. D. 800. exeunte.

garius fuit, patientiam tentare; factiosos[a] ad perturbandam remp. stimulare, lapidémque omnem mouere cœperunt, quo tandem se ese iugo omni subducerent. Hic autem subit animum nimiam opti morum principum lenitatem & securitatem, summámque seculi illius pontificum, clerique versutiam mirari; nam quo tempore reges diuino cultui addictissimi, omnia in tuto esse crediderunt, & prospera omnia sperarunt, si Ecclesiarum præsides, fouere, suspicere, venerari, summi imperij participes efficere possent: eodem Pontifices, velut Orci galea tecti, improuidos aggredi, simplicitati piorum insidiari, pietati omnium illudere, zelo abuti, fabellis niti, factionum se duces profiteri ausi ad supremam in terris regibúsque ipsis tremendam, quam iactant hodie, potestatem grassati sunt.

a Autgarius aduersus Ludouicum stetit, Lotharij & fratrũ partes secutus; ideo à Thegano cap. 47. Ludouici *insidiator* vocatur: idem postea aduersus Ludouicum Baioariæ regẽ & Carolum Caluum fratres, pro Lothario armis correptis insurrexit, Nithard. lib. 2. p. 327. & lib. 3. p. 351 & 357.

Quo consilio Decretalium Epistolarum collectioni Isidori Mercatoris nomen præfixum fuerit.

CAP. VI.

CVm diuina testificatione[b] certum sit eos qui *male agunt lucem odisse*, tantum abest vt mirum cuiquam videri possit Epistolarum consarcinatorem alieni nominis larua tectum in lucem hominum prodire voluisse; vt mirum plane iudicari debeat, si quisquam tanti sceleris reus etiam data fide publica indicari se passus fuerit. Nemo igitur id de me sperauerit, vt quascunque latebras quæsiuit, [c] *negotio in tenebris perambulanti* incumbens tenebrio, inuestigaturum me profitear; satis, mea quidem sententia, officio defunctus videbor, si de abdititissimis *densaque caligine mersis* rebus non improbabiles coniecturas erudito lectori obtulero. Isidorum Hispalensis Ecclesiæ episcopum viuere desiisse antequam ex vtero prodiisset ὁ ψευδώνυμος supra demonstrauimus; docuimus etiam verisimile non esse vel ab Hispanis compactam vel inter Hispanos primum visam decretalium farraginem; restare videtur, vt inquiramus, an circa A. D. 800. id est vel paulo ante vel paulo post Hispani vllius sit memoria, qui inter Germanofrancos constitutus siue nomen siue operam, impostoribus dedecoris particeps futurus, communicare potuerit: Occurrit autem initio noni seculi Eulogij Cordubensis frater Isidorus nomine, Hispanus genere, conditione vitæ negotiator, exul inter Germanofrancos, Moguntiaci habitans; illo ipso tempore quo Autgarius, cuius præcepto Benedictus Leuita Capitularium libros collegit, sedem Episcopalem occupauit; vt tanta circumstantiarum similitudo, tot verisimilium concursus, hunc ipsum Isidorum Mercatorem esse credere propemodum cogat. Eulogium ipsum singula quæ subnotauimus edisserentem audiamus. [d] *Olim Beatissime Papa* (inquit ille ad Willesindum Pompelonensis sedis Episcopum scribens) *cum dira seculi fortuna, quæ fratres meos Aluarum & Isidorum à genitali solo abducens, pene in vlteriores Togatæ Galliæ partes apud Hludouicum regem Baioariæ exulare fecit: cum me etiam propter eos di-*

b Ioan. 3. 20.

c Psal. 91.

d Vide Bibl. PP. Tom. 9. parte 1. p. 693.

eos diuersas adire regiones, & ignota atque laboriosa itinera subire compelleret; Quoniam stipata prædonibus via, & funeroso quondam VVilhelmi tota [a] *Gothia perturbata erat incursu (qui aduersum* [b] *Carolum regem Francorum eo tempore auxilio fretus Habdarraghmanis regis Arabum tyrannidem agens, inuia & inadibilia cuncta reddiderat) ad partes Pampilonenses diuersus putaueram me inde citò migraturum. Sed ipsa iterum qua Pampilonem* [c] *&* [d] *Seburicos limitat Gallia comata, in excidium prædicti Caroli contumaciores ceruices factionibus comitis Sancij Sancionis erigens contra ius præfati principis veniens totum illud obsidens iter, immane periculum commeantibus ingerebat. Eo tempore magnam mihi consolationem beatitudo tua in ipsa peregrinatione exhibuit*, &c. Scriptam hanc epistolam 17. Kal. Decembris æra 889. Eulogius ipse profitetur; nostrum vero est singula quæ ad historiam temporúmque seriem in ea faciunt diligenter excutere, vt in claram annorum quibus Hludouicus, & Habdarragmam regnare, Wilhelmus rebellare cœperunt notitiam possimus deuenire. *Hludouicus Imperator filium suum primogenitum Hludarium coronauit & nominis atque imperij sui sibi socium constituit, cæteros reges appellatos, vnum* [e] *Aquitaniæ, alterum* [f] *Baioariæ præfecit* anno 817. sic ad verbum Annales anonymi à Pithœo editi, quos κατὰ πόδας sequuntur Theganus *de gestis Ludouici* cap. 21. Vitæ Ludouici scriptor Anonymus, Nithardus lib. 1. Habdarragman regnum iniit æra 859. A.D. 851. Notat enim [g] Eulogius æram 888. seu A.D. 850. incidere in annum 29. Consulatus Habdarragmanici. Quis fuerit Sancio Sancionis nemo quod sciamus literis prodidit. Quis autem Wilhelmus? narrant Annales Pithœi, & vita Ludouici A.D. 826. *in villa Saltz consistenti* Ludouico pio, *perfidiam atque defectionem* [h] *Aizonis* Gothi *nuntiatam, qui de palatio Domini imperatoris fugiens, ad ciuitatem Ausonam* [i] *venit, ibique receptus, Rodam* [k] *subuertit, sed & resistere nitentibus non parum incommoditatis intulit: castella quæ irrumpere potuit custodibus impositis fortiter communiuit. Sed & misso fratre suo ad regem Sarracenorum Abdiramam nomine, validum contra* Gallos *exercitus robur accepit. Quæ quidem Imperatoris animum commouerunt, nihil tamen propere gerendum ratus consiliariorum suorum sententiam quid tali facto opus esset statuit operiri.* Anno sequenti referentibus id Annalibus anonymis Coloniæ excusis, *Imperator* [l] *Helysachar presbyterum & abbatem, & cum eo Hildibrandum atque Donatum comites ad motus Hispaniæ Marcæ componendos mittit. Ante quorum aduentum Aizo Sarracenorum auxilio fretus, multa eiusdem limitis custodibus aduersa intulit; eósque assiduis incursionibus adeo fatigauit, vt quidam illorum relictis quæ tueri debebant castellis recederent. Defecit ad eum filius Beronis* [m] *nomine VVilliemundus, & alij complures nouarum rerum gentilitia leuitate cu-*

a *Gothia*, id est quicquid terrarum Gothorum reliquias fouebat.

b Hinc colligit Ambrosius Morales in notis ad hanc epist. bellum ab anno 827. ad 840. succreuisse: ego vero suspicor esse in Eulogij verbis σφάλμα μνημονικόν, ideoque Carolum ab eo nominari, quia quo tempore scripsit regnabat; non quia aduersus eum rebellauit VVilhelmus.

c Pompelonem in *Vasconibus sitam vult Ptolem. tab. 2. Europæ.*

d Idem Ptolem. oppidum *Subur* in *Accetanis* prope *Tarraconem* trans *Rubricatum* fluuium. Plin. lib. 30. 3. in *Ilergetibus* collocat, & ab eo dict. *Seburici* nō fuere, sed ab vrbe Pompelone vicina *Seburi*, ad Aragi ripam sita, cuius nulla hodie vestigia supersunt; Cogitabat ergo Eulogius in Galliam per Lapurdensem agrum vel Benearnensem pagum euadere.

e Pipinum.

f Ludouicum.

g memorialis sanctorum lib. 2. cap. 1.

h Carolus M. Vasconiam & Hispaniæ partem ad Cæsaraugustam subegerat A.D. 778. *Annales Pithœi vita Caroli, vita Ludouici.*

i hodie *Salsona.*

k hodie *Roza.*

l in exilium missum cum Vvala & Matfredo, & postea per factiosos custodia missum refert Nithard. lib. 1.

m hic siue *Bera* siue *Bero* à vicinis suis infidelitatis insimulatus cū accusatore suo nomine Sanila, secundū legē propriā, vtpote quia vterq; Gothus erat, equestri prælio cōgressus & victus, Rotomagi cōsistere iussus est A.D. 820. *Annal. Pithœi, vita Ludouici.*

pidi; iunctique Sarracenis Ceritaniam & Vallensem rapinis atque incendiis quotidie infestabant. Cúmque ad sedandos & mitigandos Gothorum atque Hispanorum in illis finibus habitantium animos Helysachar abbas cum aliis Imperatoris missis, multa & propria industria & sociorum consilio prudenter administrarent, [a] *Bernardus quoque Barcinona Comes Aizonis insidijs,& eorum qui ad eum defecerant calliditati ac fraudulentis machinationibus pertinacissime resisteret,atque eorum temerarios conatus irritos efficeret; exercitus à rege Sarracenorum Habdarragman ad auxilium Aizoni ferendum missus Cæsaraugustam venisse nuntiatur: super quem Abumarban regis propinquus dux constitutus ex persuasione Aizonis haud dubiam sibi victoriam pollicebatur. Cōtra quem Imperator filium suum Pipinum Aquitaniæ regem cum immodicis Francorū copiis mittens, regni sui terminos tueri præcepit. Quod ita factum esset, ni ducum desidia,quos Francorum exercitui præfecerat, tardius quam rerum necessitas postulabat, is quem ducebant ad Marcam peruenisset exercitus. Quæ tarditas in tantum noxia fuit vt Abumarban vastatis* [b] *Barcinonensium & Gerundensium agris villisque incensis cunctis,etiam quæ extra vrbes inuenerat direptis, cum incolumi exercitu Cæsaraugustam se reciperet priusquam à nostro exercitu vel videri potuisset.* Eandem historiam vitæ Ludouici auctor describit his verbis. *Praterea Aizone infestante eos qui in nostris finibus consistebant, & præcipue* [c] *Ceritaniam Vallensemq; regionem vsquequaque vastante, eo vsque immanitas illius processit, annitentibus Maurorum & Sarracenorum auxilijs, vt aliqui nostrorum castella & municipia quæ hactenus tenuerant relinquere cogerentur,plurimique etiam à nobis deficerent, & eorum se societati conferrent. Inter quos VVillemundus Bera filius, eorum perduellioni cum plurimis fæderatorum se iunxit. Ad quos motus comprimendos nostrósque roborandos,dum Imperator exercitum illuc mittendum ordinat, præmisit Elysachar abbatem,& Hildebrandum comitem, necnon Donatum. Qui præcedentes iunctis sibi Gothorum Hispanorúmque copiis, illorum proteruæ pertinaciæ restiterunt, Bernardo quam maxime Barcinona comite conatus eorum in irritum reducente. Quod cernens Aizo, exercitum à Sarracenis petitum abijt pratorianum. Quem impetratum cum duce suo Abumaruni Cæsaraugustam, & inde vsque ad Barcinonam perduxit. Porro Imperator Pippinum filium suum Aquitaniæ regem contra eos misit, simúlque missos ex latere suo Hugonem & Matfridum comites, quibus meticulosius quam decuit occurrentibus, tamdiu mora innexa sunt moris, quousque illi vastata Barcinona atque Gerunda regione Cæsaraugustam sese receperunt.* Similia habent ad A. D. 827. Pithœi Annales, in quibus tamen nulla siue *VVillelmi* siue *VVillemundi* mentio occurrit. Theganus cap. 24. libelli *de Ludouici gestis* hæc pauca, *Alio anno direxit exercitum obuiam Sarracenis:* hinc ergo manifestè deprehendimus Aluarum, Isidorum & Eulogium fratres Sarracenis, siue ob suspicionem initæ cum Barcinonensibus aliisq; Francico imperio subditis cōiurationis, siue ob causas alias, inuisos, fugâ sibi cōsulere coactos fuisse; Aluarum & Isidorū perruptis obicibus, inter Germanofrancos perfugium habuisse; Eulogium eodem se conferre parantem Pompelone substitisse, [d] illo ipso tempore quo Wilhelmus aduersus Francos rebellauit; & Lobiensis cœnobij Antistes Ansegisus Capitularium libros 4. edidit: quod sum-

a Bernardus hic de stirpe regali, & Imperatoris ex sacro baptismate filius, cameræ postea præfectus A.D. 830 à proceribus accusatus fuga sibi consuluit, ac tandem A.D. 835. apud Theodonis villam de obiecto reginæ Iudith stupro se purgauit. *Theganus* cap. 36. & 38. *Annales Pithœi & vita Ludouici.*

b Barcino à Ludouico Pio viuente patre occupata A.D. 801. *vita Ludouici.*

c Strabo lib. 3. πὲ τ̃ πυρηνης μέσω πεδίον καλῶς οἰκεῖαζ δυναμένους αὐλῶνας, ἔχουσι δ' πόλεις Κερρητανοί. Vide Ptolem. tab. 1. Europ. Plin. lib. 3. c. 3.

d A.D. 827.

summopere notandum est: vbi vero profugi Eulogij fratres domicilium collocauêre? *Cum à vobis*, inquit ipse in eadem epistola, *egrederer festinus*, [a] *Cæsaraugustam perueni causâ fratrum meorum, quos vulgi opinio negotiatorum cohortibus interesse nuper ab vlterioris Franciæ gremio ibidem descendentibus iactitabat. Deinde vrbi appropinquans, negotiantes quidem reperi, peregrinos autem meos eorum relatione apud Maguntiam* [b] *nobilissimam Baioariæ ciuitatem exulasse hoc cognoui. Et verum fuisse hoc negotiatorum nuntium, regredientibus (Deo fautore) succedenti tempore ab interiori Gallia fratribus nostris didicimus.* hactenus Eulogius: Ex cuius verbis hæc rursus habemus; Aluarum & Isidorum non modo inter Germanofrancos versatos fuisse sed Moguntiaci per annos aliquot (etiam postquam Eulogius Pompelone digressus est) hæsisse, negotiatorum contubernio assuetos, fortassis subleuandæ inter extraneos inopiæ causâ mercaturam aliquam fecisse. Quid autem vetat Moguntinos choragos, impietatis, quam tum temporis meditabantur, dramati inentos, scenæ seruiisse; ac *Isidori Mercatoris* nomen, siue inscio siue conscio Eulogij fratre Isidoro, earum quas sub manibus habebant epistolarum collectioni præposuisse; vt scilicet crederent imperiti tantam fabularum anilium molem *de Hispaniis* (vt Hincmari verbis vtar) *allatam*, ab Hispano, Mercatore quidem sed pietatis causâ profugo, quique pretiosissimum (si Deo placeret) thesaurum barbaricæ libidini subductum, Germanofrancorum amicissimorum fidei concedere mallet, quam furentium (à quibus Hispania, Bætica præsertim, vastabatur) prædonum periculis obiicere? At forte *Mercatoris* epitherum præ *peccatoris* titulo in *Pseudo*-*Isidori* appellatione spernis Lector; hic vero nouum ex Eulogij praxi de fratris ingenio indicium capere potes. Isidorus enim [c] *peccatoris* nomine gauisus est, gauisus est etiam sæpius Eulogius; exempli causâ Memorialis lib. 1. *nescio quò tendere rea mens poterit cui legalis auctoritas ex voce Domini occurrit, dicens: Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas?* &c. Apologet. Sanctorum pag. 687. *ego interim peccator Eulogius*: & ad finem, *obsecro vos ego peccator Eulogius.* Documenti martyrij pag. 692. *prosit mihi peccatori mediocritas huius succinctæ libelli*: ad finem epistolæ quam ad Willesindum scripsit; *inter martyres, ego ille peccator amabilis vester deuinctus sum*, &c. Isidorus *Christi seruus* dici voluit, voluit & Eulogius epistolas dictans; sic enim ille pag. 685. *Eulogius seruus Christi virginibus sacris Flora & Maria carcere compeditis*, & pag. 699. *Eulogius seruus Christi charissimæ in Domino Iesu Christo sorori nostræ Baldegotoni*, &c. Cum itaque Decretalium collectionem post A. D. 829. quo celebrata est *iussu gloriosissimorum Impp. Ludouici filiique eius Lotharij* Parisina Synodus natam fuisse supra docuerimus, eodemque tempore Moguntiaci Isidorum Eulogij fratrem habitasse probauerimus: superest vt Christianus lector pronuntiet, an ex Isidori huius, in quem tam multa verisimilia concurrunt, mantissa: an vero ex eorum quibus tum notus fuit Isidorus officina, prodiisse dicenda sit.

[a] A. D. 777. Carolus M. *Ibnalarabim* aut *Amalarabim* Cæsaraugustæ regulum in clientelam receperat. Vide *Annales Pithœi*, *vitam Caroli M.* &c.

[b] Maguntia *Vågionum* nô *Boiaricum*, quos inter *Vindelicia* populos fuisse constat, vrbs erat: sed tolerâdus hic error in Hispano, cui non licuit natalis soli finibus excedere.

[c] titulus præfationis Pseudo-Isidori in collectionem suam sic habet, *Isidorus peccator* siue *mercator, seruus Christi, conseruo* &c.

Materia Epistolarum non conuenit seculo quo vixerunt qui Epistolas scripsisse finguntur.

CAP. VII.

a Centur. 2. cap. 7.

SCripserant Magdeburgenses [a] *Materias rerum quas temporis status requirebat, citra controuersiam arguere non esse* epistolarum *auctores Romanos illos primos Episcopos:* cum *de rebus & statu eorum temporum, ne vnum quidem verbum habeant; Nihil de persecutionibus, nihil de periculis Ecclesiæ, nihil de doctrina, de officio Episcopali, de cura gregis, de consolatione martyrum, de refutatione hæreticorum &c. dicant;* aut si quid dicant, id *cum controuersiis & rebus huius seculi non congruat:* v.g. *quæstio illa* an filius sit minor patre; an filius solus habeat immortalitatem, *quæ Arij tempore agitata est & non 2. seculo.* Æquissimam hanc verissimamque censuram vellicaturus Turrianus, quædam epistolarum verba arripit, quæ nos vel suis auctoribus restituemus, vel inconuenientia esse probabimus.

b pro epist. lib. 2. cap. 11.

TVRRIAN. [b] *In Anacleti epistola 1. sunt consolationes martyrum,* exempli causa, *Tribulationes vestras audiuimus, fratres &c. & nonnullis interiectis, Quid aliud si Christus passus est pro nobis* &c.

℟. Prima consolatio, si quid habet, è 1. Petri cap. 2. non desumptum, Anacleti seculo non conuenit: meminit enim *apocrisariorum,* quorum ne nomen cognitum Romæ ante annum Domini 450. Præterea pollicetur auxilium quod præstare nemo potuit persecutionis ventilabro agitatus. In 2. consolatione, postquam lineas 4. vel 5. ex epistolis 9. & 24. libri 4. Ennodij Ticinensis descripsit κατὰ λέξιν, verba aliquot ex 1. Pet. 2. & Matth. 16. deprompta adtexit, quibus rursus adsuit centones ex Ennodij lib. 4. epist. 8. 4. 19. & ex Psalm. 5. Est itaque hæc eiusdem ponderis cum præcedente consolatio.

TVRR. *Est in eadem epist. doctrina de non accusandis Episcopis, de non detrahendo, de Dei similitudine.*

℟. At quisquis epistolam supposuit, doctrinam suam de Episcoporum accusatione & detractione cauenda variis scripturæ locis impudenter detortis confirmare conatus est; nempe 1. Pet. 2. 1. 2. Psalm. 33. 13. 14. Jacobi 2. 8. 9. Jacobi 1. 8. Jacobi 2. 10. 11. 12. 13. Ezech. 18. 23. & 33. 11. Rom. 14. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. quibus interseruit verba Aniani Constitutionum Augustarum interpretis, Socratis vel potius hist. tripart. lib. 3 cap. 8. Damasi epist. ad Illyricos, Ennodij lib. 3. epist. 19. & 22. lib. 11. epist. 14. & præfat. *quando Arator auditorium est ingressus.* Locum vero *de similitudine Dei* deprompsit ex libello Ambrosij *de dignitate hominis* cap. 3. & Cangith abbatissæ epistola ad Bonifacium Moguntinum.

TVRR. *Est in eadem epistola officium Episcopale, Nihil (inquit Anacletus) illo est pastore miserius qui luporum laudibus gloriatur,* &c.

℟. Hęc verba nullo modo proxime præcedentibus cohærent: nec (si cohæreant) Anacleto conuenire possunt, quandoquidem confirmantur aliis verbis ex Ennodij opusculis petitis, nempe ex *petitorio quo ab-*

quo absolutus est Gerontius puer Agapeti, & *ex Dictione qua dicta est*, *quando Eusebij filius traditus est ad studia.*

TVRRIAN. *De officio Episcopi scribit etiam Euaristus epist.2.*

℞. Doctrina Pseudo-Euaristi vero Euaristo indigna est, cum falsò hoc principio nitatur, *Episcopum quemque Ecclesiæ concreditæ esse maritum*, & ex variis epistolæ quam Clemens ad Iacobum scripsisse fingitur, Isidorique lib. Sentent. 3. cap. 39. & 46. locis consarcinata sit.

TVRR. *Scripsit ibid. Euaristus de refutatione hæreticorum, vt & Alexander epist.1.*

℞. In Pseudo-Euaristi epist. 2. nihil, in 1. multa aduersus hæreticos leguntur ex libello Ithacij Ossonobensis Episcopi aduersus Varimadum Arianum cap. 66. translata: eiusdem plagij reus est Pseudo-Alexander qui caput 1. libelli Ithaciani variis corruptelis deprauauit, & Alexandro, Benedictóque Romanis Episcopis impudentissime affinxit.

TVRR. *Erroris* de minoritate filij *Arius inuentor non fuit, imò nec Origenes, nec Magister eius Clemens Alexandrinus, qui male etiam de filij Dei consubstantialitate aliquando senserunt, ex Platone scil. qui ex libris Veteris Testamenti ante 70. translatis Trinitatem non perfectè didicit, teste Clemente Alexandrino lib. 5. Stromatum, Euseb. Cæsariensi, & Iustino in Apologia.*

℞. Per me licet; quid enim hoc ad veritatem epistolarum quas à nupero impostore efflctas infinita suadent? Moneo tamen Baronium ad A.D. 196. §. 26. & Schottum ad Cod. 100. Bibl. Photij, Clementem à culpæ suspicione liberum pronuntiare.

TVRR. *Plures pontifices scripserunt in hæresim quam Arius propugnauit. Sixtus I. Hyginus epist. 1. Soter epist. 1. Marcellinus epist. 1. Felix I. epist. 3. Sixtus II. epist. 1. Eutychianus, Gaius*, &c.

℞. Hæ disputationes omnes aduersus Arianos & Eutychianos institutæ sunt à recentioribus, quorum plumas surripuit furax cornicula. Nam Pseudo-Sixtus I. libelli Ithaciani cap. 2. Pseudo-Hyginus cap. 3. & 5. Pseudo-Soter cap. 9. 10. 11. Pseudo-Felix cap. 18. 19. 20. Pseudo-Marcellinus cap. 51. 52. 53. & 55. descripsit; Pseudo-Eutychianus continuauit locos illos omnes quos ad finem epist. 97. Leo Papa ex Hilarij libro 2. & 9. de Trinitate transtulerat; Pseudo-Caius maximam 97. Leonis Papæ epist. partem interpolauit.

TVRR. *Felix I. in epist. ad Maximum Alexandrinum quæ in Ephesina Synodo recitata est de Incarnatione scripsit.*

℞. Epistolæ illius fragmentum exosculor, quia nihil cum Pseudo-Isidori quisquiliis habet commune.

TVRR. *Quærent isti fortasse cur de multò antiquioribus pontificibus Apostolicis non meminit Athanasius in epist. ad Afros, sed de illis tantum qui prope 130. annis ante ætatem eius de Deitate filij scripsissent.*

℞. Non quæremus, perinde enim est siue scripserint antiquissimi vrbis episcopi aduersus hæreticos, siue non scripserint, cum nulla supersint eorum de eiusmodi quæstionibus scripta.

TVRR. *Necesse non est vt omnium pontificum superiorum epistolæ ad ma-*

nus Athanasij venerint, si posteriorum venerunt.

RESP. Fateor necesse non esse: meminerit tantum lector in decretalium ab Isidoro pseudonymo confictarum collectione nihil esse, quod vel ad Athanasij manus venerit, vel genuinum priscorum illorum patrum fœtum redoleat.

TVRRIAN. *Agnouit Athanasius epistolam Sixti II. & ante Athanasium Eusebius Alexandrinus sermone de Resurrectione.*

℞. Eusebius ille Alexandrinus larua est, quæ nunquam è tenebris emersit: fac tamen emersisse, nego ab vllo ad 9. vsque seculum agnita Pseudo-Sixti deliria.

Mendax ad finem Epistolarum consulatuum consignatio non leue est impostura argumentum.

CAP. VIII.

CVm mendosissimam,[a] Baronio iudice, libri pontificalis Chronologiam vbique fere sectatus epistolarum artifex, ad hanc vnam Cynosuram, à qua tamen aliquando deflectit, cursum direxisse videatur; mirum non est eum in notatione Consulum adeò Baronianæ sententiæ aduersari vt vix [b] decem Pontificum epistolas annotare possis quarum consignatio Annalium patenti per omnia placere possit. Nostris intolerandos crassósque errores obseruantibus, ex quibus liquido apparet nebulonem interdum nec sibi constare, nec recte sentientibus consentire, nec libri pontificalis lineis insistere potuisse, duplici via occurrunt aduersarij; *Argumentum à Consulari Chronologia desumptum Apostolicorum virorum Epistolis nullam fidem nullamque auctoritatem adimere potest,* inquit [c] Binius. Cur vero? *Notam consularem epistolis pontificiis non ipsi pontifices; sed alij quidam exscriptores earundem non satis fideles, sub & obreptitiè addiderunt, vt infrà suis locis est ostensum.* Atqui tantum abest vt id suis locis probare possit aduersarius, vt à Siricio ad Hadrianum primum vix ostensurus sit Martini, Agathonis, Sergij, Stephanorúmque III. & IV. epistolas quæ apposita vel Consulatus vel Indictionis notâ careant: quo argumento persuadebit exscriptores ab A.D.385. ad 800. summa fide vsos, ab A.D.100. ad 385. *non satis fideles* fuisse? Cum itaque omni veri specie destituatur Biniana assertio, Nemo vel *Apostolicorum virorum epistolis auctoritatem fidémque adimere* cogitabit, vel *exscriptorum* malam fidem exagitabit, sed quod res est loquetur, ac plane indignos qui *Apostolicorum virorum* nomen ferant, centones à maleferiato plano priscis vrbis Episcopis suppositos fatebitur. Aliud sibi κρησφύγετον adinuenit Turrianus, ne veritati cedere, aut ad incitas redactus ab epistolarum auctoribus addiros consulatus negare cogeretur, omnem consularibus fastis dignitatem, fidémque abrogare ausus: quod quia vel ab inuitis chronologis extorquere se posse sperauit, leuiter prætereundum non est. Sic autem ille.

TVRRIAN.[d] *Christianus Massæus diligentissimus ætatis nostræ Chronographus*

---

[a] Baron. ad A.D.69. §.35. 36. 37. 38. A.D.80. §.3. A.D.103 §.2. A.12 .§. .A.142. §.3. A.158. § 1. A.167. § 1. A 175 §.2 &c.

[b] nempe Callisti. Pontiani. Fabiani. Cornelij. Stephani. Dionysij. Eutychiani. Caij. Marcellini. Felicis IV.

[c] in notis ad Epistolas: ante Binium nō dissimili consilio Surbus resecuit quęcunq; in prioribus Conciliorū editionibus ex Mariano, Cassiodoro, Haloādro de Consulum annis erant annotata. quia n. *cum res ea per se obscura* esset, *ex ipsorum discrepantia multo etiā facta* esset *obscurior & intricatior; ita vt Cainus inde occasione habuisse videatur, epistolas omnes prorsus exsibilandi*: præfat. Tomi 1. Concil.

[d] pro epist. lib.2. c.10. & lib.3. cap.10.

graphus, consulum notationibus fidendum non esse docet, praefat. libri 8.

℞. Diligentissimi huius scriptoris adeo celebre nomen fuit, vt πολυμαθεστάτου Turriani sodalis Posseuini notitiam subterfugerit: sed qualis qualis fuerit eius sententiam audiamus. *Nihil,* inquit, *incertius hodie quam per solos consules computare: quod partim supprimantur ab historicis, partim diuerso loco & ordine collocentur*: id autem postquam pluribus exemplis docuit, addit *confiteri etiam Titum Liuium nescire se in multis annis qui fuissent Consules*: esse praeterea *consules bimestres, trimestres, & interdum paucarum horarum*. Hic possem cum [a] Baronio obseruare fastorum veritatem per annos Imperatorum & vrbis conditae, & Olympiadas, & Inscriptiones, & historicorum testimonia (quibus addere licet astronomicas eclipseon coelestiúmque motuum epilogismos) fulciri: possem etiam [b] eidem Baronio suffectos Consules ad *Plautiani* & *Getae* consulatum in fastis numerari solitos non fuisse, monenti acquiescere; sed cum [c] Dionis verbis abusum videam, malo Turriano respondere aliud esse *per solos Consules computare,* quod ἀσφαλὲς non esse docet Massaeus; aliud mendaces fictásque vtplurimum consulatuum nomenclaturas ex ipsis Consulum fastis aliísque antiquitatis monumentis falsi arguere, hácque ex parte instrumenta quibus addita sunt figmenta illa, suspecta pronuntiare; hoc fecerunt Magdeburgenses, hoc Baronius [d] ipse fecit, hoc alij: an male? probare debuit Turrianus, nunquam vero probabunt Turriani discipuli.

a praefat. ad 1. Tom. annal. §. 5. 6. 7. apparatu §. 99. ad A. D. 210. 1 & ad A. D. 262. §. 1. 2. 3

b A. D. 205. §. 1.

c confundit Baronius diuersissima ὑπατικῆς τιμῆς πρῶτον, & ὑπάτων ἀποδεικνυμένων.

d Apparat. §. 19. A. D. 433. §. 37. 38.

TVRR. *Cur magis Cassiodoro aut Mariano Scoto, aut aliis credant Magdeburgenses hos aut illos Consules olim fuisse, cum has literas hic aut ille pontifex scripsit, quam ipsis pontificibus qui tunc fuerunt?*

℞. Principium petit Jesuita; nos enim epistolarum & ἐπιγραφὴν, & materiem, & datam falsi arguimus: cum nihil horum veritati consentaneum esse probare possit, quo iure Magdeburgensibus obiicit, eos Cassiodorum priscis vrbis episcopis (quos indignis modis traducunt qui epistolarum à Pseudo-Isidoro confictarum auctores esse volunt) fide digniorem habere?

TVRR. *Cur non recipiunt epistolam Euaristi qua Gallo & Bradua Coss. data est, vbi tempus cum norma veritatis congruit?*

℞. Quia alia suppetunt νοθείας argumenta, quae nos suo loco attulimus.

TVRR. *At si hanc Euaristi epistolam semel recipiant, cogentur recipere epistolam Clementis ad Iacobum ab Euaristo citatam.*

℞. Nullam recipere cogemur, quia suppositias esse omnes ad oculum nos demonstrasse speramus.

TVRR. *Quid si Helianus in 1. epistola Alexandri bimestris aut trimestris Consul fuit, & à Cassiodoro etiam ignoratus & ab aliis; quod Liuius fatetur sibi in plerisque accidisse, qui primo anno, quo esse Consules coeperunt, quinque fuisse scribit?*

℞. Quid si non fuit? annon *in omnibus causis* (Aniano teste in C. 7. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodosiani) *statutum est vt Scripturam probator affirmet?* nec [e] *is solum qui de* Scriptura *dubitat, falso conscriptam ostendere co-*

e Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. c. 4. Vide & Gratian. vi. q. 5. c. *accusator*, ex Cod. Inst. lib. 4. tit. 19. c. 23.

gendus est, *verumetiam ille qui eadem vtitur, veritate subnixam probare* debet? Facile autem probare possumus Helianum effictum à Pseudo-Alexandro Consulem, *bimestrem aut trimestrem* non fuisse, ex tempore quo data dicitur epistola; cum enim scripta fingatur 9. *Kal. Augusti*, annon vel ad septimum mensem magistratu functum oportet si primarius Consul fuit, vel ad sextum tenuisse si suffectus est?

TVRRIAN. *Non cum* Traiano *sed cum* Æmilio, *auctoribus Caßiodoro & Mariano*, vetus *Consul fuit; sed ab istis fortasse male hi Consules iuncti sunt.*

℞. Rursum probare debuit Jesuita, non suum *fortasse* cornicari.

TVRR. *In epistola Telesphori cum* [a] Marcus *siue* Marcius *prænomen sit sententiâ Varronis; Quid si prænomen pro nomine vsurpatum est, sicut aliquando prænomen pro cognominibus, quod Carolus Sigonius obseruationes Annalium secutus notauit?*

℞. Perinde agit Turrianus ac si dicat, *Quid si quod nunquam factum est factum fuerit?* Quid vero si Jesuita otiosus nugas egit? si exempla ad manus habuit cur non protulit? si caruit exemplis, cur lectoris patientia abutens ad inania conuersus est?

TVRR. *Sed quid ego moror in re tam incerta, & obsoleta ac fallaci & tam parui vsus? abutatur otio cui suppetit, & quia melioribus vacuus est.*

℞. Itane, quam [b] Baronius *à patribus* doctus *regiam viam, facem, in tenebris oberranti, exoptato perfulgentem, certiorem peruestigandi veri modum* vocauit, Jesuita fastidiosus *incertam, fallacem, obsoletam, parui vsus rem* pronuntiare non pudebit! Est sane auctore Cicerone, [c] *vitæ magistra, & lux Veritatis, & vitæ memoria*: at quisquis historiam à Chronologia seiunxerit, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* efformabit, vt tandem quod ab antiquis scitè pronuntiatum scripsit Possevinus, verissimum esse comperiatur, [d] *apud quos temporum notatio non cohæret, apud hos nec veritatis, neque historicæ fidei rationem vllam posse constare.* Sunt itaque postrema hæc Turriani verba, non modo oscitante, sed plane siderato ac lucem veritatis exhorrente dignissima. Monuimus supra eum qui Veterum vrbis Episcoporum nomine epistolas conscripsit, ex vno pontificali libro Chronologiam suam omnem hausisse: id etiam obseruatu dignum videtur, quod idem plurima quæ à priscis illis pontificibus decreta librum eundem euoluendo didicit, farragini suæ pessima nonnunquam fide inseruit; multa enim vel quia sensum verborum non cepit, ad nugas nescio quas transtulit, vel quia mendosum nactus est codicem, nouis præter mentem corruptelis fœdauit, vel deniq; dedita opera adulterauit: Exempli causa, cùm legisset Anicetum constituisse, *vt Clerici comam nonnutrirent, secundùm præceptum Apostoli*, [e] finxit ab eo promulgatam legem *de radendo in modum sphera capite.* Cum audisset ab Eleuthero aduersus Montanistas decretum, *nullam escam vsualem quam Deus creauit repudiari debere*, somniauit Gallos ab Eleuthero reprehensos *quod escas irrationabiliter respuere* soliti essent. Cum didicisset *post Fabiani paßionem, eodem tempore quo Moses & Maximus in carcerem coniecti sunt, superuenisse Nouatum ex Africa*; neglectis his pontificalis verbis *post paßionem eius*, Nouatum *Fabiani temporibus ex Africa*

[a] hunc errorem ex libro pontificali hausit ὑποβολεύς: cum enim scripsisset libelli pontificalis auctor *Telesphorum temporibus Antonini, & Marci*, id est Antonino pio & Marco Aurelio Cæs. imperãtibus, *fuisse*, id torsit ad *Antonini & Marci* nescio quem Consulatum.

[b] præfat §. 6. appar. §. 99. & A.D. 69. §. 36.

[c] Cicero de orat. lib. 2.

[d] Biblioth. select. Tom. 1. lib. 2. c. 62.

[e] 1. Cor. 11.

Africa superueniße commentus est. Cum legiſſet Joannem primum *à Iuſtino Auguſto omnia quæ poſtulauerat meruiſſe*(poſtulauerat autem, vt Arianis in Oriente reſtituerentur Baſilicæ, ne orthodoxis in Occidente à Theodoro eriperentur) finxit *Iuſtinum à Ioanne impulſum Arianos omnes Baſilicis exturbaſſe*. Cum denique in hæc libri pontificalis verba incidiſſet, Bonifacio II. ſedente *veniſſe ab Afris Epiſcopis relationem de Conſtitutione, vt cum conſilio ſedis Apoſtolicæ omnia Carthaginenſis Epiſcopus faceret*, eadem ad aniles fabulas detorſit: ſomniauit enim *ab Aurelij* & Auguſtini tempore Africanas Eccleſias *à Romanæ Eccleſiæ communione ſegregatas fuiſſe*: quod ſedulò refutauit [a] Baronius. Finxit etiam Afris communionem reſtitutam poſtquam Eulalius Carthaginenſis libello porrecto *ſe humiliauit* &c. quod rurſus à veritate plane abhorret; legimus enim *Maximo* [b] *Conſule* id eſt A. D. 523. *Hildericum* Wandalorum regem *Bonifacium Eccleſiæ* Carthag. *Epiſcopum conſecrauiſſe*, quem vitam ad A.D.535. produxiſſe monet nos Victoris Tununenſis chronicon, cuius hæc verba ſunt: *Beliſario conſule, Reparatus Carthaginenſis Eccleſiæ Epiſcopatum poſt Bonifacium ſuſcepit*. Cum itaque [c] A.D.523.8. Idus Auguſti Hormiſda Rom. ſedis Epiſcopus vita functus, Agapetus A.D.535. Kal. Julij in Joannis ſecundi locum ſubrogatus dicatur, Bonifacium Carthaginenſem Epiſcopatum toto Joannis primi, Felicis IV. Bonifacij II. & Joannis ſecundi tempore adminiſtraſſe, nullúmque Eulalio à Pſeudo-Iſidoro efficto locum relinqui oportet. Finxit denique Bonifacium ſecundum de Eccleſiarum Africanarum cum Romana reconciliatione ad Eulalium [d], ſiue Alexandrinum, ſiue [e] Theſſalonicenſem, literas dediſſe. at neutrum verum eſſe poteſt; ſiquidem poſt Dioſcori iunioris obitum Alexandriæ ab A. [f] D. 519. ad 535. quo Gaianus electus eſt, ſedit Timotheus, Eutychianorum hæreſeos aduerſus Synodi Chalcedonenſis ſequaces *Synoditas* ab aduerſariis vocatos propugnator. Theſſalonicæ vero poſt [g] Dorotheum ad quem datæ, inter Hormiſdæ epiſtolas, extant 3.22.& 73. Elias, cuius Vicarius Benignus Heracleæ Pelagoniç ad Erigonum fluuium Epiſcopus, Concilio quinto Oecumenico A.D.553. ſubſcripſit. Alij plura obſeruabunt; hæc enim ad ſpecimen annotauimus.

a Ad A. D. 419.§.92.&c. & 530 §.5.& in notis martyr. ad 16. Octob.

b Victor Tūnenſis in chron. Fulgētij vita cap. 28.29.

c Vide librū pontif.

d ſic Codices vulgati.

e ſic legendū vult Hardinghus.

f Liberat. c.19.20. Leōtius de ſectis act 5. Nicephori Chron.

g Vide eiuſdem Dorothei ad Hormiſdam binas epiſt. A. D.515.& 520. ſcriptas Tom. 2. Concil parte 1. pag 558. & 607.

Vulgata Scripturarum verſionis vſus frequentiſſimus luculenter docet Epiſtolas poſt Hieronymi ætatem efficťas eſſe.

Cap. IX.

QVod olim de teſtibus in L. Flaccum citatis pronuntiauit Tullius, id in epiſtolarum patronos optime quadrare experimento comprobabunt, quicunque certo iudicio, ſuóque momento ſingulorum dicta ponderabunt; non enim *laborare eos quemadmodum probent, quod dicunt; ſed quemadmodum ſe explicent dicendo*: nec id potiſſimum curare qua fide, *qua religione*, ſed *quo vultu, qua confidentia* etiam cum fa-

mæ, pudoris, veritatis iactura, *nunquam ad rogata respondentes*, causam agant, manifestissimum est: interrogatus de toto vulgatæ quam hodie [a] *authenticam habet* Rom. Ecclesia, quamque vnam agnouisse videtur decretalium parens, versionis corpore; de solo Nouo Testamento respondet Binius; an consultò, vt confitentem maxima ex parte habeamus reum, idque saltem vel ingratiis largiri coactum Epistolarum consarcinatorem hoc ipso nomine sacrilegij compertum esse, quod Esaiæ aliorúmque prophetarum verba, non secundum 70. interpretum versionem Latine ante Hieronymi tempora expressam citauit, sed ex Hieronymiana ad Hebraicam veritatem exacta translatione vbique promp sit? Sed siue prudens siue imprudens ad has se incitas redigi passus est aduersarius, causa cadat necesse est: audiamus hominem.

a Vide Concil. Trident. Sess.4. Decret. de edit. & vsu sacrorū libb.

BINIVS. [b] *Vulgata editio Noui Testamenti, ex qua potissima loca scripturæ desumpta sunt, ab Hieronymo non edita, sed emendata fuit; ideóque argumentum contra auctoritatem harum epistolarum à citatis Scripturis quas S. Hieronymus transtulisset mutuatum, nullius est ponderis.*

b Vide notas ante Clementis epistolas.

℞. Imo maximi; cum enim confitente te, Bini, Hieronymus veterem Italicam Noui Testamenti editionem emendauerit; velis nolis, fateare necesse est à quocunque emendationes illæ exscriptę sunt, eum Hieronymo posteriorem fuisse. hoc autem vbique fecit epistolarum artifex. Nec solam vulgatam Veteris Nouíque Testamenti versionem secutus est, sed eam vbicunque libitum fuit interpolauit; quinimo vt nouum quid afferre videretur, & securius lateret, Hieronymianam psalterij ex Hebræo versionem sæpius citauit: quod ne diutius nescias, moneo.

BINIVS. *Africana Ecclesia, Niceni & Sardicensis Conciliorum Canones per Donatistarum grassationes, vt infra* [c] *in notis Concilij Sardicensis verbo* approbatum *dicemus, eo tempore necdum innotuerant.*

℞. De Nicænis Canonibus falsissimum est; verissimum tamen esse demus, quid ad epistolas?

c in notis illis de Nicænorum Canonum occultatione nihil video.

BINIVS. *Quid mirum omnes hasce epistolas in archiuiis & scriniis Romanæ Ecclesiæ delitescentes non fuisse agnitas?*

℞. Imo mirum ne ipsis vrbis Episcopis, Episcoporúmve scriniariis per secula 8. notas fuisse; an *Donatistarum grassationes*, à quibus Italia semper tuta fuit, etiam in causa fuerunt, cur tandiu Romæ delitescerent? pudeat eiusmodi nugarum.

Turriano, [d] etsi alia via rem aggrediatur, non felicius cedit epistolarum defensio. *De hoc, inquit, nonnulli Catholici quærere solent, non quidem quod* * *dubitationem vllam eis de epistolis hoc afferat quas iam vetustas ipsa & prisca fama consecrarunt; sed quia non intelligunt vnde factum sit, aut quomodo, vt interpretatio Hieronymi in plerisque testimoniis Veteris Scripturæ quæ in his epistolis citantur posita sit; quod certe non alia causa factum est, nisi quia cum primum hæ epistolæ, vt à nullis ignorarentur ad Ecclesiæ vsum vulgatæ sunt; iam Hieronymi interpretatio Veteris Testamenti in manibus omnium erat, & æque fere vt illa Vetus interpretatio 70. trita, idcirco visum est tunc prudenter & vtiliter fieri si vtraque interpretatio ex parte adhiberetur, ita vt in quibusdam locis inter-*

d pro epist. lib.5. cap.21.

* nulla certe in tanta falsitatis euidentia dubitandi ratio afferri potest.

cis interpretatio 70. propter antiquitatem suam relinqueretur, & in multis interpretatio Hieronymi in locum interpretationis 70. succederet; & in aliis non paucis interpretatio ex vtraque harum temperata & mixta esset. hactenus ille. At vanissima hæc ludibria in fumos abire cogit diuina veritatis vis: Si enim Epistolarum euulgatori propositum fuit Versionem quæ in manibus omnium erat, illius quæ paulatim obsolescebat loco substituere, 1. Cur id non vbique in gratiam lectorum præstitit, quos vno verbo cōsilij sui certiores facere poterat? 2. Cur Versionem non attemperatam ex Veteri & Hieronymiana, sed plane corruptam dedit? Annon satius fuisset venerandam antiquitatis caniciem, nulla tinctura decoloratam, quam nouis corruptelis adulteratam contemplandam dare? 3. Cur neglecta vulgata psalterij quæ ad nos vsque propagata est versionem nouam, nulli propemodum cognitam, ad Hebræorum codicum fidem ab Hieronymo elaboratam, lectori sæpius obtrusit? 4. Quis ferat, Turriano id prudenter & vtiliter factum videri, quod postea *non conuenire, non quadrare, nullo modo ad res proposita rationem accommodari posse stomac*habundus vociferatur [a] *ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ?* Id ergo & verius & certius est circumforaneum rabulam, cum apud se statuisset imposturam facere, & supposuisse & disseminasse Epistolas, quas surrepris hincinde laciniis male consarcinauit, ac (si quando decerptis è 70. interpretum versione flosculis discriminauit) ex aliorum scriptis translatis locupletauit ornamentis. a Iacobi 1.8.

TVRRIAN. *Factum est in his epistolis, quod à Gregorio primo in Iob, vbi nunc est interpretatio Hieronymi, fuit ante interpretum 70. Id autem docendum, imo etiam ante oculos ponendum vt negari non poßit, vtq; inde testimonium petatur, saltem ante Hieronymi ætatem scriptas.*

℞. Euge Turriane, perfrica frontem, præsta promissi fidem, *& eris mihi magnus Apollo.*

TVRR. *Locus*[b] *Zachariæ II. in epist. prima Alexandri primi citatur, vbi scriptum fuit* oculi sui, (*non* oculi mei *vt in versione Hieronymi*) *ex versione 70. Cyrilli, Theodoreti, & Theodori Antiocheni* &c. b Zach 2.8.

℞. Moneo Theodorum illum Antiochenum illum ipsum esse quem 5 Oecumenica Synodus anathemate perculit, Nestorij fontem, & Mopsuestiensis Ecclesi *ἐκπολέμιον* verius quam Episcopum. Nego præterea versionem 70. ab Hieronymiana ex Hebræo hilo discrepare, illi enim scripserunt *ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, oculi eius,* vt ex Hieronymo constat; quæ verba cum ad Deum & ad l[?]dentem ex æquo referri possint, ad Deum retulere non modo Hieronymus, sed etiam Theodoretus, ac forte Cyrillus, cuius commentarij nunc ad manus non sunt, & Theodorus cuius nihil editum vidit ætas nostra; quid enim de Jesuitę qui fefellit in Theodoreto fide sperem? Eum certe qui epistolas effinxit non aliter legisse euidentissimum est; nam non sola Pseudo-Alexandri epist. 1. habet *oculi mei,* sed Pseudo-Anacleti secunda, Pseudo-Eusebij prima, Pseudo-Julij 1. Pseudo-Felicis II. prima, & Pseudo-Damasci 4. quinimo sæpe *ἐπανάληψις* huius lectionis vel ra-

tionem reddit vel ἐπεξήγησιν affert; Exempli causa, Pseudo-Clemens epist.1. *Admonere eos neminem debere docebat, quia oculi Domini sunt, & qui eos tangit, tangit pupillam oculi eius.* Pseudo-Anaclet.epist.2. postquam locum Prophetæ citauit: *Nam si aliquis nunc tu malum oculos alicuius principis incipit tractare, manifeste reus Maiestatis iudicatur,* &c. Pseudo-Pius epist.1. *Episcopi à Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos elegit.* Pseudo Melchiades epist.ad Hispanos, *Episcopos sibi Dominus tanquam oculos elegit.* Pseudo Felix II. epist.1. *Pontificibus, qui pupillæ oculorum Domini nuncupantur, diuina atque catholica lex suffragari debet; ait enim diuinum de Episcopis eloquium, Qui vos tangit,* &c. An aliam Pseudo-Alexandri mentem fuisse dicemus? Imo eandem, sic enim ille loco citato, *Ipsi declinant victimas Domini in profundum, qui eos deuorant vel iniuste lacerant qui oculi Domini dicuntur. Nam si modo quisquam principis secularis oculos laceraret, aut amoueret, esset reus criminis maiestatis, annon profecto aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia? Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis, de quibus Dominus ait Qui vos tangit,* &c. I nunc, Lector, & Iesuiticam audaciam ferreamque frontem mirare.

TVRRIAN. *Nemo est qui consequentia tum in Propheta, tum in epistola Alexandri attente legat, qui negare hoc cum ratione possit; subiungit enim Propheta* [a]: Quoniam ecce leuo manum meam super eos &c. *vnde Alexander hunc sensum Prophetæ sequens, postquam recitauit ex Propheta Zacharia,* Qui vos tangit &c. *quia suis verbis, Prophetæ minas periculorum & malorum iniquis accusatoribus Episcoporum idem Pontifex Alexander proposuerat; subiungit statim* & quia nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt &c. eis pericula & perditiones eorum non ausi sumus celare &c.

a Zach.2.9.

℟. Si verba per Zachariam loquentis Domini, *quia leuo*, &c. non patiuntur de Dominicis oculis præcedentia intelligi, vicerunt Magdeburgenses, qui *propter scripturas violenter citatas, atque indocte, perplexe, & contrariè explicatas* epistolas reiecerunt. 2. Nunquam *consequentia in Propheta attentè legerunt*, quos Turrianus, Clementes, Anacletos, Pios &c. fuisse credit. 3. Male Hieronymus & Theodoretus propheticum locum vexauerunt; quorum tamen interpretationem ab ipso Pseudo-Alexandro probari supra docuimus. At nihil est in hac interpretatione non planum. Quid enim diuinam vindictam vrgere acrius valeat, quam sensus iniuriarum ipsi Domino, dum piis inferuntur, illatarum? An patienter ferant Iesuitæ si quis eorum *pupillas vexet, eósque* (vt [b] Hieronymi verbis vtar) *clara luce priuare nitatur?* non opinor. Nec dicenda sunt ἀπροσδιόνυσα prorsus Pseudo-Alexandri verba sequentia; *& licet nos persequantur &c.* Vult enim docere se (quamuis animo quæ fratres pati finxit patientem) non posse temperare à denuntiatione diuini iudicij quo tandem obruendi sunt *pupillam Dominicam*, id est pios, fodientes.

b in hunc locum.

TVRR. *Si non sic legit Alexander, quomodo hoc testimonio Zachariæ recitato, pericula* & perditiones *prædixit; quod se facere ait, ne damnationem Prophetæ Ezechielis incurrat: gladium* [c] *ergo venientem annuntiat hic Alexander, cum ait pupillam oculi sui lædere, qui pios infestant.*

c Ezech. 33.8.

℟. Hæc

℟. Hæc rursus sensum mutare non cogunt, nec ab Hieronymiana interpretatione adeo abludunt: licet enim nostrum non sit præstare quicquid nebulo impudens chartæ illeuit; nihilominus fidenter assero, non esse vsquequaque alienam à Zachariæ mente argumenti à Pseudo-Alexandro allati consequentiam. Vult Propheta dominicos oculos fodicantes iudicij imminentis comminatione perterrefacere. Idem conatus Pseudo-Alexander ait se *Domini oculos tangentibus*, id est Clericos persequentibus, *pericula ipsorum* cetuicibus impendentia *celare non ausum*, quia scil. animum angebant minæ in malos pastores per Ezechielem intentatæ.

TVRR. *Citat locum* [a] *Oseæ secundum interpretationem* 70. *idem Alexander*, quoniam sicut vacca asilo percussa insaniuit Israël &c. *pro quo substitutum ex versione Hieronymi*, quasi vaccæ lasciuientes. a Oseç 4.16

℟. Hoc nego: cum enim Hieronymus non *vaccæ lasciuientes* quomodo Pseudo-Alexander, sed *vacca lasciuiens* scripserit; nec *protectoribus suis*, sed *protectores eius*; hæc plane indicant impostorem, cui nulla alia versio præter Hieronymianam ad manum fuit, eandem ab initio corrupisse, vt instituto suo seruire cogeretur.

TVRR. *Quod sequitur nullo modo ad rei propositæ rationem accommodari potuit.*

℟. Ergo *nec prudenter nec vtiliter* factum, quod antea *& prudenter & vtiliter* factum laudauit Jesuita; sed rationem δι᾽ ἀτηρὰς huius φεγγίδ@ audiamus.

TVRR. *Sic* [b] *apud Hieronymum*, dilexerunt afferre ignominiam protectores eius, *populo scilicet*; *pro quo quia* ἀ φρυάγματ@ *erat substitutum* protectoribus suis: *Quadrat vero editio* 70. & dilexerunt ignominiam ex fremitu suo, *id est elatione, teste Cyrillo*; *hinc enim proficiscitur petulantia insectandi pastores & aduersus eos fremendi.* b Ibid. vers. 18.

℟. Rursus Magdeburgensium epistolas à Scripturarum tortore post Hieronymi ætatem dictatas inclamantium causam agit Jesuita ἐκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ: hinc enim constare potest ψευδεπιγράφον versionem 70. non legisse, sed Hieronymiana (quam pro more corrupit) abusum fuisse. Fateor ex elatione sæpe insectandi libidinem nasci; at non ideo quadrabit Pseudo-Alexandri scopo Prophetæ locus ex 70. interpretatione petitus: sic enim habet, ἡρέτισε Ephraim χαναναίους, &c. πορνεύοντες (χαναναῖοι supple) ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῆς, id est (Hieronymo interprete) *prouocauit Chananæos* Ephraim, *fornicantes* Chananæi, *fornicati sunt*, *dilexerūt ignominiam ex fremitu eius*, Ephraim nimirum. Vestram fidē Jesuitæ, quid hoc ad Episcoporum aduersarios? Aptentur, si placet, verba hęc Episcopos persequētibus, & tota Turriani fabula euanescet: *Sicut vacca asilo percussa insanieru̅nt* qui Episcopos vexāt &c. *& dilexerunt ignominiam ex fremitu eius*: qui dilexerūt? cuius dilexerūt? hic aqua hæreat necesse est, non dicam Pseudo-Alexandri, cui nihil tale in mentem venit, sed Turriani patronis. Vidit sane Jesuita ad impostoris, cuius patrocinium suscepit, scopum non magis 70. interpretum quam Hieronymi verba dirigi posse; sed cum scenæ quam

exornauerat seruire vellet, nec aliam elabendi viam nancisci posset, in textum 70. infestus irruit, ac pro αὐτῶν, αὐτῆς, pro *fremitu Ephraim*, fremitum Chananæorum substituit, totámque & loci prophetici seriem, & interpretum mentem interuertit: dignum sane Epistolarum adulterinarum protectore facinus: at is non fuit opinor Alexander gloriosus Christi martyr, quem Turriani rabies inuaderet, quíque testimonia *captiua seruire sibi ad victoriam* cogeret, *quæ suis in voluminibus non dimicabant.*

a Oseę 5.11.
b forte impostor credidit *calumniā patiens*, idem valere ac *calumniam patietur*: vt qui calumniis alios lacessiuit ipse vicissim calūniis impetatur, & cadat causa. videtur autē in commentarios Hieronymi incidisse, cuius hæc verba sunt: *De hæreticis manifestius est sensus: quod sophismatibus suis & arte Dialectica sæpe opprimāt Ecclesiasticos: sed cum hoc fecerint, non munditie veræ fidei sed sordes sequātur mendacij. qui traditi Diabolo & Angelis eius, videntur sibi calumniā pati, & in se fractam esse iudicij veritatem.*
c Oseę 4.3.

TVRRIAN. [a] *non conuenit quod ex Hieronymo in Alexandri epistola legitur,* Calumniam patiens Ephraim, *oppressoribus episcoporum: at conuenit versio 70.* oppressit, *inquit*, Ephraim aduersarium suum, &c.

℞. Esto, non conueniat; quid ad nos? Annon Jesuitica confessio Magdeburgensium accusationem firmiorem reddit? Videtur tamen [b] ex Hieronymiana interpretatione exsculpi posse quæ ad Pseudo-Alexandri mentem explanandam eúmque quodammodo excusandum faciant. Cum enim nos doceat Hieronymus, eum dici posse *calumniam quandam pati qui peioribus se tradatur*: videntur Episcoporum insectatores *hac in parte calumniam sustinere, quod peioribus traduntur*; videri etiam potest *erga illos iudicium non seruari*, quia *cœpit Ephraim abire post sordem*, hoc est quia ipsi putidis calumniis pios insectari ausi sunt. Expectas forte, Lector, ex ipsa quam vexare conatur Turrianus, 70. interpretum versione, commodiorem sensum; at eam à Pseudo-Alexandri scopo longius abire comperies vbi animi aciem intenderis. Id scil. probandum susceperat [illegible], eos *qui episcopos iniuste amouere nituntur, infamia perpetua notari*: quomodo probat? *de ijs decreta habemus quibus eorum vocem obstruamus.* Hæc prima probatio, *de iis Dominus loquitur per Prophetam calumniam patiens* &c. quasi dicat *peioribus se tradet*, forte *dæmonibus*, postquam infamia notati & Ecclesia pulsi fuerint. hæc 2. probatio: quid si dicamus *de iis Dominus loquitur per Prophetam; oppressit Ephraim*, id est episcoporum infestator, *aduersarium suum*, id est episcopos, *conculcauit iudicium, quia cœpit abire post vana?* sic iubet Turrianus: at hæc nec thesim propositam probant, nec spem vllam probationis ostentant; non enim docent *Oppressores episcoporum ea de causa pœnas luere quia Episcopis infensi fuerunt*, sed asserunt *Episcopos ab aduersariis ideo oppressos, quia aduersarij illi abire cœperunt post vana*; hoc vero nihil ad rhombum. Cætera nihilo meliora sunt: experiatur, cui tempus in arcto non est.

TVRR. [c] *In Alexandri epist. 2. legitur ex Oseæ cap. 4.* pisces maris congregabuntur; *quod non quadrat, sicut versio 70. in qua* deficient *legitur, quod ad tenuiores deuorantes accommodat Cyrillus, secundum prophetiam Abacuk* cap. 1.14.

℞. Æque vtrumque quadrat, quia vtrumque eodem recidit, siue *congregabuntur* siue *deficient* legamus; nam quę de medio tolluntur, congregantur & colliguntur; vt in posterum non compareant: sic Oseę locum interpretatus est Hieronymus ipse; résque per se plana est, annon enim quoscunque rete conclusos pisces congregauit piscator defi-

deficiunt? Annon si nullum de capturâ excipias, omnes deficient? Docet igitur Propheta, cõgregandos *in rete pisces ne scil. mare diuini iudicij vim effugiat.* Non potest autem meo iudicio Pseudo-Alexandri scopo aptari Cyrilli interpretatio, quam Theodoretus quoque insinuare videtur, per reptilia & volatilia *potentes*, per pisces *inopes* designans; quem enim sensum facient hæc conceptuum portenta? *De his qui fratribus laqueos ponunt loquitur Dominus dicẽs, Ideo*, id est propter infestatioñe fratrum *lugebit terra, &c. & pisces* id est tenuiores, *deficient* à maioribus seu fratres persequentibus deuorati. Sperasti, Lector, Pseudo-Alexandrum metum incussurum insidiatoribus piorum, ob ruinam à Propheta prædictam: at te spem omnem abiicere iubet Turrianus, asseuerans prædictum ab Osea tenuiorum excidium, eorúmque omnium qui calumniam & persequentium iniurias passi sunt.

TVRR. [a] *In ead. epistola leguntur hæc verba*, populus tuus sicut qui contradicunt Sacerdoti; *non potest autem facile intelligi quomodo ad minas & supplicium hoc pertineat.* a Osee 4.4.

℞. Non necesse est ad minas pertinere; potest enim ad eorum quibus exitium minatur Dominus descriptionem referri; retulit sane Hieronymus [b], hæc scribens, *quia in sceleribus perseuerant, & impudenti Deum fronte contemnunt Israëlitæ, audiunt, Non necesse est vt veniatis ad iudicium, vt in vestris flagitiis arguamini, quia tanta estis impudentia, vt nec conuicti quidem pudorem habeatis & verecundiam: sed contradicatis mihi, quasi si discipulus magistro, sacerdoti plebecula contradicat, quæ non habet sacerdotij dignitatem: Et quia tales estis, ideo hodie corruetis*, &c. Demus tamen ad minas pertinere, annon misera est eorum conditio, qui similes sunt *contradicentibus sacerdoti*, id est [c] Core & asseclis quos tandem terra *viuentes* absorbuit? b Hieron. in hunc locum. c Num. 16. 32.

TVRR. *Interpretatio vero 70. quam Alexander secutus est recte conuenit*, & erit populus sicut sacerdos cui contradicitur; *significat enim*, inquit Cyrillus, *priuandos esse sacrificiis:* Sacerdos *enim*, cui contradicitur, *est qui habebat aliquod vitium aut morbum corporis propter quæ arcebatur à sacris.*

℞. Eadem fere est Theodoreti interpretatio, Sacerdotem *cui contradicitur reprobatum, & qui dignitate sua excidit*, intelligentis; at eodem grauatum incommodo, quo allata à Turriano in hæc verba *pisces maris deficient* expositio: minæ enim à Propheta intentatæ non insidiatores sed insidiis petitos ferient; demonstremus id ad oculum; *de his*, inquit Pseudo-Alexander, *qui fratribus insidias præparant loquitur Dominus dicens, Ideo*, quia insidias posuerunt, *lugebit terra, &c. pisces*, id est quibus insidias parant *deficient, vt nullus neque iudicetur, neque arguatur, populus autem meus sicut sacerdos cui contradicitur:* id est sint pij abiecti sicut sacerdos qui dignitate sua excidit.

TVRR. [d] *Testimonio clarissimo est, quod nullo ingenio eludi queat, quod qui has epistolas post Hieronymi tempora reperit, & in publicum emisit pro interpretatione 70. qua Zephyrinus vsus est, interpretationem Hieronymi posuit, & substituit; Qui quidem siue fictas reperisset, siue ipse idem eas finxisset, necesse erat vt interpretatione 70. qui ante ætatem Zephyrini fuerant vsus esset; Quis hoc* d pro epist. lib. 1. c. 19

dubitet nisi qui omni prorsus iudicio & ratione careat?

℞. Necesse erat impostorem, si latere volebat, antiquissimam versionem sequi; sed eius frons dura fuit, gustus nullus, prudentia cæca: quid vero necesse erat *post Hieronymi ætatem in publicum emittere* quæ, si vlla titulis fides esse debet, *ad omnes Christianos, ad omnes Episcopos*, ad *Episcopos plebésque Orientis, Ægypti, Italiæ, Africæ, Galliarum, Hispaniarum* scripta sunt? *quis hoc* cum Turriano asseueret *nisi qui omnis prorsus iudicio & ratione careat?*

TVRRIAN. *Vsum autem Zephyrinum versione antiqua probatur ex loco Esaiæ 51.7. citato secundum versionem 70.*

a Vide ad marg. epist. 2. Pseudo-Zephyrini.

b alias metuatis.

℞. Docuimus [a] suo loco verba quæ Zephyrini esse Turrianus credidit, à Martino I. in Concilio Lateranensi A.D. 649. Octob. 17. pronuntiata esse: hic vero monendum videtur, Martinum versionem Hieronymianam loco citato secutum fuisse, *Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne* [b] *timeatis*, licet paulo ante ad septuaginta interpretum versionem allusisse videatur; dixerant enim illi μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε, Hieronymus vero sic vertebat, *Nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini*: Martinus autem, & ex eo Pseudo-Zephyrinus, *Non debemus multum timere opprobrium hominum neque eorum exprobrationibus vinci.*

c pro epist. lib. 5. cap. 21.

TVRR. [c] *Addendum est, quod ille fecit qui studio & industria sua interdum pro interpretatione 70. cum ei visum est Hieronymi interpretationem vt docuimus posuit, non nouum & inauditum fuisse, neque exemplo imitationis caruisse.*

℞. Quandoquidem neminem id fecisse quod Jesuita suspicatur iam euicimus, frustra exempla quærit quibus egregie factum tueatur.

d Vide apud Phot. cod. 121. Hippolitum & Caium apud Euseb. lib. 6. c. 21. & Hieron. catal. in Paulo Tertul. de pudic. cap. 20.

e Clem Rom epist. ad Corinth. Clem. Alex. apud Euseb. lib. 6. c. 14. Orig. apud eund. lib. 6. c. 25.

f iidem, & Hieron. in catal. & Euseb. lib 3. cap. 37. & Theodoret. in hanc epist

g Rom. 10. 8. 11 18. &c. Gal. 4. 18.

TVRR. *Imitatus est interpretem epistolæ ad Hebræos, in qua testimonia quæ ex veteri scriptura ab Apostolo Hebraica quidem (vt par est credere, vt qui & Hebraicè & ad Hebræos scriberet) citata sunt, qui epistolam ex Hebræo in Græcum conuerterit quisquis ille fuerit siue Clemens Romanus, siue (vt alij putant & credibilius est) Lucas, ex interpretatione 70. quæ Sancti Apostoli, & omnes Ecclesiæ vtebantur mutatæ est.*

℞. Diuersi diuersas de epistolæ huius auctore & lingua originaria sententias fouerunt [d]: alij non à Paulo sed vel à Barnaba, vel à Luca, vel à Clemente: plurimi (iique fide [e] dignissimi) à Paulo dictatam crediderunt: nonnulli rursus à Clemente, nonnulli à Luca [f] in Græcum sermonem translatam senserunt. Sed cum nemo sibi visum Hebraïcum exemplar testetur, aut stylum quo epistola hæc conscripta est Lucæ stylo dissimillimum esse negare, aut Paulum alibi aduersus [g] Hebræos disputantem 70. versionem secutum diffiteri audeat; sint autem non leuia nec pauca quæ Græcum exemplar fontem non riuum esse suadeant; Exempli causa, interpretationes vocabulorum Hebraïcorum cap. 7. 2. Emphasis vocis ὑποστάσεως cap. 11. versu 1. Paronomasiæ nonnullæ, vt cap. 5. 8. ἔμαθεν, ἔπαθεν, cap. 11. 37. ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν &c. ab Apostolo Hebraïce scriptam negamus.

TVRR. *Consideret qui ait Apostolum versionem 70. secutum, quemadmodum*

admodum hoc verisimile fiat, vt cum Paulus ad Hebræos scriberet Hebraïce, testimonia scripturæ Veteris citaret, quæ Hebræi postea in libris suis quos legebant non reperirent, qui erant alioqui literis Hebraïcis ita addicti, vt ijs qui 70. interpretibus vtebantur semper obiicerent (vt Hieronymus testatur) quod Biblia haberent corrupta, riderentque (vt Origenes in epist. ad Africanum ait) quod ea quæ apud Hebræos scripta erant Christiani ignorarent.

℞. Certe qui Apostolum ad Hebræos Hebraïce scripsisse statuerunt, septuagintaviralis editionis vsum non Apostolo sed interpreti imputare debuerunt; verum cum eorum sententia firmo fundamento careat, nihil nos cogit eandem propugnare; iure merito Hebræi Christianos septuaginta interpretum editionem Hebraicæ veritati præferentes exagitauerunt; at Paulum, qui nihil est à 70. mutuatus quod (si substantiam spectes) ab Hebræo absit, exagitare nullo iure potuerunt.

TVRRIAN. *Denique quo magis substitutio illa interpretationis Hieronymi in pluribus locis pro interpretatione 70. credibilis sit; memini ego non ita pridem audire cum esset Cyprianus Romæ imprimendus, fuisse qui iudicarent tunc in testimoniis Veteris scripturæ, quæ sunt omnia apud Cyprianum ex interpretatione 70. pro interpretatione 70. interpretationem Hieronymi substitui debere.*

℞. Docuimus nullam substitutionem in epistolis locum habuisse; interim meminerit Lector, quibus artibus scioli inter Papales parasitos in scripta veterum grassati fuerint: huic enim hominum generi & poëtis *quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

TVRR. *Intelligere mihi videor diuino consilio factum esse, vt ille, quisquis fuit, in locum 70. in testimoniis scripturæ Veteris interpretationem Hieronymi tam vulgatam in plerisque locis substituerit.*

℞. *Intelligere mihi videor, diuino plane consilio factum* vt nebulo se suo indicio proderet, nec artificiose dedecus summum celare posset: sæpe id quidem conatus est, vbi enim Psalmi citandi fuerunt, recurrit sæpe ad Hieronymi interpretationem ex Hebræo, sed frustra fuere conatus eius omnes; Deo opt. maximo immane facinus auersante.

TVRR. *Dixissent Magdeburgenses (si vbique versio 70. seruata fuisset) fictas epistolas à quopiam qui callide (vt speciem probabilitatis imitaretur) ex interpretatione 70. testimonia veterum scripturarum sumpsisset.*

℞. Dixissent; at nunc dicendum à rude impostore totam fabulam peractam: quem, ne *probabilitatis speciem imitaretur,* destituit eruditio.

TVRR. *Nunc cum vsus fuerit versione Hieronymi (quod consilio huic palam repugnabat) quis illum tam stultum & communis sensus expertem fuisse putet, vt de industria fidem sibi derogare vellet? tam amens erat, vt vna atque eadem opera idem ipse quod moliebatur simul euerteret?*

℞. Nemo putauerit illum sibi de industria fidem derogare voluisse; derogauit tamen, quia *stultus, amens, expers communis sensus* fuit.

TVRR. *Confisus notissimæ veritati nihil huic incommodi, aut scrupuli, vel dubitationis de auctoritate epistolarum posteris timuit: sciebat enim neminem ignoraturum esse, non potuisse pontifices illos versione Hieronymi vti.*

℞. De sui seculi ruditate securus credidit neminem futurum qui-

ex quorū stylo cui:ncere liceat, quæcunq; nos falsitatis arguimus adulterina esse; extāt nēpe Cornelij binę ad [a] Cyprianū epistolę, Iulij binę [b] ad *Orientales* & *Alexādrinos* [c], Liberij 11. Damasi [d] sex, Anastasij vnica ad Ioānem Hierosolymitanū; Sixti III. binæ, Leonis plurimæ, Ioannis secundi duæ, Pelagij I. quindecim, Pelagij secūdi 5. Gregorij volumina plura &c. quæ *longe aliter catulos, aliter sues olere* satis supérq; nos doceāt.

TVRRIAN. [e] *Magdeburgenses fragmentum epistolæ Cornelij ad Fabium Antiochenum nacti apud Eusebium lib. 6. cap. 43. inepte versionem è Graco Eusebij cum decretalibus Cornelij Latine scriptis epistolis comparauerunt.*

℞. Ineptam comparationem instituissent, si verba Pseudo-Cornelij cum Ruffini aut Christotphorsoni, qui Eusebium interpretati sunt, verbis contulissent; sed conceptuum cum conceptibus collatione factā, recte monuerant, veram Cornelij epistolam nihil martyre Christi indignum, Pseudo-Cornelij farragines nihil homine, cui sanum sinciput sit, dignum spirare.

TVRR. [f] *Plura arguunt primam Clementis epist. & Constitutionum libros eiusdem auctoris esse.*

℞. Id forte verum est de epistola quam Græcam vidit Turrianus, non de lacinia à Pseudo-Isidoro assuta. Vt tamen id certum esse demus, non ideo Turrianus obtinebit vel epistolam vel constitutiones legitimos B. Clementis fœtus esse; vtrumque enim negamus.

TVRR. *Epiphanius hær. 30. ex libri* περιόδων *cum Clementis collatione, collegit librum illum ab hæreticis deprauatum fuisse; at similem collationem epistolarum decretalium cum aliis Rom. pontificum scriptis facere hodie non possunt Magdeburgenses.*

℞. Collationem illam fieri posse docuimus; negamus vero Epiphanium decretales, quarum patrocinium suscepit Turrianus, cum libro περιόδων contulisse; cum sint 400. annis post eius dormitionem efficta.

TVRR. *Reliquas aliorum pontificum epistolas Magdeburgenses negant, quia ex similitudine characteris suorum auctorum esse quorum feruntur probare non possumus, quia (vt ante dixi) alia eorum scripta non habemus.*

℞. Non ideo negant, sed quia stylus barbaricus, & dictionis character per omnia similis, vnum eundémque fuisse omnium epistolarum artificem quodammodo clamare videtur; possent tamen nostri eiusmodi mercium mangones ex pauculis quæ hodie manibus teruntur veterū monumentis reuincere, & plane ἐπιστομίζειν, vt ante diximus.

TVRR. *Si licet styli ex similitudine & argumenti reiicere has epistolas, licebit etiam Apostolicas Petri, Iacobi, Pauli reijcere propter similitudinem simplicis characteris ac similitudinem interdum dogmaticam & pareneticam.*

℞. In pauculis lineis multa peccauit Turrianus. 1. Non ex quacunque *similitudine styli & argumenti*, vt ipse fingit, *reiiciuntur epistolæ*, sed ex eo quod vbique eandem cramben iisdem fere verbis recoquunt, vt eadem manu exaratæ, eodem ore dictatæ videantur. 2. Consequentia nulla est, cum alia scriptorum Apostolicorum, alia humanorum quorumcunque ratio esse debeat; fac enim Apostolos idem argu-

a Vide inter epist. Cypriani 46. & 48.
b Vide Apol. 2. Athanasij.
c Vide Hilarij fragm. vitam Eusebij Vercell. Socrat. lib 4. cap. 11.
d Vide inter opera Hieronymi Tom. 3. Theodoret. lib. 2 cap. 22. & lib. 5. c. 10. & Tomos Concil.
e pro epist. lib. 1. cap. 18.
f pro epist. lib. 2. cap. 1.

mentum eadem methodo, eodem stylo tractasse, quid mirum in viris quos eodem seculo vixisse, quibusque Spiritum sanctum non solos conceptus, sed singula verba inspirasse constat? An idem dici potest de Romanis præsulibus, qui diuersissimis temporibus, suo marte, prout se obuiam tulit occasio, scripsisse finguntur? An verisimile est eos (quo tempore plebs ipsa Romæ pure locuta est) barbariem affectasse, ac sibi peculiares phrases illas esse voluisse quæ passim 8. & 9. seculo obtinuerunt? At quanquam in toto scriptorum Apostolicorum corpore sanctissima simplicitas, summáque dogmatum & parænefeon conformitas elucet, non tamen vbique eadem sermonis facies occurrit; singulorum manum mentémque sapientissimo consilio ita direxit Spiritus Sanctus, vt singuli proprium scribendi morem seruarent, & in eiusdem auctoris monumentis quædam nonnunquam sermonis diuersitas appareret: hinc enim factum vt [a] *secunda* Petri epistola *à plerisque eius esse negaretur propter styli cum priore dissonantiam*: & epist. ad Hebræos *à cæteris* Paulinis *propter eandem styli sermonisque dissonantiam discrepare videretur*: & nonnulli de Jacobi, Judæ, Joannis 2. & 3. epistolis & Apocalypsi dubitarent.

a Vide Hieronym. quęst. 11. ad Hedib. & in catalogo Euseb. lib. 3. c. 3. & 25.

b Vide etiam Binij notas.

TVRRIAN. [b] *Addere potuerunt Magdeburgenses, quod sæpe easdem sententias priorum Pontificum Apostolicorum & eisdem fere verbis posteriores Pontifices in epistolis vsurparunt; sed fidem & auctoritatem id auget & confirmat.*

℞. Addent quicquid in mentem venerit epistolarum patroni: at nunquam persuadebunt *fidem & auctoritatem* earum *augere & confirmare* posse, quod fingunt 30. vel 40. viros iisdem centonibus diuersimode farciendis intentos, iisdem sordibus delectatos, easdem materias vna eadémque methodo tractare, aut eosdem conceptus iisdem plane phrasibus iisque spurcissimis exprimere ausos fuisse. Si qua igitur in epistolis inter se collatis, styli sermonísque vel diuersitas, vel inæqualitas apparet (apparet autem non raro) eadem in singulis per se sumptis obseruari potest; eáque non aliunde orta quam ex laciniarum male consarcinatarum dissimilitudine, & inconcinna dispositione, quæ sæpe tam conspicua est, vt ex professo Horatianum pictorem imitatus, *Humano capiti ceruicem equinam iungere, variásque inducere plumas* voluisse videatur impostor; alioqui quicquid è propria penu hausit, id vbique iisdem maculis fœdauit, iisdem coloribus distinxit, eodem orationis habitu induit.

Spurcissimi in Epistolis sermonis sordes non patiuntur eas à priscis vrbis Episcopis scriptas esse.

CAP. XI.

POstquam ex styli omnimoda similitudine seu verius identitate epistolas non à veteribus Ecclesiæ Romanæ Episcopis, sed à recentiore aliquo scriptas fuisse docuimus, de barbari scriptoris quem *vel per febrem somniare, vel arreptum morbo phrenetico Hippocratis vinculis alligan-*

alligandum putes, inquinatissima oratione pauca adiicienda sunt. Monuerant [a] Magdeburgenses *genus illud sermonis ab eo quo vsi sunt* secundi à Christo nato *seculi scriptores δὶς διὰ πασῶν distare.* Quid hic Turrianus?

Omitto(inquit) [b] *quod isti boni lingua Latina auctores elegantissime & purissime scripsisse dicunt: Plinium, Suetonium, Solinium, Tacitum, Iustinum & reliquos eorum similes: in quo satis se lingua Latina ignaros ostendunt & risum Italis mouere possunt, qui in oculis ferunt elegantiam Plauti, Terentij, Varronis, Ciceronis, Cæsaris, Lucretij, Virgilij, & si qui alij eiusmodi.* At certe nihil est quod rideant Itali præter fastuosi Jesuitæ vel pudendam ἀβλεψίαν, vel portentosam mentiendi libidinem. Non enim Magdeburgenses dixerunt Plinium, Suetonium, &c. eorum omnium qui inter Latinos vel ante vel post Christi natalem claruerunt, purissime scripsisse: sed inter seculi secundi scriptores purissimos atque elegantissimos esse: quod nemo opinor negauerit. Magdeburgensium verba sunt, *Etsi eo tempore* (id est ab anno Christi 100. ad 200.) *Latina lingua non adeo omni suo cultu, & munditie perfecta erat, atque Iulij Cæsaris & Augusti tempore; tamen nondum tam insulse, inepte & barbare quenquam locutum esse testes sunt multi eius seculi doctißimi viri, qui purißime & elegantißime locuti sunt, vt Plinius* &c. Annon satis se vel oscitantem vel mendacem ostendit Jesuita, qui ea Magdeburgensibus obiicere veritus non est, quæ ipsi ne per somnium quidem cogitauerant?

TVRR. *Concedamus eis non carere solœcismis epistolas.*

R. Quasi vero nisi concesserit Jesuita, laboraturus sit probationum penuria quisquis euincere volet vbique ea solœcismis barbarismísque scatere, cum passim liceat eiusmodi flosculos decerpere, *Episcopi sunt* [c] *obediendi non detrahendi, sunt portandi & amandi,* [d] *nocere aliquem,* [e] *loqui,* [f] *tueri,* [g] *persequi* passiue; [h] *malis alicuius particeps effici,* [i] *continentia literarum,* [k] *paternas disciplinas iniuriare,* [l] *charitatiuè,* [m] *potestatiuè,* [n] *rigorosus, se cauere,* [o] & sexcenta alia.

TVRR. *Annon erat consilium? prudens sermone imperiti vulgi vti in rebus ad salutem omnium pertinentibus, vt etiam ab idiotis intelligi possent?*

R. Aliud vero est *stylum demittere, & ad captum tenuiorum accommodatis phrasibus vti*, aliud *cum vulgo inepte & sentire & loqui*: illud facere solent pij quique doctores, magna cum laude prudentiæ & charitatis Christianę: hoc vnum facere potuit epistolarum suppositor, cuius scripta omnia sordent, súntque, vt Catullinis verbis vtar, *cacata charta*: sed si eorum consilium probant Jesuitę, qui de *rebus ad salutem omnium pertinentibus* verba facientes eas quæ ab idiotis intelligi possint phrases seligunt, cur iniquum sacra peregrina lingua tradendi morem sequuntur, quo idiotis barbara Domini in Scripturis loquentis vox fit, ipsáque [q] simplicium *mens ἄκαρπος* esse cogitur?

TVRR. *Zephyrinus* [r] *locutus est vt vulgus tunc loquebatur, probent Magdeburgenses non sic illis temporibus vulgo loqui solitos.*

R. Quasi vero necesse sit probare veteres vrbis Episcopos cum fæce plebis, agasonibus, coquis &c. loqui solitos non fuisse; aut eos in stercoribus, ceu scarabeos, perpetuo volutatos fuisse ipse probauerit.

a Centur. 2. cap. 7.
b pro epist. lib. 2. cap. 2. Binius in notis.
c Pseudo-Euarist. epist. 2.
d Pseudo-Victor epist. Pseudo-Callist. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1.
e Pseudo-Callist. ep. 2.
f Pseudo-Sixt. I. epist. 2.
g Pseudo-Alexander epist. 2.
h Idē epist. 3.
i Pseudo-Marcellin. epist. 2.
k Ibid.
l Pseudo-Steph. epist. 2.
m Pseudo-Felix II. epist. 1.
n Pseudo-Euseb. epist. 1.
o Pseudo-Euseb. ibid.
p *diuinum cōsilium* vocat Binius.
q 1. Cor. 14. 11. 14.
r pro epist. lib. 1. c. 17.

TVRRIAN. *An existimant Magdeburgenses vocem* modernus, *qua Zephyrinus vsus est, à modo dictam, tunc nouam fuisse?*

℟. Nobis necesse nō est quod in vulgi vsu fuit, ab eo quod insitatū fuit secernere; forte vulgo recepta, forte nulli nota fuit vox *modernus*, quam quia Romanis Episcopis dignam asserunt aduersarij, probare debent idoneo aliquo exemplo antiquis cognitam fuisse: interim notabunt Turrianum de veritate eorum de quibus ad rauim vsque disputat, adeo securi animi esse, vt quæ de Pseudo-Urbano notauerant Magdeburgenses ad Pseudo-Zephyrinum, in cuius epistolis vox *modernus* non occurrit, temere transtulerit.

TVRR *Zephyrinus voluit imitari Paulum qui se* [a] sermone non scientia *fuisse scribit* imperitum.

℟. Paulus se ἰδιώτην vocat, non absolute sed τῷ λόγῳ: est autem ἰδιώτης, [b] πολίτης, [c] πρὸς τὸν σοφὸν ἴδιος; ἀμαθὴς, ἀγράμματος: quo sensu Chrysostomus [d] asserit Paulum ὡς ἠσκημένον τὴν τῶν ἔξωθεν λόγων τερθρείαν, ἀφειμένον τὸν ἀργὸν τῶν ἔξωθεν καλλωπισμόν: & Hieronymus scribit eundem *Tito* [e] *interprete* vti coactum, *diuinorum sensuum maiestatem digno non potuisse Græci eloquij explicare sermone*; [f] *puro non potuisse quod sentiebat transferre sermone quem* tamen *in vernacula lingua habebat disertissimum Cilicum idiotismos, eloquium tricis implicatum simplicia* [g] *verba hominis quasi rusticani* adhibere solitum fuisse: ea de causa Apostolus ipse quam sibi tribuit ἰδιώτειαν τοῦ λόγου opponere videtur [h] τῇ ὑπεροχῇ τοῦ λόγου, πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, [i] πιθανολογίᾳ, [k] σοφίᾳ λόγου, qua simplicioribus insidiabantur impostores φρεναπάται; at qui præ [l] *grammatica imperitia, vitiosa elocutione* vsus [m] *grammatica vitia incurrit*, & *solæcismos fecit*, & *Rhetorici nitore sermonis verborúmque compositione, & eloquij venustate* caruit, non tamen *ignorauit literas seculares*; quas etsi *non sciuit ad perfectum, aliqua* saltem *ex parte contigit*: amplius dicam, *qui solæcismos in verbis fecit, & hyperbaton reddere non potuit sententiámque concludere, audacter sibi vendicauit sapientiam*; se quidem λόγῳ, nequaquam vero γνώσει ἰδιώτην professus: an idem de epistolarum suppositore dicere quisquam audeat? de cuius farraginibus (si semel emendicatæ aliquot sententiæ excipiantur veris auctoribus restituendæ) iure pronunciare licebit, ἐξὸν ὑμῖν, quíque Hilarij Luciferiani elogio dignissimus semper iudicabitur [n] *imperitus sermone & scientia*, vt Ecclesiæ præposito τῇ λέξει πτωχεύειν καὶ τὴν συνθήκην τῶν ὀνομάτων ἁπλῆν τινα καὶ ἀφελῆ seligere nunquam indignum fuit; sic Doctorem *scientia imperitum* esse καὶ μὴ εἰδότα μάχεσθαι ὑπὲρ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων, indignum semper facinus visum est: quare non possunt Apostolico ἰδιωτείας exemplo se tueri qui plane & rerum & verborum cognitione destituuntur; non enim ita sermone imperitus fuit vt aduersarios sapientiæ sermone reuincere non posset, qui nihil non fecit [o] εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, quique (vt Chrysostomi verbis vtar) [p] Judæos Hellenistas κατὰ κράτος ἐνίκα τῷ λόγῳ, καὶ εἰς τοσοῦτον αὐτοὺς ἤλαυνεν ὡς καὶ εἰς φόνον παρεξωθῆναι μὴ φέροντας τὴν ἧτταν.

a 2.Cor.11.6.
b Suidas.
c Theodoret. in 1. Cor. 14.
d de Sacerd. lib.4.cap.6.
e quæst. 11. ad Hedib.
f quæst.10. ad Algas.
g Apol. ad Pammach. pro lib. aduers. Iouin. cap.4.
h 1.Cor.2.1.4
i Coloss.2.4.
k 1.Cor.1.17.
l quæst.10. ad Algas.
m lib.2.in epist. ad Eph. ab initio, & lib.1. in epist. ad Gal.cap 4.
n Hieron. epist 126.
o Rom.15. 18.
p de Sacerd. lib.4.cap.7.

TVRR. & BIN. *Si propter solæcismos aut barbarismos &c. epistolæ Pontificum*

secum negari vel reiici deberent, omnes S. Pauli epistolæ, omnes Veteris ac Noui Testamenti scriptores sacri & Canonici reiiciendi forent. S. Paulus 1. Cor. 2. de seipso ait, Et sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritus & virtutis consistit.

℟. *Plenius æquo laudat venales qui vult extrudere merces:* vbi docuerint decretalium propolæ, ipsis inesse quam scriptis suis & prædicationi tribuit Paulus ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως, tum demum consequentiam admittemus: ni faciant, cur pergant non modo dissimilia, sed plane *pugnantia secum frontibus aduersis componere?* Vere olim de Paulinis scriptis Origenes ª aduersus Celsum, περιῖτον βασανίσων τὸ πάντα (1.Cor.2.6.) τὰς ἐπιστολάς, καὶ ἀτενίσας τῷ βουλήματι ἐνίων ἐν αὐταῖς λέξεων, ἃ μᾶλλον πέρα δεῖξον καὶ ὅτι νενόηκας τοὺς Παύλου λόγους καὶ ὅτι παραδέξασθαι εὐήθεις τινὰς, ἢ ἠλιθίους. ἐὰν γὰρ ἐπιδῷ ἑαυτὸν τῇ μετὰ τοῦ προσέχειν ἀναγνώσει, εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἢ θαυμάσεται τὸν νοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἰδιωτικῇ λέξει μεγάλα περινοοῦντος. ἢ μὴ θαυμάσας αὐτὸς καταγέλαστος φανεῖται; at contrarium plane de epistolis statuendum videtur; quas nemo à se attento animo lectas profiteri ausit, quin easdem stultas esse fatuasque (ne quid grauius dicam) confiteri necesse habeat. ª aduers. Celsum lib. 3.

Iidem. *In scriptura sacra innumeras phrases & locutiones inueneris regulis grammaticæ contrarias.*

℟. De Veteris Testamenti Hebraïco codice id plane falsum est, in Græco Noui Testamenti nonnullæ occurrunt phrases, quæ Græcanicam Syntaxim admittere nullo modo possunt, sed has omnes totidem Hebraïsmos esse constat; vulgatam vtriusque Testamenti versionem innumeris locis, partim interpretis (qui tamen sua laude fraudandus non est) partim exscriptorum culpa, mendosam esse nemo diffitetur; sed mendæ illæ si cum epistolarum fæcibus conferantur, ornamenta propemodum videri possint.

Iidem. *Origenes lib. 6. & 7. contra Celsum multa disputat aduersus philosophos qui τὸ εὐτελὲς Scripturæ sanctæ exprobrabant.*

℟. Recte Origenes Prophetas, Apostolos, ipsumque Dominum Jesum attendisse monet πρότερον ἐπαγγελίας οὐ τὰ ἀληθῆ μόνον προσεχούσης, ἀλλὰ καὶ δυναμένης ἐπαγαγέσθαι τοὺς πολλοὺς, ἕως προτραπέντες καὶ εἰσαχθέντες ἕκαστος κατὰ δύναμιν ἀναβαίνωσιν, ἐπὶ τὰ ἐν ταῖς δοκούσαις εἶναι εὐτελέσι λέξεσιν, ἀπορρήτως εἰρημένα: at id dici non potest de decretalium scriptore, in cuius sermonibus (excipio semper alienas phrases) quærenda non simplicitas sed barbaries incultissima, non phrasis abiectior sed fœdissima illuuie sordens, non salutaris doctrina sed imposturarum sentina ipsumque ἀνομίας μυστήριον.

Turr. *Qui negant epistolas ob neglectam phrasim, negent epistolas B. Cypriani, quia in eis legunt,* subitatos, libellatos, quæstionatos, adunatos. *Imo negent Scriptores Noui Testamenti, quod in eis solœcismos & verba rudia legant, aut dicant nescisse loqui Spiritum qui eos docuit.*

℟. Bona verba Turriane: hoc forte tuis similibus non nobis dictauerit spiritus blasphemiæ, cætera nos nunquam negabimus; diximus enim quid de Noui Testamenti solœcismis sentiendum sit: addimus

vero humanitatem ipsam à lectoribus æquis exigere, vt de Cypriani scriptis Horatianum illud pronuntient, *non ego paucis offendar maculis:* at epistolarum dispar plane ratio, in illis enim quicquid est Latinis auribus dignum, adscititium est; quicquid συγγραφεὺς suo marte scripsit, fœtet.

TVRR. *Eadem audacia Lutherus epistolam Iacobi* stramineam vocauit.

℟. Errauere fateor Lutherus, Magdeburgenses, aliique paucissimi qui in Magistri verba iurauerant; at quis hodie errorem ex imperitia natum propugnat? nullum certe noui.

a 1.Cor.15. 28. TVRR. *Gregorius Nyßenus in illud* [a] Tunc ipse filius subiicietur, *asserit Paulum vti nominibus pro potestate, etiam contra quam ferat consuetudo.*

℟. Gregorij verba sunt: οἶδε ἡ σοφία τοῦ μεγάλου Παύλου πρὸς τὸ δοκοῦν κεχρῆσθαι κατ' ἐξουσίαν τοῖς ῥήμασι, καὶ τῷ ἰδίῳ τῆς διανοίας εἱρμῷ προσαρμόζειν τὰς τῶν ῥημάτων ἐμφάσεις, κἂν πρὸς ἄλλας τινὰς ἐννοίας ἡ συνήθεια τὴν κατάχρησιν τῶν λέξεων φέρῃ. Exempli causa, vocis κενοῦσθαι, qua vtitur Phil.2.7. 1. Cor.1.17.& 9.15. vocis περπερεύεσθαι 1. Cor.13.4. vocis ἱμείρομαι 1. Thess. 2.8. vocis ἐριθεία Rom.2.8. vocum ὑποταγὴ & ὑποτάσσεσθαι 1. Cor.15. 27.28. addit vero ἀλλ' ὅμως χαίρειν ἐάσας ὁ Παῦλος τὰς ἐτυμολογίας ψυχαῖς δι' ὧν βούλεται λέξεων ὃ βούλεται παρίστησι νόημα. καὶ γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ τοῖς ἀκριβῶς ἐξετάζουσιν εὑρεθείη ἂν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ ἀποστόλου μὴ δουλεύοντα τῇ χρήσει τῆς συνηθείας, ἀλλὰ κατά τινα ἰδιότροπον ἔννοιαν ἐπ' ἐξουσίας παρ' αὐτοῦ προσφερόμενα μηδὲν ἐπιστρεφομένου πρὸς τὴν συνήθειαν. At aliud est ab vsu communi aliquando deflectere docendi gratia, quod fecit Paulus diuino consilio; aliud inquinatissimis vulgi phrasibus abuti ad imposturam faciendam, quod epistolarum effictor pro virili conatus est.

TVRR. & BINIVS. *Origenes Tom.4. in Ioannem solæcismos Pauli excusans ait,* Qui voces distinguit, & significata, & res, non offenditur solœcismis: *& paulo post,* Non ignorabant Apostoli in quibus impingebant, & de quibus non curabant, &c.

℟. Quandoquidem de his solœcismis supra egimus, nihil hic addere necesse est: monemus tantum allegata Origenis verba in Tomis per Ruffinum in Latinum sermonem translatis hodie non reperiri, sed in Philocaliæ cap.4. nec à Turriano fideliter versa esse; sic enim

b Turrianus legit φωνάς. c item σολοικισμούς. Origenes: ὁ διαιρῶν παρ' ἑαυτῷ [b] φωνὴν καὶ σημαινόμενα, καὶ πράγματα καθ' ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα, οὐ προσκόψει τῷ τῶν φωνῶν [c] σολοικισμῷ &c. ἅτινα ἐπιστάμενοι οἱ ἀπόστολοι τυγχάνοντες τῶν ἐν αἰ. προσκέπτονται, καὶ περὶ ἃ οὐκ ἐσχόλουνται, φασὶν ἰδιῶται εἶναι τῷ λόγῳ ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. Omittit autem Turrianus has voces, παρ' ἑαυτῷ, καθ' ὧν κεῖται τὰ σημαινόμενα τῶν φωνῶν: deinde male vertit ἐσχόλουνται *curabant*, pro *versati erant:* sed hæc obiter.

BINIVS. *Æterna memoria dignum esse iudicatum est, id quod S. Spiridion Trimituntis alias Irimituntis Cypri Episcopus, insignis sacræ fidei confessor, & sacrarum Scripturarum propugnator, Tryphilium virum eloquentissimum, à se per miracula ad fidem Christi iam ante conuersum, in S. Nicæna Synodo perorantem & loco verborum Christi* tolle grabbatum tuum *dicentem*, tolle lectum tuum humilem, *non immerito vt refert Sozomenus lib.1.cap.11. obiurgauit, quod verbis Christi vti dedignaretur & eloquentia efferretur.*

℟. Nec

℟. Nec nos censemus ferendos esse eos, qui auribus pruriunt, summámque diuini eloquij simplicitatem sibi nauseam parere testantur. At hinc non sequitur debere quemquam decretalium nugas & βδελύγματα exosculari. Interim notet Lector Binium multiplex hoc loco imperitiæ suæ specimen edere, 1. Dum quæ proposito nullo modo seruiunt congerit. 2. Dum vrbem cuius Episcopatum Spiridion administrauit, *Trimituntem*, alias *Irimituntem* dictam fuisse asserit: Cui enim nota *Irimitus?* nam apud Ptolem. Geograph.lib.5.c.13. Τριμυθοῦς, Socrat.lib.1.cap.12. Τριμυθοῦς, Sozom.lib.1.cap.11. Τριμυθοῦς. Hist.tripart.lib.1.cap.10. *Tremithus*. Metaphrast. ad 12. Decemb. *Trimmithus*; nullibi, quod sciam, *Irimitus* memoratur. 3. Dum *Tryphilium* vocat, quem *Triphyllium* [a] & Sozomenus Hist. tripart. & Metaphrastes dictum volunt. 4. Dum fingit *Triphylum* illum *in Synodo Nicana perorantem* obiurgatum fuisse. Sozomenus enim diserte id factum monet, quando contigit ἐς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς ἐπισκόπους τῆς Κύπρου; & Hist. tripart. quo *tempore pro aliqua vtilitate in vnum Cyprios episcopos conuenisse:* inter quos fuit Tryphyllius Ledrensis Ecclesiæ Antistes.

a Vide etiam Hieron. in catal.

TVRRIAN. & BINIVS. *Hinc S.Hieronymus, alioquin disertißimus & elegantißimus scriptor & Doctor Ecclesiæ (vt in literis ad Damasum scriptis fatetur) phrases Scripturæ, quas regulis Grammaticorum repugnantes esse non ignorabat, retinere quam mutare maluit: has nimirum*, non nubent neque nubentur; magis pluris estis vos: fructum plus afferat, ministrare non ministrari, pœnitemini, non capit perire extra Hierusalem &c.

℟. Cum Hieronymus hos barbarismos dissimulauerit, non lubens sed coactus, ne scilicet [b] *erumperent in voces* qui ipsum *falsarium, sacrilegum*, ausum *aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere clamitabant*, miror qua fronte sperauerint aduersarij se verborum eius inuolucris decretalium turpitudinem tecturos. Protestatur ille se in Euangelistarum editione *ita calamo temperauisse, vt ijs tantum quæ sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateretur vt fuerant, ne* scil. *multum à lectionis Latinæ consuetudine discreparent*; cessit igitur consuetudini, consuetudinem non probauit: fac tamen illi non displicuisse Latinæ lectionis vitia, an propterea placuisset nebulo qui veteres vrbis Episcopos mentitus in scripta Hieronymi ipsius aliorúmque patrum inuolarit, contactúque omnia quæ furtificas manus senserunt fœdauit? Cum Matt. 20.28. Græca verba διακονηθῆναι & διακονῆσαι commodius reddere non potuisset vetus interpres, scripsit *ministrari* & *ministrare*: cum Matt. 22.29. in Latinum sermonem transferre conatus esset Græcas voces γαμοῦσιν & ἐκγαμίζονται, vertit *nubent* & *nubentur*: Marci 1.15. & Act.3.19. verbi μετανοεῖτε significationem voce barbara *pœnitemini* expressit vt potuit. Luc.12:24. quia deerant verba quibus Græcæ phraseos πόσῳ μᾶλλον διαφέρετε emphasim exprimeret, in barbarismum hunc incidit, *quanto magis pluris* estis. Luc.13.33. cum confudisset Græca verba δέχωνται & εἰσδέχωνται, vertit *capit* pro *contingit*: Et Joan.15.2. quia nulla phrasis occurrebat quæ Græcis verbis πλείονα καρπὸν responderet, *plus fructum* pro *copiosiorem fructum* transtulit; an ideo exagitandus fuit? Imo quia hæc

b Epist.123.

(vtut barbara) sensum non mutant, ea non resecuit Hieronymus: nos vero quâ mente veteris Interpretis & imperitiam excusamus, & simplicitatem miramur, & conatum amamus, & pietatem laudamus, eâdem Pseudo-Isidori πανουργίαν & impietatem cum incredibili temeritate & inscitia coniunctam detestamur.

IIDEM. *Hinc B. Gregor. in epist. ad Leandrum in commentarios libri Iob fit stylum suum incultum & inelegantem.* Unde & ipsam *(inquit)* artem loquendi, quam magisteria disciplinę exterioris insinuant, seruare despexi. Nam, sicut huius quoque epistolæ tenor enuntiat, non Metacismi collisionem effugio, non barbarismi confusionem deuito. Quia indignum vehementer existimo, vt verba cœlestis oraculi restringam sub regulas Donati; nec enim hæc ab vllis interpretibus in Scripturæ Sanctæ auctoritate seruata sunt: *Sicut igitur omnes scriptores Veteris ac Noui Testamenti, omnésque posteriorum seculorum scriptores sacri vulgari sermone vsi fuerunt, ita Apostolici viri epistolas simplici sermone barbarismis ac solæcismis scatente scripserunt, quas non negasse sed exaltasse oportuit.*

℞. Poterant etiam Grammaticuli versum in Magdeburgensium caput torquere aduersarij, *Grammaticæ leges plerunque Ecclesia spernit*; æque enim ad propositum faciunt quæcunque congessere veterum testimonia, cum nos epistolis non verborum paupertatem, non sermonis neglecti simplicitatem, quam nemini vnquam vitio vertimus, obiiciamus; sed contaminatissimas sordes, quæque simplicioribus & rusticano stylo assuefactis stomachum mouere possint: præ huiusmodi portentis, Gregorij phrases gemmæ sunt, quas sæpe cœno suo obleuit balatro.

TVRR. *Scimus quosdam auctores ante mille etiam & amplius annos, & quod plus est, in studiis humanitatis tritos, cum Latine & purè loquentes imitari potuissent, sermone tamen plebeio, & incompto ac solæcismis & barbarismis interdum inquinato magis delectatos, vt Cassiodorum, Apollinarem Sidonium, Claudianum Mamercum, Marcianum Capellam, Ennodium Ticinensem, Venantium Fortunatum, &c.*

℞. Scimus hæc omnia Iesuitæ causam iugulare: si enim auctorum illorum quos nominauit scripta, quanquam seculo iam inquinato prodierunt & nonnihil rubiginis contraxerunt, nitent, fulgent, exculta videntur ad Pseudo-Isidori nugas comparata; quis se adeo hebetem profiteatur, vt credat spurcis illis nugis contaminata fuisse primitiuæ Ecclesiæ cunabula, priscósque vrbis Episcopos illo ipso tempore nugiuendos & barbaros fuisse, quo ad coronam anhelabant Christiani omnes, & vilissimę plebis Romanæ fæces putæ Latinitatis odore adhuc imbuta erant?

a Biblioth. cod.112.
b Matth.27. 28. Marc.15. 16. Ioan. 18. 28.33. & 19.9. Act. 23.35. Phil.1.13.
c Ioan.2.15.
d Matth.26. 65. 68. & 28. 11.

TVRR. *Clemens in Recognitionibus pure locutus est, teste* [a] *Photio in Constitutionibus contra verbis vilioribus vsus est, ibi enim hæc occurrunt,* σπαλάλιον, καταφαγᾶς, ψέδουα, ἐπιδίνω, ἀδελφίοντες, λογιστεύεις, ἐδίμεν, ἰντζοῖτος, λῦδος, sicut in Euangelio [b] πραιτώριον, [c] φραγέλλιον, κουστωδία. [d]

℞. Siue genuinos siue spurios Recognitionum & Constitutionum libros crediderit Photius, perinde est; nec nostra refert an vnius eiusdémque

démque, an diuersorum auctorum fœtus fuerint: at veritatis interest monere, 1. Clementem nec Recognitiones scripsisse quarum auctor lib. 9. affingit Petro quæ Bardesanes, Eusebio teste, [a] *de fato* disputauit circa A. D. 175. seu 73. à Clementis martyrio: nec Constitutiones, in quibus fabula [b] de Phœnice, & scripta Sibyllina [c] ab impostore maleferiato post Veri obitum circa A. D. 172. & 70. à passione Clementis supposita, fidem inuenerunt. 2. Affectationem plebeij sermonis in Constitutionum libris non excusare sordes & deliramenta Pseudo-Isidori; quia vero vocabula aliquot in epistolis nominatim à Magdeburgensibus improbata sunt, quibus machinis eorum censuram eleuet Turrianus audire operæpretium est

a lib. 6. præparat.
b Constit. lib. 5. c. 6.
c lib 4. ad finem.

TVRR. *Episcopus Episcoporum dicitur sicut* [d] *Deus deorum*, [e] *Sancta Sanctorum*, [f] *Rex Regum, Canticum Canticorum, & apud Dionysium* [g] *Sacramentum Sacramentorum*, τελετῶν τελετή.

d Psal. 136. 2.
e Num. 4. 19.
f Apoc. 19. 16
g Eccl. Hierarch. c. 3. ab initio.

℞. Per me licet; sed quia non quomodo verba componantur, sed quo iure iis vtatur epistolarum effictor quærimus: meminerit Lector tituli huius rem vni Christo ab Apostolis adiudicari Act. 3. 15. & 5. 31. Heb. II. 17. III. 1. IV. 14. 15. V. 10. VI. 20. VII. 26. VIII. 1. IX. 11. XIII. 11. 20. 1. Pet. 2. 25. & 5. 4. Titulum vero ipsum ab Ecclesiæ Africanæ patribus damnari in Episcopis sui temporis, quos longissime à gratia Apostolica quæ in Jacobo [h] enituit absuisse nemo nescit. Vide Concil. Carthag. sub Cypriano ab initio, & Concil. 3. Carthag. can. 26.

h ad quem scribēs Pseudo-Clemens *episcopi episcoporum* voce vtitur.

TVRR. *Hac voce vsus est Tertullian. de pudicitia cap. 1.*

℞. Usus est? Imo abusus in scripto virulento [i] *aduersus Ecclesiam* scripto: annon pudet aduersarios in Sarcasmis, quibus iracūdus Montanista aduersus orthodoxos dimicans Romę vel Carthaginis Episcopum pro veritate dimicantem suggillauit, causæ præsidium quærere?

i vide Hierōn. in catal.

TVRR. *Vox patriarcha est in Scriptura Apostolicis viris accommodata.*

℞. Hoc pernegamus: nec vllum exemplum dari potest huius accommodationis.

TVRR. *Est à Synodo Nicana vsurpata can. 44. Arabico.*

℞. Arabicorum canonum origo obscurissima, auctoritas apud nos nulla est; id vnum de iis certum esse videtur, eorum auctores Nicænos patres non fuisse.

TVRR. *Male Magdeburgenses reliquerunt* Episcopi *vocabulum à Cicerone* [k] *vsurpatum vt* superintendentis *nomen assumerent.*

k lib. 7. epist. ad Attic.

℞. Hui piaculum! quasi vero non licuerit Græcam dictionem à Cicerone vsurpatam interpretari: aut interpretatione quam ipsi [l] patres dederunt vti ad vim Græcæ vocis exprimendam, quæ nunc in vsu non est vt munus veris Ecclesiæ Pastoribus à Christo demandatum significet, sed vt φιλοπρωτευόντων Pōtificiorum κατακυριευόντων potestatem, contra natiuam significationem, designet: ne quis tamen quosdam è nostris à vocabulo consueto abstinuisse putet nouitatis studio, & antiqui vsus odio, cogitet illos ipsos quos Germani nonnulli (abdicato quodammodo *Episcopatus* titulo) *superintendentes* vocauere, inter Anglos *episcopos* hodie appellari.

l Hieron. epist. 85.
Augustin. in Psalm. 126.
Isidor. etym. lib. 7. cap. 12.
Beda in Iob. c. 20.
Ambrof. de dignit. sacerdot. cap. 6.

TVRRIAN. *Christus recte dicitur à Clemente epist.3.* Propheta, *Marc.6.4. Luc.4.24. & 13.33. & 24.19. non vocatur simpliciter* Propheta, *sed* verus Propheta: *vt enim* verus Christus *natura Christus est; sic cum de Christo sermo est*, verus *Pontifex*, verus *Sacerdos*, verus *Magister*, verus *Rex*, verus *Propheta: est* natura *Pontifex*, natura *sacerdos &c quia proprium* Prophetæ *est cognoscere veritatem, & eam aliis interpretari, veritatis autem* verus *cognitor & interpres est Christus, idcirco peropportune Christum vocat* verum Prophetam.

Rz. Hac de re nolim cum Turriano contendere; miror magis quid Magdeburgensibus, qui ignorare non potuerunt Christo sæpe Scri-
a Ioan.6.14. Act.3.22. & 7.37. pturas [a] Prophetæ titulum dare, in mentem venerit vt eo nomine Pseudo-Clementem censura vexarent: quem tamen vel hoc nomine imposturæ reum peragere poterant quod quæ de *vero Propheta* habet, ad verbum hausit ex interpretatione Latina *recognitionum* à Ruffino conscripta, ad finem 4. seculi. Vide lib.2. disputationem quam Cæsareæ Petrus cum Simone Mago habuisse fingitur; & lib.5. ab initio, Cōcionem eiusdem Petri ad Tripolitanos. Tandem (quasi re bene gesta) Epinicium carmen canere exorsus Iesuita, *plenæ sunt* inquit *epistolæ spiritus sapientiæ & intellectus, grauitas sententiarum, auctoritas dictorum, antiquitas traditionum Apostolicarum, & Ecclesiarum prisca consuetudo in eis elucet*: nos è contra plenas nugarum, quas & Scripturæ auctoritas, & antiquæ Ecclesiæ historia, & prisca consuetudo cumulatissimè refellunt esse docemus: adeo vt quicquid in eis vel sapientiam vel grauitatem, vel antiquitatem, vel saltem Latinitatem redolere videtur, aliunde assumptum esse omni asseueratione affirmari possit: pluribus id quidem per singulas epistolas probauimus, sed nonnulla supersunt, meo iudicio, Latiniora quam vt Pseudo-Isidori esse posse videantur: quorum hactenus fontes, siue quia post tot literariorum monumentorum strages exaruerunt, siue quia sub Bibliothecarum pluteis etiamnum latent, inuestigare non potui: exempli causa in Pseudo-Clementis epist.2. hæc verba habemus, quæ forte ex diuersis locis deprompta sunt, *Pastoralis est ordinis* infatigabiliter *reuocare quicquid ad correctionem populorum* cognouerit *pertinere*, & non cum *suo periculo alienæ spei per solam negligentiam facere detrimentum*, sed *quod ad* generalis *salutis spectat compendium salubri necesse est prouidere tractatu:* & paulo post, *Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus; neque se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat tam verbis quam literis edocetur.* Et initio epist.3. *Vrget nos multus amor vester & religiosa inuitat deuotio, quia debitores* &c. In Pseudo-Anacleti epist.1. *Doceri omnes oportet, qui Domini sacerdotio funguntur, vt & cæteros instruant & sibi proficiant.* Et epist.3. *Manifestum est Diabolum (qui sicut leo rugiens circuit* &c.) *cordibus plebium suadere, vt doctores atque pastores suos detractionibus* accusent, *vt plebibus languescentibus, vel male agentibus non tenentibus pastoribus frena* eorum *lasciuiant, atque in ima ruant* &c. In Pseudo-Anteri epistola, *Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis patrocinium potest à quoquam alicui impendi, quam si ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo depellat: ac demum vera fidei doctri-*

doctrinæ pabulo non ad quæstum, non ad ambitionem, sed ad eruditionem & ædificationem reficiat; tanquam enim mutilo sit manus, claudo pes, oculus cæco, qui ignorantiæ tenebris obuoluto, sapientiæ & scientiæ thesaurum reserat, & candorem lucis viásque Domini benigniter aperit? Et paulo post, *Vnicuique præuidendum, vt cum dies extrema finísque vitæ aduenerit, non transeat ad perpetuam mortem sed ad vitam æternam.* In Pseudo-Sixti II. epist.1. ad finem, *Antiqui hostis (cuius inuidia mors introiuit in mundum) sunt semper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandos: multósque sua prauitate secum in perditionem trahere cupit, qui suapte malitia à gloria lapsus est in miseriam* &c. In Pseudo-Marcellin. epist.2. ab initio, *Charitas nihil agit asperum, nihil factiosum, nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo deroget: oblita sui non quæ sua sunt sed quæ Dei vel proximi quærens, nemini inuidens, omnibus consulens, non sæuiens sed compatiens, non rapiens sed largiens, non murmurans sed omnia æquanimiter tolerans: si in te perfecte habitaret, temperares animum à malis, sæuire desineres, Dei Ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modestiam amplectereris, & bonis potioribus frui satageres* &c. Possent pauca similia adiici, quę quia notitiam hucusque meam fugerunt, secundas siue à me siue ab aliis curas laborésque exigere videntur: quos quisquis exhauriendæ decretalium sentinas impendere dignabitur, maximo (quod plurima exantlando pertulimus) nos fastidio subleuabit.

Catalogus auctorum quorum testimoniis & sententiis turpiter abusus est Isidorus Hypobolimæus.

CAP. XII.

INDEX CONCILIORVM ET CANONVM.

CAnones *Apostolorum dicti.* Scripti videntur circa A.D. 200. Sunt enim velut appendix libri octaui Constitutionum, quarum sententiam de Phœnice circa A.D. 208. expressisse videtur Tertull. *lib. de Resurrect.* c.13. & Dionysius Alexandrinus verba citauit A.D. 260. ὡς φωνῆς ἀποστολικῆς Euseb. teste lib. 7. c. 7. Concilium Antiochenum canonem 33. ἀρχαῖον τῶν πατέρων κανόνα vocauit A.D.341. Omnes vero Latine (si Baronio credamus) reddidit Dionys. Exiguus, circa A.D.527.

Concilium
- Eliberitanum coactum A.D.305.
- Neocæcariense A.D.314.
- Arelatense 1. eod. anno.
- Nicænum A.D.325.
- Antiochenum A.D.341.
- Sardicense A.D.347.
- Laodicenum circa A.D.360.
- Constantinopolitanum œcum. A.D.381.
- Constantinopolit. aliud in causa Eutychetis congrega-

tum A.D. 448.

Carthaginense
- 1. A.D. 348.
- 2. A.D. 390.
- 3. A.D. 397.
- 4. A.D. 398.
- 5. A.D. 401.
- 6. A.D. 419.

Mileuitanum 1. A.D. 402.

Africanum sub Theodoro Papa A.D. 646.

Collectio dicta Concilium Africanum compilata ante A.D. 527.

Concilium
- Chalcedonense œcum. congreg. A.D. 451.
- Romanum sub Hilaro A.D. 465.
- Sub Felice III. A.D. 487. & Gelasio A.D. 494.
- Sub Symmacho
  - I. & III. A.D. 499. & 501.
  - IV. A.D. 502.
- Sub Martino A.D. 649.
- Sub Gregorio II. A.D. 721.
- Agathense A.D. 506.
- Aurelianense V. A.D. 552. Paris. III. post A.D. 559.
- Parisiense sub Ludouico Pio A.D. 829.
- Hispalense II. A.D. 619.
- Toletanum
  - 6. A.D. 619.
  - 8. A.D. 653.
  - 10. A.D. 656.
  - 11. A.D. 675.
- Bracarense 3. eod. anno.

SERIES EPISCOPORVM VRBIS.

Iulius I. sedit is	ab A.D. 337. ad 352.
Damasus	ab A.D. 367. ad 382. aut 84.
Siricius	ab A.D. 385. ad 398.
Innocentius	ab A.D. 402. ad 417.
Zosimus	ab A.D. 417. ad 418.
Bonifacius	ab A.D. 418. ad 423.
Celestinus	ab A.D. 423. ad 432.
Leo	ab A.D. 440. ad 46.
Hilarus	ab A.D. 461. ad 467.
Simplicius	ab A.D. 467. ad 483.
Felix III.	ab A.D. 483 ad 492.
Gelasius	ab A.D. 492. ad 496.
Anastasius II.	ab A.D. 496. ad 498.
Symmachus	ab A.D. 498. ad 514.
Hormisda	ab A.D. 514. ad 523.
Vigilius	ab A.D. 540. ad 555.
Gregorius I.	ab A.D. 590. ad 604.
Agatho	ab A.D. 678. ad 682.

Grego-

Gregorius II.	ab A.D.714.ad 731.
Gregorius III.	ab A.D.731.ad 741.
Zacharias	ab A.D.742.ad 752.
Hadrianus	ab A.D.772.ad 795.

NOTITIA DOCTORUM ET HISTORICORUM Ecclesiasticorum.

Auctor Recognitionum Clementis Romani nomine scriptarum. Vixisse videtur circa A.D.180. vel 200. cum Basilius & Nazianzenus Philocaliæ cap.22.testentur Origenem Tom.3. in Genesim, ex libro recognit.10. binas paginas descripsisse: Ruffinus cuius versione Pseudo-Isidorus vsus est, eam dicauit Gaudentio Ecclesiæ Brixiensis antistiti, quem in locum Philastrij A.D.386.subrogatum constat.

Auctor primæ Clementinæ vel idem cum superiore vel coæuus. Falsarius versionem à Ruffino elucubratam defflorauit.

Eusebius Cæsariensis scripsit ad Cæsarienses suos A.D.325.obiit 340.

Athanasius magnus sedit ab A.D.326. ad 372. apologiam de fuga sua scripsit A.D.354.

Hilarius Pictauiensis scripsit de Trinitate post A.D.356.obiit A.D.369.

Ithacius Clarus Ossonobensis claruit circa A.D.385.

Gregorius Nazianzenus, Sasimorum Episcopatui præfectus A.D.371. obiit anno 389. Maij 9.

Ambrosius Mediolanensis sedit ab A.D.374.ad 397.

Prudentius natus A.D.332. cœpit de rebus sacris scribere anno D.389. vitæ 57. Apotheosim vero elaborauit post idololatriam ab Imperatoribus profligatam, vel anno 391.à Valentiniano Theodosio & Arcadio A.A.A.vel anno 395. ab Arcadio & Honorio.

Auctor comment.in Paulum Ambrosio adscripti, vixisse videtur circa A.D.380.

Hieronymus floruit ab A.D.372.ad 420.

Auctor Epist.ad Oceanum de moribus Clericorum, Tom.9. operum Hieronymi insertæ quando vixerit incertum est, post annum D.500. scripsisse verisimile est.

Augustinus Hipponensis Episc. sedit ab A.D.395.ad 430.

Cyrillus Alexandrinus sedit ab A. D. 412. ad 444. scripsit aduersus Theodorum Mopsuestenum circa A.D.436.

Eucherius Lugdun. vel (vt alij volunt) *Eusebius Gallicanus* floruit circa A.D.440. Eucherium Martiano & Valentiniano regnantibus, id est ante A.D.455 obiisse vult Gennad. de viris illustr. anno 449. præcise, Pithœi Prosper.

Atticus Constantinopolit. sedit ab A.D.405.ad 425.ad Afros scripsit A.D.422.

Proclus Constantinopolit. sedit ab A.D. 433. ad 446. scripsit ad Domnum Antiochenum in gratiam Athanasij Pertheni ante A.D.444.

Flauianus Constantinopolit. sedit ab A.D.446.ad 449.vel 450. scripsit ad Leonem Papam anno 448.

Prosper Aquitanicus floruit ab A.D.427.ad 457.vel 466.si Baronium sequamur: libros *de vita contemplatiua* circa A.D.450. scripsisse videtur post obitum Hilarij Arelatensis cui Rauennius anno 449. successit. Vide lib.2.c.9.

Petrus Rauennas, Chrysologus dictus scripsit ad Eutychem A.D.448.

Socrates perduxit historiam ad A.D.439.

Theodoretus Cyrensis scripsit hist.Eccl.ante Concilium Nicænum, Baronio teste ad A.D.427.§.28.eundem ab anno 423.ad 453.sedisse vult Baronius idem, sed falso, cum Gennadius & ex eo Beda de 6.ætatibus; Ado in Chronico, & Freculphus Tom.1.lib.5.c.18. diserte doceant, eum *vsque ad Imperium Leonis senioris hist. deduxisse sub* eóque *mortuum*: Marcellin.ad A.D. 466.eundem *de Incarnatione Domini aduersus Eutychem & Dioscorum* scripsisse vult, quod confirmant Beda, Freculphus, Ado, Honorius. Sed & Theodoretus ipsemet quæst.38. in Deuteron. à Iudæorum dispersione, quam circa A.D. 73. contigisse putat Baronius, quadringentos ad sua tempora annos numerat.

Sozomenus historiam continuauit ad A.D.411.

Auctor Actorum Syluestri fabulas suas commentus videtur circa A. D.440.vel 50.eas enim Gelasij tempore Romani legere consueuerãt.

Ennodius claruit circa A.D.488.decretum de Cellulanis scripsit anno 502. Antonij vitam post annum 488. Apologeticum pro Symmacho Papa anno 503. Ticini sedit ab anno 515.ad 521.

Benedictus Abbas eremum petiit A.D.494. Cassinense monasterium fundauit post annos aliquot; circa idem tempus regulam scripsisse, anno 546. obiisse videtur Totila regnante. Vide Greg.Dial.lib.2.

Cassiodorus historiam tripartitam concinnauit circa A.D. 545. eius enim meminit cap.17. Lectionum diuinarum, quas Synodi 5.tempore scriptas ex cap.5. colligere est. Liberatus paulo post obitum Vigilij ex eadem historia sententiam Socratis de Nestorio eruit.

Venantius Fortunatus floruit circa A.D.590.

Isidorus Hispalensis sedit ab A.D. 600. ad 636. libros *de officiis* ante A. D.633.quo Synodus Toler.4.congregata est scripsit, eos enim dicauit Fulgentio Astigitano fratri, cuius successor Abentius dicto Concilio Toletano subscriptus reperitur. *Synonyma* post A.D.614. scripsisse videtur: tunc enim Ioannes Cæsaraugustanus Braulionis (cui nuncupata hæc lucubratio est) frater, nondum Maximo successerat; est autem verisimile Braulionem sub fraterno regimine Archidiaconatu, quem exercebat cum ad eum Isidorus scriberet, auctum fuisse. Quo tempore *Sententias* scripserit non liquet.

Sergius Cypri Archiepisc.ad Theodorum Papam A.D.643. epistolam dedit.

Victor Carthag. ad eundem Theodorum scripsit A.D.646.

Stephanus Dorensis Episc. & Græci Archimandritæ libellos Martino I. & Synodo Lateranensi obtulerunt A.D.649.

Maurus Cæsenas, Maximus Aquileiensis, & Deusdedit Caralitanus, quorum verba mutuatur epistolarum decretalium effictor, eidem Synodo interfuerunt. Libri

Libri Pontificalis ſcriptor vixiſſe videtur ante A.D.700. citatur enim à Beda, Amalario Fortunato, Walafrido Strabone, & aliis Anaſtaſio Bibliothecario quem Bellarminus, Baronius & alij auctorem credunt, antiquioribus.

Bonifacius Moguntinus ſedit ab A.D.719. ad 754. Annales à Pithœo editi, Hincmarus Remenſis epiſt.6.cap.29. Epitome ad hiſt. Bedæ, Herman. Contract. in Chron. Baronius tamen ab A.D.723. ad 755. Pontificatum tenuiſſe vult; auctorem vitæ eiuſdem Bonifacij recentiorem Hincmaro (ni fallor) ſecutus.

Citat præterea Pſeudo-Iſidorus

Eangith ſiue Cangith Abbatiſſæ epiſtolam ad Bonifacium Moguntinum ſcriptam A.D.721.

Conſtantini M. epiſtolam ſcriptam ad Ablauium A.D.314. & epiſt. ad Epiſcopos Tyri congregatos A.D.335.

Conſtantini iunioris epiſt. ad Alexandrinos datam A.D.338.

Theodoſiani codicis libri
- 2. Tit.
  - 1. conſt.4.dat.A.D.379.
  - 10. conſt.2.&3.dat.A.D.321.
  - 18. conſt.1.dat.A.D.321.
- 4. Tit.16.conſt.2.dat.A.D.379.
- 9. tit.
  - 1. conſt.
    - 6. dat.A.D.334.
    - 10. dat.A.D.373.
    - 12. dat.A.D.374.
    - vlt.dat.A.D.423.
  - 6. conſt.
    - 3. dat.A.D.397.
    - vlt.dat.A.D.423.
- 10. Tit.10.conſt.
  - 2. dat.A.D.313.
  - 2. dat.A.D.319.
  - 30. dat.A.D.335.
- 16. Tit.2.conſt.
  - 23. dat.A.D.376.
  - 40. dat.A.D.412.
  - 41. dat.eod.anno.

Nouell. *Neminem exhiberi* &c. ſcript. A.D.450.

Aniani Comitis interpretationes editas A.D.506. Alarici regis 22. Meſſala & Areobinda Coſſ.

Iuſtiniani Conſtitutionem A.D.546. promulgatam aduerſus tria capitula, libros n. Theodori Mopſueſteni, Theodoreti reprehenſiones, 12. anathematiſmorum Cyrilli Alexandrini, & Ibæ Edeſſeni epiſtolam ad Marim Perſam.

Citat denique ex
- Hæreticorum lacunis
  - Acacij Conſtantinopolit. epiſt. ad Simplicium Papam A.D.476. dat.
  - Pauli Conſtantinopolit. Monothelitæ epiſt. ad Theodorum Papam ſcript. A.D.646.
  - Conſtãtis Imp. typũ in gratiã Monothelitarũ promulgatũ A.D.648.

Judæis Philonem.
Ethnicis Sixtum Pythagoræum, cuius sententias è Græcis Latinas fecit Ruffinus, Hieronymo teste, aduersus Pelagianos ad Ctesiphontem, in 22. cap. Hierem. & in 18. caput Ezechielis.

Αντιχεσνίσματα Pseudo-Isidori.

CAP. XIII.

1. *Clemens* sedisse dicitur ab A.D. 93. ad 103. fingitur scripsisse, Epist. 1. in qua legũtur verba versionis Bibliorum per Hieronymum correctæ post A.D. 372. loci aliquot recognitionum per Ruffinum post A.D. 386. Latine redditarum: apostrophe Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuest. post A.D. 435. disputantis: Sententia è Concilio Rom. 5. sub Symmacho Papa congregato A.D. 503. perita: Caput 4. regulę à Benedicto post A.D. 494. quo eremum adiit scriptę: Initium expositionis Symboli per Venantium Fortunatum circa A.D. 590. elucubratæ; flosculi è Gregorij moralibus in Job A.D. 591. editis, & ex Isidori Hispalensis Sẽtentiis post A.D. 600. collectis excerpti.

Epist. 2. Recognitionum interpretationem à Ruffino adornatam; Cyrilli scripta aduersus Theodor. Mopsuest. Vulgatam Bibliorum interpretationem: Prosperi sententias post A.D. 430. ex Augustini scriptis collectas: Justiniani Imp. Constitutionem de 3. capitulis ad Mennam A.D. 546. datam: Gregorij M. epist. 127. lib. 7. A.D. 599. scripti deflorantem.

Epist. 3. Petri & Gamalielis verba è libris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. Recognitionum, Latine per Ruffinum redditis, exhibentem.

Epist. 4. ex eiusdem operis per Ruffinum interpolati libro 6. depromptam.

Epist. 5. in quam hist. Ananiæ vulgatæ versionis verbis descriptam, Faustiniani Clementis patris à Christianismo adhuc abhorrentis nugas, & Petri sermonem ex ipsa decimi Recognitionum farragine erutum inseruit.

2. *Anacletum* ab A.D. 103. ad 112. sedisse fama est. Fingitur tamen scripsisse Epistolas tres: Quarum 1. Damasi ad Episcopos Illyrici epist. A.D. 369. datam: Ambrosiani de dignitate hominis libelli cap. 3. Concilij 3. Carth. A.D. 397. coacti cap. 9. Versionem Bibliorum vulgatam, & Psalterij interpretationem ex Hebræo Hieronymo auctore circa A.D. 380. editam: Pseudo-Clementis epist. 1. Ruffino interprete circa A.D. 380. Innocentij epist. 2. A.D. 404. scriptam. Leonis epist. 84. paulo ante A.D. 456. dat. Ennodij quem ab anno 490. ad 521. floruisse constat dictiones 8. 9. & 11. lib. 2. epist. 14. 19. 22. & libri 4. epist. 4. 8. 9. 19. 24. Aniani interpretationes editas A.D. 506. Historiam tripart. circa A.D. 545. scriptam: Cangith Abbatissæ epist. ad Bonifacium A.D. 721. scriptam: Bonifacij Moguntini epist. ad Ethibaldum regem A.D. 745. datam citat. InE-

In epist.2.leguntur verba petita ex epistola quam Constantinus M. ad Ablauium scripsit A.D.314.ex canone 4.Concilij Niceni A.D.325. congregati: ex epist. Damasi ad Orientales A.D.573. data: ex Ithacij aduersus Varimadum Arianum libello circa A.D.386.scripto ex Hieron.Commentariis in epist. ad Titum circa A.D.390. elucubratis: ex Augustini de pastoribus libello post A.D.395. scripto: ex Concilio 2. Carth. A.D.390. celebrato; ex Aurelianensi 5. A.D.552. coacto: ex Gregorij M. libro pastorali A.D.590. edito: ex Isidori Hispal.libro 2. de officiis Eccl. & Sententiis post A.D.600. collectis: ex Hadriani I. collectione A.D.785. Engelramo Metensis Ecclesiæ Episcopo data.

Tertia epist. flosculis referta est, decerptis ex Canonibus Concil. Laodic.congregati circa A.D.360.Sardicēsis coacti A.D.347.Romani sub Gelasio A.D.494. habiti, Ambrosij epistolis 64.& 29. A.D. 388.scriptis; Hieronymi epist.ad Nepotianum A.D.393.data; Epistola de moribus Clericorum ad Oceanum inter opera eiusdem: Pseudo-Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380. Latinitate donata: Innocentij epist.4. Celestini epist.1.A.D.431. scripta: Eiusdem secunda A.D.428. scripta: Leonis epist.84. Canonibus qui Apostolorum dicuntur per Dionysium exiguum post A.D.525.versis: Vigilij epist.2.A. D.538.data: Gregorij libro pastorali A.D.590. elucubrato: Isidori Hispal.Sententiis post A.D.600. collectis; Zachariæ Papæ epist.3.A.D. 742.(si Baronio credamus)data.

Euaristus sedisse creditur ab A.D.112. ad 121. dicitur idem duarum 3.
epistolarum auctor. Quarum prior Ithacij libellum aduersus Varimadum circa A.D. 386. scriptum; Vulgatam Bibliorum versionem per Hieronymum post A.D.372.recognitam; Innocentij epistolas; secundam n.A.D.404. tertiam anno 405. septimam & duodecimam A.D. 416. datas; Librum denique Pontificalem post A.D.600. scriptum, expilauit.

Posterior, ex Hieronymi versione, post A.D.370.edita; Pseudo- 4.
Clementis epist.per Ruffinum circa A.D.380.Latinitate donata; Leonis epist.81.data A.D.444.Gregorij moralibus ad Leandrum Hispal. missis A.D.591 & Isidori Hispalensis sententiis conflata est.

Alexandrum ab A.D. 121. ad 132. *sedisse vult Baronius:* huic tamen tribuuntur epist.tres. Quarum prima versionis Bibliorum per Hieronymum post A.D.370.recognitæ; Siricij epist.3. circa A.D.394. scriptæ: Pseudo-Clementis epist.1. per Ruffinum versæ circa A.D.380. Ithaciani libelli aduersus Varimadum scripti circa A.D. 386. Concilij 3. Carthag. A.D.397.congregati: Procli Epist.ad Domnum Antiochenum circa A.D.440.datæ: Ennodij Ticinensis epist.19.lib.2. circa A. D.500.elucubrati; libri Pontificalis post A.D.600.scripti, Concilij 3. Bracarensis A.D.675.habiti collectionis per Hadrianum I. in gratiam Engelrami Metensis A.D.785.adornatæ floribus discriminata est.

Secunda, Versionis vulgatæ, & Concilij Lateranensis sub Martino primo A.D.649. congregati verba Lectori obtrudit.

Tertia, præter Sententias è versione Hieronymiana depromptas, &

Sixti Pythagoræi ἀξιώματα Latine per Ruffinum circa A.D.390. redditis, abutitur verbis homil.37. in Euangelia per Gregorium A.D.592. ad populum habitæ, & Concilij 2. Hispal. A.D.619 coacti.

5. *Sixtus primus Ecclesiam Romanam rexisse dicitur* ab A.D.132. ad 142. Fingitur vero auctor epistolarum duarum: quarum prior exhibet longam ex opere Ithacij aduersus Varimadum circa A.D.386. scripto laciniam; binas Sixti Pythagoræi Sententias Ruffino interprete: verba aliquot epist. per Flauianum Constantinop. ad Leonem M. A.D.448. scriptæ: Concilij Carthag.7. A.D.419. congregati; Synodicæ Martini I. A.D.649. ad omnes Episcopos datæ, & collectionis Hadriani primi A.D.785. elaboratæ.

Posterior, ex Concilij 5. Romæ sub Symmacho A.D.503. congregati; Hist. tripartitæ per Cassiodorum circa A.D.545. concinnatæ: libri Pontificalis post A.D.600. scripti: Celestini primæ epist. A.D.431. ad Gallos datæ, & Martini I. Synodicæ A.D.649. scriptæ, verbis conflata est.

6. *Telesphorus Romanæ Ecclesiæ* præfuisse creditur ab A.D.142. ad 154. Huic autem affingitur epistola in qua leguntur verba Damasi epist. ad Episcopos Illyrici A.D.369. scriptæ; Hieronymi epist. A.D.372. datæ: Versionis Psalterij per eundem post A.D.370. publicatæ; Apologetici per Ennodium pro Symmacho Papa elaborati A.D.503. Epistolę Procli ad Domnum circa A.D.440. datæ: Aniani interpretationes legum Imperialium edentis A.D.506. Isidori Hispal. Synonymorum libros post A.D.614. scribentis: Collectionis Hadriani A.D.785. adornatæ; libri Pontificalis post A.D.600. editi.

7. *Hyginus Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicitur* ab A.D.154. ad 158. Fertur autem dedisse epistolas duas: Alteram ad omnes fideles, in qua coaceruatæ visuntur Sententiæ ex Concilio I. Arelat. congregato A.D.314. Ithacij opere aduersus Varimadum circa A.D.386. scripto; Concil.2. Carth. A.D.390. coacto: Leonis epist.87. A.D.456. scripta: Ennodij apologet. pro Symmacho elucubrato A.D.503. & præcepto *de Cellulanis* A.D.502. dato: Martini I. Synodica A.D.649. scripta; Hadriani Collectione A.D.785. Engelramno data.

Alteram ad Athenienses, versione Bibliorum per Hieronymum post A.D.370. recognita abutentem.

8. *Pius sedisse creditur* ab A.D.158. ad 167. binas vero Epistolas scripsisse. Quarum prior Sententias habet ex versione vulgata post A.D.370. per Hieronymum recognita: Leonis epist.84. Sixti Pithagoræi ἀξιώματα per Ruffinum Latine circa A.D.390. redditis: Hormisda epist.25. A.D.517. data: Cæsarij Arelat. Homil.23. Isidori Hispal. lib.3. Sentent. libro Pontificali post A.D.600. edito, & Collectione Hadriani A.D.785. in gratiam Engelramni Metensis vulgatâ.

Posterior, versionem Bibliorum per Hieron. emendatam, & Constitutiones Impeciales A.D.376. & 412. datas 23. nimirum & 40. tit.2. lib.16. Cod. Theodos. citat.

9. *Anicetum sedisse volunt* ab A.D.167. ad 175. Scripsisse vero epistolam in qua

in qua leguntur verba ex epist.32.Leonis A.D.450.scripta;ex eiusdem 89.Pontificali libro post A.D.600.edito; Hadriani Canonum epitome A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrami A.D.785.scripta, deprompta.

10. *Soter præfuisse dicitur Ecclesiæ Rom.* ab A.D.175.ad 179. Eius nomine prænotatæ sunt binæ Epistolæ: Quarum altera Ithacij librum aduersus Varimadum circa A.D.386. scriptum, Leonisque epist.25.A.D.449. datam deflorat.

Altera Leonis epistolis 2. A. D.444. quarta A.D.447. quadragesima A.D.440.data,libro Pontificali post A.D.600.scripto, & Martini I. Synodo 8.A.D.649.coacta abutitur.

11. *Eleutherum Ecclesiam Rom.administrasse volunt* ab A.D.179.ad 194. dedisse autem epistolam in qua verba Leonis epist.54. A.D. 452. datæ: Constit.2.tit.10.lib.2.Cod.Theod.datæ A.D.321. 34.Canonis Apost. per Dionysium exiguum Latine redditi post A.D.526. Epistolæ 1. Felicis A.D.483. datæ; Epist. Anastasij II.ad Anastas. Aug. scriptæ A.D. 497. Interpretationum Aniani in leges Augustas editarum A.D.506. Tituli cap.12.Concilij 6. Toletani A.D.638. congregati: Epistolæ Victoris Carthag.ad Theodorum Papam scriptæ A.D.646. libri Pontificalis post A.D.600. editi, & Collectionis Hadriani A.D.785. adornatæ leguntur.

12. *Victor sedisse dicitur* ab A.D.194.ad 203. sub eius vero nomine vulgatæ Epistolæ duæ,in quarum priore habentur verba epist.53.& 54.Leonis dat.A.D.452. 59. datæ A.D.453. libri Pontificalis scripti post A.D. 600. Versionis Bibliorum perHieronymum post A.D.370.emendatę, libri 2.Synonymorum Isidori Hispal.post A.D.614. scripti, & Collectionis Hadriani I. A.D.785. literis consignatæ.

Posteriore reperiuntur verba ex versione Bibliorum Hieronymiana, ex epist.4.Leonis A.D.447.& ex 44.A.D.451.data, desumpta.

13. *Zepherinus sedisse creditur* ab A.D.203.ad 221. Scripsisse vero epistolas 2.quarum prior Prosperi sententias post A.D.430. collectas: Sixti Pythagorei ἀξιώματα circa A.D.390.à Rufino è Græco in Latinum versa, verba Hilari Papæ epist.3.A.D.465. datæ: Interpret. legum Imperialium Aniano auctore A.D.506. editas: verba epist. 2. Vigilij Papæ A. D.538.datæ: epistolarum Gregorij III.n.lib.8.A.D.599.& 52. lib.11.A. D.603. scriptarum;libelli Stephani Dorensis Synodo Lateranensi sub Martino I. A. D. 649. oblati: Collectionis denique Hadriani I. A. D. 785.in gratiam Engelrami Metensis scriptæ, deprauat & in alienum sensum torquet.

Posterior citat Scripturas secundum Hieronymi versionem, variásque lacinias è Prosperi Sententiis, Leonis epist.24. A.D.449. scripta: Hist.tripartita circa A.D. 545. per Cassiodorum adornata: Conciliis quinto sub Symmacho Papa A.D.503. Romę congregato, & Lateranensi sub Martino I. A.D.649.habito; libro pontificali post A.D.600. scripto, & Epistola Pauli Episcopi Constantinop. Monothelitæ A.D. 646.ad Theodorum Papam data, petitas trahit.

14. *Callistus præfuisse dicitur Eccl.Rom.*ab A.D.221.ad 227.Ei suppositæ binæ Epistolæ: in quarum priore leguntur verba ex Nicænis Canonibus per Dionys. exiguum Latine A.D.527. redditis; Leonis epist.4. A.D. 447.31.& 32. A.D. 450. quinquagesimatertia A.D.452.84.circa A.D. 450.dat. Prosperi Sententiis circa A.D. 430.collectis; Sixti Pythagoræi Sentent.per Ruffinum circa A.D.390.Latinitate donatis: Ambrosij epist.21.Concilio 6.Romæ sub Symmacho Papa A.D.604.coacto, Aniani interpretationibus A.D.506.publici iuris factis, & Hadriani I. Collectione A.D.785.Engelramo Metensi data depromptis.

Posteriore, interpolantur quæ scripsit Ambros.epist.39. Sixtus Pythagoræus vel potius Ruffinus ex eo circa A.D.390. Augustinus epist. 50.A.D.418. data: Concilium Carth.2. A.D.390. quartum A.D.398. septimum A.D. 419. congregatum; Chalcedonense A.D.451. habitum: Anianus in interpretationibus A.D.506. editis; Isidorus Hispal. lib.3. sententiarum post A.D.600. elaborato: Gregorius lib.7. indict. 2.epist.54.A.D.598. & lib.12.epist.11. A.D. 604. data: Hadrianus I. in Collect.A.D.785.edita: Simplicius Papa epist.1.A.D.482.data.

15. *Vrbanus sedem Romanam tenuit* ab A.D.227.ad 233. Fingitur vero scripsisse epistolam vulgatæ Bibliorum versionis post A.D. per Hieronymum emendatæ; Prosperi de vita contemplatiua circa A.D.450. scribentis, Constitut.40. tit.2.lib.16.Codicis Theodosiani A.D.412. datæ: Eusebij Gallicani vel potius Eucherij Lugdun.de Pentecoste circa A.D.440.concionantis, Greg.M.Euangelia A.D.591.enarrantis, Hieronymi A.D.382. aduersus Luciferianos disputantis, Concilij Paris. sub Greg.IV. A.D.829.congregati, verbis discriminatam.

16. *Pontianum Rom.Eccl.rexisse volunt* ab A.D.233.ad 238.Fertur vero scripsisse duas epistolas: in quarum priore mutuatitia verba leguntur ex Hieronymi epist.A.D.372. ad Heliodorum data: Concilio 6. Romæ sub Symmacho Papa A.D. 504. congregato: Gregorij epistolis, n.21. lib.7.Indict.2.A.D.598.nonagesima quinta eiusd.libri A.D.599.& 70. libri 9.A.D.601. scriptis, emendicata.

Posteriore, falsarius abutitur interpretatione Psalterij quam Hieronymus post A.D.370.aggressus est, Sixti Pythagoræi Sētentiis per Ruffinum circa A.D.390. Latine redditis, & Gregorij M. epist.125. lib.7. Ind.2.A.D.599.data.

17. *Anterus anno 238. per mensem Rom.Ecclesiam rexisse dicitur*: Eius nomine scripta epistola verbis abutitur, Siricij epist.2.A.D.390.datæ; Hieronymi epist.1. scriptæ A.D.372.secundæ datæ A.D.392. quartæ post A.D.410.dat.& 13.circa A.D.395. scriptæ: Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum in Latinum sermonem translatarum circa A.D.390. Gelasij epist.9.dat.A.D.494. Conciliorum Chalcedonensis A.D.451. coacti, & Parisiensis A.D. 829. sub Ludouico Pio congregati: Ennodij apolog.pro Symmacho A.D.503. scripti: Gregorij M.epist.50. lib. 4.A.D.595.& 52.lib.9.A.D.600.scripti: Synodica Martini I.post Lateranense Concilium A.D.649.datæ; libelli Stephani Dorensis Episcopi Martino I.& Concilio Lateranensi oblati; & Isidori Hispalensis libri 2.

bri 2.de officiis Eccl.& 3.Sententiarum post A.D. 600. scriptarum.

Fabianum ab A.D.239. ad 238. *Romana Eccl.clauum tenuisse* fama est; 18.
Scripsisse vero tres epistolas:

Primam, Pseudo-Clementis epistolę Ruffino interprete circa A.D. 380. Latinitate donatæ: Leonis epist.2. A.D.444. & 4.A.D. 447.dat. Can. Apost. per Dionys.exiguum in Latinum sermonem circa A.D. 517.translatorum; Epistolarum Gregorianarum 21.& 95.lib.7.Indict. 2.id est A.D.598. ad finem & 599.scripti; & decimæseptimæ lib.11.A.D.604.editi; Epistolarum Bonifac.Mogunt.sextæ post A.D.731.decimæseptimæ A.D.719.& decimæ octauæ A.D.745.exarat.Hadriani collectionis A.D.785. in gratiam Engelramni Metensis scriptæ verbis distinctam.

Secundam; redimitam flosculis ex epist.1.Siricij A.D.385.scripta: Innocentij I I.ad Victricium A.D. 404.eiusdemque rescripto ad patres Concilij Mileuitani A.D.417.dato : Zosimi epist.1. A.D.418. scripta : Celestini epist.1. A.D.431. & 2.A.D.428. dat. Ambrosij epist.64. Augustini libellis de pastoribus, & de pœnitentiæ medicinæ eiusdem Enchiridio circa A.D.424.edito : Hieronymi epist.83. Procli epist. ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scripta : Versione Bibliorum per Hieron.post.A.D.372.emendata; Concil.7.Carth. A.D.419. congregato; Concil.3. Romæ in causa Symmachi Papæ A.D.502. coacto: Gregorij epist.36. lib.4. A.D.595.66.117. & 121. lib.7.Ind.2. A.D.599. scripti:Eiusdem libro pastorali A.D.590.publicato: Isidori Sententiis post A.D.600.& etymolog. libris sub vitæ finem scriptis: collectione denique per Hadrianum I. A.D.785. edita petitis.

Tertiam, ex Hilari epist.3.A.D.465. data : Felicis I I I. epist. 7.A.D. 485.scripta : Concilio 2.Carth.A.D.390.coacto: Codicis Theodosiani lib.4.tit.16.Const.2.A.D.379.& lib.9.tit.1. Const.10.A.D.373. dat. Aniani interpret. A.D.506. editis; Gregoriani registri epistolis 54.& 128.lib.7.Indict.2.A.D.599.scriptis,& Hadriani I.Epitome Canonum A.D.773. & Collectione in gratiam Engelrāmi A.D.785. adornata, compaginatam.

Cornelius Rom. Eccl. rexisse creditur ab A.D. 254. ad 256. Fingitur vero 19.
scripsisse binas epistolas; in quarum priore verba ex epist.1.Siricij A.D. 385.scripta : Leonis 87.A.D.456.data; Gregorij 114.lib.7. Ind.2. A.D. 599.scripti, & 49. libri 8.A.D. 600. editi, libro pontificali post A.D. 600.publicato:Martini epistola ad Amandum,& Synodicâ A.D.649. datis,deprompta legere est.

Posteriore,verba Concil.1.Carth.A.D.348.congregati, 3.A.D.397. coacti,Chalcedonensis A.D.451. tertij Romani sub Symmacho A.D. 502.habiti; Basilij Seleuciensis coram Iudice comparentis A.D. 448. auctoris epist.de moribus Clericorum apud Hieronymum; Ambrosij epist.29.A.D.388.scriptæ : Sixti Pythagoræi vel potius Ruffini Sententiarum eius interpretis; Nouellæ 5. libri 3.A.D.455.datæ : Bonifacij Mogunt. epist.8.A.D.745.dat. Collectionis ab Hadriano I.A.D.785. publicatæ,compingente.

20. *Lucius sedisse creditur* ab A.D.256.ad 257.fingitur vero auctor epistolæ in qua Conciliorum Arelat.1. A.D.314.celebrati, 3.Carthag. A.D. 398. coacti, & Mileuitani A.D.402. congregati : Sententiarum Sixti Pythagoræi à Ruffino interpretatarum; versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum elaboratæ : Augustini tract.50.in Ioannem post A. D.305. scripti; Epistolarum Leonis secundæ A.D. 444.& 25. A.D. 449.scriptæ : Aniani interpretationum A.D.506.editarum,libri pontificalis post A.D.600.scripti : Epistolæ Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D.680.datæ; Epist.19.Bonifacij Moguntini A.D.745. scriptæ,collectionis ab Hadriano I. in gratiam Engelrami Rhemensis concinnatæ verba citantur.

21. *Stephano credita Ecclesiæ Romanæ administratio putatur* A.D.257. obiisse A.D.260. Huius nomē binis epistolis præfixum:Quarum prior Concilij Eliberitani A.D.305. congregati ; Epistolæ 46. Leonis A.D. 451. datæ ; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A. D. 444. scriptæ;Interpretationum Aniani A.D.506. publicatarum : Epistolarum 10. & 34. libri 4. registri Gregoriani A.D. 594. & 595. datarum; Collectionis Hadriani I. A.D. 785. publici iuris factæ,libri pontificalis post A.D. 600.scripti verba mutuatur.

Posterior Conciliorum Carthaginensium 3. A.D.397. quarti A.D. 398. septimi A.D.419.celebrati , Toletani 11. A.D. 675. congregati: Versionis Psalterij ex Hebræo per Hieronymum post A.D.372. concinnatæ : Conciliorum 3.4.& 5.Romæ sub Symmacho A.D.503.coactorum , Constit.10.tit.1.lib.9 Cod. Theodosiani A.D.373.datæ; 12. A.D.374.promulgatæ,16. A.D.423. sancitæ : Epistolarum Leonis 35. A.D.450. quadragesimę A.D.451. datæ ; & 88. Interpretationum Aniani:Epistolę Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444. datæ;Epistolarum Greg.11.& 16.libri 12. A.D.604. scripti ; Epistolarum denique Bonifacij Moguntini 6.25.& 26. post A.D.725. scriptarum verbis abutitur.

22. *Sixtum II. Ecclesiæ Romanæ Episcopatum tenuisse fama est* ab A.D. 260. ad 261.Scripsisse vero duas epistolas : in quarum priore libelli ab Ithacio aduersus Varimadum circa A.D. 386. scripti; Epistolarum 31.& & 32.Leonis A.D.450.datarum : Epist.45.lib.8.registri Gregoriani A. D.600.scripti : Collectionis per Hadrianum primum A.D.785. editæ,verba leguntur.

In posteriorem epist.1.Siricij A.D.385.datę, Sententiarum Prosperi post A.D.431. collectarum ; Conciliorum Rom.5. sub Symmacho A.D.503. congregati, & Aurelianensis 5. A.D.552.coacti : Interpretationum Aniani A.D.506.editarum;Epistolæ 54. Leonis A.D.452.datæ:Epist.36. libri 4. registri Gregoriani A.D.595.scripti; Synonymorum Isidori Hispal. circa A.D. 615. elucubratorum , & Collectionis Hadriani primi verba translata sunt.

23. *Dionysius Romanam Ecclesiam gubernasse dicitur* ab A.D.261. ad 273. Fingitur vero auctor epistolarum 2. quarum prior epistolæ 79. lib.7. Ind.2. A.D.599.scripti,& septuagesimę libri 9.registri Greg. A.D.601. editi verba exhibet. Poste-

Posterior citat verba epistolarum Leonis 24. A.D. 449. & 89. A.D. 445. datæ: Epistolę 4. libri 1. Ennodij post A.D. 500. scriptæ; Epistolarum Greg. 52. libri 4. A.D. 595. elucubrati, & 113. lib. 7. Ind. 2. A.D. 599. editi; Interpretationum Aniani A.D. 506. scriptarum, & libri pontificalis post A.D. 600. publicati.

Felix Episcopatum tenuisse fertur ab A.D. 273. ad 75. Dedisse vero 3. epistolas. Prima versionis Bibliorum post A.D. 372. recognitæ: Constit. 3. libri 10. tit. 10. Cod. Theod. A.D. 319. promulgatæ; Concilij 4. Carthag. A.D. 398. congregati; Prosperi Sententiarum post A.D. 431. scriptarum: Epist. 31. Leonis A.D. 450. datæ: Interpretationum Aniani A.D. 506. editarum; Gregorij epistolarum 36. lib. 4. A.D. 595. datę, 30. & 45. libri 8. A.D. 600. scripti, 52. lib. 11. A.D. 603. editi; Collectionis denique ab Hadriano I. A.D. 785. Engelramno Metensi oblatæ verba deflorat. 24.

2. Epistolę Julij ad Alexandrinos A.D. 349. scriptæ; Conciliorum Gangrensis circa A.D. 340. celebrati, Hispalensis 2. A.D. 619. congregati: Romani 3. sub Symmacho A.D. 503. habiti, Carth. 3. A.D. 397. & Africani circa A.D. 419. coacti, Lateranensis sub Martino I. A.D. 649. συναχθέντος, Constit. 4. tit. 1. lib. 2. Cod. Theod. A.D. 379. datæ, & 10. tit. 1. lib. 9. A.D. 373. promulgatæ: Nouellæ 1. lib. 3. tit. 1. A.D. 450. sancitæ; Interpret. Aniani: epist. Leonis 32. A.D. 450. datæ; Epist. Petri Rauennatis episcopi ad Eutychen A.D. 448. scriptæ: Epist. 45. lib. 8. registri Gregoriani A.D. 600. publicati: libri Pontificalis post A.D. 700. scripti: Collectionis Hadriani I. verba vsurpat.

3. Verba Ithaciani libelli aduersus Varimadum Arianum circa A.D. 386. scripti; Epist. 2. Leonis A.D. 344. datæ, & Agathonis ad Constantinum Pogonatum A.D. 680. scriptę deprauat.

Eutychianus sedisse dicitur ab A.D. 275. ad 284. Eius nomine prænotatæ sunt binæ epistolæ: quarum prior libri 2. & 9. Hilarij Pictauiensis de Trinitate post A.D. 356. scripti: Epistolarum Leonis 46. A.D. 451. 97. A.D. 458. Gelasij 9. A.D. 494. Symmachi 5. A.D. 503. Greg. 25. lib. 2. Ind. 10. & 50. & 52. libri 4. A.D. 592. & 595. datarum; libri denique Pontificalis post A.D. 600. scripti verba detorquet. 25.

Posterior, Pauli Jurisconsulti sententias torquet, & vulgata Bibliorum versione per Hieronymum post A.D. 372. emendata, Constit. vltima libri 9. tit. 6. Cod. Theod. A.D. 423. data; Concilio 2. Carthag. A.D. 390. celebrato, Aniani interpretationibus A.D. 506. editis, Hadriani denique Collectione A.D. 785. Engelramno oblata abutitur. 26.

Caius Ecclesiam Romanam moderatus creditur ab A.D. 284 ad 296. Huic autem affingitur epistola in qua Innocentij epist. 2. A.D. 404. dat. Leonis epist. 97. A.D. 458. scriptæ: Vigilij epist. 2. A.D. 538. datę, Constit. 41. tit. 2. lib. 16. Cod. Theod. A.D. 412. promulgatæ; Interpret. Aniani A.D. 506. publicatarum & libri Pontificalis post A.D. 600. scripti verba leguntur.

Marcellinum sedisse volunt ab A.D. 296. ad 304. Scripsisse vero binas epistolas, in quarum priore libelli Ithaciani aduersus Varimadum cir- 27.

ca A.D.386.scripti; Leonis epist.93.A.D.447. datæ, Hormisdę epist. 24.& 25.A.D.517.& 79.A.D.521.scriptarum verba vsurpantur.

In posteriorem Concilij Nicæni canonum per Dionysium exiguum Latine circa A.D.527. redditorum; Concilij 3.Carth. A.D.397. congregati; Concil.Rom.6.sub Symmacho A.D.504.coacti; Vulgatæ Bibliorum per Hieronymum recognitę versionis post A.D.372. Epistolæ 65. Hormisdæ A.D. 519. datæ; Collectionis Hadriani primi A.D. 785.scriptæ verba inserta sunt.

28. *Marcellus Rom.Ecclesia regimine functus dicitur* ab A. D.304. ad 309. eius esse feruntur epistolæ 2.In quarum priore versionis vulgatę Bibliorum post A. D.372. ab Hieronymo emendatæ; Epist.2. Innocentij A. D.401.scriptæ; Epistolarum Leonis 1.A.D.443. & 97. A.D.458. dat. Epistolæ Hilari ad Ascanium Tarraconensem A.D. 462. scriptę; Epist. Acacij Constantinopolitani ad Simplicium A.D.476. missæ; Epist.2.Vigilij A.D.538.scriptæ:Epist.51.lib.7.Registri Gregor.Indict.1. id est A.D.598.exaratę; Collectionis ab Hadriano primo Engelramo A.D.785.datę verba inueniuntur.

In posteriore versionis Psalterij ex Hebræo, & interpretationis Bibliorum per Hieronymum post A.D.372. recognitę, Leonis epist.54. A.D.452.scriptæ; Concilij Rom.6.sub Symmacho A.D.504.congregati; Historiæ tripartitæ circa A.D.545. Gregorij epist.114.lib.7.Ind.2. A.D.599.scriptæ, Collectionis Hadriani primi verba leguntur.

29. *Eusebius Ecclesiam Rom.rexisse fertur* ab A.D.309.ad 311. Huic autem 3.epistolas suppofuit impostor:in quarum prima,versionis Psalterij ex Hebręo per Hieronymum post A.D. adornatæ Versionis vulgatę; Epistolæ Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.scriptæ: Epistolę 46.Leonis A.D.451. datę; Apologetici ab Ennodio pro Symmacho conscripti A.D.502. Interpretationum Aniani A.D. 506. editarum, Collectionis Hadriani primi A.D.785.Engelramo oblatæ verba confusa sunt.

In 2.vulgatę Bibliorum versionis, Sententiarum à Prospero ex Augustini scriptis post A.D.430. collectarum;epistolarum Leonis 34. A. D.450.& 40. A.D. 451. dat. Concil. Rom.6. sub Symmacho A.D. 504.celebrati,& Sententiarum ab Isidoro Hispal.post A.D.600.conscriptarum verba comparent.

In 3. versionis Bibliorum ab Hieronymo post A.D.372.recognitæ; Constitutionum tit.1. lib.9. Cod.Theod. sextæ A.D.337.& 10.A.D. 373.script. Constit.4.lib.7.tit.48.Cod.Justin. A.D.379. promulgatæ; regulæ fidei per Hormisdam scriptæ A.D.517.Eiusdem epist.25. Anno eodem datæ: libelli Joannis Constantinopolitani A.D. 519.eidem oblati; Epist.61.lib.9.registri Gregor. A.D.601.scriptæ,& decimę sextę libri 12. eiusdem registri A.D.editę, libri Pontificalis post A.D.600. consarcinati; Collectionis Hadriani A.D.785.publicatę verba citãtur.

30. *Melchiadem* ab A.D.311.ad 314. sedisse volunt: circumfertur tamen eius nomine pręnotatum *de Ecclesia Primitiua* decretum, in quo Nicænæ Synodi A.D.325.coactæ mentio fit, & canonis 3. Concilij Chalcedonensis

donenſis A.D.451. celebrati, & Gregorij epiſt.24. lib.1. A.D.591.ſcriptæ verba conſerta ſunt.

Eiuſdem nomen præfert epiſtola, in quam Sententiarum Sixti Pithagoræi per Ruffinum in Latinum ſermonem circa A.D.390.tranſlatarum, & verſionis Bibliorum per Hieronymum poſt A.D.372.emendatę; Epiſtolæ 1. Celeſtini A.D.431. ſcriptę; Sermonis Eucherij vel Euſebij Gallicani de Pentecoſte circa A.D.440.habiti epiſt. Leonis 84.poſt eundem annum datę; libri denique pontificalis poſt A.D. 600.ſcripti verba transfuſa ſunt.

Marcus Eccleſia Romana gubernaculis admotus A.D. 336. eodem anno vita functus eſt. Ei tamen tribuitur epiſtola in qua epiſtolæ Attici ad Afros A.D.422.datæ, Epiſt.1. Celeſtini A.D. 431. ſcript.Leonis 2. A. D.444.datę, 85.& 92.eiuſdem circa idem tempus conſcriptarum; Agathonis Synodicæ ad Conſtantinum Pogonatum A.D.680. miſſæ verba leguntur. 31.

Ad Marcum fingitur etiam ſcripta epiſtola,cuius ſcriptor epiſt.Cōcilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epiſt.Joannis 2.ad Juſtinianum A.D.534.ſcriptæ; Concilij Romani ſub Gregorio 2.Indict.4. A.D.721.congregati verba vſurpauit.

Iulius ſedem tenuit ab A.D.336.ad 352. Fingitur vero auctor epiſtolarum,quarum prior, verſionis Bibliorum per Hieronymum poſt A.D. 372.emendatæ; Epiſt.1. Siricij A.D.385.ſcriptæ;Epiſt.Concilij Africani ad Bonifacium A.D.419.datæ; Epiſt.Leonis I V. A.D.447.25. A. D.449.& 84.circa idem tempus ſcriptæ; Concilij Chalced.A.D.451. celebrati; Gelaſij epiſt.9. A.D.494.datæ; Syn.Rom. ſub eodem, eodem anno congregatæ; Hiſt. tripartitæ circa A.D.545. concinnatæ; Typi Conſtantis Imp. Monotheletæ A.D. 648. promulgati; Synodi Lateranenſis ſub Martino I. coactæ A.D.649. Collectionis ab Hadriano I. A.D.785.ſcriptæ verba expreſſit. 32.

Poſterior,Sententiarum Sixti Pythagoræi per Ruffinum circa A.D. 390.Interpretatarum,Epiſtolarum Siricij primæ A.D.385. Zoſimi primę A.D.418.Bonifacij ſecundę A.D.419.& 3.A.D.422.Celeſtini primę A.D.431.Leonis quartę A.D.447.& 84.circa eadem tempora; Anaſtaſij ad Anaſtaſ. Auguſt. A.D. Procli ad Domnum Antiochenum circa A.D.444.Ennodij 18. libri 4.circa A.D.500.Gregorij M.30. lib. 8.A.D.600.& 52.lib.11.A.D.603. ſcript. Conſtit.1.lib.2. tit.18.Cod. Theod. A.D.321. Secundæ lib.4. tit.16. A.D.379. decimæ lib.9.tit.1. A.D.373.Secundæ & tertię lib.10.tit.10. A.D.313.& 319. promulgat. Conciliorum Carthag.2. A.D.390. tertij A.D.397. quarti A.D.398. ſeptimi A.D. 419. Chalcedonenſis A.D.451. Romani tertij & quinti, ſub Symmacho A.D.502. & 503. Aurelianenſis quinti A.D.552. congregat. Interpretationum Aniani A.D.506. editarum: Interpretationis Canonum Apoſt.per Dionyſium exiguum circa A.D.527.ſcriptę: Synonymorum Iſidori poſt A.D.614. ſcriptorum; Epitomes Canonum ad Hadrianum I. Carolo M. A.D.773. oblatę, & Collectionis ab eodem A.D.785. Engelramo Metenſi datę; Hiſtorię denique tri-

pertitæ circa A. D. 545. adornata verba deprauat.

Orientalium nomine scripta ad Julium epistola, citat verba Epist. Cócilij Africani A. D. 423. ad Celestinum datæ, & Felicis tertij ad Acacium A.D.483. scriptæ, & Victoris Carthag. ad Theodorum Papam A.D.646. missæ, & Historiæ tripartitæ circa A.D.545. concinnatæ, & Concilij Lateran. sub Martino I. celebrati A.D.649.

33. *Liberius sedit* ab A.D.352. ad 367. Extant vero eius nomine prænotatæ à Pseudo-Isidoro epist. binæ, ad orthodoxos, & ad Ægyptios: in quarum priore impostor Siricij epist.1. A. D. 385. datæ; Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem A. D. 448. Leonis octogesimæ septimæ A. D.456. Martini primi Synodicæ A.D. 649. & ad Amandum anno eodem scriptæ verba citauit.

In posteriorem idem nebulo Leonis epist.24. A.D.449. datæ; Synodi Lateranensis sub Martino I. A.D.649. coactæ & Typi Constantis Imp. Monothelitæ A.D.648. promulgati verba compegit.

Quinetiam ad Liberium ab Ægyptiis datam epistolam finxit, in qua historiæ tripertitæ circa A.D.545. à Cassiodoro adornatæ; Victoris Carthag. epist. ad Theodorum Papam A.D. 646. scriptæ; Concilij Lateran. sub Martino I. congregati A. D. 649. Epist. Justiniani II. ad Joan.5. A. D.686. datæ verba commiscuit.

34. *Felix secundus, in Liberij pro fide exulantis locum ab Arianis subrogatus, Romanam sedem occupauit* ab A. D. 355. ad 357. Huic suppositæ binæ epistolæ: Priorem cumulauit ὑποβολαῖς variis recentiorum auctorum pronuntiatis, v.g. Damasi ad Episc. Illyrici scribentis A.D.369. Eiusdem ad Orientales epist. dantis A.D.373. Patrum Constantinopoli A. D. 382. congregatorum; Augustorum legem A.D. 365. ferentium; Concil.3. Carth. A.D.397. 4. A. D.398. 7. A. D.419. coacti; Concilij Africani, Hieronymi epist.1. A.D.372. scripta; Innocentij epist.2. A.D. 404. & 7. A.D.416. data, Aniani legum Augustarum interpretationem edentis A.D.506. Concilij 5. Romani sub Symmacho A. D.503. congregati; Historiæ tripartitæ circa A.D.545. elucubratæ; Concilij in Laterano sub Martino I. A.D.649. celebrati; Gregorij M. epist.120. lib.7. Ind.2. A.D.599. dat. Collectionis ab Hadriano I. Engelramno A. D.785. oblatæ.

In posteriore, centones farciuit ex Concil.3. sub Symmacho A.D. 502. Romæ congregato, Synodo Lateran. sub Martino A.D.649. congregata, Martini primi Synodica eodem anno scripta, & Pauli Constantinopolit. Monothelitæ epist. ad Theodorum Papam A. D. 646. data.

Ad Felicem circumfertur epistola Ægyptiorum orthodoxorum titulo insignita, in qua plurima congesta sunt ex epist.18. Innocentij A. D.417. Celestini prima A.D.431. Felicis ad Acacium Constantinopolit. A.D.483. Patrum Africanorum Synodica ad Theodorum Papam A.D.646. Victoris Carthag. encyclica ad eundem hoc ipso anno scripta; Concil.3. Romano sub Symmacho A.D.502. & Concil. Lateran. sub Martino I. A. D. 649. coacto.

Damasus sedem tenuit ab A.D.367. ad 382. si Marcellino, aut 384. si Baronio credamus: Eidem supposuit epistolas 4. Pseudo-Isidorus. 35.

1. Ad Aurelium Carthag. in qua Leonis epist. 25. A.D.449. & 84. circa idem tempus scripta, & Felicis III. epist.7. anno 488. data, citantur.

2. Ad Stephanum Archiep. Mauritan. in qua rursus Siricij epist.1. A.D.385. Hieronymi epist.1. A. D. 372. Innocentij epist.2. A.D.404. Attici ad Afros A.D.422. Afrorum ad Celestinum A.D.423. Leonis epist.84. circa A.D.445. Felicis III. ad Acacium epist.1. A.D.483. Anastasij II. ad Anastas. Aug. A.D.497. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam A.D.646 Martini Synodica A.D. 649. data, Concil. Nicænum interpr. Dionys. exiguo circa A. D. 527. Concil.3. Rom. sub Symmacho A. D.502. Carthag.3. A.D.397. Lateranense sub Martino I. A.D.649. Toletanum 8. A.D.653. coactum, Aniani interpretationes A.D.506. editæ, Historia tripertita circa A.D.545. concinnata & Hadriani collectio A.D.785. scripta citantur.

3. De Chorepiscopis, in qua rursus epistolarum Siricij primæ A.D. 385. Innocentij primæ A.D. 416. quartæ paulo ante, vigesimæ secundæ A.D.414. Zosimi 1. A.D.41. Celestini primæ A.D.431. Leonis primæ A.D.443. secundæ A. D.444. quartæ A.D.447. Greg.48. &.97. libri 7. A.D.599. 43. libri 8. A.D. 600. & 40. libri 9. A.D. 601. datæ, Conciliorum Neocæsariensis, Antiocheni, & Laodicensis interprete Dionys. exiguo circa A. D. 527. Concilij Rom. 6. sub Symmacho A. D.503. vel 4. Hispalensis 2. A.D.619. & Lateran. sub Martino I. A.D. 649. celebrati verba deprauat.

4. Ad Episc. Italiæ, in quam Leonis epist.47. A.D. 451. Greg. epist. 127. & 128. lib.7. Ind.2. A.D.599. datarum tituli cap.11. Concil.6. Tolet. A.D. 638. Concilij Lateran. sub Martino I. A.D.649. congregati, Aniani interpretationum A.D.506. editarum, verba transfudit.

Ad *Damasum* à Stephano Mauritaniæ Archiepiscopo datam finxit epistolam impostor; in qua Victoris archiepisc. Carthaginensis A.D. 646. & Sergij Archiepisc. Cypri A. D. 643. ad Theodor. Pap. scribentium & Martini primi A.D. 649. Concilij Lateranensis patres alloquentis verba reperiuntur.

Anastasius I. sedit ab A.D.398. ad 402. Ei affinxit ὁ ψευδολόγος Epistolas binas; quarum prior Innocentij epist. 14. & 15. A.D.408. datas, Flauiani epist. ad Leonem A.D.448. scriptam, Leonis epist.1. A.D. 443. & 2. A.D.444. dat. can.34. Apost. ex interpretatione quam Dionysius exiguus circa A.D. 527. cudit, librum pontificalem post A.D.600. scriptum citat. 36.

Posterior, Innocentij epist. 13. A.D. 413. datam deflorat & Leonis 89. A.D.445. scriptam, & Gregorij 113. libri 7. Indict.2. A.D.599. dat.

Sixtus III. sedem tenuit ab A.D.432. ad 440. Fingitur vero scripsisse epistolam ad Orientales in qua c.2. tit.16. libri 4. Codicis Theod. A.D. 379. data. c.10. tit.1. libri 9. A.D.373. scripta c.41. tit. 2. libri 16. A.D.412. promulgata, Felicis III. epist.7. A.D.485. data, Aniani interpretationes 37.

A.D. 506.editæ, Gregorij epist.50.lib.4. A.D.595.54.& 128.libri 7.Indict.2.A.D.599. 45.libri 8. A.D. 600. liber pontificalis post A.D.600. conscriptus, Hadriani I. Epitome Canonum A.D.773. Carolo M. oblata,& Collectio in gratiam Engelrami Metensis A.D.785.scripta citantur.

38. *Leo Romanam Ecclesiam rexit* ab A.D. 440.ad 461. inter eius epistolas 88.citat c.7.Concil.2.Hispalensis A.D.619.congregati.

39. *Felix IV.sedit* ab A.D.526. ad 530. Scripsisse dicitur epistolas binas: in quarum priore Gregorij M. epist.36. lib.4.A.D.595.datæ, in posteriore vero eiusdem Gregor.epist.79.lib.7.Indict.2. A.D.599.& 70.libri 9.A.D.601.script.verba leguntur.

40. *Bonifacius Romanæ Ecclesiæ præfuit* ab A.D.530.ad 531. mens.Octob. Eius nomine scripta epistola verba Gregorij epist.52. lib.4. A.D.595. scripti interpolat.

Ad *Bonifacium* preces directæ (si Deo placet) ab Eulalio Carthaginensi Greg. epist.36.lib.4. A.D.595. & 127.libri 7. Indict.2. A.D.599. scriptæ verba continent.

41. *Siluerius* A.D.536. Agapeto subrogatus non produxit vitam vltra A.D.540. Fingitur nihilominus auctor epist. in qua Gregor. epist.50. libri 4.A.D.595.scriptæ, & libri pontificalis post A.D.600. consarcinati verba reperiuntur.

42. *Ioannes III.* ab A.D.559.ad 572. *clauo assedisse dicitur*. Creditur tamen scripsisse epistolam in qua Gregor. epist. 48.& 9.lib. 7. Indict.2. A.D. 599.quadragesimæ tertiæ libri 8.A.D.600. quadragesimæ libri 9.A.D. 601.scriptæ, Concilij Lateran.sub Martino I. A.D.649. celebrati, & Concilij Parisiensis sub Ludouico Pio A.D. 829. coacti verba deprauantur.

43. *Benedictus sedisse creditur* ab A.D.573.ad 577.Eius nomine prænotata epist.citat Greg.epist.41.lib.1.A.D.591.scriptam.

44. *Pelagius II.* ab A.D.577.ad 590.*throno Romano insedit*:Eius epist.2. citat.Concil.10.Tolet.A. D.656.congregatum.

2. Concilium 8.Tolet. A.D. 653. celebratum & Lateran. sub Martino I.A.D.649.coactum. 8. Greg.epist.36.libri 4.A.D.595.datam,& Synodicam Martini I.A. D. 649.è Concilio Lateranensi scriptam.

45. *Gregorius M.Episcopatum administrauit* ab A.D.590.ad 604.Hoc ipso anno ad Felicem Messanensem epistolam dedisse dicitur, octennio post mortem eiusdem Felicis: in qua Isidori sententiæ, Martini Synodica A.D.649. scripta, Concil.11.Tolet. A.D. 675. congregatum,epist.14. Gregorij II.A.D.726.& Gregorij tertij prima A.D. 731.data citantur.

Felicis nomine ad Gregorium scripta epistola, verba epist. Sergij Archiepiscopi Cypri ad Theodorum Papam scriptæ A.D.643. epist. Victoris Carthag. ad eundem Theodorum A.D.646. datæ, & libelli à Stephano Episcopo Dorensi Martino primo, & Synodo Lateranensi oblati A.D.649.verba vsurpat.

Veterum

Veterum nemo ex epistolis mutuatitias in sua scripta sententias verbáque transtulit.

CAP. XIV.

QUanquam non paucis nec infirmis(vt speramus) argumentis sacrilegas ψευδωνύμου Isidori fraudes insanáque molimina hactenus reuicimus & repressimus, ne quis tamen, Turriani peruicaciam æmulatus, nouis hoc dolis diuerticulum quærat, vt scilicet fingat impostorem aliorum scripta non compilasse, sed auctores illos omnes quorum catalogum texuimus ex epistolarum fontibus suo tempore plurima hausisse; hoc non modo falsum sed improbabile esse paucis demonstrare necesse est: nouam itaque errandi viam munire sequentésque inducere conantibus obstabit, primum, ipsa * aduersariorum *omnes Epistolas in archiuijs & scriniis Rom. Ecclesiæ* per secula aliquot *delituisse nec agnitas fuisse* scribentium, confessio; si enim delituerunt, quomodo factum, vt ab omnibus exscriberentur? Quis casu fieri potuisse credat, vt Hieronymus, Ithacius, Augustinus, Leo, Gregorius, aliique innumeri Synodorum etiam vniuersalium patres, eadem cum vetustissimis vrbis Episcopis, quorum scripta nō agnouisse dicuntur, verbísque iisdem scriberent? Annon alterutrum verum esse oportet, vel epistolas omnium manibus tritas fuisse, vt omnibus scribendi materiam suppeditarent, (quod tamen nemo hactenus asseuerare ausus est) vel eas à Centonum improbissimo factore conscriptas esse? quod necessario fatendum putamus.

* hæc Binius in notis ad epistolas. Turrian. vero lib. 5. pro epist. c. 20. fatetur Hieronymo & aliis ignotas fuisse: & cap. 22. in omnium manibus non fuisse.

Obstabit 2°. ipsa rei notoria absurditas; Quis enim adeo cæcus esse gaudeat, vt videre nolit, nonnisi stultissime fingi posse vetustissimos Ecclesiæ patres, proximósque Apostolorum successores diuinasse quid quibusque verbis posteri, post annorum centenaria aliquot, scripturi essent; nec modo quibus vsuri essent verbis auctores Latini, sed etiam quibus Græcorum scriptorum interpretes Græca Latine reddituri essent? Exempli causa, cui verisimile fiat * vel Clementi occurrere potuisse verba quibus Latinus interpres Cyrilli Alexandrini aduersus Theodorum Mopsuestenum disputantis scripta: & Ruffinus Græcam operis Recognitionum phrasin Latinæ linguæ traditurus: vel Zephyrino [a] in mentem venisse quibus verbis Dionysius exiguus post 300. annos Canones Nicænos editurus: vel Julium [b] præsagiisse quo stylo Epiphanius, Athanasij, Constantini, Theodoreti, Sozomeni sermones mentémque in hist. tripartita (quam versionem esse constat) erat expressurus? &c. 2. Quis à se impetrare possit vt credat, antiquos illos Episcopos aptioribus ad refellendas suo tempore nondum natas hæreses Arianorum & Eutychianorum, quam quæ iam cœperant emergere, argumentis vsos esse, vt posteri Hilarium, Ithacium, & Leonem, in id vnum incumberent, vt maiorum Anacleti, Euaristi, Alexandri, Sixtorum I. & II. Eutychiani, Caij &c. disputationes ad verbum describerent? 3. Quis asseuerare audeat quæ siue per occasionem, siue

* Pseudo-Clem. epist. 1. & 2.

a Pseudo-Zephyr. epist.

b Pseudo-Iul. epist. 2.

ex professo à recentioribus scripta sunt, eadem ante secula aliquot, priscis illis quocunque fine elucubrata fuisse?

Obstabit 3°. ipse patrum qui ab A. D. 370. ad 800. vixerunt candor, summáque, qua Apostolicorum virorum memoriam semper prosecuti sunt, reuerentia. Si enim sanctissimi illi viri epistolas agnouerunt, nec agnouerunt modo, sed suspati sunt; mortalium omnium ingratissimi fuerunt, vtpote qui ἐπιστολοχείους quos imitabantur, imo quorum opera exscribebant, nulla data causa etiam præter morem debitis elogiis fundauerunt: nemo enim eorum qui toto illo tempore floruerunt, vel epistolarum vnica excepta [a] meminit, vel sibi visas, nedum exscriptas testatus est. 2. Omnium impudentissimi, quandoquidem in manifesto plagij scelere deprehensi, nunquam vel pudore à culpa reuocati sunt, vel culpam confessione diluerunt, sed quandocunque se obtulit occasio centones ex aliorum scriptis consarcinauerunt: verbi causa Hilarius ex epist. 1. Eutychiani, Ithacius ex epistolis Anacleti, Alexandri, Marcellini &c. Leo ex epistola Caij &c. 3. Omnium inconsideratissimi, quoniam nec sui seculi hæreticos vetustissimorum Pontificum, quorum scripta lippis & tonsoribus nota erant, testimoniis atque auctoritate obruere vnquam conati sunt, nec quæ ab Apostolorum ætate obtinuerant post annos 400. in dubium reuocari veriti sunt. Quis enim, vt exemplis rem declaremus, quis iniquam ferat Ephesinos patres, Theodoretum, Leonémque ipsum, Eutychiano Rom. Ecclesiæ Pontifici antiquissimo, sanctissimo, martyri, honorem debitum detrahentes, vt eundem deferrent, non ἀσήμῳ quidem, sed recentiori, minoris auctoritatis viro, humilioris sedis, nempe Pictauiensis, Episcopo Hilario, à quo meritas ob plagium pœnas reposcere debuerant, non emendicatum aduersus Trinitatis hostes testimonium expetere? Quis excuset Prosperum Augustino magistro ea adscribere ausum, quæ Augustinus ipse Clementi, Zephyrino & aliis ante surripuerat? Quis venia dignos Afros esse censeat Zosimo Bonifacio &c. litem intendentes, de iure appellationum ad Rom. sedem, quod ab antiquo decretalia testabantur, & perpetua Ecclesiæ praxi, & Apostolorum Canonibus, & Apostolicorum testimoniis, & Synodalibus constitutis firmari?

[a] Ruffinus in præfat. ad lib. recognit. & patres Concilij 2. Vasensis meminerunt prioris partis primæ Clementinæ, cui Pseudo-Isidorus reliquarum epistolarũ auctor, longissimam laciniam adtexuit.

Obstabit 4°. ipsa Epistolarum textura scabrosa tota atque inæqualis; quæcunque enim habent illæ cum Augustino, Leone, Ennodio, Gregorio, Ithacio &c. communia, ea cum cæteris non cohærent, mendis quamplurimis, iisque exquisitis, scatent, ad alienos sensus contorta, extra naturalem situm collocata ac velut artificialia membra natiua gratia carentia, vitalique spiritu destituta esse videntur: licet eadem in scriptis patrum (vnde mea sententia deprompta sunt) auctorum stylo conuenientissima, plana, tersa, emaculata, ac velut genuinæ librorum in quibus leguntur partes apparent: vt necesse sit illa omnia quæ epistolis infarta sunt, addititia esse, nec farragines illas eorum legitimos fœtus esse, quorum titulis ornantur.

Possent innumeris aliis ἀτόποις obrui Pseudo-Isidori næniarum admirato-

miratores, sed pluribus eos grauare superuacaneum duximus; quos enim in verecundiam pauca hæc adducere non poterunt, nihil vnquam de spe & conatu falsa asseuerandi depellere poterit.

Epistolarum ad annum Domini 830.*nulla memoria, nulla fama fuit.*

CAPVT XV.

CVm ex ipsa aduersariorum confessione satis constare possit Decretales illas epistolas (quas post A.D.785. effictas esse docuimus) diu latuisse, ipsisque vrbis Episcopis [a] & Clericis [b] ignotas fuisse, frustra hanc operam sumere videtur Turrianus, vt persuadeat ex omni ætatum temporúmque Ecclesiæ Christianæ memoria, gloriam celebritatémque earum inueniri posse; ne quem tamen in eam quam de se animo imbibit opinionem adducat, quasi quæ à veritate plane abhorrent garrulitate sua probauerit, vanissimam hanc opinionem radicitus excutere nostri esse duximus officij.

a Leoni inter alios.
b Hieronymo, Prospero &c. qui Damaso & Leoni ab epistolis fuisse dicuntur.

TVRRIAN. [c] *Vnum & quidem locupletissimum testium genus, ac sanctissimum est memoria, & communis sermo hominum ac posteritas tot seculorum.*

c pro epist. lib.5.c.22.

℞. Ego quidem *testium* illud *genus* incertissimum esse crediderim, quandoquidem [d] *fama vix vera fauet*, [e] *multum in vtramque partem crebro mentitur, tam de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat, éstque* [f] *tam ficti prauique tenax quam nuntia veri.* Ideóque recte Zosimus Papa [g] monet, *non omnem qui aures nostras ingreditur ventum, nuncium esse veri, animóque præsule & in excubiis constituto semper opus esse ne totum famæ, totum testibus liceat.* Sed demus communem hominum sermonem, & famam fide dignissimum ac sanctissimum esse testimonij genus; quid hoc ad epistolas de quibus nemo ante A.D.830. testimonium tulit?

d Seneca in Hippol.
e Hieron. epist.131.
f Ouid. Metamorph.9.
g epist. 4.

TVRR. *Fama consentiens (vt* [h] *Callistratus Iurisconsultus ex rescripto Adriani ad Valerianum ait) confirmat rei de qua quæritur fidem, adstipulatur Plato lib.12. de legibus.*

h Digest. lib. 22. tit.5 §.3.

℞. *Fama consentiens* rarissima est: solet enim [i] *mobilitate vigere* & [k] *nomen incerti esse & locum non habere vbi certum est*: sit tamen (si placet) constantissima fama omnis, quid de epistolis *confirmauit* ante A.D.800?

i Æneid.4.
k Tertull. apol.cap.7.

TVRR. *Fama habet speciem quandam prophetiæ, vt Petrus cum Simone disputans dixit, fama etiam ad præterita pertinet quorum fidem facit.*

℞. Quis eam disputationem scripsit? Nihil enim de famæ prophetica vi inuenio in recognitionum libris, in quibus tria Petri cum Simone certamina descripta sunt; sit tamen famæ vis plane ad omnia efficax, modo constet eam per secula 8. epistolas non sensisse.

TVRR. *Est fama (vt summus orator ait) quoddam multitudinis testimonium.*

℞. Atqui in multitudine *rari boni*, veraces pauci, stulti, vani, mendaces plurimi, quorum testimonio non nitetur quisquis diuino ora-

a Exod.23. 2. culo attentas aures præbebit, *Non [a] eris cum pluribus in malitia:* fac tamen testimonij ius omnibus nullo discrimine deferendum, quis siue bonus siue malus ad A.D.800. pro epistolis testimonium dixit?

b aduers. Faustum lib.33. cap.6. TVRRIAN. *Quod olim Augustinus [b] de Scripturis sacris pronuntiauit, id de epistolis dicendum venit,* meruisse *nimirum* Ecclesiam, tam fidem, tam numerosam fratrum concordiam vt *Apostolicorum virorum* scripta fideliter ad posteros traiicerent, cum eorum cathedras vsque ad præsentes Episcopos certissima successione seruaret, cum hoc qualiumcunque hominum scriptis, siue extra Ecclesiam, siue in ipsa Ecclesia tanta fœlicitate proueniat.

℞. Principium strenue petit Jesuita; quid enim quærimus? annon hoc ipsum quod in confesso esse vult, nos vero pernegamus, nempe Epistolas ab Apostolicis viris scriptas ad nos fideliter certissimæ successionis iure delatas esse? vana itaque hæc omnia, & plane *ἀσυστάτου*.

TVRR. *Neque quod aliquando hæ epistolæ fortasse non erant in manibus omnium, aut de epistolis Clementis ad Iacobum à quopiam dubitatum sit, efficere potuit quin communis fama posteritatis conuicerit, eorum esse epistolas quorum ab initio ferebantur.*

℞. Bene est quod tandem veritatis lucem saltem ex obliquo admittere cogitur Jesuita, confessus epistolas *aliquando in omnium manibus non fuisse:* eas enim si vel genuinæ vel ante annum Christi 785. cusæ essent, & notissimas & omnium manibus omnibus à Christi natali seculis tritas fuisse oporteret, vt ex ipsis tanquam ex fonte publico Latini pene omnes, Græci nonnulli haurirent: at ignotæ plane fuerunt ad A.D.800. quia tunc temporis esse cœperunt; nec communis eorum qui nono & sequentibus seculis vixere sermo famáque conuincere potest ea quæ ipsi ab impostoribus delusi genuina crediderunt, vlla fide digna esse.

TVRR. *An forte placet Magdeburgensibus libros Theophrasti & Aristotelis fictos esse dicere, quia cum diu latuissent, tempore Syllæ dictatoris in publicum exierunt; aut secundam Petri Apostoli epistolam & Ioannis secundam & tertiam negare, quia de eis aliquando dubitatum fuisse testatum est?*

℞. Non placet; nec illi dixerunt *quia aliquando de epistolis dubitatum fuit* eas non esse legitimas, sed quia sunt fœtus bardi & stupidi balatronis qui post A.D. manum operi admouit, antiquissimorum patrum partus esse non posse.

TVRR. *Si quicquid in epistolis non intelligimus falsum est, falsa etiam sunt Scripturæ in quibus multa captum superant.*

℞. Non *quicquid non intelligimus falsum* dicimus; sed quicquid falsum esse intelligimus, falsum esse asseuerare non dubitamus. Nemo (speramus) de falsitate epistolarum in posterum dubitabit, intelliget enim in eis *nihil captum* tenuiorum *superare*, sed obuia, trita, spurca esse quæcunque Pseudo-Isidorum patrem habuerunt.

c lib.32. cap. 21. TVRR. *Id Magdeburgensibus respondendum, quod Fausto Augustinus [c] respondit;* Si quæratis *(inquit)* à nobis, nos vnde sciamus Apostolorum esse

esse istas literas? Breuiter vobis respondemus, inde nos scire vnde & vos scitis illas literas esse Manichæi, quas miserabiliter huic auctoritati præponitis. Si enim & hinc vobis aliquis moueat quæstionem & scrupulum contradictionis impingat, dicens; libros quos profertis Manichæi, non esse Manichæi, quid facturi estis? Nónne potius eiusdem deliramenta ridebitis, qui contra rem tanta connexionis & successionis serie confirmatam, impudentiam huius vocis emittat? Sicut ergo certum est illos libros esse Manichæi, & omnino ridendus est, qui ex transuerso veniens tanto post natus litem vobis huius contradictionis intenderit; ita certum est Manichæum vel Manichæos esse ridendos aut etiam dolendos, qui tam fundatæ auctoritati à temporibus Apostolorum vsque ad hæc tempora certis successionibus custoditæ atque perductæ audeant tale aliquid dicere.

℟. Id nullo modo responderi posse facile competiet, quisquis meminerit epistolas *à temporibus* Caroli Magni *ad hæc certis successionibus custoditas atque perductas* antea non fuisse; ac proinde ridendum Turrianum qui dicere audeat *fundatam* earum *auctoritatem à temporibus Apostolorum, impudentissimámque esse eius vocem* qui nugas nuperas, post annum 780. aut 800. natas, nulla *penitus connexionis & successionis* ad nonum seculum *serie confirmatas*, fundatissimas, maxima connexionis & successionis ab Apostolorum æuo serie confirmatas asserere non vereatur.

TVRRIAN. *Magdeburgenses non penitus audent affirmare conficta esse has epistolas; quin potius conscientia non consentiente, titubanter dicunt, vt eorum verbis vtar,* ab vno eodémque, aut de integro confictas aut fœdissime corruptas.

℟. At ego suppositas confictásque, non modo affirmaui, sed (nisi me vehementer animus fallit) probaui.

TVRR. *Subijciam ex Augustino lib. 11. aduersus Faustum cap. 2.* Hoc est, inquit, quod paulo ante dixi, quia vbi sic manifesta veritate isti præfocantur, vt obsessi dilucidis verbis sanctarum scripturarum exitum in eis fallaciæ suæ reperire non possint, id testimonium quod prolatum est falsum esse respondent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem. vsqueadeo inuicta sunt, quæ aduersus vos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicatis nisi eos esse falsatos; Quæ auctoritas literarum aperiri, quis sacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet scripturæ ad conuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittetur, si alicuius ponderis æstimatur? *Et paulo post,* Quam libri à te prolati originem, quam vetustatem, quam seriem successionis testem citabis *aduersus negantem?* Nam si hoc facere conaberis, & nihil valebis, & vides in hac re quid Ecclesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporum serie & tot populorum consensione firmatur. Ita si de fide exemplarium quæstio verteretur, sicut in nonnullis, quæ & paucæ sunt, & sacrarum literarum studiosis notissimæ sententiarum varietates, vel ex aliarum re-

gionum Codicibus, vnde ipsa doctrina commeauit, nostra dubitatio diiudicaretur: vel si ibi quoque codices variarent, plures paucioribus, aut vetustiores recentioribus præferentur: & si adhuc incerta varietas, præcedens lingua vnde illud interpretatum est consuleretur. Hoc modo quærunt, qui quod eos mouet in Scripturis sanctis tanta auctoritate firmatis inuenire volunt, vt habeant vnde instituantur non vnde rixentur: *hac Magdeburgenses sibi dicta putent.*

℞. Non putabit certe quisquis nouerit Mercatoris Collectionem post A.D.180. innotuisse, nec vlla ad nonum vsque seculum succedentium sibimet Episcoporum serie, aut populorum consensione firmatam fuisse.

TVRRIAN. *Hieronymus non ausus est negare Apocalypsim & epistolam ad Hebræos, licet multi de eis dubitarent. Vide epist.129.ad Dardanum.*

℞. Nec debuit Hieronymus contra communem Ecclesiæ sententiam cum paucis hæsitantibus, quorum tenebras tandem Deus illuminauit, stare.

TVRR. *Magdeburgenses nec Ecclesiarum consuetudinem curant, nec auctoritatem veterum epistolarum testimoniis vtentium reuerentur, eorum crimen & Manichæorum dispar & inæquale.*

℞. Iniquissima censura; siquidem primitiuæ Ecclesiæ consuetudinem reueremur; neminem ad A.D.800. pro epistolis testimonium dixisse palam est, omnésque qui eas ab A.D.800. susceperunt deceptos fuisse luce clarius probabimus Deo fauente.

TVRRIAN. *Theodoretus in proœmio commentarij in epist. ad Hebræos, aduersus Arianos:* at *(inquit)* tametsi nihil aliud, tamen huius epistolæ in Ecclesiis antiquitatem eos vereri oportuit; *sic Magdeburgenses, qui cum non possent refellere quæ de principatu* Rom. Episcopi *in his epistolis scripta sunt, item* de appellationibus, *eas (sicut Ariani epistolam ad Hebræos)* negarunt.

℞. At ego (Deo propitio) quicquid impostor statuminandæ Urbici Papæ tyrannidi crediderat idoneum, ab eo vel confictum, vel deprauatum, vel mutuatum fuisse docui; Leoninam asino detraxi; sceleratum scurram defendat qui sceleris particeps esse volet.

TVRRIAN. *Augustinus epist.19. ad Hieronymum Manichæis obiicit, quod scripturam corruptam dicerent; quod falso de Epistolis dicunt Magdeburgenses.*

℞. Corruptas non asseuerauerunt Magdeburgenses, sed *vel confictas vel corruptas,* veterum vrbis Episcoporum titulis prænotatas epistolas esse scripserunt: Ego vero per Dei gratiam suppositas esse probaui, nec ideo in Manichæorum vel Arianorum castra transitum feci.

Quod

Quod veterum testificatione destituuntur Epistolæ, non leue est νοθείας argumentum.

CAP. XVI.

SCripserant Magdeburgenses,[a] *auctoritate Eusebij, Hieronymi, aliorúmque testium excusari veteres vrbis antistites ne epistolarum quibus apposita sunt ipsorum nomina auctores censeantur:* id quia Turriano displicet, negat Patrum silentium sufficere ad subuertendam scriptorum suo iudicio celeberrimorum auctoritatem: ipsum audiamus.

a Centur. 2. cap. 7.

TVRRIAN. [b] *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant, nec dicere possint, quia de quibus ijdem rogantur nihil audierunt?*

b pro epist. lib. 5. cap. 20.

℞. Propriè loquendo Magdeburgenses testes non citarunt: sed cùm ipsis propositum esset manifestum facere epistolas scripti genus ignobile, veteribus incognitum, clarissimorum inter veteres auctorum testimonio plane destitui, Eusebium & Hieronymum nominarunt; quid inde absurdi eliciat Iesuita? Qui docet antiquorum auctoritate scriptum aliquod commendari non posse, an testes mutos, elingues, surdos citat? de verbis non litigandum vbi res in aperto est.

TVRRIAN. *Multa obliuioni traduntur, vt nomen Epimenidis poëtæ post 50. annos, & Teucer Liuij post 10. annos, teste Varrone de lingua Latina lib. 6.*

℞. Fieri potest vt quædam minus obuia *obliuioni tradantur*; at id contigisse 45. Pontificum scriptis *omnium seculorum testimonio confirmatis, totiúsque mundi reuerentia consecratis*, omnino incredibile est: quomodo enim mundus obliuione sepulta reuereatur? aut confirment omnium seculorum testimonia, quod seculis omnibus est inauditum? debuit Turrianus non obliuioni mandare, *Mendacem memorem esse debere.*

TVRRIAN. [c] *Non sunt neganda registra epistolarum, Gregorij VII. Innocentij III. Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Vrbani IV. Clementis IV. Nicolai III. Honorij IV. Bonifacij VIII. Ioannis XXII. Clementis VI. Innocentij VI. Vrbani V. quia non sunt edita, præter pauca quæ Gregorius IX. & Bonifacius VIII. ex multis illis suorum antecessorum epistolis excerpta compilarunt.*

c Vide etiam Binij notas ad Epistolas.

℞. Plura hodie edita sunt; quæ etsi inedita essent non magis negaremus quam quæ in hanc diem sub Bibliothecarum puluere delitescunt.

TVRRIAN. *Libros occultandi facilis est cautio, in reperiendo autem casus, locus, euentus, occasio, quod de piratis dixit Cicero pro Flacco.*

℞. Non est facilis libros * *totius mundi reuerentia consecratos* occultandi cautio, semper enim obuij, semper ad manus non esse nequeũt, nec vllus casus ferre potest, vt vel vbique adhibita cautione occultentur, vel post diuturnam occultationem alicubi reperiantur.

* Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 23. epistolas *omniũ memoria antiquiores* esse asserit *quas longinquitas temporis excipiente memoria, & Ecclesia eis vtente consecrauit.*

TVRR. *Sicut nulli magis inuidi quam qui bonos libros aliis non commodant, sic qui bonos libros ad omnium vtilitatem à suis auctoribus scriptos occultant, Bibliothecarum prædones sunt, teste Ephraem.*

℞. Assentior; sed quo loco habendi sunt qui probatos quoscunque auctores (expurgandi prætextu) lancinant, adulterant, mutilant? horum prędonum nomen ignorauit forte Ephraem, audaciam sacrilegam quotidie suo damno experitur ætas nostra.

Tvrrian. *Non omnia ad Eusebij & Hieronymi manus peruenerunt.*

℞. Nec peruenisse dicimus: hoc vnum volumus, improbabile esse vt in Eusebij & Hieronymi manus non venerint quæ [a] *locupletissimum testium genus fama consentiens, communis hominum sermo, posteritas tot seculorum, mundi totius reuerentia* confirmauit.

a pro epist. lib.5.cap.22.

Tvrrian. *Agnoscit Eusebius se non omnia nosse, exempli gratia Heracliti & Maximi, Candidi, Ebionis,* [b] *& Sixti lib.5.cap.27 & Serapionis lib.6.cap.12. & Hammonij lib. eodem cap.19. & Hippolyti cap.22.*

b male *Ebionis* legit Turrianus pro *Appionis.*

℞. Agnoscit Eusebius ad se omnia Hippolyti vnius opera non peruenisse: sic enim de cæteris loquitur: [c] πλεῖστα μὲν οὖν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν σώζεται παλαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐναρέτου σπουδῆς ὑπομνήματα· ὧν γε μὴν αὐτοὶ διέγνωμεν, εἴη τὰ Ἡρακλείτου εἰς τὸν ἀπόστολον, καὶ τὰ Μαξίμου περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου παρὰ τοῖς αἱρεσιώταις ζητήματος τοῦ πόθεν ἡ κακία, καὶ περὶ τοῦ γενητὴν ὑπάρχειν τὴν ὕλην, τά τε τοῦ Κανδίδου εἰς τὴν ἑξαήμερον, καὶ Ἀππίωνος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. ὁμοίως Σέξτου περὶ ἀναστάσεως, καὶ ἄλλη τις ὑπόθεσις Ἀραβιανοῦ καὶ κυρίων ἄλλων &c. an profitetur se non nosse auctores quorum studiose opera enumerat Eusebius? non opinor. de Serapione hoc tantum habet, [d] ἄλλα μὲν εἰκὸς σώζεσθαι παρ' ἑτέροις ὑπομνήματα. non itaque asserit se illius non omnia nosse, sed probabile esse alia scripsisse præter ea quæ contra Domnum elucubrauit, &c. de Ammonio hæc addit, [e] οἵ τ' ἀνδρὸς εἰσέτι νῦν μαρτυροῦσι πόνοι δι' ὧν κατέλειπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκιμοῦντος, ὥσπερ οὗ καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ τῆς Μωσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εὕρηνται. an quisquis quædam apud alios inueniri scribit, eadem ad se peruenisse, vel sibi nota esse negat?

c Euseb. lib. 5.cap.27.

d Euseb. lib. 6.cap.12.

e Euseb. lib. 6.cap.19.

Tvrrian. [f] *Nihil vidit Eusebius scriptorum Pantani & Narcissi; Hymenai ne meminit quidem, quorum opera nouit Maximus.*

f pro epist. lib.1 cap.18.& lib.5 cap.20.

℞. Eo quidem nomine gloriatur Maximus præfationem in Dionysij Pseudo-Areopagitæ libros scribens, an vero iure glorietur, an secus viderit prudens lector; sed vnde constat *Eusebium nihil de Pantani & Narcissi scriptis vidisse?* Scribit enim [g] Pantænum ζώσῃ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς τῶν θείων δογμάτων θησαυροὺς ὑπομνηματιζόμενον, quibus verbis nec negat nec asserit sibi conspectos sacros illos thesauros fuisse, & eiusd. libri cap.27. meminit epistolæ Narcissi & collegarum ad omnes Ecclesias: nec sequitur eum ignorasse Hymenæi scripta si eorum non meminit, potuit enim dum aliò properat eorum omisisse.

g lib.5. c.10.

Tvrrian. [h] *Hieronymi Bibliotheca non tam fuit instructa quam Eusebij, ignorauit multa opera Tertulliani, Hilarij opus in Cantica &c.*

h vide Hieron. catal.

℞. Esto, an propterea ignorare potuit scriptas ab Anacleto, Euaristo, Antero, epistolas, quas (si genuinæ sunt) deflorasse dicendus est? an ipsum fugisse Damasi [*] quem *in chartis Ecclesiasticis inuit* lucubrationes credibile est?

* vide epist. 11.

TVRRIAN.[a] *Hieronymus non loquitur de epistola Clementis ad Iacobum, sed de secunda ad Corinthios.*

a Hieron. in catal.

℞. Fateor; at non sequitur epistolam ad Jacobum Clementis nomine scriptam, genuinam fuisse quia eam non improbauit? vbi enim probauit? quid si ei penitus ignota fuit?

TVRRIAN. *Si epist. quam à veteribus reprobatam asserit Hieronymus, non est 2. ad Corinthios, debuit profectò dicere scriptor prudens ad quem siue ad quos secunda ista epistola scripta esset; sed non dixit quia iam dixerat: Deinde quorsum illud addidit,* eius nomine scripta, *nisi vt à priore distingueret quæ erat etiam Clementis, sed* in persona Romanæ Ecclesiæ scripta; *ad Corinthios vero secunda ad eosdem scripta* Clementis nomine? *erat itaque secunda epistola sic inscripta* Epistola Clementis ad Corinthios, *prior vero* Epistola Romanæ Ecclesiæ ad Corinthios per Clemétem, *sicut Constitutiones.*

℞. An secunda ad Corinthios epistola alium à priore titulum habuerit dicat qui potest. Photius enim qui vtramque legerat nullam inter vtriusque titulos differentiam obseruauit; nec ex Hieronymi verbis probari potest discrimen quod Turrianus, pro more, commentus est, quandoquidem manifestum est Hieronymum secundam illam epistolam *Clementis nomine* scriptam dixisse, quia non ab eo vt prima, sed à plano eius nomen mentiente scripta est.

TVRRIAN. *Multum (vt antea dixi) delectatus est Clemens hoc genere scribendi μιμητικῶς, non solum in libris* de sermonibus & disputationibus Petri cum Simone, *& in libris* de Apostolicis constitutionibus, *in epistola prima* ad Corinthios, *&* ad Jacobum nomine Petri, *teste Photio.*

℞. Vnicum Apostolici viri genuinum fœtum epistolam primam ad Corinthios cum veteri Ecclesia agnoscimus: cætera à Pseudo-Clemente nescio quo μιμητικὸν scribendi genus affectante scripta non moramur.

TVRRIAN. *Duas ad Corinthios epistolas scripsisse Clementem apud omnes constat; vnde Leontius in opere*[b] *ex prima & secunda epistola Clementis Romani ad Corinthios locos citat; Photius ex secunda quadam notat, ob qua forte reiecta est ab Hieronymo & Damaso.*

b quo opere? an caret titulo Ms. codex, quo vsus est Iesuita?

℞. Ex vtraq; quædam notauit Photius;[c] fieri tamen potest, vt illa ipsa quæ in secunda epistola Photio displicuerunt, Eusebio, Hieronymo, & libri pontificalis scriptori, quisquis ille fuit, eiusdem reiiciendæ occasionem dederunt.

c vide Biblioth. cod. 126.

TVRRIAN. *In pontificali Damasi editionis*[d] *Coloniensis, in vita Anacleti, nulla epistolarum eius mentio fit; in vetusto autem manuscripto exemplari, quod hic Romæ Achilles Statius Lusitanus vir probus & multis doctrinis eruditus mihi commodauit, sic scriptum reperi:* fecit duas epistolas &c.

d vide edit. Concil. Colon. 1538.

℞. Suspicione non vacat manuscripti codicis allegatio; solet enim Jesuita cum ad incitas redactus est vetustos codices crepare, nouas fingere lectiones &c. 2. A libri pontificalis scriptore (quem Bedâ vetustiorem fuisse constat) nulla fieri potuit mentio epistolarum in quibus ex Bonifacij Moguntini, Zachariæ Papæ &c. (qui Bedæ superuixerũt) scriptis centones consarcinantur. 3. Nihil mutauerunt Pontificij in

nouissimis libri pontificalis editionibus, nec manuscripti Statiani ope suppleuerunt etiam à Turriano moniti quæ vulgatis codicibus deerãt.

TVRRIAN. *De 3. Anacleti epistola etsi non sit Damasus testis, non continuo sequitur non esse eius; nisi forte putant Magdeburgenses si quid ab aliquo scriptore prætermissum sit, continuo fidem reliquis scriptoribus derogari.*

℞. Non putamus, nec ex Pseudo-Damasi silentio argumentum ducimus, cum plura alia ad fidem huic epistolæ derogandã suppetant.

TVRR. *Primæ Epistolæ Clementis ad Iacobum meminit idem manuscriptus codex libri pontificalis.*

℞. Meminerunt & vulgati; sed cum eam à duabus reliquis ad Corinthios scriptis distinguant, non eiusdem κόμματος esse satis innuunt; præterea meminerunt prioris eiusdem epistolæ partis quam Ruffinus vertit non posterioris, siue appendicis à Pseudo-Isidoro adiectæ, quod dissimulandum non est.

TVRR. *Si Damasi testimonio stare volunt, recipiendæ sunt prima Clementis & Anacleti duæ.*

℞. Damasi testimonio staremus non inuiti, si id proferret Iesuita: sed cum eo destituatur, asserimus quod res est, pontificalis auctorem nullas Anacleti, Clementis duas, primam scil. & secundam ad Corinthios suo testimonio comprobare; epistolæ ad Jacobum (prout hodie est) priorem partem ita memorauisse, vt non dixerit an sibi per omnia probaretur, seu an Clementis esse putaret; hæc enim tantum de illa habet, *in epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter ei commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.*

TVRR. *Falsum est Damasum ex professo vitas antecessorum scripsisse: nihil enim fere aliud scribit breuissime, quam quo loco, quo patre natus pontifex, quibus temporibus vixit, quot ordinationes fecit, quibus Coss. mortuus, vbi sepultus; quæ non tam ad historiæ scriptionem pertinent, quam ad quosdam veluti chronicos Canones, qui sunt (vt Cassiodorus [a] in libro de institutionibus diuinarum literarum [b] scribit) quædam imagines historiarum, & breuissimæ temporum commemorationes.*

[a] cap. 17.
[b] legendum *diuinarum lectionum* nõ *literarum.*

℞. Dicam amplius, *falsum est Damasum* siue *ex professo* siue vllo alio modo *vitas antecessorum scripsisse*; pontificalis auctorem paucissima, eáque ieiune admodum scripsisse certissimum est; non tamen negandum est quicquid scripsit ex professo scripsisse, siue vitas, siue ὑπομνήματα nuncupare libeat.

TVRR. *De Clementis vero & Anacleti tantum epistolis propter earum excellentiam meminit.*

℞. Clementinarum duarum meminit, quia in totius Ecclesiæ manibus erant, in Pseudo-Anacleti farraginibus ὑπόνοιαν nullam agnoscere potuit, nondum enim cum scriberet ex Isidori Mercatoris officina prodierant.

TVRR. *Multa gesta omisit Damasus quæ non missa fecisset, si vitas scripsisset ex professo, vt Plutarchus, Tranquillus, Herodianus.*

℞. Omisit quæ ignorauit, scripsit quæ vulgo iactata sunt, scriptor forte non malus, sed (si quid ex stylo iudicamus) è triuio.

TVRR.

TVRRIAN. *Non propositum erat Leoni IV.* [a] *omnium pontificum mentionem facere: vt enim antecessorum Syluestri* [b] *non meminit, ita nec posteriorum ab Hormisda ad Gregorium II. Quid ergo ei propositum fuit? nempe hoc tantum, vt meminisset de pontificum decretalium regulis quæ vnà cum canonibus ad vsum iudiciorum in vno codice ferebantur.*

℞. Ipsi propositum erat veterem Ecclesiæ Romanæ Codicem, quem solas posteriorum pontificum epistolas suscepisse absurdissimum foret, si primi omnium decretales tammultas scripsissent.

TVRRIAN. *Priscorum pontificum epistolas non fuisse tunc separatim in numero Canonum cum cæteris regulis Decretalium relatas, testis est quoque Nicolaus I. dist. 19. c. si Romanorum &c. id quod Episcopi quidam Galliæ ad abrogandam auctoritatem illis ipsis priscorum pontificum Epistolis obyciendum esse putauerunt.*

℞. Certe non erant in Codice Ecclesiæ Romanæ, nec in Gallicano, quod obseruandum putamus; prodierant tamen ex Isidori Mercatoris quisquis ille fuit officina, antequam Romanæ sedis gubernacula capesseret Leo IV. quem non immerito puduit tantarum imposturarum. Idem de Nicolao I. suo loco probabimus.

TVRR. *Leo IV. prætermisit Canones Concilij Chalcedonensis celeberrimi, quos nemo dixerit, neque cogitauerit Leonem ignorasse: sed nondum isti Chalcedonensis Concilij Canones, nec Antiocheni, nec Laodicensis in Codice illo ferebantur.*

℞. Falsa hæc omnia: nam nec Antiochenæ, nec Laodicenæ, nec Chalcedonensis Synodorum canones à Rom. Codice abfuerunt, nec illos prætermisit Leo IV. sed fortasse prætermisere quidam Gratiani exscriptores, qui Turriano imposuerunt: vide Epitomen Canonum ab Hadriano I. scriptam & Gratian. dist. 20. c. de libellis & Baron. ad A.D. 855. §. 18.

TVRR. *Fortasse nondum erant in Latinum sermonem conuersi. Quot enim Synodorum & quarum Canones Dionysius cognomento exiguus diu ante transtulisset nescimus.*

℞. Imo scimus, extat enim in Dionysij epistola ad Stephanum Catalogus Conciliorum quorum canones in Latinum sermonem transtulit; extant etiam varia Dionysiani Codicis edita & manuscripta exemplaria, ex quibus id assequi possumus: Vide Baron. ad A.D. 527. §. 73.

TVRR. *Dionysium scribit Cassiodorus in libro* [c] de Institutionibus diuinarum [d] literarum, *amicum suum familiarissimum rogatu Stephani Salonitani* ex Græcis exemplaribus *Ecclesiæ* Canones *transtulisse, quos vero transtulerit non refert.*

℞. Non id quidem refert Cassiodorus, sed Dionysius ipse in epistola à Cassiodoro allegata: hic vero in Jesuitam sua ipsius verba retorquere lubet, *Ecquod genus citandi testes qui nihil dicant?*

TVRR. *Sic fieri potest vt nec ille omnium Synodorum Canones, nec alius post eum vsque ad tempora Leonis IV. Canones Synodorum quæ hic prætermissa sunt transtulisset.*

a in epist. ad Episcopos Britanniæ apud Grat. parte 1. dist. 20.

b verba Leonis sunt, *regula præsulũ Rom. Syluestri, Siricij* &c. quo legẽdum videtur non *Syluestri, Siricij*, sed *scilicet Siricij*, nullas enim Syluestri regulas habet vetus Eccl. Romanæ canon. nihil tamen definio, forte enim ad mẽdosissima Synodi Romanæ sub Syluestro acta respexit Leo: iudicet Lector.

c cap. 23.

d lectionum.

℞. Fieri non potest; vixit enim post Dionysij ætatem is qui Isidorus Mercator dici voluit, quem *raro Dionysiana versione vsum* fatentur recognitores [a] Decreti, résque ipsa clamat.

a vide eorum præf.

TVRRIAN. *Sicut fieri potuit vt 200. annis & amplius ante Dionysium à Nicana Synodo nulla alia Canonum Gracorum translatio facta fuisset.*

℞. Fieri rursus non potuisse testis est Dionysius ipse in epist. ad Stephanum, diserte enim asserit *Laurentium prisca translationis confusione offensum*, nouam postulasse.

TVRR. *Gratianus ex epistolis, quas Magdeburgenses negant, decreta sumpsit ex Clementis prima, 12. ex secunda 10. ex tertia 4. ex quinta tria; ex Anacleti prima 11. ex secunda 16.*

Quid tum? An iurauimus in verba Gratiani? quem quotidie vapulare pontificiorum omnium sermonibus scimus.

TVRR. *Sequentes pontifices priorum illorum sententias assumpserunt.*

℞. Illi scilicet qui post A.D.830. vixerunt, nam nullus ante vel fando audiuerat epistolas esse in rerum natura.

TVRR. *Si Gratianus Decreta quadam aliis pontificibus tribuit quam ijs in quorum epistolis leguntur, sit Magd. libera eligendi optio, vtrius illas esse malint, siue eius cui Gratianum tribuisse dicunt, siue cuius nos esse dicimus: nihil enim nostra referre arbitror dum contra aduersarios disserimus, cum vtrique sint Apostolici pontifices, quorum ex aquo omnium epistolas negant. Quod si dicant hinc saltem apparere non esse certum cuius sint, an [b] idem est non agnouisse Epistolam, & non agnouisse auctorem epistola?*

b hæc notêt qui Caluinũ ideo exagitant, quia epistolam ad Hebræos Pauli esse pronũtiare non ausus est.

℞. Ego vero cum per Dei gratiam manifeste demonstrauerim omnium epistolarum artificem esse veteratorem illum qui Isidorus siue Mercator, siue peccator dici voluit, nihil nostra referre arbitror quam veterum laruam induisse dicendus sit perfrictæ frontis tabula: superuacaneum etiam esse puto liberam eligendi optionem offerre iis qui à Gratiano nominatos & alios quoscunque antiquos pontifices epistolarum auctores ex æquo negant.

TVRR. *Qui modo dicebant circa tempora Caroli magni epistolas illas pontificum Apostolicorum fictas esse, nunc dicunt plerasque earum post Gratianum confictas esse, qua etiam eorum inconstantia satis istam comminiscendi libidinem demonstrat.*

℞. At ego post Magdeburgenses assero Pseudo-Isidorum tempore Caroli M. vel filij centones suos farciisse, quos forte aliqui post annum 900. aut 1000. nouis accessionibus auxerunt.

TVRR. *Quid interest, si Catholici sunt, quorum sint hac vel illa Decreta?*

℞. Cum Catholici, Deo miserante, simus nihil interesse iudicamus, quorum nomen præferant nebulonis commenta.

TVRR. *An quia auctor libri Iosue, Iudicum aut Iob non sit nominatim certus, idcirco aut nullam auctoritatem, aut minorem apud Magdeburgenses habebit?*

℞. Librorum sacrorum ἀνεπιγράφων auctoritatem à nullo in dubium reuocandam, Collectaneorum vero Pseudo-Isidori quoscunque præ se tulerit auctores nullam esse debere credimus.

TVRR.

TVRR. *Potest fieri Gratianum exemplaria pleniora habuisse, vnde desumpta sunt decreta quæ hodie non inueniuntur in epistolis quas habemus, fortasse etiam Gratianus plures Pij, Fabiani &c. epistolas habuit.*

℞. Neutrum putamus: verius enim est Gratianum sæpe pro libidine Canonibus suis titulos apposuisse, & cramben multoties recoctam lectoribus obtrusisse.

TVRRIAN. *Si neganda essent epistolæ, quia aliquando auctiores prodierũt, neganda etiam esset versio 70. interpretum, quia pro varietate exemplarium plus aut minus habebat.*

℞. Nec septuaginta interpretum editioni temere fuisse derogandum ob multiplicem codicum varietatem, nec coniecturæ Iesuiticæ vllo modo subscribendum esse censemus.

TVRR. *Decretum de Laicis ex Anacleto citatum inuenitur in epist. Eusebij, cum autem annotasset aliquis in margine simile quid ab Anacleto decretum, Gratianus, magnus Decretorum Collector, sed interdum fortasse non multum accuratus in discernendis quæ colligebat, cum sic obseruatum reperiret, Eusebij decretum adscripsit Anacleto; sic aliud decretum ex Anacleto & Zacharia citat dist. 93. quod est Eusebij.*

℞. Id forte in priori Decreto contigit, non in posteriori, quod desumptum est non ex Pseudo-Eusebij epistolis sed ex Concilio Romano sub Zacharia cap. 4.

TVRR. *Si hoc præiudicat Epistolis decretalibus, pari iure præiudicabit Scripturæ, quod apud Ieremiam non extat locus à Matthæo cap. 27.*

℞. Quasi vero liceat diuina oracula barbarica compilationi, aut Gratianum, cuius temeritatem coarguunt omnes, negligentiam nunc suggillabat Turrianus, Matthęo, quem Christiani omnes diuinitus inspiratum credunt, æquiparare: sed omnem pudorem decoxit Jesuita.

TVRR. *Locus à Matthæo citatus forte ab Hebræo sublatus est, vt illud ex Psalmo 96.* Regnauit à ligno Deus, *& alia quæ Iustinus contra Tryphonem notauit.*

℞. Judæi, si Justino credamus, πολλὰς γραφὰς inter quas Psalmi 96. initium [illegible], at non ex Hebræo codice, sed ἀπὸ τῶν ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων. Fac tamen Hebraïcum codicem à Judæis mutilatum fuisse; quid fiet vulgatæ versioni quæ ad codicis illius veritatem hac saltem ex parte exacta est? dicant aduersarij qui eam authenticam interposito anathemate sanxerunt: tutius ergo fuerit si dicamus cum Hieronymo in Matth. 27. Augustino de consensu Euangelist. lib. 3. cap. 7. Paschasio in Matt. lib. 12. cap. 27. Zacharia Chrysopolit. Jansenio in Harm. lib. 4. cap. 166. Maldonato, Fero, Sà, Aria Montano, Bellarmino de verbo Dei lib. 1. cap. 6. locum à Matthæo allegatum extare Zachariæ cap. 11.

TVRR. *Forte citatus est locus ille ex descriptionibus Hieremiæ quarum mentio fit lib. 2. Machab. cap. 2.*

℞. Hoc quisquis suspicatur probet, nos negamus.

TVRR. *Soli testi non est credendum, qui corruptus odio ad dicendum* [a] *accedit accusator & testis, contra sacras leges, Henricus Kaltheysen.*

a Clem. constit. lib. 2. cap. 47. 49.

℞. Nec solus est nec corruptus odio ad dicendum accusator epistolarum Kaltheysen, vt suo loco demonstrabimus.

TVRR. *Testis hic non quidem mutus est, sed ita vocalis vt infans potius & elinguis videatur, vt ex verbis & formula testimonij eius intelligi potest.*

℞. More sui seculi locutus est, nec infans à coætaneis habitus est, vt supra monuimus; sed hæc sunt blandimenta Jesuitæ caninam in quosuis facundiam exercentis.

TVRR. *Excellentia sedis Apostolicæ quam iste odit, non est (vt idem fingit) in his epistolis fundata, sed in Euangelio, vt satis loco suo demonstratū à nobis est.*

℞. Cum nullibi fundata sit Rom. pontificis Hieromonarchia, Turrianicæ demonstrationes gerræ sunt germanissimæ: quibus vero verbis odium suum prodidit Kaltheysen qui *Rom. sedem omni laude dignissimam* in illo ipso testimonio aduersus epistolas prolato vocauit? Insanit plane Jesuita.

TVRR. *Quid iste ignotus testis quem ante annos 60. vixisse iactant Magdeburgenses, qui nec antiquiorem nec meliorem reperire potuerunt: Quid inquam aliud dicit, quam quod ipsi dixerunt, eadem inscitia tincti? scil. non potuisse Clementem scribere ad Iacobum: Item Hieronymum non meminisse de his epistolis. Quare ad hæc responsum sit Magdeburgensium monacho idiotæ & testi ignoto vt ipsis responsum est.*

℞. Quandoquidem Turriani responsiones mera deliria esse demonstraui, inuicta perstat & Magdeburgensium & Monachi (quem nec solitarium testem nec antiquissimum esse probabimus) aduersus epistolas lata censura.

a 1.Tim.5.19. TVRR. *Si Apostolus ad* [a] *Timotheum scribens, agnoscit differentiam inter presbyterum & Episcopum,* (noli recipere accusationem &c.) *non nata est hæc differentia post Clementem, vt vult Kaltheisen, sed ex diuina institutione.*

℞. Atqui non agnoscit Apostolus differentiam illam loco citato: alia enim fuit Timothei dignitas, alia episcopi siue presbyteri cuiuslibet. Ergo vana Turriani aduersus Kaltheysen argumentatio.

TVRR. *Si fuit semper differentia inter Aaronis filios & Leuitas, sunt autem tales episcopi & presbyteri, fuit semper distinctio eorum: Atqui verum prius teste Hieron. epist.* [b] *ad Euagrium.*

b Hieron. epist.85. ℞. Atqui *non sunt tales episcopi & presbyteri:* sed *Episcopi (in quibus,* Hieronymo imo Apostolo auctore, *presbyteri continentur) & Diaconi.* Hieronymi verba sunt, *quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi & presbyteri & Diaconi vindicent in Ecclesia.* Ergo fallitur Turrianus.

TVRR. *Quod ait Hieronymus* eundem à principio fuisse Episcopum & presbyterum, *non hoc voluit dicere neque dixit*, idem esse, esse episcopum & esse presbyterum; *sed* eundem esse episcopum & presbyterum: *quod à principio quidem ita fiebat vt propter paucitatem fidelium idem esset Episcopus & presbyter.*

c Hieron. in epist. ad Titum. ℞. Imo hoc voluit, [c] *eodem Episcopos illo tempore quos & presbyteros appellatos, propterea Apostolum indifferenter de Episcopis quasi de presbyteris esse locutum: eosdem* [d] *esse presbyteros quos & Episcopos, in Episcopo presbyterum contineri,*

d epist.85.

tineri; quod postea vnus electus est qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium fuisse, idque non à Domino institutum, sed *toto orbe*[a] idque *paulatim decretum*. Quid clarius?

a in epist. ad Titum.

TVRRIAN. *Si differunt presbyteri ab Episcopis quod ius ordinandi non habeant, ergo distincti sunt inter se. At prius agnoscit Hieronymus,*[b] *in epist. ad Titum.*

b Imo in epist. 85.

RESP. Non proprie quærimus an differant presbyteri ab Episcopis *quoad ius ordinandi*, sed quo iure, an diuino an Ecclesiastico? Illo differre cōtendit Turrianus, nos hoc vno. Quid Hieronymus?[c] *Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit esse subiectos:* vbi ius diuinum?[d] *Alexandriæ à Marco Euangelista vsque ad Heraclam & Dionysium Episcopos presbyteri semper vnum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant:* E. ius creandi episcopi ad Heraclam & Dionysium vsque penes ipsos fuit: vbi rursus ius diuinum?

c in epist. ad Titum.
d epist 85.

TVRR. *Damasus tantum abest, vt distinctionem presbyteri & Episcopi posteriorem Clemente dicat, vt Epist. 3. de Chorepiscopis, eos abijciat quod sint presbyteri non Episcopi.*

℞. Epistolam illam spuriam esse demonstrauimus, quare eius auctoritate infringi non potest Henrici Kaltheisen assertio.

Quicunque antiquissimorum vrbis Episcoporum Epistolas esse crediderunt anno Domini 830. posteriores fuerunt.

CAP. XVII.

Accingit se tandem Turrianus ad testes ex Ecclesiasticis monumentis excitandos, qui pro Epistolis à Pseudo-Isidoro effictis quomodocunque loquantur: Gratiano autem à Magdeburgensibus nominato primas daturus, *Non sunt*,[e] inquit, *Cicerone pro Flacco auctore, testes quærendi vbi testes sunt Iudices, quia tanta est apud vos Gratiani auctoritas gratulor.* At frustra gratulatur Iesuita, nulla enim *Gratiani auctoritas apud* Magdeburgenses est, quibus argumentum ad hominem nectere, non Gratiani iudicio stare propositum fuit. Pergit idem, *Iuo Carnotensis ante annos 450. Burchardus Vermatiensis adhuc eo antiquior, Anselmus Lucensis ante annos prope 500. epistolis testimonium reddiderunt.* ℞. Nemo nostrum negauit Pseudo Isidori quisquilias apud multos quos nimia credulitas fefellerat, ante annos 700. in pretio fuisse. Non igitur grauate elargior circa annum Domini millesimum vixisse, imo aliquanto antiquiores quam Turrianus velit fuisse, qui epistolas citarent: obiit[f] enim Iuo A.D. 1114. Burchardus A.D. 1028. Anselmus[g] A.D. 1086. ille 459. alter 547. tertius 493. annis antequam Anno 1573. pro epistolis scriberet Iesuita.

e Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 23.

f Bellarm de script Eccl. & Baron. ad A. D. 1114.
g scripsit aduersus Guilbertum anno 1080.

TVRR. *Cœpit hoc studium primus ante annos nongentos Isidorus Hispalensis hortatu 80. Episcoporum. Meminit eius operis Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus in lib. de variis capp. Ecclesiast. cap. 27. & 33.*

℞. Vtrumque finxit impostor, à quo Hincmarus aliique plurimi in fraudem impulsi sunt.

TVRRIAN. *Annon est fide dignus auctor & ex numero patrum S. Isidorus & ætate Caroli antiquior?*

℞. Est, sed nec *fide dignus* nec ex *numero patrum* nec Carolo *antiquior* qui Isidori nomine ad fraudem faciendam abusus est.

TVRR. *In vno ergo S. Isidoro 80. Episcoporum testimonium contra commentum Magdeburgensium producimus.*

℞. Ex vno Pseudo-Isidori gurgite non 80. testimonia, sed 600. fabulas ebulliisse certo certius est.

TVRR. *Hincmarus libro de capp. Ecclesiast. cap. 15. Epist. Clem. ad Iacobum, cap. 17. Anacleti primam cap. 18. secundam citauit.*

℞. Alias etiam citauit, sed ita vt fraudem Mercatoris subolfecisse videatur, vt suo loco demonstrabimus.

TVRR. *Nicolaus primus citat eandem epistolam Clementis ad Iacobum in epistola ad Episcopos in regno Lotharij.*

℞. Epistolam illam (Ruffino interprete) Latinæ linguæ traditam fuisse docuimus; potuit ergo Nicolaus eam vt antiquam citare, nec tamen Pseudo-Isidori (qui longam huic epistolæ laciniam assuit) collectionem probare: sed de Nicolao infra fusius.

TVRR. *Magdeburgenses* [a] *de epistolis pontificum tertij seculi dicunt*, fuisse semper qui eas reiicerent, nunquam à Conciliis generalibus approbatas &c. *in eos competit Iudicium seniorum Danielis.*

a Cent. 3. cap. 7. ad finem.

℞. Probationem audiamus.

TVRR. *Galli veras esse priscorum pontificum epistolas confitebantur, quas Magdeburgenses negant.*

℞. Quia de Pseudo-Isidori collectione inualescebat non modo apud vulgus imperitum, sed & apud alios faciliores quam par erat falsa quædam opinio; qui perspicaciores erant, ne contra torrentem niti viderentur, non audebant epistolas ore aperto νοθείας insimulare; alia igitur via progressi, negando farragines eiusmodi Canonum Ecclesiasticorum vim habere debere, nascentis erroris fibras incidere conabantur.

TVRR. *Non contendissent Galli, non esse epistolas inter Canones referendas, si (vt Magdeburgenses volunt) apocryphas & suppositítias, ac non potius veras & suorum auctorum esse negassent.*

℞. At certe poterant contendere Apocrypha inter Canones referenda non esse, id tamen fateor non aperte fecerunt.

TVRR. *Aliud est negare veras esse epistolas, quod Magdeburgenses faciunt; aliud negare earum auctoritate priuilegia sua abrogari, quod Galli faciebant.*

℞. Hoc non negamus; at fieri potest, vt qui scriptum pseudepigraphum esse & credit, & probare potest, nullam de auctore quæstionem moueat, sed de auctoritate litiget; hac vero methodo Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori commenta aggressi sunt. Non igitur id vnum negarunt, *eorum auctoritate sua priuilegia abrogari*, sed ea vim legis Ecclesiasticæ habere posse.

TVRR. *Si Galli suppositítias Epistolas esse credidissent, nunquam earum testimonio vsi essent, vt quidem vsos esse testis Magdeburgensium idemq; noster Nicolaus pontifex testatur.*

RESP. Po-

Resp. Potuissent epistolarum aduersarij argumenta ad hominem ex epistolis ipsis petere: hac arte Hincmarus Rhemensis causam aduersus Hincmarum Laudunensem propugnauit. Sed quia hac mente Gallicani Episcopi Pseudo-Isidori merces non semper exposuerunt, firmissimum Nicolao primo telum subministrarunt, quo ipsos inuaderet, ac pedem referre cogeret. [a] Nicolai verba sunt: *Quanquam quidam vestrum scripserint haud illa decretalia priscorum pontificum in toto Codicis Canonum corpore contineri descripta, cum ipsi vbi sua intentioni hac suffragari conspiciunt, illis indifferenter vtantur* &c.

a Epist. 42. ad Episc. Galliæ A.D. 865.

Tvrrian. *Argumentum Nicolai tale fuit, Si non sunt suscipienda Epistolæ pontificum, quia non sunt in Codice Canonum, nec Gregorij primi suscipiendæ sunt, nec eorum qui ante vel post vixerunt. At falsum posterius, quia Leonis capitulum, quod inter Canones est, omnia decretalia prædecessorum custodiri mandat.*

℞. Nicolai verba hæc sunt: *Si ideo non esse Decretales Epistolas priscorum pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in Codice Canonum non habentur adscriptæ, Ergo & Gregorij sancti nec vllius alterius, qui ante vel post ipsum fuit, est aliquod institutum vel scriptum recipiendum, eo quod in Codice Canonum non habeatur adscriptum. Ergo doctrinam eorum & sanctiones de codicibus suis eradant* &c. Imo & Scripturas veteris & Noui Testamenti. Fingit vero Nicolaus responsuros aduersarios, non eradendas scripturas sanctas licet in Codice Canonum non habeantur, quia in Codice illo *inueniatur capitulum S. Papæ Innocentij cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumque Testamentum iam esse recipiendum.* Quare instat rursus, *Decretales etiam non compaginatas codici Canonum recipiendas esse, quoniam inter ipsos Canones vnum B. Leonis* [b] *capitulum cōstat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicæ custodiri mandantur, vt si quis in illa commiserit nouerit sibi veniam denegari.* Hæc Nicolao non veritatis amor, sed Sophistices & blasphemiæ Spiritus dictauit. Quis enim ita vnquam insaniuit vt crederet diuinas Scripturas precariam auctoritatem ex Innocentij decreto consecutas fuisse? 2. Cum Gallicani Antistites nō negarent absolute, sed κατά τι, suscipiendas Pseudo-Isidori epistolas; an debuit Nicolaus quoquo modo suscipiendas probare? imo illo ipso sensu quo suscipi non debere contendebant aduersarij. Tali igitur argumento pugnare potuit Nicolaus: *Si Epistolæ veterum pontificum vim legis habere non possunt quia non sunt in corpore Canonum, nec Epistolæ Gregorij &c. id iuris habebunt. At falsum posterius, nam Gregorij & aliorum epistolas dictam vim* legis habere probatur ex lege ab omnibus recepta, Leonis n. decreto, & ex ipso Gallorum epistolas illas *citantium facto.* E. &c. Quicquid sit Nicolaus emunctæ naris vir sedulo sibi cauit, ne Epistolarum, quas ipse suppositititias sciebat, auctoritatem directe defendendam susciperet; sed hoc vnum ostendit, aduersarios inefficaci argumento eam impetiisse: Cum igitur Pseudo-Isidori mercium institorem agere, aliisque ex professo fucum facere nisi reluctante conscientia non posset, nec causæ quam tuendam susceperat deesse, sedique suæ præiudicium vllum creari vellet, aduersarios sponte in casses incidentes impellere

b Leo epist. 1. ad fincm.

maluit, quam eos aperta veritatis cõfessione expedire, liberósq; dimittere maluit. Porro ne quis Leonem à Nicolao allegatũ vel Pseudo-Isidori nugas cõmendasse, vel legem quæ Ecclesiam vniuersam obligaret tulisse credat, obseruandum est, 1. Epistolam eius primam ad Picæni Tusciæque & Campaniæ Episcopos Romæ viciniores præcipuè directam fuisse. 2. Eiusdem epist. cap. 5. quo prędecessorum decretalia commendauit, eum ab Innocentij epistolis initium duxisse: vnus enim ante Innocentij tempora Siricius decreta scripserat ad Afros, & Himerium Tarraconensem qui ipsum consuluerat.

TVRRIAN. *Constat non de veritate sed de auctoritate epistolarum Canonica testes illos (Gallos nim) disceptasse.*

℞. Fateor eos qui suppositiτias esse sentiebant, animi sensum pressisse, vt de sola auctoritate aperte disceptarent; quid hoc ad causam?

TVRR. *Gelasius decretalia antecessorum similiter suscipienda decreuit.*

℞. Gelasium de confictis à Pseudo-Isidoro trecentis post obitum ipsius annis epistolis cogitare non potuisse, quicquid in contrarium
a Nicol. I. epist. 42. nuntiant Nicolaus [a] I. & Turrianus, certissimum est. Gelasij, vel potius Synodi A.D. 494. Romæ sub ipso congregatæ verba sunt: *Decretales epistolas, quas Beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma pro diuersorum patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendas decernimus:* hæc verba Nicolaus ad omnes quæ suo tempore manibus omnium terebantur decretales extendi debere contendit, vt illas etiam comprehendant quæ priorum vrbis Episcoporum nomina præferebant, & tempora quæ crebrescentibus gentilium persecutionibus ad sedem Romanam Episcoporum causas deferri difficillime permittebant; At cum ex Gelasij indefinita sententia epistolas priscis vrbis præsulibus suppositas genuinas esse, aut saltem tales Gelasij seculo creditas fuisse probare nequeant pontificij, frustra in verbis eius vim facere conantur epistolarum patroni, quos & Leonem & Gelasium à testimonij pro Pseudo-Isidori fabulis dicendi necessitate liberare rei ipsius euidentia cogit.

b Cod 112. 113. 126. TVRR. *Photius* [b] *patriarcha Constantinopolitanus eruditissimus auctor meminit duarum Clementis epistolarum ad Corinthios, & epistola ad Iacobum.*

℞. Meminit quidem, at diuersimode: solam enim primam ad Corinthios laudat, secundam reiicit, Epistolam ad Jacobum eodem loco habet quo recognitiones, quas Baronius [c] *cœnosum gurgitem*, Carolus Bouius Ostunensis Episcopus [d] *fabulæ argumentum*, Gelasius Papa [e] *apocryphum* scriptum vocauit, & ante annos non multos [f] *Romanæ inquisitionis officium in Indice damnatorum ab Ecclesia librorum adscribi iussit:* Photius ipse [g] μυρίων ἀτοπημάτων ϗ τῆς εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας refertas scripsit: non est itaque quod in Photij testimonio Jesuita adeo arridere debeat. Demus tamen epistolam ad Jacobum, quam & antiquissimam & falsissimam esse semper iudicauimus, à Photio in summæ auctoritatis arce collocatam fuisse; quid hoc ad appendicem à Pseudo-Isidoro additam & sequentes farragines Anacleti, Euaristi &c. titulis nobilitatas: hæc omnia nec Photius vidit, nec si vidisset, probare potuisset.

c ad A.D. 51. §. 53.
d præfat. in Constitut.
e in Synodo.
f Posseuin. in verbo *Clem. Rom.*
g Cod. 112.

TVRR.

TVRRIAN. Ruffinus his omnibus antiquior, in prologo librorum Clementis de B. Petri cum Simone Mago disputationibus, affirmat olim hanc epistolam ad Jacobum interpretatam esse & editam; vertisse autem Ruffinum è Græco in Latinum libros istos quos dixi, in quorum prologo hoc testimonium epistolæ Clementis tribuit: testis est Gennadius vetus auctor in scriptoribus Ecclesiasticis.

℞. Ruffinum recognitionum libros vertisse non tantum ex Gennadio, sed etiam ex Hieronymo didicimus, eundem epist. ad Jacobum scriptæ testimonium dedisse non negamus, de epist. antiquitate nulla, de veritate omnis controuersia vertitur; eam Clementis esse negamus, appendicem eidem additam Ecclesiæ vniuersæ ante A. D. 790. aut 800. ignotam fuisse asserimus, idem de reliquis Epistolis iudicium fieri debere demonstrauimus; frustra ergo Turrianus Ruffinum patronum aduocauit.

TVRR. *Quod Epiphanius, Hieronymus, Ruffinus, recognitiones deprauatas affirmant, quibus præfixa est epist. ad Iacobum teste Photio; & nos in ipso exemplari Græco vidimus, hoc eius auctoritatem non eleuat, sed magis auget.*

℞. Imo *eleuat*; quia si recognitiones sunt supposititiæ, idem censendum est de epistola quam præfationis locum tenuisse fatetur Jesuita; atqui verum prius, aduersariis ipsis testibus, E. & posterius.

TVRR. *Propter magnam epistolæ auctoritatem factum est, vt ab illis libris separaretur, & reliquis epistolis eiusdem Clementis adiungeretur.*

℞. Hoc fingit Jesuita pro more.

TVRR. *Sicut ex libro Enoch apocrypho ab Apostolo Iuda testimonium quod in epistola sua citat separatum est & Canonica auctoritate deinceps sancitum; sic epistola Clementis ad Iacobum merito à libris illis Clementis, quos hæretici contaminare iam tunc ausi erant, à sanctis Patribus olim seiuncta est: Quæ enim alia causa esse potuit nisi hæc, cur quibus libris ab auctore præposita fuerat, olim ab eis separata, & separatim translata edita fuisset?*

℞. Unde constat Enochi prophetiam ex apocrypho libro in Judæ epistolam translatam fuisse? Fuit hæc quidem nonnullorum patrum opinio; at nullius fixa sententia: dicat autem qui potest à quo seiuncta à Recognitionum libris fuerit ad Jacobum Epistola, præterquam à Ruffino interprete, & Pseudo-Isidoro interpolatore & adulteratore. Sed cur eam Ruffinus primum ediderit solam, deinde post annos aliquot recognitionum translationem molitus fuerit, quid attinet anxie inquirere? Satis est in præsentiarum ad dispellendos Jesuitæ fumos, si dicamus errores, quibus contaminatæ fuerant recognitiones non mouisse Ruffinum ad seorsim edendam epistolam: postea enim recognitiones illas Latinitate donauit, & perpurgatis Eunomianorum quibus respersæ erant fæcibus publicauit.

TVRR. *Si Ruffinus propriam recognitionum operis esse putabat Epistolam ad Iacobum, cur eam toti operi non præposuit?*

℞. Sibi ipsi responsum dabit Jesuita, sic enim cap. sequenti: *Si olim epistolam Clementis ad Iacobum interpretatus erat, & ediderat Ruffinus, quæ erat alioqui libris Recognitionum præposita, cur illam non præmisit operi Reco-*

gnitionum quod ipse interpretatus erat, & cui præposita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca sua testatur ? Quæ enim causa erat non præmittendi illam huic operi quia à se olim interpretata & edita erat? Imo vero ob hanc ipsam causam, id est quia olim ipse interpretatus erat, & addiderat, præmittere illam huic operi cui debebatur oportebat, vt interpretatio sui operis & in opere, & in epistola ipsi operi à Clemente præposita integra agnosceretur : & paulo post, *Noluit Ruffinus præmittere, ne sibi (vir modestus) alienum laborem attribuere videretur* Fatetur ergo, imo probare conatur auctoritate Photij & ratione epistolam hanc ad recognitiones pertinere, eis deberi, Ruffinum ob id non præmisisse quia ab alio interpretata fuerat; hic contrariam sententiam tuetur, *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* Has antilogias mendacissimo auctore dignas indicasse refutasse est.

TVRRIAN. *Auctoritas igitur Ecclesiastica consuetudinis, quæ illam tam inter decretales epistolas pontificum Apostolicorum receperat, hoc fecit.*

℟. Sacrilega Pseudo-Isidori epistolas quot libuit, quibus libuit supponentis audacia hoc pridem facinus admisit: ad Ecclesiæ consuetudinem ne confugiat Jesuita, aut Siricij epistolis antiquiores vllas decretales confingat.

TVRR. *Hinc factum vt altera Epistola Clementis ex persona Petri ad eundem Iacobum, quæ in altera editione similium librorum ferebatur, non sic fuerit separata, & inter cæteras epistolas relata, quia scilicet nullum Decretū cōtinebat.*

a Cod.112.

℟. Imo separata fuit teste Photio [a], non enim præfixa fuit omnibus, sed quibusdam exemplaribus qui iam exciderunt, & præposita iis quos Ruffinus Latine reddidit. ἐν πᾶσι τοῖς βιβλίοις (inquit Photius) ἃ εἴδομεν καὶ τοι οὐκ ὀλίγων ὄντων μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς τὴν αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην ἐγὼ Κλήμης καὶ τὰ ἑξῆς. Sæpius autem monui decreta fere omnia epistolæ quam Ruffinus vertit, à Pseudo-Isidoro addita fuisse: quod satis indicare potest, falso Turrianum iactare Epistolam nomine Petri ad Jacobum scriptam *non fuisse inter cæteras* Clementis *epistolas relatam, quia nullum decretum habuit.*

TVRR. *Concilium Vasense citat epistolam Clementis ad Iacobum, & Concilium Metense ante 600. annos coactum.*

℟. Cum neutrum citet appēdicem à Pseudo-Isidoro assutam, frustra horum testium opem implorauit Jesuita; nō negauimus antiquam esse Epistolam ad Jacobum, sed ei veritatē abrogauimus: adulterinum factum nouis corruptelis inquinauit veterator post Conciliū Vasense.

TVRR. *Postremo hoc loco Magdeburgenses nationis suæ testibus conuincam; in Concilio Triburiensi 22. Episcopi testimonium dederunt epistolis Clementis, Anacleti, Alexandri & aliorum.*

℟. Siccine aduersarios conuinci posse sperasti Turriane? Quando coactum Triburiense Cōcilium? annon post Caroli tempora? annon [b] quinquennio antequam [c] *seculum sui asperitate ac boni sterilitate ferreum, maliq; exundantis deformitate plumbeum, atque inopia scriptorum appellari cōsueuit obscurum*, inchoaretur? nunquam ab A.D. 850. testes pro epistolis plurimos stetisse negauimus, sed hos omnes ab impostore delitias factos fuisse etiamnum dolemus.

b A.D.895.
c verba Baronij de seculo 10. ad A.D. 900 §.1.

TVRRIAN.

TVRRIAN. *Conferte nunc Magdeburgenses tempora nostrorum testium, numerum, fidem & auctoritatem cum vno vestro Kaltheisen recenti & teste ignoto qui ante annos 60. non amplius in epistolas quas prius oderat testimonium dixit.*

℟. Diximus nec recentem, nec ignotum, nec ante 60. annos tãtum auditum, nec solitarium, nec odio corruptum fuisse Kaltheisen: finxit enim hęc omnia Turrianus; fac tamen vera esse omnia, annon satius est vel vnum luscum sequi quam cum caligantibus multis præcipitem ferri?

TVRR. *Facile est ex coniectura assequi priscos pontifices epistolas scripsisse: si enim posteriores pontifices in pace Ecclesiæ multa decretalia scripserunt; quanto magis fuit necessarium priores scribere in summa Ecclesiæ necessitate cum * nulla Concilia haberi poterant?*

* Si Diocletiano & Maximiano cædem Christianorum spirãtibus in cryptis Sinuessanis cogi potuit 300. patrum Synodus, qua vnquam necessitate à Synodis habendis prohiberi potuit Ecclesia?

℟. Priscos Episcopos multa scripsisse, in summo veterum silentio nec pronuntiare audemus neq; negare; hoc tamen non cõiecturis, sed manifestissimis, mea sententia, argumentis assecuti sumus, eos decretalium quas suæ collectioni Pseudo-Isidorus inseruit auctores esse non posse.

TVRR. *Annon ad eorum officium pertinuit* [a] præesse in solicitudine? [b] exhortari in sana doctrina? *hoc autem apud absentes nisi per epistolas non fuit.*

℟. Pertinuit; eóque officio functi sunt veteres vrbis Episcopi quoquomodo licuit, non tamen sequitur eos ineptas farragines, si quando epistolas scripserunt, consarcinauisse.

a Rom. 12. 8.
b Tit. 1. 9.

TVRRIAN. *At scripserunt alias (inquient Magdeburgenses) has minime.* ℟. *Proferant eas.*

℟. Quorundam alias proferre possumus, quæ *psittacos aliud, aliud coturnices sonare* nos doceant: sed demus nullas hodie extare quas proferamus, annon pluribus argumentis euicimus has ab auctoribus quorum nomina præferunt nec scriptas fuisse, nec scribi potuisse?

TVRRIAN. *Alias si proferre nequeant, has sanctißimas & grauißimas, ac omnium memoria antiquiores, quas longinquitas temporis excipiente memoria & Ecclesia eis vtente consecrauit, recipiant.*

℟. Has non recipiemus, quas nec sanctas nec graues nec antiquas esse scimus: quicquid enim in eis vel graue vel sanctum est aliunde est: quicunque eas consecrandas putauerunt, à plano qui eas supposuit decepti sunt.

TVRRIAN. *Diuina quadam prouidentia tam multis seculis immutabiles mansisse, ne ipsi quidem qui eas negant negare possunt; cum neque recordentur, nec audierint, nec ex memoria omnium seculorum cognoscere poßint aliter eas vnquam habuisse quam nunc habeant, à tempore saltem Isidori.*

℟. *Nihil* [c] *certe fit visibiliter & sensibiliter quod non de inuisibili & intelligibili summi imperatoris aula, aut iubeatur aut permittatur*; non tamen sequitur quicquid Dei prouidentia per secula aliquot ἀναλλοίωτον mansit bonum suscipiendúmque esse; alioqui Alcoranum, quia ab A. D. 620. aut paulo ante, ad hanc vsque diem nemo interpolauit, admittendum probare possent Turcæ; mirum ergo non est Epistolas post

c Prosper. Sent. 58. ex August. de Trin. lib. 3. cap. 4.

A.D.785. à Pſeudo-Iſidoro confictas, nouis hactenus inquinamentis obductas non ſiſtit.

TVRRIAN. *An decreta iſtis epiſtolis contenta minus valebunt, ſi has epiſtolas, vt ipſi cupiunt & laborant, non habuerimus?*

R. Quicquid ab aliis decretum collectioni ſuæ inſeruit Pſeudo-Iſidorus eandem auctoritatem obtinebit; quam habuere qui primi illud decreuerunt; quicquid finxit plane nullam.

TVRRIAN. *Conſuetudinem omnium Eccleſiarum tollere non poſſunt Magdeburgenſes, imo neque negare, niſi ex eorum numero eſſe pergant, quos Apoſtolus* contentioſos *vocauit* 1.*Cor.*11.16.

R. Quaſi vero quiſquis Pſeudo-Iſidori commenta, Scripturæ, veteris Eccleſiæ praxi, & hiſtoriarum priſcarum, quotquot ſuperſunt, monumentis aduerſa eſſe pronuntiabit, conſuetudinem Eccleſiarum omnium abrogare velle dicendus ſit, aut *contentioſus* haberi mereatur.

Teſtes qui pro Epiſtolis teſtimonium dixerunt.

CAPVT XVIII.

AQuiſgranenſis* Concilij ſub Gregorio IV. A.D.836. congregati Patres, partis 2.cap.8. ſecundam Pſeudo-Fabiani epiſtolam citare videntur, *Statutum etiam eſt* (inquiunt) *vt vel ſemel in anno, id eſt, in quinta feria, quæ eſt in Cœna Domini, vnctio ſancti olei, in quo ſaluatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Epiſcopo non negligatur, ſicut nunc vſque neglecta eſt, ſed omni deuotione* iuxta traditionem Apoſtolicam ac ſtatuta decretalium, *in quo de eadem repræcipitur, peragatur.*

Circa [a] A.D.846. aut 850. Lothario, Ludouico & Carolo fratribus tres capitularium libros dicauit Benedictus Leuita, in quibus varios ex epiſtolis centones conſarcinauit, verbi gratia lib.5.cap.170.& 243. ex prima Pſeudo-Clementis cap.183. ex Pſeudo-Fabiani prima, cap. 187. ex Pſeudo Pij ſecunda, cap.239. & 249. ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.244. ex Pſeudo Eleutheri vnica, libri 6.cap.57.198. & 208: ex Pſeudo-Clementis tertia, cap.64. ex Pſeudo-Sixti I. ſecunda, cap. 80.& 103. ex Pſeudo-Gregorij epiſt.ad Felicem & ex Pſeudo-Stephani ſecunda, cap.115. ex Pſeudo-Pio, & Pſeudo-Vrbano, cap. 143. ex Pſeudo-Damaſi epiſt 7. cap.320. ex Pſeudo-Anacleto & Pſeudo-Lucio, cap.330. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt.1. lib.7. cap. 22. ex Pſeudo-Dionyſij prima, cap.64.& 65. ex Pſeudo-Fabiani epiſt.2 cap.66. 268. 269. ex Pſeudo-Felicis II. epiſt. 1. cap.67. & 111. ex Pſeudo-Felicis I. epiſt.2. cap.83.84. 180.341. ex Pſeudo-Julij epiſt.2. cap.107. & 343. ex Pſeudo-Anacleti epiſt.1. & 2. cap.168. ex Pſeudo-Teleſphori epiſtola, cap.186. ex Pſeudo-Victoris epiſt.1. cap. 194. ex epiſtola Pſeudo-Lucij cap.303. ex epiſt. Pſeudo-Vrbani cap. 319. ex epiſt.3. Pſeudo-Euſebij cap.337. ex epiſt. Pſeudo-Gregorij ad Felicem, cap.354. ex epiſt.2. Pſeudo-Stephani cap. 363. ex epiſt. Pſeudo-Euariſti, cap.364. ex ep iſt.

* A.D.836.

a Baron. ad A.D.8 5.§ 38. ex Concilij Meldēſis cap. 78. colligit *exigente Concilio* Benedictū Leuitam capitulorum libros 3. digeſſiſſe qui poſt A.D. 854. publicari ſinat: at Conciliū non iubet capitula colligi, ſed orat *ſeruari præcipi*, nec promulgari noua ſed *promulgata* legis vim habere poſtulat: diſerte autē aſſerit Benedictus ſe *Autgario præcipiente* capitula collegiſſe; vt ſupra monuimus.

ex epist. Pseudo-Eleutheri, cap. 362. ex variis epistolis &c. multa enim coaceruauit.

Eodem tempore qui tres illos libros additamentis auxerunt, quam Benedictus ipse aperuerat viam inierunt; auctor additionis 3. cap. 2. & 6. ex epist. 2. Pseudo-Julij: 12. ex epist. 3. Pseudo-Eusebij: 67. ex prima Pseudo-Alexandri deprompsit: additionis 4. *Caroli* [a] *Calui iussu per Erchembaldum Cancellarium* collectæ cap. 3. ex epist. 2. Pseudo-Stephani: 6. ex Pseudo-Pij priore: 14. 15. & 16. ex Pseudo-Julij secunda desumptum est. a Anno 11. Caroli (I.) A. D. 849.

Carolus [b] Caluus Francorum rex in epist. ad Episcopos regni *è palatio Charisiaco* A. D. 856. scripta citauit Pseudo-Anacleti, Pseudo-Urbani, & Pseudo-Julij epistolas. b A. D. 856.

Hincmarus Laudunensis Episcopus circa A. D. 870. libello [c] quem Hincmaro Rhemensi archiepiscopo obtulit Pseudo-Anacleti, Pseudo-Eleutheri, Pseudo-Victoris, Pseudo-Callisti testimonia inseruit: & A. D. 878. in epist. ad Joannem VIII. Pseudo-Julij & Pseudo-Felicis II. commenta citauit. c vide Hincmari Rhem. lib. capp. 55. cap. 43.

Hincmarus ipse Rhemensis epist. 8. testes aduocat Pseudo-Anacletum epist. 1. Pseudo-Urbanum, & Pseudo-Lucium in libello [d] *de diuortio Lotharij*, Pseudo-Euarist. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Gregor. ad Felicem: in libro quinquagintaquinque capp. aduersus Hincmarum Laudunensem [e] cap. 15. Pseudo-Clem. epist. 1. Pseudo-Anacletum epist. 1. 2. 3. Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo-Stephan. epist. 2. Pseudo-Dionys. epist. 2. & Pseudo-Pelag. 2. epist. 8. cap. 16. Pseudo-Anaclet. epist. 3. cap. 20. Pseudo-Anaclet. epist. 2. & Pseudo-Jul. epist. 1. 2. cap. 25. Pseudo-Clem. epist. 1. cap. 35. Pseudo-Lucium, cap. 43. Pseudo-Callist. epist. 1. & Pseudo-Damas. epist. 7. in Dialogo de statu Ecclesiæ Pseudo-Anaclet. epist. 1. Pseudo-Pium epist. 2. Pseudo-Melchiad. de primitiua Ecclesia: [f] in epist. ad Ludouicum III. regem, Pseudo-Urbanum. d A. D. 862. aut 863. e post A. D. 870. f post A. D. 877.

Concilium [g] Coloniense cap. 3. vtitur testimonio Pseudo-Anacleti epist. 1. g A. D. 887.

Concilium [h] Moguntinum cap. 11. citat Pseudo-Urbani epistolam. h A. D. 888.

Concilium [i] Metense sub Arnulpho congregatum cap. 5. Pseudo-Damasi & Pseudo-Leonis epistolas de Chorepiscopis allegat, & cap. 8. Pseudo-Clementis primam. i post A. D. 887. sed quo anno incertum est.

Concilium [k] Triburiense cap. 2. Pseudo-Callist. epist. cap. 7. Pseudo-Anacleti primam cap. 8. & 9. Pseudo-Clementis primam, & Pseudo-Alexandri secundam, cap. 19. Pseudo-Alexandri primam, & cap. 22. Pseudo-Euaristi secundam citat. k A. D. 895.

Remigius [l] Altisiodorensis in Psalmos citat epistolas ἀμοιβαίας Damasi ad Hieronymum & Hieronymi ad Damasum. l circa A. D. 890.

Luitprandus [m] Ticinensis in libro de vitis pontificum epistolarum quas confinxit Pseudo-Isidorus pene omnium meminit. m circa A. D. 950.

Concilium [n] Rhemense aduersus Arnulphum Archiepiscopum coactum in eius gratiam obiicit testimonia aliquot Pseudo-Anacleti n A. D. 992.

n

epist.1. Pseudo-Clementis epist.1. Pseudo-Sixti primi epist.2. Pseudo-Fabiani epist. 2. Pseudo-Stephani epist.2. Pseudo-Marcelli epist.2. Pseudo-Eusebij epist. 2. Pseudo-Julij epist. 2. Pseudo-Stephani ad Damasum, Pseudo-Damasi epist.5. & 7. & Pseudo-Syluerij epist. ad Amatorem.

Leo[a] IX. Rom. Episcopus, epist.4. depromit testimonia ex epistolis Pseudo-Clementis, Pseudo-Anacleti & Pseudo-Aniceti.

Humbertus[b] Cardinalis aduersus Nicetam scribens sententiam suam tuetur auctoritate Pseudo-Clementis epist.2.

Auctor[c] libri qui Ordo Romanus dicitur eandem epistolam agnoscit.

Micrologus,[d] cap.10.& 41. Pseudo-Alexandri epist.1.cap.21. Pseudo-Damasi epist. de Chorepiscopis cap.28. Pseudo-Callisti primam, cap.55. Pseudo-Eusebij tertiam, cap.60. Pseudo-Pelagij secundi nonam allegat.

Gregorius VII. Rom. pontifex lib.6.epist.[e] 35. Pseudo-Clementis epist.1. lib.7.[f] epist.2. Pseudo-Fabiani epist.2. & Pseudo-Steph. epist.2. & lib.8.[g] epist.21. Pseudo Julij epist.1. & Pseudo-Clementis primam citat,

Auctor Apologiæ pro Gregorio VII.[h] cap.3. vtitur testimoniis Pseudo-Marcelli epist. 2. Pseudo Athanasij ad Felicem II. Pseudo-Iulij epist.1. Pseudo Damasi epist.4. Pseudo Isidori præf. collect. cap. 4. Pseudo Anacleti epist.1. & Pseudo Isid. præfat. cap.17. Pseudo-Alexandri epist.1.cap.18. Pseudo Damasi ad Aurelium cap.22. Pseudo-Eleutheri, cap.23. Pseudo Anacleti epist.5.

Anselmus[i] Lucensis episcopus libro 1. aduersus Guibertum Anti-Papam testes aduocat Pseudo Clementem epist.3. Pseudo-Pium epist.1. & Pseudo-Fabianum epist. 3. & lib.2. Pseudo Callist. epist.1. Pseudo-Stephanum epist.2. & Pseudo Marcellin. epist.2. Idem scripsit Collectionem Canonum in qua pene omnes Pseudo Isidori epistolas in partes discerptas inseruit.

Benno Cardinalis in vita[k] Greg. VII. epistolas Pseudo-Lucij & Pseudo Iulij II. citauit.

Burchardus[l] Vormatiensis Episcopus circa A.D. 1010. viginti decretorum libros edidit, in quibus plurima ex Pseudo Isidori collectione coaceruauit. Exempli causa ex *Pseudo-Clementis epist.* 1. lib.1.cap. 124.125.126.127.133. 137.& 155.lib.2.cap.94.lib.6.cap.28.lib.14. cap. 16. *ex epist.*2. lib.3. cap.216. lib.5. cap.11. & 14. *ex epist.*3. lib. 2. cap.93. lib.3.cap.59. lib.4.cap.15. *ex Pseudo-Anacleti prima*, lib.1.cap.4.59. lib.2. cap.154. lib.3.cap.71.77.lib.11.cap.18. *ex epist. secunda* lib.1.cap.1.& 15. lib.2.cap.5. *ex tertia* lib.1.cap.136.152. 178. *ex Pseudo-Euaristi secunda* lib. 1. cap.76. 99. 34. 40. lib.11. cap.9. *ex Pseudo-Sixti primi secunda* lib.3. cap.214. *ex Pseudo-Alexandri prima* lib.1.cap.129.130.132. lib.2.cap.52. lib.5.cap.5. *ex Pseudo-Telesphori* epist. lib.3. cap.63. *ex Pseudo-Hygini priore* lib.1. cap.65. *ex Pseudo-Pij secunda* lib. 11. cap. 29. *Ex Pseudo-Anicero* lib.1.cap.28.63. *ex Pseudo-Soteris epist. posteriore* lib.3. cap. 215. *ex Pseudo-Eleu-*

a A.D.1054. Indict.7.
b A.D.1054.
c Trithemius vult librum hunc à Bertoldo Constātiensi Greg. VII. συγχρόνῳ scriptum.
d vixit tempore Gregor. VII. vide cap. 14.
e 13. Maij Indict. 2. A. D. 1079.
f 1. Octobr. Ind.3.1080.
g 15. Martij 1081.
h Scripsit paulo post Synodum Romæ celebratum A.D.1074.
i obiit A.D. 1086.
k circa A.D. 1098. scripta.
l scripsit A. D. 1008. Sigebert. obiit A.D. 1026. à Baronio & Bellarmino Sanctus habetur, cui tot nugæ placuerunt.

Eleuthero lib. 16. cap. 30. *ex Pseudo-Victoris priore* lib. 1. cap. 176. lib. 4. cap. 3. *ex Pseudo-Zephyrini priore* lib. 1. cap. 154. lib. 16. cap. 13. *ex posteriore* lib. 2. cap. 3. *ex Pseudo-Callisti priore* lib. 11. cap. 38. *ex posteriore* lib. 1. cap. 66. 80. 135. 171. lib. 3. cap. 49. lib. 7. cap. 1. lib. 10. cap. 64. Vide & lib. 9. cap. 7. *ex Pseudo-Vrbano* lib. 3. cap. 3. 143. lib. 1. cap. 1. *ex Pseudo-Antero* lib. 1. cap. 77. lib. 4. cap. 66. *ex Pseudo-Fabiani secunda* lib. 1. cap. 147. 148. *ex tertia* lib. 1. cap. 183. lib. 2. c. 10. *ex Pseudo-Cornelij secunda* lib. 1. cap. 193. lib. 12. cap. 12. 19. *ex Pseudo-Lucio* lib 1. cap. 54. lib. 11. cap. 19. *ex Pseudo-Stephani priore* lib. 1. cap. 173. *ex posteriore* lib. 1. cap. 142. 161. 177. vide & lib. 16. cap. 19. *ex Pseudo-Sixti secundi posteriore* lib. 1. cap. 143. 192. *ex Pseudo-Dionysij secunda* lib. 3. cap. 43. *ex Pseudo-Felicis primi, prima* lib. 1. cap. 157. 169. lib. 16. cap. 11. *ex secunda* lib. 1. cap. 174. *Ex Pseudo-Eutychiano* lib. 5. cap. 7. *ex Pseudo-Caio* lib. 1. cap. 139. *ex Pseudo-Eusebij prima* lib. 1. cap. 138. 165. *ex secunda* lib. 11. cap. 25. 27. *ex tertia* lib. 4. cap. 63. *ex Pseudo-Melchiadis priore* lib. 3. cap. 2. 4. 5. *ex posteriore* lib. 1. cap. 2. lib. 4. cap. 61. *ex Pseudo-Marco* lib. 1. cap. 98. *ex Pseudo-Iulij secunda* lib. 1. cap. 144. 170. & *ex prima* lib. 1. cap. 175. *ex Pseudo-Felicis secundi priore* lib. 1. cap. 141. 163. 167. 180. 221. 222. lib. 16. cap. 11. *ex Pseudo-Damasi quinta* lib. 1. cap. 153. 156. 172. 179. lib. 16. cap. 31. *ex Pseudo-Anastasij priore* lib. 3. cap. 103. *& ex posteriore* lib. 19. cap. 129. *ex Pseudo-Felicis quarti secunda* lib. 3. cap. 57. 58. *ex Pseudo-Ioannis secundi priore* lib. 3. cap. 32. *ex Pseudo-Pelagij secundi nona* lib. 3. cap. 69. *ex Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem* lib. 7. cap. 19. *ex Pseudo-Deusdedit* lib. 17. cap. 44. Præterea multa alia congerit nescio vnde hausta, quæ tribuit *Euaristo* lib. 3. cap. 17. lib. 18. cap. 16. *Alexandro* lib. 1. cap. 59. lib. 19. cap. 100. *Sixto* lib. 4. cap. 46. *Hygino* lib. 3. cap. 11. 21. 39. lib. 4. cap. 24. *Pio* lib. 3. cap. 72. 124. lib. 5. cap. 27. 47. lib. 6. cap. 37. lib. 8. cap. 18. lib. 12. cap. 4. 15. lib. 15. cap. 10. lib. 19. cap. 63. *Aniceto* lib. 5. cap. 29. *Soteri* lib. 3. cap. 73. 74. lib. 5. cap. 20. 44. lib. 12. cap. 18. *Zephyrino* lib. 8. cap. 40. *Callisto* lib. 18. cap. 2. *Fabiano* lib. 4. cap. 1. lib. 5. cap. 17. 24. 25. 36. lib. 7. cap. 21. lib. 9. cap. 30. lib. 10. cap. 59. 60. lib. 12. cap. 40. lib. 12. cap. 8. *Eutychiano* lib. 1. cap. 91. 92. 93. 94. lib. 5. cap. 35. lib. 8. cap. 17. lib. 9. cap. 59. 60. lib. 11. cap. 30. lib. 12. cap. 14. lib. 14. cap. 2. 3. 10. lib. 19. cap. 105. *Marcello* lib. 3. cap. 139. *Eusebio* lib. 5. cap. 99. lib. 8. cap. 19. lib. 9. cap. 13. lib. 13. cap. 17. lib. 14. cap. 7. lib. 18. cap. 11. lib. 19. c. 110. *Lucio* lib. 19. cap. 69. *Iulio* lib. 2. cap. 127. lib. 3. cap. 1. 204. lib. 5. cap. 1. lib. 7. cap. 7. lib. 9. cap. 18. lib. 18. cap. 21. *Liberio* lib. 13. cap. 13. 14 18. *Felici* lib. 1. cap. 51. lib. 16. cap. 5. lib. 19. cap. 62. *Damaso* lib. 1. cap. 25. *Bonifacio* lib. 1. cap. 73. 131. 184. 202. lib. 3. cap. 26. lib. 11. cap. 17. *Siluerio* lib. 3. cap. 23. lib. 5. cap. 19. lib. 13. cap. 12. *Pelagio* lib. 12. cap. 9. Citauit etiam *Pseudo-Isidori præfationem* lib. 1. cap. 42.

Deusdedit * Rom. Eccl. Cardinalis de priuilegiis Rom. sedis scripsit A. D. 1080. & postea A. D. 1087. collectionem Canonum quam compilauit ex Pseudo-Isidori quisquiliis. * A.D. 1080. & 1087.

Gregorius presbyter, similem Collectionem publicauit quam *Polycarpum* nominauit, vt & Bernardus Papiensis, & auctor libri *Popule-*

ti: ſed hæc ad manus non ſunt: nec quo tempore vixere auctores nobis compertum eſt.

a obiit Iuo A.D.1114.nota Lector quam multa ex eius Decreto deſecāda ſint.

Iuo Carnotenſis [a] Epiſcopus, quem poſtea *Panormia* ſcriptor imitatus eſt, ſcripſit volumen decretorum, iiſdem nugis inquinatum. Habet enim *ex Pſeudo-Clementis epiſt. prima*, part.3. c.1.parte 5. cap.47. 224. 225.226.227.232. 251. parte 6. cap.171. 345. parte 8. cap.99.parte 10. cap.36. parte 13. cap.84. parte 14. cap.1.2. 22. parte 16. cap.1. *ex ſecunda* part.2.cap.21.24.64.65.66.86. parte 3. cap. 266. parte 6. cap. 87.88.89.90. *ex tertia* parte 1.cap.210. parte 2.cap.113. parte 3.cap.62. *ex quarta* parte 9. cap.119. & parte 10. cap.157. *ex Pſeudo-Anacleti prima* parte 2. cap. 67. parte 6. cap.245. parte 7. cap. 237. parte 14. cap. 88. *ex ſecunda*, parte 5.cap.1. 53.58.69. parte 6.cap.25.44.parte 7.cap.1. 53.69.238.250.254.269. *ex tertia*, parte 5. cap.2. 98. 237.238.239. 250. 269.294. parte 6. cap. 312. parte 7. cap.2. 58. 98.239. *ex Pſeudo-Euariſto* parte 5. cap.182. 202. 233. 240. 254. part. 8. cap. 4.5. *ex Pſeudo-Alexandri prima*, parte 2. cap.15. parte 5. cap.241 242. *ex ſecunda*, parte 2. cap.68 . 69. parte 5. cap.229. 230. parte 6. cap.45. *ex Pſeudo-Sixto primo*, parte 2. cap.70. parte 5. cap.3. *ex Pſeudo-Teleſphoro* parte 4. cap.25. parte 6.cap.14.15.313. parte 16.cap.112. parte 2.cap.71. parte 3.cap.65. *ex Pſeudo-Hygino* parte 5. cap. 99. *ex Pſeudo-Pio* parte 4. cap.3. parte 5. cap.243. parte 13.cap.39. *ex Pſeudo-Aniceto* parte 5. cap.54.139. parte 6. cap.46. *ex Pſeudo-Sotere* parte 2.cap.72. & parte 3. cap.265. *ex Pſeudo-Victoris epiſt.*1. parte 1. cap. 58. 198. parte 4. cap.4. parte 5.cap.4. 244. *ex Pſeudo-Zephyrini prima*, parte 4.cap.108. parte 5.cap.245. *ex ſecunda*, parte 5. cap. 246. parte 6. cap.23. 47. *ex Pſeudo-Calliſti priore* parte 4. cap.26. parte 5. cap. 234. 235. *ex poſteriore* parte 3. cap. 53. parte 5. cap. 100. 101. 186. 236. 289. parte 6.cap.48. 49. 346. parte 9. cap. 22.23. parte 12. cap. 85. parte 14. cap. 23. 72. 102. *ex Pſeudo-Vrbano* parte 1. cap. 260. 296. parte 3. cap.5. 139. parte 14. cap.74. *ex Pſeudo-Eleuthero* parte 6. cap.17. 18. 19. 316. *ex Pſeudo-Antero* parte 5.cap. 183. *ex Pſeudo-Fabiani prima*, parte 6. cap.293. parte 14.cap.24. 104. *ex ſecunda*, parte 2 cap.73. parte 5.cap.299. parte 6. cap.320.321. 322. *ex tertia*, parte 5. cap. 260. 261. parte 6. cap. 323. 324. *ex Pſeudo-Cornelij epiſt.* 2. parte 5.cap.308.parte 6. cap.325. parte 11. cap.77. *ex Pſeudo-Lucio* parte 3. cap.140. parte 5. cap.164. parte 6.cap. 326. parte 14. cap.89. *ex Pſeudo-Stephani epiſt.*1. parte 5.cap.255.274.293. *ex ſecunda*, parte 2.cap. 74. parte 5. cap. 292. 299. parte 6. cap. 327. 328. parte 13. cap. 111. *ex Pſeudo-Sixti ſecundi ſecunda*, parte 5. cap. 246. *ex Pſeudo-Dionyſii ſecunda*, parte 3.cap.47. & parte 5. cap. 288. *ex Pſeudo-Felice primo* parte 6. cap. 329.330. 331. parte 5.cap.248.267. *ex Pſeudo-Eutychiano* parte 2.cap.17. parte 7.cap.332.333.& parte 14.cap.53. *ex Pſeudo-Caio* parte 5. cap.253. *ex Pſeudo-Marcellino* parte 3. cap. 205. *ex Pſeudo-Marcello* parte 4. cap. 240. *ex Pſeudo-Euſebio* parte 4. cap.5.parte 5.cap.249.275. parte 13.cap. 37.parte 15. cap. 122. *ex Pſeudo-Melchiade* parte 3. cap. 4. 6. 7. parte 4. cap.27. parte 5.cap.46. *ex Pſeudo-Marco* parte 5. cap.200. *ex Pſeudo-Iulio* parte 4. cap.111. parte 5. cap. 257. 280. 292. *ex Pſeudo-Felice ſecundo*, parte 4.

parte 4. cap. 248. 269. 292. 296. 335. parte 5. cap. 256. 273. 277. parte 6. cap. 335. 336. *Ex Pseudo-Athanasio ad Marcum* parte 4. cap. 108. 109. *ex eodem ad Felicem*, parte 5. cap. 15. *ex Pseudo-Damaso*, parte 5. cap. 265. 266. 287. 290. 295. parte 6. cap. 337. 347. 348. *ex Pseudo-Anastasio* parte 2. cap. 138. parte 6. cap. 93. parte 15. cap. 139. *ex Pseudo-Ioanne primo* parte 3. cap. 37. 149. parte 13. cap. 1. *ex Pseudo-Felice IV.* parte 2. cap. 76. parte 3. cap. 24. 60. 61. *ex Pseudo-Siluerio*, parte 6. cap. 73. *& Pseudo-Pelagio secundo*, parte 2. cap. 77. parte 5. cap. 12. *ex Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem*, parte 9. cap. 26. 125. *ex Pseudo-Deusdedit*, parte 1. cap. 305. *ex Pseudo-Isidori præfatione*, parte 4. cap. 107. 110. parte 5. cap. 153. Addit etiam plurima decreta afficta, *Euaristo* parte 3. cap. 32. parte 15. cap. 38. *Alexandro* parte 2. cap. 81. parte 5. cap. 169. & parte 15. cap. 112. *Hygino* parte 1. cap. 218. parte 3. cap. 13. 26. 44. *Sixto* parte 1. cap. 240. *Pio* parte 2. cap. 37. 56. 125. parte 4. cap. 66. parte 7. cap. 39. parte 10. cap. 166. parte 12. cap. 61. 72. parte 15 cap. 77. *Aniceto* parte 2. cap. 38. *Soteri* parte 2. cap. 30. 54. 126. 127. parte 8. cap. 145. parte 12. cap. 75. *Zephyrino* parte 7. cap. 59. *Callisto* parte 5. cap. 74. parte 15. cap. 27. *Fabiano* parte 2. cap. 27. 34. 35. 44. parte 5. cap. 161. parte 6. cap. 30. parte 8. cap. 168. parte 9. cap. 57. parte 12. cap. 65. parte 13. cap. 60. 61. *Cornelio* parte 12. cap. 69. *Lucio* parte 15. cap. 83. *Eutychiano* parte 2. cap. 45. parte 7. cap. 38. parte 8. cap. 195. parte 12. cap. 71. parte 13. cap. 40. 70. 71. 78. parte 15. cap. 117. *Eusebio* parte 2. cap. 134. parte 4. cap. 49. parte 5. cap. 252. parte 7. cap. 40. parte 8. cap. 151. parte 13. cap. 75. parte 15. cap. 35. *Iulio* parte 3. cap. 3. 127. parte 6. cap. 201. parte 8. cap. 156. parte 9. cap. 43. parte 15. cap. 43. *Felici tertio*, parte 15. cap. 76. *Siluerio* parte 2. cap. 29. parte 3. cap. 28. *Pelagio* parte 12. cap. 66.

Iuoni successit [a] Gratianus, qui Decretorum Magister haberi meruit; hic, ne quid omitteret, integras fere descripsit Pseudo-Isidori fabulas. *De Pseudo-Clementis prima* vide dist. 80. c. In illis ciuitatibus, dist. 93. c. Si inimicus, c. Diaconi Ecclesiæ, 2. q. 7. c. Sacerdotes, c. Laïcus in accusat. 6. q. 1. c. B. Petrus, 8. q. 1. c. Simon Petrus, 11. q. 1. c. Sicuti enim, c. Si qui ex fratribus, & c. Te quidem, & q. 3. c. Si inimicus. c. Si autem vobis, & c. Quicunque contrist. De pœnit. dist. 1. c. Homicidiorum. *De secunda*, vide dist. 23. c. Tales ad &c. 2. q. 7. c. Sacerdotes & rel. c. Qualis 16. q. 7. Ecclesias, dist. 81. c. Ministri altaris, c. Clericus solus, c. Sed si forte, 17. q. 4. c. Si forte, de consecrat. dist. 1. c. Ecclesias, c. Altaris palla, c. Nemo per, dist. 2. c. Tribus gradibus. *De tertia*, vide dist. 25. c. Audire Episcopum, dist. 38. c. Nullus Episcopus, dist. 43. c. In mandatis, dist. 93. Qui suis, 11. q. 3. Si autem vobis, 16. q. 1. c. Cunctis fidelibus, De Consecrat. dist. 1. c. Hic ergo est. *De quinta*, vide distinct. 37. c. Relatum est, 12. q. 1. c. dilectissimis. *De Pseudo-Anacleti prima*, vide dist. 43. c. Scimus autem multos, dist. 83. c. Nihil illo, distinct. 93. c. Ille proculdubio, 2. q. 6. Omnis oppressus, 3. q. 4. c. Beatus prædecessor, q. 6. c. Leges Ecclesiarum, c. vnaquæque prouincia, 6. q. 1. c. Si omnia in, 12. q. 2. c. Qui abstulerit, c. Qui Christi pecunias, 17. q. 4. c. Qui rapit, 25. q. 2. c. Priui-

[a] Gratianus decretum suum absoluit A. D. 1151. Ego vero enumeraui quotquot loca ex epistolis in collectionē suam transtulit, vt videat Lector quam multis fæcibus ius pontificium refertum sit.

legia Ecclesiarum, de Consecr.dist.1.c.Episcopus. c. Deo sacrificans. c.Peccata.

De secunda, vide dist.21.c.in Nouo Testamento,dist.45.c.sane percussor. dist.64.c.ordinat. Episcop. dist.66. c.Porro & dist.67. c. Reliqui Sacerdotes.dist.75.ordinat.episc.dist.79.c.Electionem summorum dist.99.c.Prouinciæ multo,dist.84. porro Moysi 2.q.7. c.Accusatio quoque,7.q.1. c. Si Sacerdos.

De tertia, vide dist.22. c.Sacrosancta Rom.dist.80.c.Episcopo non in,2.q.7.c. Sententia Cham.3.q.5. Accusatores autem, 6.q.2 Deteriores sunt,24.q.3. Tam Sacerdotes, 6.q.1. Ex merito.

De Pseudo-Euaristi priore, vide dist.93. c.Diaconi qui quasi, 30.q.5.c. Aliter legitimum.

De posteriore, 2.q.1.c.Deus omnipotens,q.7. c.Non est itaque, C.si qui sunt, c. Sunt nonnulli, 3.q.2.c.Audiuimus quosdam, 7.q.1. Sicut vir non,30.q.5.Nullum ante.

De Pseudo-Alexandri prima, vide 2.q.7.c. Si quis erga, 3.q.4. Hi qui Episcopis 11. q.1. c. Relatum est, 15.q.6. c. Si quandoque à Sacerd.de consecrat.dist.2.c. Sacramentorum, c.Peracta, c.Nihil in sacrificiis, c. Aquam sale consperssam. *De secunda*, dist.94. c. Si quis autem legationem,1.q.1.c.Ipsi Sacerdotes,2.q.1.c.Nulli dubium. *De tertia*, 3.q. 1.c.Nulli dubium,6.q.1.c.Summa iniquitas, &c.

De Pseudo-Sixti primi secunda, vide 2.q.6. Si quis vestrum, 8. q.5.c. Quilibet fratrum, de consecr.dist.1.c.in S.Apostolica.

De Pseudo-Telesphori vnica, dist.4.c. Statuimus vt,7.3.q.5.c. Accusatores q.9.c.Accusatori omnino,de consecr.dist.1.c. Nocte sancta, 6. q.1.Sacerdotes qui,&c.

De Pseudo-Hygini priore vide 2.q.7. c. Criminationes, 3.q.6.c. Peregrina iudicia, 9.q.3.c. Saluo in omnibus &c. *De posteriore* 3. q.4. c. Alieni erroris &c.

De Pseudo-Pij priore, vide dist. 83. Quid enim prodest, 3.q.4.c. Si quis vero,6.q.1.c.Oues pastorem, de pœnit. dist.3. Nihil prodest, de consecrat.dist.3.c.Nosse vos volumus,dist.5.Nihil enim prodest. *De posteriore*,11.q.1.Si quis Sacerdotum,12.q.2.c.Prædia diuinis, c.17.q. 4.c.Sicut qui Eccl.

De Pseudo-Aniceto,vide dist.23.c.Prohibete fratres,dist.64.c.Comprouinciales,dist.66.c.Archiepiscopus ab omnibus.dist.99. c.Nulli Archiepiscopo,9.q.3.c.Archiepiscopus nihil,c.Si autem.

De Pseudo-Soteris secunda, vide dist.23. c. Sacratas Deo fœminas &c.

De Pseudo-Eleuthero, vide 2.q.1.c. Nihil contra, q.7.c.Negligere, 3. q.3. c. Induciæ non modicæ,q.6. c.Quamuis liceat. c. si quis Clericus,q.9.c.Caueant iudices,30.q.5.Iudicantem oportet.

De Pseudo-Victoris prima, 2.q.6.c.Si quis putauerit 3.q.6. Accusatus vel iudic. de consecr.dist.3.c.Celebritatem S.Paschæ. *De secunda*,dist. 90.c.Perlatum est.

De Pseudo-Zephyrini priore, dist.16. c. Sexaginta Apost. dist.38.c.Sicut stellas,2.q.1.c.Primates accusatum,q.6.ad Rom. Eccles.q.7.Maiorum

iorum,3.q.4. c. Detractiones quoque, q.8. Accusatores,q.9.c. Absens vero, 5.q.4. c. Duodecim iudices. *De posteriore*, dist.75. Ordinationes presbyterorum,2.q.2.Præceptum est.

De Pseudo-Callisti priore, vide dist.12.c. Non decet à capite, dist.76. c.Jejunium quod,11.q.3.c. Iniustum iudicium. *De posteriore* dist.50. c. Ponderet, 2.q.7. c. Quærendum est.q.8. c. Accusatorum, 3.q.4.c. consanguineorum c.Conspiratores q.9.c. Absente eo quem. c.Testes per quas. q.5. c. Consanguinei accusat. c. Accusatores vel testes, 11.q.3. c. Excommunicatos quoque, 9.q.2. c.Nullus alterius terminatos, q.3. Nullus Primas &c. 23.q.3.c. Iustum est vt qui, &c.35.q.2. Coniunctiones consang.&c. 7.q.1.c.Sicut alterius vxor &c.

De Pseudo-Vrbano, vide 11.q.3. c. Quibus Episcopi,12.q.1. c. Scimus vos non ignor. c. Videntes autem. c. Res Ecclesiæ, 1.q.3. c.Res Ecclesiæ,17.q.4.Attendendum est ne prædia,de Consecr.dist.5.c.Omnes fideles.

De Pseudo-Pontiani secunda, 2.q.7. C.Quærendum est, 3.q.5.c. Suspectos autem &c.

De Pseudo-Antero, vide 7.q.1. c. Mutationes Episcoporum, 9.q.3. c. Facta subditorum, 6.q.1. c. Ex merito, 11.q.3. c. Absit vt quicquam &c.

De Pseudo-Fabiani prima, vide 3.q.4. c. Omnes quos Sanctorum, 6. q.1. c. Omnes illi sunt, 11. q.3. c. Sicut Apostoli stat. *De secunda*, 1.q. 1. c. Significastis insuper, 3. q.1. c. Deus ergo fratres, c. Episcopi si à propriis, 2. q.7. c. Sicut Sacerdotes, c. Ipsi Apostoli, 3.q.5. c.Suspectos autem, 11.q.1.c.Statuimus vt si quis, q.3. c. Qui omnipot.6.q.1. Illi qui de Cõsecr.dist.3.c.Literis vestris,4.q.4.c.Nullus vnquam. *De tertia*,1.q.6.c.Si quis iudic.2.q.3.c.Si quis iratus, q.6. c. Liceat appellantem,c.Licet etiam, 3.q.6. c. Si quis Episcoporum, c. Ibi semper. c.Pulsatus autem,c.Qu i crimen &c.

De Pseudo-Cornelij posteriore, 2.q. 4. c. Sacramentum hactenus, c. Nos Sanctorum,c.Nos sacramentum,3.q.6.c. Omnia quæ aduersus, 6.q.1.c.Sapius non est.

De Pseudo-Lucio, vide dist. 80. c. Vrbes & loca, 2. q.7. c. Criminationes maiorum natu,3.q.3. c. Nullus autem primas,6.q.1. c.Sapiens non est 12. q. 1. c. Qui abstulerit 17. q. 4. c. Qui rapit, c. Omnes raptores, 24. q.1. A rectâ ergo &c. de Consecr.dist.1.c. Iubemus Apostolica &c.

De Pseudo-Stephani priore,vide 6.q.1.c.Infames esse:de Consecr.dist. c. Vestimenta. *De posteriore*, dist.80.c.Vrbes, 1.q.8. c. Accusat. per se 2.q.2.c. Nullus Episcoporum, q.7. c. Quærendum est, q. 8. c. Per scripta, 3.q.4. c. Nullus anathem. c.Clericus qui Episc. q.5. c.Accusatores, q.6.c. Vltra prouinciæ,q.11. c.Neganda est.

De Pseudo-Sixti secundi priore, vide 2.q.6. Omnes Episcopi qui, c. Si quis putauerit, 3. q. 6. c. Accusatus vel iudic. 24. q.1. Memor sum me. *De posteriore*, 2.q.7. c. Si quis contra Episcopum, c.Accusatio Episcoporum,9.q.3.c.Fratres quos timore.

De Pseudo-Dionysii secunda, vide 3. q. 4. c. Alieni, 13. q. 1. c. Ecclesias singulas, 15. q. 3. Nemini præter.

De Pseudo-Felicis primi prima, vide 2. q. 1. c. Primates accusatum, q. 7. c. Maiorum quispiam, 3. q. 4. c. Detractores quoque, q. 6. c. Si quis Cleric. c. Irritam esse. *De tertia*, 3. q. 2. c. Si Episcopus suis fuerit, q. 6. c. Peregrina iudicia. c. Neminem, q. 7. c. Infamis persona, q. 9. c. Absente aduersario. c. Absens per alium, q. 10. Si accusat. persona, 4. q. 6. c. Si ac usat. persona, 5. q. 3. Si ægrotans.

De Pseudo-Eutychiani secunda, vide 1. q. 8. c. Quisquis ille est, 2. q. 6. Non ita in Ec l. 3. q. 4. c. Nulli vnquam.

De Pseudo-Caij vnica, dist. 77. c. Illud non, 2. q. 3. c. Si quis, q. 7. c. Pagani & hæreti i, 3. q. 1. c. Episcopus suis rebus, q. 2. Eiectis &c. 11. q. 1. c. Nemo vnquam.

De Pseudo-Marcellini secunda, vide 2. q. 7. c. Lai o non liceat, 11. q. 1. Quæ unque. c. Cleri um uiuslibet, 25. q. 1. Omne quod &c.

De Pseudo-Marcelli priore, vide 2. q. 6. c. Ad Romanam, 24. q. 1. Rogamus vos fratres. *De posteriore* dist. 29. c. Eorum qui accus. dist. 17. c. Synodum Episcoporum, dist. 96. Boni princi is, 3. q. 9. c. Non oportet, 11. q. 3. Eorum qui accus.

De Pseudo-Eusebij prima, vide 2. q. 7. c. Laicos non ac us. 3. q. 5. c. De accusat. cleri 5. q. 5. c. Illi qui aut in fide, 6. q. 1. c. Nos sequentes patrum &c. *De secunda*, 2. q. 2. c. In Scripturis vestris, c. Nullus Epis oporum, q. 7. Omnes Laïci, 3. q. 1. c. Redintegranda sententia, 3. q. 2. c. Prius ergo oportet, 12. q. 2. c. In legibus, q. 7. c. In antiq. Eccl. *De tertia*, 3. q. 5. c. Constituimus eum, 24. q. 1. c. In sede Apostoli a, de consecr. dist. 3. c. Manus quoque.

De Pseudo-Melchiadis scripto, de primit. Eccl. vide dist. 88. c. Decreuit S. Synodus, 12. q. 1. c. Futurum Eccl. *de epist. ad Hispanos* 2. q. 1. c. Primo semper, de conse. r. dist. 3. c. Ieiunium, dist. 5. c. Spiritus S. qui, c. de his vero.

De Pseudo-Athanasij epist. ad Marcum, dist. 16. c. Septuaginta, c. Viginti. *de eiusd. epist. ad Felicem*, 9. q. 3. c. Fuit semper. c. Antiquis.

De Pseudo-Iulij epist. priore, vide dist. 11. c. Nolite errare, 3. q. 6. c. Dudum à Sanctis, 5. q. 4. c. Nullus Episcopus, 24. q. 1. c. Officij nostri. 25. q. 2. c. Amputate talem. *De posteriore*, dist. 17. c. Regula vestra nullas, q. 6. c. Omnes Episcopi, c. Si quis putauerit. c. Placuit vt à quibuscunque, c. Vltra prouinciam, c. Ideo huic S. sedi, 2. q. 2. c. Nullus potest conuocare. c. Si Episcopus, q. 7. c. Si quis ergo, c. Criminationes. c. Maiorum quispiam, c. in S. Nicæna. 3. q. 4. c. Alieni erroris, c. Detractores quoque, q. 5. c. Accusatores, c. Similiter, q. 6. c. Accusatus, c. Si quis Cleric. c. Irritam, q. 7. c. Peregrina iudicia, 3. q. 9. c. Caueant iudices, 6. q. 1. c. Sacerdotes qui, 11. q. 1. c. Judi es autem alij, 12. q. 2. c. Antiquis, 15. q. 3. c. Nemini, 30. q. 5. Iudicantem oportet.

De Pseudo-Liberij epist. ad omnes episc. 7. q. 1. c. Suggestum, *de eiusd. epist. ad Athanas.* 24. q. 1. c. Qui contra.

De Pseudo-Felicis II. epist. priore, 2. q. 6. c. Quoties, 3. q. 3. c. Cum accusatus

cusatus ad, c. De induciis, 5.q.2.c. Si primates, 3.q.2.c. Tamdiu in sede, 6.q.1. c. Quiescite &c.

De Pseudo-Damasi epist. ad Aurelium, 25.q.1. c. Violatores. *De epist. ad Stephanum*, 2.q.3. c. Qui non, c. Calumniator q. 7. c. Testes absque vlla, c. Sacerdotes vt antiq. 3.q.3. c. Induciæ, q.5. c. Nullus seruus, q. 6. c. Discutere Episcopos. q.9. Habetur quoque, c. Nec extra, 4. q. 4. c. Nullus introducatur, 5.q. 2. c. Vocatio ad Synod. dist.17.c. Huic sedi, 23. q.3. c. Qui potest obuiare, 25.q.1.c. Omnia decretalia. *De epist. aduers. Chorepisc.* dist. 68. c. Chorepiscopi, 1.q.7. c. Per illicitam, de epist. ad episc. Italiæ, 3. q. 9. c. Qui accusare alium, 5.q.2.c. Relatum est, 11.q.3.c. Eorum qui accusantur.

De Pseudo-Anastasij primi epist. priore, dist. 98. c. Transmarinos. De consecrat. dist.1.c. Apostolica auct. *De posteriore*, 13.q.2. c. Habeat forsitan.

De Pseudo-Sixti tertij epist. ad Orientales, 2. q. 5. c. Mandauistis, q. 7. c. Si quis Episcopus, q.8. Qui crimen obiicit. c. Sententialiter qui eorum, 3. q. 6. c. Qui crimen obiicit, c. Peregrina, c. Si quis Clericus, 11. q.4. c. Inter verba.

De Pseudo-Leonis epist. aduersus Chorepiscopos, dist. 68. c. Quamuis.

De Pseudo-Ioannis primi priore, 1. q. 2. c. In scripturis vestris, 2. q.2.c. Antiquitus, q.7. c. Oues pastorem, 3.q.2.c. Prius ergo. c. Quanto, q.1. c. Redintegranda, 12.q.2. c. Legibus cautum, c. In antiquis. *De posteriore*, dist.1. de consecr. c. Ecclesias Arianorum.

De Pseudo-Felicis IV. priore, de Consecr. dist.1. c. Consecrationes, c. Tabernaculum, c. Sicut non alij, c. Solennitates.

De Pseudo-Siluerij priore, 25.q.2. c. Sic decet. *De posteriore*, 23. q. 4. c. Guilisarius.

De Pseudo-Bonifacij II. epist. ad Eulalium, dist. 89. c. Ad hoc dispensat.

De Pseudo-Ioannis III. epist. aduersus Chorepiscop. 8. q. 1. c. Si autem Petrus.

De Pseudo-Pelagij epist. ad Benignum, 7. q.1. c. Scias frater; c. Omnis qui, 11.q.3. c. Unicuique. *De epist. ad Episc. Italiæ*, 3. q.2. c. Cum Ecclesiæ, q. 5. c. Canonica, c. Omnes qui aduersus. *De epist. ad Orientales*, dist.17. c. Multis denuo, dist. 99. c. Nullus patriarch. 6.q.3.c. Scitote. *De epist. ad Episc. German.* de Consecr. dist.1. c. Inuenimus.

De Pseudo-Gregorij epist. ad Felicem, 25.q.2. c. Si ea, 35.q.2. & 3. c. Nec eam, q.8. c. Hæc salubriter. De Consecr. dist.1. c. Solennitates. *De epist. Pseudo-Deusdedit ad Gordianum*, 30.q.1.c. Peruenit.

His pseudepigrapha alia decreta addidit quæ affinxit *Clementi* de Consecr. distinct.2.c. Sacerdotem. *Anacleto*, 5.q.3.c. Quis Episcopus, 7.q.1.c. Episcopi in Diœcesi. *Euaristo*, 20, q.6. c. Presbyteri. *Hygino*, 17.q.4. c. Si quis Eccles. 35.q.10.c. Si qua mulier. De Consecr. dist.1. c. Omnes Basilicæ, c. Si motum, c. Ligna Ecclesiæ, dist.4. c. in Catechismo. *Pio*, dist.32. c. Communiter, 22.q.1.c. Si quis, q.5. Qui compulsus, c. Qui peierat, 33. q. 2. c. Quicunque. De Consecr. dist.2. Si

Per neglig. *Alexandro*, 6. q. 4. Si Metropol. *Soteri*, 22. q. 4. c. Si aliquid, De Consecr. dist. 1. c. Ut illud, c. Hoc quoque, dist. 2. in Cœna. *Callisto*, dist. 60. c. Nullus in &c. 16. q. 7. c. Nullus omninò. *Fabiano*, dist. 70. c. Si quis, 6. q. 1. c. Quicunque sciens, 32. q. 7. c. Neque furiosus, 35. q. 2. & 3. c. De propinquis, c. Qui propinquam. De pœnit. dist. 6. c. Consanguineos, De Consecr. dist. 2. c. Etsi non. *Cornelio*, 22. q. 5. c. Honestum. *Stephano*, dist. 19. c. Enimuero. *Eutychiano*, 11. q. 3. c. Si quis Episcopus, 20. q. 2. c. Statuimus, 22. q. 1. c. Prædicandum, 23. q. 8. c. Si quis membrorum, 28. q. 1. c. Si quis. De pœnit. dist. 6. c. Episcopus. *Marcello*, 20. q. 2. c. Illud autem. *Eusebio*, 27. q. 2. c. Desponsatam, De Consecr. dist. 5. c. Jeiunia. *Melchiadi* 13. q. 2. c. Placuit per omnia. *Iulio*, 24. q. 1. c. Si quis dederit, 26. q. 6. c. Si presbyter, 27. q. 2. Si quis, 29. q. 2. c. In omnibus nobis, c. Si aliquis, 35. q. 2. & 3. Et hoc æqualiter, De Consecr. dist. 2. Cum omne. Gratianum κατ' πόδας sequitur tota Canonistarum colluuies.

a post A. D. 1111.

Concilium [a] Lateranense sub Callisto II. congregatum cap. 4. Pseudo-Stephani secundam, & cap. 5. Pseudo-Callisti secundam citat. Ex illo tempore ad A. D. 1500. imo ad hanc ætatem paucissimos inuenias, qui veritatis lucem vel admittere, vel admissam aliis prætendere audeant: certatim ruere amant pontificij fere omnes, etiam doctissimi. P. Lombardus Paris. Episcopus Sententiarum Magister; Joan. de Turrecremata Cardinalis; Joannes de Ragusio generalis Dominicanorum in Concil. Basil. procurator, Joannes de Polemar Archidiac. Barcinonensis, Guilielm. Durantes Episcopus Mimatensis; Radulphus de Riuo Decanus Tungiensis; Thomas de Vio Cardinalis Caietanus; Stanislaus Hosius Cardin. Gaspar Contarenus Cardinalis; Jacobus Latomus; Albertus Pighius; Nicolaus Sanderus; Martinus Peresius Guidixiensis episcopus; Alphonsus de Castro; Franciscus Cordubensis; Thomas Hardingus; Melchior Canus Episcopus Canariensis, Diegus Payua Andradius, Claudius Espencæus; Guilielmus Lindanus Ruremundensis Episcopus; Franciscus Orantius; Franciscus Sonnius Episcopus Antuerpiensis; Sixtus Senensis; Petrus Krabb; Edmundus Campianus, Robertus Bellarminus Cardinalis; Jacobus Pamelius, Antonius Augustinus Tarraconensis Archiepiscopus; Cornelius Jansenius Gandauensis Episcopus; Anglorhemenses Theologi; Judocus Coccius, Gregorius de Valentia; Robertus Smythæus; Thomas Stapletonus; Franciscus Costerus; Joannes Maldonatus; Alphonsus Pisanus; Antonius Posseuinus; Franciscus Suarez, Jacobus Gretserus, Seuerinus Binius, Antonius Mendoza, Jul. Cæsar Bulengetus, Andreas Duuallius, & alij innumeri. Henricus Kaltheisen & Nicolaus Cusanus Cardinalis, qui Clementi & Anacleto suppositas epistolas veru transfixerant, alias eiusdem farinæ admiserunt. Ille [b] Pseudo-Urbani epistolam & Pseudo-Isidori præfationem: [c] hic Pseudo-Melchiadis farraginem *de primitiua Ecclesia* &c. Baronius ipse qui doctissimis censuris plurimas notauit, nonnullarum auctoritatem agnouit, [d] Exempli causa prioris Pseudo-Hygini, posterioris

b Vide in append. ad Concil. Basil. orat. de libera prędicat. verbi Dei.

c de cōcord. Cathol. lib. 3. cap. 2.

d A.D. 158. §. 2. 163. §. 3. 255. 21. 142. §. 4. 296. §. 4.

rioris Pseudo-Pij, secundæ Pseudo-Fabiani, duarum Pseudo-Sixt primi: primæ Pseudo-Marcellini, &c. Perronio [e] etiam Cardinali, quem ab eiusmodi scriptorum allegatione consultò abstinuisse constat, exciderunt Pseudo-Siluerij & Pseudo [f] Pelagij secundi citationes: Imo nostris aliquando imposuisse videtur Pseudo-Isidorus, Damasi, Clementis, Ioannis secundi & aliorum laruas gestans; citauit enim epistolas *de Chorepiscopis* Damasi & Leonis nomine scriptas Beza; [g] Clementinam primam, [h] Junius; Joanni primo suppositas, priorem [i] Joan. Rainoldus, posteriorem [k] Magdeburgenses ipsi, alij Pseudo Julij, Pseudo Felicis secundi, & Bonifacij ad Eulalium auctoritatibus nituntur, quos paleas istas abiecturos speramus.

e replic. lib. 1. cap. 34. & 39.
f eand. epist. probauere Carol. Molinæus in Can. Nullus patriarch. dist. 99. & Chamierus de œcum. pont. lib. 13. c. 19.
g aduers. Sarauiam c. 24.
h aduer. Bellarm. de Roman. pontif.
i Censur. apocryph.
k Centur. 6. cap. 10.

Testes aduersus Epistolas.

CAP. XIX.

Vidimus quanto molimine per pacis imaginem fallens Satan ministros subornauerit suos [a] *velut ministros iustitiæ*, asserêtes noctem pro die, perfidiam sub prætextu fidei, Antichristum sub vocabulo Christi, vt (dum cæca & latebrosa fallacia circumducti mentiuntur) veritatem subdole frustrarentur: serpsit in dies occultis accessibus erroris Spiritus, nouásque nescientibus tenebras infudit, vt qui cum Euangelio Christi non stabunt, iudicio eius iusto *in mortis vmbra* ambulantes habere se lumen existimarent: at qui sponte caligantibus [b] ἐνέργειαν πλάνης immiserat Dominus, se prorsus ἀμάρτυρον esse noluit; apud religiosas mentes & simplices in compendio semper fuit errorem deprehendere, & inuenire atque eruere veritatem, quæ semper supra est, deorsúmque mendacium esse cogit, & vndecunque testes aduocat. Potuit igitur aduersus ipsos Epistolarum propolas efficacissimum testimonium dare Romanæ Ecclesiæ codex, [c] in quo nullis nisi tredecim pontificum, n. Siricij, Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Celestini, Leonis, Hilari, Simplicij, Gelasij, Anastasij secundi, Symmachi, Hormisdæ, & Gregorij iunioris decretalibus ad Leonis IV. [d] tempora locus fuit; in hunc enim intuentes circa A.D. 865. collegerunt Episcopi Galliarum Pseudo-Isidori merces, quæ tunc temporis prostare cœperant, vim Canonum habere non posse, quia *in toto codicis Canonum corpore non continebantur descripta.* Hinc etiam factum vt Concilij Aquisgranensis A.D. 816. congregati patres, cap. 8. & 9. [e] Isidoro tribuerint quæ Anacleto accepta ferre debuissent, si vel extitissent, vel fidem apud ipsos inuenissent mendacissimi mercatoris collectanea; & cap. 10. citauerint ex Hieronymo *in epist. ad Titum* quæ scripsisse fingitur Anacletus idem epist. 2. & cap. 11. & 12. professi fuerint se excerpsisse ex Hieronymi epist. *ad Oceanum*, & Augustini libello *de pastoribus*, quæ Pseudo Fabianus secundæ suæ epistolæ inseruit; & cap. 30. 31. 36. & 99. Isidorum auctorem agnouerint [f] eorum quæ Pseudo-Anacletus in tertiam, Pseudo-Fabianus in secundam; Pseudo-Euari-

a 2. Cor. 11. 15.
b 2. Thess. 2. 11.
c extant eiusdem exemplaria Mogûtiæ primum, deinde Parisiis excusa.
d ad A. D. 847. Leo meminit *Syluestri*, omittit autem Bonifacium & Anastasium. vide dist. 20. C. *de libellis.*
e Isid. offic. cap. 6. & Pseudo-Anaclet. epist. 2.
f Isidor. Sentẽt. lib. 3. cap. 38. 39. & 46.

ſtus in ſecundam, Pſeudo-Anterus in vnicam ſuam epiſtolam tranſtulit.

a lib.5.cap.15.
b parte 2.c.7.

Eodem conſilio Epiſcopi Pariſiis [a] anno 829. & Aquiſgrani anno 836. Concilium [b] celebrantes, deprompſerunt ex Proſpero *de vita contemplatiua lib.2.cap.9.* quæ nunc in Pſeudo-Urbani farragine leguntur, nondum enim prodierat qui Urbani nomine ad impoſturam & libidinem abuteretur: forte aliquot epiſtolas procuderant Moguntini artifices, verbi gratia Pſeudo Fabiani II. ad quam Aquiſgranenſis Synodus reſpexiſſe videtur, vt ſupra monuimus; ſed nulla tum Urbani, nulla Joannis tertij nulla forte aliorum plurimorum nomine vulgata erat.

c A.D.853. 26.April.

Hacetiam mente Sueſſione [c] ſub Leone IV. habitum Concilium ex Innocentij epiſtolis *ad Victricium* & *ad Epiſcopos Macedoniæ* citanda putauit, quæ Pſeudo-Iſidorus in Pſeudo-Marcelli epiſt. priore, & Pſeudo-Damaſi epiſtola *de Chorepiſcopis* deſcripſerat. Quid quod Benedictus ille Leuita, quem omnium primum merces has, ſi non conquiſiuiſſe, ſaltem expoſuiſſe veriſimile eſt, noſtram de Epiſtolis ſententiam plane confirmare videtur? [d] *Maxime*, inquit, *trium vltimorum Capitula iſtorum librorum Apoſtolica ſunt cuncta auctoritate roborata, quia his cudendis maxime* [e] *Apoſtolica interfuit legatio. Nam eorum nomina præter trium, id eſt* [f] *Leonis, Sergij & Gregorij hic non inſeruimus, liceat ea per ſingulos conuentus inſerta inueniſſemus, vitantes legentium atque ſcribentium nomina: Si quis autem plenius ea noſſe voluerit, illorum legat authentica quibus illa inſerta reperiet.* Cur vero horum trium mentionem fecit, reliquorum pepercit nominibus Benedictus? Finxit nimirum ſe Lectoris faſtidium vitare, eiúſque ſubleuandi cura teneri: quidſi veteratorem agere, pióſque omnes fallere voluit? *Ipſe Benedictus Leuita* (inquit [g] Baronius) *etſi ex Iſidori collectione accepit multa: tamen bene conſcius, auctoritatem illarum epiſtolarum haud adeo conſtantem, ſed nutare admodum, nunquam aliquem illarum citauit auctorem vt fecit in reliquis, quarum fides conſtans eſſet, Rom. pontificum epiſtolis, Innocentij, Leonis, Gelaſij, Symmachi atque Gregorij, citans ac nominans earum auctores; ſed & magna cautela quod ſciret ex eis accepta haud adeo haberi firma, curauit (vt ipſe in fine teſtatur) eadem auctoritate Apoſtolica confirmari.* Non igitur Lectori, ne tædio vllo afficeretur, ſed ſibi, ne impoſtor à Lectore deprehenderetur, cautum voluit Benedictus; optima autem cautio viſa eſt Papalis auctoritatis, quam contra nemo tunc temporis hiſcere audebat, obtentus; cum itaque nullam aliam ad impoſturam faciendam viam munire poſſet Capitularium conſarcinator, ſua commenta Apoſtolicæ ſedi probari ſcripſit, Romanámque Eccleſiam ſecum falſi crimine teneri, quam epiſtolarum in eius gratiam confictarum patrocinio carere maluit, & (ſi Baronio [h] credamus) obtinuit.

d ad finem 7. libri capitul.
e Autgarius ſcil. Moguntinorum Epiſcopus ſedis Rom. legatus.
f Sedit n. Gregorius IV. ab A. D. 828. ad 844. Sergius ab A. D. 844. ad 847. Leo IV. ab anno 847. ad 853. quo (menſe Auguſto) ipſi ſucceſſiſſe dicitur Ioanna.
g A.D.865. § 7.
h Ibid.

Harum aliquando teſtimoniis (vt ſupra vidimus) vſus Gallorum omnium ſuo tempore doctiſſimus Hincmarus, re penitius perſpecta, (cum commentitias pleno ore pronuntiare, atq; exerto brachio quas ſemel admiſerat confodere puderet) eas tandem auctoritate omni

ſpoliare

ſpoliare conatus eſt: reſtituit itaque veris auctoribus, quæ Pſeudo-Iſidorus aliis addixerat ſententias. Exempli cauſa, libri quinquaginta-quinque capitum, cap. 12. 23. 25. 36. Gregorium magnum ſcripſiſſe decernit, quæ Pſeudo-Dionyſius epiſt. 2. Pſeudo-Felix quartus epiſt. 1. Pſeudo-Euariſtus epiſt. 2. Pſeudo-Stephanus epiſt. 2. Pſeudo-Fabianus epiſt. 3. ſibi vendicauerant. Deinde docuit epiſtolas non modo receptis Canonibus ſed inter ſe contrarias eſſe, [a] *Scriptum eſt*, inquit, *in præfatis epiſtolis, vt accuſationes Epiſcoporum non recipiantur, & in eiſdem habetur qualiter recipiantur, & vt à ſuis omnibus Epiſcopi accuſari non valeant:* Et paulo poſt, *In eiſdem epiſtolis ſcriptum eſt non debere vel poſſe Synodum ſine iuſſione vel conſenſu Romani pontificis: & ſacri Nicæni* [b] *Canones dicunt; Bene placuit annis ſingulis per vnamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari* &c. Tertio monuit eaſdem epiſtolas in multis Hincmari Laudunenſis eas receptis Canonibus æquantis propoſito aduerſari, [c] *deuitans*, inquit, *prolixitatem Epiſtolæ, per ſingula, ſicut poteram, tibi oſtendere de his quæ collegiſti, illa ipſa te redarguere quæ putas plurimum tecum facere, de quibuſdam tibi tantum ex his quæ collegiſti, ſpecialiter reſpondebo &c.* 4. Obſeruauit ipſummet earum Collectorem, eas reliquis decretalibus æquiparare non auſum fuiſſe; *Differentiam* [d] *quoque*, inquit, *inter epiſtolas quas collegit, & ſacros Canones, ex verbis B. Gelaſij, quibus & ſua verba interpoſuit, fecit.* Denique inſinuauit ſe alia habere quæ & epiſtolis & de ipſis earum patrono obiicere poſſet, quæque ſilentio premere maluit, quam promere (veritus Romanæ Curiæ quam totis viribus propugnabat Carolus Caluus offenſionem: *de cuius* [e] *ſcilicet* (inquit) *Iſidori dictis, ſed & de Epiſtola Damaſi quam ſuæ præfationi ſuppoſuit, & collectioni præpoſuit, quædam poſſem prolixius oſtendere, ſed cum ad ea quæ huic ſunt opus, Apoſtolicæ ſedis, Leonis & Gelaſij, ac cæterorum pontificum Rom. poſt Damaſum ſufficientiſſime auctoritas & explanatio ſuppetat, ſuperfluum duxi non neceſſaria in medium deuocare.*

Nicolaum primum, vtut Gallicanorum Epiſcoporum argumentum reſponſione contentioſa ſubuertere conatus fuerit, in eadem cum ipſis de epiſtolarum à Pſeudo-Iſidoro collectarum auctoritate ſententia fuiſſe nonnulla ſunt quæ ſuadeant: Primò enim epiſtolæ Clementis nomine ad Jacobum ſcriptæ teſtimonio idque ſemel vtitur, ita tamen vt abſtineat ab appendice quam Epiſtolarum ſuppoſitor Ruffini verſioni attexuit; idem de Joanne VIII. pronuntiare poſſumus. 2. De appendice illa, reliquiſque Clementis, Anacleti &c. nomine ſcriptis epiſtolis nullibi meminit: Imo, ſi Baronium [f] audiamus, *ab ipſa quidem Iſidori collectione conſulto viſus eſt abſtinuiſſe, quippe cum in his controuerſiis frequens eſſet, in quibus de appellatione ad ſedem Apoſtolicam ageretur, & ex illis epiſtolis multiplicia ſuppeterent eadémque fortiſſima teſtimonia ſanctiſſimorum pontificum, eorundémque martyrum, quorum ſumma auctoritas in Eccleſia eſſe poſſet; abſtinuit tamen ab illis penitus, quas ſaltem dubias intellexiſſe non dubium ſit; illis tantum vſus de quibus nunquam in Eccleſia Dei fuerat dubitatum, quod illis aduentitiis &* recens inuentis *non egeret Eccleſia, cum eadem aliunde* ex germanis, ſince-

a cap. 20. in libri 55. capitum, contradictionem excuſat diſt. temporum rerum cauſarum, &c. at idem apud Frodoardum lib. 3. cap. 22. aperte aſſerit à Laudunenſi *collectas ſententias inter ſe diſſonas & contra Euangelicam & Apoſtolicam atque Canonicam & Apoſtolicæ ſedis auctoritatem immiſtas.*

b Concil. Nicæni, can. 5. Ibid Hincmar. citat Concil. Chalced. c. 19. Antioch cap. 20. Afric. c. 62. Innocent. epiſt. 2. c. 1 con. epiſt. 84 c. Greg. epiſt 112 lib. 7. Ind. 2.

c ad finem eiuſdem capitis.

d cap. 24.

e Ibid.

f A.D. 865. §. 7.

ris, omnino legitimis, securis, certisque *Romanorum pontificum Epistolis abundanter accipere licuisset* &c. 3. Sententias, quas Pseudo Isidorus antiquissimorum vrbis Episcoporum esse finxit, aliis recentioribus adscribit; quod nunquam fecisset si posteriores hos priorum verba mutuatos esse credidisset: postremam hanc obseruationem exemplis aliquot in medium ex ipsis Nicolai epistolis adductis confirmare conabimur. Is ergo postquam epistola octaua verba epistolæ * Damasi in causa Maximi Cynici scriptæ descripsit, epist. 9. [a] ex Gregorio *de descensu Domini ad Sodomitas*, quædam mutuatur quæ Pseudo Euaristus epistolæ secundę inseruit; Epist. 10. citat ex epist. 3. Bonifacij I. quæ apud Pseudo Julium epist. 2. leguntur. Epistola [b] 32. citat ex Innocentij epist. 7. quæ Pseudo-Damasus habet epist. 5. [c] Epistola 30. & 40. citat ex epist. 2. Bonifacij I. quæ Pseudo Julius scripsisse dicitur epist. 2. Epist. 40. citat epistolam Julij ad Orientales quam Athanasius in apologiam suam secundam transtulit, nulla earum quas Pseudo-Isidorus Julio supposuit mentione facta. Ibid. citat ex epist. 1. Zosimi quæ Pseudo-Damasus habet epist. 5. Epist. 42. citat ex epist. 2. Innocentij quæ Pseudo-Marcelli epist. 1. exhibet, & ex epist. 84. Leonis quæ Pseudo Julius habet epist. 1. Epist. [d] 4. appendicis citat ex epist. 18. Innocentij & Leonis 84. quæ à Pseudo-Melchiade ad Hispanos, Pseudo Julio epist. 1. & Pseudo-Athanasio ad Felicem II. scripta dicuntur. Cap. [e] 55. resp. ad Consulta Bulgarorum ex epist. 2. Celestini petit quæ in Pseudo-Fabiani epist. 2. leguntur. Idem in Adriano [f] II. obseruare licet, cuius epist. 27. Leonis epistolis 1. & 2. restituit quæ compilauerant Pseudo-Soter epist. 2. & Pseudo Damasus epist. 5.

* excidit epist. illa.
a Indict. 15. A.D. 866.
b post A. D. 863.
c A.D. 865.
d A.D. 863.
e A. D. 866.
f A. D. 872.

Post A.D. 900. præualente pontificiorum lucifugarum factione, spissescentibúsque quas in dies eructabat Satan tenebris, præsumptionis & contumaciæ studio factum est vt plures praua & falsa defendere, quam ad recte monentium patrum facta & verba consentire mallent: itaque vix [g] duos inuenias qui (ad Concilij Basiliensis tempora) contra torrentem niti, & veritatis oculos ferientes radios admittere ausi sint. Tandem ille ipse, quem Æneas Syluius de gestis Concilij Basiliensis *Eugenianorum Herculem*, id est Papalis partis *ὑπερασπιστὴν* vocauit, Nicolaus de Cusa [h] Cardinalis, caput extulit, nonnullásque Pseudo Clementis n. & Pseudo-Anacleti epistolas censura, quam ad finem primæ Clementinæ descripsimus, notauit. Vide librum secundum de Concord. Cathol. capite trigesimoquarto, & librum tertium cap. 2.

Eodem tempore vixit Henricus [i] Kaltheisen à Magdeburgensibus citatus, qui in tractatu, *an Imperium sit vnquam à Romanis ad Græcos translatum*, sic scripsit; *nunc (meo iudicio) illa de Constantini donatione apocrypha sunt; sed fortassis quædam alia longa & magna scripta, S. Clementi & S. Anacleto attributa summis pontificibus; in quibus volentes Rom. sedem omni laude dignissimam plusquam expedit exaltare se penitus fundant; cum tamen omnino non videantur illorum sanctorum epistolæ, considera-tis con-*

g Marsilium Patauin. defens. pacis parte 2. cap. 27. Gobellinus in Cosmidromio.
h Scripsit de cōcord. Cath. initio Concil. Basil. id est circa A. D. 1432 obiit autē A. D. 1462.
i obiit A. D. 1465. teste Posseuino in Apparatu.

tis contentis in iis. Scribitur enim in epistolis Clementis quomodo Papa fuerit & Petri successor, & post Petri mortem ad S. Iacobum has fingit scriptor misisse epistolas, qui fuit frater Domini & Hierosolymorum Episcopus: & est tamen hoc omnino falsum, cum sit manifestum prius Petro Iacobum 8. annis finiuisse martyrio vitam. Scribit quoque ipsum Clementem successorem fuisse Petri, sed hoc idem in aliis quæ S. Anacleto adscribuntur legitur. Sed si hoc esset verum, quomodo Sancti viri, Hieronymus, Augustinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri, qui omnium pontificum Rom. catalogum posuerunt, hoc ignorassent, qui Clementem non interserunt, vel saltem non immediate post Petrum ponunt, si ipsas aut tunc vidissent, aut pro authenticis habuissent? Inuenitur insuper in ipsis Epistolis de Episcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ tamen longo tempore post hunc (vt Hieronymo placet & Damaso) in Ecclesia orta est.

Hunc secuti Joannes [a] de Turrecremata Cardinalis, Desiderius Erasmus, Joannes Driedo, Claudius Espencæus, Didacus Couarruuias, aliísque nonnulli, quorum censuras suis quasque locis inseruimus.

a obiit A.D. 1468. teste Bellarm. de script. Eccl.

Erasmi vestigia pressit [b] Gregorius Cassander Coloniensis Theologus in *defensione libelli de officio pij viri* §. Quod autem &c. *De reliquis* (inquit) *quæ Clementis, Anacleti, Euaristi, Alexandri, Telesphori &c. nomine circumferuntur, qui credi possit, vt ea homo veritatis & sinceritatis amantissimus tantopere probet, cum pleraque eorum, & olim ab ipsis pontificibus inter Apocrypha sint reiecta, & postremis hisce seculis nostráque etiam ætate à viris prudentissimis & doctissimis adiectis grauissimis & firmissimis rationibus in dubium sunt reuocata.* Et paulo post, *Erasmi vero nostri de his scriptis iudicium omnibus notum est, quare illud adducere nihil attinet* &c.

b circa A.D. 1565.

Antonius [c] Contius Regius iuris in Academia Biturigum Cuborum professor, idem de Epistolis iudicium tulerat in præfatione quam notis suis in iuris Canonici corpus præfixam voluerat; at supressa est à Censoribus Belgis; quorum consceleratas manus subterfugiens annotatiuncula etiam nunc testatur, eos quorum eminet audacia atque proiecta est, à consiliis malitiæ suæ deseri: Sic enim totidem verbis Contius in dist. 16. c. *septuaginta. Multas supra in præfatione rationes adduxi, quibus omnes pontificum, qui Syluestrum præcesserunt, decretales falsas esse manifeste ostendi.*

c circa A.D. 1570.

Joan. Carolus [d] Bouius Ostunensis Episcopus, quam de Pseudo-Clementis epistolis sententiam probaret, docuit in præfat. quam Constitutionum libris à se in Latinum sermonem translatis præposuit. *Relicta nobis sunt* (inquit) *alia Epistola Clementis nomine inscripta, ex quibus Rom. pontifices & Triburiense Concilium, atque Vasense aliqua transtulerunt. Quas tamen certum est non esse eas, quarum meminit Epiphanius in primo* [e] *contra hæreses libro: in quo scribit laudari in ijs epistolis virginitatem, atque omnes Prophetas, ex eóque sumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis Epistolis non legimus; leguntur autem in eis multa translata ex itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt*

d circa A.D. 1564. paulo ante Concilij Tridentini exitum.

e hæresi 30.

a vide epist. 4.& recognit. lib.6. *leuiorem: in* [a] *quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quasi ea ad mentis munditiem pertineat, est omnino non ferendum. Hebionita enim cum quotidianos baptismos haberent, corruptis Clementis libris Petrum fecerunt illorum baptismorum auctorem* &c.

b circa A D. 1580. Antonius [b] Augustinus Tarraconensis archiepiscopus, etsi Epistolarum omnium patronus esse videatur, multa tamen in Hadriani primi collectionem annotauit, quæ plurimarum auctoritatem vehementer labefactent. Exempli causa, In cap.7. accusationis ordinem &c. *Ego suspicor* (inquit) *ex Constit.vlt. Honorij & Theodosij lib. tit.2. Codicis Iustiniani (si tempora patiantur) sumpta hæc esse omnia, aut eam constitutionem Eutychiam verbis conscriptam fuisse* &c.

In cap.8. *Videntur esse hæc verba sumpta, si tempora paterentur, ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Marciani, neminem exhiberi* &c. In hæc verba cap.16. *Nullum alterius iudicis* &c. *Eorum pontificum verba nescio quomodo in Constitutionibus Gratiani & aliorum imperatorum leguntur, libro septimo tit. 48. capite vltimo Codicis Iustiniani, quo Zephyrinus est multis seculis antiquior; (fuit enim Seueri Imperatoris tempore) legibus seculi ait fuisse constitutum; eandem refert totam aperte Gregorius lib.11.c.54. epistola 52. registri; Aniani verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum pontificum verbis* &c.

In cap.22. *Hæc postea verba inuenimus in Constitut.41. Honorij & Theodosij libro 16. tit.2. Codicis Theodosiani: quomodo hæc in pontificias constitutiones inserta sint ignoramus.*

In capite 25. *Antiquior* patriatcharum *mentio extat in Clementis & Anacleti epistolis, quibus mira quædam referuntur, mihi valde ignota: fuisse aliquando apud Ethnicos* Archiflamines, *siue* primos flamines, *&* primos quosdam legis Doctores: *Sic enim est in epistola prima Clementis ad Iacobum fratrem Domini, & in eisdem vrbibus à Petro Apostolo accepisse, vt* Primates *vel* Patriarchæ *constituerentur Episcoporum: at in quibus alij minores* Archiflamines *essent, illic* Archiepiscopos *constitui; in singulis alijs vrbibus singulos Episcopos. Hæc Gratianus distinct.80.c.2. Burchardus libro primo cap.155. & Anselmus lib.6.c.105. Nec minor nascitur admiratio ex verbis Anacleti epist.2. Prouincia multo ante Christi aduentum tempore diuisæ maxima ex parte* &c.

In capite sunt prouinciarum vbs dudum primates legis seculi *erant &c. qui ad aulam Imperatoris vel regum confugere non poterant* &c. Patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: reliquæ metropolitanæ ciuitates quæ* minores iudices *habebant, licet maiores* comitibus *siue* comitatibus *essent, haberent Metropolitanos suos, &c.* patriarchas *vel* primates *esse iusserunt: Hæc etiam refert Gratianus distinct.99.c.1. Anselm. lib.6.cap.106. Iuoparte 4.3.1. Panorm. & 5,53. decreti. Idem Anacletus epist.3. Tomum se ait hac de re conscripsisse, in quo enumerat primas ciuitates quæ à sanctis Apostolis & à B.Clemente siue ab ipso primates prædicatores acceperant. Mox in communi nomine gentium & Christianorum in rebus refert; Mox de tribus primis sedibus siue Ecclesiis, Romana, Alexandrina, & Antiochena notiora conscripsit: In his omnibus quæ aut subdita sunt, aut ita obscura vt nullam vtilitatem afferant,*

in ea

in ea sententia sum, vt cupiam ex Gratiani decreto tolli, vt alia pleraque, quæ magis Lectores perturbant quam docent; multorum enim capitum lectione in eo libro non releuamur, sed oneramur; quibus facile carere potuimus.

In cap. 31. *Videntur esse verba mutuata (si tempora paterentur) ex Constit. 19. Valentiniani & aliorum Impp.* &c.

In cap. 34. *Quod in fine dicitur* de appellatione eius qui ad supplicium ducitur, *non videtur Pontificij iuris esse, sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum. Postea incidi in Aniani interpretationem Constit. Codicis Theodosiani & in eis hac fere omnia inueni tit. 8. lib. 11. C. 1. 2. & 3. Constantini Imp.* &c.

In capite 36. *Epistola Damasi ad Aurelium Carthag. posita initio Conciliorum plerisque suspecta est, & alia nonnulla antiquiorum Damaso pontificum.*

In cap. 47. *Eadem verba inuenio vt interpretationem Const. 3. Imperatoris Constantini lib. 9. Tit. 1. Codicis Theodosiani in editione siue collectione Aniani, cuius hac verba sunt sub Alarico rege Gothorum; prius fuerat Constit. 5. Fuit autem Fabianus Constantino multo antiquior, vtpote qui sub Maximino & Gordiano Africano vixit; Xistus III. tempore Valentiniani Imp.* &c.

In cap. 53. *Sunt hac Aniani verba libro nono tit. 30. Constit. 1. Codicis Theodosiani siue tit. 40. in integro libro: mirum autem est verba Aniani & Const. Constantini Imperatoris vsurpari ab antiquioribus pontificibus.*

In cap. 63. *Quod vero de* epist. Clementis ad Jacobum *controuersia est apud quosdam, incertum relinquimus; antiquissimam esse nobis constat, & multa ex ea ab aliis relata; & interim dum non reprobatur à Rom. sede, à nobis non reijcitur.*

Sunt tamen quædam loca in epist. Clementis quæ videntur ab alijs esse adiecta ex libris Recognitionum *ipsius Clementis, quos libros ab antiquis patribus non inuenimus relatos atque receptos: quin potius, vt* Canones Apostolorum & Clementis Itinerarium, *à Gelasio & Rom. Synodo notantur, atque apud Grat. dist. 15. c. 3.* Plura alij ex eiusdem Clarissimi viri operibus aliis eruent veritatis testimonia.

Robertus Bellarminus [a] Cardinalis in controuersiarum libris epistolarum auctoritatem pro virili propugnauit, hanc tamen ipsi aduersus eas confessionem extorsit diuina veritatis vis; [b] *aliquos errores in has Epistolas irrepsisse non negauerim, nec indubitatas esse affirmare audeam.*

[a] A.D. 1577. vel paulo post.
[b] de Rom. pontif. lib. 2. cap. 14.

Cæsar Baronius Cardinalis, Annalium πολυθρύλλητος scriptor, plurima nobis aduersus epistolas nonnullas, quæ prout occasio fuit ad finem epistolarum Pseudo-Clementis, Pseudo-Melchiadis, Pseudo-Marci, &c. retulimus: pauca addenda sunt quæ & Collectoris & collectionis epistolarum auctoritatem quasi impacto ariete subruant.

A.D. 102. [c] §. 11. *Isidorus non ille sanctus Episcopus Hispalensis, vt multi nomine decepti sunt opinati, sed ille dictus cognomento* Mercator, *vt suo loco dicemus, Collectionis* auctor est &c.

A.D. 865. §. 5. *Certum est,* [d] *quod quæ antiquior est facta collectio epistola-*

[c] post A.D. 1585. hæc scripsit Baron.
[d] scripsit hęc post A. D. 1600.

rum decretalium Romanorum pontificum, atque Canonum diuersorum Conciliorum, id sibi nomen vendicauit, vt eiusmodi volumen, liber siue Codex Canonum, aut corpus Canonum *diceretur, aucta accessione aliarum qui postea vixerant Romanorum pontificum epistolarum, & aliorum quæ postea sunt celebrata Canonum Conciliorum. Quæ autem antiquior & vberior apparuit collectio epistolarum Romanorum pontificum & Canonum diuersorum Conciliorum, fuit Cresconij, de qua suo* [a] *loco superius dictum est, quæ aucta multorum Canonum & epistolarum accessione in nomen illud transijt, vt* liber Canonum *seu* corpus Canonum *diceretur. Cúmque plures aliæ compilatæ fuerint Canonum collectiones, quæ cæteris opulentior edita est ab Isidoro cognomento* Mercatore *continens Epistolas antiquorum Romanorum pontificum, incipiens à Clemente longe recentior fuit, testante id Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo, vtpote quæ non ante Carolum Magnum ab Hispania in Gallias fuisset delata per Ricolphum* [b] *Archiepiscopum Moguntinum: sic enim ait in Epistola ad Hincmarum Laudunensem Episcopum,* sicut de libro &c. *Qui autem ex dictis Epistolis ab Isidoro primum editis collegit capitula, eáque intulit in libros Capitulares regum Francorum, fuit* Benedictus Leuita, *qui id de seipso testatur in præfat. lib. 5. eorundem Capitularium: qui scripsit (vt vidimus) tempore filiorum Ludouici Pij Imperatoris, Ludouici, Lotharij atque Caroli, vbi ait,* Hæc vero capitula &c. *Merces illas nimirum (vt audisti ab Hincmaro) Isidori Mercatoris per Riculphum primum illatas in Gallias ex Hispania; Ne quis* [c] *calumniari possit ab Ecclesia Romana aliquid huiusmodi commentum esse. §. 6. Porro eundem Riculphum Moguntinum Episcopum vixisse temporibus Caroli Magni eiusdem temporis complura monumenta certam fidem faciunt, atque inprimis testamentum eiusdem Caroli Magni, cui inter alios idem Riculphus subscriptus inuenitur, idémque interfuisse inuenitur Concilio Moguntino cui præfuit, habito anno salutis 813. item VVormatiensi, cuius & mentio habetur in* [d] *libro septimo Capitularium, vbi pro* Riculpho *errore scriptoris* Triculphus *nominatus legitur* Archiepiscopus Moguntinus. *Successit hic S. Lullo anno Domini 786. vt* [e] *antiqui notant Annales atque Hermannus Contractus, idémque tertius numeratus à S. Bonifacio eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo & martyre. Cum igitur ante Riculphum Isidori Collectionem non nouerint Galliæ Hispaniis proximæ, minúsque Italia, coniectura est Isidorum illum haud pridem vixisse atque scripsisse, eámque ita primum vulgatam esse per Riculphum qui attulit, inde per Benedictum qui intulit in libros Capitulares, & demum per Hincmarum iuniorem Episcopum Laudunensem nouissimum vsque ad hæc tempora Collectorem, quem Hincmarus Rhemensis qui emunctas magis nares habuit in multis redarguit, suggillans eam qua vsus est Isidori Collectionem, cuius rei causa accusatus est. Nam de eo Frodoardus in historia Rhemensi* [f] *cap.16. in fine hæc habet:* Deinde quod

a A. D. 527. §. 76.

b nō per Riculphum allatam dicit Hincmarus sed ab eo disseminatam: vide supra proleg. 5.

c hanc rimā ibid. obstruximus.

d lib. 7. c. 205.

e ergo corrigēdum quod scripsit Card. Not. Martyrolog. ad 16. Octobr. Lullum A. D. 787. viuere desiisse.

f in quod exemplar Frodoardi inciderit Baronius nescio, libro tertio ab initio ad finem de Hincmaro agit, cap.16. nihil nisi epist. ad Carolum ab Hincmaro aduersus Gothescalcum scripta continetur, cap. 21. & 29. meminit Apolog. Hincmari *aduersus obtrectatores qui calumniabantur eum quod nollet auctoritatem recipere decretorum pontificum sedis Romanæ*, &c. cap. 22. referuntur verba Hincmari protestantis se *decret. epistolas, & venerabiliter suscipere, & venerabiliter suscipiendas dicere & scribere* &c. at nullibi verba à Baronio citata reperio.

Pontifi-

Pontificum Romanorum epiſtolas Decretales contemnebat accuſatus; contra profeſſus & proteſtatus eſt, ſe cum maximo honore has admittere, tenere & approbare: *Hac ſcilicet occaſione ea ipſum iniuſtum nota apparet, quod ſe Iſidori eam collectionem minime in omnibus probare ſignificaſſet. §.7. Qui autem primus excerpta ex eis* epiſtolis *decreta cum titulo edidit Romanorum pontificum quorum nomine cenſerentur, fuit (quem diximus) Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus, vt apparet ex epiſtola ſeu libro contra ipſum ſcripto ab Hincmaro Rhemenſi, qui eam Laudunenſis lucubrationem accipiens, non ſine ſtomachatione legit, quam & in pluribus arguit. Laudunenſem vero ſecuti ſunt alij, vt qui ſequenti ſeculo ſcripſit Burchardus; & poſt ipſum alij, qui nomina* [a] *ipſorum Romanorum pontificum ſingulis capitibus præfixerunt, quod & omnium nouiſſimus æque præſtitit Gratianus. §.8. At vero ex multis eas reddi ſuſpectas epiſtolas quæ dicta ſunt ſecundo Annalium tomo, dum de ſingulis mentio facta eſt, ſatis eſt demonſtratum, ſimúlque oſtenſum, illis non indigere S. Romanam Eccleſiam, vt (ſi falſitatis arguantur) ſuis ipſa* [b] *deſtituatur iuribus & priuilegijs, cum (etſi illis careat) ex legitimis germaniſque* [c] *aliorum Romanorum pontificum epiſtolis decretalibus ſatis ſupérque corroborata conſiſtat. Cæterum quod excerpta ex illis capita à Benedicto Leuita primum vt Canonibus conſentientia probata eſſent (vt ipſe teſtatur) auctoritate* [d] *Romanorum pontificum, quod & à poſterioribus factum eſt collectoribus, eadem vſu potius recipi contigerunt, quam conſtanti ipſarum firmitate. Verum quod his temporibus, cum recens haberetur earum editio, nec perfecte in omnibus cognita eſſent, nondum admota lucerna Cleanthis, & ex parte tantum eas recipiendas negarent, quod extra corpus Canonum, ſuo ſeorſum volumine poſita haberentur, hanc obiectionem ipſorum magni poſſe eſſe momenti Nicolaus conſiderans, dum reliquæ omnes Romanorum pontificum extrapoſitæ decretales abolerentur,* [e] *vna iſta ſententia, reſcripſit ad eos epiſtolam decretalem magni ponderis* &c.

Idem in notis Martyrol. ad 4. April. *Erraſſe arguitur Vaſæus, qui hunc* Iſidorum Pacenſem, *illum eſſe putauit Iſidorum qui collegit Epiſtolas Romanorum pontificum atque Concilia, qui & in eius voluminis exordio commentariolum edidit* de ordine celebrandi Concilij. *Errant & Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, Trithemius, & alij qui illam collectionem tribuunt Iſidoro Hiſpalenſi. Id quidem in primis refellitur, quod Braulius, & Ildephonſus qui illis vixere temporibus, catalogum texentes ſcriptorum ipſius, nullam prorſus mentionem de eo opere habuerunt. Inſuper omnis de ea re dubitatio tollitur, dum auctor operis ibidem agens* de ordine celebrandi Concilij, *recitat* * *verba primi Canonis vndecimi Concilij Toletani, atque etiam in præfatione meminit Agathonis Papæ: porro longe ante eius Synodi ac Papæ Agathonis tempora Iſidorus Hiſpalenſis ex humanis deſierat. In antiquis manuſcriptis Codicibus hunc Iſidorum collectorem Conciliorum* Mercatorem *cognomento dictum inuenimus, vt in his quos in noſtra Bibliotheca habemus; at in nuper impreßis non* Mercator *ſed* peccator *inſcriptus reperitur, ſecundum*

a non modo Pſeudo-Iſidori commētis, nomina pontificum præfixerunt, ſed nouis à ſe forſan excogitatis.

b nulla peculiaria habuit à Chriſto.

c quarum omnium prima A. D. 385. data eſt.

d ſcilicet Rom. Papas auctoritate ſua ad probanda commenta inſulſiſſima abuti non puduit. Euge Baroni.

e non abolebantur aliæ epiſtolæ pontificum per Gallorum obiectionem, ſed vim legis Eccleſiaſticę non habere dicebantur: itaque Sophiſtam egit Nicolaus in peſſima cauſa.

* recitat verba tituli non capitis. *Archidiaconus*, inquit, *lecturus eſt can. Toletani Concil. 11. era. 1.* Ne tumultu Concilium agitetur; *quo Canone perlecto ſtatim Concil. Epheſ. ex ordine perlegetur* &c.

morem nonnullorum antiquorum patrum qui humilitatis ergo se sic inscribere & subscribere consueuerunt. Irrepsit puto error vt Mercator *pro* Peccator *sit scriptus. Cum autem eiusdem Collectionis auctor recensendo in sua præfatione Synodos vniuersales sextam vltimo loco ponat, manifestum est post dictam sextam Synodum vixisse nec ad septima tempora peruenisse: Quam ob causam cum Collectores sacrorum Canonum recensemus, quintum hunc ordine numeramus, primóque loco ponimus Dionysium exiguum, inde Ferdinandum Diaconum, tertio Martinum Bracarensem, 4. Cresconium, ac demum post hos omnes Isidorum,*&c. Vide & ad 16. Octob.

a A.D.1607. Auctor epistolæ nomine [a] Gallo-franci *pro libertate status & Reip. Venetorum* ad Philenetum scriptæ pag.10. *Horum Canonum* (Si quis Sacerd. *causs.*11.*q.*1.& Clericos *causs.*3.*q.*4.) *fides ijs suspecta est, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum stylum, vel statum imperij non ignorant, vt etiam omnes illæ Epistolæ quæ Roman. pontificibus vsque ad Syricium Papam adscribuntur pro dubiis & incertis, ne dicam suppostitiis habentur, quemadmodum & liber qui inscribitur* Canones Apostolorum, *à quibusdam* liber de Episcopis *nuncupatus, in quo nonnulla de Clericorum criminibus referuntur* &c.

b A.D.1610. Edmundus Richerius, [b] Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctor, & Sorbonæ Syndicus in libello *de Ecclesiastica & Politica potestate*, & pro eo Simon Vigorius in magno Consilio regis Consiliarius, in libello cuius titulus *Ex resp. Synodali data Basileæ &c. pars præcipua.*

c A.D.1613. Pag.28. [c] *Quam ridicule cauillatores Richerium reprehendunt, quod dicat ex Hincmaro*, paruam esse adhibendam fidem epistolis decretalibus ante Nicænam Synodum; *cum & ipsi de libro Damasi, de Clementis epistolis (licet sæpissime in iure canonizata sint) controuersiam faciant*, &c. Et paulo post: *Epistolas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni nullius esse fidei, facile est probare, quibus multas epistolas fuisse falso tributas, scriptores* Ecclesiasticæ *historiæ referunt* &c.

Pag.30.b. *Si ineptias quibus illa epistola farciuntur consideres, facile deprehendes cuiuis alij competere potius quam sanctissimo Patri* Anacleto.

Et pag.31.a. *Cæteris epistolis vix fidem adhibebit Lector diligens, in quibus multa supposita facile deprehendet, sed volumine non commentariolo esset opus* &c.

Pag.113.b. *Monuimus has epistolas valde suspectas. Epistolam Marcelli diligens Lector attendat, statim iudicabit principium & finem sibi non cohærere. Finis quidem epistolæ optimum patrem & sanctissimum pontificem sapit: Initio autem nihil agit, quam de his quæ ad maiestatem summi pontif. spectant. Epistola* ad mala pullulantia resecanda, *(vt ipse ait) scribenda erat: at de ijs quæ initio scribit nullam fuisse controuersiam apud Antiochenos, ex fine epistolæ apparet.* An sit caput iuxta Apostolorum sanctiones, vt nulla Synodus fieri possit præter eius consensum, *vt* Episcoporum iudicium ad eum referatur: *& paulo post*, Pastoralis ergo cura officij nos admonet &c. *Illud* ergo *est verbum causatiuum, & illa verba* Pastoralis cura officij, *indicant super his quæ priori parte epistolæ dixerat esse decernenda,*

at quæ

ut quæ sequuntur ad præcedentia nullo modo referri possunt. Quod satis demonstrat principium epistolæ esse suppositium. Adde quod in Nicæna Synodo decretum est, quæ prouinciæ subsint Antiocheno Episcopo ex veteri consuetudine, vt prouinciæ occidentales Romano, quod videtur epistola Marcelli repugnare. Addam quod post Marcellum Synodus Antiochena, in qua Paulus Samosatenus damnatus est, longe ante Nicænam celebrata est inconsulto pontifice Romano. Postremo illud quod dicit de iudicio Episcoporum, quis non videt verba esse Sardicensis Concilij quinquaginta annis post Marcellum celebrati, quod omnium primum censuit iudicia Episcoporum ad sedem Roman. referenda? quod tamen nusquam priscis temporibus obseruatum tota testatur Conciliorum historia, vt supra monuimus. Quod si dixerunt eadem verba esse epistolæ eiusdem Marcelli ad Maxentium Tyrannum, quæ canonizata c.1. distinct.17. Quis credat hæc Marcellum maximo omnium tyranno, Christianorum persecutori acerrimo, scripsisse? Hoc rationi & sensui repugnat. Verba subijcere placet. Synodum ergo absque huius S. Sedis auctoritate Episcoporum quanquam quosdam Episcopos possitis congregare, non potestis regulariter facere; nec vllum Episcopum qui hanc appellauerit sedem damnari antequam hinc sententia finitiua procedat &c. *An ea verba* Synodus, auctoritas sedis Apostolicæ, congregatio Episcoporum, regulariter, Apostolica sedes, *conueniunt tyranno, à nomine Christiano alienissimo, vt & reliqua epistola, quæ conflata est tota ex locis Scripturæ, quam nauci non faciebat, & cuius sedis maiestatem ita magnifecit, vt Marcellum sanctissimum Episcopum, custodia bestiarum præfecerit, quarum fœtore & padore confectus interijt? Hæc absurdissima. Sed & huius epistolæ Ecclesiam puduit. Nam licet sit canonizata, tamen eius non fit mentio in lectione quæ recitatur in festo Marcelli.*

Idem in Apologia [a] aduersus M. Andream du Val parte 1. fol. 49. a. *Queritur quod Epistolis Anacleti vtor ad probanda ea quæ suscepi, & tamen in quæ ad tollendam maiestatem pontificis faciunt me nequaquam fidem adhibere: sed homo oculatus non animaduertit me illas ex iure pontificio expromere, ac potius pontifices quam Epistolas Anacleti testes laudare. --in me bacchatur, quia asserui in epistolis quæ pontificibus tribuuntur ante Nicænam Synodum, multa supposititia reperiri, (vt ipsemet fatetur de epistolis Marcelli) quæ nec in Codice antiquo Canonum inserta sunt, c.* Si Romanorum *distinct.19.*

a A.D. 1615.

Et fol. 51. a. *Respondeo primo, certum esse huiusmodi epistolas nostro seculo minime confictas esse, permultaque in his contineri quæ vera esse possunt.*

Secundò, Auctores illarum epistolarum potuisse hæc à Ruffino aut aliis antiquioribus desumere: sed quod putat aduersarius maximi momenti ad eis fidem adrogandam, nimirum quia omnes in describenda pontificis auctoritate conueniant, idipsum est quod illas fictitias conuincit, propterea quod omninò παρέργως, & extra propositum, de illa concorditer agant, quamuis in aliis rebus maxime dissentiant. Hoc autem argumento est, excogitatas ab Isidoro Mercatore, atque aliis fautoribus absolutæ Monarchiæ, vt notaui in epistolas Marcelli.

Et parte 4. pag. 210. *Quod (ex epistola Marcelli) à Marcello* Synodos

absque sententia EpiscopiRom.non habendas,*constitutum probare tentat amicus noster, satis in meo commentario refutaui, atque probaui illam Epistolam fictitiam. Certe Doctor noster fatetur verba, ex quibus probabam falsam*, esse supposita, & ab aliquo impostore & deprauarore addita. *Primam autem partem prioris epistolæ commentitiam esse apparet, quod subsequentia antecedentibus nullo modo cohaerant. In principio profitetur se* ad rescindenda mala *scribere, & tamen de iis nullo modo agit, tantum admonet* orationis charitatis & hospitalitatis. *Dicebam autem Marcellum scripsisse* ab Apostolis constitutum ne absque sententia Episcopi Rom. Synodi haberentur. *At nulla de hac re extat memoria, vel in tota Scriptura vel in Canonibus Apostolorum.*

Paucula hæc ex ipso pontificiorum (inter quos nonnulli infensissimi veritatis hostes fuere) sinu petita testimonia sufficiunt; vt cum Theodoreto [a] concludere liceat, *ἔοικεν ἀτεχνῶς τοῦτο τὸ δέλεαρ τῷ τοῦ γρίφοις Σάμψων προβλήματι. ἐκ γὰρ τοῦ ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ γλυκύ· ταῦτα γὰρ δὴ καὶ τοῦ ψεύδους, ὑπὸ τοῦ ξυνηγόρου ξυνηγραφῆ τοῦ ψεύδους. καὶ ὁ τῆς ἀληθείας κατήγορος, ἄκων ὤφθη τῆς ἀληθείας ξυνήγορος.* Reliquarum Turriani pontificibus [b] duodecim suppositas epistolas propugnare conantis argutiarum refutationem plenam hic addere animus fuerat, sed in immensum crescente lib. i mole, à proposito destitimus; faue modo cœptis (benigne Lector) & à nobis, si conatum probaueris, quæ primitiis hisce desunt, expecta cum auctario; quo Synodos aliquot eiusdem cum Epistolis farinæ, ex Ecclesiasticorum monumentorum albo tandem aliquando expungendas esse, (Deo annuente) docebimus. Vale,& nos piis precibus iuua.

[a] Serm. de Angelis lib. de curand. affect. Græc. 3.

[b] reiiciũt nostri epistolas omnes quas Isidorus Mercator. antiquissimorum vrbis Episcoporum nomine vulgauit: Turrianus eas duntaxat à Censuris Magdeburgensium vindicare conatus quas tenebrio supposuit, Clementi, Anacleto, Euaristo, Alexandro, Sixto, Telesphoro, Hygino, Pio, Aniceto, Soteri, Eleuthero, Victori & Zephyrino: reliquas indefensas abiecit.

Addenda ad finem epistolæ Pseudo-Aurelij ad Damasum.

Epistolam hanc adulterinam esse gemella alia probat, qua Pseudo-Isidorus finxit ab Hieronymo inuitari Damasum ad scriptionem libri pontificalis, Damasi nomine vulgati.

Beatissimo * Papæ Damaso *Hieronymus.*

Gloriam sanctitatis tuæ *nostra humilitas* deprecatur, vt secundum *Apostolicæ sedis auctoritatem, quam cognouimus gubernari per* tuam sanctitatem, actus gestorum à *B. Petri* principatu *vsque ad* vestra tempora, quæ gesta sunt in sede tua *nobis* per ordinem enarrare digneris, *quatenus* nostra humilitas sentire cognoscat, qui meruit de Apostolorum supra dictæ S. sedis martyrio coronari vel *qui* contra Canones *Apostolorum* excessisse cognoscitur. Ora *pro nobis* Beatiss. *Papa. Dat. 5. Kal.* Maij, accepta *Romæ*.

* quæ diuerso charactere expressimus vtrique epistolæ communia sunt: agnoscis Hieronymianam facundiam, Lector?

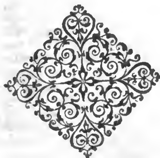
Obser-

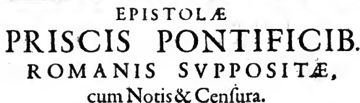
Obseruanda in Pseudo-Damasi epist. ad Aurelium.

Phrasis hæc *debita veneratione suscepimus*, videtur esse imitatio verborum Honorij ad Bonifacium Papam scribentis: *Scripta beatitudinis tuæ, debita reuerentia gratulatione suscepimus*, &c.

Verba hæc ad finem epistolæ: *His itaque rite* deliberatis, *& ad Ecclesiarum vestrarum notitiam* nostra *deliberatione perlatis, parere vos* eorundem Sanctorum Canonum regulis summopere *conuenit*: petita sunt ex epistola quam Felix III. A. D. 488. * Idib. Martij Dynamio & Siphidio Coss. *ad vniuersos Episcopos* scripsit: resecanda verba adtitia *eorundem Sanctorum Canonum regulis summopere*, & pro *deliberatis*, scribendum *dispositis*, & pro *nostra* legendum *matura*.

* anno 104. à Damasi quē A. D. 384. obdormiisse vult Baronius obitu.

EPISTOLÆ PRISCIS PONTIFICIB. ROMANIS SVPPOSITÆ, cum Notis & Censura.

CLEMENTIS PAPÆ Epistola I.

Rufino Torano Aquileïensi Interprete.

CLEMENS, [a] *IACOBO FRATRI DOMINI, & Episcopo Episcoporum, Regenti Hebræorum Sanctam Ecclesiam Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, quæ vbiquè Dei prouidentia fundatæ sunt, cum Presbyteris & Diaconibus, & cæteris omnibus fratribus, Pax tibi sit semper.*

NOTVM tibi facio, Domine, quia Simon Petrus qui veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, [b] *fundamentum* esse *Ecclesiæ* definitus est, qua de causa etiam Domini ore diuino cognominatus Petrus; qui fuit *primitiæ* Electionis Domini, *Apostolorum primus*, cui & *primò* Deus pater filium reuelauit, cui & Christus competenter beatitudinem contulit, qui & vocatus est & electus, & conuiua Domini & comes effectus, [c] tanquam bonus & probatissimus discipulus, qui *ob-*

a Turrian. pro epist. lib. 2. c. 13. Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ κυρίῳ ἀδελφῷ, καὶ ἐπισκόπων ἐπισκόπῳ διέποντι δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν ἐκκλησίαν, & τὰς πανταχῇ θεοῦ προνοίᾳ ἱδρυθείσας καλῶς, σύν τε πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἀδελφοῖς εἰρήνη εἴη πάντοτε. Idem titulus libri de gestis Petri à Perionio Latinitate donati: quo sensu Iacobus Ecclesiarum omnium rector fuerit, infra dicemus.

b An Petrus *fundamentum Ecclesiæ, primitiæ electionis Domini, primus* Apost. cui *primò* filius reuelatus, infra docebimus.

c Turrian. pro epist. lib. 2. c. 15. ὁ καλὸς καὶ δόκιμος μαθητὴς ὁ τὴν δύσιν ὡς τὸ σκοτεινότερον τοῦ κόσμου μέρος ὡς πάντων ἱκανώτερος φωτίσαι κελευσθείς, καὶ κατορθῶσαι δυνηθείς. quo sensu occidens *obscurior mundi plaga?* An quia Solis radij prius feriunt Palæstinam quam Italiam cæterasq; Europæ

partes? At hoc ſenſu Palæſtina obſcurior plaga reſpectu Indię, India reſpectu Americæ, America reſpectu Hiſpanię quę poſtrema Europæ regio verſus occidentem. An vero quia occidentales vero gratiæ lumine deſtituti, horrendis errorum tenebris inuoluti ſunt? At oriens nõ minus quàm occidens in vmbra mortis iacuit, de teſtãdæ Idololatriæ deditos & ſacrilegis cultibus, quibus occidenti iã illuminato pertinaciter adhæſit.

ſcuriorem mundi plagam occidentis *(velut omnium potentior)* illuminare pręceptus eſt, quique[d] & integre potuit implere præceptum.

Sed quouſque ſermonem protraho, refugiens indicare quod triſte eſt, quod quidem neceſſe eſt licet tardè proferre? Hic denique ipſe Petrus, qui pro immenſa charitate, quam erga omnes homines gerebat, palam cum omni fiducia, (aduerſante etiam tyranno totius mundi) bonum prædicare non deſtitit, & regem omnium ſeculorum per orbem terræ, & vſque ad ipſius Romanæ vrbis huius notitiam, vt etiam ipſa ſaluaretur, inuexit: hic, inquam, pro pietate pati volens, præſentem vitam finiuit.

In[e] ipſis autem diebus, quibus vitæ finem ſibi imminere præſenſit, [f] in conuentu fratrum poſitus, apprehenſa manu mea, repente conſurgens, in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit verba.

Audite me fratres & conſerui mei, quoniã, vt edoctus ſum ab eo qui miſit me Domino & Magiſtro meo Ieſu Chriſto, dies mortis meæ inſtat, Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui [g] *ſoli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado; Qui*[h] *mihi ab initio vſque in finem comes in omnibus fuit, & per hoc Veritatem totius meæ prædicationis agnouit; qui in* [i] *omnibus tentationibus meis ſocius extitit, fideliter perſeuerans: Quem præ cæteris expertus ſum Deum colentem, homines diligentem, caſtum,* [k] *diſcendi ſtudiis deditum, ſobrium, benignum, iuſtum, patientem, & ſcientem ferre nonnullorum (etiam ex his qui in verbo Dei inſtituuntur) iniurias. Propter quod ipſi trado à Domino* [l] *mihi traditam poteſtatem ligandi & ſoluendi, vt de omnibus quibuſcunque decreuerit in terris, hoc decretum ſit & in cœlis. Ligabit enim quod oportet ligari, & ſoluet quod expedit ſolui, tanquam qui ad liquidum Eccleſiæ regulam nouerit. Ipſum ergo audite, ſcientes quia Quicumque* [m] *contriſtauerit doctorem veritatis peccat in Chriſtum, & Patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. Ipſum autem qui præeſt cæteris, oportet Medici vicem agere, & non feræ beſtiæ furore commoueri.*

d De huius loci ſenſu vide Append.

e Turrian. loco citato, ἀνὴρ αὐτῷ ἠ ... ἡμέραις ... τελευτᾶν.

f Hæc ad verbũ ex Epitom. geſt. Petri à Perionio Latinitate donata.

g Clementem Lino defuncto à Petro ordinatũ ſcribit Auctor conſt. lib. 7. c. 46. Tertius nos Linum Cletumque viuente Petro ordinatos eiuſdem coadiutores facit. quod cum huius epiſt. verbis nullo modo ſtare poteſt. Si enim Linus & Cletus coadiutores Petri fuerunt; eiuſdem cathedræ participes facti ſunt: quomodo ergo ſoli Clementi tradita? de ſucceſſione Romanorum Epiſcoporum infra dicemus. h Vide Act. 1. 21. 22. i imitatoria eſt epiſt. verba Domini ad Apoſtolos, Luc. 22. 28. k vide 2. Tim. 2. verſ. 23. 24. l Math. 16. & 18. m Hæc verba citat Pſeudo Alexander epiſt. 1.

Hæc

Hæc eo dicente, ego procidens ad pedes eius rogabam excusans me, & declinans honorem cathedræ, vel potestatem;[n] At ille respondens; *Pro hoc* (inquit) *ne me roganeris. Hoc enim fieri statutum est mihi, & eo magis, quod excusas; quia hac cathedra eum qui cupit eam & audacter expetit non requirit, sed ornatum moribus & in verbis eruditum. Quod si esset alius melior,*[o] *si quis mihi alius adiutor tam sedulus adstitisset, si quis tam plenè doctrinæ meæ rationem cepisset, sed & Ecclesiasticas dispositiones à me tam plenè didicisset, habens alium talem non te cogerem opus bonum suscipere nolentem. Superfluum est ergo alium quærere,*[p] *cum primitias eorum qui ex gentibus per me saluantur, & præcipuè huius vrbis te primum obtulerim Deo. Sed & illud intuere, quia si periculum peccati timens, suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto quia amplius peccas, qui populum Dei velut in fluctibus positum & periclitantem, cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit prouidens. Sed certus esto, quod necesse est te suscipere omne periculum, quia*[q] *nec ego pro salute omnium ab obsecrando cessabo. Quanto ergo mihi citius acquieueris, tanto me citius laboris & tristitia mea mærore releuabis. Noui etiam hoc, ô Clemens, quod tibi tædia & molestias, pericula etiam & opprobria inerudititi vulgi indocilisque concilium; quæ tu tamen scio quod constanter & fortiter feres, respiciens ad illam spem, quæ tibi apud Deum patientiæ præparat coronam. Sed & illud cupio, te mecum iusta ratione perspicere, quando maximè opera tua indiget*[r] *Christus, nunc cum inimicus aduersus sponsam eius commouet bellum, an in futuro tempore quando iam Christus post victoriam triumphabit, nec vltrà vllius opera indigebit. Quis non etiam parui sensus intelligat, quod istud est tempus, in quo operam tuam Christus requirit? Tota igitur mente in præsenti necessitate præbe operam tuam, & auxilium in præliis exhibere regi optimo, remunerationes magnificas post victoriam reddituro. Libenter ergo suscipe Episcopatus officium, eo maximè quod Ecclesiasticas dispositiones à me probabiliter didicisti, vt salus eorum qui per nos confugerunt ad Deum nequaquam vacillet. Verumta-*

n hucusque liber de gestis Petri.

o vbi tunc Linus? vbi Cletus? quos, Petro tradente, Romanæ Ecclesiæ clauum tenuisse constans est aduersariorum sententia? an credibile est Clementem eius adeo oblitum fuisse, vt laudum propriarum præco factus, eas mortuo Iacobo decantaret?

p Turrian. pro epist. lib. 2. c.14. οὐ γὰρ ἢ ἐμοῦ τῶν σωζομένων ἰδεῖν εἰ κρείττων ἀπαρχή. Siue de Domino oblatis per Baptismum, siue de Ecclesiastico ministerio mancipatis loquatur Pseudo-Clemens, sibi veritatique contrarius est. Cornelium & familiares gentium primitias fuisse docet Act. lib. c. 10. Maronem Tripolitanæ Ecclesiæ præfectum ante quàm Petrus Romam petiisset testatur auctor Recognit. lib. 6. Cletum denique Roma oriundum, secundum à Petro Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admotum pontificij omnes fatentur.

q de dormientium in Domino precibus pro Ecclesia militante agemus infra; Consule Append.

r siue Græca fideliter expresserit siue suo more peruerterit Ruffinus, certum est, Christum nullius opera indigere.

men & breuiter te de ipſius diſpenſationis ordine, coram omnibus commonere neceſſarium duco.

Te [f] *quidem oportet irreprehenſibiliter viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias,* [t] *ne fideiuſſor exiſtas, ne aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorſus inueniaris, mundialis negotij occaſione perplexus. Neque enim iudicem aut cognitorem ſecularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus, vti ne præfocatus præſentibus hominum curis, non poſſis verbo Dei vacare, & ſecundum veritatis regulam ſecernere bonos à malis; Iſta namque opera, quæ tibi minus congruere ſuperius expoſuimus,* [u] *exhibeant ſibi inuicem diſcentes, id eſt Laïci; & te nemo occupet ab his ſtudiis per quæ ſalus omnibus datur.*

Sicut enim tibi impietatis crimen eſt, neglectis verbi Dei ſtudiis, ſolicitudines ſuſcipere ſeculares; ita & vnicuique Laïcorum peccatum eſt, niſi inuicem ſibi etiam in his quæ ad communis vitæ vſum pertinent operam fideliter dederint: Te [x] *verò ſecurum facere ex his quib. non debes vacare, omnes communiter elaborent. Quod ſi fortè ſemetipſis hoc Laïci non intelligunt, per Diaconos edocendi ſunt, vt tibi ſolius Eccleſiæ ſolicitudines derelinquant, quo ipſam vt dignum eſt, diſpenſare ſufficias, & veritatis verbo abundantiùs & ſtudioſius deſeruire. Si enim mundialibus curis fueris occupatus, & teipſum decipies & eos qui te audiunt. Non enim poteris quæ ad ſalutem pertinent, plenius ſingulis quibuſque diſtinguere. Et ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non docueris quæ ad ſalutem hominum pertinent,* [y] *puniaris, & diſcipuli per ignorantiam pereant.*

Idcirco tu quidem ad hoc ſolùm vacato, vt opportunè & ſine intermiſſione doceas verbum Dei, per quod ſalutem conſequi poſſint.

Illi [z] *verò cum tanta reuerentia tua verba ſuſcipiant, tanquam qui ſciant legatum te & præconem eſſe veritatis, &* [a] *quodcunque ſuper terram ligaueris, eſſe ligatum & in cœlo; & quodcunque ſolueris ſuper terram, etiam ibi eſſe ſoluendum. Quoniam quidem & tu vt dixi, quæ oportet ligabis, & quæ expedit ſolues. Et ad te quidem qui præes, iſta ſint monita & his ſimilia.*

Ad [b] *presbyteros verò ſint iſta.* [c] *Ante omnia, vt pudicitiæ ſtudentes, adoleſcentes nuptiis iungant, quo calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniant. Sed ne in prouectioribus quidem curam habere*

f Munus Epiſcopi.

t Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 1. *μήτε ἐγγυητὴν γινόμενον, μήτε συνήγορον, μηδὲ ἑτέρῳ ἐν βιωτικῷ παρεμπεπληγμένον πράγματι. οὐ γὰρ κριτὴν καὶ δικαστὴν χρημάτων καὶ ἀσχολημάτων καθιστᾶν σε θέλει τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ὁ Χριστός.* confer cum conſtit. lib. 2. c. 6.

u hoc munus infra presbyteris committet.

x Turrian. pro epiſt. lib. 3. cap. 11. *καὶ σὲ δὲ ἀεὶ ἂν ἀμέριμνον ᾖ, οἱ πάντες ποιεῖν ἐὰν μὴ νοῶσι, διὰ τῶν διακόνων μαθέτωσαν, ἵνα μόνης τῆς Ἐκκλησίας τὴν φροντίδα ἔχῃς πρὸς τὸ διοικεῖν αὐτὴν καλῶς.*

y ſic legendum contendit Ioann. de Turrecremata Summ. de Eccl. cap. 102. non *deponaris*, vt volebat Ioan. Antioch. patriarcha.

z Hunc locum deſcripſit Pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. paucis immutatis.

a Matt. 16. 19 b Munus presbyterorum.

c Turrian. pro epiſt. lib. 2. c. 1. *πρὸ πάντων, τοὺς νέους πρὸς γάμον ζευγνύτωσαν ἐν ὥρᾳ προλαμβάνοντες τῆς νεότητος ἐπιθυμίας τὸ πυρῶδες.* confer cum conſtit. lib. 4. cap. 10.

Buiſſe modi

huiusmodi negligant, quia in multis etiam cum senuerit corpus concupiscentia viget. Ne fortè ergo fornicationis labes occasione accepta tanquam venenum pessimum serpat in vobis, cauere & anteuenire necessarium est, ne quod in vobis adulterij occultum coalescat incendium.

Et [d] *quid in omnibus peccatis adulterio grauius? Secundum namque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant à Deo etiamsi sobriè vixerint. Propter quod vos (ô presbyteri) Ecclesiam excolite, & ordinate sponsam Christi ad pudicitiam. Sponsam autem dico,* [e] *omnem Ecclesiæ congregationem; quæ si pudica inuenta fuerit à sponso suo, ingentibus ab eo donis & muneribus honorabitur, & vos, velut ministri sponsæ, & amici sponsi, ingenti gaudio & lætitia perfruemini. Si verò sponsa hæc reperta fuerit commaculata peccatis, ipsa quidem tanquam indigna,* [f] *non tradetur regalibus thoris. Vos autem pœnas dabitis, si fortè per vestram negligentiam vel desidiam obrepserit contagio sæua peccati.*

Idcircò ante omnia sobrietatis & pudicitiæ solicitudinem gerite. Valde enim apud Deum graue crimen ducitur fornicatio, cuius species sunt quidem plures, sicut vobis & ipse Clemens [g] *diligenter exponet. Verumtamen prima species adulterij est, virum propria vxore solummodo non esse contentum, & mulierem non proprio tantum seruare se viro. Si ergo castus fuerit quis, potest & humanus & misericors fieri, per quod & ipse æternam à Deo misericordiam consequatur.*

Sane sicut adulterij venenum cunctis malis perniciosius est, ita amor fraternus & [h] *charitas totius boni fastigium tenet. Et ideo diligite omnes fratres vestros, & cum religione & misericordia respicite ad omnes.*

Orphanis [i] *exhibete vosmetipsos parentes. Viduis virorum curam impendite cum omni castitate, quæ necessaria sunt præbentes. Iuniores tamen viduas nuptiis copulate. His qui ignorant artificia, exquirite honestas aliquas occasiones, quibus victum necessarium quærant: Artificibus vero operam prouide, debilibus misericordiam facite. Scio autem hæc omnia facturos vos si* [k] *charitatem præ cæteris & ante omnia in vestro corde figatis. Cuius charitatis & recipiendæ & habendæ maximum erit fomentum, si frequenter inter vosmetipsos* [l] *communem cibum vestrum mensamque faciatis, & in-*

d Hunc locum citat Nicolaus 1. epist. 49.
Sacrilegiũ fornicatione peius asserit Pseudo-Pius epist. 2.
e Nota.
f al. extrudetur à regalibus.
g Clem. constit. lib. 6. c. 28.
h 1. Cor. 13.
i Turrian. lib. 2. pro epist. cap. 1. τοῖς μὲν ὀρφανοῖς ποιεῖν τὰ γονέων· ταῖς δὲ χήραις τὰ ἀνδρῶν παρέχειν· τοῖς ἀκμαίοις τοὺς γάμους, καὶ τοῖς αὐτοῖς τέχνοις διὰ τὴν ὑπόνοιαν δημιουργῶν ἐπ' ἀφορμὰς τῆς ἀναγκαίας τροφῆς. vide 1. Tim. 5. confer cum constit. lib. 4. c. 2.
k 1. Pet. 4.
l Cõmunis victus per se nihil ad pietatem cõfert: Sanctificatur tamen à piis quib. omnia munda teste Apostolo Tit. 1. 15. hinc agaparum vsus in Ecclesia, de quibus Iudas vers. 12. Tertul. Apol. c. 39. Auctor constitutionum lib. 2. c. 32. Clem. Alex. pædag. lib. 2. c. 1. Cyprian. lib. 3. ad Quirin. c. 9. Hieron. epist. 22. Concil. Gangr. c. 11. Laodic. c. 27.

quantum vnusquisque praualet, crebrius panes & sales suos cum fratribus suis sumat. Per hæc enim præcipue charitas comparatur, & causa totius boni in huiusmodi communione consistit. Vbi autem pax & bonitas ibi & salus. Propter quod communes facite cibos vestros cum his qui secundum Deum fratres sunt; quia [m] *per hæc temporalia officia pacis & charitatis fructibus gaudia æterna merebimini. Multo autem solicitius esurientes reficite,* [n] *& sitientibus potum date, nudis vestimentum; ægros visitate, & eos qui in carcere sunt (prout possibile est) iuuate: peregrinos satis prompte in domibus vestris suscipite. Et ne omnia nunc singulatim dicam,* [o] *omne bonum ipsa per se (si in vobis fuerit) charitas vos facere docebit; sicut & è contrario eos qui à salute alieni sunt omne malum facere odium docet.*

Si [p] *qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores seculi nō iudicentur; sed* [q] *apud presbyteros Ecclesiæ, quicquid illud est dirimatur; & omnimodo obediant statutis eorum. Super omnia autem auaritiam fugite, quæ homines occasione præsentis lucri ab æternis separat bonis. Pondera, mensuras, stateras pro locis quibusque, æquissima custodite: deposita fideliter restituite. Quæ omnia, & si qua sunt similia his, ita demum solicitè & diligenter implebitis, si futurum Dei iudicium sine intermissione in vestro corde voluatis. Quis enim peccare poterit, si semper antè oculos suos Dei iudicium ponat? Quod in fine mundi certum est agitandum, vt* [r] *tandem qui bene in hac vita egerunt, consequantur bona reposita, peccatores autem vt consequantur præparatas & reconditas pœnas; de quibus ita futurum dubitare omninò non possumus. Si quidem hæc omnia ita esse ventura* [s] *verus nobis propheta prædixit.* [t] *Vnde & vos, qui estis veri prophetæ discipuli, abjicite à cordibus vestris ante omnia* [u] *discordias & animorum dissensiones, ex quibus omne malum opus procedit, & benignitatem ac simplicitatem tota mente seruate.*

Quod si forte alicuius cor, vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod malum ex his, quæ superiùs memorauimus, latenter irrepserit; [x] *non erubescat qui animæ suæ curam gerit, confiteri hæc, huic qui præest, vt ab ipso per verbum Dei & consilium salubre curetur, quo possit integra fide & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire.*

Diaconi [y] *vero Ecclesiæ,* [z] *tanquam oculi sint Episcopi, oberrantes, & circumlustrātes cum verecundia actus totius Ecclesiæ, & per-*

m Hæc pontificiorum de Meritis operum sententiam non fulcire infra demōstrabim⁹. vide Append.
n Matt. 25. 35.
o hæc verba descripsit Pseudo-Euarist. epist. 2.
p Turrian. lib. 3. pro epist. c. 11. οἱ πράγματα ἔχοντες ἀδελφοὶ ἐπὶ τῶν ἐξουσιῶν μὴ κρινέσθωσαν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέρων συμβιβαζέσθωσαν πάντῃ τρόπῳ ἰδίμως αὐτοῖς πειθόμενοι.
q supra hoc Laïcorū munus esse volueras: cur ea quæ Episcoporum muneri repugnantia iudicas presbyteris iniungis?
r Eccl. 7.
s Matt. 25. Christus verus propheta.
t Hunc locum descripsit Pseudo-Euarist. epist. 2.
u Iac. 3.
x Quid in confessione secreta improbemus, alibi docebimus: vide Appendicem.
y Munus Diaconorum.
z Idem repetunt Pseudo-Anaclet. epist. 1. Pseudo-Euarist. epist. 1. vide constitut. lib. 2. c. 44.

scrutantes

scrutantes diligentiùs, si quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum esse peccato, vt referant hæc ad Episcopum, & commoneri ab eo possit, is qui in præcipitium lapsurus est, vti reuocetur & non corruat in peccatum. Negligentiores quoque & eos qui rariùs ad audiendum verbum Dei accedunt, nec solicite ad Episcopi tractatum conueniunt, ipsi commoneant & hortentur. Si enim assidui sint ad audiendum, non solum vitæ æternæ ex salubri commonitione capiunt lucra; verum & quæcunque illæ sunt tristitiæ vel mœrores, quæ ex præsentis vitæ necessitatibus & cladibus temporum veniunt; quæque malorum sermonibus in corde suo velut iacula defixa circumferunt, abijciuntur omnia prædicatione veritatis, & vitæ æternæ doctrina & eruditione purgata. Alioquin si multo tempore auditum subtrahant à verbo Dei, & remaneant in cultu vitiorum, [a] *sine dubio spinis erunt ac sentibus occupati. Et quid aliud nisi ad ignem talis hæc terra præparabitur? De his ergo, vt diximus, Diaconis cura sit. Sed & eos qui secundum carnem ægrotant, solicite perquirant, & plebi (si forte plebs ignorat) indicent de his vt ipsi visitent eos, & quæ necessaria sunt, præbeant eis, cum conscientia eius qui præest. Quod tamen etiamsi clàm fecerint non peccabunt. Sed & de peregrinis, similiter Episcopo suggerant, refouendis; & cætera his similia, quæ ad cultum Ecclesiæ & disciplinam eius pertinent, Diaconis curæ sint.*

Qui [b] *catechizant, id est, qui verbo instruunt incipientes, primo oportet, vt ipsi instructi sint; de anima enim agitur hominum. Et oportet eum qui docet & instruit animas rudes esse talem, vt pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipse præcipue, apprime esse eruditus & doctus, irreprehensibilis, maturus, impauidus, sicut ipsi probabitis fore Clementem hunc post me. Multum est autem si ego nunc de singulis, quæ vnusquisque habere debeat, prosequar. Verumtamen illud est quod præ cæteris ab omnibus vobis cupio in commune seruari vt concordiam teneatis, per quod solùm potestis portum quietis intrare, & ciuitatem summi regis (quæ pax nominatur) habitare.*

Similis [c] *namque est status omnis Ecclesiæ magnæ naui, quæ per vndosum pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis huius Dominus ipse omnipotens Deus, gubernator vero sit Christus. Tum deinde proretæ officium Episcopus impleat, presbyteri nautarum, Diaconi* [d] *dispensatorum locum teneant; hi qui catechizant nauto-*

a De m[...]amise sũt spinis ac sentibus.

b Minus catechistarum.

c Hunc locũ citat Pseudo-Anacletus epistol. 1. vide constit. lib. 2. c. 61.

d Turrian. pro epist. lib. 3. c. 8. οἱ διάκονοι [illegible] quod vetus interpres sic interpretatus est *Diaconi disp. &c.* significantissimæ comparationis, vel non percepta vel neglecta.

Nota bis Lector hanc censuram nõ minus ferri e Pseudo-Anacleto qui Rufinum secutus est, quã Rufinum qui aliis labendi fuit autor.

logis conferantur: epibatis autem totius fraternitatis multitudo similis sit: ipsum quoque mare hic mundus habeatur; ventorum vero varietates & turbinum diuersis tentationibus conferantur; persecutiones, tribulationes, & pericula, fluctibus exaquentur. Terreni vero spiritus, qui vel de torrentibus, vel de conuallibus spirant pseudoprophetarum & seductorum, seu praua doctrina verba ducantur: promontoria vero & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt iudices & pericula minantur & mortes. Bithalassa vero loca qua duplicibus vnda fallacis astibus verberantur, dubijs mente & de repromissionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiunt. Hypocrita autem & dolosi, piratis similes habeantur. Iam vero rapidus vortex, & tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortifera submersiones, quid aliud astimanda sunt quam peccata? Restat igitur, vt hac nauis cursu prospero tuta possit portum desiderata vrbis intrare, ita Deo precem fundere nauigantes vt mereantur audiri.

e orationes ipsius.

Audiri autem à Deo ita demum merebitur quis, si[e] orationes ipsa bonis moribus & bonis operibus adiuuentur. Sed ante omnia cum quiete & silentio, epibata (id est Laïci) in suis vnusquisquis resideant locis, ne forte per inquietudinem & inconditos inutilesque discursus, si passim vagari cœperint, vel ab officio suo nautas impediant, vel in alterum latus per inquietudinem eorum nauis pressa demergatur. Nautologi de mercedibus cōmoneant; & nihil omninò quod ad diligentiam, vel ad disciplinam pertinet Diaconi negligant.

* Nota.

f Turrian. pro epist. lib. 4. cap. 17. ἀποβλύοντες τυπτίσιν ἐξομολογούμενοι τὰ ἁμαρτήματα ὥσπερ νοσοποιὲς χολὰς ἐξ ἐπιθυμιῶν ἀτάκτων συναχθέντα κρυφά ἅτινα τῷ ὁμολογῆσαι, ὥσπερ ἀπεμοῦντες κουφίζεσθε τῆς νόσου προσθέμενοι τὴν ἐκ τῆς ἐπιμελείας σωτηρίαν ὑγίειαν.

*Presbyteri velut nauta aptent singula ad instructionem nauis diligenter, & instruant, qua in suo tempore requirenda sunt. Episcopus tanquam proreta vigilanter & solicitè gubernatoris verba custodiat Christi. Saluator Dominus gubernator Ecclesia sua diligatur ab omnibus, & ipsius * solius praceptis ac iussis credat & obediat omnis Ecclesia. Deo quoque indesinenter supplicetur à cunctis de prosperitate ventorum, vt nauigantes omnem tribulationem & omne periculum superent, tanquam mare profundum mundi istius & vita humana pelagus nauigantes, in quo esuriendum sit & sitiendum, nuditatem quoque ferendam morbos etiam corporis & agritudines tolerandas. Insuper & hominum insidiis ac dolo sape laborandum, quippe qui dispergendos se nonnunquam nouerint; sed aliquando etiam congregandos: [f] Vomitus quoque & sugillationes ferendas cum ex confusione peccatorum & reiectione criminum, velut male congregati in visceribus fellis, iactura facienda est, & abijcienda prorsus è corde omnis intrinsecùs qua latet, amaritudo peccati, si qua forte ex deside-*

desiderijs iniquis velut ex cibis noxiis congregata est. Quam vtique cum euomuerit quis & abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo, si tamen ad vomitum quæ ad sanitatem pertinent sumat.

Verumtamen [g] *scitote cuncti quod supra omnes vos laboret Episcopus; quia vnusquisque vestrum suum proprium fert laborem, ille vero & suum & singulorum. Propter quod (ô Clemens) tanquam qui omnibus præesse te noueris, singulos (prout potueris) iuua, & singulos releua, qui & singulorum onus & solicitudinem portas. Vnde & ego nunc hanc tibi iniungens dispensationem, scio quia accipio gratiam magis quam præsto. Sed esto confidens, & fortiter ferẽs, certus quia laboris tui* meritum recipies, cùm ad portum quietis incolumem hanc prouexeris nauem. Ibi mercedes & præmia pro omnium salute suscipies, si hic pro omnium incolumitate vigilaueris. Itaque si te multi è fratribus propter rigorem iustitiæ odio habuerint, ex hoc quidem non læderis, sed* [h] *ex huiuscemodi odiis amor tibi conciliabitur Dei. Et ideò satage magis & refuge, ne lauderis ab iniquis, & ne à pessimè agentibus diligaris, sed potius propter iustam dispensationem & æquissimam regulam disciplinæ, à Christo collaudari merearis.*

g Hæc verba repetit Pseudo-Euarist. epist. 2. &c.

* N. phras.

h malorum odia vtilia piis.

Hæc cum dixisset, & his similia quamplurima, [i] rursum respiciens ad populum dixit; *Sed & vos (charissimi fratres & conserui mei) huic qui præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite; scientes, quod si quis hunc contristauerit, Christum, qui ei docendi credidit cathedram, non recipit. Et qui Christum non susceperit, nec Deum Patrem suscepisse iudicabitur, & ideo nec ipse suscipietur in regno cælorum. Propter quod satagite ad omnem collectam & congregationem semper conuenire, vt non velut negligentes & desides à Iudice Christo condemnemini. Conuenientes vero semper ad Clementem, date omnes operam pro ipso sentire, & summo studio fauorem vestrum erga ipsum ostendere, scientes quia propter singulos vestrum, ipsi magis soli infestus est inimicus, & in ipsum maiora suscitat bella. Oportet ergo vos summo studio niti, vt omni erga illum vinculo amoris innexi, plenissimo erga eum inhæreatis affectu. Sed & vos quoque ipsi vnanimes in omni concordia perdurate, quo facilius etiam illi obedire omnes pari & consensu & vnanimitate possitis. Propter quod & vos salutem consequi &*

i iisdem verbis vsus auctor Epitomes gest. Petri.

ille possit, (obtemperantibus sibi vobis) promptius impositi oneris pondus euehere.

Quadam [k] *etiam ex vobis ipsis intelligere debetis,* [l] *si qua sunt qua propter insidias hominum malorum non potest euidentius & manifestius prosequi. Verbi gratia,* [m] *Si inimicus est alicui pro actibus suis, vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat, Cum illo nolite amici esse, sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius* [n] *absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum;* [o] *sed nec loqui his quibus ipse non loquitur; vt vnusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum* [p] *amicitias reparare, festinet citius reconciliari ei, qui omnibus praeest,* [q] *& per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis praesidentis.* [r] *Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur; vnus est & ipse ex illis qui exterminare volunt Ecclesiam Dei,* [s] *& cùm corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est. Et est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt & euidenter inimici sunt: Hic enim per amicitiarum speciem, qua inimici sunt, gerit; & Ecclesiam Dei dispergit ac vastat.* [t]

Et cum hæc dixisset in medio, coram omnibus manus mihi imposuit, & in Cathedra sua, ingenti verecundia fatigatum sedere me compulit: cúmque sedissem, hæc ad me rursũ locutus est; *Deprecor te (ô Clemens) coram omnibus qui praesentes sunt, vt posteaquàm (sicut naturæ debitum est) vitæ praesentis finem fecero,* [u] *Iacobo fratri Domini, descripta breuiter, vel quæ ad initium fidei tuæ spectant, vel etiam quos ante fidem animos gesseris; sed & qualiter mihi ab initio vsque ad finem comes itineris & actuum fueris, quaque per singulas ciuitates, (me disputante) solicitus auditor exceperis, quique in praedicationibus meis, vel verborum fuerit ordo vel actuum, sed & qui me finis in hac vrbe repererit; sicut dixi, omnia, quàm potes breuiter comprehensa, ad ipsum te destinare non pigeat. Nec verearis ne fortè multùm de meo exitu contristandus sit, cum id me pro pietate sustinere non ambigat. Erit autem ei grande solatium si didicerit, quod post me non imperitus vir ali-*

k Hæc verba citat Concil. Vasense 2. cap. 6.

l sint quæ ipse.

m Hæc verba citat Concil. Metense sub Steph. VI. ca. 8. Pseudo-Anacl. epist. 3. Pseudo-Alexand. epist. 1. & Pseudo-Fabian. epist. 1.

n videl. qui Eccl. curam gerit; *absque* sic Côcil. Vas.

o huc vsque Concil. Metense.

p sibi gratiã repar.

q vt per hoc.

r huc vsque Concil. Vasense.

s huc vsque Pseudo-Anaclet.

t huc vsq; Pseudo Fabianus Pseudo Alexáder.

Sequentia recitat auctor epitom. gest. Petri.

u vnicum Iacobũ Domini fratrem Ecclesiæ Hierosolymitanæ praefectum agnouerunt Hegesippus, Eusebius, Epiphan. &c. ne quis cum Mariano Victorio schol. in epist. 62. Hieron. & Genebrardo Chron. lib. 2. A.M. 4191. binos Iacobos sibi inuicem succedentes fingat, alterum Alphæi dictum, alterum Iustum qui priori successerit, & Simeoni Cleophæ filio sedem reliquerit: hunc enim subornarunt aduersarij, quibus absurdum visum est Clementem Hybolimæum ad mortuum epistolas dare.

quis,

quis, aut indoctus, atque ignorans diuini verbi mysterium, & Ecclesiastici ordinis disciplinam vel doctrinæ regulam nesciens, susceperit Cathedram meam; [x] *scit enim quia si indoctus, & inscius officium Doctoris accipiat, sine dubio discipuli, & auditores ignorantiæ tenebris obuoluti in interitum demergentur.*

Vnde [y] & ego (mi Domine Iacobe) cùm hæc ab eo præcepta susceperim; necesse habui implere, quod iusserat; indicans tibi & de his ipsis, simul & de illis breuiter comprehendens, quæ per singulas quasque vrbes digrediens, aut in prædicationis sermone protulerit; aut in gestorum virtute perfecerit, quamuis tibi de his plurima iam & plenius antè descripta, ipso iubente transmiserim, sub eo ipso titulo quem ipse præcepit affigi, idest [z] *Clementis itinerarium*, non *Prædicationis Petri.** Sed & *nunc* exponere *iam*, quæ precepit, Domino opem ferente incipiam.

Pœnitemini [a] (inquit) & veram agite pœnitentiam. Omnes ergo homines, qui Christiano censentur vocabulo, Patrem, Filium, & Spiritũ Sanctum vnum Deum & Dominum veraciter credere & confiteri, [b] *eumque tota mente & toto corde & tota virtute diligere, & proximos suos tanquam semetipsos*, docibilesque esse vsque ad perfectam doctrinã ad hæc perficienda, summoperè docere oportet. [c] *Fides* enim & dilectio, totius bonitatis *est fundamentum.* [d] *Sine fide autem placere Deo nemo poterit.*

Christo, [e] itaque *resurgente, & ascendente in cælum,* [f] *misso S. Spiritu,* [g] *collata Apostolis scientia linguarum; adhuc in vno positi,* [h] *symbolum,* quod fidelis nunc tenet Ecclesia, *(vnusquisque quod sensit dicendo) condiderunt, vt discedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes* [i] *prædicarent. Summam,* [k] ergo *totius fidei Catholicæ,* [l] recensentes, *in qua* & *integritas credulitatis ostenditur; & vnius Dei omnipotentis (id est Sanctæ Trinitatis) æqualitas declaratur & mysterium incarnationis filij Dei qui pro salute humani generis à Patre de cœlo descendens, de Virgine nasci dignatus est,* [m] quo *quo ordine, vel quando mortem* [n] *pertulerit, quomodo sepultus surrexerit* [o] *& in carne ipsa cælos* ascenderit, *ad dextram*que *patris consederit,*

x hinc vsque Epitome.

y Hæc repetit eadem epistole.

z hinc cõstat verum Clementem huius epist. auctorem non esse.

* In editione Basilienti 1526. hic desinit epist. 1. sequentia post 4. seorsum à Sichardo subiiciuntur, hoc titulo prænotata: compẽdium fidei. Pœnitemini, &c.

a Marc. 1.

b Matt. 22. Marc. 12. Luc. 10.

c Ruffin. in Symb. serm. Aug. de tẽp. 181. Concil. Mogunt. sub Leone 3. c. 1.

d Heb. 11.

e Venantij fortunati exposit. Symb. c. 1.

f Act. 2.

g collata est.

h hoc inter se symb.

i æqualiter prædic.

k Ibid. ab initio cap.

l recensentibus. m quoque. n ascendens. o deest hic mentio descensus ad inferos & Ecclesiæ.

Iudex[p] *venturus ſit*, [q] ac *qualiter remiſſionem peccatorum ſacro baptiſmate renatis contulerit*, & reſurrectionem *humani generis in* eadem carne *in vitam æternam* futuram, ſic docuerunt.

Symbolum [r] *enim Græcè*, Latine *collatio dicitur*. Et [ſ] *hoc* prædicti ſancti Apoſtoli *inter ſe, per Spiritum S. ſalubriter*, (vt dictum eſt) *condiderunt. Dicitur &* [t] *indicium, quod per hoc qui rectè crediderit* indicatur.

Ergo cunctis credentibus, quæ continentur in præfato *Symbolo, ſalus animarum & vita perpetua bonis actibus præparatur*. Et quod [u] *in primordio* eiuſdem Symboli *præponitur*, *Credo in Deum patrem Omnipotentem*; *præclarum* fidei *teſtimonium* & *fundamentum* in prima fronte monſtratur, *quia ſaluus eſſe poterit qui rectè crediderit. Credere* [x] *enim oportet accedentem ad Deum*: quoniam [y] *corde creditur ad Iuſtitiam, & ore confeſſio fit ad ſalutem*. Vnde ait propheta, [y] *Credidi propter quod locutus ſum*. Et [a] *illud, Iuſtus ex fide viuit*. Et, *niſi credideritis non intelligetis*. [b] *Ergo in rebus humanis nullum opus incipitur, niſi labor omnis ad effectum venire credatur*.

Vnde credendum eſt in Deum, à quo tam præſens vita quam futura tribuatur. [c] *Deus autem appellatio eſt ſubſtantiæ ſempiternæ, ſiue timoris diuini. Igitur* [d] *Deus ſine principio, ſine fine, ſimplex, incorporeus* & *incomprehenſibilis*. [e] *Patrem autem cum audis, agnoſce quod habeat filium veraciter genitum*, ſicut [f] *poſſeſſor dicitur, qui aliquid poſſidet, & Dominus qui* [g] habet cui dominetur: *Deus ergo pater ſecreti Sacramenti vocabulum eſt; cuius vere filius eſt* [h] *verbum, & ſpeculum, &* [i] *character, &* [k] *imago viuens patris viuentis, in omnibus Patri ſimilis*, [l] *eiuſdem naturæ in diuinitate, genitus & genitori per omnia coæqualis*. [m] *Nec quæratur quomodo genuit filiũ*, [n] vnde & *Angeli neſciunt*, & *prophetis incognitum eſt. Vnde illud dictum eſt*, [o] *Generationem eius quis enarrabit? Quam ſecretam originem cum proprio filio nouit ipſe ſolus qui genuit*.

Nec [p] *Deus à nobis diſcutiendus eſt, ſed credendus: qui in nobis ipſis neſcimus quod ſapimus; quomodo*, [q] ſapientia, *ingenium, aut intellectus*, aut *conſilium, aut mens noſtra generat ver-*

p Iudexque.
q reſurrectio tandem hum. gen. in eandẽ carnem, in vit. æter. futura ſit.
r Ibid. Denique Symbolum. &c. vide Auguſt. ſerm. 115. de temp. Ruffin. loco cit.
ſ quia hoc ipſi inter ſe.
t Indicetur.
u Init. cap. 2.
p [illegible] larum in primordio ponitur cœleſtis teſtimonij fundamẽtũ, quia ſaluus eſſe non poterit qui rectè de ſalute non crediderit. Apoſtolo prædicante, credere. &c.
x Heb. 11. Ruffin. loco citato.
y Item corde &c. Rom. 10.
z Pſalm. 115.
a vel illud Abac. 2.
b ergo vel in &c. Eſai. 7. Ruffin in præf. expoſit.
c tribuitur.
d Deus eſt.
e quomodo.
f Serm. 181. Auguſt. de tempore.
g qui alicui dominatur.

h Ioan. 1. i Heb. 1. k Coloſſ. 1. l ὁμοούσιος. m Ruffin. ibid. ſerm. 181. de tempore. n quod. o Eſai. 53. p è Ruffino ibid. vide & ſerm. 181. de temp. inter Auguſtini...ſi q. ſapientiam.

bum.[r] *Sed sufficit* nosse, *quia lux genuit splendorem*; sicut ait *Propheta*,[s] *In splendoribus Sanctorum ex vtero*[t] *ante Luciferum genui te. Et illud*,[u] *Hic Deus noster non reputabitur alter ad Eum: & post, In*[x] terra *visus est, & inter homines conuersatus est.*[*]

Diligere[y] ergo Deum vnumquemque *ex toto corde & ex tota anima* (vt præfixum est) ex tota fortitudine oportet, & proximum tanquam semetipsum; respondente Domino cuidam scribarum ac dicente,[z] *Primum omnium mandatum est, Audi Israël, Dominus Deus tuus, Deus vnus est; Et, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi, Diliges proximum tuum tãquam teipsum Maius horum aliud mandatum non est*, quod[a] *maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis:* Vndè & in Veteri Testamento scriptum habetur:[b] *Quod tibi fieri* non vis, *alteri ne* feceris. Et Dominus ait; *Omnia*[c] *quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite* similiter *illis.*[d] *Quibus* vtrisque *mandatis, per vnum malitia compescitur, & per aliud benignitas*[e] propagatur, vt[f] *ne malum quis inferat*, sed *bonum impendat. Primum, vt caueat lædere*,[g] secundum *vt* norit *bonum præstare.*[h] Si enim *fratrem quem vides non diligis, Deum quem non vides quomodo potes diligere?* Sic ergo nos decet exercere curam nostram, vt non dimittamus curam vestram; & sic diligere nos, ne negligatur dilectio proximi; quia *Dei*[i] *dilectio morti comparatur, dicente* sapientia, *Valida est dilectio vt mors, idcircò quia sicut mors*[k] *violenter separat animam à corpore, ita dilectio Dei* separat animam *violenter à mundano & carnali amore.*[l] *Qui* enim, Dominus inquit, *diligit* me, mandata mea *seruabit.* Nam[m] *qui Dei præcepta contemnit, Deum non diligit.* Vnde[n] scriptum est, Nolite putare quod maneatis *in dilectione mea.*[o] *Neque enim regem diligimus, si odio leges eius habemus.*[p] *Neque* enim *ex toto corde poterit ille Deum diligere, qui noscitur in proximi*[q] corruere *dilectione*: quia[r] per dilectionem proximi, peruenitur

r Sed vt breuiter dicamus, sufficit nosscire quia &c.
s proph. testante; In---
t Psal.109.
u Baruch.3.
x terris.
* hucusque è Venantio.
y Hęc nõ cohærent præc.
z Marc. 12. Deut.6.7.sec. vers. Hieron.
a hæc non sunt verba Domini sed Scribæ.
b Tobiæ. 4. vide Lãprid. in Alexãdro.
c Math.7.
d verba Greg. Moral.lib.10. c.4.
e prærogatur.
f verba Isid. Hispal. sent. lib.3. c.28.--- alterũ vt bonum &c.
g Sequenter vt discat &c.
h 1.Ioan.4.
i verba Isid. sent.lib.2.c.3. Cant.8.
k violẽter segregat hominem.
l Ioan.14.
m verba Isid. loco citato.
n hoc scriptum nõ est, fingit Pseudolus. vide Ioan.15.9.10.
o verba Isid. loco citato. Vide August. in 1. Ioan. tract.9. ad finem.
p Verba Isid. loco citato.
q. citato.
r imo teste Isidoro differ. lib.2.c.32. per amorem Dei fit amor proximi.

ad charitatem Chriſti, quoniam (vt prælibatum eſt) s Matth. 22. [s] *in his duobus præceptis tota lex pendet & propheta.* Docibiles ergò qui perfecte docti non ſunt, ad hæc peragenda oportet omnes eſſe; & vt ipſi docti ſint, & alios prudenter inſtruere, & perfectè poſſint docere; iuxta Danielem prophetam qui ait: t Dan. 11. [t] *Populus autem ſciens Deum ſuum, obtinebit & faciet; & docti in populo docebunt plurimos.* Omnes docibiles, vt iam dictum eſt, qui docti ſunt eſſe oporret; ſed Sacerdotes doctiores cæteris populis neceſſe fore docebat Chriſtus, dicens; u Matth. 15. Quia [u] *ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.* Sacerdotes vero x Matth. 5. [x] *ſal terræ* & *mundi* lumen docens, præcepit in ſplendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: *Beati eſtis cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos, mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis; Sic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos. Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet vltrà, niſi vt foras mittatur, & conculcetur ab hominibus. Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt,* [y] vt qui ingrediuntur lumen videant. [z] *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant bona opera veſtra, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.*

(de Sacerdotibus loquitur sed non solis: ſicut pios omnes perſecutionẽ paſſos Beatos pronũciat; ita omnes lucere iubet, ſalem in ſeipſis habere &c.)

(y hæc addidit impoſtor ex Luca cap. 11. 33.) z Matth. 5.

a Tit. 1. Epiſcopos autem [a] *per* ſingulas *ciuitates*, quibus ille non miſerat, perdoctos & *prudentes ſicut ſerpentes, ſimpliceſque* b Matth. 10. [b] *ſicut columbas*, iuxta Domini præceptionem, nobis mittere præcepit. Quod etiam facere inchoauimus, & (Domino opem ferente) facturi ſumus. Vos autem *per veſtras Diœceſes* Epiſcopos [c] *ſacrate* & mittite, (c Nota phraſes.) quia nos ad alias partes (quod idem iuſſit) agere curabimus. Aliquos vero *ad Gallias* Hiſpaniaſque mittemus, & quoſdam ad Germaniam & Italiam, atque ad reliquas gentes dirigere cupimus. Vbi autem ferociores & *rebelliores* gentes eſſe cognouerimus, illuc dirigere ſapientiores & *auſteriores* neceſſe habemus, qui quotidie non ceſſent diuina ſeminare ſemina, & multos d 1. Cor. 9. [d] *Chriſto lucrari*, & ad rectam fidem, & viam veritatis perdu-

perducere, vt plures [e] *manipulos* Domino valeant *præsentare*.

In [f] illis vero ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos [g] *Archiflamines* eorum ac [h] *primi legis Doctores* erant, Episcoporum *primates* poni, vel *Patriarchas*, [i] qui reliquorum Episcoporum iudicia, & maiora (quoties necesse foret) negotia in fide agitarent, & secundum **Dei* voluntatem sicut constituerunt S. Apostoli, ita vt ne quis iniustè periclitaretur definirent. In [k] illis autem ciuitatibus in quibus dudum apud prædictos erant [l] *Archiflamines*, quos tamen minores tenebant quam memoratos *Primates*, *Archiepiscopos* institui [m] præcepit, qui non tamen *Primatum* sed *Archiepiscoporum* fruerentur nomine. Episcoporum quoque iudicia (vt superius memoratum est) & [n] *maiora Ecclesiarum negotia*, si ipsi reclamauerint, aut aliquem timorem, aut istos vel alios suspectos habuerint, ad [o] iam dictos *Primates* vel *Patriarchas*, ne aliquis *nocenter* [p] periret transferri perdocuit.

In singulis [q] vero reliquis ciuitatibus singulos, & non binos vel ternos aut plures Episcopos constitui præcepit, qui [r] non *Primatum* aut *Archiepiscoporum*, aut *Metropolitanorum* nomine, quia matres ciuitatum non tenent, sed Episcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam [s] *nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit*, sed vnus omnibus præfuit. Hoc tamen præuidendum instituit, ne [t] *in villis, aut castellis, vel modicis ciuitatibus* instituerentur Episcopi, [u] *ne vile eorum nomen fieret*.

Episcopos ergo [x] vicem Apostolorum gerere, Dominum docuisse dicebat, & reliquorum discipulorum vicem tenere presbyteros debere insinuabat. *Et si quis aliquem ex his scādalizaret, [y] grauissimam illi pœnam

e phrasis solennis Mercat. vide Pseudo-Soter. epist. 1. Pseudo Liber. epist. 12. &c.
*Domini.
f Hunc locū citat Hincmar. opusc. 55. cap. 15. p. 110. Bibl. P. P. Tom. 9. p. 2.
g primi flamines eorum a que.
h Turrian. πρωτονομοδιδάσκαλοι.
i hinc conjicit Contius hanc epist. Clem. non esse. Vide adno:. c. 6. q. 1. c. Beatus. Idem iudiciū Domini Anton. August. Tarraconensis Archiepiscopi in collect. Adrian. 1. cap. 21.
k hoc repetit Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 12.
l erant ethnicos eorum.
m hoc statuit Adrian. 1 collect. Ingelramo datæ cap. 23.

n de maiorib. negotiis Leo epist. 84. Innocen. epist. 2. c. 4. & Vigil. epist. 2. o ad solum Papam transferenda mox asseres, vbi creuerit fingendi libido. p innocenter.
q hoc statuit non Petrus sed Nicæna Synodus 255. annis à morte Petri. can. 8. Concil. Cabilon. cap. 4. r hæc è collect. Adriani 1. c. 23. hausta. s hoc falsiss. esse docet Rom. sedis πρεσβείων acerrimus vindex Leo, epist. 84. cap. 11. his verbis, *cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præemineret*. t statutum Concil. Laodic. c. 57.
u Statutum Concil. Sardic. c. 6. x hoc non docuit Dominus sed Isidor. de offic. lib. 2. cap. 5. vide contra const. lib. 2. cap. 30. & Ignat. ad Trallianos, & Magnes. * hucvsque Hincmarus à Pseudo-Isidoro delusus. y de scandalum excitantibus in pusillos quoscunque fideles loquitur Dominus. Matth. 18.

inferri debere prædicabat. Cunctos se inuicem diligere & adiuuare debere, & [z] *neminem ab adiutorio fratris se subtrahere* instruebat. [a] Homicidas vero & adulteros ac cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales non erant, ab eorum vexatione & accusatione, (docente Domino) prohibebat; [b] & non nisi à coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat, quia *discipulum supra Magistrum* esse, aut vllam ei iniuriam inferre nullatenus debere oportet. [c] *Infames* etiam omnes, & quos Primates [d] & leges seculi non suscipiunt, sed & [e] Laïcos ab eorum accusatione & vexatione semper repelli debere, rogabat, & cunctos illis subditos esse præcipiebat. Cunctorum Sacerdotum vitam, superiorem sanctioremque ac discretam à secularibus & Laïcis hominibus esse, & [f] *spirituales* quosque atque *Sacerdotes super carnales ac Laïcos* semper constituendos docebat; quoniam [g] *pro minimo nobis esse* debet *vt à* talibus arguamur & *iudicemur* vel *ab humano die*. Maiores [h] vero à minoribus nec accusari, nec iudicari nullatenus posse dicebat, quoniam non solùm hoc diuinas sed & leges seculi inhibere docebat.

Omnes ergo [i] legum diuinarum *libenter violatores, &* sacrarum institutionum *voluntariè perturbatores*, Ecclesiastica indignos regula & sancta communione iudicabat. Operatores verò earundem, eisque obedientes, vtrarumque ac cæterorum bonorum dignos esse dicebat. Vndè & Prophetas in testimonium sumebat. [k] *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est: filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autem non cognouit* me, *& populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos vltrà, addentes præuaricationem? Omne caput languidum, & omne cor mœ-*

z phras. vsitatiss. Pseudo-Isidor.

a Id statuit Arrian. 1. ap. 63. vo lect. Ingelramo da æ.

b hoc fignētum impostoris forte alludit ad cap. 19. collect. Adriani. Matth. 10.

c id statuit Conc. 7. Carthag. cap. 2.

d Primates seculi somnia sunt impostoris.

e Id statutum dicitur à Sylvest. Concil. Rom. 2. c. 14. contrarium statuit. Concil. Epaun. c. 24.

f Petrus Sacerdotii nullum, nisi spirituale agnouit in Ecclesia. vide 1. Petr. 2. plebem Christianam κλῆρον Domini credidit: Sicut non omnes è plebe carnales, sic nec omnes clericos spirituales credi voluit: hoc commentum nulli nisi Mercatori arrisit, qui sæpius id inculcat. vide Pseudo-Fabian. epist. 2.

g locus Apostoli 1. Cor. 4. non probat quod impostor. Intendit an Iudicium Ecclesiasticum dies humanus dici nequit?

h Vide Pseudo-Iulium epist. 2. cap. 36. hoc commentum reponentem.

i nota phrases.

k Esai. 1. vers. vulg.

rens; à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: Vulnus & liuor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, & *ciuitates vestræ* igne [l] *succensa, regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili, & derelinquetur.* [m] *Væ*, inquit, *qui dicitis bonum malum, & malum bonum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* [n] *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino. Et descendent fortes eius & populus eius, & sublimes gloriosique eius ad eum. Et incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur. Et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus Sanctus sanctificabitur in iustitia.*

l succensæ igni.

m Esai. 5. vulg vers.

n Ibid.

Carnales [o] spiritualibus resistere prohibebat; & de his qui ceruices suas contra magistros & *seniores* suos erigebant, hæc in exemplum adducebat, [p] *Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo, In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte Testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient: Nunquid iste est vir, qui conturbauit terram qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem?*

o Iam monuimus te indignis modis vocibus carnalis & spiritualis abuti.

p Esai. 14. vulg. Prophe a l quitur de rege Babylonis ad literam, plurimi de Antichristo exponunt allegoricè, nemo de his qui ceruices erigunt contra Magistros.

Ebrietatem oppido prohibebat, & ebriosos [q] *corpore & animo mortuos* esse prædicabat; de quibus in exemplũ aiebat, [r] *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis, cithara & lyra, & tympanum & tibia, & vinum in conuiuiis vestris; & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.* & iterum, [s] *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flãma exurit, sic radix eorum*

q cur corpore mortuos?

r Esai 5. vers. vulg.

s Ibid.

quasi fauilla erit & germen eorum vt puluis ascendet. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphemauerunt. Ideo iratus est furor Domini in populo suo, [t] *& extendit manum* [u] *super eum, & percussit eum. Et conturbati sunt montes, & facta sunt morticinia eorum quasi stercus in medio platearum: in omnib. his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.*

Nullum etiam presbyterum in alicuius Episcopi parochia aliquid agere debere absque eius permissu [x] docebat: sed & cunctos presbyteros propriis Episcopis, in omnibus [y] *absque mora obedientes* (instituente Domino) esse debere docebat. Nullum item aliena [z] concupiscere, aut præsumere quæ eorum erant, sed vnumquemque suis sibique commissis contentos esse docebat. [a] Neminem etiam alicui aliquid facere nisi quod sibi fieri vellet instruebat. Sanctam quoque Ecclesiam immaculatam omnes seruare debere Euangelizabat, [b] cuius claues Episcopos esse dicebat. [c] *Ipsi* enim *habent potestatem claudere cælum*, & aperire portas eius, quia claues [d] cœli facti sunt.

Admonere autem eos neminem debere docebat, quia oculi Domini sunt, & qui eos tangit, [e] *tangit pupillam oculi eius.* Et quanta pœna dignus sit qui eos scandalizat, ipsum Dominum docuisse dicebat, vbi ait: [f] *Qui scandalizauerit vnum de* [g] *pusillis istis qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ mundo* ab *scandalis; Necesse est enim vt veniant scandala, verumtamen væ homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua* [h] *scandalizat te, abscinde* [i] *eam & proijce abs te: Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem,* [k] *quã duas manus habentem mitti in* gehennam ignis. Et si pes tuus scandalizat te, abscinde eum & proijce abs te. Bonum est tibi introire ad vitam claudũ, quam duos pedes habentem, mitti in *ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proijce abs te. Bonum est tibi vnum oculum habentem* [l] ad *vitam* introire, *quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis vnum*

t populum suum.
u manum suam.
x Cõcil. Laodic. c. 57. Can. Apost. c. 40. sec. Dionys. versionem.
y Benedict. Reg. c 5.
z Can. Apost. 36.
a Tob. 4.
b hactenus Pastores Ecclesiæ clauigeros, audiueramus, nũc claues dici iubet impostor.
c si habẽt potestatem clauesh abẽt, potestas enim clauium collatione denotatur.
d Apoc. 11.
e Zach. 2. sec. vers. Hieron. vide Pseudo Anaclet. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. &c.
f Math. 18.
g pusilli quibus offendiculũ ooni vetat Dominus, non sunt Episcopi soli, sed pij omnes, cuiuscunque ordinis, credentes in Dominum.
h leg. si manus tua vel pes tuus. i eum al. ea. k debilem vel claudum quam duas manus vel pedes habentem. l in vitam intrare.

ex his

ex his pusillis. [m] *Amen dico vobis, Quæcumque alligaueritis super terram, erunt* [n] alligata *& in cælo; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est: vbi enim duo sunt vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et iterum per Prophetam loquitur dicens; [o] *Expauit* (inquit) *cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus.*

O intolerabilem malignitatem! ô linguam iniquitatem loquentem contra Deum, & mentem *in altitudinem cornu extollentem! & iterum,* [p] *Impone homo tua lingua ostium & seram. Cessa,* [q] *cornu in altitudinem extollens & loquens aduersus Deum iniquitatem* & proximum tuum. *Quousque insultas patienti Christo* & fratribus? *Sic* [r] *autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum* grauiter *peccatis;* & rei iudicio effecti, infames efficiemini & iuste repellimini. Et iterum per prophetam loquitur, dicens, [f] *Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini; Ministri Dei nostri, dicetur vobis; fortitudinem gentium comedetis, & in gloria* eorum [t] *superbietis. Pro confusione vestra duplici & rubore laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, & lætitia sempiterna erit eis: Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in* [u] holocaustum, *& dabo opus eorum in veritate, & fœdus perpetuum feriam eis; & scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoscent* [x] eos, *quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo. Quia induit me* [y] vestimento *salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus Deus germinabit iustitiam & laudem coram vniuersis gentibus.*

Eos autem [z] à solo Domino aut iudicandos aut remouendos, & non ab aliis esse dicebat, quia *sui sunt* & non alterius. Et [a] *quis est, qui alterius iudicet seruum?* Nam si non patiuntur homines, nec *Deus deorum, & dominus dominantium,* hæc vllatenus patitur. [b] Vnde & prophe-

m ibid. post vers. 8.
n ligata.
o Hierem 2. Hæc verba repetit Pseudo-Clem. epist 2. Sunt autem Cyrilli aduers. Theodo. Mopsu. est. vide Iustiniani opus pro Synodo quinta p. 165. Tom. 2. Côcil. edit. A. 1618. parte 2.
p Eccl. 18 nô ad verbum.
q Psal. 74.
r 1. Cor. 8.
f Esai. 61. Propheta pios omnes alloquitur non solos Sacerdotes.
t earum.
u holocausto.
x illos.
y vestiméntis.
z Hoc placitum tuentur Pseudo-Anaclet. epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 2. Pseudo-Telespho. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Melchiad. epist. 2. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo-Damas. ep. 4.
a Rom. 14. Sic nemo est humano iudicio iudicâdus, quia omnes Dei serui sunt.
b Propheta

tas sibi testes esse dicebat, per quos Dominus loquitur dicens, [c] *Ecce excoxi te sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis. Propter me* [d] *faciam, vt non blasphemer, & gloriam meam alteri non dabo. Audi me Iacob & Israel, quem ego voco. Ego ipse, ego primus & ego nouissimus. Manus quoque mea fundauit terram, & dextra mea mensa est cælos. Ego vocabo eos & stabunt simul.* [e] *Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.* [f] *Salus autem mea in sempiternum erit, & Iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus meus, lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, & eius lanam sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.* Et iterum, [g] *Abscondita est vita mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transibit. Nunquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, non deficiet neque laborabit, nec est inuestigatio sapientiæ eius; Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat. Deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadēt. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem; assument pennas sicut aquilæ; current & non laborabunt: ambulabunt & non deficient.* [h] *Taceant ad me insulæ, & gentes mutent fortitudinem. Accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.*

Hos [i] autem qui eos vetant, aut amouere vel damnare nituntur, Dominus per prophetam damnat, & vsque ad satisfactionem eorum & Ecclesiæ, damnatos esse docebat; vbi ait: [k] Talia *elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est. Vnde & ego eligam illusiones eorum, &* damnationem [l] *adducam eis, quia* [m] *locutus sum & non audierunt, feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt. Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius; dixerunt fratres vestri odientes vos, & abiicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra; ipsi autem confundentur.* [n] *Non* enim *laborabunt frustra,* [o] *in conturbatione* Præsules mei, *quia semen benedictorum Domini est.* [p] *Antequam clament, ego exaudiam; adhuc illis loquentibus, ego audiam.*

Ad glorificandum se, & diuina mandata seminanda, &c.

locis citatis non probat, Sacerdotes à solo Deo iudicandos.
c Esai. 48. vers. vulg.
d propter me, propter me.
e Esai. 51. vers. vulg.
f hic omissæ lin. 5.
g Esai. 40. vers. vulg.
h Esai. 41. vers. vulg.
i Propheta de hostibus Ecclesiæ loquitur in genere, de damnātib. Sacerdotes in specie, ne verbum quidē habet.
k Esai. 66. vers. vulg.
l quæ timebant.
m quia vocaui & non erat qui responderet, locutus &c.
n Esai. 65.
o neque generabunt in cōturb. quia, &c.
p & nepotes eorum cū eis, eritque antequam &c.

da, & Euangelizanda, eos Dominus elegit, & non vt prohibeantur aut perturbentur suggerebat; quoniam [q] *qui eos lædit, eum lædit cuius legatione funguntur*. Prædicare eos assiduè & mandata Domini sine intermissione annuntiare rogabat. Opera eorum bona coram hominibus monstrare, & conscientiam bonam coram Deo habere insinuabat.

Omnes [r] *principes terræ* & cunctos homines eis obedire & capita sua submittere eorumque adiutores existere præcipiebat, vt omnes pariter fideles & [s] *cooperatores legis*, Dei monstrarentur, ne de eis dicatur; *Confundentur* [t] *& erubescent omnes qui pugnant aduersum te*, & *erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt tibi. Quæres eos, & non inuenies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint, & velut consumptio* hominis bellantis [u] *aduersum te*. Omnes ergo qui eis contra veniunt, ita damnatos & *infames* [x] vsque ad satisfactionem monstrabat, & nisi conuerterentur, à liminibus Ecclesiæ alienos esse præcipiebat.

Homicidiorum vero tria genera esse dicebat, & pœnam eorum parilem fore docebat. [z] Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eosque odientes, homicidas esse manifestabat; quia & qui occidit fratrem suum, & qui odit, & qui detrahit ei, [a] *pariter homicidæ* esse monstrantur. Omnes etiam [b] *à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam abstinere, & bonam* eorum *conuersationem* ac innocentem omnibus monstrare rogabat. [c] *Ex corde* enim cunctos *attentius inuicem diligere* insinuabat, & *veram fraternitatem* inter se habere docebat: Quotidiana enim illius prædicatio inter cætera diuina mandata, hæc erat, quam in eius exemplum etiam tibi frater charissime significare curaui. Bonorum, inquit, operum inter cætera semina ac negotia sunt, quantum vnusquisque sapit, & potest, totis intimi cordis (vt prælibatum est) visceribus [d] *Deum diligere*, [e] & *proximum* velut *seipsum. Abnegare* [f] *seipsum sibi, vt* Iesum *Christum* Dominum nostrum *sequatur; & nihil eius amori præponere, veritatem corde & ore proferre* debere, & totam *spem* [g] *Deo* semper *committere*.

Instruebat *actus suæ vitæ omni hora custodire*, & *in omni*

q hoc centies repetit impostor ex Greg. epist. 32. lib. 12. si tamen, Gregorij dicenda sit. v. de Concil. Aquisg. sub Greg. IV. cap. de honore episcopali.

r Simile quiddam legitur constit. lib. 2. ca. 11. & ap. Ignat. e. 11. ad Trallianos: quam autem conueniat seculo Apostolico iudicet veritatis studiosus Lector.

s N. phras.

t Esa. 41. vers. vulg.

u homines bellantes.

x An Ecclesiastici iuris sit infamiæ notam inurere disquirendum relinquimus lectoribus.

z 1. Ioan. 3.

a Inæqualia tamen sunt crimina.

b 1. Pe. 2.

c 1 Pet. 1.

d Impostor Benedicti verba Petro adscribit. Sequentia retinemus ex ca. 4 Regulæ.

e Mat. 22. Luc. 10.

f Luc. 9.

g spem suam Deo.

loco Deum [h] *respicere*; firmiter *scire*, *cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad Christum allidere*, [k] & [l] Sacerdotibus Domini manifestare. *Os suum à multo, vel prauo* colloquio [m] *custodire*, & *verba vana aut* [n] mendacia *non loqui*; quia [o] *os quod mentitur occidit animam.*

Verba diuina [p] *libenter audire*, & Sacerdotibus suis libenter obtemperare, atque obedientes esse docebat. Prædicationi & *orationi* [q] ac *lectioni frequenter incumbere*, & eleemosynas veras perficere. *Desideria* [r] *carnis non perficere*, sed *propriam* frangere [s] *voluntatem*: boni [t] aliquid *in se cùm viderit, Deo* [u] applicare *non sibi*; & [x] *malum à se factum* cognoscat, *& sibi* imputet. *Multum loqui non amare*, sed custodire *labia* sua, *ne dolum* aut malum *loquantur*: *diem iudicij timere, gehennam expauescere, vitam aeternam omni concupiscentia* [y] *desiderare: Non occidere, non adulterari, non furtum facere, non* rem proximi *concupiscere. Non falsum testimonium dicere*, sed *omnes homines honorare*, *corpus* custodire, [z] vanas & caducas *non amplecti delicias*; *Ieiunium* & vigilias sanctas *amare, pauperes recreare*, nudos [b] *vestire*, infirmos *visitare*, sitientes potare, mortuos *sepelire*, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisque orare [d] & eleemosynas dare; dolentes [e] *consolari*, & suis bonis refouere, & à malis [f] *actibus se alienum facere: Non esse superbum, non vinolentum*, nec *multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non* [g] murmuratorem, *nec detractorem*; quia qui detrahit, non se, sed & multos alios occidit.

Iram non perficere, nec iracundia tempus reseruare. Dolum in corde, non tenere nec pacem falsam dare. Charitatem non derelinquere, nec iurare, ne forte periurium [h] (quod absit) fiat. *Malum pro malo non reddere, nec iniuriam facere sed factam patienter sufferre. Inimicos diligere, maledicentes se non maledicere sed magis benedicere, & persecutionem* [k] *pro iustitia sustinere.* [l] Charitatem *amare*, & [m] *nullum* odio habere; quia *qui odit fratrem suum homicida est. Elationem fugere*, [n] *zelum* malum *non habere*, iudiciam non exercere, *nec contentionem amare.* [o] *Cum discordantibus antè solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia numquam desperare.*

h se respicere pro certo scire.
i vide Hieron. epist. 22.
k & seniori spirituali patefacere
l de confess. secrete a consule append.
m eloquio. Sap. 1.
n aut risui apta.
o additamentum.
p Lectiones sanctas libenter &c.
q hodie Lectio tanquam pestilens inter pontificios vetita, prædicatio rarissima.
r Gal. 5.
s odire.
t bonum aliquod.
u applicet.
x Malum semper à se factum sciat & sibi reputet. Psal. 33.
y concupisc. spirituali. Exod. 20. Deut. 5.
z castigare.
a Vigiliæ vix hodie pontificiis ipsis de nomine notæ.
b nudum, infirmum.
c Mortuum.
d de orat. pro mortuis vide append.
e dolentem.
f à seculi actibus. 1.Tim.3. Tit.1. g murmurosum. h periuret. i Matt.5. Rom.12.
k persecutiones. l castitatem. m 1.Ioan.3. adire. n zelum & inuidiam. o Eph.4.

Episco-

Episcopos, Sacerdotes suos ac cunctos reliquos Ecclesię ministros, atque omnem plebem sibi commissam verbo diuino & mandato instruere ac dirigere, hósque omnes & eorum Episcopos tota animi virtute diligere, vt oculos suos, quia oculi sunt illorum. Eorum [p] *praeceptis in omnibus obedire, etiamsi* ipsi *aliter (quod absit)* agant; memores scilicet *illius Dominici praecepti:* [q] *Quae dicunt facite, quae autem faciunt facere nolite.* Ipsi autem Episcopi, [r] *si exorbitauerint,* ab istis non sunt reprehendendi vel *arguendi,* sed supportandi, nisi *in fide* errauerint. Illi ergo super istos sunt, non autem isti super illos, [s] quoniam maior à minore nec argui nec iudicari potest. Nullus se extollat erga doctores ac Magistros suos, quia [t] *discipulus super Magistrum* esse non debet nec potest. [u] Nullus velit *dici* Sanctus *antequam sit; sed prius* sit vt *verius dicatur. Praecepta* Domini, doctorumque ac Magistrorum [x] *factis quotidie adimplere,* [y] & *in Christi* nomine *pro inimicis orare* oportet. [z] *Obedientia* enim & humiliatio *quae* magistris agitur, Domino *exhibetur.*

Timor [a] *Domini delectabit cor, & dabit laetitiam, & gaudium* [b] in *longitudinem dierum. Timenti Deum bene erit in extremis, & in die defunctionis suae benedicetur.* [c] *Vae dissolutis corde, qui non credunt Deo,* & resistunt mandatis eius, & inobedientes ac contumaces sunt his qui eius legatione funguntur: *& ideò non protegentur ab eo. Vae his qui perdiderunt sustinentiam,* [d] *qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Et quid* [e] facient, *cum inspicere coeperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conseruabunt viam illius. Qui timent Dominum, inquirent quae beneplacita sunt illi: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius: Qui timent Dominum praeparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius dicentes, si poenitentiam non egerimus, incidemus in manus* [f] Dei *& non in manus hominum; secundum enim magnitudinem* illius, *sic & misericordia* ipsius *cum ipso est.* [g] *Venite,* inquit, *filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Currite [h] *dum* lumen vitae *habetis, ne tenebrae* mortis *vos comprehendant.* Omnis [i] *qui*

p verba Benedicti Reg. c.4. art. 60. *praeceptis Abbatis &c ipse agat memor illius Dom.*
q Matth. 23.
r Concil. 5. Rom. sub Symmacho *oues pastorem nec reprehendere nisi à recta fide exorbitauerit praesumant &c.* Idem censet Isidor. Hisp. sent. li. 3. c 39.
s Adrian 1. collect. Ingelramo datae c.19.
t Matth. 10.
u verba Benedicti reg. c.4. *non velle dici Sanctum, &c. esse quo verius.*
x Dei factis &c.
y Matth. 5. a- mor. pro.
z verba Bened. reg. c 5. obed. *quae maiorib praebetur Deo &c.*
a Eccl. 1.
b & longit.
c Eccl. 2.
d & qui.
e facietis.
f Domini.
g Psal. 33.
h Ioan 12.
i Psal. 33.

vult vitam, & cupit *videre dies bonos, prohibeat linguam suam à malo, & labia* eius, *ne loquantur dolum. Diuertat à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & persequatur eam:* quia *oculi Domini super iustos, & aures eius* ad [k] *preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Propterea [l] *nolite fieri sicut equus & mulus*, in *quibus non est intellectus:* Sed *lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.*

Quia [m] *multi venient ab Oriente & Occidente* (Domino, dicente) & *à Septentrione* atque *Meridie, & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob. Propter* [n] *quod deprecor* te, frater charissime, *vt* doceas *attentius* hunc prædicationis *ordinem, & absolutionum* dies, [o] *vt* saluentur animæ *hominum quæ occulta Dei virtute, quem debeant diligere priusquam* [p] *doceantur, agnoscunt.* [q] *Operum vero ratio potestati & arbitrio vniuscuiusque permittitur, & hoc ipsorum est proprium.* Desiderium verò habere erga Doctorem veritatis, *hoc à Patre cælesti donatum est. Sed salus in eo est, vt voluntatem eius cuius amorem & desiderium (Deo largiente) conceperis, facias, ne dicatur sermo eius ad* nos, *quem* idem *dixit:* [r] Quid autem me dicitis, Domine, Domine, & non facitis quæ dico? *Est* [s] *ergo proprij muneris*, vt vnusquisque sit, (prout Dominus noster dederit) perfectus in Ecclesia, mittensque semina diuina, vt de nobis non prædictus sermo, sed ille dicatur quem alibi Dominus noster dixit: *Ideò*, inquit, *omnis scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera.*

Nullus [u] *ergo*, inquit, impediat *ordinem*, aut locum occupet irrationabiliter, vel *temporum* permutet vices; sed *primò, quæ sit Iustitia* [x] eius, quæ voluntas *requiramus, vt bonis operibus*, ac Dei gratia *repleamus* [y] *Deus enim his qui rectè sentiunt*, & bona agunt, præsto est, quoniam his manifestat seipsum.

Nam [z] *si quis velit (antequam actus suos emendet) de his requirere, quæ non potest inuenire, stulta & inefficax erit huiusmodi inquisitio. Tempus enim breue est, &* [a] in Iudicio *Dei gestorum causa agitur non quæstionum. Ideoque antè omnia hoc quæramus, quid nos aut qualiter* [b] agi *oporteat, vt æternam vitam consequi mereamur. Nam si exiguum hoc tempus vitæ per inanes* [c] *occu-*

k in preces.
l Psal.3.
m Matth. 8. Luc.13.
n verba Pseudo Clemẽtis Recogni. lib. 4. p. 52. *vos conseruos & adiutores meos, vt discatis attẽ ius prædicandi.*
o vias v possitis saluare animas.
p prius etiã quam.
q hic amissę lin.10.
r Matt.7.
s id est muneris diuini, non virium humanarum.
t Matt.13.
u Recognit. lib.2.p 24. a. *ne ergo impediamur ordinem locorum ac temporum permutantes primo.*
x Dei requiramus, vt tãquam itera-ctari abundanti viatico b nis oper.
y hic omissa linea 1.
z ibid. paulo an e
a & iudiciũ Dei agetur.
b agere.

[c] occupamus *& inutiles quæstiones, inanes sine dubio & vacui ab operibus bonis pergemus ad Deum, vbi iudicium operum nostrorum fiet. Vnaquæque* [d] *etenim res suum tempus habet & locum. Operum hic locus, hoc tempus est, meritorum seculum futurum.*

Curratur [e] igitur *per viam mandatorum* Dei, & à beatorum præceptorum Domini institutis, & à Spiritus S. doctrina non recedatur. Quapropter *præparanda* [f] *sunt corda nostra ac corpora sanctæ* [g] mandatorum eius suorúmq; Episcoporum ac Prædicatorum *obedientiæ militatura, vt sua gratia iubeat nobis* auxilium ministrari, *& fugientes gehennæ* pœnam, *ad vitam* valeamus omnes *peruenire* æternam.

Hæc [h] itaque *(frater* chariſsime *Iacobe)* ab *ore S. Petri iubentis accepi, tibi*que (vt optabas) *insinuare* studui, *vt seruari omnia* immaculata *præcipias*; quia Ecclesiastica non oportet negligenter sed diligenter expleri negotia. [i] Hæc ergo *præcepta nemo credat*, absque sui periculo negligere, vel dissimulare, quia in *iudicio Dei ignis æterni tormenta* sustinebit, quia [k] Ecclesiastica Decreta *neglexerit*. Qui vero te audierit, (vt iusserat minister Christi Iesu) gloriam accipiet. *Qui* [l] *autem te non audierit, immò loquentem Dominum per te, ipse sibi damnationem accipiet.* Curandum ergo & attendendum est nobis omnibus, quod in perpetuum expedit, vt [m] *Christi passionibus per patientiam participemus,* [n] atque *regni eius mereamur esse consortes.* Amen.

c occupemus.
d Hæc ve ba repetit Pseudo Clem. epist. 3.
e Psal. 118. 32.
f verba Benedicti in præf. Regulæ à plagiario corrupta.
g Sanctæ præceptorum obed. milit. & quod minus habet in nobis natura possibile, rogemus Domin ū vt gratiæ &c. adiutorium ministrare: etsi fug. pœnas ad vitam perpetuā volumus peruenire &c.
h Hæc verba repetit Pseudo-Clem. epist. 2.
i ibid.
k qui.
l ibid.
m Extrema verba præfationis à Benedicto Regulæ suæ præfixæ.
n vt & regni.

Iudicia Pontificiorum.

COmestor. *Hist. Scholast. in Act. Apost. c.* 101. Cum Beda dicat Iacobum 7. anno Neronis mortuum, palam est non esse authenticum, quod legitur in Epistola Clementis, qui iuxta tenorem illius Epistolæ dicit sibi mandatum à Petro, cui successit in Apostolatu, vt post eius mortem Iacobo Epistolas destinaret, vt ab eo instrueretur; sed cum Iacobus Episcopus mortuus sit 7. anno Neronis, & Petrus vixerit vsque ad 14. constat hoc nihil esse.

Marsil. Patauinus Defensorij pacis parte 2. *c.* 27. Epistola quæ intitulatur ad Iacobum fratrem Domini valde suspecta est propter plura in ipsa contenta, &c.

Gobelin. Cosmodrom. Aet. 6. *cap.* 7. Cum in istis Epistolis fit mentio

de morte B. Petri, qui vltimo anno Neronis crucifixus est; mirum videtur quomodo Clemens scripserit Iacobo, qui anno 7. Neronis lapidatus est, &c.

Turrecremata Summa de Eccl. lib. 2. c. 101. Ad illam obiectionem quæ dicitur esse B. Petri ad Clementem, respondetur quod illa auctoritas non militat contra conclusionem nostram: quoniam cum B. Iacobus multo tempore fuerit mortuus ante B. Petrum, scilicet ad minus 8. annos, vt colligitur ex Chronicis, non videtur verisimile quod B. Clemens scripserit illam Epistolam post mortem B. Petri B. Iacobo.

Cusan. Concord. cathol. lib. 3 c. 2. Ipsæ Epistolæ applicatæ ad tempus eorum Sanctorum seipsas produnt. Scribitur in Clementis epistolis, quomodo Papa fuerit, & Petri successor, & post Petri mortem ad S. Iacobum has fingit Scriptor misisse Epistolas, qui fuit frater Domini & Hierosolymorum Episcopus, & est manifestum Iacobum prius Petro 8. annis finisse martyrio vitam. Et hæc vna de causis cur inter Catholicas epistolas, ea quæ Iacobi sunt præcedunt, vt scribit Beda super Canonicis epistolis in principio. Scribitur quoq; ipsum Clementem successorem fuisse Petri, & hoc idem in aliis quæ Sancto Anacleto adscribuntur, legitur. Quomodo Sancti viri Hieronymus, Augustinus, Optatus Mileuitanus, & cæteri qui omnium Romanorum pontificum catalogum posuerunt hoc ignorassent, qui Clementem non interserunt vel saltem non immediate post Petrum ponunt; si ipsas Epistolas aut tunc vidissent, aut pro authenticis habuissent? Inuenitur insuper in ipsis Epistolis de Episcoporum à Sacerdotibus differentia, quæ longo tempore post hoc (vt Hieronymo placet & Damaso) in Ecclesia orta est; ex allegatis etiam in ipsis Epistolis ac aliis innumeris, ista patere possent &c.

I. D[illegible] de D[illegible]gm. & script. Eccl. lib. 1. c. 2. parte 3. Capite truncatus est (Paulus) eodem (inquit Hieronymus) die, quo Petrus est crucifixus, anno videl. post passionem Christi 37. Ex quibus consequens esse videbitur epistolam quæ inscribitur Clementis pontificis Romanæ Ecclesiæ, quæ se indicat scriptam post Petri mortem ad Iacobum fratrem Domini, non esse reuera ipsius Clementis. Nam cum ipse Iacobus 30. annis Hierosolymorum Episcopus, iuxta D. Hieronymum & alios, legatur mortuus 7. Neronis anno adhuc viuente Petro 7. anno post mortem eiusdem Iacobi, stare non potest, quod Clemens, aut alius quispiam, scripserit post mortem Petri vllam epistolam ad Iacobum illum &c.

Esp[illegible] lib. [illegible] c 6. Ad uersum contentiosos vix valeat, (argumentũ ex epist. Clem.) cum non leui argumento colligat Ioan. Driedo de Eccl. script. lib. 1. c. 2. p 3. eas reuera Clementis non esse; cum enim se scriptas indicent post D. Petri mortem; quî potuerunt scribi ad D. Iacobum 7. Neronis anno, hoc est totidem ante Petrum annis mortuum? &c.

Baron.

Baron.ad A D.69.§.43. Affirmat idipsum (*Clementem successisse Petro*) Ruffinus, sed ex epist. quam in Latinum vertit, falsò inscripta eiusdem Clementis nomine ad Iacobum fratrem Domini; quam si Clementis esse germanam dixerimus ad Simeonem potius tunc Hierosolymorum Episcopum, eundemque fratrem Domini, quam ad Iacobum, quem (vt diximus) longè ante hæc tempora martyrio functum vitâ cognouimus, scripta fuit.

Bellarm de Script.Eccl. Epistolæ SS. quæ nunc extant non carent scrupulo: Nam constat S. Iacobum, ad quem scribuntur duæ epistolæ, obiisse multo ante S. Petrum: & tamen in iis significatur Iacobo mors S. Petri. Sed forte epistolæ scriptæ sunt ad Simeonem fratrem Iacobi, non ad ipsum Iacobum, &c.

Perronius, Replicæ cap.31. p.159. Gallica ad verbum Latine reddidimus. Tertiò respondemus, 1. hanc epist. Apocrypham & suppositítiã esse. Licet enim è Græco in Latinum à Ruffino versa fuerit, sitque [a] à Cõcilio I. Vasensi sub Valentin. 3. Aug. habita citata, & multas præclaras doctrinas contineat; certum tamen est exemplar Græcum Recognitionum Clementis, cui annexa est, & ad quod relationem habet, Apocryphum, idemque vel suppositum vel corruptum ab Hebionitis fuisse. 2. Episcopum [b] Hierosolymitanum ad quem hæc epistola directa est, non esse Iacobum Apostolum fratrem Domini, sed Simeonem, fratrem & in episcopatu successorem Iacobi Apostoli qui titulo fratris Domini designatus est, quemque hæc epistola Iacobum fratrem Domini vocat, secundum Hebrçorem morem; quibus solenne erat pluribus nominibus indigetari, titulosque in superstites quasi iure hæreditario transmittere. Sicut docet tum repugnantia temporis mortis Iacobi Apostoli fratris Domini, quam is ipse qui historiam Ecclesiasticam Eusebij verterat huius Epistolæ interpres & patronus Ruffinus ignorare non poterat; tum inscriptio, qua auctor Epistolæ eum ad quem eam dirigit, Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosolymorum denominat, nec Apostoli titulo dignatur; quod hoc loco non oblitus fuisset, si ad Iacobum Apost. fratrem D. scripsisset, &c.

a Concil. 1. Vasense sub Nectario Viennensi celebratũ scribit Ado. ad A. D.337. secundũ A D. 442. Dioscoro Conf. congregatum.

b hæc infra explanabimus.

Binius in not. ad hanc epist. Cum hæc epistola scripta sit, vt in fronte & capite illius apparet, post obitum S. Petri, adeóque post 13. annum Neronis, ad Iacobum fratrem Domini scripta esse nequit: vtpote qui, teste Hieron. de viris illustribus, 7. anno Neronis Hierosolymis occisus est; vnde patet quod hæc Epistola vel non sit Clementis, vel potius ad Simonem qui etiam frater Domini fuit, scripta sit; & in titulum Epistolæ mendosè vox Iacobum irrepserit. Ita Posseuin. in appar. Sacro, in verbo Clem. Rom.

Posseuin. Appar. verbo Clement. Rom. Fertur etiam scripsisse Epistolas duas ad Iacobum fratrem Domini; sed prior non potest esse Clementis, &c. Addantur testimonia Henrici Kaltheisen, cuius verba iam descripsimus, & Lamberti Gruteri, qui *dempta Ecclesiæ auctoritate*

& traditione antiqua, dicit se *velle vehementer ambigere* de hac epist. Clementina; & Antonij Contij, qui ex eo quod Pseudo-Clemens *Primatum* meminit, colligit hanc eius epist. esse adulterinam & commentitiam; Antonij Augustini Tarracon. Archiepiscopi in cap.23. collectionis Ingelramo datæ verba infra annotabimus.

In Clementin.

Annot. in c.6. q.1. c.Beatus

CENSVRA.

Farrago præcedens in partes duas secanda est; in Epistolam scil. & Appendicem; hanc adiecit Isidorus cognomento Mercator circa A.D.790. aut 800. Illam Clementi supposuisse videtur qui constitutiones (forsitan & recognitionum libros decem) scripsit, circa A. D.180. vel 200. natione (ni fallor) Palæstinus aut Phœnix, vtpote qui thronum *Hierosolymitanum reliquis præfert, & nomina mensibus à Tyriis inuenta imponit. Hanc epistolam è Græco in Latinum sermonem à se translatam testatur Ruffinus in præfatione ad Gaudentium Brixiensem Episcopum, recognitionibus præfixa; à Ruffino Latinitate donatam agnoscit Turrianus pro epist. lib.2.c. 13. ad eius titulum allusisse videtur Sidonius Apollinaris lib.6.epist. 1. Eiusdem meminere liber pontificalis in Clemente, & Photius in Bibliotheca, Cod.112. Eandem citauerunt Concilij 2. Vasionensis patres A.D.442. congregati cap.6. Nicolaus primus, Epist.49. A.D. 867. data: Ioãnes VIII. epist.234. A.D.879. scripta: Conciliũ Metense sub Arnulpho R. celebratũ cap.8. Gregorius VII registri lib.8. epist. 21. A.D.1080. data; Ecclesia Leodiensis in epist. aduersus Paschalem II. A.D.1102. edita. Eius denique græcum exemplar in Vaticana bibliotheca vidit & consuluit Turrianus; cur vero non ederet, in causa fuit mala fides. Sensit n. quæcumque de Romani Diotrephæ monarchia, de *primis flaminibus, Archiflaminibus, Primati' ue legis seculi*, &c. impudens effudit falsarius & Ruffini versioni attexuit, nullo fuco posse colorari: Sensit græcum exemplar tantarum fraudum machinas euersurum, & defunctas sibi cæterisque imposturarum patronis malas artes *ἐν τοῖς τεχνάσμασι* quibus pessimam causam, vindice Magdeburgensium stylo, confossam, refocillare, & in integrum restituere conatus est: Maluit igitur Græcorum Latinorumque codicum collatione priuatim facta manifestarij furis dedecus dissimulare quam vlcisci, eoque ipso Deo gloriam, victrici veritati manus dare.

* Vide constit. lib.8. c.10. recognit. lib.1.&c.

Sit itaque persuasum pio Lectori, 1. Veterem Ruffini versionem, græcúmque exemplar desinere in hæc verba, *Sed ex nunc exponere tam* &c. nisi quis ex epistolæ fine clausulam hanc, *Hæc frater Iacobe ab ore*, &c. ad sequentia verba *ipse sibi damnationem accipiet* repetere, eamque à superioribus auulsam suo ordini locoque restituere malit.

2. Cætera omnia à recentiori addita, nulli veterum, nedum vero Clementi nota fuisse. 3. Ea partim ex Bibliorum emendata per Hieronymum versione, partim ex recognitionum per Ruffinum in Latinum

Latinum sermonem translatorū libris, Cyrilli Alexandrini aduersus Theodotum Mopsuestenum scriptis, Benedicti regula, Venantij Fortunati expositione in Symbolum Apostolorum, Gregorij M. pastorali & Isidori sententiis esse deprompta. 4. His sepositis, quicquid superest, *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum* sit merito censeri.

Hactenus de Appendice. De epistola quam à Ruffino interpretatam diximus, quærēdum superest, An sit Clementis genuinus fœtus, necne? Credidit olim Ruffinus, affirmat hodie Turrianus; Nos negamus. 1. Quia auctor Epistolam ad Iacobum ante septennium mortuum dirigit. 2. Quia Episcoporum vrbis seriem ita interuertit, vt nullum Lino, Cletóque, quos sedem vel cum Clemēte, vel ante Clementem tenuisse fama est, locum reliquum faciat. 3. Occidentem tenebrosissimam mundi partem ridicule nuncupat. 4. Petrum *Electionis Domini*, Clementem Petri *primitias* falso vocat. 5. *Itinerarium Petri*, scriptum nugis & fabulis refertum, Veteris Ecclesiæ cauterio inustum, ab ipso Romanæ inquisitionis consilio libris prohibitis annumeratum, à doctis omnibus reiectum comprobar. Vide Athanasium *in Synopsi*, Epiphan. *heres*. 30. Philastr. *her*. 40. Synodum Rom. sub Gelasio coactam, Photium *Biblioth. Cod* 113. Humbertum Cardinal. *aduersus Nicetam*. Iuonem *parte* 4. *cap*. 105. Honorium Augustod. *de luminarib. Ecclesiæ*, Gratianum dist. 16. c. *Clementis*. Driedon. *de Eccl. script. & dogm. parte* 5. *lib*. 4. *cap*. 5. Natalem Bedam *aduersus I. Fabrum proposit*. 103 Sixt. Sen. *biblioth lib*. 2. Peret. *in Gen lib*. 2. q. 3. Bellarm. *de Script Eccl*. Baronium ad A. D. 34. §. 280. 291. A. 41. §. 10. 51. 52. A. 44. §. 36. A. 102. §. 22. Petronium *Repht*. c. 31. Posseuin. *in appar*. ad verbum *Clemens*, Serarium *de Apostolis* §. 55. Lorin. *in act*. 19. 9. Binium *in notis, ad hanc Epist* &c.

Quis Iacobus is Domini frater ad quem directa Epistola dicitur.

Iacobum Domini fratrem Hierosolymis habitasse docent Lucas Act. 15. & 21. Paulus Gal. 1. & 2. Ignatius ad Trallianos, Clemens Alex. apud Euseb. hist. lib 2. c. 1. Athan. in Synopsi, Cyrill. cathec. 4. & 16. Orig. aduers. Celsum lib. 1. Ambro. in Luc. lib. 7. c. 9. Chrysost. in Acta, & homil. 38. in 1. Cor. Hieron. in catal. & in epist. ad Gal. Augustin. in eandem epist. & aduers. Petil. lib. 1. c. 51 Hegesipp. apud Euseb. histor. lib. 2. c. 23. Fulgent. ad Felicem notarium de Trinit. cap. 1. Isidor. de obitu 55. Iulian. Tolet. in Nahum, Concil. Trullan. c. 32. Beda de 6. ætatibus, Ado in chron. Euthyra. in Ioan. c. 21. &c. Hesych. apud Phot. Bibl. Cod. 275. Auctor. comment. in libros regum sub nomine Eucherij lib. 3. Huius parentes alij alios faciunt; fabulam de tribus Annæ B. Virginis matris maritis, à Gersone serm. de B. Virg. natali & Landulpho Saxone de vita Christi. parte 1. c. 3. procusam mittimus mittimus & somniū auctoris operis imperfecti in Matth. homil. 5. Iacobum Zebedæi filium Eccl. Hierosolymitanam admi-

niſtraſſe, ad eumq; Paulum Act.21. ingreſſum fuiſſe ſibi perſuadentis. Cleophæ filium aſſerunt Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Theodoret. in eand. epiſt. ad finem &c. Alphæo patre prognatum ex Maria Cleophæ ſcribit Theophylact. in Matth.27. in cuius ſententiam propendet Hieron. aduerſ. Heluid. & Iſid. Hiſpal. de obitu SS. Ioſephum parentem priuſquam B. Virg. deſponſaretur, habuiſſe volunt Orig. in Matth.13. Hippolyt. apud Nicephor. lib.2.c.3 Hilar. in Matth. c.1. Ambroſiaſter in epiſt. ad Gal. c 1. Nyſſen. orat.2 de reſurrect. Epipha. hær.78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. & de annuntiatione Mariæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Auguſt in epiſt. ad Gal. Anaſtaſ. q.90. Theophylact. in Matth.27. Euthym. in Matth.2. Iobius apud Phol. Bibl. Cod. 222. auctor Chronici Alexandrini à Radero editi.

Ex Apoſtolorum numero fuiſſe, aſſerere videtur Paulus Gal.1 cuius locus cum Marci 6. conferendus eſt, Clem. Alex. hypotypoſ. lib. 2. apud Euſeb. lib.2.c.1. Hegeſipp. & ex eo Euſeb. lib.7.c.14. Dionyſ. Pſeudo-Areop. apud Damaſc. orat.2. de dormitione Deiparæ, Hieron. aduerſ. Heluid. Chryſoſt in epiſt. ad Gal. Iſidor. de vita & obitu SS. Bernard. de conſid lib.2.c.8. Innocent.3. epiſt. ad Conſtantinop. patriarcham, Bellarm. de verbo Dei lib.1.c.18. Baron. ad A.D.34. §. 291 & not. Martyr. ad 1. Maij, Lorinus in Acta &c.

Ab Apoſtolis diſtinguendum cenſent, Recognitionum ſcriptor lib.1. Author conſtitut. lib.2. c.19. lib.6.c.14. lib.7.c.46. lib.8.cap. vlt. Hegeſipp. apud Hieron. in catal. Euſeb. lib.1.c.12. & lib.2. c.1. pſeudo-Abdias Babyl. lib.1. Doroth. in Synopſi, Liturgia Æthiop. Nyſſen. orat.2. de reſurr. Epiph. hær 78. Chryſoſt. in epiſt. ad Gal. c.1. Hieron. in Eſai. lib.5.c.17. & ad Gal. lib.1. Cyrill. Monach. in vita Euthymij, Nicephor. lib.2.c.3. & 40. Bouius in conſtit. apoſt. At ſiue ex Apoſtolorum choro, ſiue extra chorum fuerit, cum Hieroſolymitanam Eccleſiam rexiſſe ſtatuant veteres, à quo Epiſcopale munus acceperit inquiramus. A Chriſto cenſent Egeſipp. apud Hieron. in catal. Epiph. hær.78. Hieron. in epiſt. ad Gal. c.1. Greg. Turon. lib.1.c.17. Nicolaus Methonenſis *de pane conſecrato, &c.*

A Chriſto & Apoſtolis, Euſeb. lib.7.c.19. conſtit. lib.8.c.35. Ab Apoſtolis pſeudo-Clem. conſti. lib.7. c.48. & lib.8.c. vlt. Clem. Alex. apud Euſeb. lib.2.c.1. Athan. in ſynopſi; Euſeb. lib.2.c.2. Hieron. de ſcript. Eccl. Beda de 6. ætat. & Martyr. ad Cal. Maij, Herman. contract. in Chron. Honor. Auguſtod. de luminarib Eccl. &c.

Martyrium feciſſe conſtans fama eſt: vnus negare videtur Chronyci Græci Anonymus ſcriptor, cuius hæc verba ſunt, ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀπόστολος καὶ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὃν ἐνεθρόνισεν ὁ ἅγιος Πέτρος, εἰς τόπον ἑαυτοῦ αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐτελεύτησεν. Id autem contigiſſe putat (Petro iam vita functo) Indict. 11. Galba 2. & T. Ruffino Coſſ. id eſt A. D. 71 Imperante Veſpaſiano. Contra Ioſephus omni exceptione maior teſtis, Antiq. lib.20.c.8. & ſecundum Ioſephum Euſeb. lib.2. c.23. Hieron. *in catal.* Beda *de 6. ætatib.* &c. tradunt, Ananum pontificem

cem, (cum nondum Festi successor Albinus ad prouinciam peruenisset) concilium aduersus Iacobum congregasse, eumque de pinna templi præcipitatum, confractis cruribus fullonis fuste in cerebro percussum interfecisse. Similia referunt Hegesippus ab Eusebio citatus, & Clemens Alex. hypotypos. lib. 6. Missus est autẽ in Iudæam Albinus ante annos septem & menses quinque ab obsidione Hierosolymitana, Iosepho teste lib. 7. de bello Iudaïco cap. 12. cuius testificatione firmatur Euseb. in chron. Hieron. in catal. Bedæ de 6. ætat. Adonis, Hermanni, Honorij Augustod. &c. sententia de Iacobi Martyrio, olympiadis 217. anno primo, Christi 63. Neronis 7. C. Cæsonio Pæto, & C. Petronio, siue Sabino, siue Turpiliano Coss. consummato.

De Petri passione maior est sententiarũ discrepantia. Hunc enim A.D. 68. Neronis 12. coronatum vult Epiphan. hær. 27. In seq. annum eius transitum differt Metaphrastes ad 29. Iunij. Euseb. in Chron. Hieron. de script. Eccl. Beda in Martyrol. Herman. in Chron. Honorius Augustod. de Eccles. luminaribus crucifixum tradunt A.D. 70. Neronis 14. Olympiad. 220. anno 4. Cassiodorus A.D. 71. Syluano & Othone Coss. quorum loco alij Galbam II. & Ruffinum collocant: omnibus tamen id stat fixum Petrum post Iacobum pro Christo sanguinem fudisse. Quod si fateamur, quis non stupeat ad pseudo-Clementis somnia pro libitu miscentis Achronismos? Sit itaque quam aduersus Turrianum propugnamus Thesis.

Absurdum est Clementem iubente Petro ad mortuum Iacobum Epistolam conscripsisse.

Turrian. *Non est verisimile auctorem epistolæ ignorasse Iacobum ante Petrum obiisse.* Lib. 1. pro epist. c. 13.

Resp. Cur vero verisimile non est? si vrgeamus, aqua proculdubio hærebit negantibus. Sed ne litem non necessariam suscipiamus, hoc vnum inculcamus; siue ignorauerit, siue compertum habuerit, temeritatis & ἀκαταστασίας crimen ipsum effugere non posse.

Turrian. *Incredibilius est Clementem non esse auctorem epistolæ, quam ad mortuum scripsisse.*

Resp. Principium petit Iesuita.

Turrian. *Ratio ipsa cogit, tot præsertim ac tantis veterum testimoniis confirma..., c... fateri Clementis esse, cuius esse fertur.*

R. Ratio ipsa cogit fateri Rufinum, virum ad ferendas fabulas natum, patribus Vasensibus, & Nicolao I. imposuisse: Hincmarum vero cæterosque recentiores, quos imposturam passos ad oculum demonstraui, à pseudo-Isidoro deceptos fuisse.

Turrian. *Hoc fuit B. Petro propositum, vt qui viderent eum ad mortuum iussisse scribi, quærerent causam.*

R. Hoc Turriano propositum fuit καταβραβεύειν imperitos: Petri mandatum exhibendum fuit, non fingendum: si de mandato constaret de proposito facile conueniremus.

Turrian. *Sic teſte Origene* lib.4.de principiis, *quod probant Baſilius & Nazianzenus in φιλοκαλίᾳ, in Scriptur. ſunt offendicula, & ἀδύνατα in lege. Verbi gratia*, Diabolum oſtendiſſe Domino, omnia regna mundi; neminem ſalutandum in via; maxillam dextram, oculum dextrum nominari, *quaſi qui percutit, dextram potius quam ſiniſtram percutiat*, &c.

℞. Quas Origenes in ſcripturis ſalebras offendit, iamdudum explanauere Theologi. Nec ſequitur, Si quid in ſacris literis *δυσ-μλώ.υτον* inuenitur, captiuandus eſt intellectus &c. Ergo idem faciendum in ſcriptis humanis. In ſcripturis abſurda fingere non licet; licet vero eadem in Apocryphis notare.

Turrian. *Cum Clemens ſcripſit ad mortuum iubente Petro, propter alios fecit, in primis propter Hieroſolymitanos Antiſtites, vt conſiderarent, Si Iacobus iam coronatus fuit cum hæc ſcripta ſunt, profecto non propter illum ſcripta, ſed propter nos.*

℞. Gratis quod in quæſtione eſt ſumit, & extra oleas ſaltat Ieſuita: Non diſputamus quo fine iuſſerit Petrus ad mortuum ſcribi, ſed an iuſſerit. Negamus vero vllam huius ſcriptionis idoneam rationem dari poſſe, ſiue propter Iacobum ſiue propter alios inſtituta dicatur.

Turrian. *Solent qui aliorum mores & vitam, velut in ſcena, in hoc ſeculo imitando repræſentant eorum nominibus appellari.*

℞. Hoc perſonati Clementis factum non excuſat; qui enim aliorum geſta in ſcena repræſentat, ludo peracto laruã deponere ſolent; nec quiſquam tam hebes eſt, vt rex haberi velit ab iis quos perſona regia tectus alloquitur. Hic vero hiſtrio Clementem mentitus, non modo Clemens appellari vult, ſed in perpetuum credi.

Turrian. *Transfiguratione tali vſus Paulus* 1. *Cor.*4. *teſte Theodoreto & Photio.*

℞. Transfiguratione vſum Paulum, aſſerente ipſomet, credimus; tali vſum negamus. Nec opus erat Theodoreti commentarios, & Mss. Photij codices in auxilium aduocare; aliud enim eſt, fidelium Eccl. membrorum, (quorum pars magna Paulus) partes in ſe exprimere, aliud fallendi animo perſonam alienam induere, & contra omnium hiſtoriarum fidem, dormientes in Domino pios viuis poſt mortem accenſere; illud fecit Paulus, Theodoro & Photio teſtificantibus, hoc molitus eſt pſeudo-Clemens, ipſis aduerſariis fatentibus.

Turrian. *Noluit Clemens ſcribere ad Simeonem Iacobi ſucceſſorem, ne æmulandi cauſam præberet aliis.*

℞. Hoc cum ſine ratione, ſine teſte, aſſerere audeat Ieſuita, non ſine ratione pro iure noſtro negamus. Egregiam ſane laudem reportauit Hypobolimæus Clemens, ſi mendacio ſuo alienum vitium curandum putauit; an ideo fuit deſerenda veritas, ne in eius detrimentum malorum accenderetur liuor?

Turrian. *Sic nec Cicero voluit diſputantes introducere viuos, ſed mortuos: quod agnoſcit lib. de finibus.*

℞. Ci-

℞. Ciceronis exemplum est *ἀπροσδιόνυσον.* Colloquia inter mortuos instituit, vt viuorum inuidiam vitaret; non ita Clemens, qui seu Mezentius alter *iunxit mortua viuis corpora.* Cicero de moribus loquentes mortuos introduxit, Clemens mortuo de mortuo historiam narrat: verisimile erat Lælium, Catonem & reliquos quorum nominibus scripta sua illustrauit Tullius, de Ethicis dum viuerent sermones miscuisse; est vero plane absurdum Clementem mortuo, quasi adhuc in viuis esset, quæ post septennium ab ipsius obitu contigerunt canere.

Turrian. *Sicut Paulus* (1. Thess. 4.) *se annumerat iis qui victuri sunt in die iudicij, sic Petrus scribit ad mortuum.*

℞. Simile Iesuitæ dissimile est. Paulus viuens, de victuris in die nouissima locutus est: pseudo-Clemens de mortuo Petro ad Iacobum ante septennium defunctum quasi adhuc viueret scribere fingitur. Viuum viuis annumerari posse non nego, hoc enim fecit Paulus; mortuum viuis annumerari debere nego, licet id fecerit pseudo-Clemens.

Turrian. *Magnetes aduersus Theosthenem lib. 4. apolog. reddit hanc rationem facti Pauli, οὕτω γὰρ ἄν τις φιλέταιρος, καὶ τὴν ὁμοστίχων ἀγαπῶν τὴν συγζυγίαν δοκεῖ.*

℞. Ignori hactenus auctoris sententiam non improbamus, nihil inde Turriano præsidij.

Turrian. *Nihil interest adnumerari viuentem mortuis, an mortuum viuentibus.*

℞. Vtrinque parem rationem agnoscimus. at Paulus mortuum viuentibus non adnumerauit nec viuentem mortuis, quod in pseudo-Clemente coarguimus.

Turrian. *Sic ergo cum B. Petrus ad Iacobum fratrem Domini & Episcopum Hierosol. iam mortuum tanquam ad viuentem scribere Clementem iussit, admonere voluit de amicitia & coniunctione eius cum iis qui post eum in sede eius viuerent, eiusdem dignitatis ac loci consortes. In quo simul admonebat quantum præsidij & adiumenti in tanto amico constitutum esset, & quantopere ad morum ac vitæ eius similitudinem, qua nihil magis ad amicitiam illicit, & attrahit contendere oporteret.*

℞. Iesuitica conclusio in figmentis eius nititur. Negauimus sæpius, mandatum à Petro vt Clemens ad Iacobum scriberet; Negamus hoc fine mandatum vt posteri Iacobi monerentur. Fingit quæ lubet aduersarius, vt figmenta quæ pigmentis vndequaque conquisitis incrustauit, sarta tecta maneant.

Turrian. *Cum mandat Petrus, ad mortuum de morte sua scribat Clemens; clariss. testimonium resurrectionis prabet. Vide constit. lib. 8. c. 41.* Deus Abraham &c. non tanquam Deus mortuorum sit, sed tanquam viuentium, quia omnium animæ apud te viuunt, & spiritus iustorum in manu tua sunt &c. & ipse nunc respice hunc seruum tuum &c.

℞. Quia semper eadem linea oberrat Iesuita, eadem semper ei re-

ponenda resp. est. Non mandauit Petrus quod asserit pseudo-Clemens: scriptum viuentis ad mortuum resurrectionis fidem nullam facit: aliud est commenta incondita pro ratione venditare, quod facit Turrianus, aliud sententiam propriam rationibus fulcire, quod non potest.

Turrian. *Simile exemplum ad mortuum tanquam ad viuentem scribendi in alijs eiusdem Clementis libris cernitur. quid enim interest mortuos inducere loquentes (quod idem auctor facit in constitutionib.) in mortuum inducere viuentem: ad quem scribat, quod in hac epist fecit?*

℞. Vtrobique imposturam fecit ὑποβολεὺς Clementis nomine abusus: an quæ male attentauit in constitutionibus culpam in epist. admissam excusant?

a Epist. 167. Turrian. *Similis μίμησις in Scriptis prophetarum, teste Iustino* in apol. *item in Platonis libris, teste Basil.*[a] epist. ad Diodorum 3. *in Alexamenis Teij operibus, Aristot.* in poëtica, *& Athenæo* Dipnosophist. lib. 13. *testib. 4. in ipso Cicerone* [b] *teste* Epist. 13. *libri epist. ad Varronem.*

b leg. videtur *epist. 8.*

℞. Asseuerationem falsissimam simplici negatione conuellere satis est: nemo præter Turrianum, qui pseudo-Clementis κακοπραγίας suas delicias facit, in Iustini, Basilij, Aristotelis, Athenæi, & Ciceronis scriptis audacissimi figmenti patrocinium quærat.

Turrian. *Nihil refert an locuti sint qui introducuntur, modo personis congruant quæ inducuntur loquentes.*

℞. At plurimum refert, si quæ non congruunt eis qui introducuntur, affingantur: quod ausus videtur hypolimæus Clemens. quid enim absurdius, quam de nuper mortuo fabulas ad mortuum ante septennium dictare?

Turrian. *Nihil refert facere nomen loquentis, an nomen eius cum quo per epistolam loquaris.*

℞. Nihil refert, modo ne quis dolose falsam de Dramate suo opinionem ingenerare conetur. Fingere quidlibet vt imperitos in errorem inducas, docentis non est sed fallentis.

Turrian. *Si Clemens constitut. lib. 2. c. 57. lib. 5 c. 8. lib. 6. c. 14. lib. 7 c. 4. lib. 8. c. 10. non modo Iacobum Zebedæi cum 7. Diaconis inducit viuentem, sed omnes Apostolos &c.*

℞. Hæc & Concilij Quini sexti patribus, & purpuratis Rom. Eccl. principibus non nudam suspicionem mouerunt, sed clarissima argumenta visa sunt fraudis & imposturæ; vide Concil. Trull. c. 2. Bessarion. aduers. Marc. Ephesinum, Baron. ad A. D. 102. §. 9. Bellarm. de Script. Eccl. Perron. de Eucharistia &c.

Turrian. *Clemens congregatos facit Apostolos, non corpore sed spiritu* 1. Cor. 3. *seu κατὰ γνώμην: vna itaque mente ac sententia S. Apostoli Clementi hanc doctrinam ac constitutiones in persona eorum scribenti interfuerunt in Spiritu, vt iam doctrina omnium sit, & cuiusque eorum.*

℞. Hoc falsum esse facile deprehendet quicunque lectioni constitutionum incumbet; ibi enim non mentium sed viuentium hominum

minum congregationem describi planum est. Non est itaque quod dicat Turrianus, spiritu Clementi scribenti Apostolos adfuisse, sed putandum est Clementem quęcumque sub Clementis nomine vulgata sunt, ea de Apostolorum mandato scripsisse, sicut Paulo mandante Corinthij incestuosum anathemate percusserunt.

Turrian. *Sic Chrysost.* in encomio S. Ignatij martyris, *citans Paulum Tit 1.* non *(inquit)* hunc solum dico sed Petrum & Iacobum &c. Vt enim in vna lyra varij nerui sunt, in fidibus vnus tamen concentus; sic in choro Apostolorum variæ personæ sed vna doctrina, ἐπειδὴ γ᾽ εἷς ὁ τεχνίτης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κινοῦν ταῖς ἐκείνων ψυχάς. *Item B. August. in lib.* 3. de cons. Euang. c. 7. *de Matthei testimonio ex Ieremia pro Zacharia*, &c.

℞. Certum est, quicquid Apostolus quilibet aut propheta scripsit, ad Spiritum S. omnium Apostolorum & Prophetarum doctorem referendum esse; sed hoc nihil ad rhombum. non enim sequitur, Pauli doctrina est communis Apostolorum doctrina, Ergo pseudo-Clemens de communi Apostolorum sententia scripsit quæ scripsit, licet nec inter se cohæreant, nec seculo Apostolico congruant.

Turrian. *Tametsi (vt hoc obiter obseruetur) ex Hieremia potius credendum sit productum esse testimonium, non dico ex prophetia Hieremiæ quam in manibus habemus, sed ex descriptionibus Hieremiæ quæ in 2. lib. Machab. c. 2. citantur, quæ à græcis* ἀπογραφαὶ *dicuntur, id est,* tabulæ actorum.

℞. Obseruandum censeo Turrianum iuratum apocryphorum patronum, suos quauis occasione data fumos venales exponere, & audaciam intolerandam cum ἀβλεψίᾳ incredibili coniungere. Quis eum, cedo, docuit descriptiones Machabæorum lib. 2. citatas & genuinas esse, & gręcis notas, cum non extent, nec ab vllo fide digno testimonium habeant?

Turrian. *Etsi Catholici non intelligant quomodo scribere potuerit Clemens ad mortuum; sufficit epistolam eius à Clementis successoribus, Anacleto epist. 2: & 3 Euaristo, Alexandro epist. 1. Marcello epist. 1. citari, quos ignorasse Iacobum tunc mortuum fuisse, cum Clemens scripsit, improbabile est, vt concedamus fortasse non omnes intellexisse huiusmodi rationem inscribendi literas* μιμητικῶς *quam isti post Petrum & Clementem proximi non ignorarunt, eo magis imitandi sunt, vt discamus eorum exemplo ea etiam tenere quorum interdum, tametsi causas & rationes ignoremus, tamen antiquorum exemplo & auctoritate contenti esse debemus.*

℞. Regulis ducimur non exemplis quibuscumque; nec dubitamus posse ad mortuos scribi: fecit enim ante annos 200. Franciscus Petratcha, qui ad veteres Ethnicos illustriores, Ciceronem, Senecam, Liuium, Varronem Epistolas dedit: at nemo mortuos quasi nondum mortuos Epistolari alloquio dignatus est: hoc solo pseudo-Clemente facinus dignum fuit, cuius dum patrocinium suscipit, & præiudiciis cæcus simpliciorum oculis nebulas obducere conatur:, imperitiam prodit Iesuita. est enim verissimum, pontificios

quomodo Clemens ad mortuum scribere potuerit non intelligere; & certo certius est cordatos quoscumque intelligere, 1. Clementem id iubente Petro aggredi nec debuisse nec potuisse: 2. Anacleti, Euaristi &c. testimonia totidem esse pseudo-Isidori mendacia, quorum refutationem, Domino opem ferente, suo loco daturi sumus.

Turrian. *Inscriptio, est veluti Dramatica, facta ex imitatione personæ quasi viuentis, quæ non est κακοπλασία, vt in Constitut. Apostolorum à Clemente*
Biblioth. Cod. 112. *scriptis, quibusdam etiam ante annos prope 800. videbatur Photio teste, qui vetus auctor, acri iudicio, & multa eruditione ac lectione infinita.*

℞. Non quasuis μιμήσεις, κακοπλασίας dici debere, fateor lubens, sunt enim innoxiæ quamplurimæ quibus pseudo-Clementis figmenta, quæ historiæ veritatem radicitus euellunt, & multa ἄτοπα inducunt, accenseri nec possunt nec debent. Quî vero Photij iudicium ipse iudicij inops appellare potuit Iesuita, cum (Posseuino teste) Photius ὁ ἐν λόγοις ὀνομαστότατος, vt eum Zonaras appellat, Constitutionum libris non patrocinetur, sed palam aduersetur? ipsum audiamus. Αἱ δὲ Διατάξεις αἱ τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι· κακοπλασίᾳ ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι. καὶ ὅτι κατὰ τοῦ [a] δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπαφιᾶσιν ἃς καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι. καὶ ὅτι Ἀρειανισμῷ ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διαγυμνάσαιτο. Id est, (si Posseuini interpretationi fides habenda sit) *Constitutiones autem tribus tantum culpis obnoxiæ videntur. Nam 1. in eis multa ficta malitiose inserta sunt, quæ facile est à bonis verisque secernere: præterea in Deuteronomium multa etiam contumeliose dicta effutit, quæ facile est diluere. Denique in Arianismum* [b] *quoque, quantum quisque alius, violenter impingit.*

a forte legendum δευτέρου νόμου. nihil enim in const. libris hodie aduersus Deuteronomium legitur. Vide lib. 3. c. 2.

b vide lib. 5. c. vlt. lib. 7. c. 36. & 42. lib. 8. c. 5. 6. 12. & 37.

Turrian. *Obiici potest occasione eorum quæ scripsit Clemens de Iacobi dolore ob Petri mortem, Ergo ne mortui qui in cælo sunt dolent casus & acerbitates nostras? non dolent quidem more nostro qui sunt omni lætitia pleni ac beati, sed dolere dicuntur (vt Ecclesiastici doctores tradunt) cum secundum electionem voluntatis ex charitate aliquid nolunt propter gloriam Dei, quod Deus etiam non vult, ita vt id nolle actus charitatis sit, idemque præmium atque gaudium Sancti. Vident itaque animæ beatæ quicquid decet & delectat in Deo videre propter gloriam eius. Quare sicut quod Tyrannus in cæde Petri fecit, odium Dei & dolor dicitur tropice, à nostris dispositionibus translato nomine, quod est Sacræ Scripturæ familiare; sic S. Iacobus qui in Deo idipsum videbat contra voluntatem eius esse, similiter eodem genere locutionis dici potuit dolere, cum alioqui hoc ipsum nolle ac dolere propter gloriam Dei, gaudium vt dixi ac beatitudo illi esset.*

℞. Glossæ Aurelianensis ope, totam pseudo-Clementis sententiam partim inuertit, partim celauit Iesuita: falsum enim est eum de dolore *tropico* loqui, non de mœstitia proprie sic dicta, qualem repræsentant seq. epistolæ verba. *Quousque sermonem protrahens refugio indicare quod triste est, quod quidem necesse est licet tarde proferre*: Ibid. post pag. aliquot sic Petrus loquens introducitur, *Ne verearis ne forte multum de meo exitu contristandus sis (Iacobus), cum id me pro pietate sustinere non ambigat: erit autem ei grande solatium si didicerit, quod possit me non imperitus*

aliquis

aliquis &c. susceperit cathedram meam. An refugienda fuit tristium narratio ne beati *tropæ* dolerent? an veteri debuit Clemens, ne Domini frater cum ipso regnans animo angeretur? An denique certior per Epistolam fieri debuit Iacobus de Clementis electione; vt solarium de Petri morte caperet? cordati lectoris iudicium esto, non Turriani similium quibus *pepo cor* *i* *loco est*.

Turrian. *Illud simplicius dici potest, quod cum ad Iacobum tanquam ad viuentem scribi B. Petrus iuberet, dolor iste qui representatur in personam fa-ctam apte cadebat.*

℞. Illud vt simplicius ita verius est; impostor Petrum Iacobo superuixisse oblitus, Iacobum seu mortalem & doloris inter mortales capacem alloquitur imperite simul & mendaciter.

Turrian. *Quia fortassis exemplo potius quam ratione vlla, se de opinione sua dimoueri patientur, qui negant scribi posse ad mortuum, habent exemplum Magni Theodosii, qui epistolam ad Ioannem Chrysostomum iam annis triginta quinque vita functum scripsit; quam Nicephorus Callistus in libro 14 hist. suarum cap. 43. scripsit.* Orbis totius doctori, & spirituali parenti S. Ioanni Chrysostomo, Theodosius Imp. Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud è tumulo transferri, & ad nos deduci, sicut filij patris amantes desiderauimus, &c. *Hactenus magni Theodosij litera ad mortuum.*

℞. Stupidæ *ἀχειρίας* geminum idque nobile specimen edit aduersarius: 1. dum Nicephori fabellas, è Cosmæ (nescio cuius) vestiarij, in bibliothecæ Vaticanæ puluere hactenus sepulti, (si Baronio credamus) lacunis haustas, pro genuinis historiis obtrudit. 2. dū Theodosium M. ad Chrysostomum mortuum scribentem facit. Nicephorum certe *errorum non paucorum* arguit Bellarm. de script. Eccl. *audacia* Maldonat præf. in Lucam; *mendacij* Baron. ad 258.18., & 563.8. *oscitantiæ* Andrad. defens. Concil. Trid. lib. 2. fol. 108. *μιθισμάτων, κακοηθείας, ἀβλεψίας*, Perron. replicæ. p. 288. Ne vero leuitati Nicephorianæ desit auctarium, quod de Theodosio minore scripsit, de magno asserit Turrianus; quasi vero Theodosius M. quem A. D. 394. obiisse veterum omnium sententia constans est: ad Chrysostomum A. D. 407. mortuum Epistolam dare potuerit A. D. 438. quo scil. eius reliquiæ Constantinopolim translatæ sunt; non anno 35. ab obitu, vt putauit Iesuita, sed [a] *ab ablatione*. eaque prima quam A. D. 403. contigisse constat. Demus tamen & Nicephorū comperta de minore Theodosio scripsisse, & Turrianum de maiore vera sensisse; an ideo excusandus in facto plane dispari pseudo-Clemens? Scripserit Augustus ad mortuum, an viuum solatio indigentem, seculi huius procellosi ærumnis obnoxium, qualem Iacobum finxit pseudo-Clemens, credi voluit? minime gentium. Alia ergo mens Imperatoris, alia *ὑποβολιμαίου* quem parrocinio dignatus est Iesuita: nec debet Theodosij sacra in exemplum trahi, vt pseudo-Clementis fabula fidem apud imperitos inueniat.

Baron ad A. D. 438 §. 8.

a Socrat. lib. 7. c. 44.

Turrian. *Si quis quærendum eſſe putet, quemadmodum, ſi ad Iacobum D. fratrem iam mortuum Clemens iuſſu Petri ſcribit, eum vocat Hieroſolym. Epiſcopum, imo omnium Eccleſiarum; ex iis quæ ante diximus in promptu eſt reſpondere, vt videbat Iacobus non corpore ſed ſpiritu, ſic erat Hieroſolymis, non ſpiritu qui iam ad cœlum migrauerat ſed corpore.*

℞. Ineptum curioſæ quæſtioni reſponſum dedit Ieſuita: quaſi vero in pſeudo-Clementis (quo tempore epiſtolam dictauit) Iacobi reliquiæ Hieroſolymis ſepultæ mentem venerint, aut reſpectu ſacri cadaueris ibidem decumbentis dictus ſit glorioſus Martyr Epiſcopus Epiſcoporum, adminiſtrator Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, imo omnium curator: quem non pudeat, tantas eſſe aliquid putare nugas?

Turrian. *Sancti Epiſcopi à morte curant ſuas Eccleſias, teſte Petro 2. epiſt. c.1.* Dabo operam &c. vt poſſitis *(hoc enim ſignificat hoc loco verbum græcum ἔχειν, quod frequens eſt)* poſt obitum meam memoriam facere, &c.

℞. Locus Petri non probat ſanctos poſt obitum regere greges quos antea pauerunt, ſed eos dum ſunt in viuis oues ſibi commiſſas Deo ſtudioſe commendare, ne poſt ipſorum diſceſſum eas ſacrorum præceptorum capiat obliuio.

Turrian. *Promittit Petrus, pr. caturum ſe pro iis quos docuerat, poſt mortẽ.*

℞. Promittit ſe daturum operam vt poſt mortem ipſius memoriam ſanæ quam ipſo docente imbiberunt doctrinæ memoriam pretioſam ſeruent & inuiolatam: ſic cenſent doctiſſimi quique ex aduerſariis, gloſſa ordin. Lyranus, Faber, Caietanus, Folengius, Gagneius, Guillaudus, Titelmannus, Saſboldus, Sa, &c.

Turrian. *Ergo Petrus curam paſtoris gerit per preces.*

℞. *Geſſit* dicendum, non *gerit*, ſiquidem verba epiſtolæ de Petro in carne degente intelligenda ſunt.

Turrian. *Præſidet Petrus per auctoritatem ſucceſſoris, & per doctrinam quam reliquit: vnde Nicol. I. pontifex eruditiſſimus ac ſanctiſ. reſp. ad conſulta Barbarorum c.106.* Poſcitis *(inquit)* vtrum omnibus his (græcis ſcil. & Armenis) ſecundum varios cenſus eorum obedire, an quid facere debeatis. Verum nos in his non ſumus ſufficientes, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt; & B. Petrus qui in ſede ſua viuit & præſidet, dat quærentibus fidei veritatem.

℞. Eccleſiam vniuerſam verbo per Petrum prædicato & literis conſignato regi non negamus: negamus vero à Nicolao primo Bulgaros eruditiſſimum ſanctiſſimúmque reſponſum tuliſſe, nec enim Petrus fidei veritatem inſpirat, nec quærendus eſt, nec viuit in ſede quam tenuiſſe dicitur.

Turrian. *Sic Concil. Chalcedonenſis Act.3. legati Rom. Eccl. Dioſcorum ab Eccl. Alexandrina gubernaculis remouentes,* Sanctiſſimus *(inquiunt)* & Beatiſſ. Archiepiſcopus magnæ & Senioris Romæ Leo, per nos & per præſentem S. Synodum vna cum ter beatiſſimo & omni laude digno

digno B. Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicæ Ecclesiæ, & rectæ fidei fundamentum, nudauit eum, &c.

℞. Verba hæc non docent Petrum *in sede Romana viuere vel curam pastoris gerere*; sed Dioscori Eutychianæ hæreseos patroni, & doctrinæ Apostolicæ aduersarij, adeo iustam esse damnationem, vt sententia quam per legatos Leo Petri discipulus pronuntiauit, ab ipso Petro, cuius doctrinam propugnabat, quodammodo lata videatur.

Turrian. *Qui absunt propter charitatem, aliquando iudicantur adesse, vt Concil. II. Carthag. c. 1. & Syn. Antioch. in præfatione ad Episcopos absentes. Sic Iacobum propter charitatem & preces pro Ecclesia præsentem in ea Ecclesia quam viuus regebat. diuino artificio Clemens facit.*

℞. Hoc *diuino artificio*, vbique præsentes sanctos iudicare liceat; Qua enim charitate dum in viuis agerent Ecclesiam Catholicam complexi sunt, eadem, sed ab omni carnalium affectuum impuritate defæcata, eam Deo opt. max. commendant, eiusque πλάνωσιν, & regni Dominici aduentum indefessis precibus flagitant.

Quo sensu Iacobus Episcopus Episcoporum fuerit.

Turrian. *Iacobum Clemens dicit* rectorem Ecclesiarum, *quomodo Eleutherius. Galles* vniuersalis Ecclesiæ Episcopos *vocat.*

℞. Alia fuit ratio Apostolici muneris quo functus est Iacobus, alia Episcopalis ordinarij; Apostolis omnibus & singulis tota Ecclesiæ compago commissa fuit, non *pars in solidum*: sicut cæteris gregis Dominici pastoribus: eodem plane sensu Iacobum D. fratrem epistolæ huius artifex *Ecclesiarum omnium rectorem* nuncupasse videtur, quo recognitionum scriptor eum libro 1. totius Apostolici collegij Choragum fecit, & Hesychius Eccl. Hierosolym. presbyter, *homil. de sancto Iacobo*, eundem τὸ νέας ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν Ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφαῖον, τὸν ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα. Chrysost. in Act. 15. τὴν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένον. Proteuangelij scriptor Ἀπόστολον πρῶτον. Rufinus hist. lib. 2. c. 1. *Apostolorum episcopum*, nominauit. Phot. Bibl. Cod. 275.

Turrian. Episcopum Episcoporum *Iacobum vocat Clemens, id est*, Archiepiscopum, *teste Anacleto epist. 2.*

℞. Non semper qui *Episcopus Episcoporum* dicitur, *Archiepiscopus* est. potest enim hoc titulo insigniri quisquis quacumque ratione inter Episcopos eminet: sic Lupus Trecensis Ecclesiæ præsul, cuius ab initio sedes Senonensi metropoli subiacet, à Sidonio Apollinare Epist. 11 lib. 6. *Episcoporum Episcopus* vocatur.

Turrian. *Hierosolymitanus Archiepiscopus fuit trium Palæstinarum Concil. Chalced. act. 7. sub Metropolitano Cæsariensi tamen. Concil. Nican. can. 5. Hieron. ad Pammachium aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, Nicolaus I. ad consult. Bulgar. cap. 92.*

℞. Contradictionem implicat Iesuita siue prudens siue imprudens: Ante Concilij Chalced. tempora Episcopus Æliæ Metropoli-

tanum Cæſarienſem agnouit, ex præſcripto Concilij Nicæni, cuius meminerunt Hieronymus & Nicolaus locis citatis: tunc vero non fuit trium Palæſtinarum exarchus, id enim honoris ſibi vindicabat Eccl. Metropolitanæ antiſtes. At poſtquam Iuuenalis cum Maximo Antiocheno de iuriſdictione pactum iniit, excuſſo Cæſarienſis Præſulis iugo, factus eſt Palæſtinarum Archiepiſcopus; id autem contigiſſe A. D. 451. teſtatur abunde Concil. Chalcedon. act. 7.

Turrian. *Pontifex omnium Epiſcoporum eſt Epiſcopus, quia omnibus omnium Epiſcoporum diœceſibus præeſt, quas propter vnitatem & fidei & capitis Synodus Chalced. can. 9. diœceſim vocauit, vt idem magnus Nicolaus ad Michaëlem & notauit & probauit.*

℞. Romanum pontificem *omnibus omnium diœceſibus præeſſe*, earum *caput* dici debere, *exarchum diœceſeos* à patribus Chalcedone congregatis vocari (quicquid in contrarium ſentiat Nicolaus primus) negamus.

Turrian. *Ad fidem Ruffini interpretis, qui titulum Epiſtolæ ſic legit & interpretatus eſt, accedit etiam teſtis Sidonius Apollinaris, qui ante mille annos in lib. 6 Epiſt ad Lupum Epiſcopum Lirinenſem ſic ſcribit.* Benedicitur Spiritus Sanct. &c. quod tu pater patrum, & Epiſcopus Epiſcoporum, & alter tui ſeculi Iacobus, de quadam ſpecula charitatis, nec de inferiore Hieruſalem tota Eccleſiæ Dei noſtri membra ſuperinſpicis &c.

℞. De Sidonij Apollinaris teſtimonio, Ruffinique (quem mutato conſilio huius farraginis interpretem fuiſſe negaturus eſt Ieſuita) fide hic non contendimus. Notamus tantum, quandoquidem nulla eſt Lirinenſis ſedes, Lupum non Lirinenſem, ſed (ex Abbate Lirinenſi) Trecenſem Epiſcopum fuiſſe.

Turrian. *Hoc ergo erat* Iacobum omnes Eccleſias regere, *omnium vbique Eccleſiarum vtilitati conſulere, & omnia earum commoda proſpicere, quod verbum διέπειν quo Clemens vſus eſt ſignificat.*

℞. Per me licet.

Turrian. *Hactenus exiſtimo deſcriptione epiſtolæ, non male neque inepte reſponſum eſſe; ſed potius recte & apte ad morem ipſius auctoris, dialogice ſcribentis: eſt enim Epiſtola velut altera pars Dialogi, vt recte ab Artemone qui Epiſtolas Ariſtotelis deſcripſit dictum eſſe auctor eſt Demetrius Phaleraus, cum de epiſtolico charactere in libro περὶ ἑρμηνείας agit.*

℞. Recte ne an ſecus de epiſtolico charactere ſenſerint Artemon & Demetrius, mea non refert. iudicabit autem Lector annon *male & inepte* cauſam egerit Ieſuita.

An ſoli Clementi à Petro cathedra tradita fuerit.

pro epiſt. lib. 2. Turrian. *Soli Clementi traditam à Petro cathedram, vere affirmat epiſtola, & conſtit. lib. 7. c. 45.*

℞. *Tametſi plerique Latinorum* (vt Hieronymi verbis vtar) *ſecundum poſt Petrum Apoſtolum putent fuiſſe Clementem*, in alia fuit ipſe Hieronymus cum

mus cum maxima veterum parte sententia apud quos vel minimam, vel nullam constitutionum farrago fidem inuenit. Con- Leg.47. fusam ab initio primorum vrbis Episcoporum seriem, obscurissimumque successionis eorum ordinem fuisse, plus satis probant dissentientes antiquorum Catalogi, quos prudens Lector examini *subjiciet*.

Sententia Ignarij in epist. ad Mariam Cassobo. Iren. lib.3. Euseb. lib.3.c. 13. Nicephori Constantinop. Nicephori Callisti lib. 3.c.2. Iuonis parte 5. c.237.	Sententia constitut. li.7. c.49. Optati lib.2. aduers. Parmen. August. epist. 165.	Sententia Epiphan. hær.27. Hermanni contracti in Chron.	Sententia Tertullia. li.3. carm. aduers. Marcion. Hieron. in catal.	Tertull. de præscrip. cap.32. Eucher. epist. ad Valeria. Pseudo-Clem. epistola. Liber pontif. in Petro, videntur Clemẽtem secundum à Petro collocare.
Petrus & Paulus	Petrus, Paulus	Petrus & Paulus	Petrus	
Linus	Linus à Paulo ordinatus	Linus	Linus	
Anacletus	Clemens à Petro ordinatus	Cletus	Cletus	
Clemens	Anacletus	Clemens	Clemens	
Euaristus	Euaristus	Euaristus	Anacletus: hũc omittit Hermã. contract.	
Alexander	Alexander: hunc omittit Optatus.	Alexander	Euaristus	
Sixtus	Sixtus	Xystus	Alexander	
Telesphorus	Telesphorus	Telesphorus	Sixtus	
Hyginus	Hyginus	Euaristus: hunc omittit Herman.	Telesphor.	
Pius	Anicetus	Hyginus	&c.	
Anicetus	Pius	Pius		
Soter	Soter	Anicetus.		
Eleutherus, &c.	Eleutherus.			

Turrian. *Constitutionum libros Eusebius ignorauit, vt & Dionysij Areopagitæ, cuius opera elucidauit commentariis Dionysius Alexandrinus teste Maximo, in Dionys. Areop. & Anastasio Antioch. ὁ ὁδηγῷ. Item Narcissi, Hymenæi & aliorum.*

℞. Fortè verisimilius est Eusebium & constitutiones, & epistolam ad Iacobum Clementi suppositas credidisse; Nihil tamen definimus. Maximus certe præfat. in Dionys. post A.D.630. scripta, se in

F

Narcissi & Hymenæi lucubrationes incidisse refert: Idem & Anastasius cap.22. ὁ θεῖος Dionysij Areopagitæ scripta, & commentarios Dionysij Alexandrini citant; at vtrumque fefellisse videtur nimia credulitas; nō enim debuit Dionysio Areop. adiudicari opus in quo Clementis Alexand. lib.8. Strom. post A.D.190. & 80. à Dionysij passione scripti locus inuenitur: absurdum vero est Dionysium Alexandrinum Commentariis illustrasse libros qui nec prodierūt ante Iustiniani tempora, nec (vbi prodierūt) fidem statim apud orthodoxos inuenerunt: hoc enim aduersus Seuerianos Dionysij scripta citantes, pugnarunt A.D.532. Constantinopoli; *illa testimonia quæ vos Dionysij Areopagitæ dicitis, vnde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? si enim eius erant,* [a] *non potuissent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dico? quando & B. Athanasius si pro certo scisset eius fuisse, ante omnia in Niceno Concilio, de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset aduersus Arij diuersa substantia blasphemias. Si autem nullus* [b] *ex antiquis recordatus est ea, vnde nunc poßitis ostendere quia illius sint nescio.* Vide epist. Innocentij Maroniæ Episcopi ad Thomatem Tom. 2. Concil. parte 1. & Baron. ad A.D.532.

[a] quanto minus latere potuissent à Dionysio Alex. elucidata?

[b] orthodoxis nemo tunc ob rudebat cōment. Dionysio Alex. suppositos.

Turrian. *Ioannes III. asserit Linum & Cletum adiutores Petri, Clementem solum successorem fuisse: licet Marianus Scotus Ioannis 3. Epistolam Leoni II. tribuat.*

℞. Epistola illa nec Ioannis est nec Leonis, sed Isidori Hypobolimæi.

Turrian. *Linum Petri adiutorem fuisse probatur ex Epiphan. hær. 27. lib. 1. Tom. 2. Sophron. in homil. de agone Petri & Pauli. pontificum historia quæ fertur esse Damasi, & Marianus Scotus qui Linum vixisse vult ad consulatum Capitonis & Rufi.*

℞. Addere poterat Iesuita testimonium Rufini *præf. recognit. ad Gaudentium*; Haymonis *de Christian. rerum memoria*; Vincentij Bellouac. *hist. lib. 10. c. 22.* Antonini *Summa hist. parte 1. tit. 6. §. 3.* Chron. Chronicor. &c. At licet Epiphanij & scriptoris historiæ pontificalis sententiam probabilitate non carere statuamus, stare tamen non potest pseudo-Clementis assertio, fingentis Petrum *Clementi soli* cathedram iam ante Lino traditam tradidisse: notabit etiam Lector ex homil. Sophronij superesse fragmentum, in quo nihil tale legitur, quale somniasse videtur Turrianus.

Turrian. *Clemens Petro successit vt principalis, Lino & Cleto vt coadiutoribus Petri; sic secundus à Petro scil. vt principalis tertius vt successor Lini, quartus vt successor Cleti.*

℞. Hinc patet cathedram non *soli* Clementi traditam; est vero probabile eum Lino & Cleto coadiutorem datum, quia superuixit, & diutius clauum tenuit; verum, præcipuum, imo vnicum Petri successorem creditum fuisse.

Turrian. *Eusebius omisit Cletum, quia Linum Petro superuixisse vndecim annis valuit.*

℞. Vi

℞. Videtur potius Cletum Ignatio, & Irenæo ignotum, penitus ignoraſſe.

Turrian. *Cletum cum Anacleto confudit, cuius annos ab annis Clementis distinxit, quod fieri non oportebat, cum non esset nisi Clementis coadiutor; Clementi nouem annos tantum tribuit.*

℞. Siue confuderit distinguenda, siue distinxerit componenda, perinde eſt; ſtat immota theſis noſtra *non soli Clementi traditam à Petro cathedram.*

Turrian. *Irenæus errauit dum confudit Anacletum cum Cleto.*

℞. Audax aſſertio! errauerit Irenæus *vir Apostolicorum temporum,* non errauerit rabula Irenæo ſeculis 14. poſterior.

Turrian. *Legendum apud Ignatium ad Mariam* Λίνῳ *non* Ἀνακλήτῳ *ex Ms. codice Biblioth. Medicea.*

℞. Forte legendum non eſt; ſiquidem nec legiſſe, nec manuſcriptum nactum Ieſuitam ſuſpicor, cuius fides admodum fluxa eſt. Fac tamen eum in manuſcriptum aliquod exemplar incidiſſe; annon explodenda mendoſæ lectionis obſeruatio, Λῖνον pro Anacleto ſubſtituentis, quaſi idem ſit Λῖνος cum Λίνῳ, aut debeat è *Lino*, Leno efformari.

Turrian. *Linum mortuum viuente Petro, Clemens asserit constit. lib. 7.*

℞. Aſſerit & Epiphan. hæreſ. 27. negamus vero, ex eiuſmodi aſſertione, (de cuius fide *adhuc sub iudice lis est*) ſequi *Clementi soli* cathedram à Petro traditam.

Turrian. *Successor Clementis non Euaristus fuit, vt Irenæus & Eusebius dixerunt; neque Cletus, vt quidam nostro tempore scripsit, plus auctoritatis tribuens notationi Consulum, quæ vitio librariorum, imo vitio quoque eorum qui literas in æs aut lapidem incidunt obnoxia est, quam voci viuæ Ecclesiasticæ traditionis, id est epistolis Anacleti.*

℞. Onuphrium notatum voluit. Onuphrio ingenij acumine, diligentia, & eruditione ſolida longe inferior Ieſuita: cuius impudentiam non tam mirabitur quam deteſtabitur, quiſquis aduertere dignabitur, abſurdum plane eſſe, homuncionem nuperum, tantaque vertigine correptum vt manifeſtarij furis figmenta incorruptioribus genuinæ antiquitatis monumentis præferat, clariſſimis veteris Eccleſiæ luminibus errorem & tenebras objicere audere.

Turrian. *Hieronymus in Esaiæ cap. 52. & lib. 1. aduers. Iouinianum Clementem Petri, Anacletum Clementis successorem facit.*

℞. Aliam in catalogo ſententiam cum tueatur, neceſſe eſt dicamus Hieronymum, cum diuerſa diuerſis locis de prima Epiſcoporum vrbis ſucceſſione ſcriptis conſignauerit, non ſibi conſtitiſſe.

Turrian. *Augustinus* [a] *epist. 55. Cletum prætermisit quia Clementis adiutor fuit.* a leg. 165.

℞. Cum Auguſtinus, Optatum ſecutus, Cletum eundem cum Anacleto fuiſſe crediderit; Cletum prætermiſiſſe, aut Clementis coadiutorem putauiſſe nemo prudens dixerit.

Quo ſenſu Pſeudo-Clemens cum pleriſque veterum Petrum Eccleſiæ fundamentum, *dixerit*.

Vnicum, ſi cum Paulo totaque Scriptura accurate loqui velimus, ſiue Eccleſiæ, ſiue fidei fundamentum dicendus eſt Chriſtus, ***præter quem nemo fundamentum aliud ponere poteſt***. Non negandum tamen, minus proprie, ratione miniſterij, confeſſionis, exempli, Apoſtolos omnes, ipſumque inter collegas Petrum, fidei quam prędicatione ſeminauit, & martyrio confirmauit, Eccleſiæ quam ſummo labore fundauit & coluit fundamentum à Patribus dictum fuiſſe. Inſcripta certe Apoſtolorum omnium nomina cœleſtis Hieruſalem fundamentis vidit Ioannes *Apoc.21*. Dicitur & fidei doctrina ab Apoſtolis prædicata *fundamētum Prophetarum & Apoſtolorum* quod ipſi primi iecerunt. *Epheſ.2*. Videtur autem B. Petrus à Chriſto inſpiratus, in confeſſione τὴν κρηπῖδα καὶ βάθρον τῆς πίστεως ἣν τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὁ κύριος ᾠκοδόμησεν (vt cum Iſidoro Peluſiota epiſt.235.lib.1.loquar) poſuiſſe.

Cùm igitur non vni Petro, ſed ſingulis veris paſtoribus, imo Eccleſiæ toti conueniat ex officio, vt ſit στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, *1.Tim.3* eoque nomine Athanaſium Nazianz. *orat.21. & 22.* Cyrill. *homil.8. paſch.* τῆς ἐκκλησίας στῦλον, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀδιάσειστον κρηπῖδα, τῆς πίστεως ἔρεισμα: Baſilium, Nazianz. *orat.19.* στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, θέλημα κυρίου, πίστεως ἔρεισμα: Euſebium Samoſa. idem *epiſt.74.* στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἐκκλησίας, φωστῆρα τοῦ κόσμου, θεοῦ δῶρον, κανόνα πίστεως Nectarium idem *epiſt.227.* ἐκκλησιῶν τὸ κοινὸν στήριγμα vocet: non mirum ſi Petrus longe Athanaſio, Baſilio &c. præferendus à Patribus nō modo *Eccleſiæ* ἔρεισμα, *& fundamentum ſuper quod fundatur* (ſic enim Cyprian. *epiſt.65*. Origen. *homil.5. in Exod* Baſil. *lib.1. aduerſ. Eunomium*, Nazian. *orat.7 & 26* Hilar *in Matth.16.* Hieron. *in eund. locum*, Epiph. *in Ancorato*, Chryſoſt. *de verbis Eſaiæ vidi Dominum*, &c. *homil.4.* & *in Matth. homil.55* loquuntur) ſed etiam ab Hippolyto de *conſumm. mundi* Chryſoſt. *ſerm. de Petro & Paulo*, Theophan. Ceram. *de SS. Apoſtolis*, Michaële Syngelo *in Dionyſ. encom.* Damaſc. *in hiſt. Balaam*, Conſtantini edicto *pro 6 Synodo*, Theodor. Studit. *epiſt. ad Paſchalem* papam, Euthymio *in Matt.16. fidei Petra*; ab Epiphanio hær.59. *is in quo ædificata*, ἡ ἀσφαλεστάτη πίστις, ab Ambroſio in Luc. lib.5. *fidei princeps*, à Paſchaſino Lilybetano Concil. Chalcedon. Act.3. Andrea Cretenſi de transfig. Dom. & Michale Syngelo in Dionyſ. encomio *fidei* θεμέλιος, à Chryſoſtomo in pſal.50. & de laudib. Petri & Pauli *fidei* κρηπὶς; à Philippo presb. Concil. Epheſ. part. 2. act.3. *fidei* κίων dictus fuerit. Quos titulos ne quis cum pontificiis ideo à Patribus in Petrum collatos putet, quod is à Chriſto Hieromonarcha ſit inſtitutus, moneo Paulum ab Origene aduerſ. Celſ. lib.2. τὸν μετὰ τὸν χριστὸν τὰς ἐκκλησίας πήξαντα. à Chryſoſtomo homil. in illud *ſalutate Priſcillam*, θεμέλιον πίστεως, homil.2. in epiſt. ad Rom. *Columnam fidei, petrā ferro & adamante fortiorem*. Ibid. homil.18. κορυφαῖον, homil. *de petitione filior. Zebed.*

τῶν Ap-

τῶν Ἀποστόλων μείζονα, de Sacerdotio lib. 4. cap. 7. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πλεονεκτήματα. homil. de 12. Apostolis τὸν ἐξ ἐσχάτων πρῶτον. homil. in hæc verba *Paulus vocatus*, τῶν δικαίων πρῶτον vocari, *cui nullus par*; (homil. de Petro & Paulo) quo Petrus hoc ipso inferior videatur, quod *Petrus Romam, Paulus mundum erudi[u]is* (homil. de SS. Apost. 12.) Rursus à Cæsario dial. lib. 4. quæst. 192. Paulus ὁ θείας εἰκοσάμενος ἐξαίρετος, à Chrysostomo homil. de 12. Apostolis, Apostoli omnes ὀρθοδοξίας ἀμετάθετοι στύλοι, ἐκκλησίας πέτρα &c. ab eodem [a] Ignatius Ecclesiæ Antioch. præsul *Petro* ἀντίρροπος, ab Hesychio [b] Iacobus minor τῶν Ἀποστόλων ἔξαρχος, ab eodem in orat. [c] encomiastica de B. Thoma, Andreas ὁ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στῦλος, ὁ πρὸ Πέτρου πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων, nuncupatur: vt necesse sit aduersarios vel plures Ecclesiæ (Christo secluso) simul eodémque tempore Monarchas non modo Petro æquiparandos, sed quodammodo præferendos agnoscere; vel eorum omnium argumentorum quæ ex Petri laudibus ad Hieromonarchiam probandam duxerunt, iacturam facere.

a homil. de S. Ignatio.
b Photius Cod. 275.
c Idem Cod. 269.

An recte Petrus à Pseudo-Clemente dicatur primitiæ Electionis Domini.

Vnum, qui pseudo-Clementis de Petro sententiæ consentanea (post A D. 628) scripserit, reperio, Modestum Hierosolymorum Episcopum: is enim (teste Photio Bibl. Cod. 275.) Petrum Apostolorum ἀπαρχὴν vocauit; quàm recte, sequentia docebunt.

Turrian. *Chrysost. de ascens. Domini. Non sunt primitiæ si quis Deo primum fructum deducet cum sit tenuis & infirmus, vt esse solet primus fructus terræ, sed si maturum & perfectum* Leuit. 19. *Sic ergo non primus Adam oblatus est Deo tanquam primitiæ, vipote factus obnoxius peccato; sed potius secundus Adam, qui erat liber ab omni peccato, oblatus est Deo.*

pro epist. lib. 2. c. 14.

℟. Chrysostomus demonstraturus nos in Christo Deo patri acceptos, naturæ nostræ primitias ab ipso susceptas oblatasque asserit; cuius sententiæ suffragatur Cyrill. Glaphyr. lib. 3. tit. 1. his verbis. Ἔστιν αὐτὸς (Christus) ἡ ἀληθινὴ τῶν θυσία, τὸ πρωτογενὲς ... τοῦτ' ἔστιν ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαρχή, ὁ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ὁ πρῶτος εἰς ἀφθαρσίαν, τουτέστι πρωτότοκον τῶν κεκοιμημένων. Ne autem mirum videatur Christum quem ἔσχατον Ἀδὰμ Paulus 1. Cor. 15. ἔσχατον ὀψιπαλαιωθέντα vocat Marc. c. 12. ἀπαρχὴν dici, Respondet Chrysostomus Dominum hoc nomẽ sortiri, nõ quia primus ἐκφυόμενος & πρῶτος βλαστάνων, sed quia primus à peccato liber; nec vocari primitias primum fructum ἀτελῆ & ἄωρον sed δόκιμον. Id vero probat ex Scriptura Leui. 19. iubente quasuis arbores immundas & præputiatas ad annum quartum à plantatione haberi: Eodem plane sensu Cyrill. Glaphyr. in Exod. lib. 2. tit. 2. colligit ex asseruatione πρωτοτόκων per septem dies, non statim debere, τοὺς κεκλημένους, καὶ εἰς ταῖς τοῦ πνεύματος ἀρχαῖς ἐκβεβη-

κόπας καὶ ὑμνοῦντας προσκομίζεσθαι. Nemo autem non videt hoc ad pseudo-Clementis de Petri prærogatiuis siue veram siue falsam sententiam trahi nec posse nec debere: Licet enim *Ecclesia Christianæ primitias Apostolos* nuncupari, & *Apostolorum ἀπαρχὰς* Andream & Petrum quos primos Dominus vocatione sua dignatus est, vocari posse non diffiteamur; negamus tamen id nominis Petro cum Andrea collato conuenire, aut ad prærogatiuas eius pertinere, vt primus Apostolorum omnium à Christo vel electus vel oblatus fuisse dicatur: putamus quinetiam non sine Apostolici chori contumelia Petrum primitias eo sensu quo Chrysostomus Dominum naturæ nostræ primitias appellauit, indigetari posse; cum enim Petrum solum à Christo Deo Patri oblatum, in eoque cæteros dedicatos fuisse falsum sit; ab iniuria Apostolorum omnium non temperabit, quisquis Petrum solum *δόκιμον*, reliquos decem *ἀσθενεῖς καὶ ἐξιτήλας κάρπους* fuisse, cum Turriano pronuntiabit.

Turrian. *Fuit Petrus* primitiæ electionis, *non quia* primo electus, *sed quia primus fuit qui, cum* filium hominis *audisset, vt S. Marcus Anachoreta notauit, respondit interrogatus filium Dei esse.*

℞. Hoc sensu primitiæ non *electionis* fuerit Petrus, sed *confessionis*, seu *confitentium*; quod Ambrosius lib. de incarn. c. 4. agnouisse videtur: *Primatum* (inquit) *egit* Petrus *confessionis non honoris, fidei non ordinis*, &c. Falsum autem est Marcum Anachoretam notasse Petrum vel *primitias* fuisse, vel *primum* respondisse: nullibi enim de Petri confessione, sed de cæci à Domino illuminati *δοξολογίᾳ* verba fecit: *de*

Luc. 10. *lege spirit. c. 11.* τυφλὸς (inquit) ὅτι κράζων, καὶ λέγων υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς, καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικήν. ὁ ποτὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν κύριον, οὐκέτι υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλὰ υἱὸν θεοῦ ὁμολογήσας προσεκύνησε.

Turrian. *Confessio Petri (vt Theophanes cognomento Cerameus obseruauit) Nestorium coarguit Christum in duas personas diuidentem, & Armenios atque Acephalos duas naturas in vnum confundentes.*

℞. Omnes hæreses coarguat, sitque *aduersus* eas *generalis ista fides*, vt Ambrosij verbis vtar *de incarn. cap.* 5 quid hoc ad rem? an quisquis hæreses coarguit *ἀπαρχὴ* dicendus est?

Turrian. *Hieron. de circumcis. vera*, Tunc & Petrus vocatur à Petra, postquam illam angularem petram primus agnouit; *& paulo post*, foris scribitur (*liber de quo Apocal.* 6.) cum Apostoli interrogati quis esse Dominus diceretur; responderunt quod *alij* dicerent *Eliam*, *alij Hieremiam, alij autem vnum ex Prophetis:* intus scribitur cum Petrus exclamat, *Tu es Christus Filius Dei viui*; vnde & ipse Dominus, *non reuelauit tibi, Petre*, (inquit) *istud caro & sanguis, sed pater meus qui in cælis est*. Cuius caro & sanguis? Nunquid nam Petri ipsius caro & sanguis obstabant quin filius Dei diceretur? Non inquam, sed ipsius Domini caro & sanguis; in quibus dum homo seruitur, qui erat Dei filius non credebatur esse quod erat.

℞. Auctor

℞. Auctor scripti *de vera circumcisione* Hieronymus non est, sed vel Paulinus, vt Pamelio; vel Maximus, vt Mariano, & Posseuino placer; nec probat Petrum *electionis Domini primitias* fuisse; sed *primum* διδάσκαλον, quod ad controuersiam præsentem non pertinet.

Turrian. *Theodotus Ancyranus* [a] *in eandem sententiam*; Quod dixisti, *inquit*, de eo qui cernitur, non didicisti ex natura quæ cernitur: quod; inquam dictum est de carne, non didicisti ex carne & sanguine quia scilicet filium hominis dixit eundem esse filium Dei, non diuidens duas naturas, nec duo significata in Christo, sed vnum confessus.

a non exstat.

℞. Siue hoc scripserit Theodotus, siue finxerit Turrianus, extra controuersiam est, nec ad *primitias* facit.

Turrianus. *Hanc ergo fidei reuelationem* soli *Petro, (vt Clemens ait) fecit Dominus. Primum patet ex Clem. epist* 1.

℞. Vnde colligit Iesuita? pseudo-Clemens *soli Petro Patrem reuelasse Filium* scribit, non probat. primus confessus est, an ideo primus nouit? Imo *ex omnium* collegarum *persona*, Domino interroganti respondisse Petrum testantur, Ambros. de incarn. c. 4. ad finem Hieron. in Matth. 16. Pallad. de Chrysost. vita, cap. 19. Cyrill. in Ioan. lib. 4. c. 38. Cassian. de Incarn. lib. 3. &c. Ergo omnes nouerant.

Turrian. *Patet & ex Hilarij lib. 6. de Trinitate.*

℞. Hilarius loco citato non dicit *soli Petro* reuelationem factam, sed ipsum *in cunctorum Apostolorum silentio Dei filium reuelatione patris intelligentem vltra humanæ infirmitatis modum, supereminentem beatæ fidei sua confessione gloriam promeruisse*: potuit autem alia Apostolici silentij causa fuisse ab ignorantia. Non tamen negauerim Hilarium sensisse Petro soli reuelationem factam, id enim diserte scribit c. an. 14. in Matth. *ignorantibus cæteris primus respondit*, Tu es &c. sic ex Hilarij sententia factus fuerit Petrus confitentium non electionis Dominicæ ἀπαρχή.

Turrian. *Cyrill. homil. 8 Pasch.* τῶν ἁγίων μαθητῶν ἡγούμενος *Petrus, Ergo eo modo primitiæ electionis quo dux discipulorum.*

℞. Fuerit certe ἡγούμενος ratione zeli, fidei, auctoritatis: quid hoc ad iurisdictionem pontificiam? Imo quid ad commentum pseudo-Clementis? Nego sequelam; *fuit primus dignitate & dux aliorum* Ergo *& electione*. Ioannes enim contrarium docet Euang. c. 1. differunt itaque ἡγούμενος & ἀπαρχή: potuit Adam non ἀπαρχή sed creationis (vt ita dicam) ὑστέρημα vniuerso Domini manuum operi præfici; potuit inter Isai filios minimus natu Dauid cæteris fratribus anteferri, nec solius paternæ familiæ sed totius Israelis dux effici; potuit item inter vocatos à Domino ad Apostolatum postremus cumulatiore donorum mensura ditari & ad primatum euehi; at vltimus *initium* dici non potuit, sic enim vocem ἀπαρχὴ 1. Cor. 15. 2; reddit Ambros. de mysterio paschal. cap. 4: ex Veteri N. Testam. versione.

Turrian. *Hieronymus, de vera circuncisione, vbi confert Petrum cum Abraham, et vt principi tribuit quæ omnibus conueniunt.* Augustum, inquit, caput Petrus extulit, noui signifer Testamenti, & in creatione eius primitiuus; alius (quod sine dubitatione loquor) Abraham, nescio an maior, certe quod sentio non secundus; illi generatio larga promittitur, huic generatio pascenda committitur; ab illo iustificanda procedunt, in hoc iustificata fundantur; ita quod ille sperat hic accipit. Illi dicitur, *faciam te in gentem magnam:* huic dicitur *faciam te piscatorem hominum.* Illi dicitur *in semine tuo benedicentur omnes gentes*, huic dicitur, *iudicabis duodecim tribus Israel*, &c. *Ibid.* Omnia, inquit Apostolus, reliquimus & secuti sumus te. In fidem veteris exempli nepotum virtus tam sera quam mira per discipulum primogenitum nouæ iustificationis adspirat; obsolescentib. iam pene imaginibus veritatis, Abraham reformatur in Petro, omnia se reliquisse testatur, &c.

Resp. Primitiuum, & *nouæ iustificationis primogenitum* vocat scriptor ille, quisquis est, Petrum; non quia primus à Christo electus vel Deo oblatus est; sed quia primus ex electis diuino ministerio consecratis Christo gloriam dedit, & *musti spiritualis fictum* passus est. Quicquid autem Apostolis vel promissum est vel collatum, ad vnum Petrum trahit ῥητορικῶς: non eo fine, vt alios Apostolos, quos *eiusdem musti spumasse feruore, vnius botryonis superfluentis maduisse vindemia, in nectaris eius odorem ad B. Petri similitudinem concurrisse* agnoscit, iure suo priuet, sed vt de Petro quem laudandum susceperat verum comprobet quod de Paulo scripsit Chrysost. de laudibus Pauli homil. 1. εἴτε προφῆται εἴποι δείξαντό τι γενναῖον, εἴτε πατριάρχαι, εἴτε δίκαιοι, εἴτε ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες, πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μετὰ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μεθ᾽ ὅσης οὐδεὶς ἐκείνων, ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλὸν, ἐκέκτητο. Ibid. Chrysost. singularem Pauli cum Abrahamo collationem instituit. τὸν Ἀβραὰμ, inquit, θαυμάζουσιν ἅπαντες, ὅτι ἀκούσας, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, ἀφῆκε πατρίδα &c. ἀλλά τι Παύλου γένοιτ᾽ ἂν ἴσον, ὃς οὐ πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ συγγενεῖς ἀφῆκεν, ἀλλ᾽ αὐτὸν τὸν κόσμον, διὰ τὸν Ἰησοῦν, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τῶν οὐρανῶν ὑπερεῖδε, &c. Fac igitur vnum Petrum habuisse quæcunque dona in singulis Apostolis effulserunt, an ideo ἀπαρχὴ credendus est? at pari ratione Paulum, qui se non modo ἔσχατον sed ἔκτρωμα vocauit, ἀπαρχὴν fuisse dicamus necesse est, cum in eo emicuerint quæcumque in omnibus splenduerunt.

Turrian. *Isidor. Pelus. epist. ad Gainam. dabo claues, αὐθεντικῶς.*

Resp. Epistola ad Gainam hodie nulla extat; esto vero, dederit Christus Petro claues αὐθεντικῶς; an soli Petro vel datas claues, vel αὐθεντικῶς datas, inde quis collegerit? annon cuicumque dat Christus aliquid, αὐθεντικῶς dat?

Turrian. *Sicut quamuis alij ante Abraham fideles, tamen propter excellentissimam fidem meruit Abraham, vt esset primitiæ & origo veteris populi Dei, ita Petrus.*

Resp. Abra-

Resp. Abraham *mit i*, id est consecutus est, vt origo esset populi Dei subsequentis, non præcedentis; non itaque Adæ, Abelis, Enochi, Noachi, & eorum qui in fide præcesserant, sed eorum qui eius fidem siue in gentibus siue in Iudæis erant imitaturi, (sic enim Apostolus Rom. 4. loquitur) pater factus est: nec solius populi veteris, sed totius Ecclesiæ quam Domini misericordia à fœdere cum Abrahamo inito collegit.

Turrian. *Primitiæ dicuntur, non secundum tempus sed secundum perfectionem: sic Christus dicitur* primitiæ dormientium.

Resp. Propositam distinctionem citatus à Iesuita locus euertit: cum enim Christus *mortuorum primogenitus, & primitiæ dormientium* dictus fuerit, quia initium fecit resurgendi ad incorruptionem beatamque immortalitatem, ὡς ἐις ζωὴν γεγονὼς τῇ φύσει; male creditur ratione perfectionis non *secundum tempus* ἀπαρχὴ dici. Collige consentientes interpretum calculos, Athanasij orat. *de humana natura suscepta*; Ambrosij *de myster. pasch. cap. 4.* Epiphanij in *Ancorat.* Chrysostomi, Ambrosiastri, pseudo-Hieronymi, Primasij, Bedæ in 1. ad Cor. c. 15. Cyrilli *de fide lib. 3. c. 54.* Lombardi, Lyrani, Fabri, Gagneij, Caietani, Catharini, Contareni, Guillaudi, Ariæ Montani, Tirelmanni, *in 1. Cor. 15.* Emmanuelis Sa & Adami Salboue *in Coloss...* &c.

Turrian. *Hoc sensu vocatur Petrus à Clemente* primitiæ, *qui Apostolorum* primus, *cui* & primo Deus pater filium reuelauit. *Ideo enim fuit* primitiæ electionis Apostolorum, *quia fuit* princeps Apostolorum.

Resp. Quo sensu Petrum *primitias* vocauerit pseudo-Clemens nihil moror: fuerit inter Apostolos, dignitate, ætate, donorum excellentia & dignitate primus; an ideo ἀπαρχὴ dicendus fuit non ἀπ' ἀρχῆς sed post Andream electus? fuerit etiam *cui primum reuelatus Filius Dei*; hinc tantum sequetur fuisse *primitias illuminatorum*, non vocatorum. at gratis sibi sumit Iesuita Petro primo Christum reuelatum fuisse; potuit enim primus ex ardore fidei confiteri, quod non primus cognouit; nec scriptura contrarium suadet.

Turrian. *Eodem sensu Clemens* primitiæ *vocatur à Petro, non quod eum primum Deo obtulisset, sed quod præstantior esset.*

Rx. Mendacem memorem esse oportuit. Supra Iesuita docuit Christum non Adamum tanquam primitias oblatum Deo, quia dignitate inferior fuit Adam: hic contra Clementem primitias vocari censet, non quia primus oblatus, sed quia dignior fuit; quasi dicat ideo Clementem primitias dictum, quia in se non habuit quod primitiarũ est proprium, nim. primùm offerri: hoc itaque argumento aduersus Turriani pronuntiatum pugnamus ex hypothesi, Si dignissima Deo offerenda sunt tanquam primitiæ, Clemens vt pote dignissimus primus offerendus fuit; at primus oblatus non est sed post Linum. Ergo.

Turrian. *Petrus Apostolorum primitiæ, sicut pater, dicitur à Clemente.*

Rx. Vtrumque male; primitiæ non sequuntur vllius fructus de-

cerptionem, sed antecedunt: frater fratrum pater dici non debet: at Petrus post Andream decerptus est, & Apostolorum frater fuit. Act. 1.16.& 15.7.& 2.Pet.3. Ergo nec Andreæ respectu, (quem τ̃ ἀπ̃ς ἀπαρχὴν vocauit Hesychius) nec collegarum pater dicendus fuit.

Refutatio coniecturarum quibus Turrianus Pseudo-Clementis Epistola 1. auctoritatem fidemque asserere conatus est, lib.4. pro epist. cap.24.

1. Turrian. *In hac verba epist.* Si qui ex fratribus negotia habent, *&c. gentiles distinguit à fratribus: idem autem prohibent Apostoli lib.2. constitut. c.46.*

Resp. Negamus Apostolos constitutionum auctores fuisse; demus tamen eos idem cum pseudo-Clemente statuisse, quid hoc ad auctoritatem epistolæ ab ipso efficitæ? An quisquis decreta Apostolica inculcat, Apostolicorum temporum fuisse dicendus est?

Turrian. *Annon coniectura perspicitur scriptum esse hoc à Clemente, qui eandem in sententiam lib.2. suo de constitut. scripsit?*

℟. Coniectura hæc leuior est: potuit idem qui constitutiones procudit, hanc epistolam dare: potuit alius eodem fine, scilicet vt sua somnia nominis Apostolici pretio venditaret.

Turrian. *Quia tunc publica iudicia & tribunalia, non Christianorum sed gentilium erant, idem prohibuit & eadem ratione Paulus 1.Cor.6.*

℟. Apostolus iudicum subsellia non subruit, sed suo loco stare passus est; nec (ad pseudo-Clementis instar) aliud tribunal in Ecclesia erigēdum decreuit, sed docuit melius esse si fideles dissidentium fratrum lites placido arbitrio componant, quam si hostiles iudicum animos experiantur, ipsisque deridendam Christianam religionem quodammodo propinent.

Turrian. *Solo gladio ignis tunc vtebatur Ecclesia, alioqui Christiani si supplicio capitali vsi fuissent, inter sicarios à gentilibus habiti fuissent.*

℟. Non negauerim: hoc vero nihil ad auctoritatem epistolæ.

2. Turrian. *In hac epist. verba.* nec fideiussor existas, &c. *idem statuit Clem. constit. lib.2.c.6. & can. Apost.20. eadem & sententia Pauli 2.Tim.2.4. &c. Apostolorum omnium Act.6 & Can.81.*

℟. Hoc rursus non euincit epist. à Clemente scriptam, siquidem potest impostor quilibet decretis sanctissimis abuti: notabit autem lector, nullibi scripturam fideiubentem inter seculi negotiis implicitos à sacro ministerio arcendos collocare.

Turrian. *Quæ causa esse potuit hoc decretum fingendi?*

℟. Ipsa fingendi libido.

Turrian. *Qua temeritas est rem gestam confiteri & fidem instrumenti negare?*

℟. Vtrumque negamus, & rem gestam ab Apostolis, & fidem instrumento adhibendam: ne quem imperitum fallat Iesuita.

Turrian.

Turrian. *In hac epist. verba* Episcopi supportandi sunt nisi in fide errauerint, *idem statuitur Matth.23 ... Act. ...9.* 3.

Resp. Hinc non adstruitur epist. fides, sed dogmati, *obediendum doctoribus vera docentibus*, statuenti.

Turrian. *Propter nostros Episcopos dixit Dominus de Scribis & Pharisæis, quæ Euang recenset.* Matth.23.

Resp. *Per me* licet: in Ecclesiam enim Pharisaïsmum reduxerunt, pondera grauissima plebium humeris alligauerunt, & doctrinas Diabolicas, à quarum portentis Pharisæi ipsi abhorruissent, disseminauerunt.

Turrian. 1. *Tim.* 5. Seniorem ne increpaueris &c. *Si tantus honor deferendus est senili ætati, quantus deferendus sacræ dignitati Episcoporum qui sunt principes seniorum, id est presbyterorum?*

R. Sacro ministerio deferendum fateor: moneo tamen locum Paulinum non probare, decretum *de supportandis Episcopis* à Clemente sancitum fuisse: 2. Si per *seniores* senili ætate grauatos intelligat Turrianus, male ex verbis Pauli *de senioribus non increpandis* ab ipso colligi Episcopos esse *presbyterorum principes*: quis enim de solis Ecclesiæ ministris intelligenda putet, quæ ad quoscumque senes pertinent? 3. Nullum de iure diuino Episcopis in presbyteros principatum competere.

Turrian. *Si qua est de fide suspicio, inquiritur in Episcopum in Ecclesia Catholica, nec vlli parcitur nisi amplectatur* sermones sanos. *Tit.* 1. 9. *Can. Apost.* 31.

Resp. Alia est Romanæ Synagogæ praxis, in recte sentientes sæuientis.

Turrian. *In hec epist. verba*, legum diuinarum libenter violatores. 4.
sic 1. *Cor.* 14. omnia fiant εὐσχημόνως. *Indignus fieri, Ecclesiastica regula, est fieri* irregularis: *regula Ecclesiastica ordinem Ecclesiasticum significat.*

Resp Nihil horum ad rhombum.

Turrian. *Si hoc decretum factum esse tempore Apostolorum testis est consuetudo omnium Ecclesiarum omni memoria seculorum vetustior, annon consequens est, vt certa coniectura iudicandum sit hanc etiam Clementis epist. illius temporis esse?*

Resp. Hoc argumento nihil infirmius; fac enim continuam Ecclesiarum praxim id sequi quod initio ab Apostolis est institutum, annon potuit epistola perpetuam illam praxim firmans quocunque seculo à pseudo-Clemente scribi?

Turrian. *In hac verba*, Nullus etiam presbyter in alicuius Episcopi, &c. *hic dicendum cum Apostolo* 1. *Cor.* 11. 16. Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus &c. *vid. Can. Apostol.* 39. *Clem. constit. lib.* 2. *c.* 28. *Magdeburgenses gentilibus peiores sunt.* 5.

Resp Cur vero peiores? an quisquis cum Hieronymo, ius diuinum nullibi presbyteros episcopis subiicere, monet, gentilium impietatem superare dicendus est?

Turrian. *Cui bono hoc decretum fictum eſſet, quod confirmat conſuetudo Eccleſiæ?*

Reſp. Vt ex antiquitatis opinione ſanctior eſſet obſeruandæ conſuetudinis cura.

Turrian. *A principio ſcribenda fuit epiſtola, cum recentes erant traditiones, vt ad omnes deferrentur, ne obliuio irreperet, vt conſuetudo recens cõfirmaretur.*

Reſp. Cum negemus hanc ab initio conſuetudinem fuiſſe, eandem ab initio ſcriptis confirmare neceſſarium non fuiſſe, clariſſimum eſt. Nugas agit Ieſuita.

6. Turrian. *Dogma de confeßione ſecreta, exequiis mortuorum, & precibus & eleemoſynis pro eis, vt teſtißimum erat tempore Caroli Magni.*

Reſp. Vulgo videbatur ſed non erat.

7. Turrian. *Simile nauis repetitur conſtit. lib. 2. c. 57. vbi aliquid Clemens ex Platone mutuatur, ſicut Paulus ex poëtis. Plato enim ciuitatem naui comparat, libro de legibus 12. Hoc ſimile repetit Anacletus.*

℞. Cum Clementem conſtitutiones ſcripſiſſe falſum ſit, nullius momenti ſit Ieſuitica obſeruatio neceſſe eſt.

8. Turrian. *διδαλάσοις τόποις declarat id quod ſcripſit Iacobus cap. 1. epiſt. δίψυχος ἀνήρ, &c.*

℞. Declaret ſane: an ideo epiſtola pſeudo-Clementis genuina dicenda eſt?

9. Turrian. *De Diaconorum officio idem ſtatuunt epiſt. 1. & lib. 2. conſtitut. cap. 38.*

℞. Quid tum?

10. Turrian. de Flaminibus primis, &c. *quod de iſtis iudicibus nullus vetus auctor meminerit, non ſolum auctoritatem epiſtolæ huius non infirmat, neque antiquitatem eius ſuſpectam reddit; ſed contra potius, non leuis coniectura ex eo ſit non fictam ſed veram eſſe Clementis epiſtolam.*

℞. Horum omnium probationes requirimus.

Turrian. *Si ficta eſt epiſtola, quæro vnde qui finxit ſumpſit iſtos* primos flamines, Archiflamines? &c.

℞. E cerebro.

Turrian. *Si ex nulla antiquitate ſumpſit, ſed ipſe potius finxit, quamnam veriſimilitudinis ſpeciem artificio fingendi imitatus eſt, vt epiſtola quam fingebat Clementis eſſe videretur?*

℞. Nullam.

Turrian. *Annon magis mendacium ſuum ſimul cum imprudentia prodidit, dum & videri & credi voluit veteres fuiſſe, & illius ſeculi Clementis, id genus iudices ac poteſtates, quas apparere non poſſet vnquam fuiſſe?*

℞. Prodidit.

Turrian. *Quis credat tam hebetem, & tam imperitum fingẽdi fuiſſe iſtum?*

℞. Credet quiſquis notas noſtras intento animo percurret.

Turrian. *Hoc non fuit auctori epiſtolæ cauendum, cui tantum propoſitum fuit, vt cum primos* flamines *diceret*, primam iudiciariam poteſtatem, *vt Anacletus tanquam interpres Clementis dixit, ſignificaret.*

℞. Omnia

Resp. Omnia cauenda fuerunt, siquidem in eo certarunt impudentia cum inscitia, temeritas cum imperitia, fingendi libido cum audacia comminiscendi. Eiusdem farinæ fuit cum Pseudo-Clemente Anacletus hypobolymæus.

Turrian. *Non verba sed vis propositi attendenda est, teste Dionysio lib. de diuinis nominib.* [a] *in eos qui vocabulum* ἔρωτος *à scriptura alienum dicebant.* a cap. 4.

Resp. Vtrumque sæpe attendendum est: nec in contrarium facit Dionysiani testimonij pondus, cum Dionysium illum, licet doctissimus fuerit, falsarium fuisse constet.

Turrian. *In epistola Clementis aliud significant* flamines *quam in historiis antiquis Romanorum quas Clemens non ignorabat.* Flamines *enim hic non significant quidem proprie eos qui erant singuli singulis diis, vt in more Maiorum testatur Cicero, & vt Varro scribit, quorum sacra assidue operabantur; sed translate eos qui praerant vel singuli singulis ciuitatibus primariis quæ erant capita prouinciarum, vt Alexandria, vel singuli singulis Metropolitis.*

Resp. Hoc argumento probamus alium à Clemente, centones hos farciuisse.

Turrian. *Videtur quidem idem Clemens non obscurè significasse non sic appellatos fuisse olim, sed sic se illos tunc appellare, cum ait*, vbi erant protoflamines eorum, & primi legis Doctores: *vt enim non vocabantur* primi legis doctores, *ita nec* proto-flamines.

Resp. Mihi contrarium videtur. impudens scurra susque deque habuit quid lectori obtruderet; cumque sibi pigmenta deesse cerneret, quibus Helenam suam fucaret, quicquid primum in buccam venit nullo habito delectu in chartam expuit.

Turrian. *Causa translate vocandi* Flamines *hæc videtur; quia, vt* Flamines *perpetuo erant rei diuinæ addicti, vt ait Andreas Dominicus Floccus Florentinus, qui hactenus* Fenestella *vocabatur: id quod Metellus pontifex max. satis declarauit, cum Posthumium Consulem, teste Valerio Max. vrbe egredi non est passus.*

Resp. Hic, quia nudis coniecturis nixus Turrianus, quicquid videtur effuuit; falsarium vocabulis priscis abutentem vsui totius antiquitatis, ipsorumque adeo Clementis συγχρόνων repugnare, monere sufficiat.

Turrian. *Eadem, quæ in Flaminibus assiduitas in munere, requirebatur in præfectis prouinciarum, teste Philone* in Flaccum: *idem* in Caïum *dicit, Augustum non minus sollicitum fuisse de confirmandis singularum prouinciarum ritibus quam de Romanis ceremoniis.*

Re. Neutrum dicit Philo; de Flacco, hæc tantum apud ipsum leguntur, πυκνὸς γὰρ ἦν καὶ συνεχὴς καὶ ὀξὺ νοῶν: quibus non quid à præfectis requisitum fuerit, sed quid à Flacco initio præfecturæ præstitum iudicatur: de Augusto sequentia, οὐδ' εἴσω αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ὅτι τὰ αὐτὰ ποιεῖται τῆς βεβαιώσεως τῶν παρ' ἑκάστοις πατρίων, ὥσπερ καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν: de ceremoniis ne syllabam habet: en specimen Iesuiticæ siue fidei siue diligentiæ.

Turrian. *Flamines qui aliquid vitij in ſacris admitterent Sacerdotio quod* Flaminium *vocabant mouebantur, vt de M. Cethego & C. Claudio, & de Sulpitio idem Valerius narrat: ſic præfecti male geſtæ prouinciæ conuicti*, &c.

Reſp. Sic etiam milites à ſignis diſcedentes *exauthorabantur*, an ideo liceat Flaminum nomen ad milites transferre?

Turrian. *Eadem translatio vtilis eſt ad declarandam conuenientiam quæ mutata poteſtas & iudicia Ethnicorum præfectorum ciuitatum in poteſtatem & iudicia præſulum Eccleſiæ; vt enim illi non vnius ordinis erant, ſed diuerſi gradus; omnes quidem tanquam* Flamines, *alij tanquam maiores* protoflamines, *alij tanquam minores*, archiflamines, *alij adhuc minores, quos tunc (vt Anacletus ait) vocabant* comites: *ſic Eccleſiæ præſides.*

Reſp Negamus inter Flamines maiores minoréſve fuiſſe; negamus item *Comites* dictos Clementis ſeculo minores ſiue magiſtratus ſiue ſacrorum præſides. Inter magiſtratus Romanæ reip. Veteris plures gradus agnoſco; inter Eccleſiæ miniſtros binos tantum diuinitus inſtitutos, presbyterorum ſcil. quos ſcriptura Epiſcopos vocat, & Diaconorum.

epiſt. 5. Turrian. *Ignatius vocat presbyteros* conſeſſum Epiſcopi.

Reſp Per me licet. Quid inde?

Turrian. *Deſcriptio boni præſidis prouinciæ ita in bonos præſides Eccleſiæ quadrat, vt boni præſides, velut quidam Sacerdotes religioſi eſſe viderentur, vel potius* Flamines *vt Clemens vocat; hoc enim nomen magis illis conueniebat vtpote ethnicis: idcirco noluit eos facere ſimiles Sacerdotibus ſed* Flaminibus, *quia indigni erant hoc nomine.*

℞. In quibuſdam quadrat, in quibuſdam repugnat natura miniſterij Eccleſiaſtici ipſo Domino iudice Luc. 22.25. An ſi quid non vſquequaque à propoſito alienum occurrat, vſurpanda nobis licentia quadrata rotundis mutandi, & pro libidine fabulas comminiſcendi? Coniectura Turriani quandam probabilitatis haberet ſpeciem, ſi Clemens de ſolis laudatis Magiſtratibus verba feciſſet: hi enim ſoli religioſe munus adminiſtrant; at pſeudo-Clemens de magiſtratibus Ethnicis indefinite loquitur, nullo habito bonorum malorúmve diſcrimine: Quadrat cum ſpeculatorum, athletarum, ſtrategorum, agricolarum functionib. præſidum Eccleſiaſticorum munus; id non pſeudo-Clemens aliquis, ſed ſcriptura ipſa docet; an propterea ferendus eſſet qui ad militum Magiſtros, ſpeculatores &c. vel Flaminum, vel Sacerdotum transferret appellationem? Iudicent quibus eſt ſanum ſinciput.

Turrian. *Ethnicos ſacerdotes ἱερεῖας vocat Clemens* conſtitut. lib. 2. c. 28. *hinc illos* protoflamines *& πρωτοσακερδώτας nuncupat in epiſt.*

℞. Alium fuiſſe appendicis ad 1. pſeudo-Clementis epiſt. adiectæ artificem à conſtitutionum ſcriptore, ſupra monui.

Turrian. *Non eſt obſeruatione indignum, quod ex verbo græco quo ethnici præſides prouinciarum à principio à græcis vocati ſunt, quod etiam præſidibus Eccleſiarum quibus illi ceſſerunt conuenit, intelligi poteſt quod genus guber-*

gubernationis esset illud, & quanta virorumque similitudo esset.

R. Obseruatione indignum non est Turrianum sua somnia exosculari: Negamus græcos à principio Magistratus suos πρωτονομοδιδασκάλους vocasse; vnde probabit Turrianus? quem alium à Christo inter Christianos πρωτονομοδιδάσκαλον finget? vide Matth. 23. 8. Ioan. 13. 13. Iacobi 4. 12.

Turrian. *In hac re admiratione digna sanctorum Apostolorum prudentia à Spir. S. data, qui in illis ciuitatibus & prouincijs vbi illi fuerant, secundum gradus suos, ibidem præsules Ecclesiæ, item secundum gradus suos esse voluerunt, vt facilius nostris moribus, & nostrorum præsidum gubernationi gentiles assuescerent, quo essent illis similiora quibus prius assueti erant;* voluit Deus per Romanos iustitiæ legem splendescere, *Clement. lib. 6.* constit. cap. 24. *Ecclesiam* leges humanas rationi consentaneas amplecti *docet, Calixt. epistol. 2.*

Resp. De Apostolis id negamus; de iis qui post eorum seculum floruerunt, inter quos constitut. scriptor vixit, assentimur. Pseudo-Calixto ius testimonij non deberi infra probabimus Deo fauente.

Turrian. *ἡγεμόνες dicti sunt præfecti prouinciarum, καὶ ἡγούμενοι præsides Ecclesiarum, qui* forma gregis esse debent 1. Pet. 5. 3. 1. Tim. 4. 12. Tit. 2. 7. *Dionysio Melchisedech* hierarcha *Hierarch* Eccl. c. 9. *Apostolis καθηγέμονες in quo verbo κτ͂ proposi io vim habet augendi.*

Resp. Pseudo-Dionysij phrases non moramur, sunt enim seculi ad minimum quarti; ἡγεμονίαν & Magistratibus & Ecclesiæ rectoribus, sed diuersimode tribui posse non diffitemur; sed hoc nihil ad rem.

Turrian. *Nomen* Sacerdotum, *quo erant indigni Ethnici, non tribuit Clemens, sed valde ingeniosè & accommodatè ad illos nomen* Flaminum *transtulit, quorum quanta religio, continentia, existimatio Gell. lib.* 10. noct. attic. *de* flamine Diali *scripsit.*

Resp. Hebetem non ingeniosum hactenus pseudo-Clementem credidi: supremum hoc Turriani somnium sententiam mutare non cogit.

Turrian. *Bonam huius epistolæ partem Græce vidi.* 11.

Resp. Imo totam; quæ enim de Flaminibus habet, alius sunt artificis vt supra monui.

Turrian. *Græce scriptam declarat etymon* Dei *secundum Platonem* in Cratylo, *δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει: deriuauit ergo θεὸν à ζῶ, quia in θεῷ sunt coniuncta hæc duo δι' ὃν ζῶ.*

Resp. Declarabit ergo idem etymon Venantium Fortunatum (cuius verbis abusus est Clemens hypobolimæus) græce scripsisse; pudeat pontificios Iesuiticarum nugarum.

Turrian. *Illud,* siue timoris diuini *additum fuit ab aliquo, qui à δέος voluit deducere nomen* Dei: *quæ etymologia non cadit in græcum θεός.*

Resp. Imo ab ipso Venantio ab initio scriptum est; Critices Iesuiticæ male tuta vestigia esse nemo non videt; impingit enim sæpius.

11. Turrian. *Quod à Dorotheo Archiepiscopo Tyri scriptum esse existimatur, fuisse Simonem cognomento* Iudæ, *appellatum quoque* Iacobum Alphæi, *eundemque post* Iacobum fratrem Domini *factum Episcopum Hierosolymitanum: vnde factum esse quibusdam visum sit, vt hæc epistola, quæ postea ad* Simonem *eundem que* Iacobum Alphæi *scripta esset, ad* Iacobum fratrem Domini *prius scripta fuisse errore nominis putaretur: neutrum verum est.*

℞. Assentior: eundem enim respexisse videtur epistola Iacobum, quem descripsit Itinerarij in epistola laudati scriptor, Petro scil. imperantem, & ab eo rationes quas hic ipsius nomine reddere sibi visus est ὑπόβολεῖ, exposcentem. Ideo nec Baronij & Perronij Cardinalium ad Simonem scriptam epistolam conjicientium opinioni subscribere possumus; Nec Mariani Victorij, & Genebrardi sententiam probare, Iacobum nostrum Iacobo Alphæi successisse scribentium, aduersus veterum omnium de primis Hierosolymitanæ Ecclesiæ præsidibus consentiens iudicium. Quæcumque enim chartæ illeuit Perronius, hinc nimirum colligi posse epist. Clementis nomine ad Iacobum scriptam, ad Simonem directam fuisse, 1. quod Simon fuerit πολυώνυμος. 2. quod scripta fuerit post mortem prioris Iacobi. 3. quod extra numerum Apostolorum Iacobus is ad quem data est collocatus videatur, mera sunt ludibria. Vnde quæso constare potest Iacobum illum binominem fuisse? 2. tempus scriptionis epistolæ qui euincit Iacobum, ad quem data est, alium à Iacobo Apostolo quærendum? 3. Quid mirum, si Iacobum illum cui Hierosolymitanus thronus primum creditus est, epistolæ artifex Apostolum non indigeret, eum eundem *omnium Ecclesiarum rectorem* recognitionum scriptor, & ex eo forte Hesychius Apostolorum ἔξαρχον, veteres plerique alium ab Apostolis fuisse prædicent?

Baron. ad A. D. 69. §. 41. Perron. repli. cap. 31. Marian. Victor. in epist. 61. Hieron. Genebrard. Chron. lib. 2. A.M. 4151.

Turrian. *In exemplari vetusto quod sic inscriptum reperi,* Dorothei Archiepiscopi Tyri, martyris, qui fuit tempore Licinij & Constantini Impp. liber de 12. Apostolis & 70. discipulis. Iacobus frater Domini primus Episcopus Hierosolymorum ab ipso Domino factus. *Sequitur* Cleopas qui & Simon ἀνεψιὸν κυρίου & secundus Episcopus Hierosol. qui Dominum quoque vidit postquam à mortuis resurrexit. *Idem scribunt Clemens Rom.* lib. 7. constit. prope finem *Euseb.* lib. 3. c. 11. *est ergo apud Dorotheum vulgatum parenthesis, non auctoris sed interpretis: nec verum est Simon Iudam factum Hierosol Episcopum.*

℞. Quod de vetusto exemplari asserit Iesuita fidem apud me inuenirer, nisi ipsi solemne esset Manuscr. codices iactare, nouasque lectiones comminisci quandocumque aqua hæret.

Turrian. *Vt Dorothei esse concedamus illam parenthesim, fefellit eum opinio: Iacobus enim Alphei frater Ioses, filius fuit (teste Hieron.* aduers. Heluidium) Alphæi *&* Mariæ Iacobi, *quæ soror erat* Mariæ Virginis *Hieronymo, seu filia sororis* Annæ *matris* Virginis, *Cyrillo*; Simon *vero* Iudæ *&* Iudas, *filij non* Ioseph, *(qui virgo Hieronymo) sed ex* Cleopha *fratre* Ioseph,

seph, *Eusebio Deinde quæ fides in hac historia adhibenda Dorotheo esset tametsi istud scriberet, quod numquam scripsit qui inter 70. discipulos Cepham quendam ponit*, quem (*inquit*) reprehendit Apostolus Paulus Antiochiæ; qui fuit Episcopus [a] Coneæ; *cum tamen (vt Hieronymus in Comment. epist. ad Galatas affirmat) nullum Cepham præterquam Petrum nouerit Ecclesia.* a Cod. edit Cania.

Resp. Ne disputationem de Iacobi parentibus à nobis supra ventilatam retractare videamur, nihil hic siue in Turrianum siue pro Turriano addimus. Dorotheum vero non modo hallucinationi obnoxium, sed sæpe κακομυθίας reum, cum Iesuita vere indignum cui fides habeatur pronuntiet, leuitatis & νοθείας labe purgari non posse monemus, ne quis eius auctoritate nixus mera erronis ludibria sectetur imprudens.

Turrian. *Dicere quis potest Rufinum transcripsisse particulam primæ Clementinæ ab Anacleto citatam ex eiusdem epist. 1. quod quidem nec verisimile est, nec ab interpretibus fieri solet?* 13.

Resp. Hoc nemo dixerit qui meminerit Rufinum quæcumque scripta attigit suo cœno infecisse, aliena opera vsum numquam.

Turrian. *Magdeburgenses hoc in epist. Anacleti non obiecerunt, quia hactenus non aduerterunt; quod diuino consilio factum esse credo, scilicet ne in suscepta propositaque sententia negandi has epistolas obstinatiores efficerentur.*

R. Non est quod sibi blandiatur Iesuita: Quod Magdeburgenses fugit nos non præteriit, nec ante nos virum eruditiss. Rob. Coquum censuræ p. 28.

Turrian. *Nos ἐκ περιουσίας respondemus, epistolam Clementis ad Iacobum fratrem Domini iam olim ante Rufinum è græco translatam fuisse.*

R. Probationem responsionis expectamus.

Turrian. *Si testibus credendum est, plures testes sunt & grauiores & antiquiores, esse hanc epistolam Anacleti, quam sunt testes esse illam interpret. Rufini; imo nemo quod sciam ex antiquis hoc testatur.*

R. Quoscumque testes habet prima pseudo-Anacleti epistola, vel supposuit, vel fefellit bipedum nequissimus Mercator. Rufini vero, *viri*, Iesuitæ iudicio, *modesti* de translatione à se facta, testimonium nec Iesuita nec alius quisquam respuere debuit.

Turrian. *Quinimo Gennadius, qui de aliis eius interpretationibus meminit, testis est non esse à Ruffino translatam:* Maximam (*inquit*) partem Græcorum Bibliothecæ Latinis exhibuit. Basilij scil. Cæsariensis Cappadociç Episcopi. Gregorij Nazianzeni eloquentissimi hominis. Clementis Romani recognitionum libros. Eusebij Cæsariensis Palæstinæ historiam Ecclesiasticam. Sexti sententias. Euagrij sententias. Pamphyli martyris aduersum mathematicos. [b] Horum omnium quæcumque præmissis prologis à Latinis leguntur, à Ruffino interpretata sunt; quæ autem sine prologo ab alio translata sunt, qui prologum facere noluit. *Cum igitur prologum Ruffini non habeat, consequens est vt, testimonio Gennadij, non sit Ruffini interpretatio sed alterius*

Hoc eodem argumento pugnat Baron. ad A. D. 102 § 6.

b Seqq. omittit Honor. Augustod.

epiſtola prolixa ad Iacobum cui deeſt prologus, quem tamen præfixit Ruffinus ſententiis Sexti, Euagrij, &c.

℞.Gennadij verba tum demum euincent epiſtolam ad Iacobum Clementis nomine ſcriptam, à Ruffino interpretatam non fuiſſe, cum probauerint aduerſarij eiuſdem epiſt. verſioni ab initio pręfationem defuiſſe; at probationes ad manum non ſunt, eſt vero ad omnium manus Ruffini ipſius, prologum in recognitiones ſcribentis, clariſſimum teſtimonium. aio igitur & Turrianum, & (ſecundum Turrianum) Baronium arundineo baculo inniti, dum ſtãdum putant dictis Gennadij, cuius & male ſanam fidem, & iudicium pręceps, & regulam parum tutam probare eſt facillimum. Ecquam (vt de Ruffini tranſlationibus iudicium ferant pontificij) Sixti ſententiarum à Ruffino ſcripta interpretatio præfixam hodie præfationem habet? an ideo negandum putant à Ruffino ſcriptam? at forte excidit. Quid ſi dicamus idem contigiſſe prologo Pſeudo-Clementis epiſtolæ adſcripto? vno verbo, ſi, quicquid caret teſtimonio Ruffini præfantis, à Ruffino verſum non eſt, Latina epiſt. ad Iacobum tranſlatio à Ruffino aliena eſſe dicenda non eſt, cum præfatio recognitionum libris à Ruffino (ipſo fatente Turriano) addita eam à Ruffino verſam aſſerat: ſi vero fallax dicenda eſt Gennadij de Ruffini ſcriptis regula, per ſe concidit aduerſariorum ſententia hoc vno tibicine ſuffulta.

Turrian. *Idem Ruffinus videtur plane teſtis eſſe in prologo recognitionum non eſſe ſuam interpretationem.*

℞. Videtur plane contrarium teſtari.

Turrian. *Recitemus locum*: Epiſtolam ſane in qua idem Clemens, ad Iacobum fratrem Domini ſcribens, de obitu nuntians Petri, & quod ſe reliquerit ſucceſſorem cathedræ, & doctrinæ ſuæ; in qua etiam de omni ordine Eccleſiaſtico continetur ideo nunc huic operi non præmiſi, quia & tempore poſterior eſt, & olim interpretata atque edita; *ſic legendum eſt.*

℞. Atqui nemo ſic legit, ne Turrianus ipſe, qui vſitatam lectionem huius operis lib. 2. cap. 13 agnoſcit: legendum ergo *olim à me interpretata atque edita.*

Turrian. *Si olim epiſtolam Clementis interpretatus erat Ruffinus, eamque ediderat; quæ erat alioqui libris recognitionum præpoſita: cur illam non præmiſit operi recognitionum quod ipſe interpretatus erat, & cui præpoſita fuerat ab auctore, vt Photius quoque in Bibliotheca ſua teſtatur?*

℞. Id ſupponit aduerſarius tanquam confeſſum quod probatione maxime indigebat; vnde enim conſtat, præpoſitam ab auctore recognitionum libris epiſtolam ad Iacobum? id certe Photius non teſtatur, ſed quibuſdam recognitionum libris hanc, quibuſdam aliam, quibuſdam nullam epiſtolam præpoſitam; ἐν τισὶ τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ Κλήμεντος τοῦ ῥωμαίων ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται· ἐν τισὶ δὲ, ὡς εἴρηται, ἐπιστολὴ προτέτακται ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον. ἀκούσιν δὲ, καὶ αὕτη δὲ οὐχ ἡ αὐτὴ, ἀλλ᾽

οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προσφωνουμένη· ἀλλ' ἐπὶ τινων βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένη· ἐφ' ἑτέρων δὲ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη ἢ ἄλλη καθὼς προειπομένη, &c. vide Bibl. Cod.112.

Turrian. *Quæ causa erat non præmittendi illam huic operi quia* à se olim interpretata & edita erat? *Imo vero ad hanc ipsam causam, id est quia ipse olim interpretatus erat, & ediderat, præmittere illam huic operi cui debebatur, oportebat; vt interpretatio sui operis, & in opere & in epistola ipsi operi à Clemente præposita integra agnosceretur.*

℞. Ruffinus duas caussas habuit non præmittendi epistolam, 1. temporis quo epist. scripta est rationem. 2. interpretationis à se olim adornatæ editionem. Priorem dissimulauit Turrianus, quia omnes ipsius cuniculos obstruebat: eãdem reponimus, ne cuiquam imponat Iesuitica sophistice. Debuit ergo epist. qua[illegible] itionum libris debitam vult aduersarius, ipsis non præponi, sed po[illegible]poni; quia *tempore posterior*, vt ipsis Ruffini verbis vtar; iam enim (si epist. fides habenda sit) itinerarium viderat Iacobus cùm epistola ad ipsum data est: fac tamen Ruffinum nullam temporis quo pseudo-Clemens vtrumque opus elucubrauit rationem habuisse: quibus fidiculis extorquebit, vt si & Recognitionum & epistolæ interpres Ruffinus agnoscendus fuit, vtramque lucubrationem simul ab eo edendam fuisse dicamus? quicquid somniauit Iesuita oraculum putat; credas ipsum nugas profundentem *folium recitare sibyllæ*.

Turrian. *Noluit Ruffinus epistolam præmittere, ne sibi vir modestus alienum laborem attribuere videretur.*

℞. Ea scilic. modestia quærenda in Ruffino fuit, qui spurcas in quoscumque auctores manus impudenter iniecit, eorumque natiuum decus violauit.

Turrian. *Esse in Ruffini præfat. appositum illud* à me, *vbi erat solum*, olim edita atque interpretata. *omnis probabilitatis ratio conuincit.*

℞. Omnis probabilitatis ratio conuincit, falsum à Iesuita quod ab aliis appositum voluit: nouimus ingenium hominis audacia & impudentia super quam quod dici potest freti.

Turrian. *Attributa Ruffino hæc versio quia interpres nomen tacuerat, sicut fecit interpres Noui Testamenti, Ignatij, Irenæi, Hesychij &c. Ruffinus autem postea vertit recognitiones quibus præmissa erat Epistola.*

℞. At interpretem nomen tacuisse falsum est, siquidem Ruffinus à se interpretatam atque editam scripsit.

Turrian. *In hac epist. verba*, In illis ciuitatibus, in quibus, olim apud ethnicos Archiflamines &c. *Ne quis contra hoc decretum Apostolicum de nomine, & honore* primatum *factum fuisse existimet, quod in Africa omnes episcopi* primarum sedium *primates erant, & dicebantur, tametsi Archiepiscopo Carthaginensi subiecti essent*, &c. 14.

℞. Decreto pseudo-Clementis reluctari non potuerunt Africani, apud quos primates in vnaquaque prouincia *Seniores* fuerunt: quan-

doquidem decretum illud poſt A. D. 700. ab impuro ſycophanta cuſum fuiſſe demonſtraui.

Turrian. *Illud factum eſt propter multitudinem epiſcoporum qui in ſingulis Africa prouinciis erant: qua multitudo epiſcoporum neceſſitatem impoſuit, primatem in prima ſede cuiuſque prouinciæ conſtituendi.*

℞. Quaſi vero Tripolitana prouincia, in qua quinque tantum Epiſcopales ſedes fuerunt, primatem ſuum non habuerit; hoc pro libidine finxit ſophiſta.

Turrianus. *Licuiſſe autem primates in ſingulis prouinciis conſtituere, patet ex epiſtola Aniceti.*

℞. Semper licuiſſe certum eſt: nego vero ex epiſtola pſeudo-Aniceti idoneam probationem peti poſſe.

Turrian. *Non dubitabit in epiſtola Aniceti legendum* propter multitudinem Epiſcoporum, *non* propter multitudinem eorum, *qui legerit fuiſſe aliquando in Africa ſexcentos Epiſcopos.*

℞. Siue bene ſiue male lectionem vulgatã mutauerit Turrianus, cui ſemper codex aliquis ὡς θεὸς ἀπὸ μηχανῆ. ſuppetias ferre ſolet, perinde eſt: hoc vnum moneo, nunquam Africam ſexcentos epiſcopatus erexiſſe. A D. 411. quo collatio cum Donatiſtis habita eſt, concilio Carthaginenſi ante collationem coacto ſubſcripſerant Epiſcopi 286. aberant 220. tunc erant cathedræ vacuæ 64. omnes ergo ſedes Epiſcopales Synodi Africanæ erant 570.

Deeſt in edi. Baſilienſi A. D. 1526. I. Sichardi.

CLEMENTIS PAPÆ *Epiſtola II.*

De ſacratis veſtibus vel vaſis.

Clemens, Romanæ Eccleſiæ Præſul, Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo.

QVONIAM, ſicut à B. Petro Apoſtolo accepimus, omnium [a] *Apoſtolorum patre*, qui [b] *clăues regni cæleſtis* accepit, qualiter tenere debemus de Sacramentis quę [c] geruntur in Sanctis, te [d] ex ordine nos decet inſtruere.

Tribus [e] enim gradibus commiſſa ſunt [f] *Sacramenta diuinorum ſecretorum*, id eſt presbytero, diacono & miniſtro; [g] qui cum timore & tremore clericorum, reli-

a Sic Pater filio Germano ſcil. Andrea, qui primus omnium ad Apoſtolatum vocatus eſt, iunior fuerit.
b An ſolus accepit?
c nota phraſ. ſacram. gerere.
d ſcil. tua commenta digna fuerunt Iacobo.

e hæc verba citat Humbert. Card. aduerſ. Nicetam. f hinc perperam conijcit Turrian. epiſt. hanc græcè ſcriptam. g hypodiacono.

quias

quias *fragmentorum* [h] *corporis Domini custodire* debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne (cùm negligenter agitur) *portioni* corporis Domini grauis inferatur iniuria.

Communio [i] enim corporis Domini nostri Iesu Christi, si negligenter *erogetur*, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate & digna humiliationis plaga feriatur. [k][Certe tanta in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastinum non reseruentur; sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur. Qui autem residua corporis Domini, quæ in sacrario relicta sunt consumunt, [l] non statim ad communes accipiendos cibos conueniant, ne putent sanctæ portioni commisceri cibum qui per aqualiculos digestus in secessum funditur. Si ergo mane Dominica portio editur, vsque ad sextam ieiunent ministri qui eam consumpserunt. Et si tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vsque ad vesperam.] Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt Sacramenta.

De vasis sane sacris ita gerendum est: Altaris, palla, [m] *cathedra*, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur; quoniam non licet ea quæ in Sanctuario fuerint male tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in Baptisterio inferantur, vbi nullus transitum habeat, aut in pariete, aut in fossis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

Nemo per ignorantiam Clericus [n] palla mortuum credat obuoluendum, aut Diaconus scapulas operire velit quæ fuit in altari, aut certe quæ data est in men-

h An corpus Domini frāgitur, in portiones diuiditur, putrescit? singula hæc conueniunt non corpori Christi naturali, sed symbolico, seu Sacramento corporis, quod teste Aug. epistol. 23. *quodammodo & in mysterio* corpus est Christi. nota, quo tempore scripta est hæc epist. nōdū inualuisse *minutias oblatarum sine mensura & ratione* (sterēdi morem, (vt verbis vtar expositoris ordinis Romani) nec panem Eucharisticū *formatū in modum denarij*, vide Durand rational. lib. 4. c. 41. §. 8.
i noi. phras.
k hunc locū describit Hūbert. aduersus Nicetam. Obseruabit autem Lector, solitarias Missas ignotas pseudo-Clementi, vt & reseruationem fragmentorum Eucharistiæ, qualem hodie volunt pontificij: vide Sacramentarium Gregorij cap. de ordinatione subdiaconi. l de Ieiunorum communione vide Concil. Carthag. 3. c. 29. & 48 Bra[illegible] 1, c. 16. Matiscon. 2. c. 6. Autisidor. c. 19. Tolet. 7. c. 2.

m Canthara. Cathedræ numero multitudinis sunt, in exemplari Ms. vetusto. Existimo (*inquit Turrian. lib. 5 pro epist. c. 24.*) non significare cathedras in quibus sedent Episcopi in Ecclesia, neque suggesta de quibus concionantur, sed potius pulpita quæ super altaria ponuntur: sic enim vocant hodie pulpitum in quo Missale collocatur.

n Statutum Concilij Aruern. cap. 3. & 5. & Autisidor. cap. 12. & 13.

H 3

ſam Domini. Qui [o] hæc fecerit, vel leuiter, quaſi nihil & negligenter habuerit diuina myſteria, Diaconus triennio ſexque menſibus à Dominico alienus erit altari, graui percuſſus anathemate. Quod ſi clericum presbyter non commonuerit, decem annis & quinque menſibus excommunicatus ſit; propterea quod de Dominicis Sacramentis ſubiecta ſibi non commonuerit miniſteria; & poſteà cum *grandi humilitate* matri reconcilietur Eccleſiæ.

Pallas vero & vela, quæ in ſanctuarij ſordidata fuerint miniſterio, Diaconi cum humilibus miniſtris [p] iuxta ſacrarium lauent; non ejicientes foras à ſacrario velamina Dominicæ menſæ, ne fortè [q] *puluis Dominici corporis* male decidat à ſindone foris abluta; & erit hæc operanti peccatum: idcircò intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire.

Sane [r] peluis noua comparetur, & præter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi quæ ad Dominici altaris cultum pertinent. [ſ] Pallæ altaris ſolæ in ea lauentur; & in alia, vela ianuarum.

De velis autem ianuarum, cura ſit Oſtiariis: [t] *ex admonitione maiorum*, ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuę domus Domini manus inconditè tergat: ſed ſtatim coërcitus diſcat omnis homo, quia velum atrij domus Domini ſanctum eſt.

[u] Præcipimus etiam ne excommunicato Eccleſia, ſiue Laïco de fragmentis oblationum Domini ponatur ad menſam. Vndè ſcis, tu qui paſſim *ſacrarij* [x] panes indignis impendis; vndè noſti, ſi à mulieribus mundi ſunt hi quibus impendis? Hinc [y] & Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus, cum panes ſibi ad comedendum poſceret, ſi mundus eſſet à muliere; cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit.

o commentum impoſtoris.

p An hoc fiat inter pontificios, videant ipſi.

q forte enim corpus Domini glorioſum puluerulentum eſſe poteſt, aut in micas adeo tenues reſolui vt puluis dici mereantur: quod de ſanctorũ defunctorũ corporibus dici nõ tulit Hieronym. aduerſ. Vigilantiũ diſputãs.

r Hæc in ſacramentario Gregorij Papę titulo prę-notato legere eſt, cap. de ordinatione ſubdiaconi.

ſ *Pallæ quæ ſũt in ſubſtratorio, in alio vaſe debent lauari, in alio corporales pallæ: vbi pallæ corporales lauata fuerunt nullum linteamẽ ibidem aliud debet lauari. & ipſa aqua in baptiſterio debet vergi.*

t Quos maiores memorat Pſeudo-Clemens? an maiorũ gentium clericos, presbyteros ſcil. & Diaconos? an vero qui ante ſeculum Apoſtolicum vixerunt? ediſſerat cui nota ὑποβολιμαίου mens.

u Vide Concil. 2. Matiſc. c. 6.

x Sanctuarij.

y 1. Reg. 21. Simili argumento vſus Iſid. Hiſpal. offic. lib. 1. c. 18. Gregor. epiſt. 31. lib. 12. ad quæſt. 10. Anaſtaſ. Sincrita. q. 7.

Ad

Ad [z] Dominica autem mysteria tales eligantur, qui ante ordinationem suam coniuges suas [a] *non nouerint.* Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, sacrarij non intrent limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad Dominici corporis *portationem* accedat, *nec* aquam Sacerdotib. porrigat ad manus: ostia forinsecus claudat, minora gerat officia, vrceum siue calicem ad altare non [c] *sufferat.*

Si fortè [d] quispiam presbyter siue Diaconus sacrarij sindonem vel velum subtracta vendiderit, Iudæ Iscariotis similis æstimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iudæ suscepturum pœnam.

Clericus vero [e] solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec properet sine [f] *maioris natu principis* iussione. Nec presbyter solus cum sola adiungatur, sed duobus adductis testibus visitet infirmam. Nec solus cum sola fœmina fabulas misceat.

Nec [g] Archidiaconus aut Diaconus sub prætextu officij humilitatis frequentet domicilia Matronarum, aut forte per Clericos aut domesticos eius Matronæ mandent secreti aliquid. Si cognitum fuerit, & ille deponatur, & illa à luminibus arceatur Ecclesiæ. Sed si forte aliqua intercessio fuerit, Episcopo suggeratur. Et si talis est ad quam debeat ire, pio interuentu ipse pergat. Sin autem de latere suo dirigat, cum duobus aut tribus qui hoc sanare debeant. Sane ad visitandam mulierem infirmam nullus Clericus ingrediatur nisi cum duobus aut tribus.

Nemo tamen Clericorum cum [h] *extranea* habitet fœmina, nisi proxima aut soror fuerit. Et hoc cùm magna sollicitudine fiat. [i] *Non ignoramus* malitias Satanæ.

z 2. Concil. Cabilon. c. 46.

a Sic legit Humbertus Card. aduers. Nicetam: *reliquerint* legit Marian. Scotus; & ex vetusto Vaticanæ Bibl. exẽplari Turrianus lib. 1. pro epist. ca. 1 & lib. 5. cap. 24. particulã neg uiuã aufert Dominicus à Soto, legit enim *qui ante ordinationem cõiuges suas nouerint.*

b portionem, legendũ censet Turrian. lib. 5 c. 24. Idẽ particulam negãt. tollit, nec aquam, &c.

c suggerat Turrian.

d vide Conc. 2 Turon. c. 25. & Bracar. 3. c 3.

e Cõcil. Hippon. c. 26. vide Concil. 3. Carthag. c. 5. Nicæn. 2. c. 17. Epaun. c. 38 Turon. 2. c. 17. Matisc. 1. c. 2. &c. Foroiuliense c. 12.

g Ἀρχιπρεσβυτέρῳ, hinc coniicit Turrian. epist. græcè scriptam: quasi vero impostor non potuerit circumlocutione vti ad fucum faciendum imperitis. [g Vide Concil. Turon. 3. c. 29 Arel. 4. c. 7. Cabilon. 2. c. 60. Moguntin. c. 10. h συνεισάκτῳ Conc. Eliber. c. 27. Nic. c. 3. Arel. 2. c. 3. Carth. 1. c. 3. 4. Carth. 3. c. 17. Carth. 4. c. 46. Agath. c. 10. Turon. 1. c. 3. Epaun. c. 38. Aurelian. 1. c. 3. Tolet. 2. c. 5. Aruern. c. 15. 16. Turon. 2. c. 10. 11. 14. 16. Hispal. 1. c. 3. Matisc. 1. c. 1. Tolet. 3. c. 5. Ilerdense c. 15. Bracar. 3. c. 5. Cabilon. c. 3. Gerund. c. 7. i 2. Cor. 2.

Vniuerſa hæc cum manſuetudine Eccleſiaſtica complenda ſunt miniſteria. Negotium enim Dei non decet negligenter expleri.

Iterum atque iterùm de fragmentis Dominici corporis *demandamus*. Calicem verò ad perferendum ſanguinem Domini præparatum cum tota munditia miniſterij miniſter præparet, ne non bene lotus calix Diacono peccatum fiat offerenti. Ita cum omni honeſtate cuncta quæ ſuprà expoſuimus oportet impleri. Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui dignè poſſint Dominica Sacramenta tractare.

Melius eſt enim Domini ſacerdoti paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quã multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant. A principio Epiſtolæ vſque ad hunc locum, de ſacramentis [k] *delegaui* bene *intuendis*: [l] vbi non murium ſtercora inter fragmenta Dominicæ portionis appareant, neque [m] putrida per negligentiam remaneant clericorum: & conuenientes, qui accipere ſibi medicinam deſiderant, putrida cum viderint, magis *cum ridiculo* & faſtidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam Clericorum. Quapropter nemo clericorum vltrà hæc diſſimulet, aut negligere vlatenus audeat; ſed libenter quæ iuſſa ſunt expleat, & Sacramẽta diuina nequaquã negligenter contrectet.

*Ideo*que *tam iuuenes quam ſenes*, *de* his & de omni conuerſatione ſua & *conuerſione & pœnitentia valde eſſe ſolicitos oportet*, [o] ſatiſque agere, *vt* hæc condigne agant, & *de reliquo ornent*, [p] tam clerici quam ſeculares, animas ſuas *ornamentis digniſſimis, dogmatibus* ſcilicet *veritatis, decore pudicitiæ, ſplendore iuſtitiæ, candore pietatis, aliiſque omnibus quibus* [q] compoſitam *decet eſſe rationabilem mentem. Tum præterea declinare à conſortiis inhoneſtis & infidelibus, & ſocietates habere fidelium, atque illos frequentare conuentus in quibus de pudicitia, de iuſtitia, de pietate tractatur. Orare ſemper Deum ex* toto corde, *& ab ipſo petere quæ decet*, [r] *ipſi gratias agere, veram pœnitudinem gerere præteritorum geſtorum, aliquantulum etiam (ſi poſſibile eſt) per miſericordias pauperum iuuare pœnitentiam. Per* [ſ] *hac enim facilior venia dabitur, & indul-*

k ἐπίτευγμα, hinc colligit auctorẽ epiſtol. græce ſcripſiſſe Turrian. lib. 5. pro epiſt. c. 24. memineris vero Lector. epiſt artificẽ, ſtupidum alioqui ac barbarum, fingere potuiſſe.

l *tuendis* legit Turrian. ex Vaticano M.S.

m vide excerptum Gregorij 3. c 28. de Euchariſtia neglecta, in Sacramentario Gregoriano cap. de ordinatione Subdiaconi. hæc verba leguntur *De ipſis oblationib. tantum debet in altari poni, quantum populo poſſit ſufficere, ne aliquid putridũ in ſacrario remaneat*, &c.

n verba Ruffini recognit. lib. 10. p 114. quæ repetit pſeudo-Clement. epiſt. 5.

o & ſatagere.

p ornent animam ſuam.

q compitam.

r decet à Deo poſci.

ſ vide Appendicem.

indulgenti citius indulgebitur. Quod si provectioris ætatis sit is qui ad pœnitentiam venit, eo magis gratias agere debet Deo, quod postquam finis [t] est *omnis impetus cōcupiscentiæ carnalis, scientia veritatis accepta,* [u] *nulla ei imminet pugna certaminis, per quam insurgentes aduersus animam reprimat corporis* [x] voluntates. *Superest ergo* ei *in agnitione veritatis, & misericordiæ operibus exerceri, vt afferat fructus dignos pœnitentiæ. Nec putet, quia in temporis longitudine documentum conuersionis ostenditur, & non in deuotionis ac propositi firmitate. Deo enim manifestæ sunt mentes,* [y] quia *non temporum rationem colligit, sed animorum. Ipse enim probat, si quis (agnita veritatis prædicatione) non distulit, neque tempus negligendo* contempsit; [z] *sed statim, & (si dici potest) eodem momento præterita perhorrescens, futurorum desiderium cepit, & in amorem regni cælestis exarsit. Propter quod nemo vestrum vltrà dissimulet,* [a] *nec retrò respiciat, sed ad Euangelium regni Dei libenter accedat. Non dicat pauper, Quia cum diues factus fuero tunc conuertar. Non requirit à te Deus pecuniam, sed animum misericordem & piam mentem. Neque diues conuersionem suam differat pro solicitudine seculari, dum cogitat quomodo dispenset abundantiam frugum Neque dicat intra semetipsum, Quid faciam?* [b] *vbi recondam fructus meos? Neque dicat animæ suæ,* Habes multa bona reposita in annos multos, epulare & lætare. *Nam dicetur ei,* Stulte, hac nocte auferetur abs te anima tua, & quæ parasti cuius erunt? *Itaque festinet ad pœnitentiam omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio; vt vitam consequatur æternam. Iuuenes quidem in eo grati sint, quod in ipso impetu desideriorum, ceruices suas iugo subjiciunt disciplinæ. Senes & ipsi laudabiles, quia multi temporis consuetudinem, in qua male præuenti sunt, pro Dei* [c] amore *commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Quæ enim causa cunctandi est ad bene agendum?*

t fractus. *Imo* hic ..ne a.. quo consc ē. tiæ vulnere esse non possumus, &c. Sanatis non desunt vulnera, & obiecta mens & vnique Diaboli infestatione vallata vix occurrat, singulis vix resistit &c. tot persecutiones animus quotidie patitur, tot pericul. pectus vrgetur, teste Cypriano de eleemosyna, & de mortalitate.
u notabit Lector hoc loco origenistam loqui Pelagij fontem, Stoicæ *ἀπαθείας* propugnatorem.
x voluptates.
y qui.
z cōsumpsit.
a Luc. 9.
b Luc. 12.
c timore.

Animus [d] *sibi male conscius, dum videtur sibi nullam pœnam pati, credit quia non iudicet* [e] Dominus: *cum abuti patientia Dei, & non intelligere parcentis benignitatem, iam sit magna damnatio.*

d Prosperi Sent. 138. ex August. in psal. 9.
e Deus.

Vnde scriptum est, [f] *Maledictus omnis qui opus Domini negligenter agit.* Quapropter Pastoralis ordinis est, infatigabiliter reuocare quicquid ad correctionem po-

f Hierem. 48

pulorum, imo magis filiorum spiritualium, (quantum est fas intelligere) cognouerit pertinere; & non (quod absit) cum suo periculo alienæ spei per solam negligentiam facere detrimentum; sed quod ad generalis salutis spectat compendium salubri necesse est prouidere tractatu.

Homini [g] religioso *parum esse debet inimicitias aliorum non* [h] exercere, *vel* non *augere male loquendo, nisi eas etiam extinguere bene loquendo* [i] studuerit. Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus, neque se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat, tam verbis quam literis edocetur. [k] *Qualis autem condemnatio, & qualis imminet maledictio his qui in Patres peccant, diuina nos docet Scriptura. Si enim* [l] *Cham filius Noë, cum vidisset nudum suum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem, sed egressus nuntiauit eam fratribus, & illi vestimento eum cooperuerunt; ipse quidem Cham, & illi qui ex* [m] eo *nati sunt, sub* [n] maledicto *facti sunt; qui autem cooperuerũt, magnam benedictionem meruerunt: multo magis isti maiore & ampliore condemnatione digni sunt, qui* [o] patribus obuiare, aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam vel contumeliam eis inferre moliuntur: quoniam [p] qui eis resistit, Deo resistit; & qui eis iniuriam vel contumeliam facit, Deo *cuius legatione funguntur* facit.

Expauit [q] *cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus: ô intolerabilem malignitatem, ô linguam loquentem iniquitatem contra Deum &* mentem *in altitudinem cornu extollentem. Et iterum. Impone homo tua linguæ ostium & seram. Cessa* [r] *in altitudinem extollens, & loquẽs aduersus Deum iniquitatem* & proximum tuum: *Quousque insultas patienti Christo* & fratribus?

Hæc nos familiarius docebat, & hæc nobis publicitus prædictus Magister & *instructor* [f] *atque ordinator noster princeps Apostolorum Petrus* in Ecclesia prædicabat, [t] *exemplum dans vt nos similiter faciamus.* [u] *Humiliamini,* inquit *in conspectu Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum,* quoniam *qui detrahit fratri, aut qui iudicat fra-*

g Benigno. Prosp. in Sen. 179 cuius titulus *de homine religioso.* est autem hausta ex Aug. li. con. cri. l. 9. cap. 9. cuius verba repetit Pseudo-Calixt. epist. 1.
h excitare.
i studeat.
k verba Iustiniani in confess. de 3. capitulis Tom. 2. Concil. edit. A. 1618. parte 2. p. 163.
l Gen. 9.
m ipso.
n maledictione.
o iam sua cõmenta Iustiniani verbis adtexit ὑποβολεύς.
p hoc per singulas fere epistol. inculcat impostor.
q his verbis vsus Pseudo-Clem. epist. 1. quæ suo auctori vindicauimus, nimirum Cyrillo Alexandrino.
r cornu in altum.
f vide inf. epist 3.
t Ioan. 13.
u hoc non inquit, se *humiliamini sub potenti manu Dei vt vos exaltet.* 1. Pet. 5. Iacobi verba cap. 4. Petro adscribit, iisque Iacobum ipsum monitum vult: absurde & ridicule.

tremsuum, detrahit legi, & iudicat legem. Qui *autem* [x] iudicat *legem,* nō est *factor legis sed Iudex. Vnus est enim legislator & iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* Non oportet. Non præcipit nos iudicare inuicem, sed magis auxilium ferre: [y] *Væ erit* (inquit) *his qui fratres tribulant, & eis qui eos persequuntur. Vos autem quantò amplius tribulamini, tantò purgatiores atque beatiores efficiemini, si tamen ipsa tribulatio patienter fuerit supportata. Quod etiam ipse nos Dominus docuit;* [z] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. & item,* [a] *Beati eritis, cum vos oderint homines,* [b] *& persecuti vos fuerint,* [c] *& eiecerint nomen vestrum tanquam malum. Gaudete in illa die & exultate,* [d] *quoniam merces vestra multa est in cœlo.* Vnde & ipse ait, *Diliges* [e] *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex* [f] totis *viribus tuis, & proximum tuum sicut teipsum.* Non enim (inquit) rectè diligit Deum, qui fratrem insequitur; nec diligit proximum, qui ei detrahit, vel qui illum accusat: quia quod [g] *sibi quis fieri non vult, hoc alteri* nullatenus facere debet. [h] Discite, (inquit) filij mei, sapientiam, & tenetote fidem rectam, & amplectimini charitatem, vt non excidatis. [i] *Data est* enim *à Domino potestas & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur* vestras. [k] *Qui* autem *custodierint Iustitiam, iuste indicabuntur: & qui didicerint iusta* iuste; *inuenient quid respondeant.* Semper cauetote. Præcepit enim, ne aliquando peccato consentiamus, & prætermittamus præcepta Dei nostri.

Ecclesias [l] per *congrua* & *vtilia* facite loca, quæ diuinis precibus *sacrare* oportet, & in singulis sacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni. Quos ab omnibus [m] *venerari* oportet, & non à quoquam grauari. Semper *vitate* [n] mala, & *pro* animabus vestris *ne* confundamini *dicere verum.* Mendacia fugite, & veritatem corde proferte, quoniam [o] *multos* iam *supplantauit suspicio.* Charitatem diligite, & semper fratres adiuuate. [p] *Erunt* enim *quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt* vobis. Vnde & Dominus ait, [q] *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit;* & *qui spernit me, spernit eum qui me misit.* & item, [r] *Qui enim non est aduersum vos, pro vobis est. Quisquis enim*

x Si autem iudicas &c. non es.
y Hæc verba recepit is pseudo Alexand. epist. 1.
z Matth. 5.
a Luc. 6.
b Matth. 5.
c Luc. 6. malum propter filium hominis gaud.
d ecce enim &c.
e Luc. 10.
f omnibus.
g Tob. 4. vide & Lamprid. in Alexādro.
h Sap. 6.
i Quæ liber Sapientiæ ad reges & iudices monita dirigit, cum impostor omnibus omnino hominib. cōmunia facit.
k ibid. post 6. vers.
l de Eccl. s. cōsecratione vide appendicem.
m nos. phras.
n Eccl. 4. deuita à malo, pro anima tua ne cōfundaris.
o Eccl. 3.
p Esai. 41.
q Matth. 10. Luc. 10.
r Marc. 9.

potum dederit vobis calicem aqua in nomine meo quia Christi estis, Amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et [f] qui *scandalizauerit vnum ex his pusillis credentibus in me, bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius, & in mare mitteretur. Et si scandalizauerit te manus tua, abscinde illam.*

f quisquis.

Bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te, amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, ejice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Omnis enim [t] homo *igne salietur; & omnis victima salictur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit, in quo illud* [u] salietis? *Habete sal in vobis & pacem habete inter vos:* quia quisquis vestrum rectè docuerit, & iustè vixerit, habebit gloriam: Qui autem secus egerit indubitanter pœnam *sustinebit*. Ideo bona agere vos semper oportet, vt brauium æternæ vitæ percipiatis. His ergo *bene parete* sententiis. Ne quis hæc præcepta minimè credat implenda, [x] & *iudicio Dei æterni ignis tormenta* sustineat, *qui* Ecclesiastici operis sacra *neglexerit. Hæc* igitur, *frater* Iacobe, de *ore sancti Petri iubentis* audiui. Si quis [y] præcepta hæc non integra custodierit, sit anathema vsque ad aduentum Domini nostri Iesu Christi. *Hæc* præcepta à sancto Petro Apostolo *accepi, & tibi, frater charissime, insinuare* curaui, *vt seruari omnia præcipias* sine macula. Si quis vero audierit te, vtilis erit minister Iesu Christi: *Qui autem non audierit te, immo loquentem Dominum per te, ipse sibi damnationem accipiet.* [z] *Omnipotens Deus* (charissime) *sua te* [a] *protectione custodiat, atque ad cœlestis remunerationem patriæ* [b] *multiplici Animarum fructu perducat.* Deus te iterum iterumque incolumem custodiat, reuerentissime frater.

Amen.

t sale salietur.

u conditio.

x iisdē verbis vsus pseudo-Clemens epist. 1.

y id est, si quis ad velū manus incōdite terserit, pallam vetustate cōsumptam non incenderit &c. tanquam piacularis victima diris est deuouendus. parcius ista viris.

z hoc fine Greg. claudit epist. 127. lib. 7. indict. 2.

a vos.

b cum multiplici.

Iudicia

Iudicia Pontificiorum.

P*Osseuin. in Appar.* De Epistolis cæteris non constat sintne eius nec ne, nisi quod multa inde sunt scripta in Decretis Pontificum, &c.

Marsil. Patau Defensor Pacis parte 2. cap. 27. Suspecti sunt hi Canones seu Epistolæ; quoniam in ea quæ de Sacramentis, vestibus & vasis ad Iacobum fratrem Domini, & in ea quæ de communi vita Apostolorum intitulatur, scribitur ac si Clemens Iacobo narret ea quæ Christus cum Apostolis egit. Hæc autem fuisset magna ignorantia, non modo dicam præsumptio Clementis, quod ea quæ tantum audiuerat significare vellet, quasi per modum doctrinæ, illi qui præsens interfuerat, & Christum cum Apostolis, quorum vnus fuerat, ipse viderat. Quis enim discipulos, qui Hierosolymis erant, melius instituere poterat de vita Christi & Apostolorum? Quis de ritu Ecclesiastico plus nosse debuit? An Apostolus, aut successor Apostoli? nemo est qui dubitet: propter quod ipsæ sunt cum Apocryphis computandæ.

CENSVRA.

In hac epistola, Styli barbaries inculta; *Maiorum* intempestiua mentio, obseruationum leuissimarum sub pœna anathematis, superstitiosa sanctio; gerræ germanæ pro dogmatis sacris Lectori impudenter obtrusæ; Iacobi verba ad Iacobum ipsum Petri nomine scripta; vulgatæ Bibliorum versionis; auctoris recognitionum; Cyrilli Alexandrini; Prosperi, Iustiniani, Gregorij magni, Sententiæ à sycophanta studiose descriptæ, totidem nouitatis & νοθείας indicia sunt.

Quid contra Turrianus, antiquitatis huius incomptæ farraginis assertor?

Græcè [a] (inquit) *scriptam esse ab auctore ex Græcitate, quam tota epistola interpretatio olet, coniecturâ capi potest &c.* a lib. 5. pro epist. c. 24.

R. Inanissimis probationibus, inanem coniecturam te fulcire conatum mox constabit. Primam tibi suppeditant hæc verba impostoris, *Sacramenta diuinorum secretorum*, quæ græce reddis ἁγιάσματα τῶν θείων μυστηρίων: exemplum secutus Pseudo-Clementis, qui lib. 2. constitutionum, Sacramenta vocat ἁγιάσματα, moneo lectorem ne semel quidem ἁγιάσματα vocem toto 2. constit. libro legi: vt dem tamen Sacramenta non solum vocari potuisse, sed à scriptoribus græcis ἁγιάσματα esse vocata, aio phrasim quæ tibi in pseudo-Clementis epistolæ græcitatem olet, non Græcam sed Latinam, Latinisque scriptoribus vsitatam esse. Sic enim Hilarius lib. 9. de Trinitate p. 117. *ante conditionem mundi Sacramenta cœlestium mysteriorum, constituta* esse scribit. Sic Anbrosius in Lucam lib. 10. p. 481. f. *ordinem in Sacramentis mysticum* agnoscit. Sic Augustinus epist. 59. *Sacrorum Secreta*, & in præfat. Psalmi 150. *magni Sacramenti secreta* memorat. Sic Isidorus

de offic.lib.1.c.36. *Sacramenti mysterium*, quadragesimali ieiunio exprimi asserit. Sic Optat. lib.2. *Sacramentorum mysterium.* Sic Adrian.1.epist.ad Hispanos, *ysteriorum Sacramenta* (qua phrasi vritur Concil. Foroiuliense) sic Concilij Francoford.libellus aduers. Elipandum, *Sacramentum secreta dispensationis*, *myst ca Sacramenta* vocar, &c.

Aut ergo tibi subolere quod non est, aut Hilarij, Ambrosij, cæterorumque Latinorum scripta è Græco in Latinum versa, fateatur oporter, quicunque tuas coniecturas ad veritatis trutinam examinauerit.

Secundam probationem subministrat circumlocutio qua vsus τοῦ λαοῦ dum ἀρχιπρεσβύτερον, *Maiorem natu principem* interpretatus est. Quasi vero mirum esse debeat, impostorem græcæ dictionis (licet à Latina Ecclesia adoptatæ) vsum pro libitu rejicere, sensumque eius Latinis verbis exprimere conatum. Certè sicut insolens non est scriptoribus Ecclesiasticis, presbyteros *maiores natu* vocare, nemini nouum videri debet, si quis primipili inter *maiores natu* ἀξίωμα designare volens, eum *maiorem natu principem* nuncupauerit. Futilis ergo & hîc imaginariæ græcitatis obseruatio.

Tertia probationis sedes in his pseudo-Clementis verbis, *de Sacramentis delegaui benè intuendis* quo loco vocem ἐπέστειλα Latine ab interprete redditam contendit aduersarius. At frustra eum contentiosum funem trahere comperiet, quisquis scriptorum mediæ ætatis libros euoluerit, in quibus vocis *delegandi* frequentior mentio. Exemplum vnum aut alterum afferam, vt in ore duorum aut trium testium firmior sit Turrianicæ coniecturæ refutatio. Gelas. de vinculo anathematis; *illis* (Chalcedone nim.) *prolata sunt quæ sedes Apostolica nullatenus delegauit*, id est mandauit, præcepit. Concil.Rom.2. sub eodem Gelasio, *Sedes Apostolica quæ Domino delegante* id est præcipiente, ordinante &c. *Ecclesia retinet principatum.* Optat.aduers.Parmen. lib.1. *Breuis auri & argenti sedenti Caciliano, sicut delegatum à Mensurio fuerat, traditur* &c. delegatum, id est mandatum. Mansuetus Mediolan.Episc.in epist.ad Constantinum Pogonatum, *His delegatis* (id est præmissis, præstructis &c.) *operæpretium duximus quid nostra fidei contineat aduertere* &c. Eodem sensu pseudo-Clemens *de Sacramentis delegaui.* id est præmisi, præcepi &c.

Turrian.ibi. De Decreto Tribus gradibus &c. hæc pronuntiat Turrianus. *Huic Decreto contradicentibus dicendum cum Apostolo, Nos talem consuetudinem non habemus*, &c. 1.Cor.14.

℞. Dicent quodcumque collibitum fuerit huius epistolæ patroni, si modo probauerint, pseudo-Clemêtis Decreta *de Sacramentorum dispensatione* &c. pertinere ad Ecclesiæ priscæ mores, de quibus Apostolus loco citato. Hoc vero pernegamus.

Idem de abstinentia consumentium reliquias Eucharistiæ. *Non lex* (inquit) *sed suasio; non præceptum sed admonitio est.*

℞. Sua-

℞. Suaſionem non eſſe, ſed legem, teſtantur ſequentia pſeudo-Clementis verba; *Si quis præcepta hæc non integra cuſtodierit, ſit anathema vſque ad aduentum* D N I. C.

De Decreto *altaris palla* &c. *Hæc eſt* (inquit Turrianus) *conſuetudo Eccleſiarum.*

℞. Fuerit forte Eccleſiarum ſub Romani ſcorti tyrannide gementium conſuetudo; doceant qui cum Turriano ſentiunt, eundem morem probari omnibus per Orientem & Meridiem Eccleſiis, vel priſcis ſeculis probatum vllatenus fuiſſe.

In verbis Decreti (ait idem aduerſarius) *eſt odor quidam illius ſeculi quo factum Decretum, & vulgata atque edita epiſtolæ huius interpretatio; pallam enim vocant hodie omnes Eccleſiæ Latinorum: quod verbum non eſt impoſitum tempore Caroli M. ſed tunc cum ipſa res cui eſt impoſitum facta eſt: neque quæ res hodie in cultu altaris palla vocatur, ſic vnquam ante Latinam Interpretationem Epiſtolæ Clementis vocata eſt.* &c.

℞. Aduerſarij ſagacitas mera nugacitas eſt, multa enim dicit nihil probans. Eſto verum, altaris *palla* nomine ante Caroli Magni tempora appellatum fuerit: quis inde odorem ſeculi quo ſcriptum quodlibet, *pallam* nominans, elucubratum fuerit, ſe aſſecuturum, aut impoſturæ ſuſpicionem eleuaturum, aut coniectationis Turrianicæ de epiſtolæ Pſeudo-Clementis verſione fidem facturum ſperet?

Idem Turrianus incidens in Decretum de cœlibatu miniſtrorum Eccleſiæ, & pœna congredientium cum vxoribus poſt ordinationem, aſſerit *ſeueritatem illam pœnæ (qua ſancitum eſt Decretum) veſtigium quoddam eſſe Apoſtolicæ illius diſciplinæ & ætatis, in qua ſic eos, qui ſacra pro nihilo ducere viderentur punire oportebat.*

℞. Imo eſt clariſſima nota *ſpirituum erroris* & *doctrinæ Dæmoniacæ, prohibentium nubere* &c. 1. Tim. 4.

Addit Turrianus; *Si hæc lex vbicunque diſciplina Eccleſiaſtica viget adhuc, ſeruatur, & ſemper ſeruata eſt; vnde dicemus ortum duxiſſe, quem fuiſſe latorem? Neceſſe profecto eſt vt ab Apoſtolis fuerit huiuſmodi conſuetudo Eccleſiarum inſtituta & tradita. Cur igitur ſi factum eſt, teſtimonium facti non erit verum: Si cum re conuenit dictum, cur negetur dictum eſſe?*

℞. At nec vbique, nec ſemper ſeruata eſt. Nullibi ſeruatam, quandiu Apoſtolica ſiue doctrina ſiue diſciplina viguit, fidenter aſſero. Nunquam ab Orientalibus ſeruatam teſtantur experientia, Decreta Synodica, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ monumenta cuiuſcumque ſeculi. Non ergo ab Apoſtolis profecta Romanæ ſynagogæ conſuetudo; nec veſtigium facti, dictive Apoſtolici ſuperſtitioſum cœlibatum probantis afferre poterunt pontificiæ ἐθελοθρησκείας patroni.

In decretum de Eccleſiarum conſecratione, ſequentia adnotat Turrianus. *Cùm in more omnium vbique Eccleſiarum ſit; origo eius moris nulla potuit eſſe alia quam Apoſtolorum traditio. Vnde autem inſtitutio ac traditio extitit, indidem primùm eam excepit qui per hanc Epiſtolam eandem vulgauit: Ipſe Clemens Apoſtolicus pontifex; qui libro 2. conſtitut. cap. 57 formam,*

lib. 8. preces deſcripſit quibus Miniſtri Eccleſiæ Deo ſacrantur, quas Dionyſ. Areopag. ἱερατικὰς ἐπικλήσεις vocat in Hierarch. Eccleſ.

℞. 1. Conſtitutionum & Hierarchiæ Eccleſiaſt. libros, titulis ementitis, velut emendicatis ornamentis compros; virorum Apoſtolicorum, quorum nomina præferunt, minime genuinos eſſe fœtus, quicquid in contrarium garriant ſophiſtæ. 2 Morem loca ſacris conuentibus deſtinata ſolennibus fidelium precibus dedicandi, nobis & probandum & Apoſtolicæ doctrinæ conſentaneum videri; cum æquiſſimum ſit eorum quorum vita, opera omnia, victus, ſomnus, mors ipſa Deo conſecrata eſſe debent, ædes religioſas diuinæ gloriæ conceptis precibus dedicari. 3. Scriptores Eccleſiaſticos nullius ante Conſtantini tempora Baſilicarum conſecrationis meminiſſe. 4. In more gentium omnium, nec eſſe, nec fuiſſe, nec futuram, Deo dante, fabricarum ſuperſtitioſam (ne Magicam dicam) conſecrationem qualem pontificia ἐθελοθρησκεία inuexit.

CLEMENTIS PAPÆ
Epiſtola III.

Ruffino Interprete.

Clemens, vrbis Romæ Epiſcopus, omnibus coëpiſcopis, Presbyteris, Diaconis, ac reliquis Clericis, & [a] cunctis principibus maioribus minoribuſve, *omnibúſque generaliter fidelibus, Benedictio, claritas, & gloria, in gratia Dei, quæ data eſt nobis in Christo Ieſu Domino noſtro.*

a Quot principes Clemẽtis ſeculo religioni Chriſtianæ nomẽ dederant, ſiue maiores ſiue minores?

VRGET nos, fratres, multus amor veſter, & religioſa inuitat deuotio, quia debitores ſumus vt quædam vobis ſcribamus. Vos ergo, qui ſacerdotio Domini fruimini, & in ſpecula eſtis poſiti, plus ſcire oportet; vt ſubditos vobis populos pleniter docere poſſitis, eiſque ad regna cœlorum ducatum præbere, Deo annuente, valeatis. Vnde & ipſa per ſe veritas ait, *Vobis* [b] *datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis*, & reliqua. Propter quod conſilium do vnicuique veſtrum, conſtan-

b Matth. 13. Luc. 8. 10.

constanter docere verba diuina; & discentibus libenter accommodare aurem verbo Dei. Vestrum enim, [c] quia legatione Domini fungimini, est docere populos; eorum verò est [d] vobis obedire vt Deo.

Si [e] autem vobis Episcopis non obedierint omnes [f] *presbyteri, Diaconi ac subdiaconi, & reliqui Clerici, omnesque principes*, tam maioris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus & linguæ non obtemperauerint, [g] *non solum infames*, sed & extorres à regno Dei & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt.

Nam vestrum est, eos instruere; [h] eorum est vobis obedire, vt Deo; cuius legatione fungimini, dicente Domino, [i] *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*: &, [k] *Qui vos recipit, me recipit; & qui me recipit, recipit eum qui me misit*. Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quam filios patribus rebelles, aut clericos vel laïcos Doctoribus, seu discipulos Magistris inobedientes vel proteruos existere. Nouimus enim primum hominem per inobedientiam cecidisse; idcirco omnes hoc vitium summopere cauere monemus. Et quia Dominus [l] *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*; Dominus noster mittens vos vice sua, *in loco Apostolorum* ad prædicandum, præcepit vobis docere omnes, omnésque vobis fideliter obedientes vt ipsi existere: quoniam nec aliter terra pariet fructus suos, nisi culta receperit semen, & irrigata germinauerit & pariat quæ est paritura. Sic & omnis homo, qui libenter non receperit verbum Dei, illudque in corde suo germinare non siuerit, ac minimè crediderit Doctoribus & Episcopis suis, non beneuolus sed rebellis atque inobediens extiterit, fructum non germinabit nec pariet; sed similis est arbori illi de qua Dominus ait; [m] *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.*

Primus [n] enim *Pontifex Aaron* [o] Chrismate compositionis *perunctus, princeps populi fuit; & tanquam rex, primitias & tributum per capita accepit à populo, & iudicandi* [p] *populum sorte suscepta, de mundis immundisq; iudicabat. Sed & si alius* [q] *ex ipso vnguento perunctus est,* [r] *virtute inde concepta,*

[c] hæc verba citat Concil. Tribur. c. 9.
[d] eorum est omnia probare. 1. Thess. 5. Act. 17. 11.
[e] Concil Tribur. c. 8.
[f] Hæc verba non habet Concil. Tribur. Clementem citans.
[g] hoc non videtur iuris Ecclesiastici.
[h] hoc iam dixisti.
[i] Luc. 10.
[k] Matth. 10.
[l] Iac. 4. 1. Pet. 5.
[m] Matth. 7.
[n] Recognit. lib 1. p. 12. b.
[o] chrismatis compositione perunctus: quod ad imaginem illius, de quo sup a diximus, sp. vnguenti factū est, princeps &c.
[p] plebem.
[q] si quis alius.
[r] tanquā virtute.

etiam ipse rex, aut propheta, aut pontifex fiebat. Quod[s] *si temporalis gratia ab hominibus composita tantum potuit*; [t] intelligite *iam quantum sit illud vnguentum, quod à Deo de virgulto vitæ prolatum est; cum hoc quod ab hominibus factum est, tam eximias inter homines conferat dignitates. Quid enim in præsenti seculo Propheta gloriosius, Pontifice clarius, Rege sublimius?*

s tempor. hæc gratia.
t Intellige iā tu quantum.

Omnis enim Pontifex sacro chrismate perunctus, & in ciuitate constitutus, Scripturis sacris conditus, charus & pretiosus hominib. oppidò esse debet. *Quem* [u] *quasi Christi locum* [x] tenentem *honorare* omnes debent, eique seruire, & *obedientes ad salutem* suam fideliter existere; *scientes quod siue honor, siue iniuria, quæ ei defertur*, [y] in *Christum redundat, & à Christo* [z] in *Deum*. Audire *ergo eum attentius* oportet, *& ab ipso* [a] suscipere *doctrinam fidei; monita autem vitæ à presbyteris* inquirere, *à Diaconis vero ordinem disciplinæ.* [b] Propter quod deprecor vos conseruos & adiutores meos, vt discatis attentius animarum curam gerere, & pro omnibus stare, maximè tamen pro his qui in cultu diuino laborant. Ecclesiarum omnium curam habetote, seruisque earum adiutorium præbete; *Viduarum religiosam curam gerite, pupillos enixius* [c] liberate; *pauperibus misericordiam facite, iuuenes pudicitiam docetote. Et (vt breuiter totum dicam) alterutrum vos, in quibus res poposcerit,* [d] sustentate: *Deum colite, qui creauit cælum & terram*, & *Christo credite, inuicem* vos *diligite*, & *misericordes estote*, [e] in *omnes, non verbo solo sed*[f] *opere & rebus implete charitatem.*

u verba Petri de Zachæo lib. 3. recogni. p. 49 b.
x seruantem honorare debetis, obedientes ei ad salutem vestram scientes.
y ad Christū.
z ad Deum. Audite.
a Suscipite.
b ordinē discipl. Viduarum religiosam &c.
c iuuate.
d sustentate.
e ad omnes.
f sed & opere.

Agite pro viribus, [g] *conserui dilectissimi,* quia *bonum est vt vnusquisque vestrum, secundum quod potest, prosit accedentibus ad fidem religionis nostræ. Et ideo vos non pigeat secundum sapientiam, quæ vobis per Dei prouidentiam collata est,* [h] *instruere ignaros & docere.* Desiderium ergo habere omnes erga Doctorem veritatis, eumque vt oculos suos amare oportet; quia & ipsum populum sibi commissum, ceu proprios filios amare & docere condecet.

g verba Petri ad discipulos recognit. lib. 8. p. 88. b.
Audite me conserui
h differentes instruere.

Hoc [i] enim ei *à Patre cælesti donatum est; sed* & *salus in eo est, vt voluntatem eius, cuius amorem & desiderium deo largiente* [k] conceperint, faciant.. *Si quis* [l] ergo fidelis voluerit existere,

i verba Petri lib. 4. p. 52. b.
k conceperis facias.
l Eiusd verba lib. 3. p. 49. b.
Si quis vestrū desiderat baptizetur, vt exutus.

existere, & *desiderat* baptizari, *exutus prioribus malis, de reliquo pro bonis actibus hæres bonorum cœlestium ex gestis propriis* [m] fiet. *Accedat autem qui vult ad* [n] Sacerdotem suum, *& ipsi det nomen suum, atque ab eo audiat mysteria regni cælorum; ieiuniis frequentibus operam impendat, ac semetipsum in omnibus probet, vt tribus* [o] *mensibus* iam *consummatis in die festo possit baptizari.* Baptizetur [p] *autem vnusquisque in aquis perennibus, nomine trinæ Beatitudinis inuocato super se, perunctus primo oleo per orationem sanctificato; vt ita demum per hæc consecratus, possit percipere* [q] locum cum *Sanctis.*

Nullus enim propter [r] *opprobrium senectutis*, aut iuuentutis, vel nobilitatem generis *à paruulis & minus eruditis, si quid forte est vtilitatis aut salutis*, inquirere [f] negligat. *Qui enim* rebelliter *viuit*, & discere atque agere bona recusat, magis Diaboli quam Christi membrum esse ostenditur, & potius infidelis quam fidelis monstratur. *Quomodo* ergo *non omnibus hoc amabile est, cunctisque exoptatum, vt quæ ignorat discat;* & *qui didicerit doceat:* [t] *Certissimum namque est, quod neque amicitia, neque propinquitas generis, neque regni sublimitas, homini debet esse pretiosior veritate;* quia nihil est pretiosius anima.

Dominus [u] autem *creator omnium, ex initio ad imaginem suam hominem fecit, eique dominationem terræ marisque, & aëris ipsius dedit*, veritatemque inquirere præcepit; *sicut & verus nobis Propheta enarrauit, & ipsa rerum ratio docet. Solus enim* [x] homo rationalis *est, & consequens est, vt ratio* in rationalibus [y] *dominetur. Hic* enim *ab initio, cum adhuc iustus esset, cunctis vitiis & omni fragilitate superior erat. Vbi autem peccauit,* [z] *& factus est seruus peccati, simul & fragilitati efficitur* debitor & *obnoxius. Quod idcirco scriptum est, vt sciant homines, quia sicut ex impietate passibiles facti sunt, ita per pietatem possunt esse* [a] *impassibiles;* & non solum impassibiles, *verum & parua in Deum fide aliorum passiones curantes. Ita enim verus* ipse *Propheta* [b] *promisit dicens*: Amen, dico vobis, [c] si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc, & transibit. *Huius vocis etiam vos ipsi documenta* [d] cepistis, & iam facta quædam per Magistros nostros, ipsos videlicet Apostolos, nō igno-

m fiat.
n ad Zachæū.
o tribus his mensibus cōsummatis.
p Baptizabitur autem vnusquisque vestrum.
q percipere de sanctis.
r verba Gamalielis. Recognit. lib. 1. p. 17. a. *Neque senectutis opprobrium duco discere aliquid à paruulis.*
f acquirere: qui enim rationabiliter viuit, scit quia nihil est anima pretiosius Quomodo non &c.
t hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 1. in VVibertum.
u verba Petri lib. 5. Recognit. p. 59. b. Deus creator.
x solus enim est rationabilis.
y irrationabilibus dominetur. Hic ergo ab.
z sicut hesterno die docuimus & factus.
a notabit Lector verba patroni Stoicæ ἀπαθείας.
b nobis permisit Matt. 7.
c quia si.
d accepistis quomodo adstantib. nobis Dęmonis &c.

ratis, quia adstantibus nobis [e] eorum meritis dæmones cum passionibus, quas hominibus inuexerant, transierunt & fugati sunt. Quia ergo alij quidem homines patiuntur, alij patientes sanant, causa sine dubio vel patiendi vel curandi noscenda est: quæ non alia esse, quam patientibus quidem infidelitatis, curantibus vero fidei, demonstratur. Infidelitas enim, dum non credit futurum Dei iudicium, peccandi licentiam præbet; peccatum vero hominem passionibus obnoxium facit. Fides [f] autem, futurum Dei iudicium esse credens, continet homines à peccato. Non peccantes vero, non solum liberi sunt à dæmonibus & passionibus, verum & aliorum dæmones & passiones fugare possunt. Ex his ergo omnibus colligitur, quod origo totius mali ab ignorantia descendat, & ipsa sit omnium malorum mater; quæ incuria & ignauia gignitur, negligentia vero alitur, [g] atque augetur, atque in sensibus hominum radicatur, dum amatur: quam si quis fortè doceat effugandam, vel velut antiquis & hæreditariis sedibus molestè & indignanter auellitur. Et ideo paululum laborandum nobis est, vt [h] indignantes, ignorantia præsumptionem scientiæ ratione resecemus; in his præcipuè, qui in aliquibus minus rectis opinionibus præuenti sunt, per quas quasi sub specie alicuius scientiæ ignorantia in his vehementius radicata est. Nihil enim grauius, quam si id quod ignorat quis, scire se credat, & defendat verum esse quod falsum est: quod tale est, quale si quis ebrius sobrium se putet, & agat quidem cuncta vt ebrius, sobrium se tamen & ipse putet, & dici à cæteris velit. Ita sunt ergo & hi, qui ignorantes quod verum est, speciem tamen alicuius scientiæ tenent, & mala quasi bona gerunt, atque ad perniciem quasi ad salutem festinant. Propter quod ante omnia properandum est ad agnitionem veritatis, [i] vt possimus, quasi lumine nobis inde [k] accenso, errorum tenebras depellere. Grande enim malum est (vt diximus) ignorantia; sed quia substantiam non habet, facile ab his qui studiosi sunt effugatur. Non enim aliud est [l] ignorantia, nisi non cognouisse [m] quod expedit. Vbi autem [n] cognoueris, perit ignorātia. Quæri ergo magnopere debet veritatis agni-

e Turrian. Lib. 4. pro epist. c. 15. legendum pronũtiat ex Codice Vaticano, eorũ Meritis trina beatitudinis, dæmones &c. notabit autem Lector hæc verba à plagiario adiecta esse, vt iã monuimus vera lectione loci recognit. adnotata.

f Mandatum Dei si timore fit pœnæ non amore iustitiæ, seruiliter fit, non liberaliter, & ideo nec fit. Nõ enim bonus fructus est, qui nõ de charitatis radice procedit. August. de sp. & lite. c. 14. Prosper sent. 157. Illi ergo, qui sub lege sunt & timore pœnę iustitiam suã facere conãtur, credunt Deo; nam si omninò non crederẽt, nec pœnam legis vtiquè formidarent. Sed non hanc fidem commendat Apostolus, qui dicit, Non enim accepistis sp. seruitutis &c. August. eiusd libri. cap 32.

g & augetur.

h indagantes ignorantiæ præsumptiones.

i Sic Pelagiani teste August. ad Bonif. lib. 4. c. 5. in omnibus dispu. suis volunt intelligi gratiam; vt scil. à D. Deo adiutorium cognitionis habeamus, quasi Deus Doctor tantum non redemptor. vide Concil. Mileuit. c. 4.

k succenso.

l est quidem ign.

m agnouisse.

n agnoueris.

tio; quam

tio; quam nemo alius assignare potest, nisi verus Propheta. Hæc enim [o] via est, vitam *volentibus* [p] *ingredi, &* summum *iter bonorum operum pergentibus ad ciuitatem salutis. Si quis sane audiens sermonem veri Prophetæ, velit aut nolit recipere, &* [q] amplecti onus *eius, is mandata vitæ* [r] *habet in sua potestate; Liberi enim sumus arbitrij. Nam si hoc esset, vt videntes ea iam non haberent in potestate aliud facere quam audierant, vis erat quædam naturæ, per quam liberum non esset ad aliam migrare sententiam. Aut si rursus ex audientibus nullus omnino reciperet, & hoc naturæ vis erat, quæ vnum aliquid fieri cogeret, & alteri parti non daret locum. Nunc autem, quia liberum est animo in quam velit partem* [s] *declinare iudicium suum, & quam probauerit eligere viam; constat euidenter, inesse hominibus arbitrij libertatem. Igitur priusquam audiat quis, quod ei expedit; certum est quia ignoret; & ignorans vult & desiderat quod non expedit agere, propter quod pro hoc non iudicatur. Cum verò audierit causas erroris sui, & rationem veritatis acceperit: tunc si permanserit in his erroribus quib. dudum* fuerat *prauentus, rectè iam vocabitur ad iudicium daturus pœnas;* [t] quia *vitæ* huius *spatium, quod ad bene viuendum accepit, in ludibriis* [u] consumpserit *errorum. Qui vero audiens hæc libenter accipit, &* [x] gratuletur *bonorum sibi doctrinam fuisse delatam* [y] requirat *intentius, & discere non* desinat, *vsque quo cognoscat, sic est verè aliud seculum in quo bonis præmia præparata* [z] sint. *Et cum certus de hoc fuerit, gratias* [a] agat *Deo, quod sibi veritatis lumen ostenderit;* ac *de cætero* [b] dirigat *actus suos in omnibus operibus bonis, quorum sibi in futuro mercedem certus est præparatam: demirans per omnia & stupens cæterorum hominum errores, & quod ante oculos positam veritatem nemo videat, ipse tamen gaudens super* [c] *diuitias sapientiæ quas inuenit,* [d] satiabiliter his perfruatur, *& exercitio bonorum operum* [e] delectetur, *festinans ad seculum futurum mundo corde & pura conscientia peruenire, vbi etiam videre Deum regem* [f] omni-

o Hæc enim porta est vitę volentib. &c.

p per gratiā fcii.

q amplexiones.

r non in hominum sed in Dei potestate est, vt habeant homines potestatem filij Dei fieri. Ab ipso quippe accipiunt eā, &c. *August. de dono perseuer. c.*8. alias, lib. arbit. captiuatum non nisi ad peccatum valet, d iusti tiam vero nisi diuinitus liberatū adiutumq; non valet. *August. ad Bonifac. li.* 3. *c.* 8 nec potest nisi Dei gratia respirare in salubrem libertatem, *lib.* 4. *c.* 3. Itaque quando homines ita faciunt quod volunt vt diuinę seruiant voluntati, quamuis volentes agāt quod agunt, illius tamen voluntas est à quo præparatur & obitur quod volunt. *Concil* 2. *Arausic c.*23. *ex August tract.*19 *in Ioan. & Prospero Sent* 338. s Iam monui inclinationem iudicij humani ad bonum, esse opus gratiæ. Nihil boni ex mortuis, nihil iustitiæ procedit ex impiis; tota ipsorum salus gratia est. *Prosp aduers. collat Idem in epist. ad August* docet Semipelagianos sensisse pari momento animum s. vel ad vitia vel ad virtutes mouere. t cur vitæ eius.. u consumpsit..

x gratulatur. y requirit, desinit. z sunt. a agens.. b dirigit. Diuini muneris est, cum & rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & iniustitia continemus, &c. Concil 2. Arausi. c. 9. c diuitiis. d insatiabiliter eis perfrui cupit. e delectatur. f omnium.

no possit. His autem omnibus carere nos & fraudari sola facit ignorantia. Dum enim ignorant homines, quantum boni habeat scientia, ignorantiæ malum de se non patiuntur excludi. Nesciunt enim quanta sit in horum permutatione diuersitas. Propter quod consilium do vnicuique discenti, libenter præbere [g] aurem verbo Dei, & cum amore veritatis audire quæ dicimus; vt mens optimo semine suscepto, per bonos actus lætos afferat fructus. Nam si me docente ea quæ ad salutem pertinent, recipere quis abnuit, & animo prauis opinionibus occupato obsistere nititur, non ex nobis, sed ex semetipso habebit pereundi causam. Debet enim iusto iudicio examinare quæ dicimus, & intelligere quia verba loquimur veritatis; vt cognitis his quæ sunt, vt sunt, in bonis actibus dirigens [h] viam suam, regni cælorum possit particeps inueniri, [i] subiiciens sibi carnis desideria, & Dominus eorum factus; vt ita demum etiam ipse fiat [k] nominatoris omnium iucunda possessio. Nam qui permanet in malo, & seruus est mali, non potest effici portio boni donec permanet in malo: quia ab initio (vt antè iam diximus) duo regna statuit Deus; & potestatem dedit vnicuique hominum, [l] vt illius regni fiat portio, cui se ad obediendum [m] subiecerit. Et quia definitum est apud Deum, non posse vnum hominem vtriusque regni esse seruum, [n] omni studio date operam in boni regis [o] aulam ac iura concurrere. Propter hoc denique verus Propheta, cum esset præsens nobiscum, & quosdam ex diuitibus negligentes erga Dei cultum videret, huius rei ita aperuit veritatem: [p] Nemo potest, inquit, duobus Dominis seruire; & non potestis Deo seruire & mammonæ; Mammona, patriâ eorum voce diuitias vocans. Hic ergo [q] verus Propheta, qui in Iudæa nobis apparuit, vt audistis; qui stans publice sola iussione faciebat cæcos videre, surdos audire, fugabat dæmones, ægris sanitatem reddebat, & mortuis vitam: cumque nihil esset ei impossibile, etiam cogitationes hominum peruidebat; quod nulli est possibile nisi soli Deo. Hic [r] annuntiabat regnum Dei, cui nos de omnibus quæ dicebat, tanquam vero Prophetæ, credimus, firmitatem fidei nostræ non solum ex verbis eius, sed & [s] operibus assumentes: quia [t] dicta legis, quæ antè multas generationes de præsentia eius exposuerant, in ipso [u] designantur, & imagines gestorum Mosis, & ante ipsum Patriarchæ Iacob, ipsius per omnia typum ferebant. Tempus quoque aduentus eius, hoc est ipsum

g Aures audiêdi, ipsum est donũ obedienti. *Aug de dono perseuer. cap 14.* Deus igitur operatur in cordibus hominum vocatione illa secundum propositum &c. vt non inaniter audiant. *idem de Prædest. sanctorũ cap 19.*
h vitam.
i meminerit Lector volũtatem humanam non libertate consequi gratiam, sed gratia potius libertatem. Vide *August. de corrept. & gratia cap. 8.*
k Dominatoris.
l in Adamo scil.
m ipse subiecerit.
n bonæ volũtatis exordia & incremẽta probabilium studiorum, & in eis vsq; in finem perseuerantia ad gratiam referenda. *Celestin. epist. 1. c. 11.*
o fœdus ac iura.
p Matth. 6.
q est verus.
r annũciauit.
s ex operibus.
t quia & dicta.
u consignabantur.

in quo

in quo venerat, prædictum ab his constat: & super omnia, quod esset à gentibus expectandus, sacris literis comprehensum est; quæ in eo pariter vniuersa completa sunt. Quod autem Iudæorum propheta prædixit [x] eum à Gentibus expectandum, *supra modum in eo fidem* [y] veram firmat. *Si enim dixisset à Iudæis expectandum, non aliquid eximium prophetasse videretur, quod à contribuli populo, & à propria gente speraretur is, cuius aduentus ad salutem mundi fuerat repromissus.* [z] Videtur *enim magis* consequens [a] *ratio esse, vt hoc fieret, quam* quod prædicebat *magnificentia prophetalis. Nunc autem cum Prophetæ* [b] dicant, *omnem illam spem quæ de salute mundi repromittitur, & nouitatem regni quæ instruenda per Christum est, atque omnia quæ de eo indicantur ad gentes esse transferenda, iam non secundum consequentiam rerum, sed incredibili quodam vaticinationis euentu magnificentia Prophetica confirmatur. Iudæi namque ex initio, affore aliquando hunc virum per quem cuncta repararentur, verissima traditione* [c] susceperunt: *& quotidie meditantes ac prospicientes quando eius fieret aduentus, vbi adesse eum viderunt, & signa ac prodigia (sicut de eo scriptum fuerat) adimplentem, inuidia excæcati agnoscere nequiuerunt præsentem, in cuius spe lætabantur* [d] absentis. Intellexerunt tantum sancti Apostoli, qui à Deo electi sunt, & *nos* qui post *ab* eis *electi sumus. Hoc autem prouidentia Dei factum est, vt agnitio boni huius etiam gentibus traderetur: & hi qui numquam de eo audierant, nec à Prophetis didicerant, agnoscerent eum: illi vero, qui quotidianis meditationibus* [e] euanuerant, *ignorarent. Ecce enim nunc per vos, qui præsentes estis, & desideratis audire doctrinam fidei eius, & agnoscere quis & quomodo & qualis sit eius aduentus,* [f] *Prophetica veritas adimpletur. Hoc* [g] *enim Prophetæ* prædixerant, quia *à vobis quærendus esset, qui de eo nunquam audistis. Et ideo* [h] audientes *in vobis ipsis Prophetica dicta compleri, huic vni rectè creditis, hunc rectè expectatis, & hoc rectè inquiritis: vt non solum expectetis eum, sed & hæreditatem regni eius credentes consequamini, secundum quod ipse dixit: quia vnusquisque illius* [i] *fit seruus,* cui se ipse subiecerit. *Propterea ergo* vigilate, [k] *& Dominum Deumque nostrum vobis conscribite Dominum, qui & cæli ac terræ Dominus est. Et ad ipsius vos imaginem ac similitudinem reformate, sicut ipse verus Propheta docet, dicens:* [l] Estote *boni &* misericordes,

x Gen 49. Agg. 2.
y veri confirmat.
z videretur.
a consequentiæ.
b dicunt.
c susceperát.
d absentes intelleximus tamen pauci nos qui ab eo electi sumus.
e agnouerát.
f Esai. 65.
g hoc est enim quod prædixerunt prophetæ, qui
h videntes.
i Ioan 8.
k euigilare.
l Luc. 6.

ſicut & Parer veſter cœleſtis miſericors eſt; qui oriri facit Solem ſuum ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. *Hunc ergo imitamini, & hunc timete:* & *ſicut mandatum datur hominibus,*[m] Dominum Deum tuum *timebis,*[n] & illi ſoli ſeruies.

m Matth. 4.
n adorabis.

Infidelibus [o]quidem *dormit* Dominus, *& abſens habetur his à quibus eſſe non creditur*, & mandatis eius non obediunt: atque ob id illis videtur quaſi dormire Dominus, quia pro peccatis ſuis non exaudiuntur.

o verba Petri ad Fauſtinianum in Recog. lib. 8. p. 94. b.

Quapropter cunctis fidelibus, & [p]ſummoperè omnibus presbyteris & Diaconis, & reliquis Clericis attendendum eſt, vt nihil abſque Epiſcopi proprij licentia agant. Non vtique Miſſas [q] ſine eius iuſſu quiſquam presbyterorum in ſua Parochia agat, non baptizet, nec quicquam abſque eius permiſſu faciat. Similiter & reliqui populi, [r]*maiores* ſcilicet *ac minores*, per eius licentiam quicquid agendum eſt agant: nec ſine eius permiſſu à Parochia abſcedant, vel in ea aduentantes morari præſumant. Animæ vero eorum ei creditæ ſunt: ideo omnia eius conſilio agere debent, & eo inconſulto nihil.

p hæc verba citat Concil. Tribur. ca. 32. Iuo p. 2. c. 223.
q vide Cõcil. Laod. c. 57. Tolet. 1. c. 20. Hiſpal. 2. c. 7. Arelat. 1. c. 19.
r quid ſibi vult his verbis *maiores ac minores populi?*

Quicumque [ſ] *enim obediunt* [t] Epiſcopis ſuis, *videntur aliquid gratiæ* [u] conferre *Deo*. Qui autem eis non obediunt, indubitanter rei & reprobi exiſtunt. *Porro ipſi* à Deo *donum ſummi muneris conſequuntur*, qui per *Iuſtitiæ* & præceptorum *eius* ſemitas [x]*incedentes*, Doctoribus ſuis (qui recte Epiſcopi intelliguntur) libenter obediunt. De quibus & B. Petrus, [y]*inſtructor & ordinator noſter, & princeps Apoſtolorum*, manifeſtè cunctos audientes inſtruebat, dicens, *Videntur* [z] *mihi qui loquuntur* verba *veritatis, & qui illuminant animas hominum, ſimiles eſſe radiis ſolis: qui vt proceſſerint & apparuerint mundo, celari vltra aut occultari nullatenus poſſunt: dum non tam videntur ab* [a]omnibus, *quam videre omnibus præſtant. Vnde & bene* [b] ipſa per ſe veritas *ad veritatis præcones* ait, [c] *Vos eſtis lux mundi:* &, *non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt.*

ſ verba Petri Recogni. lib. 2. p. 24.
t ei, veritati ſcil.
u referre. Deo porro autem ipſi ab eo donum.
x eius ſemitis inced. propter quod &c. *vide infra.*
y vide ſup. epiſt. 2.
z verba Petri lib 8. Recog. p. 80. b hi qui loq. verbum.
a hominibus.
b à quodam dictũ eſt ad.
c Matth. 5.

Si quis ergo his obedierit, Deo (vt dictum eſt) magnum

gnum

gnum munus offert: [d] Qui autem his restiterit aut inobediens extiterit, non his, sed Domino Saluatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit.

d iam bis hoc dixisti millies repetiturus.

Propter [e] *quod primum omnium Iustitiam Dei, regnumque eius inquirere*, & suis iussionibus obtemperare: *Iustitiam quidem, vt rectè agere doceamur: regnum vero, vt quæ sit merces posita laboris & patientiæ nouerimus; in quo est, bonis quidem æternorum bonorum remuneratio; his autem qui contra* [f] *voluntatem* eius *egerint, pro vniuscuiusque gestis pœnarum digna restitutio. Hic ergo, hoc est, in præsenti vita positos, oportet* [g] nos *agnoscere voluntatem Dei, vbi & agendi* & sacrificandi *est locus*.

e verba Petri recognit. lib. 2. p. 24. a. Semutatis, necedẽtes, propter quod primũ est.

f volunt Dei.

g vos.

Quoniam [h] in aliis locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in his, in quibus Episcopus proprius iusserit, aut ab Episcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, cõsecratus fuerit. Aliter enim nõ sunt hæc agenda, nec ritè celebranda, docente nos [i] *Nouo* & Veteri Testamento. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus absque reprehensione tenere & docere, quibus agendum est, mandamus.

h vide Cõcil. Laodic. c 58. citat. à Pseudo-Felice 4. epist. 1. cap. 1. vide & Pseudo-Clem. epist. 2.

i sequentia omnia fingit impostor.

Vnaquæque [k] *etenim res tempus suum habet & locum. Operum hic locus* est, *tempus* vero *meritorum* est *seculum futurum. Ne ergo impediamur, ordinem locorum ac temporum permutantes: primo quæ sit Dei Iustitia requiramus*, & [m] *tanquam iter acturi, abundanti viatico bonis operibus repleamur, quo possimus ad regnum Dei tanquam ab vrbem maximam peruenire. Deus enim his qui rectè sentiunt, per ipsa opera mundi quæ fecit, manifestus est; ipsius creaturæ suæ vtens testimonio; & ideò cùm de Deo dubitatio esse non debeat, de sola nunc eius iustitia requiramus & regno.*

k verba Petri loco citato post lin 9.

l hic locus hoc tẽpus est.

m vt tanquã.

Idcircò [n] per*suadeo*, primum *Iustitiam eius esse requirendam; vt per hanc iter agentes, & in via veritatis positi, verum Prophetam inuenire possimus; non velocitate pedum, sed* bonorum [o] *operum* velocitate *currẽtes; vt ipso duce vsi, nullum viæ huius patiamur errorem. Si enim ipsum sequentes ingredi meruerimus illam quo peruenire cupimus ciuitatem, omnia iam de quibus quæritur oculis videbimus, tanquam hæredes omnium facti. Intelligite itaque viam esse hunc vitæ nostræ cursum, via-*

n ibid. post lin. 10. suadeo primo.

o sed operũ bonitate cur.

tores, eos qui nos instruunt, vel *bona opera gerunt: portam* vero, [p] *Prophetam de quo dicimus: vrbem, regnum esse, in quo residet omnipotens Pater, quem soli videre possunt hi qui mundo sunt corde. Non ergò nobis difficilis videatur huius itineris labor, quia in fine eius requies erit. Nam & ipse verus Propheta ab initio mundi per seculum currens, festinat ad requiem. Adest enim nobis omnibus diebus, & (si quando* [q] *necesse) apparet, & corrigit nos, vt obtemperantes sibi ad vitam perducat æternam.*

p verum propher.

q necesse est.

De his autem qui negligunt viam suæ salutis, & adhuc non *bene fideles*, & præceptis eius suorumque Pontificum iussionibus inobedientes vel contumaces eis existunt, [r] *Dominus noster* Iesus Christus mittens discipulos, *præcepit nobis* dicens, *vt* [s] in quamcunque ciuitatem aut domum *introïerimus dicamus*, Pax huic domui: & si quidem, *inquit*, fuerit ibi filius pacis, veniet super eum pax vestra: Si vero non fuerit, pax vestra ad vos reuertetur. [t] *Euntes* autem de domo vel ciuitate illa, [u] etiam puluerem qui adhæserit pedibus vestris excutiatis super eos. Tolerabilius [x] erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij, quam illi ciuitati vel domui. *Quod vtique ita demum fieri* [y] præcipit, *si prius in ciuitate vel domo veritatis sermo prædicetur, ex quo vel recipientes veritatis fidem, filij pacis & filij Dei fiant: vel non recipientes arguantur, quasi inimici pacis & Dei. Ita ergo & nos, Magistri instituta* [z] sectantes, *primo pacem proponimus Auditoribus, vt absque vlla perturbatione possit via salutis agnosci. Quod si quis pacis verba non suscipit, neque acquiescit veritati, scimus aduersus eum pugnam verbi mouere & arguere acrius, confutando ignorantiam & redarguendo peccata. Necessario igitur pacem proponimus, vt si quis est filius pacis, pax nostra veniat super eum; ab eo autem qui se alienum pacis effecerit,* [a] regreditur *ad nos pax nostra.*

r verba Petri lib. 2. recogn. p. 26. b.
s Matth. 10.
t Exeuntes.
u vt etiam pedibus nostris excutimus.
x tolerab. autem.
y præcepit.
z seruantes.
a regredietur.

Et [b] *si* iterum *in mandatis habemus, vt venientes ad ciuitatem, discamus prius quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus:* [c] quando *magis conuenit noscere, quis qualisve sit is cui immortalitatis verba credenda sunt? Soliciti enim & valdè soliciti esse debemus, ne* [d] *margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & alias ob causas vtile est viri huius habere me notitiam. Si enim sciam quia in his de quibus non potest dubitari*

b verba Petri eiusd. libri p. 19 b.
c quando.
d Matth. 7.

quod

quod bona sint, emendatus est & inculpabilis, hoc est si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis & humanus est, quæ vtique bona esse nullus ambigit: tunc consequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum, etiam quod deest fidei & scientiæ conferatur: & in quibus maculari videtur eius vita, quæ est in reliquis probabilis, emendetur. Si vero in his quæ palam sunt, peccatis inuolutus, permanet [e] *inquinatus, non me oportet aliquid* [f] *de secretioribus & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis protestari & conuenire eum, vt peccare desinat, & actus suos à vitiis emendet. Quod si ingesserit se, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus recte agentem non oporteat audire, prudenter eum debemus* [g] illudere. *Nam nihil omninò respondere, Auditorum causa vtile non videtur, ne fortè existiment nos responsionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur,* [h] *non* intelligentia propositi nostri.

Magna contumelia & graue nobis erit peccatum, si [i] *ita* desipiamus, *vt* cum *videamus eum qui idola colit esse sobrium, nos qui Deum colimus sobrij esse recusemus.* [k] *Non* hoc *sit* inter nos, sed magnum habeamus *studium, vt si illi qui errant homicidium non faciunt, nos ne irascamur quidem: Et si illi adulterium non* committunt, [l] *nos nec concupiscamus quidem alienam mulierem: Si illi amant proximos suos, nos etiam diligamus inimicos nostros: Si illi mutuò dant his qui habent vnde reddant, nos etiam his demus à quibus recipere non speramus. Et per omnia nos, qui æterni seculi hæreditatem speramus, debemus* [m] præcedere *eos qui præsens tantum seculum nouerunt; Scientes, quia, si opera illorum nostris operibus collata in die iudicij similia inueniantur ac paria, confusio nobis erit, quod æquales inuenimur in operibus his qui propter ignorantiam condemnantur & nullam spem futuri seculi habuerunt. Et vere digna confusio est, vbi nihil amplius gessimus ab his quibus amplius intelleximus. Quod si confusio nobis erit æquales* [n] his *inueniri in operibus bonis, quid erit nobis, si* [o] *inferiores ac deteriores examinatio futura reperiat? Audite ergo quomodo de his nos ipse verus Propheta docuerit. Ad eos* [p] autem *qui negligunt audire verba sapientiæ, ita ait:* [q] Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hic, & non audiunt. *Ad eos vero qui*

e & inquinatus.
f ei aliquid.
g eludere.
h non intelligentiũ propositum nostrum.
i verba Petri lib. 6. recogni. p. 71. nũquid ita desipiemus vt si.
k recusemus, ne eadem facere quæ ille qui colit idola videamur: nõ ita est, sed nobis studiũ.
l admittunt.
m præcellere.
n eis.
o inferiores nos ac.
p enim.
q Matth. 12. Luc. 11.

de malis actibus gerere detrectabant pœnitentiam, ita ait: Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam; quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce plusquam Ionas hîc. [r] Videtis *ergo, quomodo eos qui erudiebantur ex lege, adductis ad exemplum illis qui ex gentili ignorantia veniebant, & ostendens eos, nec æquales illis esse qui in errore positi videbantur, ex ipsa tantum comparatione condemnat. Ex quibus omnibus sermo quem proposuimus approbatur, vt castimonia, quæ aliquatenus etiam ab his qui in errore sunt positi, custoditur: multo puriùs & attentiùs*, & *per singulas quasque, (sicut supra ostendimus) species à nobis qui veritatem sequimur teneatur, eo magis* [f] quod *apud nos obseruantiæ eius præmia æterna sunt posita.*

r vidi s.

f quo.

Aliter enim nemo saluus esse poterit, nisi his obseruationibus pro viribus operam dederit. Deus vos in sua voluntate, vnumquemque in suo ordine semper custodiat, fratres, & sibi placere *in omnibus concedat. Amen.*

Iudicia Pontificiorum.

vide sup. censuram Ant. Posseuini.

IOan. *Sichard. in argum. huius Epist.* Verisimile videtur hanc à studioso aliquo Clementis conscriptam potius, quam ab ipso Clemente.

Lamb. Gruter. pref. in opera Clem. Quod vir Doctus I. Sichardus sensit eam collectam esse ex Recognitionibus, &c. idem & ego factum existimo.

CENSVRA.

In epist. 3. quindecim diuersis locis è recognitionum libris 1. 2. 3. 4. 6. 8. maxime vero 5. corrasis, centones impuros farciuit ψευδολεγ: cum itaque recognitiones *cœnosum gurgitem* fateantur aduersarij, deploranda est eorum dementia, qui de huius epistolæ auctoritate sibi blandiuntur. Turriani iudicium audiamus.

Turrian. pro epist. lib. 5. cap. 24.

Tertia (inquit) *Clementis epistola scripta quoque est græcè, & ex bona parte ex sermone B. Petri, qui est in libro 5. recognit. quæ sit fortasse causa cur nonnullis videri possit non esse à Clemente scripta, sed potius à nescio quo, qui partim è suo, partim ex illo sermone epistolam contexere voluerit. Sed hæc coniectura leuissima est; multo vero probabilius, Clementem transcripsisse quæ iam scripserat recognitionum libro 5.*

℞. Probabile nullo modo est Clementem è cœnoso lacu hausisse; certissimum vero est epistolam ab impostore bonarum literarum imperito consarcinatam; cui quiduis idoneum visum ad fraudem faciendam.

Addit.

Addit Turrianus, *Illud in hac epist. & in reliquis obseruandum: Idcirco decreta siue leges Ecclesiasticas in epistola inter precepta vitæ & morum Clementem inseruisse, vt simul leges suaderet; quod ad peritiam boni legislatoris pertinet: in quo Platonem quoque secutus est, qui leges quæ feruntur oportere ait suadere.*

℞. Obseruationem Turriani vanissimam cunctaque temere in hac reliquisque epistolis congesta esse facile deprehendet, quicumque in ordinem methodumque impuri illius Sycophantæ, qui Decretales omnes antiquis pontificibus supposuit, inquisierit.

Quod epist. 3. Clementis (ait Turrian.) *nomen Ruffini interpretis habet: factum est, (vt opinor) siue quia Rufinus eam primus interpretatus est, vtpote cuius magna pars ex libro 5. recognit. sit; siue quia alius interpres fuit, qui (cum interpretationem eius partis, quæ ex quinto libro recognitionum est, vt dixi, ex illo ipso libro 5. mutuatus esset) totius epistolæ interpretationem Rufino recognitionum interpreti inscripsit.*

℞. Id fecit ὑποβολεὺς vt tutius sub antiqui scriptoris latua lateret.

Idem eodem loco. *Catechesis adultis baptizandis necessaria, vt & probatio, & vnctio, & datio nominis,* &c.

℞. Catechesis & probatio fidelium ad Christum venientium non necessariæ dici non possunt, cum partem faciant ministerij publici à Christo in Ecclesia instituti. Dationis nominis eadem necessitas est quæ pœnitentiæ, cuius est signum externum in Christianismum suscipiente. Vnctionis, cum institutio humana sit, aliam rationem esse nemo mirabitur. Mirabitur vero desultoriam Iesuitæ procacitatem.

Quæramus (ait) *à Lutheranis vnde didicerunt dare nomen ministris & superintendentibus pro suis infantibus, cum baptizandi sunt? an melius sit, si dicant se arbitratu suo, nullo magistro ac lege hoc facere, quam si Apostolica traditione institutos se facere confiteantur? pœnitet fortasse talium Magistrorum, id est Sanctorum Apostolorum. Quod si non pœnitet, & in hac epistola Clementis decretum vident quod ipsi seruant; Decretum dico à Sanctis Apostolis profectum; cur epistolam Apostolicæ traditionis testem negant?*

℞. Monendus lector, Pseudo-Clementem de cæpis, aduersarium (quod vulgo dicitur) de alliis loqui. Auctor Recognit. (cuius verba descripsit ὑποβολεὺς) de ea agit nominis datione, qua adulti ad fidē accedentes, nomen suum Catalogo competentium inseri postulabant: Huius moris (cum paucissimos nunc ex adultis competentes suscipiat Ecclesia Christiana) memoria hodie quodammodo obsoleta est. Ineptum vero est, Iesuitam PseudoClementis verba ad aliam nominis dationem trahere, illam nimirum qua infantibus baptizandis nomina à Patrimis imponuntur, vt postea albo Ecclesiæ inscribantur. Hac obseruatione præmissa, quæstiunculas, quibus vrgeri nos posse sperauit aduersarius, breui responso refellemus. Dare liberorum nomina didicimus à Maioribus, Turriane; à quorum consuetudine longo vsu firmata recedere noluimus; non quia

vide Concil. 4. Carthag. Can. 85.

ab Apostolis deriuata est, hoc enim probari non potest: non quia à Pseudo-Clemente commēdata, eius enim fides nutat; sed quia pietati & ædificationi consentanea est: Ei obsequimur non coacti, sed pie, libera, nullisque superstitionum nexibus obligata conscientia; vtpote quæ nec Apostolorum Magisterio reluctari, nec Romani Væjouis tyrannidi subdere collum potest. Licet ergo mori soleni non refragemur, Clementis hypobolimæi fictitiis decretis subjici nolumus.

Subiungit Iesuita: *Dionys. Eccl. Hierarch. c. 2. de datione nominis agere; Apostolum ad Coloss. 1. vers. 12. per lumen baptismum indicare: huius denique descriptionis quæ fit in baptismo, descriptionem vniuersi orbis sub Augusto Symbolum fuisse: quoniam eodem vocabulo ἀπογραφῆς vtuntur Lucas c. 2. & Dionys. loco citato.*

Tria respondeo. 1. Cum Dionys. ille Pseudo-Areopagita de descriptione competentium adultorum (cuius vsus hodie propemodum desiit) diserte loquatur, frustra Iesuitam in eius testimonio causæ suæ subsidium quærere. 2. Cum Apostoli locum de lumine gratiæ, quæ per gloriam perficitur, vnanimi consensu intelligant interpretes; non esse simpliciter trahendum ad Baptismum externum, cui tamen rectè à Veteribus illuminationis nomen impositum non negamus, cum sit Sacramentum salutaris illius φωτίσματος, quo Spiritus viuificus occulto illapsu corda fidelium perfundit. 3. Licet verbo ἀπογραφῇ vtatur post Lucam Pseudo-Dionysius, minime sequi descriptionem à Cyro factam fuisse Symbolum descriptionis qua fidelium nomina albo Ecclesiæ inscribuntur, quicquid sibi persuadeat Turrianus.

Idem loco citato. *Vt suaderet Clemens Decretum de non celebrandis Missis, multa prius de obedientia præcipit.*

℞. At ex his quæ præcipit nonnisi ineptum conficere licet argumentum; hoc nempe, *Deo soli seruiendum; Ergo presbyteris nihil sine Episcopi licentia est agendum*; hic vero cum Turriano epistolę ordinem laudare non possumus, sed rapsodi ἀμεθοδείαν notare.

Ibid de Licentia Episcopi cæteris Clericis expectanda, hæc addit, *Consuetudo est omnium Ecclesiarum, quæ cum ad aliam originem quam traditionis Apostolicæ referri non possit: nec vlla ratio aut vtilitas fingendi postea hoc testimonium appareat, quis vel hac solum coniectura non decernat, non fictum sed verum esse hoc testimonium?*

℞. Episcopos presbyteris præferendi morem etsi fatear in Ecclesia Christiana inualuisse, ex quo cœpere fideles partium studio duci; non tamen ab Apostolis, sed ab eorum posteris moris huius originem deriuandam censeo: edoctus ab Hieronymo in Tit. 1. *antequam Diaboli instinctu studia in religione fierent, eosdem fuisse cum presbyteris Episcopos: paulatim vero, vt dissensionum plantaria euellerentur, ad vnum sollicitudinem delatam.* Cum igitur id *paulatim* moram temporis longiusculam requirere videatur, aduersariorum non est, eam vel

pro

pro arbitrio definire, vel ad quasuis temporis angustias coarctare. Porro cum testimonij pseudo-Clementis fidem sufficienter assertam putat hoc argumento, nullam fingendi vtilitatem esse posse, fallitur Turrianus. Fac enim nullum operæpretium ad pseudo-Clementem è scriptione fraudulenta redire potuisse; quis miretur obæsissimæ naris nebulonem, cæco præcipitatum impetu, in hunc vnum scopum intendisse, vt affectibus seruiret? sperauit tamen id se κακοπιστίᾳ sua consecuturum, vt auctoritate Clementini nominis prætensa, Episcopi τῶν κλήρων κυρίων κατακυριεύοντες facilius tyrannidem suam assererent, & presbyterorum gradum magis ac magis deprimerent.

CLEMENTIS PAPÆ
Epistola IV.

Scripta discipulis Iulio & Iuliano, qui malorum hominum persuasionib. aliquatenus à recta via deuiarunt, & gentibus, inter quas habitabant, directa.

Clemens, Romanæ vrbis Episcopus, charissimis fratribus Iulio & Iuliano, ac reliquis consodalibus *nostris, gentibúsque quæ circa vos sunt.*

OPORTET, fratres, omnes Doctores qui ad salutem animarum instituti sunt, & ad lucrandas animas Episcopi sunt consecrati, pro cunctis sollicitudinem gerere, & errantes ad viam veritatis & ad portum salutis reducere. Et licet propter gentes, quæ circa vos sunt, in modico vos errasse contigerit; melius est tamen redire ad veritatis viam, quam diutiùs in ipso errore [a] perseuerare. Quotiescumque enim de his qui vos errare fecerunt, vel de his qui adhuc verbum prædicationis non audierunt, potestis, vobiscum assumite, & ad viam veritatis adducite, ne infructuosi sed fructuosi Domino inueniamini.

Et [b] *quoniam quidem, sicut à cultore neglecta terra spinas &*

a perdurare.

b verba Petri recogni. lib. 6. p. 68 a

tribulos necessariò producit, ita sensus vester longi temporis incuria multas & noxias opiniones rerum & intelligentias falsæ scientiæ germinauit; opus est nunc multa diligentia ad excolendum rus mentis vestræ, vt [c] hic *sermo veritatis, (qui est verus & diligens cordis colonus) assiduis excolat disciplinis. Vestrum ergo est præbere* [d] *obedientiam, & occupationes ac solicitudines superfluas amputare, ne bonum verbi semen enecet noxium germen. Potest enim fieri, vt multi temporis negligentiam breuis & assidua reparet diligentia. Incertum namque est vniuscuiusque tempus vitæ.* Et *ideo festinandum est ad salutem, ne fortè cunctantem mors repentina præueniat. Et ob hoc acrius* [e] adnitendum *est, vt (dum est temporis spatium) collecta mala consuetudinis vitia resecentur. Quod non aliter facere poteritis, nisi vt irascamini quodammodo aduersum vosmetipsos, pro his quæ inutiliter gessistis ac turpiter. Hæc enim est* vtilis vita, & *iusta & necessaria iracundia,* [f] vt *vnusquisque in quibus errauit, & perperam gessit* [g] indignetur *& semetipsum* [h] accuset. *Ex qua indignatione accenditur in nobis ignis quidam, qui velut agro sterili immissus, consumptis & excoctis radicibus pessimæ voluntatis, bono semini verbo Dei fœcundiorem cordis* [i] præparet *glebam. Puto autem quod satis dignas habeatis causas iracundiæ, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat, si consideretis in quantos vos errores* [k] deduxerit *ignorantiæ malum, quantosque lapsus & quanta præcipitia ad peccandum* dederit: *à quantis vos bonis* [l] abstraxerit, *& in qua* præcipitarit [m] *mala, & quod est super omnia grauius, quod vos in futuro seculo æternis pœnis obnoxios fecit. Nonne pro his omnibus, vbi vobis veritatis* [n] lumen affulsit, *ignis iustissimæ indignationis accenditur, & iracundia Deo placita intra vos consurgit incendium, quo consumatur & radicitus intereat omne germen, si quod fortè intra vos mala conscientiæ pullulauit? Vnde & ipse, qui misit nos, cum venisset, & omnem Mundum vidisset ad malitiam declinasse, non continuò ei pacem in erroribus posito dedit, ne eum confirmaret in Malis; sed ignorantiæ eius ruinis scientiam veritatis opposuit; vt si* qui *forte resipiscerent, & lumen veritatis adspicerent, deceptos se & in præcipitia erroris abstractos merito dolerent, & iracundiæ salutaris ignem aduersus deceptricem suam conciperent ignorantiam. Ob hoc itaque dicebat* [o] ignem veni mittere in terram, [p] *quem* volo vt accendatur. *Est ergo*

c id sermo.
d præbere ei.
e intendendum.
f qua vnusquisq; in his quibus.
g indignatur
h incusat.
i præparat.
k deduxit.
l dedit, abstraxit.
m præcipitauit.
n veritatis obfulsit ignis
o Luc. 12.
p & quàm.

ergo pugna quadam quæ gerenda est nobis in hac vita. Sermo enim veritatis & scientiæ necessario separat homines ab errore & ignorantia: sicut sæpe [q] videmus *putrefactas & emortuas carnes corporis à connexione viuentium membrorum ferro secante separari. Tale ergo aliquid est, quod agit veritatis agnitio. Necesse* [r] *enim vt salutis causa filius, (verbi gratia) qui sermonem receperit veritatis, à parentibus separetur incredulis, aut rursum pater separetur à filio, aut filia à matre.* [s] *Et hoc modo inter propinquos & consanguineos credentes atque incredulos, scientiæ atque ignorantiæ, veritatisque & erroris pugna* consistit. [t] *Et ob hoc iterum dicebat Qui nos misit*, Non veni pacem mittere in terram sed gladium. *Quod si dicat* [u] *aliquis, Et quomodo iustum videtur separari* filios *à parentibus? Audi quomodo; Quia cum ipsis si in errore permaneant, neque illis proderunt, & ipsi cum illis pariter interibunt. Iustum igitur & valde iustum est, separari eum qui saluari vult ab eo qui non vult. Sed & illud aduerte, quia non ex illis qui rectiùs intelligunt venit ista separatio. Illi enim volunt* interesse [x] *pariter & prodesse* [y] his, *& docere meliora. Sed* & istud *proprium est ignorantiæ vitium, vt confutantem se veritatis lucem non ferat habere de proximo; & ideò ex illis ista nascitur separatio. Nam qui scientiam veritatis accipiunt, (quia bonitatis plena est) tanquam à bono Deo datam cupiunt eam (si fieri potest) cum omnibus habere communem, etiam cum* eis [z] *qui oderant eos & persequuntur. Sciunt enim quia* peccatum [a] *ipsorum causa* ignorantiæ *est. Propterea denique ipse Magister, cum ab his qui ignorabant eum duceretur* [c] *ad crucem, orabat Patrem pro interfectoribus suis, & dicebat,* Pater dimitte eis peccatum, *quia* nesciunt quid faciunt. *Imitantes quoque discipuli Magistrum, etiam ipsi cum paterentur, similiter pro interfectoribus suis orabant. Quod si disciplina nobis est, orare etiam pro interfectoribus & persecutoribus nostris; quomodo non etiam parentum & propinquorum persecutiones ferre, & pro conuersione eorum orare* [d] credimur? *Tum deinde* [e] *etiam diligentius consideremus, quæ sit nobis causa parentes diligendi. Pro eo,* [f] inquiunt, quia *vitæ nostræ videntur auctores. Auctores quidem vitæ nostræ parentes non sunt, sed ministri; Non enim vitam præbent, sed ingrediendi nobis ad hanc vitam exhibent ministerium. Auctor autem vitæ vnus & solus est Deus. Si* [g] autem *auctorem vitæ*

q vidimus.
r necesse est.
s Matth. 10.
t consurgit.
u dicit.
x esse pariter.
y eis.
z his.
a peccati.
b ignorantia.
x Turrian. pro e, ist. lib. 5. cap. 24. Illud quoque repurgãdum est, quod siue culpa interpretis, siue vitio exẽplaris Græci in hãc epist. irrepsit. Sic quidem est Græce αὐτὸς γὰρ ὁ διδάσκαλος προσηλωθεὶς ηὔχετο τοῖς αὐτὸν ἀναιροῦσιν ἀφεθῆναι τὸ ἁμάρτημα.
Luc. 23. Act. 7
d debemus.
e etiã illud.
f inquit quod
g si ergo.

diligere volumus, [h] *illum nobis esse diligendum sciamus. Sed illum,* (inquiunt[i]) *cognoscere non potuimus, istos autem & nouimus & in affectu habemus. Esto, non* [k] potuistis *cognoscere* [l] quis *sit Deus; quid tamen non sit Deus, perfacile* [m] *scire* potuistis. *Nam quomodo latere potuit hominem, quod lignum aut lapis, aut æs, vel alia huiusmodi materia Deus non sit? Quod si in his quæ facile deprehendere potuistis, animum ad discutiendum noluistis attendere; certum est quia in agnitione Dei impediti estis, non impossibilitatis sed ignauiæ vitio. Nam si voluissetis, ex his ipsis inutilibus simulacris profecto accepissetis intelligentiæ viam.* [n] *Certum est* [o] *quia per ferrum facta sunt simulacra, ferrum vero per ignem confectum est; qui ignis aqua extinguitur; aqua autem per spiritum mouetur; Spiritus autem à Deo initium* [p] *habet. Sic enim dixit Moses Propheta,* In principio fecit Deus cœlum & terram. Terra autem erat inuisibilis & incomposita, & tenebræ erãt super [q] *faciem abyssi,* & Spiritus Dei erat super aquas. *Qui Spiritus Dei iussu, quasi ipsa* [r] manus *conditoris, lucem separauit à tenebris: & post illud inuisibile cœlum istud visibile produxit, vt superiora quidem habitaculum faceret Angelis, inferiora vero hominibus.* [s] *Propter* *vos *ergo, iussu Dei, Aqua, quæ erat super faciem terræ, secessit vt terra* () vobis *produceret fructus.* [t] *Cui etiam humorum venas latenter inseruit, vt* () vobis *ex ea profluerent fontes & flumina. Propter* *vos *producere iussa est animantia & omnia quæ* [x] vestro *vsui voluntatique seruirent.* Annon *propter* * vos *venti spirant, vt ex ipsis cõcipiens fructus* () vobis *terra parturiat?* Nonne *propter* * vos *imbres profluunt, & tempora vicissitudines mutant?* Num *propter* *vos *Sol oritur & occidit, & mutationes Luna perpetitur? Propter* * vos *mare exhibet famulatum suum, vt* [u] vobis ingratis *cuncta subiaceant. Nonne pro his omnibus iusta erit vultionis pœna, quia horum omnium largitorem, quem*

h voluerimus. i inquit. k potueris. l quid. m potuisti. n certum est enim. o Turrian. pro epist. lib. 5. c 24. in co lib. 6. edit. qua Ruffin. non est vsus, est sermo Petri ex quo vt dixi tota fere hæc epist. 4. Clementis cõposita est. Incipiamus ergo inde recitare. ἡ γὰρ εἰκὼν ὑπὸ σιδήρου ἐτορεύθη πρῶτον, καὶ ὁ τορεύσας σίδηρος ὑπὸ πυρὸς ἐμαλάχθη, καὶ τὸ πῦρ σβέννυται ὑπὸ ὕδατος, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ πνεύματος τὴν κίνησιν ἔχει· καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ τὰ ὅλα πεποιηκότος θεοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἔχει· οὕτως γὰρ ὁ προφήτης εἴρηκε Μωσῆς· ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῶν ὑδάτων. ὅπερ καὶ λέγεσθαι τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα ὥσπερ χεὶρ αὐτοῦ τὰ πάντα δημιουργεῖ, φῶς ἀπὸ σκότους χωρίζον καὶ μετὰ τὸν ἀόρατον οὐρανὸν, τὸν φαινόμενον ἀπλώσας ἵνα τὰ ἄνω τοῖς τοῦ φωτὸς ἀγγέλοις οἰκηθῇ, τὰ δὲ κάτω ὑπὸ ἀνθρώπων. ἅμα τοῖς δι' αὐτὸν γενομένοις πᾶσι διοικηθῇ. διὰ γὰρ σὲ τὸν ἄνθρωπον, &c. recte: hactenus de spiritu creato, qualè est illud, *flabit spir. eius & fluent aquæ*: & illud Amos Prophetæ, *Ego Dominus creans spiritum.* Sic enim Cæsarius frater Greg. Nazianz. in resp. ad varias quæstiones, de Locis Scripturarum: & Theodoretus ac Gennad. & alij, ne omnes enumerem, interpretati sunt. p Turrian. loco citato in verba Græca hæc adnotat, *In Trinitate non est* κτίσεως ἀπὸ ἀπολείας *nec* θέμις *vt ait Greg. Nazianz. sed est vna eademque substantia cum tribus proprietatibus*, ingeniti, generationis & processionis. q super abyssũ. r manu. s Hæc verba citat Beda de tẽporũ ratione c. 33. tom. 2. p. 43. *propter te. () tibi. t huc vsq; Bed. u tibi ingrato.

antè omnia & agnoscere & venerari debuistis, solum præ cæteris[y] ignoratis? *Sed & nunc ()* per idem *vos adhuc in intelligentiam*[z] eius *duco. Videtis etenim, quod omnia gignuntur ex aquis; aqua vero per vnigenitum ex initio facta est,*[a] *vnigeniti vero omnipotens Deus caput est, per quem tali ordine,(** vt *supra diximus) peruenitur ad patrem. Cum autem*[b] perueneritis, [c] agnoscite *hanc esse voluntatem eius, vt per aquas,*[d] *quæ primæ creaturæ sunt, denuò*[e] renascamini. *Qui enim regeneratus fuerit per aquam, bonis operib.*[f] repletus, *hæres efficitur eius, à quo in incorruptione regeneratus est. Propter quod paratis animis accedite quasi filij ad Patrem, vt peccata vestra diluantur, & causa eorum sola ignorantia fuisse probetur apud Deum. Nam si post agnitionem horum permanetis in incredulitate, vobis iam perditionis vestræ causa, & non ignorantiæ reputabitur. Nec*[g] putetis *quod etiamsi omnem pietatem*[h] colatis, *omnemque Iustitiam, baptismum vero non*[i] accipiatis, *spem*[k] possitis *habere apud Deum; immo*[l] *maiore pœna* digni eritis, *qui bona opera non bene*[m] operati estis. *Confertur enim meritum homini ex bonis gestis; sed si ita gerantur sicut Deus iubet. Deus ** autem iussit omnem colentem se Baptismo consignari. Quod si* vos[n] renueritis, vt vestræ *voluntati magis quam Dei* obtemperetis, contrarij *sine dubio &* inimici estis *voluntati eius. Sed* dicitis *fortasse; Quid confert aqua baptismus ad Dei cultum? Primò quidem, quia quod Deo placuit impletur. Secundò,*[o] *quia*[p] regeneratio *ex aquis & Deo renato fragilitas prioris natiuitatis, quæ* vobis *per hominem facta est, amputatur; & ita demum peruenire*[q] poteritis *ad salutem. Aliter impossibile est. Sic enim nobis cum Sacramento verus Propheta testatus est, dicens*, Amen, Amen dico vobis, nisi quis denuò renatus fuerit ex aqua *viua*, non introibit in *regnum*[r] cœlorum. *Et ideo accelerate, Est enim in aquis istis*[s] misericordia

y ignorastis.
() eisdē viis.
z tuo.
* quo.
a Turrian. loco citato. Duriusculū est, & forma verborum nō ita sana est, vt est illud Apost. 1. Cor. 11. Christi autem caput Deus. Nec hoc Clementis est, Nec enim græcè legitur, sed pro eo est, τὸ πνεῦμα τὸ ὕδωρ ποιεῖ, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πνεύματος κινηθὲν τὴν φύσιν λαμβάνει, τὸ δὲ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ ὅλων θεοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχει.
b perueneris.
c agnosces.
d Turrian. ibid. Melius est Græcè, nō enim sunt aut dicuntur, aquæ primæ creaturæ, sed initium generandi; hoc enim significat ὕδωρ ἀρχέγονον.
e renasceris.

f adimpletus. g putes. h colas. i accipias. k possis. l potius maiore pœna dignus eris. m operatur. * Matth. 28. Ioan. 3. n tu renuiteris, & tuæ obtemperas contrarius. inimicus es, sed dices. o *Turrian. loco citato.* fortasse non vsquequaque verum esse videatur; Manet enim homo adhuc post Baptismum fragilis ad moriendum, & ad peccandū: Quomodo igitur amputatur per Bapt. fragilitas primę Natiuitatis? culpa igitur est interpretis, non enim græce dicit fragilitatem primæ Natiuitatis per Bapt. amputari, sed primam Natiuitatem ex concupiscentia &c. -- Sic itaque ait Clemens græcè, ἐξ ὕδατος ἀναγεννηθεὶς καὶ τὴν ἐξ ἐπιθυμίας πρώτην σοι γενομένην ἀποτέμνειν γένεσιν, καὶ οὕτως σωτηρίας τυχεῖν δύνῃ.
p regeneratio tibi. q poteris r regna.
s misericordiæ quædam vis.

eius *quædam quæ*[t] *ex initio ferebatur super eas; & agnoscit eos qui baptizantur sub appellatione triplicis Sacramenti, & eripit eos de suppliciis futuris, quasi donum quoddam offerens Deo, animas per Baptismum consecratas. Confugite ergo ad aquas istas; solæ sunt enim, quæ possint vim futuri ignis extinguere. Ad quas qui moratur accedere, constat in eo adhuc infidelitatis Idolum permanere, & ab ipso prohiberi ad aquas properare, quæ salutem conferunt. Siue enim iustus siue* sit *iniustus, baptismus ei per omnia necessarius est. Iusto quidem, vt adimpleatur in eo perfectio, & regeneretur Deo; iniusto vero, vt peccatorum quæ gessit*[x] *remissio concedatur. Omnibus ergo festinandum est sine mora renasci Deo,*[y] & demum consignari ab Episcopo, id est septiformem[z] gratiam Spiritus Sancti percipere: *Quia incertus est vnusquisque exitus vitæ. Cum autem regeneratus*[a] fuerit *per aquam*, & postmodū septiformi Spiritus gratia ab Episcopo (vt memoratum est) confirmatus, quia[b] *alter perfectus esse Christianus nequaquam poterit*, nec sedem habere inter perfectos, si non necessitate, sed incuria aut voluntate remanserit, (vt[c] à B. Petro accepimus, & cæteri sancti Apostoli, præcipiente Domino docuerunt) & demum *ex operibus bonis* ostendat *in se similitudinem eius, qui* eum[d] *genuit, patris*. Post hæc vero agnoscat *Deum* honorare. *Honor autem eius est, vt ita* viuat[e] *sicut ipse vult; vult* enim vnumquemque *ita viuere, vt homicidium & adulterium*[f] nesciat, *odium & auaritiam* fugiat, *iram, superbiam, iactantiam* respuat & execretur, *inuidiam quoque, & cætera* his *similia penitus* à se ducat *aliena. Est sanè propria quædam nostræ religionis obseruantia, quæ non tam imponitur hominibus, quam propriè ab vnoquoque Deum colente causa puritatis expetitur*; de *castimonia dico*[g] cautela, *cuius species multæ sunt. Sed primò vt obseruet vnusquisque, ne menstruatæ mulieri misceatur; hoc enim execrabile ducit Lex Dei. Quod* si[h] *Lex de his non admonuisset*[i] vos, *vt*[k] catuli *liben-*

t Hæc pertinet, quod ait Cyrillus in Genesim, ab exordio significatum esse gratiã baptismi in eo quod Moyses scripsit, Spiritus D. ferebatur super aquas. *Turrian. ibidem.*
u iniustus sis iam ne tibi.
x gessit in ignorantia.
y renasci Deo, quia incertus
z vide Siric. epist.1.cap.1.
a fueris per aquam ex operibus bonis ostende in te, &c.
b hoc cõmentum propugnát pseudo-Vrbanus, epistol.1. & pseudo Melchiad. epist.2.
c sic legit Turrian. li.5. pro epist. c. vlt. p.471. idẽ tamen lib. 2 c.18 legendũ vult: x Codice V ticano, *vt habentur quod à B. Petro accepimus* &c.
d te genuit, agnouisti .n. Deum, honora patrem; honor. e viuas-- vult autem ita viuere. f nescias-- fugias--respuas--execreris inuidiam cæteraque à te ducas g causa. h est lex. i nos.
k leg. Canthari. Turr. lib. 5. pro epist. c.1. p.367. a nos vt Ca hari non libenter voluceremur in fter o e, Sic enim est in exemplari ve ustissimo Biblioth. Vaticanæ, & in altero Florentinæ Biblioth. S. Marci. Idem p. seq. nos vt Cathari id est mundi. Tandem c. 24. dat Manes: Bisi, inquit, hoc extremum in exemplari vetusto M.S. reperi, & alio loco probaueram, legendum tamen esse Canthari ex Græco exemplari didici. Sic enim est. [illegible] &c.

ter

ter voluêremur in stercore. Debemus aliquid amplius habere animalibus, vtpote [l] rationales *homines & cælestium sensuum capaces, quibus* [m] summum *esse debet ab omni inquinamento cordis conscientiam custodire. Bonum est autem & puritati conueniens, etiam corpus aqua diluere. Bonum verò dico, non quasi principale illud in quo mens purificatur, sed* [n] *quòd sequela sit illius boni hoc in quo caro diluitur. Sic enim & Magister noster quosdam Pharisæorum & Scribarum, qui videbantur esse cæteris meliores, & à vulgo separati, increpabat, dicens eos hypocritas; quia ea solummodo quæ hominibus videbantur, purificabãt; corda vero, quæ solus Deus aspicit, inquinata relinquebant & sordida. Ad quosdam ergo ex ipsis non ad omnes dicebat;* Væ [o] vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis, intus autem plena sunt sordibus. Pharisæe cæce, [p] *munda* prius quod intus est; & quod de foris est erit mundum. *Vere enim, si mens mundetur luce scientiæ, cum ipsa fuerit munda ac splendida; tunc etiam eius qui de foris est hominis ipsa* [q] *necessariò curam gerit, id est carnis suæ, vt & ipsa purificetur. Vbi autem ista quæ de foris est purificatio carnis negligitur, certum est,* [r] *neque de puritate mentis ac munditia cordis curam geri. Ita ergo fit, vt is qui intrinsecus mundus est, mundetur sine dubio & extrinsecus. Non semper autem is qui mundatur extrinsecus,* etiam intrinsecus *mundus est; videlicet cum agit hæc vt* [s] hominibus *placeat. Sed & illa species castimoniæ obseruanda est, vti ne passim & libidinis solius causa* cum fœminis [t] coëat quis, *sed posteritatis reparandæ gratia: quæ obseruantia cum etiam in nonnullis pecudib. inueniatur, pudoris est si non ab hominibus rationabilibus & Deum colentibus obseruetur.*

Ergo [u] *omnes peccauerunt & egent* auxilio *Dei.*

Propter [x] quod, charissimi, *sectamini* semper *charitatem*, & *æmulamini meliora* & *spiritualia*, & adiuuate vos inuicem, vt Deo semper in omnibus placere valeatis. Amen.

l rationabiles.
m summi studij esse.
n notab. Lector Hemerobaptistam.
o Matth. 23.
p Ruffin. *mũda:* quod impostor ex vulg. vers. emendauit.
q imo sordidæ vestes cãdidæ mentis esse vult indicia Hieron. epist. 4. ioã, appetitus sordibus naturalem pulchritudinem turpa e festinãtem puellã, laudat epist. 7. vide epitaph. Paulæ cap 7. & 10.
r ibi neque.
s etiã intrinsecus omnib. placeat.
t coëatur...
u Rom. 3. gloria.
x 1. Cor 12. 14. hic e fine claudit epist. 2. Pseudo-Euaristus. vide sup. censuram Possecini.

Iudicia Pontificiorum.

CAroli Bonij *præf. in Constit Clem.* Certum est epist. Clem. nemine vulgatas, non esse eas quarum meminit Epiphanius in primo contra hæreses libro: in quo scribit laudari in iis epistolis vir-

giniratem, atque omnes prophetas; ex eoque ſumi argumentum contra Hebionem illos vituperantem. Quæ quidem in iis peruulgatis epiſtolis non legimus, leguntur autem in eis multa tranſlata ex Itinerario, quæ illarum auctoritatem reddunt leuiorem: in quibus vnum de quotidiana lotione corporum, quaſi ea ad mentis munditiem pertineat, eſt omnino non ferendum. Hebionitæ enim cum quotidianos Baptiſmos haberent, corruptis Clementis libris, Petrum fecerunt illorum Baptiſmorum auctorem, &c.

Guil. Eſtius in 4 Diſt. 7 §. 23. Clemens, ſi tamen ille auctor.

Vide Bellarm. lib. 2. de confirm. c. 3. §. Primus, & c. 7. §. iā vero &c.

CENSVRA.

Lib. 5. pro epiſt. c. 24. Hic cùm reum confitentem habeamus Turrianum, eius verba expendiſſe ſufficiet. *Clementis* (inquit) *epiſtola* 4. *(excepto principio) tota eſt ex Sermone B. Petri, qui eſt in 6. libro recognit. paucis quibuſdam additis*; falſum vero quod addit; *Clementem feciſſe quod à nobis fieri ſolet, vt quæ alio loco & tempore, & aliis ſcripſimus, eiſdem vtamur*, neutrum enim ſcriptum Clementis eſt. Falſum item quod ſequitur, *Quamuis pauca quædam in epiſt* quam præ manibus habemus, *ſint quæ à Clemente aliena videri poterant, partim vitio interpretis, partim artificio hæreticorum; numquam tamen Catholicos negare eam, aut de ea dubitare auſos*; diuerſa enim pontificiorum Iudicia in contrarium protulimus. Æque falſum quod addit Turrian. *Etſi forte tota epiſtola ex libro 6. recognit ſit, tamen quia non eſt ille 6. liber cum reliquis ex editione Recognitionum quas Ruffinus interpretatus eſt, (gemina enim editio ferebatur, quod ipſe idem Ruffinus teſtatur) idcirco huius epiſtolæ quartæ verſionem non eſſe aſsignatam Ruffino; Immo nullius interpretis nomen inſcriptum habere.* Vtrumque enim planum fecimus, impoſtorem Semibarbatum Epiſtolarum 4. poſteriorum non interpretem ſed ſcriptorem fuiſſe: 2. eum ex Ruffini interpretatione quæcumque è Recognitionibus habet hauſiſſe.

In hac epiſt. (ait ibid. Turrian. *ſunt quoque veſtigia ætatis eius qua ſcripta eſt, propria, & illi ætati qua ſcripta eſſe à Magdeburgenſibus fingitur aduerſa: vbi enim erant tempore Caroli gentiles inter quos Iulius & Iulianus habitabant? vbi Idololatria quam hic confutat? an erant illi inter Turcas? at iſti, licet pagani ſunt, non tamen idola colunt, neque ſtatuas pro diis habent: an erant apud Indos? Ne id quidem, ſiquidem paulo ante ætatis noſtræ memoriam ignoti erant.*

℞. In hac obſeruatione tot fere numerare licet errata quot verba. Nam 1. non ſequitur auctorem epiſtolæ eo tempore vixiſſe quo idololatria gentilium viguit; ſi, quos in epiſtola alloqui ſe finxit, ab idolorum cultu dehortatus eſt; Quid enim ſi totius Epiſtolæ argumentum pro libidine commentus eſt, vt antiquitatem veriſimilius affectaret?

2. Gentiles nullos fuiſſe Carolo M. imperante, falſum eſt: demus enim Tartaros, Sinenſes, Iaponenſes, cæteroſque Orientales qui ad

noſtra

nostra vsque tempora idola coluerunt, tunc temporis ab omni superstitioso cultu alienos fuisse, Annon certissimum est Danos, Suecos, Saxones, Borussos, Lituanos, Liuonos, Polonos, &c. illo ipso Caroli M. æuo horrendis idolomaniæ tenebris obsessos?

3. Absurde Turcas hodiernos paganis annumerat aduersarius; non enim omnes infideles pagani, sed soli gentiles, πολυθείας assertores, licet omnes pagani infidelibus accensendi sunt.

4. Ἀνιστορησίαν pudendam prodit, dum Turcas octauo seculo statuas pro Diis habuisse negat; fuerunt enim plurium Deorum & simulachrorum cultores, antequam Mahumetanam superstitionem (icto cum Saracenus fœdere) amplexi essent; quod non contigit ante A. D. 763. quo faucibus Caspiis effusi, circumuicinas regiones late populati sunt.

5. Nec simpliciter affirmabit Mahumetismi propugnatores ab omni idolorum adoratione fuisse semper alienos, quicumque in memoriam reuocauerit Germanum Constantinopolitanum scripsisse, ad sua tempora Saracenos λίθῳ ἀψύχῳ acclamationem in Eremo celebrasse &c. Legatur in actis 7. Synodi epist. Germani ad Thomam Claudiopolitanum &c.

6. Male asseuerat Turrianus Indos Caroli seculo ignotos: id enim, licet de Occidentalibus verissimum sit, de Orientalibus falsum esse nemo nescit: quos si ab omni idololatriæ labe puros vnquam fuisse credidit Iesuita, probare debuit, non sine teste supponere.

7. Fingamus denique, omnes Idololatriæ fibras, Caroli M. tempore, toto penitus orbe recisas; an eo nomine Magdeburgenses erroris arguendi sunt, quod epistolarum Decretalium effictorem Caroli contemporaneum fuisse scripserint? Non alio certe patrocinio subleuandi sunt quam ipsius qui eos impetiuit aduersarij: cum enim fateatur epistolam 4. Pseudo-Clementis maximâ ex parte è lib. 6. recognitionum translatam, constet autem recognitiones ante Origenis eos citantis tempora Clementi suppositas; non mirum si quæ consarcinator epistolarum è cœnosis istis lacunis hausit, priscæ illius ætatis vestigia ostentent, sint autem ætati ipsius haurientis aduersa.

Subdit Turrian. *Ad exemplum Theodoreti, qui quamuis Hebr. 2. χάριτι θεοῦ legi agnosceret, χωρὶς θεοῦ (qua Lectione vtebantur Nestoriani) pie, teste Oecumenio, interpretatur, Sic ego non reprehendo quod quadam in hac epistola non recte hactenus legebantur, sed potius ad exemplum Ecclesiastica regula, qua (secundum Hieronymi sententiam) in Nouo Testamento ad græci sermonis normam veritatem examinat; fontem exemplaris græci repeto, vt inde purum & liquidum hauriamus. Non dubito pie interpretatos, qui sic hactenus vt nunc est legebant; sed si fontem indicando assequor, vt in interpretando pie non sit deinceps laborandum, existimo boni potius consulendum esse quam reprehendendum.*

℞. Gratiam Iesuitæ ob præmonstratam laborantibus facem, haberi æquissimum censemus; idcirco quoties eum fide bona egisse constabit, laudem debitam non subtrahemus.

Idem loco citato. *Illud adnotabo, quia industria epistolæ inuestigamus, quod in hoc Sacramento* (consignationis Episcopalis) *verbo confirmandi vsus est Clemens in hac epistola; & eodem vsus est lib. 3. Constit. Apost. & vsq; in hodiernum diem omnes Ecclesiæ Occidentis, Sacramentum confirmationis vulgo sic vocant: hoc vestigium nominis odorem præbet ætatis illius Apostolicæ, vnde institutio consuetudinis Ecclesiarum & consignatio epistolæ descendit.*

℞. Notabit vero Lector nullo modo sequi, eum qui Clementi Decretales supposuit, (si modo voce à constitutionum scriptore vsurpata vsus est) eodem cum illo seculo vixisse; alioqui si quicumque easdem voces scriptis suis inserunt, eiusdem ætatis odorẽ præbeant; quis Turrianum, in cuius lucubrationibus confirmationis mentio, Clementini illius seculi odorem referre negare audeat? Tria præterea obseruanda sunt; 1. à Clemente nec Decretales nec Constitutiones scriptas esse. 2. Constitutionum scriptorem cum epistolarum artifice conuenire verbis, ab eodemque discrepare sententiis: ille enim lib. 3. c. 17. *μύρον ὁμολογίας βεβαίωσιν*; hic vero consignationem Sacerdotalem baptismatis ipsius perfectionem & confirmationem vocat: quo dogmate non Apostolici, sed corruptissimi seculi odorem præbet. 3. Confirmationis ritum à Pontificiis hodie obseruatum, ab Apostolica traditione minime fluxisse.

Binius in Notis ex Turriano. Hæc conclusio (ergo omnes pecc.) *calumniose reprehenditur ab hæreticis; ita enim S. Clemens argumentatur. Si ratio naturalis, & lex colendi Deum non sufficit ad obseruandam hanc speciem castitatis, quam pecudes sine ratione ex lege solo naturæ instinctu seruant, & ita mutabiles sunt homines; sequitur omnes esse peccatores, & auxilio Dei egere ad bene viuendum. Quo nihil verius, nihil subtilius, nec ad rem accommodatius dici potuit.*

℞. Calumniosè calumniæ Magdeburgicos arguunt aduersarij, quorum argumento nihil cum pseudo-Clementis paralogismo commune est: quandoquidem tantum abest, vt legem, rationemque naturalem non sufficere ad obseruandam castitatem externam censeat; vt nihil amplius ad conuersionem hominis requirat præter reuelationem veritatis: non itaque agnouit legis in carne *ἀδυναμίαν*, sed potentiam bona quæque exequendi in homine per legis prædicationem illuminato. Hoc igitur argumento pugnat *ὑποβολεύς*; *Obseruare castimoniam necessarium est non continentibus, siquidem ignominiosum est non obseruare. Ergo omnes peccauerunt, & egent auxilio Dei.* Quo nihil infirmius, nihil absurdius, nihil à re proposita alienius dici potuit.

CLEMEN-

CLEMENTIS PAPÆ
Epistola V.

Dilectissimis fratribus & condiscipulis, Hierosolymis cum charissimo fratre Iacobo coëpiscopo habitantibus, Clemens Episcopus.

COMMVNIS vita, fratres, [a] omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum eorumque discipulorum imitari volunt. *Communis* [b] *enim vsus omnium quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit; sed per iniquitatem alius hoc suum* [c] *esse* dixit; *& alius illud; & sic inter mortales diuisio facta est. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia: in omnibus autem sunt sine dubio & coniuges: & sicut non potest (inquit) diuidi aër, neque splendor solis: ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, diuidi debere, sed habenda esse communia.*

a hoc nemo pôtificiorum fatetur, ex profecto refertur Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11.

b verba Faustiniani ethnici lib. 10. recognit. p. 105. a.

c dicit esse.

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens; [d] *Ecce quã bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum.* Istius enim consuetudinis more retento, etiam Apostoli, eorumque discipuli (vt prædictum est) vnà nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Vnde (vt bene nostis) *erat* [e] *multitudinis eorum cor vnum & anima vna; nec quisquam eorum* aut nostrum de his *quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis* & nobis *erant communia,* [f] *nec quisquam egens erat inter* nos. Omnes autem qui domos vel agros possidebant, vendebant eos, & *pretia eorum* & reliquas res quas habebant, *afferebant,* ponentes *ante pedes Apostolorum*, sicut nobiscum quidam vestrum cognouerunt & viderunt; & *diuidebantur singulis prout cuique opus erat.* [g] Ananias autem vir austerus, & Sapphira vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio [h] *agrorum suorum* quos vendiderant, nobis præsen-

d Psal. 132.

e Act. 4. multit. credentium.

f ibid. vers. 34

g Init. cap. 5.

h agri non agrorum meminit Lucas,

tibus [i] in conspectu omnium circumstantium à conspectu Apostolorum, propter peccatũ eorum, & mendacium quod fecerunt, mortui delati sunt ambo: cæteraque quę de talibus cognouimus & vidimus, nec recordatione, nec demonstratione digna sunt.

Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis & exemplis Apostolorum obedire præcipimus; quia hi qui mandata eorum postponunt, non solum rei sed extorres fiunt. Quæ non solum vobis cauenda, sed & omnibus prædicanda sunt. Relatum est etiam nobis, quod quidam in vestris partibus commorantes, aduersantur sanis doctrinis; & (prout eis videtur) non secundum *traditionem patris*, sed iuxta sensum suum docere videntur.

Multas [l] enim quidam (*vt* audiuimus) vestrarum partium, secundum ingenium hominum, *ex his quæ legunt verisimilitudines capiunt: & ideo diligenter obseruandum est, vt lex Dei cum legitur, non secundum* [m] propriam *ingenij intelligentiam legatur* vel doceatur. *Sunt enim multa verba in Scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad* eum [n] *sensum, quem vnusquisque sponte præsumpsit;* [o] sed *fieri non oportet. Non enim sensum, quem extrinsecus* [p] adulteretis, *alienum & extraneum* debetis *quærere*; aut quomodo ipsum *scripturarum auctoritate* confirmetis; *sed ex ipsis Scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere Scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam* seruauit [q], *vt & ipse possit ea quæ rectè suscepit competenter asserere. Cum enim ex diuinis Scripturis integram quis & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum non erit si aliquid etiam ex eruditione communi ac* [r] *liberalibus studiis, quæ forte in pueritia attigit, ad assertionem veri dogmatis conferat: ita tamen vt vbi vera didicit, falsa & simulata declinet.* [f]

Incertum est enim etiam iuuenibus vitæ tempus, senibus au-

i Ananias diuino iudicio sublatus est A.D. 34. Tiberij 18. teste Baronio §. 269. A.D. 36. Paulus vocatus A. D. 41. Cornelius primitiæ gentiũ bapt. initiatus: A. demũ 44. Petrus Romam profectus est: Quomodo igitur præsente Clemente, qui nondum Christianę fidei nomẽ dederat A. 41. mortuus delatus est Ananias? Certe fides recognitionũ libris, quos deflorauit impostor, habenda sit, non Ananiæ solum obitũ, sed Pauli Corneliique cõuersionem priusquã Clemens vel Romam migraret vel saltẽ Petrum Cæsareæ conueniret cõfigisse, fateatur necesse est. Vide recognit. lib. 1. p. 18. a. & lib. 10. p. 116. b.

k traditiones patrum. l verba Petri Recognit. lib. 10. p. 113. b. Multas vt video ingeniosi homines, ex his &c. Turrian. lib. 3. pro epist. cap. 13. & lib. 4. præf. sic legit; sensum suum docere videntur; & ideo diligenter obseruandum, &c.

m proprij. n suum sensum quem sibi. o quod fieri. p attuleris—debes, quem ex scripr. auctorit. confirmes. Turrian. ex Cod. Vatican. & Florentino legit, non enim sensum extrinsecus attuleris. q seruat. r ac de lib.

f Sequentia non cohærent: omisit enim impostor lin. 5. quæ consequentiæ rationem planissimam reddunt.

tem

tem iam nec incertum est: non enim dubitatur quin quantumcumque est quod putatur superesse, breue sit. Et ideò, tam iuuenes quam senes, oportet de conuersione & pœnitentia valdè esse solicitos, & satagere vt de reliquo ornent animam suam ornamentis dignissimis, id est dogmatibus veritatis, decore pudicitiæ, splendore iustitiæ, candore pietatis, alijsq; omnibus, quibus comptam esse decet rationabilem mentem.

Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes & Scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis implere satagetis. [t]Et cum oratione assidua Dei gratiam obtinere merueritis, tunc sine suspicione mali [u] *interitus* vota possint celebrari festiua. [x] *Deus* autem *pacis sit cum omnibus vobis. Amen.*

t forte *vt.*
u inter vos.
x 2. Cor. 13. vers. 11. & 13.

Indicia Pontificiorum.

Christian. Massæus Chron. lib. 9. p. 114 Est infœlicis Nicolai, aut alicuius sectatorum eius, quos inter primos hæreticos legimus, &c.

Hæc ad verbum describit Posseuinus in Apparatu, verbo Clemens p. 371. vide sup. censurá Marsilij Patauini.

Bellarm. de bonis operib. in partic. lib. 3. c. 11. Initio Epistolæ fingitur Clemens Rom. Episcopus scribere fratribus habitantibus in Hierusalem cum Iacobo; At Iacobus obiit 7. annis ante Petrum, & Clemens non fuit Rom. Episc. nisi post Petrum, vt colligitur ex libro 5. Hieronymi de viris illustribus, & ex omnibus historicis qui res Ecclesiæ conscripserunt. Deinde laudat fictitius iste Clemens communionem vxorum; quod Nicolai potius hæresiarchæ quam S. Clementis dogma fuisse, extra controuersiam est. Denique totus hic locus de communione rerum & vxorum translatus est in hanc epistolam ex 10. libro Recognitionum, vbi ista secundum philosophiam Platonis dicuntur à Faustiniano Ethnico, & ab ipso S. Clemente refelluntur. Quis igitur credat, ea nunc à S. Clemente tradi Christianis, quæ ipse idem alibi ab Ethnicis disputata refutauit?

Idem de Script. Eccl. In Epist. 5. laudatur communitas rerum omnium, etiam vxorum; & totus hic locus desumptus est ex libro 10. Recognit. vbi hæc dicuntur à Faustiniano Ethnico, & à S Clemente refutantur: sed forte hæc irrepserunt, & in Codice Vaticano non inueniuntur.

CENSVRA.

Quandoquidem Bellarmini iudicio per omnia subscribimus: superest vt Turriani commenta explodamus. *Quinta* (inquit) *epistola*

Turrian. lib. 5. c. 24.

Clementis, etſi aliquantulum interpretationis Rufini ex libro 10 Recogni. in eam transcriptum; quia id paululum eſt, non habet Rufini nomen inſcriptum: imo ſine nomine interpretis fertur.

℞. Hæc omnia & friuola ſunt, & falſitate laborant: pars enim epiſtolæ maxima è recognitionibus hauſta; nec interpres eius quærendus, ſed ſcriptor nigro theta notandus eſt.

Clauſulam de vxorum communitate, *in vetuſto exemplari bibliotheca Vaticana non eſſe*, idque *perſpici poſſe ab iis qui voluerint oculis ſuis credere*, aſſerit aduerſarius.

℞. Cum nobis vetuſtum illud exemplar inſpicere non liceat, perſpicere non poſſumus, an falſa fingat, an vero credenda aſſerat Turrianus. Hoc vnum ſcimus, ſiue exter, ſiue non exter in Manuſcriptis Vaticanis Platonica de vxorum communitate ſententia, à nemine hoc ſolo nomine poſſe pſeudo-Clementem excuſari.

Addit Ieſuita: *Communem vitam cum non nitatur in hac epiſtola Clem. ſed potius in Apoſtolica traditione, nihil referre ad conuincendos hæreticos, quod eam negent Clementis eſſe: non enim opus eſſe eis obiicere huius epiſtolæ auctoritatem, tametſi magna ſit, & grauis in Eccleſia.*

℞. Cum nec vita communis ab Apoſtolica traditione auctoritatem habeat, nec epiſtolæ auctoritas à Veteribus vnquam agnita ſit, grauiſſimo Turrianum maximoque mendacio conſcientiam onerаſſe oportet.

Subiungit idem, *Illud de communitate vxorum etſi appoſitum fuiſſe ab alio ſatis pateat ex exemplaribus Vaticano & Florentino S. Marci in quibus non hoc legitur, illam tamen adhuc coniecturam magnam eſſe, quod pars epiſtolæ, de communitate rerum ſecundum naturam, ſumpta eſt à Clemente in epiſtola ex libro ſuo 10. Recognit. vbi hoc ipſum quoque de communitate vxorum ab iis qui libros illos corruperunt appoſitum eſt, & inde in epiſtolam translatum; tantam ſemper epiſtolæ huius in Eccleſia auctoritatem, tantam etiam Catholicorum modeſtiam, pietatem ac reuerentiam, vt numquam eius fidem ne tantillum quidem hac adſperſa macula imminuere potuerit.*

℞. De manuſcriptis Vaticano & Florentino cum non ſint ad manus, pronuntiare nihil poſſumus. Cætera falſiſſima eſſe conſtat: 1. Nulla huius epiſtolæ in Eccleſia Veteri auctoritas eſſe potuit, cum ſcripta ſit circa A.D. 800. vel poſt. 2. Nullus ei inter Pontificios auctoritatem detulit, niſi qui vel ἀκρισίᾳ vel nimia facilitate laborauit. 3. Clauſulam de vxorum communitate aliunde in libro 10. Recognit. appoſitam non eſſe docet theſis ipſa quam propugnandam ſuſceperat Fauſtinianus, ſcilicet, *omnia eſſe indifferentia, homicidium, adulterium, furtum*, &c. hanc vero theſim probat hoc axiomate, *vſum omnium quæcumque in mundo ſunt communem omnibus eſſe debere*; quod confirmat Plato aſſerens, omnia amicorum communia, opes, vxores. &c.

ANA-

ANACLETI PAPÆ Epist. I.

Anacletus, [a] seruus Christi *Iesu*, *in sede Apostolica Domino seruiens*, *Episcopis omnibus & cæteris cunctis fidelibus*, qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem, [b] Gratia vobis & pax *atque consolatio* multiplicentur *à Domino in secula*. a 2. Pet. 1. b 1. Pet. 1.

BENEDICTVS Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam *misericordiam suam regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarcessibilem, conseruatam in cælis in vobis, qui in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo, in quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus, vt probatio vestræ fidei multo pretiosior* sit *auro quod per ignem probatur*; si tamen in tribulationibus experti probati inueniamini. *Patientes estote*, [c] dilectissimi; quia [d] *patientia probationem* operatur, *probatio vero spem, spes autem non confundit.* [e] *Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ; patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum* Si Agricolæ hæc patienter ferunt pro temporalibus fructibus, quantò magis *vos* pro æternis patientes esse debetis? [f] *Estote* ergò *patientes, & confirmate corda vestra*, vt adueniente iudice Christo, læti & probati esse valeatis. [g] *Nolite ingemiscere in alterutrum vt non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite*, charissimi, *laboris & patientiæ Prophetas qui locuti in nomine Domini sunt.* [h] En *beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors & miserator Dominus est.* c Iacob. 5. d Rom. 5. e Iacob. 5. f Ibid. g Ibid. h ecce. i vestros.

Tribulationes vestras audiuimus, fratres, tam per [i] nostros quam per aliorum *Apocrisarios*; [k] super quibus valde dolemus, vobisque compatimur, & auxilium k vox in Ecclesi. Occident. recepta circa A. D. 500.

ferre, prout ipse largitus fuerit qui pro nobis non solum tribulatus, sed etiam passus est, parati sumus. *Nolite* [l] *mirari, charissimi,* qui persecutiones patimini, *quasi noui vobis aliquid contingat: sed communicantes Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur* [m] quasi *homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem, vt Christianus non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine; quoniam tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem à nobis primum, quis finis eorum qui non credunt Dei Euangelio? Et si vix iustus saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Itaque & hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli creatori* [n] commendant *animas suas in benefactis.*

Nam (vt ait B. Clemens antecessor noster) [o] *similis est omnis Ecclesiæ status naui magnæ, quæ per vndosum Pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes. Sit ergo nauis* auctor *huius, Dominus ipse Omnipotens Deus: gubernator vero sit Christus: tum deinde Proretæ officium Episcopus impleat: Presbyteri nautarum, Diaconi dispensatorum locum teneant: hi qui catechizant nautologis conferantur, Epibatis autem totius fraternitatis multitudo sit similis: Ipsum quoque mare hic mundus habeatur: Ventorum* [p] *varietates & turbinum, diuersis tentationibus conferantur: persecutiones, tribulationes* [q] siue *pericula, fluctibus exæquentur: Terreni vero spiritus, qui vel de torrentibus vel de conuallibus spirant, Pseudo-prophetarum & seductorum seu prauæ doctrinæ verba* [r] doceantur: *Promontoria vero & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt Iudices, &* [s] qui *pericula* nominantur ac *mortes: Bithalassa vero loca, quæ duplicibus vndæ fallacis æstibus verberantur, dubiis mente, & de repromissionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutiunt: Hypocritæ verò & dolosi piratis similes habeantur: Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortiferæ submersiones, quid aliud æstimanda sunt quam peccata? Restat igitur, vt hæc nauis cursu prospero tuta, possit portum desideratæ vrbis intrare, & ita Deo precem fundere,* [t] *vt nauigantes mereantur audiri.*

l 1. Pet. 4.
m vt.
n commendent.
o verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffino interp.
p ventorum vero.
q & peric.
r ducantur.
s minantur &.
t fundere nauig. vt &c.

diri. Audimus, fratres, quod quidam [u] *detrahunt* & accusant *Sacerdotes* Dei, cupientes eos damnari; non intelligentes forsitan quod iniuria [x] Sacerdotum *ad Christum pertinet, cuius vice funguntur.* Nec hoc aspiciunt, quod [y] *B. Petrus princeps Apostolorum instructor noster* ait, *Deponentes* [z] *igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac cōcupiscite, vt in eo crescatis* [a] ad *salutem.* Et Dominus per Prophetam inquit, [b] *Qui vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam suam à malo, & labia eius ne loquantur dolum,* &c. Qui autem ista transgrediuntur, profectò transgressores legis Dei, & contemptores atque inobedientes eius pręceptis existunt. Vnde & B. Iacobus Apostolus ait, Si diligitis proximos sicut vos ipsos, [c] *benefacitis: Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores, &c.* Et B. prædecessor noster Clemens, vir Apostolicus, & Spiritu Dei plenus, [d] vna cum reliquis sanctis collegis suis statuit, dicens: Accusandi vel [e] testificandi *licentia denegetur his qui Christianæ religionis & nominis dignitatem,* & suę legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita *neglexerint.* Transgressores [f] enim sponte legis suæ, *eiusque* violatores, & *recedentes,* Apostatæ nominantur. Omnis enim Apostata refutandus est ante reuersionem suam, non in accusatione rectè agentium, aut testimonio suscipiendus: Quia [g] *vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis.* [h] *Quicumque autem,* vt ait Apostolus Iacobus, *totam legem seruauerit,* offenderit [i] *autem in vno, factus est omnium reus. Qui enim dixit Non mœchaberis, dixit & Non occides. Quod si nō mœchaberis,* occidas [k] *autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipiētes iudicari. Iudicium enim sine misericordia* fiet illi qui non fecit *misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium;* & Dominus ait [l], *Nolo mortem* peccatoris, *sed vt conuertatur & viuat:* & multa talia horumque similia. [m] *Nemo enim* (inquit

u N. phras. x his verbis per singulas fere epist. vtitur impostor. ex pseudo-Greg. epist. 12. li. 11. y vide sup. eādem phrasim in epist. 2. & 3. Pseudo-Clem. z 1. Pet. 2. a in salut. b Psal. 33. c *Sic leg. Iacob. 2. Si* ... mē legem perficitis regalem secundū scripturas Diligges proximū tuum sicut teipsum, &c. d Turrian. lib. 1. pro epist. c. 16. & 22. legit *B. Apostoli ac pradec.* ex Codd. Vatic. S. Marci & Florent. e Verba Aniani in consilit. 1. tit. 7. l. b. 16. Cod. Theodos. vt testandi li ē ia &c. vide pseudo-Eutych epist. 2. & pseudo-Felic. 2. epist. 1. c. 9. f non probatur negligentibus relig. testificandi licētiam denegādam, ex eo quod legis transgressor Apostata dicatur. g Iac. 1. h Iacob. 2. i offendat. k occides. l Ezech. 33. hic locus, vt & præcedens ac subsequens, non probant Apostatas ab accusatione submouendos: quidlibet ex quolibet probare impostori solemne est. m Rom. 14. hic omissa linea.

Apoſtolus) *noſtrum ſibi viuit, & nemo ſibi moritur. Siue ergo viuimus, ſiue morimur, Domini ſumus. In hoc enim Chriſtus mortuus eſt, & reuixit, vt & viuorum & mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu, quare ſpernis fratrem tuum? omnes enim ſtabimus ante Tribunal* [n] Dei. *Scriptum eſt enim: Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaque vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus, ſed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel ſcandalum.* Scimus enim, quia [o] *multum derogatio præualet, quando derogator creditur fide dignus.* Ideò fratres, *variis* [p] detractionibus & accuſationibus *non* oportet *labefactari* iudices & Primates Eccleſiæ, *ſed magis* Apoſtolorum & Doctorum *regulis* informari & roborari.

Vnde [q] *iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum orbe Doctores legis, ea quæ legis ſunt* rectè *ſapere* & operari; *& non* regulas naſcentis Eccleſiæ confundere, aut *fidem*, aut doctrinam Apoſtolorum *variis maculare doctrinis*, nec fratres infeſtare. *Si* [r] autem omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent, *locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis* [s] enim *ad beneficia laborat impendiis, qui ſolem certat facibus adiuuare.* [t] Ideò ſi aliquis putat, ſe Deo in hoc placere, quod ſeruos ſuos accuſat, & vt meliores fiant dicit ſe hoc agere, in vanum laborat, & plus inuidiæ ſtimulis agitatur quam charitatis.

Quoniam [u] *gratia plenitudo adiectione non indiget, nec vlla requirit commendationis augmenta.*

Erit ergo Doctoris [x] *conſcientia ſua: & ſi quando incertis temporum flatibus opponuntur, ſuſtinent mala quæ ſeculis magis ſunt adſcribenda quam meritis.*

Datam [y] enim ſcimus *Satanæ poteſtatem vt ſeruos Chriſti cribraret; vt quod de Tritico inueniri poſſet, horreis* [z] ingereretur; & *quod de paleis, ad ignium alimenta tranſiret. Ad vos ſpecialiter dictum eſt*, Nolite timere, puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum. *Venit inter vos gladius perfidorum*, [a] vt *marcida Eccleſiæ membra reſecaret, & ad cæleſtem gloriam ſana perduceret.* [b] Quos *habeat Chri-*

n Chriſti.
o his verbis vſus pſeudo Felin.2. epiſtol.1. c. ſunt autem Sozomenis *vel potius Caſſiodori hiſt. tripert. lib.3.c 8.*
p vero a Damaſi in epiſt. ad Epiſc. Illyrici quam Theodoret. lib. 2. c.22. Sozom.lib.6. c.22. *variis doctrinis non decet labefactari ſed magis patrū noſtrorum corroborari ſententiis, vnde &c.*
q Hæc ead. Damaſi verba vſurpat pſeudo-Teleſphorus.
r verba Ennod. epiſt.19. lib.2. *Quod ſi veritate ſubſiſteret locum,* &c. ead. habet pſeudo-Alex. epiſt 1.
ſ eiuſd. epiſt. 22. lib.2.
t adiuuare. Gratiæ plenit. &c.
u Ibid.
x eiuſd. dict. 9. pag.279 *erigit doctos cõſciẽtia*, &c. Turrian. lib. 3. pro epiſt. c. 13. diuerſam fingit lectionē Cod. Vatican. hanc nim. *erigit Doctores* &c. *quæ Sanctis magis ſunt adſcribenda quam Male meritis.*
y Eiuſd. verba, epiſt.14. lib.2. z iungeretur. a qui. b quot.

ſtus mi-

stus mililites, certamen ostendit. Qui triumphum mereantur, per bella[c] cognoscuntur.

Scimus autem multos ob id infestare doctores, vt eos perdant, & proprię voluntatis placita adimpleant. Non propterea tamen Doctores (in quantum vires suppetunt) à recta æmulatione & bona [d] intentione recedere debent: Scientes quia [e] *Beati persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

Nihil autem illo est pastore miserius, qui luporum laudibus gloriatur: quibus si placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo pastorum placere lupis, & gregibus ouium potest.

Perdit[f] enim *laboris memoriam mens terrenis obligata carceribus. Sicut* [g] *artium in suo* [h] quoque *opere inuenitur mater instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia.* Nullus ergo præiudicium alteri faciat; neque quod sibi fieri non vult exerceat.

[i] *Nemo dictum de aliquo* inueniat, *quod in eius actibus non agnoscat. Ego*[k] autem *labefactatam, non solum quietem meam sed & salutem, inimicorum valetudine, & rumorum procellis agnosco. Potens est Diuinitas* [l] immensa *tempestatis incerta bono serenitatis amouere.*

Et quid aliud [m] *Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum*; & Apostoli passi sunt, sequentes eius exemplum, & [n] reliqui Patres, nisi vt sequamur tam doctrinam eorum quam & exemplum, & patiamur aduersa pro Christo, & cum Patribus atque cum fratribus crucem portemus, eorumque tribulationibus compatiamur, vt Christi veri discipuli inueniamur, qui dixit, Qui[o] *vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*, & reliqua?

Præsumptio[p] *est, si Dominorum beneficia famuli non sequantur. Obsequium* ergo *æstimādum puto quod pariturus impendo.*

Quid est enim quod [q] *plus creditur filij vocabulum valere, quam obsequium; & non quæritur, quid in amoris lance promoueas, sed quale ad præiudicium æstimanti nomen* [r] apponas, *cum apud prudentes frustrà sobolem dicimus, nisi* exhibeas [s] *quod vocatur?*

c cognoscitur.
d institutione.
e Matth. 5. Christus persecutionem passos beatos pronuntiat, nō iubet Beatos persecutionem pati.
f verba Ennod. dict. 8. p. 271.
g eiusd. dict. 11. p. 280.
h quæque.
i verba Ennod. epist. 9. li. 4. inueniet.
k idem epist. 24. libri eiusdem.
l immensæ.
m 1. Pet. 2.
n quos Patres præter Apostolos agnouit, Anacletus Petri discipulus
o Mat. 16.
p verba Ennodij epist. 8 lib. 4.
q eiusd. epist. 4. eiusd libri quando plus.
r opponas.
s exhibet.

Ego [t] vero *nolo errore meo alienas culpas asserere, vt factum quod doleo admisisse conuincar.*

Odisti, [u] inquit Dominus per Prophetam, *omnes operantes iniquitatem, perdes loquentes mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus. Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adorabo* que [x] in templo sancto tuo *in timore tuo Domine; deduc me in iustitia tua propter inimicos meos; dirige ante faciem meam viam tuam. Non est enim in ore eorum rectum, interiora eorum insidia. Sepulcrum patens guttur eorum, linguam suam leuificant. Condemna eos, Deus; decidant à consiliis suis, iuxta multitudinem scelerum eorum expelle eos, quoniam prouocarunt te. Et lætentur omnes qui sperant in te, in* [y] *æternum laudabunt. Et protege eos, & lætabuntur in te qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto. Domine, vt* [z] hasta *placabilitatis coronabis eum.*

Deo enim [a] *sacrificantes perfectè* non debent vexari, sed *portari, consolari*, atque ab omnibus *venerari.*

Ipsi autem quando Domino sacrificant, non soli hoc agere debent, sed testes secum adhibeant, vt Domino *perfectè in sacratis Deo sacrificare* locis probentur. Ait namque auctoritas legis diuinæ, Vide [b] *ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in* loco *quem elegerit Dominus* Deus tuus.

Episcopus Deo sacrificans testes (vt præfixum est) secum habeat, & plures quam alius Sacerdos. Sicut enim [c] maioris honoris gradu fruitur, sic maioris testimonij incremento indiget. In solennioribus quippe diebus, [d] aut septem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui [e] eius oculi dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis in fronte & à tergo, & presbyteri è regione, dextra læuaque, contrito corde, & humiliato spiritu ac [f] pronostent vultu, custodientes eum à maleuolis hominibus, & consensum eius præbeant sacrificio. Peracta autem consecratione, [g] omnes communicent qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus.

t eiusd. epist. 19. eiusd. libri
u Psal. 5. secundum Hieron. version. quam bis terve corrupit impostor.
x Hieron. & vulg. ad templũ S. tuum.
y Hieron. per æuum.
z scuto placab.
a nota phras. pseudo-Isidori.
b Deut. 12. Ait etiam auctoritas legis diuinæ Ioan. 4. *veniet hora quando neque in monte hoc, neque Hierosolymis adorabitis patrem.* Quem sub Nouo Testamento locum elegit Dominus? distingue tempora, impostor, & somnia tua concident.
c iure Ecclesiastico scil.
d Cornelij seculo 7. tantum fuerunt Diaconi Roman. Eccl. Eusebius li. 6. c. 35.
e à Pseudo-Clem. scil. epist. 1 à pseudo Euarist. epist. 1. Vide & pseudo-Anacletum epist vnica: vide cõmilit. lib. 2. c. 44.
f vide pseudo Anastas. 1. epist. 2.
g Concil. Antioch. can 2. Can. Apost 9. sec. dist. Dionys. *certum est* (inquit Bell. de Missa li. 2. c. 10.) *decreta ista, quæ sine dubio non diuini sed humani iuris erant, si ad populum pertinebant, progressu temporis abrogata fuisse*

Sic enim Apostoli statuerunt, & S. Romana tenet Ecclesia. [h] *Seruite*, inquit Dominus per Prophetam Dauid, *in timore, & exultate cum tremore. Adorate pure, ne forte irascatur & pereatis de via.* Ille enim non perit de via qui recte graditur, & præcepta custodit Maiorum.

Doceri ergo omnes oportet, qui Domini sacerdotio funguntur, vt & cæteros instruant & sibi proficiant. Scriptum est autem, [i] *Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad Iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: & alibi, [k] *Populus autem sciens Deum suum, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Ipsa enim veritas per se infert, & dicit [l] *Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Ille [m] proculdubio scandalizatur in Deum, qui recte non docet, & qui eius scandalizat Episcopum vel Sacerdotem.

Impie [n] namque agentes, sunt *impij: neque intelligent omnes impij. Porro docti intelligent.*

Omnes [o] enim *inuicem humilitatem insinuate; quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Nolite* [p] (inquit Ioannes Apostolus) *omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo* [q] sunt; *quoniam pseudo-prophetæ exierunt in mundum.* & idem ipse alibi ait, [r] *Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit, quod ab initio audistis, & vos in filio & patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus* [s] vobis *vitam æternam. Hæc scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et* vnctio *quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis vt aliquis doceat vos; sed sicut vnctio eius docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc, filioli, manete in eo, vt cum apparuerit habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in aduentu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam & omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.* [t] *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus. Propter hoc mundus non nouit* [u] vos, *quia non nouit eum. Charissimi, nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus* [x] *cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit vt pec-*

h Psal. 2. vers. Hic. on à Ruffino notata.

i Dan. 12.

k Dan. 11.

l hęc non cohærent præced. Luc. 7.

m hanc ineptissimam scandalizati descriptionẽ repetit pseudo-Damas. epist. 4.

n hæc rursus non cohærẽt, sunt autem D. n. 12. *impie agent impij nec &c.*

o Iterum resticulam ex arena nectit impostor. an ideo humilitas sectanda quia impij impie agent? vide Iac. 4. 1. Pet. 5.

p 1. Ioan. 4.

q fini: quoniam multi.

r 1. Ioan. 2.

s est nobis.

t 1. Ioan. 3.

u nos.

x quoniam cum.

cata tolleret, & peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet, non peccat; & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum. Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex Diabolo est; quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera Diaboli. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. In hoc manifesti sunt filij Dei & filij Diaboli. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annuntiatio quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum. Non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum: Et propter [y] hoc occidit eum, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. Nolite mirari, fratres, si vos odit mundus. Nos scimus [z] quia translati sumus de morte ad vitam, quia diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida, non habet vitam æternam in [a] se manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum [b] necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus, & in conspectu eius [c] suademus cordi nostro. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius Iesu Christi, [d] vt diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui seruat mandata eius, in illo manet, & ipse in eo. Et in hoc scimus, quoniam manet in nobis, de spiritu quem dedit nobis.

y quid occidit.

z quoniam.

a Ital. & vulg. semetipso.

b necesse.

c vulg. suadebimus corda nostra.

d Ital. & vulg. & dilig.

Et [e] sicut Deus Creator, qui hominem ad similitudinem suam creauit, est charitas, est bonus, [f] iustus, patiens atque mitis, [g] & misericors, & cætera Sanctarum virtutum insignia quæ de eo leguntur; ita homo creatus est, vt charitatem haberet, vt bonus esset & iustus, vt patiens atque mitis, mundus & misericors foret. Quas virtutes quanto plus quisque in se ipso habet, tanto

e verba Ambrosij lib. de dignitate hominis cap. 3.

f bonus & iustus.

g mundus & miser.

[h]propior *est Deo, &* [i] maior est, ac *sui conditoris gerit similitudinem. Si vero (quod absit) aliquis per devia vitiorum, & divortia criminum, ab hac nobilissima sui conditoris similitudine degener* [k] aberret, *tunc fiet de eo quod scriptum est;* [l] Et homo qui cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. *Qui maior honor potuit homini esse, quam vt ad similitudinem sui factoris conderetur, & eisdem virtutum vestimentis ornaretur quibus & conditor? De quo legitur,* [m] Dominus regnauit, decorem indutus est, *id est omnium virtutum splendore, & totius bonitatis decore ornatus. Vel quod maius homini potest esse dedecus, aut infelicior miseria, quam vt hac similitudinis gloria sui conditoris amissa ad informem & irrationabilem brutorum iumentorum*que *similitudinem delabatur? Quapropter* [n] *quisque diligentius attendat primæ conditionis suæ excellentiam,* [o] *vt venerandam Sanctæ Trinitatis in seipso imaginem agnoscat, honorémque similitudinis Diuinæ ad* [p] quam *creatus est,* [q] nobilitatem *morum;* [r] executionem *virtutum*, dignitatem [s] *meritorum habere contendat; vt quando* apparuerit [t] *qualis sit, tunc similis ei appareat qui se mirabiliter ad similitudinem suam in primo Adam condidit, mirabiliúsque in secundo reformauit.*

h propius est.
i & maiorem sui.
k oberrat.
l Psal. 48.
m Psal. 92.
n dilectissime quisque.
o & vener.
p quem.
q nobilitate.
r exercitio.
s dignitate.
t appareat.

Omnis ergo homo qui ad imaginem Dei factus est, illum debet imitari cuius ad imaginem conditus est; illius debet sequi vestigia qui eum ad imaginem sui condidit. Consiliarium verò ac protectorem meliorem reperire non poterit, quam illum qui eum ad imaginem sui condidit, qui eum pretioso sanguine suo redemit, & propter eum homo fieri non est dedignatus. Quem procul dubio inueniet, si in eum totam spem suam, iuxta Psalmistæ vocem, proiecerit. Ait namque, [u] *Projice super Dominum charitatem tuam, & ipse te enutriet,* nec *dabit in æternum fluctuationem iusto.* [x] *Omnis* enim *homo in sua causa deficiens, & in suis* hæsitans *consilijs, quærit sibi amicum fidelem, in cuius consiliis confidat qui in suis* diffidebat, *& talem fiduciam* habet *in illo vt omne secretum sui pectoris* & *pandat & aperiat.*

Quid [y] *dulcius* est, *quam* vt [z] *habeas illum cum quo omnia* [a] *possis loqui vt tecum?* Si ista cum hominibus fiunt, quan-

u Psal. 54. interp Hieron.
x verba epist. Eangith. abbatissæ ad Bonifacium.
y Cicero de amicitia, & ex eo Martin. Bracar. de moribus.
z habere.
a audeas sic loqui &c.

to magis cum Deo hoc est agendum, qui [b] *omnes vult saluos fieri* & [c] *neminem perire?* Nam si veraciter Deum credimus, eumque diligimus vt debemus, & proximos sicut nosmetipsos, in eum quoque totam spem proiecerimus nostram, ipse nos eripiet consolabitur. Et *sicut per* [d] *Angelum suum Abacuc prophetam cum* [e] prãdio *in Lacum leonum ad Danielem vatem misit, &* [f] *Philippum vnum de septem diaconibus ad Eunuchum*; ita dabit nobis consolationem & liberationem. Hæc sectamini, charissimi, & nulli vnquam nocete; fratres estis, inuicem vos diligite, vt veri Domini discipuli effici mereamini. Nam [g] *qui rancida corda virorum inficit,* [h] malitiam *inter homines spargit*; & qui detrahit fratri suo, homicida est.

Et [i] *qui* [k] *abstulerit, aliquid Patri vel matri, dicit* que *hoc peccatum non* esse, [l] *homicida particeps est. Pater* [m] *noster sine dubio Deus est qui nos creauit; mater* [n] vero *nostra, Ecclesia, quæ nos in baptismo* [o] *spiritualiter regenerauit. Ergo qui Christi pecunias & Ecclesiæ* [p] rapit, aufert vel [q] fraudat, homicida est, atque [r] *homicida ante suspectum* [s] *iusti iudicis esse deputabitur.* [t] *Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem* operatur: *qui autem pecuniam* vel res *Ecclesiæ abstulerit*, [u] *sacrilegium facit.*

Priuilegia [x] enim *Ecclesiarum* & Sacerdotum, Sancti Apostoli, iussu Saluatoris, *intemerata & inuiolata* [y] omnibus decreuerunt manere temporibus. Leges Ecclesiæ Apostolica firmamus auctoritate, & [z] *peregrina iudicia* submouemus. Vnde & Dominus [a] mentionem faciens Loth, per Mosem loquitur, dicens, *ingressus es quidem (inquiunt) vt aduena, nunquid vt iudices?* Vnaquæque [b] prouincia, tam iuxta Ecclesiæ [c] quam iuxta seculi leges, suos debet iustos & non iniquos habere iudices, & non externos, [d] nisi Apostolicæ sedis huius decreuerit au-

b 1.Tim.2.
c 2.Pet.3.
d vide eiusdẽ Bangith Abbatissæ epist. ad Bonifaciũ. Dan.14.
e prandiis.
f Act 8.
g Bangith. Ibid.
h malitia, & inter omnes.
i verba Bonifacij Mogũt. epist.19. ad Ethibaldum.
k Prou.28. hunc locum citat Concil. Carissiac. cõgreg. A.D. 856. Pseudo-Lucius epist. 1.
l hæc verba omittit Concil.
m hæc verba citat Hincmar. Dial. de statu Eccl. Similia habes Can.51. Concil. Cabilon. 2. Concil. Mogunt. c.5. Aquisgran. sub Steph.5. cap. 114.
n vide Greg. lib.2. Indict. 10. epist.36.
o deest in Cõcil. Cariss. Hincmar. de statu. Eccl. *qua nos in baptisterio regen.*
p lege *fraudabit vel rapiet.*
q fraudatur.
r atque Concil.
s deest Hincmar.
t Amico quippiam rapere furtum est Eccl. fraudare sacrilegium est, Hieron. epist. 2.
u Concil. Cariss. sacril. facit, & vt sacrilegus iudicandus est.
x Hæc verba citat Hincmar. lib.55. cap.15. sunt autem Bonifatij loco citato.
y æuis, Hincmar. eius.
z Peregrina iudicia vetuit omnium primus Gratianus constit. 10. tit.1. lib.9. Cod. Theodos. cuius verba imitatur impostor. vide & Cod. Inst. lib.1. tit.3. const.32.
a Dominus non locutus est verba citata ab impostore, sed Moyses à Domino inspiratus verba Sodomitarum scripsit, Gen.19.
b vnaque enim.
c Ecclesiasticas.
d an Rom. sedis auctoritas decernere potest quod fieri non debet?

ctoritas;

ctoritas; quatenus [e] quicumq; causam habuerit, apud suos iudices iudicetur, & non ad alienos, causa vagādi, stimulante proteruia suam despiciens patriam, transeat; sed ad [f] duodecim eiusdem Prouinciæ iudices, ad quorum iudicium omnes causæ ciuitatum referuntur, deferatur negotium. Si autem fuerit Ecclesiasticum, [g] apud Episcopos (interueniente Primate) *siquidem* maior causa fuerit: si vero minor, Metropolitano. Si vero fuerit seculare, [h] apud eiusdem ordinis viros, iudicio tamen Episcoporum; *cum Apostolus* [i] *priuatorum causas* magis Ecclesiis [k] *deferri, & ibidem* [l] sacerdotali iudicio *terminari* voluit.

Omnis [m] enim oppressus, libere Sacerdotum (si voluerit) appellet Iudicium, & à *nullo prohibeatur*, sed ab his fulciatur & liberetur.

Si autem [n] *difficiles causæ*, aut *maiora negotia* orta fuerint, ad maiorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non poterunt, aut iustè terminari; vbi fuerit summorum congregata congregatio, [o] quæ per singulos annos bis fieri solet, & debet, iuste & Deo placite coram [p] *Patriarcha* aut *Primate* Ecclesiastico, & coram [q] *patricio* seculari iudicentur negotia in commune.

Quod [r] *si* difficiliores ortæ fuerint quæstiones, aut Episcoporum vel Maiorum iudicia, aut [s] *maiores causæ fuerint, ad sedem Apostolicam* (si appellatum fuerit) *referantur*. Quoniam Apostoli [t] hoc statuerunt iussione Saluatoris, vt maiores & difficiliores quæstiones semper ad sedem referantur Apostolicam, super [u] quam Christus vniuersam construxit Ecclesiam, dicente ipso ad B. principem Apostolorum Petrum, [x] *Tu es*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: & reliqua.

e vide Cod. Theodos. lib. 2. it. 1. cōstit. 2. 4. 6. Innocent. epist. 2. c. 3.
f 12. accusati episcopi iudices esse debere statuit Conc. 2. Carthag. cap. 10. Vide pseudo-Zephy. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Pelag. 2. epistol. 8.
g vide Concil Constantinop. c. 6. Chalced. c. 9.
h quam hoc conueniat Anacleti seculo iudicet Lector.
i priuat. Christianorum.
k ad Ecclesias.
l nil tale voluit Paulus 1. Cor. 6. sed permiserunt Impp. Christiani. Cod. Theod. li. 16. tit. vltimo. impostor abutitur verbis Cōcil 3. Carthag. c. 9.
m hæc verba citat Coloniense Concil. congreg. A.D. 887. vide Cod. Iustin. lib. 1. tit. 4. constit. 8. & 9. n vide Leon. epist. 84. c. 1 & 7. o Can. Apost. 38 Synod. Nic. c. 5. Antioch. c. 20. Constantinop. c. 2. Chalced. c. 19. Leo epist. 4. c. 7. & 84. c. 7. &c. p Tituli patriarcharum & Primatum non erant in vsu Ecclesiæ Anacleti seculo: vide Hieron. epist. 54. q *multis seculis post Anacletum Patriciorum nomen pro Magistratibus vsurpatum fuit, inquit Ant. August. in collect. Adrian 1. c. 9.* r vide Vigil. epist. 2. ad finem. s verba Innocent. epist. 2. c. 3. t hoc falsum: nec statuerunt, nec iussione Saluat. statuerunt. u inepte *super Apost. sedem constructa* dicitur Ecclesia: est enim Apostolis à Domino sedes collata in Ecclesia, non Ecclesia in sede cōstructa. Sedes ornamentum Ecclesiæ est, non fundamentum, teste Optato lib. 2. x Matth. 16.

Sit ergo, fratres, constantia vestra aduersus contentiones eorum qui aduersa sapiunt, & non [y] *quæ Dei sunt sapiunt*; & erit fortior petra constantia vestra, sicut scriptum est. [z] *Ne timueritis ab his*, neque *terreamini* [a] à facie eorum *qui* [b] *corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Quod* [c] autem *in aure auditis, prædicate* [d] in lumine; illum timentes, *qui potest animam & corpus* [e] occidere & [f] *mittere in gehennam.*

Fratres mei, *in carne* [g] *ambulantes non secundum carnem militamus. Arma enim militiæ nostræ non carnalia, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem* [h] exaltationem *extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem* [i] cogitationem, & *in obsequium* [k] Christo *perducentes. De cætero,* [l] *fratres, confortamini in Domino, & in potentia* [m] fortitudinis *eius*, vt *pax* vobis multa & gratia *à Deo & Domino* nostro *Iesu Christo* ministretur. Amplectimur & osculamur, ac si præsentes, charitatem vestram, in [n] *vnitate spiritus, in vinculo pacis* & charitatis Christi.

Propter [o] *quod, charissimi,* [p] *expectantes satagite immaculati & inuiolati* [q] *inueniri in pace; & Domini nostri longanimitatem salutem* [r] arbitramini, *sicut & charissimus* [s] *frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis; sicut & in omnibus Epistolis, loquens in eis de his;* [t] *in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam* [u] *perditionem. Vos* ergo, *fratres, præscientes custodite ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate: crescite verò in gratia & cognitione Domini* [x] *nostri Iesu Christi & Saluatoris.*

Vos [y] *autem, charissimi, memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis quoniam in nouissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietate. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in Spiritu sancto orantes, ipsos vos in dilectione Dei seruate, expectan-*

y ibid.
z confundit impostor Euangelistarũ verba, Mat. h. 10. Luc. 12.
a phrasis scripturæ desũpta ex Hieremiæ c. 1. & Ezech. c. 3.
b Matth. 10.
c *super tecta*, omisit impostor.
d hæc verba, *quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.*
e *perdere in gehẽnã*: dixit Dominus nõ *occidere*, an anima mortalis est vt occidatur?
f verba Lucæ 12.
g 2. Cor. 10. vers. nouam cudit impostor ex Italica & Hieron.
h Ital. & vulg. altitud nem.
i Ital. & vulg. intellectum.
k Ital. ad obseq. Christi perducentes.
l Ephes. 6.
m Ital. & vulg virtutis.
n Ephes. 4.
o 2. Pet. 3.
p hæc expectantes.
q ei inueniri.
r arbitremini.
s an hæc verba Anacleto conueniant iudicabit Lector.
t de his scil. de quibus Petrus locutus est: non de his quæ pseudo-Anacletus temerario fudit impetu.
u suam propriam.
x & Saluatoris Iesu Chr.
y Iudas vers. 17. epist. &c.

tes mi-

tes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos; illos vero saluate, de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes eam quæ carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conseruare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculotos in exultatione, [z] *soli Deo Saluatori nostro, per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria,* [a] *magnificentia & imperium, & potestas ante* [b] omnia secula, *& nunc & in omnia secula seculorum. Amen.*

z in aduentu D.N.I.C.soli.
a & magnif.
b omne seculum.

Iudicia Pontificiorum.

CVsan. de Concord. Cathol. lib. 2. c. 34. Illas Anacleti epistolas Apocryphas credo, vt infra in 3. parte dico, &c.

Idem lib. 3. c. 2. Sunt meo iudicio illa de Constantino Apocrypha, sicut fortassis etiam quædam alia longa & magna scripta Sanctis Clementi & Anacleto Papæ attributa, &c.

Ant. Augustin. in Collect. Ad'iani I. cap. 9. Ante Pium Anacletus à B. Petro presbyter consecratus, in extrema epist. 1. ex qua est 2. q. 6. c. 3. verba tamen illa, *oram Pa r. cio* mendosa esse suspicor, & pro eis, *coram Præsi te* substituenda esse facile credo. Multis enim seculis post Anacletum *Patriciorum* nomen pro magistratibus vsurpatum fuit.

Lorin. in Actorum c. 1. vers. 13. Sed nec de Anacleti & similium antiquorum pontificum nullus est, qui cum nonnulla ratione ambigar, &c.

Bellarm. de Rom. Pont. lib. 2. c. 14. Quamuis aliquos errores in eas (epistolas) irrepsisse non negauerim, nec indubitatas affirmare audeam, certe tamen antiquissimas esse nihil dubito &c.

Simon. Vigor. ad Resp. Synod. Concil. Basil. p. 28. b. &c. Epistolas illas Anacleti, tum multas alias cæterorum pontificum ante tempus Concilij Nicæni, nullius esse fidei facile est probare, quibus multas epistolas fuisse falso tributas, scriptores Ecclesiasticæ historiæ referunt. 1. Anacletus in his Epistolis Clementi se successisse sæpissime profitetur. At Anacletū Lini non Clementis successorem testantur Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Non ignoro quosdam probatos auctores Linum & Cletum seu Anacletum Romanos non fuisse Pontifices dicere, sed Petri vicarios dumtaxat Romę constitutos, in gubernationem Ecclesiæ, dum Petrus Apostolatui vacaret; alios Anacletum Clementi non Euaristum successisse; sed iidem Cleri qui Lino successerit non meminerunt: Ita vt in tali varietate auctorum, videatur antiquioribus maiorem esse adhibendam fidem, quorum antiquissimi, Irenæus, Eusebius, Hieronymus. Deinde harum epistolarum nulla facta est mentio à scriptoribus Ecclesiasticis; cum tamen multarum meminerint, quæ minoris sunt momenti quam eæ

quibus Decreta continentur ad totius Ecclesiæ regimen & ornamentum. 3. Anacletus passim se à Petro presbyterum Eccl. Romanæ ordinatum affirmat, & eorum quæ scribit sæpius Petrum laudat auctorem, cuius & se æqualem facit; tamen, ceu Petri oblitus, multa ab antiquis & sanctis Patribus accepisse ait Epist. 2. A quibus tandem antiquis, & à quibus sanctis patribus, si ipse ordinatus à Petro & tēpore Petri fuerit, quos patres Petro antiquiores sibi fingit?

4. Quis credat hominem Græcum, verbum exoticum *Cephas* pro vernaculo sumpsisse; tantæque negligentiæ illum patrem Sanctissimum audebit insimulare, quod Ioannem *Cephas* dicentem legerit; interpretantem autem *id est Petra*, non oscitanter sed cæcis oculis, & auribus obturatis non adeptus sit?

5. Ait, secularium iudiciorum appellationes ad Episcopos referri, ex Christi & Apostolorum ordinatione. At tantum abest vt hoc Apostoli voluerint, quin vetent Episcopum secularium curas suscipere, ad publicas administrationes admitti & magistratum affectare, sub pœna depositionis. c. Apost. 6. 81. 83.

6. Epist. 2. Episcopos vix quidem accusari, sed omnino iudicari nisi à Domino prohibet, cum can. Apost. 74. contrarium decernat; & passim Episcopus ob varias causas deponendus sit, vt ipsi canones nos docent.

7. In Epist. 2. septuaginta discipulos ab Apostolis electos esse affirmat, quod Christum fecisse certum est.

8. De priuilegiis Ecclesiarum & Sacerdotum Apostolos decreuisse, & leges Ecclesiæ firmandas esse Apostolica auctoritate, cum eius tempore nullæ leges Ecclesiæ conscriptæ sint, nedum confirmandæ.

9 In Concilio Chalcedonensi, cum à Legatis Rom. sedis primatus Episcopo Constantinopolitano negaretur, illi non Decreta Anacleti nec aliorum pontificum, vt quæ totam Ecclesiam ligarent, sed 6. tantum Canonem Nicænæ Synodi proposuerunt, quo pontificem Romanum primatum ex Canonib. habere probarunt. Quem Canonem falsum patres Chalcedonenses iudicauerunt; & tamen eò vanitatis & impudentiæ Duraldus deuenit, vt eundem Canonem pro vero nobis obtrudat, vt per fas & nefas quod vult oscitanti Lectori persuadeat. En qualem concionatorem quadragesimarum. Non ille in legem Corneliam incidit, vel ipso Sacrosancto Concilio Oecumenico teste & Iudice?

10. Episcoporum iudicia & appellationes ad sedem Rom. refert; & tamen Legati sedis Apostolicæ in Concilio Africano, cui intererat Augustinus, alium Canonem Nicænæ Synodi duntaxat, non Epistolas Decretales Anacleti, aut alterius laudauerunt; quem tamen Canonem subreptitium esse, ex authenticis exemplaribus eiusdem Synodi deprehenderunt patres Africani.

11. Postremò, quis tam stolidus est, qui patrum monumenta legerit,

gerit, vt non iudicet hæc verba epistolæ, *Cæteri vero Apostoli cum eodem Petro, pari consortio honorem & potestatem acceperunt*, esse deprompta ex Cypriano lib. de vnit. Eccl. *Hoc erant*, inquit, *vtique Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris & potestatis* Quod si ineptias, quibus illę Epist. farciuntur, consideres, facile deprehendes cuius alij competere potius quam Sanctissimo patri quem Petrus dignum presbyteratu Ecclesiæ Rom. iudicauerit, & Ecclesia Rom. Petri successorem dignissimum. Sed vt ex vnguibus Leonem, *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*: illud Christum dixisse de testibus aduersus Episcopum vult nobis persuadere: *Tu qui es qui iudicas seruum alienum.*? Ergo nulli competit Episcopum iudicare; quia seruus Domini est; quasi cæteris Christianis seruos Domini esse non liceat: & infinita alia quæ prætermitto breuitati studens, &c.

CENSVRA.

Impostor vulgatæ versionis Concilij 3. Carthag. Damasi, Ambrosij, Augustini, Ruffini primæ Clemenrinæ interpretis, Ennodij, Aniani, Bonifacij Mogunt. & Eangith abbatissæ verbis abutitur: Paralogismos multiplices barbarismósque congerit; Imperite *patriarcharum, primatum, patriciorum, apocrisariorum* nomina posterioribus seculis vsitata memorat: impudenter denique quæ de Paulo Petrus epist. 2. c. 3. scribit ad se trahit. Quam de hac & seqq. epistolis sententiam ferat Turrianus audiamus. Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24.

Scriptas esse Latine epistolas Anacleti (præt rquam quod de stylo ipso, nusquam Græcum olente, coniectura fieri potest ab iis qui in studio linguæ græcæ mediocres progressus fecerunt) ipse auctor plane indicat, cum vocabulum apostata, quod græcum est, Latine interpretatur, Transgressores enim, *inquit*, &c.

Deinde (quod maius adhuc argumentum est) Ciceronem citat, cum verba eius citat, vt Paulus Epimenidem, &c.

℟. Assentimur.

Turrian. Ibid. *Sermone vulgi inculto & impolito vtendum illi fuit, vt facilius ab omnibus intelligerentur quæ omnibus Ecclesiis communiter tradebantur; & noua verba interdum nouis rebus inuenienda, quæ Magdeburg. portenta verborum vocant; quapropter eandem causam pater eloquentiæ & princeps ac Magister Latinitatis non horruit, vt Hieron. in epist. ad Galatas testatur.*

℟. Tenebrionem non ad captum rudium sese demisisse, sed ad debilitati colubri modum in ipso conatu fractum decidisse, statim aduertet, quicumque insulsas eius farragines intentis oculis percurret. Si quid habet vel Latinum, vel mediocriter eruditum, aliunde habet; idque (non vt ab omnibus intelligatur, sed vt à nemine deprehendatur,) *inuoluit caligine cæca, Prospectum eripiens oculis, glomerat que sub antro Fumiferam noctem, commistis igne tenebris.*

Turrian. *Placuit quoque illis temporibus in interpretatione Latina Noui Testamenti, qua vtebantur, (quæ antiquior est Anacleto) sermo incultus.*

℟. Nemini compertum est quo tempore scripta vetus Noui Testamenti versio; falsum fortasse est eius auctori incultum Sermonem placuisse. Quid enim absurdi sequetur, si dixerimus eum vel natione græcum, vel (si Latinus fuit) è medio vulgo prodiisse, vt sedulas manus Sancto admoueret operi? Siue igitur sermonis simplicitatem affectauerit; siue pro captu rudi calamo fideli tamen interpretationem sacrorum eloquiorum scripserit, pij eius labores obuiis vlnis ab Ecclesia, cuius ædificationi seruire conatus est, excipiendi fuerunt: explodenda vero à piis omnibus ἀυθάδεια Pseudo-Anacleti pro thesauro carbones, pro decretis Apostolicis insulsa commenta supponentis.

Turrian. *Esse hanc epistolam Anacleti etsi inelegans sit, (quod Magdeburgenses viri elegantes pati nolunt) præter testes, & famam veterem, & memoriam omnium seculorum, decreta quæ in ipsa sunt testantur.*

℟. Ante seculum nonum nullam famam, nullam memoriam, nullos epistolæ testes fuisse supra demonstrauimus; in decretis nullum testimonij pondus esse mox planum faciemus.

Turrian. *Quod quædam in his epistolis Anacletus sæpius repetit, ne quis hoc ab auctoritate antiqui scriptoris alienum esse putet, ipse idem Anacletus excusat, Apostolum imitatus,* Phil. 3. 1. *Quædam autem,* inquit, *ex his iam aliis fratribus scripsimus.* vide epist. 2.

℟. Duobus verbis respondeo, 1. Apostolum necessaria Philippensibus inculcantem, excusationibus nec opus habuisse, nec vsum esse. 2. Pseudo-Anacleti coccysmis debitam censuram nullis tergiuersationibus declinari posse.

Turrian. In hæc verba epist. *Accusandi vel testific. licentia* &c. *Nihil illo seculo magis necessarium erat, quam cauere ne ad pericula & insidias & accusationes gentilium licentia accusandi innocentes fratres, & bonos Episcopos, & dicendi contra eos testimonium permissa esset falsis fratribus; quales sunt, quos hic pontifex notat.*

℟. Iam docui verba à Iesuita adnotata, Aniano Codicis interpreti restituenda esse. Fingamus tamen à quouis alio primum scripta: quid hoc ad antiquitatem epistolæ? Edicant quæso aduersarij, qua ratione sanctio Anacleto supposita piorum innocentiam ab Apostatarum falsorumque fratrum furore tueatur; cum non soleant Apostatæ accusationes coram synedrio Ecclesiastico instituere; nec possit Ecclesia, vel *de iis qui foris sunt iudicare*. vel falsos fratres ne cum gentilibus insaniant, & persecutionem excitent, vi suorum decretorum impedire.

Turrian. *Aliud præterea indicium illius seculi, & Apostolicæ disciplinæ ex hoc Decreto redolet; quod Paulus postquam Timotheo præcepit, vt presbyteri accusationem non recipiat &c. quia sæpe contingit duos aut tres conspirare ad accusandum,* [a] *idcirco subiunxit Apostolus, admonens eum de huiusmodi Apostolica traditione in non admittendis testibus non probatis,* Testor coram Deo, &c. 1. Tim. 5. 21.

a vide 3. Reg. c. 21. Dan. 13. Matt. 26. act. 6. constit. lib. 2. c. 41. & 53.

℟. Eadem

℞. Eadem ratione indicium seculi Apostolici redolebunt Decreta quæcumque post A.D.300.condita, cum vetent indiscussos siue accusatores siue testes in causis Ecclesiasticis aduersus Episcopos admitti. Hoc enim statuerunt Concil.Constantinop.c.6. Carth.2.c.6.Carth.3.c.7.8.Carth.7.c.1 2.3.4.Chalced.c.21. Aduerteret etiam Lector, Cyprianum lib.3.ad Quirinum cap.76 Chrysost.Theodoret. & Theophylactum Pauli ad Timoth. locum non de Seniorum Ecclesiam pascentium, sed de senum quorumcumque fidelium accusatione intelligere.

Turrian. *Deinde ex verbis Decreti ipsius licet quoque illud seculum & Apostolicam traditionem odorari:* accusandi, *inquit*, vel testific. licentia,&c. *eodem nomine Apostata vsque in hodiernum diem appellamus eos qui à fide defecerunt. Sic Paulus Heb.3.12.* ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ *& Dionys.Eccl.Hierarch. cap. de communione* θεοειδοῦς ἀποστάντας ζωῆς, &c.

℞. Imo, quia eodem in hodiernum vsque diem nomine eos qui à fide defecerunt, ab Ecclesia Paulinam phrasim secuta appellatos esse nouimus, negamus ex voce trita seculum Apostolicum odorari licere; vel de antiquitate cuiuscumque scripti, in quo vox huiusmodi occurrit, iudicium ferre. Hanc audaciam quicquid in buccam venerit pronuntiandi, non sagacis odoratus sed motæ mentis, & insanientis cerebri certius indicium esse putamus.

Turrian. In hæc verba. *Ego autem labefactatam,* &c. *Annon conueniunt in illud seculum, aut non congruunt Anacleto, qui sub Traiano Christianorum persecutore,& hæc scripsit,& Martyrium sustinuit?*

℞. Licet Anacleti seculo & personæ aptari posse negare nolimus; melius tamen *in seculum sextum conuenire.* & Ennodio *congruere,* censemus; cuius verba cum sint,(vt supra monuimus) Anacleti esse non possunt.

Turrian. In hæc verba. *In solennioribus diebus.* &c. *Ratio quidem numeri septenarij aut quinarij, aut ternarij hæc est: aut enim sunt duo qui vtrumque latus custodiant, & duo item à tergo; & item duo à fronte. & vnus Diaconus qui discurrat ministrandi causa, vt necesse est; qui sunt septem: aut duo ad dextram & sinistram, & vnus à tergo; & item vnus à fronte, & quintus qui discurrat: aut duo presbyteri vtrinque, & vnus Diaconus ad discurrendum.*

℞. An Iesuita plagiatij mentem feliciter assecutus fuerit, aliorum esto iudicium; ad grauiora pergimus.

Turrian. *Rogemus hic, vtrum custodiri Episcopum sacra facientem, illorum temporum esset, cum persecutio Christianorum feruebat, cum insidiæ vbique? Ex hoc ergo decreto plane illud seculum redolet:* &c.

℞. Custodiendi certe fuerunt Episcopi; sed non quæuis custodiæ ratio accommodata fuit. Absurda vero quam comminiscitur ὑποβολεύς. Cur enim non concionans, sed Eucharistiam dispensans præpositus custodiendus fuit? cur imbellibus Clericis, iisque *sacris vestimentis indutis* demandata hæc cura? cur *in solennioribus diebus*, quasi maioris periculi metus, in maiori fidelium manu esse debuerit?

Quis vel mente capiat, quomodo *à fronte* Episcopum sacræ mensæ assistentem ministri circumstantes tueri potuerint? Quis denique credat, alieno periculo propriam securitatem redimere, fratrumque corpora, ad instar scuti, frementium aduersariorum telis objicere voluisse priscos illos antistites, qui (vt Cypriani verbis vtar) [a] *ad confessionis arma sumenda, & facienda martyria, non verbis plebem sed factis cohortabantur: & immmente Antichristo parabant ad prælium milites, non solum sermonis & vocis incitamento, sed fidei & virtutis exemplo*: Cum tale nihil, vel ex historia Ecclesiastica, vel ex probatis antiquitatis monumentis expiscari liceat: suspicione vacare nullo modo possunt, quæ hic temere effutiuit impostor.

a epist. 58.

Turrian. *Huius decreti vestigia quædam in Ecclesia Catholica adhuc remanent; duo enim assistunt Diaconi festis solennioribus Sacerdoti sacrificanti, prater alios ministros minores; non iam vt sacrificantem defendant, & protegant; sed maioris honoris & reuerentiæ causa: erat itaque tunc illa constitutio similior admonitioni ac suasioni quam legi.*

℞. Hæc ex suspicione sola pronuntiat Turrianus; ego vero epistolæ artificem, ex more suo tempore recepto, fabricandi decreti occasionem arripuisse suspicor. De re tota decernat Lector.

Turrian. In hæc verba, *Peracta autem consecratione*, &c. *Erat illo seculo hæc lex necessaria, quo periculosius erat cognosci & denotari posse Episcopum, custodibus & testibus opus erat; tunc autem testimonium dabatur sacrificanti, cum presbyteri & Diaconi qui assistebant communicabant. Nunc vero, cum hæc necessitas quæ causam legi dedit sublata sit, abiit lex & decretum in admonitionem.*

℞. Obseruabit Lector, Turrianum, ex eoque Binium, cæterosque pontificios Pseudo-Anacleti verba peruertere. 1. dum fingunt decretum ab ipso propositum, de Cleri solius ad communionem obligatione, intelligendum esse; cum perspicuè referatur ad *omnes, qui Ecclesiæ liminibus carere nolunt*, hoc est ad *fideles omnes* qui Ecclesiæ membra censentur, non ad Clericos qui prius ab officio remouendi sunt, quam excommunicationis mucrone amputandi. 2. dum fingunt ministros, vt testimonium darent sacrificanti, communicare debuisse; nihil enim tale asserit pseudo-Anacletus. 3. dum scribunt hoc decretum in suasionem transiisse, nec fuisse necessarium, nisi quamdiu Ecclesia subiecta fuit persequentium periculo: hoc enim falsum esse docent Concil. Antioch. c. 2. Collectio Martini Bracar. c. 83. Concil. Aquisgran. sub Gregorio IV. cap. 21. quæ omnia (Ecclesia à persequentium furore liberata) renouare videntur can. 10. Apostolorum dictum. Meminerit ergo Lector, Missas priuatas quo tempore hæc epistola Anacleto supposita est, piis omnibus, ipsique Romanæ Ecclesiæ incognitas fuisse. Veteris Romanorum moris testis omni exceptione maior [b] Hieronymus, qui scribit, *scire se Romæ hanc esse consuetudinem, vt fideles semper Christi corpus accipiant*: Idem epist. 28. testatur *Romanas & Hispanienses Ecclesias quotidie Eucharistiam accipere:* & lib.

b Hieron. apol. ad Pammach. c. 6. eandem fuisse Africanæ Ecclesię consuetudinē testatur Cyprian. de orat. Dominica.

& lib. 6. in Ezech. c. 16. ita nobis viuendum asserit, *vt quotidie eam accipere mereamur*: Eadem fuisse videtur Nicolai I. sententia; cuius hęc verba sunt, Resp. ad consulta Bulgar. c. 9. *Corpori & sanguini Dominico quotidie in quadragesima maiori si debere tu communicare consulitis; quod vt fiat, Dominum omnipotentem suppliciter exoramus*: & paulò post; *Verum de hoc & de his qui Ecclesiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, sacri canones & forte sufficienter enuntiant; qui antistiti vestro sunt (qui Deo vobis auctore per mediocritatem nostram ordinandus est) tribuendi; & ab eo sacerdotibus qui claues tenent scientia dumtaxat aperiendi & vobis nihilominus (in quibus opus est & minime prohibetur) insinuandi.* His addatur, Ioannem de Ragusio in oratione de communione sub vtraque specie, coram patribus Concilij Basiliensis habita, decretum Pseudo-Anacleti, de Laïcorum communione interpretari.

Turrian. In hæc verba. *Si vero fuerit seculare, apud eiusdem ordinis viros,* &c. *Quis non videt decretum hoc non potuisse in aliud tempus aptius cadere quam in tempus Apostolorum, & eorum qui eos proxime secuti sunt? quod enim Apostolus in epist. 1. ad Corinth. tunc statuit, id ipsum & ob eandem causam Anacletus hic statuit.*

℞. Decretum Pseudo-Anacleti nihil habet cum Apostolica sanctione commune, nec congruit veri Anacleti seculo: falsum enim est, Rom. pontificis auctoritate licuisse Iudices extra prouinciam quærere: falsum item *iudicio Episcoporum negotia secularia apud eiusdem ordinis viros terminari* solita vide Can. Apost. 7 Suspectum quod de duodecim in vnaquaque prouincia iudicibus, de primatibus, patriarchis, patriciis &c. garrit. Notandum denique verba hæc, *priuatorum* Christianorum *causas* &c. Concilio 3. Carthag. c. 9. petita esse.

Turrian. *Præsente Episcopo*, id fieri debuit: *alioqui, quomodo, aut à quo qui parere nollent, ad parendum sententiæ iudicum cogerentur, nisi Episcopus qui excommunicare poterat adesset? alia enim potestate gladij quam vocant Christiani tunc vti non poterant. Alexand. 1. cons. 11. q. 1. c. Relatum.*

℞. Suppositítij Alexandri apud nos auctoritas nulla est, quicquid de ipso sentiat Turrianus; cui non negamus primitiuam Ecclesiam solo spirituali gladio armatam fuisse. Negamus vero penes Episcopos solos gladij huius stringendi potestatem fuisse. Notamus insuper, etiamsi necessitate exigente stringendus fuisset in delinquentes, non tamen sequi, iudicia ciuilia in præsentia Episcopi pronuntiari debuisse. Id denique obseruabit Lector, licet φιλοπρωτεύοντες Clementis & Anacleti posteri, infesto mucrone iugulum fraternum sæpius petierint, hostilique animo caulas Dominicas vastauerint; non tamen has artes Apostolicis illis Ecclesiarum præsidibus placuisse. Nemo veterum prætento formidandæ excommunicationis telo à plebe sibi commissa obedientiam inuoluntariam extorsit; nemo (oblitus dicti Paulini) potestatem pastoribus εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν collatam, plus seueritatem quam beneuo- 2. Cor 10. 8. & 13. 10.

lentiam, plus commotionem quam cohortationem, plus poteſtatis affectationem quam charitatem poſſe credidit.

ANACLETI PAPÆ
Epiſtola II.

Anacletus Epiſcopus, vniuerſis Epiſcopis in Italia conſtitutis.

a Verba Damaſi ex epiſt. ad Orientales referente Theodoreto lib. 5. c. 10. & ex eo hiſt. Tripart. lib. 9. cap. 15. ὅτι τῇ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἀπονέμει, ἑαυτοῖς τὸ πλεῖστον παρέχετε υἱοὶ τιμιώτατοι, καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ὁ ἅγιος ἀπόστολος καθεζόμενος ἐδίδαξε πῶς προσήκει ἡμᾶς τοὺς οἴακας ἰθύνειν, ἃς ἀναδεξάμεθα, ὅμως ὁμολογοῦμεν ἑαυτοὺς ἐλάττονας εἶναι τῆς τιμῆς· ἀλλὰ διὰ τοῦτο οἷον δή ποτε τρόπῳ σπουδάζομεν ὅπως δυνηθείημεν πρὸς τὴν δόξαν τῆς μακαριότητος αὐτοῦ [illegible]. &c. lege pro *ſedis*, ſedi: pro *& quia* vobis, pro *præbuiſtis* præſtitiſtis.

QVONIAM [a] *Apoſtolicæ* ſedis *debitam reuerentiam* erga me *charitas veſtra diſtribuit*; & quia *plurimum venerationis, chariſſimi filij*, præbuiſtis, *(nam licet Eccleſia, in qua ſanctus Apoſtolus reſidens docuit, quodammodo nos gubernacula teneamus; tamen profitemur nos honore*, & ſanctitate *minores eſſe; & propterea omnino feſtinamus, vt ad gloriam eius beatitudinis peruenire poſſimus)* igitur conſultationibus veſtris plenius reſpondiſſemus ſi licuiſſet: ſed infirmitatis ac reliquarum oppreſſionum onere preſſi, breuiter (prout Dominus tribuit, & vt à B. Petro principe Apoſtolorum ſumus *inſtructi*, [b] à quo & presbyter *ſum ordinatus*) ſcribere vobis (ſicut petiſtis) non denegauimus.

Ordinationes Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica, [c] *ab omnibus qui in* eadem fuerint *prouincia, Epiſcopis ſunt* celebrandæ; Qui ſimul conuenientes ſcrutinium diligenter agant, [d] *ieiuniumque* cum omnibus celebrent precibus, & [e] *manus cum ſanctis Euangeliis*, quæ prædicaturi ſunt, *imponentes*, [f] *Dominica die*, hora tertia orantes, ſacraque vnctione, exemplo Prophetarum & Regum, capita eorum (more [g] Apoſtolorum & Moſis) vngen-

b Nota ſolœciſm. c verba Concil. Nicæni c. 4. vide can. Apoſt. 1. Concil. Arelat. I. c. 21. Arelat. 2. c. 5. Carthag. 3. c. 39. Carth. 4. c. 1. Aurelian. 4. c. 5. Collect. Martini Brac. cap. 2. 3. Concil. Pariſ. 3. cap. 8. Cabilon. cap. 10. Tolet. 4. cap. 18.

d Concil. Barcinon. c. 3. e Concil. Carthag. 4. cap. 2. Clement. conſtit. lib. 8. c. 2.

f Concil. Tolet. 4. c. 18. Clement. loco citato.

g Qui vero vnctione delibuti Moſes ſub Vet. Teſt. Apoſtoli ſub Nouo? quos vnxerunt Apoſtoli? hic ſua ſomnia narrat impoſtor.

tes: quia

tes: quia omnis sanctificatio constat in Spiritu Sancto, cuius virtus inuisibilis sancto chrismati est *permixta*;* & hoc ritu solennem celebrent ordinationem. Quod si simul omnes conuenire minime poterunt, assensum tamen suis precibus præbeant, vt ab ipsa ordinatione animo non desint.

Porro & [h] Hierosolymitarum primus Archiepiscopus B. Iacobus, qui *iustus* dicebatur, & secundum carnem *Domini* nuncupatus est *frater*, à Petro, Iacobo & Ioanne Apostolis est ordinatus, successoribus videlicet dantibus formam eorum, vt [i] *non minus quam à tribus* Episcopis, reliquisque omnibus assensum prębentibus, vllatenus Episcopus ordinetur, & [k] *communi voto* ordinatio celebretur.

Reliqui vero Sacerdotes à proprio ordinentur [l] Episcopo; ita vt ciues, & alij Sacerdotes assensum præbeant, & ieiunantes ordinationem celebrent: similiter & Diaconi ordinentur. Cæterorum [m] autem graduum distributioni, trium veracium testimonium, cum Episcopi scil. approbatione sufficere potest.

Accusatio quoque eorum, super qua nos consulere voluistis, nonnisi * *ab idoneis & probatissimis viris*, [n] *qui* & *suspicionibus* & sceleribus *careant*, fieri debet; quia Dominus [o] *sacri sui corporis tractatores* à *vilibus* & reprobis ac non idoneis personis infamari noluit, nec *calumniari* permisit; sed [q] *ipse proprio flagello* peccantes sacerdotes à templo eiecit. Vnde liquet, quod summi Sacerdotes, id est Episcopi, [r] *à Deo sunt iudicandi*, non ab humanis aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, sed potius ab omnibus fidelibus portandi, ipso Domino exemplum dan-

promulgata. Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24. *verbo promulgãdi satis declarasse põtifex videtur non signa tantũ esse Sacramēta, sed causam quoque gratiæ; nulla enim res per aliam qua nihil operatur promulgatur.* Resp. hoc cõmentum suo loco refutabimus.

h hæc fuit sentẽtia Clemen. Alexãd. hypotypos. lib. 8. teste Euseb. hist. lib. 2. c. 1. idem repetit Pseudo-Anicet. epist. vnica. Ab Apostolis ordinatum narrãt Clem. constit. lib. 7. c. 46. & lib. 8. c. vlt. Hieron. de Script. Eccl. Ab ipso verò Domino constitutum scribunt Epiphan. hæres. 78. Hieron. ad Gal. c. 1. Euseb. lib. 7. c. 14. Chrysost. in Acta homil. 3. & in 1. Cor homil. 38. Greg Turon. hist. lib. 1. c. 27. Auctor. recognit. lib. 1. i Statutum Concil. Nicæni c. 4. Carthag. 3. c. 39. Regiens. c. 2. Arausic. 1. c. 21. k Concil. Afric. sub Bonifacio. c. 45. Cod. Can 78. canone.

l Concil. 3. Carthag. c. 45. Clem. constit. lib. 8. c. 24. canon. Apost. 2. Concil. Hispal 2. cap. 6. Isidor. offic. lib. 2. c. 6. m contra statuit Conc. 4. Carth. c. 22. *vt Episcopus sine consilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam & testimonium quærat.*

* verba epist. Constantini M. ad Ablauium. n vide Adrian. collect. Ingelramo datæ, c. 15. pseudo-Zephyr. epist. 1. &c. o not. phras. p Adrian. I. loco citato, pseudo-Fabian. epist 3. &c. q verba Isidori Hispal. sent. lib. 3. c. 39. mire amplificata, seu, quod verius, ab impostore infamato deprauata. r *Rectores à Deo iudicandi sunt, à suis autem subditis nequaquam iudicandi sunt: exemplo Domini, qui per se vendentes columbas & nummulariorum mensas proprio euertit flagello, & proiecit à templo: vel etiam sicut dicit Psalmista,* Deus stetit &c.

te, quando *per* seipsum, & non per alium, *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& mensas nummulariorum* & Cathedras vendentium *proprio euertit flagello*, *&* eiecit de *templo.* Et *sicut* alibi ait; *Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem Deos*[a] *decernit*. Et alibi, [b] *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes*.

Nullus enim (vt reor) inuenitur inter nos qui velit [c] suum seruum ab alio quàm à se iudicari. Quod si præsumptum fuerit, aut multa ipse indignatione irascitur, aut potius vltionem quærit super eum. [d] Si vero hoc inter homines agitur, quid putatis faciet [f] *Deus Deorum* & *Dominus Dominantium*, qui vltionem suorum [g] promisit non differre seruorum? Vndè & ipse per prophetam loquitur dicens, [h] *Deus vltionum Dominus*, *Deus vltionum libere egit*, &c. Et Apostolus inquit, [i] *Tu quis es, qui iudicas seruum alienum*? *Suo* enim *Domino stat & cadit*. & ipse, Nolite iudicare *inuicem*; *sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum:* & Dominus per Prophetam inquit, [k] *Qui vos tangit*, *tangit pupillam oculi mei*.

Nam si aliquis nunc [l] *in malum oculos alicuius* principis incipit *tractare*, manifeste reus Maiestatis iudicatur, & infamis efficitur, aut potius capitali sententiæ subiacet. Hæc, fratres, valde cauenda sunt; & quod homines nolunt sibi fieri, Deo Deorum non debent inferre; ne forte irascatur Dominus, & faciat vindictam eorum, etiam in eos [m] *qui non peccauerunt*; *quia perit sæpissimè iustus pro impio*.

Imitandus est etiam propheta, per quem Dominus ait, [n] *Perambulabam in simplicitate cordis mei, in medio domus meæ. Non ponam coram oculis meis verbum Belial;* [o] *Loquentem in abscondito contra proximum suum, hunc interficiam*. Et hi cauendi sunt de quibus Salomon ait, [p] *Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas in mortem*, [q] sic *vir qui fraudulenter nocet amico suo*; *& cum fuerit deprehensus dicit*, *Ludens feci*.

a discernit.
b Psal. 81.
c omnes pij sunt serui Domini: an ideo à nemine iudicandi?
d Domino reseruanda est.
f Dan. 2. 1. Tim. 6.
g Luc. 18.
h Psal. 93.
i Rom. 14.
De piis quibuscumq; locis citatis agunt Euangelista, Psaltes, Apostolus, Propheta. perinde vero agit impostor ac si nemo Deo extra Clerum seruiat, nemo è Clero iudicio humano subiceat. risum teneatis amici?
k Zach. 2.
l N. phras.
m hæc verba repetit Pseudo Sixt. epistol. 2. refutat vero Cyprianus ex verbo Dei. *vide epist. 52.* Nobis (secundū fidem nostram & diuinæ prædicationis datam formā) competit ratio veritatis, vnumquemque in peccato suo reum teneri, nec posse alterum pro altero reum fieri, cum Deus præmoneat, & dicat: *Iustitia iusti super eum erit; & scelus scelerati super eum erit*: & iterum, *non morientur patres pro filiis, & filij non morientur pro patribus: vnusquisque in peccato suo morietur*.
n Psal. 100. 2. vers. vulg. verbo perambulandi vtitur. cætera ex Hieron. interpr.
o ibid. vers. 5. p Prou. 26. q ita.

[r] *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis, quasi simplicia, & [s] perueniunt ad intima ventris.*

Et si detractores quorumcunque grauiter iudicantur, & in perditionis laqueum cadunt; [t] multo magis *laceratores*, & detractores atque accusatores memoratorum Dei famulorum atque persecutores damnantur, & in barathrum, nisi se correxerint, & per *eorum* satisfactionem condignam egerint pœnitentiam, indubitanter vadunt, & [u] vindicibus *flammis exuruntur.*

Quapropter oportet omnes ab his [x] cauere, & non solum non facere; sed nec facientibus consentire; quia [y] *non solum qui faciunt* damnantur, *sed qui consentiunt facientibus.* De talibus & his similibus ipsa Veritas ait, *Vulpes* [z] *foueas habent, & volucres cœli nidos; filius autem hominis, non habet vbi caput suum reclinet*, id est, in talibus non habitat Dominus, nec ipsi manent in eo. Et Salomon loquitur dicens, [a] *Qui fodit foueam, incidet in eam; & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, & os lubricum operatur ruinas.* [b] *Graue est saxum, & onerosa arena; sed ira stulti vtroque grauior.* [c] *Hominem qui calumniatur animæ sanguinem, si vsque ad lacum fugerit nemo sustinet.* [d] *Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. Qui sperat in Domino,* [e] saluabitur. *Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter, ipse* [f] laudabitur. *Qui* [g] *fortiter premit vbera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; qui vehementer emungit, elicit sanguinem: & qui prouocat iras, producit discordias.* Hæc & alia periculosa considerantes Apostoli, [h] statuerunt ne facile commouerentur, aut *lacerarentur*, vel *accusarentur columnæ* Sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ Apostoli & successores eorum non immerito dicuntur.

Sed [i] *si* quis aduersus eos, vel Ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, *prius ad* eos *recurrat charitatis studio, vt familiari* [k] colloquio commoniti, *ea* sanent *quæ* sananda sunt, & charitatiuè emendent quæ

r ibid.
s & ipsa.
t idem iudicium manet detrahentes quibuscumq; piis, odio veritatis quam profitentur.
u vltricib. flammis exuri phras. edict. Theodorici regis c. 61.
x cauendum etiam ne cui siue pio siue impio detrahamus: quid inde præsidij Clero?
y Rom 1.
z Luc. 9.
Theologia Symbolica non est argumentatiua; demus tamē dè malis exponenda verba Domini loco citato, quid hoc ad causam? An nemo malus nisi Episcoporum accusator?
a Prou. 26.
b Prou. 27.
c Prou. 28. 17.
d Ibid. vers. 25.
e Qui verò sanabitur.
f saluabitur.
g Prou. 30. 33.
h Maximo conatu maximas nugas effundit impostor, quis lacerari aut accusari columnas audiuit?

i verba Concil. 5. Aurelian. c. 17. impudentissime interpolata: *Placuit etiam, vt si quacumque persona contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum* &c. k aditione commonitus, ante ea debeat quæ in querimoniam deducuntur &c.

iuſtè emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, priuſquam hoc egerint, lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minimè abſoluantur antequam per ſatisfactionem (vt iam dictum eſt) condignam egerint pœnitentiam; quoniam iniuria eorum ad [l] *Christum pertinet cuius legatione funguntur.*

Nec hoc mirum, quia ſi quiſque noſtrum cuidam ſeruorum legationem iniungeret, & à quoquam impediretur, aut ab aliquo ſubditorum ſuorum deſpiceretur, mox indignatus iraſceretur, aut talia (prout poſſet) vindicaret, & ad iniuriam ac contumeliam ſuam hoc factum reputaret, & *talionem* [m] (ſi in præſenti non poſſet) futuris temporibus *redderet.* Nam ſi in hominis cauſa hæc fiunt, quid putatis Deus faciet de [n] *ſuis*, qui *nec capillum capitis eorum* perire dixerit? Vnde & Dominus per Naum prophetam loquitur dicens, [p] *Deus æmulator & vlciſcens Dominus, & habens furorem, vlciſcens Dominus in hoſtes ſuos, & iraſcens ipſe inimicis ſuis:* [q] *ante faciem indignationis eius quis ſtabit? & quis reſiſtet in ira furoris eius? indignatio eius effuſa eſt* [r] ſicut *ignis, & petræ diſſolutæ ſunt ab eo. Bonus* eſt *Dominus & confortans in die tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe,* &c. Quædam autem ex his iam aliis fratribus ſcripſimus, quæ toties ſunt replicanda [s] quoties fuerint neceſſaria. Electionem quoque (vt ſupra memoratum eſt) ſummorum Sacerdotum ſibi [t] Dominus reſeruauit, licet electionem eorum bonis Sacerdotibus & ſpiritualibus populis [u] conceſſiſſet. Electionem enim illorum taliter Apoſtolus fieri iubet. [x] *Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris virum* [y] *filios habentem fideles, non in accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos,* &c. Si enim ſine crimine Sacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus [z] *criminibus irretitis* accuſari aut calumniari permittitur, nec ab aliis quam ab his qui ſine crimine ſunt, [a] & iuxta electionem, ſi neceſſitas fuerit, aut ipſi volendo Domino ſeruire elegerint, ſacerdotéſque ſine crimine fieri & ordinari poſſint, & tales per omnia fuerint quales eligi Sacerdotes iubentur.

l id per ſingulas fere epiſtolas repetit ex Greg. lib. 12. epiſt. 32. ſi tamen legitima ſit.

m cuiuſuis non eſt retaliare, ſed legũ miniſtri, publicę pacis cuſtodis.

n An ſoli Epiſcopi ſunt Domini?

o Matth. 10. Act. 27.

p Nahum. 1.

q ibid. poſt 3. verſus.

r vt ignis.

ſ Nunquã neceſſe fuit te fumos vendere.

t E. nulli Synodo, nedum Papæ, licet Epiſcopum gradu mouere: neſcis quid agas, nebulo.

u gratias agimus ius Chriſtianæ plebis agnoſcenti.

x Tit. 1. Notabit Lector confuſi nem loci Tit. 1. cũ 1. Tim. 3 impoſtori læciſmum peperiſſe.

y vir filios habens.

z nota phraſim Concil. 2. Carthag cap. 6. à plagiario vſurpatam.

a Hoc ſtatuit Adrian. I. cap. 19. collect. Ingelramo datæ.

Porro [b]

Porro [b] & *Mosi* præcipitur *vt eligat presbyteros. Vnde & in prouerbiis dicitur, Gloria senum canities.* [c]Hæc vero Canities sapientiam designat, *de qua scriptum est*, canities hominum prudentia est. *Cumque nongentos & amplius annos ab Adam vsque ad Abraham vixisse homines* [d] legerimus, *nullus alius prius appellatus est presbyter, id est Senior, nisi Abraham, qui* multò *paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur.*

[e] *Initium* [f] enim *Sacerdotij Aaron fuit,* [g] licet *Melchisedech prior obtulerit sacrificium, & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob. Sed* hi [h] *spontanea voluntate, non Sacerdotoli auctoritate ista fecerunt. Cæterum Aaron primus in lege Sacerdotale nomen accepit, primusque pontificali stola indutus victimas obtulit iubente Domino ac loquente ad Mosen*, Accipe, *inquit*, Aaron & filios eius, & applicabis ad ostium tabernaculi testimonij: cumque laueris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimentis suis, *id est* [i] *lineam, & tunicam, & super humerale, & rationale*, quod constringes baltheo, & pones tiaram *in capite eius, & laminam sanctam super tiaram,* & oleum vnctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu *consecrabitur.* Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo [k] *Aaron & liberos eius*, & impones mitras eis, eruntque Sacerdotes mihi religione perpetua. *Quo loco contemplari oportet Aaron summum sacerdotem, id est Episcopum fuisse:* porro [l] *filios eius presbyterorum* demonstrasse *figuram. Hoc* enim *fuit inter Aaron summum Sacerdotem, & filios eius, qui Sacerdotes* erant, *quod Aaron super tunicam accipiebat poderem, stolam sanctam & coronam auream, mitram & zonam* [m] auream *& superhumerale, &* reliqua *quæ* præfixa *sunt: filij autem Aaron super tunicas lineas cincti tantummodo & tiarati* [n] assistebant *sacrificio* Domini.

In Nouo [o] *autem Testamento, post Christum* Dominum [p] *à Petro Sacerdotalis cœpit ordo:* quia *ipsi* [q] primò *pontificatus in*

b verba Isid. Hispal. de offic. lib. 2. c. 7. *Presbyteri merito & sapientia dicuntur non ætate: Nã Moysi præcepit Deus vt eligat, &c.*
c Quę est hęc canities? Haud dubiè quin sapiẽtia de qua &c.
d legimus.
e eiusd. cap. 5. eiusd libri.
f quidem.
g quanquam & Melchis.
h isti spont. Clem. consti. lib. 6. cap. 20. ἐξ αὐτῶν δὲ τῆς ἀξιώματος.
i linea & tunica & superhumerali & rationali.
k Aaron scil. &c.
l & filios eius presb. figurã præmõstrasse. fuerunt enim filij Aaron & ipsi Sacerdotes, quibus merito adstare debuissent Leuitæ, sicut summo Sacerdoti: sed hoc fuit &c. & filios eiusdem Aaron qui & ipsi Sacerd. fuere. vid. Hieron. epist. 85.
m brachiale aureum & superhum. & cætera quæ supra memorata sunt. filij autem.
n ita Astabant sacrif. Dei.
o ibid. post. lin. 9.
p à Petro Apostolo.
q ipsi enim primus datus est pontif. in Eccles. Christi. Sic enim loquitur ad eum Dominus.

Ecclesia Christi datus est, dicente Domino *ad eum*, Tu es, *inquit*, Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum. *Hic ergo ligandi* atque *soluendi* [r] *potestatem primus accepit à* Domino, *primusque ad fidem populum virtute sua prædicationis adduxit. Cæteri* [s] vero *Apostoli cum* eodem pari consortio honorem & potestatem *acceperunt*, ipsumque principem eorum esse voluerunt; *Qui etiam* iubente Domino *in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt:* [g] ipsis quoque *decedentibus*, in locum eorum *successerunt Episcopi.*

Quorum ordinatio prætacto fieri debet ordine & modo: quos [h] *qui recipit* & verba eorum, Deum *recipit*; qui autem *eos spernit*, eum à quo missi sunt, & cuius funguntur legatione *spernit*, & ipse indubitanter spernetur à Domino. Videntes autem ipsi Apostoli *messem* esse *multam & operarios paucos*, [i] rogauerunt *Dominum messis, vt* mitteret *operarios in messem suam.* Inde electi sunt ab eis 72. discipuli, [k] quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, de quorum ordinatione & reliquorum ministrorum dixisse supra sufficiat.

Porro [l] *quod Episcopus non ab vno, sed à cunctis*, consensu aut præsentia comprouincialium est ordinandus, & nullatenus *minus quam à tribus cæteris consentientibus* cunctis, idcirco instituente Domino fieri iubetur: *ne aliquid contra fidem Ecclesiæ vnius tyrannica auctoritas moliretur*, & regula vel fides confunderetur credentium. [m]

Prouinciæ autem multò antè Christi aduentum tempore diuisæ sunt maxima ex parte, & postea [n] ab Apostolis, & B. Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum, vbi dudum [o] *primates legis seculi* erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat qui ad aulam Imperatoris [p] *vel regum* confugere non poterant, vel quibus permissum

r soluendique.
s Siquidem & cæteri Apostoli cum Petro, par consortium honoris & potestatis accep. qui etiã, &c.
g quibusque.
h Luc. 10.
i ibid. Apostolos à Domino monitos preces fudisse pie credimus: ab ipsis electos 72. discipulos pernegamus. Consulat Lector notas ad 1. epist. pseudo-Zephyt.
k Hoc de Chorepiscopis sentit Cõcil. Neocæsar. c. 13.
l verba Isid. Hispal. lib. 2. de offic. c. 5. *cunctis cõprouincialibus Episc. ordinatur id propter hæreses; institutu n agnoscitur, ne aliquid contra fidem Eccl vnius ordinantis tyrann &c. propterea ab omnibus conuenientibus constituitur, ac non minus quam à trib. cæteris consent testimonio literarum.*

m seqq. citat Hincmarus lib. 55. capitum c. 15. n Hoc nullo idoneo testimonio probari potest. o [illegible]: Turrian. lib. 5. pro epist. cap. 24. p quot reges sub Imperio Romano sedente Anacleto?

non erat, confugiebant pro oppreſſionibus vel iniuſtitiis ſuis, ipſoſque appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum præceptum erat; ipſis quoque in ciuitatibus vel locis noſtris [q] *Patriarchas* vel *Primates*, (qui [r] vnam formam tenent, licet diuerſa ſint nomina) leges diuinæ & Eccleſiaſticæ poni & eſſe iuſſerunt, ad quos Epiſcopi (ſi neceſſe fuerit) confugerent, eoſque appellarent, & ipſi Primatum nomine fruerentur & non alij. Reliquæ vero Metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant, (licet maiores [ſ] *Comitibus* eſſent) haberent Metropolitanos ſuos qui prædictis iuſtè obedirent Primatibus, ſicut in legibus ſeculi olim ordinatum erat, qui non Primatum, ſed aut Metropolitanorum aut [t] Archiepiſcoporum nomine fruerentur.

q iam monuimus ſeculo Anacleti Chriſtianam Eccleſiam nullos patriarchas agnouiſſe; idē de primatibus ſentiendū. Prima primatū mentio habetur Concil. 2. Carthag. cap. 12. A. D. 390. Valentin. IV. & Neoterio Coſſ. & Concil. Sardic. cap. 6. num. 347. Erant autem inter Afros Primates non ſoli Carthaginenſes Epiſcopi totius Africanæ Dioeceſeos rectores: ſed antiquiſſimi ſingularum Africanarum prouinciarum Epiſcopi; ſiue in Metropoli ſiue alibi ſederent. Vide Auguſtin. epiſtol. 217. & 261. Patriarchæ nulli niſi inter hæreticos ad A. D. 380. Hieronymo teſte. Cuius hæc verba epiſt. 54. *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent, apud eos* (Montaniſtas) *Epiſcopus tertius eſt: Habent enim primos de Pepuza Phrygia patriarchas, ſecundos quos appellant Cenones; atque ita in tertium, id eſt pene vltimum locum Epiſcopi deuoluuntur, quaſi exinde ambitioſior religio fiat: ſi quod apud nos primum eſt, apud illos nouiſſimum ſit*, &c. Socrat. primus videtur agnouiſſe *patriarchatus* in Eccl. Chriſtiana. Vide hiſt. lib. 5. c. 8 eodem tempore Concil. Chalced. act. 3. aliquoties Patriarcham vocatum Leonem Rom. ſedis Epiſcopum legimus, vt & Exarchos Diœceſeon, ibid. act. 2. Peculiare fuiſſe Gothis vt Archiepiſcopos Patriarcharum titulo inſignirent annotat Baron. ad A. D. 533. §. 36. Idem de Vandalis aſſerit ad A. D. 570. §. 10. ex Victore Vticenſi. Denique Iuſtiniani potiſſimum æuo Patriarcharum nomen inter Eccleſiaſticas dignitates frequentari cœptū, ſcribit Sirmondus, aduentoriæ parte 2. c. 3. p. 76.

r Patriarchas à Primatibus diſtinguendos, nec eandem formam tenere, docet Iſidor. Hiſpal. orig. lib. 7. c. 12.

ſ *de Comitum dignitate hæc Garſias Loaiſa in Concil. Tolet.* 8. Comes (vt Spartianus auctor eſt in Adriano) inde fluxit: cum enim Adrianus Senatum in aulam ſuam tranſtuliſſet receptis Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ ſuperiorum imperatorum temporibus conſtare ſolebat ex Equeſtri ordine non Senatorio; ita domeſticum quendam Senatum penes ſe habere cœpit: qui quoniam is continuatis pene delectaretur peregrinationibus, Comitatus Cæſaris dici cœptus eſt, & ipſi amici Comites: eorum conſiliis, atque ope in bello & pace vſus. Inde Comites largitionum, rerum priuatarum, & cæteri dicti ſunt: Et non ſolum ij qui perſonam principis ſequebantur, & officia in aula exercebant Comites dicti ſunt; cæterum & alij ita appellari, qui ad adminiſtrandas vel regendas prouincias & reſpublicas mittebantur, & ad regni limites cuſtodiendos, qui Comites rei militaris dicuntur; qualis fuit Riſtanus domeſticorum comes, qui ad Gallos miſſus fuit, vt refert Greg. Turon. lib. 2 hiſt. c. 10. Vnde Verus Imp. vt Iulius Capitolinus eſt auctor in Vero, confecto bello, Regna regibus, prouincias vero ſuis Comitibus dedit regendas. Hęc Garſias, cuius ſi iudicio ſtandum ſit, Anacletum huius epiſt. auctorem non fuiſſe dicere neceſſe eſt: quandoquidem Anacletus obiit anno D. 112. Trajani 13 cui Adrianus Comitum muneris auctor, ſucceſſit demum A. D. 119. Euariſti qui Anacleto ſucceſſit 8.

t Archiepiſcopus græce, dicitur ſummus Epiſcoporum: tenet enim vicem Apoſtolicam, & præſidet tam Metropolitanis quam Epiſcopis cæteris, *inquit Iſidor. orig.* lib. 7. c. 12. *ſic Leo Rom. Pontifex* Archiepiſcopus *dicitur in actis Concilij Chalced. Videtur autem Adrian I. Archiepiſcopi titulum Metropolitano cuiuis primus communicaſſe; vide Collect. Ingelramo datam* c. 23.

Et licet ſingulę metropoles ciuitates ſuas prouincias habeant, & ſuos Metropolitanos iudices habere debeant Epiſcopos, ſicut prius Metropolitanos iudices habebant ſeculares, primates tamen (vt præfixum eſt) & tunc & nunc habere iuſſæ ſunt; ad quos poſt ſedem Apoſtolicam ſumma negotia conueniant, vt ibidem, quibus neceſſe fuerit, releuentur & iuſtè reſtituantur; & hi qui iniuſtè opprimuntur iuſte reformentur atque fulciantur, [u] *Epiſcoporum*que cauſæ & *ſummorum negotiorum iudicia*, (ſalua Apoſtolicæ ſedis auctoritate) iuſtiſſime terminentur.

Hæc [x] *ab antiquis*, hæc ab Apoſtolis, *hæc à* Sanctis *patribus accepimus*, vobiſque (vt poſtulaſtis) *rimanda* & futuris tenenda temporibus mittimus, & reliquis fratribus prædicanda, ac cunctis fidelibus tradenda mandamus: ne [y] *paſtorum imperitia* qui ſequuntur deteriores fiant, dicente Domino *per Prophetam, Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam. Quos rurſus Dominus deteſtatur, dicens,* Et tenentes legem neſcierunt me. [z] *Neſciri ergo Veritas ab eis* conqueritur, *& neſcire ſe principatum neſcientium* [a] *proteſtatur, quia profectò hi qui ea quæ ſunt Domini neſciunt, à Domino neſciuntur, Paulo atteſtante, qui ait,* [d] Si quis ignorat ignorabitur.

Hinc [e] & *Pſalmiſta non optantis animo, ſed prophetantis* [f] myſterio *denuntiat dicens:* Obſcurentur oculi eorum ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua. *Obſcuratis* [g] *ergo oculis*, *dorſum* flectetur: [h] quoniam *cum lumen ſcientiæ perdunt qui præeunt*, [i] ſine dubio *ad portanda peccatorum onera* inclinantur ſequentes. *Hic* [k] ergo *inter manus latronum & dentes furentium luporum vtcunque verſamur*. Ideo & docere alios, & [l] *nos* ipſos (prout Dominus dederit) *prouidere* debemus. Sane percuſſor ille Doctor dicitur, [m] qui *ſermone inutili conſcientiam percutit infirmorum*.

Ideo tenere vos & omnes fideles oportet [n] *eum qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens ſit* conſo-

u Vigil. epiſt. 2. *Summa Epiſcoporũ negotia, & iudicia, atque querela, quam & maiores Eccleſiarũ quæſtiones, &c.*

x hoc loco impoſtor pro more tragelaphos pingit: videtur autem imitatus patres Africanos Carth. Conc. 3. cap. 47. vide & Conc. 2. Carth. c. 2.

y verba Gregorij Paſtoral. parte 1. c. 1. *paſtorũ imperitia voce veritatis increpatur cum per prophetam dicitur: ipſi &c.*

z & neſciri ſe ergo ab eis veritas queritur.

a neſcientiũ ſe.

d 1. Cor. 14.

e ibid. poſt lineas 6.

f miniſterio.

g ibid. poſt lineas 3.

h flectitur, quia.

i cuncti profectò ad portanda peccatorum onera curuãtur qui ſequuntur.

k hæc non cohærent, ſunt autem Auguſtini lib. de paſtoribus cap. 7. eadem repetit pſeudo-Fabian epiſt. 2.   l N. phraſim.

m verba Hieron. in epiſt. ad Titum cap. 1.   n Quod Paulus de Epiſcopo, id de omnibus dictum vult ὑπερβολικῶς. Vide Tit. 1. 9.

lari

leri *in doctrina sana, & contradicentes redarguere*, & recte viuentes, atque rectam fidem tenentes consolidare.

Illis ergo qui dicunt, Quod [o] *filius in eo minor est, quia* [p] *Propheta* inquit[, *Verbum faciet Dominus breuiatum vniuerso* [q] orbi; ita respondendum est diuinis testimoniis. *Verbum breuiatum, quod Dominus faciet super terram, non* [r] minutionem *deitatis in Filio Dei significat, sed dispensationem susceptæ carnis annuntiat; in* [s] quali *dispensatione non solum* [t] patre *hominis filium, sed etiam Angelis minoratum, Paulo* [u] attestante *Apostolo.* [x] Eum autem, *inquit,* modice minus *ab Angelis minoratum vidimus* Iesum, propter passionem mortis gloria & honore coronatum: *& infra,* Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens, [y] *Annunciabo* nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te. *&* [z] Propheta inquit: *Minorasti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum. Et, vt verbum Dei patris breuiatum in filio non esse doceamus,* [a] hãc *Esaiæ prophetæ volumine approbamus sententiam,* [b] Nunquid abbreuiatus factus est sermo meus; aut *ita* paruus est, vt non possim redimere: aut non est virtus in me ad liberandum, dicit Dominus Omnipotens? *& iterum,* [c] Hæc dicit Dominus Omnipotens, Nunquid abbreuiata est manus mea, vt saluare non possit? Aut non potest viuificare cor humilium & spiritum contritorum? *Et vt brachium patris, quæ manus est, filium esse doceret, intulit dicens:* [d] Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare eius. *Nam & in nouissimo tempore hic sensus non inaniter poterit coaptari; in quo tempore* [e] *Dominus* [ex cœlesti aula ac Empyreo domicilio pessimi dæmonis iam ferre dedignans tyrannidem, in creaturas suas crudelissime sæuientem, plasmati condolens, ac suæ immensæ charitatis thesaurum reserare volens, in castissimę virginis purissimum vterum, omnis thori virilis nescium, inenarrabili mysterio,] *pro redemptione nostra carnem* [f] suscipiens, *aduenit; vt & illum qui habebat mortis imperium sua morte destrueret, & eos, quos in tenebris & vmbra mortis captiuos subegerat,* [g] virtutis *suæ* potentia *in ipso paruo &* angusti *temporis spatio liberaret. De hoc etiam exiguo tempore discipulos*

o verba Ithacij Clari lib. aduers. Varimadum c. 43. Esai. 10.
p quia de eo inquit.
q orbe.
r imminutionem.
s qua.
t patri.
u protestante.
x Heb. 2. Eum autem qui modice & minus quam Angeli minoratus est vidimus.
y nuntiabo.
z & in psalmo 8.
a ex Esaiæ.
b Esai. 50.
c Esai. 59.
d Esai. 52.
e Dominus pro redẽptione nostra.
f suscipiẽdo.
g virtute suæ potentiæ & exiguo.

instruebat, dum eos in lucem (cum adhuc tempus haberent) incederepramonebat. [h] Adhuc modicum, inquit, in vobis lumen est: dum lucem habetis ambulate in luce, ne vos tenebræ comprehendant. *Et in Canonicis* [i] Apostolorum legitur Epistolis; *Filioli, nouissima hora est*, quia multi pseudo-prophetæ exierunt in hunc mundum. *&* [k] *Paulus Apostolus*, Tempus enim breue est. *& iterum*, Præterit enim figura huius mundi. *& iterum*, [l] Omnia hęc ad correctionem nostram facta sunt, in quos fines seculorum obuenerunt. [m] *Nam Dominus in ipsa oratione Dominica breuiauit nobis sermonem, dum nos à multiloquio prohibens*, [n] pauca loqui *docuerit qua* pertinent [o] *ad salutem.* [p] Cum oratis, *inquit*, nolite multum loqui. *& infrà*, Vos autem cum oratis dicite, Pater noster qui es in cœlis *&c. Non enim propheta Filium Dei in hoc capitulo minoratum designauit in verbo, quoniam* ipse [q] *in prophetis retro tempore loquebatur, qui etiam nunc per Apostolos & Apostolicos viros nouissimo tempore loquitur.* [r] Ego, *inquit*, qui loquebar *in seruos meos prophetas*, Ecce adsum. *Et alius propheta*, Sicut est ab initio vsque [s] in seculum, neque adiectum est ei, neque minuetur illi, quoniam ipse est Dominus creaturæ suæ. *Ecce quale verbum breuiatum fecit Dominus in orbe terrarum. Non* quia (*vt* illi putant) *inferiorem* patre *intimaret hominibus filium, sed quia nouissimum eius annuntiaret aduentum.*

h Ioan. 12.
i Ioan. 2.
k 1. Cor. 7.
l 1. Cor. 10.
m obuenit Nam &c.
n omnia docuerit.
o pertineant.
p Matth. 6.
q ita in prophet.
r Esai. 52.
ego cum.
s ita vsque
Eccl. 42.

Si [t] ergo (vt prædictum est) *Aaron filij Presbyterorum figuram* gestabant, *& Aaron summi Sacerdotis, id est Episcopi, Moses* [u] *indubitanter Christi* tenebat formam: *quoniam fuit similitudo mediatoris Dei, qui est inter Deum & hominem Iesus Christus; qui est* verus *dux populorum*, & *verus princeps Sacerdotum, & Dominus Pontificum, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.*

t verba Isidori Hispal. de offic. li. 2. c. 5. *sed forsan quæritur & hoc cuius figuram faciebat Moyses? si enim filij Aaron &c. faciebant.*
u Moyses cuius? n 'ubir. Christi & vere per omnia Christi, quoniam.

Iudicia Pontificiorum:

CONtius *Not. in dist. 99. c. Prouincia.* Hæc Epistola falso effecta est Anacleti, vt monui in præfatione.

C E N S V R A.

Impostor barbarismis & paralogismis frequentibus infantiam suam & inscitiam prodit: *Regum, patriarcharum, Archiepiscoporum, primatum Ecclesiasticorum & regis seculi, Comitum*, & [illegible] gestitam

pestiuam facit: 70. discipulos à Christo electos negat; eandem prouinciarum diuisionem, quam postea Ecclesia recepit, longe ante Christi tempora factam ac postea ab Apostolis renouatam mentitur. Concilij denique Nicæni, Damasi, Ithacii, Hieronymi, Augustini, Gregorij M. Isidori Hispalensis, Concil. 5. Aurelianensis & vulgatæ Bibliorum versionis verbis, næuos suos incrustat.

Refutatio disputationis Turriani pro hac Epistola.

Turrian. *in hac verba*, Ordinationis Episc. auctorit. Apostol ab omnib. &c. sunt celebrandæ: *Hic ritus Apostolicus Episcopos ordinandi, est in consuetudine omnium Ecclesiarum.* Lib. 5. pro epist. c. 24.

℞. Ordinationes eorum qui Ecclesiam pascere debent, à pluribus, imo à toto presbyterio celebrandas esse decreuit Spiritus Sanct. 1. Tim. 4. 14. Act. 1; 3. & 14. 23. & 2. Cor. 8. 19. Totam fraternitatem Antiochiæ congregatam ieiunasse cum Paulus & Barnabas ad gentes missi sunt, restis est Actorum liber c. 13. 3. Scrutinium in ministrorum electionibus agendum docet Paulus 1. Tim. 3. 7. 10. & 2. Timoth. 2. 2. Χειροθεσίαν in Ecclesia Apostolica vsitatam agnoscimus Act. 6 6. & 13. 3. 1. Tim 4. 14. & 5. 22. & 2. Tim. 1. 6 Aliá vero reliquorum rituum quos Pseudo-Anacletus memorat, rationem putamus; postquam enim presbyterale munus ab Episcopali gradu distingui cœpit, tum demum noui ritus introducti sunt, quos postea Ecclesiastica sanctio, non Apostolica auctoritas consecrauit: tunc igitur mos inoleuit vt Episcopi eiusdem prouinciæ congregarentur, electi capiti Euangelicum Codicem imponerent, vnctionem adhiberent, diem dominicam, horam tertiam, &c. seligerent.

Turrian. *Consuetudo omnium Ecclesiarum nonnisi ab Apostolis est.*

℞. Consuetudo quæ ab initio vbique inualuit, Apostolicam originem prætendere potest. Est autem consuetudinum passim receptarum dispar ratio; nam nec ab initio, nec apud omnes auctoritatem inuenere, quamuis earum obseruatores eas ab Apostolis dimanasse clamitent. In multis enim vulgo receptis obtinet quod Hieronymus ad Lucinium Bœticum scribebat epist. 28. *vnaquaeque prouincia abundat in sensu suo, & præcepta maiorum leges Apostolicas arbitratur.*

Turrian. *Quid magis absonum & à veritate auersum esse potest, quàm veritatem rei gestæ confiteri, & consignationem literarum negare?*

℞. Distinximus quæ auctoritatem Apostolicam haberent, quæ non haberent. Demus tamen eos omnes ritus, quorum pseudo-Anacletus meminit, ab Apostolorum siue præcepto siue praxi originem ducere: Quid absonum aut à ratione auersum admiserunt Magdeburgenses, qui quod experientia quotidiana confirmatur scripserunt; Nempe nebulones perditissimos de ritibus Ecclesiæ solennibus, & sacris dogmatibus, sumpta antiquitatis larua, impudentissime garrire solere?

Turrian. *Quid rationi congruentius, quam fidem scripto adhibere, cum res gesta cum scripto conuenit?*

℞. Imo quid rationi congruentius, quam fateri impostores quotidie scriptis mandare quæ cum rebus gestis aliquo modo conueniant?

Turrian. *Præter consuetudinem idem cum Anacleto docet Clemens constit. lib.8.c.4.& Dionys.Hierarch.Eccl.c.5.*

℞. Non negamus Scriptorem constitutionum,& Pseudo-Dionysium de ritibus suo seculo receptis testimonium ferre. Negamus verò eosdem ritus Anacleti Decreto comprobatos; Eum certe qui Epistolas eius nomini supposuit, Canonum Nicænorum versionem per Dionysium exiguum scriptam non modo vidisse, sed etiam descripsisse manifestissimum fecimus.

Turrian. *Quo minus ad idem dicendum conspirasse videntur, eo verior eorum sermo, sicut in Euangelistis factum est.*

℞. Quæstio nostra non est, an quæ Pseudo-Anacletus scripsit, veritate nitantur, vel cum libris Constitutionum,& Hierarchia Eccle. congruant; sed an ad Anacletum auctorem referri debeant; hic vero Iesuitæ aquam hærere nemo non videt.

Turrian. *in hæc verba Epist.* Spiritu S. cuius virtus inuisibilis S. Chrismati est permixta, *legendum est ex Codice Vaticano,* cuius virtus inuis. *S. Chrismate est promulgata.*

℞. Notabit lector, Turrianum *excogitato commento* quęcumque defendere non potest *negare.* Dixerat pseudo-Anacletus, *virtutem Spir. Sancti Chrismati permixtam*; hoc cum absurdum esse diffiteri non audeat Iesuita, lectionem nouam fingit, eamque à proposito alienā.

Turrian *Verbo* promulgandi *satis declarasse Pontifex videtur non signa tantum esse Sacramenta, sed causam quoque gratia; nulla enim res per aliam quæ nihil operatur, promulgatur?*

℞. Hoc vnum egisse videtur Iesuita, magnum se Ardelionem probauit. Negamus Chrisma esse veri nominis Sacramentum: negamus 2. vera Sacramenta esse causas gratiæ: negamus 3. quicquid promulgatur à promulgante effici: negamus denique, Turrianicum commentum à blasphemiæ labe purgari posse; vel à quoquam sano asseri, Chrisma *virtutem Spiritus S. operari,* vel eius *caussam esse.* Hæc portenta indicasse refutasse est.

Turrian. *in hæc verba,* non minus quam à tribus Episcopis, Episcopus vllatenus ordinetur. *Cum ita esse, canon primus Apost. attestetur, quomodo licebit dubitare quin hoc Anacletus scripserit?*

℞. Cum ita non esse Canon ille attestetur, quomodo licebit credere hoc ab Anacleto scriptum? Pseudo-Anacletus non minus quam tres Episcopos requirit: Canon primus Apost. dictus duobus contentus est; Ἐπίσκοπος, inquit, χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν. E. Canon Pseudo-Anacleti sententiam non fulcit.

Turrian. *Cum Iacobi ordinationem qui memoriæ prodiderit nullum ante Ana*

te Anacletum sciamus, & qui hoc deinceps meminerunt, vt Euseb. lib. 2. hist. & alij omnes ab illo acceperint: quomodo fiet verisimile non hoc Anacletum scripsisse, quod in hac epistola, in qua nomen eius inscriptum est, legimus?

℞. Cum sciamus nihil tale ab Anacleto proditum, ex eoque necessarium ducamus negare ab Anaclero Eusebium & alios accepisse, quomodo verisimiles nugas suas faciet Iesuita?

Turrian. *in hac verba*, Reliqui Sacerdotes à proprio ordinentur Episcopo &c. *Hoc est in consuetudine omnium Ecclesiarum: non enim ordinarie extra 4. tempora ieiuniorum, aut populo contradicente, aut aliis sacerdotibus repugnantibus vllus ordinatur.*

℞. Pontificios extra omnes Ecclesias, & ab earum consuetudine alienos esse, fateatur Iesuita necesse est; nullus enim apud eos delectus temporis, nulla habetur ordinis vel prisci moris ratio: plebi (quam *maxime potestatem habere vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi asserit*, Cyprian. epist. 68.) ius suum iampridem ereptum est.

Turrian. *In hac verba*, Accusatio quoque eorum--nonnisi ab idonei, &c. *Olfacere possumus illo seculo scriptas fuisse tres Anacleti epistolas, cum persecutio in Christianos incensa esset, maiúsque periculum Episcoporum.*

℞. Olfacere possumus scriptas à Plagiario qui in Constantini M. epistolas, & aliorum scripta incidit.

Turrian. *Ob eam causam iussit Paulus Timotheo 1. epistol ac. 5. ne accusationem reciperet &c. (erat autem Metropolitanus Timotheus) deinde subiungit, nihil temere fieri debere.*

℞. Negamus, 1. Timotheum proprie loquendo Metropolitam fuisse. 2. Ob solum persecutionis periculum Apostolum vetuisse, ne accusatio reciperetur nisi sub duobus aut tribus testibus. 3. De Episcoporum (quatenus à presbyteris distinguuntur) accusatione aliquid statuisse.

Turrian. *Quod ex interpretatione quoque nominis* presbyteri, *quod senem significat, argumentum ducit debere esse Senili prudentia, non solum non est leue nec indignum Apostolico pontifice; sed potius graue est, & imitationem habet Apostoli, qui ex interpretatione nominis Melchisedec, qualis esset Christus, cuius ille typum expressit docuit, Heb. 7.*

℞. Interpretationem non improbamus, improbamus vero plagium Pseudo-Anacleti, ea quæ post A.D. 600. Isidorus Hispalensis scriptis consignauit sibi vindicantis.

Turrian. *In hac verba.* Initium Sacerdotij Aaron fuit &c. *Cum eandem sententiam, (licet non eisdem verbis) apud Clementem Rom. lib. 6. constit. c. 2. legamus; argumentum est inde didicisse vnde didicit Clemens: quare iudicij fuerit parum acuti, imo obesæ naris hoc quoque vestigio illud priscum epistolæ huius seculum non olfacere.*

Resp. Iudicij fuerit parum acuti, imo obæsæ naris, qui non olfecerit vestigia scelerata furis post A. D. 700. Isidori scripta mutilantis.

Turrian. *in hac verba*, Prouinciæ autem multo ante Christi ad-

uentum &c. *Eſt aliud adhuc veſtigium illius priſtini ſeculi. cum enim illud à Sylla in omnibus ciuitatibus Aſia, annis circiter 80. ante aduentum Chriſti factum in Gentilium libris legamus; diuiſionem autem factam ab Apoſtolis, diſtinctio qua hodie durat teſtetur; annon eſt magnum argumentum, & clarum indicium illius ſeculi?*

℞. Cum Turrianus ea olfacere quæ non ſunt, quæ nemo ſcripſit, legere; codices qui nullibi reperiuntur euoluere ſoleat; mirum non eſt ipſum, non modo noua, ſed abſurda quæcumque in mentem venerint propugnare: inſaniam certe quandam ſpirare videtur, quod ſcribit Syllam *in omnibus Aſia ciuitatibus* prouincias diuiſiſſe, quaſi non in prouinciis ciuitates, ſed prouinciæ in ciuitate quaq; plures quærendæ ſint. Colligit autem Aſiam à Sylla diuiſam ex Ciceronis orat. pro Flacco, quem orator ait *deſcripſiſſe pecuniam ad Pompeij rationem qua fuit accommodata L. Sylla deſcriptioni, qui cum omnes Aſia ciuitates proportione in prouincias deſcripſiſſet, illam rationem Flaccus ſecutus eſt*, &c. at Lambinus mendoſam lectionem eſſe monet, nec *qui cum omnes Aſia ciuitates proportione in prouincias deſcripſiſſet*: ſed *qui cum in omnes Aſia ciuitates pro portione pecuniam deſcripſiſſet*, ſcribendum. Nolim tamen negare Aſiam à Sylla diſtinctam, cum Caſſiodorus aſſerat ipſum eam in 44. regiones diſtribuiſſe L. Cinna 4. & Cn. Papyrio 2. Coſſ. id eſt anno ab vrbe condita 671. ante Domini natalem 83. Nego vero ab Apoſtolis vllam οἰκυμένης diſt. factam, eamque quæ Apoſtolorum tempore obtinebat ad noſtra tempora durare, aut de diuiſione ab ipſis facta teſtari. Hæc omnia cùm pro more comminiſcatur Ieſuita, magnum eſt argumentum, & clarum indicium ipſum incomperta pro certis, falſa pro veris ſæpiſſime iactare.

Turrian. *Quod huiuſmodi diſtinctio prouinciarum, de qua Clemens & Anacletus ſcribunt, ab Apoſtolis fuerit renouata & ſancita, teſtatur Can. 6. Concil. Niceni.*

℞. Hoc negamus.

Turrian. *Priſca conſuetudo ante Concil. Nicænum non poteſt, ſecundum rationem & vim verbi Græci ἀρχαῖα, intelligi, niſi qua ad ſeculum Apoſtol. pertineat.*

℞. Imo nec Græcarum nec Latinarum vocum vis id exigit: ſiquidem ἀρχαῖα, παλαιὰ, *Priſca, antiqua, vetuſta, longo tempore* duraſſe dicuntur, quæ intra centum annorum, imo pauciſſimorum ſpatium contigerunt. Sic Act. 15. 7. Petrus ſe ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων delectum, qui gentilibus Euangelizaret: id autem impleuerat ante 10. annos: tot enim non plures (ſi Baronio credamus) interceſſerunt inter Concilij Apoſtolici tempora, & vocationem Cornelij. Sic Mnazon Act. 21. 16. ἀρχαῖος μαθητὴς vocatur, quem tamen conſtat poſt annos 28. nomen Chriſto dediſſe, vix enim plures effluxerant à Baptiſmo Domini ad Pauli profectionem vltimam Hieroſolymitanam, quam incidiſſe vult Baronius in A. D 58. Sic Conciliū Chalced. c. 22. Antiochenos poſt 110. annos, nim. A. D. 341. conditos παλαιοὺς κανόνας appell. Sic

Amala-

Amalarius Fortunatus in prologo Antiphonarij A.D.831.scripti, *prisco tempore* ordinatum asserit, quod statuit Adrianus I. in locum Stephani cooptatus A.D.772. Sic Cornelius in tractatu *Quod lapsis venia spes non sit deneganda*, lapsos *per longam temporum seriem* pœnitentiam agere scribit. Sic Firmilianus in epist. ad Cyprianum, *Marcionem* (quẽ A.D.146.prodiisse vult Baronius) *sero post Apostolos, & post longa ab eis tempora sacrilegam aduersus Deum traditionem induxisse* asserit. Sic Cypriano Priuatus Donati tempore circa A.D.242. damnatus, *vetus hæreticus* est Epist.55. Sic idem *multos iam annos & longam ætatem*, vocat tempus ex quo Agrippinus hæreticorum Baptisma irritum pronuntiauit, Epist.73. Sic Hieronymus A.D 382. aduersus Luciferianos disputans *propter temporis antiquitatem* raros esse qui Concilio Nicæno A.D. 325.congregato interfuissent. Idem A.D.378.epist.57.Orientem *v.iusto populorum furore collisum* ob Arianismum, cuius ortum ab A. D. 315. repetit Baronius, scribit; & in vita Hilarionis, ipsum annum 63. agentem, *incredibili desiderio conuersationis antiquæ*, id est quam anno ætatis 15.inchoauerat, inflammatum memorat. Quidni igitur potuerit ἔθ@ ἀρχαῖον dici, quod Nicænam Synodum antecessit, licet ab Apostolorum ætate initium non duxerit?

Turrian. *Distinctionem prouinciarum primum à Gentilibus factam ex libris veterum scriptorum licet cognoscere, cum de prouinciis & earum potestatibus fit mentio: vt cum Philon in Flaccum scribit, eum factum à Tiberio Cæsare præfectum Alexandriæ, AEgypti, & Libyæ; cum qua Pentapolim, quæ à Plinio Africa Cyrenaica vocatur, coniunxit.*

℟. Assentior.

Turrian. *Ex Can.Nicæno 6.colligit Hieronymus epist.61. Antiochenum Episcopum Orienti, Cæsariensem Palæstinæ præfectum.*

℟. Concedo.

Turrian. *Quod autem distinctio prouinciæ Antiochiæ ipsa illa sit, quæ à gentilibus facta fuerat, testatur Luc.2.Euangelium.*

℟. Per me licet.

Turrian. *Apostolis imitati sunt prudentissimam filiorum seculi Politiam.*

℟. De Apostolis, nego: de posteris non diffiteor.

Turrian. Ab antiquis, *dixit Anacletus propter diuisionem prouinciarum, quam dixit* multo ante Christi aduentum tempore factam maxima ex parte, & postea ab Apostolis renouatam. Lib.2. pro epist.c.11.

℟. Diuisionem ab Ethnicis factam ab Apostolis renouatam fuisse negauimus.

Turrian. A Sanctis *dixit Anacletus propter Apostolos.*

℟. Imo Apostolos à Sanctis patribus distinxit tabula; eius enim hæc verba sunt, *hæc ab antiquis, hæc ab Apostolis, hæc à sanctis patribus accepimus.* videtur ergo sanctorum patrum nomine non Apostolos, sed Clementem, quem secundum Apostolos diuisionem ab Ethnicis factam renouasse finxit, intellexisse.

Turrian. *Patres vocari possunt etiam præsentes: sic Cyrillus Alexandr. in E-*

Isaiam c. 62. lectum Psalmi 44. pro patribus nati sunt tibi filij, *exponit de Apostolis, qui Synagoga ex filiis patres facti sunt.*

℞. Expositio Cyrilli non liberat à mendacio Pseudo-Anacletum Apostolis sua somnia affingentem.

Turrian. *Annon Corinthij (quorum se patrem professus est Paulus 1. Cor. 4. 15.) dicere poterant de iis quæ Apostolus docuit*; Hæc ab Apostolis, hæc à Sanctis patribus accepimus?

℞. Non poterant; siquidem Paulus *Apostolus* non *Apostoli*; *pater* non *patres*; negat loco citato plures Corinthiorum patres fuisse.

Anicletum legit optat. lib. 2.

ANACLETI PAPÆ

Epistola III.

Anacletus seruus Christi Iesu, in Apostolica sede à Domino constitutus, & à Sancto Petro Apostolorum principe presbyter ordinatus, omnibus Episcopis ac reliquis Christi Sacerdotibus, Salutem.

a Ephes. 1. versio mixta.

BENEDICTVS [a] *Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati in* [b] *conspectu eius in charitate,* [c] prædestinans *nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum secundum* [d] *propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ: in qua gratificauit nos in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ* [e] *eius, quæ* [f] abundauit *in nobis in omni sapientia & prudentia; vt notum nobis* [g] *faceret Sacramentum* [g] *voluntatis suæ, secundum* [g] *beneplacitum eius quod proposuit in eo in* [g] *dispensatione plenitudinis temporum,* [g] *instaurare omnia in Christo, quæ in cælis & quæ in terra sunt in ipso. In quo etiam* [f] *forte vocati sumus prædestinati secundum propositum* [g] *eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ, vt simus nos in laudem gloriæ eius, qui ante sperauimus in Christo.*

b vulg.
c vers. Ital.
d vulg.
e vulg.
f Ital.
g vulg.
h Egregie cōfuluisses tuis rebus, si de primatib. seculo Anacleti incognitis silentium tenuisses, nunc fraus latere non potest.

De [h] *Primatibus*, charissimi, super quibus me quidam vestrum

vestrum consuluerunt, & Apostolicę auctoritatis (qua, licet indigni, Domino dispensante, fungimur) decretum postulauerunt; aut si esse deberent, aut non, quantum hactenus de his à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis, ac à B. Clemente nostro Sancto prędecessore & Martyre: nouimus statutum, denegare vobis minime possumus. [k] *Et quis est, qui* quærentibus *fratribus denegare* possit dubitationes vel necessitates eorum? Sacerdotum, fratres, [l] *ordo bipartitus est*; &, sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari. Scitis autem à Domino Apostolos esse electos & constitutos, & postea per diuersas prouincias ad prædicādum dispersos. Cum vero [m] *messis* cœpisset crescere, videns *paucos* esse *operarios*, ad eorum adiumentum septuaginta duos *elegi præcepit* [n] discipulos. Episcopi vero, Domini Apostolorum: [o] presbyteri quoque septuaginta duorum discipulorum locum tenent. Episcopi autem non [p] *in castellis* aut [q] *modicis ciuitatibus* debent constitui, sed presbyteri per castella & modicas ciuitates atque villas debent ab Episcopis ordinari & poni, singuli tamen per singulos titulos suos. Et Episcopus [r] non ab vno, sed à pluribus debet Episcopis ordinari, & (vt dictum est) non ad modicam ciuitatem, [s] *ne vilescat nomen Episcopi*, aut alicubi, sed ad honorabilem vrbem titulandus & denominandus est. Presbyter vero ad quemcumque locum vel Ecclesiam in eo constitutam est præficiendus, atque in ea diebus vitæ suæ duraturus. Amplius quam isti duo ordines Sacerdotum, [t] nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt.

Episcoporum vero ordo vnus est, licet sint [u] *Primates*

i statutum ic fingere nouimus.
k iu. postor imitatur verba Attici Cōstantinop. ad patres Africanos: vide ad finē Concil. 6. Carth.
l tripertitum ad minimū fuit sacerdotium Optato, cuius hæc verba sunt lib. 1. aduers. Parm. c. *Quid (commemorē) Diacones in tertio? quid presbyteros in secundo Sacerdotio constitutos?* &c. Hieron. aduers. Luciferian. c. 2. 4. *Sacerdotiū* agnoscit *Laicorum*. Baptisma nim.
m nondum miserat Apostolos Dominus cum monuit operarios ad messem multam paucos esse. Vide Matth. 9. & Luc. 10.
n hoc commentum iam supra notauimus, infra refellemus. Vide epist. 1. Pseudo-Zephyrini.
o id de Chorepiscopis asserit Concil. Neocæs. c. 13.
p statutum Concil. Laodic. c. 57.
q statutum Zachariæ Papæ epist. 1. Leonis epist. 87. c. 2. & Concil. Sardic. c. 6.
r can. Apost. 1. Concil. Nic. c. 4. Arelat 1. c. 21. &c. Innocent. epist. 2. c. 1.
s verba Concil. Sardic. c. 6. edit. Dionys. exigui.
t vnicum Sacerdotium spirituale fidelibus omnibus commune docuit Petrus epist. 1. c. 2. binos gradus ministrorum Ecclesiæ statuit Scriptura; presbyterium siue Episcopatum, & Diaconatum: reliqui iure Ecclesiastico superadditi sunt à morte Apostolorum.
u Isidorus contra Orig. lib. 7. c 12. *ordo Episcoporum quadripartitus est, id est in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis atque Episcopis*, &c. Supra monuimus Patriarchas veteri Ecclesiæ ignotos fuisse; nec omnes Primates patriarcharum titulo gauisos fuisse.

illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibusdam locis *Patriarchæ* à nonnullis vocantur. Illi autem qui in Metropoli à B. Petro Apostolo, [a] ordinante Domino, & à prædecessore nostro prædicto S. Clemente, seu à nobis constituti sunt, non omnes Primates vel Patriarchæ esse possunt; sed illæ vrbes, quæ præfatis & *priscis temporibus* Primatum tenuere, Patriarcharum aut Primatum nomine fruantur; reliquæ vero Metropoles *Archiepiscoporum aut Metropolitanorum*, [b] & non Patriarcharum aut Primatum vtantur nominibus; quia hæc eadem & leges seculi in suis continent principibus.

Aliæ autem primæ ciuitates, quas vobis conscriptas in quodam Tomo [c] mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente, siue à nobis, Primates prædicatores acceperunt. Hæc vero [d] sacro *sancta Romana, & Apostolica Ecclesia*, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro *Primatum obtinuit*, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assecuta est, sicut ipse B. Petro Apostolo dixit, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non praualebunt aduersus eam: Et tibi dabo claues regni cœlorum: & quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in* [e] cœlo. Adhibita *est etiam societas*, in eadem Romana vrbe *beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis*, qui [f] *vno die, vno* quoque *tempore gloriosa morte cum Petro* [g] sub principe *Nerone agonizans coronatus est*; *&* ambo *Sanctam Rom. Ecclesiam consecrarunt*, [h] aliisque *omnibus vrbibus in vniuerso mundo* eam *sua præsentia atque venerando triumpho prætulerunt*. Et licet pro omnibus assidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis Paulus beatissimus Apostolus Romanis proprio chirographo pollicetur, [i] dicens: *Testis enim est mihi Deus, cui seruio in spiritu meo in Euangelio filij eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis.*

a Petrum distinxisse presbyteros ab Episcopis; & Episcopos à Metropolitanis &c. plagiarij somnium est.

b non omnis Metropolitanus antiquitus Archiepiscopus dici debuit: siquidem Archiepiscopus præsedit iam Metropolitanis quam cæteris Episcopis, Isidoro teste loco supr. citato.

c Tomum, quẽ scripsisse te fingis, si exhiberes, impudentiam tuam toto orbe manifestã faceres.

d verba Concil. Rom. 1. sub Gelasio *Sancta tamen Rom. Catholica & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Euangelica voce Domini & saluat nostri primatũ obtinuit: Tu es inquientis:*

e cœlis, cui data est. f hi non diuerso (sicut hæretici garriunt) sed vno tempore, vno eodemq. e die. g cum Petro in vrbe Roma sub Cæsare Nerone.

h & pariter supradictam Rom. Eccl. Christo Domino consecrarunt et idemque omnibus &c.

i Quid pollicetur? Annon idem legere est Ephes. 1.16. Phil. 1.3. Coloss. 1.3. 1. Thess. 1.2. 2. Tim. 1.3. Philem. vers. 4. ac Rom. 1.9.

Prima

Prima ergo sedes[k] *est*, cœlesti beneficio, Romanæ Ecclesiæ; quam (vt memoratum est) beatissimi Petrus & Paulus suo martyrio consecrarunt. Sic Roma, quę prius erat (Cacodæmonis artificio) omnium[l] *errorum mater* & altrix, excussis tenebris, & vanis superstitionum ritibus abiectis, filiorum Dei (exorto sole iustitiæ) facta est copiosæ propagatrix.

Secunda[m] *autem sedes apud Alexandriam, B. Petri nomine, à Marco eius discipulo* atque[n] *Euangelista consecrata est*; quia *ipse*[o] & *in* Ægypto primum *verbum veritatis, directus à Petro, prædicauit & gloriosum*[p] suscepit *Martyrium*. Cui venerabilis successit[q] Abilius.

Tertia[r] autem *sedes apud Antiochiam*, *eiusdem* (id est *B. Petri*) *Apostoli nomine habetur honorabilis*; [s] quia *illic, priusquam Romam*[t] veniret, *habitauit, &*[u] Ignatium Episcopum constituit; & *illic primum nomen Christianorum nouellæ gentis exortum est*.

Reliquas vero (vt prædiximus in quodam Tomo) [x] prolixitatem vitantes Epistolæ, vobis conscriptas direximus. Inde namque & B. Apostoli inter se statuerunt, vt[y] *Episcopi singularum scirent gentium quis inter eos primus* esset, quatenus ad eum potior eorum solicitudo pertineret. Nam[z] *& inter B. Apostolos quædam fuit discretio*; & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, [a] vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & *Cephas, id est caput*, [b] & *principium* teneret *Apostolatus*. [c]

Qui & eandem formam suis successoribus, & [d] *reliqui Apostoli* Episcopis tenendam tradiderunt. Et non solum hoc in [e] Nouo Testamento est constitutum; sed etiam in Veteri fuit: vnde scriptum est, [f] *Moses & Aaron in Sacerdotibus eius*, id est primi inter eos fuerunt.

k Concil. 1. sub Gelasio. *Est ergo prima Petri Apostoli sedes, Rom. Ecclesia, non habens maculam neq rugam, neque aliquid huiusmodi. Secunda autem &c.*
l vide Leon. serm. 1. in natal. Petri & Pauli.
m verba Cōcil. 1. Rom. sub Gelasio.
n & Euang.
o ipse que in Ægyptum directus.
p cōsummauit.
q Anianus & post hunc Abilius.
r tertia vero.
s eo quod.
t venisset.
u Zachæum, postea Euodium, post quem Ignatium &c. Hęc autem ab insulso nugatore addita hinc patet: Zachæus Cęsariensis Ecclesiæ præfectus dicitur constit. lib. 7. c. 46. Recognit. li. 3. &c. Ignatium vero Euodio à Paulo collegam datum coniicit Baron. ad A.D 45 § 14. ex constit. lib. 7. c. 46.
x hæc fingit impostor pro more.
y verba Can. Apost. 35. Dion. interp.
z verba Leonis epist. 84. c. 11.
a quando scil. de primatu contenderunt, Luc. 22. Matt. 20.
b hæc mutuatus impostor à Vigilio epist. 1. & Isid. orig l. 7. c. 9.
c Petrum Apostolatus exordium vocant Siric. epist. 4. & ex eo Innocent. epist. 2.
d *reliquis Episcopis*: sic in vetustiss. exemplo Vatic. Bibl. scriptum est, melius quam in vulgatis, vt Gratianus etiam legit Dist. 22. c. Sacrosancta. Turrian. pro epist. lib. 3 cap. 8.
e Primatum in Nouo Testamento constitutum negamus.
f psal. 98.

Et quamuis ita ordinatum fuerit, [g] *nemo tamen quod ſuũ eſt quærit, ſed quod alterius.* Vnde ait B. Apoſtolus Paulus; [h] *Vnuſquiſque placeat proximo ſuo in bonum ad ædificationem.* & ſicut ipſe Saluator ſuis ait diſcipulis; [i] *Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter,* &c. Et licet ſuper his aliqua dicta fuerint; repetentes tamen ſæpius, admonemus, vt ſemper in omnibus & ab omnibus vitentur elationes mentis & [k] *corporis.* Et quanto maior vnuſquiſq; videtur eſſe, tanto ſit humilior, *ſicut* Dominus Saluator noſter *non venit miniſtrari ſed miniſtrare.* Et [m] *ſi* frater aliquis *præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite* cum *in ſpiritu lenitatis.*

Si quæ vero [n] *cauſæ difficiliores* inter vos ortæ fuerint, ad huius ſanctæ *ſedis apicem* [o] eas *quaſi ad caput referte,* [p] vt Apoſtolico terminentur iudicio; quia ſic Dominum velle, ab eoque ita conſtitutum eſſe, [q] antedictis teſtimoniis declaratur. Hæc [r] vero Apoſtolica ſedes *cardo & caput* (vt prætactum eſt) omnium Eccleſiarum à Domino & non alio eſt conſtituta. Et ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius ſanctæ ſedis auctoritate omnes Eccleſiæ, Domino diſponente, reguntur. Accuſatores [ſ] autem & teſtes eſſe non poſſunt, *qui ante heſternum diem,* aut *nudius tertius inimici fuerunt*; *ne irati nocere cupiant,* [t] vel *læſi ſe vlciſci velint. Inoffenſus igitur* accuſatorum & *teſtium affectus* [u] quærendus eſt, & non ſuſpectus. *Cauſam* [x] enim veſtram *alieno* nolite committere *iudicio.* valde [y] enim iniquum eſt, vt omiſſis ſuis, alij quilibet aliorum ſe cauſis immiſceant.

Quoniam nullis in locis [z] *ſpiritualis cura deficit, ſed ſe per omnia* quocumque *nomen Dei prædicatur extendit.*

Studendum eſt omnibus, ne (vt ſunt) æmulationes malæ, ſed piæ ſint inter vos dilectiones; quia [a] *in hoc* vos *omnes* Domini diſcipulos eſſe veros noueritis, *ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

g 1. Cor. 10.
h Rom 15.
i Matt. 23.
k Quod corporis elationem vocat, vitandumque monet impoſtor?
l Matth. 20.
m Gal. 6.
n *Cauſarum difficiliores exitus* Rom. Epiſcopo *reſeruãdos* monet. Leo epiſt. 84.
o Innocen. epiſt. 4. ſeipsũ vocat *caput & apicem Epiſcopatus,* &c.
p Vigilius epiſt 2. *maiores Eccleſiarũ quæſtiones ad Rom Eccl. quaſi ad caput, ſemper referendas* aſſerit.
q antedictis teſtimoniis perperam allegatis, te impoſtorem declaraſti.
r hæc vero totidem figmenta ſunt: nec enim Domin. Rom. aliis præ ulit Eccleſiis: nec ſedes cardo vel caput Eccleſiæ dici poteſt; cum ſit eius dos, & præcipuum ornamentum, Optato teſte lib. 2. aduerſ. Parmen. Sedem Rom caput vocat Pſeudo-Enarist. epiſt. 1. Pſeudo Alexand. epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. 1. epiſtol. 2. Pſeudo Pius epiſt 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Marcellus epiſt. 1 &c. ſ verba Ambroſij epiſt. 64. t n. læſi. u quæritur. x einſd. epiſt. 29. ad Theodoſiũ M *ne cauſam tuã alieno cõmittas iudicio* vide pſeudo Corn. epiſt. 2. y iiſd verbis vtitur pſeudo-Fabian ep. 2. z verba Celeſtini ep. 2. *circa*-- *quãuis lõginqua Sp. cura nõ deficit ſed ſe per omnia qua nomẽ* &c. a Ioã. 13.

Ex [b] *omni* ergo *genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferat in regnum filij charitatis suæ, &* de [c] *vasis iræ faciat vasa misericordiæ.*

Vnde nobis summopere studendum est, vt cooperatores [d] simus gratiæ Dei: quia ad hoc vocati sumus, eiusque [e] familiari colloquio sociati, & Sacerdotes sacrati, vt fructuosos illi manipulos reportemus cooperante gratia eius.

Necesse est [f] enim, *vt Rectores à subditis timeantur, ab* ipsisque corrigantur, *vt humana formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant.*

Deteriores [g] quippe *sunt, qui* Doctorum *vitam moresque corrumpunt, his qui substantias aliorum prædiaque diripiunt.* Ipsi *enim ea quæ extra nos,* licet *nostra* sint, *auferunt*; nostri autem detractores & *morum corruptores* nostrorum, siue qui aduersus nos armantur, *proprie nos ipsos* decerpunt. Et ideo iustè infames sunt, & merito ab Ecclesia extorres fiunt.

Pro meritis [h] ergo *plebis* sæpe pastores *deprauantur* Ecclesiæ, vt *procliuius corruant qui sequuntur. Capite* videlicet [i] languescente, facilius reliqua *membra corporis inficiuntur,* [k] vt *scriptum est: Omne caput languidum, & omne cor mœrens: A planta pedis vsque ad verticem capitis, non est in eo sanitas.*

Quapropter manifestum est, [l] Diabolum, qui sicut *leo rugiens circuit quærens quem* possit *deuorare*, cordibus plebium suadere, vt Doctores atque pastores suos detractionibus accusent: vt plebibus languescentibus, vel mala agentibus, non tenentibus Pastoribus frena eorum, lasciuiant, atque in ima ruant. *Multum* [m] vero *distant damna morum à damnis rerum temporalium,* [n] cum *ista extra nos* sint, illa *vero in nobis.*

Sententia [o] quoque *Cham filij Noë damnantur, qui suorum* Doctorum vel *præpositorum* [p] culpam *produnt*, ceu *Cham qui patris pudenda non operuit, sed* magis *deridenda monstrauit.* Doctor autem vel pastor Ecclesiæ, [q] *si à fide exorbitauerit,*

b verba Cœlestini epist. 1. c. 11. errorum genere.
c ex vasis.
d gratia non solum iuuat operãtes, sed dat operari bonum.
e vide Pseudo-Soter. epist. 1. Pseudo Felic 1. epist. 1. Pseudo Liber. epist. 12.
f verba Gregorij pastor. parte 2. cap. 6 *timeantur quando ab eis Deum minime timeri deprehendũt, vt humana saltem* &c.
g verba Isid. Hispal. sent. lib. 3. c. 38 *deteriores sunt qui siue doctrina siue exemplis vitã moresque bonorũ corrumpunt, his qui* &c. His enim quæ extra nos sũt sed tamẽ nostra auferunt: corruptores vero morum proprie nos ipsos diripiunt &c.
h Ibid. paulo ante; *ex Merito plebium nõnumquam Episcopi deprauantur: quatenus procl.* &c.
i languente, cætera corporis.
k vnde scriptum est.
l 1. Pet. 5.
m. Isidor. sent. lib. 3. c. 38.
n dum ista extra nos sunt, mores vero &c.
o Eiusd. libri, cap. 39.
p culpas in publico produnt sicut.
q Ibid. post lineas 12.

r rector tunc erit arguendus à subditis, pro moribus vero rep. &c.
s ibid. paulo ante.
t Psal. 81.
u vide Concil. Antioch. c. 6.
x verba Isid. Hispal. sent. lib. 3. c. 46.
y nota additamentũ. An ad omnes fideles pertinet, ab Ecclesia incorrigibiles separare?
z vt eorum.
a existunt.
b verba Pseudo-Clem. epist. 1. interp. Ruffino.
a reparare.
b & per hoc.
c amicus nõ est.
d verba auctoris epist. ad octauum de vita Cleric. Tom. 9. oper. Hieron. p. 218.
e magistratus est infamia notare.
f vide infr. pseudo-F. b. epist. 2. ex Siricio epist. 1. c. 7.
g *verba Hieron ad Nepotian epist. 2.* caue ne aut linguam aut aures habeas prurientes; id est ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahentes &c. parce à detractione linguæ: custodi sermones tuos; & scito quia per cuncta quæ de aliis loqueris, tua conscientia iudicaris.

erit [r] à fidelibus corrigendus; sed *pro reprobis moribus magis est tolerandus quam distringendus*: quia [s] *Rectores* Ecclesię *à Deo iudicandi sunt*, sicut ait Propheta, [t] *Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat.* Vnde oportet vnumquemque fidelem, si viderit aut cognouerit plebes aduersus pastorem suum tumescere, aut cõtra Clerum detractionibus vacare, hoc vitium pro viribus extirpare, prudenterque corrigere satagat. Nec eis in quibuscumque negotiis misceri, [u] si incorrigibiles apparuerint, antequã suo reconcilientur Doctori præsumat: Quoniam tam [x] *Sacerdotes*, quam [y] reliqui fideles omnes, summam *curam habere debent*, *de his qui pereunt*: quatenus [z] *eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut* (*si incorrigibiles* [a] apparuerint) *ab Ecclesia separentur.*

Ita ergo B. princeps Apostolorum Petrus de S. prædecessore nostro Clemente plebibus prędicando, quãdo docebat eas qualiter ei obedire deberent, eumque obseruare, inter cætera ait, [b] *Si inimicus est alicui pro actibus suis, vos nolitẽ expectare vt ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his quibus ipse non loquitur: vt vnusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias* [a] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus præest*: vt [b] *per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse* [c] *non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Dei Ecclesiam volunt:* & reliqua. His aliisque quamplurimis documentis facile vnusquisque aduertere potest, qualiter obedire & obtemperare debet præpositis suis: & qualiter circa eas agendum sit quibus ipsi aut amici sunt, aut inimici. [d] *Si quis* enim *hæc præcepta non obseruauerit, hostis est animæ suæ*; & non tantum [e] *infamis*, sed & excommunicatus, atque alienus ab ecclesia efficiatur: quoniam [f] *necesse est* ea vitia *ferro abscindere*, quæ aliis medicamentis non sanantur.

Parcat [g] vnusquisque à laceratione vel *detractione*

lingua suæ, caueatque *ne aut linguam aut aures* habent *prurientes, id est, ne aut aliis* deroget, detrahatque quibuscunque; *aut alios* audiat derogantes vel *detrahentes*, custodiatque quisque *sermones* suos, *&* sciat, *quia* quicumque *de aliis* loquitur, sua sententia iudicabitur. Caueat etiam omnis fidelis, ne derogando quod in domo cuiusquam agitur [h] *alia domus per* eum cognoscat, sed *omnium Christianorum domos quasi proprias* amet. *Nemo* enim *inuito auditori libenter refert*. Sitque vniuscuiusque studium, [l] *non solum oculos castos seruare, sed & linguam.*

Vos autem, [m] *charissimi, qui estis sub* Domini *disciplina constituti, sic* [n] *vos exhibete, vt* [o] *veri ministri & dispensatores mysteriorum; vt non vituperetur ministerium* [p] vestrum, *ne fiat in vobis sicut scriptum est*, Et erit sicut populus sic Sacerdos. *Sic* [q] enim *vos*, vestrosque & cunctos corripite, vt nemini noceatis, *quatenus* & *ab hominibus* bonam *acquiratis* famam, *& à Deo mercedis præmium in æterna beatitudine percipere mereamini.* Et [r] *si quid aduersi de vnitate Ecclesiæ acciderit, radicitus amputetur*, vt *Dei Ecclesia* fructusque seruorum eius maneant [s] *inconcussa.*

Propter [t] *quod, charissimi*, [u] *expectantes satagite immaculati* [x] *ei inueniri in pace, & Domini nostri Iesu Christi longanimitatem salutem* [y] arbitramini. [z] *Estote* ergo *prudentes, & vigilate in orationibus: ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales inuicem sine murmuratione. Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei: si quis loquitur*, [a] sicut *sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus; vt in omnibus honorificetur Deus, per Iesum Christum, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.*

h *Ibid* nec quid agatur in alia, domus alia per te nouerit. &c.
l omnium Christ. domos amare debemus &c.
k ibid. paulo ante.
l officij tui est nō solum, &c.
m verba Zachariæ epist. 3. fratres charisſ. qui estis veri Sacerdotes vel sub regulari disc.
n vosmet ipsos.
o vt certe Ministros Dei & disp. myst. Dei.
p nostrum.
q sed sic vos corrigite, vt veri Sacerdotes, & tales ad sacerdotium perducite vt & vobis & illis testimonium maneat bonum ab his qui foris sūt, quatenus ab hominib. vobis acquiratis laudem & à Deo.
r ibid post 3. lineas.
s & Dei Eccl. maneat inconcussa.
t 2. Pet. 3.
a quasi.

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex figmentum de 70. discipulorum electione iussu Domini per Apostolos facta, rursus prodiga pudoris fronte persuadere nititur. Cepham *caput* interpretatur; *Primatum & Patriarcharum* (quos æquiparari à quibusdam dicit) & nomina

u hæc expect. x immac. & inuiolati. y arbitremini. z 1. Pet. 4.

& munera agnoscit. Concilij Sardicensis, & Romani 1. sub Gelasio, Canonis 35. Apost. Dionysio interprete, Pseudo-Clementis epistolæ primæ Rufino item interprete; Ambrosij, Hieronymi, Attici Constantinopolitani, Celestini, Leonis, Gregorij, Zachariæ Pontificum, Isidori Hispalensis, & auctoris epist. ad Oceanum *de moribus Clericorum*, phrases sententiasque citat ac deprauat: Versionem Scripturæ vulgatam & sequitur & pro arbitratu interpolat.

Refutatio naniarum Turriani.

Turrian. lib. 5. pro epist. c. 24. p. 482. b.

Turrian. *Epistola 3. Anacleti referta est vestigiis & odore illius ætatis qua scripta est.*

Resp. Hinc colligimus, non ab Anacleto sed ab impurissimo scurra scriptam post A.D. 780.

Turrian. Episcopi, *inquit Anacletus*, non in castellis aut modicis ciuitatibus debent constitui. *Si nemo est qui audierit aut legerit aliter vnquam factum esse, annon satis reipsa fidem epistola adsciscit & vindicat?*

Resp. Si numquam aliter factum est, quid necesse fuit lege sancire? negamus tamen ad fidem epistolæ vindicandam sufficere, si quæ vsu communi recepta sunt adstruat; hoc enim impostor quilibet præstare potest, imo solet.

Turrian. Debent (*ait Anacl. idem*) ab Episcopis ordinari & poni presbyteri, singuli tamen per singulos titulos suos. *Iam non solum res sed nomen ab initio impositum res retinetur. Singulis enim parœciis singuli presbyteri præsunt, & titulos semper à principio per vniuersas Ecclesias Occidentis vocare consueuerunt. Quod nomen cum à nullo auctore Ecclesiastico vetustiore in hac re positum reperiatur, sed ab Anacleto primum in hac epistola legamus, nonne argumentum, & iudicium perspicuum, esse illius seculi nomen, cuius est res subiecta cui impositum est?*

℟. Principium petit Iesuita; plura enim negamus quæ pro confessis sumit; hæc nimirum, Anacletum huius esse farraginis auctorem; 2. ab eo parœcias distinctas constare posse: 3. parœcias ab eodem *titulos* dictas perspicuum esse.

Turrian. Hæc eadem (*inquit Anaclet.*) leges seculi in suis continent principibus: *non enim appellabantur consules imperatores, nec pratores consules.*

℟. Moneo primum, verba ἀσύμβολα nullum cōmodum sensum recipere posse: addo etiam Turriani commentum eorum absurditatem non modo non velare, sed magis ac magis prodere. Si enim distinguendæ fuerunt Ecclesiasticorum officiorum appellationes, quia Magistratus apud Romanos pro munerum diuersitate diuersa sortiti sunt nomina, vt alij dicerentur *pratores*, alij *Coss.* alij *Imperatores*: quis non videt impostorem suo se gladio confodere? An *pratores Consules*, &c. Roma à Christo nato, *principum* nomine dignata est? annon solis Imperatoribus principatus & titulos & infulas reseruauit?

Turrian.

Turrian. *De potestatibus seculi dicit Apostolus, eas* à Deo esse; Eis vectigal soluendum, *Rom.* 13.

℞. Recte: an etiam tributa pendenda sunt Ecclesiasticum principatum sibi arrogantibus, gregis Dominici alasteribus?

Turrian. *Hæc consuetudo a sanctis Apostolis instituta*, vt alij sint primates, &c. *cum in omnibus Ecclesiis Dei semper fuerit, & adhuc sit,-locupletiss. testis est esse hoc illius seculi decretum, & ab eo scriptam esse Epistolam qui ipsum decretum Apostolicum literis consignauit, & nomen suum inscripsit.*

℞. Primares vllos extra Africam ante A. D. 350. appellatos, nemo facile ostenderit. Demus tamen ostendi posse, quid hoc ad antiquitatem epistolæ? annon potest impostor quilibet de iis quæ perpetua Ecclesiæ praxis quodammodo consecrauit verba facere? at nonnisi impostor elinguis portentosis hisce phrasibus vti potest: *vrbes primatum nomine fruantur, vtantur, isti duo ordines Sacerdotum Apostoli docuerunt; eadem leges seculi in suis constituent principibus*, &c.

Turrian. Aliæ primæ ciuitates *(inquit Anacl.)* quas vobis conscriptas in quodam Tomo mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente siue à nobis, primates, prædicatores acceperunt, &c. *Hic etiam quia res gesta, vt aiebat Callistratus, veritate factum suum prabet, non minus valet quam si hic Tomus extaret.*

℞. De facto non disputamus, sed de auctore facti. Iesuita Apostolos, nos alios, ministrorum Ecclesiasticorum gradus & Ecclesiarum προστασία distinxisse asserimus. Quis ferat colligentem ex eo quod iampridem distinctio inualuit, eius originem ad Apostolos, aut Apostolicum virum Clementem (cui Tomum nescio quem tribuit impostor) esse referendam? pudet me tantarum ineptiarum.

Turrian. *Metropoles à primis Apostolorum discipulis primatum acceperunt; à Xysto Rhemensis, à Nicasio Rothomagensis ab Eucharia Treuirensis* &c.

℞. Ego contra, nec ad omnes Metropoles missos primos Apostolorum discipulos, nec ad quascumque ciuitates missi dicuntur, primatum adeptas probari posse contendo. Certe Biturigensis Ecclesiæ, quæ patriarchales titulos postea sumpsit, & in Aquitaniæ capite quodammodo collocata fuit, fundamenta iecisse dicitur Vrsinus ab Apostolorum successoribus ordinatus: Senonensi Metropoli Sabinianus à pontifice Romano (nescio quo) præfectus fertur. Turonensibus primus Euangelium prædicasse dicitur Gratianus à Fabiano Rom. antistite missus. E diuerso Massiliensem Ecclesiam Lazarus ille à Domino excitatus, Aquensem Maximinus, Parisiensem Dionysius Areopagita, Lemouicensem Martialis, Ebroicensem Taurinus, Petragoricam Fronto, Tullensem Mansuetus, Xantonensem Eutropius, Catalaunensem Memmius, Donatianus, & Domitianus, Apostolorum discipuli, Bellouacensem Lucianus Clementis auditor, fundasse dicuntur: Quorum omnium sedes nec Primatus honore, nec Metropolitico iure antiquitus gauisæ sunt.

Turrian. *Descriptas Ecclesias ab Apostolis innuat* μητρόπολιν *siue* ἀρχιεπισκοπήν;

de quo Concilium Carthag. vt conſtaret qui eſſent priores, qui poſteriores.

℟. Imo non deſcriptas indicat: nam inter Afros primates erant, non Metropoleon Epiſcopi, ſed *promotione antiquißimi* quique, ſiue in Metropolibus ſiue in aliis ciuitatibus conſtituti Epiſcopatum adminiſtrarent: hinc factum vt ab Epigonio Victor *ætate pater promotione antiquißimus* diceretur, Concil. 3. Carth. c. 44. hinc orta conſuetudo primæ ſedis Epiſcopos *Senes* vocandi; hinc nata de primatu Numidiæ inter Xantippum & Victorem controuerſia, Auguſtino referente epiſt 217. Cum ſingulis Epiſcopis pro ordinationis ætate *ad primatum pateret locus*, diligenter cauebat Eccleſia Africana, ne quis ementito antiquitatis titulo fratres gradu debito fraudaret. Ea de cauſſa decreuit plenaria Synodus, *vt qui ab Epiſcopis ordinabantur per prouincias, literas acciperent ab ordinatoribus, eorum manu conſcriptas, continentes conſulem & diem, vt nulla altercatio de poſterioribus vel anterioribus orietur* Concil. Afric. c. 36. Sanxerant antea patres *matriculam & Archiuum Numidiæ, & apud primam ſedem, & in Metropoli, id eſt Conſtantina,* ſiue C[illegible]a *eſſe debere*, Can. 53. Iuſſerunt denique *poſteriores anterioribus deferre, eis inconſultis nihil agere, eos qui putauerint aliquid ſpretis maioribus præſumendum competenter ab omni concilio coercendos:* Can. 52. Solennis Afrorum moris aduerſus Ieſuitam teſtes omni exceptione maiores appellare poſſumus Auguſtinum epiſt. 261. Greg. epiſt. 72. & 75. lib. 1. 33. lib. 2. indict. 10. & Leonem 9. epiſt. 4.

Turrian. *Eſt* de 3. principalibus ſedibus decretum *ab Anacleto ſcriptum, coniectura perſpicitur; ſiquidem teſtem habemus Synodum Nicænam, fuiſſe iam tunc cum habita eſt, priſcam conſuetudinem.*

℟. Eſſe hoc à Gelaſio Papa 169. à Nicæna Synodo 382. ab Anacleti obitu annis ſcriptum, teſtantur quoſcumque habent eius epiſtolarum & decretorum aduerſarij codices: Negamus vero ex Canonibus Nicænis colligi poſſe Romanam ſedem primatum ſupra cæteras obtinere.

Turrian. *Eſt præterea indicium vetuſtatis epiſtolæ huius Can 34. Apoſt hic ab Anacleto citatus; cum nullus ante Clementem memoriæ prodidiſſet, profecto aut ab Apoſtolis qui eum ſine ſcripto tradiderunt, aut à Clemente qui eum reliquit nobis deſcriptum, neceſſe eſt didicerit.*

℟. Eſt indicium furis impudentiſſimi, qui verſione Dionyſij exigui circa annum D. 527. publicata abuſus eſt, eamque Anacleto ante annos 410. mortuo tribuere non erubuit.

Turrian. *Hoc plane confirmat Iulij pontificis epiſt. increpatoria ad Orientales, in qua eundem Can Apoſt. 34. & Anacleti ſententiam partim iiſdem, partim ſimilibus verbis ſecutus eſt.*

℟. Iulio illi laruam detraximus, eumque in ius obtorto collo raptum plagij reum peregimus.

EVARI-

[a]EVARISTI PAPÆ Epift. I.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Africæ regionis Epiſcopis, Euariſtus.

ONSVLENTIBVS [b]vobis, fratres chariſſimi, *quid* ſuper his, quæ in veſtris continebantur ſcriptis, viſum nobis eſſet, *vel* quid *docilis ratio perſuaderet*, aut quid à beatis Apoſtolis nobis traditum aut cuſtoditum remaneret, optantes (vt retuliſtis) noſtris inſtitui documentis, hæc vero reſcribimus. *Siquidem dilectio* veſtra normam *ſecuta prudentium, ad ſedem Apoſtolicam referre maluit*, [c]quaſi ad caput, *quid deberet de rebus dubiis cuſtodire potius quam vſurpatione* præſumere.

Diaconi (qui *quaſi oculi* [d] videntur eſſe *Epiſcopi)* in vnaquaque ciuitate, iuxta Apoſtolorum conſtituta, [e]*ſeptem debent eſſe, qui cuſtodiant* [f]*Epiſcopum* prædicantem, ne aut ipſe ab inſidiatoribus quoquo modo infeſtetur, aut lædatur à ſuis, aut verba diuina detrahendo aut inſidiando polluantur vel deſpiciantur: ſed [g]*Veritas ſpirituali* redoleat [h]*feruore, & pax prædicata labiis animi cum voluntate* concordet.[i]

Similiter [k]cuſtoditum & traditum habemus, vt vxor legitimè viro iungatur. Aliter enim legitimum (vt à patribus accepimus, & à Sanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus traditum inuenimus) [l]non fit cōiugium, [m]niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem videntur habere, & à quibus cuſtoditur, vxor petatur, & *à parentibus* aut propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore [n]ſacerdotaliter (vt mos eſt)

a Evareſtum ſcribit Euſeb. hiſt. lib. 3. c. 34.

b verba Innocent. epiſt. 3. ad Exuperium *Conſul. tibi, frater chariſſ. quid de propoſita ſpecie vnaquaque ſentirem, pro captu intelligentia mea quæ ſunt viſa reſpondi, quid ſequendū vel docilis &c. vel auctoritas lectionis oſtenderet, vel cuſtodita ſeries temporum demōſtraret. Et quidem dilectio tua inſtitutum ſecuta, &c.*

c his verbis vſus Innocentius epiſt. 4. & 22. de Eccleſia ſua & ſede loquens.

d hoc a ſcrit pſeudo Clement. epiſt. 1. pſeudo-Anaclet. epiſt. 1.

e verba Concil. Neocæſ. c. 14. interpr. Dionyſ. vide Concil. Quin. ſext. c. 16. Iſidor. de offic. lib. 2. c. 8. & pontificale Damaſi dictum.

f hæc non fuit mens Apoſtolorum Act. 6. nec vllius patrum: fingit impoſtor pro more. g verba Innocentij epiſt. 2. c. 13.

h flagrabit. i concordabit. k hunc locum citat Hincmarus de Divortio Lotharij.

l inuenio te ἀσυμμόλογον. m Concil. Aurelian. 4. c. 22. Conc. Pariſ. 1. c. 6. Conc. Turon. 2. c. 21. Conc. Tolet. 3. c. 10. n Vide Concil. Carthag. 4. c. 13. Ambroſ. epiſt. 70. Tertull. ad vxor. lib. 2. c. 9. de vel. vir. c. 11. de pudicitia cap. 4.

cum precibus & oblationibus *à Sacerdote benedicatur*, & *à paranymphis* (vt consuetudo docet) custodita & consociata à proximis, tempore congruo petita legibus detur, & solenniter accipiatur, & biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant, vt bonæ soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Taliter enim & Domino placebunt, & filios non spurios sed legitimos atque *hæreditabiles* generabunt. Quapropter, *filij* charissimi & [o] *merito illustres*, fide Catholica suffragante, ita peracta legitima scitote esse connubia. Aliter verò præsumpta non coniugia, [p] sed aut adulteria, aut contubernia, aut stupra, vel fornicationes potius quam legitima coniugia esse non dubitate; nisi voluntas propria suffragata fuerit, & vota succurrerint legitima. [q] *Nam fructus diuinus est*, præcepta diuina custodire. Ea quoque deserere, præsumptionem fieri nulli dubium est. Cur ergo indignum est vnitatem Ecclesiæ custodire? Idemque [r] omnes pariter & sentiamus & pronuntiemus. Si enim aliter præsumpta fuerunt, perdunt profecto ipsi transgressores seipsos, qui semetipsos decipiunt.

Hæc [f] cunctis *recitanda per omnes Ecclesias Africanas scripta* [t] dirigite, *& istis* [u] connectite *quas adiunximus literas* [x] *præfectorum, vt de his quæ iniquè laudantur (si quid tale probari poterit) iudiciũ* [y] *fiat*, *&* inhibita coërceantur, & [z] *præterita mala*, & illicita cõiugia, *si doceantur admissa, digna seueritate* [a] corripiantur. *De cætero* vero caueantur talia per omnes Ecclesias, *ne Ecclesiæ Sanctitas per nostram fatigata negligentiam perdat priuilegia quæ est per viros venerabiles consecuta.*

De his vero quibus ab insidiatoribus fatigamini, vn-

o hoc epithetum nũquam in vsu Ecclesiæ fuit, nec tam conuenit Episcopis quam principibus, se ubi. vide Innoc epist. ad Iulianam.
p cõtrarium statuerunt Christiani principes A. D. 428. his verbis, *si Donationum ante nuptias, vel dotis instrumenta defuerint, pompa etiam aliaque nuptiarum celebritas omittatur, nullus æstimet ob id deesse, rectè aliàs inito matrimonio, firmitatem, vel ex eo natis liberis iura posse legitimorũ auferri, si inter pares honestate personas nulla lege impediente fiat consortium, quod ipsorum consensu, atq; fide amicorũ firmetur, &c.* Cod. Theodos. lib. 3. tit. 7. constit. 3. Dat. 10. Mart. felice & Tauro Coss. Concil. vero Trident. Sess. 24. Decreti de reform. Matrim. cap. 1 anathemate damnat, qui *vera ac rata* esse negant clandestina matrimonia &c. q imitatur impostor verba Innoc. epist. 7.
r 1. Cor 1. Phil. 3. f verba Innocentij epist. 11. hæc velim cuncta recit. &c.
t dirigas u connectas. x In exemplari vetustiss. Vaticanæ Biblioth. & in altero æquè vetusto Bibl. Florentinæ S. Marci, quæ cuiuis paulo curiosiori videre cum volet Romæ & Florentiæ licebit, non *præfectorum* sed *Prophetarum* scriptum est. Turrian. pro epist. lib. 3. c. 9. & pr. f in 80. can. Nicæn. 95. Tuum vero commen um Turriane nihil moramur; Innocentius, cuius verba vsurpauit Pseudo-Euaristus, præfectorum non prophetarum legendum, quemcumque non dicam curiosum sed veritatis studiosum, si modo oculos habeat, docebit.
y consilium iudiciumque. z vt præterita mala si doceantur &c.
a coerceantur & de cætero caueatur ne Eccl. &c.

de &

de & nos consulere & à nobis edoceri inter cætera voluistis; eo quod sint quidam, qui arbitrantur de Patre solo dictum esse, quia ipse [b] *solus habet immortalitatem & lucem habitat inaccessibilem*; ita eos Apostolicis percutite ferulis, & diuinis redarguite præceptis. *Non* [c] enim solus *Pater sine filio lucem inaccessibilem habitat; quia vbi pater est, ibi etiam filium esse indubitabili fide credendum est. Nam si solus pater sine filio (quod* dicere [d] *nefas est)* lucem habitat inaccessibilem, *necesse est vt sequestratam pater à filio habeat mansionem. Quod si ita est, quonammodo* [e] idem *filius ad dextram patris adstans à B. Martyre Stephano* dicitur [f] *conspici, si Pater secundum* [g] eos solus *dicitur sedibus* lucis *contineri? Absit hoc à sensu fidelium Christo in vnitate fidei adhærentium: quoniam sicut non* [h] obest *filio, cum solus dicitur Pater lucem inaccessibilem habitare; ita non* [i] obest *Patri, cum sapientia, quæ est filius, dicitur* [k] *gyrum cæli sola circuire.* Pater [l] *itaque cum sit inuisibilis & ingenitus* in se, *in filio visus Apostoli testimonio comprobatur; & in filio à se* inenarrabiliter [m] *genito mansisse ac requieuisse* [n] monstratur, *ipso filio in Propheta* [o] loquente, *Qui me genuit, requieuit in tabernaculo meo; Et in Euangelio,* [p] Pater in me manens facit opera hæc; *Et* [q] Deum nemo vidit vnquam, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris. Si enim *in sinu patris erat filius ab initio, & ex corde patris verbum bonum eructatum est; quomodo* non *in corde paterno* [r] *consistens, lucem* cum eodem *inaccessibilem habitasse credendus est? Nunquid pater absque vlla luce in filio potuit commanere, aut in tabernaculo filij sine eadem potuit requiescere, cum idem filius* candor [s] sit æternæ lucis, & speculum sine macula Deitatis, *quam Salomon super salutem suam dilexisse* [t] se dicit, *in cuius specie semper delectari gestiuit?* Super salutem & speciem, *inquit*, dilexi illam; & pro luce proposui habere eam, quoniā inextinguibile est lumen eius. *Hanc* [u] ergo *Dauid propheta lucem desiderans, anxius proclamat* [x] *dicens,* [y] Emitte lucem tuam & Veritatem tuam: [z] *Iterum*, in lumine tuo videbimus lumen. *In huius igitur luminis claritate filius seipsum* [a] *in monte tribus discipulis præostendit*, qui [b] *metu mortis perterriti prostratique* in *faciem, sibi vitæ finem adesse senserunt. Hanc, inquam, lucem in se* fuisse *demonstrans filius, proclamabat,* & vt [c] *in eadem incederent discipulos præmonebat,*

b 1.Tim.6.
c verba Ithacij Clari aduers. Varimadum cap. 66. non solum.
d dici.
e ipse filius.
f potest.
g secundum vos aliis dicitur.
h non est in.
i suffi. it.
k Eccl.24.
l Quod itaque.
m ineffabiliter.
n monstraretur.
o dicente.
p Ioan.14.
q Ioan.1.
r cum eodem consistens.
s Sap.7.
t dilexisse dixit.
u Hinc igitur 1. cē Dauid &c.
x hæc dicens.
y psal.42.
z & iterum. psal.35.
a Math.17.
b & metu.
c dum in eadem incederent suos.
Ioan.12.

Cum [d] lucem habetis, *inquit*, ambulate in luce: *& iterum*, [e] Ego sum lux huius mundi, Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ æternæ. [f] *Et Euangelista*, Erat lux vera, [g] *ait*, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Si hæc lux, quæ credentibus promittitur, in filio esse probatur, & cum æterno æterna esse dicitur, quomodo à vobis ab inaccessibili luce Patris*, & *Filius separatur? Si enim Filius* [h] Deus verus & vita æterna [i] *est, sine dubio in hac luce simul cum patre habitare credendus est, quam nullus modo* nostrum *in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri; sed dum apparuerit*, [k] *tunc vere illum videbit sicuti est, qui eius conspectibus fuerit dignus coaptari. Et non sicut Moses ceterique prophetæ per ænigmata & figuram, sed ipsam veraciter in filio, secundum Apostolum, contuebitur Deitatis* [l] imaginem. *Nam si hunc eundemque prophetæ* [m] sub testimonio, subsequente *sereno mentis intuitu inuestigare volueris, inuenies filium non* [n] posse *ab hac luce patris penitus separari: quoniam cum solum filium dixerit* [o] *in terra cum hominibus conuersatum, Patrem ab illo non* [p] est credendum fieri *alienum*.

[q] *Si* [r] *testimonium* enim *hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Quoniam hoc est testimonium* [s] *quod maius est*, [t] quia *testificatus est de filio suo: Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit* [u] in Filium, *mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est Deus de filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus; & hæc vita est in Filio eius. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc scribo vobis vt sciatis, quoniam vitam habetis æternam qui creditis in nomine Filij Dei. Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus, scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex Deo non peccat, sed generatio Dei conseruat eum, & malignus non* tanget [x] *eum. Scimus quoniam ex Deo sumus, & mundus totus in ma-*

d dum.
e Ioan. 8.
f Ioan. 1.
g inquit.
h Ioan. 5.
i æterna sine.
k 1. Ioan. 3.
l substantiæ.
m testimonium sequentem.
n non nuncupasse.
o Baruc. 3.
p non fecerit.
q sequentia non cohærent.
r Ioan. 5.
s testim. Dei.
t quoniam.
u filio.
x tangit.

in maligno positus est. Et scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus & vita æterna.

Hæc fratres prædicate, hæc omnibus nunciate. Vos ergo inuicem [y] *exhortamini, perfecti estote,* [z] *semper* que *gaudete; pacem* autem *sectamini in omnes, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum:* [a] *Deo autem & patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.* Data 9. Kal. Aprilis Valente & Vetere W. CC. Coss. [b]

y 2. Cor. 13. z interserit impostor verba Apostoli 1. Thess. 5. 15. a Ph. 4. 20. b A. D. 98. Clementis VI. ante pontificatum Euaristi 14. scilicet enim Euaristus ab A. D. 112. ad. 121. à consulatu Crispi & Orphiti ad Consul. Adriani Aug. 3. & Rustici, vide Baron. Annal. & Bellarm. Chronol.

Iudicia Pontificiorum.

C*On ius Not. in c. 30. q. 5. c. Aliter.* Omnia istius Euaristi decreta videri possunt suppositia, vt dixi in præfatione.

CENSVRA.

Præter paucissima, quæ de matrimoniorum clandestinorum nullitate confinxit ὑποβολιμαῖος, cætera vel è versione vulgata petita, vel ex Ithacij aduersus Varimadum disputatione, vel ex Innocentij epistolis translata sunt: ad finem addita mendosa Consulatus nota plagiarij imperitiam prodit. Primus certe Maiorianus A. D. 458. Leone & Maioriano ipso AA. Coss. statuit *ambos infamiæ maculis inurendos qui fuerint sine dote coniuncti, ita vt nec matrimonium iudicetur nec legitimi ex his filij procreentur,* &c. vide Nouell. lib. 4. tit. 8. *de Sanctimonialibus,* &c. & Cod. Iustin. lib. 5. tit. 4. const. 23.

---

*EVARISTI PAPÆ Epistola II.

* Eucharistum legit Optat. lib. 2.

Euaristus, vrbis Romæ Episcopus, omnibus per AEgyptum Domino conglutinatis fratribus in Domino.

V*NVM nos,* fratres, *sentire oportet & agere, vt (sicut legimus) in nobis* [b] *vnum cor &* vna *anima esse* [c] probetur. Scimus namque, sicut & à Patribus accepimus, *Christum* [d] esse *caput* cuius & membra sumus; ipse enim est sponsus, & Ecclesia sponsa, cuius filij nos sumus; & ideo [e] *vnum Patrem* habemus

a verba Leonis epist. 81. b nobis quoque. c cōprobetur. d Hormisda epist. 21. *caput Ecclesiæ Christus, Christi vicarij Sacerdotes.* e Matth. 23.

Deum *in cœlis*. Sacerdotes vero [f] *vice Christi legatione funguntur in Eccleſia*. Et ſicut ei ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt Eccleſia, [g] ſic Epiſcopis iunguntur Eccleſiæ, vnicuique [h] *pro portione ſua*. Et ſicut vir non debet negligere vxorem ſuam, ſed diligere & caſte cuſtodire, & amare atque prudenter regere; ſic Epiſcopus, & multo magis, cuſtodire, & amare, [i] atque prudenter regere debet Eccleſiam.

Et velut vxor, quæ ſub manu eſt viri, obedire debet viro ſuo, eumque diligere, & amare; *ita potius* [k] *etiam* Eccleſia Epiſcopo ſuo *in omnibus* obedire, [l] eumque diligere & amare vt animam ſuam debet; quia illud fier carnaliter, iſtud ſpiritualiter.

Et ſicut vir non debet adulterare vxorem ſuam: ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam, [n] id eſt vt illam dimittat ad quam Sacratus eſt, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica vel regulari mutatione, [o] & alteri ſe ambitus cauſa coniungat.

Et ſicut vxori non licet [p] dimittere virum ſuum, vt alteri ſe (viuente eo) matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir eius; ſed, iuxta Apoſtolum, *aut viro ſuo reconciliari* debet, *aut manere innupta*: ita Eccleſiæ non licet dimittere Epiſcopum ſuum, aut ab eo ſe ſegregare, vt alterum (viuente eo) accipiat: ſed aut ipſum habeat, aut innupta maneat; id eſt alterum Epiſcopum (*ſuo viuente* [r]) non accipiat, ne fornicationis aut adulterij crimen incurrat. Nam ſi adulterata fuerit, id eſt, ſi ſe alteri Epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit, per acerrimam pœnitentiam aut ſuo reconcilietur Epiſcopo, aut innupta permaneat.

f pſeudo-Gregorius epiſt. 32. lib. 12.

g Ambroſ. de dignit. Sacerdot. c 4. ſcribit Paulum 1. Tim. 3. his verbis *vnius vxoris virũ*, inhibere Epiſcopum duas viſurpare Eccleſias: verius tamẽ dicitur, Epiſcopum Eccleſiæ, cuius adminiſtrationẽ ſuſcepit, iungi, non vt ſponſum ſed vt paranymphum, ſponſi amicũ; Imo ſponſæ ob ſponſum miniſtrum Ioã. 3. 29. 2. Cor. 11. 2. 2. Cor. 4. 5. vide Hieron. epiſt 83.

h phraſis Cypriani epiſt. 55.

i vt Dominã ſcil. non vt vxorem: teſte Bernardo, cuius hęc verba ſũt epiſt. 237. *Si amicus ſpõſi es, ne dixeris dilectam eius principẽ meã ſed principem; nihil tuum in ea vindicans; niſi quod pro ea (ſi oportuerit) etiam animam dare debes.*

k not. phraſ.

l ſecund. m Deum ſcilicet.

m amandi rectores à populis non vt mariti ſed vt cuſtodes à marito præfecti. Vide Hebr. 13. 17.

n aliud eſt *adulterari aliud diuertere ab vxore* quod non aduertit ἐπιβολεύς.

o Si *regularis mutatio* ius Epiſcopo conferre poteſt Eccleſiam dimittendi, vt alteri ſe ſociet: vir autem dimiſſa vxore, aliam ducere non poteſt; Epiſcopus non iungitur Eccleſiæ vt vxor viro.

p licet vero per Dominum, in cauſa adulterij: nec Apoſtolus magiſt ò à quo inſpiratus ſcripſit opponendus eſt. Vide Matth. 19.

q 1 Cor. 7.

r Concil. Aurelian. 5. c. 12. *Nulli viuenti Epiſcopo alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur Epiſcopus, niſi forſitan in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.*

Vnde [f]

Vnde[f] & Dominus loquitur in Euangelio dicens, Si quis *viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.*

Episcopum verò oportet[t] *opportunè & importunè* atque sine intermissione Ecclesiam suam docere, eamque prudenter regere & amare; vt à vitiis se abstineat, & salutem consequi possit æternam. Et illa[u] *cum tanta reuerentia* eius doctrinam debet suscipere, eumque amare & diligere, *vt legatum Dei & praconem veritatis*; quia, testante Veritate,[x] *Quæcunque ligauerit super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque soluerit super terram, erunt soluta & in* cœlo. Nimis timenda, est, fratres, hæc sententia, & præuidendum vobis ne offendatis eos, qui tantam à Domino habent potestatem: & ideo potius[y] *obedi endi*, diligendi, & summopere venerandi sunt; non *detrahendi* vel *lacerandi*, aut ejiciendi, sed *portandi* & amandi: ipso dicente Domino,[z] *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit.* Ideo hæc vobis & omnibus fidelibus scribimus, fratres, vt ab his *vos caueatis*: & posteris vestris, non malum sed bonum exemplum relinquatis. Quoniam[a] *iniuria Episcoporum ad Christum* pertinet,[b] cuius vice funguntur.

Audiuimus enim quosdam à vobis infamatos & dilaceratos Episcopos, ac è ciuitatibus propriis pulsos, quia alibi Episcopi constitui non possunt,[c] nisi in ciuitatibus non minimis: & alios in eis[d] *ipsis viuentibus* constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari &[e] *integerrime restitui* debere. Illos vero qui adulterina fœditate *Sponsas suas*,[f] quas & vxores eorum (præfixo tenore) esse intelligimus, tenent, ejici vt adulteros, atque *infames*[g] fieri, eosque ab Ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem ad-

f nec locus Matth. 5. probat Ecclesiæ vetitum esse Episcopũ viduitatem abdicare. Nec Episcopus Ecclesiæ cui præpositus est sponsus vel dici vel haberi debet. Scelus tamen gregem sibi creditum spe maioris lucri deserere is fornicationi à veterib. compar tum non diffiteor. Sic enim Concil. Alexand. apud Athanas. Apolog. 2. τῇ ἐκκλησίας ἐπισκοπῇ συνδεθεὶς ἄλλην οὐκ ὀφείλει ζητεῖν, ἵνα μὴ ὡς μοιχὸς παρὰ ταῖς θείαις εὑρίσκηται γραφαῖς. &c.

t 2. Tim. 4.

u verba Pseudo-Clem. epist. 1 *illi vero cum tanta reuerentia sua, verba suscipiant; tanquã qui sciant legatum se & praconem Veritatis; & quodcunque super*, &c.

x Matth. 16. y not. idiotismos impostoris. z Luc. 10.

a hoc placitum quauis occasione data inculcat ὑποβολεύς. b not. phras.

c hoc statuit Concil. Laodic. c. 57. & Sardic. c. 6.

d statutum Concil. 5. Aurelian. cap. 12.

e phras. Adriani I. Collect. cap. 5. f iam docuimus, Ecclesiarum præpositos, non sponsos sed ministros sponsi dicendos, seu *seruos præpositos*, vt loquitur Cyprian. epistol. 3. Lb. 1. Vide & Hieronym. epist. 2. & 5.

g infamiæ nota à Magistratu ciuili inurenda est.

V

uersus aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, & *auctoritate* [h] *huius sanctæ sedis* terminandum.

Et, ne [i] *omnia nunc singulatim* dicamus, *omne bonum, si ipsa per se in vobis fuerit charitas, facere docebit: sicut & è contrario eos qui à salute alieni sunt, omne malum facere odium docet.*

Vnde [k] *& vos qui veri* Dei *estis discipuli, abjicite à cordibus vestris ante omnia discordias & animorum dissensiones, ex quibus omne malum opus procedit & benignitatem ac simplicitatem tota mente seruate.*

Verumtamen [l] *scitote cuncti, quod suprà omnes vos laboret Episcopus: quia vnusquisque vestrum suum proprium fert laborem, ille vero & suum & singulorum.* Et ideò sicut ille pro vobis omnibus: ita & vos omnes [m] summopere laborare pro eo debetis, in tantum vt (si etiam necesse fuerit) animas vestras pro eo ponatis: sicut & ipse [n] *animam* suam *pro* vobis (si necesse fuerit) *ponere* debet: ipso dicente saluatore, [o] *Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis.* Vos vero *obedite* [p] eis, & vigilate pro eis, quia *ipsi peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant & non gementes.*

Non est [q] *itaque à plebe* aut vulgaribus hominibus arguendus vel accusandus Episcopus, licet sit *inordinatus:* quia *pro meritis* subditorum *disponitur à Deo vita rectorum, exemplo Dauidis peccantis,* [r] ac comparatione *principum qui ex merito plebis præuaricantur.*

Sacerdotes [s] enim *exquirere debent peccata populorum, & sagaci solicitudine vnumquemque probare, iuxta testimonium Domini* per [t] *Hieremiam loquentis, Probatorem, inquit, dedi te populo meo robustum, & scies, & probabis* [u] viam *eorum.*

Ideo ista dico, quia insidiator [x] *bona* sæpissime solet *conuertere in malum, & in electis* [y] ponit *maculam.* Vnde si qui sunt vituperatores aut accusatores Episcoporum vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos [z] *à iudicibus Ecclesiæ* audiri, antequam [a] *eorum discutiatur æstimatio-*

h Quasi verò nil olim in Ecclesia Christiana nisi Papa vrbico annuente terminare licuerit. Supra Pseudo-Clemens epist. 1. maiora negotia ad primates transferenda pronuntiauit.
l verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffin. interp.
k eiusd. ibid. veri prophetæ.
l eiusd. loco citato. vide & pseudo-Alexand. epist. 1.
m vide Pseudo-Liber. epist. 12.
n 1. Ioan. 3.
o Ioan. 10.
p Heb. 13. impostor verbis Paulinis sua commenta admiscet.
q verba Isid. Hispal. sent. lib. 3. c. 39 *Nō est itaque iudicādus à plebe rector inordinatus, dum magis nouerint populi sui fuisse meriti peruersi regimen suscepisse pontificis: nam pro meritis plebium disp.* &c
r ad comparationem. s eiusd. c. 46. eiusd. libri. t ad Hieremiam. u vias. x Eccles. 11. 33. y imponet. z phras. Concil. 4. Carthag. c. 30.
a Vide Concil. 3. Carthag. c. 8. Constantinop. cap. 6. Chalced. cap. 2. Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 4. 5. 15. Vide & Pseudo-Iulium epist. 2. & Pseudo Felicem II. epistol. 1.

nis. fili-

nis suspicio vel opinio, *qua intentione*, qua *fide*, qua temeritate, qua *vita*, qua conscientia, quove merito; si pro Deo, aut pro vana gloria, aut [b] inimicitia, vel odio, aut cupiditate, ista præsumpserint nec ne.

Hæc omnia fideliter sunt perscrutanda, & diligenter pertractanda. Nam sunt nonnulli qui præpositos suos peruerse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint. Idcirco recto oculo [c] *Primates Ecclesiarum* vtiliter præuideant, ne quisquam eorum innocens vexetur aut scandalizetur, intendentes sententiæ Domini, qua ait; Si quis [d] *scandalizauerit vnum de pusillis* illis, melius *est illi vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris*, &c. Deus autem omnipotens, *(vt* [e] *nos à præcipitata sententia prolatione compesceret) cum omnia nuda & aperta sint in oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare*, [f] priusquam manifestè agnosceret quæ dicebantur. Vnde ipse ait, *Descendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, annon est ita vt sciam.* [Deus [g] *omnipotens* [h] cui nihil absconditum est, sed omnia ei manifesta sunt etiam antequam fiant, non ob aliud hæc & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est, *nisi vt nobis exemplum* daret ne præcipites in discutiendis & iudicandis negotiis essemus; & *ne mala* quorundam prius *præsumamus credere quam probare.*] Cuius exemplo monemur, [i] *ne ad proferandam sententiam vnquam præcipites* simus, aut *temere* indiligenterque *indiscussa* quæque quoquo modo *iudicemus*, [dicente Veritatis voce, [k] *Nolite iudicare, vt nõ iudicemini; in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini*; & reliqua.] Nam *mala audita* nullum *moueant*, [nec *passim dicta*, absque certa *probatione* quisquam vnquam credat;] sed ante audita diligenter inquirat, [l] ne præcipitando quicquam aliquis agat. Si enim Dominus [m] *omnium Sodomorum* mala, *quorum clamor* ad cœlum vsque peruenerat, *omnia sciens* prius nec credere nec iu-

b Gregor. Lib. 11. epist 52.

c Primates nondũ fuisse Euaristi seculo supra monuimus.

d Matth. 10. Notabit lector Dominũ de piis omnibus loqui, non de Episcopis falsis criminibus appetitis.

e verba Gregorij Moral. lib. 19. c. 14. *ipse quippe venon*, &c. ea citat Concil. Aquisgr. sub Stephano V. c. 37. Eadem citat Concil. Triburiense, sed tanquam Euaristi Papæ vide ca. 2.

f *qui ait*: Clamor Sodom. & Gomorrh. multiplic. &c. descendam &c.

g [ ] his notis distincta omittit Concil. Tribur.

h omnip Est itaque Dominus & omnia sciens sicut ante probationem quasi dubitat, nihil vt grauitatis nobis exemplũ proponat; ne mala h minum ante præsumimus &c.

i Gregor. ibid. paulo ante. *Qua in re notandum vide*, *ne ad profer.* --- *præcipites esse debeamus, ne temere indiscussa iudicemus, ne passim dicta sine probatione credamus*

k Matth. 7.

l huc vsque Concil. Tribur.

m N. phras. Gen. 18.

dicare voluit quàm ipſe ea cum [n] fidelibus teſtibus diligenter inueſtigans quæ audierat, opero veraciter cognoſceret: multo magis nos [o] *humani* & peccatores *homines*, quibus incognita ſunt occulta iudicia Dei, hæc præcauere, & nullum ante veram iuſtamque probationem iudicare, aut damnare debemus manifeſtè, Apoſtolo dicente Paulo, qui ait: [p] *Tu quis es qui iudicas ſeruum alienum? ſuo* enim *Domino ſtat, aut cadit.* Vnde & per prophetam Dauid Dominus loquitur dicens, [q] *Nolite extollere in excelſum cornu veſtrum, loquentes in ceruice veteri: quia neque ab Oriente, neque Occidente, neque à ſolitudine montium: ſed Deus Iudex hunc humiliabit & hunc exaltabit: quia calix in manu Domini eſt, vino meraco* [r] *ad plenum mixtus, & propinabit ex eo. Verumtamen feces eius* [ſ] potabunt *bibentes omnes impij terræ. Ego autem annuntiabo in ſempiternum,* [t] pſallam *Deo Iacob.*

Et alibi idem ait Propheta, [u] *Ab increpatione tua, Deus Iacob, conſopitus eſt currus & equus. Tu terribilis es, & quis aduerſum te? Ex tunc ira tua. De cælo annuntiabis iudicium, terra timens tacebit, cum ſurrexerit ad iudicandum Deus, vt ſaluos faciat omnes mites terræ.*

Et Apoſtolus ait, [x] *Mihi vindictam, ego retribuam.* & alibi inquit idem Apoſtolus, [y] *Sufficit* vnicuique [z] *obiurgatio quæ fit à pluribus, ita vt* [a] *magis donetis & conſolemini; ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur* [b] is qui in anguſtia eſt. *Propter quod obſecro vos, vt confirmetis in* illo [c] *charitatem.*

Et Dominus in Euangelio ait; [d] *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis,* [e] *& proximum tuum ſicut teipſum.*

Dilectio [f] enim *proximi malum non operatur. Propter quod,* [g] iuxta Apoſtolum, *inexcuſabilis es, ô homo omnis qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, teipſum condemnas, eadem* [h] agens *quæ iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt. Exiſtimas autem hoc, ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis?* Ignoras, [i] *quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, &*

n Deus ſcil. teſtibus opus habuit: nihil tale Moſes; ſed impoſtor ne *cum fidelibus teſtibus* impe itiq argumenta diligentius inueſtigemus, eam hoc cómento teſtatam voluit.
o N. phraſim.
p no abit Lector loca à falſario citata non probare quod eſt in quæſt. ſcilicet, nemine ante probationem damnandum.
Rom. 14.
q Pſal. 74. interp. Hier.
r vſque ad plenum.
ſ Hieron. epotabunt, vulg. bibent.
t vulg. & Hieron. cantabo.
u Pſ. 75. Hieron. interp.
x hoc Apoſtolus non ait, ſed ex Moſe refert. vide Deut. 32.
y 2. Cor. 2.
z illi qui eiuſmodi eſt.
a vt è contrario magis.
b abſorbeatur qui eiuſmodi eſt.
c in illum.
d Luc. 10.
e & ex omni mente tua, & prox.

f Rom. 13. g Rom. 2. h enim agis. i Ignorans.

impæ-

impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius; his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus vitam æternam: his autem, qui [k] *ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio: tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum, & Græci; gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.* k qui sunt ex.

Et alibi idem ait Apostolus, [l] *Causati enim sumus,* [m] *omnes sub peccato esse, sicut scriptum est, Quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem: contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, & non est timor Dei ante oculos eorum. Scimus autem, quoniam quæcumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, vt omne os obstruatur, & subditus fiat mundus omnis Deo,* [n] quoniam *ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata à lege & Prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes qui credunt.* [o] *Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in* [p] sustentationem *Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore; vt sit ipse iustus & iustificans eum, qui ex fide est Iesu Christi.* Item idem, [q] *Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio?* [r] *angustia?* an persecutio? *an fames? an nuditas? an periculum? an gladius, sicut scriptũ est, Quia propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque princi-*

l Rom. 3. m Iudæos & Græcos omnes.
n quia.
o qui credũt in eum.
p sustentatione.
q Rom. 8.
r an angostia
s an persecutio; an glad.

patus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

t Rom. 15. *Debemus*[t] *autem nos*, vt ait idem Apoſtolus, *firmiores, imbecillitates infirmorum ſuſtinere, &*[u] *nobis placere. Vnuſquiſque veſtrûm proximo ſuo placeat in bonum ad ædificationem. Etenim Chriſtus non ſibi placuit, ſed, ſicut ſcriptum eſt, Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me.*

u non nobis.

x 2.Cor.1. *Benedictus*[x] *Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, vt poſſimus & ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per exhortationem qua exhortamur & ipſi à Deo; quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita*[y] *per Chriſtum abundat conſolatio noſtra. Siue autem tribulamur pro veſtra exhortatione & ſalute, ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione,*[z] *quæ operatur tolerantiam earundem paſſionum quas & nos patimur, & ſpes noſtra firma eſt pro vobis; ſcientes*[a] quoniam *ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.*

y ita & per.

z &: ſalute quæ.

a quod ſicut.

b 1.Cor.10. *Fidelis*[b] *autem Deus, qui non patietur vos tentari*[c] ſuper *id quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione etiam prouentum vt poſſitis ſuſtinere.* Propter[d] quod, chariſſimi, *ſectamini charitatem*, & *æmulamini meliora*, & *ſpiritualia*; & adiuuate vos inuicem, vt Deo ſemper in omnibus placere valeatis. *Deus*[e] autem *pacis* ſit *cum* omnibus *vobis*. Amen.

c ſupra id.

d hic finis epiſt.4. pſeudo-Clem. cōfundit impoſtor verba Pauli 1. Cor. 12. 31. & 1. Cor. 14. 1.

e 2.Cor.13.

Dato Kal. Nouembr.[f] Gallo & Bradua viris Clariſſ. Coſſ.

f A.D. 110. Biennio antequam ſederet Euariſtus. vide Baronij Annales.

CENSVRA.

IMPOSTOR decantato Eccleſiarum Chriſti & Epiſcoporum Hymenæo, verſionem Bibliorum vulgatam frequenter non tam citat quam deprauat; phraſes Cypriani, Conciliorumque 3. & 4. Carthag. vbi commodum eſt imitatur: Primatum (quorum mentio in monumentis Concilior. Carthag. antiquioribus nulla) munus agnoſcit; Ruffini primæ pſeudo-Clementis epiſtolæ interpreris, Leonis, Gregorij M. Iſidori Hiſpalenſis &c. ſententias mutuatur; fallaci nota epiſtolam ſuam claudit.

ALEXAN-

ALEXANDRI PAPÆ Epist. I.

Alexandrum omittit Optatus lib.2.

Alexander Episcopus, omnibus [a] orthodoxis per diuersas prouincias, *Christo Domino famulantibus.*

a Verba Siricij epist.5.

COGITANTIBVS *nobis metum diuini iudicij, fratres charissimi, & post vitam hanc vnumquemque, prout gesserit, recepturum; quid veniat in querelam tacere non licuit, sed nobis,* vobis *loqui necessitas imperauit, dicente Propheta,* [b] Exalta vt tuba vocem tuam. *Et cui omnium Ecclesiarum commissa est cura, si dissimulem audiam, Domino dicente,* [c] Reiecistis mandatum Dei, vt statuatis traditiones vestras. *Quid enim aliud est rejicere mandatum Dei, quam priuato* [d] consilio, *iudicio humano, nouis rebus constituendis liberius delectari?*

Vnde & alibi scriptum est, [e] *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta Patrum *postponit* atque confundit. Peruenit namque [f] *ad conscientiam Apostolicæ sedis,* quod nonnulli sunt tam stolidi, qui Dominica præcepta, & Apostolorum, eorumque successorum statuta minime obseruant; & eos de quibus Dominus ait, [g] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi* mei, non solum tangere minime dubitant, sed etiam persequi non formidant. Et licet [h] nos persequantur, quia nec nos sine illis, nec illos sine nobis persequi possunt, quoniam illius sumus discipuli qui [i] *animas* suas *pro fratribus* præcepit *ponere*; tamen eis pericula & perditiones eorum nō sumus ausi celare, ne prophetica [k] (quod absit) damnemur sententia, quæ ait, [l] *Si annuntiaueris* iniquo iniquitatem suam, *animam tuam liberasti; Si* autem *non annuntiaueris ei, sanguinem eius de manu tua requiram.* Est enim & hoc ad hanc sanctam sedem [m] perlatum, quod pudet dicere; & non solum Sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini

b Esai.58.
c Math.15.
d priuato iudicio, & humano consilio.
e Prouer.22.
f Siric. epist. 3. *Perlatū est ad consc.* &c.
g Zach.2. Prophe a alloquitur Sion, id est Ecclesiam, nō solos Sacerdotes. vide sup. pseudo-Clem. epist.1.
h His verbis vtitur Pseudo-Felix II. epist.2.
i 1.Ioan.3.
k verba sunt non prophetę, sed Domini ad prophetam.
l Ezech.3. Ordinem verborum Scripturæ inuertit, plurima omittit.
m à quo perlatum? His fe næniis oblectare solet impostor.

est inimicum, id est, quod *nonnullos*[n] Episcopos vel Sacerdotes aut metu compellunt, aut [o] *vi extorquent*, aut fraude decipiunt aliquas confessionis suæ in alteram partem quam debeant, aut pro suarum non requisitione rerum, aut (quod deterius est) pro alieni erroris secta scripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare atque *confiteri*. Aliquos dicunt carceribus & ergastulis recludi, vt saltem his territi insidiis deuient Domini Sacerdotes, & suis faueant voluntatibus.

Relatum insuper est [p] *ad huius Sanctæ* & Apostolicæ *sedis apicem*, cui summarum dispositiones *causarum*, *& omnium negotia* Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, *quasi ad caput*, ipso dicente principi Apostolorum Petro, *Tu*[q] *es Petrus, & super hanc petram Ecclesiam meam ædificabo*; quod quidam *æmuli Christi*, eiusque Sanctæ Ecclesiæ insidiatores, Sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant; [r] *cum* magis *Apostolus* [s] Christianorum *causas ad Ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat*.

Taliter [t] *præuaricantes præuaricati sunt* in Deum suum, & non obediunt præceptis eius, de quibus [u] Dominus per Prophetam Oseæ loquitur, dicens, Quasi [x] *vacca lasciuientes declinauerunt*, & [y] *dilexerunt afferre ignominiam protectoribus suis*. & idem, [z] *Væ eis, quoniam recesserunt à me; vastabuntur, quia præuaricati sunt in me: & ego redemi eos, & ipsi locuti sunt contra me mendacia: Et non clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant in cubilibus suis: super triticum & vinum ruminabant* & *recesserunt à me: & ego erudiui* [a] *& confortaui brachia eorum, & in me cogitauerunt malitiam. Reuersi sunt vt essent absque iugo, facti sunt quasi arcus dolosus.* [b] *Abjciet eos* Dominus, ait idem Propheta, *quia non audierunt eum, & erunt vagi in nationibus.*

De his enim Clericis & Laïcis, qui Episcopos vel reliquos Sacerdotes prius tam ad [c] *Primates* eorum quàm

n forte nonnulli.
o de chirographis extortis vide appendicem.
p sic supra pseudo-Anacl. epist. 3. ex Innocent. epist. 4. Vigilius epist. 2. ad Rom. Eccl. *tā summa Episcoporum negotia & iudicia atque querelæ, quam & maiores Ecclesiarū quæstiones quasi ad caput semper referenda esse vult*: Ibidem, *Omniū Apostolicā sedem appellantium Episcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia causarum, eidem S. sedi reseruata esse asserit*, hic vero impostor ad sedem trahit titulū capitis, quasi idem sedes & Ecclesia in qua sedes collocata: meminerit interim Lector, Rom. Ecclesiam nullam in alias potestatem à Deo accepisse, quicquid Vigilius spiritu superbiæ afflatus sibi suisque arroget.
q Matth. 16.
r verba Concil 3. Carthag. c. 9.
s priuatorum.
t Esai. 24.
u loquitur Oseas de 10. tribubus teste Hieronymo.
x Osee. 4. 16.
y Ibid. vers. 18.
z Osee 7. id est decem tribubus, vide Hieronym.
a erudiui eos.
b Osee 9. Deus meus.
c de titulo primatus supra diximus.

adre-

ad reliquos accusant iudices, quam auribus eorum à quibus se læsos æstimant inculcent; vt ab eis, aut ius suum, aut iustam recipiant Apologiam, item per eundem [d] ait Dominus prophetam, [e] Audi *domus Israel, &* *domus regis* ausculta, & attendite *Sacerdotes, quia vobis iudicium est; quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor, victimasque declinastis in profundum,* qui eos deuorant vel iniuste lacerant, [f] qui oculi Domini dicuntur.

Nam si modo quisquam principis secularis [g] *oculos laceraret*, aut *amoueret*, esset reus criminis Maiestatis, an non? Profectò aut morti traderetur, aut perpetua notaretur infamia. Si pro seculi potestatibus talia ab hominibus fiunt, quid pro his fieri putatis de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos tangit tangit pupillam oculi* mei? Proculdubio hi qui eos persequuntur, & amouere nituntur iniustè contra Apostolicam auctoritatem, etsi [i] à morte prohibentur, dicente Domino, [k] *Nolo mortem* [l] peccatoris *sed vt conuertatur* [m] *& viuat*: perpetua tamen [n] notantur infamia, & exilio digni iudicantur *finitimo*. De quibus à temporibus Apostolorum & infrà ista tenemus, atque decreta habemus, quibus [o] *eorum (accusandi Episcopos vel testificandi in eos) vocem* obstruimus, *quos non humanis sed diuinis* [p] actibus *mortuos esse scimus.*

De quibus Dominus [q] loquitur per eundem Prophetam: *Calumniam patiens Ephraim, fractus est iudicio, quoniam cœpit abire post* [r] sordem. *Et ego quasi tinea Ephraim, & quasi putredo domui Iuda. Et vidit Ephraim languorem suum, & Iudas vinculum suum; & abiit Ephraim ad Assur, & misit ad regem vltorem, & ipse non poterit sanare vos, nec soluere poterit à vobis vinculum.* [f] Qui enim sacrilega persequuntur persuasione, & lacerare nituntur Episcopos, vel eos qui Do-

d de his Dominum loqui negamus.
e Osee 5. Audite hoc Sacerdotes, & attendite domus &c. ausculta e. Populus vocatur ad iudicium & nullus excipitur, vt & Sacerdotes & populus & reges qui inducerent populum & constituerant Sacerdotes; simul audiant quid fecerint, & cur tradantur inimicis. Hæc Hieron.
f omnes pij pari iure censentur Zach. 2.
g not. phras.
h Zach. 2. id dix mus hæc de Sion non de Sacerdotibus solis intelligenda.
i quasi vero hæc mens Domini fuerit vitam corporis Episcoporum aduersariis prorogare.
k Ezech. 33.

l Impij. m conuertatur à via sua. n à quo notantur? o Decretum habes Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 29. placuit eorum accus. Sacerdotes, & testif. obstruere.
p vocibus. q Osee 5. r sordes. Quod dicit (Dominus) hoc est: opprimitur Ephraim ab Assyriis, primum à Phul, deinde à Teglatphalasar, postea à Salmanasar: non quod illi iusti fuerint, qui eum oppresserunt, & idcirco eis traditus sit: sed quod qui quondam fuerit populus meus, me eos deserente traduntur ad pœnas: & in hoc videtur esse calumnia, non Deo, qui iustam infert sententiam, sed his qui tormenta sustinent, dum peioribus se aduersariis conceduntur. Hieron. f Hæc non cohærent superioribus, nec probat locus Ioelis, Dominum laniari in Sacerdotibus: sed Deũ vindicẽ futurũ iniuriarũ populo suo ab alienigenis irrogatarũ.

mino [t] rectè sacrificant, indubitanter eum persequuntur & *dilaniant* cuius vice funguntur.

Vnde ait Dominus per Ioel Prophetam; *Nunquid vltionem* reddidistis *mihi? Et si vlciscimini vos contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.* [x] Et per Oseæ Prophetam [y] Dominus inquit: *Quis sapiens, & intelligit* [z] *ista? intelligens, & sciet* [a] ea? *Quia rectæ viæ Domini, & iusti ambulabunt in eis, prauaricatores vero corruent in eis.* Et ipsa per se Veritas ait, [b] *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.*

His & aliis fulti quamplurimis Dominicis præceptis, vitantes hominum perditiones, cum omnibus huius S. *sedis,* [c] quam Dominus caput totius Ecclesiæ constituit, *membris,* talia fieri prohibemus, ne confundatur populus Domini in æternum. Nam [d] & à prædecessoribus nostris inhibitum legimus, vt nemo contristet Doctores, neque *accusationem aduersus eos suscipiat.* Ipse namque Apostolorum princeps, in ordinatione B. Clementis populum instruens, ait: [e] *Quicumque contristauerit Doctorem Veritatis, peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit.*

Et doctor gentium inquit, [f] *Si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis,* [g] sustentate illum *in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tenteris; alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Has considerantes *pietates,* & pericula vitantes animarum vnà cùm omnibus Domini Sacerdotibus, qui nobiscum in hanc [h] *sacram* conuenerunt vrbem, & [i] cum omnibus huius capitis membris, sicut à Beatis Apostolis, & à reliquis sanctis patribus, & à successoribus eorum accepimus, statuentes decernimus, omnes qui sanctos patres persequuntur, aut *amouere* vel *dilacerare* manifeste nituntur, [k] infames esse & alienos à liminibus Ecclesiæ vsque ad satisfactionem fieri; Quia [l] *sic odit Deus eos qui*

t non alia ratione sacrificand. munus Episcopis incumbit, q à qua (cum piis omnibus) sũt βασίλειον ἱεράτευμα.
u Ioe. 3. vos redderis mihi. Alloquitur Dominus Tyrum, Sydoneos, Palæstinos. vide Heron. in hunc locum.
x hic locus nullo modo cohæret præced.
y Oseæ 14.
z intelliget.
a hæc.
b Luc. 10.
c Nec sedem Romanã, nec sedem occupantem, caput Ecclesiæ à Domino constitutum fuisse sæpius monuimus.
d Hoc vero inhibitum à Sixto Py. hag. cuius pro verbia inter apocrypha recẽsuit Gelasius Papa. Sic enim sent 250. *criminationes aduersus sapientes studiosum noli admittere* vide. & Adrian. I. Collect. c 67.
e verba Pseudo-Clem. epist. 1. interp. Ruffino.
f Galat. 6.
g Ital. & vulg. instruite huiusmodi.
h Imo sacerrimam, cuius in fronte scriptus titulus blasphemiæ Apoc. 17.
i si omnium caput est Rom. sedes, tu vero cum omnibus huius capitis membris legem sanxisti. Concilium OEcumenicum te congregasse oportuit.
k. suum non f... infamia notare sed principis.
l verba Procli Constantinop. ad Dominum Antioch. & Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 71.

aduersus patres armantur, *vt patrum inuasores* vel destructores; qui ideò infames efficiuntur, quia patres persequuntur.

Quod si nec loqui eis licet, quibus [m] Doctores summi (quos Episcopos vocamus) propter eorum scelera aduersantur; quantò magis eis, qui eos infestant nec consentiendum est nec loquendum, ne [n] *participes* eorum inueniantur *sceleribus*; quia [o] *non solum qui faciunt*, *sed & qui consentiunt facientibus* rei sunt? Vnde & B. princeps Apostolorum Petrus, qui in ordinatione sancti prædecessoris nostri Clemẽtis instruens Clerum & populum [p] ait, *Si inimicus* [q] fuerit Clemens *alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, Cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum; sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisque qui in culpa est, dum omnium vestrum cupit amicitias* [r] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus præest; vt per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt: Et cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est: & est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem, quæ* [s] inimica *sunt gerit, & Ecclesiam* [t] *dispergit ac vastat.*

Similiter [u] si huiusmodi personis quædam scripturę, quoquo modo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quocumque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium aut nocumẽtum peruenire censemus: neque vllam eis infamiam vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis vnquam, auctore Deo & sanctis Apostolis eorumque successoribus, sustinere permittimus. Confessio verò in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet, [x] ipso attestante qui ait: Ex [y] *corde enim* procedunt *homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ,* [z] & cætera quæ sunt ad hæc pertinentia.

Nec tantum attendenda sunt quæ fiunt, quantum,

m vnus summus Doctor Christus Matt. 23. Luc. 3.
n Not. solœcism.
o Rom. 1.
p verba pseudo-Clem. epist. 1. Ruffino interp.
q est.
r reparare.
s inimici.
t Eccl. Dei.
u Hunc locũ citat Hincmarus lib. de diuortio Lotharij.
x Dominus non testatur neminem ad confessionem compellendum: sed cor esse fontem malarum cogitationum, quæ sæpius in actus erũpunt.
y Matth. 15. de corde enim exeunt. malæ cogit.
z furta, falsa testimonia.

quo animo fiant: quorum exempla si omnia scribere cœperimus, ante dies quam exempla deficient. Vnde & illud est quod [a] *Dominus ad munera Abel respexit*, & non ad Cain: quia magis intendit ad offerentis animum quam ad ea quæ offeruntur. Inde & Dominus per Prophetam inquit: [b] *Dominus scit cogitationes hominum* Et per Oseæ ait, [c] *In gutture tuo sit tuba, quasi aquila super domum Domini*, & reliqua. Et Dominus ait in Euangelio, *Tu [d] autem cum oraueris, intra cubiculum tuum; & clauso ostio ora patrem tuum.* Omnis enim confessio quæ fit ex necessitate, fides non est: & Apostolus ait, *Corde [e] enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Amplius autem respicit Deus ad cogitationes & [f] *spontaneas* voluntates, quam ad actus qui per simplicitatẽ aut per necessitatem fiunt. Confessio ergo in talibus non extorqueri debet, sed potius sponte [g] *profiteri.* Pessimum est enim, de suspicione aut extorta cõfessione quenquam iudicare, cum magis inspector cordis sit Dominus quam operis: & potius requirit Dominus cogitationes puras & voluntates bonas, quam labia mendacia. Vnde & Dominus per Prophetam loquens ait, [h] *Populus iste [i] labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me.*

Peius [k] malum fore non æstimo, quam Christianos suis inuidere Sacerdotibus, *nouit* enim *Dominus qui sunt eius.*

Non potest [l] autem *humano condemnari examine, quem Deus suo reseruauit iudicio. Si* [m] omnia namque in hoc seculo vindicata essent, *locum diuina non haberent iudicia.*

Quod autem ad alios iudices prius non debeant quã ad Sacerdotes vel [n] *auditores* Ecclesiæ accusari, ita à tempore Apostolorum & infrà obseruatum & definitum inuenimus. Si quis erga Episcopum aut [o] *auctores*, quamlibet querelam vel actionem iuste se habere crediderit,

a Gen. 4.
b Psal. 93.
c Oseæ 8. huius loci allegationem impertinentem esse nemo nõ videt. Sẽsum hunc reddit Hieron. *in gutture tuo sit tuba, ô Propheta, vt vociferis & dicas. quasi aquilã super domum Domini regẽ venire Chaldaorũm.*
d Matth. 6. nec fides est cõfessio spontanea, nec Pauli locus impostoris proposito seruit.
e Rom 10.
f an potest cogi volũtas? quicquid vult homo sponte vult, nõ quicquid facit sponte facit: admittit tamen hoc epithetõ volũtatis Greg. epist. 64. lib. 5.
g N. phras.
h Esai. 29.
i ore suo & labiis
k locus Pauli 2. Tim. 2. non probat malum esse inuidere Sacerdotibus, sed fundamentum Domini firmum stare.
l Verba Constantini ad patres Concilij Nicæni referente Adriano cap. 51. collect. Ingelramo datæ.
m verba Ennodij epist. 19. lib. 2. à Pseudo-Anacleto iam deprauata. *Quod si veritate subsisteret, locum* &c.
n actores, idest Episcopi: sic Turrian. pro epist. lib. 1. c. 22. at perperam vt infra demonstrabimus. Idem habet statutum Pseudo-Anacl. epist. 2. Pseudo-Sixti II. epist. 2. &c.
o Actores.

diderit, ipse redemptoris sit (cuius [p] actio nostra est institutio) viarum non immemor sed sectator egregius: [q] *qui cum malediceretur non maledicebat*, sed tanquam ouis, [r] *coram tondente se*, obmutuit: ac pro suis persecutoribus in cruce pendens [s] apud patrem intercessit: non prius Primares aut alios iudices adeat, quam ipsos, à quibus se læsum [t] *æstimat*, conueniat familiariter, & non semel sed sæpissime, vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem. Boni nempe & vere Christiani hominis est, rem ipsam omnibus amicitiæ ac pacis legibus prius tentare, quam in iudicio (vbi frequẽter amarissimus animæ rancor innascitur) suum ius pertinaciter experiri. Si quis enim cum Deo, qui pacis est auctor, habitare cupiat, ei necesse est vt [u] *pacem inquirat*. Si autem secus egerit, & ab ipsis & ab aliis communione priuetur, tanquam Apostolorum, patrumq; aliorum contemptor. De quibus ait Propheta: [x] *Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt* [y] vobis.

In Sacramentorum quoque oblationibus quæ inter Missarum solemnia Domino offeruntur, [z] *passio* Domini *miscenda est*; vt eius, cuius [a] *corpus & sanguis conficitur*, passio celebretur; ita vt, repulsis opinionibus superstitionum, *panis* [b] *tantum & vinum aqua permixtum* in Sacrificio offerantur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice *Domini aut vinum solum, aut aqua sola* offerri; sed vtrumque permixtum; [c] *quia vtrumque ex latere eius* in passione sua *profluxisse* legitur. Ipsa vero Veritas nos instruit, calicem & panem in Sacramento offerre; quando ait, [d] *Accepit Iesus panem, & benedixit*, [e] *deditque discipulis suis*, [f] dicens; [g] *Accipite & manducate, hoc est* enim *corpus meum, quod pro vobis tradetur.* [h] *Similiter postquam cœnauit*, accepit *calicem*, *deditque discipulis suis, dicens; Accipite & bibite ex eo omnes*: quia *hic* [i] *est calix sanguinis mei*, [l] *qui pro vobis fundetur in remissionẽ peccatorum.*

p sic Greg. epist. 55. lib. 4. *Instructio cõmissi populi fraternitatis vestra sit actio* &c.
q 1 Pet. 2.
r Esai. 53. sicut agnus.
s Luc. 23.
t *existimat* leg. ex Cod. Vatic. Turriani loco citato.
u Psal 33. 15
x Esai. 41. de omnibus qui pugnant aduersus Israel loquitur Dominus per Prophetam.
y tibi.
z i. historia Dominica passionis ab Evangelista scripta recitandae [illegible] more, id est barbare loquitur [illegible]. vide [illegible].
a phrasis Hieronymi epist. [illegible].
b statutum Conc. 3. Carthag. cap. 24. Bracar. 3. c. 1. vide & Collect. Martin. Bracar. c. 55. & Concil. 4. Aurelian. c. 4.

c Cõncil. 3. Bracar. c. 1. ex Cypriani epist 63 & [illegible] epist. ad Redemptum & Martino Bracar. can. 55. & Ambros. de Sacram. lib. 5 c 1.
d confundit impostor verba Matth 26. 1. Cor. 11. Luc. 22. e ac fregit.
f Luc. 22. g 1. Cor. 11.
h hæc verba adiecta ex canone Missæ. i hic est enim.
l novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis &c.

Crimina [m] enim, *atque peccata oblatis his Domino sacrificiis debentur.* Idcircò & passio eius in his commemoranda est, qua redempti sumus, & sæpius recitanda, atque hęc Domino [n] offerenda. *Talibus hostiis delectabitur* [o] & placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia; nihil enim in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior, sed hæc omnes præcellit. Quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda: & sicut potior est cæteris, ita potius excoli & venerari debet.

Aquam [p] *enim* sale conspersam populis benedicimus: [q] vt ea cuncti adspersi sanctificentur & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum esse mandamus.

Nam [r] *si cinis vitulæ adspersus* sanguine populum *sanctificabat* atque mundabat: *multo magis* aqua sale adspersa, diuinisque precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat.

Et [f] si sale adsperso per Helisæum Prophetam sterili-

m initio cap. 1. Concil. 3. Brac. r.
n Historiam passionis, seu semel seu sæpius recitare, non est aliquid Domino offerre.
o nec Paulus Hebr. 13. de Eucharistia verba facit, nec Sacramenta proprie loquendo Deum placant; sed Christum, cuius Sacrificio placatus Dominus, animo fideli cum beneficiis omnib. repræsentant & suo modo exhibent: hinc panis & calix Eucharistizatus corporis & sanguinis Dominici appellationem sortiuntur. Hinc & illa Cypriani verba epist. 63. *passio est Domini sacrificium quod offerimus* &c. p Imperite à particula *enim* bardus impostor orditur Decretum; quod cum præcedenti nullo modo cohæret; Monendus est & lector, Aquæ salsæ vsum inter Donatistas primùm fuisse ex Optato constare posse, qui libro 6. aduersus Parmenianum, Schismaticorum superstitionem exagitat his verbis, O *aqua*, &c. *restabat tibi post promotionem non leuiter degradari: præsentia Moysi in te amaritudo moritur, & à schismaticis hodie cum Catholicorum turba dulcedo tua vexatur: pares patimur bellum, pares expectamus vindicem Deum, &c.* vide pontificalem librum.
q non quærimus quo fine, sed quo iure aquæ salsæ benedicas, qua quoslibet adspergas.
r Impudens vero tua blasphemia, & intoleranda audacia est. Intolerandum est quod commenta tua diuinis institutis sacrilego ausu non æquiparare, sed longe præferre niteris: blasphemia temeritate non vacat, quod collationem à Paulo inter Christi sanguinem vitulęque cineres institutum ad nugas piaculares torquere non erubescis: falsum vero est, 1. Cineres vitulæ sanguine adspergendos fuisse. 2. Cineres illos absolute loquendo sanctificasse populum Iudaïcum: sanctificarunt enim, non ἁπλῶς sed πῇ μέν, *ad emundationem carnis*; idque *non natura sua sed ex institutione diuina*, vt verbis vtar B. Ariæ Montani in locum Pauli Hebr. 9. 13. f In facto Elisæi nullum tuæ ἐθελοθρησκείας patrocinium. Nam 1. non sine impulsu diuino & vocatione peculiari à Propheta sal fontibus immissum testatur scriptura 4. Reg. c. 2. vers. 21. An simile mandatum proferre possunt consecratores, ne execratores dicam, aquæ salsæ? 2. Sali virtutem sanandi aquas Propheta non tribuit sed Dominus: nec sal aut vas nouum *aliquid contulisse naturali virtute ad sanandas aquas*, agnoscit Caietanus in enarrat. 4. Reg. 3. Si sali qualitatem nouam à Deo collatam demus, perspicuum est eam non superasse modum naturę corporalis: siquidem terris germinandi, aquæ fœcundandi terram vis ab initio inseminata est: Quam vero aquæ sale conspersæ inditam vult Alexander hypobolimæus, propria est Spiritus sanctificantis, nec creaturæ vlli proprie communicari potest.

tas a-

tas aquæ sanata est: quanto [t] magis diuinis precibus sacratus [u] *sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & expurgat; & cætera bona multiplicat, & insidias Diaboli auertit, & à phantasmatis versutiis homines defendit?*

Nam [x] si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris, saluatos infirmos esse, non dubitamus: quanto magis *virtute sacrorum eius verborum* diuinitus sacrantur elementa, quibus *sanitatem corporis & animæ* humana percipit fragilitas?

His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum Domini Sacerdotes respicite, & in virtute Spiritus Sancti diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatum perficere certate. Elementa [y] quoque, tam ea quæ prædiximus, quam cætera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate; [z] infirmos curate, & cætera quæ ad vos pertinent diligenter perficite; ipse enim Saluator [a] tribuendo nobis exemplum discipulis suis ait, *In nomine meo dæmonia ejicite, infirmos curate*, ægros sanate, *leprosos mundate* &c. *Super* infirmos etiam *manus* imponite, *& bene habebunt.*

Fidem quoque Sanctæ Trinitatis sic docendam à patribus accepimus, vobisque *tradendam subditis* destinamus. Esaias namque *Propheta* [c] ait: *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri; duabus velabant faciem* eius, & [d] *duabus velabant pedes* eius, [e] *duabus* volabant, *& clamabant* ad *alterutrum*, *dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus*

t preces concipiendæ ex fide, fides autem verbis diuinis nititur, quorum authoritate caret aquæ falsæ benedictio.

u quid sanguinis Christi αἰμάτι reliquum facis, qui solli tuo quicquid à Deo expectare necesse est, tribuis? Notabit lector his portentis affinia in lib. Sacramentorum Gregorij dicto, & Missali Romano contineri.

x Quot verba fuit, tot peccata cumulas. Nam primo Dominus ipse Luc. 8. 46. testatur virtutem de se, nō de fimbria extisse: deinde quoque, non fimbriæ ai per attrectationem cōmunicata, sanatum profluuium hæmorrhoüssæ. 2. Verba quibus aqua lustralis hodie consecratur, seu verius incantatur, Dominica verba non esse sed humana blasphemiaque planum est. 3. Si fimbriis collata à Domino vis quædam, et mulieris attrectantis, non animo proprie, sed corpori salutaris fuit, contra quam de tuo commento pronuntias. Noli igitur tibi blandiri de virtute verborum Dominicorum, quibus destituta penitus est superstitio tua.

y hoc ad diuinos vsus elementa consecrandi munus, Romanis sacrificulis collatum fuisse doceat qui potest; nos negamus.

z Si mandatum de infirmis curandis ad Rom. Ecclesiæ Sacerdotes pertinet, cur manus auxiliares ægrotis non porrigunt?

a Prosperi verbis os occludendum impostoris, *Tentatio Christi*, inquit, *eruditio Christiani est. Imitatores enim magistri debent esse discipuli: non in faciendis miraculis quæ nemo exigit; sed in custodienda humilitate, atque patientia; ad quæ nos Dominus suo inuitauit exemplo* Sen. 11. ex August. in psal. 90.

b impostor confudit verba Euangelistarum Math. 10. & Mar. 16. & genus Dominicæ locutionis mutauit.

c Verba Idacij Clari lib. aduers. Varimad. Arianum cap. 12 Esaias Propheta dicente.

d duabus autem velabant.

e & duabus volabant.

Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertio Sanctus dixerunt? Aut si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimauerunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos [f] libro *dicitur:* Dixit Deus, fecit Deus, *&* Benedixit Deus? *Si vnitas non est, quare tertio dixit* Deus, *&* Deos *plurali numero non commendauit? Si Trinitas non est, quare in Exodo* [g] *dictum est* Domine, Domine, *Domine* miserator & misericors? *Si vnitas nō est, quare dum tertio* Domine *diceret, postea singulariter* miserator *dixit, & non* miseratores, *vt plures ostenderet? intimauit? Si Trinitas non est, cur Abraham* [h] *ad ilicem Mambre* sedens, *tribusque occurrens, vni* Domine *dixit, & non (vt viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si vnitas non est,* cur *cum* [i] *Mosi* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob *tertio diceret, vnitatem ostendens;* Hoc mihi nomen est *dixit, & non* Hæc sunt nomina nostra *designauit? Si Trinitas non est, quare Dauid tertio dixit,* [l] Benedicat nos Deus; Deus noster, Benedicat nos Deus? *Si vnitas non est, quare cum tertio* Deum *nominasset,* Benedicat *dixit: & non* benedicant *adiunxit? Si Trinitas non est, cur Esaias denuò* [m] *dixit:* Dominus, Deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubim? *Si vnitas non est,* cur [n] *Qui sedes dixit, & non* Qui sedetis *adstruxit? Si Trinitas non est,* [o] *cur in* libro regnorum *dicitur,* Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt? *Si vnitas non est* [p] cur Tui *dicitur, & non* Vestri *potius intimatur? Si Trinitas non est, cur in Psalmo* 58. [q] *cantatur,* Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? *Si vnitas non est* [r] *cur* intende *posuit, & non* intendite *vt* [f] prædicatus *est intimauit? Si Trinitas non est,* [t] cur *in Apocalypsi tertio* [u] dixit *Sanctus, Sanctus,* Sanctus *Dominus* Deus omnipotens, qui est, & qui erat. &c. *Si vnitas non est, quare* [x] qui est, & *nō* qui sunt *pluraliter designatur? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [y] *dictum est,* Dominus Deus tuus misericors est, *&* audiet vocem tuam. *Si vnitas non est, quare posuit* audiet, *& non* audient *intimauit? Si Trinitas non est, quare in Iesu Naue dicitur libro:* [z] Dominus Deus Deorum est? *Si vnitas non est, quare* est *dixit, & non* sunt *more locutionis* [a] induxit? *Si Trinitas non est, quare Helias* [b] loquendo in oratione, *Domine, Domine, Deus Israel, ostende*

f Gen. 1.
g Exod. 34. dictum est Dom. Dom. Deus miser.
h Gen. 18. aperte sedēs.
i Exod 3. quare cum.
l Psal. 66.
m Esai. 37. Dom. ne De.
n quare.
o quare in Regū dicitur 2. Reg. 7. 3. Reg 8.
p quare tui.
q canitur.
r quare.
f precatus.
t Apoc. 4. quare.
u dicitur.
x quare non qui sunt & qui erāt plural.
y Deut. 4.
z Iosue 2.
a indixit.
b Helias orādo. 3. Reg. 18.

ostende quia tu es Deus meus dixit? Si vnitas non est, Quare ostende *posuit, & non* ostendite? *si Trinitas non est cur Mardochaeus orando* [c] Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt *dixit? Si vnitas non est, Quare* in tua *posuit, & non* in vestra signauit? *Si Trinitas non est, cur etiam Iudith* [e] *orando* dixit, *Domine, Domine, Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? Si vnitas non est, quare* respice, *& non respicite* [f] designauit? *Si Trinitas non est quare in Hieremia* [g] *dicitur*, Dominus Deus *vester* verax est? *Si vnitas non est, Quare* verax est [h] dixit, *& non* veraces *potius intimauit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi* [i] *scriptum est*, Dominus Deus & Spiritus Prophetarum, misit Angelum suum ostendere seruis suis quae oportet fieri cito? *Si vnitas non est*, [k] cur quem *Patrem, & Filium & Spiritum sanctum nominasset*, Misit dixit, [l] *& non* miserunt, *sub* [m] praetaxato *trium personarum &* nominum *numero* [n] introduxit? *si Trinitas non est, quare in Deuteronomio* [o] dixit Dominus Deus vester hic est Deus? *si vnitas non est, quare* Hic est *dixit*, & *non* Hi sunt, *plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in eodem dicitur libro*, [p] Dominus Deus tuus, Deus magnus & potens est? *si vnitas non est, quare* [q] magnus & potens *pluraliter* non *nominatur? si Trinitas non est, cur Tobias cum filium suum in Rages ciuitatem cum Raphaële Archangelo mitteret benedicens* eos [r] *ita dixisse docetur:* Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob ipse impleat benedictionem suam in vobis? *si vnitas non est, quare* Ipse impleat *dixit, & non* Ipsi impleant *intimauit? Postremo si Trinitas non est, quare Dominus discipulos suos* [s] in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti *vniuersas gentes* [t] misit *baptizare? si vnitas non est, quare* In nomine *dixit, & non* In nominibus [u] *praecipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare Paulus Apostolus ait* [x] ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? *si vnitas non est, quare* ex ipso *posuit, & non* ex ipsis *adstruxit? si enim certo certius* [y] volueritis *vnitatem Trinitatis agnoscere à saepe dicto Doctore gentium Apostolo* [z] potestis *vniuersa condiscere, & sequi Catholicam fidem &* [a] horum *respicere prauitatem*. Gratia Domini nostri Iesu Christi, *inquit*, & charitas Dei, & communicatio S. Spiritus; [b] *ipsa est Patris, & Filij* & Spiritus Sancti gratia; & sic fidem

c Esther. 13.
d designauit.
e Iudith. 9. orando ait.
f significauit.
g Hierem. 10
h dixit.
i Apoc. 4.
k quare cum.
l dicat.
m sub textu.
n indixit.
o Deut. 6. & 19. dicitur.
p ibid. c 19.
q potens est dicitur, & nō magni & potentes plural. &c.
r cum. Tob. 5.
s Matth. 28.
t docuit.
u percipiendum.
x Rom. 11.
y volueris.
z poteris.
a & Arianorum.
b cum omnibus vobis. Si enim gratia, charitas & communicatio Sp. S. ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum nō sunt qui natura atq; substantia ab inuicem separari non possunt?

S. Trinitatis & intelligere & docere, Domino adiuuante, pleniter poteſtis.

Idcircò igitur, chariſſimi, fidei regulas iuxta huius epiſtolæ finem poſuimus, vt in eius confeſſione fideliter perſeueremus, & Domino auxiliante *bonam* fidem habere mereamur. [c] *Quicumque voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus Dei conſtituitur. An putatis quia inaniter ſcriptura* [d] dicit, *ad inuidiam concupiſcit Spiritus qui habitat in nobis, maiorem autem dat gratiam? Propter quod* [e] dicitur, *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Subditi* [f] igitur *eſtote Deo, reſiſtite autem Diabolo, & fugiet à vobis. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emũdate manus, peccatores, & purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote, & lugete, & plorate. Riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectu Domini, & exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres*; [g] quia *qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum, detrahit legi & iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis ſed Iudex. Vnus enim eſt legiſlator & iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* [h] *Agite nunc, diuites, plorate vlulantes in miſeriis veſtris quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt. Aurum & argentum veſtrum æruginauit, & ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis. Theſauri zaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus. Ecce merces operariorum, qui meſſuerunt regiones veſtras, quæ fraudata eſt à vobis, clamat*; [i] vindictam poſcens retenti laboris, *& clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. Epulati eſtis ſuper terram, & in luxuriis enutriſtis corda veſtra in die occiſionis. Adduxiſtis & occidiſtis iuſtum & non reſtitit vobis.*

Væ [k] fratres, his qui *tribulant* vos. Vos verò quanto amplius *tribulamini*, tanto purgatiores atque beatiores efficiemini, ſi tamen ipſa tribulatio patienter fuerit *ſupportata*. Vnde ipſa Veritas per ſe dixit; *Beati* [l] *qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Et alibi, [m] *Beati eritis cum vos oderint homines, & perſecuti vos fuerint, & eiecerint nomen veſtrum tanquam malum.* [n] *Gaudete in illa die, & exultate,* [o] quoniam *merces veſtra multa eſt in cœlo.* Data 9. Kal. Auguſti [p] Traiano & Heliano Viris Clariſſ. Coſſ.

c Iac. 4.
d dicat.
e dicit.
f ergo.
g fratres mei.
h Iac. 5.
i addit. impoſtoris.
k his verbis vſus Pſeudo-Clem. epiſt. 2. paucis immutatis. vide infra pſeudo-Felic. I. ep. 1.
l Math 5.
m Luc. 6. Mat. 5. Luc. 6.
n malũ propter filium hominis.
o ecce enim merces.
p Ælianus nullum cum Traian. conſulatũ geſſit, ſed cum Vetere A. D. 118. Vltimus Traiani conſulatus incidit in A. 114. nec collegam habuit Imp. Africanus: Alexãder vero Euariſto non ſucceſſit ante annum 121 Adriano III. & Ruſtico Coſſ. vide Baron. Annal.

CEN-

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex falsa nota consulari farraginem suam consignauit, barbaro eloquio portentosa de aquæ falsæ & aliorum elementorum consecratione dogmata edisseruit; in quæstione de Calicis Eucharistici mixtione Hieronymi, Concilij 3. Carthag. Concil.3. Bracar. Canonis Missæ phrases est imitatus: sententias denique Ithacij Clari, Siricij, Concil.3. Carthag. Ruffini primæ Clementinæ interpretis, Procli, Ennodij, Adriani I. pro arbitrio descripsit.

Quinam dicti fuerint Ecclesiæ actores.

Quàm temerè, quámque contra loci ipsius quem illustrare voluit sententiam *Eccles. actores Episcopos dictos* putauerit Turrianus, deprehendet quisquis aduerterit Pseudo-Alexandrum actores ab Episcopis distinguere, & vnius Ecclesiæ actores plures Episcopum vnum agnoscere. Cum itaque alios ab Episcopis actores quærere nos oporteat, Notabimus, 1. Actorem dici *qui causam agit*; sic enim Valentiniani Nouella *de aduocatis perpetuandis* monet nouum professorem ei officio quod veteranus insederit non inferendum, ne *non sit tam actor quam obseruator alterius*: sic etiam Frodoard. Rhemens. hist. lib.2. cap.5. refert Sonnatium *tam per se quam per suos actores causam egisse*.

2. Actor dicitur *qui litem intendit* cuique reus opponitur. Hinc inter alias regula iuris *Actor rei forum sequatur*. De hoc actorum genere verba facit Paulus sentent. lib.2. tit.1. Valentin. nouell. lib.2. tit. 12. &c.

3. Actor dicitur *Villicus. colonus fundi*. Domino siue possessori oppositus. Huiusmodi *actorũ* meminerunt Paul. sent. lib.3. tit.7. Columella lib.1. cap.7. & 8. Cassiodorus lib.8. epist.23. & ad eosdem actores pertinere videtur munus *agentium domus*, de quibus loquitur Gregor. Turon. lib.7. cap.42. Eorundem mentio frequens in legibus Rom. vt Cod. Theod. lib.9. tit.29. c.2. tit.30. c.2. lib.11. tit.7. c.16. tit.15. c.1. lib.12. tit.1. c.6. & 179. Videndus & Anian. interp. c.7. tit.6. lib 1. & c.4 titul. 22. lib.4. & c.2. tit.29. lib.9. Hinc *actores fundi* lib.9 Cod. Theod. tit.21. c.2. *actores rerum priuatarum* lib.10. tit.4. const.1. & 2. & lib.11. tir.7. constit.6. *actores patrimonij* lib.11. tit.16. c.12. *actores rei Dominicæ* lib.12. tit.19. const.3. Concil.1. Carthag cap.6. & 8.

Hinc quodnam fuerit *actorum Ecclesiæ* munus colligere liceat ἀναλόγως. Plures certe vnius eiusdemque Ecclesiæ actores fuisse docet Concil.5. Aurelian. cap.17. Testatur idem Gregorius, cuius in epistolis distincta mentio *actorum Ecclesiæ Romanæ* lib.1. epist.9. & 53. & lib.5. epist.44. *Firmanæ* lib.7. Indict.2. epist.13. *Syracusanæ* eiusd. lib. & Indict. epist.44. 101. 102. & lib.9. epist.35. *Messanensis* lib.9. epist.46. *Mediolanensis* lib.10. epist.41. *Thessalonicensis* lib.12. epist.3.

Actionarios, eosdem cum *actoribus* fuisse docet idem Gregor. lib.1.

epiſt. 42. & 78. lib. 10. epiſt. 3. & lib. 12. epiſt 20. ipſiſque Eccleſiarum actoribus ſeu actionariis, patrimonij ſacri curam demandatam diſerte ſcribit lib. 1. epiſt 42. Fuerunt ergo actores, non Epiſcopi ſed *curatores redituum, & rectores prædiorum Eccleſiaſticorum*: quod vel ignorauit vel diſſimulauit Turrianus.

ALEXANDRI PAPÆ
Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus omnibus Epiſcopis, per diuerſas conſtitutis regiones, Alexander Epiſcopus.

VLLI, fratres, dubium eſt, quia boni à malis ſemper perſecutionem patiuntur & tribulantur. Propter quod [a] *humiliemur ſub potenti manu Dei vt* liberet nos *in tẽpore* tribulationis. Nam ſicut *leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*; ſic Diabolus non ceſſat circuire, & quærere quos ex fidelibus perdat, & maxime illos quos ardentiores in ſeruitio Saluatoris, eique [b] *familiariores* inuenerit; familiariores dico eos quos ſibi ſacrari, & in ordine [c] Apoſtolatus conſtitui voluit. Ipſi enim pro populo interpellant, & [d] *populi peccata comedunt*, quia precibus ſuis & oblationibus ea delent atque conſumunt. Qui quantò digniores fuerint, tantò facilius pro neceſſitatibus pro quibus clamant exaudiuntur; [e] *Multum enim*, vt ait B. Iacobus Apoſtolus, *valet deprecatio iuſti aſſidua.* [f] Qui enim vos perſequitur, ipſum cuius legatione fungimini perſequitur; quia ſicut ipſe Filius Dei [g] *mediator* fuit *Dei & hominum*, ita [h] & vos eius vice in Eccleſia eſtis conſtituti, vt inter Deum & homines legatione fungamini. Si quis autem legationem veſtram impedit, non vnius ſed multorum

a 1. Pet. 5.
b omnes pij Deo cõ ſecrati ſunt eiuſq; familiares & domeſtici.
c nullos Apoſtolos proprie dictos Dominus Alexandri ſeculo conſtitui voluit.
d Oſeæ 4. Ineptam dicti prophetici contra omnium interpretũ mẽtem ab impoſtore allatam expoſitionẽ ref. ac ipſa textus ſacri ſeries.
e Iac. 5.
f hũc locum citat Concil. Tribur. cap. 125.
g 1. Tim. 2.
h Imo qui Epiſcopum mediatorem facit tolerandus non eſt Auguſtino iudice, cuius hæc verba ſunt aduerſ. Parmenian. lib 2. cap. 8 *Si ita diceret (Ioannes) hoc ſcripſi vobis, vt non peccetis; & ſi quis peccauerit, Mediatorem me habetis apud Patrem; ego exoro pro peccatis veſtris: ſicut Parmenianus quodam loco mediatorem poſuit Epiſcopum inter populum & Deum, quis eum ferret bonorum atque fidelium Chriſtianorum? Quis ſicut Apoſtolum Chriſti, & non ſicut Antichriſtum intueretur?* &c.

profe-

profectum auertit. Et sicut multis nocet, ita à multis arguendus est, & bonorum societate arcendus. Et quia Dei causam impedit & statum conturbat Ecclesiæ, ideoque *ab eius liminibus arceatur*.

Ab omnibus quoque talis est cauendus, & non in communionem fidelium vsque ad satisfactionem recipiendus. [i] Est enim statutum olim, vt qui statum conturbat Ecclesiæ, [k] *ab eius liminibus arceatur*; nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit.

i vide can. Apost. 10.
k phras. Concil. 4. Aurel. c. 21.

Vos ergo [l] *si dilectionem habueritis ad inuicem*, & vnanimes fueritis, facile tales superare poteritis. Si vero (quod absit) discordes fueritis, & canino dente vos *derodere* cœperitis, non solum eos non superabitis, sed & vobis ipsis nocebitis, atque ab eis superabimini, & [m] *innocenter* forte *peribitis*. Qui autem ex vestro collegio fuerit, & ab auxilio vestro se subtraxerit, magis schismaticus quàm Sacerdos esse probabitur. *Ecce*, [n] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum*. Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum solatio se subtrahunt, aut (quod deterius est) fratribus insidias præparant aut laqueos ponunt.

l Ioan 13 hoc argumento vtuntur pseudo-Victor epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist. 2. Pseudo Felix II. epist. 1.
m n. phras.
n Psal. 132. his verbis vtitur Pseudo-Iul. epist. 1.

De his enim & eorum similibus Dominus per Oseam Prophetam loquitur dicens, [o] *Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cœli; sed & pisces maris congregabuntur. Verumtamen vnusquisque non iudicet, & non arguatur vir; populus enim tuus, sicut hi qui contradicunt Sacerdoti; & corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum. Nocte feci tacere matrem tuam. Conticuit populus meus, eo quod non habuit scientiam. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi Et oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego. Secundum multitudinem eorum sic peccauerunt mihi. Gloriam eorum* [p] ad *ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum subleuabunt animas eorum: & erit, sicut populus sic Sacerdos; & visitabo super eum vias eius, & cogitationes eius reddam ei: & comedent, & non saturabuntur. Fornicati sunt, & non cessauerunt, quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.*

o Oseæ 4.
p in ignom.

Hæc cauete fratres, & bona semper agere festinate;

Quia [q] *in hoc cognoscent omnes*, dicit Dominus, quoniam *mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.*

Bonum [r] *namque est proculdubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes,* fratribusque subuenire, & inuicem non inuidere sed adiuuare.

Nos ergo, [s] qui discipuli Domini & dici & esse cupimus, portare crucem Christi, & compati fratribus debemus, & non quascumque eis insidias aut foueas præparare; quia talionem meretur qui fratribus foueam præparat. *Nolite* [t] *errare*, fratres, quia *Deus non irridetur.* [u] Huius rei gratia Dominus vobis commisit Ecclesiam suam, vt pro omnibus laboretis, & cunctis oppressis opem ferre non negligatis.

Vnde [x] & Dominus per Prophetam loquitur dicens; *Hæc dicit Dominus, Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppressum de manu calumniantis, ne forte egrediatur* [y] quasi *ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat.* [z] Vos ergo qui in summa specula à Domino constituti estis, attēdere eos & opprimere oportet, qui in fratres seditiones & scandala excitant, ne simul cum eis pereatis.

Salutate omnes [a] *qui recte laborant in Euangelio* Christi, & iuste gubernant nauem eius, ne *cohabitantes* in ea demergantur aut suffocentur. Salutat vos *omnis* Apostolica Ecclesia in Domino. Amen. Data 7. Kal. Nouemb. [b] Traiano & Heliano viris Clariss. Coss.

q Ioan. 13.

r verba Synodi Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 410.

s his verbis vius Pseudo-Iul. epist. 1.

t Gal. 6.

u hæc verba repetit pseudo Eleuth. epist. vnica, & pseudo-Ioannes epist. 1.

x Hierem. 21.

y vt ignis.

z hæc eadem legere est in epist. 1. pseudo-Zephyrini, vnica pseudo-Antheri, & pseudo-Athanasij ad Felicem II.

a Phil. 4.

b Turrian. pro epist. lib. 3. c. 10. *in epist. 2. Alexādri non Traiano & Heliano, sed Traiano & Vetere Coss. in exemplari vetusto Vaticana Bibliotheca scriptum est; licet non cum Traiano, sed cum Æmilio, &c.*

Resp. Æmilianum Ælianum voluisti dicere, qui cum L. Antistio Vetere consulatu functus est, A.D. 118. quo tempore nondum ad Episcopatum euectus fuerat Alexander, cuius promotio incidit in A.D. 121. Annio Vero II. & Augure Coss. Sic censet Baron. ad eund. annum.

CENSVRA.

IMPOSTOR nouam ineptamque loci prophetici de *comedentibus peccata* interpretationem cudit; in Scripturæ citationibus vulgatam versionem sequitur: verbis Synodi Lateranensis sub Martino I. abutitur; quæ diuersis locis cæteris Romanæ sedis Antistibus supposuit, hic quodammodo coaceruat; tandem mendaci nota Epistolam consignat.

ALEXAN-

ALEXANDRI PAPÆ

Epistola III.

Alexander Episcopus omnibus diuino sacerdotio fungentibus pax [a] *& misericordia* multiplicetur, *& sapientia atque bona voluntas in omnibus augeatur &* fructificetur *in Domino.*

RATIA [b] *Dei sumus*, fratres charissimi, *id quod sumus.* Idcirco nobis prouidendum est & oppidò decertandum, ne *in ea vacui* inueniamur, sed (eadem [c] nobis cooperante gratia) fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non potest nisi sapientiam sectando, eiusque præcepta [d] *lectionibus & hymnis meditando*, atque, eo adminiculante, implendo, orando, vigilando voluntatem eius (in quantum ipse largitus fuerit) perficere studeamus. [e] *Nec* enim *negligendam gratiam nobis* Dominus dedit, sed fideliter exercendam tribuit. [f] *Dilectio* enim *sine simulatione* in nobis esse, & apparere debet; quia omnis [g] *qui odit fratrem suum, homicida est*; Qui vero diligit eum [h] *in Deo manet, & Deus in eo.* Vnde & Apostolus ait, Nolite iudicare fratres [i] *inuicem, sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum* [k] fratris *vel scandalum.* Et Dominus inquit, [l] *Quod tibi* [m] non vis *fieri alteri, ne facias:* & alibi, *In* [n] *hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem:* & Salomon ait, *Sacrificium* [o] *salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* Summa enim iniquitas est, [p] *fratres, detrahere* & accusare. Vnde scriptum est, [q] Omnis qui detrahit fratri suo *homicida est, &* [r] *omnis homicida non habet* partem aut *hæreditatem in regno Dei.* & alibi, Cauete vos (fratres charissimi) [s] *ne participes efficiamini* (quod absit) *malis* eorum; & non solum cauete à

a 1. Pet. 1.
b 1. Cor. 15.
c gratia dat non solum cooperationē sed & operationem boni.
d meditatio fructus est lectionis hymni meditationis; quod videtur non percepisse ὑποβολῶς.
e 1. Tim. 4.
f Rom. 12.
g 1. Ioan. 3.
h 1. Ioan. 4. 16.
i Rom. 14.
k fratri.
l his verbis vsus non Dominus sed Tobias c. 4. vers. 16.
m ab alio oderis.
n Ioan. 13.
o Eccl. 35.
p N phras.
q hæc sententia scripta non est in libris sacris.
r confundit impostor verba Pauli Ephes. 5. cum verbis Ioannis 1. epist. cap. 3. vers. 15.
s Nota phras.

talibus, sed & cauere alios ab eis & auertere docete. De his [t] enim Dominus ait per Prophetam Michæam, [u] *Va qui cogitatis inutile & operamini malum in cubilibus vestris; in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum. Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & domos rapuerunt; &* [x] *calumniabantur virum & domum eius, virum & hæreditatem eius. Idcirco dicit Dominus hæc, Ecce ego cogito super familiam istam malum vnde non auferetis colla vestra; &* [y] *ambulabitis superbi, quoniam tēpus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola, & cantabitur canticum cum suauitate dicentium, Depopulatione vastati sumus, pars populi mei commutata est. Quomodo* recedis [z] *à me, cum reuertatur qui regiones nostras diuidat? Propter* [a] quod *non erit tibi mittens funiculum* fortis [b] *in cætu Domini. Ne loquamini loquentes, Non stillabit super istos, non comprehendet confusio, dicit* [c] Dominus *Iacob. Nunquid abbreuiatus est Spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et è contrario populus meus in aduersarium consurrexit. Desuper tunicam pallium sustulistis, & eos qui transibant simpliciter conuertistis in bellum.*

Et è contra [d] *de his qui accusantur* vel tribulantur, per Naum Prophetam confortans eos sic loquitur Dominus, [e] *Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se: & in diluuio prætereunte consummationem faciet loci eius, & inimicos eius persequentur tenebræ. Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet. Non consurget duplex tribulatio, quia sicut spinæ se inuicem complectuntur, sic conuiuium eorum pariter potantium; consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra Dominum malitiam, mente pertractans præuaricationem. Hæc dicit Dominus, Si* perfecti [f] *fuerint, & ita plures; sic quoque attondentur & pertransibit. Afflixi te, & non affligam te vltra.*

Facile [g] *est*, fratres, *verbo facere* hominem, *sed non Deum.*

Sapiens [h] *non est qui nocet*, nec [i] *vir linguosus* in malum se *diriget in terra.*

Nihil [k] vero *mali vult qui fidelis est.*

Malo enim & [l] *prauo ingenio fides aliena est.*

Ait enim *Apostolus de infidelium ignorantia*, [m] *Si eum cognouissent,*

t Imo de raptoribus & prædonibus loquitur Propheta, an concupiscere agros & violenter tollere, est detrahere fratri?
u Mich. 2.
x hoc vocabulum arripuit impostor quo verba prophetæ torqueret in detractores.
y non ambulabitis.
z recedet.
a propter hoc
b fortis.
c Domus Iacob.
d Gerræ germanę. Vindictam Domini in Assyrios prædicat Naum, & bonitatem ad Iudæos; quid hoc ad Episcoporum accusatores?
e Naum 1. 7.
f perfecti.
g Sixti Pythag. sent 176 Rufin. interp. *possibile est*, &c *homines.*
h eiusd. sent. 292.
i Psal. 139. nō dirigetur.
k Sixti sent. 203.
l Eiusd. sent. 160. prauo & pessimo ingenio, &c. notabit autem Lector sententias Sixti à Gelasio Apocryphis annumeratas.
m Locus Pauli non probat fidem

uissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent. Crucifigunt enim Dominum qui eum in Sacerdotibus suis persequuntur; quia[o] *crux à cruciatu dicitur.*[p] Magnum vero cruciatum sustinet qui vim patitur.

Sed tamen[q] *beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Ecce,* ait Iudas[r] Apostolus, Veniet[s] *Dominus in milibus suis facere iudicium,* & perdere[t] *omnes impios, & arguere* omnem carnem *de omnibus*[u] operibus impietatis eorum. Hæc, fratres, valde timenda sunt & perpendenda, ne veniens vnusquisque ad iudicium, pœnas *cum impiis* recipiat, sed *cum iustis* gloriam; *Quod*[x] *pius* Dominus *præstare dignetur, qui viuit & regnat* per secula cuncta.

Data Kal. Maij, [y] Heliano, & Vetere viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

HIc rursus ὑποβολεὺς vulgatam Scripturæ versionem sequitur, commenta sua pro diuinis oraculis lectoribus obtrudit, Sixti Pythagoræi sententias citat, Augustinum, Gregorium & patres Concil. 2. Hispalensis imitatur, falsam consulatus notam coronidis loco adiicit.

---

*SIXTI I. PAPÆ Epist. I.

Omnibus[a] in Deo Patre *& Domino nostro Iesu Christo* dilectis *fratribus, in charitate Domini nostri Iesu Christi, Sixtus Romanæ Ecclesiæ*
[b] Archiepiscopus.

CHARISSIMI,[c] *fideliter* agite in omnibus, vt fideles & non infideles inueniamini. Nolite[d] *imitari malum, sed quod bonum est* agite; quia *qui ex Deo est benefacit; qui*[e] autem *male, non* ex Deo,

n à prauo ingenio alienam, sed eum quē latet veritas imprudētem in scelera incurrere. hæc verba petita sunt è Conc. 2. Hispal. c. 13.

o Licet crux à cruciatu dicatur, non sequitur eos qui cruciant vel persequūtur Sacerdotes, Dominū in ipsis crucifigere; abutitur impost. verb. Greg. homil. 37. in Euang.

p hoc sæpissime falsum est.

q Matth. 5.

r hæc nō dicit Iudas, sed Enoch referente Iuda Apostolo.

s venit in sanctis.

t contra omnes & arguere.

u duris quæ locuti sunt, &c.

x hoc fine clauduntur sermones de verbis Domini 20. de tempore 9. 36 51. 55. 56. 60 92. 175. 183. 197. 206. 215. 217. 247. de Sanctis 6. 15. 43. lib. 50. homil. 5. 6. 8. 9.

y A. D. 118. triennio antequam Euaristo succederet Alexander.

* Xystus dicitur Eusebio hist. lib. 4. c. 4.

a Iud. vers. 1. b de Archiepiscopi titulo vide infra epist. Pseudo-Telesphori.

c 3. Ioan. vers. 5. d Ibid. vers. 11. e qui male facit non vidit Deum.

sed ex Diabolo est. Fidem enim rectam vos tenere oportet, vt dissentientes ab Apostolica non sitis doctrina. [f] *Vnum* enim *verum Deum*, Patrem & Filium, *à Prophetis & Apostolis ostendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* esse *discretum*, *Esaia Propheta dicente*, [g] Ego sum Deus, & non est alius præter me. *Et* per [h] *meipsum* iuro, quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus non [i] *reuertetur*; quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens: Iustitia & gloria ad eum veniet. *Et vt in hoc testimonio Patrem & Filium simul fuisse* [k] cognoscatis, *Paulum Apostolum* [l] audite *dicentem*, [m] Vt in nomine, *inquit*, Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, [n] *quia* Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris omnipotentis. *Quod si* (*secundum* [o] aliquos) *Filius est minor patre suo, ergo minorata est & gloria Patris in Filio. Et vbi est, quod in Salomone Scriptura loquitur, dicens*, [p] Sicut enim in conspectu eorum, *inquit*, [q] *magnificatus es* in nobis, ita in conspectu nostro [r] *magnificaberis* in illis, vt cognoscant te sicut *& nos* cognouimus; quoniam non est [s] Deus præter te Domine. *Diligenter attende*, & [t] agnosce *filium esse qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dũ venerit viuos & mortuos iudicare. Item Esaias*, [x] Audite domus Iacob, & [y] *residui* domus Israel, qui egredimini ex vtero, & erudimini à puero vsque ad senectutem: Ab initio ego sum, & quousque senescatis, ego sum: Ego *vos* feci, *&* ego sustineo: ego remittam, ego suscipiam, dicit Dominus. *Et iterum*, [z] Ego sum Dominus Deus; [a] præter me non est alius Deus, annuntians nouissima priusquã fiant, & statim consummata sunt. *Item* [b] alibi, Audite me, Iacob & Israel, [c] *quoniam* ego feci. Ego sum Dominus Deus tuus, & non est alius præter me. *Item* [d] alibi, Ego sum Dominus Deus *tuus* primus, & ego nouissimus; & in ea quæ *super*uentura sunt in [e] *nouissimis*, ego sum. *Item ibi*, Ego sum Deus qui te creaui, [f] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea. *Et vnitatem Patris & Filij assignans loquitur dicens*, Ego testis vester, dicit Dominus Deus; & puer meus *tu*, quem Ego elegi, vt sciatis & credatis quia ego sum, *&* ante me non fuit alius Deus, & post

[f] Verba Ithacij Clari aduers. Varimadũ c.2. — eos etiam nos vnum & verũ Deum à Prophetis &c.
[g] Esai 45.
[h] per memetipsum.
[i] auferetur.
[k] cognoscas.
[l] audi.
[m] Phil. 2.
[n] quoniam.
[o] secundũ te.
[p] Eccl. 36.
[q] manifestatus est.
[r] manifestaberis.
[s] alius Deus.
[t] cognosce.
[u] manifestabitur.
[x] Esai. 46.
[y] residuum.
[z] ibid.
[a] & præter.
[b] item ibi, audi me.
[c] quem.
[d] Item ibi.
[e] nouissimo.
[f] creaui & adiuui.

post me non erit.[g] *Vnum* hi qui non sane sapiunt eligant ex *duobus: Aut* fateantur *Patrem & Filium Deum vnum; aut si solum Patrem Deum esse* [h] contendunt, *ergo* [i] illis *Dominus* noster *Iesus Christus Dei Filius non erit Deus, quia scriptum est*, [k] Ante me non fuit alius *Deus*, & post me non erit. *Si secundum* [l] tales *ita est, cur Apostolus talia prædicat, & eundem Filium Deum super omnia benedictũ insinuat*, [m] Quorum patres, *inquit*, [n] ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula? *Item Esaias* [o] ait, Dominus Deus Israel, qui liberauit *eum* [p] de Ægypto. Ego sum primus, & ego post hæc, & præter me non est Deus; sicut ego sum, qui stet & vocet, & præparet mihi ex quo hominem feci in seculo. *Item* [q] alibi; *Inte* est Deus, & nesciebamus, & non est alius Deus præter te. Tu es enim Deus, & nesciebamus, Deus Israël Saluator. [r] *Vnus Deus non sunt Pater & Filius? Quis est hic Deus, in quo esse dicitur Deus, præter quem alium Deum non esse Propheta* [s] *sæpenumero protestatur? & Hieremias*, [t] Hic Deus noster, *ait*, & non applicabitur alter ad Eum; qui inuenit omnem viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel *dilecto* [u] suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone* [x] habetur, Miserere nobis, Deus omnium, & ostende nobis lumen miserationis, [y] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscant *quia* [z] non est alius Deus nisi tu. *Item* [a] alibi, [b] Domine Deus Israel, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum, *& in Psalmo* 17. Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrũ? [c] *& in Genes.* Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus Pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino supra prædictas ciuitates* [d] vt eas *euerteret? quæro responde. Et in Deuteronomio*, [e] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, [f] Vnus Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidẽ. *Et ad Corinth.* [g] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *& iterum*, [h] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*, [i] Mediator autem vnius non est, Deus autem vnus

g vnum tibi, ô Hæretice. elige è duobus: aut fatere &c.
h contendis.
i tibi.
k Esai. 34.
l secundũ te.
m Rom. 9.
n & ex.
o sic dicit. Esai. 43.
p eos.
q item ibi iste.
r Si vnus.
s sub numero.
t Baruch. 3.
u electo.
x Eccl. 36.
y miserat. tuæ.
z quoniam.
a Item ibi.
b Deut. 4.
c Gen. 19.
d vt suprad.
e Deut. 32.
f Rom. 3. Deus inquit.
g 2. Cor. 5.
h 1. Cor. 8.
i Gal. 4.

est. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti demonstrans, Ephesiis scribens ita confirmat*, [k] Sufferentes inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus. *Si* [l] non sane sapientes, *vnitatem fidei* [m] voluerint *simplici corde recipere; ex hoc itaque testimonio in vno spiritu*, [n] poterunt *simul Patris & Filij vnitatem condiscere. Patrem igitur (vt superius* [o] comprehensum est) *in diuinis literis ingenitum proprie positum, nec* [p] *lege*re possunt *penitus nec probare: sed quia idipsum fides exigit Christiana, absque vlla dubitatione ingenitus creditur, qui tamen secundum seriem scripturarum in Filio à se genito visus esse monstratur.*

De cætero, [q] *placuit* propter malorum hominum infestationes, *vt in accusatione* Domini ministrorum, *primo persona, fides, vita, & conuersatio blasphemantium* enucleatim *perscrutetur. Nam* [r] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* [s] dubius in fide infidelis est. *Nec eis omnino est credendum qui veritatis fidem ignorant*, nec *recta conuersationis vitam ducunt; quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes.* Idcirco *suspicio eorum discutienda est primùm & corrigenda*; neque [t] *accusatoribus suspectis*, vel *de inimicorum domo prodeuntibus* est *credendum.*

Erant enim quidam qui [u] *prius videbantur esse ex nobis; sed non erant ex nobis. Si* vero *fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum*, & non conturbassent fratres. [x] *Exacuerunt enim*, vt ait Propheta, *linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum.* Quapropter hi respuendi sunt si incorrigibiles apparuerint, & vitandi ne Domino famulantes decipiant.

State [y] *ergo dilectissimi super vias*, adspicientes & interrogantes *de semitis Domini antiquis*; *& videte* [z] *quæ est via* [a] Domini *bona* & recta, *& ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris.* Data 16. Kal. Maij sub Hadriano [b] & Vero.

k Ephes. 4.
l si enim hæretice.
m volueris.
n poteris.
o superius posuisti.
p pergere possis.
q verba Adriani I. Collect. Ingelramo datæ c. 4. eadem refert Pseudo-Iulius epist. 2. c. 11.
r Sixti Pythag sent. 156.
s eiusd. sent. 5.
t Paulus sent. lib. 5. tit. 15. sent. 1. Conc. Carth. 7. c. 4. Ennod. Apol. pro Symmacho Concil. Rom. 5. pro Symmacho. vide inf. pseudo-Telesph.
u verba Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem c. 2. ex 1. Ioan. 2.
x Psal. 140.
y Hier 6. imitatur impostor verba Martini I. Synodicæ additæ Conc. Lateran. ead habent Pseudo-Anterus, & Pseudo Liber. epist. 12.
z & videte & interrogate.
a via bona S. patrum.
b sedit Sixt. ab A.D. 132. ad 142. quo toto tempore Adrianus nullum consulatum gessit. vide Baron. Annal.

CENSV-

CENSVRA.

POstquam totum 2. caput operis aduersus Varimadum ab Ithacio scripti exscripsit ἀποβολεις. ac Concilij 5. Rom. sub Symmacho, Flauiani Constantinopolitani, Martini, Adriani I. & Sixti Pythagoræi sententias suo more attexuit, coronidis vice fictitiam Hadriani consulatus cum Vero notam superaddidit.

SIXTI I. PAPÆ

Epistola II.

Sixtus [a] vniuersalis *Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus*, *omnibus Episcopis in Domino salutem.*

COGNOSCAT [b] vestra Sapientia, charissimi fratres, quia in hac S. sede Apostolica à nobis & *reliquis Episcopis*, cæterisque Domini sacerdotibus, statutum est vt sacra vasa [c] *non ab aliis quam à sacratis*, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. [d] Indignum enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcumque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab aliis quam [e] *à Domino famulantibus*, eique dicatis [f] *tractentur* viris; ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus plagam imponat populo suo, & hi etiam [g] *qui non peccauerunt*, mala patiantur aut pereant, *quia perit iustus sæpissime pro impio.* Attendite, fratres, ne talia vestris in Ecclesiis permittatis deinceps fieri; ne grex pretioso Christi sanguine redemptus in præcipitium (quod absit) ruat: *Propter* [h] *quod assumite* armaturam *Dei, vt possitis resistere* his qui contradicant veritati; *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in præparatione Euangelij pacis.*

Si [i] quis vero vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet sedem, & ad eam [k] *quasi ad caput* suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur. Si autem ei necesse fuerit, [l] eamque appellare

a Si vox *vniuersalis* nominatiui casus esse dicatur, *falsa, stulta, superba, scelesta est, ei consentire nihil aliud est quã fidem perdere;* teste Gregorio Magno epist. 36. 38. & 39. lib. 4. Si vero genitiuo casu legatur, tolerabilis est eius vsus: idem enim sonare videtur, ac *Catholica*, quo titulo non solũ Ecclesias, sed & fideles singulos designari aut posse scribit Isid. Hispal. orig. lib. 7. c. 14.

b cognoscimus te quicquid scribis pro libidine fingere.

c idem habet pseudo-Steph epist. 1. & Cõc. Agath. c. 66. & pontificale.

d vide Conc. Bra. 3. c. 3. can. Apost. 72. collect. Martini c. 41. e An soli Clerici Deo seruiũt aut dicati sunt? aliter Apost. Rom. 12. & Petrus 1. epist. c. 2. f N. phras. g hoc cõmentum iam refutauimus. vide pseudo-Anaclet. epist. 2. h verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran. arma--resistere in die malo aduersus omnem hæreticum virum & dogmata & induite, &c. i vide sup pseudo-Anacl. epist. 1. k supra, sedem *non caput* sed *capitis* esse docuimus. Sedet in Ecclesia Christus vt caput, eius administri pastores omnes, in quos nullum ius Papæ Rom.

l Quando contigit, eos quibus necesse erat Rom. sedem appellare, non ausos? plures quibus appellare non licebat, cum mendaciorum merce Romam nauigare ausos legimus: qui (dum licuit) vitiatam appellationis remedio causam subleuare neglexerit, neminem.

minime auſus fuerit; & *vocatus* [m] tamen ab hac ſancta ſede fuerit, non renuat venire; ſed confeſtim, vt ei nũtiatum fuerit, venire feſtinet, & cauſas pro quibus vocatus eſt prudenter diſponat; atque ſi neceſſe aliquid corrigere fuerit, cum his quos hic primos inuenerit, corrigat. *Ad* Eccleſiam tamen *ſuam*, non prius reuertatur, quam literis [n] *Apoſtolicis*, vel *formatis* pleniter inſtructus atque purgatus ſit, *ſi fuerit vnde*: vt poſtquam domum reuerſus fuerit, cognoſcant vicini ſui, qualiter hic ſua aliorúmque cauſa diſcuſſa fuerit; quatenus eam abſque aliqua ambiguitate nunciare & prædicare omnibus poſſit.

Ab hac enim ſancta ſede, à ſanctis Apoſtolis, *tueri*, defendi & liberari Epiſcopi [p] iuſſi ſunt; vt ſicut eorum diſpoſitione, ordinante Deo, primitus ſunt conſtituti; ſic huius ſanctæ ſedis (cuius [q] diſpoſitioni eorum cauſas & iudicia ſeruauerunt) protectione futuris temporibus ſint ab omnibus peruerſitatibus ſemper liberi. Vnde [r] culpantur hi qui aliter circa fratres egerint, quàm huius ſedis rectoribus placere cognouerint.

His taliter conſideratis, atque cum reliquorum Epiſcoporum decretis, [f] *tanquam omnium curam gerentes, præter ſedis propriæ* apicem decernimus, [t] vt nemo pontificum aliquem ſuis rebus expoliatum Epiſcopum, aut à ſede pulſum excommunicare aut iudicare præſumat; quia *non eſt priuilegium quo expoliari poſſit iam nudatus.*

Si quis autem aliter agere præſumpſerit, ſciat cenſuram huius ſedis, [u] *cum omnibus membris ſuis*, ſibi venturam: & ſicut egerit, ita recipiet: Si bene, bene: *ſi* [x] *grauè, grauè; ſi peſſime, peſſime*; quoniam [y] *dignus eſt operarius mer-*

m vide pontificale Damaſi titulo prænotatum.
n Apoſtolicę literæ videntur eædem eſſe ἀπολυτικαῖς. dabantur autem ab Epiſcopis teſte Concil. 2. Aurel c. 13. formatæ alio nomine κοινωνικαῖς, εἰρηνικαῖς, ἐκκλησιαστικαῖς dicebantur: quas dare iuris fuit nõ ſolum Metropolitanorum (quorum meminit Conc. 3. Carth. c. 28. Conc. Carth. 5. c. 7. Mileui. c. 20.) ſed etiam Epiſcopi cuiuſuis. vide Concil. Chalced. c. 11. & interpret. Balſamonis & Zonaræ. vterque enim diſcrimẽ inter συστατικαῖς & εἰρηνικαῖς docet; & ex can. 66 Cõc. Africani εἰρηνικὰς eaſdẽ cum ἀπολυτικαῖς eſſe contendit. o Literæ non purgant eos quibus dantur, ſed purgatos docent; quod impoſtor vel non aduertit vel diſſimulauit. p quando factum? proferat mandatum impoſtor. q ſupra dixit Domino reſeruata Epiſcoporum iudicia, nunc Rom. ſedi ſeruantur. Vide pſeudo-Clem. epiſt. 1.

r A quo culpantur? forte à paraſitis Rom. Catаſcopi; nemo enim prudens aſſeruerit Eccleſiam antiquam Vrbici Papæ iugo collum ſubdidiſſe, vel ab eius nutu pependiſſe. vide pſeudo-Victor. epiſt. 1. pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 2. iiſdem verbis vtentes.

ſ verba Sozomeni de Iulio ad Sixtum tranſtulit impoſtor, οἷα δὴ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου. vide hiſt. lib. 3. c. 7. hiſt. Tripartit. lib. 4. c. 15.

t hoc ſtatuit Conc. 5. Rom. ſub Symmacho. vide pſeudo-Iulium epiſt. 2. c. 8.

u explicet hoc OEdippus. x nota barbariſmos. y Luc. 10.

cede

cede sua.[z] *Nos*, fratres, *nullum perdere volumus*; sed ipse se perdit, qui pie considerata *auertit*, & qui Apostolorum & huius sanctæ sedis Decreta[a] *libenter violat.*

Sed[b] *nunc, fratres,*[c] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem*[d] vobis cum *omnibus, Sanctis.*[e] *Ipse autem Deus pacis & consolationis*], *det vobis id ipsum sapere in alterutrum:* vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes vno ore, & vno corde honorificemus eum in concordia*[f] & consolatione fratrum,[g] *qui potens est confirmare secundum Euangelium eius,*[h] iuxta *reuelationem mysterij* æterni, *temporibus*[i] scilicet perpetuis, quibus vobis munera futurorum gaudiorum largienda sunt. Data 9. Kal. Aprilis,[k] Hadriano & Vero viris Clariss. Coss.

z vide Sixti III. epist. ad Cyrillū. Celestin. epist. 1 a Not. phras. pseudo Clement. epist. 1. pseudo Anaclet. epist 1. pseudo-Stephani epist. 1. &c.
b verba Martini I. Synod. epist. è Conc. Lateran.
c Act. 20.
d in sanctificatis omnib. ipse autē &c.
e Rom. 15. in alterutrum & in ipso semper, vt in omnibus vnanimes &c.
f in concordia orthodoxæ fidei.
g Rom. 16.
h secundum.
i temp. æternis &c.
k iam monuimus Adriani cum Vero cōsulatum fictitium esse.

C E N S V R A.

TANTA sermonis impuri spurcities est, vt vomere dicas, non loqui: fingit *Deum iustos pro iniustis punire*, idque *sæpissime*; Episcopos omnes Romani Papæ *iudicium expectare*, eiusque *formatis instrui* debere; sed & *culpari qui aliter quam ei placet agunt*: verba Sixti III Sozomeni, Concilij Rom. 5. sub Symmacho, & Martini I. describit: mendaci denique consulatus nomenclatura farraginem suam consignat impostor.

T E L E S P H O R I[a] *P A P Æ*
Epistola.

Charissimis fratribus, & dilectissimis Episcopis, Telesphorus Romanæ vrbis[b] Archiepiscopus *Salutem in Domino.*

CREDIMVS[c] *sanctam fidem vestram in Apostolorum eruditione fundatam, & hanc*[d] *tenere, hanc populis vniuersis*

a Thelesphorum vocant Optatus lib. 2. & August. epist. 165.
b Primo *Archiepiscopi* & *Archiepiscopatus* mentio in Epiphanij Panario, hæres 68 & 69. Hoc autem opus inchoatum A.D. 374. Valentiniani maioris vndecimo, 220. à morte Telesph. Eandem vocē habet titulus (forte à recentiore aliquo) additus orationi 21. à Nazianzeno scriptæ post A. D. 372. quo dicm vltimum obiit Athanasius. *Archiepiscopi* titulo Celestinum, Leonem, Cyrillum &c. sæpius ornant acta Conc. Ephes. & Chalced. hinc frequentior Archiepiscoporū memoria in monumentis Ecclesiasticis. c initium epist. Damasi ad Episcopos Illyrici. vide Theodor. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. lib. 6. c. 23. hist. tripart. lib. 5. c. 29. d hanc vos.

exponere, quæ videlicet à constitutis Apostolorum, eorumque successorum, *nulla ratione dissentit, per quos iustum est cæteros erudiri.*

Quapropter cognoscite, [e] à nobis & à cunctis Episcopis in hac sancta & Apostolica sede [f] congregatis, statutum esse, vt septem hebdomadas ante Sanctum Pascha omnes [g] *clerici in sortem Domini* vocati à carne ieiunent: quia sicut [h] discreta esse debet vita clericorum à Laïcorum conuersatione, ita & in ieiunio debet fieri discretio.

Et sicut [i] Laïci & seculares homines nolunt eos recipere in accusationibus & infamationibus suis, ita [k] nec Clerici debent eos recipere in impulsationibus suis; [l] quoniam in omnibus discreta debet semper esse & segregata vita & conuersatio Clericorum ac secularium Laïcorum: & sicut hi amplius sunt applicati diuinis cultibus, & [m] *familiares* Domini dicuntur Saluatoris, ita moribus & conuersatione atque sanctitate debent esse distincti. Has ergo septem hebdomadas omnes Clerici [n] à carne & deliciis ieiunent, & hymnis & vigiliis atque orationibus Domino inhęrere die noctuque studeant.

Nocte vero sancta natiuitatis Domini Saluatoris [o] Missas celebrent, & hymnum Angelicum in eis solenniter decantent; quoniam & eadem nocte ab Angelo pastoribus nuntiatus est, sicut ipsa Veritas testatur dicens; [p] *Pastores erant in regione eadem, vigilantes & custodientes vigilias noctis* [q] supra *gregem suum: & ecce Angelus Domini stetit iuxta illos,* [r] *& timuerunt timore magno, & dixit illis Angelus, Nolite timere. Ecce enim Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vo-*

e impostor sua somnia narrat.

f in vrbe non *in sede* congreganda concilia. sedes enim locus nō est, sed dos ses potestas sedentis.

g Isid. de offi. lib. 2 c. 1. vide pontificale.

h *Lex Christi non specialiter Clericis, sed generaliter cunctis fidelib. est à Domino tributa: licet in Euangelio quædam sint præcepta specialia, quæ solummodo contemptoribus mundi, & Apostolorum sectatoribus cōueniant: cætera tamen cunctis fidelibus, vnicuiq; scil. in ordine quo se Deo seruire deuouit, indissimulanter obseruanda censentur.* Conc. Paris. lib. 2. c. 7.

i Quando factum vt Laïci Clericos ab accusat. submouerent? hoc item somniauit ὑποβολιμαῖος. k hoc statuisse dicitur Siluester in Concil. 2. Rom. c. 14. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1. l non sequitur, discreta debet esse vita, ergo accusatio non recipienda: contra statuit Conc. Epaun. c. 24. m omnes pij Domini familiam constituunt teste Paulo Eph. 2. n ergo & à piscibus (quos carnem habere asserit Apostolus 1. Cor. 15. veteres ὀψάρια per excellentiam vocauerunt) abstinendum: abstinendum & à vino, in quo maximum libidinis incentiuum. De priscæ Ecclesiæ abstinentia, vide Basil. homil. 1. de ieiunio, Epipha. in λόγῳ συντόμῳ Chrysost. homil. 4. ad populū Antioch. August de morib. Eccl. cap. 33. Fulgent. de fide ad Petrum c. 42. o hæc omnia è cœnosa libri Pontificalis gurgite hausta sunt. p Luc. 2. q super. r & claritas Dei circumfulsit illos, & tim.

bis si-

bis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum & positum in præsepio. Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, & dicentium, Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Reliquis [s] *enim* temporibus Missarum celebrationes [t] *ante* horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia & [u] eadem hora Dominus crucifixus est, & super Apostolos Spiritus Sanctus descendisse legitur.

Ab Episcopis autem idē Angelicus *hymnus* [x] pro tempore & loco Missarum solenniis *celebrandus* est, atque solenniter recitandus; ipsi enim [y] *qui* proprio *ore corpus* Domini *conficiunt* ab omnibus sunt audiendi, *obediendi* atque timendi, & non [z] *dilacerandi* aut *detrahendi*; quia à quib. se Domini populus benedici, *saluari*, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus enim ab eis docendus est & corripiendus, & non ipsi ab eo; quia [a] *non est discipulus super magistrum*. Nullo modo igitur Domini Pontifices & reliqui Sacerdotes, quibus Domini commissa est plebs, rite populum possunt corrigere, si deceptionis se cognouerint *laqueo infestari*.

Vnde [b] *iustum est omnes in vniuerso* [c] *orbe Doctores legis, ea quæ legis sunt sapere; & non* [d] Sacerdotes Domini labiis suis aut quibuslibet machinationibus *maculare*. Dum enim ipsos disponunt aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant & vulnerant.

Dei [e] *ergo accusat ordinationem* qui eos qui ab eo *constituuntur* Sacerdotes *accusat, vel* damnari cupit; à quibus *se* omnes fideles cauere debent; quia [f] *non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*, rei *sunt*. Christus enim Dei Filius Dominus noster, humano generi salutem *condonat* plenam, de nobis ait, [g] *Qui vos recipit me recipit*; & [h] *qui vos spernit, me spernit*. Si ergo Dominus in eis recipitur & rejicitur, proculdubio *ipsius sunt*, qui in eis reiicitur vel suscipitur.

s non cohærent hæc superioribus.
t Ita ut ū Concil. 3. Aurel. c. 14. vide & pontificale.
u hora 3. crucifixum Dominū scribit Marcus c. 15. id est 2. quadr. ante diei quā à 3. in 6. protendebatur: si Marcū cum Ioanne conciliā: Caluinus & Beza, & e. aduersarius Lyranus, Cathar. nus, Iansenius, Maldonatus, Barradius, &c. Clem. constit. li 8. c. 40. decernit preces concipiendas hora 3. quia tunc Pilatus senten iam pronunciauit in Dominū: 6. vero, quia ea hora Christus crucifixus. Horam 3. ob descensum Sp. venerabilem scribit Isi I. de offic. lib. 1. c. 19.
x Not. phras. vide pontificale.
y phrasis Hieron. epist. 1 & 81. sacro Christi.

z N. phrases. a Math. 10. b verba Damasi ad episc. Illyrici. c Romanorum orbe.
d & non fidem doctrin s variis maculare.
e verba Adriani 1. collect. Ingelramo datæ c 1. ex Isid sent. lib. 3. c. 39. f Rom. 1.
g Matth. 10. h Luc. 10. an soli Clerici ipsius Domini esse dicendi sunt?

Et [i] *tu quis es qui iudicas seruum alienum?* Proculdubio transgressor es legis Dei, [k] & Apostolorum atque Prophetarum: & non solum harum sed etiam legum humanarum. Omnes enim leges, tam diuinæ quam & humanæ, alienum seruum iudicare prohibent. Quid putas erit de te, cum transgressores & conculcatores legis Dei damnabuntur? Profectò & tu damnaberis, quia postposuisti mandatum Dei, & tuam adimplesti voluntatem. Quoniam sicut digni sunt vita qui mandatum Dei adimplent atque custodiunt, ita rei & *perdigni* sunt morte, qui ea postponunt & in vanum ducunt. Est enim in Apostolicis scriptum institutis; Alterius [l] *vitam* nemo *laceret*, & *de malo alieno os* suum *non coinquinet*.

Accusatores [m] *vero & accusationes quas leges sæculi non admittunt, & nos submouemus*, & *Accusatori* [n] omnino *non credi* decernimus, *qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusque partis* iustam *discussionem*.

Nec hi [o] *qui non sunt idonei* suscipiantur ad accusationem, & omnes [p] *qui aduersus patres armantur infames esse censemus*. Patres enim omnes venerandi sunt, non respuendi, aut *insidiandi*. Hi vero [q] *qui cum inimicis morantur*, aut qui suspecti habẽtur, minime recipiantur, quia eorum æmulatio lacerat etiam innocentes.

Hunc [r] *murum* firmissimum *statuerunt patres nostri*, & nos cum eis, contra persecutores nostros; vt *hoc remedio* eorum pellantur machinamenta, & vos securiores & sanctiores famulari mereamini vestro Saluatori.

Cæterum, [s] *considerat impius iustum, & quærit vt occidat eum. Dominus non derelinquet eum in* [t] manus *eius, & non condemnabit eum cum* [u] iudicabitur illi. *Expecta Dominum, & custodi viam eius, & exaltabit te, vt possideas terram; cum*

i Rom. 14.

k quasi lex sit alia Dei, alia Prophetarũ. Notabit lector, si argumentum Telesphori vileat: nec Clericos nec Laïcos à quoquã iudicandos: vtrique enim Dei serui sũt. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1. &c.

l hoc vero omnem impudẽtiam superat quod Isidori Hispal. synonyma pro Apostolicis obtrudit institutis. *Alienã* (inquit Synonym. li. 2. c. 9) *vitam non laceres, de malo alieno os tuum non coinquines.*

m confundit impostor verba Ennodij in Apol. pro Symmacho & Adriani I. collect. c. 11.

n verba Aniani in constit. 9. tit. 39. li. 11. Cod. Theod. vide Pseudo-Iul. epist. 2. c. 9.

o vide pseudo-Anaclet. epist. 2. ex eod Aniano constit. 13. eiusd. tituli.   p vide epist. Procli ad Domnum Antioch. ex act. 14. Concil. Chalced. & Adrian. collect. c. 71.

q sent. 1. tit. 15. lib. 5. Pauli Concil. 5. Rom. sub Symmacho.

r Verba Damasi loco citato: *patres nostri 318 Episcopi habito tractatu in vrbe Nicæna hunc murum fortissimum contra arma Diabolica statuerunt, & hoc remedio venena mortifera sunt depulsa*, &c.

s Psal. 36 interp. Hieronym.   t Hieron. manu vulg. manibus.

u Hieronym. iudicatur.

interibunt

interibunt impij, videbis. Vidi impium robustum & [x] *fortissimum, sicut indigenam virentem: Et transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus. Custodi simplicitatem, & vide rectum; quia erit* [y] in *extremum viro pax. Præuaricatores autem* [z] interibunt *pariter, & nouissimum impiorum peribit. Salus autem iustorum à Domino, fortitudo eorum* [a] *tempore tribulationis. Et auxiliabitur eis Dominus, & liberabit eos,* & [b] eripiet *eos ab impiis, & saluabit eos; quia sperauerunt in eo.* Et alibi, [c] *Quid gloriaris in malitia potens? Misericordia Dei* est *tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula* tua *acuta, faciens dolum: Dilexisti* malitiam *magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam.* [d] *Dilexisti omnia verba ad deuorandum,* [e] lingua dolosa. *Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet* te *de tabernaculo* tuo, *& eradicabit te de terra viuentium.* [f] *Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt: Ecce vir qui non posuit fortitudinem suam Deum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum: confortatus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliua virens in domo Dei, speraui in misericordia Dei in seculum* [g] & in æternum. *Confitebor tibi in seculum, quoniam fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum.* De talibus enim insidiatoribus & accusatoribus seruorum suorum loquitur Dominus per Prophetam dicens, *Os* [h] *tuum dimisisti ad malitiam, & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, &* in [i] *filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hæc fecisti & tacui; existimasti similem tui me futurum: arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite* hæc, [k] *qui obliuiscimini Deum, ne forte rapiat & non sit qui liberet.*

[x] Hieron. firmissimum vulg. eleuatū.
[y] ad.
[z] Hier. *delebuntur*, vulg. *dispersibunt.*
[a] Hieron. & vulg. *in tempore.*
[b] Hieron. & vulg *eruet.*
[c] Psal. 51. Hieron. interp.
[d] Iustitiam semper.
[e] Hieron. & vulg *linguam dolosam*
[f] viuentium semper.
[g] seculum sempiternū.
[h] Ps. 49. Hieron interp.
[i] Hieron. & vulg. *aduersus.*
[k] hoc.

Languentes autem in isto conamine notandi sunt, & à talibus repellendi: Tales enim membra sunt Diaboli, qui [l] *sursum atque deorsum peruolans, quærit quos possit occidere, quos possit* [m] separare, *quos possit deuorare. Propter quam rem vigilandum est*, & armis cœlestibus sumus muniendi, ne in eius compedes incidamus, aut eius *foueis illaqueemur.*

[l] verba Flauiani Constantinop. epist. ad Leonem c. 1.
[m] sepearare.

Decet [n] *enim in talibus causis hoc maxime prouideri, vt sine strepitu concertationum & charitas custodiatur, & veritas defendatur*, atque innocentes & Domini ministri illæsi

[n] verba Leonis epist. 8.

liberentur. De bonis ergo ac legem Domini custodientibus, fratribusque adiuuantibus & non nocentibus, sed *supportantibus*, ait per Prophetam Dominus, [o] *Non sedi cum viris vanitatis, & cum superbis non ingrediar. Odiui Ecclesiam pessimorum, & cum* [p] impiis *non sedebo. Lauabo in innocentia manus meas, & circuibo altare tuum, Domine; vt* [q] clara voce prædicem laudem, *& narrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculum Domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animam meam, & cum viris sanguinum vitam.* [r] *In quorum manibus scelus est; & dextra eorum repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea gradiar; redime me & miserere mei. Pes meus stetit in recto, in Ecclesiis benedicam* Dominum.

o Psal. 25. Hieron. interp.
p iniquis.
q Hieron. & vulg. *vt audiam vocem laudis, & enarrem*
r Hieron. & vulg *vitam meam.*

Concordent igitur [s] *cum omnibus Dei sacerdotibus* hæ *charitatis* sententiæ, *in* quibus *vos fixos & firmos existere iudicamus. Deus* [t] *vos incolumes custodiat, filij* charissimi. Data XV. Kal. Martij [u] Antonino & Marco viris Clariss. Coss.

s verba Damasi epist. ad Episc. Illy: *concordet eum* &c *etiã charitatis vestra. sententia in qua* &c.
t subscriptio epist. Damasi ad Orientales.
u Sedit Telesphorus ab A.D. 142. ad 154. nullus autem toto hoc tempore Marci cũ Antonino Consulatus; nisi quis intelligat binos Marci Aurelij Antonini cum Antonino Aug. A.D. 142. & 147. At meminerit Lector 1. Consulum non nomina sed cognomina potissimum adnotari solita. 2. Antoninum Aug. à Marco distingui non debere, cum ipse Marcus Antoninus dictus fuerit. 3. Quicquid sit, cum Sixtus A.D. 142. 8. Idus Aprilis martyrium consummarit, Telesphorus eodem anno 15. Kal. Martij scribere non potuit.

CENSVRA.

CONDIT impostor noua decreta de ieiuniis & missis in nocte natiuitatis Domini celebrandis: fingit à Laïcorum accusatione Clericos submotos, & contra accusationes Laicorum aduersus Clericos recipiendas non esse: Versionem Hieronymi citat: Damasi, Hieronymi, Procli, Leonis Flauiani, Ennodij, Isidori, Adriani, & Aniani verba varijs deprauationibus fœdat; mendacem consulatus notam epistolæ adiicit.

HYGINI

HYGINI PAPÆ

Epistola * I.

Hyginus in Christi nomine [a] almæ vrbis *Romæ Episcopus, cunctis in Apostolica fide & doctrina* degentibus, *Salutem*.

CHARISSIMI, [b] *Deus filium suum misit in* similitudinem *carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt* iustitia *legis impleretur*.

Filius [c] *non secundum Deitatem* solam à *Patre missus est, sed secundum carnem, quam clementer & pie pro nobis assumere non dedignatus est. Nam quod semetipsum* (exinanita [d] *maiestatis suæ potentia*) *idem se Filius* miserit, Apostolus *contestatur & dicit*, [e] semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, & humiliauit [f] *semetipsum* factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. *Et Esaias*, [g] Non legatus, neque Angelus, sed [h] *Deus* ipse *veniet*, & *saluabit* nos. *Item* [i] alibi, Palam apparui non quærentibus me. *& Hieremias*, [k] Dereliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, [l] Veni & factus sum illis in opprobrium. *& in Michæa*, [m] Ecce Dominus veniet, & commouebuntur sub eo montes. *Et in Zacharia*, [n] Gaude & exulta filia Sion; quia ecce [o] venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apostolus ad Timotheum*, [p] Humanus sermo & omni acceptione dignus, quoniã Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. *Et Malachias*, [q] Ecce subdito veniet in templo suo Dominus, quem vos quæritis, & Angelus Testamenti quẽ vos vultis. [r] *in Euangelio*, Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitentiam. *Item* [s] alibi, Quid nobis, & *quid* tibi, Iesu Fili Dei? venisti ante tempus perdere nos? Venit Filius hominis saluare & quærere quod perierat. *Item* [t] alibi, * Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. *Numquid in his tantis ac talibus testimoniis, quibus se Filius* [u] Dei à

* Hæc epist. secunda dici debuit, quia posterius data suo tamen loco non mouimus.
a not. phrasim, degere in fide, &c.
b Rom. 8.
c verba Ithacij Clari aduersus Varimadum c. 3.
d semetipsũ exinaniuit paululũ maiestatis &c. idem filius misit Apostolũ qui contestatur &c.
e Phil 2.
f seipsum.
g Esai. 63
h sed ipse Dominus venit & saluauit.
i Esai 65.
k Hierem. 12. reliqui.
l & veni.
m Mich 1.
n Zachar. 5.
o ecce ego.
p 1. Tim. 1.
q Malach 3.
r & in Euãg. Luc. 5.
s Item ibi.
t ibi. Ioan. 3.
* hic omissæ lin. 3.
u Deum.

semetipso venisse *testatus est*, [x] poterit quis *dicere, ab alio & non à semetipso venisse? dum manifestum est* [y] quod *qui carnem nostram dignanter assumpsit*, [z] voluntarie, *& non ab alio missus* [a] venerit. *Nam qui in Patre manens* [b] vbique potentia sua *consistit, vbi* quo *à Patre mitteretur* [c] omnimodo *non habuit; quoniam nulla pars* [d] cœlorum *ac terræ à conspectu Patris excipitur, vbi secundum vos à Patre Filius mitteretur?*

Et Paulus, [e] *Renouamini, inquit, Spiritu mentis vestræ: & induite nouum hominem qui* [f] *secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis: & ad Hebræos*, [g] In eo enim in quo passus est [h] *ipse &* tentatus est, potens est & eis qui tentantur auxiliari. Vnde, fratres sancti, vocationis *semper* cœlestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, fidelem existentem ei qui *vocauit* [i] eum. *Et ad Colossenses*, [k] Nunc autem deponite & vos *vniuersa*, [l] iram, indignationem, malitiam, blasphemiam; *turpiaque verba* [m] ex ore vestro non *procedant*. [n] Nolite mentiri inuicem: expoliantes vos [o] *veterem hominem* cum actibus suis, & induite nouum, eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquid is qui* [p] vniuersam creaturam, *visibilia & inuisibilia propriæ potestatis virtute procreauit*, ac *fecit, seipsum antea* [r] aut *postmodum (quod dicere nefas est) creauit vel facere potuit?*

Et [s] Dominus in Euangelio ait, [t] *Ego & Pater vnum sumus. Et iterum*, [u] Qui *odit* me, & Patrem *meum odit. Et* iterum, vt omnes honorificent Filium sicut honorificant Patrem. *Et* [x] *iterum*, Vt sint in nobis vnum sicut & nos vnum sumus, Tu in me & ego in eis. *Et iterum*, Omnia mea tua sunt. * *Et iterum*: Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum*, [y] Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangelista ait*, [z] In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et iterum [a] *ipse ad Parthos*, Tres sunt, *inquit*, qui testimoniū perhibent in terra: aqua, sanguis, & caro; & tres [b] *in nobis* sunt, qui testimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum sunt. *Nos itaque in natura* [c] diuinitatis, (quia *vnum sunt* Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus) *nec Patrem aliquo tempore credimus præcessisse,*

x poteris.
y eum.
z voluntate.
a aduenerit.
b virtute potentiæ suæ consistit.
c omnino.
d seculorum.
e eiusd. verba c.4. eiusd. libri. Ephes. 4.
f cum qui.
g Heb. 4.
h ille tent. nā.
i creauit.
k Coloss. 3.
l vniuersam.
m turpiloquium.
n procedat.
o vetere homine.
p vniuersa creata.
q ex nihilo procreauit &
r vel.
s eiusd. c. 5.
t Ioan. 10.
u Ioan. 14. qui vidit me vidit & Patrem. & item.
x Ioan. 5.
* hic omissa ab impostore linea.
y Ioan 14.
z Ioan. 5.
a item ipse. 1. Ioan. 5.
b tres sunt qui.
c Deitatis qua vnū sunt, Patrem & Filium, nec Patrem &c.

cessisse, vt maior sit Filio; nec Filium postea natum esse, vt [d] Diuinitate *Patris* minoretur. Cæterum, fratres, saluo in omnibus Romanæ Ecclesiæ priuilegio, [e] *nullus Metropolitanus, absque cæterorum omnium comprouincialium Episcoporum instantia, aliquorum causas audiat eorum; quia* [f] irritæ *erunt* aliter actæ quam in conspectu eorum omnium ventilatæ; & ipse, si fecerit, [g] *coërceatur* à fratribus.

Criminationes [h] *maiorum natu* per alios non fiant nisi *per ipsos qui crimina intendunt*; si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint [i] *& actis publicis docuerint, omni se suspicione carere* & inimicitia, atque irreprehensibilem fidem habere ac conuersationem ducere.

Nec non & [k] *peregrina* negotia & *iudicia prohibemus, quia indignum est vt ab* externis iudicentur, *qui prouinciales & à se electos* debent *habere iudices*.

Nos [l] *quidem ex* [m] omni *parte* carpendo *occasiones* abscindimus; *Nos superna memores disciplina*, [n] quibuscunque cadentibus *dexteram porrigimus, & à ruina præcipitio* quos possumus releuamus; & defensionis adminiculum totis viribus præbere cupimus.

Certè [o] *si vel mens sit recti conscia, vindicta dignus est qui alijs existit causa periculi.* Qui vero innocentem vel fratrem quocumque ingenio persequitur, [p] *ipse in se iugulum mortis impingit, vt ait diuinus & Beatus præco, Noli detrahere ne eradiceris.* Noli accusare ne accuseris; [q] *noli iudicare ne iudiceris*; quia *in quo iudicio iudicaueris*, iudicabitur de te.

Nemo [r] *creditur* nos *odisse quorum relatione non læditur.*

Dicit [s] *enim Dominus, Omne regnum in se diuisum non stabit; & omnis* scientia, *aut* [t] regula *aduersum se diuisa non stabit.*

Ideoque necesse est, [u] *vt concorditer salubres susci-*

d Deitas Patris minoraretur in Filio.
e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 14. vide Conc. Antioch. c. 9. can. Apost. 35. Martini Bracar. collect. c. 4.
f irrita erũt, imo etiam causam in Synodo pro facto dabit.
g mox Romã mittendum decernere pseudo-Anacletus.
h vide inf. Pseudo-Iul. epist. 2. c. 20. Anian. interpr. constit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. Conc. Carth. 2. c. 6. Constant. cap. 6. Chalced. c. 21 pseudo-Clement. constit. lib. 2. c. 46. 47 53. Adrian. collect Ingelramo datæ c. 15.
i verba Conc. 1. Arelat. c. 13.
k verba Adriani I. eiusd. collect. c. 17. ex C. Theod. lib. 9. tit. 1. constit. 10. vide pseudo-Iul. epist. 2. c. 16.
l verba Ennod. in præcepto de Cellulanis p. 271.
m vel ex vna parte carpendi occas. incidimos &c.
n qualemcumque Sacerdotalem dext. volentibus per te porrig.
o eiusd. ibid. post. lin. 11.
p periculo, dum enim suspicionibus patefacit accessum, fit fraterni origo discriminis, & qui peccandi fomenta tribuit ipse iug.
q Matth. 7. 7. aliis verbis.
r verba Ennod. in apolog. pro Symmacho p. 274.
s verba Martini I. in Synodica addita Concil. Lateran.
t lex.
u verba Leonis epistol. 87. cap. 2. *Superest fratres vt concordi obedientia salubres, &c.*

x & nihil. *piatis hortatus,* [x] *nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis.* Data 17. Kal. Octobr. [y] Magno & Camerino Coss.

y A.D. 140 Sixti VIII. sedere cœpit Hyginus A. D. 154. Glabrione & Veriano Coss. vide Baron. Annal. Bellarm. Chron. &c.

CENSVRA.

POSTQVAM totam hanc epistolam contexuit ex Arelat I. Synodi, Ithacij, Leonis, Martini I. Adriani I & Ennodij diuersimode corruptis sententiis, ad finem notam temporis mendosissimam addidit plagiarius.

HYGINI PAPÆ

Epistola * II.

* prima dici debuit, prius enim data fingitur.

Hyginus Papa Atheniensibus salutem.

a 2.Cor.7.

VLTA [a] *mihi fiducia est apud vos,* fratres, & *multa gloriatio pro vobis; Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione* vestra. Tribulor enim quando de vobis audio quod non oportet; *consolor* verò, quoties ea inter vos fieri cognouero, quæ bonos Christianos decet implere.

b 2.Cor.6.

Nolite, [b] fratres, *iugum ducere cum infidelibus.* Vnde Doctor gentium loquitur, dicens; *Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?* [c] *Quis autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit* [d] Dominus; *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Si* [e] *enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit,* [f] in iudicium *cruciandos reseruari; & originali mundo non pepercit, sed octauum Noë iustitiæ præconem custodiuit, diluuium mundo impiorum inducens: & ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem redigens, euersione damnauit, exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens:* [g] quid putatis iniquis & perseuerantibus in nequitia eorum erit? *Iustum* vero *Loth oppressum à nefandorum iniuria & conuersatione* [h] eruit: *adspectu enim & auditu iustus erat habitans apud eos, qui de die in diem*

c impostor omittit vers. 14. vltimam partem & 15.
d Deus.
e 2.Pet.2.
f tradidit cruc. in iudic. reseru.
g addit. impostoris.
h ac luxuriosa conuers. eripuit.

in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij cruciandos reseruare: magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt[l] facere *blasphemantes.* Vnde[k] alieni erroris socium à sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem, suscipere non possumus: nec impetere recte credentes, vel Sanctorum Patrum iussionibus obtemperantes permittimus: quia inter fideles & infideles magna debet esse discretio.

Si Deus, fratres,[l] *iustis non pepercit*, quid de nobis peccatoribus fieri putatis? Custodite vos[m] *ab omni inquinamento carnis &* corporis, vt salui sitis in die aduentus Domini. *Vnum*[n] autem hoc *non lateat vos*, vt ait Apostolus, *charissimi, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. Non tardat Dominus promissionem suam, sed patienter*[o] expectat *propter vos: nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur.*[p] *Cùm hac* ergo *omnia dissoluenda sint, quales oportet vos esse in Sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cœli ardentes soluentur, & elementa ignis*[q] calore *tabescent*? Nos *vero cœlos nouos, & terram nouam, & promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia*[r] *inhabitat. Deus*[f] *autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos, ipse perficiet, confirmabit*, &[t] *solidabit. Ipsi gloria & imperium in secula seculorum. Amen.* Data 10. Kal. Martij[u] Magno & Camerino Coss.

l introducere.
k idem legere est in ep. 1. Pseudo Pij II. Pseudo-Dionys. & II. Pseudo-Iulij c.15.
l locus Petri à te citatus contrarium probat, n m. Deum iustis pepercisse.
m 2. Cor. 7. carnis & spiritus.
n 2. Pet. 3.
o sicut quidā existimāt sed patienter agit.
p terra autē & quę in ipsa sunt opera exercentur.
q ardore.
r habitat.
f 1. Pet. 5.
t solidabitque.
u A D. 140. 14. ante Hygini electionem vt supra diximus.

C E N S V R A.

VERBIS vulgatæ Noui Testamenti versionis vix tria verba de suo addidit ὑποβολεύς; hæc tamen obseruare, licet 1. Falso ipsum negare *Deum iustis parcere*; 2. Mendaciter epistolam consignare, &c.

Anicetũ Pio præponit Optatus lib. 2.

PII PAPÆ

Epistola I.

Omnibus Ecclesiis, in eadem qua sumus *fide & doctrina manentibus*, Pius, *Apostolicæ sedis* [a] Archiepiscopus.

a de titulo Archiepiscopi vide Not. ad Epist. Pseudo-Telesphori.
b 2. Thess. 1. agere debemus.
c supercrescit.
d Coloss. 2.

RATIAS [b] agimus, fratres, Deo, *quoniam* [c] crescit *fides vestra, & abundat charitas vniuscuiusque omnium vestrum in inuicem, ita vt nos ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei.*

Videte, fratres, videte vt [d] *nemo vos seducat volens, in humilitate & religione Angelorum qua non vidit, ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & coniunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei.*

e Coloss. 3.
f simile quid infantum legimus Euseb. Chron. ad A. D. 145.
g Hunc Hermam Pij fratrem fuisse scribit Tertull. lib. 3. carm. contra Marcionem. An vero Piũ decuerit fraternarum laudum præconem agere, iudicium ferat lector: meminerimque interim librũ pastoris à Gelasio, Apocryphum pronuntiari.
h hoc fingit impostor vt cætera: exstat liber pastoris à veteribus prædicatus, in quo de Paschate ne verbum quidem. Eandem cantilenam canit Pontificalis scriptor.
i phrasis Leonis epist 84. c. 12.
k Coloss. 2.

Sed [e] *induite vos sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam. Et sicut Christus donauit vobis, ita & vos.*

Cæterum nosse vos volumus, quod [f] Pascha Domini die Dominica annuis solennitatibus sit celebrandum. Istis ergo temporibus Hermes [g] *doctor fidei & Scripturarum* effulsit inter nos. Et licet nos idem Pascha prædicta die celebremus, quia tamen quidam inde dubitarunt: ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ *Angelus Domini in habitu pastoris* apparuit, & [h] *præcepit ei, vt Pascha die Dominico* ab omnibus *celebraretur.* Vnde & vos Apostolica auctoritate instruimus, omnes eadem seruare debere, quia & nos eadem seruamus: nec debetis [i] *à capite* quoquomodo *diffidere.*

Cauete diligenter omnes [k] *ne quis vos decipiat per* aliquam Astrologiam, vel *philosophiam & inanem fallaciam,*

secundum

secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum & [l] traditionem rectam. *In* Christo enim *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, [m] vt sitis *in illo repleti qui est caput omnis principatus & potestatis*, qui & hanc [n] sanctam sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum *caput esse* præcepit, ipso dicente Principi Apostolorum, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in* cœlo: *& quodcumque solueris super terram, erit solutum & in* cœlo. Sine dubio qui contra mandata Dei agit peccat, & qui consensum præstat erranti. *Quid* [o] enim *prodest illi suo errore non pollui, qui consensum præstat erranti?* *Oues* [p] enim pastorem suum non reprehendant, plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat; quoniam [q] *non est discipulus super magistrum, neque seruus* supra *Dominum*.

Episcopi autem [r] *à Deo sunt iudicandi* qui eos [s] sibi oculos elegit: Nam *à subditis* aut prauæ vitæ hominib. non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi, ipso Domino exemplum dante, quando *per* seipsum, & non per alium *vendentes* Sacerdotes, & ementes eiecit de templo, *& mensas nummulariorum proprio euertit flagello, &* [t] eiecit de *templo*. Et *sicut* alibi per Prophetam loquitur; *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit.*

Si [u] quis vero à suo proposito retrorsum *exorbitauerit*, & iussum Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit, *infamis* efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in recta fide suspecti sunt: [x] *fides* autem & conuersatio *primum scrutanda* est, & denuò qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, *& non prius*;

l additam. impostoris.
m & citra.
n verba Domini ad Petrum Matth. 16. nihil ad Rom. sed s αὐθεντία, siquidē Petrus cum cæteris Apostolis Eccles. vniuersæ non Romanę præfectus est: sed nec si Petrus Ecclesiæ m caput dicēdus esset, titulus hic sedi eius cōueniret; Sedē enim Ecclesię capiti subiectā doiem, capitis vero ornamētum esse oporteret; vt supra monuimus ex Optato.
o hæc verba citat Anselm. Lucensis in VVibertū lib. 1. sed ordine inuerso: sunt autem Hormisdæ epist. 25.
p Cōc. Rom. 5. sub Symmacho, *oues quæ pastori suo cōmissæ fuerint, eum nec reprehendere* &c. *præsumant*.
q Matth. 10.
r verba Isidori Hisp. l. sent. lib 3. c. 39. *Rectores à Deo iudicandi sunt, à suis autem subditis nequaquam iudicandi sunt, exemplo Domini qui per se vendentes columbas, & num.* &c.
s Episcopos oculos esse Domini asserunt Pseudo-Clem. epist. 1. Pseudo-Anaclet epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. Pseudo-Euseb. epist. 1. Pseudo-Melchiad. epist. 2. Pseudo-Iul. epistol. 1. Pseudo-Felix. epist. 1. Pseudo-Damas. epist. 4. &c.
t & proiecit à templo vel sicut dicit psalmista, Deus &c.
u Isidorus Ibidem. Quod si à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à subditis, &c.
x Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 4. 5. 15.

quia [y] *bonus homo*, teſtante Veritatis voce, ex *bono theſauro cordis ſui profert* bona, *& malus homo* ex *malo theſauro* cordis ſui *profert* mala. *Ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Ideò [z] *perſona* & opinio *ac vita* vniuſcuiuſque in initio rimanda eſt, quia boni ſemper infeſtantur à malis. Boni enim cum malis [a] licet mixti ſint in Eccleſia, vix concordare inueniuntur: quoniam diſſimilis eſt eorum cogitatio, voluntas & actus.

Nihil [b] enim *prodeſt homini ieiunare* & orare, & alia religionis bona agere, niſi *mens* ab iniquitate reuocetur, *&* ab *oblectationibus lingua* cohibeatur. Vnde ait Propheta, *Cohibe* [c] *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo, & fac bonum.*

Nemo enim bonum faciens, alteri verbo aut facto nocere vult; quantò minus *in* [d] *ſuſpicionem* debet *venire* fidelis homo, *vt* dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult?* Quia omnis ſuſpicio potius repellenda eſt, quam approbanda vel recipienda. [e] *Charitas* enim *non quærit quæ ſua ſunt*, ſed quæ aliorum; quia vnius cauſa multorum non eſt præferenda. [f] *Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia: Charitas* [g] *enim patiens eſt, benigna eſt: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas numquam excidit.*

Semper rogo vos, vt deteriora rejiciatis, & meliora perficiatis; quia [h] *nos non ſpiritum* [i] *mundi accepimus, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis*; & ea ſectamini indifferenter. Data 7. Idus April. [k] Claro & Seuero viris Clariſſ. Coſſ.

y Luc. 6. confundit impoſtor verba Lucæ cum verbis Matthæi.
z Adrian. I. locis citatis.
a vide Iſid. Hiſpal. ſent. lib. 3. c. 17 Auguſt. in pſal. 94.
b Cæſarius homil. 23. *Nouerimus &c. nihil prodeſſe ſi carnē noſtram ieiuniis ac vigiliis affligamus, & mentem noſtram non emendemus, &c. quid enim prodeſt afflictio corporalis ſi linguā nequitiis & obtrectationibus polluamus?*
c Pſal. 33.
d Sixti Pythag. ſē. 168. *Quod fieri nō decet, neq; in ſuſpicionē veniat quaſi id feceris* 169. *Quod pati nō vis ab alio neque id facias.*
e 1. Cor. 13.
f 1. Cor. 14.
g 1. Cor. 13.
h 1. Cor. 2.
i huius mūdi.
k Seuerus cū Claro conſulatum non adminiſtrarunt, Pio ſedente.

CENSVRA.

HANC epiſtolam Pio ſuppoſitam indicant 1. Styli barbaries; 2. Fabula de reuelatione Hermæ facta. 3. Vulgatæ Bibliorum verſionis, Leonis, Concilij 5. Romani ſub Symmacho, Hormiſdæ, Iſidori Hiſpalenſis, Adriani I. Sixti denique Pythagoræi ſententiæ varie interpolatæ. 4. Notæ conſularis mendoſa conſignatio.

PII

PII PAPÆ

Epist. II.

Pius Romanæ vrbis Archiepiscopus, *Italicis fratribus, Salutem in Domino.*

SCITIS, fratres, quia [a] *Dei agricultura* sumus; ideo *eius adiutores* esse debemus *secundum gratiam* quam ipse dedit nobis. Si autem hoc esse neglexerimus, nihil dubium est quod damnabimur. Si vero in eius seruitio pro viribus laborauerimus, verique eius adiutores fuerimus, eiusque voluntatem implere studuerimus, profecto ab illo ditabimur; quia [b] *vniuscuiusque opus quale sit*, vt ait Apostolus, *dies Domini declarabit* & *ignis probabit*.

Ad [c] sedem autem Apostolicam perlatum est, quod [d] *inter vos contentiones* & æmulationes: Et prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & Domino Deo (cui tradita sunt) ea subtrahunt, vt suis vsibus inseruiant. Quapropter ab omnibus [e] *illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus secretorum cælestium dicata* [f] à quibusdam irruentibus *vexentur*. Quod si quisquam præsumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem qui hoc agunt, Clericos & Domini Sacerdotes persequi, eosque infamare audiuimus, vt malum super malum addant, & deteriores fiant; non intelligentes quod [g] *Ecclesia* Domini *in sacerdotibus consistit* & [h] *crescit in templum* Dei. Et sicut qui Ecclesiam Dei vastat, & eius prædia & donaria expoliat & inuadit, fit sacrilegus: sic & ille qui eius Sacerdotes insequitur, sacrilegij reus existit, & sacrilegus iudicatur.

Aemulamini, [i] fratres, *charismata meliora*, & nolite talia agere: nec [k] *eis commisceri* aut consentire qui talia agũt: quoniam [l] *non solum qui talia agunt, sunt* huius criminis rei, *sed qui facientibus consentiunt*.

[a] 1. Cor. 8.
[b] ibid.
[c] hunc locum citat Hincmarus de statu Ecclesiæ.
[d] 1 Cor. 1.
[e] verba Honorij & Theodos. A.A. C. Theodos. lib. 16. tit. 2. cõst. 40.
[f] dicata sordidorum munerum fasce vexentur.
[g] voluit impostor Cyprianũ imitari, sic loquentem, *scire debes Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, etsi qui cum Episcopo non sint in Ecclesia nõ esse* &c. vide epist. 69.
[h] Ephes. 2.
[i] 1. Cor. 13.
[k] 1. Cor. 5.
[l] Rom. 1.

Non [m] ergo grauius peccatum est fornicatio quam sacrilegium; sed sicut [n] maius est peccatum quod in Deum committitur quam quod in hominem, sic [o] grauius est sacrilegium agere quam fornicari.

De talibus enim ait Apostolus; [p] *Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicaui vt præsens eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu,* [q] in *virtute Domini nostri Iesu Christi, huiusmodi tradere Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermētum totam massam corrumpit? Expurgate* (inquit Apostolus) *vetus fermentum, vt sitis noua consperßio, sicut estis azymi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis sinceritatis & veritatis. Scripsi vobis in epistola,* ait idem ipse Apostolus, *ne commisceamini fornicariis, non vtique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis seruientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis, non commisceri. Si* [r] quis *frater* nominatus *est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt Deus iudicabit; Auferte malum ex vobis ipsis.*

Audet [s] *aliquis vestrum, habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? An nescitis quoniam Sancti Dei de mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia illos constitute ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico: sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare* [t] *fratrem suum? sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis & fraudatis, & hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt?*

Nolite

[m] hunc item locum citat Hincmarus loco citato.

[n] vide August. lib. 4. contra Cresc. cap. 10.

[o] & Gelas. lib aduers. Andromachū ab initio.

[p] 1. Cor. 5. de fornicariis loqui Paulum nō negamus: meminerit tamen lector Epistolæ huius scriptori de spoliatoribus Ecclesiarum, non de pudicitiç mulierculарum expugnatoribus agere propositū fuisse.

[q] cum.

[r] Si is qui frater nominatur.

[s] 1. Cor. 6. nec hic locus de sacrilegis agit, quos fornicariis grauius peccare probare voluit impostor.

[t] inter fratrem.

Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et hac quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis[u] *in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.*

De cætero, (salua in omnibus Apostolica auctoritate) quæcumque [x]*sunt ad religionis obseruantiam pertinentia, locis suis, & à sua Diæceseos Synodis audiantur.* Et si quis Sacerdotum vel reliquorum Clericorum suo Episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam, & conuinci potuerit, mox [y]*Curiæ* tradatur.

Qui[z] autem *facit iniuriam*, recipiat *hoc quod inique gessit;* [a]*corrumpunt* enim *mores bonos colloquia mala. Euigilate iusti & nolite peccare.* Data Idibus Martij [b]Claro & Seuero viris clariss. Coss.

u sed iustificati estis in.

x verba Valētis, Gratiani, & Valentiniani. A. A. A. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. const 23. *Qui mos est causarū ciuilium, iidem in negotiis Ecclesiasticis obtinendi sunt; vt si qua sunt ex quibusdam dissensionibus leuibusque delictis ad relig. obs.* &c.

y ibid. consti. 39. *Quemcunque Clericum indignum officio suo Episcopus iudicauerit ab Ecclesia ministerio segregauerit, aut si qui professum sacra religionis spōte dereliquerint, continuò sibi eum curia vindicet,* &c.

z Coloss. 3 recipiet.

a 1 Cor. 15.

b sedit Pius ab A.D. 158. ad 167. toto hoc tempore nullus Seueri cum Claro consulatus. Iulius Seuerus magistratum gessit. A. 157. Iun. Clarus cum Cethego A. 172. Aniceti VI.

CENSVRA.

HVIVS epistolæ artifex vulgatæ Scripturarum versionis, & Theodosiani Codicis verbis impudenter corruptis abutitur; Idem præterea de Clericis Episcopo inobedientibus curiæ tradendis, decretum cudit quod ætatem Pij ferre non potest. Tandem, notam consularem tempori quo Pius Romanam Ecclesiam administrauit minime congruentem adtexit.

PII PAPÆ
Epistola III.

Directa Iusto Episcopo Viennensi.

ANTEQVAM Roma exiisses, soror nostra Euprepia (sicut bene recordaris) titulum domus suæ pauperibus assignauit; vbi nunc cum pauperibus nostris commorantes [a] *Missas agimus.*

a An Pij seculo Missæ vocabulum ad Cathecumenorum & abstentorum missionem, subsequentemque Sacramentorum administrationem significandam in vsu Ecclesiæ fuerit, Lectoris eruditi iudicium esto.

De te autem, *superbeate*, postquam ad [b] *Senatoriam* vrbem Viennensem perrexisti, quid factum sit nosse cupimus; & vt sementem Euangelij iam sparseris audire multum desideramus. Presbyteri illi qui ab Apostolis educati vsque ad nos peruenerunt, cum quibus simul verbum fidei partiti sumus, à Domino vocati in [c] *cubilibus æternis clausi* tenentur. Sanctus [d] Timotheus & Marcus per bonum certamen transierunt. Vide, frater, vt illos imiteris sequendo, neque vinculis mundi illigeris. Festina palmam *perseuerabilem* cum Sanctis Apostolis tenere, quam per multas passiones Paulus suscepit, & Petrus; cui crux charitatem Christi tollere non potuit. Salutant te [e] Soter & Eleutherius digni presbyteri; saluta fratres qui tecum viuunt in Domino. Cherinthus [f] *primarches* [g] Satanæ multos auertit à fide: Gratia Christi habet in corde tuo.

b cur vero Senatoria Vienna dicatur, doceat qui potest.
c Notabit Lector hanc phrasim.
d fratres fuisse Pij pontif. & Hermæ, filiosque Pudentis Senatoris asserit annal. scriptor ad A. 162 164. & 166. Eorundẽ natalem in Martyrol. Rom. adscriptũ ad diẽ 24. Martij refert ibid. Baron.
e vterque Eccl. Rõ. rexit, ille ab A.D. 175. ad 179. hic ab A. 179. ad 193.
f si Cherinthus A.D. 41. restitit Petro Act. 11. quod affirmat ex Epiphanio hæres. 28. Baron. Annal. Tom. 1. si idẽ A.D. 51. Pauli doctrinã oppugnauit Act. 15. quod ex Epiphan. hæres. 28. & Philastrio hæres. asserit ipsemet Baronius, iudicet Lector an ad A. 166. vitam produxisse dicendus sit. g Pium pontificem hac semigræca voce Cherinthum hæresiarcham notasse minus verissimile est; forte *Patriarches* legendum est.

PII PAPÆ.

Epist IV.

Directa eidem Iusto Viennensi Episcopo.

ATTALVS [a] Epistolas Martyrum portans ad nos venit, *gaudium* nobis *inæstimabile faciens* de triumpho eorum; qui dixit nobis Sanctum [b] *Verum*, collegam nostrum, victorem de mundi principe triumphasse. Tu vero apud *Senatoriam* vrbem Viennensem eius loco à fratribus constitutus,

a Attali Pergameni (quem στῦλον καὶ ἑδραίωμα piorũ vocat Eccl. Viennensis) gloriosa certamina descripta habes apud Euseb. hist. lib. 5. c. 1. passus est A D. 179. c Ma'e Baron. ad A.D. 166. § 4. hunc Verum *primum Ecclesiæ Viennensis Episcopum, qui Traiani tempore Episcopatum eius Ecclesiæ accepit* vocat: Crescens Pauli discipulus Viennensem Eccl. fundauit sub Nerone: *eo ad Galatiam reuerso* (vt Adonis verbis vtar) Zacharias Apostolorum discipul. Episcopatum administrauit: idemque martyrio coronatus est sub Traiano: huic successit Martinus etiam discip. Apost. quo è viuis sublato, Verus auditor ipse Apostolorum Ecclesiæ gubernaculis admotus est. vide Adon. Chron.

&c Ce-

& [c] *Colobio* Episcoporum vestitus, vide vt ministerium quod accepisti, in Domino impleas. Cura autem Sanctorum Martyrum corpora sicut *membra Dei*, quemadmodum [d] *curauerunt Apostoli* Stephanum. Carceres sanctorum visita, ne aliquis tepescat in fide. Martyria sancta Spiritu sancto proba, vt perseuerent in fide eis incitator insiste. Presbyteri & Diaconi non vt Maiorem, sed vt ministrum Christi te obseruent, plebs vniuersa sactitate tua protegatur. Fratres nostri, quos per Attalum *recognosces*, de tyranni sæuitia liberati iam requiescunt in Domino. Presbyter Pastor [e] titulum condidit, & dignè in Domino obijt. [f] Reuelatum mihi esse scias, collega Beatissime, citiùs me finem huius vitæ facturum. Vnum flagitabo, in communione sta, & mei ne obliuiscaris. Salutat te [g] *Senatus pauper Christi* apud Romam constitutus. Saluta omne collegium fratrum qui tecum sunt in Domino.

c Colobium, genus tunicæ sine manicis, an peculiare fuerit Episcoporum ornamentum, diligentius inquirent antiquitatis studiosi: lineis Colobiis indutos Monachos Ægyptios refert Cassian. de cœnob. Insti. lib. 1. c. 5.

d Nil tale de Apostolis scriptura: hęc tantum de Stephani sepultura Lucas Act. 8. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποιήσαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

e A.D. 162. si Baronio credamus.

f A. D. 164. Baron. Annal. Tom. 2. & ad 26. Iulij in Martyrol. notis.

g Sic presbyteros Clemens vocatos ab Apostolis scribit συνέδριον καὶ βουλὴν τῆς Ἐκκλησίας. constit. lib. 2. c. 28. Sic & Ignat. ad Magnes. eos εἰς τόπον συνεδρίου ἀποστόλων in Eccl. esse, an vero similia scripserit Pius iudicent pij.

CENSVRA.

QVAMVIS has ambas perbreues epistolas, ex Viennensi Archiuo proditas, germanas atque legitimas esse, cum rerum argumentum & admirabilis quædam cum aliis horum temporum gestis consertatio, tum simplicissimus ille antiquitatis candor, quem in omnibus præ se ferre Baronio videatur facile iudice ipso, quemuis quantumlibet scrupulosi ingenij eas recipere persuadeant: non tamen ab omni imposturæ suspicione liberas eruditus lector iudicabit.

---

*ANICETI PAPÆ Epistola.

Aniceius vniuersis Ecclesiis per Galliæ *prouincias constitutis, in Domino salutem.*

BONORVM [a] *operum, & spiritualium studiorum Deum auctorem esse, non dubium est, qui* [b] bonorum hominum

* Anicetum immediatum Hygini successorem facit Optat. lib. 2.

a verba Leonis epist. 32. b qui quorum incitat.

incitat mentes & adiuuat actiones. Quod nobis [c] *euidenter apparuit,* [d] cum *inter longinqua ſpatia regionum vnum* [e] *corda* veſtra ſenſerunt *conſilium*; & quæ *deſiderabatis* reſponſa, non vnius ſed plurimorum epiſtolæ intimarunt.

De ordinationibus vero Epiſcoporum, ſuper quibus nos conſulere voluiſtis, olim in Sancti prædeceſſoris noſtri Anacleti ordinationibus quædam [f] iam Decreta reperimus. Scimus enim [g] *Beatiſſimum Iacobum, qui dicebatur Iuſtus*, qui etiam *ſecundum carnem frater Domini nuncupatus eſt, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis* Hieroſolymorum Epiſcopum *eſſe ordinatum*. Si autem *non minus* quam à tribus Apoſtolis tantus vir fuit ordinatus Epiſcopus; patet profecto eos *formam* [h] inſtituente Domino *tradidiſſe, non à minus quam à tribus Epiſcopis* Epiſcopum ordinari debere.

Sed creſcente numero Epiſcoporum, niſi neceſſitas interuenerit, debent etiam plures augeri, id eſt, ſi [i] *Archiepiſcopus* diem obierit, & alter ordinandus *Archiepiſcopus* electus fuerit, omnes eiuſdem prouinciæ Epiſcopi ad ſedem Metropoleos conueniant, vt ab omnibus ipſe ordinetur. Oportet autem vt ipſe [k] *qui* illis *omnibus* præeſſe debet, *ab omnibus* illis *eligatur* & ordinetur.

Reliqui vero comprouinciales Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, [l] *cæteris conſentientibus* à tribus iuſſu *Archiepiſcopi* conſecrari poſſunt Epiſcopis. Sed [m] melius eſt, ſi ipſe cum omnibus eum qui dignus eſt elegerit, & cuncti pariter *ſacrauerint* Pontificem. Et licet iſtud neceſſitate cogente conceſſum ſit, illud tamen quod de *Archiepiſcopi* conſecratione prædictum eſt atque præceptum, id eſt vt omnes [n] *Suffraganei* eum ordinent, [o] nullatenus immutari licet: quia qui illis præeſt, ab omnibus Epiſcopis quibus præeſt debet conſtitui. Sin aliter præſumptum fuerit, viribus carere non dubium eſt, [p] quia irrita erit eius ſecus acta ordinatio.

c nobis præſenti experimento euidenter.
d ſiquidem inter.
e vnum ſumpſerunt corda noſtra, vt quod à nobis deſiderabitis.
f te in manifeſto mendacio deprehẽdimus.
g iiſdem verbis vius pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
h nihil nec à Domino, nec ab Apoſtolis de ritibus in Epiſcoporũ ordinatione obſeruandis decretũ eſt.
i nemo ante A.D. 500. titulum *Archiepiſcopi* Metropolitis detulit: prima Archiepiſcoporum mentio in ſcriptis Epiphanij vt ſupra diximus.
k Leo epiſt. 89. cap. 5. *qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur*: quæ verba citat Concil. 3. Aurelian. c. 3.
l ſtatutum Concil. Nicæni cap. 4. vide ſupra pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.
m Concil. Antioch. cap. 19.
n An vox ſuffraganeorum noua fuerit Eccleſ. Chriſtianæ Aniceti ſeculo, doceat cui compertum eſt; mihi noua ia videtur.
o Annon Hæc Apoſtolorum Iacobum (te referente) ordinantium veſtigiis inhærere? an forte Iacobi gradus inferior fuit Archiepiſcopali?
p Concil. Antioch. cap. 19.

Ipſe

Ipse autem Archiepiscopus nihil de eorum causis, aut de aliis communibus, iuxta statuta Apostolorum, [q] *absque* cunctorum illorum agat *consilio*: nec illi, nisi quantum ad proprias parochias pertinet, sine suo; quoniam tali gaudet concordia altissimus, & [r] *gloriatur in membris suis*.

Nulli [s] *Archiepiscopi Primates* vocentur, *nisi illi qui primas tenent* ciuitates, quarum Episcopos Apostoli & successores Apostolorum regulariter Patriarchas & Primates esse constituerunt; nisi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur, cui necesse sit, propter multitudinem, [t] *eorum* primatem constitui. Reliqui vero, *qui alias Metropolitanas sedes adepti sunt*, non Primates, sed *Metropolitani nominentur*. Si autem aliquis Metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omnium comprouincialium præsentia, vel *consilio* Episcoporum, aut eorum, aut alias causas nisi eas tantum quæ ad [u] *propriam* suam *parochiam* pertinent, agere, aut eos grauare voluerit, [x] ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps præsumere audeat. Si vero incorrigibilis, eisque [y] inobediens apparuerit, ad hanc Apostolicam sedem (cui [z] omnia Episcoporum iudicia terminare præcepta sunt) eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant.

Si autem [a] propter nimiam longinquitatem, aut temporis incommoditatem, vel itineris asperitatem, graue ad hanc sedem eius causam deferre fuerit; tunc ad eius Primatem causa deferatur, & penes ipsum [b] huius sanctæ sedis auctoritate iudicetur.

Similiter [c] *si* aliquis Episcoporum proprium *Metropolitanum suspectum habuerit, apud Primatem Diæceseos, aut apud* hanc Apostolicam sedem audiatur. *Qui* [d] *maior est ve-*

q Can. Apost. 35. Conc. Antioch. c. 9. collect. Martini c. 4. Epitome Adriani.

r nota phrasim.

s Supra monuimus Apostolos nullos Primates & Patriarchas constituisse: hic notamus impostorem imitari Adriani decretorum collect. Ingelramo datæ c. 23.

t *Episcoporum*: sic est in exemplari Vaticano, & Florentino: ipsa ea iã ratio conuincit. Turrian. pro epist. lib. 5. c. 24.

u vide Epitomen Adriani Concil. Antioch. c. 9.

x gratias agimus, ob vindicatam conciliorum in ipsos *αὐθεντίας* auctoritatem.

y nota Lector præsidibus collegio cui præsident obedientes esse debere.

z nil tale vel à Christo, vel ab Apostolis vel à veteri Ecclesia præceptum est, quicquid sibi arrogent Romani præsules: inter quos Vigilius epist. 2 *tam summa Episcoporum negotia & iudicia atque querelas, quam & maiores Ecclesiarum quæstiones ad Rom. Ecclesiam referenda esse*, scribit. à hæc omnia comminiscitur impostor.

b quasi vero mendicata vibici Antistitis auctoritate opus habeant Metropolitæ quibus (Africana Ecclesia teste) *decreta Nicana Episcopos apertissime commiserunt*.

c hæc ex collect. Adriani I. ad Ingelramum c. 18. & 26. translata ab impostore. Adrianus vero è can. 9. Chalced. deprauato. d Matth. 23. 11.

ſtrum, ſecundum Dominicam iuſſionem, *ſit veſter miniſter*: & [e] *quãto* maior *es in omnibus*, *humilia te* ipſum. Chariſſimi, nolite inter vos contendere, [f] nec quærat aliquis maior eſſe; ſed iuxta Apoſtolum, diligite vos [g] *inuicem*; *quia charitas ex Deo eſt*: *& omnis qui diligit* fratrem *ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum*; *quoniam Deus charitas eſt.* [h]

Paſcite (inquit princeps Apoſtolorum) *qui in vobis eſt gregem Dei, prouidentes non coactè ſed ſpontaneè ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè; neque vt dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.*

Et [i] iuxta alium Apoſtolum, fratres, *memores eſtote verborum quæ prædicta ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicebant vobis quoniam in nouiſſimo tempore venient illuſores, ſecundum deſideria* [k] *ambulantes impietatum. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes. Vos autem, chariſſimi, ſuper ædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu Sancto orantes, ipſos vos in dilectione Dei ſeruate, expectantes miſericordiam Domini noſtri Ieſu Chriſti in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero ſaluate de igne rapientes. Aliis autem miſeremini in timore, odientes & eam quæ carnalis eſt maculatam tunicam.*

Prohibete, [l] fratres, per vniuerſas regionum veſtrarum Eccleſias, *vt* clerici (qui laïcis & ſimplicibus virtutis, honeſtatis, [m] pudicitiæ, & grauitatis exemplar eſſe debent; ac ſeipſos, tanquam ſignum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere) iuxta Apoſtolum [n] *comam non nutriant*, ſed deſuper caput in modum ſpheræ [o] *radant*: quia ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione, ita [p] & in tonſura & omni habitu diſcreti debent apparere.

Hæc vobis, fratres, vt petiſtis, cuſtodienda mittimus, & cuſtodire præcipimus, [q] *vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei*

e Eccl 3.10.
f Phil.2.
g 1. Ioan.4.
h ſequentia non cohærét.
1. Pet.5.
i Iudæ verſ. 17.&c.
k deſideria ſua.
l N. phraſ.
m Tit.2.7. 1. Tim.4.12.
n 1. Cor 11. Conc. Carth. 4. c 44. Agath. c.20. Barcinon. cap.3. Martin Brac. collect. c.66. Concil. Tolet.4. cap.4. Pontificale.
o raſuram veteribus ignotam fuiſſe demõſtrabimus. Conſule appendicem, Lector.
p hæc Theologi nõ ſum in mentem venerat Cœleſtino Papæ, cum ſcriberet: *Diſcernendi à plebe vel ceteris ſumus, doctrina non veſte, conuerſatione non habitu*, &c. Hierony. epiſt.17. *quicumque nouiſſimus fuerit, hic primus putatur. in veſte nulla diſcretio, nulla admiratio, vtcumque placuerit incedere nec detractionis eſt nec laudis, &c.*
q Phil.2.

patris;

patris: cui honor & imperium per æterna ſecula. Data 8. Kal. Iunij [r] Gallicano & Ruffino viris clariſſ. Coſſ.

CENSVRA.

NOTA conſularis huic epiſtolæ addita non congruit: ſuſpecta item *taſara*, *Archiepiſcopalis* dignitatis, *Primatus*, *Patriarchatus* mentio: quicumque Aniceti perſonam induit, vulgatæ Bibliorum verſionis Leonis, Adriani I. Concilij Nicæni & Antiocheni verbis abuſus eſt.

SOTERIS PAPÆ

Epiſt. I.

Soter, Apoſtolicæ ſedis Archiepiſcopus, *Campanis omnibus ſalutem in Domino.*

GAVDERE vos oportet, fratres, quod, diuina largiente gratia, [a] *familiares* Domini vocamini, eiuſq; *ſacerdotij* dignitate fungimini Nunc autem rogo vos, vt *circa plebes* vobis *commiſſas laborare* dignemini, & *fructuoſos manipulos* Domino reportare nitamini.

Paulus enim Apoſtolus de fide ita loquitur, dicens, *Quod ante promiſerat per prophetas ſuos in Scripturis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecũdum carnem. Item ipſe ad Galatas*, [d] Poſtquam autem venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum ex muliere [e] *factum*, & factum ſub lege. *Et ad Philippenſes*, [f] In *ſimilitudinem* hominum factus, & habitu inuentus vt homo. *Et in pſalmo* 30. Infirmata eſt in paupertate virtus mea, & oſſa mea conturbata ſunt; & ſuper inimicos meos factus ſum opprobrium. *Item ibi*, Obliuioni [g] *datus* ſum tanquam mor-

r vnicus à Chriſti natali ad A. 175. quo co.onatus Anicetus, Gallicani nomine conſignatus annus reperitur in faſtis: Magiſtratum geſſit cum Antiſtio vetere Romulus Gallicanus anno 152. Teleſphoro ſedente A. D. 133. Sixti primi a cum Lucio Antonio Rufino Cõſul factus eſt Seruius Octauius Læna, vel Põtianus, quẽ Lænæ nomine omiſſo recenſet Baronius A.D. 144. Teleſphori 3. conſulatũ tenuerunt L. Torquatus, vel potius L. Statius Quadratus, & L. Cuſpius Rufinus. A.D. 155 Hygini 2. adnotantur Brutius Præſens, & M. Antonius Rufinus. Denique toto tempore Aniceti, id eſt, ab A. D. 167. ad 17[?]. nullius Gallicani, nullius Ruffini mentio in Conſulum faſtis.

a An omnes Campani ſacerdotij dignitate ornati ſunt, & munus publicum in Eccleſia exercere iſte dicendi ſunt?

b phraſis Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anteler. epiſt. 3. Pſeudo-Liberij epiſt. 13.

c Phœbadij aduerſus Arianos c. 9. Rom. 1.

d Gal. 4. e natum. f Phil. 2. ſimilitudine. g traditus.

tuus à corde, [h] factus sum tanquam vas perditum. [i] *Et in* 70. Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. *Et in* 72. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. *Et in* 86. Mater Sion dicet homo, & homo factus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. *Et in* [k] 77. Factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. *Et in* 108 Et ego factus sum illis opprobrium, viderunt me, & mouerunt capita sua. *Et in* 101. Vigilaui & factus sum sicut passer [l] *solitarius* in tecto. *Et in Euangelio.* Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Filius igitur secundum carnem dicitur factus. Nam secundum Diuinitatem à Patre nusquam legitur factus, sed genitus.*

Dum [m] *enim Pater loquitur, filius loquitur; & cum Filius loquitur,* [n] *Patrem in illo* esse loquentem *documentis cælestibus comprobatur, Paulo Apostolo attestante*, qui ait; [o] *Multifariè* multisque modis olim Deus *locutus est* Patribus in Prophetis, nouissime autem locutus est nobis in filio. *Et vt eundem Filium excepto Patris præcepto* [p] doceam *fuisse locutum*, ex *Esaiæ Prophetæ volumine proferimus documentum*: [q] Hæc dicit Dominus, In illa die sciet populus meus, quoniam ego sum ipse qui loquebar in seruis meis Prophetis, [r] Euangelizans auditum [s] *pacis: & ecce adsum. Item ibi*, Ego sum Dominus, qui loquor iustitiam, & annuntio veritatem. [t] *Item ibi*, Ego cogitaui & locutus sum; & adduxi, & creaui, & feci. [u] *Et Apostolus*, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? *& in Psalmo* 118. Loquebar *in* [x] testimoniis tuis in conspectu regum, & non confundebar. *Et ipse Dominus in Euangelio, cæco à se illuminato dicit,* [y] Et vidisti eum, & qui loquitur tecum ipse est. *Et Samaritanæ mulieri ait:* [z] Ego sum, qui loquor tecum. *Et ad discipulos,* [a] Verba quæ ego locutus sum vobis spiritus & vita sunt. *Et ad Patrem,* [b] Ego ad te venio, & hæc loquor in [c] mundo. *Et iterum Iudæis* dixit, Loquor vobis, & non *auditis.* Si autem venerit alius, illum [d] audietis. *Et iterum,* [e] Hæc locutus est Dominus in gazophylacio docens in templo, & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. *Ecce in his omnibus quæ superius dicta sunt, non* [f] docetur Filius

præcepto

h & factus.
i in psalmo.
k in 87.
l singularis.
Ioan. 1.
m verba Ithac. eiusd. lib. c. 10.
n cum filius loquitur, loquitur pater; patrem in illo loqui.
o Heb. 1 multis partibus & multis &c.
loquens.
p doceamus.
q Esai. 45.
r & Euangel.
s auditum audietis. ecce ego sum.
t deest I. ha.
u 2. Cor. 13.
x de test.
y Ioan. 9.
z Ioan. 4.
a Ioan. 6.
b Ioan. 17.
c in hoc mundo.
d dicit, Ioan. 5. audistis.
e Ioan 8. 20.
f non doces, filium locutũ

præcepto Patris fuisse locutus; *sed magis* proprium *exercuisse in loquendo* [g] sermonem.

Esaias [h] quoque Propheta ait; *Hæc dicit Dominus: Ego feci terram* [i] sensu *meo, & hominem super eam: ego solidaui cælum manu* mea; *ego omnibus sideribus mandaui, vt* [k] lucerent *in cælo: Item ibi;* Ego *omne consilium meum* [l] statui, *& omnia quæcumque cogitaui ego feci. Item ibi:* Sic dicit Dominus; qui constituit cœlum & terram, & fecit eam, *& fundauit* [m] eam. *Item ibi, Ego* [n] *primus, & ego in æternum: manus mea fundauit terram, & dextra mea solidauit cælum.* [o] Et in Hieremia: *Ego feci terram in fortitudine mea magna, & in brachio meo excelso.* Item ibi, [p] *Dominus fecit terram in virtute sua magna, & erexit orbem terræ; in sapientia & prudentia sua extendit cælum, & posuit sonum aquæ in cælo.*

Defendite, [q] charissimi, rogo vos, *contra* maleuolos homines *inconcussum Ecclesiæ statum, & vos Christi dextera* defendat in æuum. Data Nonis Maij [r] Rustico & Aquilino viris Clariss. Coss.

g imperium.
h Ithac. c. 11. ex Esai. 48.
i sermone meo terram.
k luceant.
l stabit.
m ipse definiuit.
n ego sum primus.
o I. em ibi.
p & in Hieremia, dominus qui &c. Hier. 51.
q verba Leonis epist. 25. *defendite contra hæreticos inconcussum, &c vt & vestrum Christi dextera defendatur imperium*
r A. D. 164. Pij Papæ 7. successit Pio Anicetus an. 167. sedem tenuit ad. ann. 175. quo in eius locum substitutus Soter. Maij 4. vide Baro. Annal. Tom. 2.

C E N S V R A.

PSeudo-Soter Campanos omnes Sacerdotes, Clericos solos Domini familiares facit: Ithacij, Clari & Leonis Sententias mutuatur: Epistolam datam fingit ann. 11. antequam Aniceto succederet verus Soter.

S O T E R I S   P A P Æ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus per Italiæ prouincias, Sanctis constitutis Episcopis, Soter Papa.

DIVINIS [a] *præceptis & Apostolicis monitis* [b] informamur, *vt pro omnium Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu;* [c] *vt si quid vsquam reprehensioni* inuenitur *obnoxium, celeri solicitudine,* [d] *ab ignorantia imperitia, & præsumptionis vsurpatione reuocemus.*

a verba Leonis epist. 4.
b innitam ur.
c ac si quid &c inueniatur.
d aut ab ignor. aut à præsumpt.

Sacratas Deo fœminas vel *Monachas*, sacra vasa, vel *sacratas pallas* penes vos *contingere*, & [e] *incensum* circa altaria deferre, perlatum est ad Apostolicam sedem: quę omnia reprehensione, & vituperatione plena esse, *nulli recte sapientium dubium est.* Quapropter huius S. sedis auctoritate hæc omnia vobis resecare funditus, quanto citius poteris, censemus: & [f] *ne pestis hac latius diuulgetur* per omnes prouincias, abstergi citissime mandamus.

Ait enim Apostolus: [g] *Despondi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo: Illa est enim virgo Ecclesia, sponsa vnius viri Christi, quæ nullo se patitur errore* vel inhonesta reprehensione *vitiari; vt per totum mundum vna sit nobis vnius castæ communionis integritas.*

Vnde consurgite, charissimi, [h] *cum Deo, & assistite ei induentes arma spiritus, aduersus malignantes contra fidem eius,* [i] & probetur *spiritus sapienter, id est verba illorum, si ex Deo sunt. Scriptum est enim in Hieremia,* Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies, & probabis viam *illorum.* [k] Multum *namque nobis necessaria est vigilantia* [l] tanti Sacramenti *sapientiæ discretionis, qua occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem; quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia, pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur, vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtique sciens B. Apostolus ait,* Nam huiusmodi pseudo-Apostoli, operarij subdoli, [m] *transfigurant* se in Apostolos Christi. Sed non mirum, *quando* ipse [n] Satanas transfigurat se [o] *in* Angelum lucis, [p] si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiæ, quorum finis *est* secundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos, ait:* [q] Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. *Ergo in idipsum ex toto corde* vestro [r] referetis *ante omnia super tali quæstione deprecationem, &* [f] dicetis *cum Dauid;* Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua: Lucerna [u] pedibus meis [x] *verbum tuum, & lumen semitis meis. Quoniam,* [y] vt *ait B. Daniel Propheta, Sapientia & fortitudo eius sunt. Dat sapien-*

tiam

e vide Pontificalem in Sotere, & Bonifacio I. Gelasij epist. 10. c. 27. Zachar. epist. 7. cap. 5. Conc. Laodi. c. 44. conc. t. Martini B a car. cap. 42. & Conc. Paris. sub Ludou. co Pio li. 1. c. 4.
* pharis. V gilij ep st. 2.
f pro ut li. Leonis epist. 2.
g verba Leonis epist. 40.
2 Cor. 11.
h verba Martini I. ad patres Conc. I. Lateran. consult. 3. p 435 *Sed consurgere cum Deo & consistere pro pe os.*
i vt approbemus.
k eorũ. multa
l & tantum diuinæ sapientiæ.
m 2. Cor. 11. transfigurantes.
n Ipse enim.
o vel. et Angelum lucis.
p & non mirum si.
q Matth. 7.
r referentes.
f dicentes.
t Psal. 118.
u lucerna enim.
x verba à plagiario addita
y sicut ait. Dan. 2.

tiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita, & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est. Quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi, & ostendisti mihi quæ rogaui te.

Data 10. Kal. Iunij, [z] Cethego & Claro viris Claris Coss.

z A. D. 171. Aniceti 6. Baron. sedi. Soter ab A. 175. ad 79.

CENSVRA.

TOTA hæc epistola, paucissimis exceptis quæ è Concilio Laodiceno & Gelasio translata videntur, è Leonis & Martini primi scriptis deprompta est: ad finem addita Consulum nomenclatura tempori quo sedit Anicetus congruit, non Soteris pontificatui.

ELEVTHERII PAPÆ Epistola.

Eleutherum vocant Tertullian. de præscript. c. 30. Euseb. lib. 5. cap 3. Eleutherium Irenæus, Optatus Augustin.

Eleutherius Episcopus, vniuersis Ecclesiis per Galliæ *prouincias Domino militantibus, in Domino salutem.*

MAGNO [a] *munere misericordiæ Dei totius Ecclesiæ Catholicæ multiplicata sunt gaudia*, cum multos populos ad Domini seruitium festinare cognouimus. Qua de re necessarium iudicauimus vos instruere, vt escas, [b] quas vitare vos audiuimus *irrationabiliter*, non respuatis. Scitis, fratres, [c] legislatorem docuisse, *Omnia quæ* creauit Deus *erant valde bona.* Et ipsa per se Veritas ait; [d] *Non quod intrat in os, coinquinat hominem; sed quod* exit de *ore.* Vnde constat non [f] deberе refutari escas communes quas Deus ad cibos tribuit fidelibus suis.[e] Et in actibus Apostolorum de mundis escis legitur ita, [g] *Postera autem die iter* tribus *facientibus* domesticis, *& appropinquantibus ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit*

a Verba Leonis epist. 54.
b Scilicet, audiuisti Ecclesias Gallicanas in Tatiani castra transiisse: A quo.
c Moses Gen. 1. de omnib. omnino creatoris loquitur, non de solis esculentis.
d Christus de lotione loquitur, de escarum munditia nihil.

Matth. 15. e procedit ex. f vide Pontificale. g Act. 10. de mundis escis proprie loquendo non legitur, sed de gentium (quas immundarum escarum typus adumbrauit) vocatione.

gustare. Parantibus autem [h] eis, *cecidit super eum mentis excessus; & vidit cælum apertum, & descendens vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis submitti de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cæli. Et facta est vox ad eum; Surge Petre, occide & manduca: Ait autem Petrus; Absit Domine, quia numquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterum secundo ad eum, Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Hoc autem factum est per ter. Et statim vas receptum est in cælum.*

De accusationibus *ergo* Clericorum, super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile [i] est ad sedem Apostolicam deferre, finitiua Episcoporum tantum iudicia huc deferantur; vt huius S. Sedis auctoritate finiantur, [k] sicut ab Apostolis eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est. Nec [l] in eorum Ecclesijs alij aut præponantur aut ordinentur, antequam hic eorum iuste terminentur negotia. Quoniam quamuis liceat apud Prouinciales & Metropolitanos atque *Primates* eorum ventilare accusationes vel criminationes, [m] non tamen licet diffinire secus quam prædictum est. Reliquorum vero Clericorum causas apud prouinciales & Metropolitanos ac *Primates,* & ventilare & iuste finire licet.

Iudicantem [n] tamen *oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi, adjiciendique præbita patientia ab eo, vt ibi actio ambarum partium limitata sit* pleniter.

Nec [o] *litigantibus* iudex *prius sua velit sententia obuiare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus* [p] nihil habeant *in* quæstione *quod proponant.* Et tamdiu actio ventiletur, *quousque rei veritas* [q] inueniatur. *Frequenter* interrogare [r] *oportet, ne aliquid prætermissum fortasse remaneat,* [s] quod annecti conueniat.

Induciæ [t] enim non modicæ ad inquirendum dandæ sunt, ne aliquid præpropere agi à quacumque parte videatur;

h illis.
* hęc non cohærent præced.
i imo impossibile est eos qui vltra Garamantas & Indos habitant, ad Rom. Episcopi tribunal, quotiescumque lis exorta fuerit, trahere.
k sicut somniasti; nihil enim de Rom. sedis in Eccl. vniuersalem auctoritate definitum ab Apostolis constat.
l à Concil. Sardic. primum decretum est, non prius in cathedram illius qui appellauit ad Rom. Episc. substituendum quam Rom. Episc. causa cognita sententiam tulerit. vide can. 4.
m imo semper licuit, nec ab vllo contrarium probari potest.
n Adrian. I. collect. Ingelram. datæ. c. 24. ex Cod. Theod. lib. 2. tit. 18. const. 1.
o Adrian. ibid. ex Aniani interpret.
p iam in contentione non habuerint quod prop. quousque &c.
q inquiratur.
r interrogatis.
s addit. Adrian. I.
t de induciis vide pseudo-Felic. II. epist. 1. c. 20.

videatur; quia [u] *per surreptionem multa proueniunt.* Nihil tamen [x] *absque legitimo* & idoneo *accusatore* fiat.

Nam [y] *& Dominus* noster Iesus Christus *Iudam* [z] furem esse *sciebat*; *sed quia non est accusatus*, [a] ideo non est eiectus.

Et [b] *quicquid inter Apostolos egit, pro dignitate* ministerij ratum mansit. Nam si leges seculi accusatores requirunt, quanto magis Ecclesiasticæ regulæ? Docent [c] enim terrestria & humana, quæ sint Ecclesiastica & cœlestia.

De accusationibus vero comprouincialibus, ita legitur esse statutum: [d] *Si quis super quibuslibet criminibus* quemlibet Clericum pulsandum crediderit, *in prouincia, in qua consistit ille qui pulsatur, suas* [e] exerceat *actiones*; *nec æstimet eum alibi aut longius ad iudicium* [f] protrahendum. *Illi vero qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare.*

Caueant [g] etiam *iudices Ecclesiæ, ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant; quia irrita erit, imo* etiam *& causam in Synodo pro facto dabunt.*

Proditoris [h] vero *nec calumnia, nec vox audiatur. Nemo* [i] *enim* debitorem amplius *potest cognoscere, quam ille qui iniuriam eius*que *sustinuit nequitiam.*

Oppressus [k] namque ab omnibus in cunctis subueniatur causis. Hæc [l] omnia summopere sunt attendenda. Nec criminatio minorum, quanto magis Episcoporum, facile est recipienda, dicente Domino, [m] *Non sequeris* turbas *ad faciendum malum.* & alibi, [n] *Non* suscipias *vocem mendacij*; & in Paralipomenon legitur, [o] *Omnia corda scrutatur* Dominus, *& omnem cogitationem nouit; homo* vero *videt in facie, Deus autem in corde.*

u verba vltima can. Apostol. 24. vers. Dionys. exigui.
x Tit. cap. 12. Conc. 6. Tolet. ne *sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.*
y verba autoris comm. in 1. Cor. 5 inter opera Ambrosij.
z cum fur esset.
a minime abiecit.
b verba Anastas. epist. ad Anastas Imp. c. 7. *pro dignitate cōmissa, beneficia per indignū data: nulla ex hoc detrimenta senserunt.*
c hoc cōm. n... tum repetit pseudo Damas. epist. 4.
d Adriani I. verba collect. Ingelramo data cap. 8. *Si quis Clericus, & pulsatus fuerit* &c. vide Anianum in Nouellis *neminem exhiberi* &. Digest. l. 49. tit. 16. l. 3.

e exerat vel exequatur. f pertrahendum. g eiusd. collect. c. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 30. vide pseudo-Iul. epist. 2. c. 24.

h verba Aniani in constit. 2. tit. 10. lib. 10. Cod. Theodos. *Si quis proditor futurus est, nec cal.* &c. *illius aud. eo.* i verba constit. 3. eiusd. tituli *nemo enim delatorem plus potest,* &c. per eius sustinuit nequitiam.

k ead. verba habet pseudo Iul. epist. 2. cap. 27. l vide ibid. cap. 32.

m locus Exod. 23. 2. non probat accusationem Episcoporum non recipiendam; sed mala nulla imitanda. n imo ibid. vers. 1.

o 1. Paralip. 28. & 1. Reg. 16. verba confudit impostor, transtulit vero verba ex epist. Anastasij ad Anastas. August. c. 2.

Et alibi scriptum est, [p] *Non potest humano condemnari examine, quem Deus suo reseruauit iudicio.*

Igitur [q] *omne pondus, & circumstantia* aduersariorum nocumenta *per patientiam, fratres,* comprimere satagite; [r] *scientes quia subuersi sunt huiusmodi, & delinquunt proprio* ore *damnati.*

Quia qui fratres accusant vel infestant, non eos diligunt, sed magis negligunt, & peccant, dicente Apostolo; [s] *Dilectio proximi malum non operatur:* & alibi, [t] *Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere?* [u] *Nos enim humiles corde* ad ea *quæ recta sunt adiutore Domino* [x] sapienter *vinculo charitatis vobiscum sumus constricti;* & [y] *religionem Catholicam in omnibus fortiter defensantes* [z] *improbis probe resistere* non negligimus.

Vnde dictum est, [a] *Negligere enim cum possis deturbare peruersos, nihil aliud est quam fouere.* Nec [b] *caret scrupulo societatis occultæ qui* [c] manifesto *facinori desinit obuiare.*

Huius [d] rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnib. laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis.

Frater [e] autem *fratrem adiuuans, exaltabitur,* & allidens dissipabitur. Quapropter *releuate* [f] semper *oppressos,* [g] *corripite inquietos,* vt zizania Dominicam messem non *possit* suffocare. Data 5. Idus Iulij Paterno [h] & Bradua viris Clariss. Coss.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 187. §. 2. Possemus equidem haud iniuria suspicionem prætexere adulteratæ epistolæ; cum quæ in ea posita sunt de iudiciis superaddita exscriptaque videantur ex Constantini Imp. constitutione, & interpretatione ad eam apposita, quæ in Codice Theodosiano leguntur. &c.

p verba Constantini M. ad patres Conc. Nicæni referente Adriano I collect. c. 51. & 67.
q Heb. 12.
r Tit. 3.
s Rom. 13.
t hæc verba non Pauli sed Ioannis verba 1. epist. c. 4.
u verba Victoris Episc. Carthag. ad Theodor. Papam. Concil. Lateran. sub Martino I. consult. 2. p. 432.
x sapientes vno vinculo.
y veram fidē ac religionem.
z studiosius itaque à Catholicis improbis &c.
a verba Felicis III. epist. 1. negligere quippe cum, &c.
b non caret.
c euidenter facinori.
d Hæc eād. habent pseudo Alexand. epist. 2. & pseudo Ioan. 1. epist. 1. pseudo Athanas. in epist. ad Liberium.
e sic legit Greg. lib. 7. Ind. 2. epist. 120. videtur alludere ad Prouerb. 18. 19.
f Iob. 12. 21.
g 1. Thess. 5.
h vnicum Paterni cum Torquato Consulatum adnotauit Cassiodorus circa Anno D. 125. At Cassiodori siue Mariani Scoti, qui ex illius Codice iam deprauata sumpsit, nullam per hos Hadriani annos habendam esse rationem monet Baron. ad A. 121. §. 1. Triarij Materni cum M. Aurelio Bradua Consulatus incidit in A. D. 187. Eleutherij 9. quem forte notare voluit impostor.

Contius

Contius in not. ad q. 5. can. 30. indicantem. Adulterinam esse hanc Eleutherij epistolam, vel ex hoc fragmento liquet: hæc enim sunt verba Constantini Imp. in li. 1. C. Theod. de iudiciis, quæ plusquam 100. post Eleutherium annis sunt à Constantino rescripta; quæ illius epist. fabricator suppresso nomine compilauit.

Anton. Augustin. in cap. 8. collect. Adrian. I. Si quis Clericus super quibuslibet &c. Videntur esse hæc verba sumpta (si tempora paterentur) ex verbis Aniani interpretis nouellæ Valentiniani & Martiani, *neminem exhiberi,* &c.

CENSVRA.

Impostor versionem Noui Testamenti vulgatam sequitur; Paulo Ioannis verba adscribit; dicta Scripturæ ad figmentorum suorum confirmationem obtorto collo trahit; noua dogmata cudit; centones ex Leonis, Felicis III. Anastasij, Adriani I. Victoris Carthaginensis, auctoris commentarij in Paulum Ambrosij titulo prænotati, canonum qui Apostolorum dicuntur, Conciliorum Carthag. 4 & Toletani 6. Codicis Theodos. & Aniani interpretis dictis contexit; nota denique mendosa Epistolam consignat. Nihilominus probatur aduersariis: *Leguntur* (ait Baron. ad A.D. 187 §. 1.) *literæ Eleutheri Papæ ad Episcopos Galliarum; quarum si spectes argumentum, nihil est quod de iis dubites, cum ea illos inprimis admoneant, de quibus (vt vidimus ex literis Ecclesiarum Viennensis & Lugdunensis) iam sub Marco Imp. cum martyres detinerentur in vinculis, de cibis vtendis, occasione Alcibiadis abstinentiæ, fuerat à sanctis martyribus controuersia excitata.* &c

R. Si spectes argumentum, nihil est quod epistolam ab Eleutherio scriptam persuadere possit. Est enim tanto præsule indignissimum quod scribit impostor de causis Episcoporum apud prouinciales &c. ventilandis, à solo vrbico Papa definiendis. Falsissimum est Ecclesias Gallicanas vitasse escarum vsum; id enim de solo Alcibiade narrat Euseb. hist. lib. 5. c. 3. Falsum item à martyribus Alcibiadis occasione excitatam solummodo controuersiam: composita enim fuit Alcibiade censuræ cœlesti, fraternisque monitis humiliter cedente.

Binius in Notis ad hanc epist.

Hæc epist. responsoria est ad epistolam Episcoporum ac Martyrum Viennensis & Lugdunensis Eccl. in carcere conscriptam: cuius argumentum hoc est; Alcibiades cum prædictis martyribus numeratus, sicut ante, ita etiam in vinculis exemplo Montanistarum, tres quadragesimas & illegitimas xerophagias obseruantium, vitam duriter & austere degebat, eoque multos alios fideles offendebat. Consulitus igitur hac de re Rom. Pontifex, aliique aliarum Ecclesiarum Episcopi, Eleutherius respondit, ac xerophagias Montani velut illegitimas ac superstitiosas condemnat; vtpote qui priuatus homo non paracletus sit, potestatem habens obligandi (vt intendebat) vniuersam Ecclesiam ad noua ieiunia, nouas etiam ieiuniorum leges obseruandas.

℞. Sua hoc loco somnia narrat Binius: 1. dum scribit Pseudo-Eleutherij epist. *responsoriam* esse ad Epistolam Martyrum Gallicanorum. 2 dum fingit Alcibiadem, qui passus est Lugduni, eundem esse cum Alcibiade illo Montani assecla qui Ecclesias Asiaticas turbauit 3. dum mendaciter admodum sanctissimum martyrem infamat, quasi petra scandali factus fuerit in quam impingerent fratres. Notatus quidem diuinitus Alcibiades ὡς ἄλλοις τύπον σκανδάλου ἀπολειπόμενος; at non quisquis exemplar scandali præ oculis habet, scandalizatur de facto. Abstinentia ergo Alcibiadis periculosi fuit exempli; sed ne cuiquam periculum crearet, tempestiue correptus à Domino melioribus cessit. 4. falsum est *consultum* à Gallis *Rom. Pontif. aliosque Episcopos hac de re.* 5. falsum denique Eleutherum *respondiss.* quæ hic fudit Binius; quid enim simile vel Eusebius vel epistola quam pro manibus habemus memorant? Vt paucis expediam, si Eleutherius à Gallicana Ecclesia consultus ea scripsit quæ barbarus effictor ei supposuit, pessimè consultoribus suis consuluisse, eorumque expectationem fefellisse dicendus est. Verum quidem est Martyres Gallicanos ad Eleutherum scripsisse; at falsum ipsos eius consulta requisiuisse, ac non potius Ecclesiarum aliarum paci consuluisse: ἰδίαν κρίσιν (teste Eusebio) epist. ad Asianos scriptæ subiunxerunt; simulque τοῖς ἐπ' Ἀσίας καὶ Φρυγίας ἀδελφοῖς ἐχάραξαν epistolas, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης πρεσβεύοντες.

Lib. 5. c. 3.

Bin. in hæc verba, *iudicantem tamen oportet.* &c. *Horum verborum argumento post Contium etiam Baronius hanc epist. existimauit esse corruptam & adulteratam, quod ea quæ de iudiciis in ipsa scribuntur ex constitut. Constantini & interpretatione ad eam apposita, quæ in Cod. Theod. lib. 2. de iudiciis extat, superaddita, exscripta & huc translata videantur. Sed cum eadem infra in epist. decretali Iulij Papæ ad Orientales cap. 31. & in canonib. Hadrian. c. 26. verbis prope iisdem referantur; ideóque ipso Cod. Theodosiano qui post tempora Iulij Papæ compilatus est antiquiora sint, manifestò constat hanc de iudiciis constitutionem ab Eleutherio Iulium, à Iulio Theodosium; adeoque à Pontificibus Imperatorem, non contra ab Imperatore Pontificem, hanc aliasque similes constitutiones mutuasse, & accepisse. Et consequenter hac de causa non modo non (velut spurium & illegitimum partum Ecclesiæ) respuendum; sed potius tanquam matris germanæ fœtum germanum plurimis posterorum Pontificum scriptis, quasi filiorum vultibus simillimum, ab iniuriis inimicorum vindicatum obuiis amplexibus esse acceptandum & fouendum.*

℞. Hic rursus plura peccata congerit Binius. Nam 1. sibi temerè persuadet Iulium auctorem epist. ad Orientales, quam à Mercatore confictam suo loco ad oculum demóstrabimus. 2. pudendam contradictionem inuoluit, dum hic eandem Iulio suppositam pro genuina epistolam agnoscit, quam alibi *mendosam, corruptam, & à quodam ex diuersis compilatum statuit.* 3. absurde, ex eo quod *Cod. Theodosianus post Iulij tempora compilatus sit*, inferre non dubitat Theodosium

à Iulio

à Iulio constitutionem à Pseudo-Eleuthero scriptam *mutuasse*. Licet enim Theodosio iubente edita fuerit compilatio legum ciuilium, non tamen Theodosium constitutionum singularum auctorẽ fuisse credere par est. Propius à vero abfuisset Binius, si scripsisset à Iulio non Theodosium sed Constantinum M. mutuatum; abfuisset tamen, quandoquidem Lex, cuius verbis abutitur personatus, siue Iulius, siue Eleutherus, lata est Constantino Cæsare 2. & Crispo Cæsare 2. Coss. id est A.D. 321. Successit autem Marco Iulius A. 336. vj. Kal. Nouembr. Non itaque verba Pontificis mutuauit Imperator, sed imperatoris & interpretis descripsit sententias nebulo Decretalium epistolarum effictor: Quem si vlterius patrocinio suo tutari pertexerit Binius, edicat quæso quo fato factum fuerit, vt Decreti ab Eleutherio & Iulio (si Deo placet) conditi partem sibi Constantinus, partem Anianus interpres vindicauerint, obliuione sepulta Pontificalis legislationis memoria.

VICTORIS PAPÆ

Epistola I.

Victor, Romanæ ac [a] vniuersalis *Ecclesiæ* [b] *Archiepiscopus*, [c] Theophilo *Episcopo, & cunctis fratribus in* [d] Alexandria *Domino famulantibus, in Domino Salutem.*

MVLTA mihi gratulatio est, dilectissimi fratres, quod [e] *manifestato (sicut* [f] optamus) *per gratiam Dei lumine Euangelicæ* [g] claritatis, *& ab Ecclesia* iam magna ex parte *pernitiosi erroris noctе depulsa*, [h] *creditæ nobis dispensationis* fructus crescit & augmentatur in Domino.

Celebritatem sancti Paschæ [i] die Dominica agi debere, & prædecessores nostri iam statuerunt, & nos il-

a Romana Eccle a vniuersalis dici nunquam potuit, nisi eo sensu quo Isidorus Hispal. piam quamlibet vniuersalem seu Catholicum appellari docet.

b An vox Archiepiscopi in vsu Ecclesiæ fuerit Victoris seculo iure dubitamus.

c Theophilus Alexandrinus sedit ab A.D. 385. ad 412. obiit Victor A.D. 203. quem suas Theophilo Cæsariensi vices in quartadecimanorum causa demandasse scribit Beda.
d commentum Turriani de Alexandria Asiæ mox refellemus. e verba Leonis epist. 53.
f optauimus. g veritatis & ab vniuersali Eccl. pernitiosissimi.
h ineffabiliter gaudemus in Domino quod creditæ &c.
i de Pio id testatur qui Eusebij Chron. interpolauit de Eleutherio Ado. de Victore liber Pontific. de Victore & Eleuth. Beda de 6. ætat.

lud vobis eadem die celebrari solemniter mandamus; quoniam non decet vt[k] *membra à capite* discrepent, [l] *nec* contraria gerant.

A quarta *decima vero* [m] *Luna primi mensis, vsque ad vicesimum primum* eiusdem mensis diem, eadem celebretur festiuitas.

Eodem [n] vero Baptismus celebrandus est Catholicus: sed tamen si necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco vel momento, *vbicumque* euenerit, siue in flumine, *siue in mari, siue in fontibus, tantum Christianæ confessione credulitatis clarificata baptizentur.* Ipsis quoque quod in Baptismo polliciti sunt, summopere est attendendum, ne infideles sed fideles inueniantur. Ipsi vero [o] qui infidelitatis nota adsperguntur, infames efficiuntur, atque inter fideles minime reputantur. Hæc vero statuta [p] *nulla* debent *improbitate conuelli, nulla nouitate mutari*; quia *alia ratio est* [q] causarum *secularium, alia diuinarum.*

Audiuimus namque, apud vos vestrosque diuersa iudicia fieri, & incerta iudicari. *Incerta,* [r] charissimi, nullatenus *iudicemus quoadusque veniat Dominus, qui latentia* [f] producet *in lucem,* [t] & illuminabit *abscondita tenebrarum,* & manifestabit [u] *consilia cordium.* Quia *quamuis* [x] *vera* sint, *non* tamen *credenda sunt, nisi quæ* [y] manifestis *indiciis* comprobantur, *nisi quæ manifesto* [z] iudicio *conuincuntur, nisi quæ ordine iudiciario publicantur.*

Similiter, ea vos iudicare, ad Apostolicam delatum est sedem, quæ præter nostram verbis definire non licet auctoritatem, id est Episcoporum causas. Vnde ita constitutum [a] liquet à tempore Apostolorum, & deinceps.

Placuit [b] vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa Episcopus licenter appellet, &

k vide Leon. epist 63. c.1. & 84. c.11.
l. not. phras.
m id est, celebretur die Dominica quartam decimam Lunā primi mensis proxime sequente, prætcrlapso Æquinoctio. vide Pontificale.
n Baptismi solennis rempus Paschale, docent Tertull. de Bapt. c.19. Siric. epist. 1. Hieronym. epist. 61 & ad cap. 14. Zachar. & Leo epist. 4. Gelas. epist. ad Episc. Lucaniæ. Concil. Gerund. c. 4. Matisc. 2. c. 3. Autissiod. c. 18 Tolet. 17. c. 2. Mogunt. sub Leone III. c. 4 vide & collect. Martini Bracar. c. 49. & pontificale.
o Apostatas infamia nota ucrunt principes Christiani. vide Cod. Theod. lib. 11. tit. 39. const 11.
p verba Leonis epist. 54 c. 3. nulla possunt. q ibid. paulo ante. rerum secul.
r verba Isidor. Hispal. synonym. lib. 2. c. 16. varie corrupta. non iudic. quousq.
f producit. t qui illuminat. u qui manifestat.
x quamuis enim vera sunt.
y quæ certis indiciis demonstrantur. z examine.
a Te lectori fucum facere liquet. b ead. habet Pseudo-Sixt. II. epist. 1. Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 3.

adeat

adeat Apostolicæ sedis Pontificem: [c] qui aut per se, aut per vicarios suos eius retractari negotium procuret. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus: quoniam quamquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat; [e] non tamen diffiniri inconsulto Romano pontifice permissum est; cum B Petro Apostolo non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino, [f] *Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo; *& quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in* cœlo.

Et alibi in institutis legitur Apostolicis, [g] *Si quis putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud* Patriarcham, vel *Primatem Diœceseos*, aut penes vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ iudicetur sedem.

Nihil aliud est, fratres, talis præsumptio, nisi Apostolorum suorumque successorum terminos transgredi, eorumque Decreta violare.

Culpantur enim, vt scriptum est, [h] fratres, qui aliter circa Episcopos iudicare præsumunt quam Apostolicæ sedis Papæ fieri placuerit.

Et quis [i] est qui iudicat eum quem Dominus sibi & huic S. sedi reseruare voluit iudicandum?

Ait namque Dominus per Prophetam Esaiam, [k] *Dominus Deus auxiliator meus; ideo non sum confusus. Ideò posui faciem meam vt petram durissimam, & scio* [l] quia *non confundar. Iuxta est qui iustificat me. Quis* [m] contradicit *mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? Accedat ad me; Ecce Dominus Deus* meus, *auxiliator meus. Quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem serui sui?* Quis [n] *ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, &* [o] *flammis quas succendistis; de manu mea factum est hoc vobis; in doloribus dormietis.*

Audite [p] *me qui sequimini quod iustum est, & quæritis Dominum:* [q] Accedite *ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem ve-*

c Conc. Sardic. c. 4.

d ibid. c. 5. & 7.

e imo commisit Metropolitis Clerici omnes teste Eccl. Afric. ep. st. ad Celestinum.

f eadem potestas cæteris Apostolis ab ipso Domino collata. vide Matth. 18.

g id vero nullibi legitur: impostor deprauauit can. 17. Chalced. ab Adriano collect. Ingelramo dat insertum.

h finxerunt hoc scriptum pseudo-Sixt. I. epist. 2. & Pseudo-Iul. epist. 2. cap. 2. & Pseudo-Sixtus II ep. 1 &c.

i neminem Dominus sedi Romanæ iudicandum reseruauit.

k Esai. 50. 7.

l quoniam.

m contradicet.

n qui.

o & in flam.

p Esai. c. 51.

q attendite.

strum, & ad Saram, quæ peperit vos; quia vnum vocaui eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum. Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius; & ponet decretum eius quasi delitias, & solitudinem eius quasi hortum domini. Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Attendite ad me populus meus, & tribus mea me audite. Quia lex à me exiet, & iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est Saluator meus, & [r] brachium meum *populos* iudicabit. *Me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt. Leuate in cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum, quia cœli sicut fumus liquescent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut hæc interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus:* [s] *lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in* [t] generatione *generationum.* [u]

r brachia mea iudicabunt.

s populus meus.

t generationes.

Multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt veræ charitatis & *continentiæ obtineatur integritas.*

Dominus [x] enim *nullum vult perire*, sed *omnes saluos fieri.*

Certus [y] autem *sum vos ad hæc emendanda vel defendenda,* Domino [z] *auxiliante*, proficere. Data 13 Kal Aug. Commodo [a] & Grauione viris Clariss. Coss.

u hæc nõ cohærent superioribus; sunt autẽ Leonis epist. 13.

x confudit impostor verba 2 Pet. 3. & 1. Tim 2.

y verba Leonis epist. 59.

z Deo aux. l. sufficere.

a nullis Grauio in fastis consularibus: cum Glabrione fuit consulatum administrauit A. D. 188 Eleutherij Papæ 10. vide Baron. Successit Victor A. 194. Commodo & Pertinace 2 Coss.

CENSVRA.

VETERATOR figmenta figmentis cumulat; vulgata versione vtitur; scripturæ dicta siue prudens siue imprudens, impudens certe, miscet: Leonis & Isidori Hispal. verba licenter vsurpat: falsa Consulum nomenclatura farraginem suam concludit.

Baron. ad A D. 98. §. 6. Porro ad quoddam Concilium Romanum, circa hæc tempora à Victore celebratum, accersitum fuisse Theophilum ipsum, liber de Romanis pontificibus tradit; licet ab aliquo sciolo, qui ignorauit Theophilum Metropolitanum Episcopum Cæsareæ Palæstinæ, positus sit ibi Theophilus Alexandrinus, nesciente pariter illum vixisse sub Arcadio Imperatore: idemque error illapsus est in epistolam quæ ibidem posita legitur ad Theophilum Alexandrinum. Porro eam longe diuersam esse ab ea cuius meminit Beda, quæ à Victore ad Theophilum Cæsariensem scripta fuit,

fuit, cum illi vices suas delegauit, vt conuocato consilio de ea re ageret, omnes puto facile intelligere. Sed & quod falsi sit Consulibus consignata, imposturæ non leuem suspicionem adduxit: at de ea alij.

Eadem habet Binius in not. ad Victoris vitam: in not. ad hanc epistolam hæc addit.

Hic (Theophil. Alexandriæ Episc.) sub Arcadio Imp. vixit. Itaque ad Theophilum Metropolitanum Cæsareæ Palestinæ hanc epistol. scriptam esse patet ex Euseb. lib. 5. cap. 22. vt supra diximus.

Refutatio disputationis Turriani pro hac epistola.

Hallucinationem impostoris Theophilum Alexandrinum cum Cæsariensi confundentis notauerant [a] Magdeburgenses, his verbis: *Damasus refert, Theophilum Alexandriæ Episcopum accersitum esse: quod propemodum fide carere videtur, eo quod nullus Theophilus hoc seculo Alexandriæ reperitur Episcopus, & Eusebius Theophilum Episcopum Cæsariensem vocat.* a centur. 2. cap. 9. de synodis.

Clarissimum veritatis fulgorem non ferens tenebrionis patronus [b] Turrianus, hanc Magdeburg. censuram exagitat: *Quid* (inquit) *obstat, quominus esset eodem tempore alter Theophilus Alexandriæ Episcopus?* b Turrian. pro epist. lib. 3. cap. 10.

℞. Obstat ipsa Iesuitæ herbam porrigentis confessio: agnoscit enim *de Alexandria Africæ probare potuisse Magdeburgenses*, eius Episcopum non fuisse Theophilum, quem accersiuisse dicitur Victor. Obstat 2. iudicium Baronij & Binij erroris arguentium pontificalis auctorem: Obstat denique præsulum Alexandrinorum ab Eusebio, Nicephoro, & aliis contextus catalogus, vnicum exhibens Theophilum Timotheo A. D. 385. subrogatum: ei successit Cyrillus nepos A. D. 412. 209. à Victoris obitu; quo sedente Ecclesiæ Alexandrinæ præfuit non Theophilus sed Demetrius, ab ipso Eleutherij Pontificatu ad Pontiani tempora per 40. annos pastoris munere defunctus.

Turrian. *Hoc Victor Pontifex dicit, & idem post eum Damasus affirmat: Nos ergo fuisse probamus, quia hi duo grauissimi pontifices testantur.*

℞. Turriani testes personatos histriones esse aio. Victoris nomen mentitur ille ipse qui Clementis & aliorum veterum Romanæ sedit antistitum personam induit, plumbei oris & ferreæ frontis rabula. Libri *de Pontificum gestis* auctor, detracta per eruditos larua, Damasus amplius non est. sed ignobilis fabellarum consutor; cuius subles tam fidem, pueriles nugas, pudendas contradictiones, multi iampridem ex aduersariis ipsis sugillauere.

Turrian. *Asiani erant qui (iuxta parabolam Domini) medico indigebant: non autem Palæstini.*

℞. Solos Asianos *in festi causa claudicasse* (vt [c] Athanasij verbis vtar) agnosco; at quicumque (vel per transennam) vidit quæ veteres de Paschali controuersia scripserunt, non omnes Asiæ maioris incolas c Athanaf. de Syn. Arimin. & Seleuc. & in epist. ad Afros.

Iudaizasse asseuerare mecum non dubitabit. Certe de Osroënis, Ponticis, & Palæstinis, quos omnes & Asianos fuisse, & medicinam fratribus laborantibus propinasse constat, nemo nisi asinus affirmauerit eos medicis opus habuisse. Vtrumque ergo indubitatum est, Asiaticas parœcias Ephesiorum ritui mordicus adhæsisse. 2. Eidem ritui addictos Mesopotamos, Syros, Cilicas fuisse; cum prius testetur Eusebius, posterius Athanasius doceat. Est etiam notandum, frustra Turrianum Palæstinos ab Asianis distinguere, cum quartadecimanos inter Arianos & Oxianos extra Asiam minorem quærat; quasi vero Palæstina vltra maioris Asiæ limites porrigatur. Crediderim autem Syros, [d] Mesopotamos &c. in Asianorum partes transiisse; non ab initio, sed inualescente schismate, etiam apud Ponticos, [e] quorum caput Firmilianus Palmæ, qui cum Victore senserat, successor, Romanæ Ecclesiæ non medicam manum implorauit, sed ægritudinem suo iudicio deplorandam exaggerauit: vt cuiuis obuium sit, Victorem rigore suo non procurasse remedium, sed auxisse morbum; nec errantibus incussisse terrorem, sed deuiis socios, errori patronos quodammodo quæsiuisse. His semper artibus Romanus typhus consuluit Ecclesiæ.

d de Mesopotamis facit Turrianus li. de 6.7. & 8. synodo pag. 61.

e vide epist. Firmiliani ad Cyprian. Euseb. hist. lib.5.c.22.

f Turrian. pro epist. lib. 3.cap.10. vide & lib 1.c.7.& lib.8.c.17.

Turrian. [f] *De Alexandria Africa verba Victoris intelligi non posse, probare quidem poterant Magdeburgenses: at non loqui Victorem Pontificem de Alexandria illa quis dubitare potest, si legat quæ Eusebius lib. 5. scribit?*

℞. Vt insulso Iesuitæ de *Alexandria Africana* commento viam occludamus, de Asiæ, Africæ, Libyæ, Ægypti, &c. distinctione & limitibus pauca dicemus.

* Asia.

* Asiæ quadripartitam significationem apud veteres fuisse, nouerunt eruditi. *Asia* enim *maior* vocatur, quicquid terrarum inter Tanaïm & Nilum vel sinum Arabicum Orientem versus iacet. *Asia minor* dicitur maioris pars nobilissima, decem prouincias complexa, *Asiam* stricte sumptam, cuius caput Ephesus; Pamphyliam, cuius caput Perge; Hellespontum, cuius metropolis Cyzicus; Lydiam, cuius oppidum sub metropoli Sardensi: *Asiam* fuisse refert Suidas Pisidiam, cuius caput Antiochia illa de qua Lucas *Act.* 13. Lycaoniam, cuius caput Iconium; Cariam, cuius caput Aphrodisias, postea Stauropolis; Phrygiam geminam, Pacatianam scilicet & Salutarem metropolibus Laodicenæ & Synodensi subiectam; Lyciam, cuius caput Myra à Luca *Act.* 27. nominata; insulas adiacentes Rhodo metropoli subditas.

In Asia minore binas Alexandrias veteres agnouerunt, in Hellesponto & Caria sitas. Huius meminit Stephanus de vrbibus, at eandem nemo Episcopali solio insignitam fuisse scripsit. De illa loquitur Ptolem. *Geograph lib.5.c.2 tabul.1. Asiæ.* Eiusdem Episcopi subscripserunt anno D.347. Arianorum Sardica secedentium A.D.448. Synodo Constantinopolitanæ aduersus Eutychetem sub Flauiano congregatæ anno D. 451. Synodo Chalcedonensi; circa anno D. 460.

460. Synodicæ Episcoporum Hellesponti ad Leonem Aug. Notandum tamen eos nullibi *Alexandriæ*, sed semper *Troadis* Episcopos nominari.

In Asia maiori plures Alexandriæ fuerunt, Arachosiorum, Arianorum, Oxianorum, Caramanorum, Sogdianorum; quarum meminerunt Prolem. *Geogr. lib. 6. cap. 4. tab. 5. Asiæ, c. 17. tabula 9. cap 12. tab. 7. cap. 8. tab 6* &c. Ammian. Marcell. *hist. lib. 23.* Duodecim Alexandrias ab Alexandro conditas memorat Chronicon Alexandrinum, 1. τὴν παρὰ πεντάπολιν πρότερον πόλιν καλουμένην Μέμφεως ὖσαν ἐμπόριον. 2. τὴν πρὸς Αἴγυπτον. 3. τὴν πρὸς Ἄρπαν. 4. τὴν Καβίωσαν. 5. τὴν [g] κ Σκυθίαν ἐν Αἰγαίοις. 6. [h] τὴν ἐπὶ πόρῳ. 7. τὴν παρὰ Κυπρίδος ποταμόν. 8. τὴν ἐπὶ τρωάδος. 9. τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος. 10. τὴν ἐπὶ Μεσαργάρες. 11. τὴν ἐπὶ Πέρσαις. 12. τὴν Κάσον. Legitur etiam in[i] 2. Cilicia Alexandria *minor* dicta, sub Anazarbo metropoli. Ptolem. *lib 5. c. 15. tab. 4. Asiæ.* Huius Episcopi pluribus conciliis interfuerunt. Hesychius anno D. 325. Nicæno, anno D. 341 Antiocheno subscripsit. Dionysius ad finem Encyclicæ Arianorum Sardicæ scriptæ anno D. 347. subscriptus legitur. In Actis Concil. Chalced. act. 6. Cyrillus Episc. Anazarbi pro Iuliano Alexandrino definitioni fidei subscripsisse dicitur: Ibid. act. 14: Baranes Alexandriæ Episcopus Concilio Antiocheno in causa Athanasij Perrheni, circa annũ D. 440. coacto, subscriptus reperitur. Subscripsit etiam Iustiniani tempore Concilio Mopsuesteno Vrbicius Alexandrinus: ad finem canonum Concilij primi Constantinopolitani anno D. 381. celebrati Philomusus Alexandriæ Episcopus *per Alypium presbyterum* subsignasse dicitur. Quo loco notandum Binium cæterosque Conciliorum collectores confudisse quæ ad diuersos titulos pertinebant; fingunt nempe, Philomusum Alexandrinum per Alypium *presbyterum Cappadociæ* subscripsisse: quo quid absurdius? Quid interest, an Cappadox sit, an Scytha qui vices alterius obit? Fac tamen interesse; quo iure Cappadox Cilici manum accommodet? Vt igitur distinguamus quæ confudit & librariorum & collectorum incuria, scribendum putamus, *Philomusus &c. subscripsit per Alypium presbyterum:* deinde inchoamus alium titulum hoc pacto, *Cappadociæ* prouinciæ Episcopi, *Helladius Cæsariensis*, Basilij scil. successor, Metropolita Cappadociæ primæ, & Ponticæ Diœceseos exarcha.

[g] leg. videtur κατὰ Σκυθ.
[h] vid leg. ἐπὶ πύργῳ.

Ibid. in subscript. Episcoporum Pisidiæ similis error irrepsit: nam *Theosebius Philomelensis* dicitur subscripsisse *per Bassam presbyterum Lyciæ.* Vox autem *Lyciæ* cum ad sequentem titulum pertineat, scribendum videtur *Lyciæ* Episcopi; *Tatianus Myrensis* &c. Ibid. in catalogo Episcoporũ Phrygiæ Pacatianæ, geminato errore, *Theodorus Eumeniensis per Profuturum presbyterum Cæsareæ* subscripsisse fingitur. Claudendus est igitur titulus in his verbis *per Profuturum presbyterum*, delenda vox *Cæsarea*, inchoandus vero titulus nouissimus hoc modo *Cariæ prouinciæ Episcopi:* fuit enim sub Metropoli Aphrodisiade sedes Episco-

palis Carum *Cybyrræ*, cuius Episcopus damnationem Nestorij proprio chirographo firmauit, anno D. 431. Ephesi.

Africa.

Africæ limitem veteres diuersimode distinxerunt. Aliquando enim *Africa* sumitur *ἰδικῶς* pro *proconsulari prouincia*; cuius olim caput Carthago, à Commodo [i] *Alexandria Comodiana* dicta. De hac Africa intelligenda sunt verba Flori lib. 4 cap. 12. Iornandis *de regnorum successione*, & Freculphi Lexouiensis *in Chron*. Aliquando totus à Nilo ad Oceanum protensus terrarum tractus sub Africæ nomine venit; hoc sensu Pentapolis Cyrenaïca, Libya propriè dicta, Marmarica, Africanis prouinciis adnumerandæ sunt. Ptolomæus, & secundum Ptolomæum recentiores quamplurimi, Africæ exordiũ à sinu Arabico ducunt; alij à [k] Philenorum aris, ex quorum sententia olim in sex prouincias diuisa est, Proconsularem Numidiam, (quæ postea in duas dissecta est) Byzacium, Tripolim; & Mauritanias duas, Cæsariensem scil. & Sitifensem. Hanc Africæ distinctionem sequitur ius ciuile, Notitia Imperij, Sextus Rufus in Breuiario Eandem Vetus Ecclesia perpetuò secuta. Diœceseos Africanæ, id est sex prouinciarum exarchum agnouit Carthaginis Episcopum, qui singularum prouinciarum antistites ad synodum plenariam conuocaret, totius Diœceseos curam susciperet, & primatibus vniuscuiusque prouinciæ (quibus non loci sed ætatis meritum τὰ τιμῆς πρεσβεῖα contulisse constat) præesset: testes Cyprian. *epist.* 45. 71. & 73. Concil. sub eodem in causa Anabaptismi celebratum, & collectio dicta *Concilium Africanum*.

i Lamprid. in comm.

k vide Melam. li. 1. c. 7.

Libya.

Libya aliquando pro tertia orbis parte, aliquando pro terrarum tractu à Paratonio promontorio ad Philenorum aras porrecto accipitur. Illam significationem Dionysius *de situ orbis*, & alij: hanc vetus Ecclesia amplexa videtur.

Ægyptus.

l cap. 18.

Ægyptus est quicquid Nilus alluit. Herodot *in Euterpe* [l] ex oraculo: eadem ἐπίκτητός γῆ, δῶρον ποταμοῦ καὶ ἔργον, ποταμία νῆσος vocatur, *ibid. cap.* 8. Aristot. *meteorol* lib. 1. capit. 12. Strabo *lib.* 1. Iustin. *lib.* 2. ex Aristotelis sententia, ostium Canopicum naturale est, cætera manufacta, (vide lib. cit.) Herodoto alueus Delta medium peruadens est directus Nili cursus.

Ægyptum ab Africa seu Lybia distterminat Catabathmos: Sallust. *de bello Iugurth.* Philo Iudæus *in Flacc.* Pompon. Mela, &c. ab Arabia sinus, vel (secundum Agatharcidem referente Photio) ab oriente & occidente deserta: ab Aquilone mare Parthenium, à Meridie Æthiopia.

m Hieronym. in Naham. cap. 3. Isid. etym. li. 14.

n Mela lib. 1. c. 9. Plin. lib. 5. c. 10.

o Philo in Flacc.

Alexandriam antea No [m] dictam ad ostij Canopici littus occidentale, [n] *in littore Ægyptio, in Africa parte*, id est, in parte Ægypti Africam spectante (Plinius enim Ægyptum totam non Africæ sed Asiæ appendicem facit) sita est: hanc [o] Maria lacus è Nilo deductus à Libya separat; eidem autem orbis parti, cui Ægyptus, tota (cuius olim caput fuit) accensetur.

Ægyptum

Ægyptum Africæ partem esse vult cum *ὁμοδόξοις* Ptolomæus: at alij & numero & ætate superiores diuersi abeunt. Quidam enim Ægyptum ab Asia & Africa tertium quid esse censent, inter quos chorum ducere videtur Plinius. Is enim licet lib. 5. cap. 1. *Africam* à Græcis *Libyam* appellatam dicat, *quia mare ante eam Libycum incipiens Aegypto finitur*, & cap. 9. vniuersam Ægyptum secundum Artemidorum & Isidorum Asiæ coniungat: eam tamen ab Asia & Africa diuidit. *Proxima* (inquit) *Africæ incolitur Aegyptus, introrsus ad Meridiem recedens, donec à tergo prætendantur Aethiopes: Inferiorem eius partem Nilus, dextra læuaque diuisus, amplexu suo determinat: Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco* 170000. *passuum interuallo. Quam ob causam inter Insulas quidam Aegyptum retulere.* Plinij verba repetit Hieronymus, seu quis alius, *de locis Hebraicis in Actis*: eiusque sententiam propugnare videtur Dionysius *de situ orbis*; medius enim incedit inter eos qui Asiam sinu Arabico terminant, & eos qui eam ad Nilum extendunt. In horum sententiam propendere videtur ab initio.

Ἀλλ' ἤτοι Λιβύη μὲν ἀπ' Εὐρώπης ἔχει οὖρον
Λοξὸν ἐπὶ γραμμῇσι, Γάδειρά τε καὶ στόμα Νείλου.
Ἔνθα βορειότατος πέλεται μυχὸς Αἰγύπτοιο.
Καὶ τέμενος περίπυστον Ἀμυκλαίοιο Κανώβου.

Ibid.

Σχίζεται δ' ὑπερτέταται νοτιώτατον ἐς στόμα Νείλου.

& paulò pòst *Nilus*:

---καὶ Λιβύην ἀποτέμνεται Ἀσίδος αἴης:

& multis interiectis,

Νεῖλος δ' ἑσπέριον πλαδεῖν πέλοι. αὐτὰρ ἑῷον
Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς νότιον δ' ἄλλος οἶδμα τ' Ἐρυθρῆς.

Illorum è contra iudicium firmare videtur, qui *ἰσθμὸν δ' ἐπὶ χθόνα νοσφίζουσιν*; ait enim Isthmum *νοσφίζειν Λιβύην Ἀσιήτιδος αἴης*: & paulo infra, *οὖρον Ἀρραβίης* Asiam *τεκμαίρεσθαι ἄγχι θαλάσσης, Εὐρύπορον*.

Alij orbem vniuersum in partes duas dissecant, & Africam, quatenus ab Ægypto distinguitur, vel *Asiæ latus* esse, vel ad Europam pertinere contendunt: priorem sententiam proponit Silius Italicus *lib.* 1. posteriorem propugnant Lucan. *lib.* 9. Theodoret. *hist. Eccles. lib.* 4. *cap.* 5. Vtriusque sententiæ meminit Orosius *histor. lib.* 1. *capit.* 2. Ad posteriorem vero proximè accedit nobilissima orbis in Orientem & Occidentem diuisio, cui fauere videtur *lib.* 1. *Machab. cap.* 15. [p] Hanc legum Augustarum auctoritas, Imperij notitia, Ecclesiæ vniuersæ perpetua praxis firmat, quæ Orientis Ægyptum, Occidentis Africam partem facit. Hinc ergo petenda causa, cur titulus Eucyclicæ Sardicensium patrum, Optatus *l.* 1 *aduers. Parmen.* Augustin. *lib. de pastorib. ad finem* Ægyptum orientalibus prouinciis annumerauerint: & Synodi sexta & septima, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum *thronos Orientis* nuncupauerint; & Athanas. *epist. ad Afros*, Africanas Ecclesias ab Ægyptiacis & Libycis

p Iustinus lib. 12. vbi de Epirotarum rege scribit. Vide & Herum de bello Alexandrino.

seiunxerit. Quo loco duo notanda veniunt; 1. Ineptè Nannium vbicunque Athanasius Lybes nominat, Africanos interpretatum fuisse: agit enim de Libybus throno Alexandrino subiectis, cui
q A. D. 369. 5.34. nunquam ceruicem submiserunt Africani 2. [q] Perperam Baronium coniicere ipsummet Athanas. ad Pentapolitanos scribere, cum luce meridiana clarius sit cum de totius Ægypriacæ Diœceseos (cuius pars fuit Cyrenaïca Pentapolis) decreto Africanos fratres certos facere.

Alij denique Ægyptum ad Asiam pertinere statuerunt, inter quos primum nominandus venit Herodotus: is enim *in Euterpe, cap. 16* refellit Ionum sententiam, qui Ægyptum vno Delta concludi, cætera partim ad Arabiam, partim ab Libyam spectare volebant; his argumentis. 1. Si Delta non est Asiæ nec Africæ, non tres sed quatuor orbis partes statuendæ sunt. 2. Nilus non erit limes Asiæ & Libyæ.

r cap 39. Idem in [r] Melpomene, Africam ab Ægypto seiungit; hanc enim in Asiæ partes occidentales cum Palæstina, Syria, &c. numerat.

2. Herodoti sententiam tuentur non modo Artemidorus & Isidorus à Plinio nominati, sed etiam Diodor. Sicul lib. 18. Dexippus & Arrianus apud Photium *Bibl. Cod. 82. & 92.* Iustin. *lib. 13.* Curtius *lib. 10.* Freculph. [f] Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* qui Alexandro mortuo in Asiæ diuisione Ptolemæo Lagi filio Ægyptum sortirò contigisse volunt.
f lib. 4 c. 25.

3. Idem de Philone & Iosepho Iudæis sentiendum videtur: licet enim Ægyptum ab Asia Syriaque aliquando distinguant, hic *antiquit.* lib. 10. cap. 10. lib. 12. cap. 11. lib. 13. cap. 8. ille *in Flaccum* p. 795. edit. græcolat. Geneuensis: vbi tamen Iosephus de priuilegiis reip. Iudaicæ collatis, eiusdemque plagis agit, Ægypti reges inter Asianos & Europœos nominat *lib. 11. cap. 5. lib. 12. cap. 3. lib. 13. cap. 9. libr. 14 cap. 20. Antiq. & aduers. Appionem lib. 2. pag. 1076. edit. græcolat. Geneuens.* Videtur autem Philo solam Europam & Asiam agnoscere *de legatione ad Caium* p. 769. 770. 773.

4. Hoc ipsum statuit Augustin. *de vnit. Eccl. cap. 14.* vbi Ægyptum extra Africæ fines collocat; & *de Ciuit. Dei, lib. 16. cap. 17.* vbi probat Assyrios Ægypto dominatos fuisse, quia totam Asiam tenebant, Seuer. Sulpit. *in Gallo.* Paulin. *in epist. Sueton. de regib* Hegesipp. *lib. 4. cap. 27.* Orosius *hist. lib. 1. cap. 2.* Isidor. *etymol lib. 13. cap. 3.* Damascen. *lib. 2. cap. 25.* Beda *de nat. rer* auctor libri *de mundi Constitut.* apud Bedam. Claudian. *de bello Gildonico*, & *Panegyr. de 6. Consulatu Honorij*, Honor. Augustod. *de imag. mundi lib. 1. cap. 18.* Lorin. *in Act. 2.* Strabo *libr. primo p. 82. libr. 2 pag. 130. lib. 17. p. 785. 790. 801. 815* Pompon. Mela *libr. 1. capit. 2. 4. 7. 9.* Solin. *cap. 35.* Grauius in epist. Hieronymi. Quibus accensendi videntur quicunque Asiæ limitem Nilum crediderunt, Polyb. *lib. 3. p. 191.* Messala Coruinus *lib. de progenie*

genio Augusti. Volaterran. *geograph. lib.* 12. I. Leo Afric. *geogr. lib.* 1. L. Coquæus *in lib.* 16. *de Ciuit. cap.* 17.

Notandum vero veteres omnes, & sacros & prophanos, si quando propriè locuti sunt, Ægyptum perpetuo extra Africę fines collocasse. 2. non ab Africa duntaxat, sed & à Libya distinxisse. 3. Africæ nomine vel solam Proconsularem prouinciam, vel sex prouincias supra nominatas, nunquam Ægyptum intellexisse. Iren. *lib.* 1. *ca.* 3. Libes ab Ægyptiis; Saluian. *lib.* 8. *de gubern. Dei*, Ægyptios ab Afris seiunxere, Plutarch. *in vita Cæsaris*, Appian. *de bello ciuili lib.* 2. Florus *lib.* 4. *ca.* 2. (imo Cæsar ipse) dum triumphos Ægyptium à Libyco distinxere; Iustin. *lib.* 11 Freculphus Lexou. Ado, Herman. *in Chron.* dum referunt vniuersas ciuitates ad Alexandrum iam Ægypti potentem legationem instituisse; Lucan. *lib* 8. Velleius Patercul. *lib.* 2. Florus *lib.* 4. *c.* 2. *&c.* dum Pompeium à Iulio Cæsare profligatū animi pependisse scribunt, an ad Parthos, an ad Ægyptios, aut ad Afros fugeret; Iustinianus *lib.* 1. *c. de offic. præf. prætorio*, & *const.* 1. *&* 2. *de confirm. digesti* dum totam Africam, imò *tertiam orbis partem*, armis Bellisarij (qui Vandalicum Imperium sex prouinciarum finibus conclusum euertit) Romano Imperio partam gloriatur.

His præmissis facilis est ad Iesuitæ commenta responsio.

Turrian. *Verba Victoris Alexandrinis Asiæ conueniebant, non Cæsariensibus.* pro epist. lib. 3. cap. 10.

℟. Pseudo-Victoris verba nec Asiaticis, nec Cæsariensibus, nec Afris, nec Ægyptiis conuenire, mox constabit.

Turrian. *Alexandrinis Africæ conuenire non possunt.*

℟. Bene habet, quod Iesuita aliquid obstare fatetur quominus alius à Theophilo B. Hieronymi coætaneo Alexandrinæ Ecclesiæ clauum tenuisse dicatur Theophilus. At Alexandriam Ægyptiacam Africanam dici non patitur eorum sententia qui vel Ægyptum Asiæ appendicem esse voluerunt, vel Africam Europæ partem aut Asiæ latus magnum esse statuerunt; vel denique orbem in Occidentem & Orientem diuidendum esse censuerunt: Quorum verus Ecclesia iudicium secuta cum sit, frustra Turrianus putauit Alexandriam extra Africanæ Diœceseos fines, imò in alio orbe sitam, sub alio tam politico quam Ecclesiastico regimine constitutam ad Africam pertinuisse: nihil certe commune habuit Alexandrinus præsul cum Ecclesijs Africanis, quarum caput Carthag. Episcopus fuit.

Turrian. *De Alexandria Asiæ loquitur Victor, siue illa quæ Alexandria Aria dicitur, quæ est in lib 6. Ptolomai cap.* 17. *tab.* 9. *Asiæ; siue illa quæ Alexandria* Oxiana *dicitur, quæ est in lib.* 6. *c.* 12. *tab.* 7. *&c.*

℟. Negauimus Victorem hæc scripsisse; vt tamen demus, contendimus nihilominus eum de Alexandria Arianorum, aut Oxianorum loqui non potuisse: 1. quia vtraque fuit extra fines Rom.

imperij. 2. neutram metropolim fuisse constat ex Ptolomæo & Ammiano, Oxianorum Drepsam, Arianorum metropolim Nisibin dictam fuisse referentibus. 3. neutram Episcopum habuisse tuto affirmabimus, nisi forte Turriani conuubernales nouas è mantissa episcopatuum notitias eruant, nosque earum auctoritate obrutos ad palinodiam adigant.

Quid si ad Alexandriam Cariæ Pseudo-Victoris verba torqueamus? at ea nec metropolis fuit, nec Episcopali sede ornata. Tota ergo de Alexandria Ciliciæ restare potest quæstio; quam & Episcopali throno gauisam, & quartodecimanorum errorem aliquando fouisse ex Athanasio & veteris Ecclesiæ monumentis didicimus. At ea ad Asiaticam Diœcesim non pertinuit, sed ad Orientalem, in quam contortum fuisse Victoris fulmen nemo veterum scripsit. 2. Non fuit Metropolis, sed oppidum: sic enim vocatur in Actis Concilij Mopsuesteni sub Iustiniano circa annum D. 553. congregati. Non est autem probabile Victorem ad ignobilem Episcopum, præterito Anazarbensi cæterisque siue Orientalibus siue Asiaticis metropolitis, decreta sua transmittere dignatum fuisse. 3. Non constat (vt supra monuimus) Cilicas ab initio infesti negotio claudicasse. 4. Incertum est Alexandriæ Cilicum vllum vnquam Episcopum nomine Theophilum sedisse. 5. Credibile non est medicinam, quam Theophilo illi à Victore propinatam fingit Turrianus, Asiaticis, quibuscum commune nihil habuit Cilix nullius propemodum auctoritatis, salutarem futuram fuisse.

Explanatur locus ex Epist. Polycratis Ephesiorum Episcopi petitus.

Ibid. Turrian. *Reijciunt Magdeburgenses epistolam Victoris, quia scribit*, non licere præter sententiam Romani Episcopi decidi causas episcoporum.

℞. Merito reiiciunt hoc nomine; nos vero alia quamplurima supra notauimus, quæ reiiciendam euincunt.

Turrian. *Si hoc non in mentem Polycratis venisset* non decere vt membra à capite discrepent, *nec Papam pro capite agnouisset, quorsum attinebat* ad eum *scribere, & tam multis verbis traditionem Asianorum commemorare?*

Euseb. hist. lib. 5. cap. 22. Hieron. in Catal.

℞. Ad omnes Episcopos datam epistolam res ipsa clamat: Eusebius vero, Hieronymusque testantur non tam *ad Victorem* (vt credidit Ruffinus) quam *aduersus eum* scriptam: sic enim πρὸς Βίκτορα scripsit Polycrates, sicut πρὸς Αἰσχίνην orationem habuit Demosthenes; πρὸς Ἀρειανοὺς libros 5. edidit Athanasius: non ideo Asianorum traditionem commemorauit Polycrates ne vrbici Papæ auctoritati succumbere cogeretur, sed vt facilius Asiaticarum parœciarum morem à Victore damnatum Ecclesiæ vniuersæ probaret. Videtur plane Iesuita πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Turrian.

Turrian. Omnium (*inquit Polycrates*) vestrum minimus, &c. *an hoc est eius qui pontificem non agnosceret caput?*

℞. Hoc est *eius qui pontificem Rom. non agnosceret caput*, sed aduersarium pateretur, collegarum vero omnium & Ecclesiæ vniuersæ iudicium exerceret: an Victor fuit *omnes?* pudeat Iesuitas futilitatis Turrianicæ.

Turrian. *Addit Polycrates*, non perturbabor ex iis, &c. *Si nullus Episcopus eos excommunicare potest qui non sunt ditionis suæ. quid opus erat dicere,* quia & maiores mei dixerunt obedire, &c. *Act.* 5. 29.

℞. Quilibet Episcopus iis qui suæ ditionis non fuerunt denuntiare potuit se nolle cum eis fraternitatem colere. Hoc fecit Victor, quem tamen προσηκόντως Irenæus obiurgauit, quia id ἀθρόως erat aggressus: potuerunt vero omnes συγκεκροτημένοι quoslibet cuiuslibet Diœceseos Episcopos gradu mouere, & anathema pronuntiare. Porro quam necesse sit vt auctoritate legitima semper pollere credantur, quibus verba Petri Actor. 5. applicantur, exemplo sit Augustin. aduersus Cresconium lib. 1. cap. 8. *Ezechielis* inquit, *ista* (*nimir. in opprobrium incidisse*) *non diceres, qui cum verbo Dei mittitur inferre certamen hominibus non obedituris, contra censuris contradicturis. Nam si diceres, responderet tibi fortasse quod eisdem Iudæis Apostoli responderunt.* Cui obedire oportet? Deo magis quam hominibus? *Hoc tibi etiam ipse responderim*, Augustinum in syllabarum aucupe Laico ob schisma Donati execrando, ius non modo Episcopis Christianis sed etiam prophetis Deo plenis imperandi agnouisse: an dicent Turriani Sodales? fac igitur Polycratem ad vnum Victorem scribere, an ideo superiorem credidit? at omnes omnium Ecclesiarum Episcopos allocutum eum iam supra monuimus, quos & iudices optauit, & iniuriæ à Victore, fimbrias insolentius dilatante, illatæ vindices expectauit. Vtrumque ergo verum est, & Victoris minas spreuisse, & fratrum sententiam reuerenter exquisiuisse Polycratem; nec aliud ex eius verbis exsculpere quisquam potest.

Turrian. *Apostoli quidem dixerunt*, Deo potius obediendum; *non quod negarent obediendum esse principi sacerdotum, sed quia negarent tunc obediendum esse cum contrarium præciperet Deus, vt Polycrati videbatur, quanquam falsò.*

℞. Atqui nullum Apostolis imperandi ius principi Sacerdotum, Act. 23.
deleto per Christum, *crucique suffixo* ceremoniarum *chirographo*, competere potuisse agnoscunt doctissimi quique interpretes. Augustin. lib. 1. de Serm. D. in monte cap. 19. & epist. 5. Cyprian. epist. 55. & 69. Beda, Gagneius, Salmon, Sa, Lorinus, &c. in Act. 23. 5. Duplici igitur de causa non obediendum censuerunt Apostoli, 1 Quia principes sacerdotum potestate legitima caruerunt. 2. Quia diuino mandato contraria imperari sibi crediderunt. Easdem sibi Victoris minis non cedendi causas habere visus est Polycrates, cuius hic patrocinium non suscipio.

Turrian. *Irenæus reprehendit Victorem, non quod careret potestate excommunicandi alios, sed quod sine ratione excommunicasset.*

℞. Iam diximus Episcopis quibuscumque communem fuisse quoscumque scelerum vel hæreseon magistros excommunicandi, hoc est communione sua indignos iudicandi. Hac ergo singulis præsulibus permissa potestate Victorem caruisse credere non potuit Irenæus, licet crediderit potestatis istius abusum in ipso minime ferendum fuisse. Non ergo Romanum pontificem Christianorum omnium vniuersale caput agnouit, sed Ecclesiasticæ pacis turbonem censura Christiana coercendum putauit.

Expenditur locus Irenæi lib. 3. cap. 3.

Turrian. Ad hanc Ecclesiam (*Romanam scil.*) propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui vndique sunt fideles: in qua semper ab his qui sunt vndique conseruata est ea quæ ab Apostolis est traditio, &c. *Annon satis aperte significauit hoc loco Irenæus, esse Ecclesiam Romanam caput omnium Ecclesiarum?*

℞. Nihil tale significauit; significauit vero, idque apertissime, Ecclesiam Romæ collectam in quodam celebritatis fastigio fuisse collocatam, διὰ τὸ βασιλεύειν ταύτην τὴν πόλιν, vt ante annos 1175. monuerunt Chalcedonenses patres can. 28. Eodem planè sensu de metropolit. Episcopo quicumque scripserunt Antiocheni patres anno D. 341. τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. De Roma vero, *Imperij arce.* & metropoleon metropoli, quam vere dixerit Irenæus *ad eam* confluere *omnem Ecclesiam*, ex ipso Leone discere possumus, **cuius* (inquit) *nationis homines in hac tunc* (cum Petrus prædicaret) *vrbe non essent, aut quæ vsquam gentes ignorarent quod Roma didicisset?* Omnium ergo tunc nationum homines, omnium Ecclesiarum filios Roma sinu suo fouit; vt de ea verius, quam de Nola Paulinus, dicere potuerint veteres, *innumeras vrbes vna miramur in vrbe.*

* Serm. 1. de nat. Petri & Pauli.

Turrian. *Si* necesse est omnes fideles ad hanc Ecclesiam conuenire, *propter traditionem*, quam ab Apostolis eadem Ecclesia *vt principalis* accepit, *& propter fidem* eius annuntiatam hominibus: *Ergo omnes ex ea Ecclesia pendent tanquam membra ex capite. Atqui prius verum est*, &c.

℞. Atqui prius falsum est, & ab Irenæi mente alienum. E. & posterius. Mens sanctissimi martyris non est, Ecclesiam Romanam *principalem* dici debere, eam traditionem Apostolicam *vt principalem* accepisse, ad eam *ob traditionem & fidem* conuenire necesse esse. Hæc omnia somniauit Iesuita: *ad Ecclesiam Romanam conuenire*, non est *idem cum Romana Ecclesia sentire*, sed *Romam* (in qua tum fuit Ecclesia ab Apostolis instituta, ob fidei puritatem celebris) *vetere, Romæ colligi, omnem* id est totam *Ecclesiam* Catholicam, seu omnia Ecclesiæ Catholicæ mem-

ca mem-

cæ membra, omnesque adeo fideles singularum Romani orbis Ecclesiarum alumnos, quos vrbis principalitas, & negotiorum (ob vrbis principalitatem) turba sedem mutare cogebat, quandoquidem Roma tunc erat totius οἰκουμένης ἐπιτομή. Ecclesia Romæ collecta, totius οἰκουμένης fideles sinu materno fouebat, eratque Ecclesiarum omnium quædam (vt ita dicam) ἐπιτομή, in quam confluebant Christiani quotquot ex singulis orbis prouinciis ob negotiorum politicorũ necessitatem ad comitatum concurrebant. *Conuenire* ergo apud Irenæum est *congregari*, Concil. Sardic. Aurelian. 1. & 5. ab initio; *cogi*, Concil Tolet. 8. ab initio: *colligi*, Concil. Tolet. 9. & 11. & Bracar. 3. ab initio; *adunari*, Concil. Arelat. 1. & Tolet. 10. ab initio: *coadunari*, Cõcil. Hispal. 2. ab initio: *aggregari*, Concil. Tolet. 12. & 13. συναχθῆναι, Ioan. 18. 20. Act. 10. 23. & 19 32. & 28 17. epist. Episc. Ægyptiorum ad Concil. Tyri congregatum Athan. apol. 2. Concil. Chalced. act. 1. συνάγεσθαι, Matth. 26. 3. Luc 22. 66 Ioan. 20. 1. Act. 4. 5. 26. 27. 31. & 15. 6. & 20. 7. 8. Concil. Hierosol. in Encæniis, & aliud post Athanasii reditum collectum, Athan. apol. 2. Synodi Sardic. & Alexandrina, ibid. epist. Synodi Alexandrinæ sub Cyrillo ad Monachos Constantinop. συγκροτηθῆναι, Synodica patrum Nicænorum ad Alexandrinos, Synod Antioch. in encęniis, Ephesina Act 1. Mandatum Orientalium aduersus Ephesinam synodum: συντρέχειν, Marc. 6. 33. act. 3. 11. Concil. Antioch. can. 9. καὶ ἀθροίζεσθαι, Luc. 14. 33. act. 12. 12. & 19. 25. *Conuenisse* dicuntur Episcopi Gallicani *ad vrbem Arelatem* Concil. Arelat. 3 *Agatham* Concil. Agath. *Aruernam* Concil. Atuern. *Regium* Concil. Regiens. *Taurinum* Concil. Taurin. Hispani *ad vrbem Toletum*, Concil. Tolet. 1. 2. 3. 4. 5 6 *Eliberim* Concil. Eliber. *Bracaram* Concil. Bracar 1. 2. 3. *Tarraconem* Concil. Tarracon. Afri. *ad vrbem Carthaginem* Conc. 1. Carth. *Mileuum* Concil. Mileuit. ab initio.

Turrian. *Dictum esse ab Irenæo ἡγεμονίαν, si quid Græce calletis non dubitabitis, τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν vertit interpretes* potentiorem principalitatem.

℞. Cum ἡγεμόνας *Iudææ Præsides* Matth. 2. 6. & 27. 2. 11. 14. 15. 21. 23. 27. & 28. 4. Luc. 20. 20. act. 23. 24. 26. 23. 34. & 24. 1. 30. *magistratus omnes*, Matt. 10. 18. Marc. 13, 9. Luc 21. 12. 1. Pet. 2. 14. *Senatores* Plutarch. in Romulo; *Alexandri Duces* Diodor. Sicul. lib. 18. *Prouinciarum rectores sub imperio Romano* Strabo lib. 17. ad finem. Nicephor. Gregor. hist. lib. 7. p 166. *Lesbi principem* Chalcocondyl. lib. 10. p. 346. vocet, & ἡγεμονία *potestas summa Tyberij Imp.* Luc. 3. 1. *Perdicca* Diodor. Sicul. lib. 18. *Pagonda AEladi filij* Thucydid. lib. 4 quinetiam *tribunorum militarium potestas* apud Plutarch. in Camillo dicatur; de verbis Irenæi, quorum nunc vna eaque rudis superest versio, non est quod contendamus; forte scripsit διὰ τὴν ἱκανωτέραν ἀρχὴν, forte διὰ τὴν δυνατωτέραν ἡγεμονίαν, forte aliis verbis vsus est: at quacumque phrasi ipsum vsum dicamus, hoc vnum fixum manet, eum ad potestatem non Ecclesiasticam sed Politicam respexisse, *ut per potentiorem principalitatem propter quam necesse a-*

Turrian. ipse fatetur prouinciarum præfectos ἡγεμόνας dictos, pro epist. lib. 5 c. vlt.

rat fideles ad Eccleſiam Romanam conuenire intelligamus, dignitatem non Eccleſiæ, ſed vrbis in qua Eccleſia deliteſcebat.

Turrian. *Ergo iſta potentior principalitas, quam dicit Eccleſia Romana, erat cauſa cur in ea ſemper conſeruata eſſet ea quæ ab Apoſtolis originem trahebat traditio.*

℟. *Potentior principalitas* non fuit (vt diximus) Eccleſiæ, ſed vrbis; nec in cauſa fuit, *cur in Eccleſia ſemper conſeruata eſſet Apoſtolica traditio,* ſed fidelibus per vniuerſi imperij prouincias ſparſis Romam petendi, dumque Romæ degerent ſe Eccleſiæ Romæ collectæ aggregandi neceſſitatem impoſuit. Hoc vnum voluit Irenæus, cuius verba ſic conſtruenda putamus, *ad hanc Eccleſiam in qua ab his qui ſunt vndiq; conſeruata eſt ea quæ ab Apoſtolis eſt traditio, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt eos qui ſunt vndique fideles, propter potentiorem principalitatem.* Romæ ergo habitauerunt fideles è toto propemodum orbe congregari: hi dum Romæ habitarent Eccleſiæ Romanæ aggregati ſunt, in Romana Eccleſia traditionem Apoſtolicam repererunt, eiuſdem tenaces extiterunt; quidni igitur dicamus in fidelibus illis Romanæ Eccleſiæ aggregatis, reliquas omnes Eccleſias, quæ vndique fuerunt, quarumque membra fuerunt qui *ad Eccleſiam Romanam* propter imperij ſedem *conuenerunt*, traditionem Apoſtolicam conſeruaſſe?

Turrian. *Aduerſus Romanam Eccleſiam numquam hæreſis praualuit.*

℟. Hinc non ſequitur *potentiorem principalitatem* Eccleſiæ Romanę fuiſſe, aut *propter principalitatem* illam *aduerſus Romanam Eccleſiam hæreſes numquam praualuiſſe:* non tamen negauerimus priſcam Romanam Eccleſiam ſanæ doctrinæ obſeruantiſſimam fuiſſe. At tempora mutauerunt; in locum enim ſanctiſſimæ illius Eccleſiæ, cuius *fides in vniuerſo mundo annunciata eſt*, ſucceſſit hæreſeon ſentina, blaſphemiarum gurges, *Babylon magna*, purpurata meretrix, *fornicationum mater.* Apoc. 17. 5. & 18. 2.

Turrian. *Magdeburgenſes hæreticorum morem ſequuntur; ſunt* αὐτοκατάκριτοι Tit. 3. *ipſis objici poſſunt, quæcumque in ſui temporis hæreticis Irenæus notauit* loco citato, ἀναίδεια, κενοδοξία, τύφωσις, κακόνοια.

℟. De ſe loqui debuit Turrianus vt verum diceret.

VICTORIS PAPÆ
Epiſtola II.

Victor Eccleſiæ Romanæ [a] & vrbis *Archiepiſcopus, vniuerſis Epiſcopis, per Africam conſtitutis, in Domino Salutem.*

a An alius Archiepiſcopatus vrbis, ab Eccleſiæ Archiepiſcopatus?

SEMPER

SEMPER [b] enim *in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerum per Dominum nostrum Iesum Christum temporaliter* [c] *gerendarum* dispositione *verbi* diuini *sumpsit exordium.*

Quapropter [d] oportet vos, fratres, vnanimes esse, & *adminiculum* vicissim *ferre*; in recta *ergo* [e] fide, & in Sacramentis diuinis non discrepare, sed concordes esse; quia licet [f] *pauci sitis* malorum *comparatione*, [g] si tamen concordes fueritis, facile (auxiliante Domino) vestros insidiatores superabitis. Si vero discordes (quod absit) fueritis, non superabitis sed superabimini.

Perlatum [h] est *enim* ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum *nocere fratres* velle, & vt cadant *decertare*. Similiter in Sacramentis discrepare, & ob id [i] *contentiones & æmulationes inter vos* fieri; à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare, & opem ferre vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesię communione vos pelli non dubitetis.

Nec attenditis, charissimi, qualiter Dominus per Esaiam Prophetam talibus comminatus est, dicens, Dominus enim locutus est verbum hoc, [l] *luxit & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ. Et terra* interfecta [m] *est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius: ideoque insanient cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ. Cum cantico non bibent vinum; amara erit potio bibentibus illam. Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domus, nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ: relicta est in vrbe solitudo, & calamitas opprimet portas; quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum, quomodo si pauca oliuæ quæ remanserunt excutiantur ex olea, & racemi cum fuerit finita vindemia; hi leuabunt vocem*

b verba Leonis epist. 4. c. 2. *semper quidem* &c.
c gerēdarum in incarnatione verbi sumpsit &c.
d non cohærent præced.
e redundat.
f vide Aug. in Crescon. lib. 3. cap. 66.
g Hoc argumento vtitur Pseudo-Alexander epist. 2. Pseudo-Marcellin. epist 2. & Pseudo-Felix II. epist. 1.
h fumos vendit impostor.
i 1. Cor. 12.
k quasi vero is à totius Ecclesiæ cōmunione excidat, cui semel Romanæ Ecclesiæ cōmunio est denegata.
l Esai. 24. 4. &c. ver. vulg.
m infecta.

suam, atque laudabunt cum glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum, in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

n not. phras. Matth. 6.

Et Dominus in oratione, [n] *quam* discipulos suos docuit orare, ait, *Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum.* In [o] bonis & iustis hominibus sanctificatur nomen Domini, & in malis blasphematur.

o in nobis sanctificari Dei nomen sentit Hieron epist. 135. in Matth. c. 6. & Dial. 3. aduers. Pelag. c. 5.

Et ipsa per se Veritas ait, [p] *Si offers munus tuum ad altare, &* [q] *recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & posteà offeres munus tuum.*

p seqq. non cohær. Matth. 5.

q & ibi recordatus.

Nulli verò [r] *liceat doctrinam Euangelicam deserere, & Sacerdotali honore gaudere.* Data Kal. Septemb. [s] Laterano & Ruffino viris Clariss. Coss.

r verba Leonis epist. 44. *Nec cuiquam liceat.*

s A.D 199. Victoris VI.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatæ Bibliorum versionis, & Leonis magni sententias cœno suo inficit, simulque Pseudo-Isidori fumos venales exponit.

Sequentes cum præcedentibus epistolas conferat Lector.

VICTOR [a] EPISC.

Desiderio [b] Viennensi Episcopo, Salutem.

a ex Floriacens. Bibliot. monumentis edidit Ioan à Bosco Celestinus Lugd. p. 24. inseruit Annal. Baro. ad A.D. 198. §. 17.

SICVT sancta fraternitas tua à presbyteris, qui Apostolos in carne viderunt, erudita est, qui & Ecclesiam vsque ad tua tempora rexerunt, non decimaquarta Luna cum Iudæis, sed decima quinta vsque ad vigesimamprimam, Pascha Catholica Ecclesia celebrauit. Non enim iam vmbram, sed veritatem quæ vmbra legis celabatur, quærit. Hanc doctrinam Romæ Petrus & Paulus instituerunt,

b nec ad Desiderium data videtur epistola, nec Desiderius eius nominis primus Viennẽsis Episcopus eam accepisse, cum Baronio dicendus est. Siquidem Ado testatur Dionysium Viennensem Episcopum sub Commodo (antequam diem vltimum Victoris prædecessor Eleutherius obijsset) sedisse. Desiderij autem qui Vienn. Ecclesiam hoc tempore rexerit, nulla in tabul. Eccl. & Martyrol. & Adone memoria. Desiderius Viennensis contemporaneus Gregorij magni Brunechildis iussu lapidibus obrutus est A.D. 612. teste Baronio. vide Adon. ad A. 583. Martyrol. ad. 23. Maij. Sigibert. &c.

runt, vt[c] *in azymis sinceritatis & veritatis* Pascha ageretur. Qui enim cum Iudæis Pascha agere volunt, quid nisi vmbram diligunt, vt agni carnes non in veritate, sed in vmbra figurante manducent? Nec audiunt Ioannem Baptistam clamantem: [d] *Ecce agnus Dei, ecce qui aufert peccata mundi.*

c 1. Cor. 5.
d Ioan. 1.

Scis, frater beatissime, opus totius pietatis sexta feria & decimaquinta luna perfectum, quando in cruce clamauit is per quem factus est mundus, [e] *Consummatum est*; & vincente luce, vmbræ mortis superatæ aufugerunt: & in spem nostræ salutis Centurio confessus est, *Filius* [f] *Dei erat iste.* Nusquam Petrus cum Iudæis, postquam illis dixit, [g] *Pœnitentiam agite*, quia [h] *sanguinem iusti fudistis*, nos Pascha celebrare docuit. Nusquam Paulus, qui *vt* [i] *Deum lucrifaceret* obseruationes illas legis *arbitratus est vt stercora.*

e Ioan. 19.
f Matth. 27.
g Act. 2. & 3.
h Matth. 27. 24.
i Phil. 3.

Collega Beatissime, Christi Ecclesiam non in vmbra, sed in veritate *supra* solidam *Petram* fundatam doceamus, vt audiamus cum Apostolo Petro, [k] *Beatus es, Simon filius* Ioannis; *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est.* Per tuam ergo fraternitatem presbyteris [l] Galliarum literæ mittantur, vt obseruent Pascha, non cum Iudæis negatoribus Christi, sed cum sequacibus Apostolorum prædicantibus veritatem Christi. Salutat te collegium fratrum. Saluta fratres qui tecum versantur in Domino. Eubolus, qui epistolam fert Viennam, de collegio nostro, tecum viuere & mori paratus est; quem suscipe in Domino Iesu Christo. Vale.

k Matth. 16.
l alias presbyteri Galliarum incitentur.

---

[a] VICTOR EPISCOPVS.

a Ex Cod. Floriac. p. 26.

Fratri Paracodæ Episcopo, Salutem.

Collega noster Dionysius dormiens, te nobis *socium* in Ecclesia Christi reliquit. Vides, frater, Orientalem Ecclesiam propter celebrationem Paschæ ab Occidentali disiun-

ctam esse. Placuit ergo nobis Apostolorum sectatoribus, vestræ vnanimitati scribere, vt (cum secundum quod scriptum est, [b] *Vetera transierunt, ecce noua facta sunt omnia*; non tenebras sequamur, sed lucem) *vt* [c] aduertamus Prophetam, *Populus* [d] *qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Propterea, frater collega in Domino, doce per Ecclesias commissas à decimaquinta luna Pascha agendum, vt dicat nobis Apostolus; [e] *Pascha nostrum immolatus est Christus*; & [f] *fuistis tenebræ, nunc autem Lux in Domino.* Vnanimitas fraterna te in Domino salutat, fratres qui apud te Viennæ versantur de nobis salutans. Vale.

b 2. Cor. 5.
c Esai. 9.
d videtur redundare *vt*.
e 1. Cor. 5.
f Eph. 5.

ZEPHYRINI PAPÆ*

Epist. I.

Romanæ vrbis Archiepiscopus *Zephyrinus*, *omnibus per Siciliam constitutis Episcopis in Domino salutem.*

D*IVINAE* [a] *circa nos gratiæ memores esse debemus*, [b] quæ *nos per dignationis suæ misericordiam, ob hoc ad fastigium sacerdotale prouexit, vt mandatis ipsius inhærentes, & in quadam sacerdotum eius* speculatione [c] *constituti, prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

Sicut [d] *stellas cœli non extinguit nox: sic mentes fidelium, firmamento* [e] inhærentes *sanctæ Scripturæ, non obscurat mundana iniquitas.*

Idcirco meditari vos oportet & Scripturas, & præcepta diuina quæ in Scripturis continentur, diligenter attendere; ne transgressores legis Dei, sed impletores appareatis.

Patriarchæ vero vel *Primates*, accusatum discutientes Episcopum, [f] *non ante sententiam* proferant finitiuam,

* Zephyrinũ scribunt Optat. lib. 1. & 2. & August. epist. 165. Zephyrinũ Hieronymus &c.

a verba Hilari Papæ epistol. 3.
b qui.
c specula.
d Prosperi Sent. 110. ex August in ps. 93. ad finem.
e adhærentes.
f hæc præcedentibus non cohærent: sunt autem Aniani in constit. 1. tit. 40. li. 9. Cod. Theodos. *Iudex criminosũ discutiens non ante sententiam proferat capitalẽ, quã aut reum confiteatur, aut conuictus vel per innocentes testes, vel per conscios criminis sui, aut homicidium, aut adulterium, aut maleficium commisisse manifestius conuincatur.*

quam

quam Apostolica fulti auctoritate, *aut reum* seipsum *confiteatur*, *aut per innocentes* & regulariter examinatos *conuincatur testes*.

Qui [g] minori non sint numero quam illi discipuli fuerunt quos Dominus ad adiumentum Apostolorum eligi præcepit, id est septuaginta duo.

Detractores [h] quoque, qui diuina auctoritate eradicandi sunt, & *auctores* inimicorum, ab Episcopali submouemus accusatione vel testimonio: nec [i] summorum quispiam minorum accusationibus impetatur aut dispereat. Neque [k] *in re dubia certa* iudicetur *sententia*: [l] *nec* vllum *iudicium* nisi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Absens [m] vero nemo iudicetur, quia & diuinę & humanæ hoc prohibent leges. Accusatores autem [n] *eorum omni careant suspicione*; quia [o] *columnas suas Dominus firmiter stare voluit, non à quibuslibet agitari*.

Nullum namque eorum [p] *sententia à non suo iudice dicta constringat*: quia & leges seculi id ipsum fieri præcipiunt.

Duodecim [q] enim iudices quilibet Episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, à quibus eius causa iuste iudicetur; nec prius audiatur, [r] aut excommunicetur, vel iudicetur quam ipsi per se eligantur, & regulariter vocato ad suorum primo conuentum episcoporum, per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur.

Finis vero eius causæ ad sedem Apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur. Nec ante finiatur, sicut [s] ab Apostolis vel successoribus eorum olim statutum est, [t] quam eius auctoritate fulciantur.

g 72. testes productos in Marcellinum Papam asserunt acta Cōcilij Sinuessan.: eosdem requisitos, vt præsul reus peractis damnetur astruit ex Cōcil. Rom. sub Syluestro c. 3. Adrian. I. collect. Ingelramo data cap. 68. Septuaginta discipulos à Domino non electos, sed eligi præceptos, negamus. vide censuram.

h ead. repetunt pseudo-Felix. I. epist. 1. & pseudo-Iulius epist. 2. c. 28.

i vide pseudo-Clem. epist. 1. & Adrian. I. collect. c. 11. & 68.

k verba Gregor. epist. 30. lib. 8. *graue est satis & indecens, vt in re dubia certa dicatur sententia.*

l phras. Gregor. epist. 52. lib. 11.

m statutum Concil. 4. Carthag. cap. 30. Chalced. act. 10. C. Iustin. li. 7. tit. 43. const. 4. 5. 7. 10.

n verba Adriani I. collect. cap. 15.

o Dei columnas Episcopos vocant Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 33. Pseudo-Damas. epist. 4. &c.

p verba Codic. lib. 4. tit. 16. constitut. vnica. *nec quemquam litigatorum sententia*, &c. vide Gregor. epist. 56. lib. 11.

q id statuit Pseudo-Anaclet. epist. 1. &c. ex Concil. 2. Carthag. cap. 10.

r statutum Concil. 3. Carth. cap. 7.

s Nil tale statutum ab Apostolis. Fingit vero impostor, vt tyrannidem papisticam hoc tubicine fulciat. vide sup. Pseudo-Eleuth. epistol. 1. Pseudo-Victorem epist. 1.

t sic de Aurelio Conc. 3. Carth. c. 41. *necesse habes tu omnes Ecclesias suffulcire* &c.

Ad eam [u] quoque ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur; quia * *non potest* nec debet *mater obliuisci filium suum*.

Iudicia [x] enim *Episcoporum maioresque Ecclesiæ causæ*, à sede Apostolica, & non ab alia, sicut [y] Apostoli & sancti successores eorum statuerunt, cum aliis Episcopis sunt terminandæ; quia licet in alios transferantur Episcopos, B. tamen Apostolo Petro dictum est, [z] *Quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis*: & reliqua priuilegia quæ soli huic S. sedi concessa sunt, & in constitutis [a] Apostolorum eorumque successorum, aliisque quamplurimis [b] *cum eis concinentibus* habentur incerta.

Septuaginta [c] *enim* Apostoli sententias præfixerunt cum aliis quamplurimis Episcopis, & seruandas censuerunt.

De occultis [d] enim *alieni cordis temerè iudicare peccatum est: & eum cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est ex suspicione reprehendere: cùm eorum quæ hominibus sunt incognita, solus Deus iudex sit. ipse* [e] vero *nouit abscondita cordis*, & non alius.

Iniusta enim iudicia ab omnibus cauenda sunt, maximè tamen à seruis Dei. [f] *Seruum autem* Dei *non oportet litigare*, nec quenquam damnare.

Episcopi namque [g] *à plebibus* & clero, *& Domini à seruis ferendi sunt, vt sub exercitatione tolerantiæ sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis, quod propositum non violat religionis.*

Satagendum est vobis ne aliquis fratrum vestrorum grauiter laceretur vel pereat. Succurrere [h] ergo vos oportet oppressis, & liberare eos de manu persequentium; vt cum B. Iob dicatis, [i] *Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum: iustitia indutus sum, &*

u sic Pseudo-Calixt. epist. 1. Pseudo Fabian. epist. 1. Pseudo Iul. epist. 1. Pseudo-Felix II. epistol. 1.
* Esai. 49 15.
x hæc Rom. Eccl. reseruata scribit Vigil. epist. 1.
y leg. ex Vaticano exemplari, Sicut Apostoli & successores eorum cum aliis Episcopis statuerunt. *Hæc Turrian lib. 1. pro epist c.* 16. Ego vero Apostolos quicquam in gratiá Rom. sedis statuisse pernego.
z Quæ Petro collata fuit potestas, eadem ad omnes Apostolos æquo iure pertinuit; quam ad Romanos Antistites Apostolicæ fidei desertores trahere fas non est.
a q̃ memo[illegible] con[illegible]ta Apostolorum, quæ sunt del[illegible]ria
b no[illegible] phras.
c hanc fabulam mox explodemus.
d Prosperi sentent. 21. ex August. in Psalm. 118
e [illegible] 48
f 2 Timoth. 2.
g Prosperi sen. 34 ex Aug. [illegible] in Psalm. 124 *Ita à plebibus principes, & Domini* &c.
h hæc ad verbum repetit Pseudo-Athanas. epistol. ad Felicem II.
i Iob. 29.

vestiuit me [k] vestimento, & diademate iudicio meo. Oculus fui caeco, & pes claudo: pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam praedam: & reliqua.

Vos [l] ergo qui in specula à Domino estis positi, comprimere & repellere eos summopere debetis, qui fratribus insidias praeparant, aut [m] *in eos* seditiones & *scandala excitant.* Facile [n] *est* enim *verbo fallere hominem, non* tamen *Deum.*

Ideo [o] hos repellere, & ab his vos cauere oportet; *quatenus extincta funditus huiusmodi caligine, lucifer* eis *resplendeat*, & laetitia oriatur, sanctissimi fratres.

Data 12. Kal. Octob. [p] Saturnino & Gallicano viris Clariss. Coss.

k sicut vestimento.

l iisdem verbis vtuntur pseudo Alex. epist. 2. pseudo-Anter. epist 1. pseudo-Athanas. in epist. ad Felicem II.

m Prou. 6.

n Sixti Pythagorici sentent. 176. Ruffino interp. *possibile est homines*, &c. *sed non Deum.* Vide pseudo Alexand. epist. 3. pseudo-Cornel. epist. 2. pseudo-Luc. epist. 1. pseudo Melchiad. epist. 2.

o verba libelli Stephani Dorensis obl. Concil Lateran. sub Martino I. consult. 2.

p vnus Gallicanus in fastis à Christi natali ad A. D. 152. A. 221. fatis concessit Zephyrinus M. Aurelio Antonino August. 2. & Licinio Sacerdote Coss. Saturnini cum Gallo consulatus incidit in anno D. 200.

C E N S V R A.

VETERATOR Concilij 3. Carthag. Leonis, Prosperi, Vigilij, Gregorij, Martini I. Adriani I. Stephani Dorensis Episcopi, Codicis Theodosiani, Aniani, & Sexti Pythagorij sententiis sua commenta superaddidit: & fictitiam Consulum nomenclaturam è cerebro aestuante deprompsit.

Anton. Augustin. in cap. 16 collectionis Adriani I. Eorum Pontificum (Zephyrini, Callisti, Fabiani, Sixti II. Iulij, Xysti III. &c.) verba nescio quomodo in constit. Grat. & aliorum Imperatorum leguntur lib. 7. tit. 48 c. vlt. Cod. Iustin. quo Zephyrinus est multis seculis antiquior; (fuit enim Seueri Imp. tempore) *legibus seculi* ait fuisse constitutum. Eandem refert totam aperte Greg. lib. 11. epist. 52. registri. Aniani verbis videntur nostri delectati, aut Anianus nostrorum Pontificum verbis, &c.

Et in cap. 53. *Iudex criminosum discutiens*, &c. Sunt etiam haec Aniani verba lib. 9. tit. 30. cap. 1. Cod. Theodos. siue tit. 40. in integro libro. Mirum autem & verba Aniani & constitutionis Constantini Imp. vsurpari ab antiquioribus Pontificibus, &c.

Refutatio disputationis Turriani pro hac epistola.

*Turrian. *Sophronius Hierosolymitanus in homilia de agone Petri & Pauli:* Petrus, *inquit* rediit Hierosolymo tertio anno vocationis Pauli, (de quo Paulus Gal. 1.) vbi Canones & constitutiones fecerunt &c. *fortasse quae scripsit Clem. constit. lib. 8. cap. 32. & 34.*

Victoris 9. teste Baronio. Successit Victori Zephyrinus anno D. 203. L. Annio Fabiano, & M. Nonio Mutiano Coss.

* Turrian. pro epist. lib. 1. cap. 26.

℞. Debuit Iesuita homiliam Sophronij, si quam legit, integram edere priusquam eius testimonio vteretur. Esto tamen Sophronius Petro & Paulo 567. annis * posterior, varias Hierosolymis anno D. 39. constitutiones ab Apostolis factas crediderit; an ideo sequitur ipsum ad Decreta, quæ Pseudo-Clemens Constit. lib. 8. cap. 34. & 32. inseruit, respexisse? *fortass*, inquit aduersarius: at nos coniecturas Iesuiticas nihil moramur, vbi argumentis agendum est.

*Chronolog. Baronianam sequor: extat Bibl. P. P. Tom. 4. fragment. in libell. Sophronij, in quo nihil tale quale vult Iesuita.

Turrian. *Vsus Canonum est διορθοῦν conuersationem regere, 1. Tim. 3. vt quæ fiunt in Ecclesia κατὰ τάξιν fiant* 1. Cor. 14. *Idem significat τὸ ὀρθοτομεῖν*, 2. Tim. 2. 15. *Hinc enim* Prou. 11. 7. *ὀρθοτομεῖν ὁδοὺς.*

℞. Vt hæc omnia admittamus, probandum restat, 1. Canonum, qui Apostolici dicuntur, Apostolos conditores fuisse. 2. His Canonibus Apostolos Ecclesiam διορθοῦν, &c. voluisse. 3. Hos Canonas Zephyrino cognitos fuisse. 4. Pseudo-Zephyrinum 60. vel 70. Canones memorantem eosdem Canones intellexisse. Hæc enim omnia supponit Turrianus cum probare debeat: moneo tamen vocem διορθοῦν non modò à prima Paulina ad Timotheum, sed etiam à tota Noui testamenti scriptura abesse.

Turrian. *Κανόνος voce vtitur Paulus* Phil. 3. 16.

℞. De re, non de voce litigamus: probetur Canonem de quo loquitur Paulus, aliquem esse ex 85. vulgatis, tum manus dabimus.

Turrian. *Est permanere in eodem Canone (inquit Photius hunc locum interpretans) eosdem mores seruare* &c.

Non extat Photij commentarius.

℞. Non quæritur an eosdem mores Apostolica Ecclesia seruare debuerit; sed An Canones 85. mores veteris ecclesiæ exprimere censendi sint.

Turrian. *ὅροι termini Canones dicti sunt.*

℞. Hoc minimè negamus; negamus vero ad rem pertinere.

Turrian. *Qui Canones Apostolorum negant, consequens est vt simul dicant non tradidisse Apostolos quomodo* oporteat conuersari in Ecclesia, *ac frustra præcepisse vt* omnia honeste fiant, &c 1 Cor. 14.

℞. Consequens est Turrianum nugari; non enim valet sequela, *Apostoli* 85. *canones non tradiderunt*, ergo *non tradiderunt quomodo conuersari oporteat in domo Dei; frustra præceperunt omnia fieri εὐσχημόνως*, &c. potuerunt nempe Ecclesiæ pastores ab initio *rectè conuersari*, & *omnia honeste facere*, licet 85 canonum auctores ignorauerint: possunt & hodie qui negant huius farraginis Apostolicam originem.

Turrian. *Clemens Constit. lib. 6. cap. 12. scribit Apostolos conquisiuisse quæ ad communem vtilitatem spectarent*, id est, 70. *sententias Zephyrini.*

℞. Scripserit pseudo-Clemens quicquid in mentem venit; Turrianicum *idest*; non est probatio, sed principij petitio.

Turrian. *Primatum Romani pontificis stabilit Can. 34. hoc modo: Si quilibet debent suum Metropolitanum agnoscere*, Ergo *ipsi etiam primi, id est, Metropolitani; successores item Apostolorum debent, quoque agnoscere suum primum*, id est, *Papam.*

Resp. Cum

℞. Cum Ecclesiasticum, non Diuinum aut Apostolicum ius Metropolitas à cæteris episcopis distinxerit, alio tibicine fulcienda est tota Iesuiticæ argumentationis moles; *Apostoli* (Cypriano teste) *pari consortio potestatis præditi* fuerunt; Ergo primum nullum, cuius Iurisdictioni subiacerent, agnouerunt. Eadem fuit virorum apostolicorum ratio, inter quos aliquem Metropoliticum ius exercuisse docendum fuit, non sine probatione dicendum. Canon 34. Apostolorum dictus Turrianico commento non suffragatur; licet enim (postquam presbyteros ab Episcopis discriminauit, & inter Episcopos gradus quosdam obseruandos statuit Vetus Ecclesia) Episcopi singuli suum Metropolitanum agnoscere necesse habuerint, non tamen sequitur Metropolitis omnibus vnum caput præfectum fuisse: vt Episcopi cuiuscunque prouinciæ sub Metropoleos præside constituti sunt, sic Metropolitani in vnaquaque Diœcesi Exarchum suum agnouerunt; hic vero figendus gradus fuit. Quamuis enim inter Exarchos ordinem quendam (ad politici regiminis instar) obseruandum censuerit antiquitas, vt Romano præsuli primus, Alexandrino secundus, Antiocheno tertius locus assignaretur; nullum tamen omnibus collectiue sumptis Diœcesibus præfecit Monarcham, qui Episcopatum vniuersalem administraret. Potuerunt igitur Exarchi Diœceseon singularum *primum suum*, id est, Episcopum vrbis, agnoscere; ordinis scil. non iurisdictionis ratione, cum non ei aliter subiecti fuerint, quam binarius monadi.

Turrian. *Docet id Anacletus epist. 3.*

℞. Pseudo-Anacleti testimonium quanti faciendum sit supra docuimus.

Turrian. *Idem probat Dionysius in epistola ad Demophilum, vbi Episcopos à successoribus Apostolorum distinguit.*

℞. Pseudo-Dionysius, licet doctrina polleat, impostor tamen est, nec quæ seculo Apostolico conueniant tradit: cum veteris Ecclesiæ, non sub persecutione gementis sed sub Christianorum principum regimine florentis, disciplinam describat.

Turrian. *Apostoli non iusserunt Patriarchas Papam agnoscere, quia hoc iusserat Dominus ipse Matth 16.*

Resp. Dominum Matthæi 16. Papam vrbis creasse, aut Patriarchis præferendum statuisse negamus.

Turrian. *Non est item iussum vt Metropolitæ suum agnoscerent Patriarcham, quia non quisquis subijcitur maiori, id est Patriarchæ, subijcitur minori id est Metropolitano; sed qui minori, multo magis maiori subijcitur, id est, Patriarchæ & Papæ, cui dictum Luc. 22. oraui pro te, &c.*

Resp. Moneo, 1. Quod Lucas scribit cap. 22 Petri solius non Papæ vrbici personam respexisse. 2. Quo tempore scripti sunt Canones Apostolorum titulo prænotati, solos Iudæorum Archisynagogos Patriarchas dictos fuisse. 3. Episcoporum sub Metropolitis, Metropolitarum sub Patriarchis subiectionem, Iuris humani esse non diuini.

Turrian. *Colligit ex eodem Can. 34. Zephyrinus causas Episcoporum à Papa terminandas, hoc modo: Si primum conuenit successori B. Petri potestas ligandi, & soluendi, & per eum translata est ad alios Episcopos siue Maiores siue minores, vt ipsi alios sibi subiectos absoluere aut ligare possint; consequens est vt ipsos Episcopos, siue maiores siue minores, nemo possit absoluere aut ligare præter primum, in quo tota est & prima potestas ligandi & soluendi. Eadem est ratio de maioribus Ecclesiæ causis quæ de Iudiciis maioribus, id est, Episcoporum, &c.*

Resp. Negamus, 1. Petro primum conuenisse potestatem ligandi, &c. 2. Per eum translatam ad alios. 3. Eum peculiarem successorem habuisse; cum pastores omnes ab Apostolis instituti, & Petri & Collegarum successores dici possint ex æquo. Consequens igitur non est vllum esse de iure diuino primum Episcopum, in quo tota sit prima potestas ligandi, soluendi, &c.

Turrian. lib. 1. pro epist. cap. 17. Turrian. *Si ad labores qui illis temporibus ab Episcopis suscipiendi erant, & ad ea pericula quæ subeunda, & ad eas persecutiones quæ assidue sustinendæ, accusandi Episcopos quibusuis licentia permissa fuisset; quotus quisque fieri tunc Episcopus voluisset?*

Resp. Voluisset quisquis euangelizandi necessitatem sibi à Domino impositam, Dominum seruorum suorum perfugium, scutum, mercedemque amplissimam esse agnouisset.

Turrian. *Hinc tanta ac tam crebra Pontificum sollicitudo & cautio, ne Episcopi temere accusarentur.*

Resp. Veterum Episcoporum si ea fuisset sollicitudo & cautio, frustranea fuisset. Optandum certè fuit piis in arena sudantibus, ne quis eos temere adoriretur: at nullo tunc freno cohiberi potuit insana turbonum libido, Ethnicis magistratibus (ad quorum tribunal trahi solebant accusati) rerum potentibus. Tantisper dum ponerent venti, deseuiret procella, noua pacis lux affulgeret, animam in patientia possedit, Deo innocentiam suam commendauit prisca illa Ecclesia; de condendis legibus quibus furentium aduersariorum petulantia coerceretur, ne cogitauit quidem; has enim fieri passa nunquam fuisset temporum iniquitas.

Turrian. *Monet Zephyrinus in proœmio epistolæ quales esse debeant Episcopi, ne vllius iniqui calumnias metuant.* Phil. 2. 15.

Resp. Monet proprie loquendo μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ: idque ex Augustini verbis, vt supra monuimus.

Turrian. *Postquam ad hunc modum Episcopos aduersus iniquitatem accusatorum admonuit & instruxit, continuo se ad præcipiendum iudicibus Episcoporum opportune conuertit, inquiens, Patriarchæ, &c. Quid aptius quam à iudicatis personis ad iudices sermonem transferri?*

Resp. De accusatorum iniquitate ne verbum quidem fudit epistolæ artifex: postquam generali monito in Prosperi, vel potius Augustini verbis fundato vsus est, ad Aniani Iurisconsulti sententiam temere se conuertit, quam variis corruptelis inquinauit: quid nequius? nihil autem tam ineptum fingi posse quod somniator aliquis

aliquis aptissimum esse, si non aliis, sibi certe non persuadeat, docet abunde Turrianus: poterant quo tempore vixit Zephyrinus accusari primates: ad eosdem pertinebant monita ex Augustino deprompta: Maius Ecclesia scandalum passa f isset ex Primatis quam ex Episcopi cuiusuis probro. Cur ergo ad Episcoporum accusatorum iudices sermonem suum transfert, de Primatum, imò Papæ ipsius periculo securus Impostor? Est etiam aduertendum Gothos primos Patriarchas cum primatibus confudisse, quos * nondum ad fidem conuersos fuisse Constantini æuo constat. Vide Baron. ad A.D.533.§ 37.& 570.§ 10.

* Vid. Epiph. hær. 70. Baron. ad A.D. 341.

Turrian. *Non cohærere notarunt Magdeburgenses quod in eadem epistola Zephyrinus ait*, de occultis, *&c. Hic quoque ignorantiam suam prodiderunt: debuerant enim animaduertere continere hanc epistolam, (vt cæterorum illius seculi pontificum) varia decreta, vnde decretales epistolæ dictæ sunt: Imo S. Isidorus has epistolas decreta vocat.*

℟. Ego vero censeo Turrianum hoc loco imprudentiam suam turpiter prodere, cum debuerit animaduertere verba, *de occultis*, Augustini esse non Zephyrini; ipsamque Mercatoris pseudonymi farraginem verum Isidorum penitus latuisse.

Turrian *Hæc sunt huius epistolæ decreta quæ sunt ordine suo (aliud ex alio nectendo) posita: quæ omnia locum habent cum de re non dubia iudicium fit, sicut principio dixerat. Deinde subiungit*, de occultis enim, &c. *an parum hoc cohæret?*

℟. Nugas agit Iesuita quicquid in buccam venit despuens. *Aliud ex alio nectendo posita esse decreta* pseudo-Zephyrini verum est: at malam eorum connexionem esse nemo negauerit, qui ex eo quod *Apostoli 70 sententias præfixisse* dicuntur, *de occultis iudicare peccatū esse* colligi perspexerit. Impostor Anaxagoræ μίγματι delectatur, *ex quolibet quidlibet* exsculpi posse censuit: finxit vero Turrianus eum *principio dixisse decreta* priora *locum habere cum de re non dubia iudicium fit.*

Turrian. *Melius & cautius isti sibi consuluerunt hoc loco, qui nullum testimonium scripturæ notarunt deprauatè (vt ipsi dicunt) citatum.*

℟. Quot scripturæ testimonia protulit Pseudo-Zephyrinus? quæ tamen protulit ipsi inutilia esse nemo non videt.

Turrian. *Petro dictum est primum à Domino*, Quæcunque ligaueris, &c.

℟. Agnosco: moneo tamen ex Augustini sententia Petrum Ecclesiæ figuram gessisse, cum audiuit à Domino. *Quæcunque ligaueris, &c.*

August. in Ioan. tract. 50. 118. & 124.

Turrian. *Ergo potestas ligandi ei primum conuenit, cui primo data est.*

℟. At non Petro primum datam sed promissam ligandi potestatem ex Matth. 16. colligunt aduersarij, inter quos id ex professo docet Bellarm. de Rom. Pont. lib. 1, cap. 12. Non ergo sequitur ex præmissis Iesuiticæ conclusio.

Turrian. *Cum repugnet pluribus primum conuenire, consequens necessario*

est vt per primum Episcopum ad alios Episcopos transferatur, vt rursus per Episcopos ad alios inferiores: Quod si alijs Episcopis non conuenit potestas ligandi subiectos aut soluendi nisi per primum, vt omnia ad vnum redeant, Ergo ipsi Episcopi à nullo possunt ligari aut solui nisi à primo, aut ab alio auctoritate primi, &c.

℞. Cum presbyteros Episcopis, Episcopos Metropolitis, Metropolitas Primatibus subiiciat, non ius diuinum sed ecclesiastica consuetudo, nulli primum conuenire potestatem ligandi soluendique palam est: nullus ergo primus Episcopus à Christo institutus; vnus (proprie loquendo) primus Episcopus Christus ipse, cuius solius auctoritate ligantur quæcumque ligantur in Ecclesia, is enim ἀρχιερεὺς καὶ ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν, de cuius dignitate nihil decerpere potest Romanus Catascopus.

Turrian. *Regi Galliæ data est primum à Domino secundum legem seculi potestas iudicandi de causis secularibus, & condemnandi & absoluendi in suo regno: Ergo regis Senatus, quem parlamentum vocant, de causis summorum Magistratuum & principum eius regni qui sub potestate regis sunt iudicare debet. Etenim si non debet, consequens est vt non data fuerit primum potestas regi Galliæ regendi regnum suum, & per eum ad alios Magistratus & principes translata potestas in suos; cuius contrarium positum erat. Si igitur hæc ratiocinatio valet in rege seculi, cur non valeat in vno rege spirituali vnius regni spiritualis, quod est Ecclesia Catholica?*

℞. Consequentia infirma est & elumbis argumentatio: dicendum fuit, Regi Galliæ data primum potestas, Ergo Rex de causis, &c. vel per se vel per parlamentum, id est per ministros, in quos potestatem summam iudiciariam quodammodo transtulit, iudicare debet. Valet hęc ratiocinatio in Christo; is enim spiritualis ecclesiæ Rex est, non Papa Christo ἀντικείμενος.

De 70. discipulorum electione.

Turrian. *Parum erat vt verisimile Magdeburgensibus videretur, auctorem epistolæ tam grauis & tanta decretor um sapientia plenæ ignorasse quod in cap. Lucæ 10. scriptum erat, quod ne pueri quidem ignorare solent?*

℞. Barbaricum stuporem, puerilem ignorantiam, scurrilem impudentiam in Decretalium non dicam collectore sed suppositore notauimus. Si quid sanum, aut grauitate sapientiaque plenum habet aliunde habet. Non est ergo quod in Magdeburgensium censura Turriano stomachum moueat.

Act. 1. Lucas vsus est voce sistendi non eligendi.

Turrian. *Eligere, in scriptura homonymum est; aliquando enim significat segregare, & seligere è multis, non dando potestatem vt Act. 1. & 6. Elegit ergo multitudo, & Apostoli, tanquam ministri Dei, potestatem spiritualem Diaconorum dederunt electis.*

℞. Non repugno.

Turrian. *Ex Matthæi 9. colligitur Apostolos monitos de necessitate mittendi operarios in Messem Domini, & petendi à Domino vt mitteret, segregasse 70. discip*

70. *discipulos mittendos: quod rursus infert ex verbo ἀνέδειξεν, quo vsus Lucas Act. 1.*

℞. In Matth. 9. frustra causę patrocinium quærit Turrianus: credibile est *discipulos de necessitate mittendi operarios monitos*, Dominum vt mitteret deprecatos fuisse: at segregasse mittendos, nemini præterquam Mercatori subdolo eiusque Mangoni Turriano in mentem venit; nec vllis s[illegible]iculis è textu exprimi potest. In verbo ἀνέδειξεν, quo vtitur Lucas, nihil esse quod Impostoris delirio faueat, planum est. ἀναδεικνύναι (si Barradio credamus) significat *ostendendo eligere* & *designando*, addimus æquipollere τῷ *eligere, creare, constituere, siue aliqua siue nulla electio præcesserit. Hoc sensu Plutarchus in Cæsare*, * *voce* ἀναδείκνυμι *vtitur*, ὅπως, inquit, ἀναδείξας ἑαυτὸν ὑπ Ἰσαυρικὸν Καίσαρ. Eadem Nazianzeni mens *orat. 1. in Iulianum*, pronuntiantis Apostatam insidiatum τῷ ἀναδείξαντι, id est Constantio qui ipsum Cæsarem creauerat. Consentiunt Nyssen. *de vita Mosis*, cui 70. discipuli ἀποχειροτονηθέντες; *auctor Comment in Lucam* sub nomine *Titi Bostrensis* cui ἀναδειχνυμένοι ὑπὸ τοῦ δεσπότου; *Iren.* lib. 2. cap. 17. *auctor rec gni*. lib. 1. *auctor mirabilium scripturæ* apud Augustinum lib. 1. cap. 9. quibus *electi*, imò *ab ipso Domino*. Tertull. lib. 4. aduersus Marcionem cap. 24. cui iidem *allecti*: qua voce vtitur Hieron. de Matthia loquens in catalogo. August. *de SS. sermone* 42. cui *adiecti Apostolis*; Syrus interpres cui *separati*; * Iansenius denique concord. cap. 80. cui *ordinati* dicuntur: Euseb. hist. lib. 1. cap. 14. electionem Apostolorum, de quibus nemo dixerit ab aliis discipulis eos Domino oblatos ἀνάδειξιν vocat: ne quis testimonio Lucæ Act. 1. de Matthiæ vocatione loquentis abutatur. Notandum igitur actum Ecclesiæ Matthiam coram Domino sistentis, non fuisse electionem ad Apostolatum proprie loquendo, sed destinationem ad electionem diuinam & oblationem eligendi à Domino, cuius ἀνάδειξις Matthiæ propriè contulit Apostolatus munus: nec trahenda quæ Act. 1 legimus. ad electionem 70. discipulorum Lucæ 10. descriptam, vt à communi interpretum sententia discedamus, eaque quæ scriptura non docet, aut patres fugerunt è cerebro depromamus.

* Vide Socr. lib. 7. cap. 23. & 24.

* Lyran. in Luc. 10. *significanter eligit*

Turrian. *Zephyrinus non dixit quos Dominus præcepit designari: sed, quos præcepit eligi, scil. è numero aliorum, & statui ante Dominum vt ipse designaret: idipsum sentit Anaclet. epist. 2. & 3.*

℞. Iam diximus designationem Dominicam, electionem fuisse per designationem factam: nec vllum nos in Pseud-Anacleto testimonij ferendi ius agnoscere.

Turrian. *Lucas suppleuit cap. 10. quod in illo loco (cap. 9.) post illa verba Domini* messis multa, &c. *Matthæus prætermiserat, designationem scil. 72. discipulorum.*

℞. Assentior.

Turrian. *Quod vero postea addit Lucas præpostero ordine, (vt sæpe Euangelistæ solent)* & dicebat illis messis quidem multa, &c. *recapitulatio*

eſt Euangeliſtis familiaris qua vſus eſt hic ad continuandum ea quæ dixit Dominus diſcipulis. Hoc autem Rogare,&c. *non dixiſſe Dominum poſtquam deſignaſſet 72. ſignificauit: idem Lucas dixit,* & dicebat illis; *quo verbo imperfecti temporis vti ſolent Euangeliſtæ quando non eſt idem ordo rerum geſtarum & narrationis.*

℞. Imò contrarium ſignificauit Lucas; diſerte enim docuit Dominum 70. allocutum non alios: eademque occaſione, (paucitatis nimir. operariorum conſideratione) permotum Apoſtolos primum, deinde 70. diſcipulos miſiſſe: nec cogimur aſſentiri Ieſuitæ aſſeueranti Lucam vſum verbo imperfecti temporis, cum vox ἔλεγεν non minus Aoriſto 2. quam præterito imperfecto conueniat. Nihil igitur incommodi ſi dicamus bis Chriſtum hanc ſententiam protuliſſe ὁ θερισμὸς πολὺς, &c. 1. cum mittendi fuerunt Apoſtoli; id refert Matth. cap. 9. 37. 2. cum ablegandi fuerunt 70: id teſtatur Lucas cap. 10. verſ. 2. ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀναδεικνυμένους, ſcil. ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, &c. ὑπάγετε, &c.

Notandum porro numerum deſignatorum à Chriſto diſcipulorum ad 72. extendi ab auctore vulgatæ verſionis, ſcriptore Conſtit. Apoſtol. lib. 2 cap. 59. Orig. Dial. de recta fide, &c. auctore recognitionum lib. 1. Tatiano ἐν τῷ διὰ τεσσάρων, Ammonio in Harmonia, Epiph. hær. 20. Auguſt. lib 2. qq. Euang. cap. 24. lib. 2. de conſenſu Euang. cap. 23. Serm. 42. de Sanctis, auctore Mirabilium ſcripturæ lib. 2. cap. 9. Iſidor. Hiſpal. de viris illuſt. & lib. allegor. N. Teſtam. Gregor. moral. lib. 3. cap. 19 Riculph. Sueſſ. in conſtit. Beda in Luc. 10. Pſeudo-Anacleto epiſt. 2. & 3. Amalario lib. 4. offic. eccleſ. cap. 22. Hincmar. epiſt. 3. cap. 4. & epiſt. 4. cap 4. Interpretum denique turba vulgatam verſionem ſequente. At contra 70. tantum agnoſcunt Græci codices, Syriaca verſio, Iren. lib. 2. cap. 37. & lib. 3. cap. 13. Tertull. aduerſ. Marcionem lib. 4. cap. 24. Clem. Alex. hypotypoſ. lib. 6. Euſebio referente lib. 2. cap. 2. Euſeb. hiſt. lib. 1. cap. 9 Athanaſ. in Synopſi, Concil. Neocæſ. can. 14. Greg. Nyſſen. de vita Moſis, Ambroſ. in Luc. lib. 7. & Serm. 24. Hieron. de Script. Eccleſ. in Matthia & de 42. manſion. ad Fabiolam Cyrill. in Catena. Tit. Boſtrenſ. in Lucam, Dorotheus in Synopſi, Iſidor. in Exod. cap. 22. Nicol. I. in epiſt. ad Rudolph. Bituric. Concil. Pariſ. ſub. Ludouico Pio lib. 1. cap. 27. Pſeudo-Damaſ. epiſt. 5. Pſeudo-Athanaſ. ad Marcum, & Pſeudo-Ioan. III. epiſt. vnica, Gloſſa ordin. & interlin. in Exo. 15. Stephan. Eduenſ. de Sacram. alt. ca. 9. Chronic. Alexandrinum, Theophylact. Euthym. Valla, Caietan. Eraſmus & cæteri qui Græcam veritatem ſequuntur.

Vide Zonar. & Balsamon in c. 14 Concil. Neocæſ.

De Patriarchis.

Turrian. lib. 1. pro epiſt. cap. 18.

Turrian. *Quare non congruat in ſcriptis Zephyrini Patriarcharum mentio, ſi quis à Magdeburg. quærat, dicturi ſunt, quia non erant tunc* Patriarchæ; el Primates *quos hic dixit Zephyrinus: & hoc ſi quis rurſus ab eis quærat unde*

rat vnde probent; responsuri sunt, non fuisse, quia non legerunt; ita non aliter probant quam negando.

℞. Hoc argumentationis genere vsi numquam sunt Magdeburgenses. Poterant dicere, Patriarchas Zephyrini æuo non fuisse euidens argumentum esse, quod nemo legit vel legere potuit, cum ne vnum quidem probatæ notæ scriptorem allegare possint qui cum Turriano sentiunt, ex cuius scriptis exsculpi possit Patriarchas in Ecclesia Christiana nominatos ante Concilij Ephesini tempora: an leue Iesuitæ videtur χειροθεσία, & χειροτονίας indicium, totius primæuæ antiquitatis altum per secula quatuor silentium? Probare vero possumus sententiam nostram, non *negando* sed testes omni exceptione maiores producendo solos Iudæos & hæreticos ad annũ D. 380 Patriarchas habuisse. Vbicumque enim in Codice Theodosiano Patriarcharum vox occurrit, ad Iudæorum archisynagogos est referenda; Hieronymus vero de Montanistarum deliriis ad Marcellum scribens, αὐτολεξεὶ tradit quod nos asserimus. *Apud nos* (inquit) *Apostolorum locum Episcopi tenent; apud eos Episcopus tertius est, habent enim primos de Pepuza* Patriarchas; *secundos quos appellant* cenones: *atque ita in tertium, id est pene vltimum locum* Episcopi *deuoluuntur: quasi exinde ambitiosior religio fiat, si quod apud nos primum est, apud illos nouißimum, fit*, &c. Hieron. epistol. 54.

Turrian. *In Scriptura nomen Patriarchæ legitur.*

℞. In scriptura Apocrypha Tobiæ cap. 6. vers. 20. leguntur hæc verba, *Secunda re o nocte in copulatione sanctorum Patriarcharum admitteris:* quæ de suo addidit Latinus interpres; abest enim tota hæc sentẽtia à Græco codice: in versione Latina Vet. Testamenti patriarchæ nomẽ semel tãtũ occurrit, nim. Chron. li. 1. c. 8. ℣. 28. quo loco vbi Græcus interpres legit ἄρχοντας πατριῶν, Hebraica veritas habet ראשי אבות: cuius phraseos exempla aliquot ad specimen adnotabimus. Num. cap. 7. vers. 2. cap. 31. vers. 26. cap. 32. vers. 28. c. 36. vers. 1. 1. Chron. 7. 40. * Esdr. 3. 12. Nehem. 7. 7. 1. Paralipom. cap. 9. vers. 9. vbi Sacer textus habet, ראשי אבות לבית אבתיהם. Græcus interpres vertit ἄρχοντες πατριῶν, πατριάρχαι. Nouum Testamentum quater tantum Patriarcharum mentionem facit: Act. cap. 1. vers. 29. Act. 7 vers. 3. & 9. & Hebr. 7. vers. 4. nullibi vero vllus ex Apostolorum, vel Episcoporum vel ministrorum Ecclesiæ Christianæ inseruientium choro Patriarcha dicitur.

* vide 1. Chron. 8. vers. 6. 10. 13. 28.

Turrianus. *In Canone 34. est, Apostolorum Metropolitani vocantur πρῶτοι.* est 35. edit. Dionys. exigui.

℞. Diximus sæpius canones, qui Apostolorum nomen præferunt, apocryphos esse. Demus tamen eorum auctoritatem ἀξιόπιστον esse: quid inde lucri sentiet deplorata Turriani causa? An iidem sunt cum Metropolitis Patriarchæ, an vero summa Metropolitarum capita? Hoc certe nemo nisi insanus negauerit, ex quo Patriarcharum nomen in Ecclesia Christiana auditum est, omnes & singulos Pa-

triarchas non modo Metropolitanos ſed etiam Metropolitanorum πατέρας, πρόεδρους, ἐξάρχους habitos eſſe, non autem Metropolitanos quoſuis Patriarchali honore gauiſos fuiſſe. Cum igitur πρῶτος ſit ὁ ἐν τῇ μητροπόλει προεστὼς ἐπίσκοπος (ſic enim Antiocheni patres can. 9. ſententiam Apoſtolicis verbis pauciſſimis immutatis reddunt,) nemo non videt ex Apoſtolico canone de Metropolitis quibuſuis decernente, nec πρεσβεῖα nec titulos Patriarcharum quatenus cæteris Metropolitanis ſupereminent colligi nullo modo poſſe.

De 70. ſententiis ab Apoſtolis præfixis.

Turrian. li. 1. pro epiſt. cap. 20.

Turrian. *Sicut concilium Nicænum canone 5. duos canones coniunxit, ſic poſſunt diuerſis canonibus iunctis 70. Zephyrini ſententiæ inueniri, vt primus & ſecundus ex Apoſtolicis canonibus primam: 3. & 4. ſecundam: 5 8.. 83. tertiam: 10. & 11. octauam: 12. 13. 33. nonam: 14. decimam: 15. & 16 vndecimam: 17. 18. & 19. duodecimam &c. efficiant.*

Confer. can. Apoſt. 12. 33. & 37. cũ Nicæno 5.

℟. Principium petit Turrianus, cum aſſerit Nicænos patres can. 5. binos ex iis qui Apoſtolici dicuntur coniunxiſſe; licet enim eandem ſententiam exprimat, alia verba citare manifeſtum eſt, quæ forte aliunde hauſit Synodus Nicææ congregata: cum certum ſit plures antiquæ Eccleſiæ regulas intercidiſſe; v.g. quas citant Ancyrani patres can. 6. 19. 20. 21. 23. 24. 25. Neocæſarienſes can. 3. Laodiceni can. 1. &c. Demus tamen eos omnes agnouiſſe canonum Apoſtolicorum collectionem, eandemque varie contrahi poſſe: an ideo ſequitur Pſeudo-Zephyrinu meam contraxiſſe de facto, vel ab aliis contractam vidiſſe? Si quis in re obſcura coniectandi locus eſſe debeat, ſuſpicari non immerito quis poſſit, non alias 70. Apoſtolorum ſententias Mercatori noſtro in mentem veniſſe, quam quas A.D. 785. Indict. 9. 13. Cal. Octob. in gratiam Ingelramni Metenſium Epiſcopi, *ex Græcis & Latinis canonibus, & ſynodis Romanis, atque decretis Præſulum ac principum* Romanorum collegiſſe dicitur Adrianus primus vrbis Epiſcopus. Sunt enim numero 72. eas ſemper in ore habet impoſtor, præter 6. 12 18. 35. 36. 38 40. 41. 44. 45. 46. 52. 55. 57. 58 59. 60. 61. 62. 64. 68. 72. quas vel ſilentio præterire, vel oblique tantum tangere videtur; reliquas 50 citat ſub nomine Apoſtolorum, quorum hic 70. ſententias memorat; & ſynodi Nicænæ, cui totidem canones tribuit. Vide epiſt. Pſeudo-Athanaſij ad Marcum, Pſeudo-Marci, Pſeu-Iulij ſecundam, & Pſeudo-Felicis ſecundi primam.

ZEPHY-

ZEPHYRINI PAPÆ

Epistola II.

Chariſſimis fratribus per AEgyptum Domino militantibus, Zephyrinus Romanæ vrbis Archiepiſcopus.

ANTAM[a] à Domino huius S. ſedis & Apoſtolicæ Eccleſiæ fundatore, & *B. Petro principe Apoſtolorum*, [b] accepimus *fiduciam*, [c] *vt pro* vniuerſali Chriſti ſanguine redempta Eccleſia *impigro* laboremus *affectu*, & omnibus Domino famulantibus ſuccurramus, & cunctis pie viuentibus Apoſtolica auctoritate opem feramus.

Omnes[d] *qui in Chriſto volunt pie viuere, neceſſe eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria; & deſpiciantur tanquam ſtulti, & inſani*, [e] vt meliores, & purgatiores efficiantur [f] *qui bona* temporalia perdunt, vt percipiant æterna. Eorum vero *deſpectio & irriſio in* ipſos *retorquebitur* qui eos affligunt, & contumeliis afficiunt, *cum & abundantia eorum in egeſtatem, & ſuperbia tranſierit in confuſionem*.

Nunciatum eſt enim ſedi Apoſtoli per [f] *Apocriſarios* veſtros, quoſdam fratrum noſtrorum, Epiſcoporum videlicet, ab Eccleſiis & ſedibus propriis pelli, ſuaque eis auferri ſupellectilia, & ſic nudos & expoliatos ad iudicia vocari; quod omni ratione caret, cum conſtituta Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, & [h] *præcepta imperatorum*, ac conſtitutiones legum idipſum prohibeant, & Apoſtolicæ ſedis auctoritas idipſum fieri vetet.

Præceptum eſt ergo in antiquis ſtatutis, [i] *Epiſcopos eiectos atque ſuis rebus expoliatos Eccleſias proprias recipere; & primò ſua omnia eis reddi*; & tum demum *ſi quis eos iuſte ac-*

a verba Leonis epiſt. 24.
b percepimus.
c vide Leon. epiſt. 4. ab initio & Syn. Rom. 6. ſub Symmacho.
d Proſperi ſent. 32. ex Auguſt. in pſal. 122.
e addit am. impoſtoris.
f lege qui præſentia bona perdũt & inuiſibilia ſibi ac futura promittant. Sed hæc deſpectio, & irriſio in impios retorquebitur, cũ & abund &c.
g vocis huius vſus recẽtior eſt, nec Zephyrini ætatem ferre poteſt.
h quæ imperatorum præcepta in gratiam Epiſcoporum Zephyrini ſeculo ſomniat impoſtor? i Præceptum eſt in collectione ab Adriano I. Ingelramno data Anno 786. cap. 13. hauſit vero Adrianus ex hiſtor. Tripartit. libro 7. capite 12.

k vellet. cusare [k] voluerit, *æquo periculo facere, iudices esse decernentes Episcopos recta sapientes, & in* [l] *Ecclesia conuenientes, vbi testes essent singulorum qui oppressi* [m] videbantur.

l & de vicinis prou. in Ecclesia.
m dicerentur.
n vide ciusd. collect. c. 5. ex syn. 3. Rom. sub Symmacho.
o hæc verba repetit Pseudo L[...]cius.
p Ioan. 15.
q hanc phrasim notauerunt Magdeburgenses.
r Math 5.
f verba Martini I. in Concilio Lateranen. consult. 3. p. 439. Tomi 2. Concil. p. 2. *non debemus omnino.*
t Esai. 51.
u hic omissæ ab impostore lin. æ 29.
x Psal. 51.
y Psal 43.
z occulta.
a Psal. 93.
b vana enim locutus est &c. Psal. 11.
c disperdet.
d talem.
e vide ibid. p. 436. *non enim per probabilem & paternam doctrinam ab eis prolatā. Quoniam sicut scriptum est, via &c.*
f Prou. 12.
g Prou. 14. & 16.
h Rom. 2.
i Deut. 32.

Nec [n] prius eos respondere debere, quam omnia sua eis & Ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur. [o] Nec mirum, fratres, si vos [p] persequuntur, cùm caput vestrum Christum Dominum nostrum vsque ad mortem sint persecuti.

Ipsæ [q] tamen persecutiones patienter portandæ sunt; vt eius discipuli esse cognoscamini, pro quo & patimini. Vnde & ipse ait: [r] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.*

His fulti suffragiis [f] *non* multum *debemus timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci: quoniam hoc nobis Dominus iubet per Esaiam Prophetam dicens;* [t] Audite me qui scitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea est. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis; [u] *considerantes quod in psalmo scriptum est,* [x] *Nonne Deus requiret ista?* [y] *ipse enim nouit* [z] *abscondita cordis* [a] *& cogitationes talium hominum quoniam vana sunt. Vana* [b] autem locuti sunt *vnusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala. Sed* [c] disperdat *Dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam; qui dixerunt, labia nostra à nobis sunt; quis noster Dominus est? Nam si hac in memoria retinerent, minime ad* tantam [d] *prosilirent iniquitatem.*

Non [e] *enim* probabili *&* paterna doctrina hoc faciunt, sed vt suam exerceant in seruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *est,* [f] *Via stulti recta in oculis eius; Et* [g] *sunt viæ quæ videntur homini iustæ, nouissima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur, iudicio Dei hæc reseruare debemus, [h] *qui reddet vnicuique secundum opera eius.* Qui etiam per ministros suos intonuit, dicens, *Mihi* [i] *vindictam, ego retribuam.*

Vos enim in recta fide, & opere, ac bona voluntate succurrite vicissim; nec [k] *aliquis à supplemento fratris subtrahat manum:* quoniam [l] *in hoc*, ait Dominus, *cognoscent*

k nota phras. solemn. Mercat. [l] I Ioan. 13.

omnes

omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Vnde & ipse per Prophetam loquitur dicens, [m] *Ecce quam bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis secundum veritatem* [n] habitaculi; *quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque* sacerdotibus [o] *induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsam extremam scientiam descens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promisit Dominus. Huius igitur Propheticæ vaticinationis meritum amplectentes, præsentem fraternam syllabam exposuimus, nostra propter charitatem minime quærentes aut quæsituri.* Non [p] *enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit: non sunt* [q] ista *nostra;* Hæc enim *auertat Diuinitas.*

Iusto [r] *iudicio Dei datur plerumque peccatoribus potestas, qua sanctos ipsius persequantur, vt qui Spiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Ipsis tamen qui eos persequuntur & [s] *exprobrant, atque detrahũt*, erit proculdubio væ. Væ, væ illis qui detrahunt seruis Dei; quia *detractio* [t] *eorum ad eum pertinet cuius* ministerium agunt, & *vice funguntur*. Oramus autem [u] *ostium circumstantiæ*; qui neminem perire aut *labiis* suis pollui volumus, eorum oribus *imponi, & verbum* minime nociuum *concipere* aut ore proferre. Vnde & Dominus per Prophetam loquitur, dicens; [x] *Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Dominus [y] omnipotens, & eius vnigenitus & Saluator noster Iesus Christus hoc vobis tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus, quibuscumque tribulationum molestiis laborantibus, viribus quibus potestis succurratis, & eorum (vt dignum est) iniurias vestras æstimetis; maximum adminiculum eis verbis & factis præbeatis, vt eius discipuli inueniamini veri, qui fratres, vt se, omnibus diligere præcepit.

Ordinationes vero presbyterorum, [z] & Leuitarum, tempore congruo, & multis coram adstantibus solem-

m verba Pauli Constantinopoli. Monothelitæ ex epist. ad Theodorum Papã, quam legere est in actis Concil. j Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 448.
n inhabitaculi.
o sacerdotalem.
p nec enim.
q non sunt nostra hæc: auertat.
r sent. Prosperi 23. ex August. in ps. 118.
s N. phras.
t pseudo-Gregor. epist. 32. lib 12.
u verba Pauli Constantinop. ab impostore portentose deprauata. vide Tom. 2. Conc. p. 2 p. 448. *Oramus vero & tunc, ostium circumstantiæ labiis nostris imponi & verbum insonitũ concipere, potius quam verbum inuigile.*
x Psal. 38.
y his verbis vtitur. Pseudo-Felix I. epistol. 1. Pseudo-Felix II. epistol. 1. &c.
z Concil. Chalcedonens. cap. 6.

niter agite, & [a] *probabiles*, & doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate & adiumento plurimum gaudeatis.

Ponite [b] indesinenter *corda vestra in virtute* Dei, & enarrate hæc & cætera diuina verba *in progenies alteras*; *quoniam hic est Deus noster in æternum, &* [c] *ipse reget nos in secula.* Data 7. Idus Nouemb. [d] Saturnino & Gallicano viris Clariss. Coss.

a Côc. Laod. c.12. Greg.3. capitul. c.3. Pontificale Damasi.

b vide Gelas. epist 9. Psal. 47. in virtute eius & distribuite domos eius vt enarretis in progenies alteras

c & in seculū seculi ipse, &c.

d vnicum à Christi natali ad A.D.152 Gallicani cōsulatū agnoscunt Baron. & Onuphri⁹: in hunc annum incidit Telesphori annus 11. Saturninus cum Gallo Consulatū gessit A.D.200. Victoris cui Zephyrinus successit 7. Zephyrinum ab A.203. ad 221. sedisse censet Baronius.

CENSVRA.

INTEMPESTIVA legum Imperialium in gratiam Episcoporum & Apocrisiariorum mentio; Leonis, Prosperi, Concil.3. Romani sub Symmacho, Gregorij, Martini I. Adriani, & Pauli Constantinopolitani Monothelitæ sententiæ temere congestæ, Consulatus denique fictitij nota mendax, hanc epistolam νοθείας arguunt.

Magdeburg. cent.3. c.7. de hac epist. sententia.

Non est verisimile tempore Zephyrini Episcopos per Ægyptum ab aliis Episcopis spoliatos, cum eo tempore Ethnici & non Christiani persecutionem exercerent, vt patet ex Eusebij lib.6. c.1.

Resp Turrian. lib.1. pro epistolis, cap.18.

Ethnici exercebant persecutionem in Eccl. Galliæ, vt narrat Eusebius, & non in Eccl. Ægypti vt Magdeburg. narrari finxerunt; cum in eo loco ne verbum quidem de Ægyptiis Episcopis, &c.

Defensio Magdeburgensium.

Et pudorem reliquum decoxisse, & *longa obliuia*, velut *Lethæi ad fluminis vndam, potasse* oportet Iesuitam somniculosum. Vt enim nemo nisi insigniter peruicax negare audebit (Eusebio referente lib.6. cap.1.) Ethnicos persecutione vexasse Ecclesias Ægypti sub Zephyrino, quem Victori subrogatum circa annum nonum Seueri legimus lib.5 cap.18. sic nemo, nisi detrita vel sepulta penitus veteris Ecclesiæ memoria, ad Zephyrini tempora trahet quæ de Gallicanorum martyrum triumphis narrat. Idem Eusebius lib.5. cap.1. Est enim excitata aduersus Gallos persecutio, M. Aurelio imperante, Sotere sedente anno D.179. At exantlata à piis fuisse in Ægypto & Thebaïde pro Christo certamina sub Seuero anno D.204 agnoscit Baronius, ex Eusebio, cuius hæc verba sunt lib.6. cap.1. ὡς δὲ καὶ Σεβῆρος διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνει, λαμπρὰ μὲν τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν κατὰ πάντα τόπον ἀπετελεῖτο μαρτύρια. μάλιστα δ' ἐπλήθυνεν ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῶν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος ἁπάσης ἀθλητῶν. ἀεὶ εἰς ἰνδ[illegible], ὥσπερ ἐπὶ μέγιστον

χύσιν τοῦ ἐξ ἀπεμπορευμένων στάδιον, ἀλλὰ καρτερικωτάτης τε ποικίλων βασάνων καὶ θανάτου τρόπων ὑπομονῆς τοὺς παρὰ τοῦ σταυροῦ αἰαδημένων, &c.

Turrian. *Annon potuerunt esse falsi fratres, qui iniquis accusationibus Episcopos pios & catholicos persequerentur? ad quod malum illud quoque accedebat, quod qui eos iudicabant, prius eos ex Ecclesiis eiiciebant, & bonis spoliabant, quam eos in iudicio audirent.*

Refut. Potuerunt quidem falsi fratres variis pro libidine pios insidiis petere; at palam eos lite pulsasse, non modo temere sed imperite etiam asserit Iesuita: cuius enim iudicis præsidio freti accusationes iniquas instituissent? An Ethnici? at flagrante persecutionis incendio, commune fuit periculum omnium qui Christo nomen dederant, si modo Christianos se dici patiebantur: tunc enim *Christiani studio suo offerebantur*, vt cum Tertull. loquar, & satis ad pœnam erat nomen religionis. An Ecclesiastici? at Demetrius Ægyptiacæ Diœceseos exarchus, is non fuit qui *prius Catholicos persequeretur, & ex Ecclesiis eiectos spoliaret, quam eos in iudicio audiret.* Nec ἀκρισίας notam vitabunt, si calumniæ, qua sanctissimum Alexandrinæ Ecclesiæ antistitem mendaciter admodum infamauit, culpam deprecari potuerint Turriani patroni. Apolog. c. 44

Turrian. *Falsi fratres persecuti sunt Paulum* & Ioannem 2. Cor. 11. 26. Phil 1.15. Ioan. epist. 3. vers. 9.10.

Refut. ἀπροσδιόνυσα loquitur Iesuita: nec enim falsi fratres ad Neronis vel Petri tribunal Paulum vt spoliaretur antequam audiretur traxerunt. Nec Diotrephes vel quos ex Ecclesia eiecit spoliasse, vel vt eos eiiceret solas accusatoris partes, sed iudicis, more tyrannorum in gregem Dominicum sæuientis, executus fuisse dicendus est.

Turrian. *Non tulisset (inquiunt Magdeb.) Demetrius æquo animo quod Episc. Rom. se curam omnium Ecclesiarum iure diuino suscepisse scriberet: credo non tulisset si Demetrius Magdeburgensis fuisset & Lutheranus.*

Refut. Non tulisset certe Antichristum *per elationem præcurrere conantem in nomine*, & *omnia quæ soli vni capiti cohærent, videlicet Christo, per elationem pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studentem membra subiugare;* neutrum tulit Gregorius in Ioanne Constantinopolitano: hoc (ab eodem edocti) ferre non possumus in Vaticano Apollyone. *Is* Episcopi vniuersalis *scelesto vocabulo* qui consentit fidem perdit: ideo Romanum fastum æquanimiter non portamus, ne *vniuersa Ecclesiæ fidem* corrumpamus, licet nec Magdeburgenses nec Lutherani simus. Non tamen negauerimus *vnius* eiusdemque *Episcopatus partem à singulis* pastoribus *in solidum teneri*, aut Ecclesiæ vniuersalis curam & ἐπισκοπὴν vniuersis & singulis præpositis à Domino demandatam, &, vt Apostoli verbis vtar, τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνᾶν τὰ μέλη. 1. Cor. 12. 25. Greg. lib. 4. epist. vide eund. li. 4. epist. 39. & li. 6. epist. 15.

Turrian. *Videntur centuriatores non in Germania, sed in AEgypto illis temporibus nati, & cum AEgyptiacis versati, & quantum illi in Ecclesiastica disci-*

plina profecissent ad vnguem nouisse; qui nunc affirmant non opus habuisse instructione de ordinandis presbyteris: miseros discipulos, &c.

Refutat. Credidit vero *gloriæ animal* Turrianus Lectores suos non viros sed fungos futuros, qui sibi persuaderi paterentur Ægyptiis (inter quos Alexandrini sapientiæ studiosissimi, doctrina clarissimi semper habiti sunt) necesse fuisse sub Demetrij Pontificatu inculcare quod Paulus diserte docuit 1. Tim. 3. & Tit. 1. O miserum Sycophantam!

Idem Turrian. lib. 1 cap. 19 pro epistolis, his verbis, *Præceptum est ergo in antiquis statutis.* &c. can. 74. Apost. insinuari credit; ex quo duplex argumentum nectit. 1. *Cum*, inquit, *ejici & spoliari supplicium sit, & canon iubeat supplicium decerni vocato, audito & conuicto; consequens necessario est, vt simul iubeat si qui fuerint eiecti aut spoliati suis rebus, prius ad Ecclesias suas reuocentur*, &c. 2. *Quomodo ex fuga atque declinatione iudicij lucrum fecisse videri posset Reus, nisi eiectus &c. restituendus esset?*

Refut. Statutum illud antiquum Adrianum primum auctorem habet, vt supra monuimus: an vero Adrianus can. 74. niti voluerit, ex eoque recte Pseudo-Zephyrini decretum confirmauerit Turrianus, aliorum esto iudicium.

CALLISTI PAPÆ

Epistola I.

Callistus Archiepiscopus *Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ, Benedicto fratri & coepiscopo salutem in Domino.*

RATERNITATIS amore [a] *constringimur*, & *Apostolico moderamine* cogimur, vt consultis fratrum (prout Dominus dederit) respondeamus, eosque Apostolicæ sedis auctoritate instruamus.

Ieiunium, quod *ter* [b] in anno apud nos celebrare dicisti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus; vt sicut [c] *annus per quatuor voluitur tempora*, sic & nos [d] quaternum solenne agamus ieiunium per

a. Apostolicę sedis moderamine compellimur, & Ecclesiasticarum rerum dispositione constringimur Gelas. epist. 9. ab initio.
b quater legendum esse Baron. ad A. D. 226. § 6. vide Pontificale Damasi.
c phrasis Hieron. vertentis lib. 3. Paschalem Theophili Alex.
d de quaterno illo ieiunio infra dicemus.

anni

anni quatuor tempora. Et sicut [e] *replemur frumento, vino, & oleo* ad alenda corpora; sic repleamur ieiunio [f] ad alendas animas, iuxta prophetæ Zachariæ vocem qui ait; [g] *factum est verbum Domini ad me*, dicens; *Hæc dicit Dominus exercituum, sicut cogitaui, vt affligerem vos, cum ad iracundiam prouocassent me patres vestri,* [h] *& non sum misertus; sic conuersus cogitaui in diebus istis, vt benefaciam Hierusalem, & domui Iuda. Nolite timere. Hæc sunt* [i] *verba quæ facietis; Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, veritatem & iudicium pacis iudicate in portis vestris; & vnusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hæc sunt quæ* [k] odiui, *dicit Dominus* exercituum. *Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium & in lætitiam, & in solemnitates præclaras: veritatem tantum & pacem diligite,* [l] *dicit Dominus exercituum.*

In [m] hoc ergo *omnes* nos *vnanimes* oportet esse, *vt* [n] *secundum Apostolicam doctrinam idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, in cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem.* Non decet enim [o] *à capite* membra *dissidere*, sed, iuxta [p] scripturæ testimonium, *omnia membra caput sequantur.*

Nulli vero dubium est quod Apostolica Ecclesia [q] *mater* sit omnium Ecclesiarum, *à cuius vos regulis* nullatenus conuenit deuiare. Et sicut Dei [r] *filius venit facere voluntatem Patris*, sic & vos [s] voluntatem vestræ impleatis matris, quæ est Ecclesia, cuius *caput* [t] (vt prædictum est) Romana existit ecclesia.

Quicquid [u] ergo sine discretione iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi nulla ratio permittit.

e Ioel 2. 19.
f oppositum in apposito, quasi dicas r pleri inaniate.
g Zach. 8. 14. &c.
h dicit Dominus & non &c.
i sunt ergo.
k odi.
l Hæc dicit.
m 1 Petr. 3 8.
n verba Leonis epist. 53.
o phrasis Leonis epist. 84. c. 11.
p dicendum fuit *iuxta testimonium Vigilij Papæ*, epist. 2. Sic enim ait: *Quod in capite præcessit in membris sequi necesse est:* nullibi scriptura his verbis vtitur.
q Imitatur ἀποβολάδις Leonem cuius hæc verba sunt epist. 4. c. 1. *B Petri Apostoli sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiast. magistra rationis, à cuius vos regulis recessisse, &c.* Similia habet Vigil. epist. 2. vterque autem ad Siculos & Hispanos sedis Roman. veneratores scribit: quod notandum est.
r Ioan 6.
s Blasphema impostoris assertio: Ecclesia Christiana voluntati sponsi morigera, [illegible] non quærens nec à quoquam filiorum aliud exigit, quam *vt probet quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta.*
t hæc ex Adriani collect. c. 3. hausit plagiarius.
u Adriani loco citato.

Criminationes [x] *vero contra Doctorem nemo ſuſcipiat*; quia non oportet filios reprehendere patres, nec [y] *ſeruos Dominos* lacerare; filij ergo ſunt Doctorum omnes quos inſtruunt; & ſicut filij patres carnales, ſic & hi patres debent diligere ſpirituales.

[z] Non [z] enim bene viuit, qui non rectè credit, aut *patres* reprehendit vel [a] *detrahit* ſuos. Doctores ergo qui & patres vocantur, magis *portandi* quam reprehendendi ſunt, niſi [b] in recta fide errauerint.

Nullus [c] ergo Doctorem *per ſcripta accuſet*; nec niſi fideli & legitimo, qui etiam *irreprehenſibilem* [d] *vitam ac conuerſationem ducat*, accuſatori reſpondeat; quia indignum eſt, vt Doctor ſtulto & indocto atque reprehenſibiliter viuenti reſpondeat iuxta ſtultitiam ſuam, dicente ſcriptura, [e] *Non reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam.*

Non [f] *bene*, viuit, *qui non* recte *credit.*

Nihil [g] *mali vult qui fidelis eſt.*

Si quis fidelis eſt, videat ne falſa loquatur, aut cuiquam inſidias ponat: fidelis homo ſemper fideliter agit [h], & infidelis callide inſidiatur, atque fideles & pie ac iuſte viuentes perdere nititur, Quia *ſimilis ſimilem* ſibi *quarit.*

Infidelis [i] *homo mortuus eſt in corpore viuente*; & contra [k] ſermones fidelis hominis vitam cuſtodiunt auditorum.

Doctorem [l] *enim Catholicum & præcipuè Domini Sacerdotem, ſicut nullo errore implicari, ita nulla oportet* machinatione aut *cupiditate violari*; *dicente quippe Scriptura Sancta* [m], Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere; *multis huius mundi illecebris, multis vanitatibus reſiſtendum eſt, vt vera continentia obtineatur integritas. Cuius prima eſt labes ſuperbia, initium tranſgreſſionis, & origo peccati*; *quoniam mens* [n] ſponte *auida nec abſtinere* [o] *nouit, nec* pietati adhibere conſenſus.

Nullus [p] *bonorum inimicum habet niſi malum*; *qui ideo eſſe*

x Ibid. c. 67.
y Hic vero opponere licet dict m Iſidori ſent. lib 3. cap. 42. *Agnoſcat Epiſcopus ſe eſſe conſeruū plebis, non Dominum verum: &c.*
z noc axioma mox iterabit.
a Nota Idiotiſmos Impoſt.
b Vide Concil. Roma. 5. ſub Symmacho: Iſid ſent. lib. 3. c. 39.
c Anian. in Conſtit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. --*per mandatum nullus accuſet, &c.*
d h s verbis vſus Pſeudo-Iul. epiſt. 2. cap. 20.
e Prou. 26.
f Sent. 189. Six i Pyth g Ruffino interp. *Non poteſt bene viuere, qui non integrè credit.*
g Eiuſd. Sent. 203.
h qua fidelis ſcil.
i Sixti Pythag. Sent. 6.
k videtur ὑποβολιμαῖος Sentent. 167. Sixti inuertiſſe, hanc nim. *Sermones tui vitam tuam commendent auditoribus.*
l verba Leonis epiſt. 53. *Vinum enim Cathol. &c.*
m Eccl. 18.
n potentiæ auida.
o nouit à vetitis, nec gaudere conceſſis.
p Proſperi Sent. 202. ex Auguſt. in Pſal. 54.

permit-

permittitur, vt aut corrigatur, aut per ipsum bonis exercèatur.

Quicquid [q] ergo *irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia.*

Nulli [r] *Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina præsumere.* [s] *Iniustum* ergo *iudicium, & definitio iniusta, regio metu* [t] *aut iussu*, aut cuiuscunque Episcopi aut potentis, *à Iudicibus ordinata*, vel acta, *non* valeat.

Homini [u] religioso [x] *parum esse debet, inimicitias aliorum non* exercere, [y] *vel* non *augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere bene loquendo* [z] studuerit.

Melior [a] *est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.*

Omnes vero [b] *qui* amant *vitam Beatam*, malunt *eam tranquillitatis suæ* & Iustitiæ *statu currere, quam nostrorum peccatorum pœnis vltricibus interpolari.*

Memor [c] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino* nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes* [d] semper *destruit* errores. *Et intelligo* aliter *mihi non licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Spero autem [e] *affuturam misericordiam Dei*, quod [f] *cooperante* eius *clementia*, omnis pestifer *morbus* ipso pellente auferatur: & *quicquid ipso inspirante atque auxiliante poterit salubriter fieri*, *cum* [g] tuæ *fidei* & deuotionis *laude peragatur. Quoniam res* [h] omnes *aliter tuta esse non possunt, nisi quæ ad* [i] diuini muneris famulatum *pertinent Sacerdotalis defendat auctoritas.*

Data II. Kal. Decemb. [k] Antonino & Alexandro viris clariss. Coss.

q verba Concil. Nicæni cap. 9.

r verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho. *Non licet ergo Imp.*

s hic omissæ lin. 2. iniustum enim.

t vel iussu à iudicibus ordinata - non valet. Hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 2. in VVibertum.

u Sent. Prosperi 179. ex August. Confession. lib. 9. cap. 9.

x benigno.

y excitare.

z studeat.

a Prosperi sententia ex August. in Psal. 93.

b verba Ambrosij epist. 21. qui (Angeli) *habentes vitam B. mallent vtique eam, in illo superiore trãquill. &c.*

c verba Leonis epist. 32.

d omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat: & intelligo mihi aliud.

e verba eiusd. epist. 31. sperans adfuturam.

f vt cooperante clementia vestra pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, &c.

g vestræ fidei laude. h res humanæ.

i quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia & Sacerd. &c.

k A. D. 224. Callisti IIII. Vide Baron. inf. impostor Vrbani sui epist. datam finget Nou. Septemb. huius anni.

CENSVRA.

ΥΠΟΒΟΛΕΥΣ vulgatam Scripturæ versionem sequitur, Concilij Nicæni, Romani 5. & 6. sub Symmacho, Ambrosij, Hieronymi, Leonis, Prosperi, Gelasij, Symmachi, Isidori, Adriani I. Aniani, Sixti Pythagoræi phrases & sententias citat; Ieiunij 4. temporum institutionem ad Callistum sola fretus impudentia refert. licet enim in Apologia quam Athanasius pro fuga sua scripsit, Ieiunij pentecostes mentio habeatur, videtur Leo primus temporum 4. ieiunio consecratorum distincte meminisse. Tertullianus certe nullos in Ecclesia Catholica statos ieiuniorum dies, præter 4. & 6. feriam & Sabbathum Paschale agnoscit. Eadem sententia Clementis Alexand. Strom lib. 7. & Hieron. lib. 2. in epist. ad Gal. cap 4. Idem in Matth. lib. 1. cap. 9. eo nomine Montanistas arguit quod secundam quadragesimam à Pentecoste celebrarent. Monendus vero Lector, Veteris Ecclesiæ morem à Romana hodierna antiquatum; testatur enim Isidorus Hispal. suo tempore *Secundum ieiunium a 'io post Pentecosten die* inchoari solitum: Tertium 8 Kalen. Octobr. Quartum in ipsis Kalend. Nouembribus: at hodie aliter vsus obtinuit.

Leo Serm. 8. de ieiunio 10. mensis, & Serm. 9. de ieiunio 7. Mensis. Tertull. de ieiun. c. 14.

Isid. offic. lib. 1. ca 37. 38. 39.

Calixtum vocat Optat. lib. 2. Aug. lit. epistol. 165. Callistum Eusebius, &c.

CALLISTI PAPÆ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus per Gallias constitutis vniuersis Episcopis Calixtus.

LVRIMORVM [a] *relatu comperimus, dilectionem* [b] vestram *feruore Spiritus Sancti ita Ecclesia* [c] gubernacula firmiter contra impetus tenere, & regere, *vt* naufragia aut *naufragiorum detrimenta Deo auctore non sentiat. Talibus* igitur [d] *gloriantes indiciis*, rogamus ne illis partibus contra statuta Apostolica quicquam fieri sinatis; sed nostra fulti auctoritate nociua compescite, illicita prohibite.

a verba Simplicij epist. 1.
b tuam.
c gubernatorem existere vt naufragij, &c.
d idcirco.

Conspirationum vero crimina vestris in partibus vigere [e] audiuimus, & plebes contra Episcopos suos conspirare nobis manifestatum est. Cuius criminis astutia non solum inter Christianos abominabilis est, sed etiam inter [f] Ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et

e A quo?
f Sodalitates & coniurationes vetitæ Digest. li. 48. tit. 4. & 19. cap. 11. & 16.

bita. Et idcircò huius criminis reos non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi damnant leges; & non solum conspirantes, sed [g] *etiam consentientes eis*.

Antecessores vero nostri [h] cum plurima turba Episcoporum, quicunque eorum in Sacerdotali honore sunt positi aut existunt [i] *clerici, honore quo vtuntur cadere* præceperunt; cæteros vero communione priuari, & ab Ecclesia extorres fieri iusserunt; omnesque simul vtriusque ordinis viros [k] *infames* esse censuerunt, & [l] *non solum facientes, sed & eis consentientes*. Iustum est enim, vt qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis, quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti sumant [m] *seueritatis* atque *bonitatis* exemplum.

Nam [n] si (quod absit) Ecclesiasticam solicitudinem, vigoremque negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profectò nocebitur.

Hi vero in nullius accusationem sunt recipiendi, nec eorum vel [o] anathematizatorum vox *vllum nocere* vel accusare potest. Excommunicatos [p] quoque à Sacerdotibus nullus recipiat [q] *ante vtriusque partis* iustam *examinationem*, nec cum eis in *oratione*, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec *aue* eis [r] dicat; quia quicunque in his vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, [s] iuxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subiacebit. Ab his ergo Clerici & Laïci *se abstineant*, qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoque nolite coniungi, nec cum eis vllam participationem habere. Talia vero agentes non fideles, sed infideles iudicantur. Vnde ait Apostolus, *Quæ [t] pars fideli cum infideli? aut quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?*

Nemo quoque alterius terminos vsurpet, nec [u] *alterius parochianum iudicare*, aut excommunicare *præsumat*: *quia* talis iudicatio, vel ordinatio, aut excõmunicatio,

g Rom. 1.
h hoc somnati.
i ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. concil. Chalced. ca. 18. & Trullan. c. 4. Vide & Concil. 5. Aurelian. c. 21.
k aliud est Ecclesia pellere, aliud infamia notare, illud presbyterij, hoc ciuilis Magistratus.
l Rom. 1.
m alludit ad locum Pauli Rom. 11. 22.
n verb. Greg. epist. 11. li. 12.
o sic de anathemate percussis censuit Concil. 7. Carthag. c. 1.
p vide Concil. Nic. c. 5.
q Sic Antian. In Constit. 9. lib. 11. Cod. Theod. tit. 39. *Non credi accusatori qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusq. partis discussionem.*
r vide Ioan. epist. 2.
s vide Can. Apost. 11. & 12. Conc. Antioch. cap. 2.

Car h. 4. c. 73. Tolet. 1. can. 12. 15 Ant. Isidor. c. 38. & 39. Collect. Martini Brac. c. 84.
t Inuertit verba Apostoli 2. Cor. 6.
u Vide Adrian. I. Collect. Ingel. ramo datæ. cap. 16.

Leo Serm. 8. de ieiunio 10. mensis, & Serm. 9. de ieiunio 7. Mensis. Tertull. de ieiun.c.14.

Isid.offic. lib. 1.ca 37.38.39.

Ynob
cilij
nymi,L
ni, Sixti
porum i
licet en
iunij p
4. ieiu
te null
6. fer
mentis
Idem i
secund
vero L
tum ;
a'to post
Quart
tinuit.

Calixtum vocat Optat. lib.2.August. epistol. 165. Callistum Eusebius, &c.

Dil

a verba Simplicij epist. 1.
b tuam.
c gubernatorem existere vt naufragij, &c.
d ideirco.

P

trimen
indicii
stolica
tate n
Co

e A quo?
f Sodalitates & coniurationes ve.itæ Digest.li.48. tit. 4. & 19. cap.11. & 16.

viger
cons
asti
sed

...&non solum ille, sed cooperatores, eique con-
...tientes: [f] *quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio*, & alia-
...m rerum dispositio prohibetur. *Nam* [g] *qui ordinare non*
...terit, qualiter iudicabit? *Nullatenus* proculdubio iu-
...cabit, aut *iudicare poterit.*

Quoniam sicut alterius vxor nec [h] *adulterari* ab ali-
...o vel iudicari aut *disponi nisi à proprio viro* eo viuente,
...ermittitur: sic nec vxor Episcopi, quæ eius Ecclesia
...l parochia indubitanter [i] intelligitur, eo viuente,
...sque eius iudicio & voluntate alteri iudicari vel di-
...oni, aut [k] *eius concubitu* frui, id est ordinatione, vllate-
...us conceditur.

Vnde ait Apostolus, [l] *Alligata est vxor legi, quamdiu*
...*r eius viuit*; eo verò defuncto, *soluta est à lege viri.* Simi-
...ter & sponsa Episcopi (quia sponsa vxorque eius di-
...itur [m] Ecclesia) illo viuente ei est alligata; eo vero de-
...ncto soluta est, & *cui voluerit nubat, tantum in Domino*,
...est regulariter. Si enim [n] eo viuente alteri nupserit,
...ultera iudicabitur. Similiter & ille, si alteram spon-
...duxerit, adulter æstimabitur, & communione pri-
...bitur.

Si autem *persecutus* fuerit in sua Ecclesia, fugiendum
...lli ad alteram, eique est associandus, dicente Do-
...o; si persecuti [o] *vos* fuerint *in* vna *ciuitate, fugite in a-*
... Si autem [p] *vtilitatis causa* fuerit mutandus, non per
...oc agat, sed fratribus inuitantibus, & [q] auctoritate
...is S. sedis faciat, non ambitus causa sed vtilitatis.

...oniunctiones [r] autem consanguineorum fieri pro-
...ntur, quando has & diuinæ & seculi prohibent le-
...eges ergo [s] diuinæ hoc agentes, & eos qui ex his

f verba Adriani collect. c. 16. *sicut irritaerit eius ordinatio, ita & diiudicatio*, &c.

g nam qui eũ ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

h an vero permittitur viro propriam *vxorẽ adulterio fœdare?* siue (vt tuis portẽtosis phrasibus vtar) eã *iudicare*, vel *quomodolibet disponere?*

i indubitãter intelligitur te Antichristo seruire, quem Dominico thalamo incubantem, & sponsæ Christi amplexus libidinose petẽtem pij omnes detestantur.

k blasphemiam absurditate cumulas impostor. Nec enim Ecclesiæ Christianæ côcubitum, mini-

...etere licet; nec concubitus dici potest ordinatio Episcopalis Meta monstra loqueris.
...ndit impostor pro more verb: Pauli Rom. 7. & 1. Cor. 7. 39. m à te scil. qui præ-
...editatis, adulte[illegible]sæ Dominicæ, profligato omni pudoris sensu supparasitaris.
...clesia præp[illegible]n superinducere, nec præ positus gregem deserere debet; at
...sequitur pe[illegible] Ecclesias siue Episcopos, adulterij crimine teneri.
...stor phrase[illegible] formam mutauit. Matth. 10.
...ernunt p[illegible]s & pseudo-Pelag. II. ex can. 14. Apost. cui Concil. Antioch.
...æn. c. 15.[illegible]rsanint. q additam. impostoris.
...æcumq[illegible]eorum coniunctiones à legibus diuinis humanisque pro-
...vide D[illegible]7. 20. &c. item Leuit. 20. Concil. Neocæs. cap. 2. Trullan.
...od. c.[illegible]32. Rom. sub Greg. II. c. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Agath. c. 61. Epiphan. c. 30.

prodeunt non solum eiiciunt, sed & *maledictos* appellant. Leges ergo seculi infames tales vocant, & ab hæreditate repellunt. Nos vero, sequentes patres nostros, & eorum vestigiis inhærentes, [t] infamia eos notamus, & infames esse censemus, quia [u] *infamiæ maculis* sunt *adspersi.*

Nec [x] eos viros, nec accusationes eorum quos leges seculi reiiciunt, suscipere debemus.

Quis enim dubitat leges humanas rationi & honestati non repugnantes esse amplectendas, præsertim vbi vel publicæ consulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt, ac *pro adminiculo* tuentur?

Eos autem consanguineos dicimus, quos diuinæ & Imperatorum [y] ac Romanorum atque Græcorum leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt. Talium enim coniunctiones [z] nec legitimæ sunt nec manere possunt, sed sunt repellendæ: & si quæ ausu remerario tentatæ sint, auctoritate Apostolica rescindendæ veniunt.

Quisquis ergo non est legitime coniunctus, vel [a] *absque dotali titulo ac benedictione* Sacerdotis constat copulatus, Sacerdotes [b] vel *legitime coniunctos* [c] criminari, vel in eos testificari minime potest; quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est., & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eis consentientes.

Similiter de raptoribus, [d] vel eis qui *seniores* impetunt, fieri censemus. Hos ergo seculi leges interficiunt, sed nos misericordia præeunte [f] sub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus. Ipsam quoque [g] *infamiam* qua sunt *adspersi* delere non possumus, sed animas eorum per pœnitentiam publicam, & Ecclesię satisfactionem sanare cupimus.

t Iam sæpius monui mes Magistratum proprie loquendo infamia notare.
u phras. Cōc. 7. Carth. c. 2.
x vide Cō 7 Carth. c. 2. Adr. I. coll. c. 11
y obserua distinctionem Imperatorū in Romanos & Græcos, non a demū seculo natā.
z de illicitis nuptiis vide C Theod. lib. 3. tit. 12. & Iustin Cod. lib. 5. tit. 5. 6. 7 Dig lib. 23. tit. 2. c p 38. 51. 55. 67. Conc. 4. Aurelian. c. 27 Turon. 2. c. 22. &c.
a hoc cōmentum furtiue furatus imus in nor. ad 1 epist pseudo-Euaristi: adludit impostor ad legem Maioriani nouel lib. 4. tit 8.
b infames submoueri ab accusa Sacerdotum iubet Conc. 7. Carth c. 2.
c ad illam impostoris.
d de r p oribus C d Theod. l b. 9 tit. 24. & 15. legendus. e. de seruis Dominos impetentibus tit. 6. eiusd. libri. An ... seniorum ... designauerit Callisti seculo, inquirant antiquarij.
f ... si infamiæ notam delere non potes, quomodo inurere?
g phras. Concil. 7. Carthag. c. 2. vide de rapt. can. Apost. 66. Aurelian. III. c. 16. Rom. Conc. sub Greg. II. c. 10. 11.

Quia i

Quia[h] *manifesta peccata nō sunt occulta correctione purgāda.* Omnes[i] ergo qui in recta fide suspecti sunt, [k] in accusatione Sacerdotum, & eorum super quorum fide non hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubij habeantur. Infirmari ergo oportet eorum vocem de quorum fide dubitatur, *nec* [l] *eis omnino esse credendum qui* rectam *fidem ignorant.*

Quærendum est [m] ergo *in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur;* quoniam hi *qui non sunt recta conuersationis ac fidei*, & quorum vita est accusabilis, non permittuntur [n] *maiores natu accusare*, nec [o] *quorum fides, vita & libertas nescitur. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem.*

Rimandæ [p] vero sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem numquam recipiantur. [q] Quia per scripturam nullus accusare vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. [r] Nec absente eo quem accusare voluerit cuicumque accusatori credatur.

Similiter testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed præsentes de his quæ viderunt & nouerunt veraciter testimonium dicant; Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.

Accusatores vero consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel [f] *de domo prodeuntes*; sed si voluerint, & inuicem consenserint inter se parentes tantummodo testificentur, & non in alios.

Nec accusatores vel [t] *testes suspecti* recipiantur; *quia*

h verba Isidori Hispal. sēt. lib. 3. c. 46.

i hæc super. non cohærēt.

k vide Conc. Constan. c. 6 Carth. 7. c. 2. Adrian. collect. c. 63.

l verba Adria. collect c. 4.

m verba Côc. 4. Carth. c. 96 Adriani I. collect. c. 5. cuius sint conuers. & fidei atque suspicionis accusatores.

n 2. Concil. Carth. 6. can.

o Adrian collect. cap. 25. Paul. lib. 5. senten. tit. 15. —*eos quos vita humilitas infamauerit interrogari nō placuit.*

p vide Conc. Chalced. c. 21 Carth. 2. c. 8. Constant c. 6 Toler. 6. c. 11.

q vide Zosim. epist. 3. ad Afr. & 4. ad eosd Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. const. 15. —*accusari vnumquemque per alterum non oportet*, &c. Interp. *In criminalibus causis vel obiectionibus per mandatum nullus accuset, nec si per scriptum principis hoc potuerit impetrare: sed ipse qui crimen intendit præsens per se accuset* &c. Paul. sent. lib. 1 tit. 3. An an. ibid.

r Concil. Chalced. act. 10 Toler. 6. c. 11. Adrian. I. collect. c. 5. Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. const. 9 Anian. ibid. Paul. lib. 5. sent. tit. 6. cum interp. Anian. Codex Iustin. lib. 7. tit. 43. consti. 4. 5. 7. 10.

f Concil. 7 Carthag cap. 4. Paul. sentent. lib. 5. tit. 15. —*eos maxime quos accusator de domo produxerit*, &c. Cod. Iustin. lib. 4. tit. 20. condit. 3. ibid. vetitum parentum aduersus liberos testimonium, & contra. vide const. 6.

t Paul. sent. lib. 5. tit. 15. *Suspectos gratia testes*, &c. *interrogari non placuit.*

[u] *propinquitatis* & familiaritatis, ac dominationis *affectio veritatem impedire* ſolet.

Amor carnalis, & timor, atque [x] *auaritia plerumque ſenſus* hebetant *humanos, &* peruertunt *opiniones, vt quaſtum pietatem putent, & pecuniam quaſi mercedem prudentiæ.*

Nemo [y] enim *in dolo loquatur ad proximum ſuum. Fouea alta eſt os maleuoli; Innocens dum credit facile, citò labitur.* Sed [z] *iſte lapſus* ſurgit, & tergiuerſator *ſuis artibus præcipitatur, vnde nunquam exiliat atque euadat. Ponderet ergo vnuſquiſque ſermones ſuos*; & quod ſibi *loqui* [a] non vult, alteri non loquatur. Vnde bene ſacra ait ſcriptura, [b] *Quod tibi* non vis *fieri, alteri ne facias.*

Nos [c] *enim tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus.* Nec [d] *præcipitemus conſilia* & [e] *opera noſtra*, neque *ordinem* corrumpamus.

Sed ſi aliquis lapſus quocumque modo fuerit, non perdamus eum; ſed fraterno corripiamus affectu, ſicut ait B. Apoſtolus, [f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.*

Porro [g] *S. Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore* [h] permanſit. B. quoque Petrus *amariſſimas lacrymas fudit* quando *Dominum negaſſe pœnituit*, ſed *tamen Apoſtolus* permanſit.

Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur dicens, Peccator [i] *in quacumque die conuerſus* ingemuerit, [k] *omnium iniquitatum illius non recordabor* amplius.

Errant [l] enim qui putant Domini Sacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare non poſſe, & ſuis honoribus frui, ſi bonam deinceps vitam duxerint & ſuum [m] Sacerdotium condigne cuſtodierint.

Et ipſi qui hoc putant non ſolum errant, ſed etiam

u verba Aniani interpr. quia *veritatis profeſſionem propinquitatis affectio impedire cognoſcitur.*

x verba Ambroſ. epiſt. 44 hebetat & peruertit.

y ibid. paulo ante. nemo etiam in dolo loq. &c. laqueus eſt in labiis noſtris, & ſæpe vnuſquiſque ſermonibus ſuis non explicatur, ſed inuoluitur. fouea &c. grande innocentiæ præcipitium, ſed maius maleuolentiæ. innocens &c.

z ſed tamen &c. reſurgit: maledicus autem ſuis artibus, &c.

a N. phraſ.

b Tob 4. Lamprid. in Alexandro.

c Ambroſ. verba, epiſt. 39.

d ne præcip.

e atque opera noſtra inc. ordinem prætermittimus.

f Gal. 6.

g verba Auguſtini epiſtol. 50. nam & S. Dauid &c. h honore ſuo perſtitit: & B. Petrum quando amariſſ. &c. vtique Dominum &c. & tamen Apoſt. manſit.

i Ezech. 33. 12. k Ezech. 18. 22.

l Erras ipſe qui nullo lapſuum diſcrimine habito, reſtitutionem lapſis pollicetis; alia ſemper fuit veteris Eccleſiæ praxis. m Qui gradu ſuo excidit, quomodo eum condigne cuſtodire poſſit dicas vellim, infrunitum caput.

[n] *contra*

[n] *contra* traditas *Ecclesiæ claues* disputare & agere videntur; *de quibus dictum est*, [o] *Quæcumque solueritis in terra, erunt soluta & in cælo.*

Alioquin hæc sententia aut Domini non est, aut vera non est. Nos vero indubitanter tam Domini Sacerdotes quam reliquos fideles [p] *post dignam satisfactionem posse redire ad* [q] honores *credimus*, testante Domino per Prophetam, *Nunquid* [r] *qui cadit non adiiciet vt resurgat? & qui auersus est non reuertetur?*

Et alibi; *Nolo*, [s] inquit Dominus, *mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Et Propheta Dauid [t] *pænitentiam agens* [u] dixit, *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* [x] Ipse namque post pœnitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus S. Ecclesiæ si lapsi fuerint, & *condignam pænitentiam* Deo gesserint, vtrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Et sacrificium Deo* pro se obtulit, dum dicebat, *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Videns *enim Propheta* scelera *sua* mundata *per pænitentiam, non dubitauit prædicando* & Domino *libando curare aliena.*

Lacrymarum [y] ergo effusio mouet animi passionem. Satisfactione [z] autem impleta auertitur animus ab ira. Qui enim non ignoscit alteri, quomodo sibi putat subueniri? superabundant ergo peccata, superabundet [a] & misericordia.

Quoniam [b] *apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* Penes Dominum omnium abundantia est, quia [c] *Dominus virtutum ipse est, & Rex gloriæ.*

Ait enim Apostolus, [d] *Omnes peccauerunt & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu; quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi.*

n verba August. loco citato: *Alioqui contra claues datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus.*
o Mat. h. 18.
p verba Greg. epist. 54. li. 7. In dict. 2. *posse rediri.*
q ad honorē cred. dicente Propheta, nunquid &c.
r Hie. cap. 8.
s Ezech. 18.
t Greg. loco cit. post. lin. 7
u addebat: redde &c.
x confirma me. Si enim condignam Deo pœnitentiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim, Docebo, &c. dū enim peccata prospexit Propheta mūdatus per pœnit. nō dubit. &c. cur. aliena: & de semetipso sacrif. Deo offerre studuit, cum dicebat, sacrif. &c.
y hæc superioribus non cohærent. sunt autem falsa, non enim lacrymæ mouent, animi passionem, sed animi passio moueat ad lacrymas.
z ἐξομολογήσει.
a diuinam superabundare necesse est, humanam impossibile.
b Psalm. 129.
c Psalm. 23.
d Rom. 3.

c Rom. 5. Psal. 31. *David* [c] enim *dicit; Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

Mundatur ergo homo à peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet, vt sententia

f Ioan. 8. Euangelij maneat in eo; [f] *Vade, & amplius noli peccare.*

g Rom. 6. Vnde ait Apostolus, *Non* [g] *ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius: sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato; sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur; non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit;* an *nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis; liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ; Humanum dico.*

h Sixti Pythagoræi sent. 174. Ruffino interpr. Periculum. i Rom. 2. *Maius* [h] enim peccatum [i] *est iudicantis, quam eius qui iudicatur.*

Existimas, inquit Apostolus, *ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem, quærentibus vitam æternam: his autem,* [k] *qui ex contentione, & qui non acquiescunt Veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci; Gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.*

k qui sunt.

l Sixti sententia 328. m refuge. n Matt. 12. *Sententiam,* [l] fratres, *quæ misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire* [m] refugite.

Quia potior est misericordia [n] *omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.* Consultis vestris breuiter respondimus, quia oppressos nimis & præoccupatos aliis iudiciis literæ nos inuenere vestræ.

Data

Data 8. Idus Octobris [o] Antonino & Alexandro viris Clariss. Coss.

[o] A.D.224. Callisti 4. vide Baron. p e do Vrbani epist. data fingitur Nonis Septemb. huius anni.

ANTON. *Augustin. de emendat. Gratiani lib. 2. Dial. 4.* Selecti viri, qui Romæ operam nauarunt in Gratiano emendando, Calixti primi epistolas reiecerunt, &c.

CENSVRA.

VERSIONE Bibliorum vulgata, Concil. Antiocheni & Carthaginensis 4. Ambrosij, Augustini, Simplicij, Gregorij, Adriani I. Aniani & Sexti Pythagoræi dictis impudenter abutitur veterator; Ecclesiæ & Episcopi concubitus nescio quos somniat: Decreta plurima veterum tum principum, tum conciliorum pro libidine dum describit corrumpit.

VRBANI PAPÆ

Epistola.

Vrbanus Episcopus omnibus Christianis, [a] in sanctificationem spiritus, in obedientiam & adspersionem sanguinis *Domini nostri* Iesu Christi, *Salutem.*

[a] deest vox *electis* ex epistol. 1. Pet. c. 1. supplenda, vt sensus sit integer.

DECET [b] omnes Christianos, charissimi, *vt eum* imitentur cuius nomen sortiti sunt. *Quid* prodest, *fratres mei*, (Iacobus Apostolus ait) *si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* [c] [d] *Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes.* Qui *sapiens & disciplinatus est inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientia.*

Scimus vos non ignorare quia hactenus vita communis inter bonos Christianos viguit, & adhuc [f] gratia Dei viget; & maxime inter eos [g] qui *in sortem Domini sunt electi*, id est Clericos, sicut in Actibus legitur Apo-

[b] Sic Cypria. de habitu Virg *Qui esse cupimus Christiani, debemus quod Christus fecit & docuit imitari.*

[c] Iac. 2. proderit.

[d] Iac. 3. 1. &c.

[e] ibid. vers. 13. *Quis.*

[f] Quicquid de Ecclesia Apostolica à Luca describta statuendum sit, hoc falsum fuit Vrbani tempore.

[g] hanc rationem nominis Clericorum reddit Isidor. de offic. lib. 2. c. 1.

Criminationes [x] *vero contra Doctorem nemo suscipiat*; quia non oportet filios reprehendere patres, nec [y] *seruos Dominos* lacerare; filij ergo sunt Doctorum omnes quos instruunt; & sicut filij patres carnales, sic & hi patres debent diligere spirituales.

[a] Non [z] enim bene viuit, qui non rectè credit, aut *patres* reprehendit vel [a] *detrahit* suos. Doctores ergo qui & patres vocantur, magis *portandi* quam reprehendendi sunt, nisi [b] in recta fide errauerint.

Nullus [c] ergo Doctorem *per scripta accuset*; nec nisi fideli & legitimo, qui etiam *irreprehensibilem* [d] *vitam ac conuersationem ducat*, accusatori respondeat; quia indignum est, vt Doctor stulto & indocto atque reprehensibiliter viuenti respondeat iuxta stultitiam suam, dicente scriptura, [e] *Non respondeas stulto iuxta stultitiam suam*.

Non [f] *bene*, viuit, *qui non* recte *credit*.

Nihil [g] *mali vult qui fidelis est*.

Si quis fidelis est, videat ne falsa loquatur, aut cuiquam insidias ponat: fidelis homo semper fideliter agit [h], & infidelis callide insidiatur, atque fideles & pie ac iuste viuentes perdere nititur, Quia *similis similem* sibi *quærit*.

Infidelis [i] *homo mortuus est in corpore viuente*; & contra [k] sermones fidelis hominis vitam custodiunt auditorum.

Doctorem [l] *enim Catholicum & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet* machinatione aut *cupiditate violari*; *dicente quippe Scriptura Sancta* [m], Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere; *multis huius mundi illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt vera continentiæ obtineatur integritas. Cuius prima est labes superbia, initium transgressionis, & origo peccati*; *quoniam mens* [n] sponte *auida nec abstinere* [o] *nouit, nec* pietati adhibere consensus.

Nullus [p] *bonorum inimicum habet nisi malum*; *qui ideo esse*

x Ibid. c. 67.
y Hic vero opponere licet dict m Isidori sent. lib. 3. cap. 42. *Agnoscat Episcopus se esse conseruũ plebis, non Dominum verum: &c.*
z hoc axioma mox iterabit.
a Nota Idiotismos Impost.
b Vide Concil. Roma. 5. sub Symmacho: Isid sent. lib. 3. c. 39.
c Anian. in Constit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. *--per mandatum nullus accuset, &c.*
d h s verbis vsus Pseudo-Iul. epist. 2. cap. 20.
e Prou. 26.
f Sent. 189. Sixti Pyth g Ruffino interp. *Non potest bene viuere, qui non integrè credit.*
g Eiusd. Sent. 203.
h qua fidelis scil.
i Sixti Pythag. Sent. 6.
k videtur ὑποβολιμαῖος Sentent. 167. Sixti inuertisse, hanc nim. *Sermones tui vitam tuam commendent auditoribus.*
l verba Leonis epist. 53. *Viuunt enim Cathol. &c.*
m Eccl. 18.
n potentiæ auida.
o nouit à vetitis, nec gaudere concessis.
p Prosperi Sent. 202. ex August. in Psal. 54.

permit-

permittitur, vt aut corrigatur, aut per ipsum bonis exerceatur.

Quicquid [q] ergo *irreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia.*

Nulli [r] *Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina præsumere.* [s] *Iniustum* ergo *iudicium, & definitio iniusta, regio metu* [t] *aut iussu*, aut cuiuscunque Episcopi aut potentis, *à Iudicibus ordinata*, vel acta, *non* valeat.

Homini [u] religioso [x] *parum esse debet, inimicitias aliorum non* exercere, [y] *vel* non *augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere bene loquendo* [z] studuerit.

Melior [a] *est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.*

Omnes vero [b] *qui* amant *vitam Beatam*, malunt *eam tranquillitatis suæ* & Iustitiæ *statu currere, quam nostrorum peccatorum pœnis vltricibus interpolari.*

Memor [c] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino* nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes* [d] semper *destruit* errores. *Et intelligo* aliter *mihi non licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Spero autem [e] *affuturam misericordiam Dei*, quod [f] *cooperante* eius *clementia*, omnis pestifer *morbus* ipso pellente auferatur: & *quicquid ipso inspirante atque auxiliante poterit salubriter fieri, cum* [g] tuæ *fidei* & deuotionis *laude peragatur. Quoniam res* [h] omnes *aliter tuta esse non possunt, nisi quæ ad* [i] diuini muneris famulatum *pertinent Sacerdotalis defendat auctoritas.*

Data 11. Kal. Decemb. [k] Antonino & Alexandro viris clariss. Coss.

q verba Concil. Nicæni cap. 9.

r verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho. *Non licet ergo Imp.*

s hic omissæ lin. 2. iniustum enim.

t vel iussu à iudicibus ordinata - non valet. Hunc locum citat Anselm. Luc. lib. 2. in VVibertum.

u Sent. Prosperi 179. ex August. Confession. lib. 9. cap. 9.

x benigno.

y excitare.

z studeat.

a Prosperi sententia ex August. in Psal. 93.

b verba Ambrosij epist. 21. *qui* (Angeli) *habentes vitam B. mallent vtique eam, in illo superiore trãquill. &c.*

c verba Leonis epist. 32.

d omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat: & intelligo mihi aliud.

e verba eiusd. epist. 31. sperans adfuturam.

f vt cooperante clementia vestra pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, &c.

g vestræ fidei laude. h res humanæ.

i quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia & Sacerd. &c.

k A. D. 224. Callisti IIII. Vide Baron. insi impostor Vrbani sui epist. datam finges Nou. Septemb. huius anni.

CENSVRA.

Τποβολευς vulgaram Scripturæ verſionem ſequitur, Concilij Nicæni, Romani 5. Act 6. ſub Symmacho, Ambroſij, Hieronymi, Leonis, Proſperi, Gelaſij, Symmachi, Iſidori, Adriani I. Aniani, Sixti Pythagoræi phraſes & ſententias citat; Ieiunij 4. temporum inſtitutionem ad Calliſtum ſola fretus impudentia refert. licet enim in Apologia quam Athanaſius pro fuga ſua ſcripſit, Ieiunij pentecoſtes mentio habeatur, videtur Leo primus temporum 4. ieiunio conſecratorum diſtinctè meminiſſe. Tertullianus certe nullos in Eccleſia Catholica ſtatos ieiuniorum dies, præter 4. & 6. feriam & Sabbathum Paſchale agnoſcit. Eadem ſententia Clementis Alexand. Strom lib. 7. & Hieron. lib. 2. in epiſt. ad Gal. cap 4. Idem in Matth. lib. 1. cap. 9. eo nomine Montaniſtas arguit quod ſecundam quadrageſimam à Pentecoſte celebrarent. Monendus vero Lector, Veteris Eccleſiæ morem à Romana hodierna antiquatum; teſtatur enim Iſidorus Hiſpal. ſuo tempore *Secundum ieiunium a'io poſt Pentecoſten die* inchoari ſolitum: Tertium 8 Kalen. Octobr. Quartum in ipſis Kalend. Nouembribus: at hodie aliter vſus obtinuit.

Leo Serm. 8. de ieiunio 10. menſis, & Serm. 9. de ieiunio 7. Menſis.
Tertull. de ieiun. c. 14.
Iſid. offic. lib. 1. ca 37. 38. 39.

Calixtum vocat Optat. lib. 2. Auguſt. epiſtol. 165. Calliſtum Euſebius, &c.

CALLISTI PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Gallias conſtitutis vniuerſis Epiſcopis Calixtus.

LVRIMORVM [a] *relatu comperimus, dilectionem* [b] veſtram *feruore Spiritus Sancti ita Eccleſia* [c] gubernacula firmiter contra impetus tenere, & regere, *vt* naufragia aut *naufragiorum detrimenta Deo auctore non ſentiat. Talibus* igitur [d] *gloriantes indiciis*, rogamus ne illis partibus contra ſtatuta Apoſtolica quicquam fieri ſinatis; ſed noſtra fulti auctoritate nociua compeſcite, illicita prohibete.

a verba Simplicij epiſt. 1.
b tuam.
c gubernatorem exiſtere vt naufragij, &c.
d Idcirco.

Conſpirationum vero crimina veſtris in partibus vigere [e] audiuimus, & plebes contra Epiſcopos ſuos conſpirare nobis manifeſtatum eſt. Cuius criminis aſtutia non ſolum inter Chriſtianos abominabilis eſt, ſed etiam inter [f] Ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et

e A quo?
f Sodalitates & coniurationes ve itæ Digeſt. li. 48. tit. 4. & 19. cap. 11. & 16.

bita. Et idcircò huius criminis reos non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi damnant leges; & non solum conspirantes, sed [g] *etiam consentientes eis.*

Antecessores vero nostri [h] cum plurima turba Episcoporum, quicunque eorum in Sacerdotali honore sunt positi aut existunt [i] *clerici, honore quo vtuntur cadere* præceperunt; cæteros vero communione priuari, & ab Ecclesia extortes fieri iusserunt; omnesque simul vtriusque ordinis viros [k] *infames* esse censuerunt, & [l] *non solum facientes, sed & eis consentientes.* Iustum est enim, vt qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis, quatenus cæteri talia committere timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia, & cuncti sumant [m] *seueritatis* atque *bonitatis* exemplum.

Nam [n] *si (quod absit) Ecclesiasticam solicitudinem, vigoremque negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profectò nocebitur.*

Hi vero in nullius accusationem sunt recipiendi, nec eorum vel [o] anathematizatorum vox *vllum nocere* vel accusare potest. Excommunicatos [p] quoque à Sacerdotibus nullus recipiat [q] *ante vtriusque partis* iustam *examinationem*, nec cum eis in *oratione*, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec *aue* eis [r] dicat; quia quicunque in his vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, [s] iuxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subiacebit. Ab his ergo Clerici & Laïci *se abstineant*, qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoque nolite coniungi, nec cum eis vllam participationem habere. Talia vero agentes non fideles, sed infideles iudicantur. Vnde ait Apostolus, *Quæ* [t] *pars fideli cum infideli? aut quæ participatio iustitiæ cum iniquitate?*

Nemo quoque alterius terminos vsurpet, nec [u] *alterius parochianum iudicare.* aut excommunicare *præsumat: quia* talis iudicatio, vel ordinatio, aut excõmunicatio,

g Rom. 1.
h hoc somnati.
i *ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.* concil. Chalced. ca. 18. & Trullan. c. 34. Vide & Concil. 5. Aurelian. c. 21.
k aliud est Ecclesia pellere, aliud infamia notare, illud presbyterij, hoc ciuilis Magistratus.
l Rom. 1.
m alludit ad locum Pauli Rom. 11. 22.
n verb. Greg. epist. 11. li. 12.
o sic de anathemate percussis censuit Concil. 7. Carthag. c. 1.
p vide Concil. Nic. c. 5.
q Sic Anian. In Constit. 9. lib. 11. Cod. Theod. tit. 37. *Non credi accusatori qui absente aduersario causam suggerit, ante vtriusque partis discussionem.*
r vide Ioan. epist. 2.
s vide Can. Apost. 11. & 12. Conc. Antioch. cap. 2. Carth. 4. c. 73. Tolet. 1. cap. 12. 15 Antisidor. c. 38. & 39. Collect. Martini Brac. c. 84.
t Inuertit verba Apostoli 2. Cor. 6.
u Vide Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ. cap. 16.

vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit; quoniam [x] *nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur* aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens; *Ne [y] transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

Nullus [z] autem Primas, vel *Metropolitanus* Diœcesani Ecclesiam, vel Parochiam, aut aliquem de eius parochia *præsumat* excommunicare, vel *iudicare*, vel aliquid agere *absque eius consilio* vel iudicio; sed hoc obseruet [a] quod ab Apostolis, ac patribus & prędecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatum: Id est, [b] *Si quis Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam solummodo propriam pertinet parochiam, sine consilio* ac *voluntate omnium comprouincialium Episcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit; & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de prouincialium coepiscoporum causis,* eorumque *Ecclesiarum & clericorum atque secularium necessitatibus agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprouincialium* agitur *Pontificum*; nec *aliquo dominationis fastu, sed humillima & concordi administratione, sicut Dominus ait*; Non veni ministrari sed ministrare; *& alibi*, Qui maior est vestrum, erit minister vester, *& reliqua. Similiter & ipsi comprouinciales Episcopi* cuncta *cum eius consilio, nisi quantum ad proprias pertinet Parochias, agant, iuxta sanctorum constituta Patrum*: qui quamuis aliquo temporum interuallo nos antecesserint, [c] ab vno tamen eodemq; puritatis fonte Veritatis & fidei lumen hauserunt, & eodem illustratore & directore spiritu Ecclesiæ Dei stabilimentum, & omnium Christianorum communem quæsiuerunt vtilitatem, [d] *vt vno animo, vno ore concorditer Sancta glorificetur Trinitas in secula.*

Nullus Primas nullus Metropolitanus, [e] *nullusque* reliquorum Episcoporum alterius *adeat ciuitatem, aut ad possessionem accedat quæ ad eum non pertinet*, & alterius Episcopi est parochiæ, super cuiusquam dispositione, *nisi vocatus* ab eo cuius iuris esse dignoscitur; aut quicquã ibi disponat vel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, damnabitur;

x verba Aniani in constit. 2. tit. 16. li. 4. Cod. Theod.
y Prou. 22.

z verba Adriani I. collect. cap 16. *Nullus Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare absque eius voluntate, vel iudicare, &c.*

a obseruet Lector te imposturam facere.

b verba Adriani I. collect. Ingelramno datę c. 43

c videtur ὑπερβολῆς amplificasse sententiam can. 1. Concilij 7. τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα.

d Adrian. ibi.

e vide can. Apost. cap. 36. Conc. Antioch. c. 13 & 22. Cōstantinop. c. 2 Sardic. c. 3 Aruern. c. 9. collect. Martini Brac. c. 7.

bitur; & non solum ille, sed cooperatores, eique consentientes: [f] *quia sicut ordinatio, ita* eis *& indicatio*, & aliarum rerum dispositio prohibetur. *Nam* [g] *qui ordinare non* poterit, qualiter iudicabit? *Nullatenus* proculdubio iudicabit, aut *iudicare poterit*.

Quoniam sicut alterius vxor nec [h] *adulterari* ab aliquo vel iudicari aut *disponi nisi à proprio viro* eo viuente permittitur: sic nec vxor Episcopi, quæ eius Ecclesia vel parochia indubitanter [i] intelligitur, eo viuente absque eius iudicio & voluntate alteri iudicari vel disponi, aut [k] *eius concubitu* frui, id est ordinatione, vllatenus conceditur.

Vnde ait Apostolus, [l] *Alligata est vxor legi*, quamdiu *vir eius viuit*; eo verò defuncto, *soluta est à lege viri*. Similiter & sponsa Episcopi (quia sponsa vxorque eius dicitur [m] Ecclesia) illo viuente ei est alligata; eo vero defuncto soluta est, & *cui voluerit nubat, tantum in Domino*, id est regulariter. Si enim [n] eo viuente alteri nupserit, adultera iudicabitur. Similiter & ille, si alteram sponte duxerit, adulter æstimabitur, & communione priuabitur.

Si autem *persecutus* fuerit in sua Ecclesia, fugiendum est illi ad alteram, eique est associandus, dicente Domino; si persecuti [o] *vos* fuerint *in* vna *ciuitate, fugite in aliam*. Si autem [p] *vtilitatis causa* fuerit mutandus, non per se hoc agat, sed fratribus inuitantibus, & [q] auctoritate huius S. sedis faciat, non ambitus causa sed vtilitatis.

Coniunctiones [r] autem consanguineorum fieri prohibentur, quando has & diuinæ & seculi prohibent leges. Leges ergo [f] diuinæ hoc agentes, & eos qui ex his

f verba Adriani collect. c. 16. *sicut irrita erit eius ordinatio, ita & diiudicatio*, &c.

g nam qui eũ ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

h an vero permittitur viro proprium *vxorẽ adulterio fœdare?* siue (vt tuis portẽtosis phrasibus vtar) eã *iudicare*, vel quomodolibet *disponere?*

i indubitãter intelligitur te Antichristo seruire, quem Dominico thalamo incubantem, & sponsæ Christi amplexus libidinose petentem pij omnes detestantur.

k blasphemiam absurditate cumulas impostor. Nec enim Ecclesiæ Christianæ côcubitum, ministris appetere licet; nec concubitus dici potest ordinatio Episcopalis Mera monstra loqueris.

l confundit impostor pro more verba Pauli Rom. 7. & 1. Cor. 7. 39. m à te scil. qui prædoni hæreditatis, adultero sponsæ Dominicæ, profligato omni pudoris sensu suppatasitaris.

n nec Ecclesia præposito alium superinducere, nec præpositus gregem deserere debet; at hinc non sequitur peccantes siue Ecclesias siue Episcopos, adulterij crimine teneri.

o Impostor phraseos Dominicæ formam mutauit. Matth. 10.

p hoc decernunt pseudo-Anterus & pseudo-Pelag. II. ex can. 14. Apost. cui Concil. Antioch. c. 21. & Nicæn. c. 15. oblique aduersantur. q additam. impostoris.

r non quæcumque consanguineorum coniunctiones à legibus diuinis humanisque prohibitæ. f vide Deut. 23. 2. & 27. 20. &c. item Leuit. 20. Concil. Neocæs. cap. 2. Trullan. c. 54. Antisiod. c. 27. 28. 29. 30. 31 32. Rom. sub Greg. II. c. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Agath. c. 61. Epiphan. c. 30.

prodeunt non solum eiiciunt, sed & *maledictos* appellant. Leges ergo seculi infames tales vocant, & ab hæreditate repellunt. Nos vero, sequentes patres nostros, & eorum vestigiis inhærentes, [t] infamia eos notamus, & infames esse censemus, quia [u] *infamiæ maculis* sunt *adspersi*.

Nec [x] eos viros, nec accusationes eorum quos leges seculi reiiciunt, suscipere debemus.

Quis enim dubitat leges humanas rationi & honestati non repugnantes esse amplectendas, præsertim vbi vel publicæ consulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt, ac *pro adminiculo* tuentur?

Eos autem consanguineos dicimus, quos diuinæ & Imperatorum [y] ac Romanorum atque Græcorum leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt. Talium enim coniunctiones [z] nec legitimæ sunt nec manere possunt, sed sunt repellendæ: & si quæ ausu temerario tentatæ sint, auctoritate Apostolica rescindendæ veniunt.

Quisquis ergo non est legitime coniunctus, vel [a] *absque dotali titulo ac benedictione* Sacerdotis constat copulatus, Sacerdotes [b] vel *legitime coniunctos* [c] criminari, vel in eos testificari minime potest; quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est., & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eis consentientes.

Similiter de raptoribus, [d] vel eis qui *seniores* impetunt, fieri censemus. Hos ergo seculi leges interficiunt, sed nos misericordia præeunte [f] sub infamiæ nota ad pœnitentiam recipimus. Ipsam quoque [g] *infamiam* qua sunt *adspersi* delere non possumus, sed animas eorum per pœnitentiam publicam, & Ecclesię satisfactionem sanare cupimus.

t Iam sæpius monuimus Magistratum proprie loquendo infamia notare.
u phras. Conc. 7. Carth. c. 2.
x vide Conc. 7 Carth. c. 2. Adr. I. coll. c. 11
y obserua distinctionem Imperatorum in Romanos & Græcos, non nisi demum seculo nata.
z de illicitis nuptiis vide C. Theod. lib. 3. tit. 12. & Iustin. Cod. lib. 5. tit. 5. 6. 7 Dig. lib. 23. tit. 2. c. p. 38. 51. 55. 67. Conc. 4. Aurelian. c. 27 Turon. 2. c. 21. &c.
a hoc commentum supra re futauimus in not. ad 1 epist. pseudo-Euaristi: a bludit impostor ad legem Maioriani nouel. lib. 4. tit. 8.
b infames submoueri ab accusa Sacerdotum iubet Conc. 7. Carth. c. 2.
c ad istam impostoris.
d de raptoribus Cod. Theod. lib. 9. tit. 24 & 25. legendus. e. de seruis Dominos impetentibus tit. 6. eiusd. libri. An ... e seniorum ... designauerit Callisti seculo, inquirant antiquarij.
f si infamiæ notam delere non potes, quomodo inurere?
g phras. Concil. 7. Carthag. c. 2. vide de rapt. can. Apost. 66. Aurelian. III. c. 16. Rom. Conc. sub Greg. II. c. 10. 11.

Quia

Quia[h] *manifesta peccata nō sunt occulta correctione purgāda.* Omnes[i] ergo qui in recta fide suspecti sunt, [k] in accusatione Sacerdotum, & eorum super quorum fide non hæsitatur, minime recipiantur, & in testimonio humano dubij habeantur. Infirmari ergo oportet eorum vocem de quorum fide dubitatur, *nec* [l] *eis omnino esse credendum qui* rectam *fidem ignorant.*

Quærendum est [m] ergo *in iudicio cuius sit conuersationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur*; quoniam hi *qui non sunt rectæ conuersationis ac fidei*, & quorum vita est accusabilis, non permittuntur [n] *maiores natu accusare*, nec [o] *quorum fides, vita & libertas nescitur. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusationem.*

Rimandæ [p] vero sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem numquam recipiantur. [q] Quia per scripturam nullus accusare vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo quem accusare voluerit, suam quisque agat accusationem. [r] Nec absente eo quem accusare voluerit cuicumque accusatori credatur.

Similiter testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed præsentes de his quæ viderunt & nouerunt veraciter testimonium dicant; Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.

Accusatores vero consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel [f] *de domo prodeuntes*; sed si voluerint, & inuicem consenserint inter se parentes tantummodo testificentur, & non in alios.

Nec accusatores vel [t] *testes suspecti* recipiantur; *quia*

h verba Isidori Hispal. sét. lib. 3. c. 46.
i hæc super. non cohæréť.
k vide Conc. Constan. c. 6 Carth. 7. c. 2. Adrian. collect. c. 63.
l verba Adria. collect. c. 4.
m verba Cóc. 4. Carth. c. 96 Adriani I. collect. c. 5. cuius sint conuers. & fidei atque suspicionis accusatores.
n 2. Concil. Carth. 6. can.
o Adrian. collect. cap. 25.
Paul. lib. 5. senten. tit. 15. -- *eos quos vita humilitas infamauerit interrogari nō placuit.*
p vide Conc. Chalced. c. 21 Carth. 2. c. 8. Constant c. 6 Tolet. 6. c. 11.
q vide Zosim. epist. 3. ad Afr. & 4. ad eosd Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. const. 25. -*accusari vnumqu maue per alterum non oportet*, &c Interp. *In criminalibus causis vel obiectionibus per mandatum nullus accuset, nec si per scriptum principis hoc potuerit impetrare: sed ipse qui crimen intendit præsens per se accuset.* &c. Paul. sent. lib. 1 tit. 33. Anian. ibid.

r Concil. Chalced. act. 10 Tolet. 6. c. 11. Adrian. I. collect. c. 5. Cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. constit. 9 Anian. ibid. Paul. lib. 5. sent. tit. 6. cum interp. Anian. Codex Iustin. lib. 7. tit. 43. consti. 4. 5. 7. 10.

f Concil. 7. Carthag. cap. 4. Paul. senten. lib. 5. tit. 15. -*eos maxime quos accusator de domo produxerit*, &c. Cod. Iustin. lib. 4. tit. 20. constit. 3. ibid. vetitum parentum aduersus liberos testimonium, & contra. vide const. 6.

t Paul. sent. lib. 5. tit. 15. *Suspectos gratia testes*, &c. *interrogari non placuit.*

[u] *propinquitatis* & familiaritatis, ac dominationis *affectio veritatem impedire* solet.

Amor carnalis, & timor, atque [x] *auaritia plerumque sensus* hebetant *humanos, & peruertunt opiniones, vt quæstum pietatem putent, & pecuniam quasi mercedem prudentiæ.*

Nemo [y] enim *in dolo loquatur ad proximum suum. Fouea alta est os maleuoli; Innocens dum credit facile, citò labitur.* Sed [z] *iste lapsus* surgit, & tergiuersator *suis artibus præcipitatur, vnde numquam exiliat atque euadat. Ponderet ergo vnusquisque sermones suos*; & quod sibi *loqui* [a] non vult, alteri non loquatur. Vnde bene sacra ait scriptura, [b] *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias.*

Nos [c] *enim tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus.* Nec [d] *præcipitemus consilia* & [e] *opera nostra*, neque *ordinem* corrumpamus.

Sed si aliquis lapsus quocumque modo fuerit, non perdamus eum; sed fraterno corripiamus affectu, sicut ait B. Apostolus, [f] *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Porro [g] *S. Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore* [h] permansit. B. quoque Petrus *amarissimas lacrymas fudit* quando *Dominum negasse pœnituit*, sed *tamen Apostolus* permansit.

Et Dominus per Prophetam peccantibus pollicetur dicens, Peccator [i] *in quacumque die conuersus* ingemuerit, [k] *omnium iniquitatum illius non recordabor* amplius.

Errant [l] enim qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint & suum [m] Sacerdotium condigne custodierint.

Et ipsi qui hoc putant non solum errant, sed etiam

u verba Aniani interpr. quia veritatis *professionem propinquitatis affectio impedire cognoscitur.*

x verba Ambros. epist. 44 hebetat & peruertit.

y ibid. paulo ante. nemo etiam in dolo loq. &c. laqueus est in labiis nostris, & sæpe vnusquisque sermonibus suis non explicatur, sed inuoluitur. fouea &c. grande innocentiæ præcipitium, sed maius maleuolentiæ. innocens &c.

z sed tamen &c. resurgit: maledicus autem suis artibus, &c.

a N. phras.

b Tob 4. Lamprid. in Alexandro.

c Ambros. verba, epist. 39.

d ne præcip.

e atque opera nostra; ne ordinem prætermittimus.

f Gal. 6.

g verba Augustini epistol. 50. nam & S. Dauid &c. h honore suo perstitit: & B. Petrum quando amariss. &c. vtique Dominum &c. & tamen Apost. mansit.

i Ezech. 33. 12. k Ezech. 18. 22.

l Erras ipse qui nullo lapsuum discrimine habito, restitutionem lapsis polliceris; alia semper fuit veteris Ecclesiæ praxis. m Qui gradu suo excidit, quomodo eum condigne custodire possit dicas velim, infrunitum caput.

n contra

[n] *contra* traditas *Ecclesiæ claues* disputare & agere videntur; *de quibus dictum est*, [o] *Quæcumque solueritis in terra, erunt soluta & in cælo.*

Alioquin hæc sententia aut Domini non est, aut vera non est. Nos vero indubitanter tam Domini Sacerdotes quam reliquos fideles [p] *post dignam satisfactionem posse redire ad* [q] honores *credimus*, testante Domino per Prophetam, *Nunquid* [r] *qui cadit non adiiciet vt resurgat? & qui auersus est non reuertetur?*

Et alibi; *Nolo*, [s] inquit Dominus, *mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Et Propheta Dauid [t] *pœnitentiam agens* [u] dixit, *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* [x] Ipse namque post pœnitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus S. Ecclesiæ si lapsi fuerint, & *condignam pœnitentiam* Deo gesserint, vtrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.* *Et sacrificeum Deo* pro se obtulit, dum dicebat, *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Videns *enim Propheta* scelera *sua* mundata *per pœnitentiam, non dubitauit prædicando* & Domino *libando curare aliena.*

Lacrymarum [y] ergo effusio mouet animi passionem. De satisfactione [z] autem impleta auertitur animus ab ira. Qui enim non ignoscit alteri, quomodo sibi putat subueniri? superabundant ergo peccata, superabundet [a] & misericordia.

Quoniam [b] *apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio.* Penes Dominum omnium abundantia est, quia [c] *Dominus virtutum ipse est*, & *Rex gloriæ.*

Ait enim Apostolus, [d] *Omnes peccauerunt & egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu; quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore, vt sit ipse iustus & iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi.*

[n] verba August. loco citato: *Alioqui contra claues datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus.*
[o] Mat. h. 18.
[p] verba Greg. epist. 54. li. 7. In dict. 2. *posse rediri.*
[q] ad honorē cred. dicente Propheta, nunquid &c.
[r] Hie. ca. 8.
[s] Ezech. 18.
[t] Greg. loco cit. post. l. n. 7
[u] addebat: redde &c.
[x] confirma me. Si enim condignam Deo pœnitentiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim, Docebo, &c. dū enim peccata prospexit Propheta mūdatus per pœnit. nō dubit. &c. cur. aliena; & de semetipso sacrif. Deo offerre studuit, cum dicebat, sacrif. &c.
[y] hæc superioribus non cohærent. sunt autem falsa, non enim lacrymæ mouent animi passionem, sed animi passio moueat ad lacrymas.
[z] ἐξομολογήσει.
[a] diuinam superabundare necesse est, humanam impossibile.
[b] Psalm. 129.
[c] Psalm. 23.
[d] Rom. 3.

c Rom. 5. Psal. 31.

David[c] enim *dicit; Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

Mundatur ergo homo à peccato, & resurgit gratia Dei lapsus, & in pristino manet officio iuxta prædictas auctoritates. Videat ne amplius peccet, vt sententia Euangelij maneat in eo; [f] *Vade, & amplius noli peccare.*

f Ioan. 8.

g Rom. 6.

Vnde ait Apostolus, *Non*[g] *ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius: sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato; sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur; non enim sub lege estis, sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit;* an *nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi estis; liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ; Humanum dico.*

h Sixti Pythagoræi sent. 174. Ruffino interpr. Periculum. i Rom. 2.

Maius[h] enim peccatum [i] *est iudicantis, quam eius qui iudicatur.*

Existimas, inquit Apostolus, *ô homo* omnis *qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius: his quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem, quærentibus vitam æternam: his autem,* [k] *qui ex contentione, & qui non acquiescunt Veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci; Gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum.*

k qui sunt.

l Sixti sententia 328. m refuge. n Marc. 12.

Sententiam,[l] fratres, *quæ misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire*[m] refugite.

Quia potior est misericordia [n] *omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.* Consultis vestris breuiter respondimus, quia oppressos nimis & præoccupatos aliis iudiciis literæ nos inuenere vestræ.

Data

Data 8. Idus Octobris [o] Antonino & Alexandro viris Clariſſ. Coſſ.

o A.D. 124. Calliſti 4. vide Baron. p c. do Vrbani epiſt. data fingitur Nonis Septemb. huius anni.

ANTON. *Auguſtin. de emendat. Gratiani lib. 2. Dial. 4.* Selecti viri, qui Romæ operam nauarunt in Gratiano emendando, Calixti primi epiſtolas reiecerunt, &c.

CENSVRA.

VERSIONE Bibliorum vulgata, Concil. Antiocheni & Carthaginenſis 4. Ambroſij, Auguſtini, Simplicij, Gregorij, Adriani I. Aniani & Sexti Pythagoræi dictis impudenter abutitur veterator; Eccleſiæ & Epiſcopi concubitus neſcio quos ſomniat: Decreta plurima veterum tum principum, tum conciliorum pro libidine dum deſcribit corrumpit.

VRBANI PAPÆ

Epiſtola.

Vrbanus Epiſcopus omnibus Chriſtianis, [a] in ſanctificationem ſpiritus, in obedientiam & adſperſionem ſanguinis *Domini noſtri* Ieſu Chriſti, *Salutem.*

a deeſt vox *electis* ex epiſtol. 1. Pet. c. 1. ſupplenda, vt ſenſus ſit integer.

DECET [b] omnes Chriſtianos, chariſſimi, *vt eum* imitentur cuius nomen ſortiti ſunt. *Quid* prodeſt, *fratres mei,* (Iacobus Apoſtolus ait) *ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat?* [c] [d] *Nolite plures magiſtri fieri, fratres mei, ſcientes quoniam maius iudicium ſumitis. In multis enim offendimus omnes.* Qui *ſapiens & diſciplinatus eſt inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientia.*

Scimus vos non ignorare quia hactenus vita communis inter bonos Chriſtianos viguit, & adhuc [f] gratia Dei viget; & maxime inter eos [g] qui *in ſortem Domini ſunt electi*, id eſt Clericos, ſicut in Actibus legitur Apo-

b Sic Cyprian. de habitu Virg. *Qui eſſe cupimus Chriſtiani, debemus quod Chriſtus fecit & docuit imitari.*

c Iac. 2. prederit.

d Iac. 3. 1. &c.

e ibid. verſ. 13. *Quis.*

f Quicquid de Eccleſia Apoſtolica à Luca deſcripta ſtatuendum ſit, hoc falſum fuit Vrbani tempore.

g hanc rationem nominis Clericorum reddit Iſidor. de offic. lib. 2. c. 1.

stolorum: [h] *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna; nec quisquam, eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis* [i] *Iesu Christi, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem, qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est, interpretatum, filius consolationis, Leuites* & *Cyprius genere, cum haberet agrum vendidit illum, & attulit pretium* [k] *ante pedes Apostolorum*, &c.

Videntes ergo Sacerdotes summi [l] *&* alij, [l] *atque* Leuitæ, [l] *&* reliqui fides, plus vtilitatis posse afferre, si [m] *hæreditates* & agros quos vendebant Ecclesiis quibus præsidebant Episcopi, traderent, eo quod ex [n] *sumptibus* eorum, *tam præsentibus quam futuris* temporibus, *plurima* & *elegantiora* possent ministrare fidelibus [o] *communem fidem ducentibus*, quam ex pretio eorum; cœperunt prædia & agros, quos vendere solebant, *matricibus* [p] *Ecclesiis* tradere, & *ex sumptibus eorum* viuere.

Ipsæ verò res in ditione singularum parochiarum, Episcoporum, *qui* [q] *locum tenent Apostolorum*, erant, & sunt vsque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus. E quibus Episcopi & fideles dispensatores eorum, [r] omnibus communem vitam degere volentibus, [s] ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, vt *nemo in eis egens* inueniatur.

Ipsæ [t] enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent *in aliis vsibus* quam Ecclesiasticis, & prædictorum Christianorum fratrum vel indigentium *conuerti*.

Quia [u] *vota* sunt *fidelium*, & *pretia peccatorum*, ac *patrimonia pauperum*: atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ.

h Act. 4.
i Domini nostri.
k & posuit ante.
l numera copulatiuas.
m nota phrases.
n reditus voluit dicere.
o quid sit, communem fidem ducere, ediserat qui capere potest.
p *matricum cathedrarum* meminit Concil. Mileuit. ca. 25. *matricis Ecclesiæ* Cod. can. Afric. c. 33 *Matricula* album Ecclesiæ Cod. can. Afric. c. 86. Concil. Agath. cap. 2. Antisidor. c. 3. hinc munus *matriculariorum*.
q Vide Cyprian epist. 65. Hieron. epist 1. 13. & 54 Isid. de off. lib 2. ca. 5. Concil. Paris. sub Gregorio 4. lib. 1. cap. 27.
r ad Episcopos rerum Eccles. administrationem pertinere docent Can. Apost. 39. Conc. Gangr. c. 7. Antioch. c 24. 25. Carth. 4. c. 31. Cod. Eccl. Afric. c. 33. &c.
s Supra omnes bonos Christianos *vossolus* fecisti, cur nunc stylum mutas?
t Hunc locum citat Hincmarus epist. 5. & 8. & Concil. ad Charissiacum epist. ad Gallos. vide Prosperum de vita contemplat lib. 2. c. 16 quem hoc loco imitatur impostor; videtur autem in epistola legendum, *res Dei fidel obl &c.* u Verba Prosperi li. 2. de vita contempl. c. 9.

Si quis

Si quis autem (quod absit) secus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus sacrilegij efficiatur, sicut illi effecti sunt qui pretia prędictarum rerum fraudauerunt; de quibus legitur in prædictis Apostolorum actibus, *Vir* [x] *autem quidam nomine Ananias cum Saphira vxore sua vendidit agrum, & fraudauit de pretio agri conscia vxore sua, & afferens partem quandam, ad pedes Apostolorum posuit: dixit autem Petrus* [y] Ananię, *cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te spiritui Sancto,* [z] fraudari *de pretio agri? nonne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es hominibus mentitus, sed* Domino. [a] *Audiens autem Ananias hac verba, cecidit & expirauit. Et factus est timor magnus* [b] in *omnes qui audierunt. Surgentes autem iuuenes amouerunt eum, & efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium, & vxor ipsius nesciens quod factum fuerat introiuit.* [c] Respondens *autem ei Petrus* dixit, *Dic mihi, si tanti agrum vendidistis? At illa dixit, etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid vtique conuenit vobis tentare spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepeliuerunt virum tuum ad ostium, & efferent te. Confestim cecidit ad pedes eius, & expirauit. Intrantes autem iuuenes inuenerunt illam mortuam, & extulerunt, & sepelierunt ad virum suum: & factus est timor magnus in* [d] vniuersam Ecclesiam, *& in omnes qui audierant hac.*

x Act. 5.
y Anania.
z fraudare.
a Deo.
b super.
c Respondit.
d vniuersa Eccl.

Hæc, fratres, valde cauenda sunt & timenda; quia res [e] *Eccclesiæ non quasi propriæ, sed vt communes,* & Domino oblatæ, cum summo timore, non in alios quam in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurrant qui eas inde abstrahunt vbi traditæ sunt, ne pœnam & mortem Ananiæ & Saphiræ incurrant, & (quod peius est) [f] *Anathema Maranatha* fiant: & si non corpore, vt Ananias & Saphira, mortui ceciderint; anima tamen, quæ potior est corpore, mortua & alienata à consortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur.

e verba Prosperi loco supra citato.
f 1. Corin 16. *Maranatha* reddit Hieronymus lib. de nom Heb. *Dominus noster venit:* credidit autem impostor hac voce peregrina, non confirmationem anathematis sed pœnam Anathemati connexam denotari. Vide epist. 137. ad Marcellam.

Vnde [g] attendendum est omnibus, & fideliter cu-

g hunc locum citat Concil. Mogunt. sub Stephano VI. cap. 11.

stodiendum, & [h] *illius vsurpationis contumelia depellenda, ne prædia vsibus secretorum cælestium dedicata*, à quibusdam irruentibus *vexentur*.

Quod *si quis* fecerit, *post debita vltionis acrimoniam quæ erga sacrilegos iure promenda est*, [i] perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut *exilio perpetuæ deportationis* [k] vtatur.

Quoniam, iuxta Apostolum, [l] *tradere* oportet *huiusmodi* hominem *Satanæ*, [m] *vt Spiritus saluus sit in die Domini*.

Memoratis ergo *augmentationibus* ac cultibus, intantum Ecclesiæ, quibus Episcopi præsident Domino adminiculante creuerunt, & tantis [n] maxima pars earum abundant rebus, vt nullus sit in eis communem eligens vitam indigens; sed omnia necessaria ab Episcopo suisque ministris percipit. Ideo si aliquis extiterit [o] *modernis aut futuris temporibus*, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

Quod [p] autem sedes in *Episcoporum Ecclesiis* excelsè constitutæ, & præparatæ inueniuntur, vt thronus, [q] *speculationem* & potestatem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino sibi datam [r] *materiam* docent: Vnde ipse Saluator in Euangelio ait, *Quæcunque* [s] *ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo; & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in Cælo.* Et alibi, [t] *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.*

Ideo ista prætulimus, charissimi, vt intelligatis potestatem Episcoporum vestrorum, in eisque Deum venereminii,

h *Verba Cod. Theod. lib. 6. titul. 2. Const. 40.* Placet rationabilis consilij enormé pe penso, districta moderatione præscribere à quibus specialiter necessitatibus Ecclesiæ vrbium singularum habeantur immunes. Prima quippe illius vsurp. contum. depell. &c. dicata sordidorum munerum fasce vexentur. Nulla lugatione q[...] talium priuilegiorum sorte gratulatur, muniendi itineris construo gat Iniuri[...] nihil extraordinarium hac super indicti[...] flagitetur: nulla pontium instauratio, nulla transla[t]ionum sollicitudo gigna[t]ur; non aurum cæteraque alia poscantur. Postremo nihil præter Canonicam ill[at]ionem, quod aduentitiæ necessi[t]atis sarcinam repentina deposcerit, eius f[u]nctionibus [a]scribatur. Si quis contrauenerit, post debi[t]æ, &c.
i additam. im[p]ostoris. k *vtatur.* Cod. Inst. *subdatur.* l 1. Cor. 5.
m ad le. in interitum carnis. n An [t]an[t]as sub iugo principum Ethnicorum diuitias congesserit Eccl. Christiana, doceat qui po[t]est; hactenus certe defuit probatio.
o Nota phras[in]. p hæc non cohærent, videntur autem è Concil. 4. Carthag. can. 35. petita. q Sic Ambros. de dignit. Sacerdot. cap. 6. *Quid aliud interpretatur Episcopus quam super inspector, maxime cum solio in Ecclesia editiore resideat, vt ita cunctos respiciat, &c.* Sic & August. in Psalm. 126. *Ideo altior locus positus est Episcopis vt ipsi superintendant, &c.* An vero Vrbini s[e]culo, (quo vix Christianis domos sacras possidere licebat) conuenian[t] q[u]æ hic de solio Episcopali garrit ἀνεπιβόλως perpendet in timore Domini Lector prudens, &c. r redundat hæc materia.
s Matth. 18. t Ioan. 20.

meremini, & eos vt animas vestras diligatis: & [u] quibus illi non communicant non communicetis; & quos eiecerint non recipiatis. Valde enim *timenda* [x] *est sententia* Episcopi, *licet iniustè* liget aliquem; quod tamen summopere præuidere debet.

Vos autem hortantes, monemus omnes qui Christianitatem suscepistis, & [y] *à Christo* vocabulum *Christiani* sumpsistis, ne in aliquo Christianitatem vestram irritam faciatis, sed sponsionem quam Domino in Baptismo fecistis, firmiter teneatis, ne reprobi sed [z] condigni coram eo inueniamini.

u quid si *ἱμεινόντες ἀπελῆς* (?) *καὶ φίνου* aliquos eiicianit?
x hæc transtulit impostor ex homi. 26. Gregorij in Euangelia.
y Isid. Hispal. orig. l. 7. cap. 14.
z in Christo scil. alioqui nemo dignus Deo.

Et quicunque vestrum communem vitam susceptam habet, & vouit se nihil proprium habere, videat [a] ne pollicitationem suam irritam faciat; sed hoc quod Domino est pollicitus fideliter custodiat, ne damnationem sed præmium sibi acquirat: quoniam [b] satius est non vouere, quam votum, prout melius potest, non perficere. *Grauius* [c] autem *puniuntur qui* votum fecerunt, aut *fidem perceperunt* & votum non perfecerunt, aut *in malis vitam finierunt, quam illi qui* vitam sine voto finierunt, aut *sine fide mortui sunt, & tamen bona opera egerunt.*

a Melius est ne temere voueat, sed ex conscientia vocationis suæ.
b Eccl. 5.
c Titul. cap. 10. li. 1. Concil. Paris. sub Greg. IIII. A.D. 829.

Ad [d] *hoc enim sensum rationabilem naturæ munere, & secundæ natiuitatis* reparationem *suscepimus, vt secundum Apostolum magis* [e] quæ seorsum sunt sapiamus, non quæ super terram; [f] *quia* sapientia huius mundi stultitia est apud Deum.

d verba Eusebij Gallicani homil. in die pentecostes.
e Coloss. 3.
f 1. Cor. 3.

Quid autem suadet, charissimi, sapientia huius seculi, nisi nocitura quærere, & amare peritura, negligere salutaria, pro nihilo reputare [g] *perpetua? cupiditatem commendat, de qua dicitur,* Radix [h] omnium malorum est cupiditas; *Quæ in primis hoc malum habet, quod dum ingerit transitoria, abscondit æterna: & dum à foris posita conspicit, intra se latentia non introspicit; & dum aliena quærit* [i] sectatori *suo, semetipsum alienum* [k] facit? *Ecce, quid suadet seculi sapientia? viuere in delitijs;* vnde *dicitur,* [l] Vidua quæ in deliciis est viuens, mortua est. *Suadet ergo mollissimis suauitatibus, peccatis, vitijs, & flammis nutrire carnem, cibi & vini intemperantia animam premere, sanitatem spiritus intercludere, & contra se hosti suo de se gladium [illegible]. Ecce quid suadet seculi sapientia? vt qui boni.*

g putare.
h 1 Tim. 6.
i factori suo.
k reddit alien.
l 1. Tim. 5.
Anima.

sunt mali esse malint, & per errorem mentis fieri etiam studeant peccatores, & non cogitent illam terribilem Dei vocem, [m] *Cum exurentur peccatores sicut fœnum.*

m Psal. 91.

Omnes enim fideles [n] *per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum* post Baptisma *accipere* debent, [o] *vt plene Christiani* inueniantur:

n phras. Hieron. lib. aduers. Lucifer. cap. 4.

o hanc blasphemiam Pseudo-Clemen. epist. 4. Pseudo-Melchiad. epist. 2. euomunt.

Quia [p] *cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam* & constantiam *dilatatur.*

p Euseb. idem paulò antè.

De [q] *Spiritu Sancto accipimus, vt efficiamur spirituales, quia* [r] animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. *De Spiritu Sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De spiritu Sancto accipimus, vt amore vitæ & gloriæ succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

q ibid. post lin. 8.

r 1. Cor. 2.

Data Nonis Septembris, *id est quinto die* eiusdem mensis, [s] Antonio & Alexandro viris Clariss. Coss.

s A. D. 224. Elagabali 4. Callisti pontif. 4. cui substitutus Vrbanus A. 226. Octobr. 21. Vide Baron.

CENSVRA.

IMPOSTOR vitæ communis necessitatem barbaro stylo prædicat; Baptismum imperfectionis accusat; varias vulgatæ versionis, Prosperi, Gregorij, Eusebij Gallicani, Concil. Parisiensis sub Gregorio IIII. & Theodosiani Codicis sententias commentis suis admiscet; ac tandem errante calculo alieni temporis notam apponit.

Seruin. lib. vindiciarum secundum libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, &c.

Quis præsumat sanctum illum Martyrem Vrbanum, qui sub Heliogabalo cum aliis Christianis in latibulis se occultabat, & cuius omnis cogitatio motusque animi in capiendis de propaganda religione consiliis, & pertinentibus ad beate viuendum ac bene moriendum, aut in studiis scientiæ cognitionisque diuinæ versabatur, in terras ferri voluisse? Tum Christiani omnes nec vitiis animum applicabant nec diuitiis, sed martyrij gloriam quærebant; & possessionum frustra ab ipsis acquisitum fuisset dominium, cum iis frui non liceret. Quam obrem cœlum petebant, & solo animi ardore concalescebant. Ab aliis igitur quam à Pontificibus martyrium passis huiusmodi de licentia possessionum acquirendarum probationes petendæ sunt, siue in Italia, siue in aliis locis, &c.

PON-

PONTIANI PAPÆ

Epistola I.

Pontianus Episcopus, Felici * *Succribono* Salutem.

PPIDO [a] *cor nostrum* charitati *vestræ congaudet, quod* studium S. religionis summopere adimplere studetis, & fratres mœrentes ac destitutos in fide & religione confortatis.

Vnde [b] *redemptoris nostri misericordiam exoramus, vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu* [c] *implere tribuat quod velle concessit.* [d] *In* hoc itaque bono *tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur.*

Et [e] *quia in his omnibus diuinæ gratiæ adiutorio opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam* [f] exoramus, *quatenus* [g] *hæc* vobis semper *operanda bona & velle tribuat, & posse concedat; atque in ea* [h] vos *via, cum fructu boni operis, quam se Pastor pastorum esse testatus est, dirigat, vt sine quo nihil* [i] agi potest, *per ipsum implere* [k] bona quæ cœpistis valeatis.

De Sacerdotibus autem Domini, quos vos [l] audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare, eorumque * *causas portare*, scitote vos in eo valde Deo placere; qui sibi eos ad seruiendum adsciuit, & [m] *familiares* in tantum sibi esse voluit, vt etiam [n] *aliorum hostias per eos acceptaret*, atque eorum peccata donaret, sibique reconciliaret.

Ipsi quoque proprio [o] *ore corpus Domini conficiunt* & populis tradunt.

De illis enim dictum est; [p] *Qui vos contristabit me contristabit.*

* forte *Scribonum* voluit dicere. Scribonum meminit Greg. epist. 2. 57. & 60. lib. 8. Vide & lib. 10. epist. 17. 18. & lib. 12. epist. 30.

a verba Greg epist. 95. lib 7. indiction. 2. Multum cor nostrum magnitudini vestræ, &c.

b Greg. Ibid.

c vos implere.

d quia ergo in hac re tanto.

e verba Symmachi in Conc. Rom. 6.

f exoremus,

g ad hæc operanda nobis &

h in ea nos

i agere possumus.

k implere omnia valeamus.

l Audimus *ἀίκαστες* sua figmenta.

* Not. phras.

m omnes pij familiares Dom. pari iure dicendi sunt; sunt enim *συμπολῖται τῶν ἁγίων, κὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ.* Eph. 2.

n longe aliter Petrus de cuius sede falso sibi blanditur impostor: is enim fideles omnes vocat *ἱεράτευμα ἅγιον ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.* 1. Pet. 2. 5.

o phras. Hieron epist. 1. & 85.

p hoc nullibi de Sacerdotibus Scriptura dicit: simile quid Paulus scribit, sed ad omnes Corinthios qui Christo nomen dederant: Vide 2. Cor. 2. 5.

Et [q] *qui vobis iniuriam facit, recipiet id quod inique geſſit.* Et alibi; *Qui* [r] *vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit; qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit.* Hi enim non ſunt infeſtandi ſed honorandi.

In eis quoque Dominus honoratur, [t] *cuius legatione funguntur.* Hi ergo ſi forte ceciderint, à fidelibus ſunt ſubleuandi & [u] *portandi.*

Accuſandi autem non ſunt ab infamibus, aut ſceleratis, vel [x] *inimicis*, aut alterius ſectæ vel religionis hominibus.

Si peccauerint, [y] à reliquis arguantur Sacerdotibus, ſed à ſummis Pontificibus conſtringantur, & non à [z] *ſecularibus aut mala vita* hominibus arguantur vel arceantur.

Quod ergo de [a] *fratris veſtri tranſitu* vos contriſtari audiuimus, non modico compulſi ſumus *mærore.* Vnde *omnipotentem Deum* rogamus, *vt ſua vos gratia adſpiratione conſoletur, voſque & à malignis ſpiritibus, & à peruerſis hominibus cœleſti protectione cuſtodiat. Nam & ſi quos poſt illius obitum tumultus quorundam aduerſantium ſuſtinetis, nolite mirari; ſi vos* qui *frui bonis in terra* veſtra, id eſt in terra *viuentium quæritis, mala hominum in terra aliena* [b] portatis. *Peregrinatio quippe eſt vita præſens, & qui ſuſpirat ad patriam, ei tormentum eſt* [c] peregrinationis *locus, etiamſi blandus eſſe videatur. Vobis autem qui patriam quæritis, inter ſuſpiria quæ habetis, etiam gemitus audio humanæ oppreſſionis exurgere. Quod mira omnipotentis Dei* [d] diſpoſitione *agitur, vt dum Veritas per amorem vocat, mundus præſens à ſeipſo animum veſtrum per tribulationes quas ingerit* [e] reiiciat; *tantoque facilius ab amore huius ſeculi mens exeat, quanto & impellitur dum vocatur. Itaque, quod cœpiſtis, hoſpitalitatis curam impendite; in oratione & lacrymis inſtantiſſime laborate: Eleemoſynis, quas ſemper amaſtis, iam nunc largius atque vberius date operam: vt tanto poſt creſcat vobis in retributione fructus* [f] muneris, *quanto hic exercueris ſtudium laboris.*

q hic rurſus adulterat impoſtor locum Pauli ad Coloſſ. c. 3. verſ. vlt. addita verbis Apoſtolicis dictione *vobis.*
r hic demum locus ad Eccleſiæ præpoſitos pertinet. vide Luc. 10.
t 2. Cor. 5.
u N. phraſ. Pſeudo Iſid.
x non omnes inimici ab accuſatione Sacerdotum remouendi, quam multi enim inter eos θεοστυγεῖς? vno verbo, nemo in propriis cauſis repellendus qualiſcunque ſit; ſic enim decernunt Concil. Conſtant. c. 6. Carthag. 3. cap. 7. &c.
y hęc nunquam fuit praxis Eccleſiæ.
z non omnes ſeculares malæ vitæ homines dicendi ſunt: ſicut nec in omnibus Clericis probata vita reperitur: hoc nomine arguendus, & coercendus fuiſti:

a Gregorij M. epiſtola 70. lib. 9. *Audito dulciſſimi filij mei, fratris veſtri, tranſitu, quo ſim mærore perculſus, epiſtolaris non valet explere locutio, ſed omnipot. Deum rogo, vt* &c. b portare debetis. c in peregrinatione. d diſpenſatione. e repellat. f operis.

Præterea

Præterea [g] *salutantes paterna dulcedine* [h] bonitatem *vestram, petimus vt in* bonis quæ cœpistis ne deficiatis; Neque vllus vos ab eis auertere possit, sed in *cunctis affectum vestræ charitatis* Clerici & serui Dei, ac cuncti Christiani, qui in illis partibus commorantur, [i] *amore* Christi & *S. Petri* pleniter inueniant; *& fauoris vestri solatijs (quocumque* modo *necesse fuerit)* potiantur: *quatenus vestra* cuncti *ope* defensi atque adiuti, *& nos vobis gratiarum possimus existere debitores*, & Christus Iesus Dominus noster [k] æternam gloriam *compenset, & B. Apostolus Petrus Apostolorum princeps, in* [l] quorum *vos causis impenditis*, ipsius gloriç ianuam aperiat. Data [m] 10. Kal. Februarij Seuero & Quintiano viris Clariss. Coss.

g verba Greg. epist. 21. li. 7. Indict. 2. quæ diuerso charactere expressimus impostoris additamenta sunt.
h gloriam.
i vid. Greg. lib 5. epist. 54 55. lib. 6. epist. 27. lib. 7. indict. 2. epist. 65. & 95. li. 8. epist. 37. li. 9. epist. 6 li. 10. epist. 26.
k Greg epist. 21. lib. 7. *potiatur quatenus cùm iniuncta sibi salubriter vestra ope expleuerit & nos vobis*, &c.
l in cuius causis vos impēd. hic vobis & in futuro compenset.
m A.D. 237. Pontiani vltimo.

CENSVRA.

IMPOSTOR scripturarum sententiis petulantissimè abutitur; Ecclesiæ priscæ Decreta peruertit: dicta denique Hieronymi, Concilij 6. sub Symmacho, maxime vero Gregorij sibi vendicat.

PONTIANI PAPÆ

Epist. II.

Pontianus Sanctæ & [a] vniuersalis *Ecclesiæ Episcopus, omnibus rectè Dominum colentibus, & diuinum cultum amantibus, Salutem.*

GLORIA [b] *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus* [c] *bonæ voluntatis.* Hæc verba, charissimi, non hominum sed Angelorum, & non humano sensu excogitata, sed ab Angelis in ortu Saluatoris annuntiata. Quibus indubitanter ab omnibus

a Diximus quo sensu Episcopi quilibet vniuersalis Ecclesiæ Episcopi, vocari possint.
b Luc. 2.
c Origen. homil. 13. in Lucam, & Chrysostom. homil 16. in Matth. & homil. de Natiu. & Ascens. Domini εὐδοκίας legunt: quod de humana non est cum impostore intelligendum, sed de diuina. Nam *bonæ voluntatis* (vt Andradij verbis vtar) *dicuntur quos tanta Deus fuit beneuolentia prosecutus, ut eorum causa mortalium sese miseriis socium adiunxerit.* Defens. Concil. Trid. lib. 4. Hoc sensu Christus Esai. 46. 11. vocatur à Patre, *vir voluntatis meæ.* vide Hieron. in Esai. lib. 13.

intelligi poteſt, quod non malæ voluntatis hominibus, ſed bona pax ſit à Domino data.

Vnde & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [d] *Quam bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde: mei autem pene moti ſunt pedes, pene effuſi ſunt greſſus mei, quia æmulatus ſum contra* [e] inimicos, *pacem* [f] *impiorum videns.*

De bonis vero ipſa per ſe Veritas ait, [g] *Beati mundo cord., quoniam ipſi Deum videbunt.* Mundi enim non ſunt corde, qui mala cogitant aut nociua aduerſus fratres ſuos, quia [h] *nihil mali vult qui fidelis eſt.*

Fidelis [i] ergo *homo magis* diligit [k] *audire quæ oportet, quam dicere quæ non oportet.* Et [l] ſi quis fidelis eſt, videat ne, mala loquatur, aut cuiquam inſidias ponat. *In hoc* [m] ergo diſcernuntur *Filij Dei & filij Diaboli.* Filij namque Dei ſemper [n] cogitant & agere cõtendunt quæ Dei ſunt, & fratres indeſinenter adiuuant, & nulli nocere volunt. Filij autem Diaboli è contrà mala & nociua ſemper meditantur, quia opera eorum mala ſunt. De quibus loquitur Dominus per Hieremiam Prophetam dicens; [o] *Loquar iudicia mea cum eis ſuper* omni [p] malitia *eorum.* [q] *Propterea iudicio contendam adhuc vobiſcum, ait Dominus; & cum Filiis veſtris diſceptabo.* [r] *Ecce ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem.*

Hæc, [ſ] fratres, valde ſunt timenda, & ab omnibus cauenda; quoniam ſuper quem iudicium Dei ceciderit, non exiet impunitus. Et ideo vnuſquiſque præuideat ne hoc machinetur aut agat in fratrem quod ipſe pati noluerit.

Et [t] *nec in ſuſpicionem veniat* homo fidelis, vt dicat aut *faciat* ea *quæ pati non vult.*

Vnde [u] *ſuſpectos* aut inimicos, aut [x] *facile litigantes*, & eos [y] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, aut quorum vita eſt accuſabilis, & [z] *qui rectam non tenent & docent fidem*, accuſatores eſſe & teſtes, & [a] anteceſſores noſtri Apoſtolica repulerunt auctoritate, & nos ſubmouemus; atque futuris temporibus excludimus, ne libenter labi poſſint, quos [b] *nos tenere & ſaluare* debemus: ne (quod abſit) prædictum Dei iudicium, non tantum ſuper vtroſ-

d Pſal. 72.
e hæc ex verſi ne H.er. ir nilatu.
f niquorum.
g Math. 5.
h Six. i Pythag. ſentent. 203. Ruffino interpr.
i eiuſd. ſent. 161.
k amar.
l his verbis vſus Pſeudo-Callixt. epist. 1.
m 1. Ioan. 3. 10. m n feſti ſunt.
n qua Filij Dei ſunt.
o Hieronym. 3.
p ſuper omnem malit.
q Hierem. 2. 9.
r Hieron. 18. 11.
ſ hæc coc cyſmos ſ b- inde iterat. 3. 2. 60.
t impoſtor binas ſenten. Sixti e nſtauit in vnam num. 168 & 169 vide ſup. Pſe do-Pij epiſt. 1.
u Paul. ſentent. lib. 5. tit. 15.
x Concil. 4. Carthag. cap. 58.
y Concil. 2. Carth. c. 6.
z Concil. Conſtant. can 6 & Carthag. 7. cap 2.

a contrarium ſæpius docuimus. b N. phraſ.

que

que veniat, sed & nos eorum vitio (quod Deus auertat) pereamus.

Scriptum est enim, [c] *Rectorem te posuerunt,* * *curam illorum habere,* * *vt lateris propter illos, & ornamentum gratia accipias, coronam & dignationem consequaris corrogationis. Verbum* [d] enim *nequam* [e] immutat *cor; ex quo quatuor partes oriuntur, bonum & malum, vita & mors; & dominatrix est* [f] eorum assidue *lingua.*

c Eccl. 32. ab initio.
* notabit Lector versus 1. & 2. mutilatos ab impostore.
d Eccl. 37. 21.
e immutabit.
f illorum est assidua.

Pro talibus prędicti vitandi admodum sunt, & priusquam prædictæ enucleatim examinentur opiniones, & ab illis alieni inueniantur, non sunt suscipiendi; quoniam, *Sacrificium* [g] *salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate.* [h] *Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, &* [i] laudatio *recedere ab iniustitia.* Quoniam scriptum est, [k] *Dilige proximum, & coniungere fide cum illo. Quod si denudaueris absconsa illius, non* [l] persequeris *post Eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic* [m] *qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit auem de manu sua, sic* qui *dereliquisti proximum tuum, & non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo,* [n] quia *vulnerata est anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abiiciet. In conspectu oculorum tuorum* [o] conculcabit *os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa* [p] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum lapidem mittit, super eius caput cadet, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Qui fodit foueam, incidet in* [q] illam; *& qui statuet lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum* [r] alij *ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum deuoluetur, & non cognoscet vnde* [s] aduenie*t illi. Illusio & improperium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum; dolor autem consumet illos, antequam moriantur. Ira & furor, vtraque execrabilis* sunt; *& vir peccator, continens erit illorum.*

g Eccl. 35. 2.
h ibid. vers. 5.
i deprecatio pro peccatis.
k Eccl. 27. 18.
l persequaris.
m & qui.
n quoniam.
o conculcabit
p odiui.
q eam.
r illi.
s adueniat.

Qui [t] *vindicari vult à* [u] Deo *inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini reseruat*

t Eccl. 28. 1. &c.
u Domino.

iram, & à Deo quarit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur altissimum? *ipse cum caro sit reseruat iram, & propitiationem petit à Deo?*
x exorabit. *Quis* [x] orabit *pro delictis illius? Memẽto nouissimorũ, & desine inimicari: tabitudo enim & mors imminent* [y] *mandatis. Memo-*
y in mandatis eius. *rare timorem Dei, & non irascaris proximo. Memorare* [z] testa-
z testamentũ. menti *altissimi, & despice ignorantiam proximi.* [a] Abstineto
a abstine te. *à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna syluæ, sic ignis*
b exardescit. [b] exardescet; *& secundum virtutem hominis* [c] *iracundia illius erit; & secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Cer-*
c sic irac. *tamen festinatum* [d] incendet *ignem, & lis festinans* [e] effun-
d incendit. det *sanguinem, & lingua testificans* [f] adducet *mortem. Si suf-*
e effundit.
f adducit. *flaueris in scintillam, quasi ignis ardebit; & si expueris super illã extinguetur,* & *vtraque ex ore proficiscuntur. Susurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & dispersit illos de gente in gentem. Ci-*
g muratas. *uitates diuitum* [g] munitas *destruxit, & domos* [h] magnatum
h magnatorũ *effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem linguæ comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic,* [i] quomodo
i quasi. *qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiuit, & qui non attra-*
k illius & in. *xit iugum* [k] eius, *& vinculis eius non est ligatus. Iugum enim illius, iugum ferreum est; & vinculum illius, vinculum æreum est. Mors illius mors nequissima; & vtilis potius infernus quam illa. Perseuerantia illius non permanebit; sed obtinebit vias iniu-*
l in flam. *storum, &* [l] *flamma sua non comburet iustos. Qui derelinquunt*
m relinquũt Deum. [m] Dominum *incident in illam, &* [n] exardescet *in illis, &*
n exardebit. *non extinguetur, & immittetur in illos quasi Leo, & quasi Par-*
o illos. *dus lædet* [o] eos. *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos; & attende ne forte labaris in lingua* tua, *& cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus*
p in mortem. *insanabilis* [p] ad *mortem.*

Neq; tan-

Ne [q] *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius; & in tempore vindictæ disperdet te. Noli anxius esse in diuitijs iniustis;* [r] nihil *enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas* [s] *in* omni via: *sic* [t] *enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui, & scientia; & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Esto mansuetus ad audiendum verbum* [u] *vt intelligas, & cum sapientia* [x] fer *Responsum Verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati: lingua* [y] *imprudentis subuersio ipsius. Non appelleris susurro, &* in *lingua tua ne capiaris, & confundaris. Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium, & inimicitia & contumelia; iustifica pusillum & magnum similiter.*

q Eccl.5.8. non tard.
r non enim.
s in omnem viam.
t omnis peccator.
u verbũ Dei.
x profer.
y lingua vero imprud. subuersio est.

Noli [z] *fieri pro amico inimicus proximo; improperium enim & contumeliam malus hæreditabit; & omnis peccator, inuidus & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut Taurus; ne forte elidatur virtus tua* [a] super *stultitiam, & folia tua* [b] comedat, *& fructus tuos* [c] perdat, *&* [d] relinquaris *velut* [e] tignum *aridum in eremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.*

Charissimi oppressos erigere studete, & necesse habentes semper adiuuate: Quoniam *qui fratrem* [f] afflictũ *releuat,* apprehensum eripit, *mouentem consolatur, ab illo sibi Retribui, cui totum impendit non dubitet; qui ait: Quod vni ex minimis* [g] meis *fecistis, mihi fecistis.* Taliter enim bona indesinenter agere studete, [h] *vt fructum* [i] *boni operis &* [k] *hic* cõsequamini, & in futuro *gratia* Dei perfruamini, quatenus *cœlestis regni aulam introire postea* mereamini. Dat. 4. Kal. Maij, [l] Seuero & Quintiano viris Clar. Coss.

z Eccl.6. ab initio.
a per stult.
b comedet.
c perdet.
d relinqueris
e lignum.
f verba Greg. epist.125.li.7. indict.2. luctu releuat. oppressum erigit.
g Matth.25. istis.
h ibid. paulo ante.
i fructu boni.
k hic eorum quib. seruiũt gratia perfruantur; & cœl. &c. mereantur.
l A.D. 237. Pontiani vltimo, obiisse enim fertur 10. Nouembr. vide Baron. §. 10.

CENSVRA.

IN hac epistola, præter ea quæ ex Ecclesiastico sine delectu concessit ἀπαρβολεύ, mendisque frequentibus sordidauit; varias vulgaræ Bibliorum versionis, Gregorij, Sixtique Pythagorei sententias obseruare licet: cætera barbarum sycophantam redolent, suntque numero paucissima.

ANTERI[a] PAPÆ

Epistola.

Charissimis fratribus per Bæticam, atque [b] Toletanam *prouincias Episcopis constitutis, Anterus Episcopus in Domino Salutem.*

OPTAREM [c] (*fratres charissimi*) *semper dilectiones & pacis vestræ sinceritatis gaudia* [d] audire; *ita vt vicissim discurrentibus literis sospitatis* [e] indicia iuuarentur, si *quietos nos ab incursione sua vacare hostis antiquus* sineret; qui *ab initio mendax*, [f] *inimicus veritatis, æmulus hominis, quem vt deciperet se ante decepit, pudicitiæ aduersarius, luxuriæ magister: crudelitatibus pascitur, abstinentia* [g] punitur; *odit ieiunia, ministris suis prædicantibus dum dicit esse superflua, spem non habens de futuris, Apostoli sententia repercussus, dicentis*; Manducemus [h] & bibamus, cras enim moriemur. *O Infelix audacia! ô desperata mentis astutia!* Ipse enim [i] *hortatur Odia*, & fugat concordiam.

Et, [k] *quia facile ad deteriorem partem mens humana transducitur, volens magis per spatiosam viam ambulare, quam arcta via iter cum labore transire. Qua de re*, fratres dilectissimi, sectamini meliora, & semper relinquite deteriora. [l] Bona agite, mala vitate, vt vere discipuli Domini esse inueniamini.

De mutatione *ergo* Episcoporum, *vnde* S. Sedem Apostolicam [m] consulere voluistis; scitote, eam [n] *communi vtilitate* atque necessitate fieri licere; sed non libitu cuiusquam aut dominatione. Petrus S. magister noster, & princeps Apostolorum, de Antiochia *vtilitatis causa* [o] translatus est Romam, vt ibidem potius profice-

a Antherum scribunt Optat. li. 2 Augustin. epist. 165.

b Anton. Augustin. Archiep. Tarracon. in Collect. Adriani I. cap. 62. Anteros quoque euidendus est in epist. ad Episcopos Bæticæ & Toletanæ prouinciæ; quamuis suspectum nomen est *Toletana prouincia*, cum illis temporibus *Toletum* oppidum fuerit minus nobile, &c.

c Verba Siricij epist. 2. optarem semper fiat.

d nunciari.

e indicio iuuaremur vestro, quia nō patitur.

f Ioan. 8.

g puniendus.

h 1. Cor. 15.

i n. phras.

k Ibid. post lin 5.

l Psal 33.

m Male consulis veritati cum fictitiis tuis consultationibus imperitis imponis.

n Toties has de vtilitate & necessitate cantilenas insusurrat impostor: Pseudo-Pelag. epist. 1. 16. ad minimum. Vide Concil. 4. Carthag. cap. 37.

o Cuius Decreto?

re pos-

re posset. Eusebius[p] quoque de quadam parua ciuitate Apostolica auctoritate *mutatus* est *Alexandriam*. Similiter Felix de ciuitate, *qua ordinatus erat*, electione ciuium propter doctrinam & bonam vitam *quam habebat*, communi Episcoporum & reliquorum Sacerdotum *ac populorum* consilio translatus est Ephesum.

Non enim[q] *transit de ciuitate ad ciuitatem*, qui non suo libitu aut ambitu hoc facit; sed *vtilitate* quadam aut necessitate aliorum hortatu & consilio potiorum transfertur.

Nec transfertur[r] *de minori ciuitate ad maiorem*, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate fecit, sed aut vi à propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut *vtilitate* loci aut populi, non superbe sed cum humilitate ab aliis translatus & inthronizatus est; quia[s] *Homo videt in facie, Deus autem in corde*. Et Dominus per prophetam loquitur, dicens; *Dominus scit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt*.

Non[t] ergo mutat sedem, qui non mutat mentem. Nec mutat ciuitatem, qui non sua sponte, sed consilio & electione aliorum mutatur. Non ergo migrat de ciuitate ad ciuitatem, qui nō auaritiæ causa, nec sponte dimittit suam; sed (vt iam dictum est) aut pulsus à sede sua, aut necessitate coactus, aut electione & exhortatione Sacerdotum & populorum translatus est ad alteram ciuitatem. Nam sicut Episcopi habent potestatem ordinare regulariter Episcopos & reliquos Sacerdotes; sic quoties *vtilitas aut necessitas* coegerit, supradicto modo *mutare*, & *inthronizare* potestatem ha-

p Eusebius hic tragelaphus est ab impostore depictus: Marco, qui Ecclesiam Alexandrinam fundauit, ordine successerunt Ananus, Abilius, Cerdo, Primus, Iustus, Eumenes, Marces, Celadion, Agrippa, Iulianus, Demetrius; qui sedit annis 43. ad A. D. 234. Pontiani 2. Demetrio substitutus Heraclas, obiit A. D. 248. Fabiani qui Antero successit 10. Euseb. Chro. & histor. Niceph. Chron. &c. Videtur impostor mentis inops abusus loco Euseb. hist. li. 7. c. 32. quasi quæ de Eusebio, Episcopo Laodiceno Alexandria oriundo refert, de Episcopo Alexandrino intelligenda essent. Quod addit de *quadam parua ciuitate, Apostolica auctoritate, &c.* delirantis paroxysmum indicat. Idem de Felice imaginario sentiendum. q oppugnat nebulo Decreta Concil. Antioch. cap. 21. Sardic. c. 1. Chalced. c. 5 sed infœliciter: qui enim transfertur, transit sed iussus, quod negat epist. artifex. r hic rursus Conc. Sard. c. 1. & Carth. 4. c. 37. mucrone infesto inuadit amens: nec videt translatum ab aliis, ad maiorem ciuitatem transferri; si Ecclesia cui præficitur maior sit ea quam alij administrandam relinquit. s 1. Sam. 16. 7. & Paralip. lib. 2. hæc dicta non probant translatum ab aliis non transferri: alias technas para, quibus verba tua à contradictione liberes: Dominus olim vidit cogitationes tuas vanas, dicta tua inter se pugnare nemo non videt. t Imò mutat, sed mutationis ab aliis causa data. Notabit Lector can. 14. Apostolorum nomine prænotatum, translationem episcoporum probare, modo fiat [illegible]: eandem vero improbari absolute à Conciliis supra memoratis, quibus adde et licet Nicæn. c. 15. Carth. 3. c. 37. Collect. Martini Bracar. c. 5. 6.

bent. Hæc, vt petiſtis, licet vobis incognita non ſint, tenenda mandamus; ne ignorantia quorundam meliora & vtiliora vitentur, & inutiliora ſumantur, ſicut in Sancto legitur Euangelio, [u] *Væ vobis, hypocritæ, quia decimatis mentham, & anethum, & cuminum, & reliquiſtis quæ grauiora ſunt legis, iudicium, & miſericordiam, & fidem.* [x] Hoc *oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.*

Quod [y] *licet, non licet; & quod non licet, licet. Quemadmodum Iannes & Mambres reſtiterunt veritati; ſic &* [z] illi, *mente reprobi, amantes voluptatem magis quam Deum*, quod licet docent non licere, id eſt Epiſcopos [a] *migrare de ciuitate ad ciuitatem* [b] *prætaxato modo:* & quod non licet docent licere, id eſt *miſericordiam* non *agere* circa patientes neceſſitatem; hoc eſt, *eis* qui Epiſcopum non habent, & ſacro Epiſcopali indigent miniſterio, Epiſcopum de alia ciuitate *cauſa vtilitatis* vel neceſſitatis tribui, & Epiſcopis perſecutionem aut neceſſitatem patientibus *aliam* [c] *Cathedram* dari negant. Contradicunt etiam Sacræ Scripturæ, quę teſtatur malle Deum miſericordiam quam [d] iudicium.

Quæ, precor, maior charitas, aut quod efficacius pietatis patrocinium poteſt à quoquam alicui impendi, quam ſi ignorantiæ tenebras & imperitiæ caliginem ab eo repellat, ac demum veræ fidei doctrinæ pabulo non ad quæſtum, non ad ambitionem, ſed ad eruditionem & ædificationem reficiat? Tanquam enim mutilo fit manus, [e] *claudo pes, oculus cæco* qui ignorantiæ tenebris obuoluto [f] *ſapientiæ* & ſcientiæ *theſaurum* reſerat, & [g] *candorem lucis*, viaſque Domini benigniter aperit.

Vtriuſque autem, id eſt, & famem verbi Dei patientibus, & epiſcopis neceſſitatem, [h] quando *inthronizantur propter communem vtilitatem* in aliis ciuitatibus, non modica exhibetur miſericordia. Negantes autem hęc, licet [i] *ſpeciem habeant pietatis, virtutem tamen eius abnegant.*

Nam [k] *in tali negotio proſapiam non agnoſco: ſi* quis *tamen* ſapientium *quos* inſipientibus *tempeſtatis huius procella* aliis

[u] Matth. 23. 23. Scribæ & Phariſæi.
[x] Hæc.
[y] verba Ennodij ex Apol. pro Symmacho.
[z] Sic & viri mente reprobi circa fidē, proditores proterui, inflati, amantes.
[a] hæc ſunt verba Concil. œcum. Chalced. c. 5. cuius definitionem abſurde impetit ὑποβολεύς.
[b] Not. phraſ.
[c] vna cathedra omnium Chriſto miniſtrantium teſte Cypriano de Eccleſiæ vnit. Optato li. 2. &c.
[d] ſacrificium forte dicere voluiſti ex Matth. 9. 13. & 12. 7.
[e] Iob. 29. 15.
[f] Eccl. 1. 25.
[g] Sap. 7. 16.
[h] deeſſe videtur vox *patientibus*, aut aliquid ſimile.
[i] 2. Tim. 3.
[k] verba Ennodij ad finē Apol. pro Symmacho: *generoſam in tali, &c. ſi qui tamen ſummorum, quos vilibus temp. &c.*

liis *sociauit auctoribus, facinorum participatione maculantur, splendor* [l] sapientis, *etsi communionem criminum incurrit, nescit tamen ducem se præbere peccantibus.*

Alia quoque est [m] *causa vtilitatis & necessitatis*, & alia *auaritiæ* & præsumptionis aut *propria* voluntatis. Auaritiæ quoque causa, vel præsumptionis, aut propriæ voluntatis, non sunt Episcopi mutandi de ciuitate ad ciuitatem, sed *vtilitatis & necessitatis.* Quod nemo negat nisi hi *de* quibus dictum *est,* [n] *Errauerunt* in *ebrietate, nescierunt videntem, ignorauerunt iudicium.* Nam si enarrando [o] *cogerer* aperire *transacta, ostenderem vobis, nullum euenire solatium de comparatione factorum.*

Cæterum *state,* charissimi *super vias*, adspicientes & interrogantes *de semitis Domini antiquis, & videte* [q] *quæ est via bona* [r] & recta, *& ambulante in ea, & inuenietis requiem animabus vestris.*

Et vt iuxta sapientiæ vocem dicamus, [s] *Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, in simplicitate cordis quærite illum; quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum; apparet autem eis qui fidem habent in illum. Peruersæ enim cogitationes separant à Deo, probata autem virtus corripit insipientes. Quoniam in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim Sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientia, & non liberabit* [t] maledictum *à labijs suis: quoniam renum illius testis est Deus, & cordis* [u] *eius scrutator est verus, & lingua* [x] illius *auditor. Quoniam spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere; nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad* Dominum [y] *veniet,* & *ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos à murmuratione quæ nihil prodest, & à detractione parcite linguæ; quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os* [z] *quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in*

l splendor sang. in s.
m videtur impostor verba Concil. Paris. sub Ludouico Pio congregati imitatus. Vide li. 1. eiusd. Concil. c. 21.
n verba Bial. 28. præ.
o verba Ennodij loco citato p. 533. Tom. 2. Concil. p. 1. *nisi narrando cogerer sustinere, &c.*
p Imitatur impostor verba Martini I. in Synodica addita Concil. Later. Vide sup. Pseudo-Sixt. I. epist. 2.
q & videre & in errogate.
r via bona S. patrum.
s Sap. 1.
t maledict.
u illius.
x eius.
y Deum.
z os autem.

operibus manuum vestrarum: quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Creauit enim, vt essent omnia; & sanabiles [a] esse voluit *nationes orbis terrarum.* [b] *Non est in illis medicamentum exterminij, nec inferorum regnum in terra* viuentium. *Iustitia* [c] *perpetua est et immortalis, iniustia autem mortis est acquisitio. Impij autem manibus et verbis accersierunt illam; et æstimantes* eam [d] *amicam, defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam; quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius.*

Dixerunt [e] *enim apud se cogitantes non rectè: Exiguum est, et cum tædio tempus vitæ nostræ, et non est refrigerium in fine hominis, et non est* qui *agnitus sit reuersus ab inferis.* [f] Quoniam *ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tanquam non fuerimus. Quoniam fumus* [g] afflatus *est in naribus nostris, et sermo scintilla ad commouendum cor nostrum*, [h] qua extincta, *cinis erit corpus nostrum, et spiritus* [i] effundetur tanquam *mollis aër. Et transibit vita nostra tanquam vestigium nubis, et sicut nebula dissoluetur quæ fugata est à radiis solis, et à* [k] calore *illius aggrauata. Et nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Vmbra enim transitus est tempus nostrum, et non est reuersio finis nostri, quoniam consignata est, et nemo* [l] reuertetur.

Propterea vnicuique præuidendum est, vt summopere se custodiat, & vtiliter *se præuideat*; vt cum dies extrema finisque vitæ aduenerit, non transeat ad perpetuam mortem, sed vitam æternam.

Facta [m] enim *subditorum indicantur à nobis, nostra vero iudicat Deus. Ex* [n] *merito* vero *plebis nonnumquam Episcopi deprauantur, quatenus procliuius* cadant [o] *qui sequuntur: capite languescente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores* [p] *sunt qui* [q] *vitam moresque bonorum corrumpunt, his qui substantias aliorum prædaque diripiunt.*

Caueat [r] vnusquisque *ne aut linguam aut aures* habeat *prurientes, id est ne aut ipse aliis* [s] detrahat, *aut alios* audiat *detrahentes. Sedens, inquit, aduersus fratrem tuum loquebaris* detrahendo; *et aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum*, &c. Parcant [*] singuli detractioni *linguæ*, custodiantque *sermones* suos: *et sciant quia cuncta quæ de aliis* loquun-

a fecit.
b & non est.
c iustitia enim.
d illam.
e Sap. 2. impij apud.
f quia.
g & flatus.
h quia extinctus.
i diffundetur quasi.
k calore.
l reuertitur.
m verba Isidori sent. lib. 3. c. 42.
n verba Isidori sent. lib. 3. c. 38.
o corruant.
p ibid. post lin. 5.
q qui siue doctrina siue exemplis vitam &c.
r verba Hier. epist 2 *caue quoque ne*, &c. *habens*.
s detr has &c. audi s.
* Parce à detractione linguæ: custodi serm. tuos & scito quia pro cunctis &c tua conscientia iudicaris.

loquuntur sua sententia iudicabuntur. *Nemo*[u] *inuito auditori libenter refert.*

Officij[x] singulorum sit, dilectissimi, *non solum oculos castos seruare, sed & linguam*; *nec quid in* cuiusquam domo *agatur, alia domus per* vos *vnquam nouerit.* Habeant omnes[y] *simplicitatem columbæ, ne cuiquam* machinentur *dolos: et serpentis astutiam, ne aliorum* supplantentur *insidiis.*

Non[z] *est humilitatis meæ neque mensuræ iudicare de cæteris; et de ministris Ecclesiarum sinistrum quippiam dicere.*[a] *Absit vt quicquam sinistrum de his loquar, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt; per quos* etiam[b] *Christiani sumus, qui claues regni cælorum habentes,*[c] *ante iudicij diem iudicant.*

Veteri[d] *quidem lege* habetur, *Quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore. Nunc vero inobediens spirituali*[e] animaduersione *truncatur, & eiectus*[f] ab *Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.*

Oportet[g] enim *vt qui Deum hæreditate possident, absque vllo impedimento seculi Deo*[h] seruiant, *vt dicere possint, Dominus pars hæreditatis meæ.*

O[i] *quam bonus & suauis est spiritus tuus, Domine, in omnibus.*[k] *Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine qui animas amas.*[l] *Ideoque* hos *qui exerrant partibus corripis; et de quibus peccant admones & alloqueris, vt relicta malitia credant in te, Domine.*

Tu[m] *autem Deus noster, suauis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia. Etenim si peccauerimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam. Et si non peccauerimus, scimus quoniam apud te sumus computati.*[n] *Spiritus timentium*[o] Dominum quæretur ab eo, *& in respectu illius* benedicentur.

Quapropter,[p] *fratres,* charissimi, *omnis sermo malus ex ore vestro non procedat; sed si quis bonus est ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus: & nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo, et ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem*

u ibid. post lineam 1.
x ibid. post lin. 8. *officij sui est, &c. Nunquid deformis mulierum disputes, nec quid agatur in alia domus alia per te, &c.*
y verba epist. 13. Hieron. Legendū habeto. machineris. supplanteris.
z verba Hieron. epist. 4.
a verba eiusd. epist. 1.
b & nos.
c quodāmodo ante.
d ibid. post lin 9. *& in veteri quidē lege, quicumque &c.*
e mucrone.
f d. Ecclesiæ.
g verba Isidori de offic. li. 2. c. 1.
h seruire studeant, & pauperes spiritu esse contendant, vt congrue illud Psalmistę dicere &c.
i Sap. 12. 1.
k Sap. 11. 27.
l Sap. 12. 2. eos qui.
m Sap. 15. 1.
n Eccl. 34. 14.
o Deum quęritur & benedicetur.
p Ephes. 4.

benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit [q] nobis.

q vobis.
r Ephes. 5.

Estote [r] *ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia* [s] non *nominetur in vobis, sicut & decet Sanctos; aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio: hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, (quod est idolorum seruitus) non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, Propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate, (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est & dicere. Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifestantur: omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria; sed* [t] impleamini *Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis,* [u] *hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino; gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri; subiecti inuicem in timore Christi.*

s nec.

t implemini.
u & hymnis.

State [x] *itaque, fratres, & tenete traditiones* Apostolorum & Apostolicæ sedis; vt *Dominus* [y] *noster Iesus Christus,* [z] *et pater noster qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam, & spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere & in sermone bono.*

x 2. Thes. 2. 15.
y ibid. vers. 16
z & Deus & pater.

De [a] *cætero, fratres, orate pro nobis vt sermo Domini currat & clarificetur, sicut & apud vos; et vt liberemur ab importunis & malis hominibus: non enim omnium est fides. Fidelis autem* [b] Deus *est, qui confirmabit vos, et custodiet à malo.*

a ibid. c. 3. 1.
b Dominus.
c sup. Pseudo-Zephyr. epist. 2. ex Psal 47: citata à Gelasio epist. 9.

Quapropter [c] *ponite indesinenter corda vestra in virtute*

tute [d] Dei, *&* resistite semper malis, & enarrate hæc, iuxta vocem Prophetæ, *in progenies alteras*; *quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum*; *Et ipse reget nos in secula.*

Vnde [e] vos, qui in specula à Domino estis constituti, comprimere & repellere eos summopere debetis qui fratribus insidias præparant, aut in eos seditiones & scandala excitant.

Facile [f] *est* enim hominem *verbo fallere, sed non* Dominum.

Ideo [g] hos reprehendere & ab his vos auertere oportet, *Quatenus extincta funditus huiusmodi caligine Lucifer* eis *resplendeat*, & lætitia oriatur in cordibus eorum. *Confidimus* [h] *autem de vobis*, fratres, *in Domino, quoniam quæ præcepimus et facitis, et facietis.*

Quanto [i] enim *beneficia vestra his amplius exhibetis, tanto maiorem vicissitudinem ab omnipotente Deo, cui seruiunt,* [k] expectatis.

Omnipotens [l] *Deus sua vos protectione custodiat, honoremque* [m] & præceptum *seruare concedat*: & gloria honorque Deo Patri omnipotenti, eiusque vnigenito Filio Saluatori nostro, cum spiritu Sancto sit in secula seculorum. Amen.

d virtute eius, & distribuite gradus eius, vt enarretis in progenies alteras, &c.
e sup. Pseudo-Alexand. epist. 2. & Pseudo-Zephyr. epist. 1.
f Sixti Pythagor. sent. 176. possibile est homines verbo.
g Pseudo-Zephyr. epistol. 1. mutuatus verba libelli à Steph. Dorensi oblati Syn. Later. sub Martino I. consult. 2.
h 2. Thess. 3.
i Greg. verba epist. 32. li. 9.
k expectetis.
l Greg. verba epist. 50. lib 4.
m honoremque perceptũ vos in moribꝰ seruare.

CENSVRA.

IMPOSTOR Felicem nescio quem sine teste, sine auctoritate, Ephesinæ Ecclesiæ præfectum asserit; Eusebium quendam contra omnium historiarum fidem Alexandrinis præsulibus annumerat: Pudendis contradictionibus seipsum conficit; nefario ausu Antiocheni, Sardicensis, & Chalcedonensis Conciliorum decreta conuellere nititur: Vulgatæ versionis sententiis abutitur: Siricium, Hieronymum, Ennodium, Gregorium M. Isidorum Hispal. Martinum, Sixtumque Pythagoræum citat dum verba eorum citat, vt cum Turriano loquar.

FABIANI PAPÆ

Epistola I.

Dilectissimis ubique [a] Catholicæ Ecclesiæ comministris, *Fabianus salutem in Domino.*

DIVINIS [b] *præceptis & Apostolicis* [c] monemur institutis, *vt pro cunctarum Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu.*

Vnde [d] consequens est debere vos scire quæ apud Romanam in sacro aguntur ritu Ecclesiam, vt eius sequentes exempla eius veri filij inueniamini [e] quæ *vestra* est *mater* vocata.

Septem [f] *ergo* Diaconos in vrbe Roma per septem regiones ciuitatis (sicut à patribus accepimus) habemus; qui per singulas hebdomadas & Dominicos dies atq; festiuitatum solemnia, cum subdiaconibus & acolythis, ac sequacium ordinum ministris iniuncta sibi obseruant ministeria, & parati omni hora sunt ad diuinum officium, & quicquid eis iniungitur peragendum. Similiter & vobis, prout opportunum fuerit, per singulas ciuitates est faciendum; vt diuinum absque vlla mora & negligentia studiose ac solenniter agatur officium.

Denique *septem* similiter *subdiaconos ordinauimus, qui* [g] *septem notarijs imminerent, & gesta martyrum* veraciter *in*

a Not. phras.
b verba Leonis epist. 4.
c monitis incitamur.
d Imo consequentia nulla: omnibus enim Episcopis ex æquo cura Ecclesiæ vniuersalis incumbit.
e A quo vocata est? Non certè à patribus Concil. Cōstātinop. qui in epist. ad Damasum Hierosolymitanam Ecclesiam ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν μητέρα vocant; Non à Iustino Aug. qui eandem Ecclesiā *matrem Christiani nominis* scribit: Non à Nazianzeno, qui orat. 20. & epist. 74. titulum *matris Ecclesiarum* Cæsariensi adscribit, & orat. 19. Bethlehem οἰκουμένης μητρόπολιν prædicat: Non ab Augustino qui orientales Africanarum Ecclesiarum *radicem* esse censet epist. 170. Non à Christianis Impp. qui Constantinopolitanam Ecclesiam, *matrem fidei & religionis, matris omnium Christianorum, capitis Ecclesiarum,* titulis magnificis ornant. Vide Cod. Iustin. lib. 1. tit. 2. Const. 14. 16. 24. Non denique ab Vrbano II. cui Hierosolyma *religionis mater* fuit. Guil. Tyrio teste lib. 1. c. 15. f Non cohær. Septem diaconos sub Cornelio fuisse docet eius epist. ad Fabium Antioch. apud Eusebium: totidem in singulis ciuitatibus ordinandos pronuntiant Concil. Neocæsar. c. 14. & Isidor. offic. lib. 2. ca. 7. Videndus & can. 16. Concil. Quini sexti Diaconos, de quibus Act. 6 & Conc. Neocæs. c. 14. agitur, ab ordinariis distinguentis. Notabit autem lector Concil. Rom. 2. sub Syluestro c. 2. asseri ab ipsomet Syluestro & diuisas vrbis regiones, & quinque Diaconis binos additos.
g Notariorum gesta martyrum scriptis consignantium, institutores Clementem & Anterum pontifices facit pontificalis auctor, quem hic imitatur rabula.

integro

integro *colligerent*, nobisque *rimanda* manifestarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in posterum aliqua ex his dubitatio fiat, quæstioque oriatur: quoniam omnia [h] *quæ scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*; & quæ nostris temporibus veraciter scribuntur, ad futurorum doctrinam diriguntur.

Et ideo fidelissimis [i] hæc negotia committi præcipimus, ne aliqua in eis illusio inueniatur, ex qua fidelibus scandalum (quod absit) oriatur.

Unde & charitatem [k] *vestram paterna dulcedine petimus, vt in cunctis affectum vestræ charitatis* sancta modo Ecclesia *inueniat, & fauoris vestri solatijs quocunque necesse fuerit potiatur.* Et sicut [l] *bonitas* studij vestri *de se nobis certitudinem prabet, vt in nullo diffidere debeamus de* eo; *sed magis, vt* sapientibus filiis *Ecclesiæ* nostræ hæc [m] *fiducialiter commendamus*; ita [n] postpositis opportunitatis occasionibus vestra efficacia elaborare *enixius* debet, *atque modis quibus possibile fuerit, omni studio* abigere contumelias. Hortamur etiam vos, iuxta dictum Apostoli, [o] *Stabiles* esse, *et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino*; & alibi, *Vigilate* [p] & orate, & *state in fide. Viriliter agite, & confortamini; omnia vestra in charitate fiant.*

Insuper & illud vos scire desideramus, [q] quia nostris temporibus, [r] *præpedientibus* quidem *nostris peccatis*, suadente antiquo hoste, qui semper vt *Leo rugiens circuit quærens quem deuoret, superuenit Nouatus ex Africa, & separauit de Ecclesia* Christi *Nouatianum, & quosdam* [f] alios *Christi confessores*, & conuertit in [t] prauam doctrinam. A quibus vos, fratres, auertite, & cauete ab omnibus qui

h Rom. 15. Paulina verba agnoscimus, tuam vero impudentiam cũ detestatione auersamur, siquidẽ scripturæ Veter. Test. elogia ad quorumcunque scriptorum commendationẽ trahere sacrilegæ dementiæ est.

i Æquum certe fuerat monumenta martyrum à fidelissimis colligi: at cõtrarium factum deplorat Canus loc. Theol. lib. 11. c. 6. *Dolenter (inquit) dico potius quam contumeliosè, multo à Laertio seuerius vitas philosophorum scriptas, quam à Christianis vitas sanctorum: longeq; incorruptius & integrius Suetonium res Cæsarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico Impp. sed martyrum, virginum & confessorum.* k verba Greg. epist. 21. lib. 7. ind. 2.. *Salutantes pat dulc gloriam vestram*, &c. l Ibid. ab initio. *Gloria vestra bonitas, veracinuntio diffusa tantum de se, &c.* m Greg lib. 11 epist. 27.

n verba Greg epist. 95 lib. 7. *oportunitate occasionis inuenta efficaciam vestram exercere enixius debeatis, atque id modis*, &c. o 1. Corinth 15.

p 1. Cor. 16. Verba Christi Matth. 26. 41. paulinis interserit impostor.

q Imò tempore Cornelij 16. annis à tempore quo hanc epist. datam fingit νοθος. Vide Cyprian. epist. 49. 52. & 76. Euseb. in Chron. &c. r Pseudo-Greg. epist. 32. lib. 12.

f an etiam inter confessores Nouatianus? abutitur impostor verbis pontificalis.

t Controuersia Nouatiana disciplinæ potius fuit quam fidei & doctrinæ.

u Nota Syntax.
x in.tium epist.6. Bonifac. Mogunt.
y dignem.ni vt liberemur à laqueo venā.is Satanę.
z 2.Thess.3.
a Bonifac. *Domini. clarificetur. & vt precibus pietatis.*
b 1.Tim.2.
c 2.Pet.3.
lege, saluos fieri & ad agnitionem Dei venire conuertat ad Cath.fid.corda paganorū Saxonum vt resipisc.
d 2.Tim.2.
e phras. Greg. epist. 91. lib. 7. & Bonifacij loco citato.
f in causis Ecclesiasticis scilicet, & antequam discussi fuerint. Vide Concil. Constantinop. 1. c.6.
g Apostolici mucronis meminit Martin. in epist.ad Amādum.vid.inf. pseudo-Lucij epist.
h An omniū Ecclesiæ filiorum est leges sancire?

alteram fidem & doctrinam tenent quàm Apostoli & successores eorum tenuerunt & docuerunt; ne (quod absit) [u] *post eum* abeuntes in laqueum Satanæ cadatis, & compedibus eius detineamini. [x] Unde *fraternitatis vestræ* charitatem *intimis obsecramus precibus, vt nostræ paruitatis in vestris* sacris *orationibus memores esse* [y] *dignemini*; orantes ac deprecantes Dominũ cœli, *vt* tam nos quam Sancta mater Ecclesia, Christi pretioso sanguine redempta, *à laqueis* venenatis *Satanæ*, *&* [z] *ab importunis & malis hominibus liberemur, &* [a] *sermo Dei currat &* glorificetur, & praua eorum, & omnium peruersa docentium corruat doctrina atque deficiat. Precamur etiam, *vt pietatis vestræ precibus impetrare studeatis*, *vt Deus & Dominus noster Iesus Christus, qui* [b] *vult omnes homines saluos fieri*, & [c] *neminem perire*, sua ingenti omnipotentia reuerti faciat *corda* eorum *ad* sanam doctrinam & *Catholicam fidem*; quatenus [d] *resipiscant à Diaboli laqueis, quibus capti tenentur, & aggregentur filijs matris Ecclesiæ.* Reminiscentes quoque fratrum vestrorum *misereminі eorum*, quibus potestis studiis vestris, ne perdantur; sed vt precibus & aliis bonitatis vestræ studiis Domino saluentur. Ita ergo in his *agite*, vt obedientes filij & fideles Sanctæ Dei Ecclesiæ appareatis, & vt [e] *mercedis præmia* percipiatis.

Hi & omnes qui rectam non docent doctrinam, vel rectam non tenent fidem accusatores, [f] neminem recte credentium accusare possunt; quia infamia sunt notati, & à sinu Sanctæ matris Ecclesiæ [g] *Apostolico mucrone*, vsque ad rectam conseruationem & reuersionem eorum abscissi.

Unde Apostolica auctoritate [h] cum omnibus eiusdem Apostolicæ atque vniuersalis Ecclesiæ filiis, statuentes sancimus, vt omnes qui in Catholica fide suspecti sunt, in accusatione recte credentium non suscipiantur; quia [i] *suspiciones* semper *sunt amouendæ*.

Merito ergo eorum reprobatur [k] accusatio qui in

i quia suspiciones sunt amouendæ, discutienda est accusatorum existimatio non temere repellenda ccusatio, Alludit impostor ad verba Grati Concil.1.Carth.c.3.
k hæretici si causas proprias egerint repellendi non sunt ab accusatione episcoporum: Infidelium par ratio.

recta

recta fide ſuſpecti ſunt. * *Nec eis omnino eſt credendum qui Trinitatis fidem ignorant.*

Similiter omnes quos Sanctorum Patrum ſtatuta, [l] *tam præteritis quam futuris temporibus anathematizant*, ſubmouemus; & ab omni accuſatione fidelium alienamus.

Diſcreti [m] ergo ſemper debent eſſe fideles ab infidelibus, & iuſti ab iniuſtis; quoniam infideles & *maleuoli*, modis quibus poſſunt, ſemper infeſtant fideles & perdere nituntur; & ideò non ſunt ſuſcipiendi, ſed repellendi & procul abiiciendi, ne perdere fideles aut infamare poſſint.

Quapropter, chariſſimi, cauete [n] talium foueam, *in quam* multos cecidiſſe cognouimus. Cauete talium iacula, & *antiqui hoſtis* tentamenta, *per quæ* etiam *proprios propinquos coram* nobis *vulneratos cadere* vidimus. Attendite laqueos inſidiantium, quibus *notos & commilitones* ſtrangulare ſolent. Nolite tales *ſequi*, ſed procul repellite eos. [o] *Eſtote*, iuxta veritatis vocem, *prudentes vt ſerpentes, & ſimplices vt columbæ.* Videte [p] *ne in vacuum* quoque *curratis aut laboretis*; ſed alterutrum fulti precibus & orationibus, voluntatem Dei facere contendite, & à memoratis (ſi incorrigibiles apparuerint) vos in omnibus ſeparate.

Similiter ab omnibus quos Apoſtolus commemorat, dicens, [q] *cum eis nec cibum ſumere*: quia & illi ſicut & iſti ſunt repellendi, & ante ſatisfactionem Eccleſiæ nõ ſunt ſuſcipiendi; quoniam illi, cum quib. cibum ſumere non licet, manifeſte apparent ſequeſtrati, vſque ad ſatisfactionem, à reliquis fratribus. Quamobrem non debent nec poſſunt in accuſationem fidelium ſuſcipi; ſed etiam ab eorum conſortio, vſque ad iam dictam ſatisfactionem, repelli, ne ſimiles eis efficiantur, aut eorum excommunicationi ſubiaceant; quoniam ſic Apoſtoli ſtatuerunt, dicentes, [r] Cum excommuni-

* verba Adriani I. Collect. Ingelramo datę cap. 4. Vide Concil. 4. Tolet. cap. 64.

l nota inepiiſſ. phraſ. quo ſenſu nõ recipiendæ ſint excommunicatorũ accuſationes docent Concil. Conſtantinop. cap. 6. Carth. 7. c. 1.

m Mentibus ſcil & moribus: n. in loco diſeretos ſemper eſſe impoſſibile iudicat Apoſtolus 1. Cor. 5.

n Cauendũ à tuis tuique ſimilium impoſturis; abuteris enim verbis Bonifac. j Mogunt. epiſt. 19. ſeg. *quapropter, fili chariſſime, caue tibi à fouea in quam vidiſti coram te alios incidiſſe, caue tibi à iaculis ant. hoſt. per qua propr. coram te vuln. cadere vidiſti: attende tibi à laqueo inſidiatoris, in quo notos &c. videbas ſtrangulatos & præſentem vitam & futuram perdere. Noli talium ad perditionem exempla ſequi.*

o Matth. 10. 16. p Phil. 2. q 1. Cor. 5. 11.

r hæc verba è cerebro veteratoris deprompta ſunt.

catis non est communicandum. Et [f] *si quis cum excommunicatis*, auertendo regulas, scienter psallat *in domo*, aut *simul* locutus fuerit, aut *orauerit, ille communione priuetur*.

f can. 11. Apost. interpr. Dionys. variis auctariis locupletatus à plagiario. vide Concil. Antioch. c. 2. Carthag 4. c. 73. Tolet. 1. c. 12. 15. Antisidor. c. 38. 39. collect. Martini Bracar. c. 84.

Tales ergo in omnibus sunt cauendi, & non suscipiendi; quia, iuxta Apostolum, *non* [t] *solum qui faciunt, damnantur; sed & qui consentiunt facientibus*. Vnde & B. Apostolorum princeps Petrus in ordinatione Clemētis alloquens populum, inter cætera ait; [u] *Si inimicus est iste Clemens alicui pro actibus suis, vos nolite expectare vt ipse vobis dicat, Cum illo nolite amici esse; sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo cui ipsum sentitis aduersum; sed nec loqui his quibus ipse non loquitur, vt vnusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias* [x] ferre, *festinet citius reconciliari ei qui omnibus praeest*, [y] vt *per hoc redeat ad salutem cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vero quis amicus fuerit his quibus ipse amicus non est, & locutus fuerit his quibus ipse non loquitur, vnus est & ipse ex illis qui exterminare Dei Ecclesiam volunt; & cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est. Et est multo nequior hostis hic, quam illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem quæ sunt* inimica [z] *gerit, & Ecclesiam dispergit ac vastat.*

t Rom. 1.
u verba pseudo-Clem. epist. 1 Ruffin. interp.
x reparare.
y &.
z inimici.

Ideoque, charissimi, his Apostolicis institutis vos monentes instruimus, *vt effecta* [a] *certior* charitas *vestra*, *sollicitius* deinceps *agere* studeat *& cautius; ne* peruersi & infideles *homines lædendi* fideles & [b] *beneuolos* habeant *facultatem*: quoniam [c] *spes* talium & omnium impiorum, *tanquam lanugo est quæ à vento tollitur; & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur; & tanquam fumus qui à vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis.*

a *verba Leonis epist. 2.* effecta certior sanctitas vestra, sollicitius agere dignetur &c. necubi Manichææ peruersitatis homines plebes vestras facultatem lædendi, &c.
b epitheton not.
c Sap. 5. 15. spes impij.

Summopere, [d] charissimi, tales cauendi sunt, & *auertendi* atque reiiciendi, si nocentes apparuerint; quia non solum Ecclesiasticæ, sed etiam seculi leges, [e] *se nocentes*, non suscipiunt sed repellunt. Vnde scriptum est *Os impiorum deuorat iniquitatem*; & Dominus per Prophetam loquitur dicens, [f] *cum Sancto Sanctus eris, et cum peruerso peruerteris; et cum electo electus eris, et cum viro innocente*

d sequentia ad finē habet pseudo-Siluerij ad Amatorem epist.
e Prou. 19.
f Psal. 17.

cente

cente innocens eris: & Apostolus inquit, [g] *Peruertunt bonos mores colloquia mala.* Idcirco (vt prælibatum est) iam mali sunt semper cauendi, & bonis atque beneuolis est inhærendum, [h] *vt periculum dissidiæ quantum possumus declinemus: et* [i] *ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate qua possumus abscindamus. Quoniam* [k] *non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.* Agat semper [l] *vnusquisque* vestrum, hac informatione Apostolica fultus, iuxta *vires suas: &* fraterna dilectione & sancta religione *mores proprios conseruare, et in* commune *alterutrum adiuuare, et in charitate permanere,* & *in Dei voluntate* indesinenter studeat *inhærere;* vt *simul laudantes Dominum,* [m] indefessas illi semper *gratias agamus. Valete in* Domino, charissimi, & prædicta, vt melius potestis, Domino opem ferente, adimplere studere.

Data Kal. Iulij [n] Maximino & Africano viris Clarissim. Coss.

g 1 Cor. 15.

h verba Leonis epist. 4.

i verba Leonis epist. 2.

k eiusd. epist. 92.

l verba Bonifacij I. Mogunt. episc. epist. 17 *vnusquisque studeat secũdum vires suas & proprios mores in castitate conseruari & in communi vita alterut. adiuu. & in fraterna charit perm. vsq; ad præsentiam reuersionis nostra in Dei voluntate, & ille simul laud. Dom. in omnib ei grat ag. val. in Christo.*

m Conc. Tolet. 17. in allocut.] regis ad finem *indefessa gratiarum vota persoluere.*

n A. D. 238. quo in locum Anteri suffectus Fabianus.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A D* 238 §. 9. Quod autem hoc anno, iisdemque consulibus, Kalendis Iulij data habeatur Fabiani nomine epistola ad omnes Ecclesiæ (vt præfert titulus) comministros, tam in titulo, quam etiam in Consulibus deprauata adeo est, vt spuria penitus censeatur, nisi nonnulla in ea posita corrigantur. Habet enim hæc de Nouato atque Nouatiano, *Insuper* [a] *& illud vos scire desideramus,* &c. hæc ibi. Sed & in libro de Rom. Pontificibus hæc, quæ his repugnant, habentur in Fabiano; *Post passionem vero eius* (nempe Fabiani) *Moyses & Maximus presbyteri, & Nicostratus diaconus comprehensi sunt, & in carcerem missi. Eodem tempore superuenit Nouatus ex Africa, & separauit Nouatianum de Ecclesia, & quosdam confessores, postquam Moyses in carcere defunctus est, qui fuit ibi menses vndecim.* Sed & in Cornelio hæc in eandem sententiam; *Sub huius* (Cornelij scilicet) *Episcopatu Nouatus Nouatianum extra Ecclesiam ordinauit, & in Africa Nicostratum. Hoc facto confessores qui se separauerant à Cornelio cum Maximo presbytero, qui cum Moyse fuit, ad Ecclesiam sunt reuersi.* Hęc quidem nonnisi Cornelij tempore facta, [b] Cyprianus quoque sæpe testatur; cuius auctoritate cum constet non ante seductum esse Nouatianum à Nouato, nisi post schisma conflatum aduersus Cornelium Papam, nihil est quod dici possit id factum fuisse tempore Fabiani. Nam & Cyprianus, qui summo studio Nouati sordes omnes, quo cauerent eum fideles, colligens, ob oculos omnium ponit, nullum ei crimen impingit, nullamque inurit

a vide supra.

b Cyprianus epist. 49. 52. 76.

notam, quod alias ſe ante electionem Cornelij ab Eccleſia ſeparauerit.

10. Rurſum vero Pacianus aduerſus Nouatianos agens, cum meminit Nouatiani, de iis quę ante ſedem Cornelij geſſerat, commendat eius Catholicam fidem, cum ait: [c] *Cur igitur Nouatianus tuus, ne falſo quidem adhuc Epiſcopatu ſacerdos, longe antequam Cornelius Romæ Epiſcopus fieret, antequam ſacerdotio illius inuideret, hæc ſuaſit? Habes Cypriani teſtimonium.* & poſt aliqua: *At in hanc ipſam hæreſim Nouatiani quando cœperunt? Audite quæſo, & totum ordinem veſtri erroris aduertite. Cornelius iam Romæ Epiſcopus à ſexdecim Epiſcopis factus, locum cathedræ vacantis acceperat; & illa quæ fuit præditus caſtimonia virginali, crebras perſecutiones irati principis ſuſtinebat. Tum forte quidam presbyter Nouatus ex Africa, fraudatis in Carthaginenſi Eccleſia viduis, ſpoliatis pupillis, pecunia Eccleſiæ denegata, proiecto extra domum patre, & eodem fame mortuo nec ſepulto, vxoris grauidæ vtero calce percuſſo Romam venit, &c.* Addit & de Nouatiano poſtea ab ipſo ſeducto. Sed & Euſebius in Chronico aduentum Nouati Romam ponit anno Cornelij primo; id denique omnes. Quamobrem ea epiſtola, quæ fertur Fabiani nomine, æquius tribuenda eſſet Cornelio. Sed quæ in ea feruntur de ſeptem inſtitutis ſubdiaconis, qui præeſſent notariis acta martyrum conſcribentibus, haud patiuntur vt alij quam Fabiano adſcribantur. Apparet igitur ea de Nouato & Nouatiano fuiſſe à ſciolo aliquo ſuperaddita, volente in epiſtolam inferre quæ putarit contineri in eo textu; quo dum agitur de Fabiano, dicitur; *Eodem tempore ſuperuenit Nouatus*; exiſtimans ea verba eſſe ad Fabiani ſedis tempus referenda, cum reuera ad ea quæ proxime dixerat auctor; poſt paſſionem *vero eius* relationem habere certiſſimum ſit.

c Pacian. ad Sympron. epiſt. 3.

Eulog. Alexandrinus Photio referente, ſcribit Nouatum (ſic Nouatiani nomẽ effert) primum gradum Diaconi à Cornelio accepiſſe, deinde inter preſbyteros ab eodem ordinatũ ſchiſma feciſſe. Vide eclogas lib. 6. apud Photium Biblioth. Cod. 280.

Binius in notis ad hanc epiſt. Baronium κατὰ πόδας ſequitur, eiuſque verba maxima ex parte mutuatur.

Poſſeuin. in appar. Fabiano quæ adſcribitur epiſtola *ad omnes Eccleſiæ comminiſtros*, omnino ſpuria eſt, niſi in ea corrigatur, quod de Nouato & Nouatiano ſcriptum eſt, &c.

CENSVRA.

Impoſtor inconditam farraginem & ab hiſtoriæ veritate penitus abſonam, Rufini primæ Clementinæ interpretis, Leonis I. Dionyſianæ canonum, qui Apoſtolorum dicuntur, verſionis, Gregorij M. Adriani I. & Bonifacij Mogunt. ſententiis hinc inde corraſis diſtinguit.

FABIANI

FABIANI PAPÆ

Epistola II.

Fabianus Episcopus vrbis Romæ, omnibus Orientalibus Episcopis, & cunctis fidelibus in Domino salutem.

EXIGIT [a] *dilectio vestra sedis Apostolicæ* consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede Domino largiente collocati sumus, agere debere fraterna charitas & [b] *obedientiæ debitum* compellit.

Cura est [c] ergo vestræ solicitudini *adhibenda, vt ea quæ* sunt ab Apostolis eorumque successoribus *ordinata*, & instigante S. Spiritu instituta, *nec dissimulatio negligere, nec* [d] aliqua *præsumptio valeat perturbare. Sed sicut hoc quod* [e] rationis *exigebat* vtilitas, *oportuit definiri, ita quod definitum est* [f] *non debet violari.*

Literis vestris verò inter cætera insertum inuenimus, quosdam regionis vestræ Episcopos à vestro nostroque ordine discrepare, & [g] non per singulos annos in cœna Domini chrisma conficere, sed duos aut tres annos confectionem sancti Chrismatis semel actam conseruare. Dicunt enim, vt in memoratis apicibus reperimus, nec [h] balsamum per singulos annos posse reperiri, nec necesse fore per singulos annos chrisma conficere; sed dum vna confectio Chrismatis abundat, aliam fieri necesse non habere.

Errant enim qui talia excogitant, & mente vesana potius quam recte sentientes hæc dicunt. In illa [i] enim die Dominus Iesus, postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt)

a Simile initium epist. 1. Zosimi.
b cui obedientiam debeat Ecclesiæ Monarcha?
c verba Greg. epist 117. lib. 7. indict. 2. *cura est solicitudinis adhib. vt ea quæ pro quiete monachorum religiosæque conuersationis fuerint ordinata, nec.*
d quædã valeat præs.
e ratio exig. vtilitatis.
f nisi forte vbi maior est auctoritas, nõ debet, &c.
g videtur hic locum citare Concil. Aquisg. sub Greg IV. A. D. 836. vide cap. 8. vide & Concil. Meldense sub Sergio II. c. 46.
h quasi vero de balsamo [illegible] perquirendo sollicita fuerit vetus Ecclesia.
i Hoc falsum.

Chrisma conficere docuit. Ipsa enim [k] lauatio pedum nostrum significat baptismum, quando S. chrismatis vnctione perficitur atque confirmatur.

Nam sicut ipsius diei solemnitas per singulos annos est celebranda, ita [l] ipsius sancti Chrismatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda & fidelibus tradenda; quia [m] nouum Sacramentum est per singulos annos, & iam dicto die innouandum, & vetus in sanctis Ecclesiis cremandum.

Ista [n] à sanctis Apostolis & successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus: Hæc S. Romana Ecclesia, & Antiochena à temporibus Apostolorum custodit; Hæc Hierosolymorum & Ephesinorum tenet. In quibus Apostoli præsidentes hæc docuerunt; & vetus Chrisma incendi, & non amplius quam vno anno[o] *vti* permiserunt, atque deinceps nouo *frui* & non veteri iubentes docuerunt.

Si quis [p] ergo his obuiare tentauerit, *omnem sibi (per* vos & per omnes recte intelligentes) *indulgentiæ aditum intelligat obseratum.*

Quia [q] *prauissimarum mentium peruersa doctrina, dum indulgentius frenis vtitur, in præuaricationem* præsumptionis delabitur; & nullatenus eruitur, nisi prudentium sustentatione & correctione liberetur.

Illa autem quæ [r] *circa* diuina mysteria & erga *baptizandos in vniuerso mundo S. Ecclesia vniformiter agit non otioso* [s] contemplanda sunt *intuitu: ne* [t] *locum superuacuis* intentionibus, & *superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere;* quia *docendi* [u] *sunt potius quam illudendi. Ad* [x] *nostram enim lætitiam benefa-*

k Lotione pedum mutua charitatis ope a significari censent Theophylac. Caietan. Iansen. &c. Eadẽ quotid. anam fidelium pœni étiem per intercessionẽ Christi continuam sanctificationẽ designari auctor est Augustin' tract. in Io n. 56 & 57. serm. de ablut. pedum sub nomine Cypriani idẽ asserit. Lotionẽ baptismũ significare eundemque Chrismatis vnctione perfici, sententia est veteri Ecclesiæ incognita, baptismo iniuria parasito Antichristi dignissima.

l hoc fuerat probandum non gratis sumendum.

m hic rursus principium petit impostor, & nugas agit.

n imo, omni tempore Episcopo chrisma conficere licere, inter statuta Ecclesiæ Orientalis refert Martinus Bracar. collect. c. 51. Concil. 1. Tolet. cap. 20.

o N. barbarismos.

p verba Siricij epist. 1. c. 7. *deinceps talis fuerit inuentus iam nunc sibi omnem per nos indulg.*

q verba Innocentij epist. ad patres Concil. Mileuit. quæ est numero 25. *ô prauiss.* &c. *doctrinã, aduerte tandem quod primum hominem ita libertas ipsa decepit, vt dum indulgentius frenis eius vtitur in prauarie præsumptione conciderit; neque ex hac potuit erui* &c.

r verba Celestini epist. ad Gallos c. 12. *illud, quod circa baptis.*

s contemplamur.

t verba eiusd. epist. 2, cap. 1. *ordinem calcabimus, vt locum superuac. superst.*

u docendi enim.

x ibid. ab initio epistol.

ctaper-

cta perueniunt , *& mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta* [y] pungunt.

Hic [z] vero *inter manus latronum*, *& dentes luporum furentium vtcunque versamur*; *& contumaces sunt* subditi atque *ones*. [a]

Nam [b] *latratu canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.*

Illa [c] verò *quæ* fomentis *non* sanantur *vulnera*, *ferro* abscindi *necesse est*.

Nec [d] *silere possumus, vt cum* [e] hic *ab illicitis reuocemus aliquos, officij nostri* prouocamur [f] *instinctu, in speculis à* Domino [g] *constituti, vt vigilantia nostra diligentiam comprobantes*, *& quæ coercenda sunt resecemus* , *& quæ obseruanda sunt* [h] censeamus.

Consulere [i] etiã nos (vt in prædictis literis vestris inuenimus) super accusatione sacerdotum voluistis, quæ oppido apud vos (vt in eisdem apicibus reperimus) crebrescit. Significastis insuper, plerosque attendere, [k] *Multos in ipsis honoribus Ecclesiasticis non congruenter viuere sermonibus & Sacramentis quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines, qui hos intuendo Christum obliuiscuntur! qui* [l] & multo *ante prædixit, vt legi Dei potius* [m] obtemperetur, *quam imitandi videantur illi qui ea quæ dicunt non faciunt: & traditorem suum tolerans, vsque in finem etiam ad Euangelizandum cum cæteris misit.*

Nam Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt; similiter & successores eorum; [n] quamquam multa de talibus præuidentes Spiritu Dei futura statuerunt. Porro, (vt legitis in Actibus Apostolorum) [o] *erat* eo tempore inter fideles *cor vnum & anima vna* , *neque* [p] aliquis *eorum aliquid suum* proprium *esse dicebat*; *sed erant illis omnia communia*. Nulla enim inter eos accusatio nisi familiaris erat, nec vnquam inter imitatores eorum aut fideles fieri debet, dicente [q] Domino, *Quod tibi fieri* non vis *alteri ne facias:*

y compungunt.

z verba August. de pastoribus cap. 7.

a & pro his periculis nostris, vt oretis exoramus, & cont.

b verba Hieronymi. epist. 83.

c Siric. epist. 1. cap. 7. quia ferro necesse est excidantur vulnera quæ fomentorum non senserint medicinam.

d verba Celestini epist. 2. ab initio.

e cum ad hoc, vt ab.

f prouocemur.

g à Deo.

h sanciamus.

i quascumq; cõsultationes memoras, figmenta esse nemo nescit.

k verba Augustini lib. de pœnit. medicina c. 13. seu libri 50. homil. vltima. An forte attendunt multos etiam in ipsis &c. præpositorũ & ministrorum non cong.

l tanto ante.

m obtemperaretur.

n Apostolica statuta mentitur impostor.

o Act 4.

p neque quisquam eorum quæ possidebat, aliquid &c.

q imo dicente Tobia non Domino. vide cap. 4. vers. 16.

& idem, [r] *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Et [ſ] *Dilectio proximi malum non operatur.*

Ipſi ergo Apoſtoli & ſucceſſores eorum olim ſtatuerunt, [t] eos ad accuſationem non recipi *qui ſunt ſuſpecti*, vel *qui heri aut nudiuſtertius*, vel dudum *fuerunt inimici*; quoniam ſuſpecti facti ſunt & [u] *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, vel quorum vita eſt accuſabilis, aut dubij in recta fide.

Similiter [x] *quorum fides, vita & libertas neſcitur*, vel [y] *qui infamiæ maculis ſunt adſperſi*, aut [z] *ſceleribus irretiti.*

Neque [a] eos ſacerdotes debere vel poſſe aut Clericos accuſare, qui rite ſacerdotes fieri non poſſunt, nec ſui ſunt ordinis: quoniam ſicut Sacerdotes vel reliqui Clerici à ſecularium laïcorum excluduntur accuſatione, ita [b] illi ab iſtorum ſunt excludendi & alienandi criminatione. Et ſicut iſti ab illis, ita & illi ab iſtis non recipiantur: quoniam ſicut Domini Sacerdotum ſegregata debet eſſe conuerſatio ab eorum conuerſatione, ita & litigatio; quia [c] *ſeruum* Dei *non oportet litigare.*

Tales, chariſſimi fratres, accuſationes & iniuſtas aut nociuas æmulationes pro viribus prohibete, [d] *quia contentio* ſummopere *eſt vitanda.* [e] *Septies enim cadet iuſtus* in die, *& reſurget; impij autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus*, ait Salomon, *ne gaudeas: & in ruina eius* non [f] *exultet cor tuum: ne forte videat Dominus & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam.* Non [g] *contendas cum peſſimis, nec æmuleris impios: quoniam non habent futurorum ſpem mali: & lucerna impiorum extinguetur.* Nec [h] *æmuleris viros malos, nec deſideres eſſe cum eis*; *quia* rapinam *meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.* Hæc cauete, chariſſimi: hæc meditamini, & fratribus in omnibus ſolatium præſtate: quia [i] *in hoc cognoſcent omnes*, vt ipſa per ſe veritas ait, quoniam [k] *mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Si [l] enim *in rebus ſecularibus ſuum cuique ius & proprius ordo ſeruandus eſt: quanto magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio?* [m] *Quod* iſta obſeruatione obſeruabitur,

r Matth. 22. ſ Rom. 13. t hoc ſtatuit Ambroſ. epiſt. 64. u ſtatutum Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15. x Adrian. I. ibid. y Statutum Conc. 7. Carthag. c. 2. z ſtatutum Cõc. 2. Carth. c. 6. a ſtatutũ Adriani I. collect. c. 19. b ſupra monuimus hoc à veteratore confictũ: contrarium certe decernunt Chriſtiani Impp. Cod. Theod. li. 11. tit. vlt. conſt. 10. hoc ſtatuiſſe dicitur Sylueſter in Cõc. 2. Rom. c. 14. contrarium ſanxit Conc. Epaun. c. 24. C. Theodoſ. li 16. tit. 2. conſtit. 41. &c. c 2. Tim. 2. d verba Adriani I. collect. c. 5. e Prou. 24. 16 f ne. g ne. h ibid. ab initio cap. ne æmul. i Ioan. 13. 35. k quia. l verba Greg. epiſt. 121. li. 7.

m induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione ſeruabitur, ſi nihil &c.

uabitur, *si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur.* Vnde constat Episcopos locorum singulorum omnium qui [n] *sub* eorum *degunt moderamine* curam habere solicitam, & *causas vtilitatesque eorum* cum Dei timore *disponere. Valde* ergo iniquum *est*, *vt* alij quilibet, omissis suis, *se* illorum *causis* admisceant. *Sed* illi *eorum vitam* & iudicium *competenti regularique* debeant moderamine *disponere*, *qui* eos in sacerdotium ordinant, & à quibus iam ordinati sunt: quoniam, vt lex loquitur, *Maledictus* [o] omnis est *qui transfert terminos proximi sui: &* dixit *omnis populus, Amen.*

Deus [p] ergo, fratres, *ad hoc præordinauit* vos, & omnes qui summo sacerdotio funguntur, *vt iniustitias* remoueatis, *& præsumptiones* abscindatis, *&* in *sacerdotio* laborantibus succurratis, *& opprobriis* & calamitatibus eorum *locum non* præbeatis, *sed ei qui calumniam* & opprobrium *patitur adiutorium* feratis; *illum vero qui calumniam* vel opprobrium *facit* abscindatis, & Domino in suis Sacerdotibus opem feratis.

Sacerdotes quoque Dominus sibi elegit, [q] vt sacrificent ei, & offerant oblationes Domino: Leuitas quoque sub eis esse iussit in ministeriis eorum. Vnde ad Mosen loquitur dicens: [r] *Princeps autem principum Leuitarum Eleazar, filius Aaron Sacerdotis, erit super excubitores* [f] Ecclesiæ *sanctuarij.* De his enim locutus est Dominus ad Mosen; *Tolle* [t] *Leuitas pro primogenitis filiorum Israël, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum, eruntque Leuitæ mei. Ego* [u] *Dominus.* Si Leuitas suos esse Dominus voluit, quanto magis Sacerdotes sibi adsciuit? De quibus ait, [x] *Si quis externorum accesserit,* morietur.

Omnia vero quę Domini sunt caute tractanda sunt, & non leuiter præcipitanda: quoniam & inter homines pro fidelibus habentur, qui Dominorum suorum [y] *causas bene custodiunt*, & fideliter tractant; atque præcepta Dominorum suorum bene custodiunt, & non transgrediuntur. Pro infidelibus vero reputantur hi, qui Dominorum suorum causas incautè & negligen-

n *Eiusd. lib. eod. epist. 66.* Episcopi loci ip ius sub cuius degunt moder. curæ sit eorũ causas &c. Valde enim est incongruum, vt omisso eo, alius quilibet eorũ se causis admisceat. Sed ille eorũ vitam &c. debet moderatione disp. qui pro commissis eorum sibi animabus compellitur reddere rationem.

o Deut. 27. 17 dicet.

p *verba Procli epist. ad Domnũ Antioch. vide Concil. Chalced. act. 14.* præordinauit à religiositatem vt &c. remoueas &c. comprimas, & Sacerdotio laboranti succurras, & opprob. locum nõ præbeas, sed ei &c. feras &c. abscindas &c.

q hæc de sacerdotibus V. T. vera sunt; sacerdotium Noui Test. vnicum totius scil. Ecclesiæ, quæ [illegible] ἱεράτευμα, 1. Pet. 2.

r Num. 3. 32. f custodiæ. t ibid. 45. u ego sum. x Num. 1. 51. imo de Leuitis hoc dictum, inspice locum Lector. y N. phras.

ter tractant, & præcepta eorum despiciunt, & non vt debent custodiunt.

Ideo hæc præmisimus, vt cognoscatur ab his quibus incognitum est, quod & sacerdotes (quos sibi Dominus de [z] omnibus adsciuit, & suos esse voluit) non sunt *leuiter tractandi, vel lacerandi*, nec temere accusandi, aut reprehendendi nisi à Magistris suis; quoniam eorum causas [a] sibi Dominus reseruare voluit, & suo iudicio vindicari. Nam in his, & in aliis præceptis Domini, & fideles cognoscuntur, & infideles reprobantur. Tolerandi enim hi sunt potius à fidelibus, quam *exprobrandi*; veluti *palea* cum tritico, *vsque ad vltimum ventilabrum*; sicut [b] *pisces mali cum bonis vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, hoc est in fine seculi*.

Nullatenus [c] ergo *potest condemnari humano examine, quem Deus suo iudicio reseruauit*; *vt* [d] *propositum Dei*, quo decreuit saluare quod perierat, fiat immobile. Et ideo quia voluntas eius non mutatur, nullus præsumat ea quæ sibi non sunt concessa.

Vnde est illud quod Apostolus loquitur dicens, [e] *Iam quidem omnino delictum est, quia iudicia habetis vobiscum.* [f] *Quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini?* [g] *Ad illud redeatur quod Dominus ait: Si quis voluerit tunicam tuam tollere, &* in *iudicio tecum contendere, dimitte* ei *pallium. Et alio loco:* [h] *Qui* aufert quæ *tua* sunt ne repetas.

Sunt [i] *autem quædam quæ leuissima putarentur, nisi in scripturis demonstrarentur opinione grauiora. Quis* vnquam *dicentem fratri suo Fatue, reum gehennæ putaret, nisi ipsa veritas diceret?*

Illi vero qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait, [k] *Quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur*, valde cauendi sunt, & ad emandationem si voluntariè noluerint compellendi: quia [l] *infamia maculis sunt adspersi*, & in barathrum delabuntur, nisi eis Sacerdotali auctoritate subuentum fuerit.

Similiter & illi de quibus ipse ait, [m] *Cum huiuscemodi* hominii

z pari iure omnes sibi pios adsciuit Dominus, filiorum scilicet.

a Si sacerdotum causas sibi Dominus reseruare voluit; quo iure earum sibi iudicium vindicat vrbicus Papa?

b verbis iisdem vsus August. aduers. Crescon. li. 4. cap. 26 de vtilit. pœnit. cap. 12.

c verba Constantini M. referente Adriano I. collect. c. 51.

d Rom 9.

e Sic legit August. Enchir. cap. 78. 1. Cor. 6.

f Ibid. post lin 3.

g vt ad ill d.

h substituit impostor verba vulg. edit. sic enim August. *Qui abstulerit in quit, tua noli repetere*

i verba August. Enchirid. c. 79. ab initio.

k Gal. 5. 21.

l phr. f. Concil 7 Carthag. c p 2.

m 1. Cor. 5 11 de iisdem loquitur de quibus Gal. 5.

hominibus *nec cibum sumere*; quia infamia sunt notati [n] antequam Sacerdotali auctoritate sanentur, & *in gremio* S. Matris Ecclesiæ redintegrentur; quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt.

Manifestum est enim, quod hi [o] extra nos sunt, & à nobis discreti esse debent, cum quibus nec edere [p] nec cibum sumere licet.

Similiter & [q] *omnes personæ*; quibuslibet *turpitudinibus* ac scurrilitatibus *subiectæ*, infames sunt effectæ.

Et *omnes* [r] *qui aduersus patres armantur* infames efficiuntur.

Arenam [s] vero *& salem, & massam ferri facilius est* [t] portare, *quam hominem imprudentem & fatuum* [u] atque *impium*. [x] Quoniam *qui minoratur corde cogitat inania; & vir imprudens & errans cogitat stulta*. [y] *Multos supplantauit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in nouissimo; & qui amat periculum in* [z] ipso *peribit*. *Cor ingrediens duas vias non habebit* [a] requiem, & praui cordis *in illis scandalizabitur*. *Cor nequam grauabitur in doloribus, & peccator adijciet ad peccandum*.

Talia cogitantes sancti Apostoli, eorumque successores spiritu Dei repleti, malos homines præuidentes, & simplices considerantes, difficilem [b] aut nunquam voluerunt esse accusationem sacerdotum, ne à malis *potuissent* euerti aut submoueri; quia si hoc facile concederetur [c] *secularibus & malis* hominibus, aut nullus, aut vix perpauci remanerent; quoniam semper fuit, & est, & (quod peius est) nimis viget, vt mali bonos persequantur, & [d] *carnales spirituales* infestent.

Idcirco (vt prædictum est) statuerunt [e] ne accusarentur; aut, si aliter fieri non possit, perdifficilis eorum fieret accusatio; & à quibus (vt supradictum est) non præsumeretur, neque à propriis sedibus aut Ecclesiis Episcopi eiicerentur.

n Sacerdotalis auctoritatis proprie loquendo nõ est infamiæ notam delere, quam inurere Magistratus officij est.

o extra sunt corde, extra fiant & corpore per excommunicationem.

p . n differũt edere & cibũ sumere?

q verba Concil. 7. Carth. c. 2.

r verba epist. Procli Constant. ad Dominum Antioch.

s Eccl. 22. 18.

t ferre.

u & imp.

x Eccl. 17. 22

y Eccl. 3. 26.

z illo.

a habebit successus, prauũ cor in illis, &c. August. in speculo legit *prauicordius*.

b vnicus Pauli locus de presbyteri accusatione non recipienda nisi sub duobus aut tribus testibus, ex 1. ad Tim. epist. c. 5. proferri potest: meminerit vero Lector Cyprian. lib. 3. ad Quirin. c. 76. Chrysost. Theodoret. & Theophylactum ætate senem intelligere.

c quasi verò omnes seculares mali, omnes clerici boni sint.

d Solet impostor clericis spiritualium, laicis carnalium nomen aptare. vide Pseudo-Clement. epist. 1. &c.

Quod si quo modo præsumptum fuerit, [f] *antequam* & proprius locus, & sua *omnia eis legibus redintegrarentur*, nullatenus à quoquam accusarentur aut criminarentur; & [g] *nisi sponte elegerint, cuiquam pro talibus non responderent*. Sed postquam (vt præfixum est) restituti fuerint, & sua omnia eis legibus redintegrata, dispositis ordinatisque suis, [h] magnum spatium tractandi causa eis concederetur. Et postea, si necesse fuerit, [i] *regulariter* vocati *venirent ad causam*; *&, si* iustum visum fuerit, *accusantium propositionibus* sustentatione fratrum *responderent*. Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel Ecclesiæ, atque res ab æmulis aut à quibuscunque detinentur, vt aliquid illis obiici debeat. [k] Nec quisquam potest eis quoquomodo quidlibet maiorum vel minorum obiicere, dum Ecclesiis, rebus aut potestatibus carent suis.

Similiter [l] statutum est, & nos eadem statuta firmantes statuimus, vt si aliquis clericorum suis Episcopis infestus aut insidiator fuerit; eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, vt mox ante examinatum iudicium [m] *curiæ tradatur*; cui diebus vitæ suæ deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat.

Nec [n] vllus vnquam præsumat accusator simul esse & iudex vel testis; quoniam [o] *in omni iudicio* quatuor personas necesse est semper adesse, id est iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes.

Similiter statuentes Apostolica auctoritate iubemus, ne [p] pastorem suum *oues quæ ei commissæ* fuerant, *nisi* in *fide* errauerit, *reprehendere* audeant; quia [q] *facta præpositorum oris gladio ferienda non sunt*, neque potest esse discipulus super Magistrum; dicente veritatis voce, [r] *Non est discipulus super Magistrum, nec seruus super Dominum suum.* [s] *Odibilis* autem *coram Deo & hominibus est superbia, & execrabilis omnis iniquitas.* [t] *Perdidit Deus memoriam superborum, & reliquit memoriam humilium sensu.* [u] *Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum. Semen autem*

f verba Concil. Rom. 5. sub Symm.
g Adrian. I. Coll. c. c. 5.
h Concil. 5. sub Symm.
i verba Concil. 3. sub Symm.
k Concil. 5. sub Symm.
l Similis statuti meminit Pseudo Pius epist. 2. abusus verbis Constit. 39. tit. 2. lib. 16. Cod. Theod. quæ supra descripsimus.
m Decurij scil. quo imperante Fabianus coronatus est.
n Cod. Theodos. lib. 2. tit. 2. *Ne in sua causa quis iudices aut testimonium dicat*
o Isid etym. lib. 18. cap 15 *In omni iudicio sex personæ quæruntur, iudex accusator reus & tres testes.*
p verba Concil. Rom. 5. sub Symmach. : *oues quæ pastori suo cõmissæ fuerint, eum nec reprehendere nisi à recta fide exorbitauerit, præsumant, &c.*
q verba Gregor. pastoral. parte 3. c. 5. r Matth. 10. 24.
s Eccl. 10. 7. t iniq. gentium, ibid. vers. 21. u Ibid. vers 23.

hoc

hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore; & qui timent Dominum, erunt in oculis [x] eius: *Fili* (ait Salomon) *in mansuetudine serua animam tuam, & da illi honorem* [y] cui honor competit. *Priusquam* [z] *interroges, ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris, corripe iuste. Priusquam audias, ne respondeas verbum; & in medio* [a] seniorum *ne adiicias loqui.*

Exemplo [b] *Cham filij Noë damnantur, qui* patrum *suorum culpas in* publicum *produnt*, aut eos accusare vel detrahere præsumunt; velut *Cham qui patris* sui Noë *pudenda non operuit, sed deridenda monstrauit.* Similiter & illi exemplo [c] *Sem & Iaphet* iustificantur, *qui reuerenter operiunt*, & non produnt ea *quæ patres suos excessisse* [d] cognoscunt.

Si [e] enim *à fide* deuiauerit Episcopus, *erit* corrigendus prius secrete *à subditis* suis.

Quod si incorrigibilis (quod absit) apparuerit, tunc erit accusandus ad Primates suos, aut ad sedem Apostolicam. *Pro* aliis *vero* actibus suis *magis est tolerandus* ab ouibus & subditis suis, *quam* accusandus & publicè derogandus; [f] *quia cum in* eis à subditis delinquitur, *eius ordinationi* obuiatur *qui eos* eis *prætulit*, dicente Apostolo: [g] *Dei ordinationi resistit qui potestati resistit.*

Qui vero [h] *omnipotentem* Deum *metuit*, nec *contra* Euangelium, nec contra Apostolos, nec contra Prophetas, seu sanctorum patrum instituta, *aliquid vllo modo agere consentit*. Sacerdotes ergo honorandi sunt, non *lacerandi*, vel *exprobrandi* sunt. Legitur in Ecclesiastico, [i] *In tota anima tua time* [k] Deum, *& sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit; & ministros eius* [l] non *derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica* [m] sacerdotem, *& propurga te cum brachijs. Da* illi [n] *partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis, & de* [o] *negligentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum, & sacrificium sanctificationis offeres Domino, & initia*

x illius. ibid. vers. 31.
y da illi honorem secundum meritum suum.
z Eccles. 11. 7. 8.
a Sermonū.
b *verba Isidori sent. lib. 3* c. 39. sententia damnantur Cham, &c. qui suorum præpositorū &c. in publico produnt: sicut Cham, &c.
c monstrauit. Habi uri suntSem meritum & Iaphet qui reuerenter, &c.
d cognouerunt.
e *Ibid.* Quod si à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à subditis: pro moribus vero reprobis tolerandus magis quam distringendus à plebe est.
f Greg. verba past. r. lib. 3. c. 5. *quia cum in præpositos delinquimus, eius ordinationi qui eos nobis prætulit, obuiamus.* g dictum Apostoli tibi non patrocinatur: de principibus enim non de Ecclesiæ præpositis agit Rom. 13 ad vers. 8. h verba Greg. impostoris fecibus obruta. vid. epist. 6. lib. 4 *quia omnip. Dominum metuit (Imp.) & contra statuta Euangelica, contra sacratissimos Canones agere aliquid nullo modo consentis.* hucusq; Pseudo Fabiani verba: vita Anselm. Lib. adu. VVibert. i Eccl. 7. 31. &c. k Dominum. l ne. m Sacerdotes. n illis. o neglig. tuæ.

Sanctorum: & pauperi porrige manum tuam, vt perficiatur propitiatio & benedictio tua.

Hæc non tantummodo vobis, sed omnibus fratribus per vos nota fieri volumus; *vnanimes*, p *vnum sentientes permaneamus in Christo. Nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vindicantes; non hominibus, sed Deo saluatori nostro placentes, cui est honor & gloria in seculorum secula. Amen.*

p verba Innocentij epist. 2. c. 13.

Iudicia Pontificiorum.

Anton. August. in Collect. Adrian. 1. cap. 38. Videndum quid illud sit, *Curiæ tradatur, cui omnibus vitæ suæ diebus seruiat*; quid enim Fabiani tempore (qui Maximini & Gordiani tempore vixit) *curia* ad pontifices pertinet? Auget suspicionem alterius esse verba, quod Augustini verba in ea referuntur ex Enchiridio cap. 79. Sed potuit August. verbis Fabiani vti, tacito eius nomine, &c.

Possevin. in Appar. Epistolam secundam, in qua agit Fabianus de Chrismate consecrando singulis annis feria 5. in cœna Domini, aliqui Apocrypham esse opinantur. Vide Bellarm. Card. lib. de Sacr. Confirm. c 8.

Binius in notis ad hanc epist. Hanc epist. Possevinus in apparatu sacro, verbo *Fabianus*, à quibusdam, nescio quibus, velut apocrypham reiici asserit.

Bellarm. de confirmat. lib. 2. c. 8. §. 2. *probatur, &c.* Videmus in hoc Concilio (Carth. 4. cap. 36.) quod apud omnes est maximæ auctoritatis, idem haberi de chrismate singulis annis renouando, quod habetur in Epistola Fabiani, quam nonnulli apocrypham esse volunt, &c.

CENSVRA.

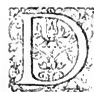
APOCRYPHAM iure meritoque censeri deprehendet, quicunque in αἰνοφανῆ de Chrismate singulis annis conficiendo παραδιατριβὴν oculorum aciem defixerit; simulque vulgaræ Bibliorum versionis, Concil. 2. & 7. Carthag. tertij & 5. Romani sub Symmacho, Siricij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, Innocentij, Zosimi, Celestini, Procli, Gregorij, Isidori & Adriani sententias à personato histrione citatas aduerterit.

FABIA-

FABIANI PAPÆ

Epiſtola III.

Dilectiſſimo fratri Hilario Epiſcopo, Fabianus.

IVINAE [a] *circa nos gratiæ memores eſſe debemus, qui nos per dignationis ſuæ miſericordiam ob hoc ad faſtigium ſacerdotale prouexit, vt mandatis ipſius inhærentes, & in quadam Sacerdotum eius ſpecula conſtituti, probibeamus illicita, & ſequenda doceamus.*

In [b] tantum enim in occiduis partibus, quibus moraris, audiuimus aſtutiam *Diaboli* ſæuire *in populum Chriſtianum, atque multiplici deceptione* prorumpere, *vt non* ſolum laïcos ſeculares, *ſed ipſos quoque* Domini *Sacerdotes* premat & vexet. *Vnde in* grandi *mœrore poſiti diſſimulare non poſſumus* quod corrigere atrociter debemus.

Quapropter **competens adhibenda eſt talibus* [c] medela *vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera* [d] capitis *peſte nihil* poſſit *ſed ſegnius tracta pernicies reatu non legitimæ curationis inuoluat pariter ſauciatos & medentes.*

Ob id ergo ſtatuentes decernimus, vt [e] *hi qui non ſunt bonæ conuerſationis*, aut quorum vita eſt accuſabilis, aut *quorum fides*, vita [f] *& libertas neſcitur, non poſſint Domini Sacerdotes accuſare.*

Ne viles perſonæ [g] ad *accuſationum horum admittantur.*

Similiter [h] *hi, qui in aliquibus criminibus irretiti ſunt, vel qui ſunt ſuſpicioſi, vocem aduerſus maiores natu non habeant accuſandi*; quia ſuſpicioſa vox & inimica veritatem ſolet opprimere.

Peregrina [i] vero *iudicia* (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) *generali ſanctione prohibemus*; *quia indignum eſt ab* [k] externis *vt Iudicetur, qui prouinciales, & à ſe electos, debet habere iudices*, niſi fuerit appellatum.

a Hilari verba epiſt. 3. ab initio.

b verba Felicis III. epiſt. 7. ab impoſtore horrende fœdata.

Qualiter in Africanis regionib. aſtutia Diaboli ſæuierit in popul. Chriſt. atque in id multipl. decept prorupperit, vt non modo vulgus incautum, ſed ipſos quoque in mortis profunda demerſerit Sacerdotes, nullus non orbis genuit, nulla terra neſciuit Vnde in graui mœr. poſ. diſſ. non poſſ. pereuntiũ atque à nobis exigendarum diſcrimen animarũ Quapropter &c

* ab his verbis ad finẽ epiſt. eadem habet Pſeudo-Sixt. 3 epiſt. 3.

c medicina. d capitis peſte &c. proſit. e verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 15.
f vita libertas. g in accuſ.
h Adrian. ibid. ex Concil. 2. Carth. g. cap. 6. i verba Adriani I. eiuſd. collect. c. 17. ex Cod. Theod. lib 9. tit. 1. conſtit. 10. k. exteris.

Vnde oportet, [l] *ſi aliquis* Epiſcoporum *ſuper certis accuſetur criminibus*, vt *ab omnibus audiatur qui ſunt in prouincia Epiſcopis*; quia [m] *non* oportet accuſatum *alicubi quam in foro ſuo* audiri. [n] *Si quis vero iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat.*

Appellantem [o] autem *non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia*; ſed *liceat appellatori vitiatam cauſam appellationis remedio ſubleuare.*

Liceat [p] *etiam in cauſis criminalibus appellare. Nec vox appellandi denegetur ei, quem* ſupplicio [q] *ſententia deſtinarit.*

Pulſatus [r] *ante ſuum iudicem cauſam dicat; & ante non ſuum iudicem pulſatus ſi voluerit taceat; & vt pulſatis, quoties appellauerint, inducia dentur.*

Si [ſ] *quis* ergo *iratus crimen aliquod cuilibet temere obiecerit, conuitium non eſt pro accuſatione habendum; ſed permiſſo tractandi ſpatio, id quod iratus dixit, per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur: vt ſi fortaſſe reſipiſcens, quæ* [t] præ iracundia *dixit, iterare aut ſcribere noluerit, non vt reus criminis teneatur.*

Omnis ergo [u] *qui crimen objicit ſcribat ſe probaturum Reuera*: ſemper *ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur.*

Et [x] *qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit ipſe patiatur.*

Placuit [y] etiam, vt *ſi Epiſcopus accuſatus* [z] appellauit ad Apoſtolicam ſedem, *id ſtatuendum quod* [a] eiuſdem ſedis Pontifex *cenſuerit.*

Hæc tamen omnino in Sacerdotum [b] *cauſa forma ſeruetur, ne quenquam ſententia non à ſuo iudice dicta conſtringat.*

Occurrere [c] quoque *quiſque* fidelium *ruinis debet* oppreſſorum, & *miſerorum ſubſidio, quo* [d] valeant ex reuelatione *aliena vindictà à ſe Dei remouere vindictam. Libat enim* Deo [e] *proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa.*

Vnde ſcriptum eſt, [f] *fratrem adiuuans exaltabitur.* Eccleſia enim Dei [g] *ſine macula & ruga* debet exiſtere; & ideo non oportet eam à quibuſdam conculcari, aut maculari; quia ſcriptum eſt, [h] *Vna eſt columba mea, perfecta*

l eiuſd. collect. c.27.
m ibid. c.33.
n ibid. c.32.
o ibid. c.34. ex interp. Aniani in conſtit. 2. tit. 30. lib. 11. Cod. Theod. & in cõſt. 15. eiuſd. tituli.
p Adrian. ibid. ex Aniano in conſtit. 20. eiuſd. tituli.
q in ſupplicium.
r Adrian. collect. c.56.
ſ Adrian. collect. c.47. ex Aniano in conſtit. 5. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodoſ.
t poſt iracundiam quę dixit.
u Adrian. collect. c.48. ex Aniano in conſtit. 11. eiuſd. tituli.
x ibid.
y Adrian. collect. c.21. ex Conc. Sardic. epitome inter opera eiuſd. Adriani.
z appellauerit Rom. Pont.
a quod ipſe cenſ.
b verba Cod. Theod. lib.4. tit.16. conſti. 2. in priuatorum.
c verba Conc. Tolet. 8. c.2.
d quo valet, & releuatione.
e Domino.
f Hæc verba ſcripta non ſunt: alludit autem ad locum Prouerb. 18. verſ. 19. vide Gregor. lib.7. Indict.2. epiſt.120.
g hæc conueniunt Eccleſ. glorioſæ, non militanti. vide Auguſt. de hæreſ. cap.88.
h verba Greg. epiſt.54. lib.7. Indict.2. Cant.6. Exod.33.

mea.

mea. Hinc iterum *Dominus ad Mosen* [i] ait, *Est locus penes me, & stabis super petram.* [k] *Qui est locus, qui non sit* [l] Domini, *dum cuncta* in *ipso per quem creata sunt continentur? Est* [m] *tamen locus apud* Deum, *videlicet sanctæ Ecclesiæ vnitas, in qua* supra *petram statur, dum confessionis* [n] *soliditas humiliter tenetur.*

Te, frater, & omnes fratres nostros Ecclesiam Christi sanguine redemptam regentes monemus, vt omnes à præcipitio, [o] *in quo* fratres & Domini pastores detrahendo & persequendo verbis & factis labũtur, laqueis quibus potestis *retentetis*, & [p] lacerari eos in hamo iræ non permittatis; quia [q] *scriptum est: Ira* enim *viri iustitiam Dei non operatur. Hinc rursum dicitur, Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Hæc autem vos, Deo auctore, omnia seruare non ambigo: sed occasione admonitionis exorta, bonis vestris* [r] desideriis & operibus *me furtiue subiungo; vt quod non admoniti facitis, quando vobis* [s] etiam *admonens additur, iam non soli faciatis.*

Quapropter, fratres, oportet vos, & omnes fideles diligere inuicem, & nõ detrahere aut accusare alterutrum: scriptum est enim, [t] *Dilige proximum & coniungere fide cum illo. Quod si denudaueris absconsa illius, non* persequeris [u] *post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic* [x] *qui perdit amicitiam proximi sui; & sicut qui dimittit auem de manu sua, sic* qui *dereliquisti proximum tuum, & non eum capies. Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Vltra eum non poteris colligare, & maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo, fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet. In conspectu oculorum tuorum* [y] conculcabit *os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa* [z] audiui, *& non coæquaui ei, & Dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet; & plaga dolosa* dolosi *diuidet vulnera.* [a] *Qui fodit foueam, incidet in* illam; [b] *& qui statuit lapidem proximo, offendet in eo; & qui laqueum alij ponit, peribit in illo. Facienti consilium nequissimum, super ipsum deuoluetur, & non agnoscet vnde* [c] aduenietillı. *Illusio & improperium superborum, & vin-*

i dicit.
k Quis est.
l in Deo &c. ab ipso.
m sed tamen est locus apud eum &c. super petram
n confess. eius.
o N. phras.
p al. l. bi eos in imo non.
q verba Grego. epist. 128 lib. 7. indict. 2. Iac. 1.
r vestris actibus me.
s & admonens.
t Eccl. 27. 18 &c.
u persequaris
x sic & qui.
y cõculcabit.
z odiui.
a & qui fodit
b in eam.
c adueniat.

dicta ſicut leo inſidiabitur illis. Laqueo peribunt, qui oblectantur caſu iuſtorum; dolor autem conſumet illos antequam moriantur. Ira & furor vtraque execrabilia ſunt; & vir peccator continens erit illorum.

d Eccl. 28. *Qui* [d] *vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius ſeruans ſeruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. Homo homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſibi ſimilem non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur* altiſſimum? *Ipſe dum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memento nouiſſimorum, & deſine inimicari. Tabitudo enim & mors imminent in mandatis eius. Memorare timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memora-*
e teſtamentum. *re* [e] Teſtamenti *altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi. Abſtine te à lite, & minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna ſyluæ, ſic*
f exardeſcit. g ſic ira ſidia *ignis* [f] exardeſcet; *& ſecundum virtutem hominis,* [g] *iracundia illius erit; & ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit irã ſuam.*
h incendit. i effundit. k adducit. *Certamen feſtinatum* [h] incendet *ignẽ, & lis feſtinans* [i] effundet *ſanguinem, & lingua teſtificans* [k] adducet *mortem. Si ſufflaueris in ſcintillam, quaſi ignis exardebit; & ſi expueris ſuper illam extinguetur, &* vtraque *ex ore proficiſcuntur. Suſurro & bilinguis maledictus; multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & diſperſit illos de gente in gentem. Ciuitates muratas diuitum deſtruxit, & domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit requiem, nec* habebit amicum in quo requieſcat. *Flagelli plaga liuorem,*
l fecit. [l] facit, *plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore*
m quaſi qui. *gladij; ſed non ſic,* [m] quomodo *qui interierunt per linguam ſuam. Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam*
n illius. *illius non tranſiuit, & qui non attraxit iugum* [n] eius, *& vinculis eius non eſt ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum eſt, & vinculum illius vinculum æreum eſt. Mors illius, mors nequiſſi-*
o infernus. *ma; & vtilis potius* infernus [o] *quam illa. Perſeuerantia illius non permanebit, ſed obtinebit vias iniuſtorum. In flamma ſua non comburet iuſtos. Qui*
p relinquũt. [p] dereliquunt *Dominum incident in illam;*

in illam; & [q] exardescet in illis, & non extinguetur; & immittetur in illos quasi leo, & quasi pardus lædet illos. Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam; & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Aurum tuum & argentum tuum consla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos. Et attende, ne forte labaris in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.

Ista caueant omnes, & [r] *cohibeant linguam suam à malo, & labia eorum ne loquantur dolum.*

De [s] *cætero* charissimi, *confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem; sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in* præparatione [t] *Euangelij pacis; in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.*

Hæc, frater, quæ tibi scripsimus, generaliter omnibus nota fieri volumus, vt quæ cæteros tangunt omnibus nota fiant.

Omnipotens Deus [u] *te*, frater, & reliquos fratres nostros vbique consistentes *protegat vsque in finem, qui cunctum mundum dignatus est redimere, Iesus Christus Dominus noster, qui* [x] est benedictus *in secula. Amen.*

Data 17. Kal. Nouembr. [y] Africano & Decio viris Clariss. Coss.

q exardebit.

r Psal. 33. 13.

s Ephes. 6. 10.

t p. præparationem.

u verba Greg. epist. 54. l. 7. Indict. 2. ipse quoq. te protegat &c.

x qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

y nullus in fastis Africani consulatus cũ Decio. Africanus collegã habuit Traianum Aug. A. D. 114. Legitur & Africanus Consul cum Maximino Aug. A. D. 238. quo sedi Romanę pręfectus est Fabianus: tres Decij Consulatus agnoscit Baronius, 1. cum Grato A. D. 252. secundum cũ Etrusco an. 253. tertium cũ Grato anno 254. quo electus est Cornelius Fabiani successor. Coronatum vult Fabianum Baron. A. 253. Ianuarij 20.

Iudicia Pontificiorum.

ANTON. *Augustin. in cap. 34. collect. Adriani* I. Quod in fine dicitur *de appellatione eius, qui ad supplicium ducitur*; non videtur Pontificij iuris esse sed ex iure ciuili arreptum, & in suprascriptis epistolis insertum: Postea incidi in Aniani interpretationem constitutionum Cod. Theod. & in eis hæc fere omnia inueni, &c.

Baron. ad A. D. 224. §. 21. Quod citat Cyprianus in Ecclesia esse statutum, vt primæ causæ in propriis cognoscantur Ecclesiis, apud

Fabiani epistolam ad Hilarium scriptam legitur in hæc verba; *Peregrina vero iudicia*, &c.

CENSVRA.

Cyprianum non citare quod apud epistolam ad Hilarium scriptam legitur, vnico argumento euincere possemus: hoc nimirum, verba à Baronio adnotata Adriano primo qui ea è Codice Theodosiano deprompsit restituenda esse. Addimus insuper impostorem variis è Concilio 2. Carthag. Toletano 8. scriptisque Hilari, Felicis III. Gregorij, Adriani I. Codicis Theodos. Aniani interpretis &c. petitis sententiis, longas ex Ecclesiastico libro & epist. ad Ephesios lacinias assuere, quibus addita coronidis vice nomenclatura Consulum mendax.

CORNELII PAPÆ

Epistola I.[a]

Charissimis atque dilectissimis fratribus, [b]*sanctæ Dei Ecclesiæ filiis, & omnibus Domino recta fide famulantibus, Cornelius Episcopus.*

VIDENS [c] charitatis vestræ beneuolentiam, quia Apostolorum amatores estis, eorumq; fidem & doctrinam tenetis, decreui vobis scribere (Domino auctore) quædam ex his quæ *nunc temporis* necessaria sunt *sciri*, & quæ apud nos in Ecclesia Romana (auxiliante Domino) [e]*meritis Apostolorum* nuper acta sunt *siue geruntur*: quoniam, patrocinante charitate, credo vos [f]*paterna gratia scripta* sedis Apostolicæ libenter *suscipere*, & mandata eius peragere, atque de eius *profectibus* gratulari.

Quia *quisquis se in* [g] radice charitatis *inserit, nec à viriditate deficit, nec à fructibus inanescit,* [h]nec amore *fæcunditatis opus efficax amittit.* Ipsa enim charitas [i] *exercet corda*

a secunda dicenda est, si notæ menstruæ fides habenda sit: ei tamē locum solitum reliquimus.
b an alij sunt Ecclesiæ filij à famulantibus Domino?
c nota phrases.
d Domin m mendacij quod impuro ore profanādis nō auctorem, sed osorem ac vindicem esse didicimus à Propheta ps. 5.
e Apostoli nulla sibi merita vindicarunt in via: nulli (ex hypothesi Pontificiorum) acquirere possunt in patria. f phras. Greg. epistol. 49. lib. 8. g verba Greg. epist. 114. lib. 7. indict. 2. quisquis in eius radice se &c. h quia humorem fœcund. &c. non amittit.
i ita exercet corda & corrob.

fidelium,

fidelium, sensus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile, sed fiat totum dulce quod agitur*;[k] dum eius *proprium sit nutrire concordiam, seruare*[l] mandata, atque *dissociata coniungere, praua dirigere, & cæteras virtutes perfectionis suæ munimine solidare.*

Quapropter rogo vos nobis congratulari, quia rogatu[m] *cuiusdam deuotæ* fœminæ atque nobilissimæ matronæ *Lucinæ* leuata sunt *corpora Apostolorum Petri & Pauli de catatumbis.* Et primo *quidem B. Pauli corpus* leuatum silentio positum est *in prædio* prædictæ matronæ, *via Ostiensi, ad latus vbi decollatus est.* Postea vero *B.* Apostolorum principis *Petri* accepimus *corpus*, & *condecenter* posuimus illud *iuxta locum vbi crucifixus est, inter corpora sanctorum Episcoporum, in templo*[n] *Apollinis, in monte aureo, in Vaticano palatij Neroniani*, 3. *Kalend.* Iuliarum die, orantes Deum & Dominum nostrum Iesum Christum vt [o] intercedentibus suis sanctis Apostolis maculas vestrorum purget peccatorum, & in sua vos conseruet voluntate diebus vitæ vestræ, & in fructu boni operis vos *perseuerabiles* reddat. Vos ergo his congaudete; quia & ipsi sancti Apostoli de vestro[p] congratulantur gaudio. Vos semper Deum laudate, & ipse glorificetur in vobis.

Scriptum est[q] enim, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Tantum enim à nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio*[r] commendare. Vnde *quidem*[s] *tanto nos necesse importunis prædicationibus*[t] insistere, quanto nobis *perfectæ negotiationis* creditur duplicata *talentorum assignatio, atque Dominicæ vocis ad suscipiendam eius requiem suadet assertio.*

k huius igitur cum sit prop.

l seruare coniuncta, diss.

m vide Pontificale. hanc fabulã Greg. ipse refellit epist. 30. lib. 3. & ex eo Baron. ei tamen fidem habet Ado in Chronic. Idem Ado in Martyrol. suo acta Passionis Cornelij recitat, in quibus hęc ad finem, *Eadem nocte venit B. Lucina cum Clericis & familia sua, & rapuit corpora Martyrum, & sepeliuit ea in agro suo,* &c. hinc forte occasio nata impostori, nouam Apostolicorum λειψάνων trãslationem comminiscendi.

n in loco sacrilegis idololatrarum ritibus polluto conditum à Christianis B. Petri corpus verisimile non est.

o vt demus Ecclesiam triumphantem pro militantis πανδήμως preces in genere fundere; eoque nomine (la è sumpto *intercedendi* quo varij patres vtuntur vocabulo) intercedere. Negamus tamen pios in gloria inter Christum & fratres in via laborantes intercedere. Christi λύτρῳ nititur eius ἀπολύτρωσις & fidelium purgatio; non sanctorum cum ipso regnantium merito.

p Si in vluis essent non ferendam in se fingendi libidinem nobiscum detestarentur.

q verba epist. Martini I. ad Amandum: scriptum namque est &c. Psal. 115.

r commodare.

s Ibid. Paulo ante quandoquidem &c. necesse est.

t imminere quantum nos perf. negot. creditorum nobis talent. duplicat assignatio.

Hæc inuidens antiquus hostis, suscitauit nobis aduersarium Nouatum, *recta fidei*[u] & sanctæ doctrinæ *æmulum*; qui extra Ecclesiam ordinauit Nouatianum, & in Africa[x] Nicostratum, vtrosque hæreticos sicut ille erat. Hi vero conatibus quibus potuerunt multos à recta & Catholica fide *suadentes* recedere fecerunt, & post se *in peruersam* & Deo *odibilem doctrinam*[y] *corruere* persuaserunt. Sed sicut istorum tergiuersationibus nimis sumus contristati, & de eorum perditione *contriti*, sic de aliorum *conuersatione* Domino auxiliante sumus lætificati. Deus autem omnipotens, qui tristibus miscet læta, oppido nos lætificauit: quod quidem Confessores, qui dudum *fuerant fideles nobis* & à recta fide, Diabolo instigante, *se separantes* cum[a] Maximo presbytero ad Ecclesiam Catholicam & fidem rectam sunt reuersi, & denuo (sicut prius) facti sunt confessores fideles.

Quapropter, charissimi, hortamur vos & deprecamur per Dominum nostrum Jesum Christum prædictos hæreticos, & omnes quos à recta fide & doctrina apostatare cognoueritis, exhortationibus & bonis studiis vestris ad Catholicam fidem & rectam doctrinam conuertere contendite, & in Dei voluntate[b] persistere suadete. Et non solum hos, sed omnes qui nondum fidem rectam perceperunt ad Catholicam fidem perducere festinate.

Quia[c] *neque mors, neque vita, &c. diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis.*

Data 7. Idus Septembr.[d] Decio & Maximo viris Clariss. Coss.

u non solum Cyprianus nouato proprie obiicit hæreticos crimen: sed cupiditatem rerum Nouatorum, ex auaritiæ inexplebili rapacitate furorem, &c. vide epist. 49.

x Nicostratum legationem Nouatiani suscepisse testantur epist. 48. & 49. à Nouato in Africa ordinatū, nemo.

y not. phras.

z no. phras.

a vide Cyprian. lib. 3. epist. 11. siue 46. iuxta edit. Pamelij.

b quomodo persistant nō conuersi sed conuertendi?

c Roman. 8. vt in epistola 12. Pseudo-Liberij, & 4. Pseudo-Damasi, & 8. Pseudo-Pelagij 2. vsque ad hęc verba, *diuinis*, &c. quibus Pseudo-Cornelius hanc & Pseudo-Hyginus epist. 1. clauserunt.

d Bis Decium cum Annio Grato Maximo Consulem factum vult Baron. A. D. 252. Sede vacante & Anno 254. quo Fabiano substitutus Cornelius Mense Aprili post Pascha. Secundum hunc Consulatum non agnoscit Onuphrius.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A.D. 221. §. 3. Existimauit* aliquis, sed nullo plane auctore nixus vel ratione, tunc dirutum esse inter alia sepulcrum Apostoli Petri, translatumque corpus eius ad Catacumbas, vbi cum

* Onuphrius.

Pauli

Pauli corpore mansetit vsque ad Cornelium Papam, qui vtrumque sustulisse dicitur; & Petri in Vaticano, Pauli vero via Ostiensi, vbi sunt postea ipsis erectæ Basilicæ, collocasse. Amplioribus sane spatiis Vaticanum olim patuisse, tomo 1. Annal. diximus; adeo vt non sit necesse hæc intelligere facta ab Elagabalo vbi est Petri sepulcrum. Rursum vero cum illud esset à latere circi Neronis inhærens monti, nequaquam videri potest illic fuisse opportunum locum ad agitandas immanium * bestiatum quadrigas. Nam si velimus illum eas agitasse in circo Neronis, si illius spectaculi capax circus non erat, ipse primo diruendus fuisset; cum tamen nulla mentio habeatur de circo diruto, quod ante omnia (quod res esset longe maioris momenti quam priuatorum sepulcra) dicendum fuisset. Si vero eum extra circum agitasse quadrigas dicere velimus: tunc cum inter circum & tumulum S. Petri perangustum esset spatium, monte à tergo, à fronte circo posito, non satis erat Elagabalo demoliri sepulcra, nisi solo æquasset (vt dictum est) circum; cum tamen non nisi aliquot sepulcrorum factam esse iacturam idem affirmet. At si demus etiam tum Petri Apostoli dirutum sepulcrum, eiusque corpus translatum ad Catacumbas; quæ, rogo, ratio subesset, vt & Pauli Apostoli corpus etiam è sepulcro via Ostiensi posito, & in Catacumbas pariter illatum, vna cum S. Petri corpore conderetur? cum vt illud antehac in proprio sepulcro via Ostiensi collocatum, & in hæc tempora asseruatum inde tolleretur, nulla causa vel saltem verisimilis monstrari possit.

* elephantorum.

4. His igitur penitus confutatis, magna est apud me autoritas S. Gregorij affirmantis, paulo pòst tempus passionis Apostolorum eorundem sacra corpora à Græcis furtim sublata, tumque ad Catacumbas perlata fuisse; qui diuino miraculo præpediti à cœptis desistere coacti sunt: cum fideles, re comperta, in sua loca Apostolorum corpora retulere. At rem gestam, eius verbis superius enarratam, hic repetere quo cuncta certiora reddantur, operæpretium existimamus. Scribens enim ad * Constantiam Augustam hæc ait: *De corporibus vero sanctorum Apostolorum quid ego dicturus sum? dum constat, quia eo tempore quo passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora, sicut ciuium suorum repeterent: quæ ducta vsque ad secundum vrbis milliarium in loco qui dicitur ad Catacumbas collocata sunt. Sed dum ea ex inde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit atque dispersit, vt talia denuò nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt; & in locis, in quibus nunc sunt condita posuerunt.* Hæc Gregorius.

* lib. 3. epist. 30.

5. Si ergo tunc sublata, & ad Catacumbas translata, ac etiam propriis locis tunc restituta fuerunt, quidnam est quod à Cornelio Papa ea è Catacumbis sublata dicuntur? & Pauli quidem prope viam Ostiensem positum, Petri vero in Vaticano? Hæc præfecto

ita eſſe non poſſunt, niſi dixerimus bis eadem corpora ad Catacumbas fuiſſe delata, ac bis itidem locis propriis reſtituta: quod quidem antiquorum nemo dixiſſe, nec ſaltem ſomniaſſe reperitur. Quamobrem cum eo redacta quæſtio eſſe videatur, vt vel mendacem (quod nefas eſt cogitare) Gregorium fuiſſe dicamus; vel potius hallucinatum eſſe incertum auctorem illum qui citari falſo Damaſus conſueuit: æquius eſt vt (quod omnis ratio perſuadet) potius Gregorio ea ad Auguſtum ſcribenti, quam incerto auctori incerta tradenti acquieſcamus.

6. Nec eſt inſuper quod dici poſſit, tunc temporis, cum à Græcis ſublata ſunt illa corpora, ad Catacumbas fuiſſe tranſlata; ſed demum à Cornelio Papa in loca priſtina reportata: nam ab eo tempore vſque ad Zephyrinum, dictis in locis, in Vaticano ſcilicet Petri, & Via Oſtienſi Pauli corpora permanſiſſe nemo poterit dubitare: ſiquidem ex tunc vſque in præſens complures Romani pontifices, quos recenſuimus, ſepulti dicuntur in Vaticano iuxta corpus Petri. Rurſus verò patens eſt teſtimonium Gaij, qui (* vt nuper dictum eſt) Romæ agens temporibus Zephyrini, vbi poſita eſſent corpora Sanctorum Apoſtolorum digito (vt ita dicam) oſtendit. His à nobis tum certis rationibus, tum antiquorum teſtimoniis ſtabilitis, aliquem refragari minime prohibemus: ſed volumus eſſe liberum in re ambigua, vt lubet vnumquanque ex animi ſui ſententia opinari: at veri amantem perſpicacis ingenij lectorem his noſtris fauturum minime dubitamus. Quod etſi quis his obiiciat eiuſdem Cornelij nomine vulgatam epiſtolam: dicimus eam non perinde exploratæ fidei eſſe ac eam quam opponimus citatam à nobis S. Gregorij ad Conſtantinam: cuius fidem adeo teſtatam nemo vnquam auſus eſt vel minimum quidem in dubium reuocare. At de his hactenus.

* A. D. 215. §. 2.

Binius in notis ad vitam Cornelij pauciſſimis immutatis Baronij verba deſcribit. Idem in notis ad hanc epiſtolam. S. Cornelium plures epiſtolas ſcripſiſſe teſtatur Hieronymus, lib. de ſcript. Eccl. in Cornelio, verbis ſupra allatis: Primam cuius meminit, cum ipſis Actis Conciliorum excidiſſe refert Baron. ann. 255. §. 3. Secundam cuius ibidem mentionem facit, hanc eſſe: ideoque immerito de fide & auctoritate taxari puto, quæ probatæ fidei teſtem Hieronymum adepta eſt, & cuius ſcripta cum rerum hiſtoria conueniunt. Quod vero SS. corporum Petri & Pauli è Catacumbis tranſlationem Cornelio attribuit, id ex libri pontificalis erroribus in hanc epiſtolam mendoſe irrepſiſſe, probabile eſſe videtur; nam ea verius primo ſeculo paulo poſt ipſorum paſſionem accidit, vt teſtimonio S. Gregorij Pont. ſupra demonſtratum eſt.

CENSV-

CENSVRA.

HÆc Hieronymi verba sunt, *Cornelius Romanæ vrbis Episcopus ad quem octo Cypriani extant epistolæ, scripsit ad Flauianum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum de Synodo, Romana, Italica, Africana: & aliam de Nouatiano & de ijs qui lapsi sunt, 8. de gestis Synodi, &c.* in his vero nullum (quicquid in contrarium opinetur Binius) testimonij vestigium apparere censeo, cuius pondere auctoritas insulsis & *à veritate historiæ* plurimum abludentibus Mercatoris nugis conciliari queat: Sit ergo *tam probatæ fidei testis Hieronymus* quam sublestæ fuit quicunque hanc farraginem (suppilatis Leonis & Martini primi epistolis) primus euulgauit; patronum Binium habere potest infelix cornicula, non de Hieronymi testimonio gaudere.

CORNELII PAPÆ

Epistola II.

Cornelius Episcopus [a] Rufo *coëpiscopo in Domino Salutem.*

a aliàs Rustico.

EXIGIT [b] *dilectio tua, frater charissime, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ tuis deberemus* [c] consultibus *respondere: quod licet non prolixe, sed* succinctè [d] *agere festinaremus propter quasdam importunitates, quæ nostris præpedientibus peccatis in nos superuenere; tuis tamen,* [e] *per reliqua Sanctorum patrum Instituta, studijs perquirere latius & inuestigare* permittimus. [f] *Non enim potest mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [g] grauata, *tantum boni peragere, quantum delectata & oppressionibus soluta. Non ergo ista ob id prætulimus, vt hæc & alia, quæ necessaria fore cognouerimus, tuæ sanctitati velimus denegare; sed* [h] *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

b eadem ab impostore adscripta sunt verba Greg. epist. 32. lib. 12. Exegit ergo.
c consultis.
d succinctè.
e tamen hæc.
f committimus.
g prægrauata.
h sed vt quod

Sacramentum autem hactenus à summis sacerdotibus vel Dei ministris exigi; [i] *nisi pro fide recta* minime cognouimus, nec spontaneos iurasse reperimus. Summopere ergo S. Jacobus Apostolus prohibens sacramentum loquitur dicens, [k] *Ante omnia, fratres mei, nolite* [l] iudicare, *neque per cœlum, neque per terram, neque aliud*

i hanc exceptionem ipsemet excludet impostor infra.
k Iac 5.
l iurare.

quodcunque iuramentum. Sit autem sermo vester, Est, est; non, non; vt non sub [m] iudicium *decidatis.*

Et Dominus in Euangelio ait, [n] *Audistis quia dictum est antiquis, Non* peierabis, [o] *reddes autem Domino iuramenta tua. Ego antem dico vobis non iurare omnino: neque per cœlum, quia thronus Dei est; neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per Hierosolymam, quia ciuitas magni regis est; neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester Est, est; non, non. Quod autem his abundantius est,* [p] *à malo est*: id est, ab exigente & à iurante.

Hæc, frater charissime, ipse Dominus [q] *prohibet*, id est non debere *iurare*. Hæc Apostoli maxime omnes, hæc Sancti viri prædecessores nostri, qui huic Sanctæ [r] *vniuersali* Apostolicæ Ecclesiæ præfuerunt ante nos: Hæc prophetæ & reliqui sancti Doctores, per vniuersum mundum dispersi ad prædicandum, iuramenta fieri vetant. Quorum nos exempla si cœperimus enumerare, aut in *schedula* hac inserere, ante deficiet *hora diei*, quam eorum exempla de hac causa prohibita. Quę nos sequentes, sanctorum Apostolorum eorumque successorum iura firmamus, & [f] Sacramenta incauta fieri prohibemus.

Vnde & ipse Dominus in tabulis lapideis quas Mosi dedit propria manu scripsit, dicens; Vide ne assumas [t] *nomen Domini Dei tui in vanum*: & reliqua. Nos autem (vt paulo superius prælibauimus) [u] *Sacramentum Episcopis nescimus* [x] *oblatum*, nec vnquam fieri debet; quoniam (vt supra memoratum est) *præceptum est*, [y] *à Domino non iurandum, neque per cœlum, quia thronus Dei est; neque per terram, quia scabellum est pedum;* [z] *neque per caput suum, quia nullus potest vnum capillum* [a] creare.

m iudicio.

n Matth. 5. 33.

p periurabis.

p à Malo, id est à Diabolo ad iuram. non necessaria impellente: sic Chrysost. in Psal. 5. Euthym. Theophylact. August. alia sententia lib. 1. de serm. D. in monte c. 30. à Malo est: id est, si iurare cogeris, scias de necessitate venire infirmitatis eorum quibus aliquid suades: Quę infirmitas vtique malum est, &c.

q nor. phras.

r eodem modo vniuersalis olim Romana fuit Ecclesia, qua piusq; liber Catholicus, id est vniuersalis dicitur.

f Quasi vero vllus vnquã licita crediderit.

t Hac phrasi non est vsus Dominus Exod. 20. & Deut. 5.

u Abutitur Impostor verbis Basilij Seleuciensis in causa Eutychetis. vide Concil. Chalced. Act. 1. Tom. 2. Concil. parte 2. p. 98 hactenus Sacram. &c.

x Nescis quid scribas; scimus nos te initio epist. scripsisse pro recta fide Sacram. ab Episc. exactum

y Matth. 5. Sed & præc. est nobis à Domino Christo.

z pedum Dei est.

a eorum qui à Deo creati sunt ipse facere, vnusquisque vero, &c. habens; &c. ser... ns, &c.

Vnusquis-

Vnusquisque [b] enim (*sicut ante altare stans*) *Dei timorem* habet *præ oculis*, *& propriam conscientiam mundam* seruat *Deo*, *quod in memoria retinet nullatenus habet intermittere*, quoniam [c] *os quod mentitur occidit animam*. Et Apostolus ait, [d] *Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo*, *quoniam sumus inuicem membra*; & alibi, [e] *Nolite mentiri inuicem*.

Hæc [f] sunt *præcepta* Saluatoris, hæc Prophetarum, hæc sanctorum patrum instituta. *Quæ si quis* in vanum duxerit, *hostis est animæ suæ*. Quia [g] *nemo contra Prophetas*, nemo contra Apostolum, *nemo contra* [h] Euangelium *facit* aliquid absque *periculo*.

Et summopere præuidendum est, ne pastorem suum [i] *oues quæ* ei *commissæ* fuerant *reprehendere*, (*nisi à fide exorbitauerit*) neque accusare *præsumant*: quoniam tales accusationes vim non habent, nec eis nocere possunt. [k] *Vnum vero, charissimi*, vt ait B. Apostolus Petrus, *non lateat vos, quia vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. Non tardat Dominus promissis, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad pænitentiam reuerti. Adueniet autem dies Domini vt fur, in* qua *cæli magno impetu transient, elementa vero calore soluentur. Cum hæc igitur omnia dissoluenda sint*, [l] ex his potestis considerare *quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei Dei, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.*

Vos [m] *autem, charissimi*, dixit Iudas Apostolus, *memores estote verborum quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Iesu Christi; qui dicebant vobis, quoniam in nouissimo tempore venient illusores, secundum sua desideria ambulantes impietatum. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem, charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in spiritu Sancto orantes, ipsos vos in dilectione Dei seruate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero saluate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes & eam quæ carnalis est maculatam tunicam.*

Nullus enim Sacerdotum [n] *causam suam alieno com-*

b hoc debet quilibet pius, hoc ro.a facit quilibet Episcopus: alia ratio officij, alia facti.
c Sap. 1.11.
d Zach 8.16. Eph. 4.25.
e Coloss. 3 9.
f verba epist. sub nomine Hieron. de vita clericorũ ad Oceanum *si quis hæc præcepta non obseruarit, hostis &c.*
g verba Concil 1. Carth. c.13.
h Euangelia facit sine peric.
i verba Concil. 5. Rom. sub Symmacho, *oues quæ pastori suo comm. fuerint, eum nec reprehendere, &c.*
k 2. Pet. 3.8. *vnum vero hoc.*
l additam. impostoris.
m Iudæ epist. vers. 17. &c.
n Ambros. epist. 29. *Ne causam tuam alieno cõmittas iudicio.*

mittat iudicio, nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum.

o Adrian.I. collect. c.17.
p Cod.Eccl. Afric.c.30.
q Adrian.collect. cap.5. 8. 30.32.18.
r Concil.3. Carth.c.10.
s verba Conc. Chalced. initio actionis 10.
t sent.176. Sixti Pythag. *possibile est homines verbo fallere sed non Deum.*
u Heb.4.
x Psal.33.
y Sixti Pythag.sent.292.
z eiusd. sent. 203.*nihil mali vult* &c.
a Eccl.Romana nunquam aliter *vniuersalis* dici potuit quam alia quælibet orthodoxæ & Cathol. fidei tenax.
b vide a l finē Nouell. 4. & 5. lib.3.
c vbi prohibuit Dominus quæ tu supra de iudiciis Episcopalibus: epistol. tuæ inseruisti: *frons meretricis facta est tibi.*
d extrema verba epistol.8. Bonifacij primi Mogunt. Episcopi.
e vide præcedentem epistol.

Sed vnusquisque [o] *comprouinciales iudices* & notos habeat, nisi [p] *aliquam vim temerariæ multitudinis* illic timuerit; aut *infestos*, [q] *aut suspectos* inibi *iudices, habuerit*; pro quibus causis [r] *ad maioris auctoritatis iudices*, & ad alias prouincias appellare & venire concessum est: Omnia [h] ergo *quæ aduersus absentes* in omni negotio aut loco *aguntur* aut iudicantur, omnino *euacuentur*; quoniam *absentem nullus addicit*, nec vlla Lex *damnat*.

[t] Facile ergo homo hominem *fallere* potest; *non* tamen *Deum*, [u] *cuius oculis omnia nuda sunt & aperta:* vnde ait Propheta [x] *Dominus nouit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt.*

Sapiens [y] ergo *non est qui nocet*. Neque quicquam [z] *mali vult qui fidelis est*, aut cuiquam insidias machinatur.

Hortamur, frater, & monemus tuam dilectionem, vt omnes semper (prout melius potueris) adiuues, *confortes* & consoleris. Et sacramenta, super quibus hanc S. Romanam ac [a] vniuersalem Ecclesiam consulere voluisti, fieri prohibeas, & *neminem* vnquam infestes aut *noceas*.

Hæc, frater, [b] *ad* reliquorum fratrum *notitiam* tua *faciat* sanctitas *peruenire*, vt omnes hæc mala caueant. Et sicut generaliter tam *ab ipso Domino*, [c] quam à *sanctis & reliquis* Apostolicis viris & cæteris patribus sunt prohibita, ita generaliter ab omnibus custodiantur.

Bene [d] *valere Beatitudinem tuam* semper *optamus*, & *sacris virtutibus proficere* te desideramus, frater charissime, atque amantissime.

Data 11. Kal. Iunij, [e] Maximo, & Decio viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

IMPOSTOR tædiosam de iuramentis disputationem aggressus, secum pugnat; & (vt cum poëta loquar) *diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis:* idem sententiis ex actis Constantinopolitanis sub Flauiano, Concilio Carthag.1.& 3. Cod. Eccles. Africanæ, Concilio

Chalced.

Chalced. Concil. Rom. 5. sub Symmacho, versione Bibliorum vulgata, Ambrosio, auctore epist. *de moribus & vita Clericorum, ad Oceanum* inter opera Hieronymi, Adriano I. Bonifacio Mogunt. & Sexto Pythagoræo in epistolam translatis, tanquam coemptis fucis, turpitudinem suam inconstare nititur. Sequentes Cornelij ad Cyprianum epistolas, in quibus sanctissimos inuicti Martyris vultus quodammodo intueri licet hic exhibemus, vt collatione cum Pseudo-Isidori quisquiliis facta, eas dissimillimo spiritu dictatas, diuersissimo stylo exaratas esse constet.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

NE quid minus ad pœnam futuram *huius scelerati hominis deesset, prostratus virtutibus Dei (cum Maximus & Longinus & Machæus inde fuissent expulsi) denuo resurrexit; & (sicut prioribus literis tibi, quas per Augendum confessorem misi, significaui,) puto Nicostratũ, & Nouatum & Euaristum, & Primum & Dionysium illò iam peruenisse. Inuigiletur ergo, vt omnibus coëpiscopis nostris & fratribus innotescat Nicostratum multorum criminum reum, & non solum patronæ suæ carnali, cuius rationes gessit, fraudes & rapinas fecisse, verum etiam (quod est illi ad perpetuam pœnam reseruatum) Ecclesiæ deposita non modica abstulisse. Euaristum vero auctorem schismatis fuisse, & successorem plebi cui antea præfuerat, Zetum in locum eius Episcopum esse constitutum. Maiora vero & grauiora hic designauit malitia & inexplebili prauitate sua, quam quæ illic apud suos semper exercuit, vt scias quales duces & protectores iste schismaticus & hæreticus lateri suo semper iunctos habeat.

* Nouatiani nom.

Scriptam autumat Baron. A.D. 254.

CORNELIVS CYPRIANO fratri Salutem.

VANTAM solicitudinem & anxietatem sustinuimus de his confessoribus qui dolo & malitia hominis callidi & veteratoris fuerãt circumuenti, & pene decepti, & ab Ecclesia alienati, tantam lætitiam adepti sumus; & Deo omnipotẽti & Christo Domino nostro gratias agimus, cum eos, cognito suo errore, intelligamus, hominis maligni velut serpentis astutia venenata derelicta, ad Ecclesiam vnde exierant, sicut ipsi ex suo corde profitentur, simplici voluntate venisse. Et primo quidem fratres nostri probatæ fidei, amantes pacem, vnitatem optantes, tumorem illum horum mollitum iam annunciabant; fides tamen non idonea, vt facile nobis credere daretur illos penitus esse mutatos. Posteà vero Vrbanus & Sidonius confessores ad presbyteros nostros venerunt, affirmantes Maximum confessorem & presbyterum secum pariter cupere in Ecclesiam redire. Sed quoniam multa præcesserant ab eis designata, (quæ tu quoque à coëpiscopis nostris & literis meis cognouisti) vt non temere eis fides haberetur, ex ipsorum ore & confessione ista quę per legationem mandauerant placuit audiri. Qui cum venissent, & à presbyteris quæ *gesserant* [a] exigerentur, nouissimè quod per omnes Ecclesias literæ calumniis & maledictis plenæ eorum nomine frequenter missæ fuissent, & penè omnes Ecclesias perturbassent, circumuentos se esse affirmarunt, neque in istis literis quid inesset scisse; tantummodo circumductos se, commisisse quoque schismata & hæresis auctores fuisse, vt paterentur & manus quasi in Episcopum imponi; qui cum hæc & cætera eis fuissent exprobrata, vt abolerentur & de memoria tollerenrur deprecati sunt. Omni actu ad me perlato, placuit contrahi presbyterium; affuerunt etiam Episcopi quinque, qui & hodie præsentes fuerunt; vt firmato consilio, quid

[a] a gesta erant.

lio, quid circa personas eorum obseruari deberet, consensu omnium statueretur. Et vt motum [b] omnium & consilium singulorum dignosceres, etiam sententias nostras placuit in notitias vestras perferri, quas & subiectas leges. His ita gestis, in presbyterium venerunt Maximus, Vrbanus, Sidonius & Macarius, & plerique fratres qui se eis adiunxerant, summis precibus desiderantes vt ea quæ ante fuerant gesta in obliuionem cederent, nullaque eorum mentio haberetur, proinde atque si nihil esset vel commissum vel dictum, inuicem omnibus remissis, cor mūdum & purum iam Deo exhiberent, sequentes Euangelicam vocem, [c] *Beatos esse puros corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Quod erat consequens, omnis hic actus populo fuerat insinuandus, vt & ipsos viderent in Ecclesia constitutos quos errantes & palabundos iamdiu viderant & dolebant; quorum voluntate cognita, magnus fraternitatis concursus factus est. Vna vox erat omnium gratias Deo agentium, gaudium pectoris lacrymis exprimentium, complectentium eos quasi hodie pœnâ carceris fuissent liberati: &, vt ipsorum propria verba designem, [d] *Nos*, inquiunt, *Cornelium Episcopum sanctissimæ Catholicæ Ecclesiæ, electum à Deo omnipotente, & Christo Domino nostro, scimus. Nos errorem nostrum confitemur; nos imposturam passi sumus; circumuenti sumus perfidia loquacitate captiosa. Nam etsi videbamur quasi quandam communicationem cum schismatico & hæretico homine habuisse: sincera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus; vnum Spiritum sanctum, vnum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Ista eorum professione non moueremur? vt quod apud potestatem seculi erant confessi, in Ecclesia constituti comprobarent. Quapropter Maximum presbyterum locum suum agnoscere iussimus: cæteros cum ingenti populi suffragio recepimus; omnia autem remisimus Deo omnipotenti, in cuius potestate sunt omnia reseruata. Hæc igitur, frater charissime, eadem hora, eodem momento ad te perscripta transmisimus, & Nicephorum Acolythum descendere ad nauigandum festinan-

b votum.

c Matth.5.

d verba Maximi & sociorum ad Ecclesiam reuertentium.

tem de statione ad vos statim dimisi, vt nulla procrastinatione habita velut præsens in isto clero & in isto populi cœtu Deo omnipotenti & Christo Domino nostro gratias ageres. Credimus autem fore, quin imo iam pro certo confidimus, cæteros quoque qui in hoc errore sunt constituti in Ecclesiam breui reuersuros, cum auctores suos viderint nobiscum agere. Has literas puto te debere, frater charissime, & ad cæteras Ecclesias mittere, vt omnes sciant schismatici huius & hæretici dolum & præuaricationem de die in diem euacuari.

An sequens epistola genuinus Cornelij fœtus sit expendet studiosus Lector, datam vult A.D. 255. Baron. ad eund. an. §. 47.

CORNELIVS EPISCOPVS *Romanus, fratri Lupicino Viennensi Episcopo S.*

CIAS, frater charissime, [a] *arcam* Dominicam vento persecutionis acerrimè commoueri, & edictis imperatorum Christianos vbique tormentis variis affici; nam in vrbe Romana Imperator ad hoc constitutus est, vnde publicè nec in cryptis notioribus [b] *Missas* agere Christianis licet. Exhortetur itaque charitas vestra omnes credentes in Christum, [c] *ne timeant eos qui occidunt corpus, sed potius eum qui habet corpus & animam potestatem perdendi.* Iam plures fratrum Martyrio coronati sunt. Ora vt perficiamus cursum nostrum nobis à Domino reuelatum. Vale frater in Domino & saluta omnes qui nos amant in Christo.

a arcam.

b Missæ vocabulo λειτουργίαν sacram & populorũ ἄφεσιν nuncupatam Cornelij seculo non iniuria dubitamus.

c Matth. 10.

EPISTOLAE Cornelij ad Fabium Antiochenum fragmenta aliquot supersunt, quæ Eusebius historiæ suæ inseruit. Consule lector libri 6. cap. 35. edit. Christophorsoni.

LVCII

LVCII PAPÆ

Epistola.

Dilectissimis fratribus omnibus in partibus Occidentalibus, tam in Galliis quam in Hispaniis consistentibus, Lucius Episcopus in Domino Salutem.

LITERAS [a] dilectionis *vestræ quas ad Beati Petri Apostoli sedem pro* vestri causa negotij *misistis*, libenter suscepimus, sed de vestris afflictionibus non modice contristati sumus; significastis enim, vos [b] *tam à Quibusdam* non rectam fidem tenentibus, quàm & ab aliis eos imitantibus *persequi* & infamari, atque vestras Ecclesias suis *dotibus* & fidelium oblationibus spoliari, vestrosque ministros nimis vexari; & ideo multos à vobis, & à recta fide discedere, quoniam eis non potestis defensionem impendere, nec ea quæ necessaria sunt ministrare. Nolite [c] mirari fratres, si vos maleuoli & impij persequuntur, cum ipsum Christum caput nostum sint persecuti. Vnde & consolatricem ipsam habetis veritatem, quæ ait; [d] *Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius*? Ipsa iterum consolans nos loquitur, dicens: *Si* [e] *de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret:* [f] sed *quia non estis de mundo, propterea odit vos mundus.* Propter tales, fratres, hortamur vos, sicut & in hac Sancta Ecclesia constitutum habemus, vt semper testes vobiscum Sacerdotes & Diaconos habeatis. Et licet conscientia sufficere possit propria; tamen propter maleuolos, iuxta Apostolum, etiam *testimonium* vos [g] *oportet habere bonum ab his qui foris sunt.* Quoniam & in hac Sancta sede constitutum habemus, *vt*

a *Leo epist.* 28. Literis clementiæ vestræ, quas dudum ad B. Petri sedem pro Catholicę fidei amore misistis, &c.

b not. phras.

c hęc ead. habet Pseudo-Zephyr. epist. 2.

d Matt. 10. 25.

e Ioan. 15. 19.

f quia vero non, &c. sed ego elegi vos de mundo, propt.

g 1. Tim. 3. 7. qui foris sunt, non sunt Sacerdotes & Diaconi: sed *alieni* vel ait Hieron. epist. 83. *Alieni autem & extra Ecclesiam sunt Iudai, haretici, atque gentiles, &c.*

duo presbyteri vel *tres Diaconi in omni loco Episcopum* [h] ne deserant *propter testimonium Ecclesiasticum.*

Episcopi ergo non sunt leuiter accusandi vel detrahendi, quia iniuria [i] *eorum ad Christum pertinet, cuius vice, & legatione funguntur in Eccesia.*

Unde nobis & omnibus qui nobiscum sunt *in nostro solatio*, sicut & olim factum & inuenimus, constitui placuit, vt [k] criminationes *maiorem natu* per alios non fiant, nisi *per ipsos qui crimina intendunt*; si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & [l] *actis docuerint publicis omni se carere suspicione* atque [m] inimicitia, & [n] *irreprehensibilem* fidem ac *conuersationem ducere*.

Unde [o] *placuit, vt à quibuscunque iudicibus Ecclesiasticis ad alios iudices Ecclesiasticos, vbi est maior auctoritas*, si *fuerit prouocatum* [p] audientia non negetur.

Item constituimus, sicut & à sanctis Apostolis eorumque successoribus decretum reperimus, *si Quis* [q] *Metropolitanus Episcopus, nisi quod solummodo ad propriam pertinet parochiam, sine consilio & voluntate omnium comprouincialium Episcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit; & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de comprouincialium coepiscoporum causis*, eorumque *Ecclesiarum & clericorum atque secularium necessitatibus*, aut de quibuscunque communibus causis *agere, aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprouincialium agatur pontificum: non aliquo dominationis fastu, sed concordi & humillima administratione, sicut Dominus ait*, [r] Non veni ministrari, sed ministrare, *& alibi.* [f] Qui maior est vestrum, erit minister vester: *& reliqua. Similiter ipsi comprouinciales Episcopi, cuncta cum eius consilio, nisi quantum ad proprias pertinet parochias, agant, iuxta sanctorum constituta Patrum, vt vno animo, vno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in secula.*

Similiter auctoritate fulti Apostolica præcipimus, vt [s] *Nullus Metropolitanus Episcopus, absque cæterorum omnium*

h Hieron. lib 14. in Ezech. cap 48. Diaconum à pontificis latere non recedere, monet, sed propter ministerium, nō propter testimonium. sup. Pseudo-Anacletus Diaconus Episcopi hyperaspistas esse voluit: hic verò impostor pontificalis fabulas descripsit ad verbum.

i Pseudo-Greg. epist. 32. lib. 12.

k vide Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo Pium epist. 1. Pseudo. Iulium epist. 2. cap. 20. &c. Anian. interp. cap. 25. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.

l verba Concil. 1. Arelat. cap. 13.

m vide Gregor. lib. 11. epist 52.

n Adrian. I. Collect. cap. 4.

o verba Concil. 3. Carth. cap. 10.

p prouocatum non eis obsit, &c.

q Decretum reperimus ab Adriani I. Collect. Ing Iramo datæ. c.

r Matth. 10. 28. f Math 23. 11.

s verba Adriani I. eiusd. Collect. cap. 14.

comprouincialium Episcoporum instantia, aliquorum audiat causas eorum: quia irrita erunt, et ipse causam [u] *pro facto dabit.* u In Synodo pro.

Episcopi vero per singulas prouincias obseruent, [x] *ne posteriores se prioribus suis præferant; nec eis inconsultis*, nisi quantum ad propriam pertinet parochiam, *aliquid agant*; sed omnes de communibus eorum causis consonam sententiam proferant & determinent; quoniam [y] *aliter acta nullas vires habebunt, nec Ecclesiastica reputabuntur.* x Statutum Concil. Mileuit. cap. 13. Cod. can. Afric. c. 86. y phras. Adrian. I. Collect. c. 3.

Bonum esset, fratres, & valde (Deum timentibus & pie viuere volentibus) necessarium, si intra Catholicam Ecclesiã nullius mali aut infestationis alicuius, erga Domini sacerdotes, aut iuste & pie volentes viuere, germen exurgeret. Sed quia (præualente inuidia) quod deterius est surgit & crescit, atque nimis se in omnes partes extendit, idcirco necesse est illud Ecclesiastico & [z] *Apostolico* abscindi *mucrone*, ne *seruis* Dei ac Domini sacerdotibus valeat nocere aut *perdere*. z *spiritualis mucronis* meminit Hieron. epist. 1. *gladij apostolici* Prosper in Chron. de Iuliano Atillanensi loquens *mucronis Apostolici* Martinus I. in epist. ad Amandum.

Exhonorauit [a] enim *Dominus* (vt in Ecclesiastico legitur libro) *conuentus malorum, & destruxit* Deus *eos vsque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, & plantauit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium euertit Dominus, & perdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum* [b] de *terra. Perdidit Deus memoriam superborum, & reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur hominum, quod præterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, & qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria diuitum honoratorum & pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, &* noli [c] *magnificare virum* pauperem *diuitem. Magnus est iudex, et potens est* [d] *honore, & non est maior illo qui timet Deum. Seruo sensato liberi seruient, & vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opera tua, & noli cunctari in tempore angustiæ. Melior est qui operatur & abundat in omnibus, quam qui gloriatur & eget pane. Fili, in mansuetudine serua animam tuam, & da illi hono-* a Eccl. 10. 16. &c. b à terra. c non magnif. virum peccatorem. d in honore.

rem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum, & est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? & qui gloriatur in substantia paupertatem vereatur.

e Eccl.11.1. *Sapientia* [e] *humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum considere illum faciet. Non laudes virum in specie sua*

f est apis. *neque spernas hominem in visu suo. Breuis in volatilibus* [f] *apis, & initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera altissimi solius & gloriosa & absconsa, & inuisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, & insuspicabilis portabit Diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, & gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, & in medio* seniorum

g sermonum. [g] *ne adijcias loqui. De ea re quae te non molestat, ne certeris, & in iudicio* [h] peccatorum *ne consistas. Fili* mi, *ne in multis sint*

h peccantis. *actus tui; & non effugies, si praecucurreris. Est homo laborans & festinans, & dolens, impius; & tanto magis non* abundet.

i abundabit. [i] *Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute. & abundans paupertate; & oculus Dei respexit illum in bono,*

k exaltauit. *& erexit eum ab humilitate ipsius; &* [k] exaltabit *caput eius, & mirati sunt in illo multi, & honorauerunt Deum. Bona et*

l hic omissi 2. versus. *mala, vita et mors, paupertas & honestas à Deo sunt.* [l] *Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in aeternum. Est qui locupletatur parce agendo, et haec pars mercedis illius; in eo quod dicit: Inueni requiem mihi, &* non *manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus praetereat* [m] il-

m praetereat, & mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, &c. lum, *et relinquet omnia* alius, *et morietur. Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in* [n] opera *mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum; confide autem*

n opere. *in Deo,* [o] *mane in loco tuo; facile est enim in oculis Dei subito*

o & mane. *honestari pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festi-*

p fructificat. *nat, & in honore veloci, processus illius* iustificat. [p] *Ne dicas, quid mihi est opus? & quae erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas sufficiens mihi sum, & quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum: & in die malorum ne immemor sis bonorum:*

bonorum; quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere vnicuique secundum vias suas. Malitia horæ obliuionem facit luxuria magnæ; & in fine hominis, denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quenquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multæ enim insidiæ sunt dolosi. Sicut enim eructant præcordia [q] fœtantium, *& sicut perdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueum; sic & cor superborum, & sicut* [r] prospector *videns casum proximi sui. Bona* [f] *in* malum conuertit insidiator, *& in electis* [t] ponet *maculam. A scintilla vna* [u] augetur *ignis, & ab vno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi à pestifero; fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, & subuertet* [x] *in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.*

Tales, charissimi, valde sunt cauendi, vsque dum aut conuertantur, aut abscindantur verbo diuino: [y] *Beatus* autem est ille, *qui non est lapsus* in *verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non* [z] habet *animi sui tristitiam, & non* [a] abscedit *à spe sua.*

Scriptum est enim: [b] *Melior est vnus timens Deum, quam mille impij.*

Sapiens [c] vero *non est* omnis *qui nocet.*

Res quoque Ecclesiarum vestrarum, & oblationes fidelium, quas significastis [d] *à quibusdam irruentibus vexari*, vobisque & Ecclesiis vestris auferri, indubitanter maximum peccatum, *testante* ipsa *scriptura quæ ait*, [e] *Qui abstulerit aliquid patri vel matri, & dicit hoc non esse peccatum, homicida particeps est.*

Pater [f] ergo *noster sine dubio Deus est, qui nos creauit*: & *mater nostra Ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter generauit.* [g] Et ideo *qui Christi pecunias & Ecclesiæ* aufert [h] fraudat & rapit, *homicida in conspectu iusti Iudicis esse deputabitur*; [i] vnde scriptum est: [k] *Qui rapit pecuniam proximi sui iniquitatem facit; qui autem pecunias vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit.*

Vnde & Iudas, qui pecuniam fraudauit quæ vsibus

q fœtentium.
r prospectator.
f Bona enim in mala conuertens insidiatur.
t imponet.
u à scintilla enim vna augescit.
x subuertet te.
y Eccl. 14. 1.
z habuit.
a excidit.
b Eccl. 16. 3. mille filij impij.
c Sixti Pythag. sen. 292. Ruffino interp.
d vide sup. Pseudo-Pij epist. 2. Pseudo-Vrban. epist. 1.
e Prou. 28. 24 verba Bonifacij Mogunt. epist. 19. test. sacra script.
f ead. habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. ex.
g Greg li. 2. Indict. 10. epistol. 36.
h ergo qui.
h fraudabit vel rapiet.
i de quo quidam sapientium dicebat.
k b Hieron. f. Ilic. cuius hæc verba sunt: *Amico quippiam rapere furtum est, Ecclesiam fraudare sacrilegium est.* vide epistol. 2. quæ est ad Nepotianum data.

Eccleſiæ (id eſt paupetibus quos Eccleſia paſcere debet) diſttibuebatur iuſſu Saluatoris, (cuius vicem Epiſcopi tenent) *non*[l] ſolum *fur*, ſed *fur* & *ſacrilegus* factus eſt.

De talibus[m] enim, id eſt qui facultates Eccleſiæ rapiunt, fraudant vel auferunt, Dominus comminans omnibus, per Prophetam loquitur dicens,[n] *Deus ne taceas* tibi, *ne ſileas & non quieſcas, Deus, quia ecce inimici tui tumultuati ſunt, & qui oderunt te*[o] leuauerunt *caput. Contra populum tuum nequiter tractauerunt, & inierunt conſilium aduerſum arcanum tuum. Dixerunt, venite, & conteramus eos de gente, & non ſit memoria nominis Iſrael vltrà. Quoniam* tacuerunt corda[p] *pariter, contra te fœdus pepigerunt: tabernacula Idumeæ & Iſmaëlitarum, Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalech, Palæſtina cum habitatoribus Tyri. Sed & Aſſur*[q] iunxit ſe *cum eis, facti ſunt brachium filiorum Loth.*[r] *Fac illis ſicut Madian*[ſ] ſicut *Siſara, ſicut Iabin in torrente Ciſon. Contriti ſunt in Endor, fuerunt quaſi ſterquilinium terræ. Pone duces eorum ſicut Oreb & Zeb, ſicut Zebee & Salmana, omnes principes eorum, qui dixerunt, Poſſideamus nobis pulchritudinem Dei. Deus meus, pone*[t] illos *vt rotam, quaſi ſtipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit ſyluam, & ſicut flamma deuorat montes, ſic*[u] perſequeris *eos in tempeſtate tua, & in tuo turbine,*[x] *turbabis eos; imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Confundantur & conturbentur vſque in*[y] æternum, & *erubeſcant, & pereant; & ſciant quia nomen tuum*[z] *Dominus, ſolus tu excelſus ſuper omnem terram.*

Hæc fieri Prophetæ, hæc Apoſtoli, hæc ſucceſſores eorum, & omnium Catholicorum patrum vetant Decreta, & tales præſumptiones, ſacrilegium eſſe diiudicant. Quorum nos ſequentes exempla, omnes tales præſumptores, &[a] Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, vnà nobiſcum à liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizatos Apoſtolica auctoritate pellimus & damnamus, atque ſacrilegos eſſe iudicamus. Et non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eis: quia[b] *non ſolum qui faciunt* rei iudicantur, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus*. Par enim pœna & agentes & conſentientes comprehendit.

l August. tract. 50. in Ioannem *ecce fur eſt Iudas, & ne contemnas, fur ſacrilegus nō qualiſcumq; fur,* &c.

m ad literam de populis Iudeæ vicinis, ſecūdum tropologiam de Eccleſia & hæreſibus loquitur pſaltes Hieron.

n Pſal. 82. interp. Hieron.

o eleuauerūt.

p tractauerūt corde.

q venit.

r Loth ſēper.

ſ Madian & Siſaræ.

t eos.

u perſequere.

x conturba.

y ſeculum.

z tuum eſt.

a Hunc locū citat epiſt. Concil. apud Chariſiacū ad Epiſc. Galliæ, & Hincmar. epiſt. 8.

b Rom. 1. 32.

Vos ergo, fratres, [c] *Vigilate & orate. Viriliter agite, & confortamini in Domino*; & *omnia vestra* (iuxta Apostolum) *in charitate fiant*. A recta ergo fide & Apostolico tramite propter vllam persecutionem nolite recedere; scientes quia (iuxta Saluatoris sententiam) *beati* sunt *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*.

Hac est [e] *Apostolorum viua traditio*, hæc vera charitas; *qua* prædicanda est, & *pracipue diligenda* [f] ac *fouenda, atque fiducialiter ab omnibus* tenenda. *Hac* [g] sancta & *Apostolica, mater* omnium Ecclesiarum *Christi Ecclesia, qua per Dei omnipotentis gratiam* [h] *à tramite Apostolica traditionis nunquam errasse probatur, nec hareticis nouitatibus deprauanda succubuit; sed vt* [i] in *exordio* normam *fidei* [k] Apostolicæ *percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata sine tenus* manet *secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui discipulorum suorum principi in* suis *fatus est Euangeliis; Petre,* [l] *inquiens, ecce Satanas expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum ; ego autem pro te rogaui vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra*, [m] excellens prudentia, quam bonum sit persistere in dispensatione vobis credita, & in fide recta; atque hæreticis & æmulis Christi repugnare, & nunquam à veritatis tramite declinare; *Quoniam Dominus Saluator omnium, cuius fides est, qui* [n] pro nobis mori non dubitauit, & proprio nos suo redemit sanguine, *fidem B. Petri non defecturam promisit*, & *confirmare eum fratres suos admonuit; quod Apostolicos Pontifices mea exiguitatis pradecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum. Quorum & pusillitas mea, licet impar &* [o] *minima, pro suscepto tamen (diuina dignatione) ministerio pedissequa cupit existere. Va enim erit* [p] nobis qui huius ministerij onus susceptum habemus, *si veritatem* Saluatoris nostri Iesu Christi, *quam Apostoli pradicauerunt, pradicare* neglexerimus. *Va erit* no-

c confundit impostor verba Domini Matth. 26. 41. & Pauli 1. Cor. 16. 3. vt supra Pseudo.

d Matt. 5. 10. Sequentia ad finem epistolæ repetunt pseudo Felix I. epist. 3. & Pseudo Mar. epist. vnica, paucissimis quæ adnotabimus immutatis.

e verba epist. Agathonis ad Constantin. Aug. Concil. 6. act. 4. *Apost. Christi, Pseudo Felix, hac vero Apost*

f *Agatho* dilig. atque fouenda & fi. uc. prædicanda est. *Pseudo Felix veraciter dilig*

g Ibid. post lin. 13. *Hac spirit. Mater vestri tranquilliss imperij Apost Christi Eccl.*

h Pseudo-Felix & à *tramite nec ab haret.*

i Agatho *ab exordio*.

k Idem & ex eo Pseudo-Felix & Pseudo-Marc. *fidei Christiana*.

l Agato *Petre, Petre*, Pseudo-Marc. *inquit*.

m *Agatho*. vestra tranquilla clementia, quoniam D. & Saluator &c.

n Agatho, & ex eo Pseudo Marc. *qui fidem Petri* &c.

o Pseudo-Marc. *infima*.

p *Agatho*, Væ enim mihi erit si veritatem Domini mei quam illi sinceriter prædicarunt prædicare neglexero. Væ mihi erit si silentio texero veritatem quam &c. iussus sum id est Christianum populum &c.

bis, *si silentio veritatem* oppresserimus, *quam erogare nummulariis* iubemus, *id est* Christianos populos *imbuere & docere. Quid* [q] *in ipsius Christi futuro* dicturi sumus *examine, si* [r] *sermonum* [s] *eius veritatem* confundimur *prædicare? Quid* erit *de* nobis, cum *de commissis* nobis *animabus*, & *de officio suscepto rationem* iustus iudex Christus Dominus noster *districtam exegerit?*

Ideo fratres, [t] *hortor dilectionem vestram, obtestor & moneo, vt qua* [u] *debetis & potestis solicitudine vigiletis ad inuestigandos* [x] hæreticos & inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ, [y] *& à sanis mentibus, ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate qua* [z] potestis pro viribus extirpetis: *Quoniam *vt habebit à Deo* dignæ *remunerationis præmium qui diligentius quod ad salutem* [a] *commissæ sibi plebis proficiat fuerit executus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ se non poterit excusare, quicunque plebem suam contra sacrilegæ persuasionis auctores noluerit custodire.*

Data Kal. Aprilis [b] Gallo & Volusiano viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

VERSIONEM Psalmorum ab Hieronymo concinnatam sequitur: Concilij 1. Arelatensis 3. Carthaginensis & Mileuitani Leonis, Gregorij, Agathonis, Adriani I. & Sexti Pythagoræi sententias vsurpat: sexto ante Lucij electionem mense hanc epist. datam vult quicumque eam consarcinauit.

q Agatho, *Quid dicam*. Pseudo-Felix, *futura Christi*.

r *Agatho*. Si hic (quod absit, prædicare eius veritatē confundor. Quid de meipso: quid de commiss. anim. satisfaciam, dum de officio &c.

s Pseudo-Marcus *sermonis*.

t verba Leonis epist. 2. *vnde hortor*. &c.

u Pseudo-Felix *potestis & deb*

x Leo *ad inuestig. eos* Manich. scil.

y ibid. paulo ante Pseudo-Marc. *à sanis membris*.

z Leo *qua possumus abscindamus*.

* ibid. paulo post, *vt enim habebit à Deo ingens remunerat.*

a Pseudo-Felix *commissa sibi plebs*, &c.

b B nos Gallum cum Volusiano gessisse Consulatus asserit Baronius, annis nimirum 254. quo Cornelius Fabiano substitutus est. & 255. quo Martyrium consummauit idem Cornelius Septemb. 14. Vacauit sedes diebus 35. Successit ergo Lucius Octobris 19. quem tamen 6. ante electionem mense, Decretalem scripsisse fingit impostor infrunitus.

STEPHA-

STEPHANI PAPÆ

[a] Epistola I.

Dilectissimo fratri atque familiari amico Hilario, Stephanus Episcopus intimæ charitatis Salutem.

QVANQVAM [b] *sperem, dilectionem tuam ad omne opus bonum esse deuotam, tamen* [c] pro familiaritate, qua nobis coniunctus esse cognosceris, *vt tua efficacior* fiat *industria, congruum* nobis visum est has fraternitatis literas tuæ dilectioni debere dirigere.

Monemus te, frater charissime, semper in bonis manere, & à malis cauere; cum bonis & rectæ fidei ac sanctæ conuersationis hominibus assidue esse, & à peruersis ac fratrum insidiatoribus, (nisi vt eos conuertas, & ad concordiam reducas) separari: quoniam, vt ait Apostolus, [d] *corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Et ipsa per se veritas dicit; [e] *Si oculus tuus* scandalizauerit *te, erue eum & projice abs te. Et si manus tua scandalizauerit te, abscinde eam, & projice abs te.*

Similiter & de pede agendum est; quia melius est tibi *luscum* aut *claudum intrare in regnum* cœlorum, *quam duos oculos,* aut *duas manus,* aut *duos pedes habentem mitti in gehennam ignis.*

Et in Ecclesiastico inuenitur libro: [f] *In bonis viri, inimici illius in tristitia; & in malitia illius amicus agnitus est.* [g] *In labiis suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur, vt subuertat te in foueam.* Et [h] *qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et qui communicauerit superbo,* [i] induetur superbi *Pondus super se* [k] tollit, *qui honestiori se communicat.* [l] *Ditiori te ne fueris socius. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando* [m] *se colliserint* [n] confringentur. *Diues iniuste* [o] *aget & fremet, pauper autem læsus tacebit. Si largitus fueris, assumet te, & si non habueris, derelinquet te. Si habes, conuiuet tecum, & euacuabit te, & ipse non dolebit super te. Si necessarius*

a Secunda verius dicenda fuit quandoquidē nota Menstrua posterius datam significat.
b Verba Leonis epist 46. *licet sperem.*
c vt tamen efficacior tua possit fieri industria, necessarium & congruū fuit, &c.
d 1.Cor.15.33.
e confundit verba Matth. 18. & Marc. 9.
f Eccl.12.9.
g ibid.vers.15
h Eccl.13.1. &c.
i inducet superbiam.
k tollet.
l & ditiori.
m quando enim.
n confringetur.
o egit.

illi fueris, ſupplantabit te, & ſubridens ſpem dabit narrans tibi bona, & dicet, Quid opus eſt tibi? & confundet te in cibis ſuis, donec te exinaniat bis & ter, & in nouiſſimo deridebit te? [p] *Poſtea videns, derelinquet te, & caput ſuum mouebit ad te. Humiliare Deo & expecta manus eius. Attende ne ſeductus in* ſtultitia [q] *humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. Aduocatus à potentiore, diſcede, ex hoc enim magis te aduocabit. Ne improbus ſis, ne impingaris, & ne longe ſis ab eo,* [r] & *eas in obliuionem. Ne retineas ex aequo loqui cum illo, &* ne [s] *credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tentabit,* [t] *& ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis. Immitis animus illius conſeruabit verba tua, & non parcet de malitia & de vinculis. Caue tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum ſubuerſione tua ambulas. Audiens vero illa quaſi in ſomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, & inuoca illum in ſalute tua.* Omne *animal diligit ſimile ſibi, ſic & omnis homo proximum ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungitur, & omnis homo ſimili ſibi ſo*ciatur. *Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto. Quae communicatio ſancto homini ad canem? Aut quae* [u] pax bona *diuiti ad pauperem? venatio leonis onager in eremo; ſic* [x] *paſcua diuitum ſunt pauperes. Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humilitas, ſic* [y] *execratio diuiti pauper. Diues commotus confirmatur ab amicis,* [z] *humilis autem cum ceciderit* [a] expelletur *& à notis Diuiti decepto multi recuperatores; locutus eſt ſuperba & iuſtificauerunt illum; humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur, Locutus eſt ſenſate, & non eſt datus ei locus. Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius vſque ad nubes perducent. Pauper locutus eſt, & dicunt. Quis eſt hic? Et ſi offenderit, ſubuertent illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum in conſcientia; & nequiſſima paupertas in ore impij. Cor hominis immutat faciem illius, ſiue in bona, ſiue in mala. Veſtigium boni cordis, & faciem bonam difficile inuenies, & cum labore.*

Haec, [b] frater, *caue tibi,* & [c] *poſt concupiſcentias tuas non* vadas.

Quod vero conſuluiſti ſedem Apoſtolicam, qui ſunt infames, aut qui ad gradus Eccleſiaſticos non ſunt admittendi, & [d] noſſe te credimus, & pro auctoritate ſe-

p & poſtea.
q ſtultitiam.
r ne eas.
s nec credas.
t tentabit te.
u quae pars diuiti.
x ſic &.
y ſic &.
z amicis ſuis.
a expellitur.
b N. phraſ.
c Eccl. 18. 30.
d ſuperuacua ergo tua opera eſt, & informatio quā Hilario tuo non denegas.

te ſedis Apoſtolicæ te informare non denegamus.

Infames [e] autem eſſe eas perſonas dicimus quæ *pro aliqua culpa notantur infamia*, id eſt, [f] omnes qui Chriſtianæ legis normam abiiciunt, & ſtatuta Eccleſiaſtica contemnunt.

Similiter fures, ſacrilegos, & omnes capitalibus [g] *criminibus irretitos*.

Sepulchrorum [h] quoque violatores; & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque patrum ſtatuta [i] *libenter violantes*;

Et *omnes* [k] *qui aduerſus Patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur*.

Similiter [l] & *inceſtuoſos, homicidas* periuros, *raptores, maleficos, veneficos, adulteros* [m] de bellis fugientes; & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ abſtrahunt iniuſte; & [n] *qui* fratres calumniantur aut *accuſant & non probant*, vel [o] *qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant*; & omnes anathematizatos, vel pro ſceleribus ſuis ab Eccleſia pulſos.

Et [p] *omnes quos* Eccleſiaſticæ vel *ſeculi leges infames pronuntiant*.

Hos vero non ad ſacros ordines licet promouere, nec [q] ſeruos ante legitimam libertatem, [r] nec pœnitentes, nec [ſ] bigamos, Nec eos qui [t] curiæ deſeruiunt; vel

e verba Aniani in ſentent. Pauli lib. 1. tit. 2. *Infames ſunt qui propter aliquam culpam notantur infamia.*

f vide Conſtit. 11. tit 39. lib. 11. Cod. Theod.

g phraſ. Cōc. 2. Carth. c. 6.

h *de ſepulcrorum violat.* Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 17.

i phraſ. Pſeudo-Clem. epiſt. 1.

k verba Procli epiſt. ad Dominum Antioch. Cōcil. Chalced. act. 14. Adrian. I. Collect. c. 71.

l Huius Catalogi facinoroſorum formam mutuatus videtur impoſtor ab Aniano in Conſtit. 8. lib. 9. tit. 38 Cod. Theod.

m *de deſertoribus militiæ.* Vide Cod. l.b. 7. tit. 18. Concil. 1. Arelat. cap. 3.

n Vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. ca. 11. Adrian. Collect. c. 48. impoſtor deſcripſit titulum c. 75. Concil. Eliberitani. o verba Aniani in Conſtit. 3. tit. 39. lib. 9. Cod. Theod. *Calumniatores etiam ſunt, qui falſa deferentes contra cuiuſq; innocentis perſonam, principis anim. ad irac. commouere præſumunt, &c.* p Adrian. I. Collect. c. 19. Eccleſia proprie non inurit notā infamiæ, ſed ea per magiſtratum iniuſtos pro infamibus habet. q *de ſeruorum promotione,* vide can. Apoſt. 82. Conc. Nicæn. Can. Arab. 2. Concil. Aurelian. 3. c. 25. Aurel. 5. c. 6. Tolet. 4 c. 19. Leon. epiſt. 1. c. 1 Gelaſ. epiſt. 9. Martin. Bracar. Coll. c. 46. r *de pœnitentibus,* vide Conc. Nicæn. c. 10. Conc. 3. Tolet. c. 2. Conc. 4. Carth. c. 68. Epaun. c. 4. Aurelian. 3. c. 3. Roman. ſub Hilaro c. 3. Tolet. 4. c. 19. 53. Innocent. epiſt. 6 Mart. Brac. Collect. c. 23. Hilarum epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9 Hormiſd. epiſt. 25. ſ *Digamorum ordinationes vetant* can. Apoſt. 17. Concil. 2. Arelat. c. 26. Andegau. c. 22. Roman. ſub Hilaro c. 3. Epaun. c. 2. Arelat. 3. c. 9. Hiſpal. 2. c. 4. Tolet. 4. c. 19. Siric. epiſt. 1. c. 14 15. & epiſt. 4. Innocent. epiſt. 4. c. 2. Celeſtin. epiſt. 2. Leo. epiſt. 1, c. 2. Hilar. epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. Martin. Bracar. Collect. c. 26. 43. Greg. epiſt. 25. lib. 2. Indict. 10.

t *Curiales non eligendos* decernunt, Conc. Tolet. 4. c. 19. Innocent. epiſt. 4. c. 3. & epiſt. 23. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. &c. Greg. loco citat. *eadem de ijs qui ſe caſtrarunt* ſententia can. Apoſt. 21. 22. Conc. Nicæn. c. 1. Arelat. 2. c. 7. Martin. Brac. Collect. c. 21. *Mutilatos ab ordinib. ſacris arcendos* cenſent Conc. Tol. 4. c. 19. Conc. Rom. ſub Hilaro c. 3. Innoc. epiſt. 4. c. 1 Hil. epiſt. 2. c. 4. Gelaſ. epiſt. 9. *Amentes ſubmouent* Conc. Nicæn. Arab. c. 1. Gel. epiſt. 9. Greg. loco citato.

qui non ſunt integri corpore; aut ſanam non habent mentem aut intellectum, aut inobedientes ſanctorum Decretis exiſtunt, aut furioſi manifeſtantur.

Hi omnes nec ad ſacros gradus debent proueh, nec iſti, [u] nec *liberti*, neque ſuſpecti, *nec* rectam fidem vel dignam conuerſationem *non habentes* ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare.

Sed & [x] *qualiter obedientia vel reuerentia ſit præpoſitis exhibenda, ex tuis quoque ſubjectis ipſe non ambigis. In qua re valde eſt vtile, ſi id quod diſciplinæ vigor imponit, nullo cogente humilitas laudanda ſeruauerit.*

Omnipotens [y] Deus, *in cuius manu ſunt omnia, de quo ſcriptum eſt,* [z] *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt concilium contra Dominum*; ipſe te tuoſque & diuina & Apoſtolicæ ſedis inſtituta illibata ſeruare; & nos atque omnes fideles ad [a] potiora ſemper conſcendere, & de die in diem deteriora cauere, & meliora ac Deo placita ſectari, atque perficere concedat.

Veſtimenta [b] vero Eccleſiaſtica quibus Domino miniſtratur, [cultuſque diuinus omni cum honorificentia & honeſtate à ſacerdotibus, reliquiſque Eccleſiæ miniſtris [c] celebratur;] & ſacrata debent eſſe, & honeſta.

Quibus [d] aliis in uſibus, [cum Deo eiuſque ſeruitio conſecrata & dedicata ſint] nemo debet *frui*, quam Eccleſiaſticis & Deo dignis officiis. Quæ [e] nec ab aliis debent contingi aut fieri niſi à *ſacratis* hominibus; Ne [f] vltio quæ Balthaſar Regem percuſſit ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat diuina; & corruere eos faciat [diuinæ vltionis iuſtum flagellum] ad ima. Hæc illis partibus *quibus moraris*, & in omnibus quibus potueris, cunctis nota facito, & obſeruare Apoſtolica mandato auctoritate: quia & noſtri nobiſque commiſſi in ſancta Apoſtolica & [g] *vniuer-*

u *Seruos, libertos proprios facinoroſos, infames, &c.* ad accuſationem non admittendos pronuntiat Concil. 7. Carth. c. 2. & ex eo Adrian. I. Collect. ca. 29. Idem de ſeruis & libertis ſanxerunt Impp. Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. ſuſpectorum mentionem facit Adrian. Collect. c. 15. nemo vero præter impoſtorem noſtrum *digamos, Curiales, mutilos* ab accuſatione repellit.

x verba Gregor. epiſt. 10. lib. 4. ab initio.

y verba eiuſd. epiſt. 14. e iuſd. libri --- *Dominus*.

z. Prou. 21.

a ſic Pſeudo-Anact. epiſt. 1.

b Hunc locum cit. Anſelm. Lucenſ. lib. 3. in V. Vi. bet uro paucis omiſſis, quæ his notis [ ] diſtinguemus. c quo eſt in [illegible]

d Vide pontificale Damaſi. e vide ſup. Pſeudo Sixti I. epiſt. 2. Concil. Agath. c. 66. Aquiſgran. lib. 2. c. 22. f Dan. 5. Iudicum vltionis flagellum corruere fecit Balthazar regem, non ob [illegible] quale [illegible] vaſorum ſacrorum [illegible] ob contemptum numinis, laudabit enim [illegible] *Hieronymus* [illegible]) Deus ſuos, inſultans Deo Iudæorum.

g An [illegible] commiſſi extra Eccleſiam vniuerſalem ſuerunt.

ſitati

sali Ecclesia omnes hæc obseruare nunc & futuris temporibus professi sunt.

His breuiter tuis,[h] *frater magnifice*, respondi literis. *Quibus tua dilectio* [i] ita *societur, vt nihil in ijs quæ ad vniuersalis Ecclesiæ statum pertinent, aut dubie* agatur, *aut segniter*; [k] Et cum tali *moderatione* agantur *cuncta, vt nec beneuolentiæ partes nec iustitiæ negligantur; sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruantia valeat custodiri, Catholicæ primitus seruetur fidei integritas. Et quia per omnia angusta &* [l] arcta *via est quæ ducit ad vitam, neque in sinistram, neque* [m] in *dextram ab eius tramite deuietur.*

Data 5. Nonas Maij Valeriano [n] & Galliено viris Clariss. Coss.

h Perpendat Lector, an his titulis Episcopos ornare solita sit, Ecclesia Vetus.
i verba Leonis epist. 46.
k cum residentibus vobis quibus executionem nostræ dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderat. vt nec beneuol.
l ardua.
m ad dext. &.
n Valeriani cum Gallieno primũ cõsulatum Baron. ponit A. D. 257. quo scil. coronatus est Lucius 4. Non. Martij Cessauit Episcopatus dies 35. Ita electus Stephanus Aprilis 9. feria prima.

CENSVRA.

VARIAS Leonis, Gregorij, Adriani I. Aniani, &c. sententias describit huius epistolæ consarcinator: plurima veterum Synodorum & principum Decreta pro more suo interpolat: Claudos, digamos, &c. ab accusatione Episcoporum summouendos fingit: Mendosam ad finem consulatus notam apponit, &c.

STEPHANI PAPÆ

Epistola II.

Stephanus, Sanctæ Apostolicæ & [a] vniuersalis *Romanæ Ecclesiæ Episcopus, omnibus per diuersas prouincias constitutis Episcopis, in Domino Salutem.*

PLVRIMVM [b] *gaudemus in Domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur*, quod fides vestra per bona opera crescit magnifice, & dilatatur amplissime. Sed nimis affligimur & tribulamur de vestra oppressione, super qua [c] *crebrior commeantium* vsque *ad nos* fratrum *sermo* perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis, à quibus sustentari & *portari* at-

a de hoc titulo suprà sæpius.
b Initium epist 40. Leonis.
c Inf. Pseudo Leo epist. 88. phrasis 7. veri Leonis initio epist. 87.

que honorari debueratis, tantis vos oppressionibus concuti. Quapropter necessarium est vt, [d] *remotis* talium [e] tergiuersationibus *quibus* venenosa malitia reuelari atque *obscurari* bonitas & *veritas solet*, [f] adminiculum non modicum vobis à fidelibus impendatur, atque ab hac Apostolica sede *suffragetur*, *quos* per *diuinam gratiam* Christi *auxilio dignum est adiuuari*; *ne in totius Ecclesiæ perturbationem imprudens procedat* intentio, [g] & ea quæ à sanctis prædecessoribus nostris, & reliquis sanctis Patribus dudum fuerant prohibita denuo reuiuiscant.

Loci [h] namque *nostri consideratione compellimur ea quæ ad notitiam nostram* emendanda [i] *peruenerunt propter* [k] Dominum non derelinquere, sed digna emendatione corrigere.

Et [l] *si secularibus officijs ordo suus & tradita à Maioribus disciplina* [m] seruanda est, *quis ferat Ecclesiasticos ordines temeraria præsumptione confundi, audita negligere, & emendanda non* [n] opem ferendo *postponere*?

Audiuimus enim vos à quibusdam accusari, non tam pro vestra culpa quam pro eorum libitu, vt vestra rapere possint; & ideo vos nimis affligi & concuti, in tantum, vt etiam à sedibus propriis pellamini, & tali occasione Ecclesiæ facultatesque vestræ vastentur ac *deprædentur*. Ista, charissimi, non oportet fieri, *nec* denuo *replicari*; tamen necesse est, vt quæ toties vsurpantur, sæpius replicentur & prohibeantur.

Nam quicquid in sacratis Deo rebus & Episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputabitur; quia sacra sunt, & violari à quoquam non debent.

Nullus [o] enim Episcoporum dum *suis* fuerit *rebus expoliatus*, *aut à sede* propria qualibet occasione *pulsus*, debet [p] accusari, aut à quoquam ei potest crimẽ obiici, priusquam [q] *integerrime* restauretur; & *omnia quæ illi ablata quocunque ingenio* fuerant *legibus redintegrentur* [r] & ipse proprie sedi & *pristino statui regulariter reddatur*, ita vt [s] *omnes possessiones & cuncta sibi* iniuste *ablata*, *atque fructus o-*

d verba Leonis epist. 35. variis accessionibus aucta.
e circumlocutionibus.
f veritas solet quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset ostenderent. Quos post diuinã gratiam Sancto vestræ pietatis auxilio, &c.
g contentio intentionis voce pro cõtentione, vsi plurimi post A.D. 500.
h verba Gregor. lib. 12. epist. 11.
i *leg.* minime.
k propter Deum irrequisita relinquere.
l Ibid. ab initio epist.
m seruatur.
n bene remittendo.
o verba Concil. Rom. 5. sub Symmacho varie interpolata.
p Iudicari.
q phras. Adrian. I. Collect. c. 5.
r verba Concil. Roma. 3. sub Symm.
s Verba Concil. 5. sub eod.

mnes

mnes, ante[t] cœptam accusationem, Primates & Synodus Episcopo de quo agitur, [u]*funditus* restituant; quia hoc non solum Ecclesiasticę sed etiam seculi leges [x] fieri prohibent.

Nec aliquis eorum [y] aut Ecclesiarum Actorum, vel Defensorum ad aliquos prius accusari debet, quam ipsi *charitatiue* bis aut ter ab eis qui se læsos existimant, vel eos pro aliquibus erratibus corripere cupiunt, *conueniantur*; vt ab eis aut familiarem emendationem aut iustam percipiant excusationem. Quod qui præsumpserit, *liminibus*[z] *arceatur Ecclesiæ* vsque ad condignam satisfactionem.

Accusatores vero *& accusationes, quas leges seculi non recipiunt*, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus.

Nullus [b] enim alienigena, aut accusator eorum fiat, aut Judex.

Vnde & de Loth scriptum est, [c] *Ingressus est vt aduena, nunquid vt iudices?*

Accusator autem vestrorum, *nullus* sit *seruus* [d] aut *libertus, nullaque* [e] suspecta *persona* aut *infamis*.

Repellantur etiam [f] *cohabitantes inimicis*, & omnes [g] Laici; quia infestationem blasphemiæ affectio amicitiæ incitare solet.

Nec illi in vestra sunt suscipiendi accusatione; [h] qui vos in sua nolunt recipere infamatione.

Nullus anathema suscipiatur, [i] nec à quoquam credantur quæ ab eis vel dicuntur vel conscribuntur. Eos quoque dico anathematizatos esse, quos Episcopi suis scriptis anathematizauerunt, aut eorum statuta anathematizant.

t ante contestatam litem

u Ibid. funditus reuocanda.

x Quæ leges in gra iam Episcoporū à paganis latæ ad tempora Stephani.

y hæc deprõpsit impostor ex Conc. 5. Aurelian. cap. 17. vel potius ex Adrian. I. Collect. Ingelram. datæ c. 2. is enim Concil. Aurelian. verba descripsit. Vide & ca. 5. eiusd. Collect. ab initio.

z phras. Concil. 4. Aurelian. c. 21 25. *à liminib.* &c. & Concil. Rom. 6. sub Symmacho.

a Adrian. I. Collect. c. 11.

b *Peregrina iudicia* vetita legimus Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. Constit. 10. accusationem alienigenæ non suspiciendam, commentum est impostoris mente capti.

c Gen. 19. 9. At qui scripsit; verba Sodomitarum Lotho insultantium literis cõmendauit; quos quisquis secum canonum sacrorum conditores laudat, dignissimus est quem omnes omnium mortalium (quos pro saxis habere visus) manus saxis obruant.

d Conc. 7. Carth. c. 1. & ex eo Adrian. Coll. c. 19.

e suspectos ab accusatione arcet Conc. 5 Rom sub Symm.

f Ibid. cum inimicis immorantes repelluntur.

g Laicorum accusationem non admittit Adrian. I Coll. c. 68. ex Conc. 2. Rom. sub Syluestro; at in *causis proprijs* omnes omnium accusationes admitti posse censent Conc. Constant. c. 6. & Carth. 3. c. 7.

h Supra monuimus impostorem fingere Sacerdotes à Laicorum accusatione submotos. Vide Pseudo.

i *in causis Ecclesiast.* scilicet sic statuit Concil. Constant. c. 6. Conc. 7. Carth. c. 1.

Per [k] ſcripta enim nullius accuſatio ſuſcipiatur, ſed propria voce, ſi legitima & condigna accuſatoris perſona fuerit, præſente videlicet eo quem accuſare deſiderat; quia nullus abſens aut accuſari poteſt aut accuſare. *

Nullus tamen [l] præfati ordinis vir accuſari poteſt, aut reſpondere ſuis accuſatoribus debet, priuſquam regulariter à ſuo primate vocatus ſit, [m] *locumque defendendi, & inquirendi accipiat ad abluenda crimina.*

Nulli [n] enim Metropolitani, aut alij Epiſcopi *appellentur Primates, niſi hi qui primas ſedes tenent*, & quorum ciuitates antiqui primates eſſe cenſuerunt. Reliqui verò *qui* cæteras *Metropolitanas ciuitates adepti ſunt, non Primates, ſed aut Archiepiſcopi, aut Metropolitani vocentur.* Vrbes enim & loca quibus Primates præſidere debent non à modernis, ſed etiam multis ante aduentũ Chriſti ſunt ſtatuta temporibus, quorũ *Primates* etiã *gentiles* [p] pro maioribus etiam negotiis appellabant. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduentum [q] Apoſtoli & ſucceſſores eorum *Patriarchas* vel *Primates* poſuerunt, ad quos Epiſcoporum negotia, ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate, & maiores cauſæ poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ. Et licet (Apoſtolo prohibente) [r] inter Chriſtianos non debeant accuſationes exerceri, ſed, ſi prohiberi non poterunt, [ſ] *accuſationes Epiſcoporum ad* memoratos *Primates* debent ab accuſatoribus *deferri*;

Studendum [t] *eſt* tamen *epiſcopis, vt diſſidentes fratres* [u] *magis ad pacem quam ad iudicium* [x] coerceantur.

Epiſcopus autem aliter non debet audiri [y] aut iudicari, niſi in præſentia omnium comprouincialium, & ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis; quia ipſis abſentibus nec debet nec poteſt. *

k vide ſupra Pieu. lo-Calixt. epiſt. 2.

* Sequentia ci at Hincmar. libri 55. capitum c. 15.

l Adrian. I. Coll. c. 3. p.

m Ibid c. 20.

n Hæc ſuperioribus non cohærent, ſunt autem expreſſa, ex cap. 23. Coll. Adriani cui ſuas nænias adnexuit impoſtor.

o Commentum Pſeudo-Clem. epiſt. 1. Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. &c. non negamus fuiſſe metropoles ſub Veteri Imp. Rom. ſed negamus eatum regimen tale ab initio fuiſſe quale fingit ὑποβολιμαῖος.

p tragelaphos pingit ſomniator.

q hoc de Apoſtolis & Apoſtolorum proximis ſucceſſoribus demonſtrari non poteſt, de poſterioribus non refragamur, quandoquidem Concil. Chalced. c. 17. Ciuiles & publicas formas, Eccleſiaſticarum quoque parœciarum ordinem conſequi iuſſit. A.D. 451.

r 1 Cor. 6. ſ Statutum Concil. 3 Carth. c. 7. t verba Concil. 4. Carth. c. 26.

u fratres ſiue Clericos ſiue Laicos. x cohortentur.

y Adrian. I. Collect. c. 25. 27. ſupra à iudicibus duodecim à ſe electis, accuſatum audiendum pronunciauerat impoſtor hic ſententiam mutat. * huiuſque Hincm.

Quæ vero personæ ad accusationem eorum non sunt admittendæ, & superius ex parte iam dictum est, & latius tam hi, quam & infames personæ in epistola quam [z] dudum Hilario misimus sunt annumeratæ.

Vltrà [a] *prouinciæ vero terminos accusandi licentia non progrediatur*; sed *omnis accusatio intra prouinciam audiatur*, *& à comprouincialibus terminetur*, [b] nisi ad Apostolicam sedem fuerit appellatum.

Et [c] *neganda est accusatis licentia criminandi, priusquam se crimine quo premuntur exuerint*; quia [d] *non est credendum contra alios eorum confessioni qui* [e] criminibus implicati sunt, *nisi se prius probauerint innocentes*, quoniam *periculosa est*, *& admitti non debet rei aduersus quemcunque professio.*

Familiares [f] vero & [g] *sponte confessi* atque [h] *sceleribus irretiti* non debent admitti, nec hi qui [*] *hesterna die*, aut pridie, aut *ante fuerunt inimici.*

Clericus ergo qui Episcopum suum accusauerit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus; quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, aut [i] *curiæ tradi* seruiturus.

Laïcis [k] quoque, *quamuis religiosi* sint, nulli tamen *de Ecclesiasticis facultatibus aliquid* [l] respondendi *legitur vnquam attributa facultas.*

Scimus, [m] dilectissimi, quia semper *carnales* spirituales solent persequi, & maleuoli beneuolos infamare & lacerare. Ideoque Apostoli & successores eorum ac reliqui sancti patres noluerunt [n] fieri facilem Episcoporum accusationem, quoniam si facilis esset, aut nullus, aut vix aliquis modo inueniretur.

Throni [o] enim *Dei vocantur*: ideo non debent moueri, aut affligi vel perturbari. De ipsis ergo ait Propheta, [p] *cæli enarrant gloriam Dei*, *& opera manuum eius annuntiat firmamentum.*

z vel falsâ te tempo. in nota epistolam co-signasse fatearis ne esse eit, vel falso te affi mare Hilario eadem missam præcedentem epistolam cum hâc scriberes oporter, nos vtroque te nomine mendacij reum perag mus.

a verba Cod. Theod. lib 9. tit 1. constit. 10. & 16. & ex eo Adrian. I. collect. c. 10.

b additum. impostoris.

c verba Cod. Theod. eiusd. tit. const. 12.

d verba Aniani interp.

e qui in criminibus accusantur.

f Concil. 7. Carth. cap. 4. Conc. Rom. 5. sub Symmach.

g Ennod. epist. 4. lib. 1. C. Theod. lib. 9. tit. 1. c. 18.

h Concil. 2. Carth. c 6.

* Ambros. epist 64.

i Supra monuimus impostorem abuti const. 39. tit. 2. lib. 16. C. Theod. vide Pseudo Pium epist 2. k verba Concil. Rom. 4. sub Symmacho, nulla. l disponendi.

m Scimus tibi omnes Laïcos carnales, omnes clericos spirituales esse: sic enim sub Pseudo-Clem. & aliorum larua insaniæ tuæ specimen edidisti.

n vnicus de presbyteri siue ætate, siue munere accusatione locus extat. 1. Tim. 5. 19.

o verba Concil. Tolet. 11. c. 5. p Psal. 18. 1. Imo de cœlis materialibus loquitur Propheta: licet eius verba de Apostolis Hieronymus, de sanctis omnibus Augustinus allegorice intelligant.

Hi vero [q] *qui non sunt bonæ conuersationis*, & quorum vita est accusabilis, *aut quorum fides*, vita [r] *& libertas nescitur, non possunt* eos *accusare.*

Primo [s] *semper accusatorum persona*, fides, *vita* & conuersatio est enucleatim *inquirenda*; *& postea quæ obijciunt fideliter sunt pertractanda*, [t] quia nihil prius fieri debet, quam impetitorum personæ, *fides, vitaque* & *conuersatio* diligenter discutiantur ne alicuius inuidia, aut inimicitia vel intentione mala quisquam vexetur.

Criminationes [u] *aduersus doctorem nemo suscipiat*; quia magis sunt Doctores *portandi*, quam lædendi, aut infamandi. Vnde ait Apostolus; [x] *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Charitas [y] autem *non est ambitiosa, non æmulatur, non inflatur, non quærit quæ sua sunt*, sed [z] *quæ Iesu Christi.*

Qui [a] *manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et qui in Deo manet, nulli vult nocere, sed omnes desiderat adiuuare & sustentare; sicut ipse Dominus omnes venit saluare, [b] *& animam suam dare* in *redemptionem pro* nobis.

Eorum [c] autem *accusandi Sacerdotes* vel *testificandi in eos vocem obstruimus, quos humanis* [d] *& diuinis vocibus damnatos vel mortuos esse* agnoscimus.

Præuidere ergo summopere debent omnes qui Sacerdotes Domini persequuntur, tam occultè quam manifestè, ne subiectis Domini damnentur præceptis; [e] per Hieremiam autem Prophetam *talibus* comminando Dominus loquitur, dicens, [f] *Iniquitates vestræ declinauerunt* [g] omnia, *& peccata vestra amouerunt bona à vobis; quia inuenti sunt in populo meo impij*, & loquentes vana *statuerunt ad disperdendos viros, & comprehenderunt; vt laqueus* venantis *plenus volatilibus, sic domus eorum plena dolo.* Et per Dauid ait: [h] *Qui cogitauerunt malitias in corde, tota die versati sunt in prælijs; exacuerunt* linguas suas sicut serpentes, *venenum* aspidum *sub labiis eorum.* Et paulo post: [i] *cadent super eos carbones* in igne; *dejicies eos in foueas, vt non consurgant.*

q verba Adriani I. collect.c.15.
r vita libertas.
s Adrian. I. collect. c.15.
t vide eiusd. collect. c.4. & 5.
u verba Adrian. I. collect.c.67.
x Gal.6 2. Pauli verba ad omnes pios pertinent non ad solos doctores.
y 1.Cor.13.4. 5.
z Phil.2.21.
a 1. Ioan. 4. 16.
b Matt.20.28 venit saluare omnes eos quos pater ipsi saluandos dedit, non omnes absolute.
c verba Adriani 1. collect.c.29.
d non humanis, sed.
e Propheta non de Sacerdotes persequentium, sed de populi magnatū, Propheta fi. Sacerdotum denique ipsorum peccatis verba facit loco citato vide vers 13. & 31.

f Hierem.5.25.secund.interp.70. g Hieron.& 70.Hæc. h Psal.139.2.&c.Hieronym. interp.cum vulg. Mista ab impostore.
i ibid. vers.11.

gant. Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum *mala capient in interitu. Scio* quia *faciet Dominus causam inopis, iudicia pauperum.* Item idem, [l] *Muta fiant labia dolosa.* Et iterum per Michæam inquit; [m] *Omnes in sanguine iudicantur, vnusquisque proximum suum tribulat,* [n] omnes *in malum manus suas præparant.* Hos Dominus præuidens, Apostolis præcepit, [o] ne facile serui sui lacerarentur; ne forte *perderentur* aut in talem tentationem inciderent, quam ferre minime possent. Idcirco [p] sancti Apostoli & successores eorum Decretorum normas statuerunt, ne talium vox (quæ magis perdere nititur innocentes & simplices quam saluare) facile reciperetur; sed ipsi his iaculis pellerentur procul, & Domini discipulos iuxta voluntates & versutias eorum minime perdere possent.

l Psal. 30. 18.
m M ch. 7. 2. secundum vers. 70.
n trib. lat tribulatione. in malum &c.
o vbi protuleris locum, persua lebis.
p de Apostolis falsum esse nemo ignorat.

Vnde & ipse Dominus ait; [q] *Excutite puluerem de pedibus vestris in testimonium illis.* Et alibi ipsa per se veritas de talibus dicit, Melius [r] *est illi vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris,* [s] *quam scandalizet vnum de pusillis istis:* & Iacobus Apostolus inquit, [t] *iudicium sine misericordia* fiet *illi qui non fecerit misericordiam.*

q Marc. 6. 11.
r confudit impostor verba Matth. & Lucæ. Luc. 17. 2. vtilius Matt. 18. 6.
s Luc. loco cit.
t Iac. 2. 13.

Qua enim fronte quis peccatorum suorum veniam sperat à Deo se impetraturum, qui delinquenti fratri nihil per pietatis & clementiæ officium vult condonare? Profecto necesse est vt æstimet se talem in iudicio Deum experturum (cum ante iusti iudicis tribunal fuerit cõstitutus) qualem se fratri suo exhibuerit. Nam [u] *qua mensura mensi* fuerimus, eadem *remetietur* nobis. Et Ioannes Apostolus, & Euangelista ait, *Qui odit* [x] *fratrem suum homicida est; & scitis* [y] quia *omnis homicida non habet vitam æternam in* [z] se *manentem.*

u Matth. 7. 2. in qua.
x 1. Ioan. 4. 15.
y quoniam.
z semetipso.

Vos tamen (filij charissimi) hortamur vt patienter mala vobis illata Domini adminiculo [a] *portetis;* & his Apostolicis prçceptis tales procul *pellite,* ne more canino vos lacerare aut mordere valeant. [b] *Memento te* etiam quia, *iuxta Psalmographi* vocem, [c] *homo sicut fænum dies eius, & vt flos agit, ita florebit. Et Apostolus ait, Totus* [d] *mundus in maligno positus est:* Vnde precamur, ne tales

a N. Syntaxin.
b verba Bonifacij epist. 26
c Psal. 102. 15. vulg. *tãquam sic efflor* Hieron. *sicut, sic flor.*
d 1. Ioan. 5. 19

multum timeatis, quia infames sunt, & non multum vobis nocere possunt, quia [e] *eorum vox extincta est:* Quoniam [f] *sic odit Deus eos qui aduersus patres armantur, ut patrum inuasores qui in mundo infamia sunt notati.*

Armamini [g] ergo his Apostolicis *adminiculis* contra eos, & [h] *spiritu principali* roborate corda vestra, vt *Deus, qui* vos pastores *in populo* suo *vocari voluit*, non negligentes aut tepidos, [i] aut lupis superuenientibus fugientes inueniat; *sed exemplo boni pastoris, agnos* [k] *pariter cum matribus* & *filiis* ac *filiabus* viriliter defensantes, atque sanctam matrem Ecclesiam fideliter *reportantes* semper inueniat.

Et quanquam [l] *dies* [m] *mali* sint, vos tamen *nolite esse imprudentes, sed intelligentes quae sit voluntas Dei. Quamobrem* [n] *confortamini, & state in fide viriliter* agentes, ac *omnia vestra in charitate fiant, &* secundum sanctum *Euangelium: in patientia* [o] *vestra possidebitis animas vestras. Recordamini* quoq; *Sanctorum Apostolorum & Prophetarum; & quia* [p] *multum laborauerunt in Domino, ideo adepti sunt praemia sempiterna.* [q] Scitote etiam quoniam, *iuxta* Psalmistae vocem, *Multa* [r] *tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.*

Quapropter, filij charissimi, hortamur vos & deprecamur, vt crebris *orationum* vestrarum *precibus* Deum exoretis, [s] *vt liberemur* nos & vos, *iuxta dictum Apostoli, ab importunis & malis hominibus,* quia *non omnium est fides:* flagitate etiam, vt Deus & Dominus noster, qui est [t] *refugium pauperum & spes humilium, sanctam* suam [u] *Ecclesiam, pretioso* videlicet *sanguine redemptam*, & nos qui eandem sanctam Ecclesiam docere, regere, [x] *portare* & tueri debemus, de praedictis oppressionibus *& tentationibus huius* [y] *seculi nequam,* atque de omnibus *necessitatibus nostris* misericorditer eruat, [z] *vt sermo Dei currat, & glorificetur gloriosum Euangelium* Domini nostri Iesu *Christi,* [a] *& gratia eius in* nobis *vacua non fiat:* [b] ne *sine fructu Euangelij* (quod absit),

e legit impostor interpr. Aniani verba ad const. t. 3. tit. 6. lib. 9. C. Theodos. *vocem talem extingui voluimus*, &c. ideo vocem infamia notatorum extinctam hic sine iudicio scribit.

f verba epist. Procli ad Domnum Antioch. & ex ea Adriani I. collect. c. 71.

g N. phras.

h abutitur impostor verbis Bonifac. Mogunt. epist. 25

i forte trepidos.

k an differunt agni à filiis? lege, *cum matribus Ecclesiis scil. Cath. cum filiis & filiabus*

l verba Bonifacij epist. 25.

m Eph. c. 16. 17. sine propterea nolite fieri imprud.

n 1. Cor. 16. 13. 14. agite.

o Luc. 21. 19.

p Rom. 16.

q sempiterna & iuxta psalmistam

r Psal. 33. 20

s 2. Thess. 3. 2. vide Bonifac. epist. 25. ab initio.

t Psal. 9. 10.

u phras. Concil. Rom. sub Symmacho.

x N. phras.

y Gal. 1. vide Bonif. epist. 25.

z Thess. 3. 1.

a 1. Cor. 15. 10.

b vt omnino sine fructu Euangel. sterilis non moriar, & vacuus filiorum & filiarum num. non reperiar, ne de absc. &c. reus esse iudicer.

absit) steriles in conspectu eius appareamus, *&* vacui *filiorum filiarum*que *numero* reuertamur, nec *de abscondito* [c] *talento, Domino veniente*, rei *esse* iudicemur. Ista enim semper inuidet Satan: & idcirco tales aduersum nos suscitat, qui nos premant & *suffocent*, vt Domini oues [d] *absque nobis* rapiat, & in ima (non existentibus pastoribus qui [e] *eos* custodiant & defendant) ruere faciat.

Vos igitur pro viribus laborate, & orate atque vigilate ne hæc fiant; scientes nos semper paratos esse, in omnibus, quibuscunque posse Dominus dederit, modis vobis opem ferre, [f] licet nos ab ipsis æmulis sanctæ Dei Ecclesiæ, & nostris non simus excepti, & *tribulationes cordis nostri* pro nostra & vestra tribulatione, [g] *siue ouium nobis commissarum*, admodum sint *dilatata*.

Vos quoque obsecramus, vt iniunctum vobis à Domino famulatum non negligatis, & omnes oppressos, & cunctos Dei seruos, atque generaliter omnes Christianos, prout Dominus posse dederit, [h] *adiuuare* studeatis, *vt ante tribunal Christi mercedem* habeatis *perpetuam. Et* scitote, *quod memoria vestra coram Deo est* assidue.

Nam quemadmodum dolentes cognoscimus vos ab iniquis & scelestis hominibus obturbari, ita continuò vobis compatimur, Deum orātes pro *liberatione* ac subleuatione [i] vestræ *afflictionis*, quæ vobis (vndè grauiter angimur) ab iniquis in dies irrogatur. Et [k] *ante corpora Apostolorum* pro vobis preces fiunt quotidie, vt & vos liberemini [l] *ab importunis & malis hominibus* Domini auxilio, & oues vobis commissæ [m] *ad pascua æterna vitæ* vna nobiscum perueniant sempiterna.

Vnitatem [n] *& communionem dilectionis vestræ, valentem* atque *proficientem in salutem* omnium populorum *creator* omnium [o] *Deus omnipotens memorem nostri æternaliter custodiat*. Amen.

Data 9. Aprilis [p] Valeriano & Gallieno viris Clariss. Coss.

c Matth. 25.
d Not. phras.
e oues scil. N. solœcism.
f ergo frustra neam operā polliceris. vide Bon. f. epistol. 25.
g si Episcopi om.n.s & singuli tuæ sunt oues, *generalis* es omniū *pater* nec vilus præter te veri nominis pastor aut Episcopus dici po est.
h B. nifac. Mogūt. epist. 26.
i Nota phras.
k Gregorium imitatus videtur cuius hæ phrases, *coram sanctissimo B Petri corpore residere* epist. 44. lib. 4. *ante corpus B Petri consilium facere*, epist. 54. eiusd. libri, *ad* vel *apud sacratissimū B. Petri corpus agere* epist. 40. lib 4. *orationibus incumbere*, epist. 19. lib. 5. *iureiurando satisfacere* epist 8. lib. 11. *Sacramenta prabe e*, epist. 18 li. 6. epist. 25. lib. 9 epist. 41. lib 11.
l 2. Thess. 3. 2.
m phrasis Gregorij epist. lib 12. epist. 16.
n Bonifacij verba ad finem epist. 6.
o sic reparatus ad finem epist. ad Ioannem secundum totius Africanr Concilij nomine scriptæ *Vegetem te nostrique memorem præstet omnipotens Deus*, &c.
p A.D. 257. ipso Stephani electionis die.

CENSVRA.

HIERONYMIANAM psalterij versionem; Conciliorum 2. 3 4. & 7. Carthaginensium; 3 4. & 5. Romanorum sub Symmacho, & Toletani II. Ambrosij, Procli, Leonis, Ennodij, Gregorij M. Adriani I. Cod. Theodosiani, Aniani interpretis Bonifacij Mogunt. Decreta phrasesque cœno suo commaculat sacrilegus ὑποβολῆς huius epistolæ artifex.

Gallofranci ad Philenetum pro libertate reipub. Venet. Epistola.

Vide eiusdem 11. q. 1.

Horum canonum (*si quis Sacerdotum* &c. ex Pseudo-Pij epist. 2. & *Clericus* ex Pseudo-Stephani epist. 2.) fides iis suspecta est, qui vel eorum temporum doctrinam, vel auctorum stylum, vel statum Imperij, non ignorant, &c.

D. Augustinus alicubi scribit, *malos quosdam Clericos curiæ traditos fuisse*. An vt Curiæ seruirent? an vero (vt posteà factum est) Imperiali brachio mancipati sunt à Magistratibus secularibus puniendi? certe hæc verba (*tradi curiæ*) quam interpretationem recipere debeant, an illam quam Innocentius Papa III. dedit in canone *nouimus*. de verb. signif. in collectione decretalium à Gregorio IX. Pontifice facta, optime norunt ij qui Theodosianas leges ex recto puriorum iuris interpretum sensu didicerunt, inter quas notanda constitutio in l. *ne quis officialium*. C. Theodos. tit. *de Decurionibus*, &c.

SIXTI II. PAPÆ

Epist. I.

a verba Leonis epist. 31. gaudere me plurimum & exultare in Domino, pietatis tuę scripta &c.
b diligas.
c quantum hæreticū detesteris errorem hæresis quippe est nimia impia, & Euangelio veritatis &c.
d eiusd. verba epist. 32.

Episcopus Sixtus, Grato coëpiscopo Salutem.

LÆTARI & [a] *gaudere me plurimum in* Christo Iesu *Domino* nostro dilectionis *tua scripta fecerunt; quibus euidenter ostenditur, quantum Catholicam* [b] diligis *fidem, & quantum* [c] prauorum hominum detestaris *errorem*. Omnis enim *hæresis nimis impia est, & Euangelicæ veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

Memor [d] *enim sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere,* cuius

cuius à Domino [e] nostro *Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides* [e] nullum vnquam fallit, sed *omnes quidem hæreses destruit.* [f] *Intelligo* autem *mihi* aliter *non licere; quam vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam.*

Agnosce, fili charissime; [g] *non ex tempore, neque post tempora* filium Dei *natum, sed ante omnia tempora de paterno vtero inenarrabiliter generatum; ipso Deo patre per Prophetam dicente,* [h] in splendoribus Sanctorum ex vtero ante Luciferum genui te. *Quam sententiam & Esayas Propheta dubiis atque incredulis euidenter expressit, dum non* [i] aliunde filium *quam de patre natum ineffabiliter ostendit.* [k] In humilitate, *inquit*, iudicium eius sublatum est. Natiuitatem [l] eius quis enarrabit? *Et in libro Iob*, [m] sapientiam Dei, [n] ait, vnde inuenies? Latet enim ab oculis hominum & à volucribus cœli absconsa est. *Expergiscere paululum, & si lumen scientiæ in teipsum aliquantum habes,* [o] *inuenies cuius natiuitas à Propheta non potuit enarrari ex tempore;* vel, *vt adstruere ipse conaris, non potuit generari.* [p] In principio, *inquit Ioannes Euãgelista*, erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ; hoc erat in principio apud Deum; Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. *Et iterum*, erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *In isto igitur quod dicitur* [q] erat, *si tempus quærere volueris, non inuenies; quoniam ex quo pater, ex illo & filius; & quod pater est*, id est *etiam filius, Salomone dicente;* [r] Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Ego feci vt in cœlo oriretur lumen indeficiens: & *sicut* nebula texi omnem terram. Ego in [s] *altissimis habito*, & thronus meus in colũna *nubis*. Gyrum cœli circuiui sola, & [t] profundum abyssi penetraui. *In omnem terram stiti*, & in populo *primatum* habui. *Item ibi*, cum [u] *præpararet* cœlum aderam illi, & cum sedem suam [x] *secerneret*. Quando super ventos fortes faciebat in summo nubes; & cum certos ponebat fontes sub cœlo; cũ fortis faciebat fundamenta terræ, ego eram cum illo componens, & ego eram cui adgaudebat, cum lætaretur orbe perfecto. *Et in psalmo centesimo primo*, Tu Domine in principio terram fundasti; & ...

e addit. impostoris.
f destruit sed maxime impietatem præsentis erroris expugn. t, & intelligo mihi aliud non &c.
g verba Ithacij lib. aduersus Varim. adum cap. 12. *cognosce filiũ non ex tempore, &c.*
h in 109. psalmo per prophet.
i . illud de filio.
k Esa. 53.
l natiui. autem.
m Iob. 28.
n Dei patris vnde.
o attende & inuenies quo niam cuius.
p Ioan. 1.
q verbo quod dicitur.
r Eccl. 24.
s excelsis habitaui.
t & in prof. n dum pene ra ui, & in omni terra steti, & in omni gẽte & populo principatũ.
u pararet.
x segregaret.

opera manuum tuarum sunt cœli; ipsi peribunt tu autem permanes: & [y] sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipse es; [z] *& anni tui non deficient. Non enim erat* [a] ætas, aut aliquod tempus, *antequam de patre filius nasceretur: quoniam qui tempora vniuersa propria potestate constituit, ex tempore, vel post tempora nasci non potuit.*

His paucis sententiis breuiter consultis tuis respondi, frater charissime. De cætero tuam moneo dilectionem, vt cunctos quos errare cognoueris ad Catholicam fidem & ad vnitatem recte credentium conuertere studeas, & tu nunquam ab Apostolica tramite recedas. Si autem te non audierint, & errantes (quod absit) permanserint, nobis eos manifestare quam citius poteris, non tardes, vt Apostolica auctoritate aut cito ad Ecclesiam conuertantur, aut [b] ab Ecclesia separentur.

Audiuimus etiam quod quidam erronei & consentientes eis, te & reliquos infestent Episcopos; & Episcopos aliquos comprouinciales ad vestram infamationem atque damnationem secum trahant. Quapropter [c] in hac S. sede dudum à multis Episcopis constitutum erat, & modo ad vestrum & cæterorum fratrum auxilium est denuo roboratum.

Vt [d] omnes episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant, vt ab ea ([e] sicut semper fuit) pie fulciantur, defendantur, & liberentur: cuius dispositioni *omnes maiores Ecclesiasticas causas & Episcoporum iudicia* antiqua Apostolorum eorumque successorum atque canonum auctoritas reseruauit: quoniam [f] culpantur Episcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam eiusdem sedis Papæ fieri placuerit.

Unde [g] placuit vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa Episcopus, licenter [h] appellet & adeat Apostolicæ sedis Pontificem, qui aut per se, aut per Vicarios suos retractari idem negotium procuret. Et [i] dum iterato iudicio pontifex causam suam

y & omnia sicut vestimentum veterascent, & sicut, &c.
z hæc verba omisit Ithac.
a erat, vt ais, aliquid emporis.
b An ad solũ papam vnicum pertinet ius excommunicandi quoscunq; e.
c fumos vendit impostor.
d Id à Nicæna Synodo statutum fingit Pseudo-Iulius epist. 2. c. 2. vide Concil Sardic. c. 7.
e nil tale Apostoli, eorumque proximi successores. vide Innocent. epist. 2. cap. 3. Leon. epist. 84. c. 1. Vigil. epist. 2.
f Culpantur scil. à Pseudo-Sixto I. epist. 2. à Pseudo-Victore epist. 1 & cæteris personatis histrionibus.
g Ead habent Pseudo-Victor epist. 1. & Pseudo-Iul. epist. 2. c. 3.
h Conc. Sardic. cap. 4.
i Conc. Idem c. 5. & 7.

suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus; quoniam quanquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non [k] tamen definiri inconsulto Romano pontifice permissum est, cum B. Petro non ab alio quam ab ipso dictum sit Domino, [l] *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in* cœlo: *& quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in* cœlo.

Et, [m] *si quis putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem diœceseos,* aut [n] penes vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam iudicetur.

Ait enim Jacobus Apostolus, [o] *iudicium sine misericordia illi* fiet, *qui non fecerit misericordiam. Super* [p] extollit *autem* misericordiam iudicio.

In omnibus [q] *ergo, fili dilectissime, cor custodi, sicut scriptum est,* Omni custodia [r] *custodi* cor tuum, quia ex ipso vita procedit. *Hæc breuiter pro* [s] *commemoratione rescripsi; sed peto vt pro me orare debeas, quatenus omnipotens Deus & à malignis me spiritibus, & à peruersis hominibus custodire dignetur: quia in hac vita mea peregrinatione mala me simul & multa circumdant; ita vt cum Psalmista iure dicam* [t] in me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul. *Cælestis gratia & nos in vrbibus, & vos* [u] vbique *protegat, quia antiquus hostis terrarum locis à tentatione non excluditur; quia si in paradiso hominem strauit; quis locus extra paradisum esse potest in quo* [x] mentes *hominum penetrare non valeat?* Antiqui enim hostis, (cuius *inuidia mors introiuit in orbem terrarum*) sunt semper oculi vigiles ad animos hominum illaqueandum, multosque sua prauitate secum in perditionem trahere cupit, qui suapte malitia à gloria lapsus est in miseriam. *In sola ergo creatoris nostri protectione fidendum est, cui ex intimo corde clamemus:* [z] *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum vt saluum me facias.*

Data Kal. Septemb. [a] Valeriano & Decio viris Clariss. Coss.

k hoc nunquam fuit in praxi veteris Ecclesiæ.
l Matth. 16. nihil promisit Dominus Petro quod cæteris Apostolis non contulerit Matth. 18 & Ioan. 20.
m verba Adrian. I. Collect. datæ Ingelramo c. 6. ex Concil. Chalced. c. 9. & 17.
n additam impostor.
o Locus Iacobi I I. non probat à Papa iudicandū appellā em.
p Super exaltat autem misericordia iudicium.
q verba Gregorij epist. 45. lib. 8.
r Serua.
s pro charitatis.
t Psalm. 87. pertransierunt.
u in eremo.
x mentem.
y In soli, &c.
z Psal. 70.
a Sixtus, Baronio teste A.D. 260. 9. Kal. Septēb. electus est Valeriano Aug 4. & Gallieno 3. Coss.

Capite truncatus 8. Idus Augusti An. 261. Aurelio Memmio Fusco, & Pomponio Basso Coss. perierat Decius An. 254. Primum Valerianus consulatum inchoauit A. 256. cum Valerio Maximo, secundum A. 257. cum Gallieno, tertium cum eodem A. 258. captus à Persis imperare desiit A. 262. Gallieno Aug 4. & Petronio Volusiano Coss.

CENSVRA.

PRIMO Ithacij, Leonis, Gregorij M. Adriani I. verba ſententiaſque vſurpat; Secundo, Mendoſam fictitij conſulatus notam lectori obtrudit. Tertio, Pſeudo-Sixti I. Pſeudo-Victoris, Pſeudo-Iulij, ſimiliumque laruarum fumo farraginem ſuam obfuſcat tenebris.

SIXTI II. PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus per Hiſpaniarum prouincias conſtitutis, Sixtus Epiſcopus in Domino Salutem.

a verba Leonis epiſt. 54.

AGNO [a] *munere miſericordiæ Dei, totius Eccleſiæ Catholicæ multiplicata ſunt gaudia*; cum Eccleſiarum ſtatus eo viget ordine quo Apoſtoli eorumque ſucceſſores illum ſtatuerunt. Et cum antiqui hoſtis aſtutia eum turbari cognoſcimus, non modico contriſtamur mœrore. Quam ob cauſam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, *vt à tramite* [b] Apoſtolicæ inſtitutionis nequaquam recedatis, *nec* [c] *à capite diſſideatis*; ſed fidem & ordinem, quem Apoſtoli & Apoſtolici viri ſtatuerunt, abſque hæſitatione teneatis. Nam ſi columnæ alicuius magnæ domus corruerint, ipſa poſtea domus minime ſtabit. Sic & vos, qui *columnæ* [d] Eccleſiæ eſtis, ſi labefactari cœperitis, ſancta Eccleſia (quæ per vos regitur) tabeſcet & labetur. Hæc, fratres, quæ dico valde timenda ſunt, & ſummo moderamine penſanda, atque ne fiant cauenda. Ipſa enim veritas per ſe dixit; [e] *Vos eſtis Sal terræ. Quod ſi Sal euanuerit, in quo ſalietur?* &c. Ideo vos chariſſimi, moneo, [f] quia vobis *debitor ſum*, & valde vos diligo. Et quando aduerſa nimis conturbor.

b phraſis Siricij epiſt. 1. c. 1.
c phraſ. Leon. epiſt. 84.
d *Columnas Eccleſiæ* Epiſcopos vocat Sergi[9] Epiſc. Cypri in epiſt. ad Theodor. papam. & ex eo Pſeudo-Anacl. epiſt. 2. Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. &c.
e Matth. 5.
f Rom. 1.

Ego [g] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum* [h] interualla *diſiunctus ſim, ſum tamen omnino vobiſcum corde coniun-*

g verba Greg. epiſt. 36. lib. 4.
h terrarum atque maris ſpatia.

ctus

ctus[i] ideoque *de vestra Beatitudine erga me modis omnibus confido, quia cum me vicissim diligitis, à me longe non estis.* Unde[k] *magis gratias referimus illi grano sinapis,*[l] quod *ex modicis despicabilisque summis specie ita*[m] *ramis ex eadem surgentibus atque se distendentibus vsquequaque*[n] diffusum est, *vt in eis volatilia cœli* cuncta *nidificent: Gratiaque sit fermento illi* quod[o] *tribus farinæ satis totius humani generis massam in vnitate conspersit; atque paruo lapidi qui abscissus de monte sine manibus occupauit vniuersam faciem orbis terræ. Qui ad hoc* naturam nostræ carnis, & status seruilis formam assumens, humiliter *se vsquequaque distendit, vt*[p] omni *humano genere in vnitatem redacto totius*[q] corporis, vnitum perficeret *Ecclesiæ; atque ita ad totius* compaginis[r] *pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque à vobis longe non sumus, quia in illo qui vbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias,*[s] *qui solutis inimicitijs in carne* sua, *fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex & vnum ouile sub*[t] *vno pastore: semper memores*[u] quod vos *Veritatis prædicator admoneat, dicens*[x] *soliciti,* seruate *vnitatem spiritus in vinculo pacis.*

Vinculum enim *pacis*, nemo seruat dum alium infestat, aut verbis aut factis persequitur:[y] Ideo, fratres, ista prætulimus, quia[z] audiuimus inter vos accusationes exerceri, & pulsos à sedibus Episcopos aut suis rebus expoliatos iudicari.

Quapropter statutum est, *vt*[a] si quis *contra Episcopum vel actores Ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium*, non *prius* adeat iudices quam *ad* eos recurrat *charitatis studio, vt familiari colloquio* commoniti, *ea sanare* debeant, *quæ in querimoniam deducuntur.* Quod si aliter egerit communione priuetur.

Nemo[b] pontificum deinceps aliquem Episcopum suis expoliatum rebus, aut à sede pulsum excommunicare aut iudicare præsumat, quia[c] *non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus.*

Nullus[d] *Episcopus alterius parochianum præsumat retinere, aut ordinare absque eius voluntate, vel iudicare; quia sicut irrita eius erit ordinatio, ita & dijudicatio; quoniam censemus*[e] nullum alterius iudicis nisi sui sententia teneri. *Nam*

i idque
k & magis.
l quia.
m ita est ramis ex ead. radice.
n diffusis.
o quo.
p vt ex hum.
q corpus perficeretur.
r compagis.
s Eph. 2.
t sub se vno.
u quid nos.
x Eph. 4. seruare.
y huc vsque Pseudo Felix IIII. epistol. 1.
z Audimus te auganttem
a verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 2. ex Concil. 5. Aurelian. c. 17.
b Item habēt Pseudo Sixt. I. epist. Pseudo-Eus b. epist 3. Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 8. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
c Statutum Conc. Rom. 5. sub Symmacho.
d verba Adrian I. Collect. c. 16.
e verba Aniani in Constit. vnicum tit. 16 li. 4. Cod. Theod.

qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.

Ista enim vobis deinceps tenenda, & fratres vicissim adiuuare mandamus, fratres [f] verò, quos timore terreno iniuste damnastis, scitote à nobis iuste esse restitutos. Quibus ex sancti Petri & Apostolica auctoritate omnia quæ eis ablata sunt, integerrime reddi præcipimus, *si non vultis* vos [h] & *principes vestri à collegio nostro* & membris Ecclesiæ *separari.*

Iusto [i] enim *iudicio Dei datur plerunque peccatoribus potestas qua sanctos ipsius persequantur; vt qui spiritu Dei iuuantur & aguntur fiant per laborum exercitia clariores.*

Illi tamen qui hoc agunt, nullatenus euadent pœnam; quia, vt ait Dominus, [k] *Væ illi per quem scandalum venit.* Et quanquam iuxta Saluatoris sententiam, *necesse* sit venire *scandala*, Væ tamen per quem veniunt.[l]

De occultis [m] enim *cordis alieni temere iudicare peccatum est: & eum, cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est ex suspicione reprehendere; cum eorum quæ homini sunt incognita, solus Deus iudex sit iustus, qui* [n] *inspector est verus.*

Unde scriptum est, [o] *incerta non iudicemus quousque adueniat Dominus, qui* & illuminabit *abscondita tenebrarum* [p] & manifestabit *concilia cordium.* Et *quamuis* [q] *vera* sint, *non* tamen *credenda sunt, nisi* [r] *certis indicijs* comprobentur, *nisi quæ manifesto* iudicio [s] *conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur.*

Nullus [t] ergo *potest humano condemnari examine quem Deus suo iudicio reseruauit.* Hæc omnia summoperè sunt præcauenda, ne præsumptores esse videamur: & accusatio, &c *vt infra ad finem Epist. 2. Pseudo-Iulij c.35. & 36.*

Data 17 Kalend. Augusti, [u] Valeriano & Decio viris Clariss. Coss.

f fingit impostor quæ lubet.
g phras. Siricij c. iit. 1. c. 1.
h quos principes Hispanorum somniat impostor tempore Sixti II?
i hæc non probant excommunicandos inobedientes Papæ. Sunt autem Prosperi sent. 23. ex Augustino in Psalm. 118.
k Matth. 18.
l non probát sequentia scandalizantes puniendos.
m Prosperi sentent. 21. ex Augustin. in Psalm. 118.
n qui &
o ab Isidoro Hispal. Synonym. lib. 2. c. 16.
p qui latentia producit in lucem, qui illuminat, &c qui manifestat, &c.
q quamuis enim vera sunt.
r nisi quæ demonstrantur.
s examine.

CENSVRA.

IMPOSTOR Siricij Zosimi, Bonifacij, Celestini, Leonis, Prosperi, Gregorij, Isidori Hispalensis, Adriani I. Concilij Aurelianensis 5. & Romani 5. sub Symmacho, Aniani denique sententias,

t Verba Constantini M. ad patres Syn. Nicænæ referente Adrian. I. Collect. c. 58. & 67.
u Iam monuimus Notam consularem mendacem esse.

&c verba

& verba describit, & variis additamentis deprauat: iisque fictitij consulatus notam superaddit.

DIONYSII PAPÆ

Epistola I.

Dionysius [a] *Episcopus Vrbano præfecto Salutem.*

SVMMVM [b] bonum est, amare amantes se: Et è contra, [c] *Peius malum non est, quam vt ciues ciuibus inuideant.* Gratias *siquidem* agimus tuæ charitati, quod *fideles Sancti Petri bene suscipis* & adiuuas.

Unde scias, te & à nobis nostrisque diligi; & tui tuorumque non modicam curam haberi. Quapropter tuam hortamur dilectionem vt bonum quod cœpisti, &c. *vt infra* in epist. 2. Felicis IIII. nomine mendaciter prænotata.

Data 4. Nonas Februar. [e] Aureliano & Basso viris Clariss. Coss.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 261. §. 53. Iisdem quoque Consulibus (Fusco & Basso) sed mendosè positis data reperitur Dionysij epistola ad Vrbanum præfectum hominem Christianum; sed cum 4. Non. Februarij data ponatur, nisi in Mensem error irrepsit; alterius potius quam Dionysij esse conuincitur; nam eo tempore Sixtus pontifex adhuc superstes erat.

CENSVRA.

PRAETER Syracidæ, & Gregorij verba quæ notis distinximus, cætera sunt ægri somnia. Vide epist. 2. Pseudo-Felicis IV.

a cum præfectum siue nominis siue numeris ratione *Vrbanū* dictum nemo præter epistolę huius artificē Christo nomen dedisse tedēte Dionysio dicerat, id falsitatis suspicione vacare nullo modo potest. b Summum bonum *absolutè* Deus est à summum hominis bonum fruitio Summi illius boni, fruitionis adiunctū amor: dilectio proximi cum ad Dei dilectionem ordinata sit summum bonum esse non potest: bonos igitur redamare bonum est, sed non summe bonum; Malorum amicitiam colere malę mentis indicium est: nedum summi boni possessione gaudentis. c iisdem verbis vtitur Pseudo-Damas epist. 4.

d hæc phrasis ætatem Dionysij ferre nequit.

e A.D. 272. Dionysij 12. Baron. legit Aurelio Mammio Fusco, & Pomponio Basso, &c.

DIONYSII PAPÆ

Epist. II.

Dionysius Episcopus Seuero Episcopo Salutem.

OLIM [a] *& ab initio* [b] *tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* vniuersali Ecclesiæ, auxiliante Domino, subuenire: & quicquid nociuum est auctoritate Apostolica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] *enim diuinæ dispensationis prouisio gradus & diuersos constituit ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorum* generaretur [d] *administratio singulorum. Neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia vero* [e] *creatura in vna eademque* [f] æqualitate *gubernari vel viuere non potest, cælestium militiarum exemplar nos instruit: quia dum* [g] sint *Angeli,* sint *Archangeli, liquet* [h] quia *non æquales sunt; sed in potestate & ordine, sicut* [i] nosti, *differt alter ab altero. Si ergo inter eos qui sine peccato sunt, ista constat esse distinctio; quis hominum abnuat huic se libenter dispositioni submittere? Hinc etenim pax & charitas mutua se vice complectuntur, & manet firma concordia in alterna & Deo placita dilectione synceritas, quia* [l] *vnumquodque tunc salubriter completur officium: cum fuerit vnus ad quem possit* [m] recurrere *præpositus.* [n]

De Ecclesiis ergo parochianis, vnde Apostolicam sedem consulere voluisti, qualiter sint custodiendæ [o] *per Cordubensem prouinciam,* ac diuidendæ Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quam vt sequaris quod nos in Romana Ecclesia nuper egisse cognoscitur.

Ecclesias [p] vero singulas singulis *presbyteris* dedimus, *parochias, & cœmeteria* eis diuisimus, & vnicuique ius

a verba Leonis epist. 24.
b in conciliis celebratis tantam nos &c.
c Greg. verba epist. 52. lib. 4.
d gereretur.
e quæque creatura.
f qualitate.
g sunt.
h quod.
i nostis.
k adde ex Gregorio, cui nouit etiam Angelos obedire? hinc.
l quia igitur.
m recurri.
n hucusque Pseudo-Bonifacius.
o Corduba nō caput, sed sub capite Bæticæ prouinciæ fuit, Hispali nimirum. Vide de Hispaniæ prouinciarū distinctione Garf. Loaif. in Decretum Gundemari.
p Titulos in vrbe presbyteris ab Euaristo primum diuisos refert in eius vita Pontificalis auctor cuius hoc loco verba describi blatero.

proprium

proprium habere statuimus, ita [q] videlicet vt nullus alterius parochiæ terras, terminos, aut ius inuadat, sed [r] *vnusquisque suis terminis sit contentus*; & taliter Ecclesiam & plebem sibi commissam custodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat.

Hanc quoque normam, charissime, te & omnes Episcopos sequi conuenit; & quod tibi scribitur, omnibus quibuscunque potueris notum facias, vt non specialis sed generalis fiat ista præceptio.

Crimina [s] vero quæ Episcopis *impingere* dicis, per alios non sinas vllo modo fieri, nisi *per ipsos qui crimina intendunt*: si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & [t] *actis docuerint publicis omni se carere suspicione* & inimicitia, & irreprehensibilem fidem conuersationemque ducere.

Nemini [u] enim *de se confesso* credi potest super *crimen alienum*.

Quoniam [x] eius omnisque *rei* [y] confessio *periculosa est, & admitti non debet.*

Similiter [z] alieni erroris socium, vel à sui voluntariè propositi tramite recedentem, aut sacris patrum regulis & constitutionibus inobedientem, suscipere non possumus, nec debemus: nec impetere recte credentes, vel sanctorum patrum sanctionibus obtemperantes permittimus.

Quia [a] infames omnes esse censemus qui suam aut Christianam præuaricantur legem, aut Apostolicam vel regularem libenter postponunt auctoritatem.

Hæc, [b] *itaque, frater charissime*, quæ pro affectu sacerdotalis nominis & honoris impendimus, tibi tuisque subditis, & omnib. tenenda, & aliis nuntianda atque prædicanda mandamus, *quibus & pietas ad vtilitatem, & sit ad fructum dilectio.*

Vnde [c] *obiurgando, hortando, suadendo, blandiendo, consolando prodesse quibus possumus festinemus. Lingua nostra bonis*

q Concil. Turon. I. c. 9.
r verba Leonis epist. 89.
s ead. habent Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo-Lucius epistol. 1. Pseudo-Iulius epist. 2. c. 20. vide Adrian. I. collect. c. 15 Conc. 2. Carthag. c. 6. Cõstantinop. c. 6. Chalced. c. 21.
t verba Concil. 1 Arelat. c. 13.
u Pseudo-Iulius epist. 2. c. 8. ex Ennod. epist. 4. Lib. I.
x verba Adrian. I. collect. c. 64. ex Anian. interpr. constit. 12. lib. 9. tit. 1. C. Theod.
y professio.
z Ead. habet Pseudo-Pius epist. 1. Pseudo-Hygin. epist. 2. Pseudo Iulius epist. 2. c. 15.
a iisdem verbis vtitur Pseudo-Stephan epist. 1. & Pseudo-Iulius epist. 2. c. 13. vide Cod. Theod. lib 11. tit. 39. const 11.

b *Verba Gregorij epist.* 113 *lib.* 7 Hinc itaque, frater chariss. ratione perspecta studendum nobis est, ne (sicut diximus) de mortuis affligamur, sed affectum viuentibus impendamus, quibus &c. c proinde.

d timidos. *fomentum sit, prauis aculeus.* [d] Timidos *retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, desides* [e] exhortando *succendat, refugientibus suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur; vt quia* [f] Doctores dicimus, *viam salutis gradientibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes,* [g] aditum *contra hostis insidias solliciti muniamus. Et si quando* [h] perditam *ouem de commissis gregibus error abduxerit, toto illam adnisu ad caulas Dominicas reuocare contendamus; vt de pastoris nomine quod habemus, non supplicium, sed præmium consequamur. Quia ergo in his omnibus diuinæ gratiæ* adiutorium [i] *opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda & velle tribuat, & posse concedat, atque in ea nos via cum* [k] fructibus *boni operis quam se pastor pastorum esse testatus est, dirigat; vt sine quo nihil* [l] agere possumus, *per ipsum implere omnia valeamus.*

e hortatu. f doctores dicimur. g aditus. h per deuia. i adiutorio. k fructu. l facere nihil assurgimus.

Data 5. Idus Septembris [m] Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

m A.D.270. Dionysij 10.

CENSVRA.

CONCILII 1. Arelat. Leonis, Ennodij, Gregorij, Aniani &c. verbis & sententiis abutitur quicunque hanc Dionysio epistolam supposuit mercium Pseudo-Isidori sedulus collector; quem post Bæticam occupatam, & regni sedem Cordubæ à Sarracenis fixam vixisse palam est.

Gars. Loais. not. in Decretum Gundemari §. 2.

Omnium ciuitatum Episcopi templi Toletani antistitem, veluti vnicum Metropolitanum suscipiebant. Cum enim adhuc non esset prouinciarum Hispaniæ singularis facta distributio, omnis auctoritas, & Patriarchalis Metropolitanaque iurisdictio ad vnicam sedem Toletanam referebatur. Quam formam & speciem Ecclesia Hispanica vsque ad magnum Imperatorem Constantinum retinuit; cuius tempestate summam religio Christiana tranquillitatem & pacem assecuta, longe lateque diffusa est. Dilatatis vero Christianæ religionis finibus, subsequitur Prouinciarum distributio, in quinque Metropolitanas Ecclesias, Carthaginensem, Bæticam, Lusitanam, Tarraconensem, & Gallæciam quæ Bracarensis est. Sed primaria super his sedibus auctoritas Carthaginensi prouinciæ, quæ Toletana Ecclesia est, semper delata fuit. Athanaricus, Gothorum rex, qui primus omnium anno 5. imperij Valentis in Hispania dominari cœpit, Ecclesiæ ordinem in quinque Metropolitas distinctum reperit: quas hic expugnauit prouincias, & impia Arianorum hæresi, quam Valentis

Valentis Imp. opera didicerat infecit. Ad hæc, cum essent assidua dimicatione à Romanis Gothi lacessiti, essetque incertus belli exitus, pax qua religionis cultus & morum integritas continetur, omnino turbata sublataque est. Imo & Episcopi regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione & mendaci assentatione aucupantes, omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem audentes loqui, vt canes muti, sectas & hæreses impias animo & sermone sequebantur. At Gothi postquam secundis vsi prœliis, Romanam potentiam fregissent, prouinciam vniuersam, Ataulpho regnante, inter se partiti sunt. Alanis Carthaginensis Lusitanaque: Wandalis, qui etiam Silingui dicuntur Bætica contigit; Sueuis, & Wandalis nonnullis Gallæcia, Celtiberia vero quæ Tarraconensis est in Romanorum ditione permanente. Seculari Hispaniæ imperio in Prouincias hac ratione veluti in partes scisso, simili partitioni Ecclesiasticus ordo subiacuit. Nam vnusquisque Rex in regni sui nobiliori vrbe, Primatus & Metropolitæ ornamentum exigendum, ad imperij secularis auctoritatem retinendam vtile iudicabat. Præterea vt summa Pontificis auctoritate suffulta hæresis quam sequebantur, altius fixa hominum mentibus inhæreret, latissimeque nullo alio iudice propagaretur. Wandalis ergo Hispalis Bæticæ caput, Primatus nomine decoratur, ab Alanis in Carthaginensi prouincia Toletum; Tarraco à Romanis; Bracara & Luco à Sueuis.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola I.

Charissimo atque dilectissimo Paterno coëpiscopo, Felix Episcopus in Domino Salutem.

GAVDERE [a] *me plurimum & exultare in Domino,* [b] dilectionis *tua scripta fecerunt; quibus euidenter ostenditur, quantum Catholicam* [c] diligis *fidem, & quantum hæreticum* detestaris [d] *errorem. Hæresis quippe est nimis impia, &* Euangelicæ [e] *veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta conuellere.*

a verba Leonis epist. 31.
b pietatis.
c diligis.
d detesteris.
e Euangelio.

Quoscumque enim rapit ad se, non solum in *hoc vitium,* sed in multa alia vitia ruere facit; & ipso suadente antiquo hoste, non solum persecutores Ecclesiæ, sed etiam Sacerdotum eius fiunt.

Vna [f] igitur *mente* corrigere curemus & *insequamur* tales, & *ab hoste suo* Ecclesiam eiusque fideles & Sacerdotes Domini nitamur liberare. *Praestabit vires omnipotens Redemptor noster charitati atque iustitiae, praestabit nobis longe à* [g] *se positis vnitatem spiritus sui, ipse cuius artificio, quasi in arcae modum, quatuor mundi constructa lateribus, atque imputribilium lignorum compage & bitumine charitatis adstricta* est Ecclesia, vt [h] *nullius aduersitate spiritus, nullius venientis extrinsecus tumore fluctus perturbetur. Sed quemadmodum, illius gubernante gratia, petendum est vt nulla nos superueniens exterius vnda conturbet; ita ex totis orandum est visceribus*, frater charissime, [k] *vt sua prouidentia dextra cumulum sentinae* [l] *nobis interioris exhauriat. Aduersarius quippe Diabolus, qui contra humiles saeuiens, sicut* Leo rugiens, [m] circuit quaerens quem deuoret, *non iam vt cernimus caulas* [n] circuiuit; *sed ita valide in quibusdam Ecclesiae necessariis membris* [o] dentem *figit, vt nulli sit dubium quia nisi vnanimiter*, [p] faciente *Domino*) *cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit, citius ouile dilaniet.*

Quapropter detractores, [p] qui diuina auctoritate eradicandi sunt, & fautores inimicorum, ab Episcopali submouemus accusatione. Similiter ne summorum quispiam [r] minorum accusationibus impetatur aut dispereat.

Neque *in re* [f] *dubia certa* iudicetur *sententia*; nec vllum [t] *iudicium* nisi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Si [u] *quis super quibuslibet criminibus* Clericum [x] pulsandum crediderit, *in prouincia in qua consistit ille qui pulsatur, suas* [y] exerceat *actiones; nec aestimet eum accusator* [z] *alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero qui pulsatus fuerit*, [a] *si* iudices suspectos *habuerit, liceat appellare* Primates.

Primates quoque [b] *accusatum* discutientes Episcopum *non ante sententiam* proferant damnationis, *quam* [c] Apostolica freti auctoritate *aut reum se ipse confiteatur*;

f *verba Greg. epist. 36 lib. 4.* vnita ergo mente insequamur in homine malũ superbiae, vt ab hoste suo videlicet errore, prius ipse homo liberetur, praestabit &c.
g à vobis.
h adstricta nullius.
i perturbetur Ecclesia, sed.
k fratres charissimi.
l in nobis.
m 1. Pet. 5.
n circuit.
o dentes.
p fauente.
q iisdem verbis vtuntur Pseudo-Zephyrin. epist. 1. & Pseudo-Iul. epist. 2. c. 28.
r vide Pseudo-Clem. epistol. 1. Adrian. I. collect. c 19.
s verba Greg. epist. 30. li. 8. *graue est satis & indecens, vt in re dubia certa dicatur sententia.*
t phras. Greg. epist. 52. li. 31.
u verba Adriani I. collect. c. 8. si quis Clericus.
x pulsatus fuerit. y exerceat vel exequatur. z accus. suus. a iudicem suspectum. b verba Aniani in constit. 1. lib. 9. tit. 40. Cod. Theodos. *Iudex criminosum discutiens non ante, &c. proferat capitalem*
c quam aut reum.

aut

aut per [d] *innocentes* & Canonice examinatos regulariter *testes conuincatur*.

Aliter, [e] *irritam esse* censemus & *iniustam Episcoporum damnationem*, & *idcirco à Synodo retractandam* : ita [f] vt oppressus ab omnibus, in cunctis subueniatur causis.

Caueant [g] *indices Ecclesiæ, ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit* ; [h] qui etiam rationem *pro* actione fratrum in præsentia dabunt.

Proditoris vero [i] *nec calumnia nec vox audiatur: nemo* [k] *enim* debitorem amplius *potest cognoscere, quam ille qui iniuriam eius*que *sustinuit nequitiam*.

Omnes [l] ergo *qui in Christo volunt piè viuere, necesse est vt ab impiis & dissimilibus patiantur opprobria, & despiciantur tanquam stulti & insani, qui præsentia bona* [m] perdunt vt *inuisibilia* & *futura* acquirant. *Despectio* tamen *& irrisio* talium *in* ipsos *retorquebitur* qui ipsos infestant; quia *& abundantia eorum in egestatem, & superbia* transibit [n] *in confusionem*.

Et *quicquid* [o] *iustis* aduersitatum vel *malorum* [p] *irrogatur, non est pœna criminis, sed virtutis examen*.

Et sicut aurum, quanto plus excoquitur, tanto melius efficitur: sic iustus, quanto plus tribulatur [q] (si ipsam tribulationem patienter portauerit) multo purior & charior Deo redditur. Vnde ipsa per se veritas dicit; [r] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. De talibus Dominus per Esaïam loquitur dicens, [s] *Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos & abjicientes propter nomen meum, Glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra, ipsi autem confundentur. Vox populi de ciuitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus eius, peperit masculum. Quis audiuit vnquam tale? & quis vidit huic simile? Nunquid parturiet terra in die vna? aut* parturietur *gens simul, quia parturiuit & peperit Sion filios suos? Nunquid ego qui* [t] *parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus?*

d aut conuictus, vel per testes vel per confessiones criminis sui, aut homicidiũ, aut adulterii, aut maleficium commisisse manifestius conuincatur.

e verba Concil. 4. Carth. c. 28.

f his verbis vtuntur Pseudo Eleuther. epist. 1. Pseudo Iulius epist. 2. &c.

g verba Concil. 4. Carth. c. 30.

h imo & causam in Synodo pro facto dabunt.

i verba Aniani in const. 2. tit. 10. lib. 10. C. Theodos. *si quis proditor futurus est nec calumn. nec vox illius*, &c.

k verba constit. 3. eiusd. tituli *nemo enim delatorẽ plus potest* &c. *per eius nequitiam sustinuit*.

l Prosperi sent 32. ex August. in psal. 122.

m perdant, & inuisibilia sibi ac futura promittant. Sed hæc despectio & irrisio in impios retorq. cum & abund.

n transierit. o eiusd. sent. 53. ex August. de ciuit. Dei lib. 4. c. 3. p ab iniquis Dominis irrog. q vide sup. Pseudo-Alex. epist. 1. r Matth. 5.

s Esai. 66. 5. versio vulgata. t qui alios.

Si ego qui generationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Lætamini cum Hierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea vniuersi gaudio qui lugetis super eam; vt sugatis, & repleamini ab vbere consolationis eius: vt mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius: quia hæc dicit Dominus, Ecce ego declinabo super eam quasi fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. Ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini. Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra [u] sicut *herba germinabunt. Et cognoscetur manus Domini seruis eius, & indignabitur inimicis suis. Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo* quadriga [x] *eius, reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus* diiudicat, [y] *& in gladio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti à Domino. Qui sanctificabantur, & mundos se putabant in hortis, post Ianuam intrinsecus; qui comedebant carnem suillam, & abominationem, & murem, simul consumentur dicit Dominus. Ego autem opera eorum & cogitationes eorum venio vt congregem cum omnibus gentibus & linguis; & venient, & videbunt gloriam meam, & ponam in eis signum, Et mittam ex eis qui saluati fuerint, ad gentes in* [z] mari, *in* Africa, *in* Lydia, *tenentes sagittam in Italiam & Græciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus; & adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis, &* [a] *quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem sanctum meum Hierusalem, dicit Dominus; quomodo si inferant filij Israël munus in vase mundo in* domo *Domini. Et assumam ex eis in Sacerdotes, &* in *Leuitas, dicit Dominus: Quia sicut cæli noui, & terra noua, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum & nomen vestrum. Et erit mensis ex mense, & Sabbathum ex Sabbatho, & veniet omnis caro vt adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni.*

Quid [b] *aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem* [c] flant, *atque*

u quasi.

x quadrigæ.

y diiudicabit

z in mare, in Africam, in Lydiam.

a & in quadrig.

b hæc nullo modo cohærent sunt autem Greg. epist. 45 lib. 8.

c sufflant.

atque in oculos suos terram excitant? Et [d] *vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis* [e] vident?

Tales tamen, frater charissime, [f] *portandi* sunt & corrigendi; quia [g] *caci sunt, & duces cacorum*. His, charissime, respondi breuiter *consultis* tuis, *qua* te & omnes Episcopos regulariter *tenere mandamus*. Tuam tamen, frater, monemus prudentiam, vt pro statu Ecclesiæ & Sacerdotum eius, pro viribus elaborare studeas, & ordinem S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ per omnia teneas; & violari Sanctorum Decreta non permittas; sed omnes quoscumque potueris, instruas, vt [h] *fructuosos manipulos* Domino repræsentes. Vale.

Data Nonis Iunij, Claudio & Aureliano viris Clariss. Coss.

d vt vnde.
e vid.ant.
f nota Idiotism. mercatoris.
g Matth. 15.
h hac phras. vsus Pseudo-Soter epist. 2. Pseudo Liber. epist. 12. &c.
i Claudij Consulatus ad A.D. 270. Dion sijo ponit Baronius. collegam Claudius habuit Ouinium Paternum, non (vt ad marginem scripsit Binius) Marinianum: cum is vnicus cu Ouinio Paterno Consulatus incidit in A.D. 269. Notabit autē Lector Baronium ex Cassiodoro pro Mariniano Macrianum scribere.

CENSVRA.

IMPOSTOR vulgatam Bibliorum versionem sequitur; Concilij 4. Carthag. Leonis, Prosperi, Gregorij, Adriani I. Cod. Theodosiani & Aniani interpretis verba sententiasque describit: falsam ad epistolæ finem Consulatus notam apponit.

Extat fragmentum epistolæ Felicis I. ad Maximum Alexandrinum qui A.D. 264. Dionysio successit. vide act. 1. Concil. Ephesini sub Cyrillo A. 431. habiti.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola II. [a]

Felix Episcopus vniuersis Episcopis per Galliæ prouincias constitutis, in Domino Salutem.

BONORVM [b] *operum & spiritualium studiorum Deum auctorem esse non dubium est, qui* [c] eorum *incitat mentes & adiuuat actiones.*

Vnde [d] *latari me fecerunt scripta vestra* ex bono studio, & ex integritate fidei deuotionis vestræ; sed ex afflictione & contritione vestra magna ex parte tristauere.

a tertium locum occupare debuit, data enim fingitur 5. Idus Augusti, sequens vero Nonis Februarij Coss. Claudio & Paterno.
b verba Leonis epist. 32.
c quorum.
d phras. eiusd. epist. 91.

Tristis[e] enim *tristes legi literas*[f] vestras, *& scripta mœsta mœrore debito percurri; quia sicut nos Ecclesiarum pax Sacerdotum*que eius *concordia* & *tranquillitas plebis audire facit gaudium*,[g] *ita nos affligit & deijcit fraterna*[h] afflictio.

Vos tamen nolite multum tristari, quia sicut *ipsa per se veritas* ait,[i] *si de hoc mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*; id est mundi amatores. Quicquid tamen hi loquantur aut aduersum vos agant, vos tamen semper integram seruate fidem, & puram habetote conscientiam,[k] *vt integer spiritus & anima seruetur in* die *Domini*.

Nos vero ad supplementum vestrum fratres coepiscopos nostros vocauimus amplius quam[l] septuaginta, cum quibus hæc quæ subter habentur inserta regulariter tractanda decreuimus. Vestris enim Epistolis in omnium audientia perlectis, quæ multas (vt nostis)[m] *querimonias & oppressiones in se continebant* vestras, Decretisque quæ sunt de accusationibus Episcoporum, *S.*[n] *Synodus dixit*;

Hæc[o] *sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam &* in *Ecclesiasticos*[p] sæuiunt viros, *indifferenter* & *conseruare firmissime volumus in secula*.

Si quis Episcopus ab illis accusatorib. qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat; & eam corrigere noluerit; non olim, sed tunc ad summos Primates causa eius Canonicè deferatur; qui in congruo loco intra ipsam prouinciam tempore[q] congruo, id est Autumnali vel Æstiuo, *Concilium* regulariter *conuocare debebunt; ita vt ab omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis*[r] inibi *audiatur*.

Quo[s] *& ipse* regulariter *conuocatus, si eum aut infirmitas aut alia grauis necessitas non detinuerit, adesse debebit*.

Quia[t] vltra prouinciæ terminos accusandi ante licentia non *est, quam audientia rogetur*.

Nam si suis fuerit aut Ecclesiæ sibi commissæ *rebus expoliatus, aut (quod absit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut in detentione aliqua*[u] *suis oibus fuerit sequestratus, tunc Canonicè antequam in*[x] pristino statu restitua-

e Initium epist. Petri Episcopi Rauennatis Chrysologi dicti ad Eutychetem hæresiarcham. Vide Concil. Chalced. parte 1. epist. 15.
f tuas.
g *gaudium cœleste* sic Codex illustriss. Thuani & edit. Paris. An. 1623. at in actis Concil. Chalced. legitur *gaudere facit gaudio cœlesti*.
h dissensio.
i Ioan. 15. Vide Greg. epist. 45. li. 8.
k 1. Thess. 5.
l 70 Ecclesias sub Romana Metropoli fuisse docent veteres Notitiæ.
m not. phras.
n Verba Adriani I. Collect. Ingelramo datas c. 5.
o S. Synod. Rom.
p seruit virus.
q à Canonib. præfixo Nicænis, Conc. Canonice conuoc.
r in eo.
s in quo.
t Co. Theod. lib. 9. tit. 1. Constit. 10.
u à suis.
x in pristinū restit. honorem, & sua.

restituatur cum omni priuilegio sui honoris, *& sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata* [y] fuerunt, legibus *redintegrentur; nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire sponte elegerit.*

y fuerant red.

Nullatenus ergo [z] *à quoquam respondere* rogetur, *antequam integerrime*, [a] *omnia*, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili Concilio *legali* [b] *ordine* redintegrentur.

z nec omnino à quoque resp. cogatur. a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

Præsul *vero cum omni honore* statui pristino reddatur; *& ipse dispositis ordinatisque libere atque secure* diu *suis*, *tunc* regulariter infra quatuor, vel quinque, aut septem menses, iuxtà quod possibilitas ei fuerit, & non ante, [c] *conuocatus ad tempus Concilio in legitimo & Canonico veniat ad causam: & (si ita iuste videtur) accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summoperè prouidendum est, ne antequam hæc omnia fiant coactus respondeat; quia contentio semper vitanda est.*

b legaliter redintegrarentur seu redderentur: & tanti loci præsul regulariter prius statui, &c. redderetur. c Canonicè conuocatus ad tempus, &c.

Adimi [d] *namque Episcopo Episcopatum, antequam causæ eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest:* [e] quia talis præsumptio sacrilegium, & auctor talium sacrilegus.

d verba Concil. Afric. cap. 87. e addit. impostoris.

Quod [f] *si ægrotans fuerit Episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad Synodum mittat.*

f verba Adriani loco cit.

Nec [g] à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc est [h] *nisi eum* aliqua [i] *præoccupauerit necessitas, infra spatium* prædictorum *mensium, & eo amplius, prout causa dictauerit.*

g verba Concil. 3. Carth. c. 7. h Adrian. alii. i Concil. Carth. infra spatium mensis Adrian. infra 2. vel 3. mensium spatiis.

Quod si ex vtraque parte ad causam dicendam venerint; quia vnus absque altero audiri non debet; quærendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atque suspicionis accusatores; aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent nisi bonæ conuersationis & rectæ fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neque infames existant.

Quod [k] si accusatorum personæ *in iudicio Episcoporum* culpabiles *apparuerint*, ad arguendum non admittan-

k Concil. Carth 3. ca. 7.

tur, niſi proprias cauſas aſſerere (non tamen *criminales*) *vel* Eccleſiaſticas voluerint.

Infamis [l] *enim perſona nec procurator eſſe poteſt nec cognitor.*

Abſente [m] *vero aduerſario non audiatur accuſator*; *nec* ſententia abſente parte alia à iudice [n] *dicta, vllam obtinebit* firmitatem: Neque, [o] *abſens* per alium *accuſari aut* accuſare poteſt, *nec affinis teſtis admittatur.*

Neminem [p] *ergo* exhiberi de prouincia *ad prouinciam vel* ad comitatum *oportet*, niſi ad relationem iudicis, [q] *ad quem* fuerit appellatum: [r] *id eſt vt* actor *ſemper* rei forum ſequatur.

Si quis [ſ] *autem iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.*

Peregrina [t] *vero iudicia generali ſanctione prohibemus: quia indignum eſt, vt ab externis iudicetur qui comprouinciales & à ſe electos debet habere indices.*

Hæc, [u] fratres, ad veſtram & omnium coepiſcoporum opem & defenſionem in Synodo vnanimiter ſunt Decreta, [x] *vt ſi forte aliqui ſtultorum* [y] vos accuſare, qui Diabolicæ deceptionis *errore decepti ſunt*, voluerint, *dum iſta legerint* vel audierint, *reſipiſcant*, & ad vnitatis concordiam reuertantur; & quod prius erat in vltionem tranſibit in gloriam.

Nam proculdubio multi ſunt, [z] *qui (ſecundum Apoſtoli vocem)* [a] *prurientes auribus, à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur*, & ad nocumenta bonorum tranſeunt: *Ait* [b] autem idem *Apoſtolus de infidelium ignorantia, ſi cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Similiter ſi hi Dominum perfecte cognouiſſent & amaſſent, nunquam ſeruos eius perturbaſſent, nec verbis aut factis perſecuti eſſent. [c] Quod *vero idem Apoſtolus dicit*, [d] *ſi enim cum inimici eſſemus reconciliati ſumus Deo per*

l Adrian. loco citato, ex Aniano in ſent. Pauli lib. 1. tit. 2. his verbis vtente: --- *Nec procurator in cauſa aliena, nec procurator & Dominus vt pro re ſua agat infamis perſona fieri poteſt.*

m verbi Aniani in ſent. Pauli lib. 5. tit. 5. ſent 6.

n data nullam obtinet.

o Pauli verba ſent. lib. 5. tit. 16. *Neque accuſator per alium accuſare, neque reus per aliũ defendi poteſt, &c.*

p titulus Nouellæ primæ libri tertij.

q à quo.

r verba Nouellæ citatæ Martiani Aug. & Cõſt. 4. lib. 2. tit. 1. Cod. Theod.

ſ Adriani I. verba loco cit to ex Aniano in nouellam, *neminem exhiberi.*

t eiuſd. cap. 17. Collect. ex Conſtit. 10. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. u Hæc auctoribus ſuis ne tibi de impoſtura bl nd aris reſtituimus. x Verba Conc. 2. Hiſpal. cap. 13. p. 329.
y Stultorum huius Inſcientiæ errore decepti ſunt dum iſta legerint reſipiſcant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant, nam proculdubiò &c. z ſunt ſtultorum. a 2. Tim. 4
b Concil. 2 Hiſpal. c. 13. p. 332. Nam quod ait Apoſt. de, &c. 1. Cor. 2.
c Concil. Hiſpal. Ibid. poſt lin. 14. cum vero.
d Rom. 5. poſt mortem filij eius ſic dicitur Dei filius, &c.

mortem

mortem filij eius: cur insequimur fratres? cur perturbamus statum Ecclesiæ Dei, & eos qui ei seruire debent affligimus? Martyres enim passi sunt, [e] *non tamen animæ* eorum *occisæ sunt in corporis passione, ore veritatis attestante*: [f] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet*, quod *si animæ Martyrum corpore perempto supplicijs extingui non possunt*, nec animæ prædicatorum & Doctorum [g] *persequi* debuissent aut perturbari, & à Dei famulatu auerti, quia cum corporibus non deficiunt.

Tales autem perturbatores Ecclesiæ non solum prędicta agunt mala, sed [h] *& memorias Martyrum execrantur.* Quapropter in præfata constituimus Synodo, vobisque & omnibus Ecclesiis tenendum & agendum mandamus, vt *super* [i] *memorias Martyrum missæ celebrentur*, ne memoriæ eorum à talibus extingui aut veneratio possit prohiberi.

Vos vero, fratres, nolite multum turbari, [k] nolite *vexari*, sed [l] *confortamini in Domino, & in potentia* claritatis *eius*. Habetote interim ista ad suffragiũ vestrum Apostolica auctoritate Decreta; & scitote, nos semper paratos habere etiam (si necesse fuerit) vsque ad mortem, ad quæcunque vobis necessaria fuerint (Domino opem ferente) perficienda.

Illi tamen, auctore Deo, peribunt; & vos stabitis, si tamen [m] *labor vester non* fuerit *inanis*, sed [n] plenus fide & charitate.

Væ, [o] inquit propheta, *qui potum dat amico suo, mittens fel suum, &c.**

Data 5. Idus Augusti [p] Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

IMPOSTOR Iulij, Leonis, Chrysologi, Gregorij, Martini I. Adriani I. Conciliorum Africani, Carthaginensis 3. Romani 3

e verba Concil. 2. Hispal. ibid. Sic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis ac mortuis quorum tamen non sunt, &c.
f Matth. 10.
g noc. barbarism.
h vide Can. 20. Concil. Gangr. Interp. Dionys.
i Memoriæ non solum sepulchra martyrum sed ædificia μνείας χάριν erecta, teste Augustino de Ciuit. Dei lib. 22. ca. 10. ea cum frequentare solitos sciret veteres Christianos impostor, pontificalis verba mutuatus fingit mor[em] antiquum in legem versi decernente Felice; quasi vero non licuerit postea alibi conuenire quam in Martyrum monumẽtis. Vide Be[llar]m hist. l b. 2. ca. 1. Gregorium decreti de missis super corpora apostolorum celebrandis auctorem laudantem: & Ioan. Diac. lib. 2. cap 20. vitæ Gregorianæ.
k Quis velit vexari?
l Eph. 6.
m 1. Cor. 15.
n labor plenus fide, &c.
o Abac. 2.
* [vt infra in epistola prima Pseudo-Felicis II. ad Ægyptios.]
p A. D. 270. Dionysij 10. obiit Dionysius A. 272. Decembris 26. successit Felix eiusdem mensis vltimo.

ſub Symmacho, Hiſpalenſis II. Codicis Theodoſiani, Nouellarum, & Aniani interpretis, ſententias, Stercore ſuo obruit ; Mendoſam ad finem conſulatus notam adiicit, &c.

Extingui Martyrum memorias pietas vetat, religioſam eis adorationem exhiberi ſyncera fides non patitur: Idolomaniam pontificiam execrabitur qui volet eſſe pius, ſanctorum in Domino quieſcentium contemptum vitabit, quicunque *mortem iuſtorum in conſpectu Domini eſſe pretioſam: tacit de fortitudine fidelium exempla patientiæ*, & (vt Apoſtoli verbis vtar) δἰὰ πίςεως ἀποθανόντας ἔτι λαλεῖσθαι meminit. Hic ſequenda veteris Eccleſiæ praxis cuius teſtis locuples epiſt. Smyrnenſium ab Euſebio deſcripta Hiſt. lib. 4. cap. 15. τοῦτον (Chriſtum) μὲν γὰρ υἱὸν ὄντα τοῦ θεοῦ προσκυνοῦμεν, τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς τοῦ κυρίου καὶ μιμητὰς ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἕνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτου τῆς εἰς τὸν ἴδιον βασιλέα καὶ διδάσκαλον: ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνούς τε καὶ μαθητὰς γενέσθαι. Audiendus eſt & Hieronymus lib. aduerſ. Vigilantium ad Riparium hæc ſcribens. *Nos, non dico martyrum reliquias, ſed ne Solem quidem & Lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim, & omne nomen quod nominatur & in præſenti ſeculo & in futuro colimus & adoramus, ne ſeruiamus creaturæ potius quam creatori, qui eſt benedictus in ſecula. Honoramus autem reliquias Martyrum, vt eum cuius ſunt Martyres adoremus.* Ead. Auguſtini ſententia de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 10. *Nos* (inquit) *Martyribus noſtris non templa ſicut Dijs, ſed memorias* ſicut hominibus mortuis; *quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria in quibus ſacrificemus martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & noſtro ſacrificium immolamus, ad quod ſacrificium ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt ſuo loco & ordine nominantur: non tamen à Sacerdote qui ſacrificat* inuocantur; *Deo quippe non ipſis ſacrificat, quamuis in memoria ſacrificet eorum: quia Dei Sacerdos eſt non illorum, &c.* Vide lib. 20. aduerſ. Fauſtum c. 21. &c.

Pſalm. 115.
Leo epiſt. 97.
Heb. 11.

FELICIS I. PAPÆ

Epiſtola III.[a]

Dilectiſſimo fratri Benigno Felix Epiſcopus in Domino Salutem.

a Si fides habeatur notæ menſtruæ non tertia ſed prima dicenda eſt.

b initium epiſt. 5. Zachariæ Papæ.

VSCIPIENTES [b]*fraternitatis tuæ* epiſtolas, quibus me requiſiſti ſuper fidei documentis quæ ab aliis habebantur aliter quam rectæ fidei contineant Sacramenta, prout Dominus dedit pro fraternitatis amore reſpondere non reſultauimus.

Sem-

Semper enim [c] *dubia & maiora negotia* terminum ab hac S. sede à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt, accipere consueuerunt. Et ideo tu rectè fecisti quod huius S. sedis consultis te cæterosque firmari & instrui voluisti.

c vide Vigil. epist. 2.

Continebant enim literæ tuæ fratrumque tuorum, quod quidam dicunt [d] *Filium non posse proprie videre Patrem; quia scriptum est, Deum nemo vidit vnquam.* Et alij fingunt, *Ideo* [e] *minor est Patre Filius*, quoniam *pater* illi perhibet *testimonium*. Quidam autem garriunt, quod ideo Patre minor est, [f] *quia inuisibilis ipse dicitur, Filius vero visibilis* comprobatur. Hi enim ignorantes diuinarum scripturarum & Apostolorum *iura* ex proprio aut adulterino sensu talia fabricant, & seducere corda fidelium quærunt.

d titulus 18. cap. libri Ithacij adu. ers. Varimadum.
e titul. 19.
f tit. 29.

Nos vero [g] *ad ipsius fontis originem redeamus, ex quo Filium Patrem semper videre potuisse vel posse, euidētioribus testimoniis,* [h] *Veteris & Noui* Testamenti *literis doceamus, Salomone dicēte;* [i] Est tecum sapientia quæ nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum, & ipsa nouit quid sit placitum *coram* oculis tuis. [k] *Et Dominus in Euangelio*, nemo nouit filium nisi pater, neque Patrem quis nouit nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. *Et* [l] iterum, nemo Deum vidit vnquam, nisi vnigenitus Filius qui est in sinu Patris, ipse [m] *narrauit. Et iterum Iudæis*, [n] Vos non nostis eum, ego autem noui eum; Quod si dixero quia non noui eum, ero similis vobis, mendax. *Item ibi*, qui ex Deo est, hic nouit eum. *Et iterum*, ego noui eum, quia ab ipso sum. *Ecce docuimus, quia videt semper Filius Patrem. Quomodo* [o] astruunt *eum Patrem non posse videre*, in cuius sinu noscitur permanere?

g verba Ithacij cap. 18. *nunc igitur, ad &c.*
h de Vet. & Noui instrumenti.
i Sap. 9. & tecum.
k Matth. 11.
l Ioan. 1. & item.
m en rrauit.
n Iudæis dicit. Ioan. 8.
o vos astruitis.

Si [p] *sereno sensu diuinas recenseas scripturas, inuenies non solum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem, ipso Domino protestante*, qui ait; [q] Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater. *Et iterum*; Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est, quia scio vnde venio & quò vado. [r] *Et*

p Ithacij verba cap. 19.
q verba addita. Ioan. 8.

de Spiritu ſancto. Cùm venerit paracletus ſpiritus veritatis, ille teſtimonium perhibebit de me. Intende [s] *quæſo*, intende, *quoniam in quibus vna teſtificationis virtus oſtenditur, nullus ab* [t] aliquo *neque potior, neque inferior iudicatur.*

Sæpius [u] *iſta iam diximus*, *quia ſecundum hominis formam Filius viſibilis dicitur; ſecundum verò Deitatis ſubſtantiam inuiſibilis prædicatur: Paulo* [x] atteſtante *Apoſtolo.* O altitudo, [y] *inquit*, diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam [z] *incomprehenſibilia* ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. *Et in Eſaïa*, [a] Cui ſimilem *æſtimatis* [b] *eum*, cum ſit ipſe inuiſibilis? Et item *Apoſtolus*, [c] Mihi autem minimo omnium ſanctorum data eſt gratia hæc in gentibus, Euangelizare inueſtigabiles diuitias Chriſti, & illuminare omnes, quæ ſit [d] *diſpoſitio* ſacramenti abſconditi à ſeculis, in [e] *quibus* omnia creauit. *Item ipſe*, [f] Qui eſt, *ait*, imago Dei inuiſibilis. *Et ad Coloſſ.* Ego Paulus miniſter, qui nunc gaudeo in paſſionibus [g] *meis pro vobis*, & *ſuppleo* [h] quę deſunt tribulationum Chriſti in carne mea, pro corpore eius quod eſt Eccleſia, [i] *cuius* factus ſum ego miniſter ſecundum diſpenſationem Dei, *in* miniſterium Chriſti, quod abſconditum fuit à ſeculis & *à* generationibus. *Item ibi*, [k] Vt *conſolentur* corda eorum in charitate, in omnes diuitias adimpletionis intellectus; in agnitionem myſterij, [l] quod eſt Chriſtus, in quo ſunt omnes theſauri Sapientiæ & ſcientiæ abſconditi. *Et in Pſalmo 76.* In mari *eſt* via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis, & veſtigia tua non cognoſcentur. *Et in Salomone*, Sapientiam [m] Dei præcedentem omnia, quis *inueſtigabit?* [n] *Item ibi*, Radix ſapientiæ cui reuelata eſt? & aſtutias illius quis [o] *agnouit? Item ibi*; Diſciplina ſapientiæ cui manifeſtata eſt, & multiplicationem ingreſſus illius quis intellexit? *Item ibi*; Quoniam [p] mirabilia ſunt opera Domini ſolius, & glorioſa & abſconſa, & opera illius inuiſa [q] *hominibus. Ecce ſicut pater inuiſibilis eſt, ita etiam & Filius inuenitur. Quomodo* [r] ergo ab illis qui hoc dicunt quod mandaſtis, *in eo quod nobis carnaliter ſe videri dignatus eſt, patre inferior iudicatur?*

Talibus nolite credere vos, & alios ab eorum ſenſu auertere docete. Vos ergo [ſ] *ſeruite Domino in timore*, &c.

s intendite, quæſo, intendite.
t alio.
u eiuſd verba cap. 20.
x proteſtāte.
y Rom. 11.
z Ithac. inſcrutabilia.
a Eſai. 40.
b æſtimaſtis Dominū aut cui ſimilem æſtimatis.
c ait Apoſtolus. Eph. 3.
d diſpēſatio.
e in Chriſto qui omnia.
f Coloſſ. 1.
g verba addita ab impoſt.
h Ithac. & vulgata verſio adimpleo.
i cui factus.
k Coloſſ. 2. Ithac. conſolentur.
l myſterij Dei.
m Eccl. 1.
n inueſtigauit.
o agnouit.
p Eccl. 11.
q omnibus.
r Quomodo à vobis in eo quod pro nobis &c.
ſ Pſal. 2.

& exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam, ne pereatis de via iusta.

Hæc vero Apostolorum est viua traditio, hæc vera charitas &c. [t]

Data Nonis [u] Februarij Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

t *vt supra in epistola Pseudo Lucij ad finem vsque.*
u A.D. 270. triennio antequam Dionysio succederet Felix.

CENSVRA.

INITIVM epistolæ Barbaro quisquiliarum expositore dignissimum, vt & notatio Consularus fallax, cætera Ithacio, Leoni, & Agathoni restituenda sunt.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epist. I.

Charissimis fratribus Ioanni & omnibus per Bæticam prouinciam constitutis Episcopis Eutychianus Episcopus in Domino Salutem.

a. H*ORTATVR non æquitas postulationis, desiderio fraternitatis tuæ gratanter innuere*; & consultis tuis breuiter respondere.

b Et quamuis c *dilectionem tuam* d sciam *adomne opus bonum esse deuotam; vt tamen efficacior fiat*, ad illos qui sanè non sapiunt, qualiter eos de incarnatione Saluatoris nostri informare debeas, mandamus.

e *Vnum igitur hoc* f *immobile fundamentum, vna hæc* g *felix fidei petra Petri ore confessa, Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quanta* h peruersitatis *quæstiones & infidelitatis calumnia mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ* i fit. Ergo *partus & corpus, postque crux, mors* k inferni *salus nostra est. Humani enim generis causa Dei Filius natus ex virgine est: & Spiritu sancto ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbran-*

a Initium epistolæ 5. Symmachi ad Cæsarium Arelatensem.
b initium epist. 46. Leonis cuius verba vsurpant Pseudo Stephanus epist. 1. Pseudo-Ioannes epistol. 1.
c licet dil.
d sperem.
e seqq. desumpsit nebulo ex epist. 97. Leonis citantis Hilarium. vide lib. 2. de Trinit. p. 19. edit. Basil. 1570.
f hoc est.
g hæc est.
h peruersitatum.
i est. Virgo.
k inferi.

l instruxit. *te virtute, corporis sibi initia conseuit, & exordia carnis* [l] insti-
tuit, *vt homo factus ex virgine naturam in se carnis acciperet;*
m perquè. [m] *per* quam *huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo*
n vt. *vniuersi humani generis corpus existeret.* [n] Et *quemadmodum*
o in se. *omnes* [o] *in* ipso *per id quod corporeum se esse voluit* [p] confide-
p condereꝰ-tur. rentur, *ita rursum in omnes ipse per id quod eius est inuisibile*
referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij
non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum & cunas,
omnesque nostræ naturæ contumelias transcurrit. Quid tandem
q affectui. *dignum à nobis tantæ dignationis* [q] affectu *rependetur? Inenar-*
rabilis ergo *à Dei originis, vnus vnigenitus Deus in corporis*
humani formam sanctæ Virginis vtero insertus accrescit: qui o-
r & intra. *mnia continet,* [r] *intra quem & per quem cuncta sunt, humani*
partus lege profertur. Ad cuius vocem Archangeli atque Angeli
ſ resoluetur. *tremunt, cœlum & terra & omnia huius mundi* [ſ] resoluuntur
t vagitu. *elementa,* [t] vagitus *infantiæ auditur; Qui inuisibilis & incom-*
prehensibilis est, non visu sensu tactuque moderandus, cuni est
u recolet. *obuolutus. Hæc si quis indigna Deo* [u] recolit, *tanto se maioris be-*
x confitebitur. *neficij obnoxium* [x] confitetur *quanto minus hæc Dei* [y] con-
y conuenerint. uenerunt *maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo*
factus est; sed nos eguimus vt Deus caro fieret & habitaret in
z membra. *nobis, id est assumptione carnis, vnus* [z] *interna vniuersæ carnis*
incoleret. Humilitas eius nostra nobilitas est; contumelia eius, ho-
a ille est. *nor noster est: quod ille* [a] *Deus in carne consistens, hoc nos vicissim*
in Deum ex carne renouati.

b Leo ibid. ex Hilar. lib. 9. de Trinit. p. 116. Chalced. Syn. act. 2. Theodoret. Dial. 2.
c Matth. 10.
d inquit.
e seqq. verba citant Hilar. & ex eo Leo. *Qui autē negauerit me, &c.*
f vtrumque.

Planè vitam [b] *suam nescit, qui Christum Iesum vt verum*
Deum, ita & verum ignorat hominem, & eiusdem periculi res
est, Iesum Christum vel Spiritum Sanctum *Deum* non crede-
re, *vel carnem nostri corporis* in Christo *denegare.* [c] *Omnis er-*
go, [d] ait, *qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego*
eum coram patre meo qui est in cœlis. [e] *Hæc verbum caro factum*
loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat,
Mediator ipse in se ad salutem Ecclesiæ constitutus, & ipso illo in-
ter Deum & homines mediatoris Sacramento; [f] vtrinque *v-*
nus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ v-
triusque res eadem est; ita tamen vt neutro careret in vtroque,
ne forte Deus esse homo nascendo desineret; & homo rursum Deus
manendo non esset. Hæc itaque humanæ Beatitudinis fides vera
est, Deum & hominem prædicare, verbum & carnem confiteri:
neque

neque Deum nescire quod homo sit; neque carnem ignorare quod verbum sit.

Natus [g] *igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso* [h] *profuturus in Deum hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit,* [i] *vt se Dei Filium credi doceret, & hominis Filium* [i] *prædicaret & admoneret; loquens & gerens homo vniuersa quæ* Dei *sunt,* [k] *loquens & gerens deinde* Deus *vniuersa quæ hominis sunt; ita tamen vt in ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione hominis locutus* [l] *sit &* Dei: [m] Hæc *itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum diuinæ naturæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem est, loquens omnia quæ loquitur de semetipso, omnia eum* de diuinitate *locutum esse contendant: nec sane negamus, totum illum qui* [n] ei *manet naturæ suæ esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo &* Deus, [o] *& neque cum homo sit, tum primum* Deus, *neque* tum, *cum* & *homo* sit & Deus, *tum non etiam &* Deus *neque post hominem in* Deo, *non totus homo totus* Deus, *vnum atque idem necesse est* [p] dicatur *eius esse Sacramentum quod generis. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem à* Deo, *Dei* [q] tunc *atque hominis discerne sermonem. Et cum* Deum *atque hominem in tempore* [r] confiteris Dei tunc *atque hominis in tempore dicta dijudica. Quum verò ex homine &* Deo, *rursum totius hominis totius* [f] iam Dei *tempus intelligis:* [t] siquidem illud *ad demonstrationem* [u] *temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt; vt cum aliud sit ante hominem* Deus, *aliud sit homo &* Deus, *aliud sit post hominem &* Deum, *totus homo,* & *totus* Deus; *non confundas temporibus & generibus dispensationis Sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium* [x] cum *Sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium* [y] etiam *æterno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus* [z] gerens, *& corporis nostri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est.* [a] *Nam tametsi in partu* [b] & *passione* [b] & *morte naturæ nostræ rem peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit.*

Videsne [c] *ita* Deum *& hominem prædicari, vt mors homini,* Deo *vero carnis excitatio deputetur? non tamen vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit. Spoliata enim*

g Leo ibid. ex Hilario eiusd. li. p. 117.
h proue&us.
i prædicari admoneret.
k loquens deinde &c.
l & Dei sit.
m ibid. Hinc.
n eius.
o est.
p dictorum.
q tem.
r confitebe- ris.
f etiam.
t si quid aliud.
u eius temporis.
x ei in Sacramento.
y iam.
z manens.
a hæc verba omissit... λόγος, *non tamen omittens naturæ sua esse quod Deus est*
b leg ac.
c Leo ibid. ex Hilar. eiusd. libri p. 119. Chalc. Syn. ibid. Theodoret. Dial. 2.

te virtute, corporis sibi initia conseuit, & exordia carnis [l] instituit, vt homo factus ex virgine naturam in se carnis acciperet; [m] per quam huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo vniuersi humani generis corpus existeret. [n] Et quemadmodum omnes [o] in ipso per id quod corporeum se esse voluit [p] conciderentur, ita rursum in omnes ipse per id quod eius est inuisibile referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum & cunas, omnesque nostræ naturæ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis [q] affectu rependetur? Inenarrabilis ergo à Dei originis, vnus vnigenitus Deus in corporis humani formam sanctæ Virginis vtero insertus accrescit: qui omnia continet, [r] intra quem & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur. Ad cuius vocem Archangeli atque Angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi [s] resoluuntur elementa, [t] vagitus infantiæ auditur; Qui inuisibilis & incomprehensibilis est, non visu sensu tactuque moderandus, cunis est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo [u] recolit, tanto se maioris beneficij obnoxium [x] confitetur quanto minus hæc Dei [y] conuenerunt maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est; sed nos eguimus vt Deus caro fieret & habitaret in nobis, id est assumptione carnis, vnus [z] interna vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius nostra nobilitas est; contumelia eius, honor noster est: quod ille [a] Deus in carne consistens, hoc nos vicissim in Deum ex carne renouati.

Planè vitam [b] suam nescit, qui Christum Iesum vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem, & eiusdem periculi res est, Iesum Christum vel Spiritum Sanctum Deum non credere, vel carnem nostri corporis in Christo denegare. [c] Omnis ergo, [d] ait, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui est in cælis. [e] Hæc verbum caro factum loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat, Mediator ipse in se ad salutem Ecclesiæ constitutus, & ipso illo inter Deum & homines mediatoris Sacramento; [f] vtrinque vnus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ v-triusque res eadem est; ita tamen vt neutro careret in [illegible] ne forte Deus esse homo nascendo desineret [illegible] manendo non esset. Hæc itaque hum[illegible] est, Deum & hominem prædicare, [illegible]

l instruxit.
m per quę.
n vt.
o in se.
p conderentur.
q affectui.
r & intra.
s resoluētur.
t vagitu.
u recolet.
x confitebitur.
y conuenerint.
z membra.
a ille est.
b Leo ibid. ex Hilar. lib. 9. de Trinit. p. 116. Chalced. Syn. act. 2. Theodoret. Dial. 2.
c Matth. 10.
d inquit.
e seqq. verba citant Hilar. & ex eo Leo. Qui autē negauerit me, &c.
f vtrumque.

neque Deum nescire quod homo sit; neque carnem ignorare quod verbum sit.

Natus [g] *igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso* [h] *profuturus in Deum hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit,* [i] *vt se Dei Filium credi doceret, & hominis Filium* [i] *prædicaret & admoneret; loquens & gerens homo vniuersa quæ* Dei *sunt,* [k] *loquens & gerens deinde* Deus *vniuersa quæ hominis sunt; ita tamen vt in ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione hominis locutus* [l] *sit &* Dei: [m] Hæc *itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum diuinæ naturæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem est, loquens omnia quæ loquitur de semetipso, omnia eum* de diuinitate *locutum esse contendant: nec sane negamus, totum illum qui* [n] ci *manet naturæ suæ esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo &* Deus, [o] *& neque cum homo sit, tum primum* Deus, *neque* tum, *cum* & *homo* sit & Deus, *tum non etiam &* Deus *neque post hominem in* Deo, *non totus homo totus* Deus, *vnum atque idem necesse est* [p] dicatur *eius esse Sacramentum quod generis. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem a* Deo, Dei [q] tunc *atque hominis discerne sermonem. Et cum* Deum *atque hominem in tempore* [r] confiteris Dei tunc *atque hominis in tempore dicta dijudica. Quum vero ex homine &* Deo, *rursum totius hominis totius* [s] iam Dei *temporis intelligis:* [t] siquidem illud *ad demonstrationem* [u] *temporis dictum est, temporis tempo quæ dicta sunt; vt cum aliud sit ante hominem* Deus, *aliud sit homo &* Deus, *aliud sit post hominem &* Deum, *totus homo & totus* Deus; *non confundas temporibus & generibus dispensationis Sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium* [x] cum *Sacramento hominis necesse est sermonem* [illegible] *nato, alium adhuc morituro, alium* [y] etiam *æterno.* [illegible] *causa hæc omnia Iesus Christus* [z] gerens, *&* [illegible] *mo natus, secundum consuetudinem naturæ n*[illegible]

[a] *Nam tametsi in partu* [b] *& passione* [b] *& m*[illegible] *rem peregerit, res tamen ipsas omnes virt*[illegible]

Videsne [c] *ita Deum & h*[illegible] *ad* [illegible]
Deo *vero carnis exci*[illegible]
mortuus est; & ali[illegible]

g Leo ibid. ex Hilario eiusd. li. p. 117.
h prouecturus.
i prædicari admoneret.
k loquens deinde &c.
l & Dei sic.
m ibid. Hæc.
n ei.
o cũ.
[illegible]
,as vo-
Greg. epist. 52.
0.4
g constantia.
[illegible]ba Greg. l b. 2.
Ecclesiæ diligens
[illegible]st. 12. libr. 7. & 48. &
[illegible]llino, qui incidit in A. D.

Triſtis[e] enim *triſtes legi literas*[f] veſtras, *& ſcripta mœſta mœrore debito percurri; quia ſicut nos Eccleſiarum pax Sacerdotum*que eius *concordia* & *tranquillitas plebis audire facit gaudium*,[g] *ita nos affligit & deijcit fraterna*[h] afflictio.

Vos tamen nolite multum triſtari, quia ſicut *ipſa per ſe veritas* ait,[i] *ſi de hoc mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat diligeret; ſed quia de hoc mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*; id eſt mundi amatores. Quicquid tamen hi loquantur aut aduerſum vos agant, vos tamen ſemper integram ſeruate fidem, & puram habetote conſcientiam,[k] *vt integer ſpiritus & anima ſeruetur in* die *Domini*.

Nos vero ad ſupplementum veſtrum fratres coepiſcopos noſtros vocauimus amplius quam[l] ſeptuaginta, cum quibus hæc quæ ſubter habentur inſerta regulariter tractanda decreuimus. Veſtris enim Epiſtolis in omnium audientia perlectis, quæ multas (vt noſtis) [m] *querimonias & oppreſſiones in ſe continebant* veſtras, Decretiſque quæ ſunt de accuſationibus Epiſcoporum, *S.* [n] *Synodus dixit*;

Hæc[o] *ſunt quæ deinceps propter malorum hominum inſidias, qui in Eccleſiam &* in *Eccleſiaſticos*[p] ſæuiunt viros, *indifferenter* & *conſeruare firmiſſime volumus in ſecula.*

Si quis Epiſcopus ab illis accuſatorib. qui recipiendi ſunt fuerit accuſatus, poſtquam ipſe ab eis charitatiuè conuentus fuerit, vt ipſam cauſam emendare debeat; & eam corrigere noluerit; non olim, ſed tunc ad ſummos Primates cauſa eius Canonicè deferatur; qui in congruo loco intra ipſam prouinciam tempore[q] congruo, id eſt Autumnali vel Æſtiuo, *Concilium* regulariter *conuocare debebunt; ita vt ab omnibus eiuſdem prouinciæ Epiſcopis*[r] inibi *audiatur*.

Quo[ſ] *& ipſe* regulariter *conuocatus, ſi eum aut infirmitas aut alia grauis neceſſitas non detinuerit, adeſſe debebit*.

Quia[t] vltra prouinciæ terminos accuſandi ante licentia non *eſt, quam audientia rogetur*.

Nam ſi ſuis fuerit aut Eccleſiæ ſibi commiſſæ *rebus expoliatus, aut (quod abſit, quod alienum ab omnibus eſſe debet fidelibus) à ſede propria eiectus, aut in detentione aliqua*[u] *ſuis ouibus fuerit ſequeſtratus, tunc Canonicè antequam in*[x] priſtino ſtatu *reſtitua-*

e initium epiſt. Petri Epiſcopi Rauennatis Chryſologi dicti ad Eutychetem hæreſiarcham. Vide Concil. Chalced. parte 1. epiſt. 15.
f tuas.
g *gaudium cæleſte* ſic Codex Illuſtriſſ. Thuani & edit. Pariſ. An. 1623. at in actis Concil. Chalced. legitur *gaudere facit gaudio cæleſti*.
h diſſenſio.
i Ioan. 15. Vide Greg. epiſt. 45. li. 8.
k 1. Theſſ. 5.
l 70 Eccleſ. ſub Romana Metropoli fuiſſe docent veteres Notitiæ.
m not. phraſ.
n Verba Adrian. I. Collect. Ingelramo datas c. 5.
o S. Synod. Rom.
p ſæuiūt viros.
q à Canonib. præfixo Nicænis, Conc. Canonice conuoc.
r in eo.
ſ in quo.
t Co. Theod. lib. 9. tit. 1. Conſtit. 10.
u à ſuis.
x in priſtinū reſtit. honorem, & ſua.

restituatur cum omni priuilegio sui honoris, *& sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata* [y] fuerunt, legibus *redintegrentur; nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire sponte elegerit.*

Nullatenus ergo [z] *à quoquam respondere* rogetur, *antequam integerrime*, [a] *omnia*, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili Concilio *legali* [b] *ordine* redintegrentur.

Præsul *vero cum omni honore* statui pristino reddatur; *& ipse dispositis ordinatisque libere atque secure* diu *suis*, *tunc* regulariter infra quatuor, vel quinque, aut septem menses, iuxtà quod possibilitàs ei fuerit, & non ante, [c] *conuocatus ad tempus Concilio in legitimo & Canonico veniat ad causam: & (si ita iuste videtur) accusantium propositionibus respondeat. Nam hoc summoperè prouidendum est, ne antequam hac omnia fiant coactus respondeat; quia contentio semper vitanda est.*

Adimi [d] *namque Episcopo Episcopatum, antequam causa eius exitus appareat, nulli Christiano videri iure potest:* [e] quia talis præsumptio sacrilegium, & auctor talium sacrilegus.

Quod [f] *si ægrotans fuerit Episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit, pro se legatum ad Synodum mittat.*

Nec [g] à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus, minimè occurrerit: hoc est [h] *nisi eum* aliqua [i] *praeoccupauerit necessitas, infra spatium* prædictorum *mensium, & eo amplius, prout causa dictauerit.*

Quod si ex vtraque parte ad causam dicendam venerint; quia vnus absque altero audiri non debet; quærendum est in iudicio cuius sint conuersationis & fidei atque suspicionis accusatores; aut qua intentione hoc faciant: quia ad hoc admitti non debent nisi bona conuersationis & recta fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant, & bona vita clareant, neque infames existant.

Quod [k] si accusatorum personæ *in iudicio Episcoporum* culpabiles *apparuerint*, ad arguendum non admittan-

y fuerant red.

z nec omnino à quoque resp. cogatur.

a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

b legaliter redintegrentur seu redderentur: & tanti loci præsul regulariter prius statui, &c. redderetur.

c Canonicè conuocatus ad tempus, &c.

d verba Concil. Afric. cap. 87.

e addit. impostoris.

f verba Adriani loco cit.

g verba Concil. 3. Carth. c. 7.

h Adrian. alij.

i Concil. Carth. infra spatium mensis Adrian. infra 2. vel 3. mensium spatiũ.

k Concil. Carth 3. ca. 7.

tur, niſi proprias cauſas aſſerere (non tamen *criminales*) *vel* Eccleſiaſticas voluerint.

Infamis [l] *enim perſona nec procurator eſſe poteſt nec cognitor.*

Abſente [m] *vero aduerſario non audiatur accuſator*; *nec* ſententia abſente parte alia à iudice [n] *dicta, vllam obtinebit* firmitatem: Neque, [o] *abſens* per alium *accuſari aut* accuſare poteſt, *nec affinis teſtis admittatur.*

Neminem [p] *ergo* exhiberi de prouincia *ad prouinciam vel* ad comitatum *oportet*, niſi ad relationem iudicis, [q] *ad quem* fuerit appellatum: [r] *id eſt vt* actor *ſemper* rei forum ſequatur.

Si quis [ſ] *autem iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, vocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari.*

Peregrina [t] *vero iudicia generali ſanctione prohibemus: quia indignum eſt, vt ab externis iudicetur qui comprouinciales & à ſe electos debet habere iudices.*

Hæc, [u] fratres, ad veſtram & omnium coepiſcoporum opem & defenſionem in Synodo vnanimiter ſunt Decreta, [x] *vt ſi forte aliqui ſtultorum* [y] vos accuſare, qui Diabolicæ deceptionis *errore decepti ſunt*, voluerint, *dum iſta legerint* vel audierint, *reſipiſcant*, & ad vnitatis concordiam reuertantur; & quod prius erat in vltionem tranſibit in gloriam.

Nam proculdubio multi ſunt, [z] *qui (ſecundum Apoſtoli vocem)* [a] *prurientes auribus, à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur*, & ad nocumenta bonorum tranſeunt: *Ait* [b] autem idem *Apoſtolus de infidelium ignorantia, ſi cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Similiter ſi hi Dominum perfecte cognouiſſent & amaſſent, nunquam ſeruos eius perturbaſſent, nec verbis aut factis perſecuti eſſent. [c] Quod *vero idem Apoſtolus dicit*, [d] *ſi enim cum inimici eſſemus reconciliati ſumus Deo per*

l Adrian. loco citato, ex Aniano in ſent. Pauli lib. 1. tit. 2. his verbis vtente: --- *Nec procurator in cauſa aliena, nec procurator & Dominus vt pro re ſua agat infamis perſona fieri poteſt.*

m verbi Aniani in ſent. Pauli lib. 5. tit. 5. ſent 6.

n data nullam obtinet.

o Pauli verba ſent. lib. 5. tit. 16. *Neque accuſator per alium accuſare, neque reus per aliũ defendi poteſt, &c.*

p titulus Nouellæ primæ libri tertij.

q à quo.

r verba Nouellæ citatæ Martiani Aug. & Cõſt. 4. lib. 2. tit. 1. Cod. Theod.

ſ Adriani I. verba loco citato ex Aniano in nouellam, *neminem exhiberi.*

t eiuſd. cap. 17. Collect. ex Conſtit. 10. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod. u Hæc auctoribus ſuis ne tibi de impoſtura bl nd aris reſtituimus. x Verba Conc. 2. Hiſpal. cap. 13. p. 329.
y Stultorum huius inſcientiæ errore decepti ſunt dum iſta legerint reſipiſcant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant, nam proculdubiò &c. z ſunt ſtultorum. a 2. Tim. 4
b Concil. 2 Hiſpal. c. 13. p. 332. Nam quod ait Apoſt. de, &c. 1. Cor. 2.
c Concil. Hiſpal. Ibid. poſt lin. 14. cum vero.
d Rom. 5. poſt mortem filij eius ſic dicitur Dei filius, &c.

mortem

mortem filij eius: cur insequimur fratres? cur perturbamus statum Ecclesiæ Dei, & eos qui ei seruire debent affligimus? Martyres enim passi sunt, [e] *non tamen animæ* eorum *occisæ sunt in corporis passione, ore veritatis attestante*: [f] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet*, quod *si animæ Martyrum corpore perempto supplicijs extingui non possunt*, nec animæ prædicatorum & Doctorum [g] *persequi* debuissent aut perturbari, & à Dei famulatu auerti, quia cum corporibus non deficiunt.

Tales autem perturbatores Ecclesiæ non solum prędicta agunt mala, sed [h] *& memorias Martyrum execrantur.* Quapropter in præfata constituimus Synodo, vobisque & omnibus Ecclesiis tenendum & agendum mandamus, vt *super* [i] *memorias Martyrum missæ celebrentur*, ne memoriæ eorum à talibus extingui aut veneratio possit prohiberi.

Vos vero, fratres, nolite multum turbari, [k] nolite *vexari*, sed [l] *confortamini in Domino, & in potentia* claritatis *eius*. Habetote interim ista ad suffragiũ vestrum Apostolica auctoritate Decreta; & scitote, nos semper paratos habere etiam (si necesse fuerit) vsque ad mortem, ad quæcunque vobis necessaria fuerint (Domino opem ferente) perficienda.

Illi tamen, auctore Deo, peribunt; & vos stabitis, si tamen [m] *labor vester non* fuerit *inanis*, sed [n] plenus fide & charitate.

Væ, [o] inquit propheta, *qui potum dat amico suo, mittens fel suum, &c.**

Data 5. Idus Augusti [p] Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

e verba Concil. 2. Hispal. ibid. Sic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis ac mortuis quorum tamen non sunt, &c.
f Matth. 10.
g nov. barbarism.
h vide Can. 20. Concil. Gangr. interp. Dionys.
i Memoriæ non solum sepulchra martyrum sed ædificia μνείας χάριν erecta, teste Augustino de Ciuit. Dei lib. 22. ca. 10. ea cum frequentare solitos sciret veteres Christianos impostor, pontificalis verba mutuatus fingit morem antiquum in legem versũ decernente Felice; quasi vero non licuerit postea alibi conuenire quam in Martyrum monumẽtis. Vide Bel. in hist. lib. 2. ca.

CENSVRA.

IMPOSTOR Iulij, Leonis, Chrysologi, Gregorij, Martini I. Adriani I. Conciliorum Africani, Carthaginensis 3. Romani 5

1. Gregorium decreti de missis super corpora apostolorum celebrandis auctorem laudantem: & Ioan Diac. lib. 2. cap 20 vitæ Gregorianæ. k Quis velit vexari? l Eph. 6. m 1. Cor. 15. n labor plenus fide, &c. o Abac 2.
* [vt infra in epistola prima Pseudo-Felicis II. ad Ægyptios.] p A. D. 270. Dionysij 10. obiit Dionysius A. 272. Decembris 26. successit Felix eiusdem mensis vltimo.

sub Symmacho, Hispalensis II. Codicis Theodosiani, Nouellarum, & Aniani interpretis, sententias, Stercore suo obruit; Mendosam ad finem consulatus notam adiicit, &c.

Extingui Martyrum memorias pietas vetat, religiosam eis adorationem exhiberi syncera fides non patitur: Idolomaniam pontificiam exectabitur qui volet esse pius, sanctorum in Domino quiescentium contemptum vitabit, quicunque *mortem iustorum in conspectu Domini* esse *pretiosam: tacitis de fortitudine fidelium exempla patientia*, & (vt Apostoli verbis vtar) διὰ πίστεως ἀποθανόντας ἔτι λαλεῖσθαι meminit. Hic sequenda veteris Ecclesiæ praxis cuius testis locuples epist. Smyrnensium ab Eusebio descripta Hist. lib. 4. cap. 15. τοῦτον (Christum) μὲν γὰρ υἱὸν ὄντα τοῦ θεοῦ προσκυνοῦμεν, τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς τοῦ Κυρίου καὶ μιμητὰς ἀγαπῶμεν ἀξίως. ἕνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτου τῆς εἰς τὸν ἴδιον Βασιλέα καὶ διδάσκαλον: ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνούς τε καὶ συμμαθητὰς γενέσθαι. Audiendus est & Hieronymus lib. aduers. Vigilantium ad Riparium hæc scribens. *Nos, non dico martyrum reliquias, sed ne Solem quidem & Lunam, non Angelos, non Archangelos, non Cherubim, non Seraphim, & omne nomen quod nominatur & in præsenti seculo & in futuro colimus & adoramus, ne seruiamus creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus in secula. Honoramus autem reliquias Martyrum, vt eum cuius sunt Martyres adoremus.* Ead. Augustini sententia de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 10. *Nos* (inquit) *Martyribus nostris non templa sicut Dijs, sed memorias* sicut hominibus mortuis; *quorum apud Deum viuunt spiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed vni Deo & Martyrum & nostro sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione vicerunt suo loco & ordine nominantur: non tamen à Sacerdote qui sacrificat* inuocantur; *Deo quippe non ipsis sacrificat, quamuis in memoria sacrificet eorum: quia Dei Sacerdos est non illorum, &c.* Vide lib. 20. aduers. Faustum c. 21. &c.

Psalm. 115.
Leo epist. 97.
Heb. 11.

FELICIS I. PAPÆ

Epistola III.[a]

Dilectissimo fratri Benigno Felix Episcopus in Domino Salutem.

a Si fides habeatur notæ menstruæ non tertia sed prima dicenda est.

b initium epist. 5. Zachariæ Papæ.

S*VSCIPIENTES* [b]*fraternitatis tuæ* epistolas, quibus me requisisti super fidei documentis quæ ab aliis habebantur aliter quam rectæ fidei contineant Sacramenta, prout Dominus dedit pro fraternitatis amore respondere non refultauimus.

Sem-

Semper enim [c] *dubia & maiora negotia* terminum ab hac S. sede à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt, accipere consueuerunt. Et ideo tu rectè fecisti quod huius S. sedis consultis te cæterosque firmari & instrui voluisti.

c vide Vigil. epist. 2.

Continebant enim literæ tuæ fratrumque tuorum, quod quidam dicunt [d] *Filium non posse propriè videre Patrem; quia scriptum est, Deum nemo vidit vnquam.* Et alij fingunt, *Ideo* [e] *minor est Patre Filius*, quoniam *pater* illi perhibet *testimonium.* Quidam autem garriunt, quod ideo Patre minor est, [f] *quia inuisibilis ipse dicitur, Filius vero visibilis* comprobatur. Hi enim ignorantes diuinarum scripturarum & Apostolorum *iura* ex proprio aut adulterino sensu talia fabricant, & seducere corda fidelium quærunt.

d titulus 18. cap. libri Ithacij aduers. Varimadum.

e titul. 19.

f tit. 29.

Nos vero [g] *ad ipsius fontis originem redeamus, ex quo Filium Patrem semper videre potuisse vel posse, euidẽtioribus testimonijs,* [h] *Veteris & Noui* Testamenti *literis doceamus, Salomone dicẽte;* [i] Est tecum sapientia quæ nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum, & ipsa nouit quid sit placitum *coram* oculis tuis. [k] *Et Dominus in Euangelio*, nemo nouit filium nisi pater, neque Patrem quis nouit nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. *Et* [l] iterum, nemo Deum vidit vnquam, nisi vnigenitus Filius qui est in sinu Patris, ipse [m] *narrauit. Et iterum Iudæis*, [n] Vos non nostis eum, ego autem noui eum; Quod si dixero quia non noui eum, ero similis vobis, mendax. *Item ibi*, qui ex Deo est, hic nouit eum. *Et iterum*, ego noui eum, quia ab ipso sum. *Ecce docuimus, quia videt semper Filius Patrem. Quomodo* [o] astruunt *eum Patrem non posse videre*, in cuius sinu noscitur permanere?

g verba Ithacij cap. 18. *nunc igitur*, ad &c.

h de Vet. & Noui instrumenti.

i Sap. 9. & tecum.

k Matth. 11.

l Ioan. 1. & item.

m en rrauit.

n Iudæis dicit. Ioan. 8.

o vos astruitis.

Si [p] *sereno sensu diuinas recenseas scripturas, inuenies non solum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem, ipso Domino protestante*, qui ait; [q] Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater. *Et iterum*; Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est, quia scio vnde venio & quò vado. [r] *Et*

p Ithacij verba cap. 19.

q verba addita. Ioan. 8.

de Spiritu sancto. Cùm venerit paracletus spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me. Intende [f] *quæso*, intende, *quoniam in quibus vna testificationis virtus ostenditur, nullus ab* [t] aliquo *neque potior, neque inferior iudicatur.*

Sæpius [u] *ista iam diximus, quia secundum hominis formam Filius visibilis dicitur; secundum verò Deitatis substantiam inuisibilis prædicatur: Paulo* [x] attestante *Apostolo.* O altitudo, [y] *inquit*, diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam [z] *incomprehensibilia* sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. *Et in Esaia*, [a] Cui similem *æstimatis* [b] *eum*, cum sit ipse inuisibilis? Et item *Apostolus*, [c] Mihi autem minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, Euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit [d] *dispositio* sacramenti absconditi à seculis, in [e] *quibus* omnia creauit. *Item ipse*, [f] Qui est, *ait*, imago Dei inuisibilis. *Et ad Coloss.* Ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus [g] *meis pro vobis*, *& suppleo* [h] quę desunt tribulationum Christi in carne mea, pro corpore eius quod est Ecclesia, [i] *cuius* factus sum ego minister secundum dispensationem Dei, *in* ministerium Christi, quod absconditum fuit à seculis & *à* generationibus. *Item ibi*, [k] Vt *consolentur* corda eorum in charitate, in omnes diuitias adimpletionis intellectus; in agnitionem mysterij, [l] quod est Christus, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ & scientiæ absconditi. *Et in Psalmo 76.* In mari *est* via tua, & semitæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscentur. *Et in Salomone*, Sapientiam [m] Dei præcedentem omnia, quis *inuestigabit?* [n] *Item ibi*, Radix sapientiæ cui reuelata est? & astutias illius quis [o] *agnouit? Item ibi*; Disciplina sapientiæ cui manifestata est, & multiplicationem ingressus illius quis intellexit? *Item ibi*; Quoniam [p] mirabilia sunt opera Domini solius, & gloriosa & absconsa, & opera illius inuisa [q] *hominibus*. *Ecce sicut pater inuisibilis est, ita etiam & Filius inuenitur. Quomodo* [r] ergo ab illis qui hoc dicunt quod mandastis, *in eo quod nobis carnaliter se videri dignatus est, patre inferior iudicatur?*

Talibus nolite credere vos, & alios ab eorum sensu auertere docete. Vos ergo [f] *seruite Domino in timore*, & *exul-*

f intendite, quæso, intendite.
t alio.
u eius verba cap. 20.
x protestãte.
y Rom. 11.
z Ithac. inscrutabilia.
a Esai. 40.
b æstimastis Dominũ aut cui similem æstimastis.
c ait Apostolus. Eph. 3.
d dispẽsatio.
e in Christo qui omnia.
f Coloss. 1.
g verba addita ab impost.
g Ithac. & vulgata versio adimpleo.
i cui factus.
k Coloss. 2. Ithac. consolentur.
l mysterij Dei.
m Eccl. 1.
n inuestigauit.
o agnouit.
p Eccl. 11.
q omnibus.
r Quomodo à vobis in eo quod pro nobis &c.
f Psal. 2.

& exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam, ne pereatis de via iusta.

Hæc vero Apostolorum est viua traditio, hæc vera charitas &c. [t]

Data Nonis [u] Februarij Claudio & Paterno viris Clariss. Coss.

CENSVRA.

INITIVM epistolæ Barbaro quisquiliarum expositore dignissimum, vt & notatio Consulatus fallax, cætera Ithacio, Leoni, & Agathoni restituenda sunt.

t *vt supra in epistola Pseudo Lucij ad finem vsque.*
u A.D. 270. triennio antequam Dionysio succederet Felix.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epist. I.

Charissimis fratribus Ioanni & omnibus per Bæticam prouinciam constitutis Episcopis Eutychianus Episcopus in Domino Salutem.

[a] H*ORTATVR non æquitas postulationis, desiderio fraternitatis tuæ gratanter innuere*; & consultis tuis breuiter respondere.

[b] Et quamuis [c] *dilectionem tuam* [d] sciam *ad omne opus bonum esse deuotam; vt tamen efficacior fiat*, ad illos qui sanè non sapiunt, qualiter eos de incarnatione Saluatoris nostri informare debeas, mandamus.

[e] *Vnum igitur hoc* [f] *immobile fundamentum, vna hæc* [g] *felix fidei petra Petri ore confessa, Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quanta* [h] peruersitatis *quæstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ* [i] fit. Ergo *partus & corpus, postque crux, mors* [k] inferni *salus nostra est. Humani enim generis causa Dei Filius natus ex virgine est: & Spiritu sancto ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbran-*

a Initium epistolæ 5. Symmachi ad Cæsarium Arelatensem.
b Initium epist. 46. Leonis cuius verba vsurpant Pseudo Stephanus epist. 1. Pseudo-Ioannes epistol. 1.
c licet dil.
d sperem.
e seqq. desumpsit nebulo ex epist. 97. Leonis citantis Hilarium. vide lib. 2. de Trinit. p. 19. edit. Basil. 1570.
f hoc est.
g hæc est.
h peruersitatum.
i est. Virgo.
k inferi.

te virtute, corporis ſibi initia conſeuit, & exordia carnis [l] inſtituit, *vt homo factus ex virgine naturam in ſe carnis acciperet;* [m] *per* quam *huius admixtionis ſocietatem, ſanctificatum in eo vniuerſi humani generis corpus exiſteret.* [n] Et *quemadmodum omnes* [o] *in* ipſo *per id quod corporeum ſe eſſe voluit* [p] confiderentur, *ita rurſum in omnes ipſe per id quod eius eſt inuiſibile referretur. Dei igitur imago inuiſibilis pudorem humani exordij non recuſauit, & per conceptionem, partum, vagitum & cunas, omneſque noſtra natura contumelias tranſcurrit. Quid tandem dignum à nobis tanta dignationis* [q] affectu *rependetur? Inenarrabilis* ergo *à Dei originis, vnus vnigenitus Deus in corporis humani formam ſancta Virginis vtero inſertus accreſcit: qui omnia continet,* [r] *intra quem & per quem cuncta ſunt, humani partus lege profertur. Ad cuius vocem Archangeli atque Angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi* [s] reſoluuntur *elementa,* [t] vagitus *infantia auditur; Qui inuiſibilis & incomprehenſibilis eſt, non viſu ſenſu tactuque moderandus, cuni eſt obuolutus. Hac ſi quis indigna Deo* [u] recolit, *tanto ſe maioris beneficij obnoxium* [x] confitetur *quanto minus hac Dei* [y] conuenerunt *maieſtati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus eſt; ſed nos eguimus vt Deus caro fieret & habitaret in nobis, id eſt aſſumptione carnis, vnus* [z] *interna vniuerſa carnis incoleret. Humilitas eius noſtra nobilitas eſt; contumelia eius, honor noſter eſt: quod ille* [a] *Deus in carne conſiſtens, hoc nos viciſſim in Deum ex carne renouati.*

Planè vitam [b] *ſuam neſcit, qui Chriſtum Ieſum vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem, & eiuſdem periculi res eſt, Ieſum Chriſtum vel Spiritum* Sanctum *Deum* non credere, *vel carnem noſtri corporis* in Chriſto *denegare.* [c] *Omnis ergo,* [d] ait, *qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui eſt in cælis.* [e] *Hac verbum caro factum loquebatur, & homo Ieſus Chriſtus Dominus maieſtatis docebat, Mediator ipſe in ſe ad ſalutem Eccleſia conſtitutus, & ipſo illo inter Deum & homines mediatoris Sacramento;* [f] vtrinque *vnus exiſtens, dum ipſe ex vnitis in idipſum naturis, natura vtriuſque res eadem eſt; ita tamen vt neutro careret in vtroque, ne forte Deus eſſe homo naſcendo deſineret; & homo rurſum Deus manendo non eſſet. Hac itaque humana Beatitudinis fides vera eſt, Deum & hominem prædicare, verbum & carnem confiteri: neque*

[l] inſtruxit.
[m] perquè.
[n] vt.
[o] in ſe.
[p] conderentur.
[q] affectui.
[r] & intra.
[s] reſoluetur.
[t] vagitu.
[u] recolet.
[x] confitebitur.
[y] conuenerint.
[z] membra.
[a] ille eſt.
[b] Leo ibid. ex Hilar. lib. 9. de Trinit. p. 116. Chalced. Syn. act. 2. Theodoret. Dial. 2.
[c] Matth. 10.
[d] inquit.
[e] ſeqq. verba citant Hilar. & ex eo Leo. *Qui autē negauerit me, &c.*
[f] vtrumque.

neque Deum nescire quod homo sit; neque carnem ignorare quod verbum sit.

Natus [g] igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso [h] profuturus in Deum hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit, vt se Dei Filium credi doceret, & hominis Filium [i] prædicaret & admoneret; loquens & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt, [k] loquens & gerens deinde Deus vniuersa quæ hominis sunt; ita tamen vt in ipso illo vtriusque generis sermone nunquam nisi cum significatione hominis locutus [l] sit & Dei: [m] Hæc itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum diuinæ naturæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem est, loquens omnia quæ loquitur de semetipso, omnia eum de diuinitate locutum esse contendant: nec sane negamus, totum illum qui [n] ei manet naturæ suæ esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo & Deus, [o] & neque cum homo sit, tum primum Deus, neque tum, cum & homo sit & Deus, tum non etiam & Deus neque post hominem in Deo, non totus homo totus Deus, vnum atque idem necesse est [p] dicatur eius esse Sacramentum quod generis. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem à Deo, Dei [q] tunc atque hominis discerne sermonem. Et cum Deum atque hominem in tempore [r] confiteris Dei tunc atque hominis in tempore dicta dijudica. Quum vero ex homine & Deo, rursum totius hominis totius [s] iam Dei tempus intelligis: [t] siquidem illud ad demonstrationem [u] temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt; vt cum aliud sit ante hominem Deus, aliud sit homo & Deus, aliud sit post hominem & Deum, totus homo, & totus Deus; non confundas temporibus & generibus dispensationis Sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium [x] cum Sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium [y] etiam æterno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus [z] gerens, & corporis nostri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est. [a] Nam tametsi in partu [b] & passione [b] & morte naturæ nostræ rem peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit.

Videsne [c] ita Deum & hominem prædicari, vt mors homini, Deo vero carnis excitatio deputetur? non tamen vt alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit. Spoliata enim

g Leo ibid. ex Hilario eiusd. li. p. 117.
h prouecturus.
i prædicari admoneret.
k loquens deinde &c.
l & Dei sit.
m ibid. Hinc.
n eius.
o est.
p dictorum.
q tem.
r confiteberis.
s etiam.
t si quid aliud.
u eius temporis.
x ei in Sacramento.
y iam.
z manens.
a hæc verba omisit ἁπλῶς, non tamen omittens naturæ suæ esse quod Deus est.
b leg. ac.
c Leo ibid. ex Hilar. eiusd. libri p. 119. Chalc. Syn. ibid. Theodoret. Dial. 2.

[d] carne, *Christus est mortuus: & rursum Christum à mortuis excitans, idem Christus est carne se expolians, Naturam Dei in virtute resurrectionis intellige; dispensationem hominis in morte*[e] agnosce. *Et cum sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrumque est.*

Hæc[f] *igitur demonstranda à me paucis fuerunt; vt vtriusque naturæ formam tractari in Domino*[g] nostro *meminissemus,* [h] *quia qui manens in forma Dei, formam serui suscepit, ipse diuinitatem nequaquam amisit.*

Cæterum, fratres, hortamur vos vt moneatis[i] eos conuerti ad Deum: vnde scriptum est,[k] *fili*[l] ne *tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Noli anxius esse in diuitijs iniustis, nihil proderunt tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas*[m] *in omni via. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Esto firmus in via*[n] *Domini, & in veritate sensus tui, & scientia; & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei vt intelligas; & cum sapientiâ* fer[o] *responsum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati;* [p] *lingua vero imprudentis subuersio*[q] illius. *Non appelleris susurro, & lingua tua ne capiaris & confundaris. Super furem enim est confusio & pœnitentia; &*[r] denotatio *pessima super bilinguem: Susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia. Iustifica pusillum & magnum similiter:*[s] *Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium*[t] *enim & contumeliam malus hæreditabit, & omnis peccator inuidus, & bilinguis. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut Taurus; ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedet, & fructus tuos perdet; & relinqueris velut lignum aridum in eremo. Anima enim nequam*[u] disperdit, *qui se habet, & in gaudium* inimici *dat illum, &* deducit *in sortem impiorum.*

Talibus vos exhortationibus, fratres, vicissim monetote & bona semper sectamini, malaque vitate. [x] *Magnis* enim studiis *(secundum beatum Apostolum) præcauendum est, ne fides & disciplina Domini blasphemetur.*

Etsi[y] *illa nonnunquam sinenda sunt, quæ (si cæterorum constet inte-*

d caro.

e cognosce.

f Leo Ibid. ex eiusd. lib. p. 120. Chalced. Syn. ibid.

g Domino Iesu Christo.

h Seq. desumpta ex Leone nam in Codice Hilariano hæc verba leguntur *qui in forma Dei manebat formam serui accepit: per quã obediens vsq; ad mortem fuit.*

i quos monetis.

k Eccl. 5. impostor nouã versionem sequitur.

l non tardes.

m vulg *in omnem viam.*

n al. *Dei.*

o feras responsum verum profer.

p al *in lingua*

q est ipsius.

r vulg *denotatio.*

s cap. 6.

t al. *improp & contumel.*

u vulg. *disperdet inimicus deducet.*

x verb Gelasij epist. 9.

y Gelasij verba epist. 9. ad episc. Lucaniæ.

stet integritas) sola nocere non valeant: illa tamen sunt magnopere præcauenda quæ recipi[z] sine *manifesta decoloratione non*[a] possunt. At *si ea ipsa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda*[b] credentur, *vel rerum temporumque cogit intuitus, vel accelerata prouisionis respectus excusat: quanto magis illa* sunt[c] *nullatenus mutilanda, quæ nec vlla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas?* Idcirco, fratres, ista partulimus, vt hæ species quas non licet offerri super altare iuxta constitutionem Apostolorum[d] eorumque successorum, ad domum sacerdotum deferantur, & sacerdotibus benedicantur, & per simplicem benedictionem benedicta demum à populis sumantur,[e] fabæ tantum & vuæ, & cætera, quæ Apostoli constituerunt super altare offerantur.

Optamus[f] *igitur, fratres charissimi, & totis omnipotentem Dominum precibus exoramus, vt dilectionem vestram in amoris sui*[g] constantiam *faciat magis magisque feruescere, atque in pace Ecclesiæ*[h] *in vna vos concedat*[i] manere *concordia.*

Admonemus[k] *etiam fraternitatem*[l] vestram *vt in commissis*[m] vobis *animabus solerter*[n] inuigiletis, *animarumque magis lucris quam commodis vitæ præsentis*[o] intendatis. *In continendis vero ac disponendis rebus*[p] *Ecclesiasticis* diligentes custodes existatis, *vt ex omni parte susceptum* vos condigne *gessisse pastoris officium venturus index, cum ad iudicandum venerit, debeat*[q] approbare.

[r] *Omnipotēs* autem *Deus sua vos protectione custodiat, honoremque*[s] à Deo vobis collatum *moribus seruare concedat*; atque cum[t] *multiplici fructu* animas vobis commissas ad *pascua* æterna adducere, sibique condigne repræsentare adiuuet; vosque inter sanctos & electos suos collocare dignetur.

Data 2. Idus Aprilis,[u] Aureliano & Marcello viris Clarissimis Consulibus.

z nisi
a possint, ac.
b credantur.
c leg. null. c. mutil. sunt.
d Can. 3. 4. 5. Apost. ex interpret. Dionys. Conc. il. Carth. 3. can. 24.
e de fabis, nil Canon. ut at enim ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον offerri: permittit autem oblationem fieri νέων χιδρῶν ἢ σταφυλῆς in nouarum spicarum vt vertit Dionys. aut frumentorum vt vult Holonder. Cōsentiente Conc. Carth. can. 24. Turrianus & Gētianus legūt χιδρῶν quod cum præcedentibus canonis verbis pugnat, & Adriani I Epitome. Hoc loco impostor pontificalis nugas imitari voluit.
f verb. Greg. M. epist. 52. l.b. 4
g constantia.

h leg. in pace Eccl. manere & in, &c. i leg. magnoperè retineri. k verba Greg. l b. 2. epist. 25. indict. 10. l tuam. m sibi. n inuigilet &c. o intendat. p Ecclesiæ diligens insistat vt omni ex parte susceptum digne te gessisse. q appellare.

r idem lib. 4. epist. 50. s perceptum vos in.

t *Multiplicis fructus* sæpius mentionem facit Gregorius. Vide epist. 12. libr. 7. & 48. & 127. *pascuorum ætern.* epist. 16. lib. 12

u Nullius consulatus Aureliani cum Marcello, sed cum Marcellino, qui incidit in A. D. 476. Baronio.

Baronij iudicium de hac epiſtola, & ſequenti.

x Hæc ex Baronio Binius, vt ſolet.

Leguntur Eutychiani nomine duæ epiſtolæ quarum [x] *[prior aduerſus venena Pauli Samoſateni paratum antidotum habet.]* Vide ad A.D.283.§.17.

CENSVRA.

NEVTRAM Eutychiani, cuius nomen præfert, eſſe mox conſtabit: prior, ſi quod antidotum paratum habet, ex Hilario habet, agnoſcente Leone primo; cui ſi priſcorum pontificum Decretales notæ fuiſſent, nunquam vindicaſſet Hilario, quæ Martyrem eumque (dum in viuis eſſet) Romano Eccleſiæ præfectum habuiſſent. Nota ergo, Lector, Pſeudo-Eutychianum verborum Hilarij deprauatorem, Leonis ipſius, Gelaſij, Symmachi, Gregorij diuitiis hinc inde corrogatis, onuſtum palam incedere: ideoque furem manifeſtarium.

Pontificale Baron. ad A.283.15.

Hic conſtituit fruges, fabas & vuas ſuper altaria benedici. Idque (ſi Baronio & Binio Baronij interpolatori credamus) vt magis obniteretur erroribus Manichæorum, &c.

CENSVRA.

ISIDORVM, Hyperbolimæum, Baronium, & in Baronio Binium, decepit pontificalis ſcriptor: quem forte Iſidori Hiſpalenſis ſeculo vixiſſe ſuſpicor.

EVTYCHIANI PAPÆ

Epiſtola II.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis, Eutychianus.

a Epiſt. ad Epheſ. cap. 1. Impoſtor nec Italicam nec Hieronymianam verſionem per omnia ſequitur.

b Ital. *coram ipſo*

c Vulg. *qui prædeſtinauit.*

BENEDICTVS [a] *Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto; ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti, immaculati* [b] *in conſpectu eius in charitate;* [c] prædeſtinans *nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum, ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ*

tiæ suæ: in qua[d] gratificatus est nobis in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum, secundum diuitias gratiæ eius, quæ[e] abundauit in nobis in omni sapientia & prudentia, vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo quæ in cælis, & quæ in terra sunt in ipso. In quo etiam[f] sorte vocamus sumus, prædestinati secundum propositum[g] eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ; vt simus[h] nos in laudem & gloriam eius, qui antè sperauimus in Christo; in quo & vos cum audissetis verbum veritatis, Euangelium salutis vestræ; [i] in quo & credentes signati estis spiritu promissionis Sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ, in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius. Propterea[k] & ego, audiens fidem[l] vestram in Domino Iesu Christo, & dilectionem in omnes Sanctos, non cesso, gratias [m] agens pro vobis, [n] memoriam vestri faciens in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi, [o] pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis in [p] agnitionem eius, [q] illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ hæreditatis eius in Sanctis; & [r] quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos [s] qui credidimus secundum operationem potentiæ[t] virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & [u] constituens ad dextram suam in cælestibus [x] super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & Dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed [y] & in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum [y] dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus [z] eius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus[a] adimplet. [b] Et vos [c] cum essetis mortui delictis & peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aëris huius, spiritus qui nunc operatur [d] in filijs diffidentiæ; in quibus & nos aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostræ facientes [e] voluntatem carnis & cogitationum; & eramus natura filij iræ sicut & cæteri.

d Italica & vulgata *gratificauit nos.*
e vulg. *superabundauit.*
f vulg. *Nos sorte, &c.*
I I *in quo sortiti sumus.*
g I al *Dei qui vniuersa creauit.*
h I &vulg. *simus in laudem.*
i I al. *vestra credentes*
k I l. *propterea auditâ, &c.*
l vulg *vestrã quæ est.*
m Ital. *agendo.*
n Ital *commemorationẽ vestri facere.*
o Ital. *pater claritatis.*
p I al. *in agnitione* vulg.
q I l *Illum habere, &c. ad hoc vt sciatis quæ est, &c. in Sanctos.*
r Ital *quæ est excelsa Mag. eius in vos qui creditis.*
s *qui credimus* vulg.
t Ital *fortitudinis.*
u I al *& collocauit ad dextram sibi*
x vulg *supra, etiam*

y *dedit super* Ital. vulg. *super omnia ipsi Ecclesiæ.* z Ital. *corp. & plenit.* vulg. *corp ipsius.*
a Ital. & vulg. *ad impleatur.* b Cap. 2.
c vulg. *vos conuiuificauit.*
d vulg. *in filios.* e vulg. *voluntates,* Ital. *voluptates carnis & consiliorum eius.*

Modo, fratres, quia ex filiis iræ, sua gratia, & gratuita miseratione fecit nos Deus filios suos; & nos qui digni serui non eramus, nullis meritis præcedentibus, sed sua (vt diximus) gratia facti sumus filij eius, [f] *in quo clamamus Abba Pater*; sequentes eius exempla simus filij misericordiæ & iustitiæ atque dilectionis, vt veri filij Dei & dici & esse ipso auxiliante valeamus. [g] *Deponentes* (iuxta Petrum Apostolum) *omnem malitiam & omnem dolum, & simulationes, & inuidias & omnes detractiones*. Hi vero qui talia agunt, non filij Dei, sed potius filij nequam esse comprobantur, sicut Paulus ait Apostolus: [h] *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, secta,* [i] inuidia, *homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia; quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.*

Graue, fratres, verbum & horrendum nimis quod ait, *quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur*. Et ipsa per se veritas dicit; *Quid prodest homini vniuersum mundum* [k] lucrari, *anima verò sua detrimentum* pati? Grauia sunt nimis quæ prætulimus, & [l] *pervaldè* cauenda: quibus enim regnum Dei præcluditur procul dubiò & *Ecclesia denegatur*. De quibus Dominus in Euangelio, potestatem Apostolorum eorumque successorum annuncians, ait; [m] *Quorum dimiseritis peccata, dimittuntur eis; & quorum alligaueritis alligata erunt:* id est, quibus *Ecclesiam interdixeritis*, [n] nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis & ianua regni cœlestis clausa erit.

Vnde ista præcauentes & stultorum animos præuidentes, cura pastorali cum omnibus Episcopis & [o] sanctæ *Romanæ atque vniuersalis* Ecclesiæ [p] *vtriusque ordinis* fidelibus; statuimus.

Non [q] *ita in Ecclesiasticis agendum* esse *negotiis, sicut in secularibus. Nam in secularibus legibus postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet ei ante peractam causam recedere: in Ecclesiasticis verò, dicta causa recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.*

f Rom. 8.

g 1. Pet. 2. sec. vulg. edit.

h Gal. 5. secund. vulg. vers.

i inuidiæ.

k Matth. 16. Ital. *si vniu. mundũ*, vulg. *lucretur*.

l Noua flosculos orationis *pervalde* barbaræ.

m confundit ὑποϐολὰς duas Euangelij sententias Ioan. 20. & Matth 18.

n no. phrasim.

o oppositum in apposito.

p quos ordines intel[l]ig[it] Impostor? an conf. Eutychianum statuens ius Clero & populo communicare voluisse?

q iisdem verbis vtitur pseudo Felix II. in epist. 1. ad Ægyptios [illegible] sen[tentia] Leonis I. [illegible] 54. aliam rerum secularium, aliam diuinarum rationem: vide Pseudo-Victorem epist. 2.

Accusationis [r] vero *ordinem* [f] talem & dicimus, & *seruari iubemus*, [t] id est; Si quis Clericorum in crimine impeditur, *non statim reus* existimetur *qui accusari potuit*, [u] *ne* suspectam *innocentiam faciamus*; *sed quisquis ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis* [x] arripiat, [y] custodiat *similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione* [z] potiatur. *Nec* [a] forte sibi *nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij*.

Hæretici enim omnes, & suspecti, & *excommunicati*, [b] *homicidæ* quoque atque *malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque concurrerint nullatenus ad accusationem sunt admittendi*.

Nulli [c] *infami* vnquam, *atque sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum; quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qualibet re actione* vel *inscriptione Christianum impetere*.

Omnibus quoque similiter [d] *accusandi vel testificandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerint*.

Similiter prohibemus, vt [e] *nulla causæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur quæ legibus non continentur, vel quæ prohibita esse noscuntur*.

Hæc non solum Ecclesiasticæ, sed & [f] seculi leges obseruari præcipiunt. [g] Non enim [h] *passim vageque* Sacerdotum accusatio debet fieri. Nam si facile admitteretur, perpauci minis inuenirentur.

[i] Quia [k] *omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem* patiuntur. *Beati* [l] tamen *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*.

r verba Codicis Theod. li.9. tit.1. cōstit. vl. quæ reperitur paucissimis immutatis Adrian. I. ad Ingelramum ca. 7.

f ita adudum legibus institutum.

t vt quicunque in discrimen capitis arcessitur.

u æstimetur nesubiectā.

x accipiat.

y custodiæ.

z leg. patiatur.

a impunitam fore.

b Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 63. eadē verba repetunt Pseudo-Euseb. epist. 3 pseudo-Felix II. epist. 1.

c iisdē verbis vtitur Pseudo-Felix ibi. videtur autē respexisse ad sententiam Pauli & interpret. Aniani asserentis, *infames ad agendas causas nec mandatū dare, nec suscipere ab altero posse*. Anian. in sent. Pauli lib. 1. tit. 2 sent. 1.

d verba Pseudo-Anacleti epist. 1. Pseudo Felicis II. epist. 1. quibus plagiarius corrupit interpretationem const. 1. tit. 7. lib. 10. C. Theodos Aniani interpretis verba hæc sunt, *vt testandi licentia denegetur qui Christianæ religionis & nominis dignitatem neglexerint*.

e Pseudo-Felix II. ibid.

f quæ seculi leges hoc statuerant tempore Eutychiani & antiquiorum? hic se prodit ὁ νοθεύων.

g hoc argumento vtuntur Pseudo-Eleuther. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1.

h verba Concil. 2. Carth. c. 6.

i 2. Tim. 3. 12.

k non ad coërctionem, an soli pastores à Christo Patri commendati, aut persequentium iniuriis expositi?

l Matth. 5.

Vnde & ipsa per se veritas ait, [m] Pater, *manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt, quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè quia à te exiui, & crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo; non pro mundo rogo, sed pro eis quos dedisti mihi, quia tui sunt: & mea omnia tua sunt, & tua mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt vnum sint sicut & nos. Cùm essem cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi custodiui; & nemo ex his perijt nisi filius perditionis, vt scriptura [n] impleatur. Nunc autem ad te venio & hæc loquor in mundo, vt habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus odio habuit eos, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo: sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, & ego misi eos in mũdum. Et pro eis ego sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint,* [o] & *mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis; vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Ego in eis & tu in me, vt sint consummati in vnum; vt cognoscat mundus quia tu me misisti, & dilexisti eos sicut & me dilexisti. Pater quos dedisti, volo vt vbi [p] ego sum & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognouit, ego autem te cognoui, & hi cognouerũt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum & notum faciam; vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.*

Et [q] idem Ioannes Apostolus & Euangelista in prima epistola sua loquitur dicens: [r] *charissimi, diligamus inuicem, quia charitas ex Deo est; & omnis qui diligit ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum,* [s] quia *Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per*

m Ioan. 17. secund. vers. vulgatam.

n Psal. 40. & 108.

o vt credat mundus.

p sum ego.

q Ioannis nullam hactenus mentionem fecisti, sed *veritatis*. Ioánes non veritas sed Apostolus veritatis, id est missus ad testimonium de veritate perhibendum.

r 1. Ioan. 4. secundum vers. vulg. quã subinde adulterat.

s Ital. *quia Deus dilectio* vulg. *quoniã*.

per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Charissimi, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc [t] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipse in nobis,* [u] quantum *de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus & testificamur, quoniam pater misit Filium suum Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos cognouimus & credidimus charitati quam habet Deus in nobis, Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas* [x] *mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui* [y] autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à* Deo, *vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

Omnis [z] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt.*

[a] Et per Prophetam Dominus monendo ne lædantur discipuli sui eorumque successores, inquit, [b] *Circumdat Angelus Domini in gyro timentes eum, & eruet eos. Gustate & videte quoniam bonus* est *Dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Timete Dominum* [c] omnes *sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt; quærentibus Dominum non deerit omne bonum.* [d] Ambulate *Filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Quis est vir qui velit vitam,* diligit [e] *dies videre bonos? Custodi linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum: quære pacem & persequere eam. Oculi Domini* super *iustos, & aures eius ad clamorem eorum. Vultus* autem Domini [f] in *facien-*

t Ital. & vulg. *cognoscimus.*
u Ita. *quia* vulg. *quoniā.*
x Ital. *foras mittit,* vulg.
y Ital. & vulg. *qui enim.*
z cap. 5. sec. vers. vulgatā.
a Propheta non loquitur de Apost. eorumque successoribus, sed de timentibus Deum, sanctis, sperantibus in Deo, cuiuscūque ordinis.
b Psal. 33. sec. versionē Hieronymianā, cui aliena admiscet.
c ex Ital.
d Italica venit Hieron.
e ex Italicā.
f Ital. & Hieron. *super facientes mala.*

tes malum, *vt perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt* [g] iuſti, *& Dominus exaudiuit* eos, *& ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta eſt Dominus contritis corde, & confractos ſpiritu ſaluabit.* Multa [h] mala iuſta, *& ex omnibus illis liberabit eum Dominus. Cuſtodit* [i] Dominus *omnia oſſa eius, vnum ex his non confringetur. Interficiet impium malitia, & odientes iuſtum culpabuntur. Redimet Dominus animas ſeruorum ſuorum*, & liberabit eos.

Vos ergo, fratres, ſuper Dominum [k] *ponite corda veſtra*, [l] *& ipſe enutriet* vos; quia *non dabit in æternum fluctuationem iuſtis. Deus autem* Dominus noſter *deducet* inimicos noſtros, iuxta Prophetæ vocem, *in puteum interitus*, quoniam *viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Vos autem ſemper ſperate in Domino, & *fiduciam habetote* in eo, quia ipſe liberabit nos. Ipſe eſt enim [m] Benedictus à ſeculo vſque in ſeculum, *& regni eius non erit finis.*

Data [n] decimotertio Kal. Octobris, Caro ſecundo & Carino viris Clariſſ. Conſul.

g ex Italica.

h It. l. *multa tribul. iuſtorũ* Hieron *multa trib. iuſti.*

i ex Italica.

k Pſal. 47.

l Pſal. 54. miſcuit verſ. Hieron. cum vetere.

m Luc. 1.

n A.D. 283. quo ſcilicet Eutychianus martyrij coronam adeptus eſt.

CENSVRA.

HÆc epiſtol. Eutychiani eſſe non poteſt. Nam 1. Honorij & Theodoſij iunioris conſtitutionem A.D. 423. Mariniano & Aſclepiodoto Coſſ. datam, impuro ſtylo conſpurcat, & ad libitum deſcribit. Sicut & 2. Aniani interpretationes legibus Theodoſianis & Pauli ſententiis additas A.D. 506. Alarici regis 22.

3. Adriani I. Decreta in gratiam Ingelrami Metenſis Epiſcopi A.D. 786. collecta interpolat.

4. Scripturas ex Hieronymi verſione citat.

5. Citatas impetire torquet; & quibus locis Spiritus S. de piorum ſocietate loquitur, de Epiſcopis & Clero verba nominatim fieri ſibi perſuadet.

6. Meminit legum ſeculi de Epiſcoporum priuilegiis.

7. Barbariſmis ſcatet, & ſcriptoris infantiam prodit.

Anton. Auguſt. Archiepiſc. Tarrac. in collect. Adriani I. cap. 7.

Suſpicor ex conſtitutione vltima Honorij & Theodoſij lib. 9. tit. 2. Cod. Iuſtiniani, ſi tempora patiantur, ſumpta eſſe hæc omnia, aut eam conſtitutionem Eutychiani verbis conſcriptam eſſe.

CAII

CAII PAPÆ

Epiſtola.

Dilectiſſimo fratri Felici Epiſcopo Caius.

D*IRECTAS* [a] *ad nos tuæ charitatis epiſtolas plenas Catholicæ inquiſitionis ſolitudine gratanter accepimus, benedicentes* [b] Domini *noſtri clementiam; quia tales* [c] ab *extremis mundi partibus dignatur ſuis ouibus prouidere paſtores, per quos & paſcuis valeant ſalutaribus abundare, & ab* [d] iniqui lupi *rapacitate ſeruari* [e] vt *inſidias nequeant eius ſubreptionis incurrere. Vnde certum eſt, quia promiſſa vos beatitudinis gratia ſubſequatur, quando à vobis cæleſtium perfectio doctrinarum, tam votiua ſciſcitatione perquiritur. Scriptum* [f] *eſt enim,* Beati qui perſcrutantur teſtimonia eius, & in toto corde exquirunt eum.

Hoc ergo, frater chariſſime, propoſitum tuæ conſultationis tota mente tractantes, de te quoque prouenire [g] confidimus, *qui regulam Catholicæ fidei iiſdem ſtudes tenere veſtigiis quibus* [h] *in Apoſtolica* ſede *cognoſcis eſſe fundatam. Et quamuis* [i] ſonus eorum toto orbe diffuſus, & vſque ad fines orbis terræ verba eorum diſtenſa, *dilectionis tuæ corda Chriſto* [k] probauerunt *eſſe fidelia; tamen ſi quid ex his in Eccleſia, quæ tua gubernationi.* ([l] Domino *auxiliante) commiſſa eſt, necdum plena luce claruerit, ad eundem fontem de quo illa ſalutaris manarat lympha recurritis,* id eſt, *quod debita charitate ſumus amplexi; quia fiducialiter de his, vnde apud* [m] vos *obſeruantiam eſſe dixiſtis ambiguam, noſtra voluiſtis reſponſione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes; de ſingulis quid iuxta Catholicam Diſciplinam teneat Apoſtolica ſedis autoritas, ſubiectis aliquibus etiam ſanctarum capitulis regularum, te credimus inſtruendum.*

Primo quidem ſcias, [n] Paganos & hæreticos, non

a Vigilij Papę epiſt. 2. ad Eutherium ab initio.
b Dei.
c in.
d antiqui hoſtis.
e &.
f Pſalm. 118.
g contendimus.
h eam in Apoſtolica fide.
i Pſalm. 18.
k probauerit.
l Deo.
m eos.
n hic ſuo ipſius iudicio perit Sorex: quia enim Eutychiani temporibus paganitatis nomine Sacrilegos gentilium ritus deſignauit? De vocis vſu quam ferat Baronius ſententiam audiamus: *Primus*, inquit, *quem inuenerim antiquorum qui Paganum pro Ethnico acceperit, eſt Optatus Mileuit. lib. 3. contra Parmenianum. & Auguſt lib* 2. *retract. c.* 43. Vnde autem Pagani appellati ſunt cultores idolorum? *Opinor*, inquit idem, *à temporibus Chriſtianorum imperatorum eam vocem in eam tranſiſſe ſignificationem, vt Pagani dicerentur gentiles; ea nimirum ex cauſa, quod legibus Imperatorum, clauſis idolorum delubris, ſacriſque*

posse Christianos accusare aut vocem eis infamationis inferre.

Deinde [o] nemo vnquam *Episcopum apud indices* seculares aut alios clericos *accusare* præsumat.

Et [p] *si quis Episcopus*, [q] *presbyter*, aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici *apud* Episcopos (quia *alibi non oportet*) *à qualibet persona*, quæ ritè recipienda est, *fuerint accusati*, quicunque fuerit, *siue ille sit sublimis vir honoris*, *siue vllius alterius dignitatis qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [r] arripuerit, *nouerit*, probationis documenta *se debere inferre*. *Si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit*, *autoritate huius sanctionis intelligat se* [f] *iacturam* infamiæ su-

vetitis, Gentiles sic sua ipsorum superstitione exclusi Pages adirent, illicque suos Deos colerent, ac clandestina sacra peragerent. In pagis enim & villis illorum superstitionis cultū fuisse frequentē, docet Cicero li. 2. de leg. Erāt enim illic celebria festa, Paganalia dicta, feriaeq; Paganica, quorum omnium meminit Varro lib. 5. de lingua Latina. Vnumquemque gentilium in suo agro habuisse partem aliquam dijs sacratam, in qua eos colerent, autor est Censor in lib. de die natali cap 1. Prædictis his omnibus ea consentiunt quæ scribit Plinius in epistola ad Traianum, dum queritur iam ob cultum Christianæ religionis, non tantum (vt ait) in ciuitatibus, sed & in vicis & agris sacra Deorum esse intermissa: sicque accidisse, vt Ethnicus homo quod in pagis Deos coleret diceretur Paganus. In hanc sententiam Romanus Martyr apud Prudentium sic ait, Non erubescis, stulte pago dedite. *Idemque aduersus Symmachum lib. 1. in fine hæc habet,* nec pago implicitos per debita culmina mundi, ire viros prohibet, &c. *Sicque* pago deditos, pagoque implicitos *gentiles ipsos vocat. Vsque etenim ad tempora Honerij Imp. quæ erat in pagis idololatria adhuc residua fuisse videtur;* testes aduocat Baron. August. Serm. 6. de verbis Domini, Concil. Carthag. 5. can. 15. Zenon. Beron. in Psalm. 49. Deinde subiungit *in singulis pagis fuisse locum dicatum Dijs tutelaribus, aliaque ibi festa Paganalia dicta, testatur Dion Halicarn lib. 1. hist. Rom. qui plura habet de orig. Paganorum: additque Paganis etiam olim militare fuisse concessum. Cum autem militia priuati essent, probro vertebatur alicuem dici Paganum. Vnde illud Taciti libi 3. hist.* Mox infestus Prætorianis vos inquit militiæ pagani. *Sub Christianis vero imperatoribus Gentiles (vt dictum est) einsmodi nota ignominia affecti sunt. Tunc vero ipsos extra militiam positos, à militibus ac cæteris Christianis Paganos esse dictos, sicque in posterum eodem censitos esse nomine, facile contingere potuit.* Hæc in Not. Martyrol. ad Januar 31. Idem Annal. Tom. 3. ad A.D. 351. Paganos dictos a [illegible] à Constantino milites Baptismum recusantes quasi dictas *ad paganitatem redactos*. Inde factum commune nomen gentilium: ex eoque (obsolescente prisca idololatrarum appellatione) gentilium, nomino specialiter designat os barbaros Cod. Theod. lib. 3. tit. 14. Consti. vnicâ, iura quis congerat ex Iurisconsul. scriptis. Nos *quod nec in diuinis scripturis neque apud autores Ethnicos ante tempora Constantini, vel Constantij filij eius alicubi vox Pagani eo sensu* quo a Pseudo-Caio *vsurpata est reperiatur, id quidem* vt eum à vero Caio alienum credamus *cogit*.

o. hæc è Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Constit. 12. desumpta *mansuetudinis nostra* (inquiunt Impp) *lege prohibemus in iudicijs Episcopos accusari, &c.* quæ verba sic interpretatur Anianus: *Specialiter prohibetur ne quis audeat apud iudices publicos Episcopum accusare, sed in Episcoporum audientiam praferre non differat, &c.* data lex 9 Kal. Octob. Acc. Non Octob. Arbitione & Lolliano Cons. M. A.D. 355. An 59. à Martyrio Caij.

p. Cod. Theod. lib 16. tit. 2. Const. 41. cuius verba repetit Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ cap. 22. Vide & Pseudo-Isid. III epist.

q. lege *vel presb. Diacon & quicunque inferioris loci Christianæ legis minister apud Episcopum siquidem.* r leg. *arripiet, nouerit docenda probationibus monstranda documentis.*

f. iacturæ famæ propriæ subiacere.

stinere;,

Itinere, *vt damno pudoris* [t] æstimationis *dispendio discat sibi alienæ verecundiæ impunè insidiari saltem de cætero non licere*.

Nam [u] qualiter ad Concilium veniatur, aut qualiter *de suis rebus* expoliati vel eiecti à sedibus propriis; aut qui accusatores sint recipiendi, quive non sint; aut qualiter eiectis & expoliatis sint omnia legibus redintegranda quæ eis ablata sunt; & quia priusquam hoc factum fuerit nullum crimen eis obiici poterit: & qualiter illis induciæ post integram instaurationem *anniuersaria* vel sex mensium indulgendæ sint; & qualiter sua omnia licenter & pacificè absque vllius graui impedimento disponere, & suorum amicorum & Ecclesiasticorum patrum consiliis vti debeant, sufficienter [x] ab Apostolis eorumque successoribus ac nostris prædecessoribus statutum esse putamus. Super his autem non reor amplius nunc fore disputandum, nisi si surrexerint talia quæ adhuc non sunt manifesta. Si eorum autem statuta non habueritis, mittite [y] fidelissimos scriptores qui hæc coram fidelibus testibus excipere, vobisque reportare *sub stipulatione* valeant.

Cæterum vt satisfaciam consultis tuis de verbo incarnationis & veritatis: [z] *Quicunque illi sunt ita obsecrati, & à lumine veritatis alieni, vt* [a] *verbi Dei à tempore incarnationis* [b] *denegent veritatem, ostendant in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si* [c] *beatæ virginis partu, aut caro sine Deitate aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente, quod* [d] verbũ caro factum est, & habitauit in nobis; *ita negari non potest, (B.* [e] *Apostolo Paulo prædicante)* *quod Deus* erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio* [f] potest *esse*, *qua humano generi* [g] repropiciaretur *Deus*, si hominis *caussam mediator Dei hominumque* non *susciperet? Quâ vero ratione veritatem Mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri; vt mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus* [h] *morti nihil debuit)*

t existimationis.
Lata lex A. D. 412. Honorio IX. & Theodos. V. Augg. Coss. A. 116. à coronatione Caij.
u Hæc præcedentibus non cohærẽt, stylus arguit autorem coccysmis suis infœlicibus indesinenter eadem demurmurantem.
x vbi?
y vide Concil. 6. Carth. c. 4. & 9.
z Sequentia Leonis epist. 97. contineri agnoscit Surius: nos eius esse contendimus.
a verbo.
b adde humanæ carnis deneg.
c leg. per B. Virg. partum.
d Ioan. 1.
e 2. Cor. 5.
f esse posset.
g propitiaretur Deus nisi omnium.
h Ergone Maria à peccati orig. reatu immunis contraxit debitum quod soluere teneretur?

solueretur? *Effusio enim* [i] *iusti sanguinis Christi tam* [k] *fuit diues ad pretium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum Diaboli vincula retinerent; quoniam, sicut Apostolus ait,* [l] vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia. *Et cum sub peccati praiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius Sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati; dicant, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt ait* [m] *Apostolus)* qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis? *Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit quam quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit.* [n] Licet *in conspectu Domini pretiosa* iustorum *mors* fuit, *nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi.* [o] *Acceperunt iusti, non dederunt coronas.* [p] *De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit, cum* [q] Filius hominis, *vnus solus Dominus noster Iesus Christus qui vere erat agnus immaculatus extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati, De quibus ipse dicebat,* [r] Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum, *fides etenim* [s] *iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis* [t] retracta participium *in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam* Dei *de eius potentia gloriari; qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno* Domino nostro *Iesu Christo vero* Dei *atque hominis filio verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones; intelligenda tamen sunt ipsorum operum qualitates, & synceræ fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo* [u] Deitatis: *quid sit quod caro sine verbo non agit; & quid sit quod verbum sine carne non efficit. Sine* [x] *verbo enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret, sine verbi potentia non* [y] *adorarent Magi puerum*

stella

i leg. pro iniustis sanguinis iusti Christi.
k leg. tam potens fuit ad priuilegiū, tam diues.
l Rom. 5.
m Ephes. 5.
n leg. Quamuis enim multorum Sanctorum in consp. — fuerit.
o Psalm. 115.
p & c.
q leg. inter filios hominum.
r Ioan. 12.
s vera Iust.
t suæ tracta participem.
u Diuinitatis.
x Luc. 1. & 2.
y Matth. 2.

stella indice declaratum, [z] *sine veritate carnis non iuberetur* z & sine.
transferri in AEgyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia, non diceret vox Patris missa de cælo, [a] Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite: *& sine veritate carnis non protestaretur* [b] *Ioannes,* Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine* [c] *verbi potentia nõ fieret redintegratio debiliũ, & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus* [d] *ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potẽtia non se* [e] *Dominus Patri profiteretur æqualem; & sine veritate carnis non idem diceret;* [f] *Patrem se esse maiorem, cum Catholica fides vtrumque suscipiat; vtrumque defendat, quæ secũdum confessionem B.* [g] *Petri Apostoli, vnum Christum Dei* [h] *Filium & hominem credit & verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero virginis* [i] *verbum caro factum est, nihil vnquam inter vtramq; formam diuisionis extiterit; & per omnia incrementa corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones; ea ipsa tamen,* vt ita dicam, *quæ inseparabiliter facta sunt nulla* [k] permixtione *confundimus, sed quid* [l] cuiusque *formæ sit ex operum qualitate sentimus.* [m] *Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua formâ crucis ligno* [n] *Dominus maiestatis affixus sit; quid iacuerit in sepulcro; & reuoluto lapide monumenti, quæ tertia die caro resurrexerit: & in qua post resurrectionẽ suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsitationem cunctantium confutabat, cum diceret,* [o] Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere; *& Apostolo Thomæ,* infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis; *Quâ vtique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ecclesia Christi* [p] innouanda *doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum quod Apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit; ostendant vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per* [q] *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum non potest perueniri. Sicut enim ait B.* [r] *Petrus Apostolus,* non est aliud nomen datum hominibus sub cœlo, in quo oporteat nos saluos fieri. *Nec est redemptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius* [f] qui dedit semetipsum redemptionẽ

a Matth 17. b Ioan.1. c Matth. 11. d Matth. 4. & 8. e Ioan.10. f Ioan.14. g Matt. 16. h Dei viui. i Ioan.1. k commixtione. l cuius. m hic omissæ lineæ 4. edit. Paris. anni 1623. Col.498 n 1.Cor 2. Ioan.18 & 19 Matth.28. Luc.24. ibid. o Ioan.20. p imbuenda. q 1.Tim.4. r Act.4. f 1.Tim.2.

pro omnibus: *& qui, sicut prædicat Apostolus*, Cum in [t] forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum factus obediens patri vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen; vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. *Cum ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & vera Deitatis, veraque humanitatis in ipso vna prorsus eademque persona sit; exaltationem tamen qua illum (sicut Doctor gentium dixit)* exaltauit Deus, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, *ad eam intelligimus pertinere formam qua ditanda erat tanta glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat Filius Patri, & inter genitorem atque* [u] genitum, *nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas; nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis Deitas* Sacramentum *magnæ* [x] pietatis *impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est* [y] in tantam vnitatem, *ab ipso conceptu virginis*, [z] Deitatis & humanitatis *concerta*, vbi *nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut* Dominus [a] maiestatis *dicitur crucifixus, ita qui ex sempiterniate æqualis est Deo, dicitur exaltatus; quia inseparabiliter (manente vnitate personæ) vnus atque idem est, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter vnam cum Patre Deitatem. Quicquid* [b] ergo *in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit conferentur. Nam secundum potentiam* [c] diuinitatis, *indifferenter omnia quæ habet Pater, etiam habet Filius; & quæ in forma serui à Patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundum Dei enim* [d] *formam ipse & Pater* [e] *vnum sunt. Secundum formam autem serui* non [f] venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum. *Secundum formam Dei*; sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso. *Secundum formam serui*, [g] Tristis

t Phil.2.
u vnigenitum.
x 1.Tim.3.
y in tanta maiestate.
z Deitate & humanitate conserta, vt.
a 1.Cor.2.
b enim.
c Deitatis.
d formam enim Dei.
e Ioan.10.
f Ioan.5.

[g] Tristis est anima eius vsque ad mortem. *Et idem ipse est,* g Matth.26.
sicut Apostolus prædicat, [h] *& diues & pauper. Diues, quia, Euan-* h 2.Cor.8.
gelista dicente, [i] In principio erat verbum, & verbum erat i Ioan.1.
pud Deum, & Deus erat verbum; hoc erat in princi-
pio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine
ipso factum est nihil. *Pauper vero, quia* propter nos ver-
bum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quæ autem*
est exinanitio eius, quæue paupertas nisi formæ seruilis acceptio
per quam verbi maiestate velata dispensatio humanæ redemptio-
nis impleta est? Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia
vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræque
natura, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immacula-
to sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat
diuinitus præordinatum: ita [k] *est in plenitudine temporis perfe-* k Gal.4.
ctum, vt multis modis significata promissio in diu expectatum
veniret effectum: nec posset esse ambiguum quod continuis testifi-
cationibus, semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio
se versari hæreticorum manifestat impietas, cum sub specie [l] di- l Deitatis.
uinitatis *honorandæ, humanæ carnis in Christo denegant veri-*
tatem, & religiose existimant credi, si dicatur in Saluatore nostro
verum non esse quod saluat: cum ita secundum promissionem, o-
mnia secula [m] præcurrentem *mundus* [n] *sit Deo reconciliatus* m percurrentem.
in Christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro n 2.Cor.5.
saluari. Omne enim Sacramentum Christianæ fidei, magno (vt
hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub menda-
cio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi eru-
bescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis
veritate; quia omnes Apostoli Apostolorumque discipuli, & præ-
clari Ecclesiarum quique Doctores, qui ad martyrij coronam, vel
ad confessionis meruerunt gloriam peruenire, in huius fidei lu-
mine splenduerunt, consonis vbique sententiis intonantes, quod
in Domino Iesu Christo Deitatis & carnis vna sit confitenda per-
sona. Qua autem rationis similitudine, quâ diuinorum volumi-
num portione hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veri-
tatem negat corporis Christi; cum hanc non Lex testificari, non
Prophcta [o] *præcinere, non Euangelia docere, non ipse destiterit* o Prophetia.
Christus ostendere? Quærant per omnem seriem scripturarum
quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurent; &
per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem, vt ma-

p ſplendidiſſima latitudine.
q Syncera.
r hic omiſit ὑπερβολὰς lin.15. vide edit. Pariſ. col. 301. leg. quoniã ſicut docet B. Apoſt. Paul s.
s 1 T.m.3.
t Auctarium Pſeudo-Iſidori Leonis puriſſimo ſermoni male ad textum.
u Pſeudo-Anaclet. epiſtol.2.
x vide Concil. Rom.3. ſub Syluestro cap.4. Silicium epiſt.1. cap.9 & Pontificale Damaſi cuius hic verba mutuat. s eſt ἀνάγνωσις.
y diuiſionem Vrbis in regiones à Syluestro factam aſſerit Conc.l.2. ſub Syluest. cap.10. actione 2.
z videtur hoc deſumptũ ex epiſt. Leonis 84. cap.7. vel potius ex epiſt.2. Innocentij iiſdem penè verbis vtentis & Vigilij epiſt 2.
a id eſt A.D. 296. quo anno pro Chriſto paſſus eſt Caius.

gnum hoc & mirabile Sacramentum ab initio videant creditum quod eſt in fine completum. De quo cum Sanctarum literarum nulla pars ſileat; ſufficit quadam conſona veritatis ſigna poſuiſſe, quibus diligentia fidei [p] *in* ſplendidiſſimam [q]latitudinem *dirigatur &* [q] ſyncetæ *intelligentia luce perſpiciat, quod in Filio Dei, qui ſe inceſſabiliter filium hominis & hominem profitetur, non ſit Chriſtianis erubeſcendum, ſed conſtantiſſime glóriandum* : [r]*quoniam (ſicut* ait *B. Apoſtolus)* [s] *magnum eſt pietatis Sacramentum, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt in mundo, aſſumptum eſt in gloria.*

De [t] Epiſcoporum vero & presbyterorum, Diaconorumque & ſequentium Clericorum ordinationibus, Sanctos Apoſtolos & ſucceſſores eorum, & præcipuè [u] Anacletum, & præterea alios, ſufficienter ſtatuiſſe cognoſcimus: & idcirco non eſt neceſſe nunc replicari, niſi quod illi non ſtatuerunt.

Illud tamen nos ſtatuentes vobis & omnibus ſeruare mandamus *vt* ad *ordines* Eccleſiaſticos *ſic aſcendant in Eccleſia* qui ordinari merentur: id eſt, [x]*ſi quis Epiſcopus* eſſe *meretur* ſit primo *oſtiarius*, deinde *lector*, poſtea *exorciſta*; inde ſacretur *Acolythus*, demum vero *ſubdiaconus*, deinde *Diaconus*; & poſtea *Presbyter*; *& exinde*, ſi mereatur, *Epiſcopus ordinetur.*

Et [y] regiones, ſicut in hac vrbe fecimus, per ſingulas vrbes quæ populoſæ fuerint Diaconibus diuidantur.

Et quæcunque [z] *difficiles quæſtiones* per ſingulas prouincias exortæ fuerint, *ſemper ad ſedem Apoſtolicam referantur.* Bene vale frater, & ora pro nobis. Data Kal. Martij [a] Diocletiano ſexto & Conſtantio ſecundo viris Clariſſimis Conſulibus.

Baron. ad A.D. 296. §.2.

FERTVR Caij *nomine epiſtola hoc anno, iiſdemque Conſulibus ad Felicem Epiſcopum data.*

CENSVRA.

Fertur certè, ſed confictam à Pſeudo-Iſidoro non datam à Caio manifeſtum feci. Centonem ex Innocentij, Leonis & Vigilij epiſtolis

stolis, & Impp. rescriptis consutum iam docui. Addo, statuta nec ætati nec muneri Caij conuenire: Quis enim, nisi mentis impos, sibi persuaserit, Diocletiano Ecclesiam premente, iuris Pontificij fuisse 1. Paganos & hæreticos infamia notatos à Christianorum accusatione submouere. 2. Iudicibus publicis cognitionem caussarum Episcopalium adimere. 3. Leges de restituendis in integrum spoliatis ferre?

Disputatio de incarnatione non congruit Caïo sed Leoni, nec Samosatenum directe ferit, (quod sentire videtur Binius) sed hæreticos, qui *sub specie Deitatis honoranda humana carnis in Christo denegabant veritatem.* Tales erant non Paulianistæ, sed Apollinaristæ, & Apolinaristarum sequaces Eutychiani Leonis aduersarij.

Minus vsitatum fuit ante A.D.400. singulares personas numero plurali alloqui.

Quæcunque in hac epistol. non sunt è Leonis & Vigilij scriptis congesta, aut è Codice Theodosiano scriptorem arguunt, barbarum & semi-latinum.

MARCELLINI PAPÆ

Epist. I.

Marcellinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romanæ, Salomoni coëpiscopo in Domino Salutem.

[a] *VAM laudabiliter pro Catholicæ fidei veritate mouearis, & quam sollicitè Domino gregi deuotionem officij pastoralis impendas, tradita nobis per Diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant; quibus notitiæ nostræ insinuare curasti,* [b] qui *errorũ* morbi *in regionibus vestris* modo exorti sunt. *Nam epistolæ sermo, & commonitorij series, & libelli* [c] *textus* eloquitur, quod quidam errore decepti dicunt, ideo Patrem maiorem *Filio esse, quia illi soli sacrificium immolatur*; & quod Filius *nullam cum Patre communionis operam* habeat; & quod *illud* [d] *propheticum de solo Patre dictum* sit, *sciant gentes quoniam nomen tibi* Deus, *tu solus altissimus super omnem terram:* siue quod *ideo minor est Filius, quia ipse*

a verba Leonis epist 93. à vafro impostore corrupta.

b qualis in regionibus vestris de antiquis pestilentiæ reliquiis errorũ morbus exarserit. Nam & epist.

c libelli tui textus demõstrant.

d Psal. 82.

CCc

in cruce pendens dixit, *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Quibus [c] *competens & congruum reddatur responsum*, quia *sicut patri ita etiam filio, non solum Christianis temporibus, verumetiam* [f] priscis temporibus à *sacerdotibus, varijs, multisque modis probamus sacrificium fuisse oblatum*, [g] *Daniele propheta dicente*, Non est locus (*inquiunt tres pueri*) ad sacrificandum nomini tuo, & inuenire misericordiam *tuam*, sed in anima *contrita*, & *in* spiritu humilitatis suscipiamur, & [h] holocaustomata arietum & taurorum [i] agnorumque pinguium, ita fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie vt placeat tibi. *Et vt filium fuisse agnoscas, cui hi tres pueri sacrificium se* [k] confessi *sunt obtulisse, ex ipsius regis ac Tyranni qui eos in fornacem ignis mitti praeceperat confessione addisce, qui se cum tribus quartum in ipso aestuantis camini incendio sociatum prodidit conspexisse*. Nonne, *inquit*, tres viros misimus in fornacem vinctos? & dixerunt ei, Verè Rex: & dixit, Ecce, ego video quatuor viros solutos, & deambulantes in medio ignis, & adspectus quarti similis filio Dei est. *Idem Dei filius per* [l] *prophetam loquitur dicens*, [m] Tibi offerent reges munera. *Et vt haec de filio Dei se dixisse doceret*, [n] dixit, Reges Tharsis & insulae munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eum omnes reges, omnes gentes seruient ei. *Et vt haec omnia superius designata*, [o] *filio Dei doceamus fuisse oblata: in natiuitate eiusdem filij Dei, quae secundum carnem facta est; probamus fuisse completa, Euangelio comprobante*, [p] Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudae, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam dicentes; vbi est qui natus est Rex Judaeorum? *& infrà*, & intrantes [q] domum inuenerunt puerum [r] *cum Maria matre* eius, & procedentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, [s] *Aurum, thus & myrrham. Sacrificium itaque, quod à Christianis sacris altaribus admouetur, non solum* Deo *patri, sed etiam filio communi deuotione offertur: quoniam nec Patri sine Filio potest offerri, neque Filio* [t] *sine Patre* sacrari.

[u] *Quod autem communem* [x] operationem *habeant pater & filius, hoc modo* docetur, dum *primi hominis plasma* Deus *adima-*

c verba Ithacij aduersus Varimadum cap. 51. Bibl. PP. Tom. 4. p. 631.
f à prisci temporis Sacerd.
g Dan. 3.
h & sicut in holocaustoma e.
i & multitudine agnorum ping.
k fassi
l hic omisit impostor lin. 3.
m Psal. 67.
n in alio Psalmo loquitur dicēs. Psalm. 71.
o designata à patre.
p quod cùm, &c. Matth. 2.
q in domum.
r & Mariam matrem.
s haec addita.
t à filio sine patre sanciri.
u Ithacij verba cap. 52.
x operam docemur Deum.

ad imaginem Dei communi operationis virtute fecisse [y] fertur, *Scriptura dicente*, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. *Item ibi*,[z] descendamus & confundamus ibi linguam eorum. *Et*, [a] pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam. *Et in Euangelio*, Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. [b] Similiter *& opera* quæ ego facio non sunt mea, sed eius qui misit me patris, *Quæ omnia non discretam patris, & filij potentiam* [c] monstrant, *sed vnam* [d] diuinitatis *operationem annuntiant. Et is qui paternum opus exequitur, à paternis operibus alienus esse non creditur.*

Si [e] *autem ex Euangelio filium Dei cognosceres altissimum nuncupatum, nunquam filio derogans, hoc de solo patre dictum poneres testimonium, cum scriptum sit*, [f] Tu puer, Propheta altissimi vocaberis. [g] Et *vt filius cum Patre indiscrete in altissimis habitasse credatur, Salomonis* [h] *testimonio comprobatur:* Ego sapientia, *inquit*, habitaui in altissimis, & thronus meus in columna nubis. *Et in Psalm.* [i] 92. Tu autem altissimus *es* in æternum, Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt. *Nam cum Diabolus* [k] *thronum suum contra creatoris sui thronum in altissimis* [l] collocaret, *elatus superbia hac* [m] ausus *est nefando ore depromere.* Ponam sedem meam ad Aquilonem; ascendam, *inquit*, super sidera cœli, sedebo super montes excelsos, & ero similis altissimo. *Item in* [n] *Salomone*; Ne dixeris, peccaui, & quid accidit mihi triste? Altissimus enim patiens est redditor. *Si auditum cordis tui scripturis non vis accommodare diuinis, quæ filium doceant altissimum* [o] *nuncupatum, vel Diabolo crede, qui contra opificis sui thronum sedem sibi voluit collocare.*

Vt [p] enim *agnoscatis filium à Patre (vt vos* [q] *suscipiamini) non fuisse penitus derelictum, hoc de se* [r] *in Euangelio posuit testimonium*, Pater qui me misit, mecum est; *& non* [f] *reliquit* me solum, quia quæ placita sunt ei facio semper.

Vnde [t] *pro surreptione mandamus, vt omnis cura* [u] atque *sollicitudo inuigilet*, ne fides temeretur aut violetur. *Iam nullus* est *ignorantiæ locus, nullus vtatur simplicitatis excusatione præterita; scienti peccare necessaria* [x] *est* confusio: &

y refertur.
Gen.1.
z hic omissa lin.1, Gen.11.
a Gen.19.
b hic omissæ lin. 6. *Item ibi* Pater in me manens facit opera hæc. & quæcunque pater facit, eadem & filius facit similiter, &c. quæ ego facio, &c.
Ioan 5.
Ioan.7.
c præstant.
d deitatis.
e I. hac verba cap.53.
f Luc.1.
g Sed vt.
h Eccl.24.
i Psal.91.
k vellet thronum.
l collocare.
m visus. Esai.14.
n Eccl.5.
o altissimum doceant.
p I hac. cap. 55.
q Inaniter suspic.
r de seipso. Ioan.8.
f derelinquet
t verba Hormisdæ epist. 55.
u & sollicitudo omnis inuigilet, &
vt iam nullus fit, &c.
x confessio est.

quod ore contraxit scientia reformetur. Ista frater tene, & hæc doce.

y verba Hormisdæ epist. 24.
z affectus.
a per scr. ptâ.
b venerаris.

Vtinam [y] *ad plenioris* [z] affatus *satietatem præsentiæ tuæ nobis gaudia contigissent; vt gratularemur nos & colloquio & præsentia* tui *frui, quam sumus ante* [a] scripto *complexi. Verumtamen probasti, dilectissime frater, quo Christianam fidem* [b] veneeris *affectu, dum ea quæ ad regulas patrum pertinent & ad mandata Catholica, sine aliqua cupis transgressione seruare*; & spreta erratica & nociua doctrina, Catholica & Apostolica tenere præcepta, & rectæ fidei regulas docere atque seruare.

c eiusd. Hormisdæ verba ex epist. 25. fratres charissimi.
d Psalm. 77. Deut. 6. 7.
e Psal. 1.
f Hoc & Magister.
g instituit, admonens.
h & subiiciens.
i & doctrinæ inquit, quia
k Hormisdæ epist. 79.

Hæc, [c] frater charissime, *& alia quæ patrum regulis continentur, in labiis & cordibus nostris indiuisa retractatione meditemur: & sicut scriptum est*, [d] *narremus ea filijs nostris, vt ea meditentur in cordibus suis, sedentes in domo, ambulantes in itinere, dormientes atque surgentes*; *quia* [e] Beatus *in Domino* qui in lege eius meditatur die ac nocte. [f] Hæc etenim *Magister gentium secutus, discipulum suum* [g] instruens admonet: Hæc meditare, in his esto, [h] *subijciens plenitudinem*, Attende tibi [i] *ac* doctrinæ; quoniam *si fidelibus sine intermissione incumbimus institutis, separamur à vitijs, dum impensa cura diuino operi humano locum non relinquit errori.*

Quod [k] *si ea quæ prædicta sunt validis teneantur fixa radicibus, nec à paterna traditione receditur, & constanter quæstionibus obuiatur*; ac prauorum intentio cassatur, bonorumque fides & constantia roboratur. Data 8. Idus Septemb. [l] Diocletiano 6. & Constantio. 2. viris Clariss. Coss.

l A.D. 296.

Baron. ad A.D. 296. §. 5.

Hæc verba repetit Bin. alieno loco nempe in Not. ad epist. 1. Marcelli.

EXTAT eiusdem Marcellini nomine inscripta epistola hoc anno, 8. Id. Septemb. data ad Salomonem Episcopum, qui ipsum consuluerat de hæreticis nuper emergentibus, & ex Pauli Samosateni, paulo antè Antiochiæ damnati, schola progressis, qui Christi negarent diuinitatem, & æqualem cum Patre honorem & cultũ, &c.

CENSVRA.

Marcellini epistola non extat: extare vero vafri Impostoris farraginem è diuersis Leonis, Ithacij & Hormisdæ sententiis ausu nefario corruptis male collectam, iam perspicuum feci.

MARCEL-

MARCELLINI PAPÆ

Epistola II.

Dilectissimis fratribus uniuersis Episcopis per Orientales prouincias constitutis, Marcellinus Episcopus.

QVID tam dulce sollicito, [a] quam quod mihi de vobis innotescunt illa quæ cupio? Quid tam religiosis conueniens institutis, quam vt inter se Sacerdotes pacem quam [b] necesse est aliis pro officio annunciare conseruent? Plena (fateor) gratulatione suscepi, quod votiua mihi de charitate (quæ inter vos est) Ecclesiarum & pace in literis indicastis; sponte mihi quicquid hortari poteram, quicquid monere, delatum est. [c] Confirmet hoc Deus, quod est operatus in nobis; & quæ præcepit pro animarum salute facienda, hæc ipse qui præcepit, pro ea qua [d] nos redemit pietate faciat. Et his tam bonis nuntiis nos quoque [e] religiosam sanctorum vicem reddimus nuntiorum. Quicquid cum Orientalibus, quos ad Ecclesiæ corpus vnitatemque reuocatos dudum Dei nostri ope literis significauimus destinatis, denuò cum aptum fuerit repetitis vobiscum [f] participamus indiciis: mox pro [g] nostro edicto ab Orientalibus missa legatio est. Certa sperauit, certa consuluit. Sed facimus, de his quæ [h] fuerunt dicenda, compendia, ipsi potius ad instruendam notitiam vestram quæ [i] nobis sunt responsa dirigentes, ne quid sibi sub spatio prolixiore terrarum aut opinio vendicet, aut error assumat, cum ad rerum fidem ipsam teneri [k] sufficit veritatem. Quod autem ad continentiam [l] nostrarum pertinet literarum, oportuit quidem desideria plenius expedire.

a verba Hormisdæ epist. 65.
b quam cos.
c Psal. 67.
d quæ nos.
e religiosorũ vicem.
f participabimus.
g post nostrorum reditũ.
h fuerant dicenda, compendium.
i à nobis.
k sufficiat.
l vestrarum.

Quapropter scitote vos à persecutione fratrum & ab omni litigio abstinere debere, dicente scriptura, [m] *seruum Dei non oportet litigare*, nec quenquam nocere; sed omnes persecutores Ecclesiæ seruorumque eius, vestris redargutionibus corrigere, testante Apostolo, [n] *Argue, obsecra, increpa.*

m 1. Tim. 2.
n 2. Tim. 4.
o Concil. 3. Carthag. c. 9. vide sup. pseudo-Clem. epist. 1. pseudo-Anacl. epist. 1. pseudo Alexand. epist. 1.

Quæcumque [o] ergo contentiones inter Christianos

ortæ fuerint *ad Eccleſiam deferantur*, & ab Eccleſiaſticis viris *terminentur*.

Maior [p] autem non poteſt à minore iudicari.

Nec [q] *Epiſcopi Pontifici, à quo conſecrari probantur, præiudicium* vllum *inferre poſſunt. Quod ſi præſumptum* [r] fuiſſe cognoſcitur, *viribus carere non dubium eſt, nec poſſe inter Eccleſiaſtica vllo modo ſtatuta cenſeri.*

Clericus [ſ] vero cuiuſlibet ordinis abſque Pontificis ſui permiſſu nullum præſumat ad ſeculare iudicium attrahere.

Nec [t] Laïco quemlibet Clericum liceat accuſare.

Detractiones tamen & accuſationes atque perſecutiones inter Chriſtianos oppido vitandæ ſunt; quia licet [u] *pauci* ſimus in *comparatione aliorum*: ſi tamen vnanimes fuerimus, facilius aduerſariis reſiſtemus.

[x] *Sanctus enim protomartyr Stephanus lapidabatur, ſed Ieſus ſuſcipiebat plagas;* [y] ideò vnicuique prouidendum eſt, ne aliquem iniuſte iudicet aut puniat, *ne Ieſum iudicet aut puniat.*

Et Dominus in Euangelio ait; [z] *Nolite iudicare, vt non iudicemini; quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini.*

[a] Vnde & Doctor gentium loquitur, dicens; [b] *Hoc igitur dico & teſtificor in Domino, vt iam non ambuletis ſicut* [c] *gentes ambulant, in vanitate ſenſus ſui, tenebris obſcuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam quæ in illis propter cæcitatem cordis ipſorum; qui deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ, omniſ*que *auaritiæ. Vos autem non ita didiciſtis Chriſtum, ſi tamen illum audiſtis, & in ipſo* edocti *eſtis, ſicut eſt Veritas in Ieſu,* [d] deponere *vos ſecundum priſtinam conuerſationem veterem hominem qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ, & induite nouum hominem; qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo; quoniam ſumus inuicem membra. Iraſcimini & nolite peccare. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Nolite locum dare Diabolo. Qui furabatur iam non fure-*

p Pſeudo-Iulius e, iſt. 2 ex Pſeudo-Clem. epiſt 1 & Gelaſio de vinculo anathem.
q verba Adriani I. c. 69. ad Ingelramum.
r præiud. inferre nullum fuerit.
ſ ſtatutum Conc. Agath. c. 32. Epaun. c. 11. Andegau. c. 2. Aurelian. 3. cap. 31.
t ſtatutum Cõcil. Rom. ſub Syluestro cap. 14. & pſeudo-Clement. epiſt. 1. &c. id autem ex profeſſo refutat Hincmar. Remenſis lib. cap. 55. c. 24.
u Hoc argumento vtitur Pſeudo-Vict. r epiſt. 2: Pſeudo-Alexand. epiſt. 2. pſeudo Felix epiſt. 1. pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.
x Hæc verba ſuperioribus non cohærẽt; iiſdem vſus Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 1.
y hęc deſumpta ex cap. 66. Adriani I. ad Ingelramum.
z Matth. a hæc non cohærent. b Epheſ. 4. c *ſicut &, &c.* Italic. vulg. d vulg.

tur. Ma-

tur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus est *ad ædificationem*[e] *opportunitatis, vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum Sanctum Dei in quo signati estis in*[f] diem *redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni*[g] & *misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* [h] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi; & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet; sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus,*[i] *quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hæc enim venit ira Dei in Filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem & redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est & dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur; omne enim quod*[k] *manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes sed vt sapientes, redimentes tempus: quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei; & nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed* impleamini *Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes*[l] *semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri, subiecti inuicem in timore Christi.*

[m] *Omne enim quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.*

[n] *Non licet ergo imperatori vel cuiquam pietatem custodien-*

e Ital.

f vulg.

g Ital. & vulg. *benigni miseric.*

h Ephes. c. 5.

i Ital.

k Ital.

l Ital.

m verba Cōc. Nicæni can. 9. à Concil. 6 sub Symmacho citata, à Pseudo-Calixto vsurpata epist. 1.

n verba Concil. Rom. 6. sub Symmacho, à pseudo-Calixto itidē vsurpata quæ sanctis Dei martyribus vendicat Anselm. Lucens. ad vers. VVibertum. lib. 2.

ti aliquid contra mandata diuina præsumere; nec quicquam quod Euangelicis propheticisque, & Apostolicis regulis obuiat agere. *Iniustum enim iudicium & definitio iniusta* regis [o] *metu vel iussu ordinata non* valeat: *nec quicquam quod contra* [p] Euangelicæ *vel* Propheticæ *aut* Apostolicæ doctrinæ *constitutionem*, successorúmve *eorum*, *siue sanctorum patrum actum fuerit stabit. Et quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit omnino cassabitur.*

o regio metu vel iussu à iudicibus ordinata non valet.

p contra Euangelicam vel Propheticam, aut Apostolicam doctrinam constitutionemque eorum.

Vos autem *state in fide, viriliter agite*, & [q] *omnia vestra cum charitate fiant. Huius rei gratia*, vt ait Apostolus, [r] *flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum eius, in interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, longitudo, & sublimitas & profundum: scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus, secundum virtutem quæ operatur in nobis, ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Iesu in* [ſ] omnibus generationibus *seculi seculorum. Amen.*

q 1.Cor.16. & confortamini.

r Ephes.3.

ſ Ital.&vulg. *omnes generationes.*

Data 5. Idus Septembr. Diocletiano 7. & Maximiano 6. viris Clariss. Coss. A.D. 299.

CENSVRA.

EPIST. artifex versionem nouam scripturæ suo more ex veteri & vulgata deriuatam obtrudit: Conciliorum Nicæni I. & Rom. 6. sub Symmacho verba repetit: fictitij schismatis inuidia Ecclesias Orientales onerat: Hormisdæ, & Adriani I. sententias aut interpolat aut fæcibus suis admiscet.

MARCELLI

MARCELLI PAPÆ
Epistola I.[a]

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis, per [b] *Antiochenam Prouinciam constitutis, Marcellus.*

[c] *SOLICITVDINEM omnium Ecclesiarum (iuxta Apostolum) circumferentes,* [d] *diuinæ circa nos gratiæ memores esse debemus, qui nos per dignationis suæ misericordiam ob hoc ad fastigium sacerdotale prouexit, vt mandatis ipsius inhærentes in quadam sacerdotum eius specula constituti, prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

Vndè directis per Bonifacium Diaconum nostrum literis, admonemus vt [e] *quæ malè pullulant* abscindantur, & malefacta corrigantur, atque [f] bona *sectentur*, & patrum nostrorum exempla & statuta *imitentur*. Rogamus ergo vos, fratres, vt non aliud doceatis *neque* sentiatis, quam quod à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis & patribus accepistis; ipse enim est [g] caput totius Ecclesiæ, cui ait Dominus, [h] *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & reliqua. Eius enim sedes primitus apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino [i]) Romam translata est; cui, adminiculante gratia diuina, hodierna præsidemus die.

Nec [k] ab eius dispositione vos deuiare oportet, [l] ad quam cuncta *maiora* Ecclesiastica *negotia* (diuina disponente gratia) iussa sunt referri, vt ab ea regulariter disponantur à qua sumpsere principia.

Si vestra vero Antiochena, quæ [m] olim prima erat, Romanæ cessit sedi, nulla est quæ eius non subiecta sit ditioni, ad quam omnes, [n] *quasi ad caput*, iuxta [o] Aposto-

a Secũdæ dicenda fuit, vide datam.
b Antiochia *prouinciarum* caput nõ *prouincia*, imò totius *Orientis*: super *Diœcesim* (vt ait Innoc. epist. 18) nõ super aliquam prouinciam constituta.
c initium epist. Acacij Cõstantinopol. ad Simplicium; eodem initio epist. 2. inchoat pseudo-Pelag. II.
d initium epist. Hilarij ad Ascanium, vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo-Fabian. epist. 3. Pseudo-Pelag. II. epist. 2.
e phras. Leonis epist. 1. c. 2.
f nota barbarismos.
g vide sup. Pseudo-Anaclet. epist. 3. &c.
h Matth. 16.
i profer mãdatum.
k imitari videtur Leonem epist. 4. c. 1. l hæc desumpta sunt ex Innocent. epist. 2. cap. 3. Leon. epist. 84. Vigil. epistol. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1. Pseudo-Sixt. I. epist. 2. Pseudo-Felicem I. epistol. 3. &c. m hoc probandum. n Innocent. epistol. 4.
o hoc falsum.

lorum eorumque ſucceſſorum ſanctiones, Epiſcopi, qui voluerint vel quibus neceſſe fuerit, ſuffugere, [p] eamque appellare debent; vt inde accipiant tuitionem & liberationem vnde acceperunt informationem atque conſecrationem.

[q] Quod omnibus minimè conuenit denegare Epiſcopis, ſed abſque vlla cuſtodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel expoliatione libere ire concedatur.

Simulque iidem (inſpirante Domino) conſtituerunt, vt [r] nulla Synodus fieret præter eius ſedis auctoritatem, [ſ] *nec vllus Epiſcopus niſi in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolica auctoritate conuocata ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur vel* iudicetur.

Quia (vt paulò ſuperius prælibatum eſt) [t] *Epiſcoporum iudicia, & ſummarum cauſarum negotia*, ſiue [a] *cuncta dubia* Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſunt agenda & finienda.

Et [b] omnia comprouincialia negotia huius ſanctæ vniuerſalis & Apoſtolicæ Eccleſiæ ſunt retractanda iudicio, ſi huius Eccleſiæ Pontifex præceperit.

Nec cui liceat ſine præiudicio *Romanæ Eccleſia* (cui [c] *in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri*) *relictis his Sacerdotibus qui in eadem prouincia Dei* [d] Eccleſias *nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias*, vel aliarum prouinciarum Epiſcoporum iudicium experiri, vel pati; ſed omnibus *eiuſdem prouinciæ Epiſcopis congregatis* [e] iudicium auctoritate huius ſedis *terminetur*.

Quod [f] tamen (vt præfatum eſt) per eius vicarios, ſi libuerit, erit tractandum; & quicquid iniuſtè actum eſt reformandum.

[g] *Paſtoralis* ergo *cura* officij *nos* admonet, & *deſtitutis* ſuccurrere, & cuncta neglecta vel male acta reformare: [h] *Vt ignis ille, quem Dominus veniens miſit in terram, motu* crebro emendationis, vel *crebra meditationis agitatus, ſic* [i] calefcat *vt ferueat; & ſic inflammetur vt luceat*.

[k] Sæpe enim dicendum & agendum eſt, quia mala

p Pſeudo-Melchiad. epiſt.1 Pſeudo-Athan epiſt. ad Felicem II. &c.
q ibid. Videtur abuti nebulo Aniani verbis in 16 ſtit.2. tit.30. lib.11. Cod. Theod.
r huius commenti aſſertores Pſeudo-Iulius epiſt. 1. Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felic. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 2. & alij paſſim, ex Socrat. lib.2.c.8 Sozom. lib.3. c.9.
ſ verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap.3.
t eadem cantilena ex Vigilij epiſt.2.
a Innocent. epiſt.2. c.3. Leo epiſt.84. c.1. & 7.
b Pſeudo-Caius in epiſtol. ad finem &c. ex Adriano I. ad Ingelramum cap. 39.
c verba Innocentij epiſtol.2. cap.3.
d eccleſiam.
e iurgium termin.

f Adrian. I. cap.39. ad Ingelramum. g verba Greg. epiſt.51. lib.7. & 76. lib.1. & 21. lib 5. h verba Leonis epiſt.97. i concaleſcat. k quæcumque ad nauſeam vſque cantillas ab initio reſecanda fuerunt.

pulſu-

pullulantia fraterna charitate oportet resecari, vt bona crescendi & *augmentandi* amplissimum locum inueniant.

Nolite ergo (vt [l] Iacobus Apostolus ait) *plures* fieri *magistri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis: in multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; potest* [m] *etiam freno circumducere totum corpus. Si autem in equorum ora frenos mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus illorum circumferimus. Ecce* & *naues, cum magna sint, & à ventis validis minentur, circumferuntur autem à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit; ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam syluam incendit? & lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna.* Omnes *enim* naturæ *bestiarum, & volucrum, & serpentum* etiam *cæterorum domantur & domita sunt à natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem; & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore benedictio* procedit *& maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus* oliuas *facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa ducem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione* [n] opera sua *in mansuetudine sapientiæ. Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est* [o] *ista sapientia desursum descendens; sed terrena, animalis,* & *diabolica. Vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis,* [p] iudicans *sine* [q] dissimulatione. *Fructus autem iustitiæ in pace seminatur facientibus* pacem.

Propter [r] *quod succincti lumbos mentis vestræ, sobrij, perfecti, sperate in eam quæ offertur vobis gratiam in reuelatione Iesu Christi, quasi filij obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desiderijs, sed secundum eum qui vocauit vos Sanctum,*

l Iac. 3.

m vulg.

n Ital. *operam suam*, vulg. *operationem suam.*

o non est enim.

p Ital. *diiudicans*, vulg. *nõ iudicans.*

q simulatione.

r 1. Pet. 1.

vt & ipsi sancti in omni conuersatione sitis; quoniam scriptum
f Leuit.11.e. [f] sit, *sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. Et si Patrem inuocatis eum, qui sine acceptione personarum iudicat secundum vniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conuersamini, scientes quod non* corruptibili *auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paterna traditionis, sed pretioso*
t quasi agni immacul. Christ. & incontam. *sanguine* [t] agni quasi incontaminati & *immaculati* Iesu *Christi, praecogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem nouissimis temporibus, propter vos qui per ipsum fideles estis in Deo qui suscitauit eum à mortuis, & dedit ei gloriam*
u vestra. *vt fides* [u] nostra *& spes esset in Deo; animas vestras castificantes in* [x] *obedientia charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex*
x vulg. *corde inuicem diligite attentius; renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei viui & permanentis;* quia *omnis caro vt fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit, verbum autem Domini manet in aeternum. Hoc est autem verbum quod Euangelizatum est in vobis.*

y igitur. 1.Pet.2. *Deponentes* [y] quidem *omnem malitiam, & omnem dolum &*
z vulg. [z] *simulationes, & inuidias, & omnes detractiones sicut modo geniti*
a sine dolo lac. *infantes, rationabile sine dolo* [a] *concupiscite, vt in eo crescatis in salutem: si tamen gustastis quoniam dulcis est Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum & honorificatum, & ipsi tanquam lapides viui superaedificamini domos spirituales, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles Deo per Iesum*
b Esai. 28. *Christum. Propter quod continet scriptura;* [b] *Ecce pono in Sion lapidem summum, angularem & electum pretiosum; & qui crediderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus; non credentibus autem,*
c Psal.117. [c] *lapis quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis, & petra scandali, his qui offendunt verbo* in quo *& positi sunt. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis; vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.*
d 1.Pet.4. [d] *Estote* ergo, charissimi, *prudentes, & vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales inuicem sine murmuratione, vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam*

lam [e] *administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei; si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum,* [f] *cui est gloria & imperium in secula seculorum, Amen.*

e Ital. ministrantes.

f Ital. Ies. Ch. Dominum.

Data Kal. April. [g] Maxentio & Maximo viris Clariss. Consul. A.D. 309.

g 74. dieb. à morte Marcelli, obiit enim 17. Kal. Februarij teste Martyrol. Beda, Anastasio &c.

CENSVRA.

BARBARISMI frequentes epistolæ artificem produnt; versionis Hieronymianæ (cum libet) sequacem: Innocentij, Leonis, Hilarij, Gregorij, Adriani I. Acacij sententiarum exscriptorem, pluribus seculis Marcello posteriorem.

MARCELLI PAPÆ

Epist. II.

Marcellus Episcopus [a] Sanctæ & Apostolicæ, & Catholicæ vrbis *Romæ, Maxentio.*

a hæc non coniunt Romæ ethnicæ, Babyloni mysticæ.

MAGISTRA [b] *bonorum omnium charitas, quæ* [c] *nil rapit extraneum, nihil agit asperum, nihil confusum,* nihil factiosum, [d] nihil quod honori diuino repugnet, animæ propriæ noceat, aut proximi commodo deroget, oblita sui, non quæ sua sunt sed quæ Dei vel proximi quærens; nemini inuidens, omnibus consulens, non sæuiens sed compatiens; non rapiens sed largiens, non murmurans, sed omnia æquanimiter tolerans, si in te habitaret temperares animum à malis, sæuire defineres, Dei Ecclesiam ac sanctos eius persequi cessares, tyrannidi modum imponeres, furorem cohiberes, humanitati inuigilares, modestiam amplecteteris, & bonis potioribus frui satageres.

b verba Greg. epist. 114. lib. 7. indict. 2.

c sapit.

d hic cornu copiæ fundit larua.

Charitas [e] enim [f] *exercet corda,* sensus *corroborat, vt nihil graue, nihil difficile,* [g] *sed totum fiat dulce quod agitur;* [h] *dum eius sit proprium nutrire* pacifica, *seruare* composita, *disso-*

e verba Gregor. loco cit.

f ita exercet corda & corroborat.

g difficile existimet.

h Huius igitur cum sit proprium nutrire concordiam, seruare coniuncta.

ciata coniungere, praua dirigere, & virtutes [i] reliquas *perfectionis suæ munimine solidare.*

De ipsa ergo omnes monens Apostolus [k] ita loquitur dicens, *Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut* [l] æs *sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero* omnem *prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non* [m] *habeam, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non* [n] *habeam, nihil mihi prodest. Charitas* [o] patiens *est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non* est [p] ambitiosa, *non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia* [q] suffert, *omnia credit, omnia sperat, omnia* sustinet, *charitas nunquam* excidit.

Quisquis [r] ergo *in eius* [s] radice *se inserit, nec à viriditate deficit, nec à fructibus inanescit, quia* [t] amore *fœcunditatis opus efficax non amittit.*

Licet modo charitas in persecutoribus Ecclesiæ seruorumque Dei arefacta sit, viget tamen in amatoribus eius, & in eis qui patiuntur propter iustitiam. De quibus ipsa per se veritas testatur, dicens, [u] *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Et alibi, [x] *Si me persecuti sunt, & vos persequentur.* Potius enim nos & omnes Domini sacerdotes (qui eius videlicet sunt veri sacerdotes) eligimus propter iustitiam & veram fidem [y] *persequi*, & pro Christi nomine pati quam multis diuitiis ditari, honoribusque copiosissimis abundare, & cœlesti regno carere. [z] Ista enim *temporalia* sunt, illa *æterna*: ista *caduca* & ad horam transeuntia, illa vero *perpetua* & sine fine mansura.

Tu ergo qui nos suades cultum dimittere diuinum, & à recta fide recedere, diisque immolare, melius tibi foret vt tu prius *mutabilem* te præberes, omnesque exhortareris fidei documenta & *diuini cultus ministeria* ita *tenere* sicut patres nostri S. Apostoli sibi tradita prædicauerunt & docuerunt. Boni enim principis ac regis est [a] Ecclesias contritas atque scissas restaurare, nouas ædifi-

i virtutes reliquas.
k 1. Cor. 13.
l vulg.
m Italic. vers.
n Ital.
o vulg.
p vulg.
q vulg. m. n.
r Greg. verba eod. loco à Pseudo-Cornel. vsurpata epist.
s radices.
t humorem.
u Matth. 5.
x Ioan. 15.
y N. barbarism.
z Ruricium imitatus videtur plagiarius l. 2. epist. 15. cuius hæc verba sunt *pro minimis magna, pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna sibi retribuenda nõ ambigit.*
a loquitur de fabricis non de piorum cœtu impostor, cui frons lapidea.

ædificare, & Dei Sacerdotes honorare atque tueri. Unde sanctos Apostolos eorumque successores sub diuina contestatione [b] constituisse legimus, *non* debere *fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni regis dispensatores*: [c] sed si *qui expulsi fuerint*, aut suis rebus expoliati, primo *omnia legaliter reddi quæ eis ab* inimicis aut à persecutoribus *ablata* sunt; & sedes proprias, cum omnibus ad se pertinentibus regulariter restitui, & postea tempore congruo vocari ad Synodum regulariter congregatam.

Nec [d] liceat *ei*, [e] priusquam fiant hæc, de se (iuxta statuta prædictorum) respondere, aut de suis impetitionibus, si se viderit prægrauari, reddere rationem. Sed his ritè per actis, suisque omnibus libere dispositis, *si* tum *iuste videtur, suis respondeat* accusatoribus; & [f] inducias (si ei necesse fuerit,) accipiat non modicas, vt explorare valeat ea quæ obiiciuntur ei, ne aliqua delusus fraude innocenter ruat: Quoniam non oportet [g] *quenquam iudicari vel damnari priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina*. Unde ait Propheta, *Priusquam agnoscas non iudices quenquam*.

In hoc ergo quod Episcopi & reliqui serui Dei persecutionem patiuntur, nō tantum ipsi persecutionem patiuntur, [h] quantum ille cuius vice funguntur, sicut scriptum est: *Qui vos tangit tangit pupillam oculi mei*: & alibi, [i] *Qui vos contristauit me contristauit*. Et, *qui facit iniuriam, recipiet id quod inique gessit*.

Vos [k] ergo, licet corpora nostra possitis occidere, animas tamen non potestis occidere, nec *gradus* nobis diuinitus collatos potestis auferre.

Synodum [l] ergo, (absque huius Sanctæ sedis auctoritate) Episcoporum (quanquam quosdam episcopos possitis congregare) non potestis regulariter facere:

b vbi legisti? annon inhist. tripart. lib. 7. c. 9. edictum Valentiniani & Valentis referente?
c Hæc per singulas propemodum epistolas inculcat ὑπερβολικῶς. Vide Adrian. I. Collect. Ingelramo datæ c. 5. Conc. 3. & 5. Rom. sub Symmacho, &c.
d not. solœcismi.
e cur non licet reddere rationem coram iniquo iudice spoliatis?
f de induciis vide Pseudo-Eleuther. epist. Pseudo-Caij epist. Pseudo Felicis II. epist. 1. Pseudo-Damas. epist. 4.
g verba Adriani I. cap. 20. ad Ingelramum quæ repe[r]iunt[ur] Pseudo-Felix epist. 2. Pseudo-Stephan. epist. 2. Pseudo-Iul. epist. 2. Pseudo-Damas. epist. 4. & 7. Vide Act. Apost. cap. 25. 16. &c.
h Hoc argumento pene vbique vtitur Coccyx. vide sup. Pseudo-Alex. epist. 1
i 2. Corinth. 2. Coloss. 3. Impostor peruertit verba Pauli ad Corinth. quæ licet suo ordine referret, non probarent quod intendit, Deum scil. persecutionem pati in piis.
k hæc non cohærent. l hæc item ἀσυστάτως.

nec vllum Episcopum qui hanc appellauerit sedem Apostolicam damnare [m] antè quàm hinc sententia finitiua procedat. Nam [n] si seculares *in publicis iudicijs libellis vtuntur appellatorijs*, quanto magis sacerdotibus hęc eadem agere licet, qui super illos sunt? de quibus [o] dictum est, *Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes.* Et ideo [p] *nullus Episcopus, (nisi in legitima Synodo suo tempore Apostolica* aut regulari *auctoritate conuocata) super quibuslibet pulsatus criminibus audiatur vel iudicetur*, ne innocens damnetur aut perdat communionem.

Quod Laïci [q] aut suspecti episcopos nõ debeant accusare, neque accusatoribus de *inimici domo prodeuntibus* credendum sit, & à [r] B. Clemente (ipsis eum instruentibus Apostolis) legimus definitum; & nos eadem firmamus: quoniam iidem odio multoties incensi [s] recte viuentes atque credentes perturbare nituntur.

Propterea [t] *persona*, fides, vita, *& conuersatio* atque suspicio *accusantium enucleatim primo inquirenda* est, deinde *quæ obijciuntur fideliter pertractanda*; quia *nihil ante fieri debet quam impetitorum vita* & suspicio atque odium inquiratur. Et si bonæ conuersationis non fuerint, aut laïci, vel manifeste inimici, aut odio respersi fuerint, nequaquam in Episcoporum recipiantur accusatione.

Hæc vobis, à quibus nimis infestè *persequimur*, scienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & cessetis [u] *persequi eos qui Deo ministrant: quorum orationibus, & terrena bella sedantur*, & Deus peccatoribus conciliatur. Et si amplius nos elegeritis persequi quam Deo placere; & nos magis eligimus sustinere persecutionem quam regulam confundi Ecclesiasticam, hortante nos ipsa veritatis voce, atque testante ita: [x] *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere*; & iterum, [y] *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam*

m quasi vero nullus damnari possit Episcopus nisi à Papa.
n abutitur impostor verbis can. 5. Sardic. n argumentũ elumbe, si pro brorum laico litibus vacare, quanto magis clerico? longe aliter Constãtinus M. teste Optato lib. 1. hic notetur phras. Cassiodori lib. 5. ca. 34. hist. tripart.
o hoc falsum est, de Magistratibus loquitur Psaltes.
p verba Adrian. I. collect Ingelramo datę cap. 3.
q Quasi vero Laïci omnes clericis suspecti esse debeant?
r Pseudo-Clem. epist. 1.
s Sicut non omnes clerici recte viuentes, sic nõ omnes Laïci odio incensi, aut inimici & malę conuersationis.
t iisdem verbis vtitur Pseudo-Felix II. epist. 1. Vide & Pseudo-Sixtum I. epist. 1. Pseudo-Iul. epist. 2. Adrian. I. cap. 4. ad Ingelramum. u hæc verba Concilij Nicæni esse asserit infra Pseudo-Felix II. epist. 1. cap. 20. sunt autem Valentin. Valent. & Gratiani Impp. Vide Theodoret. lib. 4. cap. 7. & ex Theod. Hist. tripart. li. 7. c. 9. x Matth. 10. y Matth. 16.

propter me, inueniet eam. Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum Angelis suis; & tunc reddet vnicuique secundum eius[z] opus. Ista vobis valde timenda & cauenda sunt, à quibus Ecclesia Dei eiusque ministri vexantur, & persecutionem patiuntur: [a] quibus Dominus per Prophetam minando loquitur dicens, [b] *homo in honore non commorabitur*, assimilatus *iumentis* [c] *exaquatus est. Hac est via*[d] eorum, *insipientia eorum, & post eos iuxta os eorum current.* [e] *Quasi oues in inferno positi sunt, mors pascet eos. Et subijcient eos recti in matutino, & figura eorũ conteretur in inferno post habitaculum suum. Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum assumpserit me.* [f] *Noli timere cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit gloria domus eius; neque enim moriens tollet omnia, nec descendet post eum gloria eius. Quia anima sua in vita sua benedicet; Laudabunt te, cum* [g] bene fuerit *tibi. Intrabit vsque ad generationem patrum suorum,* [h] *vsque* in *finem non videbit lumen. Homo cum in honore esset non*[i] commouebitur, assimilatus *iumentis*, exæquatus est.

Et alibi, *Quid gloriaris*[k] qui *potens? misericordia Dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua, quasi nouacula acuta faciens dolum. Dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam.* [l] *Dilexisti omnia verba ad deuorandum,* [m] lingua dolosa: *Sed Deus destruet te in sempiternum, terrebit te, & euellet te de tabernaculo tuo, & eradicabit te de terra viuentium.* [n] Et *videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt. Ecce vir qui non posuit Deum fortitudinem suam, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua*[o] viuens *in domo Dei speraui in misericordia Dei in seculum*, [p] & in æternum. *Confitebor tibi in seculum quoniam fecisti, & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu Sanctorum tuorum.*

Ista vobis omnia *ad interitum*, nobis autem ad confortationem ne pereamus dicta sunt. Vobis ergo ideo hæc scribimus, quia debitores vobis sumus, dicente Domino, [q] *Diligite inimicos vestros, benefacite eis qui vos oderunt.* Et alibi scriptura loquitur dicens, [r] *Si esurierit*

z Ital. & vulg. opera eius.
a Dominus hoc loco diuites seculi alioq in r non persequentes, &c.
b Psalm. 49. secund. vers. Hieron & *simulatus est*.
c & exæq.
d via insipientiæ eorum.
e current semper, quasi grex.
f me semper.
g bene feceris.
h vsque ad
i intellexit comp. ra us iumentis & silebi ur.
k Psalm. 51. Hieron. interp. in malitia potens.
l iustitiam semper.
m Hieron. & vetus interp. *linguam dolosam*.
n viuentium semper.
o virens.
p secul sempite n m.
q Matth 5.
r Rom. 12. ex Prou. 25.

f hoc congeres.
t verba Leonis epist. 54. depra auissima: bellum quod pacu nostra inimicus excitauerat adeo, &c.
u pugnante confectum est vt, &c.
x omnium esset vna.
y suis adsertoribus pellerentur.
z Tob. 3.
a verba Concil. 6. Rom. sub Symmacho ex Tobię cap. 3.
b Eccl. 10.
c imponet.
d Perdit.
e inique gerentium.
f & relinquit memor.
g Tob. 3.
h coronabitur.
i ibid.
k tranquillum.
l Psal. 47. 1. 15
m die scil. proxime seq. mortem Marcelli: sepultus enim 17. Kal. Februar. vt iam diximus.

inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi. [f] Hæc *enim faciens, carbones ignis* congregas *super caput eius.*

His fulti auctoritatibus, [t] *bellum quod* aduersum nos excitatis, *adeò feliciter dextera Domini* protegente nos, itaque pro nobis *pugnante*, [u] pacificè portare cupimus, *vt triumphante Christo omnium* [x] verorum fiat *vna victoria sacerdotum, & coruscante lumine veritatis solæ erroris tenebræ cum suis* [y] auctoribus pellantur.

Quia [z] *non est in hominis potestate consilium* Dei. [a] *Iustus est enim Dominus, omnia iudicia eius iusta sunt, atque omnes viæ eius, misericordia & veritas & iudicium.* [b] *In manu Dei potestas terræ, cui execrabilis est omnis iniquitas. In manu Dei potestas hominis, & super faciem scribæ* [c] imponent *honorem suum.* Perdidit [d] *Deus memoriam superborum* [e] *&* iniquè agentium, *&* [f] non dereliquit *memoriam humilium & bonorum hominum.* [g] *Hoc autem pro certo habet omnis qui rectè colit Deum, quia si vita eius in probatione fuerit,* [h] corroborabitur; *& si in tribulatione, liberabitur; si vero in correctione fuerit, ad misericordiam perueniet.*

Tu ergo ne delecteris *in perditionibus nostris; quia post tempestatem* facit Deus [k] tranquillitatem, *& post lacrymationem & fletum, exultationem* infundit. Benedictus Dominus *Deus patrum nostrorum, qui cum iratus* fuerit *misericordiã* faciet, *& in tempore tribulationis peccata* dimittit. [l] *Magnus est Dominus in æternum, & ipse reget nos in secula,* quoniam regnum eius permanet in secula seculorum. Amen. Data [m] 16. Kal. Februar. Maxentio & Maximo viris Clariss. Coss. & A.D. 309.

Baron. ad A. D. 308. §. 24.

Hæc verba repe it Bin. in Not.

EXTAT eiusdem Marcelli ad Maxentium hoc argumento scripta epistola; de qua haud ideò mirari quis debet si ipse Marcellus Maxentium perinde ac hominem propemodum Christianum compellet; quippe, (quod sæpius repetendum est) Maxentius fidem Christianam se percepisse simularat. Quod vero diuersi ab ordinariis in ea Consules scripti leguntur [ciuile inter imperatores conflatum bellum potuit esse in causa, vt quisque trium Impp. ex sententia Consules sponte crearet, nec ea in re cum aliis consentiret. Nam & secundi imo & quarti consulatus Maxentij in lib. de Rom. pontificibus mentio habetur,] cum tamen nullus Maxentij Consu-

Consulatus scriptus reperiatur in fastis. Sed in his non immoramur, quod aliis testificationibus acta Marcelli sarta recta confirmataque habeantur. Cæterum [epistolam illam additamentum aliquod extrinsecus accepisse putamus, quod res ibi scriptæ parum sibi cohæreant,] sed hæc alijs relinquimus &c.

Hæc verba reperit Bin. in Not.

Bin. in Not. *Synodum ergo*) Hæc verba sequentia, vsque ad hunc locum *Hac vobis à quibus nimis infestè persequimur*, *&c.* aliunde addita & surreptitia esse videntur, ideo quod hac de re ad Maxentium nulla scribendi ratio aut occasio fuerit, &c.

CENSVRA.

HANC vero Epistolam adscititiis figmentis minimè corruptam, sed merum indoctissimi fabulæ figmentum esse, sequentibus argumentis euincitur. Scripturas impostor ex Hieronymi versione eaque non pura vbique allegat: Pseudo-Isidori placita suis πιθανολογίαις nulla historiæ ratione habita adstruere nititur: Leonis, Gregorij Adriani I. sententias quisquiliarum suarum cœno obuoluit.

EVSEBII PAPÆ

Epistola I.

Charissimis fratribus Domino & Deo dilectis, Episcopis omnibus per Gallicanas prouincias constitutis, Eusebius.

SCRIPTA [a] sanctitatis vestræ *cum* magna gratiarum actione *suscepi*, gauisus scilicet de vestra sospitate, sed contristatus nimis de [b] *vestra oppressione*, Quod significastis [c] *enim*, quid de conuersis hæreticis fieri debuisset; scitote nos eos [d] *qui in Sanctæ Trinitatis* fide baptizati sunt, *per impositionem manus* suscipere.

De accusationibus vero clericorum, super quibus mandastis, scitote à tempore Apostolorū in hac [e] *Sancta vrbe* seruatum esse, *Accusatores & accusationes quas* [f] exterrarum consuetudinum *leges non adsciscunt*, *à clericorum accusatione* submotas.

a Simile initium epist. 36. lib. 2. indict. 10. apud Greg.
b à quo oppressa Gallicana Ecclesia Constantino Imperij habenas moderante?
c Hæc non cohærent, nec verisimile est Gallos Afrorum vnquam Anabaptismū probasse.
d Greg. epist. 61. lib. 9.
e Sancta Babylon scil.

f hanc crambem sæpius recoquit impostor. Nota phrasim. Vide Adrian. I. collect. cap. 11.

Similiter [g] Laïcos non accusasse Episcopos hactenus obseruatum & constitutum est; quia eiusdem non sunt conuersationis. Et oppido eis quidam infensi existunt, quippe cum vita eorum & conuersatio debeat esse secreta, & à [h] *Laïcorum actibus* remota. Nec ab his imperi debeant quorum castitatem & grauitatem nolunt imitari; maxime cum nec hi eos in suis volunt recipere accusationibus. De ipsis vero, suis videlicet *agricultoribus* atque ministris, Dominus laïcis & [k] cunctis eos persequentibus ait, [l] *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.* Et ipsa sacra Scriptura dicit, [m] *Qui vos* tangit, tangit *pupillam oculi* mei. Talia enim & his similia [n] sancti patres prouidentes pericula, laïcos seculo militantes ab accusatione Sacerdotum prohibuere.

Similiter *seruos* & *libertos*, atque censibus publicis vel priuatis subiugatos, omnesque *infames*, ab eadem accusatione vel tergiuersatione submouerunt. Non enim oportet vt permittantur [p] *carnales spirituales* persequi, nec [q] *sceleribus irretiti* vel seculo militantes Episcopos infamare vel lacerare, aut crimen opponere.

Nam si hoc Apostoli aut successores eorum permitterent, [r] perpauci remansissent qui Domino in Sacerdotali ordine militassent.

Idcircò & nos sequentes patrum vestigia, pro saluatione seruorum Dei, *Quascumque* [s] *ad accusationem personas leges publicæ non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam submouemus. Et nullæ accusationes à iudicibus audiantur Ecclesiasticis, quæ legibus seculi prohibentur.*

Quapropter illi *quibus indita* non *est ad vnguem polita perfectio*, talia silere debent; ita vt nec [t] *mutilentur* nec proponantur. Nec illi qui aut in fide Catholica, aut [u] inimicitia suspecti sunt, ad pulsationem prædictorum admittantur; *quia* [x] *veritatem professionis* infidelitas & inimicitia *impedire solet.*

g Audix assertio Pseudo Clementis epist. 1. & ex eo Mercatoris. pluribus locis enim ex professo refutat Hincmar. lib. cap. 55. c. 24.

h quid vocas laicorum actus? an quicquid laïcus agit male agit?

i quando vero Clerici à Laïcorum accusatione submoti? hoc probandum fuit non fingendum.

k an omnes laïci inter persequentes?

l Psal. 104.

m Zach. 2.

n nullo hoc seculo verum fuisse, vero propius est.

o vide Conc. Carthag. 7. can. 2.

p his e.l hereticis Clericos & plebem insignire solet impostor, qui si nemo è Clero carnalis, nemo è plebe spiritualis. Vide Pseudo Fabian. epist. 2. &c.

q Conc. 2. Carth. c. 6.

r hoc argumento vtuntur Pseudo-Eleuther. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Eutychian. epist. 2.

s verba Ennod j elrantis can. 2. Conc. Carthag. 7. In apolog. pro Symmacho.

t forte leg. ventilentur.

u vide Greg. epist. 52. li. 11.

x impostor imitatur verba Anian. ad sent. Pauli li. 5. tit. 15 sent. 2. *Veritatis professionem propinquitatis affectio impedire cognoscitur.* Vide Pseudo-Calixt. epist. 1. & Pseudo Felic. II. epist. 2.

y Nec

[y] Nec illi credendi sunt aut admittendi, qui aliorum sponte crimina confitentur.

Et [z] ideo replicãda solicitè eorum veritas, *quam spontè prolata in illis vox habere non* [a] potest; *hanc diuersis cruciatibus & latrebris suis rigorosus tortor* [b] exigere debet; *vt dum pœnis corpora* [c] subiiciuntur, *quæ gesta* sunt fideliter & veraciter exquirantur. Vnde, *quæso, primum ad leges publicas, deinde ad iudices ora conuertite, qui possunt* & volunt *in defensione* [d] omnium iuste loqui. *Nos* enim *(quos Dei seruitium* post [e] *istarum rerum* abiectionem *fecit ingenuos, qui* [f] talium insultationes aut *contumelias aut despicimus aut deridemus, quibus scriptum est de famulis* & vulgi hominibus *per Apostolum,* Mementote quia vester & illorum Dominus in cœlis est) *ad hæc seculi mala reuocabimur? faciendum à nobis est, quod* [g] faciente altero *prophanum esse contendimus? Quod per ministerium iussionis & manus alienæ incestaret adspectum, nostro peragetur imperio? Nolite hanc* [h] per *vniuersas Ecclesias mentem, rapacium luporum more & naturâ, seruare: quia postquam nos* maculat [i] *forte pro desideriis* [k] eorum *cruenta discussio, effectum in his quo* [l] tendunt *non* habebunt, *dicente nobis Propheta*, Ponamus circulum in naribus [m] *eorum* & frenum in labiis, & reducamus [n] *eos* in viam *rectam*; quia *eodem Propheta asserente*, [o] impugnantur *qui* dicunt, Erunt quasi non sint, & peribunt viri qui contradicunt [p] *nobis.*

Infames enim sunt procul dubio [q] impugnatores Episcoporum, omnesque *qui aduersus patres armantur*, & conculcatores Ecclesiarum, sacerdotumque eius, & qui [r] de publicis fugiunt præliis, & mandata Dei contemnunt, & qui aliqua culpa infamiæ asperguntur: his omnibus impugnandi Episcopos, patrum sequentes instituta, & nos submouemus.

[s] *Quia sic odit Deus eos qui patres persequuntur vt patrum inuasores, qui in omni mundo infamia notantur,* & ideo iustè & regulariter respuuntur.

y Pseudo-Steph. epist. 2.
z Hæc nullo modo cohærent, sunt autem Ennodij in apolog. pro Symmacho. *Sed credo, replicabitis veritatem quam, &c.*
a poterat.
b exegerit.
c soluerëtur, quæ gesta fuisse nouerat anima nõ celaret; sed quæso.
d in defensione sua sic eloqui.
e pro istarũ rerum abiectione. Ephes 6.
f qui seruulorum insultantium cõtumelias aut &c.
g. quod facientem alterum.
h ad vniuersas.
i maculasset.
k vestris.
l quo tenditis non haberet, dicente vobis.
m vestris.
n vos in viã qua venistis, qui.
o impugnamini qui dicit.
p vobis.
q vide supra Pseudo-Anaclet. epist. 3. &c. ex epist. Procli ad Domin. Antioch.
r vide Pseudo-Stephan. epist. 1.
s his verbis iam vsus Pseudo-Alexand. epist. 1. sunt autem Procli in epist. ad Domin. Antioch. Concil. Chalced. act. 14.

t Ennod verba in apol.
u operi de cuius.
x Esa. 30. ex heb.
y vulg. calumnia, tumultu. super eo.
z Esai. 57. ex Heb.
a adulteri fornicariæ.
b dilatastis os, & &c.
c Psal. 33. secundum vers. Hieron. ex Heb.

[t] *Nunc longa non opus est admonitione iam perditis, odium debemus* [u] operire, *de* quibus *iam non superest quod damnetur auctoribus.*

De quibus Dominus per Prophetam [x] loquitur, dicens, *Reprobantes verbum sperastis in* [y] calumniam *& in* tumultum, *& innixi estis* in eo: *propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio.* Rursus etiam de talibus Propheta [z] clamat dicens, *Accedite huc semen* [a] adulterij *&* fornicarij, *super quem lusistis? super quem dilatastis,* [b] *& eiecistis linguam? Nunquid non vos filij scelesti* estis, *semen mendax?* Cessent impij commentitia aduersus simplices iam fraude mentiri. *Custodi,* inquit [c] Propheta, *linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Recede à malo, & fac bonum; quære pacem & persequere eam. Oculi Domini ad iustos, & aures eius ad* clamorem *eorum. Vultus* autem *Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.* Et paulo post, *Interficiet impium malitia, & odientes iustum culpabuntur.*

d 1. Ioan. 4.

Nos quanquam multa patiamur à talibus, [d] *diligamus nos, charissimi, inuicem,* quoniam *charitas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est & cognoscit Deum. Qui non diligit non nouit Deum,* quia *Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc* intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus, & testificamur quoniam pater misit filium suum, Saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos agnouimus, &* credimus charitati, *quam habet Deus in nobis. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, vt fiduciam habeamus in die iudicij; quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quia timor pœnam habet. Qui autem timet, non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum; & fratrem suum oderit, mendax est.*

est. Qui autem *non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum à Deo habemus, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.*

Omnis [e] *qui credit quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo. In hoc* cognouimus *quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, & mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus; & mandata eius grauia non sunt, quia omne quod natum est ex Deo vincit mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem, Iesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur quoniam Christus est Veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant,* [f] *spiritus,* sanguis, & aqua; *& hi tres vnum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est,* quia *testificatus est de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium quod testificatus est de Filio suo Deus. Et hoc testimonium est, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio eius est. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, non habet vitam. Hæc scribo vobis, vt sciatis quoniam vitam habebitis æternam, qui creditis in nomine Filij* Dei. *Et hæc fiducia quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius* audiet *nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus; Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum non ad mortem, non pro illo dico vt roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex* Deo *non peccat; sed generatio* Dei *conseruat eum, & malignus non tangit eum. Scimus* enim *quoniam ex* Deo *sumus, & mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus* Deum *verum, & simus in vero Filio eius. Hic est verus* Deus *& vita æterna.*

Propter [g] mala sua *multi potentes oppressi sunt valdè, &*

e 1. Ioan. 5.

f hic omissus versus ab impostore.

g Eccl. 11.

h ibid. *gloriosi traditi sunt in manus alterorum.* [h] *Benedictio* autem *Dei in mercedem iusti festinat, & in honore veloci processus illius* i Eccl.14. *fructificat.* [i] *Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti.*

k verba Leonis epist.46. Qui (Impp. scil.) pro ea pietate, qua te Dei famulos esse gloriantur, omnes &c. l profuturas dignanter accipient, vt ipsorum quoque ope. m Ac si de aliquibus amplius fuerit. n fictitius Consulatus.

Scitote, [k] charissimi, *pro ea pietate qua vobis* Dei famulis impendenda est, *omnes suggestiones vestras fidei catholicæ profuturas* [l] me *dignanter* suscepisse; *vt* ipsarum *quoque* opera, *& pax Christiana reparari, & error impius possit aboleri.* [m] Et *si amplius de* talibus aut de his similibus aliquid *fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate horum, nostra quid obseruari debeat solicitudo constituat.*

Data 6. Kal. [n] Augusti Constantino Cons.

CENSVRA.

HVIVS epist. & sequentium, nulla apud Baronium mentio. Pseudo-Isidorus, seu quis alius artifex, Procli, Leonis, Ennodij, Aniani sententias exscripsit, contra historiæ fidem quæcunque libuit effutiuit, versione Hieronymiana abusus est; mendax denique scriptum supposititij nota Consulatus obsignauit.

EVSEBII PAPÆ

Epistola II.

Eusebius Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus, dilectissimis in charitate Christi vnanimis, *charitatis glutino connexis fratribus,* [a] per Alexandriam & Ægyptum *Domino militantibus, & rectam fidem tenentibus, in Domino salutem.*

a Quasi vel plures eodem tempore Episcopi Alexandrini, vel Alexandria regio fuerit nō vrbs.
b 2.Cor.1.
c & ipsi.

BENEDICTVS [b] *Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis; qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, vt possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt, per exhortationem qua exhortamur* [c] *ipsi à* Deo. *Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum*

Christum abundat consolatio nostra. Siue autem tribulamur pro vestra exhortatione & salute, siue exhortamur pro vestra exhortatione & salute, quæ & operatur tolerantiam earundem passionum quas & nos patimur. Et spes[d] vestra *firma est pro vobis, scientes* quoniam *sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis.* d nostra.

Vetera[e] (dilectissimi) *transierunt, & ecce facta sunt noua omnia. Omnia autem ex* Deo, *qui reconciliauit nos sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis; quoniam quidem* Deus *erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum; & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam* Deo *exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini* Deo. *Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia* Dei *in ipso. Adiuuantes*[f] *autem exhortamur ne in vacuum gratiam* Dei *recipiatis. Ait enim, Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum; sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut* Dei *ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate* & [g] *suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute* Dei, *per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatē, per infamiam & bonam famam, vt seductores & veraces, sicut qui ignoti & cogniti; quasi morientes, & ecce viuimus; vt castigati & non mortificati; quasi tristes, semper autem gaudentes; sicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos,*[h] *Corinthij; cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in*[i] carnalibus, *angustiamini autem in*[k] spiritualibus. *Eandem autem habentes remunerationem (tanquam filijs dico) dilatamini & vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ*[l] autem *participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars fideli cum infideli? Quis autem consensus templo* Dei *cum idolis? Vos enim estis templum* Dei *viui, sicut dicit* Dominus: *Quoniam inhabitato in illis, & inambulabo; & ero illorum* Deus, *& ipsi erunt mihi*

e 2. Cor. 5. 17. 18.

f 2. Cor. 6.

g in suauitate.

h oblitus est impostor se ad Ægyptios scribere, non ad Corinthios.

i in nobis.

k in visceribus vestris.

l enim.

populus. Propter quod exite de medio eorum, & separamini de medio eorum, *dicit Dominus: & immundum ne tetigeritis, et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens.*

Has [m] igitur *habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore* Dei. Errorem [n] vestrum corrigite (fratres) & ab omni erroris macula vos custodite, vt purum Deo munus offerre valeatis. Seruos Dei nolite persequi, Episcopos nolite infamare, neque accusare; quia [o] *Deus eos suo iudicio voluit reseruari.* Quod enim non ab [p] *humanis* aut prauæ vitæ hominibus eos deprauari aut accusari voluit, ipse dedit exemplum, [q] quando *per* seipsum, & non per alium negotiantes eiecit sacerdotes de templo, & *mensas nummulariorum proprio euertit flagello* & eiecit de *templo*: & *sicut* alibi ait, *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem Deus discernit.*

Dei [r] *ergo ordinationem accusat, qui episcopos* accusat vel *condemnat, dum minus spiritualia quam terrena sectatur.*

Causa [s] enim *fidei* & dilectionis, quibus *salus Christiana consistit, multa me solicitudine laborare compellit metuentem ne prauitas quæ in suis fuerat amputanda principiis, processu temporis & pertinacior fiat & altior.*

Nam [u] *inimicum nimis est atque incongruum, eos qui* [x] Episcopos vel reliquos veros sacerdotes *sua persecutione* vexant, *Catholicorũ nominibus sine discretione misceri, cum damnatam impietatem non deserentes ipsi* [y] *sua prauitate* condemnantur, *quos conuenit percelli pro perfidia, aut* [z] liberari *pro venia.*

Quia [a] *sicut plenum pietatis est, oppressis charitatem Dominicam* [b] reddi, *ita iustum est omnia* [c] perturbantis auctoritatem amputari.

Miror, [d] charissimi, quare *tam citò* moueminí, atque à vestro sensu *transferimini*, cum scriptum sit, [e] *Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstes*

m 2 Cor. 7.

n Quo errore polluta Ægyptus Eusebij seculo? an Meletij schisma insinuare voluit impostor?

o hoc vero pernegamus.

p noua, humani homines aut prauæ vitæ.

q His verbis vsus est Pseudo Anaclet. epist. 2. Pseudo-Pius epist. 1. Pseudo-Iulius epist. 2. sunt autem desumpta ex Greg. Moral. lib. 25. cap. 14. & ex Isid. sent. lib. 3. ca. 39.

r Isid Ibid. & ex eo Pseudo Telesphorus.

s verba Leonis epist. 34. ab initio.

t in qua.

u verba Leoni epist. 40. cap. 3.

x qui innocentes & Cathol. sua persec. vexarunt.

y ipsi se sua prauitate condemnent. z. laborare.

a Verba Leonis eiusdem epistol. cap. 2. b redhiberi.

c omnia perturbationis auctoribus imputari.

d Galat. 1. e. Ecclesi. 18.

anima tua concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis, nec [f] in modicis; adest *enim commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fænore, & non est tibi nihil in seculo: eris enim inuidus vita tua.* [g] *Operarius ebriosus non locupletabitur; & qui spernit modica paulatim decidet. Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguunt sensatos; & qui se iungit fornicarijs, erit nequam. Putredo & vermis hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius. Qui credit cito leuis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur; & qui odit correptionem minuetur vita: & qui odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam suam pœnitebit: & qui iucundatur in malitia, denotabitur. Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis. Amico & inimico noli enarrare sensum tuum, & si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te, & custodiet te; & quasi defendens peccatum odiet te, & sic* [h] adhærebit *tibi semper. Audisti verbum aduersus* [i] *proximum? commoriatur in te, fidens quoniam non te disrumpet. A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit, &* cum fecerit iniuriam & non intellexerit, *dicat Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit; & si dixerit ne fortè iteret. Corripe amicum, sæpe enim fit commissio, & non omni verbo credas. Est qui labitur* in *lingua* sua, *sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris: & da locum timori altissimi, quia omnis sapientia* & scientia *timor Dei: & in illa* est *timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis. Non est sapientia,* [k] neque scientia, *& non est cogitatus* bonus nisi in illa. *Peccatorum prudentia est nequitia, &* in *ipsa execratio; & est insipiens qui* imminuitur [l] *sapientia. Melior est homo qui* deficit *sapientia; & deficiens sensu in timore* Dei, *quam qui abundat sensu & transgreditur legem altissimi. Est solertia certa, & ipsa iniqua; & est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo. Et est* enim *iustus qui se nimium submittit à multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem, et*

[f] in modicis, assidua enim est com.
[g] Eccl. 19.
[h] aderit.
[i] proximum tuum.
[k] nequitiæ disciplina.
[l] minuitur.

m se non videre quod.

fingit [m] *non videre*, sed *quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si inuenerit tempus malefaciendi, malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus.* Amictus *corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo.*

n correctio. Eccl. 20.
o ira.

Est [n] correptio *mendax in* [o] *ore contumeliosi, et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, & ipse est prudens. Quam bonum est arguere, quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere? Concupiscentia spadonis deuirginauit iuuenculam; sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est* [p] correpto *manifestare pœnitentiam? sic enim effugiet voluntarium peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens; & est odibilis, qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquelæ; est & tacens tempus sciens apti temporis. Homo sapiens tacebit vsque ad tempus, lasciuus autem & imprudens non* [q] seruabit *tempus. Qui multis vtitur verbis* [r] lædit *animam suam; & qui potestatem sibi* [s] assumit *iniuste, odietur. Est processio in malis viro indisciplinato, & est inuentio in detrimentum. Est datum quod non est vtile, & est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio; & est qui ab humilitate leuabit caput. Est qui multa redimat modico pretio, & est restituens ea* [t] *septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit, gratiæ autem fatuorum effundentur.*

p correptum
q seruabunt.
r lædet.
s sumit.
t in septuplum.

Datum [u] *insipientis non erit vtile tibi, oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit, & multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio est. Hodie* [x] fœnerat *quis, & cras expetit, & odibilis* [y] *homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, & non erit* [z] gloria *bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falsæ linguæ sunt. Quoties & quanti irridebunt eum? Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit, similiter & quod non erat habendum. Lapsus falsæ linguæ quasi à pauimento cadens, sic casus malorum festinanter venient. Homo ingratus fabula vana in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare* [a] ab inopia, *& in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam* [b] pro *confusione, & ab imprudenti persona perdet eam, persona autem acceptione perdet se. Est qui præ confusione* [c] *promittit pro amico, & lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indi-*

u Datus insipientis.
x fœnerator.
y est homo.
z gratia.
a præ inopia
b præ confusione.
c promittit amico.

oro indisciplinatorum assiduè erit. [d] Laudat furem *assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.*

Vos (fratres) admonemus profutura hominibus inuicem indesinenter sectari in charitate Christi. Similiter obsecramus *vos in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ; vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus & pater omnium qui* [f] *super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit,* [g] Ascendit *in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est & qui ascendit* [h] super *omnes cælos vt* adimpleret *omnia. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores & doctores; ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis Filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris.*

De [i] *occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *est; & eum cuius non videntur nisi opera bona* peccatum *est ex suspicione deprehendere.*

Oues [k] ergo, *quæ pastori suo commissa* [l] sunt, *eum nec reprehendere (nisi à recta fide exorbitauerit)* [m] debent, *nec vllatenus accusare* possunt, quia facta *pastorum oris gladio* ferienda *non sunt, quanquam* recte reprehendenda videantur.

Ideo ista dicimus, quia in scriptura vestris reperimus quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ouibus accusatos; aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione; & idcirco quosdam esse *rebus*

d Potior fur quam assid.
e Ephes. 4.
f qui est.
g Psal. 67.
h supra impleret.
i verba Prosperi sent. 21. vide Pseudo-Zephyrin. epist. 1. Pseudo Sixt. II. epist. 2. Pseudo-Ioan. I. epist. 1.
k verba Côc. Rom 5. sub Symmacho.
l fuerint.
m præsumãt, nec vllatenus pro quacunque re alia nisi pro sua iniustitia accusare audeant; quoniam pastorũ actus gladio oris non sunt feriẽdi, quãquam ritè reprehendi æstimentur: nec vllos Episcopos suis rebus expoliatos, vel à sedibus, vi aut dolo, aut quocumque ingenio pulsos, sicut & vos de nobis iudicastis, aut ad Synodum tã prouincialẽ quã generalẽ posse conuocare, aut in aliquo iudicare antequam &c.

ſuis expoliatos, quoſdam vero à propria ſede *pulſos*. Quos ſciatis nec *ad Synodum* comprouincialem, nec ad *generalem poſſe* vocari, nec *in aliquo* iudicari *antequam cuncta quæ eis ſublata ſunt legibus poteſtati eorum* [n] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Eccleſias quæ eis ſublatæ ſunt cum omni priuilegio* [o] ſibi *reſtitui*; *& poſtmodum, non ſub anguſti temporis ſpatio, ſed tantum temporis ſpatium eis indulgeatur quantum expoliati vel expulſi eſſe videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus* [p] quibuſque *ſuæ Prouinciæ Epiſcopis audiantur. Nam nec conuocari ad cauſam, nec dijudicari poteſt expoliatus vel expulſus, quia non eſt priuilegium quo expoliari poſſit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum eſt*, vt omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atque fructus cunctos ante litem conteſtatam perceptor[q] [vel Primas] poſſeſſori reſtituat. *Et alibi ſcriptum habetur*, Ille qui violentiam pertulit, vniuerſa in ſtatu quo fuerant recipiat; & quæ poſſidet ſecurus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, &* [r] *regum edictis legitur ſtatutum*, Redintegranda ſunt omnia expoliatis vel eiectis Epiſcopis [ſ] præſentialiter, ordinatione Pontificum, & in eorum vnde abſceſſerunt [t] *loca* funditus [u] reuocanda, quacumque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quaſcunque iniuſtas cauſas res Eccleſiæ vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur ante accuſationem, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Eſt etiam in antiquis Eccleſiæ ſtatutis Decretum*, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, ſed cum multiplicatione omnia reſtituat. *Vnde & in Euangelio ſcriptum eſt*, [x] Quod ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum; *& in legibus ſeculi cautum habetur*, Qui rem ſurripit alienam, illi cuius res direpta eſt in decuplum quæ ſublata ſunt reſtituat. *Et in lege diuina legitur*, [y] Maledictus omnis qui transfert terminos proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præſumantur abſque* [z] *vltione, nec exerceantur abſque ſua damnatione.*

Pacem [a] & non damnum, aut iniuſtitiam alicuius *ſectamini* inuicem, & *in omnes*. [b] *Veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput, Chriſtus*: ex *quo*

n pacificè per omnia redintegrentur decernimus.
Prius &c.
o ſuo.
p quiſque.
q hæc verba adiectitia videntur: forte legendũ *primo*: iudicet Lector.
r quæ regum edicta in fauorẽ Epiſcoporum ante Euſebij tempora?
ſ leg. videtur *per ſententiam & ordinationem Pont.*
t poteſtatem.
u leg. videtur *reuocãdi quicunque &c. captiuitate aut ſeueritate*
x Luc.19.
y Deut.27.
z abſque vlla. Huc vſque Pſeudo-Iſid. I. ex Symmacho.
a Heb.12.
b Epheſ.4.

quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem, in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.

De[c] *cætero* (charissimi) *gaudete & perfecti estote; exhortamini; idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Dominus custodiat vos [d] *& nunc & in die æternitatis. Amen.*

Data 9. Kal. Octob. [e] Constantino Clariss. Consule.

c 2. Cor. 13.
d 2. Pet. 3.
e Euseb. sedit ab A.D. 309. ad 311. quo tempore Cõsules Maxentius Aug 4. & Iunius Maximus Maximianus 8. & Licinius, Constantius vel Constantinus nemo.

CENSVRA.

IMPOSTOR historiarum fidem labefactat; Hieronymi versionem sequitur; Leonis Prosperi, Symmachi, Isidori scripta expilat.

EVSEBII PAPÆ

Epistola III.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Campaniam & Tusciam constitutis, Eusebius.

ENEDICTVS [a] Dominus *Deus noster, qui per misericordiam suam* [b] Romanam Ecclesiam B. Petri Apostolorum principis sacerdotio ditauit, *vobisque viam* monstrandam *circa nos* ([c] propter vniuersalem curam quæ nobis est propter priuilegium eiusdem Ecclesiæ) *inuicem charitatis indulsit; vt qui cohæremus firmitate fidei, iungamur quoque* votiui [d] *iucunditate colloquij, quo facilius, dum per literarum ministeria ad vos vsque pertendimus, etiam corda vestra ad religiosum cultum Apostolicis admonitionibus incitemus; & dum dilectionis nostræ* [e] spei *reddimus velut quoddam debitum, plenum circa Deum monstremus affectum. Iungamus ergo, dilectissimi fratres, continuas & humiles preces; &* [f] Deum *nostrum oris & cordis lacrymis supplicantes, iugi deprecatione poscamus vt* [g] *in institutione & opere illi, cuius esse membra cupimus, hæreamus; nec vnquam ab illa via quæ Christus est, deuio tramite declinemus, ne ab eo iu-*

a verba Hormisdæ epist. 25. Benedicta Trinitas De° &c.
b Romanæ reip. per vniuersas partes, sic ę pacis trãquilitate diffusa, nobis quoque viam demonstrãdę circa &c.
c additamentũ plagiarij.
d votiua.
e pignus reddimus.
f Dominum nostrum.
g vt &c.

ſtè, quæ nos impie relinquimus, deſeramur infelices. *Quod*[h] *ſuperni fauoris auxilio ea nobis poteſt ratione contingere, ſi Apoſtolica dogmata, ſi Patrum mandata*[i] ſeruamus. *Dicit enim Dominus noſter*, [k]Qui diligit me ſermonem meum ſeruabit; & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. *Et licet hæc poſſint generaliter dicta ſufficere, vt vel declinemus errata, vel cuſtodiamus catholica*; [k] ab Apoſtolis ramen, eorumque ſucceſſoribus nouimus cõſtitutum, *criminationes*[l] *aduerſus Doctores non debere ſuſcipi*. Nec [m] *peregrina iudicia* fieri. Nec [n] *quenquam* alterius *iudicis* quam ſui *ſententiâ* debere *conſtringi*.

Caput [o]enim *Eccleſiæ Chriſtus eſt*; *Chriſti autem vicarÿ Sacerdotes* ſunt, [p] qui vice Chriſti *legatione funguntur* in Eccleſia. Idcirco quicquid ad eorum fit iniuriam ad Chriſtum pertinet, qui dixit, [q] *Qui vos audit me audit*; *& qui vos ſpernit, me ſpernit*; *& qui ſpernit me, ſpernit eum qui me miſit*.

Iſta (fratres) terribilia ſunt, & *oppidò diligenter* conſideranda & cauenda, & tam propter eos qui ſeipſos aut cupiditate, aut auaritia, aut inuidia perdere moliuntur, (ne in profunda labantur, aut in talia incidant mala) quam propter [r] *perſecutiones* Eccleſiæ ſeruorumque eius, *qui*, iuxta Veritatis vocem, [ſ] *oculos habentes non vident, & aures habentes non audiunt*, nec intelligunt quæ placent Deo.

Sequentes[t] *itaque in omnibus Apoſtolicam*[u] regulam, *& prædicantes eius omnia conſtituta*, ob cuſtodiam Epiſcoporum qui [x] *columnæ Eccleſiæ* à Deo dicti ſunt, & cæterorum verorum Sacerdotum, firmantes cana patrum ſtatuta; ſtatuimus iterum cum omnibus qui nobiſcum ſunt Epiſcopis, ſicut dudum decretum reperimus; vt [y] *homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri*, inceſti, *venefici*, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, periuri, & *qui raptum fecerunt vel falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſacrilegos diuinoſque concurrerunt*, ſimileſque eorum, *nullatenus ad accuſationem vel teſtimonium* ſint *admittendi*, quia infames ſunt; & iuſtè repellendi, quia funeſta eſt vox eorum.

h quod cum.
i ſeruemus.
k Ioan. 14.
l hoc ita vſũ à Sixto philoſ. ſent. 250. & ab Adriano I. cap. 67. ad Ingelramũ. vide Pſeudo-Calixtum epiſt. 1. &c.
m C. Theod. li. 9. tit. 1. cõſtit. 10. V. de Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1. &c.
n C. Iuſtin. lib. 7. tit. 48. conſt. 4 vide Pſeudo-Zephyrin. epiſt. 1. &c.
o verba Hormiſdæ epiſt. 25.
p hoc ſubinde repetit Mercator.
q Mat. h. 10.
r not. ſolœciſm.
ſ Pſal. 113.
t verba Ioan. Cõſt in inop. in libello ad Hormiſdam. epiſt 31. eiuſdẽ Hormiſdę ſubnexo.
u ſedem.
x fortè alludit ad dictũ Pauli de Petro Iacobo, & Ioanne Gal. 2 vide inf. Pſeudo Melchiad. epiſt. Decret. & Pſeudo Iulium epiſt. 4.
y verba Pſeudo-Eutychiani epiſtol. 2. ex Adriani cap. 63. ad Ingelramum.

Vocem [z]

Vocem [z] *enim funeſtam* in omnibus [a] interdici *potius quam audiri oportet.* Periculum ergo quod Doctoribus imminet ſummoperè ſemper cauendum eſt & declinandum; & [b] *illi ſunt à cunctis portandi & cuſtodiendi*, dicente Domino, [c] *Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis.*

Prima [d] enim *ſalus eſt recta fidei* [e] regulas *cuſtodire, & à conſtitutis Patrum nullatenus deuiare.* [f] Nec *poteſt Domini noſtri Ieſu Chriſti prætermitti ſententia, dicentis*, [g] Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. *Et hæc quæ dicta ſunt rerum probantur effectibus, quia in ſede Apoſtolica extrà maculam ſemper eſt catholica ſeruata religio.*

Ideo, chariſſimi, & vos iuxta Sanctam ſcripturam [h] *diſcite benefacere*, & [i] *mala declinare*, & patrum regulis imbui, ſicut ſcriptum eſt, [k] *Fili, ſi habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Memor eſto quoniam mors non tardat, & Teſtamentum inferorum, quia demonſtratum eſt tibi, Teſtamentum huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, & ſecundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defraudèris* à [l] *die* bona, *& particula boni doni non te prætereat. Nonne alijs relinques dolores & labores tuos? In diuiſione ſortis da & accipe, & iuſtifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iuſtitiam, quia non eſt apud inferos inuenire cibum. Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet, & ſicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur & alia dejiciuntur; ſic generatio carnis & ſanguinis, alia finitur & alia naſcitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet; & qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iuſtificabitur; & qui operatur illud, honorabitur in illo. Beatus vir, qui in ſapientia morabitur, & qui in iuſtitia* [m] *meditabitur*, & *in ſenſu cogitabit circumſpectionem Dei. Qui excogitat vias illius in corde ſuo, & in abſconſis* illius *intelligens* erit, *vadens poſt illam quaſi inueſtigator, & in vijs illius conſiſtens. Qui reſpicit per* [n] feneſtram eius, *& in* [o] ianuam *illius audiens. Qui requieſcit iuxta domum illius, & in parietibus illius figens palum, ſtatuet caſulam ſuam ad* [p] manus *illius, & requieſcent in caſula illius bona per æuum. Statuet filios ſuos ſub tegmine illius, & ſub ramis eius morabitur; Protegetur ſub* [q] ramis *illius à feruore, & in gloriâ eius requieſcet.*

Qui timet [r] Dominum, & *faciet illud; & qui continens eſt*

z verba Cod. Theod. lib. 9. tit. 6. conſtit. 3. & C. Iuſtin. lib. 6. tit. 1. conſtit. 20.
a intercidi.
b nota phraſim ſolemnē Pſeud. Iſid.
c Matth. 25.
d verba Hormiſdæ, in regula fidei poſt epiſt. 9. & epiſt 51.
e regulam.
f & quia non poteſt.
g Matth. 16.
h Eſai. 1. 16.
i Prou. 16. 17
k Eccl. 14.
l vulg. die bono.
m iuſtitia ſua
n feneſtras illius.
o ianuis.
p manum.
q tegmine.
r Deum. Eccl. 15.

iustitia apprehendet illam; & obuiabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier à virginitate suscipiet illum: cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum: & firmabitur in illo, & non flectetur; & continebit illum, & non confundetur; & exaltabit [f] eum *apud proximos suos. Et in medio Ecclesiæ aperiet os eius, &* [t] *implebit eum spiritu sapientiæ & intellectus, & stola gloriæ vestiet illum. Iucunditatem & exultationem thesaurizabit super illum, & nomine æterno hæreditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam, & homines sensati obuiabunt illi. Homines stulti non videbunt* [u] illam; *longe enim abest à superbia & dolo. Viri mendaces non erunt illius memores, & viri veraces inuenientur in illa, &* [x] accessum *habebunt vsque ad inspectionem Dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam à Deo profecta est sapientia. Sapientiæ enim Dei* [y] stabit *laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam illi. Non dixeris per* [z] Dominum *abest; quæ enim odit* [a] non *feceris.* [b] Non *dicas, Ille me implanauit; non enim necessarij sunt* [b] illi *homines impij. Omne execramentum erroris odit* [c] Deus, *& non erit amabile timentibus eum. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui; adiecit mandata & præcepta sua. Si volueris mandata,* [d] *conseruabunt te, & in perpetuum fidem* placidam [e] *facere. Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei dabitur illi, quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine intermissione. Oculi Domini ad timentes eum, & ipse* [f] cognoscit *omnem operam hominis. Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.* [g] *Ne jucunderis in filijs impijs si multiplicentur; nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei* cum [h] *illis. Non credas vitæ illorum, &* non [i] *respexeris in labores eorum. Melior est enim vnus timens Deum quam mille filij impij. Et vtile* [k] *mori sine filijs, quam relinquere filios impios. Ab vno sensato inhabitabitur patria, & à tribus impijs deseretur. Multa* [l] alia *vidit oculus meus, & fortiora horum audiuit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis, in gente incredibili exardescet ira. Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes sua virtuti. Et non pepercit peregrinationi illorum,* sed percussit eos, *& execra-*

f illum.
t adimplebit illum.
u eam.
x successum.
y adstabit.
z Deum.
a ne.
b ei.
c Dominus.
d mandata seruare.
e placitam.
f agnoscit.
g Eccl. 16.
h in illis.
i ne resp.
k vtile est.
l talia.

execratus est illos *pro superbia verbi illorum: non misertus est illis, totam gentem perdens, &* [m] extollentes *se in suis peccatis.* m extollentem.
Et sicut sexcenta millia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui; & si vnus fuisset ceruicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim & ira est cum illo, potens exoratio, & effundens iram, secundum misericordiam suam sic correptio illius: hominem secundum sua opera [n] iudicabit. *Non effugiet in rapina* n iudicat.
peccator, & non retardabit sufferentia facientis misericordiam. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar. Quae est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce cælum & cæli cælorum, abyssus, [o] *vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, montes simul & colles, & fundamenta terræ; Et cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur. Et in omnibus his est insensatum cor; & omne cor intelligitur ab illo, & vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus* [p] vidit *hominis?* o abyssus &. p videbit.
Nam plurima opera illius sunt in absconsis; sed opera justitiæ [q] illius *quis* enarrabit, *aut quis sustinebit? Longe enim est Testamentum à quibusdam; & interrogatio* hominum [r] *in consummatione est. Qui minoratur corde, cogitat mala; & vir imprudens & errans cogitat stulta.* q eius qui enuntiabit. r omnium.

[s] *Omnis* ergo (fratres) *sermo malus* [t] de *ore vestro non procedat, sed si quis bonus* est *ad ædificationem opportunitatis, vt det gratiam audientibus; Et nolite contristare spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Estote autem inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* s Ephes. 4. t Ital. & vulg. ex.

[u] *Estote ergo imitatores Dei sicut filij charissimi, et ambulate in dilectione, et sicut Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia, aut auaritia* [x] ne *nominetur in vobis, sicut decet sanctos; aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote, intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod est idolorum seruitus) non habet hære-* u Ephes. 5. x nec nomin.

ditatem in regno Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; vt filij lucis ambulate (fructus enim lucis est in [y] *bonitate & iustitia et veritate) probantes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et dicere. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit, Surge qui dormis, et exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque, fratres, quomodo cautè ambuletis; non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis, et canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & patri subiecti inuicem in timore Christi.*

[z] *Crucis* ergo *Domini nostri Iesu Christi*, quæ nuper nobis gubernacula sanctæ Romanæ Ecclesiæ tenentibus [a] *quintò Nonas Maij inuenta est*, in prædicto Calendarum die, inuentionis festum vobis solenniter celebrare mandamus.

Similiter [b] & hæreticos omnes, quicunque Dei gratia conuertuntur, & [c] *in sancta Trinitatis nomine* credentes baptizati sunt, Romanæ Ecclesiæ regulam tenentes, *per manus impositionem* reconciliare præcipimus.

[d] Manus quoque impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest [e] nisi à summis sacerdotibus. Nec tempore Apostolorum ab aliis quam ab ipsis Apostolis legitur aut scitur peractum esse; neque ab aliis (sicut iam dictum est) quam ab illis qui eorum locum tenent vnquam perfici potest aut fieri debet. Nam [f] *si aliter præsumptum fuerit*, irritum habeatur & vacuum, *nec inter Ecclesiastica*, vnquam *reputabitur* Sacramenta. De [g] *cætero (fratres)*.

y Ital. vulg. omni bonitate.
z verba pontificalis. nota Sur j. Hoc quidem est contra consensum omnium historicorum, vt etiam supra dictum est: aliunde igitur huic loco assutum est.
a hoc sibi displicere profitetur Anton. August. emendat. Gratiani. libr. 1. Dial. 6.
b An alia fuit campanorū & Tuscorum praxis?
c hæc desumpta ex epist. 61. lib. 9. apud Gregorium. videndus & Gennad de Eccl. dogm. ca 52. & pontificalis auctor. & Syn. 1. Arel. cap. 8
d de qua manus impositione loquitur? Sextuplicem enim agnoscit Binius in not. ad epist Melchiadis.
e vide Innocent. epist. 1. Isidor. de offi. lib. 2. cap. 26. Greg. epist. 26. lib. 3.
f Adrian. I. collect. c. 5.
g 2. Cor. 13. 11.

tres) gaudete & [h] *exultate in Domino*, vt Sancti spiritus gratiâ *illuminati*, & *confortati* vos ad *pascua æternæ vitæ peruenire*, vestrosq; perducere adminiculante Domino, *valeatis*. [i] *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio spiritus Sancti sit semper cum omnibus* nobis. *Amen*. Data 8. Kalend. Septemb. [k] Constantino Clarissimo Consule.

h Psal. 32.1. Hebr. 6.4. Co oss. 1.11. phras. Greg. lib. 12. epist. 16.
i 2. Cor. 13.
k mendax nota Consulatus.

Binius in Notis.

CRVCIS *ergo*, *&c.* Crucem Domini tempore Eusebij Papæ non fuisse inuentam, ideoque ea quæ hoc loco Epistolæ huic adduntur (vt ait Surius in Not. marginalibus) surreptitia esse, & extrinsecus addita fuisse certissima coniecturâ statuere licet. Nam teste Euseb. lib. 3 cap. 46. constat, Helenam post Constantinum Christianam religionem amplexatam esse. Si igitur hoc tempore Eusebij Papæ Constantinus necdum Christianus fuerit, quomodo Helena deorum adhuc cultrix inueniendæ crucis Christi adeo studiosa esse potuit? Accedit, quod communis Patrum & Historicorum sententia affirmet post Nicænum Concilium ab Helena octogenaria in somnis diuinitus admonita, à Iudæis antiquissimis, Christianis adiutoribus, consultoribus & indicibus instructa, magno gaudio quærentium 14. Septembr. crucem Domini repertam, miraculosè à latronum crucibus discretam esse. Ita ex Patribus Sanctus Paulinus epist. 11. ad Seuerum, S. Hieronymus epist. ad Paulin. de instit. Monoch. S. Ambros. orat. in funere Theod. S. Chrysost. homil. 84. in Ioannem, Andreas Cretensis homil de exalt S. Crucis. Et demum his antiquior Cyrillus Hierosol. epist. ad Constant. Idem ex historicis Euseb. in Chronico, & lib. 3. de vita Constantini cap. 29. Hieron. in Chronic. Prosper in Chron. Sulpitius lib. 2. sacræ Historiæ; Ruffin. lib. 1. cap. 7. & 8. Theodor. lib. 1. Hist. cap. 18. Sozomenus libr. 2. cap. 1 Socrates libr. 1. cap. 17. Gregor. Turon. lib. 1. Hist. Franc. cap. 26. Nicephor. lib. 8. cap. 29. Iustinian. Imp. Nouell. 28. Taceo mille alios recentiores. Vide Baron. Ann. 311. num. 41. Item Ann. 326. num. 42. & seqq. Gretserum lib. 1. de cruce cap. 54. & seqq. Antonin. Chron. part. 1. tit. 8. c. 1. §. 8. Chronologia Monachi Altisidoriensis f. 47. b.

Hoc commentum hau sit è pontificali Dam si quicunque hanc epistolam Eusebio supposuit.

Inuentionis festum. Hoc festum, quod Latina Ecclesia 3. Maij celebrat, quo auctore & institutore celebretur incertum est, &c. Vide Baron. in Not ad Martyr. Rom. 3. Maij, Bellarm. lib. 2. de confirm. cap. 7.

CENSVRA.

PRÆTER ea quæ Binius adnotauit, addo, Epistolæ consarcinatorem, Ecclesiastici, Hormisdæ, Sixti Philosophi Adriani I.

Codicum Theodoſiani & Iuſtinianei verbis impudenter abuti: Nouam Epiſt. ad Ephesios verſionem cudere ex vulgata; Conſulatus nouos comminiſci; quiſquilias denique Pſeudo-Iſidori venales exponere.

MELCHIADIS PAPÆ

Epiſtola.

De primitiua Eccleſia & munificentia Conſtantini Magni imperatoris erga eandem.

EMO qui diuinas Scripturas legit, ignorat quod in principio naſcentis Eccleſiæ diſcipuli in vnum *congregati ſunt* [a] cum *multitudine credentium*, in quibus *erat cor vnum & anima vna*; [b] quique *vendentes* prædia & *poſſeſſiones* ſuas *afferebant pretia, & diuidebatur ſingulis prout cuique opus erat.* [c] Futuram namque Eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, maximéque quia Dominus illis prædixerat: [d] *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium.* Vel [e] quia expellendos ſe nouerant à Iudæa, & in gentibus diſpergendos, Eccleſiamque congregandam ex rudi populo: idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad fouendos egentes.

At verò cum inter turbines & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, eo vſque peruenit, vt non ſolum gentes ſed etiam [f] Romani principes, qui penè totius orbis Monarchiam [g] *tenebant*, ad fidem Chriſti & baptiſmi Sacramenta concurrerent. E quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus [h] *primus* [i] fidem veritatis patenter adeptus, [k] licentiam dedit per vniuerſum orbem ſub ſuo degentes imperio fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare Eccleſias, & prædia tribuere poſſe conſtituit.

a Act. 2.
b Act. 4.
c Villauinc. de rat. ſtudij Theol. lib. 4. cap. 3. obſ. 4. Euincunt verba can. ibi falſo Melch. nomen vſurpari, quandoquidem fit in can. illo mentio donationis Conſtantini, &c.
d Matth. 28. Marc. 16.
e hæc verba citat Hincmarus Dial. de ſtatu Eccl.
f Quot Romani principes ante Conſtantinum ad fidem concurrerunt?
g hinc conſtat impoſtorem ſcripſiſſe poſt dilacerationem imperij.
h Hinc item conſtat vixiſſe poſt Conſtantini M. tempora.
i Nemo fidem patenter adipiſcitur, ſed profitetur.
k Vide Euſeb. lib. 10. cap. 5. vide & Pſeudo-Vrbani epiſt. aſſerentis ſuo tempore Eccleſias oblationibus piorum, & poſſeſſionibus ditatas.

Denique

Denique idem præfatus princeps donaria immensa contulit, &c.[l] fabricam templi [m] primæ sedis B. Petri principis Apostolorum instituit; adeo vt [n] sedem imperialem quam Romani principes possederant relinqueret, & B. Petro suisque *præsulibus* profuturam concederet.

Idem vero [o] præsidens in Sancta Synodo quæ apud Nicæam congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam ait, [p] *Vos à nemine dijudicari potestis, quia solius Dei iudicio reseruamini. Dij enim vocati estis, idcirco non potestis ab hominibus iudicari.*

Ab *illo* [k] etenim *tempore & deinceps* viri religiosissimi non solum possessiones & prædia quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt. Ædificantes Basilicas in suis fundis *in honore* sanctorum Martyrum per ciuitates; & [q] *monasteria innumera*, in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

Denique [r] reges, & Præsides ac Magistratus non solum hanc licentiam tribuere, sed etiam ipsi propria largiti sunt *per vniuersa regna* terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihilum in mundo possidebant, Ecclesiæque Dei fabricarentur atque restaurentur, Deoque & Ecclesiæ eius rite famulantibus seruisque illius supplementa (vt absque *necessitate* essent) tribuerentur: vt hæc accipientes possent (secundum monita Apostoli) [s] *orationes* hominibus, *postulationes, obsecrationes, gratiarumque actiones facere pro omnibus, pro regibus, & qui in sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam* habeant. Et hoc *bonum & acceptum* esse *coram Deo* idem Magister gentium protestatur, cui [t] *sollicitudo omnium Ecclesiarum* incumbit, quique [u] *Episcopos regere* per Spiritum Sanctum constituit *Ecclesiam Dei*: Quibus ait, [x] *Pascite qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coactè, sed sponte secundum Deum, neque turpis lucri gratia sed voluntarie*: Quibus & dicebat, *Nemo* [y] *militans Deo implicat se negotiis secu-*

l Id haustum ex Actis Syluestri.
m prima Petri sedes Antiochia.
n Constantinus Romam reliquit, ex indignatione aduersus gentiles vrbicos concepta, A. 324. teste Baron. §. 137. 138. &c. iam autem diem vltimum obierat Melchiades Anno 314.
o habita Nicæna Synodus Anno 325. huic autem Syluestrum per legatos præsedisse contendunt aduersarij.
p aliis verbis vsum Constantinum testantur Ruffin. lib. 1. cap. 2. Theodoret. libr. 1. c. 11. Sozom. lib. 1. cap. 16.
q hinc constat Pseudo-Melchiadem Synodo Nicæna longè posteriorem, obiit enim Antonius Monachorũ pater A. D. 358.

r hinc iterum constat epist. huius artificem post Imperij lacerationem à barbaris factam vixisse. s 1 Tim. 2. t 2 Cor. 11 u Act 20 Paulus non constituit episcopos Eccl. regere per Sp. S. sed Sp. S. constituit Episcopos, &c. Sp. S. institutor ministerij, Paulus organum Spiritus sancti. x hoc ait non Paulus sed Petrus 1. epist. cap. 5. y 2. Tim. 2.

laribus. Quæ autem ſint negotia ſecularia ſancti Canones manifeſtant & inhibent, dum perſpicuè docent, Quod [z] *quidam, qui in clero videntur electi, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſecularia negotia ſub cura ſua recipiant, Domini quidem miniſterium paruipendentes, per ſecularium vero domos diſcurrentes, & propter auaritiam patrimoniorum ſollicitudinem ſumentes.* Decreuit namque ſupradicta *ſancta Synodus, nullum deinceps clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſecularibus ſe miſcere, niſi propter curam pupillorum & orphanorum ac viduarum; aut ſi fortè Epiſcopus ciuitatis Eccleſiaſticarum rerum ſolicitudinem habere præcipiat.* Vbi liquido patet, quia alia ſunt negotia ſecularia, alia Eccleſiaſtica.

Nonne [a] *Moſes in ſeculo erat, cum crebro tabernaculum* [b] intraret *&* exiret, *qui intus contemplatione* [c] raptus *foris infirmantium negotijs* [d] vrgebatur, *intus* Dei arcana [e] conſiderans, *foris onera carnalium* portabat?

Cuius typum ſacerdotes in Eccleſia agere debent, *vt* dum foras exeunt ad exercenda negotia pro neceſſitatibus ſubditorum, intus *ad ſe redeant* per contemplationem mandatorum; ſicut [f] Paulus qui *cæleſtibus ſecretis inſeritur; & tamen per condeſcenſionis viſcera carnalium cubile perſcrutatur.* Sic & [g] *Iacob aſcendentes & deſcendentes angelos vidit, quia* [h] videlicet rectores Eccleſiæ *non ſolum* Deum *contemplando* ſuperna *appetunt, ſed deorſum quoque ad membra illius miſerando condeſcendunt.* Et Domini ſacerdotes horum facta imitantur, & ſe cuſtodiunt, & ſubditorum *onera portant*; & videntur tales eſſe, quales idem egregius prædicator præcepit, vt [i] *qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur;* [k] *& qui gaudent tanquam non gaudentes, & qui emunt tanquam non poſſidentes.*

z Concil. Chalcedon. can. 3.
a ver a Gregorij epiſt. 24 lib. 1. & Paſtoral. lib. 2 cap 5.
b Intrat & exit.
c rapitur.
d vrgetur.
e conſide at. portat. qui de reb' quęque dubijs ſemper ad tabernaculũ recurrit; & coram teſtamenti arca Dominum conſulit, exẽplum procul dubio rectoribus præbẽs, vt cum foris ambigunt quid diſponant, ad mentem ſemper quaſi ad tabernaculum redeant, &c.
f ibid. paulo ante.
g ibid. poſt lin. 17.
h quia ſcil. prædicatores recti non ſolum ſurſum ſanctum caput Eccleſiæ videl. Dominum contemp.
i Gal. 6.
k 1. Cor. 7.

Baronij Cenſura. A. D. 312. §. 80.

NON innitimur iis quæ Iſidorus collector, ſeu potius compilator ſub nomine Melchiadis Papæ perperam collocauit in ea epiſtola cuius (quod magis credimus) ipſe auctor extitit; cui, præter mentionem habitam de Nicæno Concilio, attexunt tertium Canonem Concilij Chalcedonenſis, & nonnulla ex epiſtola Gregorij Papæ: his inquam (quantumlibet veris) quod prodantur falſo

falso titulo, non innitimur, sed antiquioribus ac verioribus testimoniis.

Binius in Notis. Falso titulo ac nomine Melchiadis prænotatam fuisse (epistolam) inde constat, quia mentionem faciat Nicæni Concilij; quod, omnium consensu, post obitum Melchiadis Papæ, postque baptizatum Imperatorem, non sub Melchiade, sed sub Syluestro pontifice anno Christi 325 qui est Constantini vigesimus, celebratum esse omnes ferè (vt infrà patebit) historici consentiunt. Verius igitur fortasse fuerit, ipsum Isidorum, compilatorem potius quam collectorem, auctorem esse huius epistolæ, quam ex 3. can. Concilij Chalcedonensis, ex fragmento quodam epist. 24. libr. 1. Gregorij Papæ, & Nicæni Concilij historia compilatam esse constat, &c.

Censores Gregoriani Decreti.

Collectores Melchiadem citant auctorem (*cap. futuram* 12. q. 1.) quod constare non posse rectè animaduertit auctor glossæ: fit enim in hoc capite mentio Nicænæ Synodi, quo tempore (vt ex ipsa Synodo, Eusebio, & cæteris historicis appparet) iam Melchiades obierat.

Cusan. concord. Cathol. lib. 3. cap. 2.

Textus qui adscribitur Melchiadi Papæ, qui habetur 12. q. 1. *futuram*, &c.] non est Melchiadis Papæ secundum glo. quandam, & etiam rei veritatem, quia Melchiades præcessit Syluestrum, vt patet in Cata'. Rom. pont. & si Constantinus baptizatus fuit à Syluestro, &c. tunc patet titulum illius textus falsum, &c.

Did. Couarruu. Practic. quæst. cap. 31. §. 1.

Nec enim Melchiades Papa potuit mentionem agere conuersionis Constantini eiusve donationis in Ecclesiam collatę, nec aliorum quæ *in d. cap. futuram* commemorantur, cum post ipsius Melchiadis obitum sub Papa Syluestro contigerint.

Idem Varr. resol. lib. 4. c. 16. Probauimus *in practicis qq cap. 31. §. 2.* illius cap. titulum falso tribui Melchiadi Papæ, ex eo quod illic relata contigerint post ipsius Melchiadis obitum; & quia Melchiades occisus fuerit, & Martyrium passus est Maximini iussu, qui Constantinum in imperio præcessit.

MELCHIADIS PAPÆ

Decretalis Epistola.

Dilectissimis fratribus Marino, Benedicto, *Leontio*, *&* *cæteris* Hispaniarum, ac in illis partibus *Episcopis*, Melchiades.

a Initium epist. 1. Cælestini ad Gallos sem pelagianorū fautores.

POSTOLICI [a] *præcepti verba sunt, apud Iudæos atque gentiles sine offensione nos esse debere. Hoc, quisquis Christianus est, tota animi virtute custodit. Quod cum ita sit, non parum periculi illi manere poterit ante Deum, qui hoc detractat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos (qui neminem perire volumus) ista contristent, quæ auctoribus Christianis percellunt animos Christianos, Dominicus in Euangelio sermo testatur. Ait enim ipse Saluator,* [b] *quod* expediat scandalizanti vnum de pusillis, in maris profundum demergi. *Ideò quæ sit eius iam pœna quæramus, cui tale supplicium legimus expedire.*

b Math. 18.

Quapropter ista, charissimi, verba valdè sunt ponderanda & cauenda, ne [c] *pro temporalibus æterna*, *& pro caducis* mansura, & pro paruissimis temporalibus perdantur (quod absit) *perpetua* gaudia. Vnde vos rogamus & obsecramus, vt nullus alteri noceat, neque infestus aut nocens existat; sed (iuxta Apostolum) [d] *alter alterius onera portet, vt legem Christi adimpleat.* Et [e] nolite *iudicare inuicem; sed* (iuxta eundem Apostolum) *hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.* Primo semper antè omnia diligenter inquirite, vt cum iustitia & veritate definiatis. Neminem condemnetis ante verum & iustum iudicium. Nullum suspicionis arbitrio iudicetis; sed primum probate, & postea [f] *charitatiuam* proferte sententiam. Et [g] *quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.* Mementote sermonis Domini semper, qui ait; [h] *Nolite iudicare*, & *non* iudicabimini: *nolite condemnare, vt non condemnemini: in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.* Episcopos nolite iudicare, nolite condem-

c sic Ruricius epist. lib. 2 epist. 17. pro minimis magna, pro caducis perpetua, pro temporalibus æterna &c.
d Gal 6.
e Rom. 14.
f vox Pseudo Isid. familiaris.
g Tob. 4.
h Math. 7. vt non iudicemini.

condemnare [i] absque sedis huius auctoritate. Quod si feceritis, irrita erunt vestra iudicia, & vos condemnabimini. [k]Hoc enim priuilegium huic sanctæ sedi à temporibus Apostolorum statutum est seruare, quod [l] illæsum manet vsque in hodiernum diem. Episcopos ergo, quos [m] sibi Dominus tanquam oculos elegit, & columnas Ecclesiæ esse voluit, quibus etiam [n] ligandi & soluendi dedit potestatem, suo iudicio reseruauit; hocque priuilegium [o] *beato clauigero* Petro sua vice [p] *solummodo* commisit. Quod eius iustè *prærogatiuum* succrescit sedi, futuris *hæreditandum* atque tenendum temporibus.

Quoniam [q] *& inter Beatos Apostolos* [r] *fuit quædam discretio potestatis: &* [s] licet cunctorum *par electio* foret, B. *tamen* Petro concessum *est vt* aliis *præemineret*; eorumque quę ad querelam venirent causas & interrogationes prudenter disponeret. Quod Dei ordinatione taliter ordinatum esse credimus, ne omnes posterorum cuncta *sibi vendicarent*, *sed* semper maiores causæ, sicut sunt Episcoporum & potiorum curæ negotiorum, *ad vnam B. principis Apostolorum Petri sedem confluerent*; vt inde suscipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt initium institutionum, ne quandoque *à suo* discreparent *capite*.

Si vero se viderit quisquam vestrum prægrauari, hāc sedem appellet, huc recurrat, [t] vt semper instituta fuit consuetudo; quia & voluntariè eis compatiemur, & libenter, prout Dominus dederit adminiculum, feremus. Nec à quoquam, fratres, [u] inhibeatur, aut obiurgetur qui nostræ consors communionis esse voluerit, sed magis ei veniendi auxilium præstetur, quia [x] *sufficit* vnicuique *obiurgatio quæ fit à* plurimis, *vt* (iuxta Apostolum) *magis donetis, & consolemini, ne forte abundantiori tri-*

i sic Pseudo-Anicetus, Pseudo Victor epist. 1. Pseudo-Zephyrin. epist. 1.

k hoc placitū Mercatoris.

n. n priuilegium Episcopi vrbis.

l hoc nunquā seruatū fuit.

m Zach. 2. sic Pseud.-Clemens epist. 1. & ex eo alij.

n Matth. 16. & 18.

o hoc epithetα nemo Petrum ante A. D. 500. insigniuit.

p hoc falsum, nec (si verum esset) ad Papalem tyrannidem.

q verba Leonis epist. 84.

r in similitudine honoris fuit &c.

s cum omnium par esset electio, vni tamen datum est vt cęteris præemineret. De qua forma Episcoporū quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum est ne omnes omnia sibi vendicarent, sed essent in singulis prouinciis singuli quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsquam à suo capite dissideret.

t vix vnum aut alterum exemplum huius consuetudinis occurrit ante Nic. Concil. tempora, idque palam improbatum à Cypriano epist. 55.

u vide Pseudo-Marcell. epist. 1.

x 2. Cor. 2. impostor abutitur verbis Paulinis.

stitia absorbeatur qui in angustia est. *Propter quod obsecro vos*, vt ipse ait, *vt confirmetis in illo charitatem*.

Eorum[y] enim *os accusandi Sacerdotes*, vel *testificandi in eos obstruimus, quos non humanis sed diuinis vocibus mortuos esse scimus*.

Quoniam[z] *infidelis homo mortuus est in corpore viuente*.

Nec[a] *in suspicionem veniat* homo fidelis, *vt dicat aut faciat ea quæ pati non vult*. Si[b] quis fidelis est, videat ne falsa loquatur, aut cuiquam insidias ponat. Facile[c] *est* ergo hominem *fallere, non tamen Deum*.

Sapiens[d] *non est qui nocet*. Et[e] *nihil mali vult qui est fidelis*.

In his enim fidelem & infidelem hominem cognoscere possumus in nocendo & adiuuando, vt ipsa Veritas ait, [f] *Bonus homo ex bono thesauro cordis sui profert bona; et malus homo* ex *malo thesauro cordis sui profert mala. Ex abundantia enim cordis os loquitur*.

Pro nobis enim dicit Dominus per Prophetam, [g] *Eos vero qui* iudicant vos *ego iudicabo*: & iterum ad seruos suos dixit; [h] *Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis*. De talibus quoque Propheta canit dicens, [i] *Non sic impij, sed tanquam puluis quem projicit ventus; propterea non resurgent impij in judicio, neque peccatores in congregatione iustorum. Quoniam nouit Dominus viam justorum, & iter impiorum peribit*.

Quare[k] conturbatæ sunt *gentes, & plebes meditabuntur inania? consurgent reges terræ, & principes tractabunt pariter aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Disrumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis* iugum[l] ipsorum. *Habitator cœli ridebit*, & *Dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos*.

Et alibi *dixit*: [m] *Scelus impij in medio cordis eius*, [n] *non est timor Dei ante oculos eius. Quoniam dolosè egit* [o] *aduersus eum in oculis* eius, *vt inueniret iniquitatem eius ad* odium. [p] *Verba oris eius iniquitas & dolus; cessauit cogitare vt bene* faceret.

y verba Adrian. I. cap. 29. collect. Ingelramo datæ eadem repetijt Pseudo Alex. epistol. 1 Pseudo-Stephan. epist. 1.
z sen. 6. Sixt. Pythag. quã vsurpat Pseudo-Calixt. epist. 1.
a eiusd. sent. 168. 169. easd. habent Pseudo Pius epistol. 1. Pseudo-Pontian. epist. 2.
b hæc eadem verba suis epist. inseruerunt Pseudo-Alex. epist. 3. & Pseudo-Calixt. epist. 1.
c sent. Sixti 176. repetita à Pseudo Alexandro epist. 3. Pseudo Zephyrin. epist. 1. Pseudo-Anthero epistol. 1. Pseudo-Cornel. epist. 2.
d Pseudo Lucius epist. vnica Pseudo-Alex. epist. 3. hæc verba repetijt, quæ sunt Sixti sent. 192.
e eiusd. in sent. 103. quam sibi vendicarunt Pseudo-Alex. epist. 3. Pseudo Calixt. epist. 1. Pseudo Pontian. epist. 2.
f Math. 12 Luc. 6.
g Esai. 49. qui iudicant me re.
h Esai. 51. ex vers. Hieronym.
i Psal. 1. ex vers. Hieronym.
k Psal. 2. ex ead. vers. non pura.
l vulg.
m Psal. 35. versio mixta.
n vulg.
o Hieronym.
p vulg.

q Iniqui-

q *Iniquitatem cogitat in cubili suo, stabit in via non bona, malum non abjiciet. Domine in cælo misericordia tua; fides tua vsque ad nubes.* r *Iustitia tua* sicut montes Dei, *judicia tua abyssus multa.* Homines & iumenta *saluos facies, Domine: quam pretiosa misericordia tua* Deus! *Et filij Adam in vmbra alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quoniam tecum est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Attrahe misericordiam tuam scientibus te, & justitiam tuam rectis corde. Non veniat mihi pes superbiæ, & manus impiorum* non *me commoueat. Ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulsi sunt & non potuerunt surgere.*

q Hieron.

r vulg.

Audiuimus t à quibusdam fratribus, quibus infesti eratis nimis, quod iurgia & discordiæ sint inter vos. Propterea ista scripsimus vobis, mãdantes vt ita teneatis, sicut & ab Apostolica sede vobis tenenda mandantur. u Vnde & Domini præcursor in Euangelio militibus interrogantibus respondit, dicens; x *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendijs vestris.* Concutit enim hominem qui illum iniustè conturbat. De his hæc vobis interim sufficiant: y si autem maioribus indigueritis, *vita comite mittite*, & mittentur vobis.

De his vero super quibus *rogitastis* vos informari; id est, vtrum maius esset Sacramentum manus impositio Episcoporum, aut Baptismus; scitote vtrumque magnum esse Sacramentum. Et sicut vnum à maioribus fit, id est à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici non potest; z ita & *maiori veneratione* venerandum & tenendum est. Sed ita cõiuncta sunt hæc duo Sacramenta, vt ab inuicem (nisi morte præueniente) nullatenus possint segregari, & a vnum sine altero ritè perfici non potest. Nam vnum (præueniente morte) saluare sine altero potest; aliud autem non potest. b Vnde scriptum est, *In diebus illis (dicit Dominus) effundam de spiritu meo super omnem carnem. Aduertamus* c summas *diuitias bonitatis* Dei. *Quod* d *in confirmandis neophytis manus impositio tribuit singulis, hoc tunc spiritus Sancti descensio in credentium* populos e *donauit vniuersis. Sed quia diximus quod manus*

t his cõmentis infarcire suas epist. solet impostor.
u non cohærent præced.
x Luc 3.
y decet, e Lector flosculos erudit. Tullianæ.
z impudens affectio, quasi vero traditiones humanæ diuinis præponderare debeant.
a te tuo gladio iugulas scelestè, si *nullatenus separari possunt nec separatim perfici*, falsum est *vnum sine altero saluare*.
b seq. non cohærent, tua enim non sunt sed Eusebij siue Emisseni siue Gallicani. homil. de Pentecoste ab initio.
c summæ.
d quod nunc in.
e populo.

f confirmatio ei qui iam renatus. g conferre. h ministeriũ confirmã.is. Aut. i ita est. k sic enim exigit.

impositio & confirmatio [f] ad Baptismi perfectionem pertineat; & *qui iam regeneratus in Christo est* [g] confirmare *aliquid possit; forte cogitat sibi aliquis, Quid mihi prodest post mysterium baptismatis* [h] mysterium confirmationis? At, *quantum video, non totum de fonte suscepimus, si post fontem adiectione noui generis indigemus? Non ita* [i] *dilectissimi. Attendat charitas vestra.* [k] Sicut *exigit militaris ordo, vt cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum non solum signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in Baptizato benedictio illa munitio est. Dedisti militem, da ei* adiumentum [l] *militiæ. Nunquid prodest si quisquam parentum magnam* [m] pupillo *conferat facultatem, nisi prouidere studeat & tutorem?* Itaque *paracletus regeneratis in Christo custos & consolator & tutor est. Ideo dicit sermo diuinus,* [n] Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilãt qui custodiunt eam. *Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præstat ad gratiam.* Et *quia in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuisibiles hostes & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam; in baptismo abluimur; post Baptismum roboramur.* [o] At si *continuò transituris* [p] sufficiant *regenerationis beneficia, victuris* [q] tamen *necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati seculi recipiendos; confirmatio autẽ armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos. Qui autem post Baptismum, cum acquisita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte; quia* [r] *non potest peccare post mortem. Hic si fortè illud etiam requirere velimus, post passionem & resurrectionem Christi quid Apostolis profuerit aduentus Spiritus sancti, ipse Dominus eis* [s] *euidenter exponit.* [t] Quæ dico (inquit) vobis, non potestis ea portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, ipse docebit vos omnem veritatem. *Vides, quia cum spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur? Itaque ante descensionem Spiritus sancti vsque ad negationem Apostoli deterrentur; post visitationem vero eius vsque ad martyrium contemptu salutis armantur. Secundum* hoc [u] *per Christum redimimur, per Spiritum vero sanctum dono sapientiæ spiritualis illuminamur,*

l adiumẽta. m paruulo. n Psal. 126. o ac sic. p sufficiunt. q autem. r quia iam. s eis hoc. t Ioan. 16. u hæc per.

minamur, ædificamur, erudimur, instruimur, consummamur, vt illam sancti Spiritus vocem audire possimus. [x] Intellectum tibi dabo, & instruam te in via qua gradieris. *De Spiritu sancto accipimus vt spirituales efficiamur,* [y] *quia* animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. *De Spiritu sancto accipimus, vt sapiamus inter bonum malumque discernere, iusta diligere, iniusta respuere; vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ ac diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De Spiritu sancto accipimus vitæ*[z] amorem *& gloriæ* ardorem, vt *succensi* diuinitus *erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus.*

x Psal. 31.
y 1. Cor. 2.
z vitæ amore & gloriæ ardore succensi vt erigere.

Ieiunium [a] vero Dominici diei & quintæ feriæ nemo celebrare debet, vt inter ieiunium Christianorum & gentilium veraciter credentium atque infidelium & hæreticorum vera & non falsa discretio habeatur.

a videClem. constit. lib. 5. cap. vlt. & Pontificale. hunc locum citare videtur Micrologus cap. 50.

Vnde [b] scriptum est, *Quæ* [c] pars *Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? Quæ* autem *participatio iustitiæ cum iniquitate?* Et iterum, *Nolite iugum ducere cum infidelibus.*

b 2. Cor. 6.
c Ital. vulg. conuentio.

De cætero, fratres, *videte* [d] *ne quis vos decipiat* inanibus verbis, neque *per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: quia in* [e] Christo *habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter; & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis; in quo & circumcisi estis circumcisione non manu facta, in expoliatione corporis carnis,* sed *in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo, in qua* [f] *resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, conuiuificauit cum illo donans vobis omnia delicta, delens quod* aduersum vos [g] *erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; & ipsum tulit de medio,* & *affigens illud cruci, expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo & potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbathorum; quæ sunt vmbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per* [h] nexum *&* coniunctionem *subministratum & constructum crescit in augmentum* fidei. [i] *Si ergo*

d Coloss. 2.
e in ipso.
f in quo &.
g aduersus nos.
h nexus & coniunctiones.
i augm. Dei.

mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tanquam viuentes in mundo decernitis, Ne tetigeritis, neque gustaueritis, neque contrectaueritis; quæ sunt omnia in[k] interitu *ipso vsu, secundum præcepta & doctrinas hominum, quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ, in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.*

k in interitum.

l Coloss.3.

Igitur[l] *si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiam; quæ est simulacrorum seruitus, propter quæ venit ira Dei*[m] in *filios incredulitatis, in quibus & vos ambulastis aliquando, cum viueretis*[n] *cum illis. Nunc autem deponite & vos*[o] omnem *iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit* eum. *Vbi non est Iudæus & gentilis, circumcisio & preputium, barbarus & Scytha, seruus & liber; sed omnia, & in omnibus Christus. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti & dilecti; viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis: si quis aduersus aliquem habet querelam; sicut &*[p] Christus *donauit vobis, ita & vos.*[q] *Super autem omnia charitatem* habentes, *quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi* vigeat[r] *in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Verbum*[s] Dei *habitet in vobis abundanter, in omni sapientia; docentes & commonentes vobismetipsos psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini* nostri *Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.*

m super filios.
n in illis.
o omnia.
p Dominus donauit.
q super omnia autẽ hæc charitatẽ habete.
r exultet in.
s verbum Christi.

t 2.Thess.3.

Vos, chariſſimi,[t] *nolite deficere benefacientes. Quod si* aliquis fuerit qui non obedierit verbis Apostolicis, *hunc notate, &* non *commisceamini cum illo; vt confundatur. Et nolite*

lite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corripite vt fratrem. Deus autem pacis [u] *det vobis idipſum ſapere in alterutrum*, & omnes; & ipſe ſit ſemper vobiſcum *in omni loco*. Amen.

u Rom. 15.

Data [x] Kal. Martij, Voluſiano & Rufino viris Clariſſ. Coſſ.

x obiit vero Melchiades A. D. 313. Decemb. 10 Cõſtantino 3. & Licinio Coſſ. ſucceſſerat eidem Sylueſter Calend. Febr. A. 314. Data ergo epiſtola tertio menſe à morte Melchiadis. vide Martyrol. ad 10. Decemb. Anaſtaſ. in Pontificali Baron. ad A. 313 §. 47. & 48. & 314 §. 1.

CENSVRA.

HANC epiſt. Melchiadis eſſe non poſſe inde conſtat, 1. Quod data poſt obitum ipſius. 2. Quod verſionem Hieronymi ſequitur. 3. Quod Celeſtini, Leonis, Euſebij Gallicani, & Sexti Pythagoræi ſententias mutuatur. 4. Quod putida Mercatoris commenta ineptis & barbaris phraſibus exprimit.

SYNODI NICÆNÆ

ad Silueſtrum Papam Epiſtola.

Beatiſſimo Papæ vrbis Romæ, cum omni reuerentia colendo Silueſtro, Oſius Epiſcopus prouinciæ Hiſpaniæ ciuitatis [a] *Cordubæ, Macarius Epiſcopus Eccleſiæ* [b] *Hieroſolymitanæ,* [c] *Victor & Vincentius Presbyteri vrbis Romæ ordinati ex directione tua, &* [d] *cæteri Epiſcopi CCCXVIII. in Domino ſalutem.*

a Cordubenſis.
b Conſtantinopolitanæ.
c Vitus.
d clauſula hæc deeſt in variis codicibus; Mendoſa etiam videtur, nam ſi cum Oſio & Macario ſcribunt 318. Patres, Epiſcopos 320. ad Synod. Nicæn. conueniſſe neceſſe eſt: quod falſum.

QVONIAM omnia [e] corroborantur diuinis myſteriis Eccleſiaſticæ vtilitatis cauſa; quæ ad robur pertinent S. Eccleſiæ Catholicæ & Apoſtolicæ, ad ſedem tuam Romanam explanata, & de Græco redacta *ſcribere confitemur:* nunc itaque ad [f] veræ fidei [g] augmentum *accurrimus roborari.* Itaque cenſeat veſtra Apoſtolica doctrina, [h] *Epiſcopos totius veſtræ Apoſtolicæ vrbis* in vnum conuenire, veſtrumque habere [i] concilium: ſicut docet myſtica veritas,

e corroborata.

f veſtræ ſedis. g argumentum. h An tunc plures vrbis Romanæ Epiſcopi? i Concilium.

confirmet[k] nostra sancita,[l] vt gradus fixos[m] connexa ordinationi tuæ sanctimoniæ nostra possit habere regula: quoniam decet numerum dictorum coëpiscoporum à te discere gradus conformes[n] conscendere verbi. Quicquid autem constitutum[o] in Concilio Nicæno, precamur vestro *oris consortio* confirmetur. Oret beatitudo tua pro vniuerso Concilio. Dat. 8. Kal. [p] Iul. Accept. 13. Kal. Nouemb. Paulino & Iuliano *summis* Coss.

k vt firmet, vel firmetur. l sanctimonia, graduſ q. c. m contex a *Al.* vel textus ordinationis. n fornices conſt inere v.bi. *Aliàs* vel ordines conſtituere vrbis, *locus deprauatus*. Bin. o constituimus. p & hic quoque mendum irrepsisse videtur: forte scriptum fuerat Septemb. *Binius*.

Binij Nota.

EPISTOLA hæc à Surio primum edita fuit, ex vetusto libro Coloniensi, quæ reperitur, etiam in antiquis Codicibus MSS. Cresconianæ collectionis, sed vbique valde corrupta.

CENSVRA.

Synodi Nicænæ patres ad Syluestrum scripsisse sine ratione negari non debet: hanc vero epistolam exarasse sine temeritate asseri non potest. Certè quicunque eam dedit, non contentus nostro (id est humano) more loqui, altius quiddam aggressus videtur; phrasis enim eius tenebrosa, ne dicam barbara, ex qua sanum sensum vix exculpere liceat. An vero, & quo modo Synodorum Oecumenicarum Decreta à Pontifice Romano confirmanda fuerint, alibi diximus.

SILVESTRI PAPÆ
rescriptum ad Synodum.

Siluester Episcopus sedis Apostolicæ, & S. Ecclesiæ catholicæ reuerendæ religionis vrbis Romæ, *Fratribus & coëpiscopis qui in Nicænum Concilium conuenerunt in Domino, salutem.*

Notabit Lector quæ diuerso charactere expressimus.

GAVDEO promptam vos benignitatem seruare. Nam & confirmo, *figoque* ad doctrinæ vestræ reclamantes, de mysterio vel vnitate Trinitatis, chrismatis vos (secundum dicta & do-

& doctrinam Euangelicam) sanctā accepisse gratiam: De *quo examinationis probo*, vera fuisse & esse mansura quæ in *vestrum nostrum*que manauere *mysterium*, meum chirographum offero, & discipulorum meorum offero in vestro sancto Concilio quicquid constituistis, vnà parem dare consensum. Atque in gremio vestræ Synodi parua propter disciplinam Ecclesiæ alligabo *præcepta*; propter Victorinum qui arbitrio suo quicquid vellet affirmabat, & Cyclos Paschæ pronuntiabat fallaces, *& cum Episcopis totius vrbis Italiæ* examinatam vniuersitas vestri S. Concilij dignetur accipere veritatem. *& alia manu.* Oret pro nobis Beatitudo vestri sancti Concilij, trecentorum decem & octo, vt charitatis quæ vobis data est Domini nostri Iesu Christi seruetur augmentum.

Data 5. Kalend. Nouembris, accepta 4. Idus Februarij, * Constantino septies, & Constantio Cæsare 4 Consule.

* Constantini Consulatus 7. incidit A.D. 326. Constantij 4. in 379. quo anno Constantinus octies Consul.

Baronij Censura A.D. 325. §. 171.

HVic (præced. scilic. epistol. Synodi ad Siluestrum) habetur coniuncta Siluestri epistola ad Synodum, sed mendosissima; quæ & ob Coss. perperam positos commentitia reputatur, vtpote quæ data & accepta habeatur sub Consulatu Constantij 4. cum Constantini 8. siue 7. qui est ab hoc annus quintus, &c.

Bin. in Not. ad 3. Syn. Rom. sub Siluestro.

Siluestri epist. ad Synodum rescripta idem firmissime attestaretur, si non ob Consulatum Constantij 4. & Constantini 8. perperam in ea positum mendosissima & fere commentitia reputaretur.

ÆGYPTIORVM EPISTOLA ad Marcum Papam.

Domino Sancto & Apostolici culminis venerando Marco, S. Rom. & Apostolicæ sedis atque vniuersalis Ecclesiæ Papæ, Athanasius & vniuersi Aegyptiorum Episcopi.

AD vos peruenisse non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, & maximè ab Arianis, quotidie patimur; quoniam [a] *in tantum* ab eis *persequimur, vt etiam viuere* iam *nos tadeat*. Nam *instanti tempore* subitò & *insperatè* in nos irruentes, nosque, iuxta præceptum Domini qui ait, [b] *Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam*, fugiendo propter cladem populi eos declinantes nos comprehendere non valuerunt, [c] sed omnia depopulati sunt. In tantum enim nostra vastauerunt, vt nec libros, nec vestimenta Ecclesiastica, aliaque ornamenta, nec reliqua vtensilia nobis dimitterent. Libros verò nostros vsque ad minimum incendentes, nec iota vnum relinquentes, propter veritatis fidem, etiam *Nicanam Synodum*, [d] *quo*modo clerus & populus imbuebatur, & maximè iam imbuti erant, in contumeliam nostram & omnium Christianorum *incenderunt*. Quapropter precamur (pater Beatissime) quia non dubitamus apud vos [e] plenaria esse Nicæni Concilij exemplaria, vt nobis illa quæ sanctæ recordationis prædecessoris vestri Syluestri fuerunt [f] *sub* tuta mittatis *stipulatione*. Nam quando prædictæ Synodo cum Beatæ memoriæ Alexandro digno Deo Pontifice nostro, id est, Alexandrinæ magnæ ciuitatis Episcopo, in Diaconatus interfuimus officio, sub nostræ præsentiæ testimonio, per Beatos viros [g] Victorem & Vincentium presbyteros Apostolicæ sedis *Apocrisarios* missa sunt prædicto Papæ Syluestro, cum *adstipulatione* subnexa capitula septuaginta.

a his verbis vsus Pseudo-Athanas. in epist. ad Felicem II.

b Matth. 10.

c hoc sub Marco non contigit sed sub Liberio A.D. 355. à Marci dormitione 19. Syriano in orthodoxos grassante

d not. phras.

e forte pleniora.

f phrasis Cōcil. 6. Carth. c. 4. & 9. vide & epistolas Cyrilli Alex. & Attici Cōstantinop. ad patres Africanos.

g Vitus non Victor à Syluestro missus.

Sane:

Sane præſentibus nobis [h] octoginta capitula in memorata tractata ſunt Synodo, ſcilicet quadraginta à Græcis, Græca edita lingua: & quadraginta à Latinis, ſimiliter Latina edita lingua. Sed viſum eſt CCCXVIII. patribus ſancto Spiritu repletis, in prædicto Concilio congregatis, & maximè iam dicto Alexandro & Apoſtolicæ ſedis Apocriſariis, vt decem capitula adunarentur aliis, atque congruis locis infererentur; & *ad* [i] *formam ſeptuaginta diſcipulorum*, vel potius *totius orbis terræ linguarum*, ſeptuaginta tanti & tam excellentis Concilij fierent capitula, quæ omnem Chriſtianorum informarent orbem, & omnes ſub *ſacerdotali & Chriſtiano nomine* degentes, vna fides & vna Sacerdotalis atque clericalis regeret norma, nec quiſquam [k] *à ſuo diſſideret capite*.

Nunc ergo, quia (vt prædictum eſt) ab inimicis S. Dei Eccleſiæ, & maximè ab Arianis, à quibus quotidie expugnamur, conterimur & opprimimur, præfata ſeptuaginta Nicæni Concilij capitula, quæ (præfata Synodo iam facta) iubente Domino meo Alexandro; decreto omnium Epiſcoporum attuli, quæ etiam coram omnibus recitaui atq; tranſcripſi, ſunt igne combuſta; Optamus, vt à veſtræ [l] *ſedis* auctoritate, *quæ eſt mater & caput* omnium Eccleſiarum, ea ad correctionem & recreationem fidelium orthodoxorum percipere per præſentes Legatos mereamur, quatenus [m] *ve-*

h *Tom.1.Concil. part. 1. p. 328. Alphonſi Piſani vel Binij de 80. Canon. Nicænis ſententia.*

Nobis pro 40. Canonib. Nicænis Latinorum, de quibus egit Athanaſius ſupra erunt 24. can. à Iulio citati epiſt. 2. ſimul cum Sardicenſibus, nam & Sardicenſes fuiſſe 40. teſtatur quædam eius Concilij antiqua præfatio in tomis Conciliorum. Pro Nicænis autem ibid. 40 Græcis, quorum etiã meminit ſuperius Athanaſius, nobis erunt 20. vi legati ex Concilio Carthag. 6. ſumpti vna cum Antiochenis, qui cum ſint numero 25. ſi adiungantur 20. vulgatis à numero 40. non multum recedunt. Arabicum quidem exemplar habens 80. canones & Græcos & Latinos complexum fuiſſe videri voluit, id autem an verum ſit necne aliorum eſto iudicium. *Confut.* vtraque coniectura fallax. Prioris nunquam aſſertor fuerit qui auerterit Marci dormitionem contigiſſe A. D. 336 Antiochenam vero Synodum A. 341. Sardicenſem 347. demum habitam. Poſteriorem nemo propugnauit qui meminerit canones Arabicos 80. vix ante 60 annos in lucem prodiiſſe. Mihi (vt quod ſentio dicam) probabilius videtur epiſt. huius cæterarumque artificem pro Nicænis & Apoſtolicis 70. canonibus. Adriani cap 72 Ingelramo Metenſi collectis ſupponere voluiſſe. Maximæ enim horum capitum partis vel patres Nicænos vel Apoſtolus autores facit: ſæpius vtroſque. Vide epiſt. 2. Pſeudo-Zephyrini. i Egregium ſanè commentum, linguarum non 70. ſed 72. meminere Clem. Strom. lib 1. Epiphan. initio Panarij & in hereſi Sethianorum. Hieron. in Matth 26. & Pſal. 44 Auguſtin. de Ciuit. Dei lib. 16. cap. 3. Proſper de vocat. gentium lib. 2. cap. 4. Arnobius in Pſal. 104. Beda lib. de 6. temporibus, Ado in Chron.

k Imitatus impoſtor Leonis verba epiſt. 84. l ſed s mater Eccl. non eſt ſed matris. Cathedra enim prima inter Eccleſiæ dotes teſte, Optato lib. 2.

m Nota phraſim familiarem Mercat.

stra fulti auctoritate, vestrisque precibus roborati, illæsi à memoratis æmulis sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris euadere, nobisque commissos eruere valeamus.

[n] *Verè* [o] nouimus *Apostolatus vestri cor gratia Sancti spiritus in tantum esse* [p] accensum, vt omnibus oppressis succurratis; quanto magis nobis, qui licet [q] exigui ordinis, tamen vestri sumus, & semper esse volumus? Ideò decet & oportet vos nobis hæc quæ rogamus, & alia (quæ necessaria *iuxta* [r] *sapientiam, quam vobis præstitit altissimus*, esse cognoueritis) absque tarditate præstare, [s] *vt tanta miseria squallores à fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum*, [t] auditu tantæ *miseriæ obserato, salutari curetur antidoto*; vt *diuino freti iuuamine*, vestraque auctoritate atque auxilio roborati, aduersantium tergiuersationes euadere valeamus: atque inconcusso *vultu, non fraude cuiusquam perculsi, assistere æterno iudici mereamur, & vocem audire inquientem*, [u] Euge, serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. *Et subscriptio.* Orantem pro nobis sanctum Apostolatum vestrum [x] *longæuis Dominus conseruet temporibus*.

n verba Concilij Rom. sub Gregorio II. indict. 4. id est, A. D. 721.
o cognoscimus.
p succensum vt radicitus tantæ miseriæ.
q Si tibi ex igni 2. sed.s Episcopi, quis magnus esse potest?
r imitatur impostor verba Concilij Afric. ad Bonifac. Papam.
s Concil. Rom. verba.
t aditu talis miseriæ.
u Matth. 25.
x phras. Ioan. II. Papæ in epist. ad Iustinianum.

MARCI PAPÆ
Epistola.

Dominis venerabilibus fratribus Athanasio, & vniuersis Aegyptiorum Episcopis, Marcus Sanctæ Romanæ Apostolicæq; sedis & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus.

DOLEO fratres, & nimium contristor super afflictione vestra, sed oppido consolor quod [a] *vento agitata* non estis *arundo*, sed recti in fide inter omnes procellarum & turbinum colluctationes incessanter perduratis.

[b] *Lectis* ergo *fraternitatis* [c] vestræ *literis vigorem* constantiæ

a Matth. 11.
b verba Leonis epist. 85.
c fratern. tuæ lit. vig. fidei tuæ quam

stantiæ vestræ, quem *olim noueramus, agnouimus. Congratulanter* [d] vobis *quod ad* custodiendum Christi gregem, *pastoralem curam vigilanter* [e] insequimini; *ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quosque dilacerent,* [f] qui non ad hoc subintrarunt vt aliqua *correctione proficiant, sed* vt *ea quæ sunt sana corrumpant.*

Quapropter [g] *moneo, & hortor dilectionem vestram, vt* bonum quod incepistis adminiculante diuina gratia vsque ad finem perducere satagatis, veritatis voce monente, [h] *Beatus qui perseuerauerit vsque in finem. vnde enim Beata* [i] *perseuerantia, nisi de virtute patientiæ? Nam* iuxta [k] *Apostolum*, Omnes qui volunt pie viuere in Christo persecutionem patientur: *quæ non in eo tantum computanda est, quod contra Christianam pietatem aut ferro aut ignibus agitur, aut quibuscunque supplicijs; cum persecutionum sæuitiam suppleant & dissimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium, & malignarum tela linguarum: quibus conflictationibus* [l] communia *semper membra* pulsantur, *& nulla piorum portio* [m] conflictatione *sit libera, ita vt* nec *periculis, nec* [n] otio *careant nec* labore.

Nam hæc [o] *& omnia incrementa probabilium studiorum, & in eis vsque in finem perseuerantia,* [p] atque *bona voluntatis* incrementa *ad Christi gratiam* [q] semper sunt referenda, vt in omnibus quæ agimus Deus omni perfectè laudetur tempore.

De capitulorum namque veritate & numero Nicæni Concilij, [r] cui vos interfuisse literis vestræ fraternitatis significastis, à nostris qui vobiscum vna interfuerunt diligentioribus requisiuimus collocutionibus; qui ita vt vestræ testatæ sunt literæ, omnem nobis ordinem exposuerunt, & vestram epistolam *per omnia* [s] *vestram* esse testificati sunt: non vt nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitremur; sed nos & vos, illosque absque vlla in posterum titubatione vnum sentire optaremus; & Sancta Romana Ecclesia, quæ [t] semper immaculata mansit, & Domino prouidente, & (B. Petro opem ferente) in futurum manebit, sine vlla hæreticorum insultatione firma & immobilis omni tempore persisteret.

d tibi quod ad custodiã gregum Christi.
e exequeris.
f dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione proficiant, se etiam ea.
g Leo epist. 2.
h verba Leonis epist. 92.
i beata erit.
k secundum Apostolicam prædicationem.
l cum omnia semper Ecclesiæ membra pulsentur.
m hic attentatione sit.
o otia labores.
o verba Celestini cap. 11. ad Gallos.
p & bona volunt. exordia.
q gratiam referre docete unt.
r hoc scil. ignorabat Marcus.
s forte veram
t Regina sedet, non vidua luctum non videbit Apoc. 18.

His itaque peractis, diligenter requirentes in [u] Sanctæ noſtræ & Apoſtolicæ ſedis ſcrinio eadem quæ Sanctæ recordationis prædeceſſori meo Syluestro ſunt directa, ſeptuaginta (ſicut ſignificaſtis) capitula illæſa inuenimus. Ipſa enim vobis (propter auctoritatem & ſubſcriptionem tantorum Patrum & eius magni Concilij) minimè miſimus; ſed pro eiſdem coram Apocriſariis veſtris alia ſimilia, eundem numerum, eademque verba, & ipſam ſubſcriptionem continentia vobis reſcribere, & *ſub* certe [x] *ſtipulatione* & confirmatione mittere curauimus.

u omnia tibi Sancta etiam fraudes.

x de hac phraſi ſupra diximus.

Et [y] *quis eſt, qui fratribus ſuis* talia *negare* audeat? Nam non negligenda a nobis hæc per Sancti Spiritus gratiam Dominus docuit, ſed fideliter exercenda & fratribus contradenda & docenda diſtribuit.

y verba Atici in epiſtol. ad Patres Concil. Carth. ſub Bonifacio. A.D. 422.

Hæc Apoſtolorum viua traditio. Hæc eſt vera charitas, &c. *

* Seqq. ad finem epiſtolæ habent Pſeudo-Lucij epiſt. & Pſeudo-Felicis epiſt. 3.

Datum [z] 10. Kal. Nouemb. Nepotiano, & ſecundo viris Clariſſ. Coſſ.

z Nullus Nepotiani Conſulatus cum Secundo ſed cum Facundo. contigit autem A. D. 336. quo anno Marcus ſedit à 16. Ianuarij ad 7. Octobris. Data ergo Epiſtola 16 die à morte Marci.

Baron. ad A. D. 336. § 58. *&c.*

HOc anno iiſdem Conſulibus 10. Kal. Nouemb. data legitur Marci nomine epiſt ad S. Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum, & ad cæteros Ægypti Epiſcopos: cuius argumentum ex ſcripta ſuperius & ibi poſita epiſtola Athanaſij & aliorum eiuſdem Prouinciæ Epiſcoporum ad eundem Marcum facilius intelligitur; Nempe Ægyptios dira Arianorum perſecutione vexatos inter alia diſpendium paſſos eſſe Nicænorum Canonum, qui vnà cum omnibus aliis libris ab iiſdem incenſi fuerint: quorum exemplar à Romana Eccleſia, iiſdem datis ad Marcum Papam literis, poſtulant impetriri. Quibus quidem literis, tum Ægyptiorum tum Marci, Nicænorum Canonum numerus definitur; nimirum ab eadem magna Synodo ſtatuta fuiſſe 70. ſecundum (vt aiunt) numerum diſcipulorum capitula.

1 59. Mirum certè cum diu multumque inter Eccleſiam Africanam & Romanos pontifices Zoſimum ac Bonifacium agitata ſit controuerſia de numero Nicænorum Canonum, ipſos eiuſmodi epiſtolas præteriiſſe. At Mercatoris merces nonnihil ſuſpectæ redduntur, vtpote quæ germano rectæ rationis temporis ſigno minimè
2 inueniantur eſſe ſignatæ. Quonam pacto (quæſo) ſub dictis Coſſ. potuit Athanaſius Alexandria ad Marcum ſcripſiſſe, qui iam
3 exul hoc anno agebat in Galliis? Et quænam ſub Conſtantino Arianorum

rianorum contigit in Ægypto, cum non Marci tempore A. D. 355. sed multo post, quando Constantius Georgium in locum Athanasij subrogauit, passa sit Ecclesia Alexandrina violentam Arianorum vastationem? Sed & quonam pacto Marcus potuit 10. Kal. Nou. 4
scripsisse ad Athanasium, cum hoc ipso anno Nonis Octobris reperiatur esse defunctus? Eum quidem nonnisi 8. menses sedisse S. Hieronymus testatur in Chronico. Videat hæc, qui eas citat, Marianus Scotus, & pariter contendit, nonnisi 8. mensibus sedisse Marcum. quonam modo fieri potuit, eam datam esse ab ipso Marco epistolam, si iam ante ipse ex humana vita desierat?

60. Quicquid sit, vnum eundemque esse putamus auctorem, qui has concinnauit literas cum eo qui finxit epistolam illam Bonifacij Papæ ad Eulatium Episcopum Alexandrinum, de restituta communione Ecclesiæ Africanæ: de qua consule quos diximus in nostris ad Rom. Martyrologium notis. Voluit ille sapiens architectus bene esse consultum assertioni Zosimi & Bonifacij, de Nicæno canone extra vicenarium numerum allegatum: homo ille ad fictionem confugit, qui ignorauit ex apertissima veritate solutionē afferre: de quo superius dictum est, cum egimus de numero Nicænorum Canonum. Procul absit ab Ecclesiastico tractatore omnis turpis suspicio fictionis & imposturæ, qui pura luce tantummodo gaudeat veritatis; præstat enim ingenuè ignorantiam fateri magis, quàm ex mendaciis emendicatam scientiam affectare.

Bellarmin. de Rom. Pontif. lib. 2. c. 25.

QVod illi can. (Nicæni scil.) non sint omnes, probant nonnulli ex epist. Athanasij ad Marcum Papam, in qua petit exemplum Nicæni Concilij ex Rom. pont. scrinio, asserens exempla, quę erant Alexandriæ fuisse cremata ab Arianis.

Sed hoc argumentum ridetur à Magdeburgensibus, & verè non est solidum. Nam illa incensio librorum accidit tempore Constantij Imp. quando Athanasio expulso Georgius quidam Arianus in locum eius ordinatus est, vt ipse Athanasius testatur in epist. ad omnes orthodoxos: constat autem ex Chron. Hieronymi, Marcum Papam eo tempore iam fuisse defunctum. Deinde si Marcus Papa 5
exemplum misisset ad Alexandrinos ex Romano scrinio, certè conuenissent deinceps inter se exemplaria Romanum & Alexandrinum. Quomodo ergo in exemplari à S. Cyrillo ex Alexandria ad Africanos misso, deerant isti canones tres, qui inueniebantur in Romano? Omissa ergo ista Athan. epist. probatur canones illos non esse integros, &c.

Idem de Scriptur. Eccles. in Athanasio. De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium, con-

stat ex ratione temporis, eas epistolas esse suppositities, vt dicemus infra in obseruatione ad Gratianum.

Idem in Gratiano.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi posse videtur; quod non habuit delectum auctorum ex quibus Decreta collegit. Annotabo hic aliqua loca per modum exempli.

Primo distinct. 16. canone *septuagin a*, citatur epist. S. Athanasij Episcop. Alexandrini de canon bus Nicænis incendio consumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baronius Tom. 3. Annal. demonstrat eo tempore Athanasium fuisse exulem in Galliis, & incensionem illam canonum Nicænorum contigisse diu post obitum Marci Papæ; & ipsum Marcum defunctum iam fuisse quando scribitur respondisse ad Epistolam Athanasij: vt vndique nutet fundamentum harum epist. & 70. canonum Nicæni Concilij.

Possevin. in Appar. Ad Marcum Papam Epistola, & Marci rescriptum sine dubio non sunt Athanasij, &c.

Et in verbo Marcus De epist. ipsi Marco Papæ adscripta, &c. consule Baron. Card. Tom. Annal. 3. pag. 428 & seq. primæ Rom. edit. Quin p. 676. refellit quorundam historicorum de ea commentum.

Binius in Not. ex Baronio & Bellarmino.

Hanc surreptitiam, & ab aliquo confictam quinque rationes euidenter ostendunt. 1. 2. & 4. *ex Baronio*, 3. *ex Baronio & Bellarmino*, 5. *ex Bellarmino hausta ad verbum, ideò hic non repetimus.*

Easd. epist. *Petrus Nannius* in 3. classem relegauit cum cæteris suppositiis libris quos Athanasij non putauit. Vide eius præfat. ad Anton. Perenotum Attrebatensem Episc Athanasij operibus præfixam.

CENSVRA.

HIs omnibus addo, vnum eundemque (si me non fallit coniectura) vtriusque epist. artificem, eumque anno D. 721. posteriorem fuisse: certè eum ex variis Attici, Celestini, Leonis, Symmachi, Gregorij I. Agathonis & Gregorij II. male consutis locis epist. suas concinnauisse perspicuum est.

Hincmar. libri aduers. Hincmar. Laudun. cap. 20.

Quod in epistola ex nomine Athanasij, & Episcoporum Ægyptiorum ad Marcum successorem Syluestri habetur 80. fuisse capitula, 40. scilicet à Græcis Græca edita lingua, & similiter 40. à Latinis Latina edi ta lingua & ab Episcopis 318. in 70. redacta fuisse capitula; si numerantur illa quæ in epistola Iulij designantur, & illa quæ

quæ designata prætermittuntur, sed & illa quæ in Epistola Felicis leguntur, plura quam 70. & *inter se diuersa* inuenientur, & in eisdem epistolis non inueniuntur memorari; minime autem connumerari illa capitula quæ ex Nicæno Concilio sumpta seruauit antiquitas, & hactenus tenet ac veneratur Ecclesia.

Et cap. 21. Regulas connumeratas à cap. 20. Nicæni Concilij si quis per singula consequentia Concilia ex ordine numerauerit, in Antiocheno Concilio loca prælatorum numerorum tenere inuenies. Vnde manifestum est nonnisi tantum 20. quæ habemus capitula fuisse in Nicæno Concilio constituta, verum & longissimarum ætatum ex antiqua consuetudine prolixa tempora, per quæ ipsius Concilij hæc tantum 20. capitula fuere suscepta, verbis præfati historiographi indubitabilem faciunt fidem, &c. *citauerat Hincmar. hist. tripat. lib. c. Rufin. hist Eccl. lib. c. Carthag. Concil. epistolas Cyrilli, Attici, & Afrorum, Concil. Chalced. act. 12. canones Antiochenos & regulas 95. & 96. appellans.*

Et cap. 24. Contra auctoritatem veterum qui veraci attestatione confirmant non plura fuisse capitula sacri Nicæni Concilij, quam illa quæ ex antiqua consuetudine Catholica tenet & veneratur Ecclesiæ, his acquiescere nolens contende, &c.

IVLII PAPÆ

Epistola I.

Venerabilibus fratribus, vniuersis Orientalibus Episcopis, Iulius.

DECVERAT vos, fratres, alios Ecclesiasticis instruere disciplinis; & non talibus *arguere machinamentis*, dicente Ioanne Baptista, [a] *Neminem concutiatis neque calumniam faciatis*; & reliqua. De qua re & [b] Apostolus Paulus nos instruit, dicens; *fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hominem huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris*; & reliqua. Et alibi [c] Petrus Apostolus ait, *Omnes vnanimes in* [d] oratione estote, *compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo*, [e] vel *maledictum pro maledicto; sed è contrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis. Qui*

a Luc. 3. Ioannes milites alloquebatur tu vero Episcopos.
b Gal. 6.
c 1. Pet. 3.
d in fide.
e nec maled.

enim vult vitam diligere, & videre dies bonos, coërceat linguam ſuam à malo, & labia [f] *ſua ne loquantur dolum: declinet à malo, & faciat bonum; inquirat pacem, & ſequatur eam: quia oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum; vultus autem Domini ſuper facientes mala.*

f eius.

Quid peius eſt, fratres, quam vt Sacerdotes Domini, qui ab omni mala coinquinatione & à nocumento omnium Chriſtianorum (quanto magis à fratrum & coëpiſcoporum?) alieni debent exiſtere, quos tueri & ſubleuare ab inſidiis debent, & quos fouere & diligere ſummopere oportet, perſequantur eos, & communione *priuari decertent*? Nec recordamini ſapientiam, quæ ait, [g] *Peruerſa enim cogitationes ſeparant* homines *à Deo*. Si peruerſæ cogitationes ſeparant homines à Deo, quantò magis opera iniqua? Quid enim nequius eſt quam vt illos de quibus Dominus ait, [h] *Qui vos* tangit, *tangit pupillam oculi mei*, quiſquam auertere, perſequi, deſtruere nitatur? [i] *Probata autem virtus* [k] portat, protegit & conſolatur oppreſſos, & docet *inſipientes*.

g Sap. 1.

h Zach. 2. vide ſup. Pſeudo-Clem. epiſt. 1. &c.

i Sap. 1.

k virtus corripit inſip.

Eſt enim *Deus teſtis cordis* hominis, *ſcrutatorque verus* ſingularum conſcientiarum, & linguarum ſingularum *auditor: quoniam Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia ſcientiam habet vocis.* Et aliàs idem ipſe ait; [m] *Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc eſt charitas; non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos, & miſit Filium ſuum propitiationem pro peccatis noſtris. Chariſſimi, ſi* [n] *Deus dilexit nos, & nos debemus* [o] inuicem *diligere. Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta eſt. In hoc* [p] intelligimus *quoniam in eo manemus, & ipſe in nobis; quoniam de ſpiritu ſuo dedit nobis. Et nos vidimus, & teſtificamur quoniam pater miſit filium ſuum Saluatorem mundi. Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo; & nos cognouimus & credidimus* [q] charitatem *quam habet Deus in nobis. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo. In hoc perfecta eſt charitas nobiſcum, vt fiduciam habeamus in die iudicij, quia ſicut ille eſt & nos ſumus in hoc mundo.*

l Sap. 1.

m 1. Ioan. 4. Imo alius, ſuperiores enim ſunt Pſeudo-Salomonis.

n ſi ſic.

o alterutrũ.

p cognoſcimus.

q charitati.

mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam pœnam timor habet. Qui autem timet nō est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum. Nam & ipsa sapientia ait, [r] *Lingua sapientium ornat scientiam, os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Lingua placabilis lignum vitæ, quæ autem immoderata est conteret Spiritum. Domus* [s] *iusti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam, cor stultorū dissimile erit. Victimæ impiorum abominabiles erunt Domino; vota iustorum placabilia. Qui sequitur iustitiam diligitur* [t] à Domino. Item alibi, [u] *Labia iusti considerant placita, os impiorum peruersa.* [x] *Simplicitas iustorum diriget eos, & subplantatio peruersorum vastabit* [y] eos; *justitia rectorum liberabit eos, & in insidijs suis capientur iniqui. Iustus de angustia* [z] liberabitur, *& tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum, justi autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum* [a] exaltabitur *ciuitas, & in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur ciuitas.*

r Prou. 15.
s ibid.
t ab eo.
u Prou. 10.
x Prou. 11.
y illos.
z liberatus est.
a exultabit.

Nec consideratis, qui fratres persequi non cessatis, qualia Iob patientissimus inter cætera exorsus loquitur: [b] *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi,* [c] *quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento & diademate judicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo; Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Et paulo post: [d] *Si negaui* (inquit) *quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci, si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero egressa est mecum.*

b Iob. 29.
c eo quod.
d Iob. 31.

Nam si quis hæc recto omnia considerauerit oculo, nequaquam [e] *fratres nocere*, sed liberare festinabit, quia

e N. phras.

[f] nihil deterius est quam ciues ciuibus inuidere, & fratres fratribus insidiari aut calumnias *facere*. Talibus [g] enim refragari volentes insidiis Patres sancti, Synodum congregauerunt generalem in Nicæa, *vitam* [h] *corrigere hominum* cupientes *in Ecclesia commorantium*: Licet dudum instituta sanctorum [i] *multa* Patrum essent conscripta, posuerunt [k] *leges quas sacros canones appellamus*, quibus multa pernecessaria ad statum Ecclesiæ sanctæ Dei & supplementum *columnarum eius, id est Episcoporum qui eam proprijs humeris gestant*, sunt decreta, & nocumenta eorum prohibita; ita vt qui talia agere tentauerint, aut eis nocere præsumpserint, [m] *siquidem Clerici fuerint, à proprio gradu decidant; qui verò Monachi aut Laïci fuerint anathematizentur.*

Quibus armati exemplis, oportere [n] *arbitrati sumus, ab omni potente Deo inspirati*, [o] vt hanc *accensam discordia flammam extinguere* Apostolica debeamus auctoritate; *& non concedere eam vlterius animas depasci humanas.* [p] *Quapropter* vnà [q] cum omnibus Apostolicæ subiectis regulæ *sancimus*; ne quisquam deinceps Christianorum talia perpetrare, aut Episcopis temere nocere præsumat: cum & Doctor gentium idipsum prohibeat, [r] dicens, *Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem*; & reliqua.

Bonum [s] *est namque proculdubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes*, fratribusque subuenire, & inuicem non inuidere sed adiuuare. Audite, inquam, iam factam *in Nicæa ciuitate* Synodum, *cui & ego ipse* [t] *conscientia mea cultum decenter exhibui, nihil aliud volens quam concordiam omnibus* [u] fabricare, *& præ cunctis arguere & remouere hanc* insidiantium altercationem; quas præuidentes sancti Patres insidias & illicitas altercationes, [x] vnanimiter in prædicta Nicæna statuerunt Synodo: Vt [y] *nullus Episcopus nisi in legitima*

f hoc argumento vtitur Pseudo Dionys. epist. 1. Pseudo-Dam. al. epist. 4.
g hæc commentum adstruere conatur Pseudo Athan. epist. ad Felicem II.
h verba Sozom. lib. 1. c. 22. ex hist. tripertita li. 2. c. 14.
i enumera multa illa instituta ante A.D. 325. scripta.
k verba hist. Tripart. li. 2. cap. 14.
l hæc repetit Pseudo Athanas. epist. 1. ad Felicem II.
m extrema verba canon. 2. Chalced. 27.
n verba Typi Constantis Imp. editi in gratiam Monothelit. Côcil. Later. consult. 4. p. 450.
o sicut talem.
p Quapropter sancimus nobis subiectos.

q an plebis est sancire regulas Ecclesiasticas? r hoc non prohibet sed ne iuniores Episcopi fastu turgidi potestate abutantur.
s verba Synodi loco citato: iisdem abusus Pseudo-Alex. epistol. 2.
t verba Constantini M. epist. ad Alexandrinos. Socrat. hist. lib. 1. cap. 6. καθ' ὃν πᾶς εἷς ἐξ ὑμῶν ἐγὼ ὁ συνθεράπων ὑμέτερος καθ' ὑπερβολὴν τῇ χαίρων. vide hist. Tripartitam lib. 3. c. 22.
u fabricari. x hoc falsum.
y verba Adriani I. cap. 3. collect. Ingelramo datæ.

Synodo,

Synodo, & *suo tempore Apostolica auctoritate conuocata*, *super* [z] quibusdam criminationibus *pulsatus audiatur:* id est, iudicetur *vel* [a] damnetur. *Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in vanum deducatur quod egerint, nec inter Ecclesiastica vllo modo reputabitur.* Ipsi verò *primæ sedis Ecclesiæ* [b] *conuocandarum generalium Synodorum iura*, & iudicia Episcoporum *singulari priuilegio*, Euangelicis & Apostolicis atque Canonicis concessa sunt institutis; quia semper [c] *maiores caussæ* ad sedem Apostolicam multis auctoritatibus referri præceptæ sunt.

Nec vllo modo potest *maior à minore judicari.*

Ipsa namque omnibus maior & [e] *prælata est Ecclesiis*, [f] quæ non solummodò Canonum & sanctorum Patrum Decretis, *sed Domini Saluatoris nostri voce* singularem *obtinuit* [g] principatum. *Tu es*, inquit, [h] *Petrus*, *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & reliqua. *Et quæcunque ligaueris super terram & solueris, erunt ligata & soluta in cælo & in terra.*

Porro dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum, in præfatis [i] antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, nō oportere [k] *præter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari*, nec Episcopum damnari; quoniam sanctam Romanam Ecclesiam primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt. Et sicut B. Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum; ita & hæc Ecclesia ipsius nomine consecrata, [l] Domino instituente, *prima* [m] *& caput* sit cæterorum, & ad eam quasi ad matrem atque apicem omnes [n] *maiores Ecclesiæ causæ & judicia Episcoporum* recurrant, eiusque iusta sententia terminum sumant; [o] *nec extra Romanum quicquam* ex his *debere decerni Pontificem:* quatenus non ita proteruè, & pro libitu cuiuspiam, suo proprio arbitrio quibusque Metropolitanis, sicut [p] agere solebant, liceat inconsultò Romano Pontifice aut maiores Ecclesiæ *causas deturbare*, aut E-

z quibuslibet criminibus.

a vel impe.a.tur,. si aliter.

b hoc repe.it Pseudo-Pelag. II. epist. 8.

c Innocent. epist. 2. c. 3. Vigilius epist. 2.

d verba Pseudo Clement. epist 1.

e hæc desum p. tin. postur ex Decre.o Gela.ij de apocr. scriptu.ris, eadem h.bet Pseudo-Anaclet. epist. 3.

f nullis Synodicis constitu.is ed Euangelica voce D.

g obtinuit primatum.

h inquit en.tis.

i Quæ tu antiqua statuta memoras infantientis cerebri figmenta sunt.

k hoc asserit Socra.. lib. 2. c. 8. & 17. sed n h.l tale Iulius in epist. nec Athanasius in Apologia. 2.

l hoc falsom. vide supra Pseudo-Anaclet. epistol.

m Adrian. I. collect. c. 3. n Vig epist. 2. o Sozomeni sententiam vero carentem fundamento, hic pro lege obtrudit impostor. vide li. 3. c 9. p quid proteruè agere solebant Metropolitani Apostolorum seculo? digere crapulam impostor.

piscopos damnare; sed [q] *communi* Sanctæ Rom. sedis Episcopi *concilio*, *& concordi actione* quæcumque sunt Christi zelo agenda, disponant vnanimiter, rectéque sentiant, & ea quæ senserint non sibimet discrepando; sed Deo placita perficiat.

Est etiam in iam fata Nicæna concorditer statutum [r] Synodo, *accusatores & accusationes, quas seculi leges non* admittunt, à sacerdotali funditus auerti nocumento. *Ecce*, [s] inquit Propheta, *quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: illi vero non in vnum habitant qui à fratrum se solatio subtrahunt, aut fratribus insidias præparant.*

Non [t] *alieno vos, fratres, patiamini peccato grauari, quia quod (necesse est nos dicere) veremur* id est, *ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter adspicite B. Petri gloriam, & cum ipso communes omnium Apostolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas,* qui pro fratrum non destructione, sed confirmatione & veritate in Christo passi sunt.

Nos [u] *ergo, qui Domini discipuli & dici & esse volumus, portare crucem Christi & compati fratribus debemus*, & non persequi. [x] Subtrahite (rogamus) actus cogitationesque à talibus nocumentis, si non vultis ipsam in vos suscipere vltionem; quoniam [y] *talionem meretur, qui fratri foueam præparat.*

Et nos scitote [z] *hunc typhum deinceps non esse passuros*, vt ea quæ ad hanc specialiter sanctam pertinent sedem, sicut [a] *judicia, Episcoporum & maiores Eccl. causæ*, vt paulò superius prælibatum est, vos patiamur [b] nobis inconsultis inuadere absque vestri status periculo. Sed si quis, ab hodierna die & deinceps, Episcopum præter huius sanctæ sedis sententiam damnare, aut propria pellere sede præsumpserit, sciat se [c] *irrecuperabiliter esse damnatum*, & proprio carere perpetim honore; eosque qui absque huius sedis sunt eiecti sententia vel damnati, huius sanctæ sedis auctoritate, scitote pristinam recipere communionem & in propriis restitui sedibus; quoniam & prius, [d] à tempore scilic. Apostolorum, hæc huic sedi sanctæ concessa sunt, & postea in memorata Nicæna

Synodo,

q vide Adriani I. coll. c. 43.

r falsò m dicit impostor: hoc statuit Concil. Carthag. 7 c. 2. & ex eo Adrian. I. cap 11 collect. Ingelramno datæ.

s his verbis vsus est Pseudo-Alexand. epist. 2.

t verba Leonis epist. 25. nec alieno peccato patiamini vos.

u hæc verba repetit Pseudo Alexand. epist. 2.

x minatum Orientalibus Iulium scribit Sozom. li. 3. c. 9. hinc illæ impostoris næniæ.

y ibid.

z verba Patrũ Conc. Afric. in epist. ad Bonifac.

a vide Vigil. epist. 2.

b an te consulto fratres inuadere licet sine periculo?

c diuum sibi poscit honorem demens, & non imitabile fulmen simulat.

d Quæ Romanæ sedi concessa asseris, nec à tempore Apostolorum, nec à Nicæna Synodo collata sunt.

Synodo, propter prauorum hominum infestationes, atque hęreticorum persecutiones, & insidiantium molimina fratrum, sunt concorditer ab omnibus corroborata; vt magis singuli prouideant ne talia audeant perpetrare; & caueant, si non propter Deum & amorem fratrum, tamen propter opprobrium hominum, ruborem suum atque canonicam vltionem; saltem hęc timore & verecundia compressa silentioque comprimantur, [e] *amputato*, scil. *totius vsurpationis excessu*: quia nullus debet præsumere quæ sibi non videntur esse concessa.

Quam [f] *culpam nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationem honoris* [g] accipitis, *inde legem totius obseruantiæ sumeretis; & B. Apostoli Petri sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiastica magistra rationis. Vnde* [h] *sicut multum nos ea quæ à* [i] vobis *piè* recteque *sunt* acta *lætificant: ita nimium ea quæ sunt perperam gesta contristant:* quoniam [k] *necesse post multarum* talium *experimenta causarum*, hæc in posterum *sollicitiùs prospici & diligentius præcaueri, quatenus* ea quæ sunt ab Apostolis [l] eorumque successoribus statuta *nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur,* [m] *nulla concertatione turbentur.*

Nam [n] *sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent; ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Connexio totius corporis vnam sanitatem, vnam pulchritudinē facit: & hæc quidem connexio totius corporis vnanimitatem requirit; sed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum; quibus etsi dignitas communis non* [o] *est, tamen ordo generalis* est: *Quoniam & inter beatissimos Apostolos, in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est vt cæteris præemineret. De qua forma Episcoporum* [p] *quædam orta est distinctio, & magna* [q] ordinatione *prouisum ne omnes sibi omnia vindicarent; sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursum quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem* eius *susciperent ampliorem, per quos ad vnam B. Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsquam à suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdam* [r] *præpositum, non*

e verba Leonis epist. 84.

f eiusd. epist. 4 cap. 7.

g accepistis.

h eiusd. epist. 84.

i à te pie sunt curata.

k & necesse est.

l ibid. c. 11.

m interiacēt lin. 4.

n ibid. post lin. 6.

o non sit, est.

p Episc. quoque

q dispositione.

r esse præpositum.

moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum; ſed obedientiam quam exigit etiam ipſe dependat.

f Hebr. 13.

t Ital. & vulg. peregrinis.

Nolite itaque errare, fratres mei dilectiſſimi; [f] *Doctrina varijs &* [t] extraneis *nolite abduci.* Et inſtituta Apoſtolicorum virorum canoneſque habetis, his fruimini, his *circumdamini*, his delectamini, his armamini; vt his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula perſiſtere valeatis.

u verba Gelaſij c. iſt. 9. cap. 10.

x obſeruantiam.

y ſatiſque cōueniens ſit.

z quam illic vigere conſpiciat vbi.

a Cant. 2. 1. Cor 14. Pſalm. 47.

b atque iterum.

c & diſtribuite gradus eius vt.

d verba Siricij epiſt. 1. quia pro officij noſtri.

e vltimus Maximiani Conſulatus incidit in A. D. 311. Felicianus cum Titiano magiſtratum geſſit A. 337.

Satis [u] enim *indignum eſt, quenquam vel Pontificum vel ordinum ſubſequentium hanc* regulam [x] *refutare, quam B. Petri ſedem & ſequi videat & docere.* [y] Multum enim conuenit, *vt totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſeruatione concordet,* [z] quæ inde auctoritatem habet *vbi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum, dicente ſcriptura,* [a] Ordinate in me charitatem: *& item,* Omnia cum ordine fiant. *Iterumq;* [b] *Pſalmiſta prædicante,* Circumdate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda veſtra in virtute eius, [c] vt enarretis in progenies alteras, quoniam hic eſt Deus, Dominus noſter in æternum, & ipſe reget nos in ſecula.

Officij [d] enim *noſtri conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas, quibus maior cunctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit*; ne per taciturnitatem aut fauere aut conſentire videamur fratrum nocumentis.

Data Kalend. Octob. [e] Feliciano & *Maximiano* viris Clariſſ. Coſſ.

Binius in Notis.

HANC epiſt. Feliciano & Titiano Coſſ. datam anno Chriſti 337. ex prima Romana Synodo ſub Iulio habita à Pontifice nomine ſu ſcriptam fuiſſe his rationibus ſic ſatis euidentibus ſtatuere licet. Primum, eodem Conſulatu Feliciani & Titiani hæc Epiſtola atque Romana Synodus conſignata ſunt. Secundo, quod de iniuſta Athanaſij & Marcelli Ancyrani condemnatione & relegatione facta redarguantur ab his qui ſe hunc ob finem conueniſſe in actis Synodi apertè profitentur his verbis, *Pro fratrum oppreſſione tractantes laboremus; quia dum ill tam grauiter affliguntur, nos nec reſpirare nec quieſcere poſſumus.* Anno Chriſti 336. Athanaſium ſuis conuenticulis aliquoties cond. mnatum relegauerant. Quæ cum citra Rom. pontif. ſcitum. & conſenſum contigiſſent, iure meritoque de nullitate facti, & Eccleſiaſticarum conſtitutionum violatione reprehenduntur. An

citra

citrà Rom. pont. consensum & approbationem Concilia celebrare liceat, suprà multis in locis attigimus.

CENSVRA.

RATIONES quas *euidentes* putas, friuolas esse contrariis rationibus demonstro. Quatuor ad minimum falsa supponis. 1. Romæ in causa Athanasij Synodum congregatam Feliciano & Titiano Coss. 2. Eius acta extare. 3. Eiusdem Patres Athanasij & Marcelli ærumnis condolere. 4. Horum damnationem iniustam, quia citra Romani Pontificis consensum scitumque facta est, &c. Ego vero 1. acta, quorum testimonio niteris, commentitia esse assero. 2. Eadem Consulatu Maximi vel Maximiani, qui Feliciani collega non fuit, mendose consignata esse moneo ex Baronio, cuius hæc verba sunt ad A.D. 337. §.67. *Hu quoque Coss. Feliciano & Titiano consignata reperitur Rom. Synodus sub Iulio Papa centum & 16. episcoporum; in qua tamen Maximus Consul cum Feliciano ponitur, cum Cassiodori & Græcorum Fastorum consensu Feliciano nonnisi Titianus collega iungatur. Quod autem spectat ad Synodum dictis Coss. adnotatam, cum triplici & inter se diuersa Chronographia signetur, mendum in notas numeri irrepsisse facile est intelligere; primum enim Anno 4. dictorum Augg. rursum indictione 6. atque demum nominatis Coss. ponitur eadem Synodus celebrata.* Indictio 6. contigit A.D. 333. vel 348. Constantij annus 4. incidit in A.D. 348. Indict. 13.

3. Sententiam in Athanasium pronuntiatam; eo nomine quod citra consensum Rom. pontificis lata fuerit, viribus caruisse nego. Ideò enim nulla fuit, quia à iudicibus Athanasio falsis criminibus obruto infensissimis, nulla veritatis, æquitatis, fidei ratione habitâ, dictata; veriusque proscriptio quam Episcopale iudicium fuit.

4. Iulius (Athanasio ipso prohibente) non ante ad Orientales scripsit, quam ipsi arbitrium causæ, tam ab Eusebianis accusatoribus, quam ab Athanasio reo delatum fuit. Constat autem Eusebianos Iulium conuenisse A.D. 339. eos ergo citauit Iulius A.D. 340. non Feliciano & Titiano sed Acyndino & Proculo Coss.

5. Qui epist. supposuit Iulio, veritate historiæ neglecta, quicquid in buccam venit euomuit verius quam elocutus est: phrasis ineptissima mendacissimis placitis conspersa est; quibus admistæ aliquot sententiæ Concil. Chalced. & Carthag. 7. Siricij, Africanorum patrum, Leonis, Gelasij, Martini I. Adriani I. quin & Typi Constantis Aug. in gratiam Monothelitarum, vt de plagiario dici possit, eum Flectere si nequeat superos, Acheronta mouere.

gnoſcitur. Nec ſolum in his *nobis contumeliam irrogatis*, ſed etiam in his quod [l] *Concilia* noſtra diſſoluitis, neque ea rata ſinitis eſſe.

Sunt namque à nobis, & maximè à totius [m] Orientis Epiſcopis damnati Athanaſius Alexandrinus, Paulus Conſtantinopolitanus, Marcellus Ancyræ, *Aſclepius* Gazæ, *Lucianuſque* Adrianopolites pro certis criminibus quibus aduerſarij ſunt apud nos inſcripti, quæ (per præſentes huius Epiſtolæ latores) omnia ſub certa relatione veſtræ *innoteſcere* non omittimus Sanctitati.

Quibus agnitis, ſi noſtris placitis magis quam eorum machinationibus *aſſentire*, & *ordinatos* [n] *Epiſcopos in damnatorum* loco *firmare* eligitis, *pacem* vobiſcum *& communionem habere* volumus. *Si verò* aliter egeritis, & eis amplius quam nobis aſſentire iudicaueritis, *contraria celebrabimus*, & vobiſcum deinceps nec congregari, nec [o] *vobis obedire*, nec vobis veſtriſque fauere volumus; ſed per nos, (quicquid melius elegerimus) agere conabimur. Nam *nullus eſt in hac parte terrarum ætatem habens*, qui ignoret prædictorum molimina ſeductorum; propter eos enim multa ſunt mala peracta, multa Concilia [p] *diuerſis & aſperis temporibus* celebrata, multæ ſeditiones, multæ machinationes, multa nobis opprobria illata, & alia multa quæ enumerare perlongum eſt. Nam ſi his conſentire eligitis, tunc liquet, quod nos perdere vultis, & non [q] *vt pater filios* fouere.

Dicunt enim & affirmant [r] *tam ciues iſtorum, quam etiam Sacerdotes eorum*, hos fouere vos velle [ſ] homicidas,

l vide epiſt. Iulij & Athan. fragm. Hilarij p. 2. Sozom. loco citato.

m Synodus Tyria Athanaſium depoſuit A.D. 335. Conſtantinopolitana Marcellum A.D. 336. At Paulus in locum Alexandri Conſtantinop. ſuffectus eſt A.D. 340. quo anno iubente Conſtantio ab Arianis eſt depoſitus, ac iterũ pulſus anno 4. à Feliciani Conſulatu. Male impoſtor Lucium depravato nomine *Lucianum* vocat; abſurdius eſt quod Lucium Feliciano Conſule epiſcopatu abdicatum ſcribit: certe Eutropius Lucij deceſſor Eccl. Adrianopolit. adminiſtrauit ad A. 340. quo ab Euſebianis gradu motus eſt, cum Euſtathio Antiocheno & Aſclepa Gazenſi: quem inepte Mercator huius epiſt. artifex *Aſclepium* vocat. Vide Athanaſ. in epiſt. ad Solitar. vitam agentes. Socrat. lib 1. cap. 35. 36. & lib 2. cap. 6. 12. 13. 15. Theodoret. lib. 1. cap. 30. & lib. 2. cap. 5. 7. 8. Sozom. lib. 2. cap. 24. 31. & lib. 3. cap. 3. 7.

n verba hiſt. tripert. lib. 4. cap. 16. Marcello ſtatim ſucceſſor datus Baſilius. Athanaſio Gregorius A. 341. Paulo Euſebius Nicomed. A. 340 Aſclepæ Quintianus eod. anno, Lucio nemo ante Concilium Sardicenſe congregatum A. D. 347.

o An antea obedientiam polliciti erant? porrò de conditionibus per eis Iulio oblatis, & minis in eum intentatis hæc Sozom. lib. 3. c. 7. [illegible] &c. hæc ſcripta A. 341. non 337. vt vult impoſtor.

p quæ aſperitas temporum Arianis vbique triumphantibus? audacter fingis Mercator, ſed imperite. q Ariani nunquam Rom. pont. agnouerunt Patrem. r phraſ. ſ vide Athan Apol. 2. & ad Solit. vitam agentes, Hilarij fragm. Ruffi. l. 1. Soc. l. 2. Theod. l. 1. Soz. l. 2. à c. 17. & lib. 3.

ſacrorum templorum euerſores, virginum ſtupratores, [t] ſacrorum librorum incenſores, [u] ſacrorumque vaſorum ac *cæterorum ſacrorum miniſteriorum fraudatores* officiorum neglectores, Imperatorum infidos, *gentis & patriæ proditores*, & inter [x] ſacerdotes maximam generantes diſcordiam, [y] *eo quod conſubſtantialitatis vocem* quę ſcripta non inuenitur, in fidei doctrina poſuiſſent.

Quid plura enumerare neceſſe eſt, cum propter eos nobis & cunctis [z] *huius regionis* habitatoribus ſcientibus tanta cædes hominum ſit perpetrata, vt amplius quam * *mille* homines ſint proſtrati?

Talibus autem fauere quid aliud eſt quam ſceleribus eorum conſentire? cum ſacra Scriptura hæc prohibeat dicens, [a] *Non ſolum qui faciunt* culpabiles exiſtunt, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus*.

Talibus enim vos obſiſtere totis viribus oportet, ne inuoluamini in peccatis eorum, & excommunicationem eorum ne ſuſcipiatis. Tales enim à vobis procul abiicite, ne propter animoſitatem talium hominum infirmæ animæ & ignari populi ſacrilega diſſenſione diſpereant. [b] *Itaque oportet* vos *improbis probè reſiſtere*.

Quapropter ſi neglexeritis [c] *deturbare peruerſos*, liquet quod eorum protegatis errorem. *Nec* vero *caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui* manifeſtè facinoribus *deſinit obuiare*.

Decet enim vos, *ad arguendam proteruiam* eorum, linguam veſtram exacuere, & velut venenoſos à vobis repellere, ne eorum veneno vos veſtrique in aliquo ſauciemini. [e] *Igitur ſufficiunt nobis querimoniæ contra eos* delatæ; *quoniam derelinquet nos tempus*, [f] ſecundum *quod ait Apoſtolus*, [g] *ſi voluerimus omnium* [h] obloquentium *oblatas contra eos producere querelas*; *maximè* cum [i] *hæc nobis ſufficiant quæ ſuperius* [k] dicta *ſunt*. Nec nobis neceſſe eſt iterum eorum diuulgare mala, cum ipſa per ſe prodeant, & maximè omnes Orientales teſtes ſuper eorum malis exiſtant. *In* [l] *ore* enim (*iuxtà quod* ſcriptum [m] *eſt*) *duorum*

t vide epiſt. Conc. lij Sardicenſis.
u hæc crimina finxit impoſtor.
x hoc obiectum Iulio recitatur eius epiſt. ab Athan. recitata
y nunquam hoc nomine accuſati Athan. & reliqui: qui enim eos gradu deiecerant, orthodoxi videri volebant.
z Orientis non *regio* ſed regiones.
* Arianorum Synodica obiicit Paulo Cōſtantinop. in Eccl. mille homicidia. Vide fragm. Hilar. pag. 2. p. 21.
a Rom. 1.
b verba Martini I. epiſt. 2. Conc. Later. p. 433. oportet Catholicos.
c verba Felicis III in epiſt. ad Acacium. Negligere cum poſſis deturb. peru. nihil eſt aliud quā fouere. Non caret, &c.

d qui euidenter facinori. e verba Martini I. loco citato. f ſupra quod. g Heb. 11. h penè orthodoxum obl. i dum & hæc. k recitata ſunt vt eorum hæreſim diuulgemus, & oſtendamus omnibus ſub accuſatione eam & reprehenſione merito exiſtentem. in ore etenim. l Deut. 17. Matth. 18. m dictum.

vel trium

vel trium testium stabit omne verbum; [n] quantò magis in multitudine *tantorum Sacerdotum & populorum, Abbatum vel Monachorum, in scripto & sine scripto, contra* [o] horum prauitatem nos quotidie vox *acclamantium*? Nos vero diu *expectauimus* eos per multam patientiam *vt crearent vuas*, sed illi è contrario [p] *fecerunt labruscas*. Vos ergo [q] *non oportet de cætero negligere & differre* tales; *ne (quod absit) memoratis criminibus* [r] eorum submittamini, *irrationabiliter* eos Episcopos ponentes. Ipsi enim nisi citò corrigantur (iuxta quod B. Apostolus [s] protestatur) *secundum duritiam* eorum *& cor impœnitens, thesaurizant sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.* [t] Qui corrigendi sunt, *ne per temporalem delectationem*, & per mendacia atque figmenta sua, vobis assensum præbentibus *æterna perdant præmia, quæ per veram pœnitentiam consequi potuerunt.* Nec hæc quæ prædicta sunt solummodo *Athanasio* & sequacibus eius irrogamus, sed etiam quod contra *regulam* egerit *quam* nos decreuetamus; quia [u] *non* Decreto *communis Concilij Episcoporum* recepit *Sacerdotium, sed sibimet arrogando Ecclesiam fuisset ingressus*, & in *sede resedisset*, cum dudum [x] decretum fuisset, nullum à pauciore numero restitui debere quam depositum fuisse constaret. Deinde [y] *quoniam eius aduentu* fit *turba generata, plurimique seditione sint mortui*; & non solum hæc per eum, *& propter eum* sunt peracta, sed etiam quidam iam à dicto *Athanasio cæsi, iudicibus* dicuntur *esse contraditi.* Hæc & alia innumerabilia sunt ab eo suisque sequacibus impudenter perpetrata, quos excommunicatos, communioni (vt audiuimus) [z] contra regulam in contumeliam omnium Orientalium sociastis.

Præfato [a] *itaque debitæ salutationis officio*, propter B. Petri honorem [b] impenso postulauimus *vt deinceps ad vestras*

n vt non dicatur multitudo tantorum &c.
o huiusmodi prauitl. nouitatem ad Apost nostram sedem accl.
p Esai 5.
q Mar. in. ibid.
r submittamur irrat. postponē es, & ex. ectantes, &c.
s Rom 2.
t hæc verba videntur Gregor. Magni.
u verb. Cassiodori historiæ Tripart. lib. 4. cap 9. & lib. 10. cap. 17 ex Socrat. hist. lib. 2. c. 3. & 8. συνεχεῖς στάσεις ἐγίνοντο ἐπανιόντος αὐτοῦ· παρέχειν τοῖς περὶ Εὐσέβιον τὸ διαβάλλειν αὐτὸν βασιλεῖ· ὅτι μὴ κρίναντος τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἐπισκόπων ἑαυτῷ ἐπιτρέψας, τὴν ἐκκλησίαν κατειλήφει. Sozom. lib. 3. c. 2. ad finem idem habet. contigit hoc A 338.

x Imo hoc Decretum A.D. 341. vide Synod. Antioch. c. 12. y hæc omnia Athan. obiecta testantur Synodica Concilij Alexandrini ab Athan. ipso descripta. fragm. Hilar. p. 2. p. 11. Socrates, cuius verba describit impostor lib. 2. c. 5. Sozom. lib. 3. cap. 5 hist. Tripart. lib. 4. c. 9. z Sozom. lib. 3. cap. 7. Iulius ipse ad Oriental. fragm Hilarij p 2. p. 24. hist. Tripart. lib. 4. cap. 16. Crimen Iulio imponebant, eo quod Athanasij sectatoribus communicasse videretur, & tanquam ipsorum Concilio contumelias irrogasset, &c. a verba patrum Afric. in epist. ad Celestinum. b impendio deprecamur.

hinc venientes aures non [c] tam facile *admittatis*, *neque à nobis excommunicatos* [d] *vltrà velitis excipere*, ne canonum transgreſſores inueniamini; ſed magis [e] *ſalua fraterna* charitate erratum hoc in poſterum *minime* patiamini.

Et ſubſcriptio, [f] *Orantem pro nobis* Apoſtolatum veſtrum, *Dominus æuo cuſtodiat longiore*, Beatiſſime Pater. Amen.

c facilius admitt.
d in communionem vltrà
e ibid. ſalua fraterna charitas vlterius in Africa mi nime ſuſtinere patiatur.
f ibid. Dom. noſter ſanctitatem veſtrã æuo longiore orantẽ pro nobis cuſtodiat Domine frater. vide ſubſcriptiones epiſt. Epiſcoporũ Tarraconenſis Prouinciæ ad Hilarum Papam.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D.* 341. §. 59. Extat epiſtol. quædam Arianorum nomine ad Iulium Papam data; ſed (vt rectè intuenti apparet) videtur eſſe ex iis quæ Socrates atque Sozomenus tradunt conſarcinata; nam quæ qualeſve eſſent, eædem Euſebianorum ad Iulium ſcriptæ, eiuſdem Iulij literæ ad eos redditæ, & ab Athanaſio recitatæ apertè ſignificant: multa enim in illis deſiderantur quæ ex Iulij literis produntur ab eiſdem ſcripta eſſe, compluraque ineſſe noſcuntur aliter quam à Iulio relata ſint, diuerſáſque cum ex nominibus, tum ex rebus, prudens quiſque indagator inueniet: vt meritò eæ ipſæ quę ibidem habentur recitatæ tunc à Iulio Papa ad Arianos redditæ, eadem quoque ſuſpicione laborent. Nam quæ veræ & legitimæ ſint literæ Iulij ad illos reſcriptæ, Athanaſius qui eas verbatim deſcripſit recitatque in 2. ſua Apologia, abſque controuerſia vlla declarat. Porro has literas hoc anno ex Antiochena Synodo datas, anno ſequenti potius Romam perlatas eſſe, & eo ipſo tempore quo Iulius acceptis iis quæ geſta erant in Eccleſiam Alexandrinam literis Athanaſium accerſiuit, teſtatur Socrates. Liquet enim ex his quæ dicta ſunt ſuperius eas ab illis eſſe datas ex Antiocheno Concilio, eodemque confecto; & Iulium ad eos reſcripſiſſe anno ſequenti poſt denuntiatam Romæ cladem Alexandrinam, vt quæ ſuo loco dicemus ex eiuſdem Iulij literis demonſtrabunt.

Binius in Notis.

Ex epiſt. Iulij ad Orientales ſcripta, quam recitat Athanaſ. apol. 2. quæque infra quarto loco hic ſubditur, certiſſime conſtat Arianos poſt Concilium Antiochenum acerbius, ac maiore cum faſtu, ſuperbia & contentione quam decebat ſcripſiſſe: Ita enim exorditur: *Legi epiſt. veſtram quam mihi presbyteri mei Elpidius & Philoxenus attulerunt*, &c. Veram & germanam non extare præter auctoritatem Baronij An. 341. num. 54. illud aſſerentis, ea quæ ſupra in principio epiſtolarum Iulij annotaui, confirmant: Quæ hic 2. loco poſita Orientalium nomen præfixum habet, ex Sozomeno & Socrate ab incerto quodam auctore compilata eſſe videtur; tum quod multa deſiderari, nonnulla etiam in rebus & nominibus in ea expreſſis variari aduertes,

uertes, si eam cum responsoria Iulij quam recitat Athanas. Apol. 2. diligenter conferas, &c.

CENSVRA.

Quæcumque ex Socrate & Sozomeno nullo habito, siue rerum siue temporum delectu hausit impostor, suis locis indicauimus. Latine scripsisse docent verba Patrum Concil. Afric. ad Celestinum Papam, Felicis III ad Acacium Constantinopolit. & Martini I. in Concil. Lateran. quæ singula diuerso charactere expressimus.

IVLII PAPÆ

Epistola II.

Iulius sancta Romana & Apostolica Ecclesia Episcopus, [a] *Theognio, Theodoro,* Berintho, *& cæteris Orientalibus Episcopis.*

DECVERAT vos aduersus sanctam Ecclesiam & Apostolicam [b] *limate*, & non *ironicè* loqui, quoniam & ipse Dominus noster Iesus Christus [c] eam decenter allocutus ait, *Tues*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non praualebunt aduersus eam; & tibi dabo claues regni cælorum*. Habet enim potestatem [d] *singulari priuilegio* sibi concessam, aperire & claudere ianuas regni cœlestis *quibus voluerit*. Nam si ei detrahere quæ Domini ore sacrata atque desuper exaltata est, non renuistis, nec mirum si fratribus iniurias irrogare minime cessatis.

Vnde iam silentio non teguntur, [e] *quæ vestro in concilio turbulenter atque cum tempestate decreta* [f] sunt. *Apparet e-*

a Theognis Nicænam Ecclesiã rexit, Theodorus Heracleẽsem: Be:in hi nomẽ ficticium esse iam monuimus.

b limatẽ non opponitur Ironico sed rudi, notandum vero, impostorem alludere ad Sozom verba lib. 3 hist. c. 7. quæ sic latine reddidit Epiphan. hist. Tripart. lib. 4. cap. 16. *rescripserunt epistolã ornato quidẽ stylo compositam, ironia vero maxime plenam*, &c.

c Dominus Petrum allocutus est, non Romanos Petro vix de nomine notos, Petrus vere Ecclesiæ figura fuit teste Augustino.

d hoc falsum tam de Petro quam de Romana Ecclesia.

e verba Constantini M. in epist. ad Concilium Tyri coactum. quam suis historiis inseruere Socrat. lib. 1. cap. 33 Sozom. lib. 2. cap. 27. Athan. apol. 2. Cassiodorus hist. Tripart. lib. 3. cap. 7. *Ego quidem ignoro quæ vestro*, &c.

f sint.

nim [g] quoniam *tumultuosa quadam indisciplinatione veritas* est *oppressa: vobis* quippe in *considerantibus quæ placent Deo, propter iurgia quæ contra proximos vestros habetis, & vota vestra ineuincibilia esse contenditis. Sed erit opus diuina prouidentia,* [h] quatenus è contrario *apertè deprehensa* possint *euacuari,* & quic*quid illic conuenientes* sine *qualibet gratia,* odio *aut inimicitiarum causa gessistis,* funditus repelli. *Quapropter cum omni festinatione vos omnes ad* [i] huius S. sedis *reuerentiam volo concurrere,* quatenus *gestorum apud vos integritatem per vosipsos possitis ostendere.*

Nam [k] *nec* dubitare vos credo *Athanasium* sacræ *legis* Doctorem, non solum à nobis, sed etiam à Nicæna Synodo veræ fidei cultorem esse comprobatum: qui [l] *defuncto Alexandro mirabili sene, qui Arij prostrauerat blasphemias, post quinque menses Nicæni Concilij Alexandrinorum Ecclesiæ suscepit præsulatum.* Aduersus quem eiusque sectatores multa [m] *mendacia texentes, & nudas* valde *calumnias quasi veras accusationes componentes,* nobis [n] *multorum malorum* eum *causam* & caput *esse* perhibuistis; *& non solum* apud *AEgyptum, sed etiam* apud *Palæstinam, & Phœnicem, vicinásque gentes* scriptis vestris illum perturbatorem esse significastis.

Qua de re, [o] *Ecclesiasticam* sequentes regulam, vos & illos Romę *regulariter ad iudicium* die statuta non sub angusto temporis spatio (vt excusatio locum non inueniat) literis & Apocrisariis euocauimus: illique vocatione *suscepta* ad diem præstitutum venere; sed vos, ne vestris mendaciis caperemini, vestraq; calumnia enudaretur, venire distulistis. Nec his machinationibus solummodo contenti estis, *sed* etiam *videntes oues pastoribus desolatas,* [p] lupos *pro* pastoribus *super eas* posuistis. Decuerat ergo ad regularem veniretis conuocationem,

g quod quadam tumult. &c. veritas sit opp. vobis videlicet non consid.

h vt & hæc contentio ap. dep. possit euac. atque nobis palã fieri si quid illic conu. siue &c.

i ad meam reuer. volo concurr. vt gest. &c.

k verba Constantini iunioris ad Alexandrinos ex Theodoreti lib. 2. c. 2. Socrat. lib. 2. c. 3. Sozom. lib. 3. cap. 2. Athan. apol. 2. in hist. Tripart. lib. 4. cap. 1. relata. *Neque vestrã sacratiss. mentem arbitror ignorare Athanasium adorãdæ legis prædicatorem* &c.

l verba hist. trip. tr. lib. 3. c. 4. ex Theodor. li. 1. cap. 26. Socrat. li. 1. cap. 15 Sozom. lib 2. c. 16 *inter. à Alex* &c.

m eiusd. hist. verba lib 3. cap 5 ex eod. Theodoreto lib. 2. cap. 30. *mend. tex. & quadam commenta fingentes, & nudas admodum &c. sibimet compon.*

n verba hist. Tripa. lib. 4 cap. 5. Theodor. li 2. c. 3. *reuersionem Athanasii multi caus asserebant esse malorum; & non sol. Æg sed etiam Palæst & Phœnic vicin. gent. eius gratia di ebant esse turbatas*

o ibid. cap. 6. ex eod. Theod. loco citato. *Quæ Iulius, Ecclesiasticam sequens legẽ etiam ipsos Romam venire præcepit, & venerabilem Athanasium ad iudicium regulariter euocauit: ille continuo euocatione suscepta venit, calumniarum vero sarcinatores Romam quidem profecti non sunt, scientes facile suum capi posse mendacium. Sed videntes, &c.*

p Lupum super eas pro pastore constituerunt.

qualiter

qualiter de his & aliis vestris præsumptionibus veram reddereti rationem.

Quoniam [q] *occurreret veritas si falsitas displiceret.*

Et[r] *nullus dubitat quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum qui est innocens vt absoluatur* *requirit. Nec suspicione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium vt probet quæ intulit euocatus venire distulerit.

Vellem enim vos magis ad iam dictam canonicam conuenire vocationem, vt coram [s] *vniuersali* concilio redderetis rationem, cur Synodum ad statum Ecclesiarum & fratrum [t] *in Antiochia* subuertendum, & *Nicæni* magni *concilij destructionem* fecistis; aut cur nobis inconsultis Episcopos in eam conuocastis, *ad quam* nec *maximus Hierosolymitanus* venit, *nec* nostra *interfuit* legatio; [u] *canonibus* quippe in Nicæna Synodo *iubentibus*, non debere *præter sententiam Romani Pontificis* vllo modo *Concilia celebrari*, nec [x] Episcopos damnari; aut cur in prædictorum loco fratrum alios adulteros posuistis antequam penes nos, aut [y] *Apocrisarios* nostros eorum causa canonice esset examinata, finemque perciperet rectum. Isti enim qui ad memoratam regulariter venere vocationem, videntes vos à prædictis subtrahere calumniis, multa aduersum vos lacrymabilia & *doloribus plena* referunt: accusantes vos, & dicentes multa se [z] *importabilia* à vobis esse *passos*. Vobis [a] ergo refugientibus venire, illisque perseuerantibus in vera ratione, [b] *suasq; calumnias reclamantibus*, super quibus & [c] *Ægyptiorum* Episcopi literis nobis missis protestantur suis *falsa esse quæ contra Athanasium* suosque sectatores machinantur, eun-

q verba Celestini epist. 1. ad Gallos.

r verba Bonifacij epist. 2. ad Gallos.

* quærit.

s Concilium à Iulio indictum vniuersale non fuit sed Romanæ prouinciæ, ei 50. circiter Episcopos interfuisse testatur Athan. apol. 2. p. 575. cõgregatum id Concil. A. D. 342. Antiochenum vero (cõtra quam scribit impostor) A. 341.

t verba hist. Tripart. li. 4. c. 9. ex Socra. lib. 2. c. 8. *Egit vt in Antiochia Syria Synodus fieret, &c. in veritate autem ad subuersionem atque destructionẽ Nicæni Concilij: ad quam Synodũ conuenerunt ex ciuitatibus diuersis Episcopi 90 Maximus tamen Hieros Macarij successor non adfuit, cogitans quod ipsi posset subripi, vt in damnationem subscriberet Athanasii. Sed neque Iulius interfuit Maxima Roma præsul, neque in locum suum aliquem destinauit, cum vtique regula Ecclesiastica iubeat non oportere præter.* &c.

u hæc verba arripuit impostor ex hist. tripartit. lib. eod. cap. 19. quod autem Synodum Nicænam statuti de Conciliis præter Rom. Pontif. sententiam non celebrandis promulgatricem laudat, pro innata temeritate facit, nihil enim tale decreuerunt patres Nicæni.

x hac de suo addit ὑπὸ βολαῖς. y nota vocem. z hac phrasi vsi sunt Ægyptiorum Episcopi in epist. ad Leonem Aug. a vide Iulij epist. ab Athanasio descriptam.

b Not. phras. c hist. Tripart. lib. 4. cap. 19. ex Socrat. lib. 2. cap. 17. *cognoscens Arianorum insidias aduersus Athanasium machinatas &c. suscepit etiam literas Episcoporum Ægyptiorum asserentium falsa &c. dicebantur.*

ctaque Arianorum [d] *machinata* blaſphemiis, & talibus plena figmentis, liquet eos eſſe [e] *inculpabiles*, vóſque culpabiles: quia ſi de [f] *vera* conſideretis innocentia, nullo modo à iam dicta vos canonica ſubtraheretis euocatione, quæ non ſubitò ſed [g] *ſpecioſe* denuntiata eſt; ſed omni ſubducta Apologia, abſque *traditione* venire & cauſas reddere feſtinaretis.

Quibus ita geſtis [h] ſcripſi vobis, & omnibus *qui in* Antiochiam cōtrà Apoſtolicam canonicamque regulam nobis inconſultis fueratis *congregati*, arguens vos *primum de iniuriis literarum: deinde cur* Athanaſium ſuoſq; conſectatores *ad* veſtrum concilium conuocaſſetis, *canonibus* ſcilicet præcipientibus *nihil* extra *Romanum decerni Pontificem*; cui hæc & [i] *maiora Eccleſiarum negotia*, tam [k] ab ipſo Domino quam ab omnibus vniuerſorum [l] *Conciliorum fratribus* ſpeciali (vt iam dictum eſt) priuilegio contradita ſunt. Vobis vero refugientibus, & ad concilium toties conuocatis adeſſe nolentibus, illis quoque in ſua reclamatione & iuſta ratione perſiſtentibus, veſtraque [m] cognoſcentes *crimina*, *&* illorum iuſtam examinantes rationem, *omneſque eos Nicano Concilio* comperientes, & noſtris Apoſtolicis iuſſionibus obtemperantes, viſum eſt nobis ac vniuerſo Concilio, vt vos [n] *Diuinis præceptis & Apoſtolicis monitis* [o] informati, qui *pro omnium Eccleſiarum ſtatu impigro* [p] vigilare debemus *affectu*, *ſi* quicquam *reprehenſioni vſquam inuenitur obnoxium celeri ſolicitudine* [q] *ab ignorantiæ imperitia aut à præſumptionis vſurpatione reuocemus.*

d machinamenta.
e hiſt. tripar. lib. 4 cap. 15. ex Sozom. li. 3. cap. 7. *ſcripſit Iulius, Epiſcopis culpans quod non recto tractaſſent viros inculpabiles*, &c.
f forte leg. *veſtra.*
g forte *ſpatio ſeu tardatione*
h hiſt. Tripart. lib. 4. c. 19. ex Socrat. lib. 2. cap. 17. *Quo facto Iulius reſcripſit eis qui fuerāt in Antiochia cōgregati culpans eos primum de iniuriis literarū; deinde cur ſe ad Synodum ſuam non vocaſſent, canonibus nimirū iubentib præter Rom. nihil, decerni Pont.* vide Sozom. lib. 3. cap. 9.
i vide Vigil. epiſt 2. ad finem.
k nota figmētum impoſtoris multiplex.
l not. phraſ.

Cap. I.

His taliter conſideratis atque diſcretis, [r] *tanquam omnium curam* gerentes, *propter ſedis propriæ dignitatem*, ſuſcepimus *eos in communionem*, *ſinguliſque* cum [ſ] ſuis (au-

m verba hiſt. Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3. cap. 7. *Cognoſcens ergo Romanus Epiſcopus crimina ſingulorum, & omnes Nicano concilio concordare comperiens, eos in communionem ſuſcepit, tanquam omnium curam gerens*, &c. n verba Leonis epiſt. 4. ab initio.
o incitamur. p vigilemus affectu ſi quid &c. q aut ab ignor.
r verba hiſt Tripart. lib. 4. cap. 15. ex Sozom. lib. 3 c. 7. *eos in commun ſuſcepit, tanquam omnium cur. gerens propter &c. ſinguliſque ſuas reddidit Eccleſias*, &c. vide Socrat. lib. 2. cap. 15.
ſ. not additam. impoſtoris.

ctoritate:

ctoritate huius S. Sedis) rebus proprias reddidimus *Ecclesias*. Quoniam huic [t] S. sedi propter prauorum hominum insidias, ipso Domino instituente, & sanctis Apostolis eorumque successoribus per singula concilia roborantibus, hoc semper licuit licebitque Domino auxiliante in perpetuum. Vnde [u] *qui se scit aliis esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed* [x] obtemperantiam *quam* ab aliis requirit gratis & *ipse dependat*.

Quapropter [y] increpando vobis scribo, quia *non recte* tractastis *viros* inculpatos, & à [z] nobis minime examinatos, *de suis Ecclesiis* communione priuatos pellentes, & Ecclesiasticæ disciplinæ iniuriam irrogantes, constitutumque *Nicæni Concilij minime* seruantes, talia indisciplinate agere non formidastis. Idcirco quoniam dudum venire [a] *vocati renuistis*, modo *ad* certum *diem*, id est [b] quinto decimo Kalend. Nouembr. vos iterum regulariter literis missisque euocamus, *vt coram* vobis ostendamus non iustam in eos protulisse sententiam, *&* de cætero *non* talia esse passuros.

Est [c] etenim *in antiquis Ecclesiæ statutis decretum, vt aliena qui inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione* [d] *restituat. Vnde & in Euangelio scriptum est, Quod si aliquid defraudaui reddo quadruplum. In* [e] lege quoque *cautum* est, *Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui; & dicet omnis populus, Amen.*

Quare miror vos tam audaces esse, & tam impudenter egisse, & terminos ac iura B. Petri Apostolorum principis inuasisse. Sui enim (vt paulò superius [f] comprobatum est) iuris erat, vt [g] absque eius sanctæ sedis auctoritate nullus deberet aut *concilia celebrare*, aut [h] Episcopos ad Synodum conuocare, vel damnare eos,

t hæc omnia pro libidine fingit coccyx.

u verba Leonis epist. 84. qui scit se quibusdam.

x obedientiã quam exigit etiam ipse.

y inseruit secundis Iulij ad Orientales literis quę de priorib. refert ex Sozom. li. 3. cap. 7. hist. Tripart. li. 4. cap. 15. *Scripsit Episcopis, culpans quod non recte tractassent viros inculpabiles, de suis Ecclesiis eos expellentes, & quod constitutiones Nicæni Concilij minime obseruarẽt, quorum paucos ad certam diẽ sibimet adesse præcepit, vt coram eis ostenderet iustũ se super illis protulisse decretum & deinceps non se passurum interminatus est.*

z not. additũ impostoris.

a alludit ad verba sapientiæ prouerb. 1. 24. b nota solœcismũ & figmentum ὑποβολιές. c verba Concil. Rom. sub Symmacho, *est etiam* &c. d omnia restituat. e & in legibus seculi cautum habetur. Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est in vndecuplum, quæ sublata sunt restituat. & in lege diuina legitur. Maled. f te grauiter impudentem esse plus satis probastis g hæc fuit Socratis & Sozomeni sententia, sed nullo veritatis fulcimento subnixa; cum nec Athanasius, cuius patrocinium suscepit Iulius, tale Romani Episcopi priuilegium agnoscat nec Iulius ipse in genuinis ad Orientales scriptis tantam sibi potestatẽ arroget. h Sequentia omnia somniauit impostoris caput infrunitũ.

aut propriis pellere ſedibus, aut alios in eorum loco ordinare, quę omnia vos temerare non timuiſtis. Quid ergo eſt aliud talis præſumptio, niſi quod Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum decreta tranſgredi, & maledictionem ſuperius comprehenſam, in lege ſcilicet cautam, quam omnis populus vno ore conſonaque reſponſione per *Amen* (id eſt *fiat, fiat*) confirmauit, ſuſcipere non timuiſtis? Nam (vt reor) talibus *tranſgreſſionum* [i] *funiculis conſtricti* noſtrum ne veſtra proderentur flagitia examen declinaſtis; & ad ſupradictam vocationem venire diſtuliſtis.

Sane [k] *manifeſtum eſt* ſuum eos *confiteri* crimen, *qui toties* euocati, abſque ineuitabili cauſa venire diſtulerunt, & *purgandi ſe* voluntate *non* vtuntur. *Nam* [l] ſi *de* veſtris *dictis* confideretis, *etiam* in *faciem probare non* diſtuliſſetis.

Tales inſidiatores ſpiritu præuidentes ſancti patres in Nicæa congregati, *leges* [m] ſtatuerunt, *quas* nos *canonas appellamus*, ne facile probi ab improbis damnarentur: ex quibus nonnullas ſententias his inſeri iudicauimus, vt tantorum patrum auctoritate noſtra roboraretur epiſtola, atque omnes [n] Orientales ſiue reliquarum partium Epiſcopi hæc audientes in tantam foueam non incidant, ne [o] *damnationem* à patribus decretam *percipiant.*

Sequuntur enim hæc ex prædicto Concilio Nicæno capitula; id eſt 18. 19. 21. 23. 26. 27. 28. 33. 41. & 5. ſeptimumque & *9. ac 51. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 63. *66.

Cap. II.

Vt [p] omnes Epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur vel *criminantur* cauſis, quoties neceſſe fuerit, libere Apoſtolicam appellent ſedem, atque ad eam

i Prou. 5. 22. k verba epiſt. 2. Bonifac. miſere cor u pta. *Nam manifeſtum eſt eum confiteri de crimine qui indulte & toties de egato iudicio purgandi ſe occaſione non vtitur.* l verba Synodica patrum Sardicêſium, hiſt. Tripart. lib. 4. cap 24. ex Theodoreto lib. 2. c. 8. *nam qui de ſuis dictu confidunt etiã ad faciem probare non fugiũt.* m verba hiſt. Tripart. li. 2. cap 14. ex Sozom. lib. 1. c. 22. *Synodus autem corrigere volens hominum vitã & in Eccleſiis commorantium, poſuit leges quas canones appellamus.* quę verba notabunt qui cum Turriano 70. vel 80. canones nuper editos, & ſententias à Pſeudo-Iulio deſcriptas, non ſeparatim cum 20. Nicænæ Synodi vulgatis canonibus editas, *ſed per acta tanquam ſanguis per venas corporis fuſas* fuiſſe contendent. Eſt enim manifeſta mens impoſtoris, 70. vel plures à patribus Nicænis canones collectos in vnum corpus, vt eſſent quodammodo promptuarium regularum Eccl. n meminerit Lector hanc epiſt. ad Orientales ſcriptam.
o not. phraſim. * al. 8. * al. 67.
p hoc caput ad verbum extat in epiſt. 1. Pſeudo-Sixti II. deſumptum autem videtur ex canon. 7. Concil. Sardic.

quaſi

quasi ad matrem confugiant; & vt ab ea (sicut semper fuit) piè fulciantur, defendantur & liberentur. Cuius dispositioni omnes [q] *maiores* Ecclesiasticorum *causas*, & Episcoporum iudicia antiqua, Apostolorum, eorumque successorum atque canonum auctoritas reseruauit. Quoniam [r] culpantur Episcopi qui aliter erga fratres egerint quam eiusdem sedis Papæ fieri placuerit.

Cap. III.

Hoc caput repetit Pseudo-Victor epist. 1. & Pseudo-Sixt. II. epistol. 1. &c.

Placuit vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua caussa Episcopus [s] licenter appellet & adeat Apostolicæ sedis Pontificem, qui aut [t] per se aut per Vicarios suos retractari negotium procuret. Et [u] dum iterato iudicio Pontifex causam suam audit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur Episcopus: quoniam quanquam à comprouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non [x] tamen definiri inconsulto Romano Pontifice permissum est; cum B. Petro, & non [y] ab alio quam ab ipso dictum sit Domino: *Quæcumque ligaueris super terram erunt ligata & in cœlis; & quæcumque solueris super terram erunt soluta & in cœlis.*

Cap. IV.

Hæc ead. verba recitat Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 6. 18. & 26. Pseudo-Anicet. epist. 1. Pseudo-Victor epist. 1. Pseudo-Sixt. 2. epist. 2.

Si quis [z] *putauerit se à proprio Metropolitano grauari, apud Primatem Diœceseos, aut penes* [a] vniuersalis Apostolicæ Ecclesiæ Papam *iudicetur.*

Cap. V.

Accusatores [b] *& accusationes* quas *leges* seculi *non adsciscunt*

q maiorum causarum cognitionē sedi Romanæ reseruatam volunt Innocēt. epist. 2. cap. 3. Leo epist. 84. c. 5. &c. Vigil. epist. 2. ad finem. Sed nil tale statutum ab Apostolis & Apostolica Ecclesia ad Synodi Sardicensis tempora, id est ad A. D. 347.

r quan vero placitum vrbis Papæ lex vnquam fecerit Ecclesiæ, hoc tamē inculcant totidem verbis Pseudo-Sixt. I. epist. 2. & Pseudo Victor. epist. 1.

s Concil. Sardic. can. 4.

t eiusd. Conc. can. 5. & 7.

u ibid. can. 4.

x imo, *decreta Nicana siue inferioris gradus Clericos siue Episcopos suis Metropolitanis aperte commiserunt*: teste Ecclesia Afric. in epist. Synod. ad Celestinum.

y hoc dictum à solo Domino Petro non soli, quandoquidem ligandi & soluendi potestas ad omnes & singulos verbi ministros ex æquo pertinet: vide Matth. 18

z Concil. Chalced. can. 9. & 17. a lege, *penes regia vrbis Constantinopoleos sedem.*

b verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 11. eadem repetunt Pseudo Telesphor. epist. vnica, Pseudo-Calixt. epist. 2. Pseudo-Steph. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1. desumpserunt autem omnes ex Concil. 7. Carthag. cap. 2.

& nos vnanimiter ſubmouemus. Nec [c] fiat *in diſtricta probatione impietas, cum recta ſit iudicij in electione ſententia.*

c hæc ſen. eſt Ennodij epiſt. 18. lib. 1.

Cap. VI.

Idem recitat Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. & Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. ex parte.

Nullus [d] *Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque* [e] Epiſcopi *voluntate, vel iudicare*; [[f] Salua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate:] *quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & dijudicatio. Quoniam cenſemus,* [g] *nullum alterius iudicis, niſi ſui ſententia teneri.* [h] *Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poterit.*

Cap. VII.

Idem habet Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Alexand. epiſt. 1. ex parte Pſeudo-Athan. epiſt. ad Felicem II.

[i] Si quis erga *Epiſcopum, vel actores Eccleſiæ ſe proprium habere crediderit negotium,* non *prius adeat* iudices quam *ad eos recurrat charitatis ſtudio; vt familiari* [k] colloquio *commoniti, ea ſanare debeant quæ in querimoniam deducuntur.* Quod ſi aliter egerit, communione priuetur.

Cap. VIII.

Hoc cap. recitat Pſeudo-Sixt. I. epiſt. 2. Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 3. Pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.

Nemo [l] Pontificum deinceps aliquem Epiſcopum ſuis expoliatum rebus, aut à ſede pulſum, excommunicare aut iudicare præſumat: *quia non eſt priuilegium quo poſſit ſpoliari iam nudatus.*

Cap. IX.

Pari [m] tenore decernimus *non credi accuſatori qui abſente aduerſario cauſam ſuggerit ante vtriuſque partis diſcuſſionem.* Nec [n] accuſatores vel *teſtes* ſuſcipi *qui non ſunt idonei.*

Cap. X.

Hæc verba repetunt Pſeudo-Alex. epiſt. 1. Pſeudo-Teleſphor. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1. Pſeudo-Pelag. II. epiſt. 2.

d verba Adrian. I. collect. Ingeltramo datę c. 16.
e eius.
f additam. Mercatoris.
g verba Aniani in conſtit. vnicam tit. 16. li. 4. Cod. Theodoſ.
h addit. Adriani.
i Adrianus I. eiuſd. collect. cap. 2. *Placuit vt quacunque perſona cōtra Epiſcopum, &c.* eſt autē initium cap. 17. Concil. 5. Aurelianenſis.
k aditione.
l Hoc ſtatuit Syn. Rom. 5. ſub Symmacho.
m Eadem verba habet Pſeudo-Teleſph. in epiſt. ſunt autem Aniani in cōſtit. 9. tit. 39. lib. 11. Cod. Theodoſ.
n Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2. ex eod. Aniano in conſtit. 13. eiuſd. tituli.

[o] *Placuit,*

[o] *Placuit, vt si accusatus* vel *damnatus Episcopus appellauerit Romanum pontificem, id statuendum quod ipse iuste censuerit.* Et [p] *omnes qui aduersus patres armantur infames esse censemus;* neque eos [q] *qui cum inimicis morantur* ad accusationem vel ad testimonium recipiendos.

CAP. XI.

Hæc ad verbum Pseudo-Sixt. I. epist. 1. Vide Concil. Carthag. 4. cap. 96.

Placuit [r] *vt semper in accusatione clericorum primo persona, fides, vita,* & conuersatio *blasphemantium perscrutetur.* Nã [s] fides omnes actus hominis præcedere debet; *quia* dubius [t] in fide infidelis est. *Nec eis omnino est credendum,* quia *veritatis fidem ignorant,* nec *recta conuersationis vitam ducunt; quoniam tales & facile & indifferenter lacerant & criminantur recte & pie viuentes. Ideò suspicio eorum discutienda est primo & corrigenda,* neque [u] *accusatoribus suspectis,* & *de inimicorum domo prodeuntibus* est *credendum.*

CAP. XII.

Quod [x] non aliæ Metropolitanæ Ecclesiæ vel primates sint, nisi illæ quæ prius primates erant; & post Christi aduentum, auctoritate Apostolica & Synodali primatum habere meruerunt. Reliquæ vero non primates sed Metropoles vocentur: eorumque Episcopi, [y] non Primatum, sed aut Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruantur.

CAP. XIII.

Infames [z] esse censemus omnes qui suam aut Christianam præuaricantur legem, aut canonicam postponunt auctoritatem.

CAP. XIIII.

Vide Hygin. epist. 1. Pseudo-Anicet. epist. vnica, Pseudo-Calixt. epist. 2. Pseudo-Lucium epist. vnica.

Saluo in omnibus Romanæ Ecclesiæ priuilegio,

o Adrian. I. collect. cap. 21. & in Epitome can 3. Concil. Sardic. videtur ex 7. desumptum: vide Pseudo-Fabian. epist. 3. Pseudo-Sixt. III.

p Idem eiusd. collect. cap. 71. ex Procli epist. ad Domin. Antioch.

q sent. 1. tit. 15. lib. 5. Pauli Conc. Rom. 5. sub Symmacho.

r verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ capit. 4.

s Sixti Pythagoræi sent. 156.

t Eiusd. sent. 5.

u Paulus sent. Lib. 5. tit. 15. sent. 1. Concil. Carthag. 7. c. 4. Ennod. in Apol. pro Symmacho, Conc. Rom. 5. sub Symmacho.

x Idem statuit Pseudo-Anicetus in epist. Pseudo-Steph. epist. 2. Pseudo-Felix II. epist. 1. c. 12.

y Id statuit Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 23.

z Idem statuit Pseudo-Stephan. epist. 2. & Pseudo-Dionys. epist. 2. Simile quid habes Pseudo-Anaclet. epist. 2.

Nullus[a] *Metropolitanus abſque cæterorum omnium comprouincialium Epiſcoporum inſtantia aliquorum audiat cauſas eorum; quia irrita erunt, immo & cauſam in Synodo pro facto dabit.*

Cap. XV.

Alienis[b] erroribus ſociatum, vel à ſui propoſiti tramite recedentem, aut ſacris canonibus inobedientem ſuſcipere non poſſumus; nec impetere rectè credentes, vel ſanctorum Patrum ſanctionibus obtemperantes permittimus.

Cap. XVI.

Idem repetunt Pſeudo-Anacl. epiſt. 1. Pſeudo-Hygin. epiſt. 1. Pſeudo-Felix I. epiſt. 2. Pſeudo-Fabian. epiſt. 3. & Pſeudo-Sixt. III. & Pſeudo-Euſeb. epiſt. 3.

Peregrina iudicia generali ſanctione prohibemus; quia indignum eſt, vt ab exteris iudicentur qui comprouinciales, *& à ſe electos* debent *habere iudices.*

Cap. XVII.

Salua Apoſtolicæ Eccleſiæ auctoritate, [d] *Nullus Epiſcopus extra prouinciam ad iudicium deuocetur: ſed* [e] euocatus ipſe *canonicè in loco omnibus congruo, tempore Synodali ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis audiatur; qui concordem ſuper eum, canonicamque proferre debent ſententiam:* [f] quoniam *ſi hoc minoribus tam clericis quam laïcis conceſſum eſt, quanto magis* [g] *Epiſcopis ſeruari conuenit? Nam ſi ipſe Metropolitanum aut iudices ſuſpectos habuerit, aut* [h] inſenſos *ſenſerit, apud* primates *Diœceſeos, aut apud Rom. ſedis* [i] pontifices *iudicetur.*

Cap. XVIII.

Ead. verba habet Pſeudo-Dionyſ. epiſt. 2. Vide Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 1. Conſtit. vlt.

Nemini [k] *de ſe confeſſo* credi poteſt ſuper *crimen alienũ; quoniam* eius, atque omnis [l] *rei profeſſio periculoſa eſt, & admitti aduerſus quem*libet *non debet.*

Cap. XIX.

Hæc verba recitat Pſeudo-Iſidor. in præfat. Collect. eadem habet Pſeudo-Victor. epiſt. 1. & Pſeudo-Sixt. III. epiſt. 2.

a verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ c. 34. ex can. Apoſt 35 verſ. Dionyſ. & Concil. Antioch. c. 9. vide & collect. Martini Brac. c. 4.

b iiſdem verbis habet Pſeudo-Dionyſ. epiſt. 2. & Pſeudo-Hygin. epiſt. 2. & Pſeudo-Pius epiſt. 1.

c verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 17. ex Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 1. conſtit. 10.

d eiuſd. Adriani collect. eiuſd. cap. 18.

e vocato eo.

f quia.

g de Epiſc.

h inſenſtos. primatem.

i pontificem

k verba Ennodij epiſt. 4. lib. 1. Nemo de ſe cõfeſſo iuſte credere poſſit crimen alienum.

l verba Adriani I. cap. 64. collect. Ingelramo datæ ex Aniani interpret. conſtit. 12. tit. 1 lib. 9. Cod. Theod.

Incerta [m] nemo vnquam pontificum iudicare præsumat: quia *quamuis vera sint*, *non* tamen *credenda nisi quæ* manifestis *indiciis* comprobantur, *nisi quæ manifesto* indicio *conuincuntur*, *nisi quæ iudiciario ordine publicantur*.

Cap. XX.

Vide Adrian. I. collect. Ingelramo datæ cap. 15. & 40.

Criminationes [n] maiorum natu per alios ne fiant nisi *per ipsos qui crimina intendunt*; si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & [o] *actis publicis docuerint omni se cauere suspicione* atque [p] inimicitia, & irreprehensibilem fidem atque conuersationem ducere.

Cap. XXI.

Ead. verba habet Pseudo-Sixt. II. epist. 1 Pseudo-Victor epist. 1. Simile quid habet Pseudo-Marcell. epist. 1.

Et [q] *Prouincialis Synodus retractetur per Vicarios vrbis Romæ Episcopi, si ipse decreuerit.*

Cap. XXII.

Hæc verba repetit Pseudo-Lucius in epist.

Placuit [r] *vt à quibuscunque iudicibus Ecclesiasticis ad alios iudices Ecclesiasticos (vbi est auctoritas maior) fuerit prouocatum, audientia non negetur.*

Cap. XXIII.

Huius cap. verba habet pseudo-Calixt. epist. 2. & pseudo-Lucius in epist. vide & pseud-Anic. epist.

Si [s] *quis Metropolitanus Episcopus (nisi quod ad suam solummodo propriam pertineat parochiam) sine consilio & voluntate omnium comprouincialium Episcoporum* [t] *aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit: & quod egerit irritum habeatur & vacuum. Sed quicquid de* [u] comprouincialium *Episcoporum causis, suarumque Ecclesiarum & clericorum atque secularium necessitatibus agere, aut disponere necesse fuerit, hoc*

m verba Isidori Hispal. Synonym. li. 2. cap. 16. *Incerta non iudicemus quousque veniat Dominus, &c. quamuis enim vera sint, credenda non sunt nisi quæ certis indicijs demonstrantur, nisi quæ manifesto examine, &c.*

n Idem habent Pseudo-Hygin. epist. 1. Pseudo-Lucius epist. vnica, Pseudo-Dionys. epist. 2. Similia habent Pseudo-Steph. epist. 2. & Pseudo-Pius epist. 1. videntur autem desumpta ex Concil. 2. Carth. cap. 6. Constantinopolit. cap. 6. & Chalced. ca. 21.

o verba Concil. 1. Arelat. cap. 13.

p vide Greg. lib. 11. epist. 52.

q Epitome can. 7. Sardic. per Adrianum I. eiusd. cap. 39. collect. Ingelramo datæ.

r Adrian. I. eiusd. collect. cap. 42. ex Concil. 3. Carthag. cap. 10.

s Verba Adriani I. collect. eiusd. cap. 43. ex can. Apost. 32. secundum ipsummet Adriani epitome, vel 35. secundum Dionys. dist.

t extra aliquid. u de prouinc. coëpisc.

cum [x] omni *consensu comprouincialium agatur pontificum, non aliquo dominationis fastu, sed humilima & concordi administratione, sicut Dominus ait*, Non [y] veni ministrari: *& alibi*, Qui maior est vestrum, erit minister vester, *& reliqua.* [z] *Similiter & ipsi comprouinciales Episcopi cum eius consilio (nisi quantum ad proprias pertinet parochias) agant, iuxta sanctorum constituta Patrum: vt vno ore, vno animo concorditer sancta glorificetur Trinitas in secula.*

Cap. XXIIII.

Ead. habet pseudo-Eleuther. epist. vnica & pseudo-Felix. I. epist. I.

[a] *Caueant iudices Ecclesiæ, ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant, quia irrita erit:* [b] quippe & rationem *pro* actione reddent *in Synodo*, & [c] vt *proditoris calumnia*, *nec* eorum postea *vox audiatur*. [d] *Nemo enim* debitorem amplius *potest* cognoscere, *quam ille qui iniuriam eius*que sustinet *nequitiam*. [*leg.* per eius nequitiam sustinuit].

Cap. XXV.

Aniani interpretantis nouellam *Neminem exhiberi*, verba ab Adriano interpolata.

Si [e] *quis super quibuslibet criminibus* clericum pulsandũ crediderit, *in prouincia, in qua ille consistit qui pulsatur, suas* [f] exerceat *actiones*: *Nec æstimet eum accusator suus alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Illi vero, qui pulsatus fuerit, si* iudices [g] suspectos *habuit, liceat appellare.*

Cap. XXVI.

Ead. habet pseudo-Zephyrin. epist. I. & pseudo-Felix I. epist. I.

[h] Primates accusatum discutientes Episcopum, *non ante sententiam proferant* damnationis, *quam* Apostolica freti auctoritate *aut reum se ipse confiteatur, aut* [i] *per innocentes* & canonicè examinatos regulariter *testes conuincatur*.

Cap. XXVII.

Pseudo-Felix I. epist. I. ead. reperit.

x omnium.
y Matth. 20. Marc. 10.
z vide Concil. Antioch. cap. 9. Ephes. act. 6. & Chalced. c. 12.
a Verba Adriani I. collect. cap. 49. ex Concil. 4. Carth. c. 10.
b *imo & causam in Synodo pro facta dabunt.*
c verba Aniani in constit. 2. tit. 10. li. 10. Cod. Theod. *Si quis proditor futurus est, nec calumnia nec vox illius audiatur.*
d verba constit. 3. eiusd. tituli *delatorem plus potest agnoscere.*
e verba Adriani I. collect. iam citatæ cap. 8. *si quis clericum super, &c pulsatus fuerit.*
f suas exerceat vel exequatur.
g iudicem suspectum: vide supra Pseudo-Cornel. epist. 1. Pseudo Eleuther. epist. 1.
h verba Aniani in constit. 1. lib. 9. tit. 40. Cod. Theod. ead. rec. Adrian I. cap. 51. collect. sæpius citatæ, *index criminosum discutiens non ante sent. prof. capitalem quam aut reum, &c.* i aut conuictus vel per.

Irritam [k] *esse iniustam Episcoporum damnationem* decreuimus, *& idcirco à Synodo retractandam*, ita vt oppressis ab omnibus in cunctis subueniatur causis.

Cap. XXVIII.

Seqq. repetit pseudo-Zephyrin. epist. 1. & pseudo-Felix I. epist. 1.

Detractores qui diuina auctoritate eradicandi sunt, & fautores inimicorum ab Episcopali submouemus accusatione. Similiter, [l] ne summorum quispiam minorũ accusationibus impetatur aut dispereat, [m] *Neque in re dubia* detur *sententia*, nec vllum [n] *iudicium* nisi *ordinabiliter habitum* teneatur.

Cap. XXIX.

Seqq. citat Hincmarus lib. 55. cap. 20.

Plura de his ideò hic non inserimus, ne vacuare, vilemve prædictam facere Synodum videremur, [o] aut fastidium legentibus audientibusque prolixa faceret epistola. Si quis autem de his ampliora atque abundantiora scire voluerit, in sacro nostræ Ecclesiæ sedis scrinio, & ea quæ prædiximus inuenire poterit.

Verum [p] *me dixisse testis est Diuinitas.*

De receptione vero sedis & sacerdotij atque honoris, quę dixistis Athanasium [q] *absque Concilij decreto* suscipere, non ita inuenimus sicut calumniati estis; sed [r] quorundam Episcoporum consilio atque Decreto recepit suum quod iniuste perdiderat sacerdotium, ac *resedit in sede*. Quod enim [s] scripsistis non eum posse à pauciore numero Episcoporum restitui quam depositus fuerat, non ita est. Nec [t] hæc regula *orthodoxorum*

k verba Adrian. cap. 54. eiusd. collect. ex Concil. 4. Carth. cap. 28.
l Pseudo-Clem. epist. 1.
m verba Greg. epist. 30. lib. 8. *graue est satis & indecens vt in re dubia certa dicatur sententia.*
n phras. Gregor. lib. 11. epist. 52.
o Non est quod de breuitate glorieris, plus satis patientia piorum abusus es.
p falsum te dixisse testis est Diuinitas sceleris infandi vindex. verba Ennodio restituendi. Vide lib. 1. epist. 10.
q Socrat. lib. 2. cap. 3. & 8. Sozom. lib. 3. cap. 2. hoc obiectum Athanasio refertur: an autem id Orientales literis ad Iulium datis inseruerint, incertum est. alludit impostor ad verba Cassiodori hist. tripart. lib. 10 cap. 17. *Episcopi nihil aliud requirebant, nisi quod post depositionem non Decreto Concilij resedisset in sede.* Chrysostomus nimirum, de quo quæ scripsit Socrates ad Athanasium trahit nebulo. r non Episcoporum fraudentium sententia fretus, sed regiis literis munitus Ecclesiæ gubernacula resumpsit: dicant qui ὑποβολιμαίου patrocinium suscipere malunt quam veritati manus dare, quod Decretum sancitum, quod Concilium in causa Athanasiana coactum ab Occidentalibus ab A. D. 335. ad 340. quo à Iulio citati sunt cum Athanasio Eusebiani. s hoc Eusebianos scripsisse asseuerare præter impostorem nemo potest: decreuit certe A. D. 341 Synodus Antioch. c. 12. t verba hist. tripar. lib. 10. c. 17. ex Socrat. lib. 6. c. 18. *reclamabant dicentes; sed plurimi te, ô Ioannes deposuerunt: cumque denuo Ioannes hanc regulam non orth. Eccl. sed esse firmaret Arianorum: nam in Antiochia congregati pro damno fid. de consubst. prolata odio Athanasij hanc regulam protulerunt.*

sanctæ *Ecclesiæ* est Episcoporum; *sed Arianorum*, sociorum videlicet vestrorum, hæc inuentio ad perditionem orthodoxorum Episcoporum contexta est. *Nam*, vt nobis à veracibus est testibus relatum, quando Antiochiæ *pro damnatione fidei de consubstantialitate* prolata fuistis *cõgregati, odio* prædicti *Athanasij hanc regulam* protulistis; quæ nullas habet vires, nec habere poterit; quoniam nec [u] ab orthodoxis Episcopis hoc Concilium actum est, nec Romanæ Ecclesiæ legatio *interfuit*, *Canonibus* [x] præcipientibus sine eius auctoritate *Concilia* fieri *non* debere. Nec [y] vllum ratum est, aut erit vnquam Concilium, quod non fultum fuerit eius auctoritate.

Cap. XXX.

Igitur [z] *de fuga* super [a] qua Athanasium reprehenditis, *non bene agitis*; cum ipse Dominus [b] *mandatum hoc* nobis dederit; *Cum persecuti vos fuerint in* [c] vna *ciuitate fugite in aliam.* Et ipse Dominus per semetipsum exemplum nobis demonstrans, quando [d] *Pharisæi concilium fecerunt aduersus eum vt eum occiderent. Sciens autem Iesus discessit inde:* & alibi, *Tulerunt* [e] *lapides Iudæi vt* iacerent in *eum*; *Iesus autem* abscondit se *& exiuit de templo*; *Et transiens per medium eorum* abiuit, *& ita discessit.*

Nam [f] *& discipuli propter metum Iudæorum recesserunt celantes semetipsos. Et Paulus in Damasco à principe gentis quæsitus, de muro in sporta* depositus [g] *est, & manus quærentis effugit*: & alij quamplurimi & innumerabiles sancti, tam in veteri testamento quam in nouo, fugisse leguntur.

Si [h] *ergo fugam* improperatis fugientibus, erubescite *potius* persequi, & quiescite *insidiari*, quiescentque *continuo fugientes.*

u atqui certum est inter patres Antiochenos nonaginta septem 36. tantum fuisse Arianos: cum id asserant Iulius in epist. ad Oriental. Athanas. apol. 2. Hilar. de Synodis, vn cum hæreseos suspectum agnoscens.

x hanc Socratis & Sozomeni sententiam fuisse supra diximus: at nulla ratione munitam ex eo constare potest: quod Iulius in epist. ad orientales ab Athanasio in apol. 2. translata canones eiusmodi nullos agnoscit. alludit impostor ad verba hist. tripert. lib. 4. cap. 9. & 19.

y hæc verba reperiunt Pseudo-Damas. epist. 4 & Pseudo-Pelag. II. epist. 8. sunt autem totidem balatronis commenta.

z not. phras. a atqui nondum fugera: Athanasius, cum Eusebiani ad Iulium scripserunt: eorum epist. data est è Concilio Antioch. A. D. 341. Athanasius Alexandria pulsus à Gregorio fugit A. 342. manifesti ergo mendacij reus est epistolæ effictor.

b verba Athanas. apol. de fuga sua, ex hist. tripart. lib. 6. cap. 22. *rursus hoc dedit mand. dicens.*

c hac. d Ibid. post lin. 16. pharis. quidam egredientes Concil. &c.

e ibid. post. lin. 3. nota vero impostorem vulgatæ versionis verba in historiam tripart. transferre: legendum enim, *vt mitterent super eum, absconsus est, ibat & ita discessit.*

f hæc præcedentibus non cohærent, sunt tamen eiusd. Athanasij paulo ante.

g demissus est. h Ibid. paulo ante, *si ergo fug. improperant persequentes, pudeat eos potius, sui ipsorum. quiescant insid. & quiescunt cont. &c.*

Nam

Nam [i] *siue* perimatis eos, *mors semper contra* vos *exclamat*; *siue rursus exilia* superponatis, [k] vbique in vos *mali memoriam destinare* noscimini, & illi patiendo sibi proficiunt. Vnde & Dominus ait, *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.*

Multos [l] enim cognouimus pessimis machinationibus iniuste depositos. Ideò summopere à me, [m] cui (vice Apostolorum principis) vniuersalis Ecclesię cura commissa est, prouidendum est (auxiliante [n] ipso summo Apostolo) ne deinceps talia fiant; quoniam ideo huic S. sedi præfata [o] priuilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis Conciliis & iudiciis ac restitutionibus Episcoporum, quam de [p] *summis Ecclesiarum negotijs*, vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniustè damnati restitutionem sumant, & [q] *talia* ab improbis *ne præmantur absque vltione*, nec *exerceantur absque damnatione.*

Non ergo recte egistis, quod prædictos fratres calumniati estis, dicente Domino, *Non* [r] *facies calumniam proximo tuo, nec opprimes eum.* Nec recte egistis, [s] quod nobis inconsultis Concilium celebrastis, eosque ad Concilium vocastis, & damnare præsumpsistis: [t] *Canonibus* (vt præmissum est) *iubentibus*, *nihil* absque huius S. sedis auctoritate fieri debere. Non recte egistis, [u] quod regulariter à nobis ad concilium vocati venire distulistis; non recte egistis, quod contra eos rationem reddere, vt vestra erga eos aut probaretur recta sententia, aut improbaretur, non venistis; nec [x] *rationalem mandastis causam*, vt quid hæc renuistis.

His ergo omnibus perpensis, manifestum est vos reos

i ibid. post lin. 7. lege *perimant* & *contra eos*

k morte affectis scil. sic sibi ὑποβολεῦς canit & nugis, planè non Athanasij modo sed & interpretis sententiam horrenda caligine inuoluens; valeat itaque tenebrio, tu vero Lector ex Cassiodoro lege *siue rursus exilia minentur vndiquaque ipsi contra se mali memoriā destinare noscuntur.*

l hæc rursus non cohærent.

m ad populū phaleras, te intus & in cute nouimus impostor; omnibus sub Christo pastoribus vniuersalis Ecclesiæ cura ex æquo cōmissa est; tibi sola fucum faciendi cura incumbit.

n vnus summus Apostolus Christus, quem Paulus Hebr. 3. 1. ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν vocat.

o Nullum ius Rom. sedi in alias diuinitus est collatum: quæ fingis tibi concessa priuilegia, tua sunt commenta.

p vide Vigilij epist. 2. ad finem.

q verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho. lege *absque vlla vltione nec exerc* &c.

r Leuit. 19.

s imo Iulius culpauit Orientales quod se ad Synodum suam non vocassent. vide hist. Tripart. lib. 4. cap. 9.

t vide ibid. verba Cassiodori. nota vero canones id non iussisse quod iactat sycophanta, sed Socratem id opinatum fuisse.

u æquum certe fuit Eusebianos qui causæ arbitrium Iulio detulerant, eius iudicio, stare: sed hoc nihil ad typhum hodiernum.

x not. phrasim.

existere, & illos innocentes remanere; & vos rectè [y] excommunicatos, illosque iuste liberari. Noluit itaque Dominus tam *leuiter* suos *tractari* ministros sicut facitis, aut à vobis damnari; sed (sicut memoratum est) aut ab hac sancta sede [z] *cui commissi sunt*, aut suo reseruari iudicio. Ait [a] enim, *Qui vos cõtristabit, me contristabit. Qui fecerit iniuriam* [b] vobis, *recipiet id quod iniquè gessit.* Et quanta pœna expectet eos qui Domini [c] scandalizant discipulos, Euangelium sufficienter exponit, vbi de *scandalizantibus* discipulos loquitur.

Nam quod à vobis non sint damnandi, sed aut ab hac sancta (vt præfatum est) sede, aut sibi reseruandi, ipse manifestè dat exemplum, quando peccantes Sacerdotes, quorum locum modo in S. Ecclesia tenent Episcopi, non per alium sed [d] *per* semetipsum *vendentes* & ementes eiecit de templo, *& mensas nummulariorum proprio euertit flagello & eiecit de templo:* & ipse alibi ait, [e] *Nolite iudicare, vt non iudicemini: nolite condemnare, vt non condemnemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini.*

Cap. XXXI.

Ead. habet Pseudo-Eleutherius epist. vnica.

Quapropter non tam temerè (vt vos facitis) quispiam suam præsumat euomere iniquitatem; sed [f] *iudicantem cuncta oportet rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere,* [g] [nec de illis, quæ ei inconcessa sunt vllo modo iudicium præsumere,] *interrogandi ac proponendi adjiciendique patientia præbita ab eo, vt ibi actio partium limitata sit* pleniter, [h] *nec prius litigantibus sua velit sententia obuiare, nisi quando illi per actis omnibus iam* [i] *nihil* amplius *habuerint* in quæstione *quod proponant.*

Nec [k] oportet *quenquam iudicari aut damnari antequam suos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat* spatiosum *ad abluenda crimina.*

y Iulius Eusebianos non excommunicauit, quos fratres appellauit literis suis Athanasij Apol. 2. insertis.

z sola plebs vrbica Iulio à Domino cõmissa fuit.

a non Dominus hoc dicit sed de se Paulus à Domino inspiratus; alloquitur vero non Clericos solos, sed totam Corinth. fidelium multitudinem 2. Cor. 2. Id. m sentiendũ de loco Coloss. 3 itaque allegatio vtraq; impertinens.

b hanc vocem Paulino textui inseruit impostor.

c An soli Clerici inter Domini discipulos?

d verbis Isidori sent. lib. 3. c. 39. turpiter abutitur impostor. *per se vend. colũbas, & mensas &c & proiecit à templo.*

e Matth. 7.

f verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ cap. 24. ex Cod. Theodos. lib. 2. tit. 18. constitut. 2.

g addit. impostoris. h verba Aniani interp. ibid.

i iam in contentione non hab. quod &c. k verba Adrian. eiusd. collect. cap. 20. ex Act. c. 25. Eadem repetunt Pseudo-Felix I. epist. 2. Pseudo-Steph. epist. 2. Pseudo-Marcellus epistol. 2. Pseudo-Damas. epist. 4. & 7.

Cap.

Cap. XXXII.

Eadem verba habet Pseudo-Stephan.epist.2.

Similiter in eam facta Synodo statutum est, vt *vltrà* [l] *prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur*, [m] nisi ad hanc Apostolicam fuerit sedem prouocatum; ad quam omnes qui voluerint libere & absque vllo impedimento à quibusdam agendo confluere debent.

Cap. XXXIII.

Vide Concil.Carthag.7.cap.1.2.&c.

Similiter in iam præfixa Synodo est Decretum, ne [n] *suspecti*, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi, vel calumniatores, vel affines, aut scelerati, aut [o] *facile litigantes* suscipiantur accusatores; *sed* tales *qui omni careant suspicione*; quia [p] *columnas suas Dominus firmiter stare voluit, nec à quibuscumque agitari.*

Cap. XXXIV.

Similiter statuit præfata Synodus, vt nullum [q] *sententia* [r] nisi *à suo iudice dicta constringat.*

Iudices [s] autem alij esse non debent, quam quos ipse qui impetitur elegerit, aut quos suo cum consensu hæc sancta sedes, [t] aut eius primates auctoritate huius sanctæ sedis [u] delegauerint. Ex his [x] enim & aliis, quæ tam in hac sancta sede quam & ab Apostolis eorumque successoribus sunt statuta, nihil prefatis Episcopis concessistis; sed vim eis inferentes, iniustéque (vt superius commemoratum est) eos damnantes, aliquos [y] *absentes expulistis*; quod omni Christianæ religioni est inimicum. In quibus apparet, quod nec Domino sua serua-

l verba Cod. Theod. lib.9. tit.1. const.10 & 16. & Adriani I. collect.c.10.
m additam. impostoris.
n hoc statutũ à Synod. 2. Carthag. c.6. Cõstan inop. can.6. Chalced. c.21. Adrian. collect.cap.15.
o de facile litigantibus Adrian.I.c.50. collect. ex Concil. Carth.4.cap.58.
p columnas Domini Episcopos vocat Pseudo-Zephyr. epist.1. Pseudo-Athanas. epist.ad Felic.II. Pseudo-Damas.epist. 4. Pseudo-Anaclet. epist.2. Pseudo-Felix IV. epist.1.
q verba Cod. Theodos. lib. 4.tit.16.constit. 2. teste Greg. epist. 56. lib.11.
r non à suo. Eadem recitat Adrian.I. collect. Ingelramo datæ, cap.37. & ex eo Pseudo-Zephyrin.epist.1. Pseudo Euseb. epist.3.

s Synod.Carthag 3. cap.8. permittit accusato iudicum electionem: hinc impostor colligit, alios non esse debere iudices quam quos impetitus elegerit; perperam & absurdè.

t quos primates habuit Episc. Alexandrinus? u contrarium asserunt patres Africani in epist.ad Celestinum his verbis, *vt aliqui tanquam à tua sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus patrum Synodo constitutum.* Patres scil. Africani nullo numero habebant Synod.Sardic.quæ id statuerat can.7.eo quod in partes dissilierit, & multos hæreticos propugnauerit, multos insontes damnauerit pars vtraque. x nihil horum quæ superius recensuisti ab Apostolis & Nicænis patribus statutum fuisse docuimus. y expelluntur præsentes non absentes, disce loqui.

ſtis iura, nec huic ſanctæ matri & Apoſtolicæ Eccleſiæ,[z] quæ (vt præſcriptum eſt) eos ſuo iudicio, *aut huic ſedi voluit* reſeruari, ne à tam prauis (ſicut eſtis) hominibus damnarentur aut ejicerentur.[a] In his omnibus vos ſtultos & præuaricatores Euangeliorum & canonum eſſe nulli ſane ſapientium eſt abſconditum.

Cap. XXXV.

Nec his contenti in veſtra eſtis præuaricatione, ſed etiam quod prius expulſos eos, & ſuis expoliatos rebus quaſi vocaſtis atque damnaſtis; cum [b] *nullus* regulariter aut *vocari* aut *iudicari* poſſit *antequam* ſit regulariter reſtitutus, & ſua omnia ei *legibus* ſint integerrime reformata.

Eſt namque in ſæpe iam dicta S. Synodo ab omnibus vnanimiter decretum, & Apoſtolica auctoritate roboratum, vt [c] *ſi quis* Epiſcoporum *ſuis fuerit rebus expoliatus*, & in accuſatione pulſatus, ordinatione Pontificum oportet & *decet ſanctum propoſitum prima fronte cedere*; [d] *vt omnia quæ* ſuper *ſuggeſtiones inimicorum ſuorum amiſerat legaliter* primò *poteſtati eius ab honorabili concilio redintegrentur; & Præſul regulariter prius ſtatui priſtino reddatur*, [e] *& ipſe* diſpoſitis ordinatiſque ſuis, [f] *tunc* ad tempus *veniat ad cauſam; &* [g] *ſi ita* iuſtè *videtur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat.*

Quare ergo tranſgreſſi eſtis terminos patrum, iudicantes & damnantes eos quos non debuiſtis? Quare iudicaſtis eos quos non regulariter approbaſtis? Non obſeruaſtis quod [h] *in regnorum libro* ſcriptum eſt: *non quomodo videt homo videt Deus; quia homo videt in facie, Deus autem in corde videt.* [i] *Et in Paralipomenon, Omnia corda ſcrutatur Deus, & omnem cogitationem nouit*; & alibi ſcriptum eſt, [k] *Non poteſt humano condemnari examine, quem Deus ſuo reſeruauit iudicio.*

z an aliud iudicium ſedis Rom. à iudicio Eccleſiæ putas?
a vtique impudentiam & imperitiam prodis.
b hæc eſt ſen. Rom. Syn. 3. ſub Symmacho. vide Pſeudo-Zephyr. epiſt. 2. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. Pſeudo-Steph. epiſt. 2. Pſeudo-Felic. I. epiſt. 1. Pſeudo-Caiũ epiſt. 1. Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. Pſeudo Euſeb. epiſt. 2. Pſeudo-Athan. ad Felic. II. Pſeudo-Felicẽ II. epiſt. 1. Pſeudo Stephan. ad Damaſiũ, Pſeudo-Damaſ. epiſt. 4. &c.
c verba Adriani I. c. 5. collect. Ingelramno datæ.
d verba Syn. Rom. 3. ſub Symmacho. & omnia quæ per.
e additum ab Adrian. I.
f & tunc non ante.
g ſi ita recte.
h verba Anaſtaſ. Papæ in epiſt. ad Anaſtaſ. Aug. cap. 2. nam & in regnorum lib. dicitur.
i & in Paralip. lib. 1. & nunc ô Salomon, ſcito Deum patrum tuorum, & ſerui illi in corde perfecto & animo volente quoniam.
k ſeqq. ad finem habet Pſeudo-Sixt. II. epiſt. 2. verba Conſtantini ad PP. Synod. Nicænæ teſte Adrian. I collect. Ingelramno datæ c. 51. Pſeudo-Eleuther. epiſt. vnica, Pſeudo Victor. epiſtol. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.

Hæc

Hæc omnia summopere præcauenda sunt, nec accusatio Episcoporum facile est recipienda, dicente Domino, *non suscipias vocem mendacij*: & Apostolus [l] inquit, *Aduersus presbyterum* inscriptionem non recipiendam *absque duobus vel tribus idoneis testibus*. Si hic [m] de presbyteris vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de Episcopis? Quibus cognitis [n] *magis* vos *dominari* velle manifestum est, *quam consulere* fratribus, aut sustentare eos; quia *honor inflat* ad superbiam; *& quod promissum est ad concordiam tendit ad noxam*. Decuerat [o] namque *vos* iuxta præfatas regulas, si aliquid egissent contra suum ordinem, mādare nobis & expectare quid ad vestra consulta rescriberemus; in tantum vt *si* [p] *etiam* quicquam *graue intolerandumque* committerent, *nostra* præstolaretur *censura*. Et [q] *nihil prius* aut aliud decerneretis *quam quod nobis placere* [r] cognouissetis, ita vt à regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione recederetis.

Cesset [s] *huiusmodi pressa nostra auctoritate præsumptio*: vitentur huiusmodi nocumenta; [t] quia *nequaquam* talia *patienter ferre possumus* machinamenta, quoniam *conuenit* [u] *nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes*. *Merito* [x] *namque nos causa respicit, si silentio faueamus errori.*

Cap. XXXVI.

Est insuper [y] in prædicta S. Nicæna Synodo statutum, vt [z] nemo *Anathema* in nostra suscipiatur accusatione: [a] *nec illi qui nos in sua nolunt recipere querela vel accusatione*. Cum nos super illos sciamus à Domino constitutos, non illos super nos. Et sicut [b] *maior non potest à minore iudicari*, ita nec colligari. Quia [c] *rarum est omne quod magnum est.*

Portamus [d] *onera omnium qui grauantur; quin imò portat*

l Hæc ead. verba habet pseudo Eleuther.
m hæc.
n verba Leonis epist. 84. c. 1. *dum dominari magis, quam consulere subditis quærunt: placet honor, inflat superbia, & quod*, &c. Pseudo-Sixt. II. inflat superbiam &c.
o idem decuerat namque iuxta &c. vt si &c.
p verba Leonis epist. 84. c. 1 *Sed etiam, si quid graue, &c. gessisset, nostra erat expectanda censura, vt nihil prius ipse decerneres quā.*
q Pseudo-Sixt. II. vt nihil &c. aut aliquid.
r agnosceres: Pseudo-Sixt. II. cognoueritis] & à regulis &c.
s verba Bonifacij epist. 3.
t quod nequaq. ferre patienter possumus, quia conuenit.
u Pseudo-Sixt. II. conuenit nobis &c. diligenter.
x verba Celestini epist. 1.
y Pseudo-Sixt. II. insuper à S. prædecessoribus nostris plerumque iam statutum &c.
z hoc statuit Syn. non Nicæna sed Constantinopolit. c. 6. & Carthag 7. cap. 1. iisdem pene verbis vsus Pseudo-Stephan. epist. 1. Pseudo-Fabian epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1.
a appendix Impostoris.
b videtur hoc sumptum ex Gelasio de vinculo Anathematis.
c verba Zosimi epist. 1. c. 1.
d verba Siricij epist. 1.

hac in nobis B. Apostolus Petrus, cuius vice *fungimur legatione*, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum *tueamur* aduersis. Data Kal. Nouemb. Feliciano & [e] *Maximiano* viris Clariss. Consul.

[e] Maximinus vltimo Consulatum administrauit cum collega Licinio A. 312. Felicianus electus A. 337. cum Titiano. Vera Iulij epist. data A. D 342 Constantio Aug. 3. & Cōstante Aug. 2. Coss.

Binius in Notis.

HOc rescriptum Iulij cum ea responsoria epistola, quam ab Athanasio recitatam infra statim subiunximus, partim conuenit, plurimum vero ab eadem differt. Cum vtraque Eusebianos cum Athanasio ad Concilium Romanum An. 340. indictum citatos esse referat; vtraque etiam Athanasium ad statutum diem adfuisse; Eusebianos autem contumaciter emansisse enarret. *Demum vtraque epistola illius, quam ab ipsis post celebratam Antiochenam Synodum scriptam, postque Gregorium Cappadocem An. Christi 342. magna & horrenda Alexandrinorum strage introductum superbè, fastuosè, & contentiosè scriptam fuisse refert, meminerit: Vtramque vnam eandemque Iulij epistolam esse oportet, hanc mendosam, corruptam, & à quodam ex diuersis compilatam: illam verò, quæ ex Athanasio desumpta infrà subditur, germanum exemplar esse Iuliani ad Orientales Episcopos rescripti, dubium non est. Hanc mendosam esse & corruptam, Consulatus Feliciani & Maximiani infra hic in fine additus aperte demonstrat. Si enim prædictis Coss. scripta est, initio Pontificatus Iulij An. Christi 337. scriptam fuisse necesse est: atque ita non subsistit quod de Synodo Romana indicta, de Alexandrina seditione exorta commemorat, &c.

* Addère debuit Binius veram Iulij pro Athanasio epistolam canonum Nicænorum auctoritatē afferre pro Synodo tanquā superiore Pōtifice ipso: in ista vero proferri pro Pōtifice quasi Synodo superior esse dicendus sit.

Hincmar. Remensis aduers. Hincmar. Laudun. cap. 20. Si de appellatione, sicut in Sardicensi Concilio constitutum est, in Nicæno Concilio fuisset antea statutum, nulla foret necessitas vt iterum in hoc Concilio idem constitueretur; sed (sicut in aliis Conciliis legitur) scriberetur; videl. vt ea quæ sunt in Nicæno Concilio constituta ab omnibus conseruentur, &c.

Cantius referente Antonio August de emend. Grat. lib. 1. Dial. 10. p 175. Citantur & in epist. Iulij Papæ 24. canones, præter illos 20. qui vulgo extant. Sed illos esse suppositirios vel id ostendit, quod nemo ne Gratianus quidem ipse eos allegare ausus est, &c.

CENSVRA.

Quæ cum Germana Iulij epist. conueniunt, descripsit ἀκροβολιστὴς ex Socrate, Theodoreto, Sozomeno &c. quorum sæpe verbis abutitur; cætera vel somniauit, vel aliunde hausta nullo iudicio congessit. vno verbo, nota Consulum mendax, phrasis barbara, ἀναχρονισμὸς palpa-

palpabilis, incognita veteribus canonum (si Deo placet) farrago imposturæ manifesta sunt indicia. Nos, quantum licuit, aliena distinximus, suisque auctoribus singula reddidimus, nim. Constantino M. Constantino iuniori, Athanasio, Concil. Arelatensi I. Sardicensi, & Carthag. 3. Siricio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Proclo Constantinopolit. Leoni I. Concil. Chalced. Socrati, Theodoreto, Sozomeno, Anastasio, Conc. Rom. 3. & 5. sub Symmacho, Ennodio, Cassiodoro, Codic. Theodos. & Aniano interpreti, Gregorio I. Isidoro Hispalensi, Adriano I. &c.

Extat fragmentum epist. Iulij ad Docimum in actis Concilij I. Ephes. parte 2. act. 1. Binas eiusdem epistolas ad Orientales & Alexandrinos descripsit Athanasius in Apol. 2. vide Tom. 1. oper. Athanas. edit. Heidelberg. Anni 1601. p. 575. & 598.

LIBERII PAPÆ

Epist. XII.

Dominus sanctissimis, & Deo amantissimis vniuersis Episcopis, Liberius Episcopus in Domino salutem.

NIHIL [a] est quod nos diu stare *faciet* nisi Dei gratia. Cæterum nequitia Diaboli contemptibile [b] *malum plenum veneno mortifero* sæuit: Qui [c] *sursum atque deorsum circuit, quærens quem deuoret. Vnde vigilare & sobrij esse ad orationes, & Deo propinquare debemus; & fatuas,* Domino auxiliante, hominum [d] insidias; prout Dominus posse dederit, respuere; & *patres sequi*, & non transgredi terminos patrum, (id est, vt non relinquamus nostras, dum in eis persistere aliquo modo valebimus, Ecclesias, vt ad alias properemus) aut populos nobis commissos negligere, vt quietem amplius quam pro eis elaborare, pro quibus etiam animas ponere debemus, studeamus; ne reprobi in conspectu Dei inueniamur, sed [e] *fructuosos illi manipulos de commissis* nobis gregibus ipso adminiculante præsentare valeamus; quanquam multi nos persequantur, & oues Christi dilacerare desiderent; [f] qui quasi *in vestibus*

a al. Nihil est quod diu stare possit nisi, &c.
b quod Iacob. c. 3. de lingua id ἀκατάσχετος de Diabolo.
c hæc expressa ex epist. 1. Flauiani ad Leonem q à aliter versatam habemus.
d inquisitiones cuitare: decet enim patres.
e hac phrasi vsus Pseudo-Clem. epist. 1 Pseudo-Anaclet. epist. 3. Pseudo-Soter epist. 1.
f Matth. 7.

ouium apparent, intus autem ſunt [g] *lupi rapaces, quos ex fructibus* cognoſcimus. *Iſti primo quidem videntur* ex nobis *eſſe,* [h] *ſed non ſunt* ex nobis : *Si enim* fuiſſent ex nobis, *manſiſſent* vtique *nobiſcum. Quando verò ſuam euomuerint impietatem, dolum qui in eis eſt erumpentes & apprehendentes infirmiores, & eos qui ad* [i] *eloquia diuina ſenſus inexercitatos habent, ſecum eos contrahunt* [k] *ad perditionem, ſubuertentes & iniuriantes paternas doctrinas, ſicut & Sacras ſcripturas ad perditionem ſuam; quos oportet praſcienter cauere, ne malitia eorum quidam ſeducti abſcindantur à propria firmitate. Exacuunt* [l] *enim linguas ſuas, iuxta propheta vocem, ſicut ſerpentes; venenum aſpidum ſub labijs eorum.*

Nec nos pigeat per *temporales cruciatus pro Chriſti nomine* [n] elaborare, *ſed emolumenta futura remunerationis, huius ſeculi vexationes tolerare* perſuadent. [o] *Scriptum namque eſt,* Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.

Tantum enim à nobis exigitur, quantum poſſumus famulatus noſtri obſequio commodare. Unde [p] *quidem* tantum *nos neceſſe eſt importunis prædicationibus* inſiſtere, [q] *quanto* nobis *perfecta negotiationis* creditur [r] duplicata *talentorum aſſignatio, atque Dominicæ vocis ad ſuſcipiendam eius requiem perſuadet aſſertio.*

Suggeſtum namque nobis eſt, [ſ] *quod* pro præteritis laboribus & infeſtationibus nonnulli veſtrum aſſignatas ſibimet & à Deo commiſſas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint eas quas tueri debent Eccleſias, & pro ouibus ſibi commiſſis laborare negligant, & monaſteriorum ſe quieti contradere feſtinent, *& vacationem ab Epiſcopatus laboribus eligere, & ſilentio atque otio vitam degere magis* appetant *quam in his quæ* [u] ſibi *commiſſa ſunt permanere, dicente Domino,* [x] Beatus qui perſeuerauerit vſque in finem. *Vnde namque* eſt *beata perſeuerantia, niſi de virtute patientiæ?* Quoniam, [y] *ſecundum Apoſtolicam prædicationem,* [z] omnes qui voluerint in Chriſto pie viuere, perſecutionem [a] patiuntur. *Ideoque,* [b] *fratres chariſſimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis veſtræ propoſito coarctet recedere.* Conſiderate [c] namque *quanta pro*

g Flauian. ibid.
h de numero noſtro.
i Heb. 5.
k 2 Pet. 3.
l Pſal 140
m verb. Martini in epiſt. ad Amandũ.
n ſuſtinere.
o perſuadeant.
p ibid. Quãdoquidem tanto.
q imminere.
r nos crediterum nobis talent. duplicat. aſſig.
ſ quod preſbyteri ſeu Diaconi alijque ſacerdotalis officij poſt ſuas ordinationes coinquinentur, & propterea nimio mœrore fraternitatem tuam adſtringi, velleque paſtorale obſequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem &c.
t & in ſilentio.
u tibi.
x Matth. 10.
y quia.
z 2. Tim. 3.
a patientur.
b frater chariſſ.
c conſiderans.

pro absolutione nostri & liberatione creator, Dominusque & redemptor *noster pertulerit, quibusue se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à vinculis potestatis diabolicæ liberaret.*

Attendite[d] *itaque vobis, &*[e] *omni gregi in quo vos spiritus S. constituit Episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisiuit proprio sanguine; vt non sit qui vos decipiat, aut*[f] *seducat in subtilitate sermonis,*[g] vt plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis; *Apertissimè enim spiritus S. per*[h] *Apostolum dicit, quia* in nouissimis temporibus recedent quidam à fide[i] *& charitate*, attendentes spiritibus seductoribus, & doctrinis dæmoniorum, *&* in hypocrisi[k] *mendacij eloquiorum*, cauteriatam[l] *habentes* suam conscientiam: *propter quod*[m] vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. *Quæ* verò *mentis*[n] *transgressio operatur in his qui non crediderint* sermonibus Domini, & recesserint pro sua quiete à seruitio sibi commisso, & suis se subdiderint voluptatibus? Talibus quippe & aliis pro populo Dei constricti necessitatibus, ne pereatis vnà cum omnibus vobis commissis, sed salui sitis in die æternæ retributionis, *Hortamur*[o] vestram *charitatem, exemplo eius qui pro nobis pati*[p] *voluit, promptos vos in cunctis eius permanere seruitijs:* nec quidem quoquo modo à commissa cura recedere, sed totis viribus in commissis vobis negotiis fortiter vsque in finem perdurare: quoniam *beatus*[q] *est qui perseuerauerit vsque in finem*, nec laudatur initium sed finis. *Nemo*[r] *vos seducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei* in[s] *filios diffidentiæ. Nolite ergo effici*[t] *comparticipes eorum dogmatum, neque communicetis infructuosis verbis illorum, magis autem redarguite, quoniam cætus*[u] *præuaricatorum sunt, & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij & non veritatis. Completum est in eis quia* de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus; veritatem[x] non loquentur.

Docuerunt[y] *enim* linguam suam[z] *persecutores Ecclesiarum earumque sacerdotum* loqui mendacium. Ut impie agerent laborauerunt, & renuerunt scire me, dicit Dominus: [a] *State ergo vos, dilectissimi*, super vias, & vi-

d eiusd. Martini ex epist. Synodica addita Concilio Lateran. p.478.
e Act.20.
f Colos.2.
g per philosophiam & inanem fallaciam: apertissimè.
h 1.Tim.4.
i addit. impostoris
k mendaciloquorum.
l habentium.
m Matth.26.
n 2. Thess.2.
o eiusd. ex epist. ad Amand. tuam char.
p pati & mori.
q iam hunc locum citasti.
r verba Martini I. in Synodica.
s super.
t Eph 5.
u Hier.9.
x veritatem enim.
y autem.
z ad lit. plagiarij.
a Hier. 6.

dete. Interrogate de ſemitis *Domini* antiquis, & videte quæ eſt via bona *S. Patrum, &* ambulate in ea, & [b] inuenietis requiem animabus veſtris. *Sed* & ſi [b] patimini propter Chriſtum beati eritis. Metum autem eorum ne timueritis, neque conturbemini. Dominum autem Deum ſanctificate in cordibus veſtris; *ipſo dicente,* [c] Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius eum timete, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & vnus ex illis non cadet ſuper terram ſine patre veſtro? Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere: multis paſſeribus meliores eſtis vos. [d] Rememoramini *ergo, fratres*, eum qui talē ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes. Nondum enim vſque ad ſanguinem *certauimus* aduerſus peccatum repugnantes. Confidimus [e] autem de vobis, *fratres* chariſſimi, meliora & viciniora ſalutis. Quia [f] neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque poteſtates, neque inſtantia, neque futura, neque [g] *altitudo,* neque profundum, neque creatura alia, magiſtro gentium docente, poterit nos ſeparare à charitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, *& quæ in ipſo eſt rectâ fide.* Nolite [h] itaque amittere confidentiam veſtram quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim [i] *nobis* neceſſaria eſt *ad colluctationes aduerſariorum, quatenus fidem intemeratam vſque in finem conſeruantes* repromiſſionem *percipiamus, quam repromiſit his qui legitimè certare deproperant.* [k] Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus eſt veniet, & non tardabit. [l] Ecce enim iudex ante ianuam aſſiſtit, *coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur.* Quod [m] ſi ſubtraxerit ſe quis, non placebit animæ [n] ſuæ, *ſed cadet de promiſſione propter negationem.* Nos autem non ſimus ſubtractionis filij in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

Propter quod aſſumite [o] arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo [p] *aduerſus omnes inimicos S. Dei Eccleſiæ & veſtros*, & induite vos loricam iuſtitiæ, calceati pedes in præpa-

b 1. Pet. 3.
c Matth. 10.
d Heb. 12.
e Heb. 6.
f Rom. 8.
g neque fortitudines neque altitudo.
h Heb. 10.
i vobis.
k Abac. 2.
l Iacob 5.
m Heb. 10.
n meæ.
o Ephes. 6.
p *Martin.* aduerſus omnē hæreticum virum & dogmata.

præparationem Euangelij pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignita extinguere; & galeam salutis accipite & gladium spiritus quod est verbum Dei, per omnem orationem[q] radicati & fundati[r] *in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro*. Sed & nunc, fratres, [s] commendamus vos omnes Domino & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem [t] *vobis cum* omnibus, Sanctis: ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis id ipsum sapere in alterutrum, [u] *vt vobis inuicem succurratis; & non sitis diuisi*, vt vnanimes vno ore & vno corde honorificemus eum in [x] *concordiam & consolationem fratrum*, qui *potest* [y] confirmare nos secundum Euangelium eius, *iuxta* reuelationem mysterij *æterni*, temporibus[z] *scilicet perpetuis* taciti,[a] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Summopere etiam considerare debetis quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, *per se sua dogmata destruunt. Dicit enim Dominus*,[b] *Omne regnum in se diuisũ non stabit; & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit*. Ideoque necesse est, *vt* [c] concorditer *salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimes, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis: Et in nullo patiamini prouidentissima canonum decreta violari: quatenus* [d] & Nicænorum canonum constituta, *& quæ à nobis* vel à prædecessoribus nostris *sunt prouidè & salubriter* decreta *intemerata permaneant* in futuro.

q Ephes. 3.
r addit. impostoris; à quo hic omissæ 12. l. n.
s Act. 20.
t in omnibus sanctificatis.
u addit. impostoris lege & in ipso semper vt in omnib. vnanimes.
x lege in concordia orthodoxæ fidei.
y potens est secundum reuel.
z leg. temporibus æternis taciti.
a huc vsque Martinus seqq. repetijt Pseudo-Cornel. epist. 1. & Pseudo-Pelag. epist. 8.
b Sic legit Martin. I. in Synodica.
c verba Leonis epist. 87. cap. 2. *Superest fratres, vt concordi obedientia salubres, &c.*
d verba Sirícij epist. 1. quatenus & quæ à nobis non inconsulte sed prouide sub nimia cautela & deliberatione sunt salubriter constituta intemer.

CENSVRA.

PRAETER paucissima, quæ diuerso charactere descripsimus, cætera Siricio, Leoni, Flauiano Constantinopolitano & Martino I. restituenda sunt.

EPISTOLA

Athanasij & Ægyptiorum Episcoporum ad eundem Papam de oppressionibus Arianorum.

[a] initium epist. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. Vide Concil. Lateran. sub Martino I. Consult. 2.
[b] fratri Theodoro Papæ Victor.
[c] apud Deum acceptabilia opera & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt.
[d] dum veræ.
[e] pie & sancte.
[f] gratia præscitos salutaribus præc.
[g] sequens plenius.
[h] vel Christianis.
[i] præcipit.
[k] Rom. 2.

Domino [a] Beatissimo & Honorabili Sancto [b] *patri Liberio* Papæ *Athanasius, & uniuersi Aegyptiorum Episcopi in unum Synodicè apud Alexandriam congregati.*

ESTRAE beatissima paternitatis [c] iura penes *Deum sunt manifesta,* dum *prædicationibus scilicet Apostolicis & doctrinis* [d] *vera fidei culturâ uniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoriâ superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata, ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, pie* [e] *sancte*que *de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia,* [f] *præceptis ac monitis perduxerunt: quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens* [g] *merita, & perfectius implens exempla, Ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide sacra* [h] *Christianis moribus vigens, quæ fieri Deo placita* [i] præcepit *studijs pontificalibus indesinenter operatur & perficit, seruans legis diuinæ mandata: quia non legis auditores iusti sunt apud Deum, sicut narrat Apostolus,* [k] *sed factores legis iustificabuntur.*

Nos enim hæc meditari cupientes, & ea quæ à Sancta sede vestra Apostolorum eorumque successorum prædicatione suscepimus, atque quæ in Nicæna Synodo roborata cognouimus prædicare, & Arianorum blasphemias, atque aliorum hæreticorum repellere cupientes, quotidie ab his *persequimur*, & damnationi tradi-

tradimur, atque [l] *morti destinamur*. Qua *de re* precamur, vt vestris exhortationibus tam per vos *quam & per* Apocrisarios vestros adiuuemur; ne dum [m] *illi crescunt & nos minuimur* vera fides destruatur, & eorum hæresis [n] *vltra fidem nostram crescat*; quoniam timemus vt postquam [o] *abundauerit iniquitas, refrigescat charitas multorum*. Pro qua re multa vestræ sacræ doctrinæ tam apud Deũ quam apud cunctos fideles merces & laus reposita est, si vestra hæc recenseatur auctoritate; nostram enim fidem quam à sanctis patribus accepimus, & tenemus atque docemus subter inseruimus, vt [p] si aliquis vobis aliter nos credere, aut docere, aut accusando aut mussitando retulerit, vel detrahendo scriptis mandauerit, per hanc manifestè nos ita credere & docere agnoscatis.

Credimus [q] namque *in vnum Deum patrem omnipotentem, omnium visibilium*, necnon *& inuisibilium factorem, & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei natum ex patre vnigenitum, hoc est ex substantia patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non creatum, homousion*, [r] *hoc est eiusdem cum patre substantia, per quem omnia facta sunt* [s] cœlestia terrestria. *Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit* de cœlis *& incarnatus est*, & *homo factus passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in* [t] cœlum, *venturus* est *iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, erat* [u] tempus *quando non erat, & priusquam nasceretur non erat, & quia ex nullis* [x] subsistentibus *factus est, aut ex alia substantia vel essentia dicunt esse trepton*, [y] hoc est *conuertibilem* atque *mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.*

Hanc [z] *venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo patres agnouerunt & amplexi sunt, & consonantes & vnanimes* **scriptis explanauerunt*.

Sed [a] modo quoniam contra hæc, vt nostis, talia exurgunt qualia non debent, *venite, & nos, dilectissimi fratres, cum Deo descendamus ad visitationem, id est inquisitionem ser-*

l phras. Apost. 1. Cor. 4.
m phras. Ioan. c. 3 vers. 30.
n aert. phras.
o Matth. 24. 12.
p Ariani Athanasij non fidem sed vitam culpauerun, ei enim sacrilegia, homicidia, &c. non hæreses obiecerunt. Vide Rufin. lib. 10. cap 15. Socrat. lib. 2. ca. 36. Theodoret. lib. 2. cap. 16. Sozom. lib. 4. cap. 10. Athan. f. apol. 2. Hilar. fragm. part 2 p. 11.
q Symboli Nicæni versio ex Rufino deprompta, nec tamen pura. Vide Concil. Lateran sub Martino I. Consult. 5.
r ὁμοούσιον patri.
s quæ in cœlis, & quæ in terra.
t cœlos.
u aliquando.
x Rufin. lib. 10. cap. 6. nullis substantibus.
y aut conuertib. vel mutab.
z hæc eadem verba leguntur in Concil. Rom. sub Iulio. sunt autem hist. trip. lib. 2. cap. 9.
* in scriptis.
a Verba Martini I. in Concil. Lateran. Consult. 4.

monum eorum, & *confundamus per approbationem verissimam ibidem linguas eorum eleuatas contra scientiam vnigeniti Filij Dei,* & *iniquitatem in* [b] *altitudinem humanitatis eius loquentes disrumpamus vincula eorum per gladium spiritualem, quod est verbum Dei,* & *projiciamus à nobis iugum ipsorum per* [c] expugnationem *prophani sensus illorum: Tunc* [d] enim *ipse quoque Dominus irridebit eos,* & *subsannabit;* & tunc *loquetur ad eos in ira sua,* & *in furore suo conturbabit eos, secundum B. Hieremiam dicens, Falso Propheta isti vaticinantur in nomine meo, non enim misi eos,* & *non pracepi eis, neque locutus sum ad eos; visionem mendacem* & *diuinationem* & *fraudulentiam* & *seductionem cordis sui prophetant vobis; ideo hac dicit Dominus de Prophetis qui prophetant in nomine meo mendacium, Erunt proiecti in viis Hierusalem,* & *conculcatio omnium pie confitentium me,* & *non erit qui sepeliat eos. Nemo enim abscondere potest quibusdam* [e] subreptionem commentitiis, *sicuti nec folius fici* [f] antiquis transgressor *precepti Adam* potuit, *qui per propriam linguam inuerecunde nudatur; laqueus enim fortis viro labia eius,* & *captus proprijs sermonibus,* & [g] opera *manuum eius, retributio autem labiorum eius dabitur ei* & *impietatis reprehensio. Arguam* [h] *te, inquit,* & *statuam* [i] cõtra *faciem tuam; existimasti iniquè quod* essem [k] *tibi similis. Propterea sicut dicit Dominus ad Gedeon, deponamus eos ad* [l] aquam *vera discretionis,* & *probemus eos ibi regulari examinatione, in idipsum pronos corruentes per ostensionem praui intellectus eorum,* [m] vtrum *ne sint apud* eos *sapientes, diuini verbi scientiam ignorantes, quoniam dicentes esse se sapientes stulti facti sunt,* & *mutauerunt gloriam catholica Ecclesia* [n] propria nouitate & voluntate, *siue per ea qua illicite in eius defensione gesta sunt hareticam turbulentiam introducentes, illud competenter* [o] ad nos *retinentes quod bene ad Iesum filium Sirach dictum est, Vsque ad mortem certa pro veritate,* & [p] *Dominus pugnabit pro te.*

Huius [q] rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis; quia dum [r] *fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet.* Ideoque tanta vrgente necessitate summopere comprimite vestra summa auctoritate infestos, releuate oppressos, vt absque graui (Domino opitulante) difficultate,

b hęc optime in Monothelitas quadrãt, in Arianos nullo modo.
c expurgationem.
d tũc etenim & ipse.
e subreptionibus commentatus.
f antiquum transgressorẽ præc. Adam, eum qui.
g opere.
h arguam enim.
i ante faciẽ.
k ero tibi.
l aquas.
m vt ne sint apud se.
n per propriã nouitatem siue per &c.
o apud nos.
p & semper Dominus.
q hæc ead. habet Pseudo-Eleutherius, & Pseudo-Ioan. I. epist. 2.
r Luc. 11. 21.

cultate, ipsi gratáter omni tempore sacrificare mereamur illæsi. & subscriptio: Æterna [f] *te seruet diuinitas per multos annos, sanctissime* patrum *pater*. Amen.

[f] subscriptio epist. Iustiniani II. ad Ioannem V. Papam.

CENSVRA.

HANC epistolam omisit Binius nec immerito, est enim ex pannis Cassiodori, Martini primi & Victoris Carthaginensis male consutis, maxima ex parte συναρμολογημένη: cætera vel inepta vel falsa sunt.

LIBERII PAPÆ

Epistola XIII.

Dilectissimo filio Athanasio, & omnibus in vnum congregatis & de Trinitatis fide recte sentientibus Ægyptiorum Episcopis, Liberius Papa.

OLIM *& ab initio* [a] *tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus auctoritatem* [b] pro vniuersali Ecclesia *ad* rectam *defendendam* fidem, *quatenus nulli liceat* [c] statum sanctæ Ecclesiæ *commouere* ad læsionem recte credentium absque sui periculo honoris.

Epistolam siquidem vestram nobisque directam [d] *ante nos recitari* fecimus, tribulationes & persecutiones quas pro recta fide patimini intelleximus. Super quibus & nos vna vobiscum condolemus & laborare pro vobis, vt pater pro filiis, parati sumus. Fidem vero Nicæni Concilij in eadem epistola rectam reperimus, pro qua *non solummodo* persecutiones & passiones sustinere vobiscum parati sumus, sed etiam (si necesse fuerit) mori pro Christi nomine, (in quantum nostra finit mortalitas) non respuimus.

Igitur [e] prædictum *S. Concilium* (*vt legimus*) definit Ni-

[a] verba Leonis epist. 24. in Conciliis celebratis tantam nos perc.

[b] ad veritatē pro nostra pace defendendā quatenus.

[c] sic eam minime tam in aliquo commouere dum repente læsio moueretur.

[d] not. phras.

[e] verba Maximi Aquileiens. in Concil. Lateran. sub Martino I. consult. 4. p. 456. Quintū & vniuersale Chalcedonense Concilium venerabilium patrum definiuit vt legimus Sanctissimi aliam, &c.

cænum *aliam fidem nulli licere proferre, aut conscribere vel componere, aut sapere vel docere aliter,* nec quicquam in fide sentire aut proferre, quod his patrum regulis possit obuiare.

Qui[f] *autem præsumpserit componere aliam fidem aut proferre,* [g]*docere* vel *tradere aliud Symbolum ad* viam *veritatis conuerti* desiderantibus de quacumque *hæresi* vel *ex Iudæis vel ex* Paganis Christianos se fieri *volentibus;* hi si *Episcopi fuerint aut Clerici, alienari quidem Episcopos ab Episcopatu, Clericos à*[h] clero; *si* vero [i]*Monachi aut Laici fuerint,* anathemate feriri. *Protestatur* [k]etenim *B. Apostolus dicens, Si quis certat, non* coronabitur *nisi legitimè certauerit. Et iterum Dominus ait,* Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. *Videlicet certaminibus sacris propositis nobis, pro defensione Catholicæ Ecclesiæ magnaque salute ex hoc sperata ab omnium* [l] *datore Deo, non deficiant manus nostræ, dilectissimi fratres, per occasionem cuiuslibet desidiæ dissolutæ: sed fortes efficiamur per gratiam Domini atque virtutem potentiæ eius, quoniam* [m] perfecit pedes nostros tanquam ceruorum, & super excelsa *firmius statuit intellectum summæ eius humanitatis propter* [n] *salutem, maxime tanquam habentes* impositam *sanctorum* testium [o] nubem. Deponentes ergo omne pondus & *circumstantem aduersariorum nouitatem,* per patientiam curramus, adspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum, *qui in proposito nobis propter eum negotio, spiritum* nobis *suæ veritatis condonet, loquentem in nobis, atque perhibentem magnalia fidei per doctrinam sanctorum Patrum quos aduersarij* [p]calumniantur quotidie.

In prophetis namque habetur, *Propter* [q] *Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam,* [r] *donec egrediatur vt splendor iustus* [s] eius, *& Saluator* eius *vt lampas accendatur. Profectò* [t] Catholica Ecclesia, *quæ vera consistit Sion, & ciuitas Christi cælorum regis, per tot annorum spatia expugnata ab* [u] auersantibus verba *fidei, qui neque Deum timent, nec hominem reuerentur, sed in cassum perducentibus pias & canonicas de hoc verbo doctrinas; dum à diuersis tantisque,* [x] *scripto & sine scripto contestationibus inuitati fuissent corrigere* propriam. [y] *&* à se pellere *hæresim, sicuti & per anteriorem cognitionem luculentius demonstratum est, tam per libellos quam per suggestiones*

f ibid.
g vel docere aut tradere aliud symbolum volentibus ad cognitionem veritatis, siue ex gentilitate aut ex Iudæis, vel ex hæresi qualibet conuerti, hos siquidem Episc.
h clericatu.
i si autē anathematizari.
k verba Martini I. in cod. Conc. cōsult. 5. p. 458.
l omnium bonorum.
m Psal. 17.
n propter nostram.
o Heb. 12.
p calumniati sunt.
q eiusd. Martini verba cōsult. 3. p. 434.
r dicit B. Esaias donec.
s Iustus meus
t Cathol. Ecclesiæ.
u aduersantibus verbo.
x in scripto.
y propria & sepelire.

stiones reuerendissimorum Sacerdotum, & venerabilium Abbatum, Apostolo protestante nobis,[z] *vt hominem* hęreticum post primam & secundam correptionem *euitare debeamus; scientes quia huiusmodi subuersus est*, & delinquit proprio iudicio condemnatus, *nullo modo oportet nos deinceps tacere aut quiescere, (ne quoquo modo iniqui iudicemur) odibilem Deo pacem amplectentes. Quoniam scriptum est,*[a] Zelaui in peccatoribus pacem peccatorum videns; *& dicat*[b] *etiam de nobis*, [c] Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum & prophanum non habuere distantiam,[d] inter pollutum & mundum non intellexerunt: [e] *sed consurgere cum Deo, & consistere prompte,*[f] *induentes arma spiritus*[g] *aduersus malignantes contra fidem eius, vt approbemus*[h] *spiritus sapienter, id est verba eorum* si ex Deo sunt. *Scriptum est enim in Hieremia,*[i] Probatorem dedi te in populo meo robustum, & scies & probabis viam eorum.

z Tit.3.
a Psal.72.
b dicatur.
c Malach.2.
d & inter.
e seq. describit Pseudo-Soter.epist.2.
f prompte ei.
g Ephes.6.
h 1.Ioan 4.
i Hierem. 6.

Multa namque nobis necessaria est vigilantia, & tanta [k] *diuinæ sapientiæ* rimatio *quæ occulta tenebrarum reuelat, ad requisitionem huiusmodi rei & scrutationem; Quoniam latet quodammodo & absconditur, vixque comprehenditur dolosa existens malitia pro eo quod sibi pietatem callide blandiatur; vt valeat scrutantium mentem latere. Quod vtique sciens B. Apostolus, ait.* [l] Nam huiusmodi Pseudo-Apostoli & operarij subdoli transfigurant se in Apostolos Christi. Sed non mirum; quoniam & ipse Satanas transfigurat se velut Angelum lucis. Et ideo non mirum si Ministri eius transfigurantur, velut ministri iustitiæ, quorum finis secundum opera eorum. *Sed & Dominus in hoc præmuniens nos ait*, [m] Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. *Ergo in* idipsum [n] *ex toto corde referentes ante omnia super tali quæstione deprecationem, & dicentes cum Dauid,* [o] Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Lucerna enim pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis: Quoniam ipsius est *(Sicut ait B. Dauid Propheta)* sapientia & fortitudo. Dat [p] sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam.

k tantum diuinæ sapientiæ discretionis.
l 2.Cor.11.
m Matth.7.
n in ipsum.
o Psal.118.
p Dan.2.

Ipſe reuelat profunda & abſcondita, & nouit in tenebris conſtituta, & lux cum eo eſt. Qui ſapientiam *(inquit)* & fortitudinem dediſti mihi, & oſtendiſti mihi quæ rogaui te, [q] *Cum ope diuina, vniuſcuiuſque perſona conſcripta* eorum *qui pro* [r] *nouitatis* commento *accuſati ſunt, de venerabili ſcrinio noſtro obſecundantibus & nobis* [s] rationabiliter *offerentibus ſolertius intendamus.* Ita vt, *Qui* [t] hæc *præſumpſerint præuaricari, primum quidem* *ſubiaceant iudicio terribili omnipotentis Dei; deinde autem* [u] *qualemcumque regalem indignationem reuereantur, per quam, ſiquidem Epiſcopi aut Clerici ſunt, à ſui ſacerdotij, ſiue à Cleri ſui* ordine *modis omnibus excidant: Si autem Monachi* ſunt, *ſegregentur, & alieni ſint de ſuis locis. Si autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur* [x] *eis. Si autem* ſunt *priuati, ſiquidem nobiles* exiſtunt [y] *ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur: Si autem ignobiles, non ſolum in corpore verberentur, ſed* [z] *exilio perpetuo caſtigentur: vt omnes timore Dei compreſſi, & comminata eis digna ſupplicia reuerentes, immobilem & ſine turbatione pacem ſanctarum Dei Eccleſiarum cuſtodiant.*

q huc vſque pſeudo Soter epiſt. 2.
r propter nouitatis commentum.
ſ ordinabiliter.
t verba typi Conſtantis Imp. ex codẽ Conc. Lateran. conſult. 4. p. 450. qui autem ea præſ.
u & non qualemcunque.
x nudentur de eis. ſin.
y conſiſtunt.
z in exilio.

Data 8. Kal. Iunij [a] *Aſclepio* & *Deodato viris* Clariſſim. Coſſ. Gloria Chriſto Ieſu Domino noſtro. Pax vobis. Amen.

a nomenclatura Conſulũ fictitia. Nullus à Chriſto nato ad Iuſtinianũ Aſclepius aut Deodatus: vnus Aſclepiodotus cum Mariniano Conſulatum geſſit A.D. 423. Anno 56. à morte Liberij.

CENSVRA.

PRÆTER Conſulatus ſuppoſititij adnotationem, & pauciſſimas lineas barbaro ſtylo exaratas, cætera ſunt Leonis I. Martini I. Maximi Aquileienſis & Conſtantis Imp hæretici, cuius verba temerario auſu ad propoſitum torquet ὑποβολεύς.

DILECTISSIMIS fratribus presbyteris & coëpiſcopis Orientalibus Liberius S.

PRO Deifico timore ſancta fides veſtra Deo cognita eſt, & hominibus bonæ voluntatis, ſicut lex loquitur; iuſta iudicate, filij hominum. Ego Athanaſium non defendi; ſed quia ſuſceperat illum bonæ memoriæ Iulius Epiſcopus deceſſor

cessor meus, verebar ne forte in aliquo præuaricator iudicarer. At vbi cognoui, quando placuit Deo, iuste vos illum condemnasse, mox consensum commodaui sententiis vestris, literasque super nomine eius per fratrem nostrum Fortunianum dedi perferendas ad imperatorem nostrum Constantium. Itaque amoto Athanasio à communione omnium nostrum, cuius nec epistolia à me suscipienda sunt; dico me pacem cum omnibus vobis, & cum vniuersis Episcopis Orientalibus seu per vniuersas prouincias pacem & vnanimitatem habere. Nam vt verius sciatis me vera fide per hanc epistolam ea loqui, Dominus & frater meus communis Demophilus, qui dignatus est pro sua beneuolentia fidem veram & Catholicam exponere, quæ Sirmij à pluribus fratribus, & coëpiscopis nostris tractata & exposita & suscepta est ab omnibus qui in præsenti fuerunt; hanc ego libenti animo suscepi, in nullo contradixi, consensum accommodaui, hanc sequor, hæc à me tenetur. Sane petendam credidi sanctitatem vestram, quia iam peruidetis in omnibus me vobis consentaneum esse, dignemini communi consilio ac studio elaborare, quatenus de exilio dimittar, & ad sedem quæ mihi diuinitus credita est dimittar.

Aliam ad Orientales à Liberio scriptas habes in Hilarij fragmentis, hoc initio. *Studens paci & concordia Ecclesiarum* &c.

Aliam ad Valentem & Germinium cuius initium tale est. *Quia scio vos filios pacis* &c. Hilar. ibid.

Aliam ad Vincentium Capuanum cuius initium; *Non docto sed moneo* &c. Idem ibid.

Aliam ad Episcopos Italiæ, quæ sic incipit; *Imperitiæ culpam oblitterat resipiscens.* Idem ibid.

Aliam ad confessores exules, hoc initio; *Quamuis sub imagine pacis.* Hilarij fragm. Acta Eusebij.

Aliam ad Constantium Aug. cuius initium, *Opto tranquillissime Imperator.* Hilarij fragm. Appendix oper. Luciferi.

E Codice Vaticano addit Baronius epist. ad Osium, his verbis conceptam, *Quia in nullo conscientiam tuam debeo præterire*, &c.

Item ex actis vitæ Eusebij Vercellensis tres; quarum prima, *Me frater charissime* &c. Secunda, *Remeante fratre meo*, &c. Tertia, *Scientem Domine frater charissime*, &c. habet in initio.

QQq

An fragmentum confeſſionis Liberij, quod extat inter opera Athanaſij, genuinum ſit expendet Lector ſtudioſus.

ÆGYPTIORVM EPISTOLA

ad Felicem II. Papam.

Domino [a] beatiſſimo, & honorabili, ſancto *Patri, Felici, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ Papæ; Athanaſius & vniuerſi AEgyptiorum, Thebaïdorum, & Libyorum Epiſcopi, in ſancta Alexandrina Synodo gratia Dei congregati.*

VESTRO [b] *ſancto ſuggerimus Apoſtolatui*, vt noſtri more ſolito ſolicitudinem gerere dignemini, iuxta *veſtram prudentiſſimam* ſapientiam, quæ *omnibus luce clarius manifeſta eſt:* Quia [c] *Apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota* ſuper tribulatione noſtra *nos omnes hortata eſt ad tuitionem Catholicæ & Apoſtolicæ* [d] Eccleſiæ *in vnum conuenire*, & de noſtra oppreſſione canonicè & vnanimiter tractare, *dum conſtat vos vnà cum B. Paulo Apoſtolo eadem compaſſibiliter dicere*, Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? *ſatagentes ne* aliqua [e] *de his quæ vobis credita ſunt rationabilibus ouibus à beſtiis capiatur.* Ideo, pater beatiſſime, quia ſemper anteceſſores noſtri & nos à veſtra Apoſtolica ſancta ſede auxilium hauſimus, & noſtri vos curam habere agnouimus, præfatam Apoſtolicam & *ſummam* expetimus iuxta canonum Decreta *ſedem*, vt inde auxilium capiamus vnde prædeceſſores noſtri [f] ordinationes & dogmata atque ſubleuationes ceperunt.

Ad eam quoque [g] *quaſi ad matrem* recurrimus, vt eius vberibus nutriamur; quoniam [h] *non poteſt mater obliuiſci*

a hæc inſcriptio epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam. Concil. Lateran. ſub Martino I. cõſult. 2. p. 432.

b verba Mauri Cæſen. Epiſc. ad Martin. I. in Concil. Later. cõſult. 1. p. 419. Suggerimus S. Apoſt. veſtro quia ſecundum veſtram prud. interlocutionem, omnibus &c.

c verba Deusdedit Carał. ad eund. ibid. p. 420.

d fidei, quæ temeraria præſumptione ab aduerſantibus verbo fidei expugnatur in vnum conuenire, dum conſtet.

e aliquis.

f ſi Pſeudo-Marcell. epiſt. 2. informationem & conſecrat. Pſeudo Damaſ. epiſt. 5. inſtitutionem & formam bene verendi à Rom. Eccl acceptam aſſer nt. g vide Pſeudo-Zeph. epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian epiſt. 1. Pſeudo-Iulium epiſt. 1. h Eſai. 49.

infantem

infantem suum. Sic & nos nolite obliuisci, nos vobis commissos; quoniam [i] *non leuibus* nos inimici nostri implicauerunt *afflictionibus*, & quotidie facere moliuntur, & apprehendere, aut *ferris nos constringi* minantur, nisi eorum consentiamus erroribus.

Quod nos nequaquam [k] *vobis inconsultis* agere præsumimus, canonibus quippe iubentibus absque Romano nos de maioribus causis nihil debere decernere pontifice. [l] *Ideoque ad propositum* [m] recurrentes, & *ad* [n] *brauium* [o] *properantes, vestræ Apostolicæ sedis* [p] imploramus auxilium; quia (vt credimus) non [q] *despexit Deus preces cum lacrymis* sibi *oblatas* [r] seruorum *suorum*, *sed* ob id vos prædecessoresque vestros, *Apostolicos* videlicet *Præsules*, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum eis curam habere præcepit, vt nobis succurratis, nosque tuentes, [s] *cui omne* Episcoporum *iudicium est commissum*, liberare ab hostibus nostris non negligatis.

Nam [t] scimus in Nicæna magna Synodo trecentorum XVIII. Episcoporum, ab [u] omnibus concorditer esse roboratum, *non debere absque Romani pontificis sententia Concilia celebrari*, nec Episcopos damnari; licet hæc & alia quamplura necessaria ab hæreticis, qui nos quotidie infestant & perdere nituntur, vt facilius nos capere possint, sint Synodica [x] capitula incensa, nobisque sublata.

Qua de re, hac inuenta occasione, indifferenter omni Canonica & Apostolica postposita auctoritate, nos vi à propriis ([y] *vobis inconsultis*) illicite expellunt sedibus; ouesque nobis à Christo Domino *Apostolica* commissas *gratia* inuadunt, [z] *gradibus priuant*, ei (quod pessimum est & omnibus Christianis legibus inimicum) *interficere decertant*.

Vos ergo, (vt semper vestræ sedi Sanctæ consuetudo fuit) periclitantibus subuenite, oppressos roborate, tribulatis manum porrigite, taliaque prohibete, & [a] *leges* imponite, vt Apostolica doctrina, quæ in Deo

i verba Stephani Dorensis ad Mart. I. Concil. Later. Consult. 2. p. 423. non leuibus me implicuerunt afflict. &c.

k an consulto Rom. pontifice licet consentire malo?

l Steph Dorensis verba.

m currentem,

n Phil. 3.

o properantem.

p additamentum.

q neque despexit.

r supplicum suorum, sed excitauit nō equidem mediocriter præcess.

s hæc tuum est commentum & Vigilij epist. 2. ad finem.

t Nemo nescit te imposturam facere.

u opinati sunt Socrat. lib. 1. cap. 8. 17. Sozom. lib. 3. cap. 9. vterque falso.

x vide epist. suppositas Marco & Athanasio.

y An consulentibus Rom. Episcopum licet fratres expellere?

z quibus gradibus priuant oues?

a quasi vero qui vim parant in alios, verborum inani sono percelli possint: Silent leges inter arma.

est, cito ad victoriam iudicium perducere valeat nostrum; nosque (Apostolorum principe suffragante Petro) ab imminentibus periculis liberate.

Nouimus [b] namque in iam præfata Nicæna Synodo generaliter esse decretum, vt nullus *passim vageq; Episcopos*, aut præsumptiue lacerare, aut accusare, & [c] qui non sunt rectæ fidei, vel bonæ vitæ, vel claræ conuersationis, aut infamare præsumat: sed prius, si erga *Episcopos vel* [d] auctores *Ecclesia quisquam* causam habuerit, eos cum charitate mansuete conueniat, vt ab eis vulnus, *vnde agitur*, recte sanetur; aut ipse, si secus egerit, accusator excommunicetur.

Quod si ab eis nihil valuerit recte percipere, [e] tunc primo *summos* adeat primates, & ipsi tempore *congruo* & *canonicè* eos *conuocare debebunt*. Qui [f] *si* aut *suis rebus* spoliati, aut *à proprijs sedibus* eiecti, aut exulantes, vel oppressi, aut iniquè tractati fuerint, primo eruantur, & canonicè restituantur, atque omnia sibi sublata [g] *integerrime* eis legibus reddantur: quoniam priusquam hæc fiant, (vt in prædicto constitutum est Concilio) nec canonicè conuocari, nec [h] *distingui* à quoquam possunt; quoniam nec seculi leges hæc fieri permittunt, quantò magis Ecclesiasticæ?

Similiter & à supradictis patribus est definitum cōsonanter, vt [i] si quisquam Episcoporum & Metropolitanorum, aut comprouinciales, vel iudices suspectos habuerit, vestram S. Romanam interpellet sedem, [k] cui ab ipso Domino potestas ligandi ac soluendi [l] *speciali est priuilegio super alios* concessa.

Ipsa enim [m] *firmamentum à Deo fixum & immobile* percepit, quoniam ipsam *formam* vniuersorum titulorum *lucidissimam* Dominus Jesus *Christus vestram Apostolicam constituit sedem*.

Ipsa est enim *sacer vertex* in [n] quo omnes Ecclesiæ *vertuntur*, sustentantur, releuantur.

Et [o] sicut in Christo Christiani, & in Petra, (id est

b vide Concil. 2. Carth. cap. 6. Nihil horum omnium statuit Nicæna Syn. id nouimus.
c vide supra pseudo Iul. epist. 2. cap. 10 & 11.
d acto es. vide ibid. ca. 7.
e vide supra pseudo-Fel. I. epist. 2.
f Pseudo-Iul. epist. 2. c. 35.
g ph. as. Adrian. I. collect. c. 35.
h forte distringi.
i pseudo-Iul. epist 2. c 4.
k sedenti collata potestas non sedi.
l hoc falsum.
m initium epist. Sergij Cypri Episcop. ad Theodorum Papam. Vide Concil Lateran. Consult. 2. p. 426.
n hinc colligere est Epist. huius consarcinatorem Latinum fuisse non Ægyptium.
o not: Binij vel Surij, legendum videtur, *& sicut in Christo Christiani, ita & in Petra, id est, Petro renouantur Ecclesia*; vt sit sensus: Rom. Eccl. pontificem, si quid in cæteris Eccl. vitiatum aut deprauatum sit, sua auctoritate & posse & debere corrigere. *Resp.* quocunque modo legatur falsa est sententia & impostore dignissima.

Christo,

Christo) Petrus, Petri renouantur Ecclesiæ.

Tu es [p] *enim (sicut diuinum veraciter testatur eloquium) Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesia columnæ*, id est Episcopi, qui Ecclesiam sustinere, & propriis humeris portare debent, tibi *sunt confirmata*, *tibi*que *claues* regni *cælorum commisit, atque ligare & soluere potestatiue quæ in terra, & quæ in cælis sunt, promulgauit. Tu prophanarum hæresium* & impetitorum, atque omnium infestantium *depositor*, [q] *vt princeps & Doctor*, caputque omnium *orthodoxæ* doctrinæ & *immaculatæ fidei* existis. *Igitur* [r] *ne despicias*, Pater, *tuorum Patrum* pietatem, bonamque intentionem. Et sicut illi patres & prædecessores nostros à multis liberauerunt oppressionibus & angustiis, ita nos liberare digneris.

p verba Sergij loco citato.

q depositor existis.

r non despicias Patrum.

Nam fuit [s] semper vestræ Sanctæ & Apostolicæ sedi licentia, iniuste damnatos vel excommunicatos *potestatiue* sua auctoritate restituere, & sua eis omnia reddere; & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, [t] *Apostolico punire priuilegio*, sicut etiam nostris & anterioribus cognouimus actum temporibus.

s nunquam fuit.

t not. phras.

Porrò [u] & ipsi Primates, qui Episcoporum & summorum Ecclesiasticorum negotiorum causas suscipere debent, in præfixa Nicæna Synodo sunt denumerati, ne in posterum contentio ex hoc oriretur.

u Hoc fingis vt cætera

[x] *O sanctissime* pater patrum, *abscinde blasphemias & iactantiam vaniloquorum*, & insidiantium infestationes, nos & fratres nostros opprimentium atque perdere volentium, qui ad vos quasi ad caput confugimus; vt vestro suffulti auxilio liberemur, & vobis nobisque commissas Christi oues à luporum ore, Domino adminiculante, antequam deglutiantur eripiamus.

x verba Sergij loco citato.

Nec [y] *enim fas est supplicum Apostolitæ sedis*, [z] *scripto aut sine scripto, preces oblatas despicere, sed (vt condecet)* [a] vt priuilegium vestræ sedis est, & nos & illi canonicaliter conuocemur, & ante vos de nostris obiectionibus canonicè *cum omni probitate* concertemus; sicut prædecessoris nostri penes vestros fecerunt antecessores, & sicut canonica in prædicta S. Synodo docent instituta; &

y verba Marcellini I. loco citato.

z in scripto precationes.

a vt condecet cum omni probitate contrarij & veluti paleati verbi.

veluti palliati *verbi per ventilabrum canonicæ examinationis plenam purgationem in communi conſiſtentes* [b] auditorio *de maturis & enutrientibus Catholicæ Eccleſiæ dogmatibus, quæ confirmant cor hominis, per participationem paternarum* conſequamur *inſtitutionum. Antiquis* [c] *enim regulis ſancitum eſt, vt quicquid quamuis in remotis,* [d] aut longinquis *poſitis prouincijs* ſuper Epiſcoporum querelis, aut accuſationibus ageretur, *non prius tractandum vel accipiendum* [e] eſſet, quam *ad notitiam almæ ſedis veſtræ fuiſſet deductum; vt huius auctoritate iuxta quæ fuiſſet pronunciatio* [f] infirmaretur aut *firmaretur: indeque ſumerent* [g] normam vnde *Eccleſia* ſumpſere *prædicationis exordium*, ne paſſim ab inſidiatoribus columnæ euerterentur Eccleſiæ.

Certum eſt enim eidem S. ſedi veſtræ, [h] *in honorem beatiſſimi Petri, patrum decreta peculiarem* [i] decreuiſſe *reuerentiam* [k] *Dei* pro *rebus* inquirendis atque determinandis *quæ ſolicitè* decet, *iuſteque ab ipſo Præſulum examinari vertice Apoſtolico, cuius ſolicitudo* [l] ſemper fuit & *eſt tam mala damnare, quam probare laudanda.* [m] *Quocircà humillimum veſtro Apoſtolico culmini perſoluentes obſequium,* [n] vt ipſe Dominus præcepit, & Sanctorum decreta patrum ſtatuerunt, *cum lacrymis ſuggerimus quod ſine gemitu cordis reticere non valemus.*

Nam [o] *in tantum à perſecutoribus* Sanctæ Dei Eccleſiæ, noſtriſque inimicis *perſequimur, vt magis tædeat nos viuere quam mori.*

Unde [p] *præ omnibus* fatemur in tantum *cor* eſſe *noſtrum vulneratum, vt propheticum* [q] illum planctum exoptemus dicentes, *Quis dabit capiti* [r] noſtro *aquam, aut oculis* noſtris *fontem lacrymarum,* [ſ] vt ſedentes ploremus *die ac nocte? Ecce enim* [t] Eccleſia *Dei non leuiter* perturbatur, columnæque eius nimis infeſtantur, atque à prauis amoueri hominibus nituntur. *Chriſtianorum* vero *voces ac gemitus Epiſcoporum* longe lateque reſonant, *nouitates* inſurgunt, calumniæ creſcunt, perſecutio graſſatur, perditio fit populorum.

b efficere de maturis & nutrientibus.
c verba Patrum Concil. Afric. in epiſt ad Theodor. Papam Conſult. 2. Concil. Lateran. ſub Martino I. p. 427.
d vel in longinquo poſitis prouincijs non prius, &c.
e ſit niſi ad notit.
f firmaretur.
g ſumerent cæteræ Eccl. velut de natali ſuo fonte prædic.
h ibid.
i decernere.
k in requirendis Dei rebus quæ omnino & ſollicite debent maxime vero iuſte.
l cuius vetuſta ſollicitudo eſt.
m ibid.
n addit. impoſtoris.
o His verbis vtitur pſeudo-Athan. in epiſt. ad Marcum.
p verba Victoris Carthag. in epiſt. ad Theodorum Papam Conc. Later. p 412. præ omnibus fateor in noſtræ prouectionis exordio cor noſtrum non leuiter vulneratum fuiſſe.
q Proph. illud præceptum exoptarem dicens.
r meo, meis.
ſ & ſedens plorabo.
t Eccl. Dei non leuiter perturbantur Chriſtian. voces ac gemitus Epiſc. quærentium & clamantium nouitates.

Veſtrum

Vestrum est [u] enim nobis manum porrigere, quia *vobis commissi sumus*. Vestrum est nos defendere atque liberare; nostrumque est à vobis auxilium expetere, vestris parere *iussionibus*.

Præ nimio ergo dolore & gemitu omnia quæ nobis instant & nos infestant necessariò recordari, vobisque significare nequimus. Ideo *almum* vestrum exoramus *Apostolatum*, vt super his legem, [x] quæ immemorata Nicæna Synodo est promulgata, licet prædictorum insidiatorum & aliorum malorum hominum (vt facilius Episcopos Deique ministros valeant illaqueare) deprauatione sit [y] *suffocata* reparetis, & quæ necessaria fore cognoscitis vestræ S. sedis auctoritate nos cunctosque fratres informetis, [z] vt malorum insidias hominum vestra fulti auctoritate illæsi, Domino opitulante, euadere valeamus; quia [a] *non est ouium insidias luporum prauidere, sed pastorum* est.

Scimus [b] enim (vt semper vestræ sedis Præsules, primo Apostoli, deinde successores eorum fecerunt) vos [c] vniuersalis Ecclesiæ, & maximè Episcoporum, qui oculi [d] *propter contemplationem & speculationem* vocantur Domini, curam gerere, ac de reuelatione & lege nostra assidue cogitare debere, *sicut scriptum est*, Beatus vir qui [e] *meditatur* in lege Domini *die ac nocte: quæ meditatio, non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed exuberante in vobis Christi gratia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, & nullatenus de vestro corde recedente lege Christi Dei Domini sacrosancta, sicut in* Psalmo [f] *dicit Propheta*, Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipsius, *non atramento sed spiritu Dei viui vestra in arcana conscripta, neque* in tabulis [g] lapideis sed in tabulis cordis carnalibus, *sicut Beatissimi Apostoli Pauli ad Corinthios missa nos docet Epistola. Quibus præmissis significamus Deo placitæ* [h] paternitati *vestræ, die* 17. *Kalendarum Augustarum* [i] *indictionis* 4. *nostram humilitatem, diuina gratia, suo (vt præcepit) munere præueniente*, [k] *vestris sanctis ac Deo dignis precibus, in* [l] S. Roman. *Ecclesia pontificalis honoris accepisse consecrationem & stolam, in quo dignitatis fastigio, vt à Deo omnipotente rega-*

u hæc te parasitum esse docent impostor.

x fumos vendit & præter ea nihil.

y not. phras.

z quasi vero prædones legem recentia ducantur.

a verba Concil. Rom. 3. sub Symmacho.

b Seqq. ad verbum habet epistol. pseudo-Felicis ad Gregorium Papam.

c hoc commune munus omnium pastorum.

d vide pseudo-Anacl. epist. 2 &c.

e verba Victoris Carthag loco citato.

f Psalmis Psal. 36.

g 2 Cor. 3.

h fraternitati.

i id est A.D. 645. Athanasius creatus Episc. A. D. 326. mense Ianuario indict. 14.

k vt vestris S.

l S. Carthag. ciuitatis Ecclesia.

m malis actibus liberati sacerdotale non nomen.

mur altissimo, & à malis [m] omnibus liberemur, vt non sacerdotale nomen tantum, sed Christi Domini nostri protegente auxilio, & meritum habeamus, vestris sanctis ac Deo acceptabilibus nos commendantes orationibus poscimus, quatenus & vestris deprecationibus pro nobis ad Deum effusis muniti, & eruditionibus bonis instructi digni efficiamur cum omni nobis populo Christiano commisso illæsi protegi velamento diuino. Ad salutationem ergo vestræ sanctæ & honorandæ [n] paternitatis vice nostra Benedictum humilem vestrum fratrem nostrum Episcopum, & [o] Alexandrum presbyterum, Crispinum quoque Diaconum, vestros famulos destinauimus: quos postulamus celerius nobis à vestra beatitudine persolui [p] vt vestris exhortationibus roborati, & vestris regulis informati, inimicis videlicet compressis, ad proprias prudenter consolari valeamus Ecclesias ante hyemem Deo propitio remeare.

n fraternitatis, vice nostra Mellosum hum.
o & Redemptum Diaconum vel crescituru m notarium S. nostræ sedis, vestros.
p quo possint ad proprias Ecclesias.

Vestrum [q] est quippe, pater sanctissime, canonica [r] districtione sollicite Ecclesiasticæ regulæ aduersantibus, & fratrum insidiatoribus obuiare, nec permittere nouiter dici quod patrum venerabilium auctoritas omninò non censuit. Nos enim humiles corde quæ recta sunt, [s] adiuuante Domino, sapientes, vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti, veram fidem ac religionem Catholicam in omnibus fortiter defensantes. Studiosius itaque à Catholicis improbis probe resistere [t] innitendum est, ne torpentes desidia oppressi culpa taciturnitatis teneamur obnoxij; & quasi fauorem impendentes iudicemur, dum aduersa Catholicæ fidei propulsare negligimus. [u] Unde dictum est, Negligere quippe [x] dum possis deturbare peruersos, nihil aliud est quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Liquet, Doctor Sanctissime, venenosa [x] serpentium sine simplicitate astutia, dum manifesta est dolosa [z] inimicorum fallacia. Succurrite [a] quæsumus oppressis, liberate nos de manu persequentium, vt cum B. Iob cantetis, [b] Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimento & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, pes claudo. Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus [c] eorum auferebam prædam, & reliqua.

q eiusd. ad finem epist. vestrum est itaque frater.
r discretione solite contrariis Cathol. fidei obuiare.
s adiutore.
t imminendum est ne torpore desidiæ.
u à Beato namque Felice Apostolico vestræ sanctitatis prædecessore dictum.
x cum.
y veneno.
z hæreticorum.
a Similia habet pseudo-Zephyrin epist. I.
b Iob. 29.
c illius.

Nos

Nos enim [d] quos tua maximè *expectat cura*, id est omnes Episcopi, *præcipuè tuum mereri* debemus *iudicium*, & non ab aliis deuorari.

Merito [e] ergo *nos* Domini *causa respicit* Sacerdotes, *si silentio faueamus errori.* Siquidem [f] *corripiantur huiusmodi, nec sit liberum eis* [g] *pro voluntate* facere iudicium. *Desinat nouitas incessere vetustatem; desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare.*

Nam vt omnes Metropolitani vel reliqui Episcopi sua odia aut vindictas in reliquos Episcopos exercere non valeant; [h] ideo nominatim in Nicæna Synodo expressi sunt Primates, qui reliquos Episcopos audire & iudicare debeant, ne vlla fraus in iudicio Episcoporum possit irruere.

Vos [i] ergo qui in summa specula gratia Dei estis positi, *attendere* & opprimere oportet *qui* in fratres *seditiones & scandala* excitant.

Ideoque [k] exoramus, *vt minimè despiciatis humilitatis* nostræ *& omnium Orientalium orthodoxorum sacerdotum & populorum* [l] afflictiones, & deprecationes *cum lacrymis* oblatis: *sed sicut luminaria* [m] *vniuerso mundo verbum vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras* [n] nefandissimorum insidiatorum *temporibus nostris procaciter germinatas; quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, lucifer nobis resplendeat per vos*, [o] sanctissime pater, *& dogmatica definitio vbique omnes lætificans, quam gloriosi Ecclesiæ* sanctæ *patres* [p] *per propria pijssima dogmata in æterna vita firmam hæreditatem prædicasse noscuntur.* & subscriptio. [q] *Incolumem* te *& beneplacitum Deo, Sanctissime Pater patrum*, orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

d verba Innocent ad Alexandrum Antioch. epist. 18. *quorum, te maxima expectat cura, præcipue* &c. *debens.*

e verba Celestini epist. 1. ad Gallos, cap. 1.

f Ergo corripiantur.

g habere voluntate sermonem: desina, si ita res sunt, incessere nouitas.

h commentũ impostoris.

i his verbis vsus Pseudo-Alexander. epist. 2. Pseudo Zephyrin. epist. 1. Pseudo Anther. in epist. videtur autẽ desumpta ex libello Stephani Dorens. ad Patres Concil. Later. sub Martino I.

k eiusd. loco cit. p. 423. exoro meæ.

l necnõ prædicti D. mei S. memoriæ Sophronij super tali capitulo instãtias assiduasque precationes vestræ beatitudini per meam humilitatem cum lacr. oblatæ.

m in vniuerso.

n Apollinaris & Seueri nefandissimorum hæreseum per superius memoratos viros temporibus etiam nost.

o sanctissimos.

p sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per.

q vide subscript. epist. Sergij Archiepisc. Cypri ad Theodorum Papam, in actis Concil. Later. sub Martino I.

Iudicia Pontificiorum.

BARON. *ad A.D. 357. §. 66.* Quæ fertur Athanasij nomine ad Felicem Romanum Pontificem ex Synodo Alexandrina scripta ab Episcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ, haud æquè probatur;

quippe quod qualis fuerit status Ecclesiæ Alexandrinæ ab eo tempore quo exulante * Liberio Felix sedere cœpit, iam satis superius est demonstratum: vt nullus plane locus vel tempus cogendæ Synodi potuerit esse Athanasio fuga lapso & in eremo latitante, atque aliis Episcopis pariter exturbatis. Sunt præter hæc multa alia quæ ibi posita minus arrident, vt cum de ipsius Felicis ordinatione Athanasius eundem Felicem reddit certiorem. At ipse suas merces Mercator emat. De reliquis autem alij iudicent.

* Substitutus Liberio Felix A.D. 355. indict. 13. Lolliano & Arbetione Coss.

Binius in Notis.

Hæc epistola sub nomine Athanasij ad Felicem ex Synodo Alexandrina scripta ab Episcopis Ægypti Thebaïdis & Libyæ de fide suspecta est; tum quod hoc tempore quo Athanasius fuga lapsus in eremo latitabat; quove cum Liberio omnes Episcopi orthodoxi, Decreto Imperatoris, & Mediolanensis conciliabuli sedibus suis exturbati erant, neque locus neque tempus cogendæ Synodi esse potuerit; tum quod hæc epistola ad Felicem scripta, ipsum Felicem de sua ipsius ordinatione certiorem reddat. An rescriptum Felicis forsasse eodem defectu laboret alij iudicent.

CENSVRA.

Athanasius Felici communicare non potuit; si potuisset noluisset. Quid de ipso senserit, ex epist. ad solit. vitam agentes audiamus. ὡς ἄγριος (Constantius) τρεῖς εὐνούχους κατασκευάσας· οὐ γὰρ αὐτοί τε ἐπισκόπους εἶπον, καταστῆσαι δῆθεν ἐπίσκοπον ἐν τῷ παλατίῳ Φήλικά τινα ἄξιον ἑαυτῶν. εἰ γὰρ λαοὶ πάντες εἰδότες τὴν παρανομίαν τῶν αἱρετικῶν, οὔτε συνεχώρησαν αὐτοῖς εἰς τὰς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν ἀλλὰ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀνεχώρησαν.

Quæ Ægyptiacæ Synodi nomine scripsit veterator, Athanasius non agnouisset; nullus veterum agnouit ad A.D. 500. Latine autem scripta, docet Dialectus Pseudo-Isidoro dignissima; etymon Verticis à vertendo, &c. Impostor Innocentij, Celestini, Concil. Rom. 3. sub Symmacho; Africani, Victoris Carthag. Sergij Cyprij, Martini I. Mauri Cæsenaris, Deus dedit Caralitani, Adriani &c. verba passim interserit, quæ suis locis indicauimus.

FELICIS

FELICIS II. PAPÆ

Epistola I.

Reuerendissimis atque dilectissimis fratribus, Athanasio & uniuersis AEgyptiorum, Thebaïdorum, Libyorum Episcopis, in Sancta Alexandrina Synodo congregatis, Felix almæ Romanæ vrbis & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, & [a] *sancta Synodus, quæ* in vrbem Romam *conuenit, in Domino salutem.*

SACRAM vestram Synodicam epistolam, per gratiam S. Spiritus & Deo placitum studium conscriptam, vestræ à Deo honorandæ sanctitatis gratia libenter suscepimus, atque instanter in Synodo recitari per singula iussimus, & omnes intente eius colligere verba præcepimus; super quę dum lætari sperabamus & cupiebamus, [b] *versa est in luctum cithara* nostra, & cantatio in plorationem, & omne totius Synodi gaudium in mœrorem translatum est: Quia non decuerat, vt hi [c] *qui corpus Christi* quotidie proprio *conficiunt ore* tantam paterentur persecutionem; quoniam Dominus Deus noster, *salutem prouidens* generis humani, [d] *mandauit* persecutiones *non fieri, neque fluctuationes inferri, nec inuideri laborantibus in agro dominico, neque dispensatores magni regis* [e] vexari aut expelli.

Quiescite [f] (inquit sancta magna Nicæna [g] Synodus) *& nolite persequi eos qui Deo perfecte ministrant, & sincera voluntate Dei superni mandata custodiunt, & nostris legibus subiugantur*; quia nec decet, nec ordo patitur, vt [h] iniqui & carnales spirituales persequantur.

Omnis [i] *enim qui resistit alicui, nunc vertendo, nunc celando*

a Atqui teste Theodoreto lib. 2. c. 17. οὐδεὶς τῶν οἰκούντων τὴν ῥώμην εἰς ἐκκλησίαν εἰσελήλυθεν εἴσω, ἔνδον ὄντος ἐκείνου, Felicis nim. quis credat eum qui nullos communicatores orthodoxos habuit, Synodos orthodoxorum conuocasse?

b Iob. 30.

c hæc verba desumpsit impostor ex epist. Hieronym. ad Heliodorum.

d verba Imper. ex h ſt. Theodoreti lib. 4. c. 8. in Tripartitę li. 7. c. 9. translat.

e expellere.

f eorundem verba ibidem. g quis tempore Synodi Nicænæ Episcopos persequebatur? supra Marcellum horum verborum auctorem finxit, infrà alios finget. vide cap. 20.

h quasi vero in clero nemo carnalis, in plebe nemo spiritualis. vide sup. Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Euseb. epist. 1. &c. i scopæ dissolutæ: hæc verba restituenda sunt Cassiodoro hist. Tripart. lib. 7. c. 2.

veritatem, mentitur aduerſum eum contra quem litigat. Et qui [k] infeſtus *eſt alicui, omnia ſicut hoſtis* [l] *agit*, & inſuper *loqui contendit.*

Vos enim [m] monemus, fratres, in ſpeculis eſſe debere, vt (quantum poteſtis, & Dominus auxilium dederit) talibus [n] *noſtra Apoſtolica veſtraque auctoritate* reſiſtatis; nec quiſquam veſtrum à fratris auxilio ſe ſubtrahat, ſed pro viribus præſtet adminiculum. Quoniam, [o] *licet pauci ſitis, ſi vnanimes fueritis*, nullatenus (iuſtitia ſuffragante, Domino quoque opem ferente) ſuperabimini, quia *funiculus* [p] *triplex difficile rumpitur.*

Nam [q] *ſi* officiis *ſecularibus* humana lex ſubuenit, *quantò magis Eccleſiaſticis* & Domini Sacerdotibus, maximéque Pontificibus, qui [r] *pupillæ oculorum Domini* nuncupantur, diuina atque catholica lex ſuffragari debet?

Ait enim diuinum de Epiſcopis eloquium, [s] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi* mei Et ſi ſeculares humana multipliciter explorantur homines lege, & *requiſitiones* atque *induciæ* [u] eis multorum menſium conceduntur ne iniuſtè damnentur: quanto magis Epiſcopis qui *proximiores* ſunt Deo, & ſuper hos conſtituti poſitique in cœleſti *militia*, quæ [x] impenſius *ponderanda eſt*, tempora ſunt concedenda multo ampliora, ne à quibuſdam grauentur, opprimantur, vel ſubito damnentur?

Incipiamus [y] *ergo, adiuuante Deo & S. Petro Apoſtolo, per quem* [z] *Apoſtolatus & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium*; [a] *quoniam plures ſæpe emerſerunt cauſæ quæ in* [b] quibuſdam *non erant cauſæ ſed crimina*: quia magis, vt comperimus, iniquitate quam charitate fratribus ſunt impoſitæ; & *vt de cætero ſolicitudo ſit* ne talia eueniant, capitula quædam à ſanctis Patribus tam in Nicæna Synodo, quam & in hac ſede conſtituta, ponamus; quibus fratres & coëpiſcopi noſtri fulti, inſidias inimicorum, auxiliante Domino, valeant euadere, & (prout Dominus poſſe dederit) *paucioribus verbis* [c] *tantorum malorum* [d] *imitemur compendium: & ſtrictim quæ in volumine literarum veſtrarum*

k infenſus.
l non ſolum agit ſed etiã loqui &c.
m hæc item non cohærẽt.
n ſic Pſeudo-Ioan. I. epiſt. 1.
o hoc argumento vtitur Pſeudo-Alexand. epiſt. 2. Pſeudo-Victor. epiſt. 1. Pſeudo-Marcellin. epiſt. 2. Pſeudo-Ioan. 1. epiſt. 1.
p Eccl. 4.
q imitatur impoſt. initium epiſt. 120. lib. 7. indict. 2. inter Gregorian.
r vide Pſeudo-Clem. epiſt. 1. &c.
ſ id ait diuinum eloqoiũ de piis omnibus, non ſolis Sacerdotes inter Babylonios captiui, ſed Eccleſia tota.
t. Zach. 2. ſec. verſ. Hieron.
u de induciis, vide ſup. Pſeudo Eleuth. epiſt. vnica. Pſeudo Marcellum. epiſt. 2. &c.
x Not. phraſ. y verba Innocentij epiſtol. 2. z & Apoſtol. a vt quoniam.
b in aliquantis. c verba eiuſd. epiſtol. 72.
d imitabor.

comp-

[e] comperimus retractemus, & alia nonnulla *instantis temporis necessaria*, prout petitis, ponamus.

e conspexim. retractabo.

Cap. I.

Id statuit. Concil. Constantinopolit. can. 6. Rom. 3. sub Syluestro. c. 3. & 2. cap. 16. Cod. Theodos. lib. 16. tit. 2. constit. 12. & 47. & tit. vlt. constit. 3.

Est [f] namque Synodicis decretum institutis, vt nemo Episcoporum penes seculares arbitros accuset, sed apud [g] *summos primates*.

Cap. II.

Si quis [h] aduersus Episcopum causam habuerit, non prius alios Episcopos adeat vt eum accuset, quam familiariter ei suam indicet querelam, & ab eo aut iustam emendationem aut rationabilem percipiat excusationem, ipsa nos instruente veritate, [i] *si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si te non audierit, adhibe duos vel tres tecum: & si hos non audierit, dic Ecclesiæ*; id est accusa eum publicè; & non prius: & reliqua.

Cap. III.

Si quis Episcopum post hæc elegerit accusare, summis primatibus Episcoporum suam indicet causam, & non secularibus; qui [k] *magis ad pacem quam ad iudicium* eos reuocent, vt charitas in omnibus & ab omnibus custodiatur. Si primates accusatores Episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad Synodum canonicè conuocatam, non infrà angusta tempora canonicè conuocent; & non prius quam eis per scripta significent quid eis opponitur, vt ad responsionem præparati adueniant. Nam [l] *si aut vi aut* timore eiecti, aut suis rebus expoliati fuerint, nec canonice euocari ad Synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

f Idem de Clericis statuunt Conc. Carth. 3. c. 9. Concil. Mileuit. cap. 19. Andegauense c. 2. Veneticū. c. 5. Agath. c. 32. Aurelian. III. c. 31. & 4. cap. 20. Matiscon. I. cap. 8. Antisidor. c. 35.
g vide Adria. I. collect. Ingelramo datæ c. 5.
h idem habet Pseudo-Stephan. epist. 2. de accusationibus defensorum Eccl. vide Pseudo-Ana l epist. 2. Pseudo-Sixt. II. epist. 2. pseudo-Iuliū epist. 2. Pseudo-Alexand. epist. 1.
i Matth. 18.
k verba Cōc. 4. Carthag. cap. 26.
l id statutum in Conc. 5. sub Symmacho. vide Pseudo-Iul epist. 2.

Cap. IV.

Pseudo-Iulius epist. 2. cap. 35.

Si[m] quis Episcoporum *fuerit suis rebus expoliatus*, aut à sua Ecclesia vi aut timore expulsus, quod omni Christiano nomini est inimicum; oportet & *decet* Episcoporum [n] *propositum* semper *prima fronte cedere, vt omnia quæ* ei ablata sunt *potestati eius legaliter* reddantur, *& præsul prius* restituatur. & posteà non statim, sed diu & per spatiosa tempora suis potestatiue dispositis (& ad suam necessitatem præparatis) ad tempus *veniat ad causam, & si* iustè visum fuerit accusatoribus respondeat suis.

Cap. V.

Item habet Pseudo-Eutychian. epist. 2.

Nulli [o] infami atque sacrilego de quocumque liceat negotio aduersus religiosum Christianum, quamuis humilis seruilisque persona sit, testimonium dicere; nec de qualibet re, actione, aut inscriptione Christianum impetere.

Cap. VI.

Si quis [p] *Episcopus* legitime accusatus, & supradicto ordine *ad Concilium* canonicè *conuocatus* fuerit, absque vlla trepidatione *ire* debebit; & si ire non potuerit, [q] *pro se legatum ad Synodum mittat.*

Cap. VII.

Pseudo-Eutychian. epist 2.

Nullæ [r] causæ à iudicibus Ecclesiasticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibitæ esse noscuntur.

Cap. VIII.

Si quis aliter non acquieuerit nisi vt Episcopum accuset, supra taxato hoc tenore agere debebit; quia aliter rata non potest accusatio existere. Tunc primò accusati [s] *causam accusator* apud primates canonicè *deferat*;

m seq. cap. de'sumpsit impostor ex Concil. 3. & 5. sub Symmacho & Adria. I. cap. 5. collat. Ingelramo datæ.

n Sanctum propositum.

o videtur hoc desumptũ ex Aniani interp. in sent. 1 tit. 2. lib 1. Iulij Pauli. *Tales personæ* (id est infames) *ad agendas causas nec mandatũ dare nec suscipere ab altero possunt, etiãsi hoc eorum aduersarij acquiescant.*

p videtur hoc desumptũ ex collect. Martini Bracar. cap. 19.

q Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 5. Concil. Arelat. II cap. 18. Concil. Emerit. cap. 5. Tolet. 13. c. 8.

r vide Adrian. collect. eiusd. cap. 11.

s verba Conc. 3. Carthag. c. 7. Quisquis Episcoporũ accusatur ad primatẽ prouinciæ ipsius causã deferat accusator, nec à com. &c. suspendatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta literis euocatus minime occurrerit, hoc est infra spatium mensis, &c.

nec à

nec à communione prohibeatur accusatus, *nisi ad electorum* iudicium canonicè cōuocatus *infrà* tres aut sex vel plures menses pro suis rationem redditurus venire distulerit. Quod *si* [t] probare potuerit quod *non noluerit*, *sed non potuerit* venire, nihil ei nocebit. Ille vero qui vi aut timore à sede pulsus, aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad Synodum quam ei omnia legibus redintegrentur: Et [u] tamdiu in sede propria pacifice & potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiù expulsus vel expoliatus carere visus est rebus. Cum autem ad iudicium venerit, si voluerit & necesse fuerit, induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi tribuantur; vt [x] *in loco vnde est ille qui accusatur*, aut *si* alibi alicuius *temerariæ multitudinis vim metuerit*, *locum sibi* congruum *eligat*, *quo* absque timore suos (si necessitas exposcerit) *testes* habere, & absque impedimento suam canonicè sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem euenire solent.

Cap. IX.

Idem habet Pseudo-Anaclet. epist. 1. & Pseudo-Eutychian. epistol. 2.

Vt [y] testificandi vel accusandi *licentia denegetur his qui Christianæ religionis & nominis dignitatem*, & suæ legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita *neglexerint*.

Cap. X.

Idem scribit Pseudo-Anaclet. epist. 1.

Multum [z] *derogatio prævalet, quando* derogatori *creditur*. Ideo [a] *variis* detrectationibus atque accusationibus *non decet labefactari* primatem, *sed magis patrum* regulis roborari. Nec facile aut indifferenter suscipere accusationes præsumat, dicente Domino, [b] *non suscipias vocem mendacij*, sed prius probare debet suspicionem & cau-

[t] quæ de accusa.ore patres Africani, hoc de accusato impostor refert. vide Concil. Car.h. 3. c. 7. nec ipsi adimatur facultas causę peragendæ, si se ad eiē occ. restere non noluisse, sed nō potuisse probauerit.

[u] Côc. Rom. 5 sub Symmacho.

[x] statutum Conc. Afric. c. 30. itē placuit, vt accusatus vel accusator in eo loco &c. si metuit aliquam vim temer. &c. locum sibi eligat proximū, quo non sit difficile testes producere, vbi causa finiatur.

[y] Anian. verba in constit. 1. tit. 7. l. 16. C. Theodos. vt testandi, &c.

[z] verba Socrat. li. 1. cap. 35. sic Latine reddita ab Epiph nio histor. Tripart. lib 3. c. 8

[a] verba Damasi epist. ad Episcop. Illyrici referente Theodoreto lib. 2. cap. 22. *Variis ergo doctrinis non decet labefactari, sed magis patrum corroborari sententiis*.

[b] Exod. 23.

ſam, aut quo animo hoc faciat; & poſtmodum ſuſcipere: quia [c] *Veritatis profeſſionem, propinquitatis,* [d] inimicitiæ, timoris, amoris, odij, & cupiditatis intentio *impedire*, & aduerſa fratribus irrogare ſolet.

Cap. XI.

Perſonæ [e] accuſantium tales eſſe debent, quarum fides, & conuerſatio, & vita probabilis & abſque reprehenſione ſit, & *qua omni careant ſuſpicione*; quia & hoc te præſente (vt benè noſti) [f] in Nicæna Synodo, propter malorum hominum infeſtationem ab omnibus definitum eſt, licet prauorum hominum inſidiis ſint hæc & alia [g] quamplura deleta.

Cap. XII.

Id ſtatuit Pſeudo-Anaclet. epiſt. vnica. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2. Pſeudo-Iulius epiſt. 2. c. 12.

Primates illi & non alij ſint, quam in Nicæna Synodo ſunt conſtituti. Reliqui verò, *qui* [h] *Metropoles tenent ſedes, Archiepiſcopi vocantur* & non primates, ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis dignitate, quæ ei ab ipſo Domino eſt cōceſſa, & poſteà à ſanctis patribus roborata.

Cap. XIII.

Primo [i] *ſemper* in omni Epiſcoporum accuſatione, *vita, perſona*, & conuerſatio *accuſantium* enucleatim *inquiratur*; *& poſt*modum *ea qua objiciuntur fideliter pertractentur: quoniam nihil aliter fieri debet, niſi* [k] impeditorum *prius* requiratur fides, perſonæ, *vita* & actus *diſcutiantur:* Quia non debet prauorum aut inſidiantium hominum pernicie vita lacerari innocentium. [l] Sane ſæpiſſime boni à malis *perſequuntur*, qui non ceſſant ſuis calamitatibus aliis derogare. Ideo ſummoperè prouidendum eſt ne hæc fiant.

Cap. XIV.

Nullus [m] *ſeruus*, nullus *libertus*, nullus infidus, nullus [n] *criminibus irretitus*, nullus calumniator, nullus qui inimi-

c verba Aniani in ſent. 2. tit. 15. lib. 5. Pauli.
d propinquitatis affectio impedire cognoſcitur. vide Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. & Pſeudo-Euſeb. epiſt. 1.
e vide Adrian. coll. c. Ingelramo datæ c. 4. & 15.
f hoc falſum bene nouimus.
g credebam' omnia incēſa, afferente Pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Marcum, nunc gaudemus aliquid ereptum flāmis ſupereſſe, bene ſibi conſtit. impoſtor.
h vide Adrian. I. collect. Ingelramo datæ c. 23.
i verba Adriani I. c. 15. collect. cum amplificatione impoſtoris.
k impetitorum.
l idem habet Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.
m Conc. Carthag. 7. can. 2. ab impoſtore auctus.
n Concil. Carthagin. 2. cap. 6.

inimicitiis studet, nullus [o] *qui frequenter litigat, & ad accusandum* vel detrahendum *est facilis*; nulla infamis persona, vel omnes *quos* [p] *ad accusanda crimina publica leges publicæ non admittunt*, permittantur Episcopos accusare; quoniam [q] *accusatores & accusationes quas leges seculi non recipiunt*, qua ratione sacerdotalis eas recipere debet ordo, inuenire nequeo; cum hæc & in Nicæna Synodo [r] prohibita sunt, & illi magis ab istis, non isti ab illis iudicari debeant: & Apostolus dicat, [s] *Spiritualis iudicat omnia, ipse vero à nemine iudicatur.*

Cap. XV.

Idem habet Pseudo-Euseb. epistol.3. & Eutychian. epist.2. & Pseudo-Pelag.2.epist.2.

Hæretici à quibus nimium opprimimur, excommunicatique, *homicidæ*, [t] *malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium erunt admittendi.*

Cap. XVI.

Pseudo-Eutychian. epist.2.

Nec [u] ita in Ecclesiasticis agendum negotiis sicut in secularibus. Nam in secularibus, postquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis, non licet ante peractam causam recedere; in Ecclesiasticis verò dicta causa recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.

Cap. XVII.

Pseudo-Fabian. epist.3. Pseudo-Steph. epist. 2.

Quoties [x] *Episcopus super certis accusatur criminibus*, [y] si tales fuerint accusatores qui iuste & canonice recipi debeant, legitima in Synodo suo in tempore congregata *ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia Episcopis*: quod si legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur Episco-

o Adrian. I. collect. c. 50. ex Concil. 4. Carthag. 58. cap.
p Conc. Carthag. 7. c. 2.
q Adrian. I. collect. c. 11.
r hoc falsum.
s spiritualis de quo loquitur Paulus 1. Cor. 2. non quisque is censetur in clero, sed quicunque siue in clero siue in plebe πνευματικός est: itaque allegatio tua hoc nomine impertinens. addo eam ipse tuas hypotheses subuertere: &c. si enim spiritualis à nemine iudicandus, nec à sede Romana, imo sedem Rom. iudicabit.
t verba Adriani I. c. 63. collect. Ingelramo datæ de hæreticis Concil. Constantinop. cap. 6. Concil. 7. Carthag. c. 2. de excommunicatis Concil. Constant. & Concil. 7. Carth. c. 1.
u hoc videtur impostor desumpsisse ex Leonis epist. 54. seqq. de suo adiecit.
x verba Adriani I. collect. Ingelramo datæ. cap. 27. si quis Episc.
y additam. impostoris.

pus; quia Sacerdotes ad sacrificandum vacare debent, non ad litigandum. Nec illi qui *throni* [z] *Dei* vocantur, prauorum hominum insidiis turbari debent, sed liberè Christo Domino famulari.

Cap. XVIII.

Quanquam comprouincialibus Episcopis vnà cum eorum Metropolitano suę prouinciæ causas Episcoporum liceat charitatiue & concorditer agitare, [a] non tamen (sicut in prædicta te præsente constitutum est Synodo) licet definire absque Romani Pontificis auctoritate. Quod si secus à quibusdam præsumptum fuerit, ipsi hoc egerint, suæ præsumptionis suscipiant damnum: & illi, qui ab eis perperam excommunicati aut damnati fuerint, auctoritate huius S. sedis, & B. præceptoris nostri [b] *clauigeri* Petri potestate soluantur, atque restituantur. Ipse [c] enim ait Dominus, Quæcunque *solueris super terram*, erunt soluta *& in cœlis*.

Cap. XIX.

Quoties Episcopi se à suis comprouincialibus, vel à [d] *Metropolitano putauerint prægrauari, aut* eos *suspectos habuerint*, mox Romanam appellent sedem, ad quam eos absque vlla detentione, aut suarum rerũ ablatione liberè ire liceat. Et dum prædictam Romanam matrem appellarint Ecclesiam, aut [e] *ab ea se audiri* exposcerint, nullus eos aut excommunicare, aut [f] *eorum sedes* subripere, aut eorum res auferre, aut aliquam eis vim inferre pręsumat, antequam eorum causa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod si aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit sed viribus carebit. Nam nec hoc perperam præsumimus, sed & ipsum in Nicæna Synodo [g] constitutum, & antecessores nostros egisse bene Athanasi nosti; quoniam quando tu & Paulus Constantinopolitanus, *Asclepius* Gazæ, & *Lucianus* [h] Adrianopolites ab Orientalibus Episcopis, incõsultò sanctæ

z Thronos Dei Episcopos vocat Concil. Tolet. 11. cuius verba c. 5. imitatus impostor, huius epist. effictor & Pseudo-Stephan. epist. 2.

a contrarium asserit Afric. patres in epistol. ad Celestinum, quibus adstipulantur Conc. Constantin. c. 6. Chalced. c. 9. Antioch. c. 12. 14. 15.

b hoc epithetum Petro datum ante annum 500. nullo idoneo testimonio probari potest.

c Locus Matt. 16. non probat Episc. Romanum summum Ecclesiæ iudicem: promissio enim Petro à Domino facta non magis Papam vrbicum spectat, quam alios: nec fuit res promissa speciale priuilegium Petri, sed commune chori Apostolici.

d verba Adrian. I. collect. Ingelramo datæ. cap. 6. & 18. ex Synod. Sardic. cap. 4.

e Synod. Sardic. cap. 7.

f ex eat. Synod. cap. 4.

g hoc falsum.

h Lucius non Lucianus dictus fuit.

memoriæ

memoriæ Iulio prædecessore nostro damnati estis, & ad eum quasi [i] *ad totius vrbis caput* (vt semper huic sedi Sanctæ licitum fuit) confugistis; [k] *cognita eorum nequitia* & vestra iustitia, *vos in communionem suscepit, & omnium* vestrûm *curam gerens propter sedis propriæ dignitatem, suas singulis reddens Ecclesias, Orientalibus scripsit, culpans eos quod non recte tractassent viros inculpabiles de suis Ecclesiis expellentes, & constituta Nicæni concilij minimè* conseruantes. E quibus *ad certum diem* nonnullos *sibimet adesse præcepit, vt* de talibus præsumptionibus certam redderent rationem, & *coram eis ostenderet iustum se super* eis *protulisse Decretum. Interminatus est* etiam *non talia deinceps* fratres *esse* passuros; & *nisi ab huiusmodi* præsumptionibus *cessarent*, à propriis esse gradibus eos recessuros. Tali [l] enim huius S. sedis priuilegio, tu & fratres tui proprias recepistis Ecclesias, cum omnibus sibi pertinentibus. His enim aliis quamplurimis documentis manifestum est, nullum damnari aut suis expoliari rebus debere Episcopũ qui hanc sanctam sedem interpellauerit, aut sibi defensatricem adsciuerit, [m] *donec iudicium de eo nostra Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri* [n] agnoscat; quia solummodò Christus Iesus huic sanctæ sedi, id est Apostolicæ, hoc facere commisit, *vtpote quoniam solus, atque præ omnibus* præfatus princeps Apostolorum *creditus est, atque percipere meruit à rege regum Christo Deo claues regni cælorum.*

i non ea fuit mens confugientium.

k Sozomenus lib. 3. hist. c. 7. μαθὼν δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος τὰ ἑκάστου ἐγκλήματα, ἐπειδὴ πάντας ὁμονοοῦντας εὗρε περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, ὡς ὁμοδόξους αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν προσήκατο· οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης, διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου, ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω ἐπισκόποις ἔγραψε μεμφόμενος, ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευσαμένοις περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς ἐκκλησίας ταράττουσι, τὸ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἐν Νικαίᾳ δόξασιν. ὀλίγους ἐκ πάντων εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρεῖναι ἐκέλευσε, διελέγξοντας δικαίαν ἐπ' αὐτοῖς ἐξενηνοχέναι τὴν ψῆφον· ἢ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἀνέξεσθαι ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσοιντο νεωτερίζοντες. καὶ ὁ μὲν ὧδε ἔγραψεν.

Cap. XX.

De [o] induciis vero Episcoporum super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellenda impetitorum machinamenta, & suas præparandas responsiones, & testes confirmandos, & consilia Episcoporum atque amico-

l Impostor abutitur verbis Cassiodori hist. Tripart. lib. 4. c. 15. l falsum te scribere is ipse cuius verbis abuteris Sozomenus docet lib. 3. c. 9. ἐπεὶ δὲ ἐξ ὧν ἔγραφε (Iulius) περὶ αὐτῶν τοῖς ἀνὰ τὴν ἕω οὐδὲν ἤνυε, δῆλα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐποίησε Κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ, &c.

m verba Martini I. in Concil. Later. consult. 2. p. 433. n cognoscat vtpote quoniam solus.

o de induciis vide sup. Pseudo-Eleuther. in epist. Pseudo-Caium epist. vnica, Pseudo-Marcell. epist. 2. Pseudo-Damas. epist. 4.

rum quærenda, annum aut ſex mandauerunt menſes concedi: quidam autem annum, in quo plurimi concordant. [p] Minus vero quam ſex menſes non reperi, quia & laïcis hæc indulta ſunt; quanto magis Domini Sacerdotibus? Nam à noſtris anteceſſoribus, atque reliquis ſanctis patribus multoties inhibitum eſt, ne quis Domini Sacerdotibus detractiones irroget; quanto magis accuſationes non ex radice charitatis prolatas?

Quieſcite, [q] inquiunt, *& nolite perſequi eos qui perfecte Deo miniſtrant, quorum orationibus & terrena bella ſedantur, & recedentium à Deo Angelorum pelluntur incurſus, quique omnes Dæmones* [r] qui corrupti ſunt *precum aſſiduitate confundunt.*

Induciæ [ſ] namque non ſub anguſto tempore ſed ſub longo ſpatio concedendæ ſunt; vt accuſati ſe præparare & vniuerſos communicatores in prouinciis poſitos conuenire, [t] *teſtes* præparare, atque contra inſidiatores ſe pleniter armare valeant.

Cap. XXI.

Iudices enim & accuſatores tales eſſe debent [u] *qui omni careant ſuſpicione*, & ex radice charitatis ſuam deſiderent promere ſententiam.

His [x] ergo *tam legaliter* quam *canonice* [y] prolatis, *etiam omnium Chriſtianorum reuerentiam congaudere depoſcimus, ſpirituali intercedente dilectione & timore Dominico, per* [z] quem *humana remouetur offenſio, & Eccleſiarum ædificatio præponitur vniuerſis*, vt magis vniuerſi ad ædificationem fratrum laborent, quam ad damnationem; quoniam, ait Dominus, [a] *In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Iam [b] *enim formam dedimus*, & à prædeceſſoribus noſtris datã eſſe cognouerimus, *vt* ſi quis ſe agnouerit *Chriſtianum, illud ſeruet quod ab Apoſtolis noſcitur eſſe contraditum,*

p Ergo non legiſti Conc. 3. Carthag. cap 7. ibi enim mẽſtruę induciæ dantur accuſato à die citationis.

q cuius hæc verba ſunt? Pſeudo-Marcello iam vindicaſti & Synodi Nicænæ patribus: an alios adhuc habes quos proferas auctores? notabit autem Lector hãc ſententiã Impp. Chriſtianis reſtituẽdam, è quorum edicto à Caſſiodoro in hiſt. Tripart. lib. 7. cap. 9. relato eam depromſit Mercator.

r corruptores.

ſ hęc non cohærent.

t hunc vſum induciarum ſeu dilationũ agnoſcunt leges ciuiles tit. 7. conſtit. 1. & 2. Cod. Theodoſ. lib. 2.

u Adrian. collect. Ingelram da æ c. 15.

x verba Synodicæ Orientalium ad Occidentales è Concilio Conſtantinopolitano ſcriptæ, quam hiſtoriæ ſuæ inſeruit Theodoret. lib. 5. c. 9. & ex eo Caſſiodorus Tripart. hiſt. lib. 9. c. 14.

y & canonice apud nos geſtis etiam veſtram reuerentiam &c.

z. per quæ.

a. Ioan. 13.

b verba Damaſi epiſt. 2. quam hiſt. ſuæ inſeruerunt Theodoret. lib. 5. cap. 10. Caſſiodor. libro 9. cap. 15. ſemel formam dedimus, vt qui ſeipſum cognouerit.

dicente [c] Apostolo *Paulo*, si quis vobis annuntiauerit præter quod accepistis, anathema sit. *Christus enim Dei filius Dominus noster humano generi* propria passione *salutem plenissimam condonauit, vt* [e] nos *liberaret*.

Et si Deus in tantum nos dilexit, vt etiam [f] *proprio filio non* parceret, *sed pro nobis omnibus illum traderet* vt nos liberaret, vt quid nos non diligimus fratres, aut eos temere iudicamus? Cum prædictus dicat Apostolus, Nolite iudicare inuicem, [g] *sed hoc magis iudicate, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum.* Nam si illi *qui* [h] fratres *diligunt ex Deo nati sunt, & vident Deum*: quid ergo erunt illi qui eos persequuntur, & eos detrahendo, machinando, accusando, infestando damnare moliuntur? Si illi filij Dei, procul dubio hi filij sunt Diaboli, qui semper *sicut* [i] *Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*: ita qui fratres refugiunt maius peccatorum onus acquirunt, & fraternitatis solatio rei existunt.

Væ, [k] *inquit Propheta, qui potum dat amico suo, mittens fel suum & iterum sapientiss. Salomon ait*; Quoniam qui loquitur iniqua non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus [l] *enim* impij interrogatio erit; sermonum autem illius ad [m] *Deum* perueniet auditio, ad correptionem iniquitatum illius; quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurantium non abscondetur. *Hæc enim si* [n] amplecti *voluissent, proprio* & sano *sensu, ad reprobum* [o] *minimè laberentur, sed per Dei timorem sermonum suorum præcauentes custodiam, piam Sanctorum patrum definitionem sine quadam* [p] nocumenti *præsumptione vtique conseruarent: quoniam dicit* [q] sacrum eloquium; *Consilium bonum conseruabit te, & mens bona custodiet te. Non* [r] *enim de fontibus salutiferis spiritualiter ad acquisitionem æternæ vitæ* [f] procedunt tales accusationes & detractiones; *atque ideò competenter nos B. Paulus* [t] admonens *ait, Non debere plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. In definitione pietatis* [u] perduremus; *Qui enim* hæc prætereunt, *non tantum ipsi sunt decidentes à corroboratione sua, sed insipientiæ suæ dereliquerunt* [x] omnibus *memoriam, vt in his in quibus pecca-*

c Gala. 1. Sancto Paulo.
d per propriã passionem & vt totum hominem delictis obnoxiũ peccatis omnibus liberaret. e totum hominem peccatis implicatum ab omni peccato liberaret.
f Rom. 8.
g Rom. 14.
h 1. I. an. 4.
i 1 Petr. 5.
k Seqq. ad finem epist. habet pseudo-Pelix I. epist. 2. Verba Deusdedit Caralit. in Concil. Lateran. Consult. 2. p. 425.
l pseudo-Felix I. ergo.
m Dominum & ad correpr.
n complecti in prop.
o reprob. sensum.
p nouitatis. conseruassent.
q additamẽtum.
r Verba Mauri Cesenæ Episc. Ibid. p. 426.
f procedit atque.
t B. Paul. Apostolus præmuniens.
u perdurantes, qui enim.
x hominibus, domibus, Pseudo-Felix I.

hanc prætericrunt, non tantum mdæsi.

uerunt minime [y] *latere potuissent.* Gloria enim & contumelia in loquela; & in lingua hominis casus illius est. *Ideoque conueniens est hanc quidem* [z] *ostensionem* reprehensionum illorum *nostris actibus inseri*, ne vlterius iam talia patiamini seminantibus [a] illis zizania & scandala, sed lætari in officiis & dogmatibus vestris mereamini. Igitur erubescant talia, & [b] huiusmodi blasphemia [c] subtrahere festinent, si noluerint à Sacerdotali nostro collegio segregari, & à [d] Christiani populi societate diuelli. Licet namque de his plura & pernecessaria quæ in Decretis sedis Apostol. & ab Apostolis eorumque successoribus, nostris videlicet prædecessoribus statuta inueniuntur, dicere & conscribere potuissemus; tamen [e] *melius* nobis visum *est, vt Epistolam oratione claudamus. Deus omnipotens, & huius vnigenitus filius,* [f] *& Saluator noster Iesus Christus, hoc* [g] *vobis* tribuat incitamentum, vt omnibus fratribus & coëpiscopis nostris quibuscunque tribulationibus laborantibus, totis succurratis viribus, & cum eis compatientes, crucem eiusdem Domini Saluatoris portetis; vt veri ipsius discipuli coram omnibus appareatis, [h] *vt & vos & qui vobiscum sunt hic & in futuro possideatis meliora,* [i] *quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis* ascenderunt, [k] *quæ præparauit Deus diligentibus se, per Dominum nostrum Iesum Christum; per quem & cum quo omnipotenti Deo* Patri *gloria in secula seculorum. Amen. Valere vos opto, fratres charissimi.* Data Idib. Februar. [l] *Agario* & Iuliano viris Clariss. Coss.

y nec latere.
z suggestionem ad ostensionem reprehensæ hæreseos nostris.
a eis. pseudo-Felix I.
b fer è ab huiusmodi.
c blasphemiá pseudo-Felix I.
d à totius Christ. pseudo-Felix I.
e his verbis vtitur pseudo-Zephyrin. epist. 2. sunt autem Iulij ad Eccl. Alexandriná scribentis. vide hist. tripar. lib. 4. cap. 19.
f filius Dominus.
g hoc gaudium vobis præbeat in æternum, &c.
h ibid.
i 1. Cor. 2.
k sic legit Martin. I. epist. 4. pseudo-Felix I. ascendit.
l Iuliani I. Consulatus contigit A. D. 356. Constantio VIII. Consule 2. cum Constantio IX. administrauit A. 357. quo anno Felix inedia consumptus.

Crabb. in not. ad hanc Epist.

ALTERIUS istorum, Agarij videlicet, nemo eorum qui Romanos Coss. recensent mentionem facit.

CENSVRA.

PRAETER insulsissima commenta, & Idiotismos Pseudo-Isidoro peculiares per totum epist. corpus sparsos, Consularis notæ falsitatem, centonesque ex Concil. Carthag. 3. 4. & 7. Concil. Africani, Concil. 3. & 5. Rom. sub Symmacho, Iulij, Damasi, Innocentij, Hieronymi Africanorum patrum tempore, Theodori Papæ, Sozomeni, Aniani, Valentin. Imp. Socratis, Martini I. Deusdedit

Cara-

Caralitani, Mauri Cæsenatis, & Adriani I. verbis rudi manu hebete ingenio confutos aduertere licet.

FELICIS II. PAPÆ

Epistola II.

Felix Sanctæ vniuersalis Ecclesiæ Papa, [a] atque per gratiam Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ vrbis Romæ Episcopus, vnà cum S. Concilio nostro [b] *reuerentissimorum* sacerdotum, huc nobiscum *conuenientium*, in confirmatione piissimorum Catholicæ Ecclesiæ dogmatum, *& releuatione oppressorum fratrum, coëpiscoporum videlicet nostrorum, qui rectam Nicæni Concilij tenent fidem, & qui fratres non infestant, vniuersis* spiritualibus fratribus nostris, *& reliquis in sacerdotali collegio Domino consecratis, atque omni plenitudini Ecclesiæ Catholicæ.*

RATIA [c] *vobis & pax multiplicetur in* [d] confortatione *& S. spiritus communione,* [e] *quatenus in eo proficientes à gloria in gloriam virtutes annuntiemus eius qui de tenebris nos vocauit in* [f] *admirabile lumen suum, apud quem non est* [g] transmutatio *nec* vicissitudinis *obumbratio.*

Portate, fratres, hortamur, persecutiones & tribulationes patienter, vt eius inueniamini filij, quem quotidie patrem vocatis Deum in cœlis; & in * eo vincatis omnia qui propter nos vicit omnia. *Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Imitatores [h] quoque *Dei conuenit in omni verbo & opere imitari* Deum. *Ideoque illud oportet nos dicere quod ipse de se perhibuit Dominus*: Veniet princeps huius mundi, & in me nihil inueniet. [i] *Venerunt* & illi qui vos & nos per-

a Hæc sunt verba tituli Synodicæ Martini I. præfixi.
b reuerendiss. Sacerd. regulariter huc nobiscum venientium.
c initium epist. Martini.
d Agnitione.
e hic omissæ à plagiario lineæ 12.
f In illud admir.
g commutatio nec momenti.
* Rom. 8.
h verba Maximi Aquileiens. Consult. 4. Conc. Lateran. sub Martino I. p. 455.
i quoniam venerunt principes huius nouitatis, id est Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, & in nobis, &c.

ſequuntur, quia vos [k] ſine nobis perſequi non poſſunt, quoniam vnius *Dei membra* ſumus, & vnum illius Sacerdotium per eius Sanctificationem retinemus, *&* [l] *in nobis de ſuis nihil inuenerunt:* quia quicquid ſumus, gratia Dei ſumus, *licet propterea calumniari nos irrationabiliter* ſtuduerint: [m] *quod facere* ſolent inimici, *ſuam ex hoc cooperire dementiam properantes, quatenus per mendacium veritatem valeant obumbrare. Scripſi* [n] *enim vobis (inquit B. Apoſtolus) per multas lacrymas: non vt contriſtemini, ſed vt ſciatis, quam charitatem abundantius habeo in vobis. Etenim* [o] *detrahentibus detrahere non eſt bonum, vt* non *ad ea quæ ſcripta ſunt commoti, iniuriæ certamen efficiamus.*

Non [p] *debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam prophetam dicens,* Audite me, qui ſcitis iudicium populus *meus,* [q] in quorum *cordibus* lex mea eſt. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis.

Conſiderantes [r] etiam *quod in Pſalmo ſcriptum eſt;* Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim nouit [ſ] *abſcondita* cordis, & cogitationes *talium* hominum quoniam vanæ ſunt. Vana [t] *autem* locutus eſt vnuſquiſq; ad proximum ſuum, *&* labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt *mala. Sed* diſperdet Dominus vniuerſa labia doloſa & linguã magniloquam, Qui dixerunt, labia noſtra à nobis ſunt; quis noſter Dominus eſt? *Nam ſi hæc in memoria retinerent, minime ad* [u] tantam *proſilirent iniquitatem.*

Non [x] *enim per probabilem & paternam doctrinam* [y] hoc faciunt, ſed vt ſuam exerceant in ſeruos Dei vindictam. *Scriptum* namque *eſt, Via ſtulti recta in oculis eius. Et ſunt viæ quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem.* Nos [z] enim qui hæc patimur, *iudicio Dei* hæc reſeruare debemus, qui reddet vnicuique ſecundum opera ſua. Qui etiam *per miniſtros* ſuos *intonuit* dicens, *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Vos enim in recta fide, & pura ac bona ſuccurrite voluntate viciſſim; nec aliquis à ſupplemento fratris ſubtrahat manum; quoniam [a] *in hoc (* ait Dominus *) cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.*

Vnde

k Hæc verba habet pſeudo-Alexand. epiſt. 1.
l verba Maximi Aquil. loco citato.
m ſtuduerũt quod facere ſolent hæretici, ſuã &c.
n hæc non cohærent: ſunt enim Deuſdedit Caralit. pag. 450. eiuſd. Conſult.
o eiuſd. pag. 449.
p verba Martini I. Conſult. 3. Conc. Later. p. 419.
q populus in quorũ corde.
r hic impoſtor omiſit lineas 29.
ſ occulta.
t enim.
u talem iniq. proſil.
x verba Martini Conſult. 3. pag. 416.
y ab eo prolatam, quoniam, ſicut ſcriptum eſt, via &c.
z Hoc loco impoſtor imitatur verba patrum Conc. Rom. 3 ſub Symmacho. eadem verba habet pſeudo-Zephyrin. epiſt. 2. & pſeudo-Pelag. II. epiſt 2.
a Ioan. 13.

Vnde & ipse per Prophetam loquitur, dicens, [b] *Ecce, quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Spirituali dico habitaculo & concordia quæ in Deo est, & vnitate fidei huius delectabilis, secundum veritatem inhabitaculi, quæ videlicet in Aaron magis decorabatur, atque sacerdotalem induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput, principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsum extremam scientiam deducens.* In hoc enim habitaculo *benedictionem & æternam vitam promisit Dominus. Huius* [c] ergo *prophetica vaticinationis meritum amplectentes, fraternam præsentem syllabam exposuimus, nostra propter charitatē minime quærentes aut quæsituri.* Non [d] *enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit; Non sunt nostra* [e] ista. Quapropter *hæc auertat diuinitas:* [f] *Non sunt edocti habitus nostri ita vincere, sed in patientia longanimitatis & spiritu humilitatis; quia sicut per duritiam minimè* (vt *propheticè dicamus) purgatur nigella, ita nec pacis* soporatus [g] *fructus intelligentiæ per asperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum supportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos se humiliare dignatus est,* [h] & *extremæ illius vltionis per hanc plagam* [i] verba *declinemus. Audiamus* [k] ergo *& consentiamus Ecclesiæ oratori, qui per linguam spiritus* Sancti *clara voce exclamat dicens*, Omnia [l] vobis in charitate fiant. *Ergo siue quærimus, siue tantūmodo dicimus et tantūmodo* [m] audimur, *charitas intercedat. Ars aliqua* [n] existat *ad compositionē concordiæ boni & coniunctionē. Oportet enim de Deo quærentibus nobis,* [o] spiritu *rectitudinis, mentis nostræ dinumerantes* intentiones *templū pacificè inhabitare in* [p] eum *propter Dominum, qui per Prophetam locutus est*, Quærens quære, & apud me habita. *Speculum enim dedit* nos *Deus populo suo; & oportet eos qui à Deo sunt deputati sacerdotium adipisci, ita in humilitate* [q] gressuum *mentis ad inuicem tendere, vt in melius ædificentur hi qui ad nos respiciunt, quam (quod dicere piget) per nostram discordiam semitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus nos ipsos, & vnum* [r] in charitate *sapiamus. Humilitatem veneremur per quam apprehendi solet altitudo spiritus. Si enim* [f] *amplius vsque* ad *huc taciturnitatem* quam verborum garrulitatem dilexerimus, *hoc quidem bene arbitrati sumus,*

b Prima pars epistolæ Pauli Constantinop. Episcop. Monethelitæ ad Theodor. Papam Concil. Lateran. sub Martino I. Consult. 4. p. 448.
c igitur.
d nec enim.
e nostra hæc, auertat.
f huc vsque Pauli verba descripsit Pseudo-Zephyrin. epist. 2.
g saporatus.
h vt extremæ.
i verbera.
k igitur.
l à vobis.
m audimus.
n existens.
o sparto.
p in eo.
q gressum.
r ad charitatem.
f & verbo amplius huc vsque taciturnitatem dileximus, hoc quidem bene habere arbitrati.

ne ſcriptis veſtris[t] reciproca *reſpondentibus, iniuria fomitem exhortemur, & puſillanimitate dijudicemur ab eo qui omnia ad charitatem dirigere promulgauit. Orauimus vere & tunc oſtium circumſtantiæ labijs noſtris imponi, & verbum inſonitum concipere potius quam verbum*[u] ſonabile: *& hoc tamen mihi donum eſt à Domino, & factus ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore*[x] ſuo redargutiones. *Sed quia tempus eſt loquendi & tempus tacendi, aperio verbum, & claudo oſtium per taciturnitatem, competenter exorans; Domine, labia mea aperies,*[y] & *reſpondeam exprobrantibus mihi verbum. Licet enim*[z] tacuiſſemus, *non ſemper* tamen *tacebimus, adaperiente nobis* Domino[a] *claues verbi. Igitur*[b] directi *in* præſentia *à beatitudine fraternitatis veſtræ* Apocriſarij, *poſt multas factas inter nos de Eccleſiaſtica requiſitione diſſonantes ſermocinationes, in fine*[c] *ad hoc peruenerunt, admonentes nos atque*[d] hortantes *interpretari vnius veri Chriſti Dei noſtri voluntatis intellectum, atque huiuſmodi interpretationem deſtinare veſtræ ſacratiſſimæ venerationi. Nos autem acceptam habentes bona conſcientia prædictorum venerabilium virorum admonitionem, cognoſcentes autem & quæ principatus Apoſtolorum ſummitas docet,*[e] *paratos eſſe ad* ſatisfactionem omni poſcenti verbum de ſpe quæ in nobis eſt, *ſecundum Dei timorem manſuetudinemque ad bonam ſcientiam temperantes, ſuper tali tantummodò requiſitione mentem noſtram per has ſyllabas exponimus, ſuperfluam*[f] exercitationem *& altercationem verborum propter ſatietatem & præſentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil*[g] omnino aliud *intelligentes aut proferentes vel dicentes*[h] quam quod *audiuimus & cognouimus à Sanctis & vniuerſalibus magnis*[i] Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, *& patres noſtri enarrauerunt nobis; Et*[k] *audientes prædicauimus; ad ſupernam* tendentes *vocationem; Noſtrum eſt ſtudium, vbi pacis*[l] conſtitutio manet *his qui in* ſtadio *pietatis* ſunt, *benè vnica* gloria interceſſori *tribuitur* & *corona. Deo* manifeſti *ſumus, qui iudicat omnia & comprobat. Non iurgialiter ſtamus, non ad contradictionem reſpicimus,*[m] nec *fauorem inanem amplectimur; ſed in verbo Dei* propoſito,[n] *huiuſmodi Requiſitionis reſolutionem feciſſe dignoſcimur; confidentes quoniam pacis Dominus Deus ad alterutrum noſtrorum vnitatem & dilectionem*

cauſſr-

t reciprocata
u inuigile.
x eius argumentationes.
y vt reſp.
z tacuimus.
a Deo.
b directis in præſenti à B. frat. veſtræ Apocriſariis, qui poſt.
c in finem.
d adhortantes.
e 1. Petr. 3.
f exercitationem.
g nihil noſtrum intell.
h ſed quæ audiu.
i magnis Cōciliis.
k eiuſd. Pauli ad finem epiſt. p. 449.
l compoſitio, his qui in ſtudio pietatis bene vnica gloriæ interceſſor tribuitur corona
Deo manifeſti.
m non fauorem.
n præpoſitæ.

conseruabit in gloria eius benignissimæ Maiestatis. Omnem cum vestra beatitudine in Christo existentem fraternitatem, tam nos [o] quam *qui nobiscum sunt, multum salutamus.* Data 8. Kal. Nouembr. *Philemone & Attico* viris Clariss. Coss.

o & qui. Nullus à Christo nato Philemon in Consulum fastis, Atticus Cæsarium collegam habui A.D.397. qui 40. à morte Felicis.

CENSVRA.

OMNIA propemodum quæ Felici II. hîc supposuit impostor, verba sunt Martini I. Maximi Aquileiensis & Pauli Constantinopolitani Monothelitæ: quibus (ne supinæ negligentiæ simul & audaciæ sacrilegæ cordato Lectori deesset exemplum) fictitij Consulatus nomenclatura mendax addita est.

DAMASI [a] PAPÆ

Epistola III.

a Marian. Victorius in Tom. 9. oper. Hieron. Seriem 3. cum cæteris Pseudepigraphis coniecit vt & seq. epistolâ.

Damasus Episcopus fratri & compresbytero Hieronymo in Domino Salutem.

DVM [b] multa *corpora librorum* in meo arbitrio allata fuissent, contigit vt & *librum Psalmorum in meo animo* festinus cognoscerem *detineri*, & *memoriam capacitatis* meæ imbuere. Cogitaui (frater amantissime, & in Christo *semper Sacerdos*) vt secundum 70. interpretes *& presbyteros*, id est, Matthiam & Ptolomæum, Muchium, Sacræum, Hydronium, Pamphylum, Zoastiten, Didymum, Sanium, Epiphanium, Ciatrem, Simonem & cæteros, in quantum nostra recurrit conscientia, de 70. inuenire vestigia. Peto etiam tuam charitatem, (sicut à [c] rectore tuo Alexandro *Episcopo nostro* didicisti) [d] Græcorum *psallentiam* ad nos dirigere tua fraternitas delectetur: [e] quia tantæ apud nos simplicitatis indago est, vt tantum in die Dominica Apostoli epistola vna recitetur, & Euangelij capitulum vnum dicatur, & nec psallentium [f] mos *tenetur*, nec hymni decus in ore nostro cognoscitur. Peto ergo per fratrem & compresbyterum nostrum Bonifacium, vt [g] *lubeat fraternitas* tua rei huius

b hanc epist. citato VValafrid. Strabo de rebus Eccl. cap. 21.

c creatore.

d In gremio græcorum psallere.

e quia tantæ.

f psallentiũ vox vlla resonet, nec hymni cus.

g iubeat.

nobis aperire veſtigia. Miſſæ [h] 5. Kal. Nouemb. per Bonifacium preſbyterum Hieroſolymam.

h Hieronymus A.D. 385. menſe Auguſto, Hieroſolymam profectus eſt, Apolog 3. c. 7. Baron. ad A. 385. §. 7. & 18. obierat vero Damaſus 3. Idus Decemb. A.D. 384. teſte Baron. §. 17.

Iudicia Pontificiorum.

BELLARM. *de Miſſa. lib. 2. c. 16.* Epiſtolæ duæ quæ circumferuntur de hac re Damaſi ad Hieron. & Hieronymi ad Damaſum ſuppoſititiæ & ineptiſſimæ ſunt.

Binius in Notis.

Hanc epiſt. illa quæ ſub Hieronymi nomine reſponſoria ſubiungitur, de fide aliquomodo ſuſpectam reddit, &c.

Schulting in conf. ſ. Hieron. Auctor eſt incertus, ſed interim vnius artificis vtraque eſt; phraſis tantum diſtat à ſtylo Hieronymiano, quantum cœlum diſtat à terra.

CENSVRA.

Barbarus epiſt. effictor *dat ſine mente ſonum*, & mera monſtra loquitur. 2. Alexandrum neſcio quem ſiue *Rectorem* ſiue *Creatorem* Hieronymi fingit, nec meminit eum ordinatum à Paulino Antiocheno; vixiſſe vero non Hieroſolymis ſed Bethlehemi, quo tempore Ioannes Hieroſolymitano, Zebænus Eleutheropolitano inſedit throno. 3. Nomina 72. interpretum pro libitu comminiſcitur, contra fidem Ariſteæ, qui catalogum eorum diligentiſſime pertexuit in libro ad Philocratem. Videtur autem impoſtor delegatos ab Eleazaro interpretes preſbyteros non ætate, ſed munere credidiſſe, abſurdè ſimul ac ridiculè, cum electi ſint è ſingulis populi tribubus ſeni, non è Leuitica ſtirpe, aut Sacerdotalibus familiis omnes.

HIERONYMI

Reſcriptum.

Beatiſſimo Papæ Damaſo ſedis Apoſtolicæ vrbis Romæ, Hieronymus ſupplex.

LEGI literas Apoſtolatus veſtri, poſcentes [a] vt ſecundum ſimplicitatem 70. interpretum, canendum Pſalmographum interpretari feſtinè, propter faſtigium Romanorum; vt vbi obſcuritas impedit, apertius Latinè trahatur ſenſus. Pre-

a Remig Antiſiod. in præamb. enarr. t. in pſalmos: legit *ſupplex peccator ego aliens*; &c. cætera omittit.

sus. Precatur ergo] cliens tuus, vt *vox* ista [b] Psallentium in sede tua Romana [c] *die noctuque canatur*; & in fine psalmi cuiuslibet siue matutinis vel vespertinis horis coniungi præcipiat Apostolatus tui ordo, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui Sancto, Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.* Istud carmen laudis [d] omni psalmo coniungi præcipias, vt fides 318. Episcoporum Nicæni Concilij in [e] *vestro ore* pari *consortio* declaretur, [vbi autem Deus & homo honorabili voce [f] cantatur] *Alleluia* semper cum omnibus psalmis [g] affigatur, vt in omni loco communiter respondeatur [h] nocturnis temporibus, in Ecclesia autem à sancta resurrectione vsque ad sanctam Pentecosten finiatur; inter dierum verò spatia Quinquagesimæ propter nouitatem sancti Paschæ, vt vox ista laudis [i] *canatur in Aleph*, quod *prologus* Græcè, Latine *præfatio* dicitur.

b *Remig.* à psallentibus in sede Rom. &c. canatur in fine &c. matutini siue vespertin, hoc est, præcipe vt semper dicant, *Gloria*, &c.

c iisdē verbis vsus Anastas. in Pontificali vitam Damasi scribens.

d *Remig* omnib. psalmis.

e hanc phrasim habes in epist. pseudo-Osij ad Siluestrum. vide suprà: Remig. *nostro ore* &c. declaretur; Alleluia.

f prædicatur.

g *Remig.* affigatur in omni.

h *Remig.* nocturno tempore, &c. à resurrectione pascha vsque ad Pentecost. psalterium finiatur, inter dierum quinquaginta spatia pro nouitate S. paschę vox &c.

i explicet hoc Oedipus *Remig* in aleph quod Aleluya.

Baron. ad A.D. 325. §. 175.

QVOD attinet ad Decreta Nicænæ Synodi, sicut nullo modo dicendum est Glorificationis sanctissimę Trinitatis hymnum ab ea primum inuentum; ita nec vt in fine cuiusque psalmi caneretur esse statutum putamus. Equidem si magna Synodus id statuisset, vniformem regulam (sicut in cæteris) Ecclesiis omnibus pariter præscripsisset, à qua nullus vnquam deuiare, vel latum vnguem prę- terire aliquando præsumpsisset: cùm tamen videamus diuersas ea de re fuisse diuersarum Ecclesiarum consuetudines, ritusque dissimiles; sic namque Cassianus ait. **Illud etiam (quod in hac prouincia vidimus) vt vno cantante, in clausula Psalmi omnes astantes concinant cum clamore* Gloria Patri & Filio & Spir. S. *nusquam per Orientem audiuimus; sed cum omnium silentio ab eo qui cantat, finito Psalmo, orationem succedere; hac vero Glorificatione Trinitatis tantummodo solere Antiphonam terminari.* Hæc ipse: ex quibus etiam (sicut ex multis aliis) commentitia plane detegitur epistola illa Hieronymi nomine ad Damasum consignata, quæ merito ab eruditis Hieronymi res accuratius expendentibus vt adulterina iure exploditur; in qua hęc leguntur, *Precatur ergo cliens*, &c. Si enim in Oriente numquã se audisse inquit Cassianus, vt in fine Psalmi diceretur *Gloria Patri*, &c. quomodo ex Orientis more de eiusmodi psallendi genere Hieron. potuit Damasum monuisse? cùm antea tam in Occidentali Ecclesia quam in Orientali, eiusmodi psallendi vsum viguisse idem affirmet? Qui tamen eidem epistolæ fidem adhibuerunt, ex S. Hieron. monitu id sancitum à Damaso existimarunt.

* hæc reperis Binius in Notis.

Idem ad A.D.384. §.28.

Habetur Apocrypha illa Hieronymi nomine ad Damasum epistola, qua dicitur vt *Alleluia, cum omnibus psalmis affigatur.*

AFRICANI CONCILII Epistola.

Beatissimo [a] Domino & Apostolico culmine sublimato, sancto Patri patrum, [b] *Damaso* Papæ, & summo omnium Præsulum Pontifici, [c] Stephanus *Archiepiscopus* Concilij Mauritaniæ, & vniuersi Episcopi de tribus Concilijs [d] Africanæ prouinciæ.

NOTUM vestræ facimus Beatitudini, quod *quidam fratres* [e] in confinio nobis positi *quosdam fratres* nostros venerabiles, videlicet Episcopos, vobis inconsultis à proprio dejiciunt gradu vel dejicere moliuntur, [f] cum vestræ sedi *Episcoporum iudicia*, & *summorum* finem *Ecclesiasticorum negotiorum* [g] *in honore beatissimi Patrum Decreta* [h] omnium cunctam reseruauere sententiam, inquirendi reuerentia de *Dei rebus*, quas omni cura & solicitudine obseruare debemus.

Maxime verò iustè debent *ab ipso præsulum examinari vertice Apostolico, cuius vetusta solicitudo est tam mala damnare quam* [i] reuelare *laudanda.*

Antiquis enim regulis censitum est, vt quicquid horum, *quamuis in remotis vel in longinquo positis ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum; vt eius auctoritate, iuxta* [k] quod

a initium epist. Afrorũ ad Theodorum Papam deprauatum à Mercatore: vide Concil. Lateran. sub Martino I. consult. 3. p. 427. edit. colon. 1618.
b Theodoro.
c columbus primæ sedis Episcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ sedis Episcopus Cõcilij Byzaceni, & Reparatus primæ sedis Episcopus Concilij Mauritaniæ, &c.
d antedictis Afric.
e vbinam gẽtium?
f hoc falsum, licet id semper in ore habeas, ex epist. 2. Vigil. hausta.
g verba Afric. patrum loco citato sed interpolata.
h peculiatem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus quæ omnino & solicite debent, maxime vero iusteque ab ipso &c.
i probare.
k *quæ fuisset pronuntiatio* &c. hunc locum iam ante descripsit [illegible] in epist. 1. Pseudo-Felic. II.

fuisset

fuisset pronuntiatum *firmaretur:* & reliqua multoties talia & his similia, quæ super his constituta sunt.

Quibus,[l] *si illicitè* factum est, (vt semper vestræ sedi consuetudo fuit) festinanter occurrite, & his viriliter, vt pater pro filiis certantes, state, sicut *bene* à filio *Syrach dictum est,*[m] *Vsque ad mortem certa pro veritate, & semper Dominus Deus tuus pugnabit pro te:*[n] *Accipere enim personam impij non est bonum, vt declines à veritate iudicij.* Sin minus illicita sunt hæc, pateat nobis talis omnibus licentia, Beatissime pater.

Aut si liceat hos, vel aliquos etiam minorum graduum Clericos,[o] nisi canonicè tempore legitimo vocatos, aut sine legitimis accusatoribus, aut absque veris & innocentibus testibus, vel nisi *manifeste canonice conuictos,* aut sponte confessos, vel à suis sedibus eiectos, aut suis expoliatos rebus, vocare ad Synodum vel damnare: Quia legimus [p] eos non posse canonicè ad Synodum, *ante suam diu tenendam & gubernandam,* viribus scilicet pleniter resumptis, restitutionem, suisque omnibus sibi legaliter *restitutis integerrime vocari,* aut vt veniant ad Synodum (nisi sponte voluerint) imperari.

Deus[q] ergo *creator omnium conseruet longæuum* [r] Apostolatum vestrum, *ad stabilitatem Ecclesiarum sanctarum & orthodoxæ fidei,* vosque *pastorem bonum, qui pro spiritualibus omnibus* [s] vestram ponitis *animam, atque baculo pastorali lupos rapaces*[t] expellitis, omnibusque oppressis auxilium fertis. Quod & istis atque omnibus vos semper facere optamus, sanctissime Papa. Subscriptio. Et alia manu, ora pro nobis charissime Pater.

l verba Martini Papæ in Conc. Later. consu. t.4. p. 446. *siue per ea quæ illicitè in eius defensione gesta sũt hæreticã turbulentiam introducentes. illud competenter apud nos retinentes quod bene ad Iesum filium,* &c.

m Eccl.4.

n Prou.18.

o hæc omnia ad nauseam vsque effutisti, per omnes à te suppositas viris clariss. epistolas.

p eloquij nitorem miretur Lector.

q verba Sergij Cypri Episcop. in epist. ad Theodorũ Papam, relecta in Conc. Later. sub Martino I consult.2. p.426.

r sanctiss. Dominum nostrum.

s tuam animam pones.

t expelles.

CENSVRA.

PAVCISSIMIS exceptis quæ ineptissimi consarcinatoris imposturam propalant, cætera Ecclesiæ Africanę Episcopis, Sergio Archiepiscopo Cypri, & Martino I. Papæ restituenda esse docuimus. Moueat deplumis cornicula risum. Aduertat etiam Christianus Lector; Quæcunque de iure Romanæ sedis in Episcoporum causis Patribus Africanis veterator affingit, eadem non solum Ecclesiæ Africanæ sententiæ è diametro repugnare, sed ab ipsis Afris in epistolis ad Bonifacium & Celestinum è Concilio Carthaginensi datis plenissime esse confutata. 2. Africanis primatibus titulos

Archiepiſcopales non conuenire, cum vetuerint patres Concil.3. Carthag.c.26. primæ ſedis Epiſcopos *principes Sacerdotum* aut *ſummos Sacerdotes*, aut *aliquid huiuſmodi* appellari.

DAMASI PAPÆ

Epiſtola IIII.

Damaſus [a] ſeruus ſeruorum Dei, *atque per gratiam eius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ vrbis Romæ, Stephano* [b] Archiepiſcopo concilij *Mauritaniæ, & vniuerſis Epiſcopis Africanæ prouinciæ.*

LECTIS fraternitatis veſtræ literis, primo [c] *gratias ago quod tantorum fratrum merui benedictione frui:* deinde quod circa fratres ſolicitos vos reperi, & cum eis crucem Domini deferre, qui ait, [d] *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam,* [e] *& ſequatur me:* & reliqua ad hunc modum pertinentia.

Igitur quoniam in præſenti opportunè geſtorum conſultatione, [f] *Apoſtolicis veſtra beatitudo viſceribus commota, nos* [g] *hortata eſt tuitionem* fratrum Apoſtolica impendere auctoritate, & eorum iniuriis ſubuenire, *dum conſtet eadem vos cum Apoſtolo compaſſibiliter dicere*, Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? *Satagentes ne aliquis de his* [h] qui *vobis* crediti *ſunt* à ſæuis *beſtiis* laceretur aut *capiatur.*

Pro [i] *quare oportet, iuxta veſtram prudentem commonitionem, magis autem ſecundum* Domini *diuinam præceptionem, nos,* [k] *qui ſupra domum eius, hoc eſt* vniuerſalem *Eccleſiam Catholicam*

a Titulus hic ante Gregorij I. tempora in vſu non fuit Epiſcoporum vrbis teſte Ioann. Diac. lib.2. vitæ Gregor. cap.1.

b Archiepiſcopus ſedis, vel Eccleſiæ, dici poteſt: Concilij nullo modo. hîc impoſtor imperitiã ſuam prodit.

c verba Attici Cõſtantinop. in epiſt. ad patres Concil. Afric.

d Luc.9.

e quotidie &c.

f verba Deus dedit Caralit. in Concil. Lateran. ſub Martino I. conſult.2. p. 410. eadem vſurpát pſeudo-Athanaſ. in epiſt. ad Felic. II.

g nos omnes hortata eſt ad tuitionem Cathol. & Apoſtol. fidei quæ temeraria præſumptione ab aduerſantibus verbo fidei expugnatur, in vnum conuenire, dum &c.

h quæ vobis creditæ ſunt rationabilibus ouibus.

i verba Maximi Aquilei. ibid.

k omnes Epiſcopi Eccleſiam Catholicam regunt ratione *portionis* ipſis creditæ. vide Cyprian. epiſtol.55.

tholicam

tholicam, episcopale suscepimus ministerium, solicite vigilare ne de sacris eius muneribus, id est Apostolicis viris, Apostolorumque successoribus atque ministris quisquam nobis dormitantibus valeat supprimi, atque iniuste [m] nobisque inconsultis damnari.

Scitis, fratres charissimi, [n] *firmamentum à Deo fixum & immobile, atque* [o] titulum lucidissimum suorum sacerdotum, id est omnium Episcoporum, *Apostolicam sedem* esse constitutam, & verticem Ecclesiarum.

Tu es enim (sicut diuinum pronuntiat verbum veraciter) Petrus, & super [p] *firmamentum tuum Ecclesiæ columnæ*, qui Episcopi intelliguntur, *confirmatæ sunt*; *& tibi claues regni cælorum* [q] commissi, *atque ligare & soluere* [r] potestatem *quæ in cælis sunt* & quæ in terris promulgaui. *Tu prophanorum hominum* & membrorum meorũ, maximeque discipulorum meorum *ex istis vt princeps & Doctor orthodoxæ & immaculatæ fidei*; cuius vice hodie gratia Dei *legatione* [s] *pro Christo fungimur*, & omnes huius Sanctæ sedis Præsules eius vicem gesserunt, gerunt & gerent.

Ideo omnia quæ [t] *innotuistis* non licere mandarem, nisi vos *tam pleniter* instructos esse *scirem*, *quod* cuncta super quibus consulitis illicita esse non dubitetis.

Discutere namque Episcopos, & [u] summas Ecclesiasticorum negotiorum causas, Metropolitano vna cum suis comprouincialibus, ita vt nemo ex eis desit, & omnes in singulorum concordent negotiis licet: Sed definire [x] eorum atque Ecclesiasticorum summas querelas causarum, vel damnare Episcopos, absque huius Sanctæ sedis auctoritate minime licet, quam [y] *omnes* appellare (si *necesse* fuerit) & eius *fulciri* auxilio oportet.

Nam [z] (vt nostis) Synodum sine eius auctoritate fieri non est Catholicum: nec [a] *Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica* vocatione congregata definite damnari potest; neque vlla vnquam Concilia

l impostor v detur verba Martini I. qui *munera* recta *pietatis dogmata* interpretatur, non percepisse. Vide Concil. Later. Consult. 1. pag. 416. & 417.

m ante consulto verum damnare iustum est?

n initium epist. Sergij Episc. Cypri ad Theodorũ Papam.

o tituli formam lucidissimam fidei vestram Apost. sedem constituit, ô Sacer Vertex Christus D. N. tu es &c.

p fundamentum.

q commisit.

r potestatiue quæ in terra & in cœlis sunt promulgauit. Tu prophanorum hæreseon depositor extitis.

s 2. Cor. 5.

t audi Ciceronem rediuiuum Lector.

u hæc desumpsit ἀπροβολῶς ex epist. Innocent. 2. cap. 3.

x Hoc vero fingit impostor. nil enim aliud postulat Innocentius nisi vt (post iudicium) ad sedem Apostolicam referatur.

y Concil. 3. Carth. cap. 45. *necesse habes tu omnes Ecclesias suffulcire.*

z imo Catholicum non est id falso (vt facit impostor) asserere.

a Verba Adriani I. cap. 3. Collect. Ingelramo datæ.

rata leguntur quæ non sunt fulta Apostolica auctoritate.

Accusatores [b] autem Episcoporum & testes, super quibus rogitastis, absque vlla infamia aut suspicione vel manifesta macula, & veræ fidei pleniter instructi esse debent, & tales quales ad Sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. Quoniam Sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) [c] *criminari non possunt*, nec in eos testificari qui ad eundem non debent *nec possunt prouehi* honorem.

b vide Adrian. eiusd. Collect. cap. 4. & 15. & 19.

c verbi Adriani c. 19.

Vocatio enim ad Synodum (iuxta decreta patrum) canonica eius qui impetitur, tam sua præsentia quam & scriptis atque *Apocrisarijs*, per spatium fieri debet congruum atque canonicum; quia nisi canonicè vocatus fuerit suo tempore & canonica ordinatione, licet venerit ad conuentum quacunque necessitate, nisi sponte voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus; quoniam nec seculi leges hoc permittunt fieri, quanto magis diuinæ?

De eiectis [d] vero, atque suis rebus expoliatis, nihil vobis verius significare queo quam Sancti Patres definierunt, & nostri prædecessores Apostolica auctoritate roborauerunt. Ita enim hæc se habent. [e] *Episcopos eiectos atque suis rebus expoliatos Ecclesias proprias primo recipere, & sua eis omnia* legaliter *reddi* Sancti Canones decreuerunt; *& postea si quis eos accusare* voluerit, *æquo periculo facere* sanciuerunt; *indices esse decernentes Episcoporum Episcopos* recte [g] *sapientes* & iuste volentes, ad tempus diuque illis resumptis viribus & suis potestatiue fruentibus rebus, amicisque, & Dei seruis sapientibus consulentibus viris, [h] *in Ecclesia conuenientes, vbi testes essent singulorum qui oppressi* [i] esse videntur: & reliqua ad hunc ordinem pertinentia, quæ prolixitatem vitantes hic non inseruimus, quia hæc sufficere credimus. Si quis autem his non est contentus, [k] legat ea & satiabitur. Scimus enim homines inermes non posse cum armatis rite pugnare; sic nec illi qui eiecti, vel suis bonis sunt expoliati, cum illis qui in suo stant gradu, & suis fruuntur amicis atque bonis litigare rite possunt. Nec seculi

d vide pseudo-Iulium epist. 2. cap. 35.

e verba Adriani I. Collect. Ingeiramo data cap. 13. ex hist. tripart. lib. 7. c. 12.

f vellet.

g recta sapientes in Ecclesiam conuenientes &c.

h hist. tripart. *ex vicinis prouinciis in Eccl.*

i oppressi videbantur *hist. tripart.* dicerentur.

k non satietatem parit sed nauseam prouocat farrago tua.

culi quoque leges hæc secularibus fieri permittunt; sed prius eiectos, vel oppressos, aut expoliatos cum suis omnibus restitui iubent, & posteà suo tempore, sicut lex eorum continet, [l] *ad placita* venire præcipiunt, nec vlla *carceris custodia appellantem* arceri permittunt. [m] *Docent enim ex parte* (sicut nostis) *terrena quæ sunt cælestia.*

Accusatores [n] vero *& accusationes, quas leges* seculi *non adsciscunt,* nullatenus sunt in horum admittendę causis. Quia *quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.* Et hoc à maioribus definitum esse propter prauorum hominum insidias non dubitatur. Decet enim Domini Sacerdotes fratrum causas pie tractare, & venerabiliter intendere, atque [p] *eorum iudicia super sacrificia ordinare,* nec proteruè aut tyrannica dominatione (vt de quibusdam refertur) sed *charitatiue* pro Deo & fraterno amore cuncta peragere, & quod sibi quis fieri secundum Dominicam [q] vocem non vult, alij inferre non præsumat; *& in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis.* Ea vero quæ Apostolorum prædicatione & patrum instructione percepimus, semper tenere debemus, ne aliqua noua cudere, aut ad noxam fratrum intendere videamur: sed alterutrum [s] *onera* portemus, vt iuxta Apostolum *legem Domini* adimplere valeamus.

l verba Aniani ad Constit. 3. tit. 30. lib. 11. Cod. Theodos.

m his verbis vsus pseudo-Eleuther. in epist. ad Gallos.

n Verba Adriani I. Collect. Ingelramo data c. 11.

o verba Concil. Niceni c. n. 9. quæ vsurpat pseudo-Marcellin. epist 2.

p abutitur plagiarius verbis Psalmi 49. sec. Græcos.

q Sent. negatiua *Quod tibi fieri non vis,* Domini non est sed Tobiæ. c. 4.

r Matth. 7.

s Gal. 6.

Tempus enim congruum præuideri oportet, quando vniuscuiusque accusatæ personæ causa rectissimè in medio producatur, quatenus grauitatem eius consonantiamque contra Patrum Decreta vel Synodorũ confessionem prodi minimè cognoscatur. Quam *ordinabiliter* omnes intendant, vt ad eam in omnibus *rationabiliter* respondeant, & iuste se velle manifeste ostendant. Nullus autem introducatur *personabiliter*; sed accusatores & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. Accusatores vero & iudices non iidem sint, [t] sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine.

Nam inscriptio primo semper fiat, [u] vt talionem calumniator recipiat; quia ante inscriptionem nemo de-

t vide Cod. Theodos. lib. 2. tit. 2. Constit. 1. Idem habet Pseudo-Fabian. epist. 2.

u vide Cod. Theodos. lib. 9. tit. 1. per totum.

bet iudicari vel damnari; cum & ſeculi leges hæc eadem retineant: de quibus omnibus vera ſemper fiat æquitas, [x] *quatenus* accuſationis & iudicij ac *teſtimonij mercedem per veritatem geſtorum conſequi valeant.*

Scriptum eſt enim [y] Abominabitur Dominus *labia mendacia, & teſtem fallacem proferentem mendacia, & ſeminantem inter fratres ſcandala atque litigia*, ipſo monente atque dicente, *Non* [z] *facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non facies quod iniquum eſt, nec iniuſte iudicabis. Non* conſiderabis *perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Iuſte iudica proximo tuo.* Et *quod tibi* [a] non vis *fieri alteri ne facias*, & reliqua.

Et maxime, [b] *præceptum habentes Apoſtolicum, attendere nobis ipſis & gregi*, in quo nos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Dei Eccleſiam quam acquiſiuit per ſanguinem *ſuum* propriū, [c] conuenit: *Et iterum* [d] attendere lupos, attendere malos operarios, *qui peruerſa faciunt, &* aduerſa *loquuntur vt* [e] detrahere ſemper diſcipulis Domini & infamare queant; quos corrigere vos & omnes Domini Sacerdotes ſummo ſtudio oportet; quia peius [f] malum non eſt, quam vt ciues ciuibus inuideant, & ſacerdotes vel clerici ſacerdotibus vel pontificibus inſidientur, teſtante etiam veritatis voce, [g] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi* mei: & [h] *qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis*, [i] melius eſt *vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et item, [k] *Beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me. Ille* [l] *procul dubio ſcandalizatus eſt in Deum, qui eius ſcandalizat Epiſcopum, vel ſacerdotem.* Et multa talia, quæ hic non inſeruntur ne nimis prolixa efficiatur epiſtola. Monentes quoque inſtruere debetis memoratos vicinos veſtros, vt à talibus ſe ſubtrahant, & quæ illicite contra præfixos egerunt citò corrigant. Et quos nobis inconſultis læſerunt, plena ſatisfactione ſanent, & cito ſibi eos recōcilient, ſi noluerint Apoſtolicæ ſedis ſuſcipere cenſuram. Nam ſi quid fortaſſe in eos aut contra eos emerſerat, noſtrum fuerat expectandum examen, vt noſtra (vti ſemper [m] huic fuit ſedi conceſſum priuilegium) aut condemnarentur auctoritate, aut fulcirentur auxilio.

Neque

x verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult. 4. p. 447.
y Prou. 12. & 6. Eccl. 11. abominatio eſt Domino labia mend. & odit Dom. teſtem.
z Leuit. 19.
a Tobiæ 4.
b verba Martini I. in Concil. Lateran. Conſult. 1. p. 418.
c additum.
d Phil. 3.
e vt trahere poſt ſe diſcipulos valeāt.
f hoc repetit pſeudo-Dionyſ. epiſt. 1. Pſeudo-Iul. epiſt 1.
g Zach 2.
h Matth. 18.
i qui credunt in me, expedit ei vt.
k Matth. 11.
l His verbis vſus Pſeudo-Anaclet. epiſt. 1.
m nunquam fuit.

Neque enim ſuo pro libitu noſtra debuerant iura peruadere abſque Apoſtolicæ ſedis diſpoſitione, mandante, A talibus deinceps omnes ſe abſtineant *ſacerdotes* [n] *qui* noluerint *ab Apoſtolica Petra*, (*ſuper quam Chriſtus*, vt prędictum eſt, *vniuerſalem conſtruxit Eccleſiam*; [o] cui Epiſcoporum ſumma iudicia atque maiores cauſæ, ſicut paulo ſuperius memoratum eſt, reſeruatæ ſunt atque ſolidatæ) cenſura ac ſacerdotali honore ſecludi.

Induciæ [p] enim accuſatis in criminalibus Epiſcopis ſex menſium, vel eò amplius (ſi neceſſe fuerit) concedendæ ſunt; quoniam & laïcis [q] hoc permiſſum nullus ſecularibus imbutus diſciplinis ignorat; quanto magis ſacerdotibus, qui ſuperiores eſſe eis non dubitantur?

Habetur quoque in Decretis ſanctorum patrum ſancitum, non fore canonicum *quenquam* [r] ſacerdotum *iudicare* vel *damnare* antequam *accuſatores* canonice examinatos *præſentes habeat*, *locumque defendendi accipiat*, id eſt inducias Eccleſiaſticas *ad abluenda crimina*.

Nec extra propriam fiat prouinciam, primo *diſcuſſionis accuſatio* ſine Apoſtolica præceptione, [ſ] *cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri*; quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in quæ & imperialia pariter ſtatuta concinunt. [t] *Criminum*, inquiunt, *diſcuſſio ibi agenda eſt vbi crimen admiſſum eſt. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri.* Et alibi in canonibus præcipitur, [u] *Quæcunque negotia in ſuis locis vbi orta ſunt, finienda* ſunt: & reliqua talia & his ſimilia; ſalua tamen in omnibus Apoſtolica auctoritate, vt nihil in his definiatur priuſquam ei placere cognoſcatur qua omnes ſuffultos eſſe oportet. Et [x] *ſi quid eis graue intolerandumque* acciderit, eius *ſemper expectanda cenſura*.

Neque enim proterue, aut ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus (vt ſæpe actum nouimus) *detrahere*, aut accuſare præſumat *quenquam* ſacerdotum, [y] *quia iniuria eorum ad* Chriſtum pertinet, cuius vice legatione pro populo Chriſti ſanguine redempto funguntur.

Cauſas [z] enim eorum, quia *Dei* cauſæ ſunt, *eius eſſe iu-*

n verba Siricij epiſt. 1. cap. 2. *nunc præfatam regulam teneát omnes ſacerdotes qui nolunt. &c.*

o ſoliditate diuelli.

p Hæc præced. non cohærent.

q Vide Cod. Theodoſ. lib. 9. tit. 36. Conſtit. 1. & 2.

r verba Adriani in Collect. Ingelramo datæ cap. 20. Vide pſeudo-Marcell. epiſt. 2. &c.

ſ verba Innocent. epiſt. 2. cap. 3.

t verba Anïani in conſtit. tit. 1. lib. 9. Cod. Theod.

u verba patrum Africanorum in epiſt. ad Celeſtin.

x verba Leonis epiſt. 84.

y Hæc quauis data occaſione reſpectu impoſtor vide Pſeudo-Anaclet. epiſt. 2.

z verba Concil. Rom 3. ſub Symmacho.

dicio scimus [a] reseruandas *qui valet corpus occidere & animam mittere in gehennam*; *qui dicit*, Mihi vindictam, & ego retribuam. *Apud quem conscientia nuda est, cui non absconduntur occulta.* [b] Instruendi [c] etiam omnes sunt, quoniam *per nos* illi *Christus* intonuit, *non esse ouium lupi insidias prauidere sed pastoris.*

Monet [d] ergo *B. Apostolus* Paulus, *ne de his* [e] temerè leuiterque præsumatur *iudicium, de quibus nemo potest verius* [f] *vel melius iudicare quam Deus. Tu autem*, [g] inquit, quare *iudicas fratrem tuum? aut* [h] cur *spernis* eum? *Omnes enim stabimus ante tribunal Christi; scriptum est enim*, viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Domino. Itaque vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. [i] *In hoc* ergo non *sibi* quisquis *temerarios ausus vsurpet, vt præter* [k] quod ad oncordiam pertinet aliud agat vnde *vnitas Ecclesiæ dissipetur.*

Non ergo leuiter quisquam *assentiat* in detractione, vel iudicatione, vel damnatione fratrum, maximeque Sacerdotum qui *proximiores* sunt Deo, & *qui* [l] proprio *ore corpus Christi conficiunt.*

Quia ob hoc [m] *venit ira Dei in* * *filios diffidentiæ*, qui Christum persequuntur in suis membris. *Nolite*, fratres, nolite *effici* [n] participes *eorum*, *nec communicetis* peccatis talium, aut *infructuosis verbis illorum. Magis autem redarguite* [o] talium *cœtus*, qui extendere moliuntur *quasi arcum* in fratres linguas suas.

Defendite ergo, fratres, & omnes monete vt armentur contra fratrum persecutores. *Confidimus* [p] *autem de vobis meliora & viciniora saluti; quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque* [q] *fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (magistro gentium docente) poterit* [r] nos *separare à charitate Domini nostri Iesu Christi;* [s] *quæ* maxime in sacerdotibus & reliquis perficitur membris eius. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* [t] *Ecce enim iudex ante ianuam assistit,*

a committendas.
b hic omissæ l n. 5.
c instruentes eos, quia per nos illis Christus innotuit. non &c.
d verba Anastasij Papæ in epist. ad Anast. Aug.
e de his nobis præsumamus.
f melius vel verius.
g quid.
h aut tu cur spernis fratrem tuum.
i lege nec sibi in hoc quispiam.
k vt propter hoc pax atq; vnitas.
l hæc verba mutuatus impostor ex epist. Hieron. ad Heliodorum.
m verba Martini in Synodica Concil. Lateran. p. 478.
* super.
n effici comparticipes.
o quoniam coetus præuaricatorũ sunt & extenderũt linguam suã quasi arcum mendacij & non veritatis.
p ibid. pag. 479.
q fortitudines. r vos. s & quæ in ipso est recta fide. Nolite.
r hic omissæ lin. 5.

coronas

coronas hilariter promittens his qui pro eo [u] fratribus auxilium ferunt, & oppressis succurrunt, atque in charitate collaborant. *Quod si subtraxerit se quis, non placebit* [x] Deo, *sed* cadit; quia non subleuauit cadentem, sed emarcuit. Non *autem sumus subtractionis in* [y] oppressionem, *sed* adminiculi *in acquisitionem* & supplementum fratrum. *Propter quod assumite* armaturam *Dei, vt possitis resistere* [z] omnibus taliter præsumentibus; *& induite vos loricam iustitiæ, calceati pedes in* [a] præparationem *Euangelij pacis in omnibus*; sumẽtes *scutum fidei, in quo possitis omnia* [b] tela *nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis* [c] assumite, *& gladium spiritus, quod est verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem radicati & fundati; vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, diuidentes corpus Ecclesiæ bonum & integrum in tortuosas nouitates.* Monet ergo Apostolus, *non amplius nos inuicem* temerè *iudicare*. Temere enim [d] iudicat, si quis Episcopum absque sedis Apostolicæ auctoritate condemnat. Cum ei (vt paulo superius prælibatum est) hoc [e] specialiter priuilegium reseruatum sit. *Sed hoc* [f] *iudicate magis* (inquit) *ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum.* Patenter [g] enim his & aliis innumerabilibus Decretorum testimoniis omnibus manifestum est, non debere Episcoporum damnari, licet eius perscrutetur opinio, *donec* [h] *iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri,* [i] cognoscatur; *vtpote quoniam solus & præ omnibus creditus est, atque* percipere [k] *meruit à Rege regum Christo Deo claues regni cælorum, ad aperiendum* fidelibus[l] & beneuolis hominibus *in eundem Dominum nostrum, & claudendum infidelibus* & maleuolis, atque suis Sacerdotibus, & sanctæ Ecclesiæ suo pretioso sanguine redemptæ, & impugnatoribus siue nocentibus. Quod vtique & nos facere postulauit. *Non quod* [m] noui aliquid nunc imperatur, *sed* illud quod *per desidiam aliquorum* aut scienter aut negligenter transgreditur, deinceps obseruetur *ab omnibus*; vt illa semper, *quæ Apostolica & Patrum traditione constituta sunt,* [n] sub metu ir-

u pro eo passionibus submittuntur.
quod si subt.
x placebit animæ meæ sed cadet de promissione propter negationem. Nos autem non sumus.
y perditionẽ, sed fidei in acquis. animæ propter.
z in die malo aduersus omnem hæretirum & dogmata & induite.
a præparatione adiumentes.
b iacula ignita.
c accipite.
d temere quæ somniasti effutis. hoc moneo.
e est speciale tibi priuilegium quãdo lubet mentiri.
f Rom. 14.
g patenter manifestum est te hoc fingere.
h verba Martini I. in Concil. Lateran. consult. 2. p. 433.
i cognoscat.
k accipere.
l recte credentibus in eundem.

m *verba Innocentij I. epist. 2.* Non quod noua præcepta aliqua imperentur, sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt ab omnibus, obseruari cupiamus, quæ tamen Apostolis sunt constituta. scriptum namque est ad Thess. Paulo monente.

refragabili auctoritate teneantur. *Scriptum namque est* in secunda *ad Thessalon.* epistola, & ad Timotheum, & Apostolo *monente, State & tenete traditiones* [o] vestras *quas didicistis seu per verbum seu per Epistolam.*

Item alibi per Prophetam, *Expectaui* [p] quoque, *sicut Beatus Esaïas* [q] intonuit, *vt facerent iudicium; fecerunt autem iniquitatem, & non iustitiam sed clamorem; omnes pios* [r] conturbantes. *Et hoc scire debeant, quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt,* [s] *licet diuitias bonitatis Dei, & sustentationis, & patientiæ* contemnant, *ignorantes quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam eos adducit; secundum duritiam autem eorum & cor impœnitens thesaurizant sibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.*

Et alibi [t] *scriptum est, Ego sum Dominus Deus vester; non facietis iniquitatem in iudicio. Non accipies personam* [u] hominis, *neque mireris vultum potentis. Ab omni iniquo verbo recedes. Innocentem & iustum non* oppugnabis, neque *interficies.* Ille [x] procul dubio facit iniquitatem in iudicio, qui ea sibi vendicat quæ ei vindicare non licet. Ideo quæ huic sanctæ sedi concessa sunt, nullus vsurpare [y] sine eius consultu præsumat, qui non vult honore Ecclesiastico indignus vt contemptor iudicari.

Itaque oportet [z] *negligentes propulsare,* sed ita vt nocentes non roborentur; & bonos *improbis* aut insidiatoribus fratrum *resistere, ne torpore desidiæ oppressi taciturnitatis* teneantur [a] *obnoxij.*

Itaque qui potest obuiare & perturbare [b] *peruersos,* & non facit, *nihil aliud est quam* fauere eorum impietati. *Nec* enim *caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.*

Sitis [c] *autem perfecti & integri in eodem sensu, & in eadem scientia firmati, vt per eam vias* [d] vestras *dirigentes in eundem inflexibiliter,* [e] omnibus occurratis oppressis, quia vobis *creditur Dominus; ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus quidem reprobatum* [f] propter talium impietatem, *à*

o nostras quas tradidimus.
p verba Martini I. in Syn. Lateran. consult. 2. p. 433. expect. enim.
q perhibuit.
r conturbantem; & hoc dum scire.
s hoc est qui nouitates côtra fidem operantur, licet &c.
t verba Martini I. ibid. p. 437. Leuit. 19
u diuitis.
x vide Anian. in constit. 3. tit. 39. lib. 9. C. Theodos.
y an sedem tuam consulenti vsurpare, vel præsumere licitum est?
z verba Victoris Carthag. ad Theodorũ Papam Concil. Lateran. sub Martino p. 433 *Studiosius à Cathol. improbis probe resistere ne torpore,* &c.
a teneamur.
b verba Felicis III. epist. 1. *negligere cum possis deturbare peruersos, nihil est aliud quã fouere, nec caret,* &c.
c verba Martini in Synodica addita Concil. Lateran. pag. 479.
d nostras.
e inflexibiliter occurramus qui à nobis.
f pro eorum impia hæresi.

Deo

Deo autem electum & honorificatum, super quem [g] *vos tanquam lapides viui* [h] ædificamini in domum spiritualem, *in Sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias ipsi in odorem suauitatis*. Gratum enim admodum est [i] sacrificium Domino, oppressis omnibus subuenire: quanto magis illis de quibus ait, *Qui vos audit me audit; & qui vos spernit, me spernit*, &c. [k] *Libat*, quidem *Domino prospera qui ab afflictis* & oppressis *pellit aduersa*.

[l] *Sed & nunc, fratres, commendamus vos Deo & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum, & in ipso semper*, [m] *& in omnibus*, vt *vnanimes vno ore & vno corde* [n] honorificetis *eum in* concordiam & auxilium fratrum, *qui potens est confirmare* [o] omnes & consolari *secundum Euangelium eius*, [p] & iuxta *reuelationem mysterij temporibus æternis taciti, patefacti autem per Scripturas sanctas, & Patrum orthodoxorum doctrinas; secundum præceptum æterni Dei ad obediendum fidei in omnibus* [q] cognitis nobis, *soli sapienti Deo, Domino nostro Iesu Christo, cum* [r] quo Patri & Spiritui *Sancto gloria, honor* & *imperium & potestas in secula seculorum. Amen. Dominus vos custodiat, dilectissimi fratres, incolumes semper*.

Data 8. Kalendas Nouemb. Flauio, & [f] Stilicone viris Clariss. Coss.

g honorificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, & vos. h ædificemini domus sp. i imitatur impostor Eruigij regis verba a [f]dita Conc. Toler. 13. *ante Dei oculos perfectæ miserationis sacrificium approbatur, quo fit releuatio miserorũ.* k verba Concil. Toler. 8. cap. 2. l verba Martini I. in Synod. p. 479. m vt in omnibus. n honorificemus eum in cõcordia Cathol. fidei. o confirmare nos secundum. p eius secundum. q in omnibus nobis cogniti. r cum Patre, & Spir. S. f Bis ad Consulatum euectus est Stilicho A. D. 400 cum Fl. Aureliano, & A. D. 405. cum Anthemio Rauennæ periit A. D. 408. obierat vero Damasus A. D. 382. Marcellino perhibente, vel certe si credamus Baronio A. D. 384.

Crabb. in Not. ad hanc Epist.

HORVM Coss. annum non recensent sub tempore Damasi Papæ, nec Marianus Scotus, nec Cassiodorus, nec Greg. Haloander.

CENSVRA.

Impostoris furta non solum produnt, sed clamant Concilij Niceni, Siricij, Innocentij, Hieronymi Attici Constantinop. Patrum Africanorum, Leonis I. Felicis III. Anastasij, Concilij Rom. 3. sub Symmacho, Sergij Cyprij, Victoris Carthaginensis, Martini I. Deus dedit Caralitani, Concilij Tolet. 8. Adriani I. Codicis denique Theodosiani & Aniani interpretis verba licenter vsurpata, ne dicam corrupta. Quæ superaddidit plagiarius extremæ inscitiæ, pudendæ *ἀισχροποιίας*, profligatissimæ impudentiæ clarissima sunt argumenta.

DAMASI PAPÆ

Epiſtola V. de [a] Chorepiſcopis.

Dominis venerabilibus fratribus, Proſpero Numidiæ primæ ſedis Epiſcopo, Leoni, Reparato, Alexandro, Benedicto, Rufo, & omnibus cæteris, vbique in recta, ſancta & Apoſtolica fide conſiſtentibus orthodoxis Epiſcopis, Damaſus Epiſcopus.

LICET (fratres chariſſimi) vobis ſunt nota patrum Decreta, [b] *mirari* tamen *non poſſumus* [c] veſtram ſolertiam circa *inſtituta maiorum*; vt cuncta *quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem ad nos quaſi ad caput*, vt ſemper fuit conſuetudo, deferre non deſinatis; vt inde capiatis reſponſa vnde accepiſtis [d] inſtitutionem & normam recte viuendi.

Vnde & vos non immemores canonum eſſe recordamur, qui & idipſum fieri præcipiunt. Non vt vobis ſcientiæ Eccleſiaſticæ regulæ aliquid deſit, ſed vt auctoritate ſedis Apoſtolicæ fulti in nullo [e] *ab eius denietis* regulis.

Igitur de chorepiſcopis, de quibus nos conſulere voluiſtis, quale ſit eorum miniſterium, aut quid eis agere liceat, aut quam auctoritatem habeant, vel ſi liceat eos fieri, an non; quia audiuimus eos iam eſſe prohibitos; [f] aut quid de his qui iam ordinati reperiuntur, agendum ſit, nil vobis certius reſpondere nobis videtur, quam olim à prædeceſſoribus noſtris decretum reperimus; vt eis ad veniam nihil prorſus aliud referuetur quam priuatio ſacri miniſterij quod illicitè aſſumpſerunt; quia prohibiti [g] tam ab hac ſacra ſede, quam à totius orbis fuerant Epiſcopis.

Nimis [h] ergo eorum inſtitutio improba, nimis eſt

a de chorepiſcoporum auctoritate & munere diſputatum, ſedente Leone III. colligere licet ex Capitul. li. 7. c. 187 ea enim de cauſa Romã miſſus Arno Saliſburgenſis, & Synodus in Regenſbruk congregata dicitur: vide & c. 310. 318. 328. 329. & Conc. Pariſ. ſub Greg. IV. lib. 1. c. 27.

b verba Innocentij epiſt. 4

c dilectionẽ tuam ſequi inſtituta maiorum omniaque quæ, &c.

d vide Pſeudo-Marcell. epiſt. 2 & Pſeudo-Athanaſ. epiſt. ad Felic. II.

e ſic Siric. epiſt 1. à quo tramite non conueniat deuiare.

f A quo tempore nondum erant cum Zacharias Papa ſcripſit epiſt. 7. ibi enim cap. 4. mentio ſit muneris choerepiſcoporum. vide Nicol. I. epiſt. ad Rudolph. Bituric. c. 1.

g vtrumque falſum.

h a in primitiua Eccleſia neceſſarius fuiſſet mox ſuberis, an vlla neceſſitas improba inſtituendi?

praua; quia vt hi de summo sacerdotij ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret, & sacris canonibus inuenitur esse contrarium, atque ad [i] *totius Ecclesiæ perturbationem* superba & superflua tendit elatio: & vacuum est & inane quicquid in prędicto sacerdotij summi egerunt ministerio.

Quod ipsi iidem sint qui & presbyteri, sufficienter inuenitur; quia [k] *ad formam & exemplum septuaginta* inueniuntur prius instituti. Sed quia (Deo gratias) modo necessarij, (sicut in primitiua Ecclesia *propter studium quod erga pauperes* [l] *exigebant*) non sunt, & quia illicita præsumebant, & quod agebant actum non erat, & propterea multi in securitatem lapsi, Ecclesiastico *fraudabantur* & frustrabantur ministerio: ideo tam ab hac sancta sede, vt [m] superius memorauimus, quam & ab omnibus totius orbis Episcopis, à pontificalibus sunt remoti officiis.

Nam (vt nobis relatum est) [n] quidam Episcoporum propter suam quietem eis plebes suas committere non formidant; & vt illicita atque prohibita agant, iidem ea quæ solis pontificibus debentur sibi vsurpant; & ipsi in sua quiete torpent, & curam sibi à Deo commissam negligunt, cum Dominus dicat, [o] *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis, & vocat* eas *nominatim*, & cognoscit suas, & suæ agnoscunt eum. Et item, [p] *Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis.* De mercenario autem quid dicat, bene nostis; Quia *videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues*, & reliqua. Pro talibus verò negligitur cura Ecclesiæ, & eius status perturbatur. Et ideo sunt prohibiti in tantum, vt si aliqui ex his reperti fuerint, à proprio decidant gradu. Illi namque Episcopi qui talia sibi pręsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim vt pariunt infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos vt suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est populos sibi commissos, aliis educandos tradunt, vt suas libidines expleãt, id est pro suo libitu secularibus curis inhient, & quod vnicuique visum fuerit liberius agant.

i vide Leon. epist. 35.

k Conc. Neocæs. can. 13.

l forte leg. exhibebãt. falsum autẽ est chorepiscopis pauperũ curam in primitiua Eccl. demãdatam. hoc munus Diaconorum fuit. vide Act. 6. abutitur impostor verbis can. 13. Neocæs.

m supra monuimus te vtrumque fingere.

n à quo? hoc denuò fingis.

o Ioan. 10.

p Ibid.

Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, Ecclesiæ destruuntur, Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt; sed ipsi qui curam suscipiunt ipsi peragunt, & ipsi proprios [q] *manipulos Domino repræsentent.* Nam ipse [r] ouem perditam diligenter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris reportauit, nosque id ipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tantam curam habuit, ipse docuit, ipse curauit, ipse sanauit, ipse propriis humeris reportauit, atque in tantum dilexit vt etiam animam suam (multas sustinens iniurias, multa opprobria multasque passiones) pro nobis traderet; quid nos miseri & desides dicturi sumus, qui etiam pro ouibus nobis commissis curam impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hæc (fratres) necesse est, [c] quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Nam [d] non amplius quam duos ordines inter discipulos Domini esse cognouimus, id est duodecim Apostolorum & septuaginta discipulorum; vnde iste tertius processerit funditus ignoramus. Et quod ratione caret extirpare necesse est.

Quod enim Episcopi non sint qui minus quam [e] à tribus sunt ordinati Episcopis, omnibus patet; quoniam (vt bene nostis) prohibitum à sacris est Patribus, vt qui ab vno vel à duobus sunt ordinati Episcopis nec nominentur Episcopi. [f] *Si nomen non habent, qualiter officium habebunt?*

Quicquid enim inter Episcopos, aut de rebus ad eos solummodo pertinentibus egerint, necesse est [g] (vt superius iam prælibatum est) vt irritum fiat; quia quod non habent dare nequaquam possunt; præsertim [h] cum nullum ex 70. discipulis, quorum speciem isti antequam prohiberentur, (vt superius memoratum est) in Ecclesia gerebant, nil de hoc quod Apostolis eorum-

q phras. Pseudo Liberij epist. 12. pseudo Sote[r]. e[pi]st. 1. &c.
r Luc. 15.
c cõseq[ue]. h[æ]c infirma e[st], nec deducitur ex præmissis.
d Apostolorum mun[u]s propriũ ex[tra]ordinariũ fuit. Episcoporum & Diaconorum ab Apostolis ordinatorũ ordinariũ: dist. Episcopatus à presbyteratu Iuris Ecclesiastici est, nõ diuini.
e can. Apost. 1. Conc. Arelat I. can. 21. Conc. Nicæn. can. 4.
f hoc reperit pseudo Ioan. III. vires autem non habe[t], quia nominis & officij distinctio est in[st]itutionis humanæ non diuinæ.
g secundum h[u]mana statura sc[i]l.
h vt Apostolorum sic 70. discipulorũ munus extraordinarium fuit; nemo tamen B[ap]iscopatum administrasse n[e]gauerit, cui nota Nicolai I. ad Rudolphum Bituric. epistol. *ad formam* (inquit ille) *70. chorepiscopi facti sunt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia?*

que suc-

que successoribus specialiter debebatur legitur asassumpsisse.

Nec [i] lege Domini, quæ Mosi ab ipso Domino legitur dictata, de his quæ summis Sacerdotibus, id-est Mosi & Aaron erant specialiter concessa, filij Aaron quicquam præsumebant; Nulli enim dubium est, quod Moses & Aaron soli *præcipiente Domino in tabernaculo* erigebant *altare*, soli vngebant, soli Sacerdotes sacra vnctione instituebant, & alia quæ ad summum Sacerdotium pertinebant; de quibus sufficienter in diuinis literis agebant: *Quoniam summi Domini sacerdotes* erant, sicut de eis scriptum est, *Moses & Aaron in sacerdotibus eius*. Sic & modo, quia vmbra legis transiit, & lux Euangelij in nos Dei gratia manifestè coruscat, de his quæ in summis Sacerdotibus (id est Episcopis) sunt, *quorum* figuram *Moses & Aaron tenuerunt*; illi *qui* 70. discipulorum formam *gestant*, in quorum videlicet typo filij Aaron erant, nihil præsumere debent, sicut nec illi quicquam de summi Sacerdotij ministerio attingebant.

Nam quod Chorepiscopi (antequam præfato prohiberentur tenore) ad formam 70. instituti erant, canon sufficienter manifestat vbi ait. [k] *Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam 70. videntur esse*, & reliqua.

Nec illud prætereundum nobis videtur, quod alibi in canonibus expressum est: *Qui* [l] *in vicis & possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamuis manus impositionem Episcoporum perceperint, & vt Episcopi consecrati* fuerint, &c.

Nec ab re dictum perpendo, [m] *Quanquam manus impositionem Episcoporum perceperint*; cum *Episcoporum* nomen in se contineat numerum, & apud Grammaticos pluralis sit genitiuus; videtur enim mihi quod tunc non ab vno sed à pluribus ordinabantur: quia nullatenus diceretur *Episcoporum*, si ab vno fieret talium ordinatio, cum *Episcoporum* pluraliter dictum sit.

Cum autem dixit Chorepiscopum, profectò villanum voluit intelligi Episcopum. Et si villanus, quid a-

i *Hæc desumpta ex can. 7. Concil. 2. Hispal.* In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit: vtique quia summus Sacerdos Dei erat, sicut scriptum est, Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque et id quod tantum facere principibus Sacerdotum iussum est, quorum typum Moyses & Aaron tenuerunt, presbyteri qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant, &c.

k Concil. Neocæs. can. 13. ex vers. Dionys. exigui.

l Concil. Antioch. can. 10. ex versione Dionysij exigui.

m Fruere iudicio tuo, disce vero argumentum tuum neruis carere, Canone quem citas totidem verbis affirmante χωρεπίσκοπον γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου.

git in ciuitate, cum [n] in vna ciuitate duo omninò prohibeantur esse Episcopi? Et si in villa, & in eo loco vbi antea Episcopi non fuerunt, cum & in modica ciuitate, vel [o] *in villa, aut castello* Episcopus fieri prohibeatur, & [p] omnibus omnino locis vbi antea Episcopi non fuerunt, *ne vilescat auctoritas & nomen Episcopi*, fuerint constituti; quid rogo erunt? Ecce nec locus cum ordinatione concordat, nec ordinatio cum loco; quoniam si Episcoporum manus impositionem perceperunt, & vt Episcopi sunt consecrati, vbi sunt consecrati?

Ad villam: quia [q] *χώρη* villa est apud Græcos. Et qualiter ad villam, si nec [r] in castello aut in modica ciuitate licet fieri? rogo vt promatis; & si promere non potestis, quia (scio) per rationem aut plenam auctoritatem minime potestis; digitum ori imponite, & eos omni auctoritate carere non dubitate, scilicet quia tria obstant quibus eorum cassatur actio vel institutio.

Unum, quod ab vno Episcopo ordinari solent, in quo eorum ordinatio [s] à Canonibus discordat, qui *per manus Episcoporum* eos institui iubent.

Aliud, si à pluribus Episcopis sunt ordinati, & aut in villa, aut in castello, seu in modica ciuitate, aut omnino non in eo loco præfixi quo iuste Episcopi fieri debent, aut dudum non fuerunt, [t] *vbi vilescat auctoritas & nomen Episcopi*; aut si in ciuitate cum altero Episcopo; cum (vt prædictum est) [u] in vna ciuitate duo non debeant consistere Episcopi.

Tertium, si *absolute* [x] fuerint instituti, sicut de quibusdam audiuimus; quæ omnia Episcopali omnino carent auctoritate.

Et illud adhuc restat, [y] quod eorum ordo non habet in diuinis literis auctoritatem; quia (vt præfixum est) ordines sunt duo tantum primi in Ecclesia, [z] id est Apostolo-

n hoc prohibent statuta humana, non scriptura diuina: plures certe fuerunt Ecclesiæ Ephesinæ & Philippensis episcopi. Act. 20. Philip. 1.

o Conc. Laodic. can 57.

p Concil. 2. Carthag. c. 5. & ex eo Concil. Tolet. 12. cap. 4. Conc. Carth. 3. c. 42.

q *χώρα* non *χώρη*, agrum, locum, regionem, non villam significat.

r hoc vetuit non scriptura sed (præter scripturã) Ecclesia.

s Vide Conc. Nicæn. can. 4. Conc. Antioch. can. 20. & 19. Concil. Laodic. can. 12. Concil. Carthag. 2. can. 12.

t Concil. Sardic. can. 6.

u Concil. Nicæn. can. 8. Cabillon. ca. 4.

x Concil. Chalced. can. 6.

y cum presbyterij institutio diuina sit non humana; & scriptura idem munus episcopi & presbyteri esse doceat; restat Chorepiscoporum (quos presbyteros fateris) *ordinem in diuinis literis auctoritatem habere.*

z iam diximus Apostolorum & 70. discipulorum munera extraordinaria fuisse.

postolorum, & 70. discipulorum. Sane si nec Episcopi sunt, quia pro præfatis causis Episcopi esse non possunt; nec presbyteros se nominari volunt, quia amplius esse ambiunt, atque plus quam 70. discipuli fecissent (ad quorum formam, vt paulo superius prælibauimus, hi antequam prohiberentur à quibusdam stultis, & [a] *sua quærentibus, & non quæ Christi Iesu*, instituebantur) præsumere tentant, & illicita atque prohibita agere præsumunt, nec hoc dici volunt quod sunt; rogo vt manifestè prodatis quid sint: Quoniam aut aliquid sunt aut nihil: Nam manifestè patet quoniam Episcopi non sunt. Et [b] *si Episcopi non sunt, & presbyteri esse despiciunt, quid erunt?* Aut aliquid prorsus erunt, aut nihil; quia nihil potest esse nisi habeat vnde sit. Et si non habet vnde sit, aut vnde originem ducat, nec auctoritatem habet, nec stare rite poterit; quia inane est, & vt destruatur & cadat necesse est; quoniam nihil est, & in nihilum reputabitur.

a Phil.2.
b hæc verba repetit Pseudo-Ioan.3.

Si vero [c] nihil ex his sunt quæ superius memorauimus, tunc necesse est vt nihil sint ex his quæ sacerdotibus debentur. Et ideo nec in sacerdotali catalogo habeantur, nisi tantum (vt primo commemorauimus) vt pro misericordia illis qui humiliter hoc ferri voluerint, nec amplius ambierint, & per scriptum propria manu subter corroboratum idipsum confirmauerint, hoc solummodo concedatur, vt inter sacerdotes locum habeant, & ministerio presbyterorũ contenti sint, atque mensæ Domini tantummodo participes existant: Amplius autem qui ambire voluerint, nec hoc retineant vt sacerdotes sint; sed omni Ecclesiastico funditus priuentur honore.

c Si vero sunt necesse est eos operam perdidisse.
d verba Concil.2. Hispal. cap.7.
e frontem.
f sed nec.
g cuilibet epist.
h Sed neque coram Episcopo licere presbyteris in baptisterium introire, nec præsente Antistite.

Quod verò eis non liceat sacerdotes consecrare, nec diaconos, aut subdiacones, nec virgines, nec altare erigere, nec vngere aut sacrare, nec Ecclesias dedicare, [d] *nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum* [e] frontes *signare*, [f] *nec publicè quidem in missa quemquam pœnitentem reconciliare, nec formatas* [g] *epistolas mittere, nec populum benedicere*, [h] *nec* ante Episcopum in baptisterio aut in sacrario *introire, nec præsente* Episcopo *infantem tin-*

gere, aut signare; *nec* [i] pœnitentem *sine* [k] præceptione *Episcopi sui reconciliare, nec eo præsente* [l] nisi illo iubente *Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec (eo coram posito) populum docere aut salutare, nec plebem exhortari:* [m] quæ omnia solis pontificibus deberi tam ex superioribus quam ex aliis patrum constitutis, aut sacris canonibus edocti estis. Et si necesse est quibusdam minus scientibus, doceri pleniter & instrui possunt, [n] *vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium, & summorum Pontificum demonstretur.*

Similiter & de presbyteris hæc habeantur, vt [o] *sine* iussu proprij *Episcopi nihil* agant; quia quod rarum est, hoc & pulchrius esse videtur.

Et si nomen vilescit pontificum, omnis status perturbatur Ecclesiæ. [p] Triplex itaque in hac parte reatus est, quod & prohibita agunt, & quod sacrum ministerium talis consortij vilitate polluitur, & Episcoporum, (quantum ad illicitæ vsurpationis temeritatem pertinet) iura soluuntur.

Quod [q] *autem solis Apostolis eorumque successoribus proprij sit officij tradere spiritum Sanctum,* [r] *liber Actuum Apostolorum docet; præsertim cum nullus ex 70. discipulis, quorum* isti *in Ecclesia speciem gerunt, legatur donum Sancti spiritus per manus impositionem* (vt prædictum est) *tradidisse.* Hæc ergo, quia omni carent ratione, nullus deinceps vsurpet aut consentiat sacerdotum, [s] qui noluerit *à nostro* sacerdotali *collegio separari.*

Nec [t] *quod à nobis extinguitur*, & à prædecessoribus nostris ac reliquis (vt dictum est) totius orbis Episcopis iam extinctum est, *apud* aliquos *tenebrosis seminetur radicibus.* Sed [u] *quæ* mala *pullulasse noscuntur radicitus euellantur*, ne [x] *messem Dominicam* vlla *corrumpant zizania. Ita enim fructum vberem* [y] Domini sacerdotes *præstabunt, si ea quæ natam segetem enecare consueuerunt* [z] radicitus *amputentur.* Cesset ergo, cesset tot vicibus prohibita & dânata præsumptio: [a] nec imitentur summi sacerdotes mulieres meretrices, quæ infantes suos, præfata voluptate, aliis ad nutriendum tribuunt; sed ipsi nutriant, ipsi Domino suo fructum cum vsura reddant, fructuosos que

i pœni entes.
k præcepto.
l hoc adiectũ ex Gelas. epist. 9 cap. 7.
m hæc verba repetit pseudo-Leo epist. 88.
n Concil. Hispal. 2. cap. 7.
o Conc. Laodic. can 57. Concil. Tolet 1. cap. 20.
p Hæc omnia peccata sunt in leges humanas.
q hæc verba repetit Pseudo-Ioannes 3. ordine inuerso. ea au[tem] mutuatus videtur ὑπερβολῶς ex Innocent. epist. 1. cap. 3.
r liber actuũ hoc non docet: factum narrat, legem non ponit.
s phrasis Siricij epist. 1. cap. 1.
t verba Leonis I. epist. 2. *Ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebrosis apud vos, &c.*
u verba eiusd. epist. 1. ca. 2. quæ male.
x & messem D. zizania nulla corr. &c.
y quæ sunt sincera præst.
z diligentius
a hæc omnia iam dixisti.

fosque manipulos ei cum gloria repræsentent. Nam si Dominus [b] leprosos (inter cæteras ouium suarum curas) tetigit & mundauit, cur nos eadem agere dedignamur? Aut cur nos ipsi, qui pastorale officium suscepimus, aliis alendas tradimus? maxime cum Dominus Petro præceptori nostro dixerit, [c] Si diligis me, *pasce oues meas:* & multa alia & his similia.

Nam [d] benedictio quam prædicti Chorepiscopi ante suam prohibitionem per manus impositionem dabant, [e] magis nobis videtur vulnus inferre quam salutem. Et illi qui [f] *pontificatus Apicem non habebant*, quomodo ea quæ non habebant dare poterant? [g] *Quoniam nihil in dante erat, quod ille posset accipere.* Aut quis hominum (licet more humano loquamur) dare potest quod non habet? Præsertim cum [h] pontifices non erant, ea quæ solis pontificibus debentur dare non poterant; & propterea magis vulnerabant capita quæ per manus impositionem tangebant, quam ea quæ eis collata non erant per aliquam benedictionem darēt. Et ideò quicquid ex supradictis ministeriis pontificalibus præsumebant, irritum erat; [i] & nihil tactis proficiebat, sed magis, iuxta Prophetam, [k] *maledictionem pro benedictione* (siratum est dicere) conferebant.

Quapropter [l] *per* illicitam *manus impositionem* (vt paulo superius prælibauimus) *vulneratum caput* illi qui videbantur aliquid accepisse habebant: & *vbi vulnus infixum est*, necesse est *medicinam adhibere*, qua infixa sanetur macula; id est reïterari necessum est quod legitimè actum aut collectum minime approbatur, si perfectum esse debebit. Nam [m] *quomodo honorem* possit retinere qui ab illo acceperit qui potestatem dare legitimè non habuit, *inuenire non possum*; cum ille qui honorem pontificalem non habuit pontificalia non potest iura tribuere; nec hoc sibi poterant vindicare, cuius capaces per hoc quod illis obstiterat non fuerunt.

Huius ergo *discussionis curam nobis specialiter vindicantes*, ita misericordiam irrogamus, *vt si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur, ne* talia *liceat vltrà committi, & ne qua excusatio de ignoratione nascatur*; quia, [o] *vt nobis gratula-*

b Matth. 8.
c I. an. 21.
d similia leguntur capitul. lib. 7. c. 187
e tibi videtur.
f phras. Innoc. epist. 1. & Isid. orig. lib. 7. c. 12. pontificatus apex humani iuris est non diuini.
g verba Innocentij epist. 22. cap. 3.
h Pontifex nemo de iure diuino, præter Christũ.
i per statuta hominum.
k Psal. 108.
l verba Innocentij epist. 22. cap. 3. *cum nos dicamus ab hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput vbi vulnus infixũ est medicina est adhibenda.*
m idem ibid. *qui particeps effectus est dãnatæ, quomodo honorẽ debeat accipere inuenire non possũ.*
n verba Leonis epist 1. c. 2
o initiũ epist.

tionem facit Ecclesiarum status, salubri dispositione [p] attributus vel adornatus, *ita non leui nos mærore contristat, quoties aliqua contra* [q] instituta *canonum* vel *Ecclesiasticam* [r] *disciplinam præsumpta aut commissa cognoscimus. Quæ si non qua debemus vigilantia resecemus; illi, qui nos speculatores esse voluit,* nos *excusare non possumus*, si eius Ecclesiam quæ nobis generaliter commissa est in quantum præualemus puram à tam illicitis superstitionibus non custodiamus.

Quia [s] *non aliter vnus grex & vnus pastor sumus, nisi, quemadmodum Apostolus docet,* idipsum dicamus omnes; [t] simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem *sapientia.* [u] Nec aliter veri discipuli Domini erimus, [x] nisi *radicem amaritudinis sursum germinãtem* (sicut hoc, vt asseritis, modo fuit) *ne nocere valeat,* aut Episcopale ministerium vilescere faciat, *per eorum negligentiam, id est* [y] *omnium sacerdotum, qui euellere mala, & meliora plantare sunt ab eo præpositi*; vnusquisq; pro viribus extirpare festinet, & ipse qui pro suis ouibus est æterno iudici rationem redditurus, eas fouere & educere *decertet.*

Si [z] Domini desideramus esse discipuli, ipsius imitemur vestigia, vt de nobis dicatur, [a] *Ego sum pastor bonus, & cognosco* oues *meas,* [b] & voco eas nominatim, *& cognoscunt me mea,* & reliqua.

Et iterum, [c] *monente Dominicæ vocis imperio, quo beatiss. Apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christum* [d] amant diligenter & cum magna cura pascant. Quoniam *ipsius* sanctæ *sedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præsumus,* amore & *reuerentia coarctamur vt* [e] tantæ superstitionis, quæ nullius (vt sæpe dictum est) fulcitur auctoritate, *periculum quantum possumus declinemus; ne* [f] beati magistri nostri Petri & *summi Apostoli* dilectio, *qua se amatorem* Dei *esse testatus est, vana inueniatur in nobis;* [g] quoniam omnis *negligenter pascens toties* sibi *commendatum Dominicum gregem, conuincitur summum non amare pastorem,* nec eius se velle discipulum fieri, cuius exempla negligit imitari.

Nam [h] *gratia prorsus maior acquiritur; si de commissis ouibus lucrum offerat Domino solicitudo pastoris.*

Nam & [i] *B. Iacob, qui pro vxoribus diu seruierat, dixisse memi-*

p compositus
q statuta.
r Ecclesiasticamque.
s verba Leonis epist. 4. cap. 2.
t 1. Cor. 1.
u sententia.
x verba Martini I. in Côc. Lateran. consult. 1. p 418. *ne quãdo quidem radix amaritudinis sursum germinans nocere valeat fidem, per negl.*
y id est nostram omnium.
z seqq. ad finem repetit Pseudo-Ioannes III. in epist.
a Io. n. 10.
b additamentum impostoris.
c verba Leonis epist. 4.
d diligit, pascat. ipsius sedis.
e vt periculũ desidiæ quantum.
f ne professio summi Apostoli qua se amat. Domini.
g quia negl.
h verba Gregorij epist. 43 lib. 8.
i eiusdẽ verba epist. 48. li. 7.

meminimus, viginti annis fui tecum; oues tuæ & capræ steriles non fuerunt; arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam; & quicquid furto perierat, à me exigebas; die noctéque æstu vrebar & gelu; fugiebat somnus ab oculis meis. *Si ergo sic laborat & vigilat qui* [k] pascit *oues Laban, quanto labori, quantisque vigiliis debet intendere qui pascit oues Dei?*

Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ouibus animam; & adiuuet nos, [l] *vt de his qui* nobis [m] *commissi sunt fructum* [n] multiplicem *ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.*

Tantusque [o] *vos B. Petri Apostolorum principis amor* [p] incendat, *vt in ouili ipsius, cui* [q] *omnes creaturæ sunt traditæ*, omnes taliter errantes, & illicita atque prohibita præsumentes, sanctis vestris studiis summo redintegrare cum desiderio festinetis, qualiter animæ pretioso Christi sanguine redemptæ eorum non pereant deceptione.

Restat etiam, quod per ostium hi nequaquam subintrarunt, quia non habebant ostium per quod ingrederentur; quia (vt dictum est) si nec Episcopi sunt, & plusquam presbyteri esse ambiunt, per quod ostium intrabunt, cum hi tantum duo ordines [r] in Ecclesia legantur; nec amplius ad Pastorale officium aliquod patet ostium per quod pastor intret?

Audite, fratres, non me sed ipsam dicentem veritatem; [f] *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliundè, hic fur est & latro*, & reliqua. Cum etiam [t] *egregius prædicator* [u] dicat, *fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est:* cum prædicta [x] duo fundamenta in Ecclesia tantum inueniantur posita, quicquid amplius positum in his inuenitur, stare nullatenus poterit. Et ideò cum omnibus suis fundamentis & actionibus atque radicibus vt euellatur necesse est, ita vt amplius pullulare nec germinare valeat. Non ergo generet, & non faciat vobis, fratres, toties repetita locutio fastidium; quia summa [y] *necessitas* est *sæpius prohiberi* quod toties, vt à vobis cognouimus, illicitè vsurparur; & quoniam *Veritas* [z] *sæpius exagitata magis splendescit in* lucem;

k pault.

l eiusd. epist. 48. lib. 7.

m qui tibi.

n multipliciter.

o eiusd. epist. 97. lib. 7.

p accenderit,

o uile.

q cui à Domino.

r quo numero tibi sunt Di coni?

f Ioan. 10.

t verba Greg. epist 48 li. 7.

u dicit.

x indignissime abuteris verbis Paulinis ad tuas nænias commendandas, loquitur enim Paulus de vnico fundamento Christo, tu de duobus extra Christũ Pau lo ignotis.

y si: Concil. Rom. 6. sub Symma h? *quod sæpe præsumitur. sæpius vt inhibeatur necesse est*

z verba Innocentij epist. 7. In luce.

& quod toties repetendo admonetur, minus vsurpatur. Super his enim multa iam ab antecessoribus nostris dicta sunt, à quibus ipsi (sicut nunc à nobis) ita olim ab eis damnati & prohibiti sunt. Ideo sæpius repetentes omnes monemus, vt vitent huiusmodi & à talibus *se abstineant* qui noluerint vna cum eis à Sacerdotali ministerio vt rebelles fieri alieni. Quod ita demum probare poterimus, si tales extirpare, & non eis fauere *decertaueritis*, & ita in postmodum de tali re querela cessabit.

Quia [a] *contumeliæ studio fit quicquid interdictum toties vsurpatur.*

Omnia [b] hæc *Decretalia*, & cunctorum [c] *prædecessorum nostrorum constituta, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & canonum* [c] promulgata *sunt disciplinis, ita* [d] à vobis & omnibus Episcopis, ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri *debere mandamus, vt si quis* [e] *in illa* commiserit, *veniam sibi deinceps nouerit denegari.*

Quoniam [f] *occurreret veritas, si falsitas displiceret;* & *merito nos*, qui summa Ecclesiæ tenere debemus gubernacula, *causa respicit si silentio faueamus errori.*

Datum Kal. Junij Libio & [g] Theodosio viris Clariss. Coss.

a verba Zosimi epist. 1. c. 2
b verba Leonis epist. 1. c. 5 *omnia decret. const. tā beatæ recordationis Innocentij, quam omniū præd.*
c ordinata.
d i. a vestram dilectionem custodire debere &c.
e si quis illa cōtempserit.
f verba Celestini epist. 1. cap. 1.
g. ter Consul fuit Theodosius A. D 380. cum Gratiano Aug. A. 388. cum Cynegio, defuncto ante triennium Damaso, A. D. 393. cum Habundantio; obiit A. 395.

Iudicia Pontificiorum:

CRABB. *in Not. ad hanc epist.* Istorum Consulum annus non memoratur à Cassiodoro, aut Gregorio Haloandro, aut Mariano Scoto sub tempore Damasi Papæ.

Duaren. de sacr. Eccl. Minist. lib. 1. c. 9. Chorepiscopi dicebantur, auctore Damaso in *verbosa* quadam epistola, quasi [illegible], id est rustici Episcopi, &c.

Nicol. 1. in epist. ad Rudolphum Bituric. c. 1. A Chorepiscopis asseris multas esse in regionibus vestris ordinationes presbyterorum & diaconorum effectas; quos quidam Episcoporum deponunt, quidam vero denuo consecrant: nos vero dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec vllas debere fieri reordinationes, vel iteratas consecrationes: ad formam enim 70. Chorepiscopi facti sunt; quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia? sed quia sacri canones *cauent* ne omnes sibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas Episcoporum ad Chorepiscopos suos videatur transferri, fiatque vilior honor Episcopi, decernimus nihil in hoc præter regulas vlterius fieri.

CENSVRA.

Verbosam fateor epistolam, at Damasi fœtum nego; stylus certè nihil habet commune cum tersa Damasi phrasi, cuius aliquot monumenta supersunt inter epistolas Hieronymi. Quicumque epistolam ei supposuit, & fictam nescio quam Chorepiscopalis muneris prohibitionem somniauit. Posterior fuit Dionysio exiguo, cuius interpretationem in Orientalibus canonibus citandis sequitur. Idem Conciliorum Neocæsariensis Nicæni, Antiocheni, Sardicensis, Laodiceni, Carthag. 2. & 3. Chalcedonensis, Rom. 6. sub Symmacho, & Hispalensis 2. vt & Siricij, Innocentij, Zosimi, Celestini, Leonis, Gregorij, & Martini I. Pontificum siue statuta, siue verba suis paralogismis conspurcat. Itaque non est quod vereamur istiusmodi commenta Mercatoris subdoli mercibus accensere.

DAMASI Papæ epist. 6. ad Episcopos Illyrici ad initium, *Credimus sanctam fidem vestram*, &c. genuina est, & à Theodoreto & Sozomeno descripta. Suspectam tamen reddit Consulatus Siricij & Ardaburis à sciolo aliquo additus; quem vna litura inducimus, ne quis imposturæ scrupulus maneat. Vide Theodoret. hist. lib. 2. c. 22. Sozom. hist. lib. 6. cap. 22.

Epistola ad Orientales, quæ sic incipit, *Quod vestra charitas debitam sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit*, &c. & Professio fidei ad Paulinum missa hoc initio, *Quia post Concilium Nicænum*, &c. indubitata sunt Damasi scripta, à Theodoreto in historiam suam translata lib. 5. cap. 10. & 11.

Eiusdem genuinus videtur fœtus epist. ad Paulinum scripta hoc exordio, *Per filium meum Vitalem*, &c. huius enim mentio in προσφωνητικῷ Concilij Chalcedonensis ad Impp.

DAMASI PAPÆ

Epistola VII.

Vniuersis Episcopis per Italiæ prouincias constitutis, Damasus Episcopus in Domino S.

OPTAVERAM [a] *dilectissimi, pro* [b] nostri *charitate collegij, omnes Domini Sacerdotes* (sicut in primitiua fuit Ecclesia) vnum esse cor & animam vnam, atque [c] *in vna deuotione persistere*; *nec vnquam* sacerdotum *gratiâ aut formidine* [d] *secularium*

[a] verba Leonis epist. 47. optaueram quidem.
[b] vestri.
[c] D. Sacerdotes in vna Cathol. fidei deuotione.
[d] potestatum secul.

deprauari,[e] *aut à via veritatis* quoquomodo abscedere. *Sed quia multa* [f] quæ corrigi possunt *proueniunt*, *& superat culpas delinquentium misericordia Dei*; *atque ideo suspenditur vltio, vt possit locum habere correctio.*

Relatum [g] est enim ad sedem Apostolicam vos accusationes fratrum per scripta suscipere [h] *absque legitimo accusatore*. Quod deinceps in omni orbe terrarum fieri Apostolica auctoritate prohibemus; & quod nuper factum est absque vlla retardatione corrigi *rogamus*.

Nec [i] vnquam prius *per scripta eorum qui* accusantur *causam discutere* liceat, quam *per querulantium institutiones* vocati canonicè ad Synodum veniant, & præsens per præsentem intelligat quæ ei obiiciuntur.

Quod [k] bene & *per sapientiam* Salomonis dicitur, *Antequam scruteris ne reprehendas*; *intellige prius*, *& tunc increpa*; *antequam audieris* ne *respondeas*, [l] & *licet apertissima* sit *contrariorum reprehensio. Verum tamen oportet* [m] *his* qui dati sunt *ad eorum examinationem ordinem* [n] seruari *ab his qui secundum Deum* [o] *perscrutari deputati sunt*, *quatenus ita cum* [p] operatione cooperante *inueniamus & confessorem Deum qui dicit*, vbi duo sunt vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Nam [q] *& Dominus* noster Jesus Christus *Iudam* furem esse *sciebat*; *sed* quoniam *non est* præsentialiter *accusatus*, ideo non est eiectus.

Nec [r] vos vllo modo agere oportet quod ille noluit facere; leges enim seculi accusatores præsentes exigunt, & *non per scripta* absentes. Unde canonica patrum constituta non semel sed sæpissime clamant, nec accusationes, nec testimonia vllum per scripta posse proferre.

Nec [s] de aliis negotiis quicunque testimonium dicant, nisi de his quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur.

Similiter [t] *& qui* alium accusare elegerit, *præsens per*

e vt à via veritatis abscederet.
f multa quæ pœnitudinē possint generare prou.
g Hæc non cohærent præced. Vide pseudo-Eleuth. epist. ad Gallos.
h ad titulum cap. 11. Concilij Toletani 6. respexisse videtur impostor.
i verba Martini I. in Cōcil. Lateran. Consult. 2. p. 421: à plagiario corrupta.
k eiusd. verba ibid. *quod per Sapientiam bene placuit Salomoni adimplens quod dicit, Ante.*
l nempe licet.
m oportet & his quæ clara sunt.
n conseruari.
o scrutari.
p cum oratione cooperantem.
q verba commentarij sub Ambrosij titulo in 1. Cor. 5. eadem reperit pseudo-Eleuth. in epist. ad Gallos.
r Anian. in Constit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodos. s Iisdem verbis vtuntur pseudo Calixt. epist. 1. Pseudo S[illegible]ch. epist. 2. t Verba Aniani in Constit. 15. tit. 1. lib. 9. Cod. Theodos. *qui crimen intendit, &c.*

se &

se & non per alium *accuset*, *inscriptione* videlicet permissa.

Nec[u] *vllus* vnquam *iudicetur* antequam *legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.*

Curandum[x] namque *est*, *ne ira*[y] quenquam subripiat, faciatque *citius omne quod* non *licet*.

Omnipotens[z] *Deus* hæc vos & cuncta diuina mandata & Apostolica præcepta custodientes, *in cunctis actibus vestris cælestis brachij extensione protegat: atque*[a] *ad cælestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat.* Amen. Data 3. Idus April. Siricio &[b] Ardabure viris Clariss. Coss.

u verba Adrian. I. cap. 20. Collect. Ingelramo datæ. eadem habet pseudo Steph. epist. 2. &c.

x verba Gregor. epist. 128. lib. 7.

y ira surrepat ne fiat.

z eiusd. ibid.

a eiusd. lib. 7. epist. 127. ad finem.

b Ardabures Consulatum gessit cum Hierio, non cum Siricio, idque A. D. 427. 43. à dormitione Damasi.

Crabb. in not. ad hanc epist.

Siricium & Ardaburem simul, nec Cassiodorus, nec Gregorius Holoander, nec Marianus Scotus ponunt.

CENSVRA.

IMPOSTOR somnia sua Leonis, Gregorij, Martini I. Adriani I. Auctoris commentariorum in Paulum Ambrosij hactenus nomine prænotatorum, Aniani denique verbis pinxit; eadem emendicatis coloribus fucata mendaci Consulatus nota obsignauit: Nos fraude deprehensa, singulas suis auctoribus sententias restituimus.

Hincmar. Rhemensis aduersus Hincmar. Laudun. cap. 43.

NON satis eosdem canones perscrutatus es, in quibus (sicut scripsisti) habetur, vt *qui accusare alium elegerit, præsens per se & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa.* Quod quia ad munimen tui conuertere studuisti, legere debueras, quia ipsa sententia de antiquis legibus Romanis fuit assumpta, &c.

AVRELII AD DAMASVM Epiſtola.

Reuerendiſſimo Papæ Damaſo, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus.

GLORIAM Apoſtolicæ ſedis, & veſtræ *ſublimatis* gratiam noſtra humilitas exorat, vt ſtatuta quæ reperire *poteris* poſt finem B. principis Apoſtolorum Petri vſque ad veſtræ Sanctitatis *principium*, iuxta Apoſtolicæ ſedis *auctoritatem*, quam cognouimus per veſtræ ſapientiæ Sanctitatem gubernari, nobis ſcripta mittere dignemini. Quatenus per veſtræ Sanctitatis *nobilitatem* atque prudentiam noſſe valeamus, quæ in præfata S. ſede ſupradictis temporibus ſunt Decreta, & qui aduerſus canonum Apoſtolorum inſtituta geſſerunt cognoſcantur. Bene valete Sanctiſſime Papa;& orate pro nobis, amantiſſime pater. Data 8. Kal. Martij & lecta Romæ *Nonas* Maij.

Poſſeuin. in Apparat.

Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi epiſtola ad Damaſum Papam, quam Iſidorus Mercator in collectionis ſuæ exordio ponit, eſt commentitia. Vide Baron. Card. Tom. 4. ſub An. 374.

DAMASI PAPÆ reſcriptum, &c.

Beatiſſimo fratri, & Coëpiſcopo Aurelio Damaſus.

SCRIPTA ſanctitatis tuæ [a] *debita veneratione* ſuſcepimus. In quibus *ſitire* venerationem tuam ac prudentiam Apoſtolica inſtituta (vt dignum erat) cognouimus. Qua de re quædam ex his quæ petiſti [b] *miſimus*, & quædam adhuc (cum

a cui venerationem debeat venerãdus Eccleſiæ (ſi Deo placet) *Chriſto ſecluſo* ſponſus, qui *nec Deus eſt nec homo, ſed neuter, & inter vtrumque?*

b obſerua miſſionum numerum.

(cum iterum *miseris*) *mittere* cupimus. Nullum tamen [c] à B. Petri principis Apostolorum *fine*, prædecessorum nostrorum prætermisimus, de quorum statutis aliquid tibi per Ammonium presbyterum & Felicem Diaconum sub certis signaculis non *mitteremus*. Quæ te & custodire optamus, & aliis prædicanda ac publicanda mandamus, vt ab omnibus inuiolate debita veneratione custodiantur, & *inuiolate* seruentur, atque ab omnibus futuris temporibus diligenter [d] *venerentur*: Quia *violatores voluntarie* canonum grauiter à sanctis Patribus iudicantur, & à spiritu Sancto (cuius instinctu & dono dictati sunt) damnantur; quoniam blasphemare Spiritum Sanctum nõ incongrue videntur, qui contra eosdem sanctos canones non necessitate compulsi, sed [e] *libenter* (vt *præfixum* est) aliquid proterue agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifestè vnum genus est blasphemantium [f] Spiritum Sanctum, [g] *quoniam* (vt iam prælibatum est) contra eum agit cuius *impulsu* [h] & gratia iidem sancti editi sunt canones; *Diabolica* vero *nequitia* plerosque [i] *subtiliter* fallere solet; *& ita quorumdam imprudentiam per similitudinem pietatis* sæpissime *illudit, vt pro* [k] salutaribus *nocitura persuadeat*: idcirco norma Sanctorum canonum, qui [l] sunt *Spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati*, fideliter est à nobis scienda, & diligenter tractanda; [m] ne *quorumdam* patrum statuta absque ineuitabili necessitate (quod absit) transgrediamur; sed fidelissime per ea gradientes cum eis qui eos instinctu condiderunt diuino mercedis gloriam & laboris cumulum meritis eorum, auxiliante Domino, habere mereamur. His itaque ritè deliberatis, & ad Ecclesiarum notitiam nostra deliberatione perlatis, parere vos eorumdem sanctorum canonum regulis summopere conuenit, ne in aliquo eis obuiare quorumdam ignauia faciat, sed vestra sapiens & sana doctrina, quę cupit vos per omnia placere Deo, [n] *illis* cohæredes & comparticipes cœlestis regni in sedibus fideles cooperatores ostendat.

Data 16. Kal. Iunij [o] Gratiano & Siricio 4. Coss.

c hinc constat Mercatoré Linũ Clétumque ex vtbico.um pontificum albo expunxisse.
d eadem phrasi vtuntur pseudo-Clement. epist. 1. pseudo-Anaclet. epist. 2. pseudo-Stephan. epist. 1. &c.
e Gratian. 25. q. 1. Violatores legis præmissum, aut proterue.
f In Sp. S. eadem ratione quicquid delinquent vsquam omnes pij, impij, &c. peccatũ fuerit in Sp. S. à quo cogitationum puritas, affectuum sanctitas, morum integritas inspiratur.
g quia.
h nutu. verba Leonis, epist. 25.
i subtiliter fallit incautos.
k salubribus.
l verba Leonis epist. 84. cap. 2.
m alias no quouismodo sanctorum.
n canonib. scil. egregie.
o Gratianus primum Cõ-

fulatum gessit cum Flauio Dagalaipho A.D.366. Secundum cũ Sexto Anicio Probo A.371. Tertiũ cum Fl. Equitio A. 374. Quartum cũ Fl. Merobaude A.377. Postremum cũ Theodosio Aug. A. 380. occisus A.383. Augusti 25. Lugduni Fl. Merobaude 2.& Fl. Saturnino Coss.

* lib.22. c.8.

Baron. ad A.D. 374. Gratiano 3. & Equitio Coss. §. 11.

EIVSDEM anni Consulibus datæ habentur literæ nomine Damasi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem positæ ab Isidoro Mercatore in suæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiusdem Aurelij nomine ad Damasum primo scriptæ, quibus petierat ab Apostolica sede ad se mitti Decreta Romanorum pontificum. At quid opus fuit (pace illius dixerim) mendaciis exornare vestibulum amplæ domus, vt in non leuem suspicionem adducat cætera quæ vera intus habentur? Quomodo, quæso, potuit Aurelius Episcopus Carthag. scripsisse ad Damasum Rom. pontif. & hunc ad illum literas reddere, hoc potissimum anno, sub his præsertim Coss. si adhuc cum S. Augustinus factus Christianus est, reuersus in Africam reperit dictum Aurelium Diaconum agere Ecclesiæ Carthaginensis, post aliquod vero temporis spatium factum esse eiusdem ciuitatis Episcopum? Testatur id quidem ipse Augustinus, ac disertis plane verbis, cum in commentario de Ciuitate Dei * meminit de reditu suo ex transmarinis partibus Carthaginem, recenserque miraculum illud de Innocentio ex incurabili morbo sanato, atque demum hæc ait: *Visitabant eum quotidie sancti viri, Episcopus tunc Vzalensis beatæ memoriæ Saturninus, & presbyter Gelasius, ac Diaconi Carthaginensis Ecclesiæ in quibus erat, & ex quibus solus est nunc in rebus humanis, iam Episcopus, cum honore à nobis debito nominandus Aurelius; cum quo recordantes mirabilia opera Dei, de hac re sæpe collocuti sumus, eumque valde meminisse quod commemoramus inuenimus*: ita ipse. Vides igitur ad quanto posteriora tempora sit referendus Aurelij Carthaginensis Episcopatus; & quam longe absit, vt ipse iam Episcopus hoc anno ad Damasum scripserit, vel acceperit à Damaso literas; cum certum sit, reditum Augustini in Africam, postquam Christianus iam effectus Mediolano recesserat, & à Portu Romano soluetat, contigisse A.D. 389. vt appareat nec post annos quindecim Aulium creatum esse Episcopum Carthaginensem, sed perseuerasse Diaconum. Vides igitur quomodo rectâ temporum normâ tortuosa aliorum figmenta improbentur: vt non mireris, si in dignoscenda certa temporum ratione crebrius atq; solertius occupemur.

Binius in Notis ad epistolas Damasi.

Epistola nomine Damasi ad Aurelium Episcopum Carthag. Gratiano Aug 3. & Equitio Coss. scripta, quam in exordio suæ collectionis Isidorus Mercator collocauit, commentitia est; cum enim S. Augustinus anno Christi 385. Mediolani conuersus post quadriennium in Africam rediisset, Aurelium adhuc Carthaginensis Ecclesiæ Diaconum agere reperit, vt testatur ipse lib. 22. Ciuit. cap. 8. Quomodo Aurelius Carthag. Episcopus Gratiano 3. & Equitio Coss. Anno nimirum 374. ad Damasum scripsisse potuit, cum ante annum

annum Christi 389. nondum Episcopus creatus fuerit? Vide Baron. Ann. 374. §. 11.

Possevin. Apparat. Sac. verbo Damasus.

At non fuere eius literæ, quæ nomine Damasi leguntur scriptæ, ad Aurelium Episcopum Carthaginensem positæ, nimirum ab Isidoro Mercatore in suæ collectionis exordio; quas præcedunt literæ eiusd. Aurelij, &c. vt supra ex Baronio.

Hincmar. Rhemens. aduers. Hincmar. Laudun. cap. 24.

De epistola Damasi quam suæ præfationi supposuit, & collectioni præposuit Isidorus, quædam possem prolixius ostendere: sed cum ad ea quæ hic sunt opus Apostolicæ sedis Leonis & Gelasij, ac cæterorum pontificum Romanorum post Damasum, sufficientissime auctoritas & explanatio suppetat, superfluum duxi non necessaria in medium deuocare, &c.

CENSVRA.

NEc dictionis character, nec temporis nota, nec verba Leonis licet adulterata, nec ineptiæ ex scriptione barbara vndiquaque erumpentes; patiuntur, vt Aurelium & Damasum harum epistolarum auctores agnoscamus: quid distent æra lupinis sentiet qui sequentes oculo vigilante percurret.

HIERONYMO, DAMASVS Romanus Episcopus.

DORMIENTEM te (longo iam tempore, legentem potius quam scribentem) quæstiunculis ad te missis excitare disposui; non quo & legere non debeas, (hoc enim veluti quotidiano cibo alitur & pinguescit oratio) sed quo lectionis sit fructus iste, si scribas. Itaque, quoniam Etherio tabellario ad me remisso, nullas iam te Epistolas habere dixisti, exceptis iis quas aliquando in eremo dictaueras, quasque tota auiditate legi atque descripsi; & vltrò pollicitus es te furtiuis noctium operis aliqua (si vellem) posse dictare; libenter accipio ab offerente quod rogare volueram si negasses.

Neque vero vllam puto digniorem disputationis

nostrę confabulationem fore, quam si de scripturis sermonicemur inter nos, id est, vt ego interrogem, tu respondeas; qua vita nihil puto in hac luce iucundius;
a forte quia. [a] quo animæ pabulo omnia mella superantur. [b] *Quam*
b Psal. 118. *dulcia* (inquit Propheta) *gutturi meo eloquia tua, super mel*
c forte *in eo.* *ori meo.* Nam cum [c] iccirco, (vt ait præcipuus orator) homines à bestiis differamus, quod loqui possumus; qua laude dignus est, qui in ea re cęteros superat in qua homines bestias antecellunt? Accingere igitur, & mihi quæ subiecta sunt edissere, seruans vtrobique moderamen, vt nec proposita solutionem desiderent, nec epistola breuitatem. Fateor quippe tibi, eos quos mihi iampridem Lactantij dederas libros ideo non libenter lego, quia & plurimæ epistolæ in eis vsque ad mille spatia versuum tenduntur, & raro de nostro dogmate disputant; quo fit, vt & sequenti fastidium generet longitudo, & (si qua breuia sunt) scholasticis magis sint apta, quam nobis, de metris, & regionum situ, & philosophis disputantia. Quid sibi vult, quod in [d] Genesi scri-
d Gen. 4. ptum est; *Omnis qui occiderit Cain, septem vindictas exoluet?*
e Gen. 1. [e] Si *omnia Deus fecit bona valde*, quare [f] Noë de mundis
f Gen. 7. & immundis animalibus præcepit, cum immundum nihil bonum esse possit? & in Nouo Testamento, post
g Act. 10. visionem quæ [g] Petro fuerat ostensa dicenti; *Absit Domine à me, quoniam commune & immundum numquam introiuit in os meum*; Vox de cœlo respondit, *Quod Deus mundauit, tu ne commune dixeris.* Cur Deus loquitur ad [h] A-
h Gen. 15. braham, quod *quarta progenie* filij Israel essent de Ægy-
i Exod. 13. 18. secundū 70. pto reuersuri; & postea [i] Moyses scribit, *quinta autem progenie filij Israel exierunt de terra AEgypti?* quod vtrique nisi exponatur videtur esse contrarium. [k] Cur Abraham
k Gen. 17. fidei suæ signum in circumcisione suscepit? [l] cur Isaac
l Gen. 27. vir iustus, & Deo carus, non illi cui voluit, sed cui noluit, deceptus errore, benedixit?

DAMASVS

DAMASVS HIERONYMO.

OMMENTARIA cum legerem Græco Latinoque ſermone in Euangeliorum interpretatione à noſtris, id eſt, orthodoxis viris olim ac nuper ſcripta, de eo quod legitur, [a] *Oſanna Filio Dauid*, non ſolum diuerſa, ſed etiam contraria ſibimet proferunt. Dilectionis tuæ eſt, vt ardenti illo ſtrenuitatis ingenio, abſciſſis opinionibus, ambiguitatibuſque ſcrupuloſis, quid ſe habeat apud Hebræos viuo ſenſu ſcribas; vt de hoc, ſicut & de multis, tibi curæ noſtræ in Chriſto Ieſu gratias referam. a Matth. 21.

DILECTISSIMIS AC DESIDERAbiliſſimis fratribus ac conſacerdotibus [a] *Donatiano primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaïano, & alij Gaïano, Ianuario, Victorino & cæteris per tractum prouinciæ Byzacenæ & Arzugitanæ conſtitutis, Aurelius Epiſcopus.* a Donatianus Epiſc. Telepteníis prouinc. Byzac. primas.

VPER Celeſtij & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus, participem ſanctam Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore *Dei*, *in* [b] cuius *manu cor Regis* eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum principum Chriſtianorum fidem & Catholicam cuſtodientium acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuerſis coëpiſcopis meis voluit intimari; idcircò honorabilem fraternitatem veſtram miſſis exemplaribus inſtruere feſtinaui, ne quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione ab vniuerſali Eccleſia totius orbis excluſa fortaſſe ſurrepat. Ob hoc ergo tam neceſſaria [c] concertatio Chriſtianorum principum charitatem veſtram latere non b Próu. 21. c Iſid. collectio conſtitutio, alias conteſtatio.

debuit, de qua & ad me ab his datæ literæ: Quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat dilectio veſtra [d] cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui non potuiſtis, eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cum in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio; nihil omninò ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentiç, vel occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio.

d cognoſcet.

Et alia Manu. Opto fratres, bene viuatis mei memores. Data Kal. Auguſti Carthagine, Monaxio & Plinta Conſſ. id eſt A. D. 419.

SIRICII PAPÆ

Epiſtola IIII.

EPISTOLÆ Siricij ad Afros meminit Ferrandus Diac. Breuiarij can. art. 6. 130. 138. 174. Extat & fragmentum Concilij Byzacenæ prouinciæ, cui tota quam præ manibus habemus epiſtola inſerta eſt. Vixiſſe Ferrandum ad A. D. 547. auctor eſt Victor Tununenſis in Chronico. Habitum autem dicitur Concilium Byzacenum anno 418. *P. C Honorij II. & Conſtantij II. in Eccleſia Apoſtolorum plebis Telen. cum B. pater primæ ſedis Epiſcopus Donatianus ciuitatis Telen. reſediſſet.* Quem locum [a] Perronius Card. emendato lectionis vitio ſic reſtituendum cenſet, vt in ciuitate Zellenſi congregatum Concilium dicatur: fortè quia Ferrandus Syn. Zellenſem memorat art. 76. & in Actis collationis Carthag. legitur nomen Donatiani Zellenſis Epiſcopi. Nobis (vt in re incerta litem de Concilij loco nemini temerè moueamus) præſtare videtur eorum ſententia, qui concilio ſiue Teleptenſi ſiue Zellenſi Teleptenſem antiſtitem præſediſſe contendunt. Legitur enim Donatianus Epiſc. Teleptenſis ciuitatis Epiſcopus A. D. 411. ſubſcripſiſſe mandato Catholicorum. *collat. Carthag. c. 1.* Idemque in ſubſcriptione Mileuitanæ Synodi, *Primæ ſedis ciuitatis Teleptenſis Epiſcop.* appellatur. A. D. 416.

a Replicæ cap. 48. p. 329 & 334.

Hæc ad auctoritatem epiſtolæ Siricio adſcriptæ conciliandam idonea videri poſſint: eandem tamen ab aliquo otioſo ſuppoſitam duo inſinuare videantur. 1. [b] Eius nulla in veteri Romanæ Eccleſ. codice memoria. 2. Tota propemodum ad verbum deſcripta eſt, in epiſt.

b ignota fuit Iſidoro Hiſpal. de viris illuſt. c. 16.

in epiſt. Innocentij ad Victricium Rothomagenſem; quam citationibus ſuis illuſtrem reddiderunt Concil. 2. Turonenſe cap. 21. Concilium Sueſſione ſub Leone IV. Zacharias Papa epiſt. 7. Nicolaus I. epiſt. 40. & 42. &c. Hincmar. opuſc. 55. capp. cap. 28.

Nos (collatione facta) quid de vtraque epiſtola ſtatuendum ſit Lectorum iudicio permittemus.

INNOCENTIVS VICTRICIO Epiſcopo Rothomagenſi ſalutem.

ETSI tibi, frater chariſſime, pro merito & honore Sacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi ſecundum Eccleſiaſticas regulas nota ſunt omnia; neque eſt aliquid quod de ſacris lectionibus tibi minus collectum eſſe videatur. Tamen quia Romanæ Eccleſiæ normam atque auctoritatem magnopere poſtulaſti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digeſtas vitæ & morum probabilium diſciplinas adnexas literis meis miſi, per quas aduertant Eccleſiarum regionis veſtræ populi, quibus rebus & regulis Chriſtianorum vita in ſua cuiuſque profeſſione debeat contineri; qualiſque ſeruetur in vrbis Romæ Eccleſiis diſciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas & conſacerdotes noſtros, qui in illis regionibus propriis Eccleſiis præſident, regularum hunc librum, Quaſi didaſcalicum atque [a] admonitorem ſedulò inſinuare; vt & noſtros cognoſcere, & ad fidem confluentium mores valeant docendi ſedulitate formare. Aut enim propoſitum ſuum ex hac noſtra congruenti lectione cognoſcent; aut ſi quid adhuc deſideratur, facile poterunt ex bona imitatione ſupplere.

Incipiamus ergo, adiuuante Deo, & ſancto Dei Apoſtolo Petro, [b] *per quem & Apoſtolatus & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium*, [c] vt quoniam ſæpe plures emerſerunt cauſſæ, *quæ in aliquantis non erant cauſſæ ſed crimina, vt de cætero ſollicitudo* [d] ſit *unicuique* Sacerdoti *in ſua Eccleſia cu-*

a forte admonitorium.
b Dilectiſſimis fratribus & coëpiſcopis per Africã Siricius. Cũ in vnum plurimi fratres conueniſſemus, ad ſancti Petri reliquias, per quem, &c.
c placuitque propter emergentes plurimas cauſas, quæ in &c.
d eſſet.

ram huiusmodi habere, sicut B. *Apostolus Paulus prædicat*, [e] *talem Ecclesiam Deo exhibendam, non habentem maculam aut rugam*, [f] *ne alicuius morbidæ ouis* afflatu *conscientia nostra contaminata* [g] violetur.

Propter eos igitur qui vel ignorantia vel desidia non tenent Ecclesiasticam disciplinam, & multa non præsumenda præsumunt, recte postulasti vt in illis partibus *istiusmodi* quam tenet Ecclesia Romana *forma seruetur. Non* quod *noua præcepta aliqua* imperentur; *sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt*, ab omnibus *obseruari cupiamus, quæ tamen Apostolicâ & Patrum* [h] traditione *sunt constituta. Scriptum est* namque ad Thessalonicenses, Paulo monente, *State & tenete traditiones nostras* quas tradidimus vobis, *siue per verbum, siue per epistolam. Illud certe* [i] *debet* tuam *mentem* [k] vehementer *excitare, vt ab omni labe seculi istius* [l] immunis antè *Dei conspectum* securus inueniaris. *Cui multum* enim creditur, *plus ab* eo exigitur vsura pœnarum. *Ergo quoniam non pro nobis tantum, sed pro populo* [m] Christi *cogimur præstare rationem*, [n] disciplina deïfica populum *erudire debemus*. Quosdam enim asseris extitisse, *qui, statuta maiorum* non tenentes, *castitatem Ecclesiæ sua præsumptione* violarint, *populi* fauorem *sequentes*, & *Dei iudicium non* tenentes. *Ergo ne silentio nostro* existimemur his præbere *consensum, dicente Domino, Videbas furem, & currebas cum eo.* [p] *Hæc sunt quæ deinceps intuitu diuini iudicij* [q] omnem Catholicum Episcopum *expedit custodire.*

Primum vt extra conscientiam [r] Metropolitani Episcopi nullus *audeat ordinare* Episcopum. *Integrum enim est iudicium, quod plurimorum* [s] sententiis confirmatur. [t] *Nec vnus Episcopus ordinare præsumat Episcopum, ne furtiuum præstitum beneficium videatur. Hoc enim* [u] & à *Synodo Nicana* constitutum est atque *definitum*.

e Ephes. 5.
f ne per alicuius &c. afflatum.
g videtur.
Hac de re, meliore consilio id sedit, propter eos maxime, qui in præsenti valetudine corporis, aut fessæ ætatis causa adesse minime potuerunt, quo perpetuo istiusmodi forma seruetur, literas tales dare placuit, non quæ noua præcepta aliqua imperent; sed quibus ea quæ per ignauiã desidiãque, &c.
h constitutione.
i Siric. vestram debet.
k vehementius.
l immunes securique ad Dei consp. veniamus. Nec enim erimus immunes qui & præsumus plebibus, cũ scriptũ, Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo &c. m credito. n populum disciplinam deïficam & humilem erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui stat. maiorum contemnentes, &c. o violarunt, voluptatem populi sequentes, Dei iudic. non timentes. Ergo ne pari more silentio conniuere atque adhibere consensum talibus videamur vnde gehennæ pœnas possimus incurrere dicente &c. p & cum adulteris portionem tuam ponebas, hæc sunt &c.
q omnes cathol. Episcopos. r sedis Apostolicæ hoc est primatis nemo.
s sententia consequatur. t ne vnus, &c. propter arrogantiam. u hoc enim in Syn. Nicæna constat esse definitum.

2. Item,

2. *Item, si quis post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit*, [x] *ad* clericatum *admitti* omninò *non* debeat.

3. [y] Si quæ autem causæ vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis quam etiam inferioris fuerint exortæ, vt secundum [z] Synodum Nicænam congregatis eiusdem prouinciæ Episcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat Romanæ Ecclesiæ, (cuius in omnibus causis debet reuerentia custodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. Quod si quis fortè præsumpserit, & ab officio Clericatus submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores causæ in medium fuerint deuolutæ ad sedem Apostolicam, sicut [a] Synodus statuit & [b] B. consuetudo exigit, post iudicium Episcopale referantur.

4. *Vt* [c] *viduam Clericus non ducat vxorem*; [d] quia scriptum est, [e] *Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, non eiectam*: vtique, qui ad Sacerdotium labore suo & vitæ probitate contendit, cauere debet ne hoc præiudicio impeditus peruenire non possit.

5. *Vt* [f] si quis *viduam*, licet *laïcus, duxit* vxorem, siue ante baptismum, siue post baptismum, *non admittatur ad Clerum*; quia eodem videtur vitio exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris consortium relaxatur.

6. Ne is qui secundam duxit vxorem Clericus fiat; quia scriptum est, [g] *Vnius vxoris virum*: & iterùm, *Sacerdotes mei semel nubant*; & alibi, *Sacerdotes mei non nubant amplius*; [h] etsi ab aliquibus existimatur ante Baptismum si fortè quis accepit vxorem, & ea de seculo recedente alteram duxerit, in Baptismo esse dimissum; satis errant à regula, quia in Baptismo peccata remittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur; cùm vtique vxor ex legis præcepto ducatur, in tantum vt [i] & in Paradiso, cum parentes humani generis coniungerentur, ab ipso Domino sint benedicti; & [k] Salomon dicat, *à Deo præparabitur viro vxor*. Quam [l] formam etiam

x ad clerum admitti non debet, vt mulierem &c. vt infra.
y *Hæc verba citant Nicolaus I epist. 40 & 41. & Pseudo Isid. Mercator. præfat. collectionis can & Conc. Suession sub Leone IV. & Hincmar. opusc. cap 55. cap 28.*
z *Concil. Nicæn. c. 5.*
a *Sardicensis, nim. can. 3 4. 5.*
b *forte vetus. Greg IV. epist. 4. legit, inueterata.*
c *Siric. art 4.* vt mulierem, id est vidu &
d *seqq non habet Siric.*
e *Ezech. 44. 22.*
f *Siric. art. 5.* vt is qui laïcus viduam duxerit, non &c.
g 1. Tim. 3.
h *Hanc sententiam firmare conatus est Hieronymus in epist ad Oceanum.*
i *Gen. 1.*
k *Prou 19.*
l *vide Innocent. epist. 22.*

Sacerdotes omnes seruare vsus ipse demonstrat Ecclesiæ. Satis enim absurdum est, aliquem credere vxorem ante Baptismum acceptam post baptismum non computari, cum benedictio, quæ per Sacerdotem super nubentes imponitur, non materiam delinquendi dedisse, sed formam tenuisse legis à Deo antiquitus institutæ doceatur. Quod si non putatur vxor esse computanda quæ ante baptismum ducta est; ergo nec filij, qui ante Baptismum geniti sunt, pro filiis habentur.

7. *Vt* [m] *de aliena Ecclesia clericum ordinare nullus vsurpet,* nisi eius Episcopus precibus exoratus concedere voluerit. Hoc etiam Synodus statuit Nicæna, [n] *vt abiectum* ab altero *clericum*, altera *Ecclesia* [o] *non* recipiat.

8. *Vt venientes à Nouatianis vel Montensibus per manus* tantum *impositionem* [p] *suscipiantur*; quia quamuis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt baptizati, *præter eos*, si qui fortè à nobis ad illos transeuntes rebaptizati sunt: hi si resipiscentes, & ruinam suam cogitantes redire voluerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt.

9. *Præterea, quod dignum & pudicum & honestũ est*, [q] tenere Ecclesia omni modo debet, *vt Sacerdotes & Leuitæ cum vxoribus suis non coëant*, *quia* [r] ministerij quotidiani *necessitatibus occupantur.* Scriptum est enim, *Sancti estote, quoniam & ego sum Sanctus Dominus Deus vester.* Nam si priscis temporibus de templo Dei Sacerdotes anno vicis suæ non discedebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino tangebant, [s] quibus vtique propter sobolis successionem vxorius vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu & præterquam ex semine Aaron ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere; quanto magis hi sacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est, nec præterit dies qua vel à sacrificiis diuinis vel à baptismatis officio vacent? Nam si B. Apostolus Paulus ad Corinthios scripsit, *Abstinete vos ad tempus vt vacetis ora-*

m *Siric. epist. art.* 6.

n *Art.* 7. vt abiectum clericum alia Ecclesia

o non admittat.

p suscipiantur, præter eos quos rebaptizant.

Præterea quod dignũ, &c.

q honestum est suademus vt sacerdotes, &c.

r quia in ministerio diuino quotidianis necess. occupantur. ad Corinthios namque sic Paulus scribit dicens, abstinete, &c. Si ergo laicis abstinentia imperatur, quanto magis Sacerdos vtique omni momento paratus esse debet, munditiæ puritate securus, ne aut sacrificiũ offerat, aut baptizare cogatur? qui si contaminatus est carnali concupisc. quid faciet? excusabit? quo pudore, qua mente vsurpabit? qua conscientia quo merito exaudiri se credit, cum dictum sit, &c.

s *Hac fere ad verbum repetit Innocent. epist. 3 ad Exuperium.*

tionis,

tioni, & hoc vtique laïcis præcepit; multo magis Sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officiũ est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere. Quod *si contaminatus* fuerit *carnali concupiscentia, quo pudore* sacrificare *vsurpabit?* aut *qua conscientia, quóve merito exaudiri* posse *se credit, cum dictum sit*, Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum? [t] Sed *fortè* licere hoc credit, *quia scriptum est*, vnius vxoris virum; *non permanentem in concupiscentia generandi dixit, sed proper futuram continentiam. Neque enim integros* corpore *non admisit, qui ait*, Vellem autem omnes sic esse sicut & ego. [u] Quod *apertius declarat* sic *dicens*, qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in spiritu.

t Qua de re hortor, moneo, rogo tollatur hoc opprobrium, quod potest iure gentilitas excusare. forte creditur quia scriptum est, &c.
u sicut & ego. & apertius. qui autem, &c.

10. De [x] Monachis, qui diu morantes in monasteriis, si posteà ad clericatus ordinem peruenerint, non debere eos à priore proposito deuiare. Aut enim, sicut in Monasterio fuit, & quod diu seruauit, id in meliori gradu positus amittere non debet; aut si corruptus, posteà baptizatus, & in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omninò habere non poterit; quia nec benedici cum sponsa potest, iam ante corruptus. Quæ forma seruatur in clericis; maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quisquis corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se vxorem non ducere.

x *Hoc caput citat Zachar. Papa epist. 7.*

11. Præterea, frequenter quidem ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt: quibus posteà maior tristitia cum de reuocandis eis aliquid ab imperatore præcipitur, quam gratia de adscitis nascitur. Constat enim eos in ipsis muniis, etiam voluptates exhibere, quas à Diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorum vel munerum apparatibus aut præesse aut interesse. Sit certe in exemplum solicitudo & tristitia fratrum, quam sæpe pertulimus, imperatore præsente, cum pro his sæpius rogaremus quàm ipse nobiscum positus cognouisti; quibus non solum inferiores clerici ex curialibus, verumetiam iam in sacerdotio

constituti, ingens molestia vt redderentur, instabat.

12. [y] Item quæ Christo spiritualiter nupserunt, & velari à sacerdote meruerunt, si posteà vel publice nupserint, vel se clanculo corruperint, admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se iunxerant, de seculo decesserit. [z] Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, vt quæcunque viuente viro alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, nisi vnus ex eis defunctus fuerit, quantò magis de illa tenenda est, quæ ante immortali se sponso coniunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit?

13. Hæ vero quæ nec dum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali semper se permanere promiserant; licet velatæ non sint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigerunt solui sine vindicta non debet? Nam si Apostolus Paulus, quæ à proposito viduitatis discesserant, dixit eas habere condemnationem, *quia* [a] *primam fidem irritam fecerunt*; quantò magis virgines, quæ pactionis suæ fidem minime seruauerunt?

Hæc itaque [b] regula, frater charissime, *si plena vigilantia* fuerit *ab omnibus* Dei sacerdoribus *obseruata*, *cessabit ambitio, dissensio conquiescet, hæreses & schismata non emergent, locum non accipiet Diabolus seruiendi*; sed *manebit vnanimitas, iniquitas superata calcabitur*, [c] veritas *spiritali feruore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate* animi *concordabit*. [d] Implebitur *& dictum Apostoli, vt vnanimes vnum sentientes permaneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus sed Deo nostro Saluatori placentes*, cui est honor & gloria in secula seculorum: Amen.

Data 15. Kal. Martij Honorio Augusto 6. & Aristæneto viris Clariss. Coss. A.D. 404.[e]

y *Hoc caput & sequens citat Zachar. Papa epist. 7.*
z *Hac verba ad finem cap. citat Conc. 2. Turon. ca. 21.*
a 1. *Tim* 5.
b *Siric epist.* 4. Hæc itaque, fratres, si plena vigilantia fuerint ab omnibus obseruata, &c.
c charitas.
d Pax vtique Dei nostri Saluatoris quam proximus passioni seruandã esse præcepit; & hæreditario eã nobis iure dereliquit, dicens; Pacẽ meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: & dictum Apostoli, &c.
e His præceptis omnibus si fideliter voluerim' obedire, custodiet Domin' corpora nostra & animas nostras in die qua reddituri sumus vnicuique iuxta opera sua. Si quis sane inflatus mente carnis suę; ab hac canonis ratione voluerit euagari, sciat se à nostra communione seclusum, & gehennæ pœnas habiturum. Præterea misericordiæ cum iudicio esse debere. Talibus enim oportet labentibus manum porrigere qui sic currentem non pertrahunt in ruinam. Data Romæ in Concilio Episcoporum 8. Idus Ianua.

rij poſt Conſulatum Arcadij Auguſti & Bautonis vir Clariſſ. Coſſ. A. 336.

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola. I.

Anaſtaſius Epiſcopus, cunctis Germaniæ & [a] Burgundiæ regionis Epiſcopis, in Domino Salutem.

EXIGIT [b] *dilectio* veſtra, chariſſimi, *vt ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ* [c] veſtris *deberemus reſpondere conſultis.* [d] Et quamuis *non prolixè ſed* ſuccinctè hoc *agere propter quaſdam* alias occupationes *feſtinaremus*; denuò tamen, ſi neceſſe fuerit, ob has vel alias neceſſitates [e] *quaſi ad caput* mittere *charitatiue* non dubitetis, quia veſtras preces *& nunc & tunc* acceptas habemus.

Significaſtis [f] enim quoſdam ſacerdotes in Eccleſia, quando leguntur Euangelia, ſedere; & Domini Saluatoris verba non ſtantes ſed ſedentes audire; & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant: quod vt nullatenus deinceps fieri ſinitatis, *Apoſtolica* [g] *auctoritate mandamus.* Sed dum [h] *SS. Euangelia* in Eccleſia *recitantur, Sacerdotes* & cæteri omnes præſentes, *non ſedentes ſed* venerabiliter *curui* in conſpectu Sancti Euangelij *ſtantes* Dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent.

2. Similiter & [i] *transmarinos homines*, de quibus nos conſuluiſtis, *in clericatus* honore nolite *ſuſcipere niſi quinque* aut eo amplius *Epiſcoporum* chirographis ſint deſignati; quia [k] *multa per ſubreptionem ſolent euenire.* Ideo & hæc ſummoperè ſunt cauenda.

3. Manichæos [l] verò, quos in vrbe Roma inuenimus, & ſequaces eorum nolite recipere, neque eis cō-

a Burgundiones ad fidem conuerſos poſt Galliarum inuaſionem, ex Oroſio docet Baron. ad A. D 413. ſ. 26. quo ſcil. Galliarum partē Rheno vicinam ſubiugarunt teſte Proſpero & Caſſiodoro, Socrates ſub Valentiniani III. imperio Chriſtianiſmum profeſſos aſſerit lib. 7. cap. 30. obiit autem Anaſtaſ. A. D. 402.

b verba pſeudo-Gregorij lib. 12. epiſt. 32. repetita à Pſeudo-Cornelio epiſt. 2. *exegit dilectio tua, frater chariſſ.*

c tuis.

d quod licet non prolixè ſed ſuccinctè agere feſtinaremus propter quaſdam importunitates, &c.

e Sedem Rom. Eccleſiarum caput vocant Innocent. epiſt. 4. Gelaſ. in Conc. Rom. Vigil. epiſt. 2. Anaſtaſ. in ep. Anaſtaſ. ad Aug. Greg. lib. 11. ep 56.

f Hoc decretum citat Micrologus c. 9. videtur autem deſumptum ex Conſtit. Clem. li. 2. c. 57. & Gelaſij ep. 9. g paphraſ Leon. epiſt 1. h imitatur libri pontificalis verba pſeudo-Anaſtaſ. i videndus iterum pontificalis liber. k verba can. 34. Apoſt. Dion. Interp. l vid. pontificale.

municare, aut vllam cum eis participationem habere, priusquam ad rectam conuertantur fidem; ne eorum [m] *malè pullulantia* semina, quę [n] *à nobis in vrbe* extinguũtur, pessimis vobiscum *radicibus* seminentur vel germinent. *Plurimos* vero eorum, & suæ *sequaces impietatis*, atque illorum *Doctores inuestigatio nostra reperit, vigilantia diuulgauit, auctoritas & censura coërcuit. Quos potuimus emendare correximus, & vt damnarent Manichæum cum* [o] prædicatione *& disciplinis suis, publica in Ecclesia professione & manus suæ subscriptione compulimus; & ita de voragine impietatis suæ confessos pœnitentiam concedendo leuauimus. Aliquanti verò, qui ita se* [p] demerserunt *vt nullum his auxiliantis remedium posset subuenire, subditi legibus, secundum Christianorum principum constituta, ne Sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati; & omnia, quæ tam in* [q] scriptis, *quam in occultis traditionibus suis habent prophana vel turpia, vt nosset populus quid* [r] fugeret *aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probauimus; adeo vt ipse, qui eorum dicebatur Episcopus à nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysteriis quæ* [s] teneret, *sicut gestorum vos series* [t] poterit *edocere. Ad instructionem enim vestram etiam ipsa direximus; quibus lectis, omnia quæ à nobis deprehensa sunt nosse poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne absoluerentur arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus,* [u] *vt effecta certior Sanctitas vestra sollicitius agere dignetur & cautius, necubi Manichææ peruersitatis homines plebes vestras facultatem lædendi, & huius sacrilegij possint inuenire Doctores.* [x] *Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi hos qui sunt* [y] peruersi Doctores *& perditi zelo fidei Dominicæ persequamur, & à sanis mentibus (ne pestis hæc latius diuulgetur) seueritate qua possumus abscindamus. Vnde hortor dilectionem vestram, obtestor & moneo, vt quâ debetis & potestis sollicitudine vigiletis ad inuestigandos eos, necubi occultandi se reperiant facultatem.* Hi, fratres, valdè cauendi sunt, ne Dominicum gregem peruersitatibus quibus possunt contaminare valeant.

Sunt [z] ergo *quidam* eorum *veste sua oues significantes, interius* verò *lupi rapaces* existunt; *quos* (iuxta veritatis vocem)

[m] Leonis phras. epist. 1. cap. 2.
[n] verba Leonis epist. 2 *ne quod à nobis in vrbe extinguitur tenebrosis apud vos radicib. semineetur: plurimos impietatis Manichææ sequaces & doctores in vrbe inuestigatio &c.*
[o] cum prædicationibus & discipulis.
[p] demerserant.
[q] scripturis.
[r] refugeret.
[s] tenerent.
[t] potest.

[u] misimus per Acolyth. nostrum.

[x] hæc verba citat Adrian. II. epist. 27. Leonis nomine prænotato.
[y] perditores & perditi.

[z] verba Flauiani in epist. 1. ad Leonem c. 2.

cem) *ex fructibus eorum debemus agnoscere.* [a] *Quando autem cœperint assumere impietatem, illud quod occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniuntur* [b] quoque *infirmæ fidei homines, & qui diuinas lectiones* [c] sitiunt, *secum eos in perditionem præcipitant.* [d] Dissipant enim & vituperant *patrum disciplinas, &* relinquunt *Sanctas scripturas ad suam perditionem. Quos* (vt prædictum est) *debemus prauidere, &* [e] ab his *multum cauere, ne in malitia sua aliqui occupati, concidant de sua firmitate.*

[f] *Saluto itaque* vos, fratres, & omnes quæ vobiscum bene sentiunt Ecclesias. *Nos quoque, vt* modo *facitis, & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius* [g] *de* fide & bona intentione vestra atque sospitate lætificate, [h] *vt & gaudium commune* habeamus, & Domino pari voto fideliter seruiamus. Data Nonis Octob. & [i] Arcadio & Bautone viris Clariss. Coss. CIƆ A.D. 385.

a hic omissæ ab impostore lin. 3.
b inueniuntur autem.
c nesciunt & secum.
d dissipantes & vituperantes patrum disciplinas & rel. quas &c.
e & à quibus f verba Innocentij epist. 11. *Saluto itaque, & tuam mihi in Christo germanitatem, & omnium illā quæ tecum tam bene sentit Ecclesiam, &c.*
g frequentius de vestra salute lætificetis, &c.
h eiusd. verba epist. 14. *vt & gaudium commune nobiscum habeas.*
i *pontificatus Siricij 2. ante Anastasii electionem 13. successit enim Siricio Anastasius A.D. 398.*

Baron. ad A.D. 402. § 48.

QVOD ad eiusdem pontificis scripta pertinet, duæ eius nomine habentur scriptæ epistolæ Decretales; sed quarum prior, cum data reperiatur Coss. Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiusdem Anastasij ingressu 14. plane apparet (si legitimam & non suppositam eam esse velimus) aliis pontificibus quam Anastasio adscribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiusdem prioris epistolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud S. Leonem M. Rom. pont. in epist. 2. data ad vniuersos Italiæ Episcopos; quod quidem de impostura suspicionem auget. Scimus tamen Anastasium complures epistolas conscripsisse, in causa præsertim Origenistarum, & in causa Donatistarum ad Africanos, & inter alias ad Vrsinum de incarnatione filij Dei; cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati Diaconi: at de scriptis Anastasij hactenus. Hæc ad verbum diuerso tamen ordine repetit Binius in Not. ad hanc epistolam.

Petrus Crabb. in notis ad hanc epistolam.

Prima epist. Anastasij legitur data Arcadio & Bautone Coss. quorum tamen Consulatus, secundum Cassiodorum, Prosperum & Gregorium Holandrum, fuit circa Annum Domini 387. circa initium Papatus Siricij, qui 15. annis sedisse scribitur: vnde difficile est intelligere quomodo Coss. isti attigisse videantur tempora Anastasij Papæ.

CENSVRA.

Ab Anaſtaſio ſcriptam non eſſe quatuor argumentis euincitur.

1. Burgundiones quamdiu vixit Anaſtaſ. Paganiſmi ſacrilegiis infecti ſunt: itaque nullos habuerunt Epiſcopos, quos per epiſtolas moneret Anaſtaſius.

2. Nota Conſulum mendoſa conſignata eſt ad finem epiſtolæ.

3. Contexta eſt ex variis Innocentij, Leonis, & Flauiani Conſtantinopolit. ſententiis.

4. Barbariſmis Pſeudo-Iſidori maculata eſt, & à phraſi Anaſtaſij aliena; quod vt deprehendas, vide epiſt. ad Ioan. Hieroſolymitanum, cuius initium *Probata quidem affect onis*, &c.

ANASTASII PAPÆ

Epiſtola II.

Neriano nobiliſsimo viro directa.

Dilectiſſimo fratri Neriano Anaſtaſius.

VLTA mihi in omnibus [a] fidei & bonitatis tuæ *literis cauſa gaudij eſt*, quod tantum ſtudium circa religionis cultum exhibes, & Domini Sacerdotes tuis in partibus adiuuare ſtudes. Vnde & Deo gratias ago qui te ad hoc inſtigat, & vt *perſeuerabilem* in bonis operibus te faciat exoro. Vos tamen & in proſperis & aduerſis Deum laudare *magnificè* oportet; [b] *eius ſub potenti humiliari manu, vt in tempore* vos tribulationis (iuxta Petrum Apoſtolum) confortet & *exaltet*. *Fraternitatis* [c] ergo *veſtræ afflictio, quam de amiſſione* parentum [d] *veſtrorum vos habuiſſe* audiuimus, *tantam nobis cauſam mœroris iniecit, vt, quia nos de duobus charitas vnum fecit, cor noſtrum in veſtris ſpecialiter vri tribulationibus ſentiremus. Sed in hoc dolore multum me conſolata eſt ſanctitatis tuæ ad animum* [e] res deducta; quia *& patienter ferre triſtitiam decet, & de morte* [f] plebis tuæ vlterius *longam non habere mæſtitiam. Ne tamen aliqua adhuc tribulatio in veſtra mente* [g] reſideat, *hortor* quieſcere à dolore, quia *indecens eſt te*

a verba Leonis epiſt. 59. Clementiæ veſtræ literis &c.
b 1. Pet. 5.
c verba Gregorij epiſt. 113. lib. 7. ab initio.
d veſtrorum vos hominũ habuiſſe cognouimus tãtam &c.
e reducta diſcretio quam & patienter, &c.
f ſpe vitæ alterius longam, &c.
g remaneat, hortor quieſce dolere, deſine triſtis eſſe. Nam indecens &c.

este illis tadio affectionis addici, quos credendum est ad veram moriendo vitam [h] peruenire. *Habent forsitan illi iustam longi doloris excusationem qui vitam alteram nesciunt, qui de hoc seculo ad melius esse transitum non confidunt. Nos autem qui nouimus, qui* [i] *credimus & docemus, contristari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet speciem, hoc nobis magis in culpa sit. Nam diffidentiæ quodammodo genus est, contra* [k] *quod quisque* prædicator quæritur, iustitiam amans, *dicente Apostolo,* [l] Nolumus autem vos ignorare [m] de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri qui spem non habent. [n] *Hæc itaque, frater charissime, ratione perspecta studendum nobis est,* [o] ne (*sicut diximus*) *de mortuis affligamur, sed affectum viuentibus impendamus, quibus & pietas ad vtilitatem & sit ad fructum dilectio.*

h peruenisse.

i qui hoc credimus.

k contra hoc quod quisque prædicator queri mœstitia dicente, &c.

l 1. Thess. 4.

m fratres de.

n hæc itaque.

o vt (sicut diximus) de mortuis non affligamur.

Depone ergo, charissime, mœrorem, & assume spiritualem fructum lætitiæ, ad vtilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ, seruorumque eius profectum.

[p] Et *vita huius (quæcumque sunt) spatia, æternis diuinisque officiis illustrare contende, vt qui insignem te præstitit, reddat* [q] *per secula clariorem.*

Data 7. * Idus Iunij Theodosio Augusto 7. & Palladio viris Clariss. Coss. CIƆ. 416.

p verba Innocentij epist. 13.

q reddat sibi.

r anno scil. 14. à morte Anastasij qui diem vltimum obiit A.D. 402.

Binij Nota in hanc Epist.

EADEM fere suspicione imposturæ hæc, sicut etiam præcedens epistola, laboraret, si non in manuscriptis codicib. nota consularis hic circa finem addita abesset. Septimus enim Consulatus Theodosij habens collegam Palladium incidit in A. D. 416. qui est 15. post obitum Anastasij. Qua ratione isto tempore Anastasius epistolam scripsisse dicatur non video. Ne igitur totius epistolæ fides & auctoritas periclitetur ob Manuscriptos Codices, vnde hæc Anastasij in Tomum 1. epist. pontificiarum relata est, notam consularem in fine superadditam hac virgula censoris perstringendam esse iudicauimus.

CENSVRA.

Siue adsit, siue absit nota consularis censoria tua virgula perstricta, eâdem hæc quâ præcedens imposturæ non suspicione sed infamia laborat epistola. Stylus procul abest ab Anastasiano. Materia vero quam furtim è fontibus Innocentij, Leonis & Gregorij hausit sacrilegus impostor, ab eodem pro more conspurcata est.

Anastasij genuina ad Ioannem Hierosolymitanum epist. extat, apud Hieron. Tom. 9. eiusd. mentionem facit Hieronym. apolog. 3. aduers. Ruffin. cap. 6. Epistol. initium *Probata quidem affectionis*, &c.

INNOCENTII PAPÆ.

PISTOTA ad Iulianam nobilem fœminam, quæ sic incipit, *Singulare membrum*, &c. vel est fragmentum epist. si Felicis IV. ad Sabinam; vel (si Innocentio vendicanda sit) ab impostore attexta est farragini Felici IV. inscriptæ. vide infrà.

Eiusdem epist. 24. 25. 26. Censura.

Licet Erasmus Dictionem, ingenium, & eruditionem tali dignam Præsule desiderare cogatur in his epist. Eas tamen germanas esse certissimum est. E 24. ad Patres Concil. Carthag. longiusculas sententias citant Augustinus, lib. 2. ad Bonifac. cap. 4. & lib. 1. in Iulian. cap. 2. Prosper aduersus collatorem; & auctor capitulorum quæ subiuncta sunt epist. Celestini ad Gallos.

E 25. ad Patres Synodi Mileuitanæ, Augustinus & auctor capitulorum aduersus Gallos, locis allegatis.

E 26. ad Aurelium, Augustinum &c. Augustinus de gratia Christi cap. 9. Non est ergo quod quis suspicionibus indulgeat, Erasmi iudicio fretus.

Censura epist. INNOCENTII *30. ad Arcadium.*

*In Cedreno, qui Zonaram citare videtur, extat epistol. Innocentij ad Arcadium, non qualis nunc legitur, corrupta, & a sarbitrium nouitiorum aucta. Nulla enim in Cedreno excommunicationis mentio.

Hæc epistola idoneo teste caret; eam Palladius, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, *Zonaras Latini ad vnum omnes ignorant; qui primus eius meminit, Georgius Alexandrinus vixit ad A. D. 630. auctor (iudice Photio) ἐκ ὀλίγα τερατολογῶν. Ex eo Nicephorus & Glycas (audacissimorum scriptorum par) fabulam hauserunt; hic ann. 1200. posterior ille anno 1388.

Idem de binis Arcadij ad Innocentium epistolis, quas ex Glyca & Codice Græco Bibliothecæ Vaticanę deprompsit Baronius sentiendum. Testes obscuri, nuperi, è sinu deprompti, forte nulli.

Onuphr. lib. 4. de varia creat. Rom. Pontif.

Primus omnium Rom. Pontificum Gregor. VII. armis Normannorum fretus opibus Comitissę Mathildis mulieris per Italiam potentissimæ confisus, discordique Germanorum principum bello ciuili la-

uili laborantium inflammatus præter maiorum morem, contempta Imperatoris auctoritate & potestate, cum summum pontificatum obtinuisset, Cæsarem ipsum, à quo si non electus, saltem confirmatus fuerat; non dico excommunicare, sed etiam regno imperioque priuare ausus est. Res ante ea secula inaudita. Nam *fabulas*, quæ de Arcadio, Anastasio, & Leone Iconomacho circumferuntur nihil moror.

SIXTI III. PAPÆ

Epistola III.

Sixtus Episcopus, omnibus Orientalibus Episcopis in Domino salutem.

GRATIAS vestræ referimus sanctitati, quod in tribulatione & persecutione nostra [a] *nos visitare misistis*, & causæ nostræ finem bonum scire & esse optastis, precibusque Deum exorastis vt mihi in tribulatione succurreret meâ, meque adiuuaret, & ab æmulis tribulantibus & persequentibus me liberaret.

[a] hoc nullo modo verisimile. Nota phrases.

[b] *O quam bona est charitas, quæ* [c] absentes *per imaginem* præsentes *sibimetipsis exhibet per amorem; diuisa* quoque *vnit*, & *confusa ordinat, inæqualia sauciat, imperfecta* [d] confirmat: *Quam rectè prædicator egregius*, Apostolus videlicet Paulus, *vinculum perfectionis vocat*; [e] quoniam *virtutes quidem cæteræ perfectionem generant; sed tamen eas charitas* [f] ita *ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeant. Hac* [g] quoque *virtute*, fratres, plenos vos Spiritus sancti gratia *esse reperio*, dum [h] *solatiari* mihi in meis anxietatibus sentio. Nec mirum, charissimi, si me persequuntur æmuli mei, cum caput nostrum, quod est Christus, olim *æmuli sanctæ Dei Ecclesiæ seruorumque eius* sint persecuti. [i] Vnde & *ipsa* per se *Veritas dicit*, si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quantò magis domesticos eius? *Quæ iterum dicit*; si de hoc mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret. Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego

[b] verba Gregorij epist. 50 li. 4 quæ iam deprauauit Syluerius hypobolymæus.
[c] absentia, præsentia.
[d] cõsummat.
[e] quia.
[f] etiam.
[g] hac itaque virtute frater charissime, plenum te esse reperio.
[h] Not.
[i] Greg. epist. 45. lib. 8. *cum ipsa veritas dicat Si patrẽ familias, &c.*

elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. [k] *Hac,* fratres, *cum* & nos sciamus, & aliis nos sæpe dicamus, vosq; ea *perfecte scire* non dubitemus, propter insidiantium vituperationes, aut accusationes, vel propter adulantium laudationes, nec ad dextram, nec ad sinistram declinare debemus; sed [l] *inter verba laudantium siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est. Et si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur magna tristitia generari debet: & rursum si in ea non inuenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si* [m] omnes *laudent, & conscientia* nos *accuset? aut* [n] *si omnes accusent, &* [o] *conscientia nos liberos demonstret? Habemus Paulum dicentem,* [p] Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. *Iob quoque dicit,* [q] Ecce in cœlis testis meus. *Si ergo est nobis testis in cœlo, testis in corde,* [r] dimittamus *stultos foris loqui quod volunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant; vt unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen sunt etiam ipsi, & tranquille admonendi, eisque satisfieri modis omnibus debet, scientes* [s] quod *de* Iudæis *veritas* ait, Ne fortè scandalizemus eos. *Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem quam* [t] *in Euangelio* adspicias; *quia cum Domino dictum fuisset,* [u] scis quia audito hoc verbo scandalizati sunt? *respondit,* finite illos; cæci sunt & duces cæcorum. *Paulus quoque Apostolus admonet dicens,* [x] si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. *Dicturus.* [y] *cum omnibus* hominibus *pacem* habentes; *quia hoc difficile esse* perspexit *præmisit,* si fieri potest; & subiunxit, *quod* potest *fieri, cum* dicit; Quod ex vobis est. *Quia si nos in mente charitatem erga odientes seruare cupimus, etsi illi pacem nobiscum non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus.*

Quod ergo [z] *mandastis,* vt scriberem vobis, qualiter *instans iurgium* contra me suscitatum sit, vel à quo, vt vestro adminiculo pelleretur, & causa mea firmaretur; scitote me [a] *criminari à quodam Basso* & iniustè *persequi.* Quod *audiens Valentinianus Augustus,* nostra auctoritate *Synodum congregari iussit: & facto* concilio *cum magna examina-*

k Greg. ibid. *Hac igitur cũ perfectè te scire audiam miror dilectionẽ tuam verbis hominum contristatam: inter verba enim laudantium, &c.*

l Greg. verba ibid.

m homines.

n aut quæ deberet esse tristitia si omnes &c.

o sola conscientia.

p 2. Cor. 1.

q Iob. 16.

r dimitte.

s scientes quid de eis veritas dicit.

t in S. Euangelio conspicias.

u Matth 15.

x Rom. 12.

y dicturus quippe vt cũ omnibus pacẽ habeam:, quia prospexit, & hoc esse difficile, præmisit, si fieri potest Sed tamen adiunxit quod posset fieri, cum dixit.

z N phrasm.

a verba pontificalia.

minatione, satisfaciens omnibus, licet euadere satis aliter potuissem, suspicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgaui; me scilicet à suspicione & æmulatione liberans, sed non aliis qui noluerint, aut spontè hoc non elegerint faciendo formam, exemplumque dans; cum scriptum sit, [b]Si quis *crimē* objicere voluerit, *scribat se* prius *probaturum:* & alibi, [c]*Criminationes aduersus* Doctorem nemo recipiat: & iterum; [d]*Si* quis *Episcopus, Presbyter*, aut *Diaconus*, vel quilibet Clerici, *apud Episcopū à qualibet persona fuerint accusati, quicunque* fuerit, *siue ille sublimis vir honoris, siue vllius alterius* [e] generis persona, *qui hoc genus* illaudabilis *intentionis* [f] arripuerit, *nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre: si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, intelligat se* [g] iacturam infamiæ sustinere, & sub magna excommunicatione exilio deportari.

Ista omnia postposui, non aliis (vt paulò superius prælibatum est) exemplum dando, sed me à præfata infamia & suspicione liberando. *Condemnatus* [h] est autem memoratus *Bassus* à iam dicta *Synodo; ita tamen, vt* in *vltima die viaticum ei non* denegetur, *propter humanitatem pietatis Ecclesiæ*.

Valentinianus quoque antedictus Imperator scripto eum condemnauit, *cum Augusta matre* [i]Placida, & *omnia prædia facultatum eius* (futuris de talibus dans hominibus formam ita faciendi) *Ecclesia Catholicæ sociauit*. Sæpe dictus ergo *Bassus, nutu diuino*, non multo post *moritur. Cuius corpus* (licet dignum non esset sepulturæ) propter misericordiam tamen sepeliui eum *in cubiculo parentum eius*. Et quanquam ipse erga me stultè & imprudenter egisset, ego verò misericorditer circa eum egi, cogitans illud quod Dominus in Euangelio loquitur dicens: [k]*Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra*. Et in ipsa dominica oratione, quotidie supplicando Domino dicimus, [l]*Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Et multa sunt alia his similia.

His ita de me peractis, quia contra voluntatem omnium Episcoporum qui nobiscum erant, propter humi-

b verba Adriani I. cap. 48. collect. Ingelramo datæ, eadem repetet [illegible] infra.
c Adrian. collect. c. 67. sect. 250. Sexti Pythagoræi, cuius verba repetit pseudo-Calixt. epist. 1. Pseudo-Stephan. epistol. 2.
d verba Cod. Theod. lib. 16 tit. 2. constit. 41 *si Episc. vel presb. Diaconus & quicūque inferioris loci Christianæ legis Minister, apud &c.* eandem constit. citauit Pseudo-Caius.
e dignitatis.
f arripiet, laudabilis.
g se iacturæ famę proprię subiacere &c.
h hæc verba descripsit impostor ex pōtificali.
i Placidia.
k Matth. 6.
l ibid.

litatem sensus mei, nullo cogente iudicio aut vim passus, sed sponte eligens hæc, nec formam (vt iam dictum est) aliis [m] tamen Episcopis, [n] *competens adhibenda est talibus medicina vulneribus*, &c.

Data Kal. April. [o] Valentiniano & Floriano viris Clariss. Coss.*

m forte adiūdans.
n verba Felicis III. epist. 7. quæ iam deprauauit Pseudo-Fabian. epist 3.
o nullus hic consul.
* *ad finem epistolæ, repetita ex epist 3. Pseudo Fabiani.*

Baron ad A. D. 433. §. 36. 37.

MAIOR inde suboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur sub dictis Coss. 6. Kal. Septemb. & epistola ad Orientales à Sixto scripta de Bassi obitu & sepultura data habetur sub iisdem Consulibus Kal. Aprilis? & quonam pacto in ea epistola pro Anatolio Consule Florentius cum Valentiniano ponitur? sed & inde maior augetur difficultas; qua ratione eo anno, ea die Augusti confecta Acta ista leguntur, cum obiisse Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe 5. Kal. April. Sed & quomodo eadem subsistet epistola quæ data legitur Kal. April. cum dictum sit eo anno 5. Kal. eiusdem Sixtum esse defunctum?

Vnde cum hæc subsistere nullo modo queant, quod sibi inuicem aduersentur; certè quidem aliunde quam ex dictis Actis eiusmodi existimo esse petendam historiam, & è puriori fonte hauriendam esse, &c.

Binij Nota.

Magna pars huius epist. quam supra notauimus, recitata est hic verbo tenus ex epist. 3. Fabiani Pontif. Addita ad finem epistolę temporis & Coss. nota, plane surreptitia est. Nam ex libro Pontificali constat, Sixtum 5. Kal. Apriles vita functum esse. Valentinianum in Consulatu Florentium collegam habuisse, emendatioribus consularibus fastis repugnat. Eadem igitur censura esto de additamento & nota consulari huius epistolæ.

CENSVRA.

Ne quis cuiusquam animo scrupulus hæreat, notabit mecum Lector Epistolam Fabiano & Sixto III. adscriptam à scelerato impostore ex sententiis Conc. Toletani VIII. Felicis III. Gregorij M. Adriani I. Codicum Theodosiani & Iustinianæi, Aniani interpretis, & Sexti Pythagoræi, contextam esse.

Binæ extant Sixti III. epistolæ, quarum 1. ad Cyrillum Alexandrinum data hoc initio, *Magna sumus lætitia* &c. 2. ad Ioannem Antiochenum scripta, hoc habet exordium, *si Ecclesiastici corporis gloriam* &c. citatur vero à Vincentio Lirinensi ad finem commonitorij.

LEONIS

LEONIS I. PAPÆ

Epiſtola LXXXVIII.

Leo [a] Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ ſedis Epiſcopus, vniuerſis Germaniarum regionum Epiſcopis Salutem.

CVM [b] in Dei nomine, in Romana Eccleſia Synodum Epiſcoporum ſiue cęterorum conſacerdotum Chriſtique fidelium coadunatam habuiſſemus, & *de ordinationibus* illicitis, ſuper quibus [c] *crebrior ad nos* illarum partium *commeantium ſermo* peruenerat, atque de aliis neceſſariis Eccleſiaſticis negotiis tractantes, ſacroſque canones relegentes, ſolerter egiſſemus, à multis lacrymabili vultu relatum eſt nobis, quod quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium Epiſcopi frequenter Chorepiſcopos, (qui iuxta [d] canones Neocæſarienſes, ſiue ſecundum aliorum decreta patrum iidem ſunt qui & preſbyteri) vel preſbyteros deſtinarent, [e] *qui abſente pontifice altaria erigerent, Baſilicaſ*que *conſecrarent. Quod quidem non eſt mirum id præcepiſſe* [f] viros Eccleſiaſticæ diſciplinæ ignaros, quod eſt canonicæ regulæ contrarium, *& ſtatim à ſeculari militia in ſacerdotale miniſterium* delegatos atque promotos. *Ergo ne vltrà talis à* [g] vobis *licentia vſurpetur; communi ſententia ſtatuendum oportuit, ſcientes quia ſicut Chorepiſcopo vel presbytero illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, ſolus Moſes in tabernaculo Dei erexit altare, ſolus ipſe vnxit;* [h] qui *vtique ſummus ſacerdos Dei erat, ſicut ſcriptum eſt de eo;* [i] Moſes & Aaron in ſacerdotibus eius. *Ideoque id quod tantum facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moſes & Aaron tenuerunt,* [k] omnino Decretum eſt vt Chorepiſcopi vel *presbyteri, qui filiorum Aaron geſtant figuram, arri-*

a Idem titulus & initiũ epiſt. 9. Pelagio 2. adſcriptæ.

b initium epiſt 87. Leonis *cum de ordinationibus Sacerdotum quadam apud vos illicite vſurpata crebrior, & perferret.*

c ſup. Pſeudo-Stephan. epiſt. 2.

d Concil. Neocæſ. can. 13.

e *verba Concil. Hiſpal.* 2. *cap.* 7. Septimo examine relatum eſt nobis, venerandiſſimum quondam Agapium Cordubenſis vrbis Epiſcopũ frequenter Chorepiſcopos vel preſbyteros deſtinaſſe (qui tamen iuxta canones vnũ ſunt) qui abſente pontif. &c.

f virum Eccl. diſcipl. ignarum, & ſtatim à ſeculari milit in Sacerd. miniſterium delegatum.

g à nobis.

h quia ſummus vtique.

i Pſalm. 98.

k additamentum.

pere non præsumant. Nam quamuis cum Episcopis plurima illis [l] ministeriorum *communis sit dispensatio ; quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam* [m] nouæ etiam *Ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & Diaconorum* [n] aut *Virginum consecratio, sicut constitutio altaris*, ac *benedictio vel vnctio. Siquidem nec* [o] erigere eis altaria, nec Ecclesias *vel altaria consecrare* licet, *nec per* impositiones manuum *fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi Paracletum spiritum* sanctum *tradere, nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum* [p] frontes *signare, nec publicè quidem in missa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere.* [q] *Hæc* enim *omnia illicita* sunt *Chorepiscopis*, qui [r] *ad exemplum* & formam *septuaginta* discipulorum esse noscuntur ; vel presbyteris, qui eandem gestant formam ; quoniam quanquam consecrationem habeant, *Pontificatus* tamen *apicem non habent.* Quæ omnia, *solis deberi* summis Pontificibus *auctoritate canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur. Sed neque coram Episcopo* licet *Presbyteris in baptisterium introire, nec præsente Antistite infantem tingere aut signare, nec* [f] pœnitentem *sine* præceptione *Episcopi sui reconciliare, nec eo præsente*, nisi illo iubente, *Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebem vtique exhortari.*

l mysteriorum.
m nouellis & Eccl.
n ac virg.
o nec licere eis Ecclesiam vel altaria consecrare, nec per impositionem manus.
p frontem signare sed nec.
q Hęc omnia illicita esse presb. vel Chorepiscopis quia pontificatus apicem non habent, quem solis deberi episcopis auctoritate, &c.
r verba can. 13. Neocæs. interp. Dionys.
f pœnitentes sine præcepto.

Surius & ex eo procuratores nouiss. edit. Paris. & Colon.

Ex fine huius epistolæ argumentum sumitur quod non sit plena, sed fragmentum duntaxat.

CENSVRA.

STYLVS Leonino non congruit ; idem qui Pelag. 2. epist. 9. supposuit artifex cap. 7. Syn. 2 Hispalensis pro more vitiauit, & in epistolæ formam edidit ; affixerat vero ad finem longam ex epist. Leonis 87. laciniam quam resecuerunt Surius & Parisienses.

Eius-

Eiusdem epist. 96.

Dominis fratribus, merito Beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Chariatoni, Desiderio Episcopis & Presbyteris omnium Ecclesiarum quae sunt intra Prouinciam Thraciam constitutae, Leo, Victorius, Eustachius Episcopi.

ANC *epistolam* * *Leonis non esse, titulum & subscriptionem iudicare asseuerat* Binius Not. in 1. Tom. Concil. p. 999. at in editione postrema Coloniensi hanc notam induxit, fortè quia phrasis epistolæ à Leonina non abludit. Ego vero ne quem styli qualiscunque similitudo capiat, moneo epistolam à Gallicanis Episcopis scriptam videri, mendumque in titulum irrepsisse, vt pro *intra prouincias Gallicanas*, intra prouinciam Thraciam legatur. Id suadent nomina Chariatonis, Leonis, Victorij, & Eustachij, quos inter Concilij Andegauensis patres A. D. 453. sedisse constat. 2. Eandem coniecturam firmat ipsa epistolæ materia cum can. 2. Synodi Andegauensis & 9. Veneticæ mire consentiens. 3. Eidem fauet titulus epistolæ propemodum idem, cum inscriptione Synodicæ è Concilio Venetico ad Victorium & Thalassium circa A.D. 460. scriptæ: hæc nim. *Dominis Beatissimis, & nobis in Christo omni charitatis honore venerandis fratribus, Victorio*, &c.

* Leo Bituricensem, Eustachius Turonensem, Victorius Cenomanensem Ecclesiam rexit.

Epist. 18. pauculis ad finem lineis exceptis è 13. videtur expressa. Item 85. è 3.

Maxima pars epist. 83. totidem verbis legitur in 97.

Epist. 24. *potius fragmentum quoddam proximè sequentis esse, nec satis cohærere videtur* editoribus Paris. & Colon. qui *nec eam in M. S. inuenerunt*; est tamen in Actis Græco-Latinis Chalced. Concilij parte 1. pag. 19.

SYMMACHI PAPÆ

EPISTOLA 3. ad *Liberium patricium* Ennodio restituenda est. vide inter epist. eius primam libri 5.

Epist 4. *Dilectiss. atque chariss. fratri Laurentio*, &c. *Prodit religiosa votum conscientia, &c.* dicitur à Cresconio edita: est autem Ennodij Dictio 3. *data Stephano V.S. Vicario dicenda Maximo Episcopo.* Vide Bibl. P.P. Tom. 6. p. 275.

Epiſt 8. cuius initium *Lucrum forſitan,&c.* eſt 14. lib.2.epiſt. eiuſd. Ennodij. vide p.204.Bibl.PP. Tom.6.

IOANNIS I. PAPÆ

Epiſtola I.

Ioannes vrbis Romæ Epiſcopus, Zacharia Archiepiſcopo Salutem.

XIGIT [a] *dilectio tua*, frater chariſſime, *præceptum Apoſtolicæ ſedis, in quo patrum decreta conſentiunt*; quod nec tibi, nec vlli recte viuentium & credentium Sacerdotum negare fas eſſe credimus.

Et [b] licet *tibi pro merito & honore ſacerdotij, quo plurimum polles, viuendi & docendi* [c] Eccleſiaſticæ regulæ *nota ſint omnia*; [d] *tamen quia Romana Eccleſia normam atque auctoritatem magnoperè poſtulaſti*, ſcriptis tuis breuiter reſpondere curauimus.

[e] *De occultis* enim *cordis alieni temere iudicare* iniquum *eſt*; *& eum, cuius non videntur opera niſi bona*, peccatum *eſt ex ſuſpicione reprehendere*.

Oues [f] ergo *quæ paſtori ſuo commiſſa fuerint, eum nec reprehendere, niſi à recta fide exorbitauerit* [g] debent; & nullatenus *accuſare* poſſunt, quia facta *paſtorum oris gladio* ferienda *non ſunt, quanquam* recte reprehendenda videantur. Ideò iſta dicimus, quia in ſcriptis veſtris reperimus, quoſdam Epiſcopos veſtris in partibus à propriis ouibus accuſatos; aliquos videlicet ex ſuſpicione, & aliquos ex certa ratione, & idcirco quoſdam *ſuis* eſſe *rebus expoliatos*, quoſdam verò à propriâ ſede *pulſos*. Quos ſcias nec *ad Synodum* com*prouincialem*, nec *ad generalem poſſe* conuocari, nec aliquid diiudicari. *antequam cuncta quæ*

a verba Zoſimi epiſt.1. ab initio.
b verba Innocent. epiſt.2. ab initio etſi tibi,&c.
c ſecundum Eccleſ. regulas.
d hic omiſſæ ab im; oſtore lin.2.
e Proſperi ſent.21. cuius verba vſurpant pſeudo-Zepbyrin. epiſt.1. pſeudo-Sixt.II. epiſt. 2. pſeudo- Euſeb. epiſt.2.
f verba Concil.Rom. 5. ſub Symmacho.
g præſumãt, nec vllatenus pro quacumque re alia niſi pro ſua iniuſtitia accuſare au deant; quoniã paſtor um actus gladio oris non ſunt feriendi, quanquam rectè reprehendi æſtimentur, nec vllos Epiſcopos ſuis rebus expoliatos, vel à ſedibus vi aut dolo aut quocunq; ingenio pulſos, ſicut & vos de nobis iudicaſtis aut ad Synodum cum prouinc. quam generalem poſſe conuocare, aut in aliquo iudicare ante quam.

eis abla-

eis ablata sunt legibus potestati eorum [h] *redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, & Ecclesias quæ sibi sublata sunt, cum omni priuilegio* [i] suis *restitui, & postmodum non sub angusti temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum expoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad Synodum conuocentur, & ab omnibus quisque suæ prouinciæ Episcopis audiantur. Nam nec conuocari ad causam, nec dijudicari potest expoliatus vel expulsus; quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum est*, Omnes possessiones, & omnia sibi sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam [k] præceptor vel primas possessori restituat. *Et alibi scriptum habetur;* Ille qui violentiam pertulit vniuersa in statu quo fuerant recipiat, & quæ possidet securus teneat. *Et alibi in Synodalibus patrum decretis, & regum edictis legitur statutum*, Redintegranda sunt omnia expoliatis vel eiectis Episcopis præsentialiter [l] ordinatione pontificum, & in eorum vnde abscesserunt potestatem funditus [m] reuocanda, quacunque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut virtute maiorum, aut per quascunque iniustas causas res Ecclesiæ vel proprias aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem aut regularem ad Synodum vocationem eorum, *& reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis Decretum, vt qui* aliena inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. *Vnde & in Euangelio scriptum est,* [n] Quod si aliquem defraudaui, reddo quadruplum. *Et in legibus seculi cautum habetur*; Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est, in [o] vndecuplum quæ sublata sunt restituat: *Et in lege diuina legitur*, Maledictus [p] omnis qui transfert terminos proximi sui, & dicet omnis populus, Amen. *Talia ergo non præsumantur absque* [q] *vltione, nec exerceantur absque sua damnatione.* [r]

Tu vero, frater charissime, hæc vide ne transgrediaris, & reliquos Episcopos, tam tuæ curæ commissos, quam & alios firmiter tenere doceto: quia *transgredi Apostolica* [s] *statuta absque* transgressoris *gradus periculo* nullatenus possunt.

Inimicis [t] *vero accusatoribus, vel de inimici domo prodeunti-*

h pacificè per omnia redintegrentur decernimus. Prius, &c.

i priuilegio suo.

k forte legendum *perceptor vel primo.*

l forte legendum *per sententiam & ordinationem.*

m forte legendum, *reuocandi quicunque, &c. captiuitate, aut seueritate.*

n Luc. 19.

o decuplum.

p Deut. 27.

q vlla vltione.

r hucusque pseudo-Euseb. epist. 2.

s imitatur impostor Hilar. in Concil. Rom.

t verba Concil. 5. sub Symmacho.

bus, ſeu qui cum inimicis morantur [u] *non credatur; ne irati nocere cupiant, ne læſi ſe velint vlciſci.*

Hi quoque reiiciendi ſunt, non approbandi. Hæc, chariſſime, tene & prohibita ſemper caue. Illud adimplere ſtude, quod bene ad Ieſum filium Syrach dictum eſt: [x] *Vſque ad mortem certa pro veritate, & ſemper Dominus Deus tuus pugnabit pro te.* [y] *Huius* ergo *rei gratia vobis* & nobis ſancta commiſſa eſt Eccleſia; *vt pro omnibus* [z] laboribus, *& cunctis opem ferre non* negligamus; quoniam [a] *dum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ poſſidet.* Ideoque tanta vrgente neceſſitate, ſummopere [b] *veſtra Apoſtolicaque auctoritate*, & reliquos Epiſcopos oportet reprimere infeſtos, releuare oppreſſos; vt abſque graui (Domino auxiliante) difficultate, ipſi gratanter omni tempore ſacrificare mereamur illæſi.

Ad [c] *vos* quoque *me* [d] reuerti cogit *propoſiti operis* [e] *amica conditio, qui melioribus hactenus operam volui* [f] nauare *ſermonibus, dum* [g] talem rationem exigit toxicata *neceſſitas.* [h] *Mandati cœleſtis* [i] habitatio *nos aut miſcet aut ſeparat; Nec intereſt quæ internalla nos ſegregent, ſi* [k] vnâ in ſupernæ manſionis claue retinentur.

Nec vobis tales nocere valebunt, ſi inuicem adiutorium ferre non diſtuleritis. [l] *Inauditum* autem *genus ſacrilegij eſt, quod mentitæ religionis* [m] honorem præfixi æmuli colorant. *Dehoneſtat* enim *venerandi reuerentiam nominis, qui adiutorem ſe in his quæ in Deum iactat commiſſa pollicetur. Contumeliæ genus eſt quaſi in ſolatio adeſſe ſublimi, iuxta Apoſtolum;* Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? *Quid auribus imperitis* [n] illudunt, *& grauiorem vindictæ ſpeciem* [o] faciunt *eſſe quam culpæ? Si odium* [p] habent, *exceſſibus* emendent. *Cur ergo liberius* [q] condemnant *ſcelera quàm vitant? Sui* profecto *impugnator eſt* omnis qui patres inſequitur aut [r] *detrahere* non formidat. Nihil eſt enim in quo inimicorum tela, (Domino opem ferente) ſuperare non valeatis, *ſi* (iuxta veritatis vocem) talem qualem Dominus præcepit [ſ] *habueritis dilectionem ad inuicem.* Data 15. Kal. Nouemb. [t] Maximo & Olybrio viris Clariſſ. Coſſ.

u aut ſuſpecti ſunt.
x Eccl. 4.
y His verbis vſus pſeudo-Alexand. epiſt. 2. pſeudo-Eleuther. epiſt.
z laboremus.
a Luc. 10.
b ſic pſeudo-Felix II. epiſt. 1.
c Ennodij verba in Apol. pro Symmacho.
d reducit.
e non amica.
f permauare.
g dum captiuam orationem exigit imperioſa neceſſitas.
h ibid. poſt. lin. 23.
i obauditio.
k ſi vnâ in ſuperna manſione conclaui retinemur.
l Ennod. ibid.
m honore coloratis.
n illuditis.
o facitis.
p deberis exceſſib vos mundate.
q condemnatis, vitatis.
r not. phraſ.
ſ Ioan. 13.
t Conſulatus imaginarius.

Rixius

Binius in Notis ex Baron. ad A.D. 526 §. 3.

Consularis (inquit) nota mendosa est, vt patebit ex iis quæ infrà dicemus. Puto hanc referendam esse ad Consulatum Maximi sine collega: qui incidit in A.D. 523.

CENSVRA.

NON sola nota mendax, sed & epistola cui nota est apposita. Plagiarius epistolæ artifex aliena scripta ruspatus, Innocentij, Zosimi, Symmachi & Ennodij dicta suo cœno infecit, vt iam docui.

IOANNIS I. PAPÆ

Epistola. II.

Ioannes Episcopus, omnibus per Prouincias Italiæ constitutis Episcopis, in Domino Salutem.

SAEPISSIME[a] multo *iam* experimento didici, *sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis*[b] crescere & dilatari *augmentis*; *& fides* recta, quæ *non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur & roborat*, vestris in mentibus & operibus per sacerdotale agnoscitur opus & dilatatur.

Quapropter (fratres)[c] *hortor* vos *& moneo*, contra Arianam perfidiam, quæ olim non semel sed sæpe damnata est, & modo in quibusdam reuiuiscit, armari gladio spiritus Sancti, vt eam ita (adminiculante diuina gratia) opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in posterum inueniatur.

Ecclesias[d] verò *Arianorum* vbicunq; inueneritis, *Catholicas* eas diuinis precibus & operibus absque vlla mora *consecrate*; Quia & nos quando fuimus Constantinopoli,[e] tam pro religione Catholica, *quam &* pro regis Theodorici causa negotij, suadente atque hortante, Arianosque extirpante piissimo atque Christianissimo *Iustino orthodoxo Imperatore*,[f] quascunque illis in partibus eorum *Ecclesias* reperire potuimus, *Catholicas* eos (Do-

a *verba Leonis epist.* 70. Quæ sæpissime multa iá experimenta docuerunt.

b perseuerat & crescit augment. & hęc fides Clementiæ vestræ non solum, &c.

c phras. Leon. epist. 2.

d hoc vetuit Cóc. Epaun. cap. 33. Not. phras. pontificalis.

e an alia causa quam religionis suscepta à pontifice? negat qui vitam eius scripsit.

f an discurrit pontifex per prouincias vt Arianorũ, speluncas Deo dicaret? contrarium testatur pontificalis liber.

mino opem ferente) *consecrauimus*. Et quanquam prædictus Theodoricus Rex, [g] eorum *peste tactus intrinsecus, & obuolutus extrinsecus*, nos & omnem [h] regionem nostrã *perdere*, & *gladio* & igne consumere minetur; nolite tamen propterea deficere, sed viriliter in agro Dominico elaborare studete; Et (iuxta veritatis vocem) [i] *nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete qui potest & animam & corpus* [k] mittere *in gehennam*. Et egregius gentium Apostolus inquit, *Non* [l] *enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum, nos autem seruos vestros per Iesum: quoniam Deus qui dixit de tenebris* lumen [m] *splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in* [n] faciem *Christi Iesu. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur:* [o] operamur, *sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur: dejicimur*, & [p] *non perimus, semper mortificationem Iesu* Christi *in corpore nostro circumferentes: vt & vita Iesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui viuimus in mortem tradimur propter Iesum, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Habentes autem eundem Spiritum fidei (sicut scriptum est,* [q] *Credidi, propter quod locutus sum) & nos credimus; propter quod & loquimur. Scientes quoniam qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit & constituet vobiscum. Omnia enim propter vos, vt gratia abundans per* [r] multas *gratiarum* actiones, *abundet in gloriam Dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est noster homo* corrumpatur; *tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Id enim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis; non contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur. Quæ videntur enim temporalia sunt; quæ autem non videntur æterna sunt.*

[s] *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ex Deo ædificationem habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de cœlo est superindui cupientes,*

g Not. phrasim.

h quam regionem possedit Ioannes? alludit Impostor ad hæc pontificalis verba *totam Italiã voluit gladio extinguere*, Theodoricus scil. itẽ *quod si non omnem Italiam gladio perderet.*

i Matth. 10.

k perdere.

l 2. Cor. 4.

m lucem.

n in facie.

o aporiamur.

p sed non.

q Psal. 115.

r multos in gratiarum actione.

s 2. Cor. 5.

pientes, si tamen vestiti & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus [t] spoliari, *sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper & scientes quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, (per fidem enim ambulamus, & non per speciem) audemus autem, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Deum; & ideò contendimus, siue absentes siue præsentes placere* ei. *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis; sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, vt habeatis ad eos qui in facie gloriantur, & non in corde. Siue enim mente excidimus, Deo; siue sobrij sumus, vobis. Charitas enim Christi vrget nos, æstimantes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem* iam *nouimus secundum carnem, etsi agnouimus secundum carnem Christum; sed nunc iam non nouimus. Si qua ergo in Christo noua creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. Omnia autem ex Deo qui reconciliauit nos sibi per Christum, & dedit nobis ministerium reconciliationis; quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.*

Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso.

Adiuuantes autem exhortamur [x] *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te.* [y] *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus in necessitatibus,*

t expoliari.

u Dominum.

x 2. Cor. 6.

y Esai. 49.

in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris; per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores, & veraces: sicut qui ignoti, & cognoti; *quasi morientes, & ecce viuimus; vt castigati & non mortificati; quasi tristes, semper autem gaudentes; sicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes & omnia possidentes. De cætero, fratres,* [z] *gaudete, perfecti estote, exhortamini, pacem habete,* vt *Deus pacis & dilectionis* sit semper *vobiscum*, Amen.

z 2.Cor.13.

Data 3. Idus Iunij Maximo & * Olybrio viris Clariss. Coss.

* Olybrius sine collega Consulatum gessit A.D. 526.

Baron. ad A. D. 525. §. 9. 10.

ACCEDANT adhuc firmissimę autoritates. Quid firmius atque solidius desiderari potest quam publica ad omnes Italiæ Episcopos tunc scripta ab ipso Ioanne Papa circularis epistola? in qua hæc ipsa leguntur verba, *Ecclesias vero Arianorum* &c.— A quonam hæc certius dici possunt, quam ab ipso qui egit? & quorum scriptorum genere fidelius probari valent, quam publica, patenti, cunctisque nota data ab eodem epistola? 10. At ne qua vel leuis saltem de impostura suspicio in aduersariorum refractariam mentem surripere possit, vt vel animo quis eorum fingere valeat epistolam illam spuriam esse atque suppositam; accipe tantę veritatis testem eiusdem seculi scriptorem Gregorium Turonensem, eadem ipsa disertis verbis testantem &c.

Idem ad A.D. 526. §. 3. *Cum in fine data legatur (epist.) 3. Idus Iunij sub Consulatu Maximi & Olybrij, expungendus est Maximus, vtpote superadditus; tam enim Maximus quam Olybrius diuersis annis (vt vidimus) Consulatum gesserunt: nec potuit ea epistola sub Maximo dicta die Iunij dari; nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui mense Augusti eiusdem anni sedere cœpit. Dicendum ergo Olybrij huius anni absque collega Consulatus tempore dictam scriptam esse epistolam: sed & in eo quod habetur ipsa data 3. Idus Iunij deprehenditur error; nam quomodo ita se habere potuit, si 27. mensis Maij idem Ioannes hoc anno sub eodem Consulatu Olybrij mortuus esse ponitur? &c.

* hæc repetit Binius in Notis ad epist. 2. Ioan. 1.

4. Ne autem ex errore diei existimes epistolam ipsam haud esse germanam, sed commentitiam, habes huius seculi scriptorem Gregorium Turonensem eidem adstipulantem verbis istis. *Multi quidem sunt Martyres apud vrbem Romam, quorum historia passionum nobis integra non sunt delata. De Ioanne tamen Episcopo, quoniam Agon eius ad nos vsque non*

non accessit scriptus; quæ à fidelibus comperi, tacere nequiui. Hic cum ad Episcopatum venisset, summo studio hereticos execrans, Ecclesias eorum in Catholicas dedicauit: quod cum Theodoricus Rex comperisset, furore succensus, quia esset secta Ariana deditus, iussit gladiatores per Italiam dirigi, qui vniuersum, quotquot inuenissent, Catholicum populum iugularent. Hæc audiens B. Ioannes, ad Regem ne hæc fierent deprecatus accessit: à quo cum dolo susceptus, alligauit eum, & posuit in carcerem dicens, Ego te faciam, ne audeas contra sectam nostram amplius mussitare. Positus vero sanctus Dei in carcere tantis attritus est iniuriis, vt non post multum tempus spiritum exhalaret, &c.

CENSVRA.

Anastasij narrationem falsam esse non euincunt quę Baron. affert: quandoquidem asystata non sunt, Iustinum Ioannis precibus permotum Arianis sua iura reliquisse, & Ioannem re prospere gesta & ex Theodorici voto reducem ab eodem Theodorico comprehensum & carcere clausum fuisse: potuit enim suscepti muneris partes implere, & alia de causa in Regis Ariani offensionem incurrere. Quid enim si coronatio Iustini, aut subotta de Ioannis fide suspicio *Theodorici bilem accendit? an quicumque à preuaricationis & violatæ fidei labe purus est, læsæ Maiestatis reus aliorumve criminum obnoxius esse non potest?

Gregorij Turon. locus quo pacto epistolę fidem conciliet non video: non enim asserit (quod necesse est, vt eius testimonio fulciatur epistola) Ioannem Arianorum Ecclesias *Constantinopoli, & in Orientis partibus* consecrasse, idque *Iustini suasu*; nihil illi compertum de Epistola Ioannis nomine scripta: quinimò epist. auctoritatem multis modis eleuat: 1. Scribit Ioannem cum ad Episcopatum venisset Ecclesias hæreticorum in Catholicas dedicasse: at epist. id demum factum post legationem susceptam. 2. Greg. in Italia dedicatas Arian. Ecclesias insinuat: epistol. *Constantinopoli, & in partibus Orientis*. 3. Greg. Ioannem carceri mancipatum testatur, cum accessisset deprecaturus pro Catholicis ob consecrationem Ecclesiarum iam peractam periculo expositis: epist. vero Theodoricum infensum Ioanni ob Ecclesias Orientalibus orthodoxis restitutas.

* Beda de 6. ætat. mundi. Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit, inuidia ductus quia Catholicæ pietatis defensor Iustinus eum honorifice suscepisset. Idem in Martyrol. ad 5. Cal. Iunij.

Non igitur sola Consulum nota superaddita, sed totius epist. series suspicionem mouet, quam augent sequentia. 1. Vix tria verba de suo fudit qui eam scripsit: initium Leonis est; maxima pars Apostoli, eaque deprauata: quæ interferuntur pluribus nominibus suspecta, ne dicam inepta.

2. Si vera relatio Gregorij, nulla fuit causa scribendæ epistolæ: quid enim necesse est, ad Ecclesiarum iam consecratarum à Catholicis consecrationem eosdem Catholicos hortari?

3. Infirmissimo epist. scriptor niti videtur argumento, hoc nimirum *Arianorum Ecclesias Catholico ritu consecraui in Orientis partibus. Ergo id vobis attentandum in Italia*. An quicquid licuit sub Imp. orthodoxo,

suasionibus suis animos faciente, audendum fuit in Italia Theodorico Ariano rerum potente, orthodoxis excidium minante? Orientalibus certe Episcopis nullum, Italis certum ex Basilicarum occupatione periculum. Ergo dispar vtrorumque causa.

4. Si (quod asserit epist. scriptor) Ioannes Theodorici mandata non impleuit, suscipere non debuit: si (quod scribit Anastasius) impleuit, præuaricationis turpissimæ, & violatæ religionis reus est Baronij iudicio.

5. Vno verbo, nullo ingenio nulla arte Ioannis factum excusari posse videtur. Siue enim libens Theodorici mandata suscepit; siue (mutata postea mente) neglexit, eoque ipso furentem hæreticum in Catholicorum perniciem impulit; imprudentia sua & temerario ausu sibi & Ecclesiæ nocuit.

FELICIS IV. PAPÆ

Epistola I.

Dilectissimis fratribus omnibus Episcopis per diuersas prouincias constitutis Felix Episcopus in Domino salutem.

a verba Leonis epist. 54. quæ sibi vindica. Pseudo Eleuther. epist. 1. Pseudo-Sixt. II. epist. 2.
b Siric. epist. 1. c. 1.
c Leo epist. 84.
d columnas Ecclesiæ vocant Episcopos, Pseudo-Anaclet. epistol. 2. Pseudo-Zephyr. epist. 1. &c.
e Matt. 5.

MAGNO [a] *munere misericordiæ Dei totius Ecclesiæ Catholicæ multiplicata sunt gaudia*; cum Ecclesiarum status eo viget ordine, quo Apostolorum successores illum statuerunt. Et cum antiqui hostis astutia eum turbari agnoscimus, non modico contristamur mœrore. Quam ob causam, fratres, hortamur vos, monemus & flagitamus, [b] *vt à tramite* Apostolicæ sedis institutis nequaquam recedatis, nec [c] *à capite dissideatis*; sed fidem & ordinem, quem Apostoli & Apostolici viri statuerunt, absque vlla hæsitatione teneatis. Nam si columnæ alicuius magnæ domus ruerint, ipsa postea domus minime stabit: sic & vos, qui [d] *columnæ Ecclesiæ* estis, si labefactari cœperitis, sancta Ecclesia, quæ per vos regitur, tabescit & labitur. Hæc (fratres) quæ dico valdè timenda sunt, & summo moderamine pensanda, atque ne fiant cauenda. Ipsa enim per se veritas ait, [e] *Vos estis sal terræ; quod si sal euanuerit, in quo salietur?*

salietur? Ideò (charissimi) vos moneo quia debitor sum vobis, & valdè vos diligo; & quando bona audio de vobis, nimis sum gauisus; & è contra quando mala, nimis conturbatus.

Ego [f] *vero, quamuis à vobis per longa terrarum atque maris* [g] interualla *disiunctus sim, sum tamen omnino vobis corde coniunctus; idque de Beatitudine vestra erga me modis omnibus confido: quia cum me vicissim diligitis, à me non longe estis.* Vnde [h] *gratias referimus illi grano sinapis,* [i] qui *ex modici despicabilisque seminis specie, ita* [k] *ramis ex eadem radice surgentibus, atq; se distendentibus vsquequaq; diffusis vt in eis volatilia cæli nidificent: gratiaque sit fermento illi,* [l] quod *tribus farinæ satis totius humani generis massam in vnitate consperfit: atque paruo lapidi qui abscissus* est *de monte sine manibus, & occupauit vniuersam faciem orbis terræ; qui ad hoc se vsquequaque distendit, vt* [m] omni *humano genere in vnitatem redacto, totius corpus perficeretur Ecclesia: atque ita* [n] vt *totius compagis pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque à vobis non longe sumus, quia in illo qui vbique est vnum sumus. Agamus ergo ei gratias, qui* [o] *solutis inimicitiis in carne* sua *fecit vt in omni orbe terrarum vnus esset grex, & vnum ouile sub se vno pastore: semper memores, quid nos* [p] egregius *prædicator admoneat dicens,* [q] *Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis.* [r]

Sanctitatis vestræ scripta, quæ ad sedem Apostolicam misistis super quibusdam consultis, [s] *quasi ad caput, vt inde* acciperetis *responsa* vnde [t] *omnis Ecclesia totius religionis sumpsit exordium,* [u] *gratanter* suscepi, & breuiter vobis respondere curaui.

Capitvlvm I.

Vide Pseudo-Clement. epist. 2. & 3.

De Ecclesiarum enim consecratione, & de Missarum celebrationibus, non alicubi quam in sacratis Domino locis, absque magna necessitate fieri debere liquet omnibus quibus sunt nota [x] *Noui* ac Veteris [y] Testamenti præcepta. [z] Tabernaculum vero Mosen Domino præcipiente fecisse & sacrasse, cum mensa &

f verba Gregorij, epist. 36. lib. 4. quæ vsurpat Pseudo-Sixt. II. epist.
g spatia.
h & magis gratias.
i quia.
k ita est.
l quo tribus.
m vt ex humano.
n ita ad totius.
o Eph. 2.
p nos prædic. veritatis.
q Ephes. 4.
r hucusque Pseudo-Sixt. II.
s, sic Innocēt. epist. 4. & ex eo Pseudo-Damas. epist. 5.
t additam. impostoris falsiss. licet à *Petro exordiū Episcopatus cœpisse* scribāt Innoc. epist. 2. Siric. epist. 4.
u Greg. epist. 53. lib. 4.
x profer Noui Testamenti præcepta si potes, nos nulla nouimus.
y Num. 7.
z Tabernaculum fuit cœlestium ὑπόδειγμα teste Paulo Heb. 9.

altari eius, & cæteris vasis vtensilibus ad diuinum cultum explendum legimus; & non solum diuinis præceptis ac precibus ea sacrasse; sed etiam sancti olei vnctione Domino iubente perlinisse nouimus. Qualiter autem hæc facta sint, & quomodo ipsa sacra non alij quam Sacerdotes sacra vnctione delibuti, Dominoque cum vestibus sanctis sacrati, & Leuitæ tractabant, ferebant, erigebant & deponebant; in ipsis institutionibus quæ (Domino iubente) per Mosen conscriptæ sunt, in lege Domini reperitur. Qualiter *ergo* [a] Dauid regum piissimus amplificauerit cultum Dei, & templum Domini ædificare voluit; sed propter multum sanguinem quem effuderat prohibitus est, & ipse collegerat expensas, Salomonque filius eius idipsum quod ipse facere optauerat, iubente & auxiliante Deo perfecit, & templũ cum altari, & reliqua ad diuinum cultum peragendum consecrauit, in libr. Regum inter cetera legitur ita: [b] *AEdificans* (inquit Salomon Domino) *ædificaui* [c] *inhabitaculum tuum*, fortissimum *solium tuum in sempiternum. Conuertitque rex faciem suam, & benedixit omni Ecclesiæ Israel. Omnis enim Ecclesia Israel stabat, & ait: Benedictus Dominus* [d] *Israel, qui locutus est* in *ore suo Dauid* [e] *patrem meum, & in manibus* eius *perfecit dicens: A die, qua eduxi populum meum Israel de AEgypto, non elegi ciuitatem de vniuersis tribubus Israel, vt ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi Dauid, vt esset super populum meum Israel. Voluitque Dauid pater meus ædificare domum nomini* [f] *Dei Israel: & ait Dominus ad Dauid patrẽ meum, Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non ædificabis domum; sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis; ipse ædificabit domum nomini meo. Confirmauit Dominus sermonem suum quem locutus est, stetique pro Dauid patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificaui domum nomini Domini Dei Israel: & constitui ibi locum arcæ, in qua fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de terra AEgypti. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu Ecclesiæ Israel, & expandit manus suas in cœlum, & ait,* [g] Dominus *Deus Israel, nõ est similis tui, in cœlo desuper, & super terram deorsum: qui cu-*

[a] Nota connexionem.
[b] 3. Reg. c. 8.
[c] domum inhabit.
[d] Dominus Deus.
[e] ad Dauid.
[f] Domini Dei.
[g] Domine Deus.

qui custodis pactum & misericordiam seruis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei. Ore locutus es, & manibus perfecisti, vt hæc dies probat. Nunc igitur, Domine Deus Israël, conserua Dauid famulo tuo patri meo quæ locutus es ei; [h] *Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israël: ita tamen, si custodierint filij tui viam suam, vt ambulent coram me, sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc, Deus Israël, firmentur verba tua quæ locutus es Dauid seruo tuo patri meo. Ergo ne putandum est, quod verè Deus habitet super terram? Si enim cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc quam ædificaui? Sed respice ad orationem serui tui, & ad preces eius, Domine Deus meus. Audi* Domine *hymnum & orationem, quam seruus tuus orat coram te hodie, vt sint oculi tui aperti super domũ hanc nocte & die, super domum de qua dixisti;* [i] *Erit nomẽ meum ibi: vt exaudias orationem quam orat in loco isto ad te seruus tuus, vt exaudias deprecationem serui tui, & populi tui Israël, quodcunque orauerint in loco isto, &* [k] exaudias *in loco habitaculi tui in cælo, & cum exaudieris propitius eris. Si peccauerit homo in proximum suum, & habuerit aliquod iuramentum quo teneatur adstrictus; & venerit propter iuramentum coram altari tuo, in domum tuam, tu exaudies* de [l] *cælo & facies, & iudicabis seruos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum, & retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus Israël inimicos suos, (quia peccaturus est tibi) & agentes pænitentiam, & confitentes nomini tuo venerint & orauerint, & deprecati te fuerint in domo hac, exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israël: & reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter* [m] *peccatum eorum, & orantes in loco isto pænitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis* [n] *conuersi fuerint propter afflictionem suam, exaudi eos in cælo, & dimitte peccata seruorum tuorum, & populi tui Israël; & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluuiam super terram* [o] *quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra, aut pestilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & affixerit eum inimicus eius portas obsidens, omnis plaga, vniuersa infirmitas, cunctaque deuotatio & imprecatio quæ acciderit omni homini de populo tuo Israël, si quis* [p] agnouerit

h 2. Reg. 7. 12.
i Deut. 12.
k exaudies.
l in cælo.
m peccata.
n pecc. suis.
o terrã tuam.
p cognouerit.

plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in cælo, in loco habitationis tuæ, & repropiciaberis, et facies vt des vnicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor eius, (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum) vt timeant te cunctis diebus, quibus viuunt super faciem terræ quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena, qui non est de populo tuo Israël, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum vbique) cum venerit ergo, & orauerit in loco hoc, tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, et facies omnia pro quibus inuocauerit te alienigena; vt discant vniuersi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israël: et probent quia nomen tuum inuocatum est super domum hanc quam ædificaui.

Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam quocunque miseris eos orabunt te contra viam ciuitatis quam elegisti, & contra domum quam ædificaui nomini tuo, q orationes *& exaudies in cælo* [q] orationem *eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum. Quod si peccauerint tibi, (non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captiui ducti fuerint in terram inimicorum longè, vel propè, & egerint pœnitentiam in corde suo, in loco captiuitatis, & conuersi deprecati fuerint te in captiuitate sua, dicentes, Peccauimus, inique egimus, impie gessimus, & reuersi fuerint ad te in vniuerso corde suo, & tota anima sua in terra inimicorum suorum ad* r fuerint. *quam captiui ducti* [r] fuerant, *& orauerint te contra viam terræ suæ quam dedisti patribus eorum, & ciuitatis quam elegisti, & templi quod ædificaui nomini tuo, exaudies in cælo, in firma-* f orationes. *mento solij tui* [f] orationem *eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum, & propitiaberis populo tuo qui peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum quibus præuaricati sunt in te; & dabis misericordiam coram eis qui captiuos habuerint, vt misereantur eis: Populus enim tuus est, & hæreditas tua, quos eduxisti de terra Aegypti, de medio fornacis ferreæ, vt sint oculi tui* t exaudias. *aperti ad deprecationem serui tui & populi tui Israël, &* [t] exaudies *eos in vniuersis pro quibus inuocauerint te. Tu enim separasti eos tibi in hæreditatem de vniuersis populis terræ, sicut locutus es per Mosen seruum tuum, quando eduxisti Patres nostros* u de Ægypto. [u] de terra Ægypti, *Domine Deus. Factum est autem cum complef-*

compleſſet Salomon orans Dominum omnem orationem, & deprecationem hanc, ſurrexit de conſpectu altaris Domini. Vtrumque enim genu in [x] terra *fixerat, & manus expanderat* [y] ad *cælum. Stetit ergo & benedixit omni Eccleſiæ Iſraël voce magna dicens; Benedictus Dominus qui dedit requiem populo ſuo Iſraël, iuxta omnia quæ locutus eſt. Non cecidit, ne vnus quidem ſermo,* [z] in *omnibus quæ locutus eſt per Moſen ſeruum ſuum. Sit Dominus* [a] *noſter nobiſcum ſicut fuit cum patribus noſtris, non derelinquens nos, neque proiciens, ſed inclinet corda noſtra ad ſe, vt ambulemus in vniuerſis viis eius, & cuſtodiamus mandata eius, & cæremonias,* [b] *& iudicia, quæcunque mandauit patribus noſtris; & ſint ſermones mei iſti quibus deprecatus ſum coram Domino, appropinquantes Domino Deo noſtro die ac nocte, vt faciat iudicium ſeruo ſuo, & populo ſuo Iſraël per ſingulos dies;* & *ſciant omnes populi terræ quia Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt vltra abſque eo. Sit quoque cor noſtrum perfectum cum Domino Deo noſtro, vt ambulemus in Decretis eius, & cuſtodiamus mandata eius, ſicut & hodie. Igitur Rex & omnis Iſraël cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactauitque Salomon hoſtias pacificas quas immolauit Domino, boum viginti duo millia, & ouium centum viginti millia; & dedicauerunt templum Domini, rex &* [d] *filij Iſraël. In die illa ſanctificauit rex medium atrij, quod erat ante domum Domini: fecit* autem [e] *ibi holocauſtum & ſacrificiũ, & adipem pacificorũ;* [f] quia *altare æneum quod erat coram Domino minus erat, & capere non poterat holocauſtum & ſacrificium* [g] *adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo feſtiuitatem celebrem: et omnis Iſraël cum eo, multitudo magna ab introitu Emath, vſque ad riuum Aegypti coram Domino Deo noſtro, ſeptem diebus & ſeptem diebus, id eſt, quatuordecim diebus; & in die octaua dimiſit populos.*

Iudæi ergo loca, in quibus Domino ſacrificabant, *diuinis* habebant ſupplicationibus conſecrata: nec in aliis quam in Deo dicatis locis munera Domino offerebant. Si [h] *enim* Iudæi, [i] *qui vmbra* legis *deſeruiebant,* hæc faciebant: multo magis quibus veritas patefacta eſt, & [k] *gratia & veritas per Ieſum Christum data eſt,* [l] templa Domino ædificare, & (prout melius poſſumus) ornare, eaque diuinis precibus & ſanctis vnctionibus

x in terram.
y in cælum.
z ex omnibus bonis.
a Dominus Deus.
b cærem. eius.
c vt ſciant.
d & omnes filij.
e fecit quippe holoc. ibi.
f quoniam.
g & adipem.
h non cohærent hæc præced.
i Heb. 8.
k Ioan. 1.
l templum Iudaïcum typus fuit cœli teſte Apoſtolo Hebr. 9. non templorũ noſtrorũ: niſi quis per templa Christianorum pios ipſos intelligat cum Petro 1. epiſt. c. 2. & Paulo Eph. 2. Eccleſia enim quotidie ædificanda, ornanda piis moribus, dicanda precibus, vngenda Spiritu Sancto.

suis cum altaribus, & vasis, vestibus quoque & reliquis ad diuinum cultum explendum vtensilibus, deuote & solenniter sacrare, & non in aliis locis quam in Domino sacratis, ab Episcopis, & non à Chorepiscopis,[m] qui sæpe prohibiti sunt, nisi (vt prædictum est) summa exigente necessitate, Missas celebrare, nec sacrificia offerre Domino debemus. Et hoc (si summa necessitas agere compulerit) non in domibus, quia in sacris canonibus sacrificia [n] *in domibus* offerri prohibita sunt; sed in [o] *tabernaculis* diuinis precibus à pontificibus dicatis, & in mensis Domino sacratis, & sacra vnctione à pontificibus delibutis, pro summa (vt præfixum est) necessitate & non pro libito cuiusquam & pigritia agatur. [p] *Satius ergò est*, [q] *Missam* non *cantare*, aut *non* [r] *audire, quam* in illis locis *vbi* fieri *non oportet*: nisi (vt sæpedictum est) pro summa contingat necessitate; quoniam necessitas non habet legem. Vnde scriptum est, [f] Vide *ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed* [t] *in* loco *quem elegerit Dominus Deus tuus*. Et in Exodo legitur: *Vos vidistis* [u] quia *de cælo locutus* sum *vobis: Non facietis Deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis: altare de terra facietis mihi, & offeretis* [x] *super* illud *holocausta & pacifica vestra: oues vestras & boues in omni loco in quo fuerit memoria nominis mei*. Et sicut non alij quam sacrati Domine sacerdotes debent *missas cantare*, nec sacrificia super altare offerre: sic nec in aliis, quam in præfatis Domino sacratis locis *Missas cantare*, aut sacrificia offerre licebit. Si autem, vt legitur in Concilio [y] Laodicensi cap. 26. *quod hi qui non sunt ab Episcopis ordinati, tam in Ecclesiis, quam in domibus exorcizare non possunt*: multo magis maioris gradus ministeria nisi ab eis qui ad eos gradus sunt sacrati, quibus fungi debent officia agi vel sacrificia offerri licet. Quod autem (vt paulo superius prælibatum est) oblationes in domibus offerri non debent, in eodem Concilio cap. 58 prohibitum habetur; ita [z] *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis & presbyteris*. Solennitates vero dedicationum Ecclesiarum & sacerdotũ per singulos annos solenniter sunt celebrandæ, ipso [a] Domino exempla dante; qui ad festum dedicationis templi,

m hoc falsum esse iam docui: Vide pseudo-Damas. epist. 5.
n Concil. Laodic. c. 58.
o An idem tibi sunt templum & tabernaculum?
p imitatur impostor Conc. Paris. sub Ludouico Pio lib. 1. ca. 47. & Capitular. libr. 7. c. 334.
q phrases seculorum posteriorum.
r Greg. epist. 18. lib. 3.
f caue. Deut. 12.
t in eo. hæc locum non habent sub N. T. vide Malach. 1. & Ioan 4.
Exod. 20.
u quod. sim. facietis mecum.
x super eo.
y Concil. Laod. c. 26. secundum vers. Dion.
z Concil. Laod. cap. 58. ex eadẽ versione.
a Dominus non dedit formam Christianæ obseruantiæ, sed legalia impleuit sub lege factus pro nobis.

templi, omnibus, id faciendo, dans formam cum reliquis populis, eandem festiuitatem celebraturus venit, sicut scriptum est, *facta*[b] *sunt Encænia in Hierosolymis, & hyems erat: Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.* Quod[c] autem octo dierum sint Encænia celebranda, in libro Regum, peracta dedicatione templi, reperies.

2. De[d] Ecclesiarum vero consecratione, quoties dubitatur, & nec certa scriptura, nec certi testes existunt à quibus consecratio sciatur: absque vlla dubitatione scitote eas esse consecrandas, ne talis trepidatio faciat deteriorationem; *quoniam monstratur* esse *iteratum quod* nescitur factum.

His, fratres, testimoniis scripturarum,[e] Apostolica auctoritate confirmatis; consultis vestris breuiter respondisse sufficiat. Vobis tamen præuidendum est, [f] omnibus prædicandum, vt illicita non agantur, & Domini *præcepta conseruentur* & fideliter *peragantur.*

Rogamus[g] *autem vos, fratres*, (vt dicta Apostoli replicemus) *corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes; videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini in inuicem & in omnes, semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite: Hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Omnia autem probate; quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.* Data Kal. Martij,[h] Lampadio & Oreste viris Clariss. Coss.

b Ioan. 10.
c Hoc nihil
c Hoc nihil ad Christianos, fuit enim ceremoniale.
d Hæc desumpta sunt è penu Leonis epist. 92. ca. 15. impostor verba Leonis arripuit, sententiam non expressit.
e quasi vero auctoritas scripturę nutet si Rom. sedes confirmationem suam neget.
f nos. phras.
g 1. Thess. 5.
h A.D. 530.

Baron. ad A. D. 530. §. 1.

Extat eius epistola data hoc anno sub dictis Coss. Kal. Martij, ad omnes episcopos de Ecclesiarum consecratione, &c.

CENSVRA.

IMPVRVS Agyrta sub Felicis IV. larua latens, longum trahit Scripturæ sacræ, Leonis, & Gregorij sententiarum syrma, cui paralogismos multiplices, & pudenda fœdæ inscitiæ ἐνδείγματα adsuit, vt supra pro instituti ratione breuiter docuimus.

FELICIS IV. PAPÆ

Epist. II.

Exhortatoria ad Sabinam.

a Epist. 13. Innocẽtij ad Iulianam.

INGVLARE [a] *membrum Ecclesiæ, tuæ religionis amplitudinem existere, & à nobis reuerendissime coli, satis est omnibus manifestum. In ipso enim apice nobilitatis multò nobiliorem Ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione præceptis eius obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris.* [b] Summa virtus est *vicisse gloriam carnis; &* magna *est Christi* gratia, *nobilitatem moribus superasse, Domina filia meritò illustris. Certa igitur, existens dilectissima, vitæ huius (quæcumque sunt) spatia æternis diuinisque officijs illustrare contende, vt qui insignem te præstitit, reddat sibi per secula clariorem.* [c]

b summæ virtutis est magnæ Christi gratiæ.

c sequẽtia ad finem habet Pseudo Dionys. epist. 1.

Quapropter tuam hortamur dilectionem, vt [d] *bonum, quod cœpisti,* semper *implere* non differas; quia [e] *non laudatur initium sed finis.* Sapientiam [e] *enim* te hortamur diligere & scrutari, vt rationabiliter & sapienter disponas, & [f] iudices ea, quæ tibi commissa sunt, dicente Domino per Prophetam, [g] *Erudimini qui iudicatis terram.* Time ergo [h] *Dominum,* & mandata eius serua, & dilige eum totis visceribus, *& proximum tuum sicut teipsum.* Deus [i] *altissimus creauit* sapientiam *in Spiritu sancto, & vidit & dinumerauit* ea terram, *& mensus est, & effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem: secundum datum suum* [k] *præbuit illam diligẽtibus se. Timor* [l] *Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium* in [m] *longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur. Dilectio Dei honorabilis sapientia; quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam* [n] *in visione & in agnitione magnalium suorum. Initium sapientiæ timor Domini, & cum fidelibus in vulua concreatus est, & cum electis fœminis graditur, & cum iustis & fidelibus agnoscitur. Timor Domini, scientia religiositas. Religiositas custodiet, & iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium*

d imitatur Greg. epist. ad Augustini socios quam Beda recitat lib. 1. cap. 23.

e etiam.

f qualeiudicium mulieri cõmissum.

g Psal. 2. ineptæ Prophetæ ad reges verbi ad mulierculam torquet impostor.

h Deum.

i Eccl. 1. 9. &c.

k & præbuit.

l Eccl. 1. 9.

m gaud ũ & longit. Pseudo Dionys. in longitudine.

n cum.

gaudium dabit. Timenti Dominum [o] bene erit, in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientiæ est timere [p] Dominum, & plenitudo à fructibus illius. Omnem domum illius implebit [q] à generationibus, & receptacula à thesauris illius. Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem & salutis fructum; & vidit, & dinumerauit eam; vtraque autem sunt dona Dei, scientia & intellectus prudētiæ. Sapientia compartietur, & gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientiæ, est timere Dominum, & [r] rami illius longæui. In thesauris sapientiæ intellectus & scientiæ religiositas, execratio autem peccatoribus sapientia. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari; iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est. Vsque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis. Bonus sensus vsque [s] ad tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientiæ, significatio disciplinæ; execratio autem peccatori cultura Dei. Fili concupiscens sapientiam [t] serua iustitiam, & Deus præbebit illam tibi. Sapientia enim & disciplina timor Domini; & hoc quod beneplacitum est illi, fides & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius. [u] Contumax non sis, & incredibilis Timori Domini, & ne accesseris ad illum [x] duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris [y] labijs tuis. Attende in illis; ne fortè cadas, & [z] ponas scandalum animæ tuæ, & [a] adducas inhonorationem tibi, & reuelet Deus absconsa tua. Pro fide & iustitia, ac pro salute animæ [b] certa semper, & pro adiutorio fratrum viriliter age, vt à Domino recipias remunerationem. Scriptum est enim, [c] fili conserua tempus, & deuita à malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est [d] enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens [e] gratiam & gloriam. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam, nec aduersus animam tuam mendacium. Non reuerearis proximum tuum in casu [f] tuo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore [g] eius. In lingua enim [h] agnoscitur sapientia, & sensus, & scientia, & doctrina in [i] verbis veritatis, & firmamentum in operibus iustitiæ. Non contradicas veritati vllo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subjicias te homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluminis. [k] Pro iustitia ago-

o Deum.
p Deum.
q impleuit.
r rami enim.
s vsque in tempus.
t Pseudo-Dion Sēten-tiam cō. erua.
u Pseudo-D.onys. eius.
x cum.
y In labiis.
z versio quā secutus Augu. in speculo.
a versio vulg.
b Pseudo-Dion. animæ tuæ.
c Eccl. 4.
d Pseudo-Dionys.
e gloriam & gratiam.
f suo, Pseudo-Dion.
g decore suo.
h dignoscitur.
i verbo sensati.
k August. lib. speculi vet. versio fulminis vulgata fluuij, sic & Pseudo-Dionys.

nizare pro anima tua, & vſque ad mortem certa pro iuſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. [l] *Noli citatus eſſe in lingua tua, & inutilis, & remiſſus in operibus tuis. Noli eſſe ſicut leo in domo tua, euertens domeſticos tuos & opprimens ſubiectos tibi. Non ſit tibi manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta.*

l Pſeudo-Dion. inimicos tuos, & eos euertet viriliter.

His *fulta* [m] ſcripturarum auctoritatibus, ſemper ſta *recta*, & à via veritatis ne auertaris; vt gratiam Dei [n] acquiras, & bonorum hominum amicitia [o] fruaris; *tantoque* [p] tua voluntas *facilius ab amore huius ſeculi* [q] *exeat, quanto & impellitur dum vocatur.* [r] *Nam nos & praeſentes vos videre cupimus, & abſentibus per epiſtolam ſaltem colloqui deſideramus. Vnde & optamus, vt vos B. Petrus Apoſtolorum princeps, ad ſua limina feliciter perducat; quatenus in omnipotentis* [ſ] *gratia, perfrui veſtra praeſentia mereamur.*

m Pſeudo-Dion. fultus. rectus.
n Pſeudo-Dion. ſemper acquiras.
o fruaris.
p verba Gregor. epiſt. 70. lib. 9.
q Pſeudo-Dion. mens exeat.
r eiuſd. verba epiſt. 79. li. 7 indict. 2.
ſ Dei gratia.

Data 12. Kal. Nouemb. Lampadio & Oreſte viris Clariſſ. Coſſ.

Baron. ad A.D. 530. §. 1.

EXTAT rurſum alia eiuſdem argumenti ſub iiſdem Coſſ. data, ſed perperam 12. Kal. Nouembris, quo tempore non amplius Felix, ſed Bonifacius II. Romanae Eccl. Pontifex praeſidebat: facile enim accidiſſe potuit vt loco Bonifacij, Felicis nomen fuerit appoſitum. Dolemus res eiuſdem Papae Felicis ob iniuriam temporum admodum ieiunas eſſe relictas &c.

Binius in Notis.

Data 12. Cal. Nouemb.) Haec Chronologia menſtrua mendoſa eſt. Nam hoc menſe Bonifacius Pontifex creatus erat, vt patet ſupra.

CENSVRA.

His addo primam epiſtolae partem Innocentio, 2. Syracidae, 3. Gregorio reſtituendam eſſe.

BONIFA-

BONIFACII II. PAPÆ

Epistola.

Ad Eulalium [a] *Alexandrinum Episcopum, de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ, directa.*

Bonifacius Episcopus Eulalio coëpiscopo salutem

OLIM [b] *ab initio tantam percepimus à B. Petro Apostolorum principe fiduciam, vt habeamus authoritatem* vniuersali Ecclesiæ (auxiliante Domino) subuenire, & quicquid nociuum est autoritate Apostolica corrigere & emendare.

Ad hoc [c] enim [d] diuinæ dispositionis *prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos; vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorum* [e] generaretur *administratio singulorum. Neque enim vniuersitas aliâ* [f] poterit *ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia vero quæque creatura in vna eademque* [g] æqualitate *gubernari vel viuere non potest, cœlestium militiarū* [h] exempla *nos* instruunt: [i] *quia dum* sint *Angeli*, sint *Archangeli, liquet* [k] quia *non æquales* sunt, *sed in potestate & ordine (sicut nostis) differt alter ab altero. Si ergo inter hos, qui sine peccato sunt,* [l] constet istam esse distinctionem; *quis hominum abnuat* [m] *libenter* illorum *se dispositioni submittere?* [n] Hic enim *pax & charitas mutuâ se vice complectuntur; & manet firma* [o] concordia, ac *in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur vnumquodque salubriter tunc completur officium, cum fuerit vnus ad quem possit recurri præpositus.* [p]

Vota [q] *nostra charitatem tuam latere nolumus, ne qui parti-*

a Nullus Eulalius tēpore Bonifacij Alexādrino insedit throno. Hard. ng. art. 4. ad prouoc. & sect. 28. de primatu Papæ, ad Eulaliū Thessalonicensem datam vult hāc epist. sed fide caret eius assertio.
b Leonis verba epist. 24. ab initio: eadem vsurpāt Pseudo-Zephyrin. epist. 2. Pseudo-Dionys. epistol. 2. Pseudo-Liberius epist. 13.
c Gregorij verba epist. 52. lib. 4.
d dispēsationis diuinæ.
e gereretur.
f poterat.
g qualitate.
h exemplar nos instruit.
i sunt Angeli & sunt.
k quod non sunt.
l ista constat esse dist.

m huic se libenter disp. n adde ex Greg. *cui nouit etiam Angelos obedire? Hinc etenim.* o concordiæ in. p hucusque Pseudo-Dionys. ex Gregor. & Leone. q epistola Hormisdæ 64. ad verbum.

ceps fuit solicitudinis, gaudiorum fructus red datur extorris. Et ideò[e] Carthaginensem *Ecclesiam ad communionem nostram redisse (Domino propitiante) tradentibus significamus alloquijs; & mandatorum quæ legatis*[f] *dedimus seriem in omnibus fuisse completam. De qua parte, vt ad dilectionem tuam plenius*[t] perfecte *gaudium perueniret, libelli*[u] Eulalij *fratris & consacerdotis nostri* Carthaginensis[x] *Episcopi*, & Iustiniani *Clementissimi principis Orientis, sacrarum literarum exemplaria pariter credidimus destinanda; indicantes nihilominus per Orientis partes plurimos Episcopos sic fecisse. Superest, vt à nobis competentibus precibus Diuinitas exorata concedat, quatenus de aliarum quoque Ecclesiarum redintegratione gratulemur. Ea verò quæ significare curauimus, in eorum Sacerdotum, qui fraternitati tuæ vicini sunt, curabis perferre notitiam; vt & ipsi de affectu tantæ rei gratias nobiscum cælestis misericordiæ beneficijs referre non cessent.* Aurelius enim præfatæ Carthaginensis Ecclesiæ olim Episcopus cum[y] collegis suis (instigante Diabolo) superbire[z] temporibus prædecessorum nostrorum Bonifacij atque Cœlestini, contra Romanam Ecclesiam cœpit; sed videns se modo peccatis Aurelij Eulalius à Romanæ Ecclesiæ communione segregatum, humilians recognouit se, pacem & communionem Romanæ Ecclesiæ petens,[a] subscribendo vna cum collegis suis, damnauit *Apostolica autoritate*[b] omnes Scripturas quæ aduersus Romanæ Ecclesiæ priuilegia factæ quoquo ingenio fuerunt.

e Constantinopolitaná.
f legatis nostris.
t perfectum.
u Ioannis.
x Episc. Constantinopolitani & Iustini.
y Augustino scil. &c.
z cõtrouersia mota non ab Africanis superbientibus sed à Zosimo vrbico Papa cristas erigẽte. vide commonitorium ab ipso legatis datũ, inter acta Concilij Carthag. habiti 8. Cal. Iunij Montano & Plinta Coss. A. D. 419.
a non opus fuit Eccles. Rom. cõmunionẽ petere quæ tunc Afris denegata non est.
b si quod Episcopi decernunt *Apostolica auctoritate* decernitur, quid sibi peculiare vindicat Romanus cui supparasitaris Alastor?

CENSVRA.

PRAECEDENTEM epistolam ab impuro consarcinatore ex pannis male consutis compaginatam esse iam demonstrauimus, superest vt aduersariorum de ea sententiam audiamus.

Bellarmin. de Rom. Pontif. lib. 2. c. 25.

Resp. Primum, valdè mihi eas epistolas esse suspectas; nam imprimis pugnare videntur cum iis quæ diximus de cõiunctione Augustini, Eugenij, Fulgentij & aliorum Africanorum cum Rom. Ecclesia. Deinde Eulalius Alexandrinus, cui Bonifacius scribere videtur, nullus fuit, aut certe eo tempore non fuit, vt patet ex Chronologia Nicephori Constantinopolitani. Præterea Bonifacius significat in epistola sua, Iustino imperante se scribere, at Iustinus obierat

obierat antequam Bonifacius sedere inciperet, vt ex historiis omnibus constat. Adhæc epistola quæ Bonifacio adscribitur tota fere constat ex duobus fragmentis; quorum alterum sumptum est ex epistola Hormisdæ Pontificis ad Ioannem, alterum ex epistola S. Gregorij ad Episcopos Galliæ, quæ est 52. libri 4. At S. Gregorius eo tempore nondum erat natus, neque credibile est Gregorium à Bonifacio illa verba sumpsisse, siquidem stylus omnino Gregorianus est.

Baron. in Not. Martyrol. ad 16. Octob.

Scias falsam esse & adulterinam epistolam illam quæ fertur nomine Bonifacij II. Rom. pontif. ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, quæ edita habetur Tom. 2. Concil. recentioris edit. Si hæc (*Eccl. Afri. schismaticam Romanæ reconciliatam*) vera sunt, certe quidem expungendi essent ex albo sanctorum quotquot martyres & confessores illo ipso tempore in Africana Ecclesia sunt coronati Martyrio, vel egregiæ sanctitatis meritis claruere: quos ipsos S. Rom. Ecclesia in suo Martyrologio vel inter martyres numerauit, vel inter confessores adscripsit: cum exploratissimum sit mille sententiis Cypriani, Augustini & aliorum omnium S. Patrum extra vnitatem Ecclesiæ nec posse esse Martyrium nec aliquam sanctitatem. Quin amplius ex collegis Aurelij, qui ea epistola in crimen vocantur, inter alios fuisse constat ipsum Patrem Sanctiss. Augustinum, Cathol. Ecclesiæ iubar fulgentissimum; qui, vt eadem caligine schismatis obscuratus, è Classe S. E. Doctorum, è numero sanctorum, necdum ex Martyrologio, sed & è Sacro Rom. Ecclesię Calendario (si illæ veræ sunt literæ) delendus esset. Nam post prædictum Aurelium, intra præfatum temporis spatium, decessisse ipsum certissimum est. Quid numerem Fulgentios, Eugenios, & alios fere innumeros clarissimos Sanctitate & doctrina viros, eadem cum prædictis sorte censendos? Ecce in quod discrimen vnus Isidorus Mercator illatum epist. Collector res nostras adduxit, vt ex ea parte periclitari videatur Ecclesia, si quæ ipse collegit vel potius effinxit, firma certaque esse dixerimus. Testimonium illi perhibeo (vtar verbis Apostoli) quod *Zelum* habuit, *sed non secundum scientiam*, vt quia sibi visa est paulò ardentior altercatio Aurelij Episcopi Carthaginensis, Augustini & aliorum Africanorum Episcoporum cum Bonifacio & Celestino Rom. pontificibus in causa Apiarij presbyteri: ea epistola nomine Bonifacij conficta, sarciendum quod scissum putabat, existimarit: facessant hæc; non innititur vel fulcitur paleis Dei Ecclesia quæ est *columna & firmamentum veritatis*. Sed detegamus technam, & aperiamus imposturam, &c. Rom. 10. 1. Tim. 3.

Ibid. Postquam varia (vt probaret communionem Eccl. Africanę cum Rom.) congessit testimonia Concil. Afric. cap. 102. Augustin. epist. 162. 163. Prosperi de promiss. cap. 30. Celestini in epist. ad Gal-

los, Vincentij Lerin. cap. 42. & 43. aduerſ hæreſ. Leonis in epiſt. 85. Concil. Rom. ſub Hilare Rom. Martyrologij, Victoris de perſec. Vandal. lib. 1. & 2 Gregorij Turon. de gloria Martyr. cap. 25. 30. & 79. Subiungit, Ipſas iam confictas nomine Bonifacij Papæ literas attendamus. Inſcriptæ in primis habentur ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum. Sane quidem non tantum prædicti Papæ temporibus nullus eius nominis in Alexandrina Eccl. ſediſſe reperitur;(ſedit namq; eo tẽpore Timotheus eius nominis tertius, idem que hæreticus) ſed nec prioribus vel poſterioribus temporibus aliquis eius ſedis Epiſcopus nominatus reperitur Eulalius ab his qui ſcripſerunt Catalogum Epiſcoporum Alexandrinorum. Quod inſuper in eadem epiſtola mentio habetur de altero Eulalio tunc Epiſcopo Carthaginenſi, qui libellum pro communione adipiſcenda Bonifacio dicitur obtuliſſe, ignorauit qui illa finxit, res illorum temporum geſtas in Africa; quando regnante Gilimere rege Ariano, nullus erat relictus in Africa orthodoxus Antiſtes; qui antea fuerant exturbati nec eo ſunt amplius reuerſi, donec capto Gilimere Iuſtinianus Imp. debellata Africa pulſis Arianis, omnes Eccleſias reſtituit orthodoxis. Ecce, ex prædictis omnibus literarum illarum impoſturam, & merces Mercatoris agnoſcis, &c.

Idem Annal. Tom. 5. ad A. D. 419. §. 92.

Nec parcendum illi, qui ignoratione rerum geſtarum, ex turbis his actus in fugam, quæſiuit (quod piis non licet) in mendaciis latebras.---quid improbe improbus finxit impoſtor? ---quam enorme excogitauit commentum? Finxit Bonifacij II. Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſc. Alex. &c. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, ſed callidus veterator, &c.

§. 93. & 94. repetitis probationibus quibus vſus fuerat in Notis ad Martyrol. addit. Inſuper dum inconcinnus effictor in eadem epiſtola meminit Iuſtini tunc regnantis Imperatoris, quam apertè ſe mentium eſſe ſignificat? Etenim eo tempore Bonifacij non Iuſtinus ſed Iuſtinianus regnabat in Oriente. Vides, Lector, quot quantiſque certis demonſtrationibus res tibi facta ſit nota, cum vel vna tantum ex adductis hic rationibus pluſquam ſatis eſſe potuerit ad arguendam epiſtolæ falſitatem: & intelligis quantò periculo recipiantur indiſcuſſa quæque Rom. pontificum nomine edita. Vide eundem ad A. D. 430. §. 5.

Binius in Notis ad Concil. 6. Carthag.

Impoſtorem & mendaciorum frigidum concinnatorem, callidumque veteratorem fuiſſe oportuit, qui epiſtolam illam plurimis mendaciis ſcatentem nomine Bonifacij II. ad Eulalium aliquem Alexandrinum Epiſcopum tempore Iuſtini Imperatoris mendaciter ſcriptam excogitauit, &c.

Idem

Idem Baronij indiuiduus assecla, in notis ad hanc epist. repetit pene ad verbum quæ Baronius habet in notis ad Martyrol. iam citatis.

Posseuin. Apparat. Sacr. verbo Bonifacius.

Ex Baronio & Bellarmino Bonifacij II. nomine conficta fuit ab impostore epistola ad Eulalium Alexandrinum &c.

Gretser in defens. Bellarmini col. 800. confirmat censuram à Bellarmino scriptam lib. 2. de pontif. Rom. cap. 25.

male Posseuinus pro Basilio, Eulalium substituit.

EXEMPLAR PRECVM

[a] eius & Iustiniani prædicti principis.

a Eulalij scil.

RIMA [b] *salus est, rectæ fidei regulam custodire, & à constitutis patrum nullatenus deuiare; & quia non potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia dicentis;* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *Et hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes* qui cõtra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices.

b verba libelli ab Hormisda missi ad Ioan. Nicopolitanum, & libelli Ioan. Cõstãtinopoli. & epist. 51. Hormisdę eadem habet epist. 3. Pseudo Eusebij.

[c] *Sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per omnia, spero vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear: in qua est integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas; promittens* [d] *sequestratos à communione Ecclesiæ Catholicæ, id est non consentientes sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Quod si in aliquo à professione mea deuiare tentauero, his quos damnaui complicem mea sententia me esse profiteor. Hanc autem professionem meam manu mea subscripsi, &* [e] Bonifacio *sancto & venerabili Papæ vrbis Romæ direxi;* damnans & antecessores & successores meos, & omnes qui S. Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ priuilegia cassare nituntur.

c verba eiusdem libelli ex epist. Hormisdæ 51.

d in sequenti tempore sequestratos.

Hinc [f] *enim supernæ misericordiæ documentum perdocetur,*

e Hormisdæ.

f versio è Græco epist. 80. Hormisdæ, quæ act. 5. Concilij Constant. sub Menna relecta est.

quando & mundani principes cauſas fidei cum reip. ordinatione coniungunt, & Eccleſiarum Præſules, quod ad diſpenſationem ſuam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus enim indigebat poſt diſcordiæ procellas religio Chriſtiana rectoribus, qui compreſſis prouida diſpenſatione turbinibus, diu peregrinatam pacem depulſa tempeſtate reducerent; vt in futura poſt ſecula ad propoſiti ſui exempla tendentes, ſibi adſcribendum indubitanter oſtenderent quicquid Domino placitum poſteris pro ſua imitatione feciſſent. Benedicamus Dominum, fratres chariſſimi, *noſtris hoc diebus fuiſſe conceſſum, & totis orationum, & curarum viribus adnitamur, vt quæ Dei ope bene cœpta ſunt ipſo adiuuante per omnia compleantur. Sperandum enim eſt, vt ad compagem corporis ſui reliqua quæ adhuc diuiſa ſunt membra feſtinent, & potioribus minora non diſcrepent. Ad quod, cum me dilectio tua Chri-*

g εἰς ὃ διεγείρει *ſtianæ ſtudio charitatis hortatur, debet* [g] *quod inuitat ſequi; & quod amandum ſuadet amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes per religioſam patientiam, par etiam præmium de boni*

h ἐκβάσει. *operis ſperamus* [h] affectu. *Nec enim difficultatibus eſt cedendum. Non* enim *fatigatur aſperis fides; nec ad cælorum ardua per*

i Gal. 6. *procliue tenditur, nec* [i] *remunerationem citra laboris exercitium quis meretur. Vnde ne facientes bona deficiamus, ſpecialiter ad-*

k Pſal. 105. *monemur, etiam teſtante Pſalmiſta;* [k]Beati, qui cuſtodiunt iuſtitiam in omni tempore: *Quia non initium laboris remunerationem præmij conſueuit inuenire, ſed terminus. Ergo ſtudium ſolicitudinis aſſumentes, quibus eſt vna in communione*

l ἐν κοινωνίᾳ καὶ πίστει. [l]*ſocietas* & credulitas; *quemadmodum de vnitate ſedis Apoſtolicæ & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ pariter exultamus in Domino, ita de reliquorum quoque (ſicut* [m] affectione *mones) re-*

m ἐνδιαθέτως *dintegratione lætemur, & curemus præmium, vt fidem integritatemque noſtram immaculatam ab omni contagione ſeruemus.*

n τιμιώτατε. *Noſti enim, frater* chariſſime, [n] ac ſanctiſſime; [o] *quia Eccle-*

o ποῖοι.

p αὐθεντία. *ſiaſtica ſeruant vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tu-*

q ἴασις. *eatur inſidiis, per quam etiam canonum cuſtoditur* [p] integritas.

r καλοθελῶς. *His in robore ſuo omni circumſpectione ſeruatis,* [q] remedia *ſpe-*

ſ ἀπάνουργος. *rantibus conſeruantur. Habet enim Eccleſiaſticarum ordo regu-*

t ἀσφαλῶς.

u καὶ χωρὶς μέμψεως ἢ κινδύνου, ἐφόδου πλαίνης ἰσχύσεις προσελθεῖν ἀγαπητέ. *larum, & ipſius forma iuſtitiæ, vt medicina rationabilis* benigne *&* [r] *fideliter ſperantibus non negetur; nec quiſquam eſt ita ab humanitate diſcretus, quem non à rigore diſtrictionis inclinet* [ſ] *cauta ſimplicitas. Sed vt* [t]cautè hoc, [u] cæteraſque querelas, aut

ſas, aut errores alicuius æui valeas expedire, dilectiſſimè *frater, perſonam meam te in hoc oportet induere; ſcientem in huiuſmodi cauſis (ſicut prædictum eſt)* [x] quid cauendum ſit, *& ita omnia* [y] præuidendum, *vt à te non ambigas rationem diſpenſationis huius Deo eſſe reddendam. Ita tamen, vt eos qui vobis fuerint communione ſociati, vel per vos ſedi Apoſtolicæ veſtræ nobis ſcripta declarent, quibus etiam & quam continentiam libellorum obtulerint inſeratur.*

Sic [z] quoque *humilitatem* [a] debemus tenere *in mente*, vt inde *ordinis noſtri dignitatem ſeruemus in honore; quatenus in nobis nec humilitas timida nec* [b] ratio *ſit ſuperba.*

[c] *Omnipotens Deus*, chariſſime, [d] *ſua* te *protectione cuſtodiat atque ad cæleſtis remunerationem patriæ* [e] *multiplici animarum fructu perducat.*

Deus [f] *te incolumem cuſtodiat, Reuerendiſſime frater.* Amen.

Data 8. Kal. Octob. [g] Iuſtiniano 3. & Oreſte viris Clariſſ. Coſſ.

x τί ποιητέον εἴη, τί φυλακτέον. y προνούμενον.

z verba Gregorij lib. 4. epiſt. 36. indict. 13.
a teneamus in mente & tamen.
b erectio.
c eiuſdē verba li. 7. epiſt. 127.
d vos.
e cum multiplic.
f ſubſcriptio epiſt. 1. Greg. III.
g Iuſtinianus 3. Conſul fuit A.D. 533. ſed ſine collega. Oreſtes cum Lampadio magiſtratum geſſit A.D. 530.

CENSVRA.

RVRSVS impoſtor centones ex Gregorio & Hormiſda Lectori obtrudit, ſeqq. pontificalis verbis abuſus: *eodem tempore venit relatio ab Afris Epiſcopis de conſtitutione, & vt cum conſilio ſedis Apoſtolicæ omnia Carthagin. Epiſcopus faceret.* vide librum Pontif. in Bonifacio II.

Baron. Annal. Tom. 7. ad A.D. 530. §. 5.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iuſtini Imp. ad Bonifacium Papam fidei profeſſio, quæ incipit *Prima ſalus eſt*, &c. quam quidem nec eſſe poſſe Iuſtini, qui ante annos quatuor iam obierat, prudens collector epiſtolarum Romanorum Pontificum conſiderans exploſit, vtpote quæ nec ſit Iuſtiniani, cum multa habeat epiſt. Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi miſſæ ad Hormiſdam Papam, quam & ipſe [a] Pontifex ad Hiſpaniarum Epiſcopos dedit; habeatque & alia admixta ex aliis eius epiſtolis, vt plane eſſe appareat cento male conſutus. Sed & inde vitioſa detegitur; quod data habetur ſub conſulatu Iuſtiniani 3. cum iam non amplius Bonifacius, ſed & Ioannes Rom. Eccleſię Epiſcopus præſideret: ſed & cum additur collega Oreſtes, magis arguitur impoſtura. Eodem planè vitio laborat, ſed abſurdiora continet illa quæ nomine eiuſdem Bonifacij legitur data epiſtola ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, prout oſtendimus in notis ad Rom. Martyrol. [b] & ſuperius Tomo 5. cum eam manifeſtiſſimæ impoſturæ conuictam penitus confutaui-

a Hormiſd. epiſt. 45.
b ad A.D. 419

mus. Eant procul à fidelium cœtu, qui in Ecclesiam non habentem maculam neque rugam eiusmodi conantur inferre quisquilias: longeque longius exulent à Catholico orbe, qui quæ corruere videntur mendaciis suffulcire nituntur: nam super solidum fundamentum firmamque Petram structa est semper manens nunquam casura synceta fides.

Binius, in Notis ad hanc epist. eadem iisdem pene verbis reponit.

Possevin. in Appar.

Epistola quę dicitur esse Eulalij Episcopi Carthaginensis ad eundem Bonifacium valde suspecta est.

Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 25.

In epistola etiam quæ Eulalio Carthaginensi tribuitur, quædam sententia Gregoriana inseritur, ex libro 4. epist. 36. ad Eulogium. Et reliquum eius epistolæ nihil est, nisi fragmentum epistolæ Ioannis Episcopi Constantinopolitani ad Papam Hormisdam.

IOANNIS II. PAPÆ

Epistola I.

Reuerendissimo fratri Valerio Episcopo, Ioannes.

a videtur imitatus initium epist. 37. Hormisdæ, & epist. 80. lib. 1 Gregorij & 2. lib. 3.

SCRIPTA [a] *tua* sanctitatis *suscipiens*, *plena ea fidei* regula, qua plurimum polles, inueni; & *Deo gratias retuli* quod anima & corpore te bene vigere didici. Sane ea quæ significasti quosdam dicere, quod non sit Filius æqualis Patri; & quod in Euangelio scriptum sit, *Pater maior me est:* scias non recte intelligere tales fidei regulas, nec rectam fidem penes se habere.

b verba Ithacij clari aduers. Varimadam cap. 4. quæ iā vsurpauit Pseudo Hyginus, epist. 1.

c Ephes. 4.

d Heb. 2.

Paulus [b] *Apostolus non secundum Deitatis naturam Christum creatum insinuat, sed secundum humanæ naturæ substantiam eundem creatum affirmat, ipso Ephesiis conscribente;* [c] Renouamini, inquit, spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis: *& ad Hebræos;* [d] In eo enim in quo passus est ille & tentatus, etiam potest his qui tentantur aux-

cur auxiliari. Vnde, fratres sancti, vocationis cœlestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, fidelem existentem ei qui creauit eum. *Et ad Coloss.* [e] Nunc etiam deponite & vos vniuersa, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpiaque ex ore vestro non procedant. Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit eum. *Nunquid is qui* [f] *vniuersam creaturam, visibilia & inuisibilia,* [g] propria *potestatis virtute procreauit ac fecit, seipsum antea vel postmodum, (quod dicere nefas est) creauit vel facere potuit?* [h] *Filius minor est Patre in assumpti hominis forma, æqualis vero Patri est in Deitatis natura substantia, eodem protestante,* [i] Ego & Pater vnum sumus. *Et iterum,* Qui me odit, odit & Patrem. *Et iterum,* [k] Vt omnes glorificent Filium sicut honorificant Patrem. *Et iterum,* [l] Vt sint in nobis vnum, sicut & nos sumus vnum. *Et iterum,* Tu in me, & ego in eis. *Et iterum,* Omnia tua mea sunt: *Et iterum,* [m] Ego in Patre, & Pater in me. *Et iterum,* Pater in me manens facit opera hæc. *Et Ioannes Euangelista ait,* In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. [n] *Et iterum ipse ad Parthos,* Tres sunt, *inquit,* qui testimonium perhibent in terra, spiritus, aqua & sanguis; & tres [o] *vnum* sunt: & tres sunt qui testimonium perhibent in cœlo; Pater, Verbum & Spiritus; & hi tres vnum sunt. *Nos itaque in natura Deitatis,* [p] quia *vnum sunt* Pater & Filius, *nec Patrem credimus aliquo tempore præcessisse,* [q] *ne maior sit Filio; nec Filium postea natum esse,* [r] *vt* Deitate *patris* minoretur.

Si [f] *æqualis Patri Filius non est, cur ita de illo Ioannes Euangelista testatus est?* [t] Propterea, *inquit,* persequebantur Iudæi Iesum, & quærebant eum occidere, quia non solum soluebat Sabbathum, sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciēs Deo. *Et Paulus Apostolus,* [u] Hoc sentite in vobis quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset constitutus, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. *Et in Salomone,* [x] Qui genuit me

e Coloss. 3.

f vniuersa creata.

g propriæ pot. virtute ex nihilo.

h Ithacius eiusd. lib. cap. 5. & ex eo Pseudo-Hygin.

i Ioan. 10.

k Ioan. 14.

l Ioan. 17.

m hæc verba omisit [illegible], omnia quæ habet pater mea sunt: & iterum.

n item ipse. 1. Ioan. 5.

o in nobis sunt.

p quâ vnum sunt patrem & filium.

q vt maior.

r vt Deitas Patris minoraretur in Filio.

f Ithac. eod. lib. cap. 6.

t Ioan. 5.

u Phil. 2.

x Eccles. 24.

y Ecclef.42. requieuit in tabernaculo meo. *Et Eccles.* [y] Sicut est ab initio, ita vsque in seculum; neque adiectum est ei, neque minuetur illi. Ipse est enim Dominus creaturę suæ, qui nihil eguit ab aliquo. *Et in Psal.72.* Quid enim mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram? *Hæc omnia* [z] filium *non inferiorem* natura *demonstrant, sed* & *æqualitatem Deitatis* [a] annuntiant; *quoniam qui vtraque locutus est, verum dixit, quia veritas mentiri non potuit.*

z in filio non

a pronuntiāt.

Taliter, [b] frater charissime, semper age, cæterosque omnes agere mone: *vt abolito hoc* [c] qui natus *videbatur errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum vna fides sit, & vna eademque confessio: vt* [d] *in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur; quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Dat. Non. August. [e] Iustiniano & Athalarico viris Clariss. Coss.

b Leonis verba epist.15.

c leg. quo inquinatus Eutyches scil.

d Phil.2.

e Iustinian. quater Cōsul fuit A.D.521. cum Valerio A.D. 528. & 533 absq; collega.A.D.534 cū Paulino. Marcellin.ad A.D. 529. Iustinianum solum, Cassiodorus Deciū solum Consulem facit. Nemo Consulatus Athalarici meminit.

CENSVRA.

DE HAC epist. apud Baronium & Binium altum silentium.

Suppositam à veteratore indicant Ithacij & Leonis sententiæ, licet à plagiario corruptæ.

Stylus diuersus ab aliis Ioannis epistolis.

Nota Consulum mendax.

An Ioannis ad Iustinianum epistola, cuius initium *Inter claras*, &c. genuina sit nec ne, à multis nouimus disputari, quorum litem componere nostri non est instituti; rationes vtriusque partis Iurisconsultis discutiendas reliquimus: nullo certè (quocumque eorum iudicia inclinent) præiudicio, Ecclesiæ causam grauari posse censeo.

AGAPETI PAPÆ

Epistola V.

Agapetus Anthimo Episcopo salutem.

MVLTO [a] *gaudio* [b] essem *repletus*, si te talem *circa Ecclesiæ pacem, &* gloriosissimi [c] *Imperatoris* atque populi doctrinam reperissem, qualem te in primordio esse audiui. Sed nunc, quia [d] di-

a initium epist 80. Hormisdæ.

b sum repletus quod.

c sanctissimi Imp.

d alludit ad verba libri Pōtificalis in Agapeto, *dū contentio versaretur ita Dominus adfuit vt Episc. Constantinopol. nomine Anthimum inueniret Agapetus Papa hæreticum.*

dicimus

dicimus à reuerendissimis fratribus te contra statuta Patrum Imperatorem & reliquos populos docere ita, [e] *vt negata humanæ carnis atque animæ veritate*, [f] tantum *dominum nostrum Iesum Christum vnius* [g] asseras *esse naturæ*, *tanquam verbi Deitas ipsa se in carnem animamque* [h] verterit, *&* tanquam *concipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cælum*, [i] sedere ad dextram patris, venire ad iudicandum viuos & mortuos, *diuinæ tantum* [k] voluntatis *fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate:* [l] quæ *natura* vnita naturæ *Patris natura est spiritus Sancti, simulque impassibilis*, [m] *simul*que *incommutabilis, sempiterna Trinitatis indiuisa vnitas, &* [n] vnius voluntatis *æqualitas. Vnde si* [o] aliquis malæ voluntatis homo, aut infidelis *quisque desciscit, ne conuincatur Deitatem passibilem sentire, atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam* [p] ausus fuerit *pronuntiare naturam, manifestè in* [q] apertam & Deo odibilem *transit insaniam*, [r] qui *Mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum, simulatorie credit omnia egisse*, [s] *nec* verum *in ipso corpus, sed phantasticam* eius *corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides Catholica detestatur, &* [t] alia *assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum Patrum dudum sunt damnata sententijs; non dubium est eam nos fidem prædicare atque defendere.*

Quam S. Apostoli docuerunt, & hactenus eorum suorumque successorum sequens sancta hæc Romana & Apostolica Ecclesia doctrinam tenuit ac tenet, docuit & docet.

Si [u] quidam enim ita sunt *obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt* [x] verbi *Dei à tempore incarnationis* [y] *denegent veritatem; ostendant, in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis, qua ratione concordent, si per* [z] *virginis partum aut caro sine Deitate, aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (Euangelista dicente)* [a] *quod* verbum caro factum est & habitauit in nobis: *ita negari non potest, (B. Apostolo Paulo prædicante,)* [b] *quod* Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Quæ autem reconciliatio esse posset qua humano generi* [c] repropitiaretur *Deus, si*

e verba Leonis epist. 97.
f totum.
g assereret.
h conuerterit.
i *leg.* & in patris dextra vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere.
k essentiæ fuerit.
l quoniam natura vnigeniti, natura est &c.
m simul est.
n & consubstantialis.
o ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque.
p audet.
q in Valentini & Manichæi.
r & Mediat.
s humanum.
t aliarum.

u Leo ibid. hunc locum iam deprauauit pseudo-Caius.
x verbo.
y humanæ carnis deneg.
z per B. Virg.
a Ioan. 1.
b 2. Cor. 5.
c propitiaretur Deus nisi omnium.

d hominumque.

hominis *caussam Mediator Dei, &* [d] *hominum* non *susciperet?* *Qua vero ratione veritatem Mediatoris implet, nisi* quia *qui in forma Dei aequalis est patri, in forma serui particeps esset & nostri: vt mortis vinculum vnius praeuaricatione contractum, vnius morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur? Effusio enim* [e] iusti sanguinis *Christi tam* fuit *diues ad pretium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum Diaboli* [f] vinculum retineret. *Quoniam (sicut Apostolus ait)* [g] vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Et cum sub peccati praeiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius Sacramenti praesidio spem relinquunt, qui in Saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati, quo sanguine sint redempti. Quis est (vt Apostolus ait)* [h] qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis? *Aut quod vnquam sacrificium fuit sacratius, quam quod verus & aeternus pontifex altari crucis per immolationem suae carnis imposuit?*

e pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potens fuit priuilegium, tam. f vincula retinerent. g Rom. 5. h Ephes. 5. i Psal. 115. Quamuis enim multorū sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit. k & de.

[i] *In conspectu Domini pretiosa mors* iustorum fuit; *nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas.* [k] *De fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiae, non dona iustitiae. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit; cum* [l] filius hominis *vnus solus Dominus noster Iesus Christus, qui verè agnus erat immaculatus, extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat,* [m] cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. *Fides etenim* [n] *iustificans impios, & creans iustos, ad* [o] humilitatis retracta participium *in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari; qui contra hostem humani generis in carnis nostrae humilitate congressus, his victoriam suam tribuit in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino* nostro *Iesu Christo vero Dei atque hominis filio verbi & carnis vna persona sit, quae inseparabiliter atque indiuise habeat actiones communes; intelligendae tamen sunt ipsorum operum qualitates. Et* [p] sic verae *fidei contemplatione cernendum est ad quae prouehatur humilitas*

l cum inter filios hominum. m Ioan. 12. n vera iustif. o ad humanitatis suae tracta participem. p Syncerae fidei.

carnis,

carnis, & ad quæ inclinetur altitudo[q] Deitatis; *quid sit, quod caro sine verbo non agit; & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine*[r] *verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; & sine veritate carnis obuoluta*[s] *pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum stella indice declaratum,*[t] *sine veritate carnis non iuberetur transferri in Aegyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de cœlo,*[u] Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipsum Audite: *& sine veritate carnis non protestaretur Ioannes,*[x] Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine verbi potentia, redintegratio non fieret debilium, & viuificatio mortuorum; & sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fastigato. Postremò sine verbi potentia non se* Dominus[y] *Patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret,*[z] Patre se esse minorem; *cum Catholica fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum confessionem B. Petri Apostoli,*[a] *vnum Christum* Dei *viui filium & hominem credit & verbum.*

[b] Christus vero Deus noster *ita inter* Deum *& hominem Mediator apparuit, vt in vnitate personæ copulans vtramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.*

[c] *Quid* igitur? *cum Christus sit* Deus *& homo, loquitur*[d] *homo, & calumniaris* Deo? *ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam?*

[e] Gemina ergo est substantia Christi: diuina *scilicet,* quæ *æqualis est Patri;* humana vero, *quâ minor est Patre. Vtrumque autem simul, non duo sed vnus*[f] *Christus; ne sit quaternitas non Trinitas,* Deus. *Sicut enim vnus est homo*[g] in anima rationali & carne; *sic vnus est Christus* Deus *& homo; ac per hoc Christus*[h] Deus, *anima, rationalis & caro.*[i] Christus *in his omnibus. Christum in singulis confitemur.*

Deus te conuertat in bonum, frater, & rectæ fidei normam te in omnibus tenere & docere concedat. Amen. Data Kal. Maij,[k] Iustiniano 4. & Theodato viris Clariss. Coss.

q Diuinitatis.
r Luc. 1. & 2.
s Matth. 2.
t & sine.
u Matth. 17.
x Ioan. 1.
y Ioan. 10.
z Ioan. 14. patrem se esse maiorem.
a Matth. 16.
b Augustinus epist. 3. cuius verba citat Leo epist. 79. Theodoret. Dial. 2. Concil. Chalced. Act. 2.
c Idem tract. 78. in Ioan. quem locum citant Leo epist. 97. Theodoret. Dial. 2. Conc. Chalced Act. 2.
d *leg.* quid agitur hæretice, loquitur v. homo, & iam.
e Ibidem. *leg.* agnoscamus geminā subst. Christ., diuinam scilicet quâ. quâ maior est pater.
f vnus est.
g *leg.* anima rationalis & caro.
h est Deus.
i Christum.
k 4 Iustiniani Consulatus incidit in A. D. 534. quo Paulinum collegam habuit.

Baronij Censura Ad An. D. 535. §. 88.

Hæc ad verbum descripsit. Possev. in Appar.

NON vacat imposturæ suspicione epistola illa nomine Agapeti vulgata, ad Anthimum inscripta, quæ erroris hæresis Eutychianæ ipsum redarguit. Etenim hæc simulata ab Anthimo nequaquam detecta atque damnata fuere, antequam sequenti anno (vt dicetur) se contulit ipse pontifex Constantinopolim.] Intereà autem quasi professor fidei Catholicæ, & communicator Apostolicæ sedis est habitus idem Anthimus ex sua ipsius (vt dictum est) publica professione, qua se cuncta recipere quæ summus Pontifex credenda præscriberet publicè ob omnium oculos coramque ipso Iustiniano Imp. testatus est. Sed & ex falsa omnino Consulum nota Iustiniani IV. cum Theodato seu potius Theodoro collega, detegitur impostura; cùm data ipsa epistola reperiatur anno superiori Kalend. Maij: nam ex his quæ superius dicta sunt, certum est tunc non Agapetum sed Ioannem eius prædecessorem sedisse in hunc vsque annum Rom. pontificem. Sed & longè diuersus stylus ab aliis Agapeti epistolis, alterius esse sobolem parentis satis indicat. Neque enim quicquam conquestus fuerat Iustinianus Imp. apud Agapetum de Anthimo, sed tantummodo de Cyro & sectatoribus eius.

Binius in Notis.

Epist. hæc, qua Anthimus de hæresi Eutychiana redarguitur, quæque Agapeto adscribitur, imposturæ suspicione laborat. Nam cum Anthimus per literas Seueri, cum quo Constantinopoli diutius egerat, de hæresi diffamaretur; homo callidus se iuramento expurgauit, atque coram ipso Imperatore professus est, se in omnibus assensurum iis quæ sedes Apostolica sentienda proponeret. Accedit quod etiam ex falsa omnino Consulum Nota, Iustiniani IV. cum Theodato seu potius Theodoro collega detegitur impostura: *cætera ad verbum ex Baronio.*

CENSVRA.

EGO *vero luce clarius demonstraui, epistolam ex Leonis, Augustini & Hormisdæ sententiis, à plagiario corruptis, concinnatam.*

SILVE-

SILVERII PAPÆ

Epistola. I.

Siluerius Episcopus Vigilio.

MVltis [a] te transgressionibus irretitum, Sacerdotalis iamdudum nouit generalitas. Et quia *cruentis humano sanguine manibus* decessoribus nostris peruicacia [b] *subripiens*, Leuiticis præsumpseris excubare ministeriis, plerique nouerunt fidelium. Nam quia cõtra *iura canonica* temporibus sanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipso viuente, successor eius designari conabaris, nisi tibi amplissimi [c] Senatus obuiasset iustitia: tunc prouidentia pastorali ac Pontificali auctoritate tua execranda iam debuerant auspicia *detruncari*. Sed dum paruum vulnus in te neglectum est, insanabile accreuit Apostema; quod nisi [d] *ferro* altius *abscindatur*, *fomentorum sentire non potest* medicinã: quippe qui nequissimi Spiritus audaciã ambitionis phrenesim concipiens, in illius *Apostolici medici*, cui animas [e] *ligandi soluendique* collata & concessa *potestas* est, versaris contumeliam; *nouumque scelus erroris* in Apostolica sede rursus niteris inducere; & in morem [f] Simonis, cuius discipulum te ostendis operibus, [g] data pecunia, meque repulso qui (fauente Domino) *tribus iam iugiter emensis temporibus* ei præsideo, *tempora mea nitaris inuadere. Habeto* [h] *ergo, cum his* qui tibi consentiunt, pœnæ damnationis sententiam: *sublatum*que *tibi nomen & munus ministerij sacerdotalis agnosce, Spiritus iudicio, & Apostolica* à nobis *auctoritate damnatus.* Sic enim decet fidem Sanctorum Patrum in Ecclesia seruari Catholica, vt quod habuit amittat qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit.

Dat. octauo Kal. Iulij Principe Basilio. Cœlius Siluerius Papa vrbis Romæ *huic* [i] Decreto Anathematis in [k] Vigilio peruasore facto [l] *ad omnia* statuta *consensum præbens subscripsi.* Pariter & quatuor Episcopi subscri-

a Simile initium excommunicationis Acacij Constantinop. per Felicem III.

b quid surripuit?

c Anastas. in Pontificali Synodum obstitisse votis Vigilij asseri, de Senatu nihil habet, nisi corã eo & clero consumptũ Chirographum.

d hæc verba desumpta ex Conc. Rom. 6. sub Symmacho. *ferro abscindenda sunt vulnera quæ fomenta non sentiunt.*

e Matth. 16.

f Act. 8.

g Liberat. breuiarij ca. 22.

h verba Felicis III. epist. 6. ad Acacium.

i similem subscript. habes in fine epist. Episcoporum Dardaniæ ad Gelasium.

k in Vigilio not. phras.

l ad quæ statuta consensum præbuit.

pserunt, id est [m] Terracinensis, Fundanus, Firmanus, & Minturnensis. Data ista chartula per Anastasium subdiaconum.

m Campani omnes. Minturnensem Episcopatum Formiensi vnitum legimus à Gregorio M. Vide epist. 8. lib. 1. indict. 9.

Baron. ad A. D. 539. §. 3. & ex eo Binius in Notis.

Quod sequitur *Principe Basilio*, siue (vt alia lectio habet) *Belisario patricio*, adiectum putatur, cum temporibus his Siluerij nullus conueniat Belisarij Consulatus, neque Basilij; quorum alterius, nempe Belisarij, contigit ante duos annos; alterius itidem, Basilij scilicet, post annum sequentem.

CENSVRA.

SI tibi mendosa nota Consularis videtur, Baroni, mihi non vacat imposturæ suspicione epistola ipsa; non solum quia alienis flosculis inspersa, sed etiam quia autore Latino indigna est. Barbari scriptoris est, *detruncare auspicia*; *versari in contumeliâ alicuius*; *scilus in Apostolica sede inducere*; *tempora iugiter emetiri*; *tempora aliena inuadere*; *pœna damnationis sententiam* habere; *decreta in alijs facere*, &c.

2. Nullo historicorum testimonio confirmantur quæ de Vigilio Siluerius scripsisse dicitur, scilicet *cruentis sanguine manibus* Leuiticum munus affectasse, *decessoribus suis* surrepsisse, *Senatus iustitia* repressum fuisse. Anastasius qui solus meminit statuti quo Bonifacius II. successorem designauit, facti inuidiâ non onerat Vigilij peruicaciam, sed Bonifacij odium & dolos in Dioscorum æmulum. Idem Senatum Vigilij conaribus obuiasse non asserit: quin imò disertè scribit clerum factum improbasse, ipsumque Bonifacium, pœnitentia ductum coram Synodo, quam denuò conuocauerat, decretum de successoris electione *incendio consumpsisse*.

3. Absonum videtur à veritate historiæ, Siluerium, (quem statim à deiectione sub aduersariorum custodiâ detentum, ac demum in exilium deportatum vult Liberatus) indicto Episcoporum conuentu anathematis sententiam in sedis suæ peruasorem pronuntiasse. Dicant, quæso, quo tempore id factum oportuerit: an quo Pataram, patria pulsus, sede priuatus pontifex incolebat? Cur ergo Anathematis decreto subscribunt, non Asiani, sed Itali? A reditu excommunicatum Vigilium nemo sanus dixerit: verisimile enim non est Siluerium carceri mancipatum custodum vigiles oculos fallere, Synodos celebrare, Episcoporum conuentus clandestinos indicere, canonicas sanctiones condere, anathematismos in aduersarios torquere potuisse.

A M A-

AMATORIS

Epistola.

Beatissimo Siluerio Amator Episcopus.

AQuibusdam, Pater dilectissime, illis à partibus aduentantibus, audiuimus *vos* à sede sancti Petri iniuste *pulsum*, exilio destinatum. Quod nimis [a] *graue* ferentes, misimus [b] *parua munuscula*, id est argenti libras triginta, ad vestram vestrorumque sustentationem; quæ petimus vt ita grato animo suscipiatis sicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, vt per vestram epistolam nobis *remandare* non dedignemini qualiter circa vos sit actum, vel modo agitur; vt *certam rationem de vobis scire*, & fratribus valeam nuntiare. [c] Quid enim putas de nobis fieri, pater summe, cum de summo Pastore, & Vicario sancti Petri talis fiunt? [d] *Vos tamen nolite multum tristari*, sed [e] *confortamini* semper *in Domino:* Quoniam [f] *potens est Diuinitas immensa tempestatis incerta bono serenitatis amouere.* Ora pro nobis beatiss. Papa.

a Sic Pseudo-Sixt. I. epist. 2. sicut egerit ita recipietis bene, bene, si graué, graue; si pessime, pessime, &c.
b Nota phrasim sequioris æui, cuius exempla præbent epist. 3. 7. 11. 37. 64. 78. &c. inter epist. Bonifacij Archiep. Moguntini.
c quem alloquitur? Deú an Papam?
d verba Pseudo-Felicis I. epist. 1. vide Nehem. 8. 10.
e Ephes. 6. 10.
f verba Ennedij epist. 24. lib. 4. quibus abusus est Pseudo-Anacletus epist. 1

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

CONGEMVIT vniuersus Catholicus orbis ad vniuersalis Ecclesiæ Præsulis ignominias, communicans ipsius vinculis (vt licuit) scriptis epistolis; quarum vnicum quod superest hic tibi reddimus monumentum; quas enim vnus inter alios Amator Episcopus (quem puto Augustudunensem illum, qui hoc tempore claruit sanctitate) ad eum literas cum muneribus dedit, vt ea quam patiebatur, ipsum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus, &c.

CENSVRA.

Mercatoris quisquilias hic à te nobis exhiberi diuersa persuadet;

1. Improbabile est Augustoduno Pataram delata Amatoris munuscula. Quis enim in animum inducat, profectionem à quoquam Gallo susceptam ad 350. coronatos in Lyciam vsque deferendos?

2. Minus probabile est Syluerio ante deportationem Augustodunensis Antistitis munera oblata; aut Belisarium sterrentem, mo-

ras tantiſper nexuiſſe, donec Ædui domum repetentes Epiſcopum ſuum de Pontificis vrbici calamitate certiorem feciſſent.

3. Plane falſum videtur, Siluerio iam relegato Gallis innotuiſſe quas in Lycia ferre cogebatur ærumnas. Quis enim *illis à partibus adventans* toto velut orbe remotis quæ in extrema Aſia fiebant nuntiaſſet?

4. Liberatus aſſerit Syluerium ſimul ac larem inter Pataтenos fixit, ab Imperatore Epiſcopi precibus exorato reuocatum fuiſſe: dicant ergo aduerſarij quo in loco Siluerius redux Amatoris munera ſuſceperit.

5. In inſula ſiue Pontia ſiue Palmaria detentum, Amatoris eleemoſynis ſuſtentatum crederem, niſi Liberatus moneret, miſerum expontificem *duobus Vigilij defenſoribus, & ſeruis eius traditum*, poſtquam *in Palmariam inſulam adductus* eſt, *ſub eorum cuſtodia inedia defeciſſe*. Cui autem credibile fiat, Vigilium diutino mœrore confectum aduerſarium tandem inedia enecaſſe, ac non potius è veſtigio ſuſtuliſſe?

6. Phraſis epiſtolæ ſolœciſmis & barbariſmis fœda, non patitur vt alium à Pſeudo-Iſidoro eius autorem agnoſcamus. Colliget Lector hos floſculos, *audiuimus vos pulſum*, *grauè ferentes* (qua locutione vſus Pſeudo-Sixtus epiſt. 2.) *remandare*, *certam rationem de vobis ſcire*, &c.

7. Vltima epiſtolæ verba Ennodio reſtituenda eſſe monuimus.

SILVERII PAPÆ

Epiſtola II.

a cur deeſt fraterna compellatio?

Dilectiſſimo atque amantiſſimo [a] *Amatori Epiſcopo, Siluerius.*

b Greg. verba epiſt. 50. li. 4. à Pſeudo-Sixto III. epiſt. 3. iam vſurpata.
c ſibimetipſis
d vnit.
e Coloſſ. 3.
f etiam ligat.
g nota phraſim.

[b] *QVAM bona eſt charitas, quæ abſentia per imaginem, præſentia* [c] ſibimet ipſi *exhibet per amorem. Diuiſa* [d] tangit, *confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta perficit. Quam rectè prædicator egregius* [e] vinculum perfectionis *vocat; quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generant, ſed tamen eas charitas* [f] *ligat, vt ab amantis mente diſſolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater chariſſime, plenum te reperio*, dum non ſolum [g] de me ſciſcitando & viſitando curam habes, ſed etiam bonis tuis me fulcire & ſuſtentare non deſinis. Quanta autem mala

mala in me peracta sunt, nec enarrare nec scribere tibi per omnia possum. Ante omnia vero [h] Patricia infesta mihi erat, eo quod nõ restituebam Anthimum dudum Patriarcham Constantinopolitanũ, quem sanctæ memoriæ Agapetus prædecessor meus [i] *suis meritis damnauit. Vrgente* [c] quoque eius *iussione exierunt quidam falsi testes* dicentes aduersum me crimina quorum nunquam particeps fui. Sed dum multi in eadem accusatione persisterent, timuit *Bellissarius* [k] *Patricius* noster, & [l] mandauit me *ad se venire* pacificè pro quibusdam Ecclesiasticis dispositionibus *in Palatium* [m] principis ; *& ad primum & secundum velum retinuit omnem clerum* & populum qui mecum veniebat, & nullum permisit intrare nisi me solum & Vigilium Diaconem meum Me vero vi retento, & ante prædictam Patriciam deducto, miserunt in exilium; in quo modo sustentor [n] *pane tribulationis & aqua angustiæ.* Ego tamen propterea non dimisi nec dimitto officium meum : [o] sed cum Episcopis quos congregare potui, eos qui talia erga me egerunt anathematizaui, & vnà cum illis Apostolica & Synodali auctoritate statui nullum vnquam taliter decipiendum sicut deceptus sum : & si aliquis deinceps vllũ vnquam Episcopum ita deciperet, [p] *Anathema maranatha* fieret in conspectu Dei & sanctorum Angelorum. Similiter *sanctorum Patrum roborantes decreta*, statuimus (licet sæpissimè iam statutum fuerit) nec falsos, nec inimicos suspectos, accusatores vel testes vnquam super Episcopos suscipi, eisque nocere nullatenus posse; quia falsam, aut suspectam, aut odiosam *vocem,* [q] aut *funestam potius interdici, quam audiri* sanctis patribus placuit.

Summoperè, [r] *charissime, tales cauendi sunt, & auertendi, atque rejiciendi si nocentes apparuerint; quia non solum Ecclesiastica, sed etiam seculi leges* tales *non suscipiunt sed repellunt* ; *vnde scriptum est,* [f] Os impiorum deuorat iniquitatem: *& Dominus per Prophetam loquitur dicens,* [t] Cum Sancto sanctus eris; & cum viro innocente innocenter ages ; cum electo electus eris; & cum peruerso peruerteris. *Et Apostolus inquit,* [u] peruertunt mores bonos colloquia mala. *Idcirco (vt iam prælibatum est) mali semper cauendi, & bonis at-*

h de Augusta, non de patricia loquitur Martyrol. ad 20 Iunij Auctor. lib. pontific.
i Nota phrasim.
k verba libri Pontific.
l mandauit me.
m pontificale Pincis seu *Pincianum.*
n 3. Reg. 22. pontificale ibid.
o Locus opportunus cõgregandis Episcopis carcer.
p 1. Cor. 16. sic Pseudo-Vrbanus in epistola.
q verba Pseudo-Euseb j epist. 3. ex C. Theod. lib. 3 tit. 6. c. 3. intercidi.
r seqq. ad finẽ habet epist. 1. Pseudo Fabiani.
f Prou. 19.
t Psal. 17.
u 1. Cor. 15.

x Leo epist. 4 *que beneuolis est inhærendum*, [x] vt periculum desidiæ quantum possumus deuitemus.

y Leo epist. 1
z Idem epist. 92.

Et [y] ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate quâ possumus abscindamus; quoniam [z] non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis. *Agat semper* [a] vnusquisque *vestrum hac informatione*, *Apostolica fultus auctoritate* iuxta vires suas; & *fraterna dilectione*, *ac sancta religione* mores proprios conseruare, & in *communi* alterutrum adiuuare, & in charitate permanere, & Dei *voluntati indesinenter studeat inhærere*, *vt* simul laudantes Dominum, *indefessas illi* gratias *semper* agamus. *Vale* in Christo *charissime semper*, & *prædicta* (*prout melius poteris*) *Domino opem ferente adimplere*, & *reliquos fratres Apostolica auctoritate informare studeto*. Data 9. Kal. Decembris Iustiniano [b] V. & Belissario viris Clariss. Coss.

a verba Bonifacij Mogūt. epist. 17.

b nullus Iustiniani Consulatus quintus. Belisarius Magistratum gessit sine collega A. D. 535. sub Agapeto si Baronio, credamus.

Baron. ad A. D. 539. §. 6.

EXTAT ad eundem Amatorem reddita Silucrij nomine ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis consarcinata, mendaci Consulum apposita nota, à veritate historica procul abhorrens, quam ex huius temporis scriptore Liberato Diacono sincere prodidimus; vnde indignum putantes quæ ipsius Siluerij nomine censeatur, relinquimus eam vndique imposturæ labe suspectam.

Posseuin. Baronij iudicio subscribit in apparatu.

Binius in Not. ex Baronio.

Hæc epist. nomine Siluerij ad Amatorem Episc. (Augustodunensem fortasse, qui his temporibus sanctitate celeberrimus extitit) rescripta, ab aliquo otioso ex Anastasij scriptis consarcinata videtur. Nota Consulum mendaci insignita, à veritate historica valdè abhorret; vt constat ex Liberato Diacono huius temporis scriptore fidelissimo. Indignam itaque iudicantes quæ sub ipsius Siluerij nomine edatur, loco insolito, & inconsueta inscriptionis nota eam hic exhibere placuit.

CENSVRA.

Non crediderim ex Anastasio otiosum Blateronem, qui epistolam Siluerio supposuit, nugamenta sua consarcinasse. Antiquior certe Anastasio Pseudo-Isidorus, quem huius scriptionis exaratorem credo, inductus styli & sententiarum similitudine. Antiquiores vero Pseudo-Isidoro Arcadius & Honorius AA. Leo & Gregorius Episcopi Rom. Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiscopus ipsique primi libri pontificalis scriptores qui Bedam Bonifacio priorem antecesserunt.

PELA-

PELAGII I. PAPÆ
Epistola I.

[a] *Pelagius Episcopus Vigilio coëpiscopo salutem.*

AVDEO fidei[a] deuotione, *quod religiosum studium* & diuinum officium *dignanter* [b] impendis; & maximè quod fidei inimicos æmularis, Apostolicæ sedis quærens exempla. Didici sanè tam per latorem literarum tuarum, quam & per literas tuas, quod sint quidam penes vos qui dicentes garriunt, Qualiter [c] *Pater & Filius vnus* potest esse *Deus, cum præter Patrem alius non sit Deus qui dicatur* [d] *ingenitus* atque *inuisibilis?* Hi sanè, *si* [e] *scirent donum Dei*, & veræ fidei regulas intelligerent, nequaquam talia mussitarent. Sed quia non habentes [f] *mundum cor* quo videre secreta Dei & intelligere mysteria valeant diuina, mundanda sunt prius corda eorum per pœnitentiam, vt intelligere postmodum & capere lumen veritatis possint; quibus tamen, ad eorum ac multorum illuminationem, corrigendo talium errorem Apostolica auctoritate respondendum est ita: [g] Quomodo *vos Patrem & Filium vnum* [h] *profiteri non vultis? eos* [i] enim *nos* [k] *vnũ & verum Deum à Prophetis & Apostolis ostendimus prædicatum, à quibus etiam Spiritum Sanctum credimus non* esse *discretum*; *Esaia Propheta dicente*, [l] Ego sum Deus, & non est alius præter me. *Et* per memetipsum iuro quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus non [m] *auertitur*; quia mihi inclinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per Dominum, dicens; Iustitia & gloria ad eum veniet. *Et vt hoc in testimonio Patrē simul & Filium cognoscat fuisse, Paulum audi dicētem*, [n] Vt in nomine (inquit) Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur [o] *quia* Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris omnipotentis. [p] *Quod si* iste *Filius minor est Patre suo, ergo minorata est gloria Patris in Filio. Et vbi est, quod in Salomone* [q] *scriptura loquitur, dicens*, Sicut [r] *etiam* in conspectu eorum (inquit) magnificatus [s] *es* in nobis, ita in con-

a initium epist. 35. Leonis. Clementiæ vestræ.
b impenditis.
c T hacius Clarus aduers. Varimadum cap. 2.
d inuisib. & ingen.
e Ioan. 4.
f Matth. 5.
g idem ibid.
h vnũ Deum.
i etiam nos.
k hæc verba descripsit & Pseudo-Sixt. epist. 1.
l Esai. 45.
m auferetur.
n Paul. Apost. l. Phil. 2.
o quoniam.
p si secundum te.
q Eccl. 36.
r enim.
s est, ita & in.

ſpectu noſtro magnificaberis in illis, vt cognoſcant te, ſicut & nos cognouimus quoniam non eſt Deus præter te, Domine. *Diligenter attende, &* [t] agnoſce *Filium eſſe qui* [u] magnificabitur *in iudicio, dum venerit viuos & mortuos iudicare. Item Eſaias,* [x] Audite Domus Iacob, & reſiduum *domus* Iſraël qui egredimini ex vtero meo, & erudimini à puero vſque ad ſenectutem. Ab initio ego ſum, & quouſque ſeneſcatis ego ſum. Ego *vos* feci, & ego ſuſtineo, ego remittam & ego ſuſcipiam, dicit Dominus: & *iterum,* [y] Ego ſum Dominus Deus, & præter me non eſt alius Deus, annuntians nouiſſima priuſquam fiant, & ſtatim conſummata ſunt. *Item* [z] alibi. Audi me, Iacob & Iſraël quem ego feci; ego ſum Dominus Deus *tuus,* primus & ego nouiſſimus, & in ea quæ *ſuper*uentura ſunt in nouiſſimo ego ſum. *Item* [a] alibi. Ego ſum Deus qui te creaui, [b] *qui te* adiuui, & communiui dextra mea. *Et vnitatem Patris & Filij* [c] *aſſignans loquitur dicens,* Ego teſtis veſter, dicit Dominus Deus; & puer meus, *tu* quem ego elegi, vt ſciatis & credatis, quia ego ſum. Ante me non fuit alius Deus, & poſt me non erit. *Vnum,* [d] *hæretice, elige è duobus; Aut fatere Patrem & Filium vnum Deum; aut ſi ſolum Patrem Deum eſſe cõtendis, ergo tibi Dominus Ieſus Chriſtus Dei Filius, non erit Deus; quia ſcriptum eſt,* [e] Ante me non fuit alius Deus, & poſt me non erit. *Si ſecundum te ita eſt, cur Apoſtolus talia prædicat,* [f] *& eundem Filium Deum ſuper omnia benedictum inſinuat?* Quorum Patres (inquit) [g] ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus, benedictus in ſecula. *Item Eſaias* [h] *dicit,* Dominus Deus Iſraël, qui liberauit [i] *eum* de Ægypto. Ego ſum primus, & ego poſt hæc, & præter me non eſt Deus ſicut ego ſum, qui ſtet, & vocet, & præparet mihi, ex quo hominem feci in ſeculo. *Item alibi,* [k] In te eſt Deus, & neſciebamus; *Deus,* & non eſt alius Deus præter te; Tu enim es Deus, & neſciebamus, Deus Iſraël Saluator. [l] *Vnus Deus non ſunt Pater & Filius?* [m] Qui eſt hic Deus in quo eſſe dicitur Deus, præter quem alium Deum non eſſe Propheta [n] ſæpè numero ſingulari proteſtatur? & Hieremias; [o] Hic Deus noſter, ait, & non applicabitur alter ad eum, qui inuenit omnem ſcientiæ viam, & dedit

eam

t cognoſcere.
u manifeſtabitur.
x Eſai.46.
y ibid.
z ibid. leg. ibi.
a leg. ibi.
b & adiuui.
c Eſaias aſſig.
d vnum tibi.
e Eſai.34.
f Rom. 9.
g & ex.
h Eſai.43. ſic dicat.
i eos.
k Eſai. 45.
l ſi vnus.
m quis eſt.
n ſub numero.
o Baruch. 3.

eam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus *est*, & inter homines conuersatus est. *Et in Salomone*, [p] Miserere nobis, Deus omnium; & ostende nobis lumen miserationis; [q] & immitte timorem tuum super gentes quæ non exquisierunt te, vt cognoscamus [r] *quia* non est alius Deus nisi tu. *Item ibi*, [f] Domine Deus Israël, non est tibi similis in cœlo sursum, neque in terra deorsum. *Et* [t] *psal. 17.* Quoniam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum? *Et in* [u] Geneseos, Et pluit Dominus à Domino ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrham, & euertit ciuitates illas. *Si solus pater Deus est, quis pluit ignem & sulphur à Domino vt supradictas ciuitates euerteret? quæso responde. Et in Deuteronomio*, [x] Dominus solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alienus. *Et Paulus Apostolus*, Vnus Deus [y] qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem. *Et ad Corinthios*, [z] Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Et iterum*, [a] Non est Deus nisi vnus. *Et ad Galatas*, [b] Mediator autem vnius non est; Deus autem vnus est. *Et vnitatem Patris, Filij & Spiritus Sancti* [c] monstrans, *Ephesijs* [d] *scribens ita confirmat*; Sufferentes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis, vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma, vnus Deus. *Si enim* [e] prædicti hæretici *vnitatem fidei* [f] voluerint *simplici corde recipere, ex hoc* [g] iam *testimonio in vno spiritu* [h] possunt *simul Patris & Filij vnitatem condiscere. Patrem igitur* ([i] vt ipsi se dicunt inuenisse *in diuinis literis*) genitum [k] *proprie positum, nec legere* possunt *penitus, nec probare; sed quia idipsum fides exigit Christiana, absque vlla dubitatione ingenitus creditur; qui tamen secundum seriem scripturarum in Filio à se genito visus esse monstratur.*

[l] *Apostolus* verò *Paulus missionem Filij Dei, in Spiritu sancto longe antè conspiciens, Romanæ Ecclesiæ scribens hæc testatus est dicens*, [m] Quod enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur [n] *per carnem*, Deus filium suum misit in [o] *similitudinem* carnis peccati; & de peccato damnauit peccatum in carne, vt *iustitia* legis impleretur. *Cernis-*

p Eccl. 36.
q tuæ &c.
r quoniam.
f Deut. 4.
t & in psal.
u Gen. 19. Geneti.
x Deut. 32.
y Deus, inquit, Rom. 3.
z 2. Cor. 5.
a 1. Cor. 8.
b Gal. 3.
c demonstrás
d Ephes. 4.
e si enim hæretice.
f volueris.
g itaque.
h poteris.
i vt superius posuisti.
k ingenitum.
l Ithacius eiusd. libri c. 3. cuius verba Pseudo-Hygyni epist. 1. sibi vendicat.
m Rom. 8.
n in carne.
o similitudine.

ne, quoniam filius non secundum Deitatem à patre missus est, sed secundum carnem, quam clementer & pie pro nobis assumere non dedignatus est? Nam quod semetipsum [q] exinanita *Maiestatis suæ potentia* [r] *idem ic filius* miserit, Apostolus *contestatur* dicens, [s] Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Humiliauit [t] *semetipsum*, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. *Et Esaias*, [u] Non legatus, neque Angelus, sed ipse Dominus [x] *veniet* & *saluabit* eos. *Item ibi*, [y] Palam apparui non quærentibus me. [z] *Et* in Hieremia, *Dereliqui* domum meam, & veni, & factus sum illis in opprobrium. [a] *Et in Michæa*, Ecce Dominus veniet, & commouebuntur montes sub eo. [b] *Et in Zacharia*, Gaude & exulta filia Sion; quia ecce, ego venio, & commorabor in medio tui, dicit Dominus. *Et Apostolus ad* [c] *Timotheum*, [d] *Fidelis* sermo & omni acceptione dignus, [e] *quia* Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: *Et* [f] *Malachias*; Ecce subito veniet in [g] *templum suum* Dominus, quem vos quæritis, & Angelus Testamenti quem vos vultis. *Et in Euangelio*, Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitentiam. *Item*, [h] Quid nobis, & *quid* tibi Iesu fili Dei? venisti ante tempus perdere nos? Item ibi, Venit filius hominis [i] quærere, *& saluum facere* quod perierat. *Item ibi*, Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. [k] *Item ibi*, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. *Numquid in his tantis ac talibus testimoniis, quibus se Filius* [l] Dei *à semetipso* venisse *testatus est, poteris dicere ab alio & non à semetipso venisse, dũ manifestũ est eum qui carnẽ nostrã dignanter assumpsit*, [m] voluntariè *& nõ ab alio* missum aduenisse? *Nã qui in patre manens* [n] vbique potentia sua *consistit; vbi à patre mitteretur omnino non habuit.* Scimus enim *quoniam nulla pars cœlorum ac terræ à conspectu patris excipitur, vbi secundum* [o] eos à *Patre filius mitteretur. Interim* [p] *vero det operam (quantum fieri potest)* [q] tua *dilectio vt omnibus Ecclesiæ filiis innotescat* [r] quid *contra impium sensum secundum Euangelicam doctrinam & Apostolicam* [s] prædicemus, *Quia licet plene quæ semper fuisset atque esset Catholicorum sententia scripserimus; tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes, non parum exhortationis addimus.*

Memor-

p iustificatio.
q exinaniuit.
r idem misit Apostolum qui contestatur & dicit.
s Phil.2.
t seipsum.
u Esai.63.
x venit & saluauit.
y Esai.65.
z & Hieremias, Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam.
a Mich.1.
b Zach.2.
c 1.Tim.1.
d Humanus.
e quoniam.
f Malach.3.
g templo suo.
h Item ibi.
i Saluare & quærere.
k Item ibi, Ego veni in nomine patris mei. Item ibi.
l Deum.
m voluntate & non ab alio missus aduenit?
n virtute potentiæ suæ.
o vos.
p Leonis verba epist. 32. quæ pseudo-Calixtus I. epist. I. inseruit.
q vestra dil.
r quod.
s prædicamus.

Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata[t] *confessio; & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat. Et intelligo*[u] aliter *non mihi licere, quam vt omnes conatus meos ei causæ in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda*[x] credimus; *vt nullo modo fidei quam defendimus prædicatio vestræ*[y] doctrinæ *notitia subtrahatur.*

Data 5. Nonas Maij,[z] Joanne & Narsere viris Clariss. Coss.

t Matth. 16.
u mihi aliud non licere.
x credidimus.
y redundat.
z nullus Consulatus Ioannis cum Narsete.

Baron. ad A. D. 559. § 6.

QVOD vero ad eiusdem Pelagij Papæ scripta pertinet, præter epistolas quas superius suis locis posuimus, extat eiusdem nomine epistola nonnihil prolixa, ad Vigilium quendam Episcopum scripta: sed dum ad finem eius data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Ioannis, imposturæ suspicionem auget. Etenim [cum vetera quoque monumenta signata vbique reperiantur post Basilij Consulatum toties repetitum: plane significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum.] Et ne de his dubites, habes [Cassiodorum numerantem annos post Consulatum eiusdem Basilij vicies semel repetitum. Quod si Narsetis vel aliorum post Basilij Consulatus fastis interpositus: certè non ab illo vltimo Consulatu Basilij tot anni post eius Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Ioannis.] Sic igitur ex his reliquæ etiam epistolæ post Consulatum Basilij datæ, sed aliorum à Mercatore Consulum notæ suppositæ, imposturæ suspectæ redduntur.

[ ] his notis inclusa Binius ex Baronio descripsit in Not. ad hanc epist.

CENSVRA.

BARONII suspicionem abundè confirmaui, epistola enim ab impostore contexta ex Ithacij & Leonis locis variè deprauatis.

IOANNIS III. PAPÆ Epistola.

Ioannes Episcopus vniuersis per Germaniæ & Galliæ prouincias constitutis in Domino Salutem.

OPTAVERAM[a] siquidem,[b] charissimi, *pro nostri charitate collegij, omnes Domini sacerdotes in vna*[c] *deuo-*

a verba Leonis epist. 48. à Pseudo-Damas. descripta epist. 7.
b quidem dilectissimi pro vestri, &c.
c in vna Cathol. fidei deuotione.

tione persistere, nec quenquam prohibita *gratia* aut fauore sacerdotum sectari, aut via recta discedere.

Et[d] quanquam credamus *dilectionem* vestram *ad omne bonum opus esse*[e] paratam; *vt tamen efficacior* fiat, congruum nobis visum est literis sedis Apostolicæ, (vt antecessorum quoque nostrorum vestigia imitemur) vos monere, præcepta diuina & [f] *Apostolicæ sedis instituta viriliter peragere*, & prohibita non tangere, sed cauere. *Nec* [g] *cuiquam liceat* vnquam *doctrinam* patrum *deserere, & sacerdotali honore gaudere*.

Perlatum est ad sedem Apostolicam, [h] *emersisse* & denuo reuiuiscere prohibitum, & funditus extirpatum, [i] tam à Sancto Damaso quam à Sancto Leone viris Apostolicis, atque ab vniuersis Synodali autoritate Episcopis, *reprehensibilem* atque oppidò *inolitum vsum, eo quod quidam Chorepiscopi*, [k] (qui & prædictorum antecessorum sanctorum Apostolicorum Patribus & viris Apostolicis, & ab ipsis siue à nobis sunt prohibiti, sicut eorum hactenus testantur Decreta) *vltrà modum suum progredientes, donum Sancti spiritus per impositionem manuum tradant, & alia quæ solùm pontificibus debentur, contra fas peragant*; [l] *præsertim cum nullus ex septaginta discipulis, quorum speciem in Ecclesia gerunt, legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse*. [m] *Quod autem solis Apostolis, eorumque successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet. In Concilio vero* [n] *Cæsareensi ita de Chorepiscopis habetur scriptum:* [o] *Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam septuaginta videntur esse: vt comministri autem propter studium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.* Si enim meliores sanctioresque Sanctis Apostolis esse putatis, facite quæ illi non fecerunt, & super extollite vos illis. Si vero [p] eiusdem ordinis estis, & æquiparare vos vultis, nolite ea agere quæ illi non egerunt; sed imitamini, (prout melius potestis) exempla & vestigia eorum. [q] Illi autem (præcipiente Domino, illisque denuntiante, vt illi & successores eorum tantummodò per manus impositionem traderent Spiritum sanctum) [r] nulli vnquam ex 70. tradere Spi-

d Leo epist. 46. & ex eo pseudo-Stephan. epist. 1. licet sperem dilect. tuam. e deuotam. f Not. phras. g Leo epist. 44. & ex eo pseudo Victor epist. 1. h Diuerso charactere expressa deprompta sunt ex actis Syn. Paris. sub Ludouico Pio lib. 1. ca. 27. i à neutro extirpatum supra docui. Vide pseudo Damas. epist. 5. & in ea Leoninas epist. 83. k not. stupendam barbariem. l Eadem habet verba pseudo-Damasus & Innocentij epist. ad Decentium. Quid inde? m hoc non docent acta. n Neocæsareensi. o can 13. ex vers. Dionysij. p Nemo proprie loquendo eiusdem est cum Apostolis ordinis in Ecclesia.

q Hoc à Domino præceptum? vbi? r hoc probari non potest.

ritum

ritum ſanctum per manus impoſitionem permiſerunt; eis (quorum typum, vt prædictum eſt, Chorepiſcopi anteqnam prohibiti eſſent gerebant in Eccleſia) ſcientes illicitum fore, dantes ſucceſſoribus eorum exemplum ne vnquam talia præſumerent. Unde in Actibus Apoſtolorum ſcriptum eſt, [f] *Cum audiſſent Apoſtoli qui erant* [t] *Hieroſolymis* quia recepit *Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis vt acciperent Spiritum Sanctum.* Nec *dum enim in quemquam illorum venerat, ſed Baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Non ergo (vt iam dictum eſt) aliquem ex 70. licet pauci eſſent Apoſtoli, ad hoc opus perficiendum direxerunt, [u] ſed Petrum & Ioannem Apoſtolos per manus impoſitionem tradere Spiritum ſanctum miſerunt: quorum vicem Epiſcopi in Eccleſia gerunt, [x] & non Chorepiſcopi, qui ſeptuaginta diſcipulorum formam ante prohibitionem eorum gerebant. Quod illi non fecerunt, vos facere nolite; ne diſſimiles eis, aut indigni eorum ſucceſſione & miniſterio eſſe videamini: quia (vt ait Dominus in Euangelio) *qui non eſt mecum* aduerſum *me eſt, & qui non colligit mecum diſpergit.*

Si autem Petrus princeps Apoſtolorum [z] adiutores ſibi adſciuit Linum & Cletum, non tamen poteſtatem Pontificij, aut ligandi, aut ſoluendi eis normam tradidit; ſed ſucceſſori ſuo Sancto Clementi, qui ſedem Apoſtolicam poſt eum, & poteſtatem pontificalem tradente ſibi B. Petro tenere promeruit. Linus vero & Cletus miniſtrabant *exteriora*, princeps autem Apoſtolorum Petrus *verbo & orationi inſiſtebat*; quæ non incongruè ad traditionem Spiritus ſancti per manus impoſitionem pertinent. [a] Vnde & in Actibus Apoſtolorum ſcriptum habetur, *Non eſt æquum nos* relinquere *verbum Dei & miniſtrare menſis:* Quapropter [c] ſeptuaginta electi ſunt diſcipuli, qui exteriora peragerent, ipſi vero Apoſtoli verbo & orationi inſiſterent. Inde & in [d] Euangelio ſecundum Lucam ſcriptum eſt ita: *Poſt*

[f] Act. 8.
[t] in Hieroſol.
[u] in ſirma cõſequentia. Apoſtoli aliquem ex 70. non miſerũt: ergo ad 70. diſcipulorũ preces mitti non debuit ſpiritus Sanctus.
[x] contrariũ ſenſit. Nicol. I. cuius hæc verba ſunt, in epiſt. ad Rudolph. Bituric. *ad formã 70. Chorepiſcopi facti sũt, quos quis dubites Epiſcoporum habuiſſe officia?*
[y] Luc. 11.
[z] vide vt hæc Mercator hauſiſſe ex Ruffini præfat. ad Gaudentium Recognit. libris præfixa; & ex libello de geſtis pontificum, & Martyrol. Bedæ.
[a] Actorum liber de Munere Diacon. loquitur loco citato; de presb. quatenus ab Epiſcopis diſt.
[b] nihil habet.
[b] Act. 6.
[c] Ideo electi

7. Diaconi non 70. diſcipuli quos Dominus ipſe d. ſignauit. d. Lucæ.

> e Nulla conseq. *Christus 70. disc. instituit.* ergo *Chorepiscoporum non est confirmare,* &c. Est & hic notanda suppositoris *ἀναισθησία*, qui versionem vulgatam 72. discipulos à Domino designatos asserentem citare, non erubuit, cum ipse ab ea dissentiret, 70. præcise discipulos agnoscens cum patribus Neocæsareensibus.

[e] *hæc autẽ designauit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis, Messis quidem multa, operarij autem pauci: Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in Messem suam. Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta; & neminem per viam salutaueritis. In quamcunque domum intraueritis, primum dicite, Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra. Sin autem, ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcunque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa sunt, & dicite illis,* Appropinquabit *in vos regnum Dei. In quamcunque autem ciuitatem intraueritis, & non receperint vos; exeuntes in plateas eius dicite,* Etiam *puluerem qui adhæsit nobis de ciuitate vestra extergimus in vos. Tamen hoc scitote, quia* appropinquabit *regnum Dei. Dico vobis quia Sodomis in illa dia remissius erit quam illi ciuitati.*

> f Matth. 10.

> g præsides & ad reges.

> h in mortem.

Et in Matthæo [f] Euangelista scriptum est, *Ecce, ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim vos in Concilijs, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad* [g] reges & presides *ducemini propter me in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem* [h] ad *mortem, & pater filium: & insurgent filij in parentes, & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.*

> i Hæc superioribus non cohærent.

> k Concil. Nicæn. can. 4. ex versione Dionysij exigui.

Linum [i] namque & Cletum nihil legitur vnquam ex pontificali ministerio egisse *potestatiue*; sed quantum eis à B. Petro præcipiebatur, *tantum solummodo* agebant. Nam & in canone legitur Niceno: [k] E*piscopum* namq; *conuenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in prouincia* E*piscopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem ne-*

tem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, à tribus tamen omnimodis in idipsum conuenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus & per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per vnamquamque Prouinciam Metropolitano tribuatur Episcopo. Omnia quoque maxima Concilia affirmant eum non esse Episcopum, qui minus quam à tribus Episcopis auctoritate etiam Metropolitani fuerit factus Episcopus. Ideoque illos, quos Chorepiscopos vocatis, quia ab vno (vt audiuimus) fiunt Episcopo, Episcopos non esse, nec *aliquid de* pontificali *priuilegio agere* debere perspicuum est. Quoniam [l] *si nomen non habent*, quomodo *officium* possunt habere? *Si* ergo *Episcopi non sunt, & presbyteri*, (quorum vicem gerunt quia [m] *ad exemplum & formam septuaginta* olim fiebant) *esse despiciunt, quid erunt*? Profectò, quod ratione caret, aut nihil, aut *parum prorsus* est. Si quis de his amplius, & quod fieri non debeant voluerit scire, legat prædictorum Apostolicorum Decreta, & ibi reperiet. De quibus aliqua & hic inserere dignum duximus. *Si Domini desideramus esse discipuli, &c.* *

Data [n] 14. Kal. Augusti [o] Iustino sextò: & Narsete viris Clariss. [p] Coss.

l verba pseudo-Damasi epist. 5.
m verba Côcil. Neocæsar.
* quæ sequûtur ad finem communia sunt epist. 5. pseudo Damasi, paucissimis verbis immutatis quæ supra annotauimus.
n 13 Kal.
o Iustiniano.
p Nullus hic Consulatus.

Baron. ad A. D. 572 §. 3.

VT ad postremum de scriptis eiusdem Ioannis pontificis nomine editis agamus; fertur eius epistola ad vniuersos Episcopos Germaniæ & Galliæ aduersus Chorepiscopos qui sibi quę essent Episcoporum vsurparent; data habetur eadem sub Consulatu Iustini 7. cum Narsete, quo designatur iste præsens annus, si annis singulis eum gessisse diceremus Consulatum. Etenim quem anno 3. Consulem secundò fuisse constat ex recitata superius eius constitutione, vtique hoc sui imperij anno 7. & non ante oportuit gessisse sextum Consulatum. Verum dum 14. Kal. Augusti eadem data reperitur epistola, vique non nisi ad tempus post obitum Ioannis referri potest; adeo vt imposturæ argui facile possit; quæ & non ex his tantum sed & aliis signis conuincitur non esse Ioannis, sed ex suppositis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Chorepiscoporũ, de quorum munere integra est epistola illa scripta in Galliis, siue in Germania, penitus erat abolitum. Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Chorepiscopis inuenies mentionem. Sed quod eadem epistola continet de Lino & Cleto Romanis pontificibus, quod non fuerint reuera Romani pontifices

ſed Chorepiſcopi tantum, eſt plane ab omni antiquitate & veritate hiſtoriæ alienum. Sunt præterea alia ſigna quæ vultum exprimant Mercatoris, ſiue potius ſubdoli venditoris. Sed de his ſatis.

Poſſeuin. in Apparat.

Ioannis Pontif. Maxim. nomine, qui A. D. 572. tertium decimum ſui pontificatus gerebat annum, extat Epiſtola *ad vniuerſos Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, aduerſus Chorepiſcopos qui ſibi quæ eſſent Epiſcoporum vſurparent*; quæ habetur ſpuria, & adeo (vt inquit Baron. Card. 7. tom. Ann.) ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris.

Binius in Not. ad hanc epiſt.

Hanc epiſtolam ab aliquo impoſtore ſub nomine Ioannis Papæ III. poſt obitum illius ſuppoſitam fuiſſe, multis argumentis oſtendi poteſt. Primò, quod ſub Conſulatu Iuſtini ſexto, 14. Kal. Aug. anno 7. Iuſtini & 572. Chriſti ſcripta fuiſſe reperiatur, quo tempore Ioannes Papa iam in viuis eſſe deſierat. Secundo, quod nota Conſulati inſignita ſit qua his temporibus epiſtolæ pontificiæ conſignari deſierant. Tertio, quod in ea ſcribatur Linum & Clerum fuiſſe tantum Chorepiſcopos; quos tamen omnis penè antiquitas ſcriptorum optimorum, vt in notis ad vitas eorundem pontificum diximus, pro veris pontificibus agnouit. Taceo, quod nomen Chorepiſcoporum, de quorum munere integra epiſtola ſcripta eſt, in Gallia & Germania plane abolitum fuerit. Hoc vnum duntaxat Sanctiſſ. pontificis ſcriptum commentitium, germanis eiuſdem epiſtolis deperditis extare vehementer eſt dolendum.

CENSVRA.

PHRASIS barbara, ἀσυλλογιστία, ἀϊστρωσία, &c. autorem ſatis indicant: impoſtor aliquot Leonis & Concil. Pariſ. ſub Ludouico ſententias deprauauit, ne quis eum plagij reum peragerer. Nota phraſes Pſeudo-Iſidoro digniſſimas, Lector, *Apoſtolica ſedu inſtituta viriliter peragere: ſanctorum Apoſtolicorum patres & viri Apoſtolici: Apoſtolis proprij eſt officij; eis ſcientes illicitum fore, dantes, &c. miniſtrabant exteriora, &c. tantum ſolummodo agere parum prorſus, &c.*

An ſequens epiſtolium genuinum ſit expendet Chriſtianus Lector.

Ioannes Epiſcopus Edaldo Viennenſi Archiepiſcopo.

Eruit Io n. à Baſco è MSS. Biblioth. Floriac.

DE officiis Miſſarum, de quibus in literis veſtris requiſiſtis, ſciat charitas veſtra, quia variè apud diuerſas Eccleſias fiant; aliter enim Alexandrina Eccleſia, aliter Hieroſolymitana, aliter Epheſina, aliter Romana facit: cuius morem & inſtituta debet ſeruare

Eccleſia

Ecclesia tua, quæ fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. *Venerabilis* pallij vsum per S. presbyterum vestrum Felicem tibi destinauimus, nolentes te priuari antiquo B. Petri munere: simul mittentes de capillis S. Pauli, vt esset Ecclesiæ vestræ illius intercessione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem. *Et alia manu.* Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum defendat. venerandi.

BENEDICTI I. PAPÆ

Epistola [a] Decretalis.

Reuerendissimo fratri Episcopo Dauid, Benedictus salutem in Domino.

a huius epist. meminit Baron. ad A.D. 577. §.1. sed meminit tantùm.

RESPONDERE [b] literis *vestris* plenius cogitaui; sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, *vt magis flere quam aliquid dicere* delectatus sim. Sed ne *funditus remaneret*, pauca vobis rescribere curaui, ad potiora vos tempora congruè inuitans. Quod autem literę tuæ testes sunt quosdam intra prouinciam Bæticam esse qui dicerent, [c] neminem veraciter probare posse *Trinitatem vnitatem fieri*, cum neque tres vnum, neque vnum in tribus posse quenquam propriè approbare; quas ob causas, [d] dilectissime fili, consulta tibi Apostolicæ sedis misimus; vt aut his eos ad rectam fidem conuerti facias, aut ab Ecclesia, [e] *antequam pestis hoc latiùs diuulgetur*, repellas.

b initium epist 41. lib. 1. regist. Greg. *Resp. epistolis vestris tota intentione voluissem, nisi pastoralis cura ita me labor attereret, vt mihi magis flere libeat quam*, &c.

c An probandum est Trinitatem vnitatem fieri?

d mox frater erit qui nunc filius.

e nota phrasim Leonis I. epist. 2.

His, frater, *scripturarum testimoniis vnitatem Trinitatis agnosce, & desine Arianorum prauitatem sequi, vt ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri. Esaia Propheta dicente*, [g] *Vidi Dominum Sabaoth sedentem super thronum excelsum, & Seraphim stabant in circuitu eius; sex alæ vni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem* eius, *duabus autem velabant pedes eius, & duabus volabant. Et clamabant* ad *alterutrum dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Si Trinitas non est, quare tertiò Sanctus dixerunt?* Et [h] *si vnitas non est, quare sub trina repetitione vnum Deum ac Dominum intimarunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos dicitur,* [i] *Dixit Deus, fe-*

f Sequentia sunt Ithacij Clari aduersus Varimadum cap. 1.

g Esai 6.

h aut si.

i Gen. 1.

cit Deus, & *benedixit Deus? Si* vero *vnitas non est, quare tertiò dixit Deus, & non Deos* [k] pluraliter *commendauit?* Et *si Trinitas non est, quare in Exodo* [l] *dictum est tertio Domine, Domine, Domine* [m] *miserator & misericors? Si vnitas non est, quare dum tertio diceret Domine, postea Miserator singulariter dixit, & non Miseratores, vt plures ostenderet, intimauit? Si Trinitas non est, cur* [n] *Abraham ad ilicem Mambre* [o] sedens, *tribusque occurrens vni, Domine, dixit; & non (vt viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si vnitas non est, quare cum Moysi,* [p] *Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob tertio diceret; vnitatem ostendens, Hoc mihi nomen est dixit; & non, Hæc sunt* nostra *nomina designauit? Si Trinitas non est, quare Dauid tertio* [q] *dixit Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus? Si vnitas non est, quare cum* Deus [r] *tertiò nominasset, Benedicat,* [s] *& non Benedicant adiunxit? Si Trinitas non est, cur Esaias* [t] *denuò dixit, Domine Deus Sabaoth, Deus Israël qui sedes super Cherubim? si vnitas non est, quare Qui sedes dixit, & nō Qui sedetis adstruxit? Si Trinitas non est, quare* in Regnorum [u] libro *dicitur, Domine Deus, omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt? Si vnitas non est, quare Tui dicitur, & non Vestri potius intimatur? Si Trinitas non est, cur in psalmo* 58. [x] cantatur, *Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes? Si vnitas non est, quare Intende posuit, & non Intendite, vt* [y] prædicatus *est, Intimauit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi tertiò* dixit, [z] *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, & qui erat?* [a] *Si vnitas non est, quare non Qui sunt* [b] *pluraliter,* sed *Qui* erat, *designauit? Si Trinitas non est, quare in* [c] *Deuteronomio dictum est, Dominus Deus tuus,* Deus *misericors est,* & *audiet vocem tuam? Si vnitas non est, quare Audiet, posuit, & non Audient intimauit? Si Trinitas non est, quare in* [d] *Iesu naue dicitur libro, Dominus Deus Deorum est? si vnitas non est, quare Est dixit, & non Sunt, more locutionis* [e] induxit? *si Trinitas non est, quare* [f] *Elias orando Domine, Domine, Domine, Deus Israel; ostende quia tu es* Deus *meus, dixit? si vnitas non est, quare Ostende, & non Ostendite posuit? si Trinitas non est, cur* [g] *Mardochæus orando, Domine, Domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt, dixit? si vnitas non est, quare in Tua posuit & non in Vestra* [h] signauit? *si Trinitas non est, cur etiam* [i] *Iudith orando* dixit, [k] *Domine*

Deus

k plurali numero.
l Exod. 34.
m Deus miser.
n Gen. 18.
o aperte sedenti.
p Exod. 3.
q Psal. 66.
r Deum tertium.
s bened. dixit
t Esai. 37.
u in regum dicitur.
2. Reg. 7.
3. Reg. 8.
x Psal 58. canitur.
y precatus.
z dicit, Apoc. 4.
a erat dicitur
b sunt & qui erant plus.
c Deuter. 4.
d Iosue 2.
Deut. 10.
e indixit.
f 3. Reg. 18.
g Hesther. 13.
h designauit.
i Iudith 9.
k ait.

Deus omnium virtutum, respice in orationem meam? si vnitas non est, quare Respice posuit; & non Respicite, [l] designauit? *si Trinitas non est, quare in* [m] *Hieremia dicitur, Dominus Deus vester, Deus verax est? si vnitas non est, quare Verax est dixit, & non Veraces potius intimauit? si Trinitas non est, quare in* [n] *Apocalypsi scriptum est, Dominus Deus & spiritus Prophetarum misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito? si vnitas non est, quare cum Patrem & Filium & Spiritum* [o] *nominasset, Misit Dominus* dixit *& non Miserunt sub prætextu trium personarum &* nominum [p] introduxit? *si Trinitas non est, quare in* [q] *Deuteronomio dicitur, Dominus vester hic est Deus? si vnitas non est, quare Hic est, dixit;* & *non Hi sunt, plurali numero designauit? si Trinitas non est, quare in* [r] *eodem dicitur libro, Dominus Deus tuus, Deus tuus, Deus magnus & potens est? si vnitas non est, quare Magnus, & potens* [s] *non pluraliter nominatur? si Trinitas non est, cur* [t] *Tobias filium suum cum in Rages ciuitatem cum Raphaële* [u] Angelo *mitteret, benedicens* [x] eos, *ita dixisse docetur; Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, ipse impleat benedictionem suam in vobis? si vnitas non est, quare Ipse impleat, dixit & non Ipsi impleant intimauit? Postremò si Trinitas non est, quare* [y] *Dominus discipulos suos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vniuersas gentes* misit [z] *Baptizare? si vnitas non est, quare In nomine dixit, & non In nominibus præcipiendo perdocuit? si Trinitas non est, quare* [a] *Apostolus Paulus ait Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia? si vnitas non est, quare Ex ipso posuit & non Ex ipsis adstruxit? Si enim certò certius volueris Vnitatem Trinitatis agnoscere, à sæpe dicto Doctore gentium Apostolo poteris vniuersa condiscere, & sequi catholicam fidem, & Arianorum prauitatem respuere. Gratia Domini nostri Iesu Christi,* [b] *inquit, & charitas Dei, & communicatio Sancti spiritus.* [c] *Ipsa est Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quomodo autem in Trinitate vnum sunt?* Quia *natura atque* [d] *ab inuicem separari non possunt.*

Cæterum, frater charissime, quæ tua continebant scripta ex subiectis sententiis maxime omnia poteris colligere. [e] *Necesse est, frater charissime, adesse diuinum vbi humanum cessat auxilium.* Et vt iuxta Apostolum Paulum dicamus, licet verba replicemus quæ ipse Timotheo scribit dicens: [f] *Ecclesia Dei viui, columna & firma-*

[l] significauit. [m] Hiere. 10. [n] Apoc. 1. [o] Spir. S. [p] numero indixit. [q] Deut. 10. [r] ibid. [s] potens est dicitur non magni & pot. [t] Tob. 7. [u] Archãgelo. [x] enim. [y] Matth. 28. [z] docuit. [a] Rom. 11. [b] 2. Cor. 13. [c] lege ex Ithacio cum omnib. vobis. [d] si enim gratia, & charitas & cõmunicatio Spirit. sancti ipsa est & Patris & Filij, quomodo in Trinitate vnum non sunt qui natura atque substantia ab inuicem separari non possunt? [e] Hincmar. Dial. de statu Eccl. Bibl. PP. Tom. 9. parte 2 p. 247 hæc Philoni verba adscribit, fortè versione aliqua quæ nunc excidit vsus. *Philo inquit, maximus legatorum à Iudæis Caio directorũ, dicit, Necesse est &c.* vt in textu. [f] 1. Tim. 3. & 4. impostor nec-

Italicam nec Hieronymianam versionē sequitur.

mentum est veritatis. Et manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Spiritus autem manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibētium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & [g] his *qui cognouerunt veritatem; quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus* [h] verbo *fidei, & bona doctrina, quam assecutus es. Ineptas autem & inanes fabulas deuita,* [i] *& exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est. Pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ: fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia* [k] speramus *in Deum viuum, qui est Saluator omnium hominum, maximeque fidelium. Præcipe* [l] hoc *& doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Hæc meditare, in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ, insta in illis: hoc enim faciens, & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.*

g iis.

h nobis.

i exerce autē.

k sperauimus

l hæc.

Fame [m] enim nimis affligitur populus Romanus, qua clade atque aliis anxietatibus vexatus longam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mitte, & ea quæ desideraueris sume. [n] *Deus te incolumem custodiat, frater charissime.* Amen.

Data [o] quarto Nonas April. Iustino & Libio viris Clarissimis Consulibus.

m petenda à Rapsodo fibula qua hæc superioribus adnectantur, sunt autem è pontificali petita.

n hoc fine plurimi ex Rom. Episcopis epistolas suas claudunt. vide exempli gratia Vigil. epist. 5 6.7.8. 9 10.11.12.

o huius Consulatus memoria delituit in Mantissa Mercatoris subdoli: alibi nusquā.

CENSVRA.

IMPOSTOR operis aduersus Varimadum Arianum ab Ithacio scripti capiti 1. variè interpolato, Philonis sententiam & 1. ad Tim. cap. 4. adtexuit; versionem ex vetere & Hieronymiana sibi peculiarem

culiarem cudit: Epistolam denique commentitia Consulatus nota obsignauit. An hæc Benedictum Papam decuerint Lectoris iudicium esto.

PELAGII II. PAPÆ

Epistola I.

Dilectissimo fratri Benigno Archiepiscopo, Pelagius Episcopus.

LECTIS [a] *fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem* [b] dudum *noueramus, agnouimus: congratulantes* [c] dilectioni tuæ, *quod ad* custodiendum gregem *Christi pastoralem curam vigilanter impendis*, & pro tibi subditis solicitus existis.

Ad [d] *nostram enim lætitiam & benefacta perueniunt*, & si aliqua secus quam oportet prouenerint, non modico nos mœrore conturbant. Magnam [e] enim *gratulationem diuina* concedit *gratia quando tribuit inter nos & salutaris disciplinæ* [f] normam literis conferre, & prouenire *ad pacificorum studia* facit *præoptata*.

Exigit [g] *ergo dilectio tua consulta sedis Apostolicæ*, si licitum foret Episcopum transire, aut mutare de ciuitate ad ciuitatem, dum quidam canones (vt tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis quendam fratrem nomine & actu Dei seruum, [h] *causâ vtilitatis* mutare te velle in locum & ciuitatem defuncti; licet quidam dicant hoc fieri non licere, nisi consensum Apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, *aliud* [i] *esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud causam præsumptionis & propriæ voluntatis. Non* [k] *ergo mutat sedem qui non mutat mentem*; id est qui non *causa auaritiæ*, aut dominationis, *aut propriæ voluntatis*, vel suæ electionis migrat de ciuitate ad ciuitatem, *sed causa necessitatis aut vtilitatis* mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari; sic aliud ministrare, & aliud

a verba Leonis epist. 3. quæ describit & Pseudo-Marcus in epist.
b olim.
c tibi quod ad custodiā gregum.
d verba Celestini epist. 2.
e verba Conc. Tolet. 10. ab initio *gratul. nobis spiritualem contulit diu. grat.*
f discip. frequentiam & cōuenire ad.
g verba Zosimi epist. 1 eadem phrasi vtitur Pseudo-Fabian. epist. 2. Pseudo-Cornel. epist. 2. Pseudo Ioan. I. epist. 1.
h sexies decies ad minimū hæc verba repetit impostor: alludit autem ad can 37. Conc. 4. Carthag.
i aliam esse caussam.
k verba Pseudo-Antheri.

miniſtrari. Vnde Dominus in Euangelio loquitur dicens, *non* [l] *veni miniſtrari ſed miniſtrare.*

[Quod [m] enim in canonibus legitur, *non debere Epiſcopum de ciuitate ad ciuitatem tranſire vel transferri,* non de his dicitur qui aut vi expulſi, aut neceſſitate coacti, aut auctoritate maiorum hoc agunt; ſed de his qui *auaritiæ ardore inflammati* ſponte ſua proſiliunt; & potius *ambitioni* quam vtilitati Eccleſiæ *ſeruire, & vt dominationem agant,* inſiſtere cupiunt. Vnde in ſubiectis canonibus cõtinetur, [n] *Si aliquis extiterit temerarius, qui forſitan* [o] accuſationem afferat, *quod populi literas acceperit,* & ideo migrauerit; dum *manifeſtum ſit præmio & mercede paucos qui ſinceram fidem non habent potuiſſe corrumpi, vt clamarent in Eccleſia, & ipſum petere viderentur; omnino has fraudes* [p] remouendas *eſſe* cenſemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet, non de [q] his dicere, (vt paulò ſuperius prælibatum eſt) qui pulſi, aut non recepti à ciuibus, vel à quibuſcumque aut neceſſitate cogente, vel auctoritate maiorum tranſeunt de ciuitate ad ciuitatem: ſed de his qui ſponte proſiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis cauſa hoc faciunt. Nam aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte aut neceſſitate venire. Vnde [r] non iſti *mutant* ciuitates, ſed mutantur; [ſ] quia non ſpontè, ſed coacte hoc agunt. Quis enim vnquam audet dicere ſanctum Petrum Apoſtolorum principem non bene egiſſe, quando mutauit ſedem [t] *de Antiochia in Romam?* Aut quis eum negat, ob id ſanctum non eſſe, aut dignitatem aut meritum vnquam Apoſtolatus tam in cœlis quam in terris perdidiſſe? Aut quis negat ſanctos non eſſe multos alios Epiſcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates tranſlati ſunt, aut meritum Pontificatus perdidiſſe? Quorum nomina ſi cœperim enumerare, ante dies pertranſiet quam hęc omnia perſcribere *poſſem,* & [u] prolixior erit Epiſtola quam neceſſe ſit. Aut quis vnquam poteſt approbare ſanctum non eſſe [x] Alexandrum, qui Hieroſolymam de altera ciuitate tranſlatus eſt? aut S. Gregorium Nazianzenum, qui in Nazianzo conſtitutus eſt? aut S. Proclum qui de [y] *Zyzico* tranſlatus, & *Conſtantinopolim* [z] *inthroniZatus eſt?* Non ergo bene intelligunt

l Matth. 22.
m [] his notis clauſa Binius reponit pro epiſt. 10. Pelag j.
n Conc. Sardic. c. 2.
o excuſationem.
p damnandas eſſe arbitror.
q imo de quibuſcumq; loquuntur canones. vide Nicæni Cõc. c. 15. Antioch. c. 15. Sardic. c. 1. Chalced. c. 5.
r quaſi vero non mutet qui coactus mutat.
ſ vide Pſeudo-Anteri epiſt.
t probare debuiſti Petrũ aliquando cuidam Eccleſiæ miniſterium ſuũ affectaſſe.
u plus ſatis prolixa eſt.
x videtur ἀπὸ ἄλλης πόλεως hæc mutuatus ex Socrate hiſt. lib. 7. cap 36. edit. Græc.
y leg. Cyzico.
z Not. phraſim.

ligunt Ecclesiasticas regulas, qui hoc negant *causa utilitatis aut necessitatis* fieri non posse, quoties communis *utilitas & necessitas* persuaserit. Nullum enim ex his aut ex aliis, qui meliori consilio mutauerunt ciuitates necessitate quadam, vel [a] *utilitate Ecclesiastica*, aut *laica communione* carere reperimus, nec vllatenus vnquam fieri debet. Sententia verò quæ in Antiocheno Concilio habetur, [b] vt Episcopus ab alia Parochia nequaquam migret ad aliam, tota, atque omnes sententiæ de ea re, vim superius comprehensam retinent, & nihil *prætaxato* modo translationibus Episcoporum actis aut agendis nocent: sed magis robur eis ac Domini saluatoris, (quę omnes canonicos super exaltat libros) autoritatem præstant. Tales autem quæstiones [c] magis ex *inuidia* quam ex charitate aut vtilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: [d] *si vos persecuti fuerint* in vnam ciuitatem, *fugite in aliam*, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum vsquam contradicere potest: quæ non alterius, sed ipsius proprio ore prolata & firmata esse dignoscitur. Cui si aliquis contradixerit, non solum [e] *extorris*, sed etiam *Anathematizatus* ab Ecclesia pellatur.]

Et Dominus in Euangelio alias dicit, *Beati* [f] *qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Si eos Dominus beatos dicit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quis eos damnare potest? Et si ipse de ciuitate [g] ad ciuitatem propter persecutionem fugere præcipit, quis *eos detrahere* aut damnare propterea audet vel potest, quod verbis Dominicis obtemperant? Profecto is qui contradicit aut resistit seipsum damnat, quia ori Domini contumax & inobediens existit. Vnde & ipsa per se Veritas dicit, [h] *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Omninò [i] *oportet Deo obedire* plusquam *hominibus.* Et idcirco quod Deo obedimus, & de ciuitate ad ciuitatem (ipso præcipiente) persecutionis causa, [k] id est,

a insurgit nebulo in can. 1. Sardic. hæc enim sunt verba Osij de sedem mutantibus: *existimo eos ne laicorum quidem debere habere communionem.*

b imò Conc. Antioch. 21. can. discr. è contrarium statuit. *Tu necessitatis aut utilitatis causa* vis Episcopos transferri. Concil. Antioch. vtcunque vetat, μὴ μεθίστασθ, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιῤῥίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον.

c alludit ad dictum Cassiodori hist. tripart. li. 12. cap. 8. *faciente inuidia*, prohibitum ne Proclus Cōstantinopolitanæ Ecclesiæ præficeretur.

d Matth. 10.

e *extorris* expelli non potest, est enim *extra*, notabile autem 1. ctor *anathemate percelli & extorrem ab Ecclesia fieri* pro eodē haberi à patribus Conc. 6. Rom. sub Symmacho.

f Matth. 5. g Matth. 10. h Ioan. 8. i Act. 5. k nota expositionem dignam pseudo Isidoro.

necessitatis aut *vtilitatis* transimus, damnandi sumus? Non omninò, sed potius *venerandi* atque [l] *portandi*: quoniam nec ipsis Episcopis hoc imputari potest. Qui [m] his resistit, Profectò *Dei ordinationi resistit*, & *est infideli deterior*: quia *melius* est *non cognoscere viam* veritatis, *quam post agnitionem retrorsum* abire. Nam [n] & ipse Dominus de loco ad locum secessit, id est transiuit, Iudæis illum quærentibus. Fugiens ille quærentes & persequentes se, dedit nobis exemplum fugere [o] nos persequentes, & de ciuitate ad ciuitatem transire, dicens, *Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista fugite in aliam*, & cætera his similia. [p] *Nam si fugere malum est, persequi multo deterius. Hic quidem ne moriatur absconditur: hic autem persequitur vt occidat; & vt fugiatur* [q] præcipitur; quia *qui quærit occidere prauaricatur legem*, *& magis fugiendi præbet occasionem. Si* [r] *fugam improperant persequentes*, erubescant *potius* semetipsos, & *quiescant insidiari, & quiescent continuò fugientes.* Nemo *enim mitem fugit aliquando, sed magis ferocem simul & callidum. Omnis* [s] *enim qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat & veniebat ad Dauid.* Si ergo piissimus atque iustissimus Dauid sciret peccatum esse, persecutionem fugientes & transeuntes de loco ad locum & de ciuitate ad ciuitatem, tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, [t] nec in aliis ciuitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur Domini Episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt, nec eos tantum persequuntur quantum Dominum nostrum Iesum Christum [u] *cuius legatione funguntur.* Nec ipsi in hoc peccant Episcopi, quoniam non sponte sed coacte hoc agunt; sed illi à quibus *persequuntur*: nec ipsis Episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. [x] *Sanctus enim Protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. Ideoque vnicuiq; prauidendum est ne aliquem iniuste persequatur, iudicet vel puniat, ne Iesum* persequatur, *iudicet & puniat.* Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia & [y] *veritas*, & omnibus necessitatem patientibus subuenire iubet. Pauca sunt, frater, quæ asserui; sed quanta ex his pendeant

l not. phrasim familiarem Mercatori.
m 1. Pet. 2.
n Egregium argumentum: Dominus secessit. Ergo licet Episcopos transferre.
o Matth 10.
p Verba Athanasij Apol. pro fuga sua, ex hist. tripert. lib. 6. cap. 22. descripta.
q quidem scriptum est, qui autem quærit.
r sequentia reperit verba pseudo-Iulius epist. 2. lege *pudeat eos potius sui ipsorum, &c.*
+ hic omissæ lin. 5. *nullus enim mitem atque clementem.*
s 1. Reg. 22.
t in quibus ciuitatibus, ad se fugientes collocauit Dauid?
u familiare dictum Mercat.
x Actor. 7. verba pseudo-Marcellini epist. 2. desumpta ex Adriani I. cap. 66. ad Ingelramnum.
y Ioan. 14.

deant tua prouidentia poteris æstimare. [z] Quare *hanc* adnituntur maleuoli irrumpere misericordiam? cur illudere *vanis intentionibus fœlicitatem? Excusationem* iam *non habet furor iste* [a] in credentibus: nec *interest quibus itineribus ad mundi principē currat*, qui à beneuolentia fratrū descifcit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. [b] Negat misericordiā necessitatem patientibus, qui populis indigētibus diuinis mysteriis, & nō habentibus proprium Episcopum qui eos instruat, *causa vtilitatis atque necessitatis* ex alia ciuitate (licet minor sit) in eam quæ non habet Episcopum doctiorem vel vtiliorem meliori consilio non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare aut Episcopum eiectum & persecutionem patientem *causa vtilitatis aut necessitatis inthronizari* non permittit. [c] *Apud veteres* enim *sine vlla differentia de* vna *ciuitate ad* [d] alteram *migrabat Episcopus, dum vtilitas* aut necessitas *euocaret*. Quapropter ipsam [e] *etiam regulam huic* epistolæ placuit inseri; *vt* monstretur eos *mentitos esse qui* Episcopum non posse inthronizari dixerunt. Vnde & in canonibus legitur ita, [f] *Si quis Episcopus ordinatus ad Parochiam in qua ordinatus est, minime proficiscitur non sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter aliam quamlibet caussam* [g] *necessitate factam; hunc honore ministerioque* participare, [h] *nec* tamen *misceri rebus Ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere* quoque *quod prouinciæ Synodus suo iudicio terminauerit*, decernimus. Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam *causa vtilitatis* aut necessitatis *inthronizari* Episcopū [i] iubet, & mutari ac trāsire eū de ciuitate ad aliā ciuitatē nō propriū habentē Episcopū sinit. [k] *Pingues hostias litat Diabolo* qui his resistere nititur, aut misericordiā & vtilitatē Ecclesię iam dictis negat, id est, & Episcopis & populis.

In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, *tendicula* deinceps parabunt, cum his & aliis *armati adminiculis* nouerint quid super his sit agendum, & quid vitandum. [l] *Nimis* enim *armatus est, qui illa quæ aduersarius* misericordiæ, vtilitatis, atque *concordiæ ministrat tela contemnit.*

z locus ex Ennodij Apol. pro Symmacho misere corruptus p. 253. leg. Quid hanc adnituntur interrumpere quietem? Quid ludere, &c.

a si creditis Non.

b Hoc argumento vtitur pseudo-Antherus in epist.

c sic Cassiodorus hist. tripart. li. 12. cap. 8. Latine reddidit verba Socrat. lib. 7. cap. 36.

d de ciuit. ad aliam.

e oportet autem etiam regulā huic operi copulari, vt ostendatur mentitos esse qui Proclum inthronizare prohibuerūt, reg. 18.

f Concil. Antioch. c. 18.

g non necessitate.

h participari tantum nec eum miscerí, &c. μόνον μηδὲν παρενοχλοῦντα &c.

i hoc non iubet.

k verba Ennodij in Apol. p. 253. Bibl. Patrum edit. col. 1618. tom. 6. l Ennodij verbo loco citato.

Sufficit ergo *contra omnia iacula iurgiorum fidei. nuda oppositio.*

Scio [m] te non ignorare, frater, memoratas canonum sententias, atque Euangelicas sanctiones nouas non esse, sed nostro eas assensui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes Episcoporum *vtilitatis & necessitatis* causa fieri prohibentes, vt sæpe dictum est, & non auaritiæ aut temeritatis, *in perniciem.* [n] sacerdotum ac populorum lædunt *Sacerdotale Concilium? Cur lacerant sententiam, in qua inspirante Christo oracula* [o] suprema *patuerunt, & inter Deum & homines interpres extitit lingua pontificum?* [p] *Illa enim & cæli curia variarum aucta dotibus* [q] curulium, *& multo Redemptoris nostri auro ostroque decorata, nihil in illa* [r] decisione *auctore se protulit, sed per humanæ linguæ ministerium diuino militauit imperio. Intellexit non esse suum, quicquid impulsa constituit; nihil* quoque *habet in illa sententia, nisi vnde de sola deuotione gratuletur.*

[s] *Nam dum prophanis* memoratorum *verbis* creditur, *&* suæ vesaniæ inscitiam produnt *& liuorem.* [t] *Quis hic locus erroris, vbi congruentia pari ductu exempli & historiæ verba concurrunt? Nec diuersum est ab intellectu Catholico & lectionibus quod profertur.* [u] Nam non *bene nodus in scirpo quæritur,* [x] dum *inuoluit nebula prædicatæ lucis auctores.* [y] *Fœda* [z] quoque *à nitore Domini sui obligatione dissoluitur, qui statutis cælestibus minus* [a] vera fide *dependit officia.* Talium ergo dictiones vel prohibitiones indignæ etiam fiunt memoratu. [b] *Profunda* est ergo nimis imperitia eorum, & [c] *sepulcrum patens guttur eorum,* quia *linguis suis dolosè agunt. Non est* enim *in ore eorum rectum, interiora eorum insidiæ.*

Densis [d] *cor* eorum *vepribus suffocatur, & interna vitia alijs* certant *adscribere.* [e] *Nobilitatem* ergo *dat facinoribus qui in* talibus *ventilationem ipsorum* in exemplum sumit, aut *ad aures posteras* digna *relatione transmittit.* Tibi autem non sit cura talium quæstionum, sed sequere sententiam [f] *B. Pauli* Apostoli *qui monet per discipulum cunctos, & clamat* dicens: *Inanes quæstiones deuita.* Inanes namque (iuxta [g] Apostolum) quæstiones semper deuita; & age quod meliori consilio, non auaritiæ vel temeritatis, sed *vtilitatis & necessitatis* (vt sæpe dictum est) causa.

m Ennod. ibid. scitis. nec noua sunt ista, &c. vester mihi ministrauit assensus.
n Ennod. verba ibid. vestram læditis sacerdot.
o supetna.
p hic impostor omisit 2. lineas.
q curialium.
r discissione.
s Hic denuo Mercator 4. lin. omisit. Memoratos verbis cæditis & insaniã proditis, &c.
t hic omissæ lin. 8.
u nunquam bene.
x non inuoluit.
y hæc verba repetenda è col. præcedente.
z ergo.
a mera fidei.
b Ennod. ibid. Ecce profundam imperitiam.
c Psal. 5. ex vers. Hieron.
d Ennod ibid. p. 254.
e hic omissæ lin. 14.
f transmittit B. Pauli est sequenda sententia qui, &c.
g 2. Tim. 2.

cauſa faciendum vtiliter perſpexeris. [h] Quapropter, chariſſime, *his Apoſtolicis fultus auctoritatibus* muta Epiſcopum *cauſa neceſſitatis aut vtilitatis*, ſuper quo conſulere nos voluiſti; & alios fratres noſtros, quibus hoc faciendũ *neceſſitas aut vtilitas* cõpulerit, agere doce: quia hoc quod tibi ſoli ſcribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Quia [i] *ſicut poteſtatem* habemus *Epiſcopos & ſacerdotes regulariter* titulare & *ordinare*; ita (vt prædictum eſt) *cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis* habes & mutare, ac de titulo ad titulum *tranſlatare*, licet de minori ad maiorem vrbem mutandus ſit. Hoc tamen *ſummopere præuidendum eſt*, [k] ne cauſa arrogantiæ aut auaritiæ vnquam fiat: quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi qui *neceſſitate aut vtilitate* maiorum conſilio & ſana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt. *Tu*, frater, ſemper [l] *ſectare iuſtitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam*, & *manſuetudinem. Certa* etiam *bonum certamen fidei*, & *apprehende vitam æternam in qua vocatus es.* Quoniam [m] *ſpiritus timentium* Dominum *quæritur* ab illo, *& in reſpectu illius benedicitur. Spes enim illorum in ſaluantem illos, & oculi Dei in diligentes ſe. Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipſe eſt ſpes eius. Timentis Dominum beata eſt anima*; [n] *Ad quem reſpicit &* [o] quæ *eſt fortitudo eius? Oculi Domini ſuper timentes eum: protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegmen ardoris, & vmbraculum meridiani*, & [p] prædicatio *offenſionis, & adiutorium caſus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans ſanitatem & vitam & benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio eſt maculata; & non ſunt beneplacita ſubſannationes iniuſtorum. Dominus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis & iuſtitiæ. Dona iniquorum non probat Altiſſimus; nec reſpicit in* [q] oblationibus iniuſtorum; *nec in multitudine Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui. Panis egentium vita pauperum eſt; qui defraudat illum homo ſanguinis eſt; qui aufert in ſudore panem*, & ſudanti cibos, *quaſi qui occidit proximum ſuum. Qui effundit ſanguinem & qui facit fraudem mercenario, fratres ſunt; vnus ædificans & vnus deſtruens; quid prodeſt illis niſi labor? vnus orans*, [x] *vnus male-*

h not. phraſim ſolennem Mercatori.

i iiſdem verbis vſus eſt pſeudo-Antherus.

k phraſ. pſeudo-Anthe[…]

l 1. Tim. 6.

m Eccl. 34. 14. &c.

n anima eius

o quis.

p deprecatio.

q oblationes iniquorum.

x & vnus.

f exaudiet. *dicens; cuius vocem* [f] audiet *Deus? Qui baptizatur à mortuo & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipsius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis* [t] audiet?

t exaudiet. u Eccl.35. *Qui* [u] *conseruat legem multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate; &* propitiatio *litare* sacrificium super iniustitias; & *deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.* Retribuit *gratiam qui offert similaginem; & qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino, recedere ab iniquitate; & deprecatio* [x] *recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum* [y] Dei *vacuus. Hac enim omnia propter mandatum* [z] Domini *fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, & odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, & non minuas primitias* [a] frugum *tuarum;* [b] *quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera praua, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, & non est apud illum gloria personæ. Non accipiet Dominus personam in pauperem, &* [c] precationem *læsi exaudiet. Non despiciet preces pupilli; nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vsque ad cælum; & Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur, &* [d] precatio *illius vsque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit; & donec propinquet non* [e] consolabitur. *Et non discedet donec aspiciat altissimus: & Dominus non elongabit, sed iudicabit* [f] iniustos, *& faciet iudicium; & fortissimus non habebit in illis patientiam,* [g] vt *contribulet dorsum ipsorum, & gentibus* [h] reddat *vindictam; donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum contribulet, donec reddat* [i] omnibus *secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis suæ; & oblectabit iustos misericordia sua.*

x pro peccatis recedere. y Domini. z Dei. a manuum. b hic omissi duo versiculi. c deprecationem. d deprecatio. e controgabitur. f iustos. g quousque contrib. h reddet. i hominibus.

k Phil.4.20. *Deus* [k] *autem* (frater charissime) *impleat desiderium,* & [l] ministerium tibi diuinitus collatum; *secundum diuitias suas in gloria, in Christo Iesu* Domino nostro. *Deo autem & Patri nostro gloria in secula seculorum, Amen.*

l nor. additamentum.

Data

Data 13. die Augusti mensis [m] indictione quarta decima. m A.D.581.

Baron. ad A.D. 581. §.1.

SEQVITVR annus Christi quingentesimus octogesimus primus 14. indictionis; quo Consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum epistolam Decretalem die 13. Augusti de translatione Episcoporum, An & quando Episcopum è sede in sedem transire deceat; quæ incipit *Lectis fraternitatis tuæ literis*, &c. An autem & ipsa ex Isidori sit mercibus tu video.

CENSVRA.

Ego sane rapacem corniculam Athanasij Zosimi, Celestini, Leonis, Socratis Ennodij Concil.10. Tolet. plumis versicoloribus circumuestitam, in Concilij Antioch can. 21. temerario impetu insurgentem video. Notabit mecum Lector cordatus ἀσυλλογιστίαν nebulonis multiplicem, audaciam in peruertendis aliorum sententiis incredibilem, horridam vbique Barbariem.

PELAGII II. PAPÆ
Epistola II.

Dilectissimis atque clarissimis fratribus vniuersis Episcopis, & cunctis specialiter [a] per Campaniæ & Italiæ prouincias militantibus Domino, Pelagius salutem.

SOLLICITVDINEM omnium Ecclesiarũ (iuxta Apostolum) circumferentes, [c] Diuina circa nos gratiæ memores esse debemus, quod *nos per dignationis suæ Dominus misericordiam* ad hoc *fastigium Sacerdotale prouexit; vt mandatis ipsius inhærentes, in quadam Sacerdotum eius specula constituti prohibeamus illicita, & sequenda doceamus.*

[d] *Omnes,* charissimi, *qui volunt in Christo pie viuere, necesse*

a imperitiã suam prodit ἀπειροκαλίας: an plures prouinciæ Campaniæ? an Cãpania extra Italiam? apage insaniam.

b initiũ epist. Acacij Constantinopolitani ad Simplicium Cõcil. Tom. 2. p. 1. p.

c initium epist. Hilari Papæ ad Ascanium Tarraconensem, cuius verba vsurpant Pseudo Zephyrinus epist 1. Pseudo Fabianus epist. 3. Pseudo-Marcellus epist. 1.

d sentent. 32. Prosperi, quam pari plagio suam fecerunt Pseudo-Zephyrin. epist. 2. Pseudo-Felix I. epist. 2. est autem desumpta ex enarrat. Augustini in psal. 122.

eſt vt ab impiis & diſſimilibus patiantur opprobria , *& deſpiciantur tanquam ſtulti & inſani; qui* ideo *præſentia bona* [e] perdunt, vt *inuiſibilia ſibi* [f] pro*futura* acquirant. *Sed hæc deſpectio & irriſio in* [g] ipſos *retorquebitur*, [h] dum *& abundantia eorum in egeſtatem* , *& ſuperbia* eorum *tranſiuit in confuſionem.*

[i] *Iuſto* enim *iudicio datur plerumque poteſtas peccatoribus, qua ſanctos* eius *perſequantur, vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per laborum exercitia clariores.*

[k] Et quanquam , fratres, hæc ita ſe habeant; non tamen *non ſunt conſentiendi* ſed reprobandi, qui prælatos ſuos reprehendunt vel accuſant.

Vnde canonica ſanctorum patrum ſtatuta [l] ne *columnæ ſanctæ Eccleſiæ* vacillent ſequentes ac roborantes, [m] omnes infames, cunctoſque ſuſpectos vel inimicos, & eos qui non ſunt eorum gentis, vel *quorum fides* , *vita & libertas neſcitur*, & *qui non ſunt bonæ conuerſationis*, vel *quorum vita eſt accuſabilis* ab omni accuſatione Epiſcoporum funditus ſubmouemus.

[n] Similiter & omnes, quos diuinæ leges mortuos appellant, ſubmouendos eſſe ab eadem accuſatione, & publicæ pœnitentiæ ſubmittendos iudicamus.

[o] Neque dum Eccleſiæ alicuius Epiſcopi, aut poſſeſſiones, vel res ab æmulis eius, vel à quibuſcumque aliis non ſua ſponte detinentur , aliquid illi debet aut poteſt à quoquam ante redintegrationem omnium rerum ſuarum objici ; ſed prius illi *legibus redintegranda* ſunt omnia, & poſtea tempore à patribus pręfinito ſunt negotia ventilanda.

[p] Refutandi ſunt etiam raptores, fures, ſacrilegi, adulteri & horum ſimiles. Manifeſtum eſt enim quod ſemper tales magis diſcordiam quam pacem ſectantur. Nullus quoque Monachus talia vnquam arripiat, nec ſecularia aut Eccleſiaſtica negotia perturbare præſumat; quia mortua in talibus vox eſt eorum. Immobiles enim Dominus ſuos ſemper vult manere prædicatores, & non à quibuſdam temerari, ſed ſibi liberè & quietè

e perdant &c.
f ac futura promittunt.
g impios.
h cum &c.
i ſent. Proſperi 23. à pſeudo-Zephyrino epiſt. 2. & pſeudo Sixto II. epiſt. 2. deſcripta, hauſta eſt è comment. Auguſtini in pſal. 118. ad lit. Heth.
k agnoſce lector in ſequentibus importunos pſeudo Iſidori coccyſmos.
l vide pſeudo-Zephyr. epiſt. 1. pſeudo-Iulium epiſt. 2.
m pſeudo-Calixt. epiſt. 2. pſeudo-Euariſt. epiſt. 2. pſeudo-Sixt. epiſt. 1. pſeudo-Iuli' epiſt. 2. pſeudo Felix epiſt. 1.
n pſeudo Alexand. epiſt. 1. pſeudo-Stephan epiſt. 2. pſeudo Melchiad. epiſt. 1
o pſeudo-Zephyrin epiſt. 2. pſeudo-Fabian. epiſt. 2 pſeudo-Stephan. epiſt. 2. pſeudo Sixt. II. epiſtol. 2. pſeudo-Felix I. epiſt. 2. pſeudo-Euſeb. epiſt. 2. pſeudo-Gaius in epiſt. Pſeudo-Marcellus epiſtol. 2. pſeudo-Iulius epiſt. 2.
p pſeudo-Eutychian. epiſt. 2. pſeudo-Euſebius epiſt. 3. pſeudo-Felix II. epiſt. 1. &c.

famu-

famulari. [a] Vnde & ipse ait, [b] *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei: & qui vos contristat, me contristat.* Et *qui fecerit iniuriam, recipiet quod iniquè gessit.* Et alibi, *Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit.*

[c] *Ita* quoque *& à plebibus* vel cæteris generaliter omnibus *sunt* timendi & *ferendi* atque venerandi pastores, & prædicatores Ecclesiæ; *vt sub exercitatione* bonæ voluntatis *sustineantur temporalia, sperentur æterna. Auget enim merita virtutis* * qui *propositum non violat*, sed auget *religionis.*

[d] *Charitas* vero semper *hominem innouat; & sicut malignitas veteres, ita dilectio nouos facit.*

[e] *Fides eorum qui Deum visuri sunt quod non videt credit; nam si videt non est fides. Credenti colligitur meritum, videnti redditur præmium.*

[f] *Tunc pretiosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex Ecclesiasticus dum ad probitatem graditur non repugnat. Ille sine fuco monitorem &* [g] veridico *ore diligit qui eius instituta sectatur.*

[h] *Præbent hominibus natura institutione & muta responsum. Redit ad mortales vicissitudo clamosa* sollicitudinis, quia vnusquisque prout gesserit recipiet. Nam *perit quod lingua acceperunt* frustra *beneficium*; nisi legitimè cœptum fuerit negotium & canonicè peractum.

[i] *De fiducia* enim *partium nostrarum* mittitur *quod* Apostolica mandat autoritas. *Vos tantum* modò præsules Christi *salua aurium animorumq́;* æquitate & bona voluntate semper *præstate.*

Nam *aduersus impetus iuuare, peregrinantem reducere, post interualla* est iustitia.

[l] *Libat enim Domino prospera qui ab afflictis pellit aduersa.*

a vide supra Pseudo-Pontian. epist. 1. Pseudo-Marcellus epist. 2 Pseudo-Iuli' epist. 2.
b Zachar. 2. 2. Cor. 2. Colo. 3. Matth. 10.
c Sent. Prosp. 34. desumpta ex August. in psal. 124 hãc quia tactu fœdo cõtaminauit impostor, & suo Pseudo Zephyrino antea tribuit in integrum restituo. *Ita & à plebibus principes, & à seruis domini sunt ferendi vt sub exercitatione tolerantia, &c.*
* quod.
d postrema pars sent. 273 Prosperi.
e eiusd. sent. 361. è tract. 69 in Ioannem.
f Ennodij dictio incipiẽtis Episcopi Bibl. PP. Tom. 6. pag. 276.
g l. g. ferlato.

h hunc locum misere deprauauit impostor. sic legendum *clamosa solitudinis Non perit quod lingua acceperunt vel lustra beneficium* verba sunt Ennodij epist. 22. lib. 7.

i profligati penitus pudoris impostor elinguis exemplum præbet, dum eloquentissimi viri Ennodij verba sua balbutie dehonestat: ea sic restituenda è dictione 21. p. 285. *de fiducia partium nostrarum oritur quod audemus, vos tantum principes viri benignitatem vestram salua aurium animorumque cautione præstate.*

k lege ex Ennodio ibid. *quid est aliud aduersus eius* (Quintiliani scil.) *impetus nos iuuare nisi peregrinantem reducere post interualla iustitiam?*

l verba Concil. Toletani 8. cap. 2. quæ supra Mercator subdolus Pseudo-Fabiano suo epist. 3. & Pseudo-Damaso epist. 4. adscripsit.

[m] Statutus, *venerandi præsules*, sudoribus *fructus est* cum *iudicio* purissime reddendus; *vt in vtroque congruus nitor, nec suscipientem deuenustet, si indigno autore prouenerit; nec, si conferatur immerito, maculet largientem.*

Sit semper aduersus prauos & impios atque seruorum Dei persecutores libera vox, & [n] *oris gladio feriantur* & redarguantur; persequantur & repellantur, confundantur & auertantur, nec lædendi pie viuentes vllam habeant facultatem.

[o] Plerumque *periculis plena sunt quæ videntur esse tutissima.* [p] Videte *quantis* laborent tales *insidiis*, ideò *absconditum esse non licet quod* audimus; iam latebat *nostra persecutio* manifesta.

[q] *Misericordia est circa* persecutores & *facinorosos seruata distinctio.* [r] *Ergo sopori* quietem tribuite, *cælestium mandatorum hostem* quoque depellite, *ne candida conuersatio* [s] vobiscum *habitantium fusca superuenientis contagione violetur.*

[t] *Antè* enim prouidenda *sunt remedia quam morbus* [u] increscat.

[x] *Sanctorum* quoque Apostolorum & reliquorum Sacerdotum *petamus exercitum*, & prędictorum persecutorum ora claudamus.

[y] *Seculi conuersatio legum metu tenetur.*

Ecclesiastica quoque custodia regularum frenis seruatur & regitur.

[z] *Deus*, charissimi, semper *procul auertat inuidiam.*

Vos [a] ergo armamini, iuxta Apostolum, *gladio spiritus quod est verbum Dei*, & Apostolicæ auctoritatis clypeo: vt [b] *Ecclesiasticæ fœcunditatis* iura *nulla sæuientis procella* possint *impulsione subuerti.*

m hic rursus plagiarius suis barbarismis Ennodij verba fœdat. Scripsit is dictionem *in Tyrannū qui pramij nomine parricida statuam inter viros fortes dedit.* Impostor verò in sententiam eius manu rapaci inte-ctā, ne quis furtū deprehendat, sensum & verba stupēda metamorphosi deformat. vt fraus pateat; restituo locū. *Statua* (inquit Autor) *venerādi præsules sudoris fructus est, iudicio reddēda purissimi, vt in vtroque, &c.* vide Bibl. PP. Tom. 6. 283.

n hac phrasi vtitur Conc. Rom. 5. sub Symmacho, & Pseudo-Gregor. li. 12. epist. 32. vide sup a epistol. 2. Pseudo-Fabiani & epist. 2. Pseudo-Eusebij qui verba Concilij Romani sibi vindicare nititur. o verba Ennodij in vita Antonij Monachi Bibl. PP. Tom. 6. 267 quæ suo more nebulo detruncat & peruertit.

p *leg.* vide quantis labores insidiis, absconditum esse non licet quod adimus: latebram nostram persecutio manifestat hostilis, &c. q Ennodius loco citato p. 266.

r lege, Ergo sopori terminum ponens, mandatorum cœlestium hostem depelle, &c.

s tecum. t ibid. leg. prouisa. u adolesceret

x ibid. p. 267. lege. Sanctorum peramus exercitum, (Lerinenses Monachos.)

y Ennodius epist. 13. lib. 5. z idem epist. 14. lib. 5. a Ephes. 6.

b Idem ibid. ita vomeribus tuis Ecclesiasticæ fœcunditatis planta conualuit, vt nullæ sæuientis procellæ possit, &c.

[c] Nullo vnquam *præiudicio* grauate quenquam; ſed inſpicite ſemper *quæ* regularum *teſtimonio declarantur. Supereſt*, ſalute *prælata, vt ad gaudia* ſemper fratrum deuote properetis: *quia diuina beneficia gradibus ſemper accedunt, & quibus bona conferunt meliora pollicentur.*

[d] *Semper* enim *incrementis ad culmen aſcenditur, vbi ſupernus fauor præſtat exordium.*

[e] *Deus* omnipotens *indulta* ſemper cuſtodiat, augeatque *ſucceſſibus* profutura.

[f] *Omnia* enim *veſtra* ſemper, fratres, *in charitate fiant.*

Et detrahentibus nolite detrahere; quoniam [g] *detrahentibus detrahere non eſt bonum*; [h] *ne ad ea quæ ſcripta ſunt commoti* [i] minime *certamen faciamus.*

[k] *Non debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum exprobrationibus vinci; quoniam hoc nobis Dominus iubet per Eſaiam* [l] *prophetam, dicens audite me qui ſcitis iudicium populus meus, in quorum cordibus lex mea eſt. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis,* [m] *conſiderantes quod in pſalmo* [n] *ſcriptum eſt, Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim nouit occulta cordis, & cogitationes talium hominum quoniam vana ſunt.* [o] *Vana autem locutus eſt vnuſquiſque ad proximum ſuum, labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt mala. Sed diſperdat Dominus vniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt, linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt? Nam ſi hæc in memoria retinerent, minimè ad* tantam *proſilirent iniquitatem.*

Non [p] *enim per probabilem & paternam doctrinam* hoc faciunt, ſed vt ſuam exerceant in ſeruos Dei vindictam. *Scriptum eſt* namque, [q] *Via ſtulti recta in oculis eius: Et ſunt viæ quæ videntur homini iuſtæ, nouiſſima autem earum deducunt ad mortem.*

Nos enim qui hæc patimur iudicio Dei hæc reſeruare debemus, [r] *qui reddet vnicuique* iuxta *opera* ſua. Qui etiam per miniſtros ſuos intonuit dicens, [ſ] *Mihi vindictam, ego retribuam.* Vos enim recta fide ac pura in bona voluntate ſuccurrite viciſſim; nec aliquis à ſupple-

c Ibid. lege, Nolo præiudicio laudis ſanctitatis tuæ grauare conſcientiã: inſpicies quę literarum teſtimonio declarantur. Supereſt ſalutatione pręlata, vt ad gaudia tua iam properes, &c.

d idem epiſt. 16. lib. 5.

e ibid. Deus bone, indulta cuſtodi: auge ſucceſſibus quod dediſti.

f 1. Cor. 16.

g verba Deuſded. t Caralitani in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. Conſultatione 4. p. 449. Tom. 2. Conc. part. 2.

h vt ne.

i Iniuriæ.

k Seqq. ad finem inſerunt epiſtolis ſuis pſeudo Zephyrin epiſt. 2. & pſeudo-Felix II. epiſt. 2. ſunt autem Martini I. in Cõcil. Lateran. Conſult. 3. p. 439.

l Eſai. 51.

m hic deſunt ad minimũ 25. lineæ repetendæ ex Conc. Lateran. ſupra citato.

n Pſal. 93.

o Pſal. 11. in Conc. Later. Conſult. 3. p. 436.

p Martin. I.

q Prou. 12. 14.

r Rom. 2.

ſ Deut. 32.

t Ioan.13. mento fratris subtrahat manum; quoniam [t] *in hoc* (ait Dominus) *cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Data Kalend. Decembr.
u A.D.582. [u] indict.15.

Baronij de epist. praeced. Iudicium Annal Tom.7. ad A.D.582. §.8. p.706.

Inclusa his notis [ ] Binius decripsit suo more Baronij perpetuus interpolator.

QVOD ad res pontificias spectat, data reperitur à Pelagio Papa epistola ad omnes Episcopos, praecipue ad Campaniae atque totius Italiae sacerdotes. Quod enim [bello vigente Longobardorum quo vniuersa flagrabat Italia, cultus Episcopis deferri solitus nonnihil diminutus esse videretur,] ex quo quamplurima mala manarent, nempe vt qui minime suos reuererentur Antistites, contemnentes personas, nequaquam parcerent bonis Ecclesiasticis, [persuasi nimirum bellorum tempore silere iura:] hinc Pelagius Papa hoc ipso anno Kal. Decemb. decretalem dedit epistolam, de accusationibus ac iudiciis Episcoporum. [Euenire enim frequenter solet, vt cum Episcopi bona Ecclesiarum à laicis vsurpata repetere, atque ad vsum pristinū vindicare student, in se illorum linguas prouocent; qui ne quod abstulerunt reddant, criminosis primum omnium Episcopos accusationibus impetunt.] Quae omnia Pelagius ea edita constitutione correxit, &c.

CENSVRA.

AT ego epistolam quae à Pelagio data dicitur centonem ex variis sententiis, Prosperi, Hilari, Acacij, Ennodij, Conciliorumque Romani sub Symmacho, * *Lateranensis sub Martino I. qui anno demum 647. id est, 57. à morte Pelagij ad pontificatum adsumptus est, ad oculum demonstraui.*

* Toletani &

PELAGII II. PAPAE

Epistola. VIII.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis, qui illicita vocatione Ioannis Constantinopolitani Episcopi ad Synodum Constantinopolim conueniunt, Pelagius.

a Manifesta-to. initium epist. & I[...] ... epistola V... Ioc[...] epist. & x.

[a] MANIFESTO (*sicut optauimus*) *per gratiam Dei lumine Euangelicae veritatis, ab vniuersali Ecclesia, pernicissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino.* Sed non modico contri-

contristamur mœrore, quia ea quæ olim calcata fuerant, & [b] *funditus damnata*, nec vnquam fieri debuerant, rediuiuis radicibus germinant atq, pullulant. Et quoniam [c] *multa qua pœnitudinem possunt generare proueniunt*, necesse est ea cassare quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Vnde fratres, [d] *reiecta penitus audacia* [e] (contra Apostolicam sedem, & cōtra ipsam Domini Saluatoris vocem, qua dictum est; *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*) sumpta est [f] *disputandi contra* Domini præcepta, *vana errantium* corda conquiescant, *nec liceat defendi quod non liceat* agere.

Relatum est ergo ad Apostolicam sedem, [g] Ioannem Constantinopolitanum Episcopum vniuersalem se scribere: vosque ex hac sua præsumptione ad Synodum conuocare generalem, cum generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradita, & [h] nulla vnquam Synodus rata legatur quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter, quicquid in prædicto vestro conuenticulo, (quia Synodus taliter præsumpta esse non potuit) statuistis, ex auctoritate S. Petri Apostolorum principis, & Domini saluatoris voce, qua B. Petro potestatem ligandi atque soluendi ipse Saluator dedit, [i] quæ etiam potestas *in successoribus eius* indubitanter transiuit, [k] præcipio omnia quæ ibi statuistis & vana & cassa esse, ita vt deinceps [l] quam appareant nec ventilentur. Etenim ipse Saluator B. Apostolo Petro tanquam ipsa per se veritas loquitur: dicens [m] *Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque solueris super terram erunt soluta & in cælo.* [n] Multis denuo

b nor. phras.
c verba Leonis epist. 47.
d ibid.
e verba Christi nihil sedi Rom. pollicentur: hoc de suo inseruerit impostor verbis Leonis.
Matth. 16.
f Leo epist. 47. disp. cōtra fidem diuinitus inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat, nec liceat, &c. credi.
g sicut Ioannem se Episcopum vniuersalem scripsisse verum est, ita Synodum generalem conuocasse: aut singulari priuilegio ad sedē Petri pertinuisse ius cōuocationis, commentum est Pseudo-Isidori. Solus Imperator Syn. vniuersales congregauit, etiam renitente Episcopo Rom.

h Æquum certè fuit Episcopum Rom. cuius sedes vrbs regia & prima Occidentis Metropolis, suo suffragio firmare quæ Synodis vniuersalis Eccl. placita erāt. At suffragium illud robur propter rō addidit Synodalibus cōstitutis, sed docuit Occidentales Episcopos, inter quos Romanus primas tenebat, stare iam Decretis. Vno verbo subscriptio eius non fuit potestatis in Synodos signum: sed obedientiæ synodis debitæ professio.

i Potestas ligandi commune ius fuit Chori Apostolici, non singulare priuilegium Petri, multo minus Papæ, qui (si Petro succedit) non aliter succedit, quam morbus sanitati.

k Multa quidem crepas mundata, sed Auræ Omnia discerpunt, & nubibus irrita donant. l nunquam. m Matth. 16.

n Hoc falsum.

Apostolicis & canonicis atque Ecclesiasticis[n] instruimur regulis, [o] *non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari:* quapropter (vt iam dictum est) rectè non Concilium, sed vestrum conuenticulum vel conciliabulum cassatur: & quicquid in eo actum est, irritum habetur & vacuum. [p] Vos quoque deinceps vt nullius hortatu talia præsumatis, si Apostolicæ sedis communione carere non vultis; [q] modo vero *ideo suspenditur vltio, vt locum possit habere correctio.* [r] Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes, non semel sed sæpissime epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserũt; quibus coram Deo protestati sunt, nihil vnquam proterue contra Apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegiis quicquam vsurpare: qui hactenus in [t] Archiuo S. Romanæ Ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis, Anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si vnquam aliquod contra eos præsumpsissent, aut contra Apostolicam, vel vllius alterius Episcopi sedem quicquam aduersi quoquo modo essent moliti. Idcircò eos nõ est necesse excommunicare, aut Anathematizare; quia ipsi anathematis vinculo propriis manibus professiones suas suaque scripta roborando constrinxerunt. [u] Sciat se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum cito correxerit, à nobis excommunicandum fore, & Apostolicæ sedis atque omnium sanctorum communione carere. Vniuersalitatis quoque nomen, quod sibi illicitè vsurpauit, nolite attendere, [x] nec vocatione eius ad Synodum absque auctoritate sedis Apostolicæ vnquam venire, si Apostolicæ sedis, & cæterorum Episcorum communione vultis frui. [y] *Nullus* [z] Patriarcharum *hoc tam prophano vocabulo* [a] vnquam vtatur; *quia si* summus *Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc,*

o scripserunt id quidem Sociates lib. 2 c. 8. & 17. & Sozom. lib. 3. c. 9. sed eorũ sententia vndique nu at.
p mina tuæ, Mercator, Bruta fulmina sunt, & vana terricula menta.
q verba Leonis epist. 47. à Pseudo Damaso iisdem vsurpata epist. 7.
r hoc fingit Pseudo-Isidorus. Solus Ioannes & qui Ioanni successit Epiphanius, libello dato Ecclesiæ Romanæ de persona Christi sẽtentia se subscribere professi sunt. Quid hoc ad fastum paparum tyrannicum?
t Archiuum cerebri tui dicere debuisti: si enim quas memoras epistolæ in Romanæ vnquam Ecclesiæ Chartophylacio latuissent, nunquam eas situ & puluere obrui passa esset Papalis φιλαυτία.
u egregiam vero laudem excommunicatum excommunicare.
x scil. expectabunt Orientis Episcopi Præsulis vrbici permissionem.
y verba Gregorij lib. 4. epist. 36.
z decessorum meorum.
a vti consensit, quia videlicet si vnus.

absit à [b]

absit à [b] fidelis cuiusquam mente hoc sibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacumque parte videatur. [c] Quapropter [d] charitas vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne sibi debitum [e] subtrahat cum alteri honorem offert indebitum.

[f] Aduersarius [g] namque noster Diabolus, qui contra humiles sæuiens, sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret, non iam, vt cernimus, caulas circuit; sed ita validè in quibusdam Ecclesiæ necessarijs membris [h] dentem figit, vt nulli sit dubium quia nisi vnanimiter fauente Domino cunctorum prouida pastorum turba concurrat, omne (quod absit) citius ouile dilaniet. [i] Perpenditis, fratres charissimi, quid è vicino [k] subsequatur, cum & in Sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia: Quia enim iuxta est illi de quo scriptum est, [l] Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ (quod non sine graui dolore dicere compellor, dum frater & coëpiscopus noster Ioannes mandata Dominica & Apostolica præcepta, regulasque Patrum despiciens, eum præcurrere [m] conatur in nomine) vestræ [n] Beatitudini indicet omnipotens Deus; quam graui considerationis huius gemitu torqueor, quod ille [o] qui eleemosynis, orationibus, atque ieiunijs videbatur occupatus, & ex eo [p] quo fœtebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, iactantiam tantam sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet adscribere; & omnia quæ soli [q] vni capiti cohærent, videlicet Christo, per [r] electionem pompatici sermonis eiusdem Christi sibi studeat membra subiugare. Nec mirum, quod ille tentator, qui [s] initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia vsus est, & nunc eam [t] in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: [u] & qui aliquatenus bonis vitæ studijs videbantur crudelissimas manus eius effugere, eis in [x] ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculam. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, vt hunc à mente illius auertat errorem, hoc ab vnitate atque humilitate Ecclesiæ malum superbiæ & confusionis amoueat; & fauente Deo omnibus viribus [y] occurrendum atque prouidendum, ne in vnius veneno sermonis, viuētia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; & [z] fortasse is in errore perit, qui vniuersalis dicitur; & nullus iam Episcopus re-

b à Christiani mente id sibi velle.
c hic omisit ὑποβολεῖς lin. 2.
d sancti as vestra.
e detrahat.
f hic omissæ lin. 13.
g quippe. 1. Pet. 5.
h dentes.
i Perpendite.
k subsequitur eius.
l Iob 41.
m per elationem præcurrere.
n vestræ autem.
o ille quondam mihi modestissimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleem.
p in quo sedebat.
q N. solum vnum caput Eccl. Christus.
r elationem.
s Eccl. 10.
t leg. eam quibusdam nominibus.
u vt qui.
x in ipsa metа.
y concurrendum.
z & cum fortasse.

manſiſſe in ſtatu veritatis inuenitur.[a] Oportet *ergo vt conſtanter ac ſine præiudicio ſeruetis, ſicut accepiſtis, Eccleſias, & nihil ſibi in vobis hæc tentatio Diabolicæ vſurpationis adſcribat. State fortes, ſtate ſecuri.* [b] *Scripta* quæ *vniuerſalis nomine falſitate* condemnata ſunt, *nec dare vnquam nec*[c] *accipere præſumatis. Omnes Epiſcopos curæ veſtræ ſubiectos ab huius* [d] adulationis *inquinatione prohibete, vt*[e] vniuerſa *vos* Eccleſia *Patriarchas, non ſolum in bonis operibus, ſed etiam in veritatis auctoritate* [f] cognoſcat. *Si qua autem forſitan aduerſa* [g] ſubſequantur, *vnanimiter perſiſtentes etiam moriendo debemus oſtendere; quia in* [h] damno *generalitatis, noſtrum ſpecialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo,* [i] Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. *Audiamus quod primus omnium* [k] Apoſtolorum *dicit*, ſi quid [l] *patimini* propter iuſtitiam, Beati eritis. *Mihi enim credite, quia honorem quem pro prædicanda ſuſcepimus veritate, ſi neceſſitatis cauſa exigat, ſecurius pro eadem veritate relinquimus quàm tenemus.*

Orate, fratres, vt honor Eccleſiaſticus noſtris diebus non euacuetur; nec vnquam Romana ſedes, quæ (inſtituente Domino) *caput eſt omnium* Eccleſiarum, priuilegiis ſuis vſquam careat aut expolietur.

[n] *Confidimus* [o] *autem de vobis,* [p] *chariſſimi, meliora atque viciniora* [q] ſalutis; *quia* [r] *neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque inſtantia, neque* [s] fortitudo, *neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magiſtro gentium docente) poterit* [t] nos *ſeparare à charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & quæ in ipſo eſt rectâ fide. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim* [u] nobis *neceſſaria eſt ad colluctationes aduerſariorum; quatenus fidem intemeratam vſque in finem conſeruantes, repromiſſionem percipiamus quam repromiſit his qui legitimè certare deproperant.* [x] *Adhuc enim modicum* [y] aliquantulum *qui venturus eſt veniet, & non tardabit.* [z] *Ecce enim iudex antè ianuam aſſiſtit, coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur. Quod*[a] *ſi quis ſe ſubtraxerit, non placebit animæ meæ: ſed cadet de promiſſione propter negationem. Nos autem non ſumus ſubtractionis* [b] *filij in perditionem animæ. Propter* [c] *quod aſſumite arma Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo*

a obteſtor ergò.
b ſcriptaque cũ vniuerſalis nominis.
c ſuſcipere.
d elationis.
e vniuerſæ vos eccleſiæ.
f cognoſcãt.
g ſubſequuntur.
h damnando general. nomine noſtrũ.
i Phil.1.
k paſtorum. 1. Pet.3.
l patiamini.
m Rom. Eccl. inſtituente Domino, aliarum caput eſſe negamus, agnoſcimus vero Harmiſdã à ſecundæ Syriç monachis *caput omniũ* appellatum.
n Heb.6.
o verba Martini Papæ in epiſt. Encyclica addita Concil. Lateran.
p fratres chariſſ.
q ſaluti.
r Rom.8.
ſ neque futura neque fortitudines.
t vos ſepar. Heb.10.
u vobis.
x Abac.2.
y quantulum
z Iac.5.
a Heb.10.
b leg ſubtractionis in perditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.
c Ephеſ.6.

[d] *aduer-*

[d] *aduersus* omnes inimicos sanctæ Dei Ecclesiæ & vestros; *& induite loricam iustitiæ, calceati pedes in* [e] præparationem *Euangelij pacis; in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi* [f] ignea *extinguere; & galeam salutis accipite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei per omnem orationem & obsecrationem*, *radicati & fundati* [g] in solatio fratrum pro Christo Iesu Domino nostro. *Sed & nunc, fratres,* [h] *commendamus vos omnes Domino, & verbo gratiæ eius qui potest perficere & dare hæreditatem* [i] *vobis* cum *omnibus* sanctis. [k] *Ipse autem Deus pacis & consolationis det vobis idipsum sapere in alterutrum*, [l] vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi; *vt vnanimes, vno ore, & vno corde*, [m] *honorificemus eum* [n] *in* concordiam & consolationem fratrum, *qui potens est confirmare* [o] vos *secundum Euangelium eius*, [p] *&* iuxta *reuelationem mysterij æternis temporibus taciti*, [q] quibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Summoperè etiam considerare debetis, quod hi qui fratribus inuident, eosque damnare aut perdere cupiunt, *per se & sua dogmata* destruuntur: *dicit enim Dominus.* [r] *Omne regnum in se diuisum non stabit; & omnis scientia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoque necesse est, vt* [s] *concorditer* [t] *salubres suscipiatis hortatus*, *& nihil per contentionem agentes; sed ad omne studium deuotionis vnanimes diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis; & in nullo patiamini prouidentissima canonum Decreta violari, quatenus* & Nicænorum canonum constituta, *& quæ à nobis*, vel à prædecessoribus nostris sunt *prouidè & salubriter* decreta, *intemerata permaneant* in futuro.

[u] Et in Apocalypsi Dominus per Ioannem loquitur dicens, [x] Nolite *timere: ego sum primus & nouissimus, & viuus & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum: & habeo claues mortis & inferni.* Et paulò post, *Vincenti* [y] *dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Item idem, *Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Et iterum, *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea dabo* [z] ei *potestatem super gentes, & reget* [a] illas *in virga ferrea, &*

d aduersus omnem hæreticum virum & dogma a, & induite vos, loricam.
e præparatione.
f ignita.
g hic omisit Rapsodus lin. 12. addidit vero de suo *in solatio*, &c.
h Act. 20.
i leg. in omnibus sanctificatis.
k Rom. 15.
l & in ipso semper vt in omnibus vnanim.
m Rom. 16.
n in concordia orthodoxæ fidei, qui potens, &c.
o nos.
p secundum reuel.
q huc vsque Martin. & ex eo Pseudo-Cornel. epist. 1. Pseudo-Liberius epist. 12. seqq. iidē adnectuns. Pseudo Gregor. epist. 32. li. 12. Pseudo-Hyg n epist. s. Pseudo-do Cornel. epist s. Pseudo-Liberius, epist. 52.
r Matt. 12.
s omn s concorditer statutę S. Patrum nostrorum teneamus nihil videl. per cont. &c.
t Leonis verba epist. 87. huc-usque Pseudo-Liber. loco citato.
u Apoc. 1. hæc superioribus non cohærent.
x noli.
y Apoc. 2.
z illi.
a eas.

tanquam vas figuli confringentur. Item idem, [b] *Ecce, ego sto ad ostium & pulso. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit* mihi *ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo & ipse mecum: Qui vicerit, dabo ei sedere mecũ in throno meo, sicut & ego vici, &* [c] consedi *cum Patre meo in throno eius.*

Vos fratres, si non vultis cum eo damnari (quia [d] *non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus* rei sunt) hortamini eum, & monete recedere à præfatis illicitis; & [e] *memor* sit *vnde exciderit, & agat pœnitentiam, & prima opera* faciat. Sin minus (non mea loquar verba, sed ipsa Domini Saluatoris, quæ per prædictum Ioannem in iam dicto libro locutus est) replicans aïo; Veniam, [f] *& mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Ipse enim magis tenet *doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filijs Israel:* sicut iste docet vos scandalizare sanctam matrem Ecclesiam [g] & vniuersum cœtum tam Sacerdotum quàm religiosorum Christianorum atque fidelium. Vnde & in supradicto libro cõtinetur ita, (*semper* enim *potius* vos verbis Domini Saluatoris *ferire & instrui* cupio, quàm meis, [h] licet & ipsa Apostolicæ auctoritatis sint ponderibus plena) [i] *noui opera tua nouissima plura prioribus: sed habeo aduersus te, quia permittis mulierem Iezabel, quæ se dicit* Prophetam, *docere & seducere seruos meos fornicari & manducare de idolotythis.* [k] *Et dedi illi tempus vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectum; & qui mœchantur cum ea in* [l] tribulationem maximam *nisi pœnitentiam egerint ab operibus suis, & filios eius interficiam in morte. Et scient omnes Ecclesiæ, quia ego sum scrutans corda & renes, & dabo vnicuique vestrum secundum opera* [m] vestra.

[n] *Hæc, fratres, valdè cauenda sunt,* & præcepta Domini atque S. sedis Apostolicæ, quæ vice Domini Saluatoris *legatione fungitur,* monita fideliter amplectenda & peragenda.

[o] De cætero, fratres, [p] super *prouinciæ causa,* vnde se-

b Apoc. 3.
c sedi.
d Rom. 1.
e Apoc. 2.
f mouebis candelabrum Pelagi? quib. machinis?
g atq; nemo offendebatur superbia Ioannis Constantinopolit. appellatione, præter Rom. antistitem. Alexand. certe & Antiochenus non scandalizabantur teste Gregorio epist. 60. lib. 5. epist. 24. li. 6. epist. 30. & 80. lib. 7.
h *Deme supercilio nubẽ;* licet, tua sedulo vẽdites ea non *Apostolica auctoritatis ponderibus plena,* nouimus, sed infulsa vanitate.
i ibid.
k sicut tuum non est scrutari corda, sic tuum non est fideles seruos tuos Indigetare, pœnitentibus pœnitẽdi tẽpus largiri, in ore tuo agnosco verba diuina, in opere tuo Diabolicum typhum.
l in tribulatione maxima erunt.
m sua.
n egregiè: sedes legatione fungitur, non sedens, nota phras. Pseudo-Isid. familiares.
o Hunc locum citat Hincmar. lib. cap. 55. cap. 15.
p Itane, consuluerint Rom. Ecclesiam Ioannis asseclæ, & fautores? solemnis hæc fraus Mercatoris, cum aqua hæret, fingit adesse consultores ἀπὸ μηχανῆς.

deca-

dem Apoſtolicam dudum conſulere voluiſtis, videtur nobis ſufficienter tractatum à S. prædeceſſoribus noſtris. Sed quia denuò noſtram mediocritatem de eadem re interrogare dignum duxiſtis [q] ſcitote, certam prouinciam eſſe, quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & *vnum regem*, & totidem minores poteſtates ſub ſe; & vnum Epiſcopum, alioſque *ſuffragatores* decem vel vndecim Epiſcopos iudices; ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, [r] ac *ciuitatum cauſæ* referantur, vt ab his omnibus iuſtè conſona voce *diſcernantur*, niſi [ſ] *ad maiorem auctoritatem fuerit*, ab his qui iudicandi ſunt *appellatum*. Vndè non oportet vt [t] *degradetur* vel vt *dehonoretur vnaquaque prouincia*, ſed apud ſemetipſam habeat iudices Sacerdotes & Epiſcopos, videlicet iuxta ordines ſuos. Et quicumque [u] cauſam habuerit à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id eſt à ſuæ iuſtis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, niſi (vt iam prælibatum eſt) à iudicatis fuerit appelatum.

Si vero in qualibet Prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & [x] inter ipſius Prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conueniat, *ad maiorem tunc ſedem referantur*. Et ſi illæ facile & iuſte non diſcernuntur, vbi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuſte iudicentur.

[y] *Maiores* vero *& difficiles quæſtiones* (vt Sancta *Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit*) *ad ſedem Apoſtolicam* ſemper *referantur*. Cæterorum ſanctorum Patrum ſtatuta ſequentes, Synodali auctoritate [z] *omnes qui aduerſus Patres armantur, vt Patrum inuaſores* & mactatores *infames eſſe* cenſemus; quoniam [a] *ea vulnera quæ fomentis non ſanantur, ferro abſcindi vel curari neceſſe eſt*.

Vnde, fratres, ceſſent iniuſtæ æmulationes, ceſſent inuidiæ, ceſſent falſæ criminationes, ne *infirmus* quiſquam *propter quem Chriſtus mortuus eſt*, talibus [b] *laceretur inſidiis*; ne ouis, pretio Chriſti redempta, lupinis à fratre ſaucietur morſibus. [c] *Meritò* ergo *cauſa nos reſpicit*, *ſi*

q Nota ineptiam prouinciæ deſcriptionem, & ſtylo Pelagij ſtultiſſimũ.
r ad Epiſcopos ciuitatũ cauſæ referantur? quis igitur Magiſtratus ciuilis verſus?
ſ Conc. 3. Carthag. can. 10.
t N. phraſ. repponit impoſtor etiam ben à Pſeudo-Anacleto epiſt. 1. appoſitam. vide & Pſeudo Zephyrin. epiſt. 1. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2. &c.
u vide Cod. Theod. lib. 9. tit. 1. conſt. 10 & 16. Adrian. collect. Ingelramo data cap. 10. & 17.
x vide Conc. Antioch. cap. 14.
y hæc ſcil. eſt illa Helena cui hactenus ornamenta quæſiuiſti. his verbis verſus Pſeudo-Anacle epiſt. 1. Pſeudo-Sixt. epiſt. 2. &c. ex Innocentio epiſt. 2.
z verba Procli in epiſt. ad Domn. Antioch. quibus abutuntur Pſeudo-Alexander. epiſt. 1. & alij.
a verba Conc. Rom. 6. ſub Symmacho, quæ ſibi vindicant Pſeudo-Anaclet. epiſt 3. Pſeudo-Fabian. epiſt. 2.
b N. phraſ.
c verba Celeſtini epiſt. 1.

[d] ralibus fauere cœperimus. *Corripiantur* ſemper talia, nec illis qui hæc exercere conantur, aut patribus vel fratribus inſidianrur, liberè loqui concedatur, aut pro voluntate ſermo proferri permittatur. Liquet omnino, quod conniueant *illis qui* talia eos *loqui permittunt*; quoniam *occurreret veritas, ſi falſitas* &c. calumnia *diſpliceret* vel odium. [e] *Deſinat* igitur falſitas *inceſſere* veritatem: deſinat ſuſpicio quæ iuſtè repellitur, inſidiari: deſinat conſpiratio, quæ ab omnibus eſt repudianda, infeſtare Magiſtros.

Horum igitur [f] *vitiorum* auctores vel *patratores* non ſunt in accuſatione Pontificum recipiendi, ſed penitus repellendi; quoniam iubent canonica Decreta Patrum, vt [g] accuſatio vel teſtimonium eorum qui odio quoſlibet inſequuntur, vel qui inimici aut ſuſpecti habentur, nullo modo recipiantur. Quorum *ſtatuta* [h] & nos *firmantes*, eadem omnibus inuiolabiliter futuris temporibus *tenere* cenſemus. [i] Quicquid autem ſuper hac cauſa Patres noſtri decernendum duxere dignum, vt condecet neceſſe eſt, (cum labefactari vel infirmari cœperit) Apoſtolicâ denuò auctoritate firmari ac renouari, fratribuſque dari.

Data Kal. Mart. Anno Domini 587. indictione 5.

d ſi ſilentio fiueamus errori corripiātur ergo huiuſmodi non ſit his liberū habere pro voluntate ſermonem. Deſinat ſi ita res ſunt inceſſere nouitas vetuſtatem.
e ibid. Timeo ne magis ipſi loquātur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſis nō caret ſuſpicione taciturnitas; quia occurr. &c.
f N. phraſ.
g hunc ſemper lapidem mouet Siſiphus, vide Pſeudo Teleſph. epiſt. 1. Pſeudo Pij epiſt. 1. Pſeudo-Calixt. epiſt. 2. &c. ex Adrian. collect. c.
h phraſ. Concil. 5. ſub Symmacho.
i hoc autem nec decet, nec expedit, nec neceſſe eſt.

Baron. ad A. D. 587. §. 7.

CVM Pelagius Papa accepiſſet in Synodo Conſtantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipſum Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum œcumenici nomen vſurpaſſe continuò aduerſus eum datis literis quæ in dicta Synodo facta ſunt ad eam rem ſpectantia irrita reddidiſſet. Extant ipſæ literæ omni memoria digniſſimæ quæ vt Chriſtiano orbi innoteſcerent exemplar ipſarum S. Gregorius Papa ſucceſſor ipſius Pelagij miſit ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum &c.

Idem §. 14. & 15. Sententiis 11. huius epiſt. Ceu telis validiſſimis in Molinaum Iuriſconſultum contortis, ſubdit Hæc ex Pelagij Papæ epiſtola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Eccleſiæ ſe eliciuiſſe ſtulte vaniloquus exiſtimauit.

Binius in Not. ad hanc Epiſt.

Hæc eſt illa epiſtola Pelagij, qua Pelagius (teſte S. Gregorio) Synodi Conſtantinop. omnia acta præterquam abſolutionem Gregorij An-

rij Antiocheni Episcopi cassauit & reprobauit; præcipuè vero illud Decretum, quo Ioannes Constantin. Episcopus nomen Oecumenici sibi arroganter vsurpauerat; qua de re vide quæ infrà dicam in notis allegatæ Synodi Constantinop. Ridiculum est quod ex hac epistola nouantes hæretici primatum Ecclesiæ impugnent: cum hinc potius vndecim validissima argumenta colligi possint, quibus Romani Pontif. primatus, firmissime corroboratur, &c.

CENSVRA.

Argumentorum vestrorum, (si Deo placet) validissimorum sedes, arithmeticis notis supra distinxi: totidemq; Pseudo-Isidori figmenta in transcursu esse docui. Epistolam à Pelagio scriptam fateor, extare nego; 1. Eius enim quam vestris præconiis extolliris, stylus à reliquis Pelagij scriptis, v.g. epistolis ad Episcopos Istriæ, plurimum abhorret. Quin imo Mercatoris omnia lineamenta refert, & *veteris vestigia fraudis*, quæ suo loco breuiter indicaui.

2. Sententias è Procli, Celestini, Leonis, Innocentij, Gregorij, & Martini primi scriptis emendicatas, suas facit.

3. Si aliis omnibus argumentis destitueremur, vnicum Gregorij testimonium pondere suo epistolæ patronos obrueret; Greg. epist. lib. 4. epist. 36. asserit se epistolarum à Pelagio scriptarum exemplaria Alexandrino & Antiocheno Patriarchis *destinare studuisse*; Qua autem fronte ausus fuerit quæcumque Pelagius de titulo vniuersalis Episcopi aduersus Ioannem Constant. disputauit; eidem epistolæ, quam vnà cum Pelagiana transmittebat, αὐτολεξεὶ inserere, ac sententiam suam verbis non propriis sed mutuatitiis tantum exprimere? dicat qui potest, mihi credibile nunquam fiet.

Dolendum sane est Molinæum, emunctæ alioquin naris virum Gratiani collectaneis plus æquo fidem habuisse nec deprehendisse verba canon. *Nullus Patriarch.* Gregorij esse non Pelagij cuius ementito titulo prænotantur. Nullum tamen eius error veritati quam propugnauit præiudicium creabit. Licet epistol. Pseudo-Pelagij variis sit infarta quisquiliis, Gregoriana sententia eidem inserta nulli contemnenda est; Eludi certe à vobis nullo subterfugio posse, clarum est.

PELAGII II. PAPÆ
Epistola IX.

Pelagius [a] Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus vniuersis Germaniarum ac Galliarum regionum Episcopis.

a Initium epist. 88. Leoni adscriptæ.

b in Rom. Eccleſ.

VM in Dei nomine[b] *Romana Eccleſia Synodum Epiſcoporum ſiue cæterorum conſacerdotum* Dei *fidelium congregatam habuiſſemus*; *&* *de* Eccleſiaſticis ſtatutis, vt ſunt ab Apoſtolis & ſanctis Patribus tradita, diligentius tractaremus; ſuperuenire literæ veſtræ, &c, vt magnæ eſſent auctoritatis, etiam viuæ *voces* præceſſerunt; *rogantes*, vt ordinem præfationum, quem Sancta Romana Eccleſia hactenus haberet, noſtris literis vobis *remandaremus*.

Tunc de veſtra voluntate & ſtudio *tam bono*, multum gauiſi ſumus; & ſacrum N. *ordinem Romanum*, ſacraque conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſolerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes *in ſacro catalogo* tantum modò *recipiendas*, quas *longa retrò veritas* in Romana Eccleſia hactenus ſeruauit: vnam in albis Paſchalibus; aliam de Aſcenſione Domini; 3. de Pentecoſte; 4. de Natali Domini; 5. de Apparitione Domini, 6. de Apoſtolis; 7. de Sancta; Trinitate 8. de Cruce; 9. de ieiunio & quadrageſima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & cuſtodit S. Romana Eccleſia. Has tenendas vobis mandamus.

Baron. ad A. D. 590. §. 5.

Inter alias res geſtas ab ipſo Pelagio Papa, eſt mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipſe teſtatur in epiſt. quam poſteà ſcripſit ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ, his verbis. Cum, &c.

CENSVRA.

STYLVS à Pelagiano plurimum diſcrepans, Mercatorem artificem probat; Selectas phraſes adnotabit mecum Lector. Quod ad ſubiectam materiam attinet, impoſturæ ſuſpicionem auget. 1. Nemo enim ignorat Eccleſiam Gallicanam ad ſeculum Caroli M. peculiarem liturgiam retinuiſſe. 2. Veriſimile non eſt legatione inſtituta Epiſcopos noſtrates de re minimi momenti vrbicū pontificem conſuluiſſe. 3. Ridiculum eſt quod ait ὑπερβολικῶς, *Ordinem ſe Romanum, maiorumque conſtituta ſolerter relegiſſe*; quis enim vſus inquiſitionis in rebus quas continua praxis, omnibus quodammodo obuias facit? 4. Si fides habenda ſit Anaſtaſio, Gelaſium autorem præfationum de quibus verba facit Pſeudo-Pelagius aſſerenti; falſiſſimum eſt eas *longam retrò veritatem* in Eccleſia Romana ſeruaſſe; à tempore enim Gelaſij ad Pelagium II. non interceſſit 100.

annorum

annorum interuallum, cum federit Gelasius ab A. D. 492. ad 497. Pelagius vero ab Anno 578. ad 590.

5. Si per ordinem Romanum, intelligendus sit libellus editus à Cassandro, Hittorpio, & procuratoribus edit. Colon. Bibl. PP. Epistolæ quam præ manibus habemus scriptorem post A. D. 870. vixisse, eoque ipso Pseudo-Isidoro posteriorem fuisse necesse est; citat enim ordo Romanus pag. 420. Tom. 8. Bibl. PP. Hymnum *Gloria laus & Honor*, cuius autor Theodulphus Aurelianensis, qui in viuis erat A. D. 850. 2. citantur ibid. p. 407. verba Anastasij, in vita Sergij, vixit autem Anastas. ad A. D. 870. Denique Trithemius ordinem Romanum scriptum asserit à Bertholdo Constantiensi, qui superfuit ad A D. 1100.

PELAGII II. Epist. 10. cuius initium. *Quod enim in canonibus legitur: &c* partem esse epist. 1. supra monui. Itaque non est, quod Baron. ad A. D. 590. §. 7. referendum putet fragmentum epist. Pelagij ad Benignum Archiepisc. ex promptuariis Vaticanis erutum: cum enim nihil aliud exhibeat quam quod supra dedimus, id denuo describendum curare, est oleum & operam perdere.

PRIVILEGIVM MEDARDI monasterio à Gregorio M. (si Deo placet) collatum.

Gregorius[a] omnibus Episcopis.

Pretiosissimis[b] *lapidibus in Diademate Christi merito*[c] *renitentibus*, omnibus*que*[d] *Sanctæ Dei Ecclesiæ membris*, quorum vniuersale caput est Christus, *Gregorius licet Sanctæ Romanæ sedis pontificio sublimetur, humillimus tamen seruorum Dei seruus.*

VANDO[e] *Catholicorum regum corda ad ea quæ pontificalibus sunt monitis prouocanda, ita ardenti desiderio diuina præueniente gratia succenduntur vt ab eis vltrò poscantur; tanto alacri & lato sunt ani-*

a Titulum hunc vel falsum vel mancum esse necesse est, quandoquidem Episcopi soli non sunt *omnia sanctæ Dei Ecclesiæ mẽbra.* b Ecclesiam *coronam gloriæ & diadema regni in manu Dei*, testatur Esaias cap. 62. 3. eadem de Piis Pauli Phil. 4. 1. & Thess. 2. 19. quin & Zachariæ cap. 9. 15. fideles *Corona lapillos* vocantis sententia. c *Renitor* Latine *reniteo* Barbarè dicitur: hac voce nec Gregorius nec veterum vllus unquam vsus est. d an alia sunt *Ecclesiæ membra* à *lapidibus in Diademate Christi pretiosissimis*? licet hic ὑποβολεὺς Imperialæ pœnas luere dignus sit, laudem tamen meretur quod Christo dignitatem suam fartam tectam seruari voluit.

e initium epist. 10. 11. & 12. lib. 11. registri Greg.

mo concedenda, quantò & ea ipsa quæ cupiunt si nollent facere peti debuerant.

Proinde iuxtà filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta regum Brunichildis [f] *ac nepotis* eius *Theodorici*, monasterio Sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac Beatorum Petri Apostolorum principis; necnon Protomartyris Christi Stephani, quod est in [g] *Suessorum* ciuitate situm, vbi [h] S. Medardus requiescere, & vir venerabilis Gairaldus [i] Abbas præesse videtur; [k] *huiusmodi priuilegia* [l] *auctoritatis nostræ Decreto indulgemus:* & ea plenius confirmamus priuilegia quæ ad bonæ memoriæ [m] *Domino Papa* Joanne, [n] comitante illustrium regum clementia, Clotarij scilicet & Sigeberti huius nostræ filiæ iugalis, ipsi loco sub anathematis vinculo sunt concessa, vel indulta concedimus atque firmamus.

Statuentes [o] *nullum regum*, [p] *antistitum*, vel iudicum, *nullum quacunque præditum dignitate*, [q] ea *quæ à præcellentissimis regibus vel quibuslibet aliis* Deum timentibus loco concessa sunt vel conferentur *sub cuiuslibet occasionis specie minuere vel auferre, vel suis vsibus applicare*, [r] *sed cuncta quæ* Deo seruientibus monachis *oblata sunt vel offerri contigerit, perenni tempore illibata, sine aliqua inquietudine volumus possideri, eorum* [s] *vsibus pro quorum sustentatione* [t] *concessa sunt modis omnibus profutura.* Concedimus etiam [u] *vt obeunte Abbate, non alius ibi* quicunque *obreptionis astutis ordinetur, nisi quem* [x] communis consensus *monachorum elegerit, aut præuiderit ordinandum.*

Caueant autem præfati monachi *Simoniacum* [y] *hære-*

f Brunichildæ ac nep. ipsius.

g nulla *Suessorum* in Gallia ciuitas, Suessiones dicere voluit impostor elinguis.

h Medardum A.D.564. obiisse vult Baronius.

i fortasse is Gairaldus nunquam fuit.

k verbi Greg. epist. 10. lib. 11.

l lege præsentis auctorit.

m notabit Lector Gregorium antecessores suos nullibi Dominos Papas vocare consueuisse.

n *Clotharius Basilicam super Medardi sepulcrū fundare cœpit, quam postea Sigebertus filius eius expleuit atq; composuit*, inquit Greg. Tur. lib. 4. c. 19. Sigebertum A.D. 567. Brunichildem duxisse ex eiusd. Gregorij lib. 4. cap. 27. colligit Baron. 5. 17. incertum vero quo anno Romanæ Ecclesiæ gubernaculis admotus fuerit Ioannes III. quandoquidem Nicephorus anno 571. Anastasius A. 571. Hermannus & Onuphrius A. 566. fasciculus temporum A. 564. Baronius & Bellarminus A. 559. id contigisse volunt. o Verba epist. 10. lib. 11. reg. Greg. p nullum antist. q *lege* vel quenquam alium de his quæ Xenodochio, à suprascriptis præcell. filiis nostris regibus iam donata sunt in futuro à quibuslibet aliis de proprio fuerint iure collata sub cuiuslibet causæ occasionisque, &c.

r applicare vel aliis quasi piis causis pro suæ auaritiæ excusatione posse concedere, sed cuncta quæ ibi oblata, &c. s eorum tamen vsibus. t sustent. gubernationeque.

u Constituimus item vt obeunte abbate atque presbytero supradicti Xenodochij atq; monasterij non alius ibi quacunque abrept. &c. x nisi quem rex eiusdem prouinciæ cum consensu monachorum, secundum timorem Dei elegerit, &c.

y Simoniacam hæresim sæpius exagitauit Gregorius. Vide præsertim lib. 7. indict. 1. epist. 50. 53. indict. 2. epist. 115. 116. lib. 9. epist. 40 51. 53. 55.

sim, ne

sim, ne potentia regum vel antistitum *conuicti* loco pastoris suscipiant tyrannum. Quod omninò fieri prohibemus, & [z] *eundem abbatem causa ordinationis suæ aliquid dare præsumere* vetamus; *ne hac occasione* [a] *quæ à fidelibus pijs locis offeruntur* vel [b] *oblata sunt consumantur.*

Et quia fama religionis Deo seruientium monachorum nostras [c] *peruenit ad aures*, quibus vitæ venerabilis Gairaldus præesse dignoscitur: iustis petitionibus præcellentissimorum regum [d] *Brunichildis* atque Theodorici fauentes, ob amorem *Domini* [e] *Medardi*, tantam [f] *diuini honoris dignitatem* & securitatem *concedimus* perenni tempore mansuram.

Auctoritate [g] igitur *diuina* vice B. Petri Apostolorum principis, [h] *consensu omnium Romanorum pontificum, & voluntate totius Senatus Romani*; suadente nobis [k] *viro Apostolico* [l] Anserico [m] *Suessorum* vrbis pontifice, &

z verba Greg. loco cit. to post lineas aliq. tot.
a ea quæ.
b aut iam oblata.
c imitatus videtur Virgilium cuius hæc verba sunt Æneid. 2. *fando aliquid si forte tuas peruenit ad aures.*
d Brunichildam vbique vocat Gregorius.

e hæc phrasis in genuini Gregorij scriptis nullibi comparet: fuit autem Gallofrancis vsitatissima; sic enim Patres Conciliorum Turon. 2. cap. 1. & Autisidor. cap. 5. Venantius Fortunatus in prologo vitæ Martini, & Merouæus apud Greg. Turon. lib. 5. cap. 14. *Domnum Martinum*: Episcopi regni Aurelianensis eodem Gregorio referente lib 9. cap. 41 *Domnum Paulum Apostolum*, Continuator hist. Greg. Turon. cap. 54 *Domnum Medardum, Domnum Dionysium*, &c. Clotharius apud Aimoin. lib. 2. cap. 20. *Domnos sanctos* appellant.

f *Diuini honoris dignitas* nec cœnobio competere, nec ab homine concedi potest: Quid vero *diuini honoris securitatis* nomine indiget ii Blatro?

g Auctoritatem diuinam prætendere quilibet potest, probare pauci: tua apud cordatos quosuis nulla est. h forte *Concilium* vocauit *Diuum pater atque hominum rex Sideream in sedem*, vt considentes *cœlicolæ* decernenti Gregorio Hypobolimæo fauerent.

i Quasi vero consulendus fuerit Senatus vrbis, an liceret Medardi cœnobiū fictitio priuilegio munire. k Cum Gregorius aliis Episcopos titulis insignire soleat, notandum hic Gallorū Episcopos quosuis [*Apostolicos Domnos, Patres, &c.*] vocantium idioma. Hinc Sidonio epist. 1. lib. 6. Lupi Trecensis, & Gregorio Turon. lib 4. cap. 26. Martini *sedes Apostolica* Sidonio lib. 6. epist. 7. & lib. 7. epist. Fontej Vasionensis, lib. 4 epist 6. Lupi Trecensis *Apostolatus* eidem Sidonio libr. 6. epistol. 12. Patientis Lugdun. cura *Venatus Apostolicus* Clodouæo patres Aurelian. Concil. 1. *Apostolica sede Papa dignissimi*, Radegundi apud Greg. Turon. lib. 9. cap. 42. omnes Episcopi *Apostolici viri*; eidem & Episcopis sub Guntchramni ditione degentibus referente Greg. Turon lib. 9 cap. 41. *Episcopi Apostolica sede dignissimi.* Venantio Fortunato Italo sed qui larem in Gallo Francia fixerat. Gregorius Turonensis *vir Apostolicus prædicandus Papa*, præfat. lib. 1. *Apostolicis meritis præconiandus* lib. 5. epist. 5. *pastor Apostolicæ sedis amore placens*, eiusdem libr. epistol 9. *cuius Apostolatus desudat* libr. 8. epistol. 25. *Apostolicus pijssimus pater* initio libr. 1. de vita Martini. *Apostolicus Domnus* Euphronius libr. 3. epistol 1. *Apostolica sede dignissimus* Felix ibidem epistol. 4. & Syagrius Augustodunensis libr. 5. epistol. 6 *Summus Apostolico præcellens pastor ouili* Nicetius Treuirensis lib. eod. epist. 11. *Apostolicis actibus prædicandus* Auitus ibid. epistol. 16. *Apostolicus & primipilus* Martinus Bracarensis libr. 5. epist. 1. Episcopi omnes *Apostolici patres* lib. 5. epist. 21. l Ansaricum vocat Frodoard. lib. 2. cap. 5. m Suessorum ciuitas nulla vt supra monuimus: licet corrupte sic dicta videatur à scriptorib. 9. seculi inter quos Hincmarum epist. ad Nicol. Papam *Augusta Suessionum.*

NNnn

[n] *omnium Galliæ Episcoporum fauente iudicio* decernimus vt nullus Archiepiscoporũ vel [o] Archidiaconorũ [p] *fratres* præfatæ *basilicæ* de ordinatione sui Abbatis vel Ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet, sed secundum prærogatiuam ipsius loci, vobis modo recitatam, beatissimi prædecessoris nostri [q] *Domini Ioannis Papæ* tempore decretam, & Apostolica auctoritate firmatam, ordinationem sui Abbatis ipsi fratres peragant, & Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant.

Consecrationes quoque fontium & [r] *scrutinij mysteria* in ipso monasterio celebrent. Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, [r] *corporalis*, à quocunque volucrint pontifice benedictionem expetant: ne tantus [r] *honor* à quoquam rectore vllius occasionis causa vel necessitatis *intermittatur*; ne vilescat tantæ sublimitatis locus S. Mariæ & B. Petri, [r] *nec non & protomartyris, &* [s] *Domini Medardi* [s] meritis sacratus, quem [t] *caput monasteriorum* totius Galliæ constituimus, [u] nulliusque ditione patimur subesse.

Sed velut hæc sedes Romana [x] *speculationem suam toto orbi indicit*, & [y] *nouas consuetudines omnibus mittit*; & [z] *omnium personarum seruitio caret:* ita præfatus locus remota [a] omni consuetudine pessima regum, antistitum, iudicum exemplum diuinæ religionis & honestatis cæteris exhibeat monasteriis, & [b] *super ea plena gaudeat libertate.* Cuius *rectores & filij* præsentes & successuri, tantum sub [c] *regum* custodia positi, [d] *admonitionem* S. Petri, & successorum suorum, huius S. Romanæ sedis pontificum auctoritate *proclament*; & si necessitas incumbit [e] *ad eam.*

n Quando coacta cit plenaria Gallicanæ Ecclesiæ Synodus cuius iudicium concors mentitur ἀμβολόω?
o Cur de Episcoporum fraterculis molestorum inquietudine silet pseudo-Gregorius? an quicquid molestiæ passuri sunt cœnobitæ à solis Archiepiscopis & Archidiaconis expectandum est?
p nota phrasim.
q hanc phrasim suspicione non vacare supra diximus.
r nota seqq. phrases.
s templa soli Domino cõsecranda docet August. in. aduers. Maximin. lib. 1. de Ciuit. Dei lib. 8. cap. 28.

t Caput id in caudam propemodum desiit nec dignitatem priscam retinuit.
u Pel scilicet nempe, vt canones Ecclesiæ veteris illæsi inuiolatique permaneant.
x Nota seqq. phrases. y atqui *magis antiqua reddi conuenit quam inchoari superflua. Est enim iniuria genus antiquitati aliquid sociare.* Cod. Theod. lib. 14. tit. 1. cap. 6. & lib. 15. tit. 1. cap. 27. concinit Gregorius ipse lib. 1. epistol. 75. protestatus, *se consuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil vsurpare dignoscitur, immotam permanere concessurum:* quod ab ἀπ[illegible] libidine quam longissime abest.
z Si Eccl. Romana *omnium personarum seruitio caret*, nulli dominari debet: quomodo ergo *omnibus prælata*? hic suo se gladio iugulat impostor.
a Quid deliquerunt reges, antistites, &c? omnes scilicet in culpa fuerunt. Sola Romana lupa deterso ore vociferari potest, *non sum operata malum*, Prou. 30. b not. phras.
c forte *regum*. d Notetur sequens phrasis. e forte *adiuuent*.

Huius

Huius rei gratia fratribus [f] *dirigendis in via* tanti itineris, filia nostra *Brunichildis* regina XX. [g] *mansos ingenuos* & totidem seruiles, *cunctâ integritate æternaliter facta præceptione*, iuxta [h] *finem* Alpium contulit: & multos alios *reditus terrarum* ob hanc caussam delegauit, sitos in eiusdem itineris spatio. Tusiacum vero & Mortinetum [i] *fiscos regios*, communiter ad stipendia fratrum dedit: & ita omnes villas [k] *Deo & S. Medardo* traditas vel tradendas sua præceptione conclusit; vt quicunque [l] *super terras Domini Medardi* habitare voluerit vel steterit, siue seruus siue *liber, cuiuscunque sit, alterius dominio* priuetur, & S. Genitricis seruitio aptetur, nec vltrà redeundi licentiam habeat.

Quod si fugerit, reputetur vt seruus, [m] *nunc*, eiusque sanctæ Dei Ecclesiæ.

De altaribus quoque (iuxta institutionem [n] *Domini Papæ* Ioannis) Apostolica auctoritate confirmamus, vt qui fuerit rector præfati monasterij, fiat præterea *altarium* [o] *præsul*, & *omnium Ecclesiarum sibi pertinentium*; & inde præfatorum sanctorum [p] *præcipuo altari luminaria exhibeantur*, & *hospitalitas peregrinorum* cum reuerentia *agatur*.

Subiungimus & aliud [q] *edictum*, Si *causa* [r] *capitali criminis* abbas est deponendus, non prius deponatur donec *depositores* Apostolicam auctoritatem requirant, &

f not. phrases.

g De *manso* quod vnicuique Ecclesiæ tribuitur in Caroli M. & Ludouici Pij capitularibus plura, in Gregorij & Italorum coætaneorum scriptis ne syllabam legere licet. *Massarū* meminere unt Cassiodorus lib. 8. epist. 27. & 33 & lib. 12. epist. 5. Gregorius lib. 1. epist. 42. lib. 7. epist. 29. indict. 2. lib. 12. epist. 20. & 29. apud eundem: *terrularum* libr. 2. indict. 10. epistol. 1. *terrarum rationalium* libr. 11. epistol. 5. *Casalium camporum* libr. 9. epistol. 14. *fundorum campulorum* lib. 10. epistol. 12. mentio sit; *mansorum* nullibi. b vero propius est, nihil contul. se *iuxta Alpium finem*, vt loquitur impostor: hæc enim pars Imperij Gallofrancici ad ditionem Gontohramni non Sigiberti *Brunichilda iugalis* pertinuit. i *fiscos regios* vocat *prædia fisci iuribus addicta*, seu *fundos patrimoniales regum*, quos hodie *terras domaniales* appellamus. Hic autem Gallo-francorum idiotismum obscurare liceat; Nemo enim Italorum Gregorij æuo patrimonia principum *fiscos* vocauit. at Gallo francorum ruditatem fisci voce licentius etiam ante Gregorij tempora abusam testatur Aimoinus recitans Childeberti primi pragmaticam de Bonis à se S. Vincentij Ecclesiæ (quæ nunc S. Germani à pratis dicitur) collatis: ibi enim ter *Isiaca villa fiscus* appellatur. Vide Aimoin. lib. 2. ca. 20. Baron. ad A. D. 561. §. 10. Concil. Valentinum A. D. 855. c. 6 gregarum; eodem sensu *fiscorum* meminit c. 10. *Sed & de fiscis & villis* (inquit) *quas constat dominio Ecclesiæ contraditas*, &c. k nota phrasim sequioris æui, cuius vix vnum atque alterum in Gregorij scriptis exemplum reperias. l de hac phrasi supra diximus. m Not. hanc phras. n hac phrasi nunquam vsum fuisse Gregorium monumentas. o fingit impostor plures Ecclesias ad Medardi cœnobium pertinentes, pari mendacio *de Monasteriis ipsi loco subiectis* infra garriet. p not. phrases. q Gregorium decreta sua *edicta* vocare non memini. r dixerat Greg. lib 11. epist 10. abbatem, &c. nullo modo priuandum deponendumque *nisi causa criminis specialiter exigente*: hæc vero arripiens verba impostor abbatem *causa criminis deponendum* inepte scribit.

f an vbi unque tres Metropolitani conueniunt, ibi sta. im agnoscēdā est *Apostolica authoritas*? Nota. bis Lect. r *suffraganeorum* mentionem, blatteroni impudentissimo mini me suffragari, cuius ætatem à Gregorianalongius abesse demōstrat. Notabile item edictū de requirēda in Monachorum causa Rom. præsulis auctoritate Catholicæ Ecclesiæ regulis & praxi aduersa f. ō c obnitii; cum diserte statuat Chalced. Concil. can. 4. τοὺς κατ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μοναχοὺς ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ.

[f]ita sint tres Metropolitani, cum *suffraganeis* suis, & abbates quamplurimi.

In ipso autem concilio accusatores, [t] vnusquisque cum XII. testibus, præsentes assistant, & ita [u] *veriiudicij examine probent* se vidisse, vt audiente Concilio *obtestentur*.

Ad vltimum vero ipse abbas rationes suæ excusationis reddat, & [x] *iureiurandi pacto supra sacrorum mysteria quatuor Euangeliorum* satisfaciat. Tunc verò si [y] *coniunctus* fuerit, [z] *correctione deponatur*. Sin autem, suo honori reddatur, & *Ecclesiasticæ dignitatis mysteria recipiat*, & inter sacra Missarum solemnia benedictionē & *prædicationem* iuxta instituta *Domini Papæ Ioannis peragat*, & *suæ conuersationis vitam melioribus exemplis deducat*. Monachis [a] quoque hanc proponimus sententiam, vt nullus eorum inuidia aut odio Abbatis, quod absit, comprimatur; vel [b] extranearum personarum censura plectatur.

Quod si [c] *culpa principalis vitij deliquerit*, priuatim intra claustrum eiusdem monasterij ab ipso Abbate, & spiritualibus fratribus arguatur, & à corpore sanctæ congregationis segregetur. Quod si (perseuerante contumacia) abscissus fuerit; præcipimus illi, vt [e] *precatorias* accipiens literas quodcumque voluerit ingrediatur monasterium; aut [f] causa pœnitentiæ huius sedis Apostolicæ licentiam petat, & susceptis [g] *à Domino Papa* literis liber suum monasterium repetat. *Hæc* [h] *igitur*

Obseruabit denique Gregorium ipsum lib. 11. epist. 10. cuius verba arripuit ἀπὸ σελίδος, non eximere monachos, quorum Priuilegia sanxit, à iurisdictione Episcopi, sed monere solum *ne solus sed adhibitis ex aliis Episcopis* causas ipsorum examinet. t quasi vero Gregorius diuinam legem duorum vel trium testimonio contentam antiquandam censuerit: nec cuiquam nisi testium turba stipato Suessionensis cœnobij abbatem lite pulsare licuerit. u non est accusatorum examen instituere sed iudicum. x Not. phras. y for. e *coniunctus*. z Not. seqq. phrases. a Id vero nisi peponem cordis loco habuisset Impostor, Abbati non Monachis proponere visum fuisset. b cum extranei sint quicunque extra monasterij septa habitant, gaudeant fraterculi à *Metropolitarum trium, & quamplurimorum abbatum*, cui subiacent ipsi monasterij rectores censurâ, si mercatori subdolo credamus tuti. c Not. phras. principalia vitia superbia & inanis gloria Greg. moral. Lib. 14. c. 26. d. an abscissio alia pœna est à segregatione à corpore sanctæ congregationis?
e hactenus συστατικὰς, εἰρηνικὰς, κανονικὰς, ἀπολυτικὰς, κοινωνικὰς, ἐπιστολὰς, *formatas* audiueramus, nunc (quod Felix faustumque sit) *precatorias* literas habemus. f hæc sequioris æui & tyrannidis in gopressi odorem spirant. g non sic de se & successoribus loqui solitus est Gregorius. h *Similia habet Gregorius libr. 11. epist. 10.* Hæc igitur omnia quæ huius præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quàm cunctis qui in eo quo es ordine locoque successerint vel eis quorum interesse potuerit, in perpetuum seruanda decernimus.

omnia

omnia qua huius Apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis priuilegio continentur, præfati *monasterij rectoribus & filiis* præsentibus & futuris, & omnibus [k] *monasteriis ipsi loco subiectis vel sociatis* sub anathemate *seruanda* constituimus. *Si quis autem regum*, antistitum, *iudicum*, vel quantumcumque *secularium personarum* huius Apostolicæ auctoritatis & præceptionis *Decreta* violauerit, aut [l] *contradixerit*, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, vel aliter ordinauerit, cuiuscumque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo priuetur; & vt Catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor à consortio Christianitatis & *corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi* sequestretur; & *omnium maledictionum anathemate*, quibus infideles & hæretici ab initio seculi vsque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore Domini in [m] *inferno inferiori* damnetur, nisi digna pœnitentia præfatorum [n] *sanctorum sibi propitiauerit clementiam*, & fratrum communem *reconciliauerit concordiam*.

Si quis vero regum sacerdotum, iudicum, personarumque secularium hanc cōstitutionis nostræ paginā agnoscens contra eā venire tentauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi vel ea quæ ab illo male ablata sūt restituerit, vel digna pœnitētia illicite acta fleuerit; à sacratiss. corpor. & sang. Dei & Domini nostri redempt. Iesu Christi alienus fiat, atq; in æterno examine districtæ vltioni subiaceat, &c.

i Not. phras.
k supra hoc commentum notauimus.
l not. phras.
m Psal. 85. 13.
n not. iterum phras.

Ego Gregorius S. Rom. sedis antistes huic priuilegio subscripsi.

Euterius [a] *Arelatensis Archiepiscopus subscripsit.*

Sabaudus Arelatensis Ecclesiæ præsul, mortalitatem exuit A.D. 589. Childeberti 11. in eius locum subrogatus Licerius teste Greg. Turon. lib. 8. cap. 39. An Licerio Euterius successerit ignoro. Virgilium certe annis 591. 595. 596. 599. & 601. sedisse constat, ex Greg. lib. 1. epist. 45. lib. 4. epist. 50. lib. 5. epist. 53. lib. 7. indict. 2. epist. 116. & 119. lib. 9. epist. 49. & 63.

Ætherij Lugdunensis, in cuius nomen impegisse videtur ἀνώσ̣κ̣ατος, meminerunt Greg. lib. 7. indict. 2. epist. 111. lib 9. epist. 50. lib. 11. epist. 7. Gregor. Turon. lib. 9. & 10. Inscriptas ad Ætherium Arelat. literas descripsit Beda lib. 1. hist. cap. 23. sed mendose Baronio teste ad A.D. 596. §. 11. Idem mendum irrepsit in Gregorij vitam per Ioann. Diac. scriptam lib. 2. cap. 35. & 36.

Gregorius [b] *Portuensis Episcopus subscripsit.*

Alium mox Ecclesiæ Portuensis antistitem memorabit impostor, Felicem nimirum; quasi vero anno D. 593. bini Episcopi communi

a Arelate caput Viennensis primæ, Romanorū colonia in Desuuiatum agro. b Portus Romanus vrbs suburbicaria ad Tiberis ostium Occidentale qua Tusciam spectat in prouincia Sabinensi. Greg. Dial. lib. 4. cap. 50.

opera plebem Portuensem pauerint: subscripsit Georgius Portuensis Concilio Rom. sub Greg. II. A.D. 722. Gregorius item Portuensis Concilio sub Zacharia Papa A.D. 745.

Andreas [c] *Albanensis Episcopus subscripsit.*

Homobonum Albæ A.D. 595. sedisse docent subscriptiones Concilio Rom. sub Greg. M. appositæ; an post Andream? doceat qui potest. Andreas certe subscripsit Conc. Rom. sub Greg. II.

Augustinus [d] *Canthuariorum Episcopus subscripsit.*

Augustinus in Angliam primum missus A.D. 596. à Virgilio Arelatensi Episcopus ordinatur A 601. vide Greg. lib. 9. epist. 58. lib. 12. epist. 15. & 31. Bedam hist. Angl. lib. 1. cap. 27.

Anastasius [e] *Tyburtinæ Episcopus subscripsit.*

Deest vox *Ecclesia* vel *ciuitatis* in subscriptione supplenda: subscripsit Anastasius Tiburtinus Concilio Rom. A. D. 595. sub Greg. M. congregato. Est & alius eiusdem inter patres Conc. Rom. sub Gregor. II. A.D. 722. subscribentes.

Sergius [f] *Prænestinæ Episcopus subscripsit.*

Hic iterum deest *ciuitatis* vox vel alia similis. Proculum Prænestinæ Ecclesiæ habenas moderatum A.D. 595. docent subscriptiones Conc. Romano additæ: an vero Sergio successerit iudicent periti.

Petrus [g] *Ananiæ Episcopus subscripsit.*

Pelagius Ecclesiam Anagninam administrabat A.D. 595. an post Petrum? fateor me nescire. vide Conc. Rom. sub Greg. I.

Agnellus [h] *Sutrinæ Episcopus subscripsit.*

Supplenda hoc loco vox *Ecclesia* vel similis: vnicum in monumentis Ecclesiasticis Agnellum Sutrinum Concilio Rom. sub Greg. Iuniore subscribentem inuenio.

Mellitus [i] *Lundoniæ Episcopus subscripsit.*

Mellitum Abbatem ad Augustinum A.D. 601. missum memorat Greg. ipse lib. 9. epist. 48. 52. 55. 56. creatum vero Ecclesiæ Londinensis præsulem A.D. 604 refert Beda lib. 2. hist. Angl. cap. 3. ad Mellitum data à Greg. epist. 71. lib. 9.

Ioannes [k] *Veliternensium Episcopus subscripsit.*

Sedisse anno 592. agnoscimus, datæ siquidem ad eum epistolæ extant inter Gregorianas lib. 2. epist. 11. & 35. indict. 10. subscripsit anno 595. Concil. Rom. sub eodem Gregorio. Eiusdem nominis Episcopus subscripsit Concilio sub Greg. II.

Tiberius [l] *Syluæ candidæ Episcopus subscripsit.*

Subscripsit hic Tiberius Concil. Rom. sub Greg. II.

Marinianus [m] *Rauennatis* Ecclesiæ *Episcopus subscripsit.*

Ioannem Rauennatem Ecclesiam annis 590. 592. 594. & 595. rexisse docent epistolæ Gregorij tricesima quinta lib. 1. 22. 28. & 32. lib. 2. Indict. 10. 54. eiusd. lib. Indict. 21. 1. 11. & 15. lib. 4. In Ioannis locum substitutus anno 595. Marinianus; ad quem scripsit Gregorius libri

4. epist.

c Alba vrbs suburbicaria olim Latij caput. Flor. lib. 1. c. 1. & ex eo Iornand.
d Cantuaria prima Ecclesiæ Anglicanæ sedes, Cātij caput.
e Tibur. Albæ colonia in Latio ad Aniensem sita, inter Piceni suburbicatij ciuitates numeratur. vide Conc. 6. act 4
f Præneste vrbs Latij suburbicaria Albæ colonia
g Anagnia vrbs Verus Hernicorum in Latio sita, est inter suburbic.
h Sutriū vrbs Suburbicaria prouinciæ Tusciæ.
i Londonia siue Londinū regni Anglicani caput, olim Trinobātū oppidū.
k Velitræ vrbs Volscorū in Latio suburbic. Campaniæ ciuitatē appell. Concil. 6. act. 4.
l Sylua cādida vrbs suburbic. Tusciæ. Romano Portui contermina.
m Rauēna caput Pentapo-

4. epist. 54. lib. 5. epist. 1. 24. 28. lib. 6. epist. 39. 40. lib. 7. Indict. 1. epist 18. 19. 21. Indict. 2. epist. 10. 50. 80. & 99. lib. 8. epist. 8. 9. lib. 9. epist. 2. 28. lib. 10 epist. 5 lib. 11. epist. 34. lib. 12. epist. 1. subscripsit idem Conc. Rom. anno 595.

leos olim Sabinensium oppidum.

Vitulinus[n] *Sipontinensis Episcopus subscripsit.*

Ad Vitalianum Sipontinæ Ecclesiæ Episcopum extat Gregorij epist. 9. lib. 7. Indict. 2. ad finem A. D. 597. scripta. Quem qui crediderit à priuilegij huius architecto designatum, ante quadriennium Sipontinæ plebi præfectum eum demonstret necesse est: huius Vitaliani meminit Ioan. Diac. vit. Greg. lib. 3. cap. 39.

n Sipontum vrbs Apuliæ iuxta Garganum montem.

Ioannes Syracusanorum Episcopus subscripsit.

Prima Ioannis apud Gregorium mentio anno 596. successit is Maximiano ad quem datæ epistolæ quarta 18. & 26. lib. 2. Indict. 10. 12. 50. & 53. Indict. 11. vndecima 12. 13. 14. 36. & 42. lib. 3. ad Ioannem vero scriptæ 18. & 43. lib. 5. 9. & 36. lib. 6. 27. & 18. lib. 7. Indict. 1. & 22. 44. 63. 64. 102. Indict. 2. 10. 47. & 48. lib. 4. 31. 36. & 37. lib. 9. 48. lib. 10. 46. lib. 11.

Sabinianus[o] *Tudertinorum Episcopus subscripsit.*

Legendum forte Iadertinorum, meminit enim Gregorius Sabiniani Iadertinę Ecclesiæ Episcopi anno 597. & 598. sedentis. vide lib. 6. epist. 17. & lib. 7. Indict. 1. epist. 12. & 25.

o Tudertum Vmbriæ oppidum suburb. Iadera Liburnorum.

Eulogius Alexandriæ Episcopus subscripsit.

Eulogium Alexandrino throno insedisse ab anno Dom. 581. ad 608. non negamus: negamus vero eundum vnquam Alexandria vt Romam inuiseret pedem extulisse, vel (si Romam profectum fuisse constaret) decimo septimo loco subscripturarum fuisse: absurdum quinetiam putamus secundæ vniuersi orbis sedis hæredi, & Carthaginensi totius Africanæ Diœceseos Exarcho Archiepiscopi titulum negari, dari vero Arelatensi & Rhemensi præsulibus, quorum vterque Gregorij tempore partem duntaxat Gallicanæ Diœceseos rexit: ad Eulogium à Gregorio scripta est lib. 1. epist. 24. lib. 5. epist. 60. lib. 6. 31. & 37. lib. 7. Indict. 1. epist. 29. & 30. & Indict. 2. epist. 79. lib. 8. epist. 35. & 42. lib. 10. epist. 5. lib. 11. epist. 48. & 49.

Dominicus Carthaginensis Episcopus subscripsit.

Huius Gregorius non meminit ante annum 594 nemo vero testatur ipsum vnquam Carthagine soluisse vt Romam adiret. vide registri Gregor. ad eundem datas epist. tertiam libri quarti, 62. lib. 5. 32. lib. 6. 32. lib. 7. Indict. 1. 41. lib. 8. 1. lib. 10.

Fortunatus[p] *Neapolitanorum Episcopus subscripsit.*

Interfuit Concilio Rom. anni 595. Vix autem subscribere potuit huic (si Deo placet) priuilegio 26. Maij Indict. 11. siquidem constat ex epist. 35. lib. 2. mense Maio eiusdem 11. Indict. scriptâ, nondum successorem electum Paulo Neapolitanæ Ecclesiæ curatori: fatemur tamen in eius locum subrogatum Fortunatum ad quem scripta

p Neapolis ciuitas Campaniæ fœlicis, hodie regni caput.

epistolæ 59. & 61. lib. 2. Indict. 11. & 31. lib. 3. 1. & 19. lib. 6. 11. 15. 25. 35. 86. 92. 108. & 109. lib. 7. Indict. 2. 3. 16. 23. 24. 25. 27. 59 lib. 8.

q Surrentum vrbs Campaniæ fœlic. s.

Ioannes q Surrentinus Episcopus subscripsit.

Subscripsit Concilio Romæ anno 595. congregato: sedebat vero antea A. D. 591. Vide Greg. lib. 1. epist. 52. & lib. 7 Indict. 2. epist. 11.

r Nurcia Benedicti patria in Vmbria sita, est in er suburbicarias.

Primævius r Nurciensium Episcopus subscripsit.

Extat inter Gregorianas epistolà ad Primetium Nucerinum Episcopum data A. D. 598. lib. 7. Indict. 2. epist. 11. an ad hanc epistolam respexerit Gregorius iudicium lectoris esto.

Felix Portuensium Episcopus subscripsit.

Interfuit Concilio Rom. A. 595. ad eum data A. 598. epist. 11. lib. 7. Indict. 2. an vero Portuensem Ecclesiam anno 595. rexerit non liquet.

s Ostia vrbs suburbicaria ad Tiberina ostia ab Anco Martio condita, in Latio.

Gloriosus s Ostiensium Episcopus subscripsit.

Extat in registro Gregoriano lib. 7. Indict. 2. epist. 11. ad Gloriosum Ostiensem scripta A. D. 598. at quo tempore Gloriosus idem Ecclesiasticis gubernaculis admotus fuerit nescire me fateor. huius meminit Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 3. cap. 7.

t Narnia vrbs suburbicaria prouinciæ Tusciæ, cuius pars Vmbria (in qua Narnia sita est) olim fuit.

Constantius t Narniensis Episcopus subscripsit.

Subscripsit A. D. 595 Concilio Romano: Quando vero Narniensi Ecclesiæ præpositus fuerit inexploratum est. certe Præiectitij Narniensis Episcopi meminit Gregorius ad finem anni 591. lib. 2. epist. 2. Proiectum vocat Ioan. Diac. Gregorij vitæ lib. 2. cap 50.

u Mediolanũ caput Italiæ specialiter sic dictæ in Liguriæ prouincia.

Constantius u Mediolanensis Episcopus subscripsit.

Successit Laurentio A. D. 593. mense Aprili: vide Greg. lib. 2. Indict. 11. epist. 29 & 30. lib. 3. epist. 1. 2. 3. 22. 8. 17. 37. lib. 6. epist. 14. lib. 7. Indict. 2. epist. 34. 57. 69. 87. 131. lib. 8. epist. 30.

x Burdegala caput Aquitaniæ secundæ, olim Biturigum Vibiscorum sedes.

Sutellius x Burdegalensium Episcopus subscripsit.

Bertchramnus subscripsit Concilio 2. Matisconensi A. D. 588. in eius locum cooptatus est Gundegisillus teste Greg. Turon. lib 8. cap. 22 Ad eundem scripto anno 593. ab Episcopis sub Gunechramni ditione degentibus epistola, quam descripsit idem Greg. lib. 9. cap. 41. an vero eiusdem anni initio viuendi finem fecerit, vt Sutellius Burdegalensis Ecclesiæ clauum teneret, & Maio mense Gregorianum priuilegium subscriptione sua firmaret, afferat cui libitum est. Nos hunc Sutellium laruam putamus.

y Vesontio Sequanorum metropolis.

Vitalis y Vesoncensium Episcopus subscripsit.

Vesoncensis Ecclesia extra veteris nouique orbis fines quærenda est. Visuntinam administrauit Syluester annis 582. & 588. subscripsit enim Matisconensibus Conciliis: quis verò ei successerit in obscuro est. Ad finem canonum Concilij 2. Turon. A. D. 570. habiti legitur corrupte *Vesoncẽns* Ecclesia pro *Visuntina*, vel *Visuntionẽsi*, vel *Visuntiẽsi*.

z Placentia Æmiliæ ciuitas.

Bonifacius z Placentiæ Episcopus subscripsit.

De hoc Bonifacio nihil compertum habeo.

Siagrius

Siagrius [a] *Augustodunensium Episcopus subscripsit.*

Subscripsit idem Concil. 1. Matiscon. A. D. 581. & Lugdunensi A. 587. ad eum datæ Gregorij epist. 111. 113. 18. & 120. lib. 7. Indict. 2. Anno 599.

Flauius [b] *Rhemorum Archiepiscopus subscripsit.*

Romulphum Rhemensi Ecclesiæ præfectum A. D. 594. testatur Greg. Turon. lib. 10. cap. 19. Præerat anteà eidem Ecclesiæ Ægidius, quem Gallicani pontifices postulante Childeberto Francorum Rege deturbarunt. Nullus itaque Flauius ab impostore subornatus præter eum cuius subscriptionem ad calcem capitulorum Concilij Aruernensis A. D. 541. congregati legimus. Vide hist. Frodoardi præsulum Rhemensium Catalogum ex professo texentis.

Ansericus [c] *Suessorum Episcopus subscripsit.*

Droctegisillum Suessionensem Ecclesiam A. D. 592. mense 6. administrasse docet Greg. Turon. li. 9. cap. 37. An huic initio sequentis anni successerit *Ansericus*, vel potius *Ansaricus*, quomodo eum Frodoard. vocat lib. 2. cap. 5. doceat qui potest. Hunc certe Ansaticum Synodo Rhemensi sub Sonnario subscripsisse ex eodem Frodoardo constat: coactam autem Synodum circa Anno 630. colligit Binius ex subnotatione nominum Palladij Autisidoriensis, Chadoindi Cenomanensis, Claudij Regiensis, Donati Visontionensis qui ad Concil. 2. Cabilonensis tempora, id est ad A. D. 661. superfuerunt.

Theodoricus Rex subscripsit.

Bimulus scil. natus [d] eo ipso anno quo Radegundis animam efflauit, & secundam ad Guntchramnum de pace legationem instruxit Hispaniarum Rex Recaredus. [e] Anno sequenti nim. 591. *cogitauit Childebertus Theodobertum* primogenitum *Suessiones dirigere.* A. 592. mense Sextili direxit. Hinc ab eo anno sequeti quo concessum Medardi cœnobio priuilegium contendit Baronius, reuocatum nemo scribit. Vana ergo de Theodorico tunc temporis regnante, subscribente &c. fabula; cum adhuc A. D. 595. in viuis fuerit Childebertus pater; quem Baronius A. D. 596. vltimum diem claussisse, alij vitam ad annum 600. produxisse asserunt: nec potuerit Theodoricus vix fasciis euolutus regia potestate antequam infulas regales patre deponente sumpsisset, vti: vel Romæ quam nunquam adiit subscriptione sua priuilegium Gregorianum munire.

Brunichildis Regina subscripsit.

Romæ scilicet, quam ne semel quidem vidit. Hic indicio suo perit sorex.

Ego Petrus sanctæ Romanæ sedis subscripsi & sigillaui.

Petrum hunc populi filium fuisse oportet, quem nec presbyteri, nec Diaconi, nec Subdiaconi, nec defensoris, nec notarij, nec Actoris titulo cohonestare ausus est impostor.

Datum 7. Kalend. Iunij anno ab incarnatione Domini D C X I V. indictione X I.

[a] Augustodunum olim Æduorũ caput in Lugdunensi prima.

[b] Rhemi caput Belgicæ secũdæ, olim Durocortorũ Rhemorum.

[c] Augusta Suessionum Belgicæ secundæ ciuitas.

[d] Greg. Tur. lib. 9. cap. 2. 4.

[e] ibid. cap. 36

Indictio 11. incidit in A.D.593. non in 594. nota itaque temporis fallax mendaci scripto adfixa est.

Iudicia Pontificiorum.

Baron. ad A. D. 593.§.85 Eodem anno petentibus Francorum regibus datum legitur à S.Gregorio Papa priuilegium monasterio S.Medardi Suessionensi in Gallia &c. §.85. Sed quas infligat pœnas, audi quæ habet in fine, *si quis autem regum* &c. vides lector Pontificis Romani esse sancire leges; quibus si ipsi reges non pareant, regno priuentur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis priuilegiis siue monasteriis, siue hospitalibus concessis, nempe vt priuarentur regno reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset factum fuisset. Considerauit hęc Gregorius VII. Rom. Pontifex in epistola ad Metensem Episcopum, atque recitatis priuilegij huius dictis verbis hæc addidit; *Quod si B. Gregorius* &c.

Bellarm. lib. 5. de Rom. Pontif cap. 8. Quartum *exemplum potestatis Papæ in reges*, est Gregorij I. in priuilegio quod cōcessit monasterio S. Medardi, & habetur in fine epistolarum, *Si quis*, inquit, *regum*, &c.

Resp. Guil. Barcl. lib. de potest. Papæ &c. cap. 39. Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora sua verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi reges suo honore & dignitate, exclamaret profectò calumniosam esse interpretationem, & se numquam tale quid vel per somnium cogitasse, & vero quæ alibi scripta ab eo sunt, fidem planè abrogant huic expositioni. Sunt igitur ista non imperantis sed imprecantis verba, quibus admonet & adiutat omne genus hominum ne priuilegium à se datum violent; quod si violauerint, Deum vindicem fore qui eos suo honore priuet. Quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum & constitutionum Pontificiarum hoc modo, *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam* &c. *infringere*, *vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incurrat*; siue, quod idem est, *se nouerit incursurum.*

Eadem Rogeri VVidringtoni mens Apologia pro iure Principum, §. 381. Respondetur in his Gregorij verbis, non tam præceptum imperantis quam imprecantis desiderium contineri, vt ex ipso priuilegij contextu colligi videtur. Ita enim se habent verba Priuilegij. *Hæc igitur omnia quæ, &c.* hæc Gregorius §.382. Ex quibus constat S. Gregorium eadem verborum formula (vt alia ad rem quoque spectantia nunc prætermittam) Decreti sui violatores honore suo priuare, qua eos ad infernum cum Iuda traditore, nisi resipuerint, damnat: at satis liquet, posse pontifices impœnitentibus damnationem solum imprecari, non autem præcipere: Quare signum est S. Gregorium regibus præceptionem eius violantibus honoris priuationem non iuridicè imperasse sed tantum male precando exoptasse, aut ad summum à Deo esse priuandos declarasse. §.383. Neque verisimile est,

le est, voluisse S. Gregorium in priuilegio prædicto reges & principes supremos, quibus ipse (licet alioquin iniquis) maximam reuerentiam exhibere consueuit, pro parua quasi negligentia, & delicto comparatione aliorum leuiusculo, nempe si fratres inquietarent, aut priuilegium illis concessum vel violarent vel negligenter ducerent, suis dominiis, dignitatibus atque honoribus per sententiam definitiuam priuare: ex quorum depriuatione maximæ in republica perturbationes cædesque innumeræ consequi solent, vt experientia nimis compertum est: Qui tamen Gregorius (vt superius vidimus) ob conscientiæ scrupulum, ne Deum offenderet, in mortem alicuius se miscere formidabat: tametsi, si in alicuius necem consentire ausus fuisset, facili negotio (vt ipsemet fatetur) Romanam Ecclesiam à Longobardis sæuè diuexatam, ab eorum persecutionibus vindicare, totumque ipsorum imperium funditus dissipare potuisset. 384. Non ergo Gregorius sententiam Bellarmini amplecti ausus est, &c.

Instat Bellarminus lib. de potestate pontif. in temporalibus cap. 40 Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij non mea est, sed alterius S. Gregorij dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus inquã Gregorius Papa 7. in epist. ad Episcopum Metensem, quæ est 21. libri 8. hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem. *B. Gregorius* (inquit) *Papa reges à sua dignitate cadere statuit, qui apostolicæ sedis Decreta violare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem hic verbis:* Si quis vero regum, &c. *Quod si B. Gregorius, doctor vtique mitissimus, reges qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari atque in æterno examine damnari decreuit; quis non Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verumetiam ipsius matris Ecclesiæ, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusque regni & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse & excommunicasse reprehendat, nisi forte similis eius?* hæc ille: cui Barclaius, si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit; si autem cesserit, fateri debebit S. Gregorium primum non ignorasse potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad regum & principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, *vt in ore duorum testium stet omne verbum.* Thomas Valdensis vir doctissimus in libro secundo doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. *Profecto*, inquit, *nec B. Gregorius eminentia sui status super statum Imperialem præiudicauit in aliquo cum regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quod tunc tractabatur attento: quod tunc apte videbimus, si posteriora eius facta & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & regum non arbitrabatur, cum post priuilegia quædam Senatori presbytero & Abbati Xenodochij Francorum directa sub excommunicatione dignitatis & honoris, omni eius violatori conclusit, Si quis regum, &c.* En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex aliis scriptis

S.Gregorij colligi S. Gregorium non exiſtimaſſe habere ſe poteſtatem ſuper reges ſeculi, quamuis eius verba id ſignificare videantur. Thomas Valdenſis contradicit, ex aliis S.Gregorij ſcriptis colligi S. Gregorium *verbo tenus* ſe Imperatori ſubieciſſe, re autem vera non ignoraſſe *eminentiam ſui ſtatus ſuper ſtatum Imperialem*. Barclaius dicit verba S.Gregorij ſonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere poteſt literis ſuis: Thomas Valdenſis contrà dicit verba S.Gregorij ſonare *interminationem honoris & dignitatis*, quam literis ſuis adiungere non poteſt niſi princeps ſupremus. Vtrum autem maior fides habenda ſit vni Barclaio quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, ſtultum eſt quærere. Sed etiamſi id quæratur ex verbis ipſius S.Gregorij, tota quæſtio nullo negotio diſſoluetur. Si quidem S. Gregorius tria ſimul coniungit, videlicet *honore ſuo priuetur, à communione fidelium ſegregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur.* At duo poſteriora non continent imprecationem ſed Decretum ſiue declarationem. non enim prælatus qui dicit, *qui hoc fecerit excommunicetur*, imprecatur excommunicationem, ſed iubet excommunicari: & qui dicit *qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur*, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur qui hoc imprecetur?) ſed declarat qui hoc fecerit eum grauiſſime peccaturum, & pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud *honore ſuo priuetur* non eſt imprecatio ſed Decretum, vt ab honore ſuo decidat; & declaratio vt liceat populo non obedire eiuſmodi regi tanquam honore ſuo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema conſtitutionum Apoſtolicarum non ſignificant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit, (neque enim ſummus paſtor & Vicarius *boni* illius *paſtoris qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit* imprecaretur ouibus ſuis indignationem omnipotentis Dei) ſed declarationem & denuntiationem continent grauiſſimæ pœnæ, quæ contemptores Apoſtolicorum præceptorum ſine dubio conſequetur. Hoc enim manifeſte ſignificant illa verba, *indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum.* Quare *ſi* S.Gregorius nunc in terris *viueret*, haud dubiè *exclamaret, calumnioſam eſſe interpretationem* Barclaij, *& ſe* nihil *tale vnquam vel per ſomnium cogitaſſe.*

Bellarminum refutat Ioan. Barclaius Vindiciarum pro patre, cap. 40 Quid tu (*inquit*) nobis auctoritatem Gregorij VII? Si ſcripturæ verba accepit *Quodcunque ligaueris*, &c. quaſi ſignificarent, omnium regum, omnium principum temporalia eſſe in pontificis manu, vt ea poſſit *auferre & dare*, multo magis deceſſoris ſui ſcripta ad alienos ſenſus potuit detorſiſſe. Nemo certior Gregorij primi interpres quam ipſe Gregorius, qui vt ſe politico principi ſubiectum profeſſus ſit fuſe retulimus cap. 3. 5. 17. Eius auctoritas ſatis ſit Gregorio VII. verbis illius abutenti. Thomæ vero Valdenſi egregium quoque Anglum opponimus Rog. VVidringtonum, qui Gregorij primi

verba

verba eodem prorſus quo Barclaius modo expoſuit; nempe vt cõminationem diuinæ vltionis contineant, non iudicij præſentis ſententiam. Iam porro & imponis Barclaio, *Barclaius dicit*, inquis, *verba S. Gregorij ſonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis ſuis.* At id Barclaius neutiquam dixit; quis enim ignorat *benedictionem, aut maledictionem ſuperioris* ſiue temporalis ſiue ſpiritualis, maioris longe momenti quam priuati hominis & nulla poteſtate pollentis?

Sed bene eſt, ais *ex verbis S. Gregorij totam quæſtionem nullo negotio diſſolui*; quia nempe Gregorius tria coniungit, *honore ſuo priuetur, à communione fidelium ſegregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur.* Atqui, inquis, *duo poſteriora non continent imprecationem, ſed Decretum ſiue declarationem*: ergo & illud primum, honore ſuo priuetur, *non eſt imprecatio ſed Decretum.* En vt miniſtras ferrum, quo cadat tua cauſa. Nam hæc ſcilicet verba Gregorij, *in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*, ſiue, vt eſt in ipſo Gregorio, *omnium maledictionum anathemate quibus in fideles & hæretici ab initio ſeculi vſque in præſens damnati ſunt, cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*, declarationem continent quid Deus facturus videatur, non vero Decretum pontificis iuſſu implendum; cum pontificis non ſit decernere quos damnari ipſe velit, & quam grauibus pœnis, aut in quo barathri loco ſeruari; ſed declarare atque oſtendere, qui mereantur ſententia numinis æterna damnari. Sic igitur ſanctionis illa pars, *honore ſuo priuetur*, non accipienda eſt quaſi ipſius pontificis ſententia honorem regibus poſſit auferre; ſed quod Reges digni ſint quibus numen poteſtatem abroget; vt & ſæpe videmus impiorum regum ſolium iuſtiſſimo Dei nutu concidere. Vt eſt igitur expectandum donec numen æternis addicat ſupplicijs de quo pronuntiauerit pontifex, *cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur*; ſic & expectandum eſt, dum idem omnium poteſtatum creditor huic regi dignitatem & honorem adimat, de quo pontifex edixerit *honore ſuo priuetur*. Et vt hic homo poſt eiuſmodi ſententiam necdum *damnatus* eſt, ita neque iſte Rex *honore ſuo priuatus*. Tantum eſt comminatoris declaratio, ſurrecturum in vindictam ipſum Deum, & hunc honore, illum ſalute multaturum. Hic omnino genuinus Gregorij magni ſenſus: cuius verba ſi ad tuam capimus mentem, quàm lubrica regum dignitas, quam etiam in re ſeria leuis Gregorius, quam denique ſuæ ipſius oblitus ſententiæ! qui diſerte perſcripſit obſtitiſſe Dei metum (lib. 7. epiſt. 11.) *ne in mortem cuiuſlibet hominis ſe miſceret*: ideoque noluiſſe ſe, licet de facto poſſet, Longobardorum Reges ac Duces perdere tam acerbe vexantes Eccleſiam, vt ſcribat ſe incurſiones illorum, *multis exp'e'e vectibus ſu g'ſtio is val re*, homil. 18. ſuper Ezechiel. lib. 11. epiſt. 45: qui, inquam, tam infeſtos principes, quibuſque tollendis idoneas vires habebat, tolerauit, ne in Dei legem committeret, etiam impios Principes tolerare iubentem; an iam quoſcunque Principes, & qui ſine maxima cæde non abeant.

Imperio, non ob turbatam (vt à Longobardis) Ecclesiam, sed si *inquietauerint Medardensis monasterij fratres*, exire solio imperet, regnoq; priuari? Bardus & fungus, cui persuadeas, Bellarmine.

Sed quem nõ misereat Imperatorum, regum, principum, si ob delictum eiusmodi, nempe si priuilegio Medardensis monasterij *contradixerint, aut negligenter duxerint, vel fratres inquietauerint, vel conturbauerint*, spoliari à pontifice regno possunt? Dicebas antea (cap. 12. §. 4.) id pontificem demum posse, *si necessarium ad salutem animarum sit, si antea admonuerit, si spatium resipiscendi dederit, si perniciosum & incorrigibilem* Regem *esse perspexerit*. Iam hoc fieri posse dicis, si rex priuilegium alicui monasterio datum violet. An est porro necessarium ad salutem animarum vt Rex ob eiusmodi delictum abdicetur? An *incorrigibilis* qui hoc patrauerit? resipiscet forte monitus: & sic tamen Gregorij verba capis, vt statim à violato priuilegio Rex esse desinat: ais enim: *est declaratio vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi, tanquam honore suo ac dignitate priuato*.

Quod si ob eiusmodi causam potest Pontifex Regnum auferre, certe & ob alias poterit, puta ob homicidium, adulterium, rapinas, omne denique crimen, si id patrari prohibeat, *sub pœna priuationis regni & honoris*. En quo deuenerimus: En tuum illud, *si necessarium est ad salutem animarum*. Dicendum tibi fuerat, Si Rex committat aliquid quod pontifex vetuerit, *sub priuatione honoris*. Præterea non hic de solis Regibus Gregorius; sed & de minore Magistratu. Ait enim, *cuiuscunque dignitatis vel sublimitatis sit*. Erit igitur in pontificis arbitrio, vt vbique in Christiano orbe, præsidibus, Cancellariis, iudicibus politicis potestatem abroget, quam à Rege acceperint. Si enim quidpiam *sub priuatione honoris* iusserit, & in illud Cancellarius peccet, iam non erit Cancellarius · si Præses, si Senator, à dignitate excidet; & illum licet fidum, licet Catholicum, Rex cogetur ob leue fortasse delictum, sed à Papa damnatum, à curia expellere, fasces auferre. Hanc rem quot sequantur incommoda, quoniam & innumera sunt & obuia prætermitto, mihi satis ostendisse S. Gregorium nihil minus illis verbis cogitasse, *Honore priuetur*, quam Reges ac Principes per Romani pontificis sententiam de solio posse expelli. Neque diuerto hic ad disputationem superfluam, supposititia ne hæc verba, an vere Gregorij.

Perronius Cardinalis in orat. ad 3. ordinem regni Francici.

Nolo vti Bullis Abbatiæ Suessionensis, quoniam insertæ nõ sunt registro epistolarum S. Gregorij, sed ex archiuis Monachorum S. Medardi depromptæ, additę sunt, per modum appendicis, ad finem registri: quod constat tum antiquis editionibus eiusdem registri, tum ex citatione quam Gregorius septimus qui ante quingentos annos viuebat, fecit epistolæ *ad Senatorem* nullâ Suessionensis facta mentione.

CENSV-

CENSVRA.

CREDIDERIM è Suessionibus fratricellis aliquem, Lectione priuilegij Xenodochia Augustodunensi concessi facta, inconditam farraginem in gratiam gregalium suorum Gregorio M. supposuisse. Id non tam insinuare quam clamare videtur scriptionis ignobilis obscuritas, cuius hæc damus indicia. 1. Deest (Iamesio teste) in MSS. Codd. 2. A nullo veterum (quicquid dicant Baronius & Bellarminus Gregorij septimi & Thomæ Valdensis epist. 10. lib. 11. Gregoriani registri allegantium testimoniis abutentes) citatur. Monemus etiam Idiotismos Gallo-francicos, quos supra indicauimus frequentes; stylum à Gregoriano δὶς διὰ πασῶν distantem subscriptionum ab ipsis priuilegij patronis notatam falsitatem: titulos Archiepiscopales solis Ecclesię Gallicanę Metropolitanis collatos, totidem esse imposturæ detestandæ argumenta.

Aduertendum est, inquit Baron. ad A. D. 593. §. 85. *subscriptionem Episcoporum & regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem cōplures Episcopi qui subscripti reperiuntur, post aliquot ab hinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (vt de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Mellitus Londoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodoricus regnabat in Gallijs, sed Childebertus ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, vt ea subscriptio postea adiecta fuerit*, &c.

Porro quoniam epistolæ ad Senatorem Augustodunensi Xenodochio præfectum datæ fidem asserunt, 1. Manuscripti Gregoriani Registri codices: 2. Veterum citationes. 3. ipsiúsque Gregorij epist. 8. & 9. lib. 11 quas nemo hactenus suspectas habuit, ne quis Hildebrādici de regum depositione dogmatis patronus, Gregorij in hac epist. aduersarios diris denouentis verba arripiens, eorum ope potestatem quam sibi in spiritualia & temporalia omnia arrogant vrbis antistites, statuminari posse speret: varias hic imprecationum formulas, quibus non Episcopi modo sed & Moniales vsæ sunt, congerere opportunum duximus.

Remigius Ecclesiæ Remensis Episcopus in testamento à Frodoardo hist. lib. 1. cap. 18. descripto, *generi tantummodo regio quod ad honorem S. Ecclesiæ, & defensionem pauperum vna cum fratribus meis & coepiscopis omnibus Germaniæ, Galliæ atque Neustriæ in regiæ maiestatis culmen perpetuo regnaturum statuens elegi, baptizaui, à fonte sacro suscipi donoque septiformis Spiritus consignaui, & per eiusdem sacri chrismatis vnctionem ordinato in regem parcens; Statuo vt si aliquando genus illud regium per benedictionem meā toties Domino consecratum, mala pro bonis reddens Ecclesiarum Dei peruasor, destructor, depopulator grauis aut contrarius existere voluerit, conuocatis Remorum Diœceseos Episcopis primum moueatur; & deinde Ecclesiâ Remensi præfata, adiuncta sibi sorore Ecclesia scil. Treuirensi iterum conueniatur. 3. vero, Archiepiscopis tantummodo Galliarum tribus aut quatuor conuocatis princeps ille quicunque fuerit moneatur; ita vt vsque ad septimā monitionem, si prius satisfacere renuerit, paternæ pietatis longanimitate differatur: Tandemque si postpositis* Vide Concil. 13. Tolet. c. 2. & 5. & Conc. Tolet. 16. cap. 10. Greg. 2. epist. 4 ad finem Zachar. epist. 14. Stephan. III. epist. 4.

omnibus præfatis monitionibus incorrigibilis contumacia ſpiritum non depoſuerit, & ſe per omnia Deo ſubdi nolens, benedictionibus Eccleſiæ participare noluerit, elogium ſegregationis à corpore Chriſti ab omnibus ei porrigatur, quod per Prophetam & regem Dauid longe ante, eodem qui in Epiſcopis eſt dictante Spiritu Sancto, noſcitur decantatum: Quia perſecutus eſt (*inquit*) hominem inopem & mendicum, & compunctum corde, & non eſt recordatus facere miſericordiam, & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. *Totumque ei quod in perſona Iudæ traditoris D.N.I.C. & malignorum Epiſcoporum Eccleſia decantare ſolet, per ſingulas ei decantetur Eccleſias; quia Dominus dixit,* Quamdiu feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis; & quamdiu his non feciſtis, nec mihi feciſtis. *Et ideo quod probatur in capite in membris intelligendum eſſe non dubitetur. Vnum tantummodo ibi verbum per interpoſitionem commutetur:* fiant dies eius pauci, & *principatum* eius accipiat alter, &c.

Concil. 4. Tolet. cap. 75. *Sane de futuris regibus hanc ſententiam promulgamus, vt ſi quis ex eis contra reuerentiam legum ſuperba dominatione & faſtu regio in flagitiis & facinore ſiue cupiditate crudeliſsimam poteſtatem in populis exercuerit, anathematis ſententia à Chriſto Domino condemnetur, & habeat à Deo ſeparationem atque iudicium propter quod præſumpſerit praua agere, & in perniciem regnum conuertere,* &c.

Concil. 6. Tolet. cap. 3. *Poſtquam ordine præmiſſo ad gubernacula acceſſerit regni, ſi ipſe temerator extiterit huius promiſsi ſit anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni,* &c.

Conc. 7. Tolet. c. 1. *Anathema fiat, & velut præuaricator Catholicæ fidei ſemper apud Deum reus exiſtat quicumque Regum deinceps canonis huius cenſuram in quocumque crediderit vel permiſerit violandam.*

Concil. 8. Tolet. cap. 10. *Quicumque detractor & non potius venerator decreti eiuſdem atque legis eſſe maluerit, ſiue religioſus ille, ſiue ſit laicus, non ſolũ Eccleſiaſtica excommunicatione plectatur, verũ & ſui ordinis dignitate priuetur.*

Radegundis apud Greg. Turon. lib. 9. c. 42. *Si caſu poſt meum obitum quæcunque perſona, vel loci eiuſdem Pontifex, ſiu poteſtas principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel ſuaſu maleuolo, vel impulſu iudiciario perturbare tentauerit* &c. *ſicut prædones & ſpoliatores pauperum extra gratiam veſtram habeantur.* & pauló poſt: *ſi (quod abſit) contra Dei mandatum & auctoritatem, regum aliquis de ſupraſcriptis conditionibus coram Domino & ſanctis eius precabiliter commendatis agere, aut de perſona aut ſubſtantia voluerit minuenda; aut memoratæ ſorori meæ Agneti abbatiſſæ moleſtias aliquas inferre tentauerit, Dei & S. crucis, & B. Mariæ incurrat iudicium, & Beatos confeſſores Hilarium & Martinum, quibus poſt Deum ſorores meas tradidi defendendas, ipſos habeat contradictores & perſecutores,* &c.

EPISTOLA FELICIS SICILIÆ Epiſcopi S. Gregorio papæ Rom. directa.

a Initium epiſt. Victoris Carthag. ad Theodorum Papam. vide Cõcil. Later. ſub Martino I. conſult. 2.
b fratri Theodoro Papæ Victor.

Domino [a] Beatiſſimo & Honorabili ſancto [b] *Patri Gregorio* Papæ, *Felix veſtræ ſalutis amator.*

Beatiſſima

BEATISSIMAE[c] *vestræ* salutis ac sanctitatis iura penes *Deum sunt manifesta*, dum *prædicationibus scil. Apostolicis &* doctrinæ [d] *veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra: per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum vestra instruente admonitione exhortatoria superædificatur orthodoxa Christi Ecclesia Apostolica institutione fundata, & à fidelibus patribus firmissime roborata. Ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi populorum agmina conuertentes, piè* [e] *sancte*que *de tenebris ad lumen, de lapsu* infidelitatis *ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præscitos salutaribus præceptis ac monitis perduxerũt. Quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens* [f] *merita & perfectius implens exempla Ecclesiam Dei morum probitate, & actuum* [g] sanctitatem *condecorat: & fide sacra* [h] *Christiani*sque *moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit studiis pontificalibus indesinenter operatur & perficit; seruans diuinæ legis* [i] præcepta, *quia non auditores legis iusti sunt apud Deum*, [k] *sicut narrat Apostolus, sed factores legis iustificabuntur.*

Hæc quidem meditantes perlatum est [l] *sicut* à quibusdam Roma venientibus vos Augustino *consodali* nostro per [m] venerabilem sanctitatem vestram post modũ Episcopo Anglorum genti ordinato & illuc directo atque Anglis scripsisse, quos [n] *olim* ad fidem conuersos per nos cognouimus vt [o] quarta progenie coniuncti non separentur. Quæ consuetudo dudũ [p] in illis, aut in istis partibus, quãdo vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in vllis prędecessorũ vestrorũ Decretis aut reliquorum generaliter vel specialiter patrum institutis legi, aut hactenus ab vllis sapientibus esse concessum didici, sed semper *vsque* [q] *septimum* originis suæ gradum hoc à sanctis antecessoribus vestris & cæteris sanctis patribus tam [r] in Nicæna Synodo quam & in aliis sanctis Conciliis congregatis, seruari debere reperi, & à recte viuentibus ac Deum timentibus hominibus studiose præuideri cognoui. Dum hæc [s] *nobiscum versabãtur* superuenere & alia de quibus necessariũ

c *lege* vestræ beatitd. paternitatis apud Deum acceptabilis opera, & conuersatio gloriosa pene mundo toti sunt, &c.
d doctrinis dum veræ.
e pie & sãcte.
f sequens plenius.
g sanctita e.
h vel Christianis.
i mandata.
k Rom. 2.
l siquidem.
m Augustinũ à Gregorio in Angliam missum non negamus A.D. 596. negam⁹ vero ab eodẽ ordinatum: quandoquidem Gregorius ipse scribit Virgilium Arelat. episc. Augustini cõsecratorem fuisse A. D. 601. vide Gregor. epist. 58. lib. 9. & epist. 15. & 31. li. 12. Bedam hist. Angl. lib. 1. c. 27.
n cum cõstet Augustinum anno demum 596. ad Anglos missum, nemo vere scribere potuit: A D. 604 ipsos olim ad fidem conuersos per Gregorium.
o hoc non scripsit Gregorius, sed *tertiam vel quartam generationem fidelium licenter sibi iungi debere.* vide Bedam hist. lib. 1. c. 27.
p seqq. cõminiscitur impostor.
q vsque ad.
r hæc omnia pro libidine fingit laruatus scurra.
s N. phras.

nobis videtur vestram consulere auctoritatē. Deuenerunt quippe ad nos tā Benedictus[t] Syracusanæ Ecclesię Episcopus *quam & alij fratres nostri equidē* lacrymantes ac dicētes, per seculares & laïcos nimis se esse turbatos atque animo afflictos super immoderatis actibus eorum; pro quibus & aliqua *merita* [u] eis *impingebantur*.

Sunt etiam quędam Ecclesiæ in nostra prouincia, super quarū consecrationibus dubitatur; & tam propter *aërum* [x] antiquitatem quam & propter earum custodū incuriam, nescitur vtrum dedicatæ ab Episcopis fuerint nec ne; super quibus omnibus nos à vestra sanctitate ac vestræ sedis auctoritate instrui precamur. Et verū ea quæ (sicut prædiximus) vos præfato *consodali* nostro Augustino Episcopo, & Anglorum genti scripsisse audiuimus, specialiter ei, an generaliter omnibus scripta sunt, scriptis vestris imbui quærimus, & de hac siue de aliis *præscriptis* rebus plenirer informari cupimus. Nos enim ea quæ legimus & obseruari à fidelibus cognouimus non increpando (quod absit) vobis significamus, sed quid rationabiliter & fideliter super his obseruare debeamus requirimus.

Et quoniam non modicum [y] *murmur* super hac re *nobiscum versatur*, quid respondere fratribus & coëpiscopis nostris debeamus, à vobis [z] *quasi à capite* responsum quærimus; ne super his ancipites remaneamus, aut [y] *murmur* vllum tam nostris temporibus quam post *inter vos & alios remaneat*; [y] *rumorque vester* qui semper *bonus & optimus* fuit, detractionibus *laceretur* vel subrodatur, aut nomen vestrum (quod absit) *superuenientibus* temporibus blasphemetur.

Nos [a] autem *quæ recta sunt* auctore Deo humili *corde*, seruantes, *vno vinculo charitatis vobis constricti*, vestram *religionem in omnibus* vt fideles alumni defendētes à vobis quæ recta sunt quærimus; scimus [b] enim vt semper sanctæ sedis præsules, primo Apostoli, deinde successores eorum fecerunt vos vniuersalis Ecclesiæ, & maxime Episcoporum (qui oculi propter contemplationem & speculationem vocantur Domini) curam gerere, ac de religione & lege vestra assiduè cogitare.

Sicut [c] *scriptum est*: Beatus vir qui meditabitur in lege Domini

---

t Benedictus hic è cerebro sycophantæ prodiit. Ioannes enim Gregorio sedente post Maximianum Syracusanā Ecclesiā rexit, quem vixisse A.D.603. mēse Aprili ex epist.36. li.11. registri Gregoriani constat. doceat qui potest cū eodem anno vel sequenti viuēdi finem fecisse.

u not. phras.

x leg. videtur *earum*.

y not. phras.

z vide Innocent. epist.4. & 22.

a vide epist. Victoris Carthag. ad finē. *Nos enim humiles corde quæ recta sunt adiutore Domino sapientes &c. vobiscum sumus constricti veram fidē &c. fortiter defensantes.*

b scimus te fumos vēdere: sequentia enim Anastasij ad Felicē II. scribentis verba esse finxisti; teq; eo nomine mendacij reum iam peregimus.

c lege ex epist. Victoris

Domini *die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed* exuberante *in vobis Christi gratia in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, nullatenus de vestro corde recedente lege Christi*, [d] & iustitia *Domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit Propheta, Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium; Lex Dei eius in corde ipsius, non atramento sed spiritu Dei viui* vestris [e] *in* arcanis *conscripta*. Non igitur *in tabulis lapideis sed in tabulis cordis*. Extinguatur oramus vestris sapientissimis responsis & auxiliis omnis tenebrarum caligo, vt [f] *Lucifer nobis resplendeat per vos*, sanctissime Pater, *& dogmatica definitio omnes vbique lætificans*, qua *gloriosi* [g] sanctæ *Ecclesiæ Patres propria* & *piissima dogmata in æterna vita firmam hæreditatem* [h] prædicare *noscuntur*.

Et subscriptio. [i] *Incolumem* vos *&* Deo *placitum*, Sancte *pater patrum*, orantem pro nobis Dominus custodiat in æuum. Amen.

Carthag. post hæc verba: *factores legis iustificabuntur: in qua lege diuina vestra sancta & veneranda sinceritas sicut scriptum est, meditatur die*, &c.
d Christi Dei Domini.
e vestra in arcana conscripta neque in tabul.
f Extrema clausula libelli Stephani Dorensis ad Martinum Papam, &c. lege, *quatenus funditus extincta huiusmodi caligine, Lucifer* &c. *per vos sanctissimos*.
g quam gloriosi Eccl patres sanctæq; & vniuersales quinque Synodi per propria.
h prædicasse.
i subscriptio epist. Sergij Cypri Archiepiscopi ad Theodorum Papam: *me & Domino bene placitum ora sanctissime* &c.

CENSVRA.

AGNOSCO Felicem Messanensem Ecclesiam rexisse Gregorio sedente: siquidem ad eum data legitur epist. 38. lib. 1. A.D. 591. mense Martio vel Aprili: at eundem anno 595. ex numero viuorum exturbatum nemo negauerit qui epist. 8. li. 5 mense Sept. anni 595. epist. 39. eiusd. libri epist. 35 lib. 6. quartam lib. 7. Indict. 1. 54. libri 8. & quadragesimam sextam lib. 9. ad Donum successorem datas percurrerit. Notabit ergo Lector, 1. Felicem illum Siculum ad quē Gregorius epistolas 48. & 10. lib. 7. Indict. 2 scripsit, alium fuisse à Messanensi, eumque inter laïcos vixisse. 2. Felicem Messanensis Ecclesiæ præsulem diem vltimum obiisse antequam Augustinus ad Anglos A.D. 596. missus Episcopalibus infulis (à Virgilio Arelatensi ordinatus) velaretur, est enim Ecclesiæ gubernaculis admotus Anno 601. 3. Absurdissime fingi Gregorium à Messanensi antistite monitum A. 604. 5. Epist. huius artificem plumbei oris, ferreæ frontis Sycophantam Victoris Carthaginensis, Stephani Dorensis, Sergij Cyprij plumis ornatum processisse. 6. Quascūque nugas profudit de murmure ob epistolam ad Augustinum à Gregorio scriptam ipso viuente oborto; de Benedicto Syracusano aliisque præsulibus vexatis; de fabricis de quarum consecratione dubitatur, totidem esse nebulonis otio nequiter abutentis somnia. 7. Rescriptum Gregorij M. ad Augustini interrogationes iampridem Pontificiis displicuisse; docet id Bonifacius primus Mogūtinorum Archiepiscopus in epistola ad Nothelmum, *similiter* (inquit) *diligenter obsecro, vt illius epistolæ, qua continentur, vt dicunt, interrogationes Augustini Pontificis ac prædicatoris primi Anglorum, & responsiones S. Gregorij Papæ, exemplar mihi dirigere curetis, in qua*

inter cætera capitula continetur, quod in tertia generatione propinquitatis, fidelibus liceat matrimonia copulare; & vt scrupulosa cautela diligenter inuestigare studeatis, si illa conscriptio supradicta Patris nostri S. Gregorij esse comprobetur, annon; quia in scrinio Romanæ Ecclesiæ, vt affirmant scriniarij, cum cæteris exemplaribus supradicti Pontificis quæsita non inueniebatur, &c.

GREGORII I. PAPÆ Epistola 32. Lib. XII.

Gregorius Felici Episcopo Messanæ:

a non negauerim à Gregorio cęteros Episcopos *reuerendissimos fratres* appellatos: id tantum moneo, titulum huiusmodi reliquis Gregorij epistolis deesse.
b initium epist. III. lib. 7 indict. 2.
c ab eâ si eius esse membra.
d Ioan. 15. eiecti.
e Ioan. 14.
f initium epist. 2. Pseudo-Corneilij: exigit.
g consultib s
h succincte.

Reuerendissimo [a] *fratri Felici Episcopo, Gregorius seruus seruorum Dei.*

CAPVT [b] *nostrum, quod est Christus, ad hoc sua membra nos esse voluit, vt per* eius largam *charitatis & fidei compagem vnum nos in se corpus efficeret; cui ita nos adhærere conuenit, vt quia sine ipso nihil esse possumus, per ipsum possimus esse quod dicimur. Ab arce capitis res nulla nos diuidat; ne ab* [c] *eo si* membrum *esse refugimus relinquamur; & velut* deiecti *de* [d] *vite palmites arescamus. Vt ergo Redemptoris nostri habitaculum esse mereamur, in dilectione ipsius toto mentis studio maneamus. Ipse namque ait;* [e] Qui diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum mansionem faciemus.

Exegit [f] ergo *dilectio tua, frater charissime, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ tuis deberemus* [g] consultis *respondere. Quod licet non prolixè, sed* [h] succincti *agere festinaremus, propter quasdam importunitates, quæ (nostris præpedientibus peccatis) in nos superuenere, tuis tamen* hæc *per reliqua sanctorum patrum instituta studiis perquirere latius & inuestigare* committimus. [i] *Non enim potest mens attrita, & oneribus atque importunitatibus* [k] prægrauata *tantum boni peragere*, & liberè de his loqui, *quantum delectata & oppressionibus soluta. Non ergo ista ob id prætulimus vt hæc & alia, quæ necessaria fore cognouerimus, tuæ sanctitati velimus denegare, sed* vt *quod hic minus inuenitur, latius perquiratur.*

i permittimus.
k grauata.

De tribus enim Apostolicam sedem, [l] *in qua alitus es & edoctus*, capitulis consulendam, prædecessorum tuorum

l an Felix sedem Apost. occupauit?

rum sequens exempla, credidisti; id est, de consanguinitatis coniunctione, & de vexatione Episcoporum à subditis, & [m] *de Ecclesiarum dubitatione consecrationum.*

Quod [n] autem scripsi Augustino Anglorum gentis Episcopo, alumno videlicet, vt recordaris, tuo, de consanguinitatis coniunctione, ipsi & Anglorū genti quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono quod cœperat, metuendo austeriora, recederet, [o] *specialiter* & non generaliter cæteris me scripsisse cognoscas. Vnde & [p] mihi omnis Romana ciuitas extitit testis, nec ea intentione hæc illis scriptis mandaui, vt [q] postquam firma radice in fide fuerint solidati, si [r] *infra propriam fuerint consanguinitatem inuenti*, non separentur; aut infra affinitatis lineam, id est vsque ad septimam generationem coniungantur, sed adhuc illos Neophytos existentes sępissime *eos* prius illicita docere vitare, & verbis ac exemplis instruere, & quę post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet Nam iuxta Apostolum qui ait, [s] *Lac vobis potum dedi, non escam*; ista illis modò [t] non posteris, vt supradictum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum quod infirma adhuc radice plantatum erat erueretur; sed cœptum firmaretur, & vsq; ad perfectionem custodiretur. Sane [u] si in his secus quā debuimus aliquid egimus, [x] *non propter ipsam*, sed commiserando actum esse cognoscas. Vnde & testem inuoco Deum, qui [y] *cogitationes* omnium *hominum nouit*, cuius etiam [z] *oculis omnia nuda sunt & aperta*: Nam si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor sed euersor esse iuste comprobarer, testante veri-

m not. phras.

n hunc lo. ſi citat. Ioan. Diac. vitæ Greg. lib. 2. cap. 38.

o hæc fuerat Augustini quæstio teste Beda Hist. Anglorum lib. 1. cap. 17. *vsq; ad quotam generationem fideles debeant cum propinqua sibi coniugio copulari; & nouercis & cognatis si liceat copulari? Resp.* Greg. his verbis, *Quadam terrena lex in Romana republica permittit, vt siue fratris siue sororis, seu duorū fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur. Sed experimento didicimus, ex tali coniugio sobolem non posse succrescere Et sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare Vnde necesse est vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda quam diximus, à se omnimodo debet abstinere. Cùm nouerca autem misceri graue est facinus, &c.* An hæc solutio quæstioni absolutæ opposita ad *neophytos* restringenda sit, vt ad eos *specialiter*, *non* ad omnes *generaliter* pertineat, iudicet Lector.

p Quasi vero plebs vrbica mentis Gregorij ad exteros scribentis conscia fuerit, vt ad eius testimonium postea recurrere necesse esset.

q nihil tale videmus in literis à Beda descriptis.

r nou. phrasim: Ioannes VIII. ep. 198. Stephani, Eugenij & Leonis prædecessorum Synodali decreto munitus propinquorum coniugia nefanda pronontiat. Gregorij, Callisti, antiquorumq; pontificum ne meminit quidem. Leo IV. in epist. ad Britannos c. 5. Gregorij iunioris decreta tenenda pronuntiat: de Greg. primo nihil habet.

s 1. Corinth. 3.

t hoc falsum videri supra monuimus.

u ne deprecare culpam, secus quam debuit non egit qui quod lex licitum pronunciat, manifestum facit.

x hic aliquid deesse videtur.

y. Psalm. 93. vers. Hieron.

z. Hebr. 4.

tatis voce, quæ ait:[a] *Omne regnum in seipsum diuisum non stabit, & omnis*[b] scientia *& lex aduersus se diuisa* destruetur. Ideoque necesse est, vt omnes concorditer statuta sanctorum patrum nostrorum teneamus; *nihil* videlicet *per contentionem agentes, sed ad omne studium* bonæ *deuotionis vnanimes diuinis & Apostolicis constitutionibus*[d] auxiliante Domino pareamus.

O[e] *quam bona est charitas, quæ absentia per imaginem, præsentia sibimetipsis exhibet per amorem; diuisa vnit, confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta consummat. Quam rectè prædicator egregius* vinculum perfectionis[f] *vocat; quia virtutes quidem cæteræ perfectionem generāt, sed tamen eas* ita[g] *charitas ligat, vt ab amantis mente dissolui iam nequeant.*

His ritè perpensis, charitati tuæ iam dictis[h] indulsi; nec præceptum dedi sed consilium; nec regulam in his posteris vllis tenendam tradidi; sed de duobus periculis quod facilius sit vitandum ostendi.

Si[i] igitur *in rebus secularibus suum cuique ius, & proprius ordo seruandus est; quantò magis in Ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inueniat, vnde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione seruabitur si nihil potestati sed totum æquitati tribuitur.*

Quapropter[k] *multum cor nostrum magnitudini vestræ congaudet, quod sic vos in vestris actibus studiosos inuenimus, vt*[l] & nostri curam habeatis, & talia sciscitando inquirere studeatis; quatenus *vobis* non solum *apud homines gloriam*, sed *& apud Omnipotentem*[m] Dominum *præmia mercedis* acquirant.[n]

Cæterum super vexatione Episcoporum, de quo nos consulere voluistis, scimus quia à[o] *nullis vita præsulum perturbari debet excessibus*:[p] *quia valde indignum est, vt* hi *qui throni Dei vocantur*[q] aliqua *motione* à regibus vel subditis *turbentur.*

Quoniam si Dauid regum iustissimus, in Saul, quem constabat iam à Deo reprobatū & abiectum esse,[r] manum mittere non præsumpsit; quanto magis cauendū est, ne manum detractionis, aut vituperationis, siue *indiscretionis*[s] aut *dishonorationis* quidam mittant in vnctum Domini vel in prædicatores Sanctæ Ecclesiæ? quia eorum[t] vexatio siue detractio ad Christum pertinet, cuius vice

a Matth. 12. sic legit Martinus I. in Synodica.
b sententia.
c verba Leonis epist. 78. cap. 2. *superest fratres vt cōcordi obedientia salubres suscipiatis hortatus, & nihil per cont. &c.*
d constit. pareatis.
e initium epist. 50. lib. 4. indict. 13.
f Coloss. 3.
g charitas etiam.
h nihil indulsit Gregorius Felici, sed (si fides habēda sit epistolæ Felicis nomine prænotatæ) Anglis neophytis.
i Initium epist. 120. lib. 7. indict. 2.
k initium epist. 94. eiusdem libri.
l vt vobis & apud hom.
m Deum.
n acquiratis.
o verba Conc. Toletani. 11. cap. 5. ab initio.
p excessibus motionum.
q leui motione turbentur.
r 1. Sam. 24. 7. 26. 9.
s not. phras.
t his & similibus verbis recentes vtitur pseudo-

ius vice in Ecclesia legatione funguntur.

Vnde summopere cauendum est omnibus fidelibus, ne clanculò aut publicè Episcopum suum, id est [u] *vnctũ Domini*, detractionibus aut vituperationibus dilanient perpendẽtes illud exemplum Mariæ; quia pro eo quod Moysi famulo Dei [x] *propter Aethiopissam* detraxit, immunditia lepræ mulctata sit. Et illud Psalmistæ, [y] *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari* Et in lege diuina legitur: [z] *Dijs non detrahes, & populi tui principi non maledices.*

Vnde valde prouidendum est subditis tam clericis quam laïcis, *ne* Episcoporum, [a] *ne præpositorum suorum vitam temere* [b] reprehendere audeant, *si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident; ne vnde mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur.*

Admonendi sunt etiam, ne cum culpas præpositorum suorum *considerant contra eos audaciores fiant. Sed sic* [c] *eorum praua apud semetipsos* considerent, [d] *vt diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent.*

Quoniam [e] *facta* suorum Episcoporum vel *præpositorum oris gladio non sunt ferienda, etiam cum recte reprehendenda* [f] videntur; quoniam à prædecessoribus nostris & à reliquis multis sanctis Episcopis statutum [g] *fore* cognoscimus, vt [h] *oues pastores suos non* facile *reprehendant*, nec eos criminari vel accusare *præsumant*, quia [i] *cum in præpositos delinquimus eius ordinationi qui nobis eos prætulit obuiamus. Vnde Moyses*, [k] dum *contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait*, [l] *Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra* [m] Deum.

Quapropter admonendi sunt subditi vtriusque ordinis viri, vt cum magistrorum facta conspiciunt, [n] *ad suum cor redeant*, & de eorum increpationibus non præsumant; quia [o] *non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum.*

De [p] *dedicationum vero Ecclesiarum dubitatione* super qua inter cætera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis quod nos [q] ab antecessoribus nostris traditum accepimus; id est, vt quotiens tam de baptismo aliquorum vel confirmatione, quam de Ecclesiarum cõsecratione dubitatio habetur, & nec scriptis nec testi-

Isidorus pri scorum paparum nomina mentiens.
u scriptura solos reges vnctos Domini vocat.
x Num. 12.
y Psalm. 104.
z Exo. 22. 28.
a verba Greg. pastoral. lib. 3. admonit. 5. *admonendi sunt subditi ne præposit.*
b iudicent.
c sic si qua vide sunt eorum, &c.
d diiudicent vt tamen.
e ibid. post lin. 25. facta quippe præposi.
f iudicantur.
g not. phras.
h Syn. Rom. 5. sub Symmacho.
i ibid. post lin 4.
k Moyses quoque cum.
l Exod. 16 8.
m Dominũ.
n phras. Greg. r. eod. loco.
o Matth. 10. 24.
p not. phras. de Ecclesiarum consecratione vide Concil. 5. Carthag. c. 6.
q hoc impostor fingere videtur.

busratio certa habetur, vtrum baptizati, vel confirmati, siue Ecclesiæ consecratæ sint, vt baptizentur tales ac confirmentur, atq; Ecclesiæ canonicè dedicentur, nec talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam [r] *non* monstratur *iteratum, quod non* certis indiciis *ostenditur* rite peractum. Hæc vos adminiculante diuina gratia ita tenere cupimus, vobisque vt postulastis tenere & docere mandamus, & ea quæ à sanctis Patribus ante nos sunt statuta, [s] non proteruè irrumpere, sed fideliter seruare optamus.

Vnde [t] *redemptoris misericordiam exoramus, vt sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu implere vos tribuat quod velle concessit; quia* [u] *in hac re tantò commoda retributionis accrescunt, quantò & studium laboris augetur.*

Progeniem [x] *vero suam* vnum*quemque* de his qui fideliter edocti sunt, & iam firma radice plantati stant incõuulsi *vsque ad* [y] *sempiternam obseruare decernimus generationem.* Et [z] *quamdiu se affinitate agnoscunt propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem* præsumant; nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita [a] *pollutione maculauit*, in coniugium ducere vlli profectò licet Christianorum vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus. Incestuosos [b] *vero nullo cõiugij nomine deputandos* à sanctis Patribus dudum statutum esse legimus.

Ideo nolumus nos in hac re à vobis siue à cæteris fidelibus reprehendi; quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed considerationc, ne [c] Christianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent, egimus.

Paterna [d] ergo *vos dilectione salutantes hortamur, vt* propositas *opportunitate* occasiones in vestra efficacia *enixius* elaborare *debeatis; atque id modis quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis: quatenus prædicabile desiderium*

r verba Leonis epist. 92. c. 15 *in quibus quod nõ ostenditur gestum ratio non sinit vt videatur iteratum.*

s legem irrūpere, phras. Pipini Decret. A. D. 744 dati Suessione.

t verba Greg. epist. 94. lib. 7. Ind ct. 2. redempt. nostri.

u quia ergò.

x verba Gregorij 3. epist. 1. quibus aduersatur Innocent III. in Conc. Later. c. 50. & 51. hũc locum citat Hincmar. de diuortio Lothar.

y legendum videtur *vsq; ad septimam generat.* si enim in sempiternũ obseruanda sit progenies, nulla vnquã erunt contrahenda matrimonia, cum ex eadem familia ortum habeant omnes omnino homines, quos ἐξ ἑνὸς αἵματος ἐποίησεν Deus teste Apost. act. 17. 26.

z verba Greg. 2. epist. 14. vide & can. 9. Conc. Rom. sub eod. Greg. & can. 5. Conc 2. Toler.

a incestus pollutione commaculari, phrasis Conc. Ilerd. c. 4.

b à Concilio scil. Agath. cuius hæc verba sunt c. 61. Vide Conc. Epaun. c. 30. Conc. 4. Aurel. cap 27. Turon. 2. c. 22. Aquisgran. sub Nicol. 1. c. 9. Aruern. c. 11. Aurelian 3. c. 10. Arelat. 4. c. 11.

c quasi vero *qui* 3. *vel* 4. *generatione* matrimonio *iunguntur* (quod *licenter* fieri posse scribit Gregorius) ideo minus Christiani dicendi sint.

d verba Greg. epist. 94. lib. 7. ind. 2. *opportunitate occasionis inuenta efficaciam vestram exercere enixius, &c.*

vestrum

vestrum [e] in auxilium omniũ *adiuuante Domino compleatis.*

Nec hoc quoque in hac sollicitudinis parte relinquimus,[f] quod omnes incestuosi à liminibus sanctæ Ecclesiæ sint separandi, quousque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ reconcilientur. [g] Sunt enim mali segregandi à bonis, & iniqui à iustis, vt saltem rubore suo cõscientias suas recognoscant, & couertantur à prauitatibus suis. At si incorrigibiles apparuerint, [h] segregentur à fidelibus vsque ad satisfactionem, iuxta Saluatoris Domini sententiam, qua inter cætera de peccante in se fratre præcipiendo ait, [i] *Si peccauerit in te frater tuus,* [k] *corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus* [l] es *fratrem tuum. Si autem non audierit te, adhibe tecum* [m] *vel duos; vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* His ergo & aliis multis sanctorum patrum auctoritatibus segregandi sunt mali à bonis, ne pereant iusti pro iniustis, sicut [n] scriptũ est, *Perit* [o] *iustus pro impio.* Debet enim discretio semper fieri inter bonos & malos, sicut est inter hœdos & oues.

Manifesta [p] quoque *peccata non sunt occulta correctione purganda*; sed *palam sunt arguendi, qui palam nocent; vt dum aperta obiurgatione sanantur, ij qui eos imitando deliquerant corrigantur. Dum* enim *vnus corripitur multi emendantur.* [q] Et melius *est vt pro multorum* [r] salute *vnus condemnetur, quàm per vnius licentiam multi periclitentur.*

Nec mirum si inter homines hæc ratio custoditur, [s] *cum* & inter [t] iumenta hoc fieri persæpe *cognouimus*, vt ea quæ scabiem aut impetiginem habere videntur, separentur à sanis, ne illorum morbo cætera *damnentur* & pereant. Satius est ergo vt mali aperte corrigantur quam pro illis boni pereant.[u]

Vnde [x] volumus *omnes in vnum conuenire* Episcopos, *vt de incidentibus causis* fiat *disceptatio, & salubris de Ecclesiastica obseruatione collatio; quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens* vbique *Do-*

e de reuersione errantium adsup.

f Quis vnquã hoc ignotauit? sed nõ necesse iis superuacuam operam impendis.

g hunc locũ citat Hincmarus de diuortio Lotharij.

h An aliud esse censes *segregari à fidelibus*, ab eo quod supra dixeras *segregari à bonis & iustis*? quid ergo hic statuis noui?

i Luc. 17. 3. Matth. 18. 21.

k vade & corripe.

l etis.

m tecum adhuc vnum.

n à pseudo-Anacleto epist. 2. & pseudo Sixto I. epist. 2. & similibus l. reuis.

o contra quã statuit Leo epist. 89. c. 6. *is tantum pœnæ subdendus est quem reatus inuoluit; nec particeps debet esse supplicij, qui consors non docetur fuisse cõmissi.* hæc ille.

p verba Isidori sent. lib. 3. c. 46. q vtilius. r saluatione. s not. phras. t hoc simili vtitur Greg. lib. 7. indict. 2. ep. 6. & lib. 9. ep. 69. u hucusque Hincmarus. x verba Greg. epist. 111. lib. 7. ind. 2. *vnde ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter præpositos & subiectos sint fomenta discordia, in vnum conuenire sacerdotes necesse est, vt & de incid. caus. discept. & sit salub. &c.*

minus fratrum concordia collaudetur. Cuius vobis adeſſe præſentiam, ſi hac [y] obſeruaueritis, *ſcitote; quia ſcriptum eſt,* [z] vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum ſum. *Si ergo dignatur adeſſe* [a] duobus vel tribus congregatis; *quanto magis non deerit vbi plures conuenerint ſacerdotes? Et quidem quia* [b] adhibendum *bis in anno* [c] Concilium *Patrum ſit regulis* [d] inſtitutum *non latet. Sed ne fortè aliqua* [e] excuſatio ſit, *ſemel decreuimus congregari, vt expectatione Concilij nihil prauum, nihil præſumatur illicitum. Nam* [f] plerique & ſine *amore iuſtitiæ, metu* examinationis, abſtinent *ab hoc quod omnium notum eſt poſſe diſplicere iudicio. Hanc* frater chariſſime [g] *obſeruantiam noſtris relinquendam poſteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem noſtram ſacris apicibus ſcripta ſunt* [h] cuſtodiamus, *atque ad ea quoſcunque poſſumus* [i] excitemus. *Certum quippe eſt, quia ſi toto corde præceptis ſalutaribus nos occupamus, omnem vitiorum labem effugimus; quia dum* [k] *his quibus ædificamur innitimur, locum ſine dubio deceptionis excludimus.*

Quapropter oportet vt enixius in cunctis [l] *ſtudioſum vos* circa fratres atque ſubiectos oſtendatis, vt omnes cum quibus aliti eſtis atque didiciſtis S. Rom. Eccleſiæ præceptionibus parere, *Apoſtolicæ ſedis præcepta multiplicare* apertiſſimeque *nota facere cognoſcant;* quia quod ſpecialiter tibi tuiſque & fratrum tuorum charitati (vt tuæ literæ innotuerunt) *conſultis* ſcribimus, generaliter omnibus tenenda mandamus.

Circa [n] *ſubiectorum* autem *actus* fraternitas tua *ſit* [o] *vigilans, vt veſtrũ illis exemplum inſtructio & vita magiſtra ſit; lingua veſtra exhortatione diſcant quod metuant, & doceantur quod diligant: vt dum talenta credita* [p] cum *lucro* multiplicãtur, [q] *in* diem *retributionis* annuente diuina gratia *audire* mereamini, [r] *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudiũ Domini tui. Curam præterea* [f] de omnibus quæ *vobis alijſq; fratribus noſtris* & generaliter cunctis *pro illicitarum rerum prohibitione ſcripſimus,* [t] habere vos per omnia cognoſcamus. *Quia omni ſtudio omnique adniſu neceſſe eſt vt fraternitatis veſtræ vigilantia* compleantur, [u] *atque illic omnia quæ pro animarum ſcripſimus ſalute* fideliter recenſeantur; [x] *quatenus*

y obſeruabitis.
z Matth. 18.
a vbi duo vel tres fuerint quanto.
b de habendo
c Concilio.
d ſtatutum.
e ne forte aliqua impleri huc neceſſitas non permittat; ſemel tamen in anno ſine excuſatione aliqua decernimus congregari, &c.
f nam plerique etſi non amore iuſtitiæ, metu tamen examinis abſtinentur.
g fratres chariſſimi.
h meditemur atque.
i incitemus.
k dum in his.
l not. phraſ.
m conſulti.
n verba Greg. epiſt. 114. eiuſd libri.
o ſit cura vigil.
p lucro multiplicata reddideris.
q in die retrib. audire ſis meritus.
r Matth. 25.
ſ curam præterea congregandæ Synodi quam vobis atque aliis, &c.
t veſtræ ſpeciali et ſollicitudini nouerit is incumbere. Vnde quia præcellentiſſ filios noſtros Francorum Reges magnam vobis nouimus dilectionem impendere, omni vos ſtudio omnique agere adniſu neceſſe eſt vt quod de Synodo congreganda mandauimus, fraternit.
u compleatur. x cenſeantur.

conuerſan

& vos per hoc vestrum zelum y *qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos vtiliter prouidisse, qui* vos ac *vestram ad hoc præ cæteris personam elegimus, videamur.*

Omnipotens z *Deus sua vos protectione custodiat, honoremq; perceptum* vobis a omnibus *seruare concedat.* Amen.

C E N S V R A.

*Baronius ad A.D.*604. §.7.8. 9. 10. vtriusque epistolæ auctoritate nixus, Gregorium Decretorum à pseudo-Isidoro sancitorum auctorem laudat. Nos contra monemus impurum blateronem centones farcisse, variisque Leonis, Gregorij M. Isidori Hispal. Gregorij II. Greg. III. Conciliorumque Agathensis, Romani 5. sub Symmacho, & Toletani 11. sententiis temere congestis, impudenter corruptis, sua delitia adtexuisse, quibus Gregorium ipsum aggressus eius auctoritatem eleuare voluit. Monendus & Lector Felicem Messanensem Episcopum, cui Donus A.D. 595. successerat, anno 604. Gregorium consulere non potuisse.

De aliis sub Gregorij nomine editis epistolis Consule *Vindicias Gregorianas* eruditissimi Iamesij Geneuæ excusas A.D. 1625.

y & qualiter. z finis epist. 53. lib. 4. indict. 13. a vos in omnibus seruare. * hoc monstrū Iambertū Burchard. Decr. l b. 17. c. 44. Iuo Decret. part. 1. c. 305. Gratian. caus. 30. q. 1. c. peruenit Sigeb. chron ad A. D. 614. VVestmonasteriensis in flor. hist. &c. a Gordianus hic tragelaphus est. b nos. phras. c præ. d Si proprios filios in casu necessitatis baptizate nō soluit matrimonium: quātō minus eosdem è Baptismo suscipere? at verum prius test. Io annis VIII. epist. 188 ergo & posterius, idem de filia stros coram Episcopis ad confirmationem tenentibus sentit Nicol. I. in epist. d Rudolphum Biturie. c. 5. e legit Baron. *in Ecclesiis.* vidit enim absurdissime

*D E V S D E D I T P A P Æ Epistola vnica.

Deusdedit S. Rom. & Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus a *Gordiano Hispalensis Ecclesiæ* coëpiscopo, *& fratri dilectissimo.*

PERVENIT ad nos Diaconus vester, vestræ sanctitatis b *epistolam* ferens, *quod* quidam viri etiam & mulieres præterito Sabbatho, paschali die, c *pro* magno populorum incursu, nescientes proprios suos filios suscepissent ex lauacro sancto. d Cupis ergo scire si pro tali accidente ratione debeant viri & mulieres ad suum propriū redire vsum annon. Nos *enim* ex hoc mœsti inquisiuimus priorū patrum nostrorum dicta. Inuenimus autē in archiuis huius Apostolicæ sedis, iam talia contigisse Ecclesię e Isauriæ & Ephesiorum, simulq; Hierosolymę, & etiam aliarum ciuitatum. Episcopis etiam earum ciuitatum ab hac Apostolica sede volentibus scire, f *si* viri & mulieres redirent ad proprium thorum, beatæ memoriæ sanctissimi patres Iulius, g Innocentius & Cœlestinus cum Episcoporum plurimorum & sacerdotum *conuentu* h in

Isauriam ciuitatibus accensetl. f virum. g hæc omnia finxit nebulo, cui temere fidem habuisse videtur Sigebert. ad A. D. 614. h consensu.

Ecclesia B. Apostolorum principis prohibentes taliá perscripserunt & confirmauerunt, vt nullo modo *iam* in [i] *coniugio* se reciperēt mulieres [k] *aut* viri, qui [l] quacunque ratione suos [m] susceperunt natos; sed [n] separent se, ne suadente Diabolo tale [o] vitium *peccati inolescat per mundum, & vniuersorū error accrescat.* Scitis, quia quomodo sunt septem dona Spiritus sancti, ita sunt septē dona baptismi à primo pabulo sacrati salis & [p] *ingressus* sanctæ Ecclesiæ vsq; ad confirmationem [q] spiritus Sancti per chrisma. Ab hoc primo Spiritus sancti dono vsque ad septimum nullus Christianus suam commatrem in [r] *coniugio* recipere debet; & qui præsumpserit [s] anathematis vinculo religetur in perpetuum, *nisi* pœnitentiā egerit digne. [t] Mulieres verò cum separatæ fuerint pro hac illicita re à propriis viris, totā præcipimus recipere dotem quam in die nuptiali *recepit*, & post expletum annum recipiant alium virum, similiter & vir vxorem.

CENSVRA.

VNICVM [*] *tanti viri* (qualem Deusdedit fuisse vult Baronius) *ne prateriret monumentum*, epistolium pręcedens suis inseruit Annalibus ad A.D. 617. prius tamen vlceroso scripto medicas (quantum licuit) manus admouit, veritus ne fœda spurci sermonis barbaries in ipsos lippientium oculos incurreret. Nos, ne quis Cardinali vulnera plusquam chironia attrectāti ob rem bene gestam applaudat, ea ad viuum resecabimus. Notabit igitur Lector, 1. nullum Gordianum annis 614. 15. 16. & 17. quibus Deusdedit vrbis papatum tenuit, Hispalensem Ecclesiam administrare potuisse; cum in confesso sit Isidorum Hispalensem sedisse ab A.D. 600 ad 636. *floruit enim* (vt Hildephonsi verbis vtar) *temporibus Recaredi, Liuanii, Witterici, Gundemari, Sisebuthi, Suinthilani & Sisenandi regum; annis ferè 40 tenens pontificatus honorem, insignemq; doctrinæ sanctæ gloriam pariter & decorem.* Subscripsit etiam Conciliis Hispalensi 2. A.D. 620. & Toletano 4. anno 633. Superuixit igitur Gregorio M. Sabiniano, Bonifaciis III. & IV. Deusdedit & Bonifacio V. peruenit autem ad Annum 1. Honorij: obiit enim (Redempto teste) pridie Non April. Luna 19 Aera 674. 2. Absurdissime Isauriam orientis prouinciā, cuius olim Metropolis fuit Seleucia, ab epistolæ artifice ciuitatibus annumerari. 3. Impudentissime eundem Leonis, Innocentij & Celestini decreta crepare, cum Bonifacius primus Moguntinorum Archiepiscopus *de matrimoniis commatrum, quarum in baptismo suscipiuntur filij* Petheimum & alios A.D. 734. consulens, id genus copulæ *nec in antiquis canonibus, nec in Decretalibus Patrum,* ... *pontificum*

i *Baron.* in coniugium.
k ac viri.
l quicunque aliqua.
m susceperint.
n separarent.
o Baron. *tale vitium innotescat*: reliqua diuerso charactere expressa expungit.
p ingressu.
q cōsummationem.
r coniugium suscipere.
s tamdiu anath. &c. donec.
t Sequentiū puduit Baronium, nec immerito, sunt enim theologo Christiano indignissima: eorum tamen meminit Sigebert. loco citato.
[*] Iugulat impostoris causam sequētes Gregorij sententiæ. *Si dicunt religionis causa cōiugia debere dissolui: sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex diuina tamen prohibuit: per se enim veritas dicit.* Quos Deus coniunxit homo non separet. *Quæ etiam ait,* Non licet dimittere vxorē exempta causa fornicationis. *Quis ergo huic cœlesti legislatori contradicat?* lib. 9. epist. 39. *Excepta fornicationis causa, vir vxorem dimittere nulla ratione conceditur, &c.* Epist. 44. in d. libr. p. ... citat Nicol. ... p. 32. Vide & Burch. Decr. lib. 17. c. 23. 24. 25. vt & ipse qui venenum miscuit quodammodo propinet antidotum.

tis pontificum patres, nec in calculo peccatorum Apostolos vsquam enumerasse, asserat se *cognouisse:* Quin & fateatur *se nullatenus intelligere posse quare in vno loco spiritualis propinquitas in coniunctione carnalis copula tam grande sit peccatum, quando omnes in sacro baptismate Christi & Ecclesia filij & filia, fratres & sorores esse comprobemur.* Vide epist. 11 15. & 22. 4. Indignissime fingi ob casus improuisos, volentes nolẽtes quos Deus optimus maximus coniunxit coniuges separari posse. 5. Pudorem omnẽ decoxisse quicunque asseuerare audent, fornicationis causa à Domino Matt. 19. diserte expressa, matrimonij vinculum dirimere non licere; licere vero maritis siue casu, siue sic exigente* κατακυριεύοντες τῶν κλήρων Christi libidine, ab vxoribus impune diuertere, vt expleto anno iisdem dotales tabulas scribere pactosq; Hymenæos exercere fas sit. Quomodo septenarium donorum baptismatis numerum colligat blatero doceat qui potest, fateor mihi nondum liquere.

Censura Epist. Constantini Imp. ad Leonem II. ex Baron ad A D 683. §. 6.

Hic iam insurgunt difficultates, quæ de impostura suspicionem saltem non leuem ingerant. Etenim cum primæ ad Leonem missæ hæ literæ censeantur, quibus de rebus in Synodo gestis certior redditur: quomodo accidisse potuit, vt cum Leonem Pontificem mense Augusto (vt vidimus ex Anastasio) creari contigerit, nonnisi post quatuor menses ad eum scripserit Imperator? Sed & quomodo decima indictione scripta ab eo epistola dicitur data hoc anno mense Decembri, quo tempore duodecima esset indictio, quæ iam à mẽse Septembri fuerat inchoata? Sed demus mendum in Codicem irrepsisse, vt decima pro duodecima fuerit errore descripta: non enim adeo rigidi censores sumus, vt pro vno vel altero qui in numero reperiatur errore, si alia cõcordent, mox arguamus epistolã esse spuriã, ac proinde reiiciendã: secus vero si quæ in eo legũtur, ex multis argui possint erroris. vt autẽ in Græcorũ scriptis haud ita secure absq; trepidatione liberéq; incedere liceat, ipsamet sextæ Synodi Acta demõstrãt (vt alia ad hæc testimonia adducere nõ sit opus) vbi de ternionib. ad quintã Synodũ additis publicã inspectionẽ fieri contigit, &c.

§. 8. —Apertum conuincitur esse mendacium quod his literis dicitur, de Synodo cogenda scriptas esse literas Imperatoris ad Agathonem: siquidem nullæ ea de re ad Agathonem, sed ad prædecessorem eius Donum Pontificem eo argumento datæ fuerunt literæ, id testãte ipso Imperatore in literis ad Georgium; idq; pariter asserẽte Agathone in epistola ad Imperatores scripta; id etiã Actibus Synodalibus; id deniq; Anastasio Bibliothecario. & aliis affirmantibus, &c.

Censura resp Leonis II ad Constantinum Aug cuius Initium Regi regũm *&c. ex Baron. ad eundem annum §. 13. Possu. in Apparatu. Binio &c.*

Quæ ad Constantinum reddita habetur Leonis epistola, arguitur in multis impostura esse; etenim ipsa in fine data scribitur [a] *Nonis Maij Indictione decima:* Verum in textu hæc bis contraria habet. *Denique legatos* &c. *per nuper elapsam decimam indictionem* [b] *mense Iulio, cum dimisissemus?*

a hæc nota temporis abest à græco exemplari. b τοῦ Ἰουλίου μηνὸς.

* 1. Pet. 5.

a ab Anastasij mendaci admodũ Chronologia, ipse discedere cogitur Cardinalis ad A. D. 682. §. 1. vt & hoc loco. Si enim Agatho sedit ad Anni 681. mensem Martium cũ dederit literas ad Episcopum Viennẽsẽ prid. Cal. Martij post legatorum reditum ab Oriẽte, vacauit vero sedes annum vnum mẽses 7. dies 5. Leonẽ ante mensẽ Octobrẽ anni 683. electũ nõ fuisse necesse est.

b de hoc infr.

c hic vero culpãda Latinorum temeritas, qui notas tẽporis quib' græcũ exemplar carebat, addiderunt.

d Diualis ad Domnum directa ab Agathone suscepta fuit; qui cum ad se pertinere crediderit, quod ad decessorẽ suum scriptũ fuerat, cur nõ ipse imperator eum mandata ad aliũ data suscipientem à se monitũ fuisse

ualibus clementiæ vestræ apicibus, & Synodalibus gestis, cum magno iucunditatis gaudio in Domino exultantes suscepimus. Hæc, inquam, cum in ea scripta repeTiantur, manifesti erroris arguuntur. Etenim quomodo *per elapsam decimam Indictionem, mense Iulio* scribit se accepisse literas, & alia Synodi monumenta, si redditæ [c] ipsæ literæ habentur mense Maio decima Indictione? Sed quomodo mẽse Iulio [d] potuit Leo suscepisse legatos vnà cum literis, si cum decem tantũ menses sedisse ipse Pontifex reperiatur, ad dictum Iulium mẽsem minime potuerit peruenisse, quem creatum constat (vt dictum est) Augusto mense? §.14. Quæ præterea ratio temporis, vt [e] scriptas literas ab Imperatore ad Leonẽ mense Decembri inchoata iam duodecima indictione, eas ipse dicat se accepisse decima Indictione? Vides, Lector, vndiq. nutare quę solido veritatis fundamẽto carẽt. &c. Sed ne videamur prætetiisse ob id epistolas, quod nomẽ Honorij infametur; accipe quæ de eo cũ aliis dãnatis hęreticis habeãtur in prima epistola ad Cõstãtinũ.

§.15. *Pariter anathematizamus noui erroris inuentores &c. nec non & Honorium qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolica traditionis doctrina lustrauit, sed profana proditione immaculatam fidem subuertere conatus est. Et omnes qui in suo errore defuncti sunt, similiter anathematizamus*, hæc ibi. At quantum sunt ista indigna Leone? compello auctorem qui scripsit: Quomodo tua senrẽria inter damnatos Honorium numeras, si tuamet assertione [f] eos tantum defunctos condemnare te dicis qui in suo errore defuncti sunt? Quid ais? In communicatione Catholica Honorius est defunctus, annon? Vtique [g] necesse habes asserere in communicatione esse defunctum, quem publico funere Romana Ecclesia sepeliuit inter sanctos pontifices in Ecclesia S. Petri, & vt Catholico pontifici eidem in omnibus parentauit. Ergo etiamsi datemus Honorium in errorem aliquando lapsum, oportuit ab errore desiisse ante obitum suum, cum eum post obitum vt Catholicum Ecclesia Romana coluerit; ob idque etiam tua sententia vindicari idem Honorius è numero damnatorum debuisset.

Censura Epist. Leonis 2. ad Hispaniarum Præsules; ibid. § 18.

In epistola quæ ad Hispaniarum præsules scripta est hæc habẽtur. *De diuersis autem Concilijs huic S. Apostolicæ sedi, cuius ministerio fungimur, subiacentibus Archiepiscopi sunt à nobis destinati &c.* Reuoluantur Synodalia Acta eius sextæ œcumenicæ Synodi, an inueniri possit vel vnus Archiepiscopus qui Roma missus Synodo interfuerit? Cum autem id minime sit repetiri, valde hęc de impostura roborant argumentum. Sed & quod à se eos esse destinatos Archiepiscopos dicat, seorsum hos ponens ab eis quos ab Agathone refert missos esse legatos, plane significare videtur temporibus ipsius Leonis etiam Synodum perdurasse, quam quidem ante Agathonis obitum fuisse absolutã eius acta significant. Vidẽtur-ne ista tibi quæ dissimulari vt leuia queant, vel quę possint adscribi librariis dormitãtibus? minime gentiũ puto.

Censura Epist. Leonis II. ad Quiricum & c. Ibid. §.19.

Quod post generales literas ad omnes Hispaniarum Episcopos datas

c Maio mẽse redditas non testatur Gręcus Codex.

d nõ potuit, nisi quæ Anast. de creationis & administrationis eius tẽpore scripsit, vna litura inducantur.

e cum nõ soleant tẽporis notæ epistolarum titulis adnecti, videtur hæc clausula ab codẽ sciolo addita, qui cęteris epistolis in latino exemplari mendosas temporũ subnotationes adiecit.

f Anathematte ferit Leo *non tãtum in errore defunctos*, sed *erroris inuentores, & fidei proditores*, inter quos Honorius.

g Licet *Honorio velut in cõmunicatione defuncto parentauerit Roma*, nõ sequitur eum *è dãnatorum numero vindicandum*: abusos enim Catholica communione hæresim fouit, Sophronium Ecclesiæ hominem tãquam turbonẽ acn-

datas, alias seorsim ad Quiricum scripserit, primarium hunc ipsum Hispaniarum par est existimare. Sed quid hoc est? In generali Hispaniarum Concilio, quod hoc anno Toleti celebratum est 48. Episcoporum, præter viginti septem qui per Vicarios interfuerunt; & in alio itidem Toleti anno sequenti habito, inter Episcopos decem & septem qui præsentes fuerunt, nullus eius nominis Quiricus reperitur subscriptus alicuius ciuitatis Episcopus. Quis fuit ergo iste Quiricus? Erit plane, Lector, vt ex his etiam quàm perspicuè coarguas imposturam. Quod enim sciisset qui eas literas scripsit eius nominis antistitem præfuisse Ecclesiæ Toletanæ, existimauit eundem adhuc his temporibus fuisse superstitem, ob idque ad ipsum Quiricum vt Primatem seorsum ab aliis honoris causa eodem argumento illas priuatim dedisse literas, sed falsa existimatione deceptus: siquidem iam ante annos septem (vt vidimus) [a] vita functo Quirico subrogatus illi fuerat Iulianus, qui Cōciliis Toletanis tam præsenti, quam sequenti anno celebratis, primo loco reperitur esse subscriptus; sicut & superius duodecimo Toletanno. Quiricus autem vndecimo Toletano celebrato ann. Domini 675. Potuissetne [b] præterire Leonem Pontificem iam longe ante esse defunctum Quiricum, & in locum eius fuisse subrogatum Iulianum? minime quidem, cum Metropolitani recens creati suæ professionis statim solerent ad Romanum Pontificem literas dare, palliumque ab ipso petere. Vides igitur, Lector, quam perspicue, toto (vt aiunt) cœlo detegi callidas imposturas, ita veritate exigente vindice Deo, vt mendacia non queant adeo colorari, quin aliqua ex parte, quæ sint possint intelligi.

Censura epist. Leonis 2. ad Simplicium Comitem. Ibid. §. 20.

Eius nominis nullus certe legitur in serie illa numerosa Comitum, qui hoc anno interfuisse tertiodecimo Toletano Concilio in eius Actis leguntur, omnes numero viginti duo. Sed nō adeo seueri censores sumus, vt ob id vnū reiiciendā esse eā putatemus epistolā.

Censura epist. Leonis 2. ad Eruigium regem, quæ sic incipit; [c] Cum vnus extet Rex omnium Deus, &c. Baron. ibid. §. 20.

Audi quæ non ferenda sint in alia epistola quæ data ab eodem Leone ponitur ad Eruigium Hispaniarum regem, dum in ea ista leguntur: *et nonam nuper elapsam Indictionem* &c. quæ omnia falsitatis multipliciter arguuntur. §. 21. Primum enim omnium in his patens mendacium redarguitur, [d] quod eiusmodi argumenti literas non ad Agathonem Imperator scripsit, sed ad eius prędecessorē Donum Pontificem; quod & superius ostendimus ex ipsis literis Agathonis, & aliis ab Imperatore ad Georgium datis, necnon ex ipsis Actis sextæ synodi. Quod insuper eas esse scriptas tradit ab Imperatore indictione nona, æque falsissimum deprehēditur, eo quod illæ ad Donum literæ Imperatoris datæ reperiantur indictione sexta prid. Id. Aug. Sicque omni ex parte eædem literæ conuincuntur fuisse mendaces, atque plane quæ Leoni adscribantur indignæ, &c.

§. 22. Cum in illis dicantur missi in Hispaniam non ipsa Synodalia acta, sed tantum definitio Synodi, edictum Imperatoris, & Sy-

sura notauit, veritatis confessionem improbauit; Sergiū hæreseos σύμψηφον laudauit, cum eo se *vnanimiter prædicare* professus est. vide Cō. 6. act. 12. merito igitur ab eod. Concilio act. 13. κατὰ πάντα τῇ Σεργίου γνώμῃ ἐξακολουθήσας καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ κυρώσας δόγματα ab Imperatore act. 18. ὁ τὴν αἵρεσιν βεβαιωτὴς καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ προσμαχέσας à Leone: *profana proditione fidem fœdare conatus* dicitur. porro notandum Bedā de rat. temp. & in Martyrol. Psellū de 7. Synodis, librum pontificalē in Leone II. Tarasiū in epistola ad Episc. Oriē. & resp. Oriēt. Syn. 7. act. 3. 7. Syn. 8. act. 7. Niceph. in epist. ad Leonē Papā Hincma. opuscul. 55. capitum c. 20 Adonem, Marianū Scotū, Hūbertū aduers. Nicetam &c. meminisse dānationis Honorii inter Mo-

nothelitas, ç nodi sermo acclamatorius ad eundē minima quidē actorū pars: in Synodi vero Toletanæ 14 c.2.testetur Episcopi se accepisse cū Leonis Pōtificis literis, ipsa integra gesta Synodalia, p r quæ (quod ipsi aiūt) *omnis ei do gestorū gestaq, ordinū actiones de vt act. sūt, nostris sensib. atuei ūt*, vtiq; eas literas diuersas esse ab illis quas vere Leo Pontif. scripsit apparet.

teros à Syn.6 anathemate percussi.

Censura Epistolarum præd. ad Hispanos, Quiricum, Simplicium, Eruigium: ex eod. Baron. §.17.

Quod ad tempus spectar, dum in singulis istis epistolis asseritur ipsam œcumenicam Synodum absolutā fuisse nona Indictione; posset indulgēdo eiusmodi dissimulari error, si semel id dictū, in vna ve ipsarum tantum reperiretur assertum, incusando librarij oscitantiā, qui loco decimæ nonam posuerit. Verum cum id in singulis haud obiter positum, sed asserrum & inculcatum sępius habeatur; non eas Leonis epistolas, quem ea quæ sunt temporis minime præteriisse potuerunt, sed potius Leonis nomine suppositas esse quilibet poterit facile existimare. Porro œcumenicam Synodum decima iam inchoata indictione absolutam fuisse declarauit c nouissima eiusdem acta, vt de his iure dubitari non possit. Hæc igitur cum in singulis inueniantur epistolis illis, singulas arguunt falsitatis.

a hoc non vidimus: nullibi enim docuit Quiricū ante septem annos vita functum: Iulianū subscripsisse Cōcilio Tolet. 12. A. D.681. decimotertio Anno 683. decimoquarto Anno 684. nouimus, at quo anno Quirico successerit ignoramus.

Censura epistolarum Benedicti 2 Papæ ad Petrum regionarium & Eruigium regem, ex eod. Baronio ad A.D.684. §.3.

Feruntur Benedicti nomine adhuc presbyteri electi in Romanum Pontificem, nondum tamen consecrati duæ epistolę; quarum altera data habetur ad Petrū notarium regionarium, vt susceptū munus à Leone Pontifice proficiscendi in Hispanias, vt Synodalia Decreta sextæ Synodi ab Hispaniarum Episcopis subscribenda deferret, prosequeretur: Altera vero ad Eruigium regem inscripta, qua significat se Petrum notarium regionarium mittere, qui secum ferret sextæ Synodi definitionem, simulq; Constantini Imperatoris edictū atque Synodi ad eūdem libellum acclamatorium. Verum haud has literas esse germanas, sed nomine Benedicti fuisse suppositas, acta Synodalia 14. Toletani Concilij, de quo diximus anno superiori, aperta luce testantur; dum se per eum, qui à Leone pontifice missus est in Hispanias, iam accepisse ipsa ab eo data Synodalia acta Constantinopolitani Concilij profitētur. Si ergo Leo Pontifex iam antea præstitisset, illique eadem accepissent, quid opus fuit Benedicto iterum mittere? sed etsi casus euenisset, quo eadē rursus mittere opus esset; vtique iisdem literis exprimendū fuisset, nempe à Leone prędecessore antea missa acta synodalia se iterum mittere; cum è cōtra se ea primum mittere literis ad Eruigium haud obscure significet. Sed & cū ipsæ esse reperiantur eædem quę titulo Leonis ipsius ad eundē Regē habentur inscriptæ, de eiusdē impostura censurā consulas quæ superius posita habetur. Quæ aurē veræ legitimæq; fuerint literæ Benedicti pōtificis ad Hispaniarū Episcopos, dicturi sumus anno sequēti.

b vt demus Leonem pręterire nō potuisse defunctū esse Quiricum A. D. 683. negamus rationē à Baronio allegatam id probare, est enim figmentum è cerebro Cardinalitio natum.

c hæc epistola præfert nomē non Leonis solum, sed etiam Benedict.II.

d de hoc supra ad epist. Constantini Pogonati ad Leonem.

e actio 17. Septembris 11. Indict.10.18. die eiusd. mensis 16.

Superiora omnia contraxit Seuerinus Binius in Not. ad epistolas Leonis II. & Benedicti II. nomine editas, ad quas, ne actum agamus, Lectorem remittimus.

FINIS.

